

הקדמת המחבר בלבם מלא תודה מדבר מודה ומשבח ומהדר לה' אשר חסדו עליו הגבר.

הקדמה ראשונה. (א) תהלת ה' ידבר פי כמו שכתוב בספר חסידים סי' תתר"ך מובא בח"ס או"ח סי' קנ"ו שכל הגומר ענגן גדול יברך לשי"ת ויבקש שישנה פנינה במעשי ידיו כמו משה רבינו ע"ה עיי"ש ואחרי שזכני השם ברוב רחמי וחסדיו המרובים עלי מעודי לגמור דבר גדול פנה לחדש חידושין דאורייתא ולאספם בחיבור ולהעלותם על מנבח הדפוס להוציא לאור עולם תעלומות חכמ' שחנני החונן לאדם דעת וגם ראו אותה שרי התורה והללוה ושבחנה פי הם דברים שניתנו להאמר וראויים להתבדר בעלמא כמו שיראה הרוצה בהספמותיהם שהאצילו מהודם עלי וכעת שהגיעה השעה שספרי הקטן הנזכר שו"ת "משנה שכיר" חלק ראשון יוצא מבית הדפוס להופיע אורו ע"פ תכל, עניתי ואמתי שאני כפוי טובה להפיר חסדי המקום אשר הפליא עלי ואמרו רבנן בכפילא מה גם בצוק העת הזאת שאין הפרוטה מצוי' וההוצאה מרובה והוצאת הדפוס הוא ביקר גדול ובחמלת ה' עלי הי' לאל ידי לדפוס חיבורי והזמין לי ההוצאת ע"ז בנדאי שחוב פפול מוטל עלי לברך הקב"ה ובפה מלא אני מודה ומהלל ומשבח ואומר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהחיינו וקיימני והגיעני לזמן הזה - ובאמת פי לבי נמלא רגשי תהלות והודאות לאל בורא עולם, אמנם מה פום סכיר ממלל וכמו שאנו אומרים בתפלת נשמת כ"ח אלו פינו מלא שירה פים כו' אין אנו מספיקין להודות ואמתי לפרש תפלת נשמת שתחלה אמר אין אנו מספיקין ואח"כ אמר על פן אברים שפלת בנו כו' הן הם יודו ויברכו וישבחו וקשה פינו שאין אנו מספיקין איך יודו ויברכו אבל נראה שונדאי מן החוב על האדם להלל ולשבח להקב"ה על חסדיו המרובים עליו ולהפיר טובתו כמאמר הפתוח הזוכה תודה יכבדני וכל התפילות והברכות נתקנו ע"ז להודות ולהלל ולשבח את הבורא כ"ע אמנם העיקר שצריך לאדם לידע שעוד לא סיים לכולא שבחי דמרא עלמא והוא רק כטפה מן הים נגד מה שחייב.

ובאופן הזה בנדאי הוא מן החוב ומן המצנה וחשוב בעיני כביכול נזה שאמר אילו פינו כו' אין אנו מספיקין וקחשיב האלף א"א רבבות הטובות שעשה עמנו ועל רובי הטובות וחסדים פאלו אף ימי מתושלח לא היו מספיקים להודות ועד הנה עזרנו ואל תטשינו לנצח ע"כ אברים כו' הן הם יודו כו' ר"ל אחר שידע שאין בלחנו לסיים שבחו טוב שפיר אנו יכולין ומחויבים להודות עכ"פ מה שבלחנו והבורא כ"ע מחשיב דברי שבחנתנו פאלו אמרנו לפי ערך גדולתו וא"ש בס"ד.

וזהו גמי דברי המשורר אלקי מה אשיב לה' כל תגמולהי עלי כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא נדרי לה' אשלם ר"ל איך אפשר שאשיב לה' כל תגמולהי עלי היינו שאמתן לו תודה ושבח על כל תגמולהי זה דבר שא"א אבל פטור בלא פלום א"א על פן בעת שכוס ישועות אשא אזי בשם ה' אקרא בשיר וקול תודה כפי פחי ומאדי אבל ידעתי שעוד לא יצאתי בזה ידי חובתי ולא שלמתי עוד נדרי שפדנתי להודות לפניו על חסדיו ובעת שיהי' בכחי להוסיף לו תהלה ושבח אשלם עוד נדרי וכמו שאמר במק"א והוספתי על כל תהלתך וזה שאמר נדרי לה' אשלם ר"ל שפנה שקראתי בשם ה' בשירות ותשבחות עוד לא שלמתי נדרי שפדנתי להודות, על כל הטובות שגמל עלי ורק עוד החוב מוטל עלי לשלם ואשלם בעזרת השם להוסיף לו תהלה ואיש בס"ד - (ב) כמוני היום שזכני

השם לראות פרי עמלי שעמלתי וטפחתי ורביתי מיום שעמדתי על דעתי ובינר חלקי להיות מעמלי תורה ומתופסי תורה ונהביאני עד הלום ואין הלום אלא מלכות מלכותא דרבנן והושיבני פסאות למשפט משפט ההורא' להורות לעם ה' דרכי השם כמה טובה פפולה ומכונפלת למקום עלי לפיכך ידעתי גם ידעתי שפנגד זה חובה פפולה ומכונפלת עלי להודות ולהלל ולשבח ולפאר למי שעשה לי כל החסדים האלו - ואם כי לא נשפח ממני מאמר רבא ביומא דף ע"ב ע"ב דאומן לה סמא דסייא דלא אומן לה סמא דמותא רחמנא ליצלו וצריף להיות באמת אימן מןפלא ומומחא להשתמש בכלי אומנית גדולה ויקרה כזו ולכלכל דבריו במשפט מבלי לנטות ימין ושמאל ומי הוא שיאמר זכיתי לבי ובריתי לי קו המשפט מדה נכונה זכה וברורה להיות הורה בתורה כמשעה מפי הגבורה ורבים אשר חשבו לעלות ונפלו לאחור חד מטפס וטולה וחד מטפס ויורד וכמאמר חכז"ל בפסוק ומנחליאל במות ומבמות הני עירובין ד' נ"ד ע"א ורבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה ונפל ממנו "רב" וכאשר שמעתי מפי מגידי אמת ששמעו, מפי רבינו הקדוש בעל אף פרי תבואה מליסקא ו"ל שהי' מכיר בת"ח שטרם שנעשו רבנים היו אל שים חשוכים וכשרים היו באותה שעה ואח"כ כשעלו ונתעלו על פסא רבנות נתטפשו וקלקלו מעשיהם וא"כ ולשמחה מה זה עושה, אבל כבר נשבו חכז"ל את דברי החכם מכ"א בשבת ל"א ע"ב שהי' נראה פסתירה בדבריו שפעם הוא אומר ושבחתי אני את השמחה ופעם הוא אומר ולשמחה מה זה עושה הא בשמחה של מצוה והא בשמחה שאינה של מצוה ונדאי מי ששמח בהגבהת פסא למשפט לזכות על ידה בכתרה של תורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולהיות ממזפי הרבים ולבו שלם בה' ובמצוותיו ויפנה עצמו מפל עסקי העולם וישב בד' אמת של הלכה בלבד ויהי' לו בזה שמחה של מצוה בודאי לא יהי' לו פסא פבוד הלצה למכשול ולפוקה ורגלי חסידיו ישמור ויחננו דעת ותבונה לכלכל דבריו במשפט ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו ועלינו רק לבקש מלפניו יתברך להיות תמים בחיקי השם בתפלת מלפניו הקדוש חי וקיים יהי לבי תמים בחוקיך למען לא אבוש פי אתה תאיר גרי והי' גייה חשכי וכפירוש השלטי גיבורים סביב המרדכי בפ"ב דשבת דקאי על ת"ת כשהאדם עוסק בתורה לשמה הקב"ה מגייה חשכו שאינו בא לידי עון ואינו מורה בתורה שלא פהלכה ולכך אמר הכתיב והגית בו לשון נוגה כשהקב"ה רואה שלבו של אדם לשם שמים אפילו שאין בלבו לדעת עומקה של הלכה הקב"ה מגייה דבריו שלא יצא מפיו הורא' שלא פהלכה עיי"ש - הרי דאחר פנונת הלב הן הן הדברים ועלינו רק לבקש כתפלת שלמה המלך ע"ה להטית לבבנו אליו ללכת בכל דרכיו ולשמור מצותיו וחקיו ומשפטיו אשר צוה את אבותינו - (ג) ונחזור להודאה אחר שאמרו חכז"ל דאפילו ריש גרוגותא משמאי קמוקמי לה משלחן גביה קנכי לי בכתרה של הורה ובפירותיהן ופירות פירותיהן וזה פרי' - ועתה הבאתי את ראשית פרי תבונתי אשר נתת לי ה' ושמתי בטנא חיבורי הנוכחי והנחתי אותה לפני מזבח ה"א היינו שיש לה עוד מעלה קדומה למזבח ה' כמאמרם ו"ל בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה ועניתי ואמרתי לפני ה' בהרמת קול תודה ברפת שהחיינו כמו שכתבתי למעלה אבל כבר כתבתי שלא יצאו ידי חובתו בהודאה פעם אחת וכן ראיתי בשם מרן מהר"מ שי"ק ו"ל שפי' דברי אמנו לאה שאמרה הפעם אודה את ה' על פן קראה שמו יהודא ר"ל שאמרה דוכי די שרק פעם אחת אודה את ה' ע"כ קראה שמו יהודא ובכל

פעם שהיתה קורא בשמו נזפרה להוסיף הודאה לשי"ת ע"כ - פן אני איסוף עוד תהלה בתמירת תפילת ר' נחוניה בן הקנה שהי' אומר ביציאתו מביהמ"ד ובגומרה של תורה נאען ואומר בכל פחי ומאדי בפה מלא תהלה - מודה אני לפניה ה"א וא"א ששמת חלקי מיושבי ביהמ"ד ולא שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משפיים והם משפיים אני משפיים לדברי תורה והם משפיים לדברים בטלים אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שחר והם עמלים ואינם מקבלים שחר אני ר"ן והם רצים אני רץ לחיי עוה"ב והם רצים לבאר שחת שגאמר ואתה אלקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בה.

יה"ר מלפניה ה"א כשם שעזרתני לחבר ספר זה פן תעזרני לחבר עוד ספרים אחרים ויעלו לפניה לרצון וללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וזכות כל התנאים ואמוראים וגדולי הפוסקי' ראשונים ואחרונים ותלמודי חכמים הנזכרים בספרי זה יעמוד לי ולזרעי שלא תמוש התורה ספי ומפי זרעי וזרע זרעי עד סוף כל הדורות ותתקיים בי בהתהלכה תנחה אנתך בשכבה תשמור עליך והקיצות היא תשיחה פי בי ירבו ימיה ויוסיפו לה שנות חיים אנתך ימים בימי' ובשמאלה עושר וכבו' ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום ויה"ר שישרה שכינה במעשי ידי ויתקבל ספרי בעיני חכמי הדור כברכת גדולי וצדיקי הדור שברבני בהסכמותיהם אמן פן יהי רצון.

(ד) והנה אמרו חכז"ל בשמות רבה פ"ד ומי שהוא פותח פתח לחברו נפשו חייב לו וחיוב בכבודו יותר מאביו ואמו עיי"ש ואם פן הוא בפותח פתח לחיי. עוה"ז על אחת כו"כ בפותח פתח לחיי עוה"ב וקיי"ל ג"כ גבי אבידה אבידת אביו ואבידת רבו אבידת רבו קודם שזה מביאו לחיי עוה"ז וזה מביאו לידי חיי עוה"ב ואיכי השתא באביו שהוא רבו ואמו שמסייעתו ומשתדלתו ללמוד תורה ושהם פתחו לו פתח גדול כפתחו של אולם לזכנס בהיכל הקודש ולבא בפילון מפולש לחיי עוה"ב בנדאי שחובה כפולה היא על הבן להזהר בכבוד אבותיו ולהפיר להם טובה ותודה על הטיבתם עמו על פן אחר שהקדמתי לברך את השם אצא ידי חובתי בברכת הורי שהנני מחויב לברך אותם ובכונה הקדמתי בשבח האל יתב"ש כמבואר בספר חסידים באחד שפישר לחברו בשירה טובה דקודם שנותן תודה למבשר על הבשורה נענמה שהביא לו יברך להקב"ה שצריך להקדים ברכת השם לברכת האיש כ"כ הקדמתי תחלה ברכה לשמים.

ועתה אטוף מילין כלפי כבוד אבא מארי הרב הגדול בתירה ובצדקית ירא שמים מרבים בעל מכניס אורח מפורסים מימים ימימה כש"ת מו"ה יצחק שליט"א היושב בשבת תחכמני בק"ק האלאס מחוז סאבאלטש במדינת אונגארן ה' יחזיהו וישמרהו לנצח בחיי נחת ונעימים אשר בתורה גדלוני ועל מי מנוחות ינהלנו היא הכניסני בחזרי התורה פנימה לפני ולפנים ונתן לי בים התלמוד דרך ובמים עזים עוז של תורה נתיבה והולכני לארצה ולרחבה הוא טיפל עמי מעת שנעשיתי בן שלש שנים עד י"ג שנה וספי לי כתורא בלימוד הרבה גמרא רש"י כדי לרכוש לי בקיאות בש"ס ובכמה מיני אמצעות השפיל עלי לעשות לי חשק ללימוד תורתנו הקדושה ודכרנא פד הוינא בר עשר שנים נסע לקבל אפי שכינתא אפי רב רבי מרן קדש הקדשים רבינו יחזקאל שרגא משינאווע ז"ל

זי"ע והי' אז בקיץ דשנת תרנ"ה ובחורף הקודם התחלנו ללמוד מס' ביצה ובאמצע קיץ סיימנו המסכתא ובתחלת הקיץ אמר שאחר שייסיים אתי המס' יסע למרחץ קרעניצא לקבל פני הצדיק הג"ל ובקשתי ממנו שיקח גם אותי אתו והשיבני הלא ידעת בני שנסיעה גדולה כזו עולה בהוצאה גדולה מה שאין בכחי לעשות ורק אפוא זאת עשי בני תחזור על כל מסכת ביצה כולה ובעד כל דף גמרא שתחזור אמן לה שלשה צ"ל ואפי' מאה פעמים ואחת או יותר על חזרה של דף גמרא תקבל שלשה צל אם פעם אחת תקבל רק פעם אחת ואם שנית ושלשית תקבל שלשה פעמים וכן יותר ויותר ולפום חזרה אגרא וקחי לה קנפה קטנה ובכל עת שגמרת החזרה אשלם שכרך ותתן לתוך הקנפה וכה תקבץ לה על הוצאת הדרך ואני עשיתי באהב' את המשא ומתן הלז וכעת באמת לא ידעתי איזה אהבה וחיבה היתה דוחקת עלי אם הי' מחיבת הקודש לקבל פני הקדוש הג"ל או מחיבת הנסיעה פכ"ש המשא מתן הזה הי' חביב עלי מאד והלהיב לבבי לחזור הרבה פעמים על כל המתכת הג"ל עד שהיתה שגורה בפי וכמאן דמנוח בכיסתי והייתי יכול לאומרה בע"פ ובר"ח אב דשנה הג"ל נסע אבי שליט"א לקרעניצא ואני הייתי מורכב על כתיפו ובאותו פרק נסע ג"כ לקבל פני הקדוש ז"ל הגאון מו"ה שמואל בראך ז"ל חבדק"ק גירמאדע ונסענו יחד ועל כל הדרך אני הייתי שעשועו להבחל"ח ובחן וניסה אותי את כל המסכת הג"ל כולה והייתי אומרה לו מרישא לסיפא ומסיפ' לריש' וסעודת ר"ח סעדנו בשלחן הצדיק הג"ל וכה זכיתי לראותו ולהפיר תואר פניו וצורתו הקדושה נתרשם בזכרוני כ"כ עד שאחר שנים רבות שזכיתי לראות את בנו הגה"ק מנעשינוב ז"ל הפרתי בצורתו צורת אביו הקדוש וכן הי' באמת שקלסתר פניו היו דומה לאביו ז"ל (ועיין בס' ערוגת הבנושם בפ' פנחס מה שהביא בשם ס' הק' חפ"ת בפסוק איש קדוש עובר ענינו תמיד שצורת הצדיק נתרשם בזכרון האדם עיי"ש) ואחזקנא טיבותא ביחוד לחבי שליט"א על הנסיעה הזו שלולי זאת לא הייתי זוכה לראות פני הקדוש הג"ל וכה חשב עלי תמיד לקרבני לתורה ואלפני בינה עד שנעשיתי בר מצוה והביאני למדרגה כזו שהייתי יכול ללמוד מעצמי כי הבר מצוה שלי הי' בכ"ד שכבט שנת תרנ"ח ובחורף הלז למדתי בעצמי שיטת רבי חסהכ"ה החמורה זולת סיוע מעט מאבי נ"י באיזה מקום בתוס' - (ה) ועד שאבי מורי שליט"א עבד אתי מצד א' עבודת הלימוד עבודה תמה ושלמה עמדה אמי מורתי הצדקת להבחל"ח מצד הב' ומשחה אותי בשמן ערב וערבה לי את דברי תורתנו הקדושה בפי בכל מיני עריבות וטעם פטעם לשד השמן ודכירנא כד הוינא כבר תמניא שנין ולמדתי אז פרק חזקת הבתים ודרכ' של אמי היתה לקום ביום נא"ו בפקר השכם לאפות לכבוד שבת ותמיד היתה אנפית לי עוגה קטנה מתוקה מיוחדת לי לשמי באמרה יען שאני לומד תורה מגיע לי שכם אחד על אחיזתי כי באותו פרק עוד הייתי בן יחיד לאבי ולאמי והיתה מכוננת לעשות אתי שינוי בן בין הבנות כדי לחבב את התורה בעיני ולהלהיב לבבי לתורה"ק ופעם אחת נשתהה האפי' עד כשבאתי מבית הכנסת מתפלת שחרית ועוגה שלי עוד לא נאפה אמרתי לה אמי אמי אי' עוגה שלי כי מאד תאנה נפשי לאכול כי אחזוני הרעב ובחכמה תשיב לי אמרי' מה אעשה לה בני יקירי כי העוגה עודנה בתנור עוד לא נאפה לחוץ אף אומר לה עצה להשקוט רעבונה תדע בני יקירי שהגמרא הקדושה פועלת להשקוט הרעב ומשביע לכל חי ממש כמו הלחם והעונה טובה שאני עושה לה קח נא בני את הגמ' וחזור לה את

הגמרא שלמדת בשבוע זו ותשבע לחם ותראה שצדקו דברי ולא תרגיש שום רעבון ואדרב' תטענם טעם נופת צוף וכל טעם עוד טעם יותר ממה שאמה מרגיש באכילת העוגה ואני בשמעי את דברי הנעימים הנאמרים בפנים צוחקת וצהבות בוערת מאש אהבה לתוה"ק מדברת על לב האי ינוקא ועירא דברים נאמנים אשר תכליתם להלהיב לבבו לתוה"ק לא נסתפקתי כלל באמינות דברי' והאמנתי שפאמת פו הוא שבעת שהאדם רעב ויושב ללמוד אז ישבע בזה שבע רצון והלכתי בחשק נמרץ ולקחתי את הגמרא ותרתי את שיעור השבוע בתשוקה גדולה עד שפאמת נשכח ממני כל רעבון וגם העוגה נשכח ממני ובתוך כך נאפה העוגה ובאמצע הלמוד באה אמי הצדקת והביא' לי העוגה ואמרה לה אכול בשמחה לחמה ודברים כאלו וכי"ב השתדלו אבותי עמי לחבב התורה בעיני ודין גרמא שעצרתי חיל לעמוד בכל הנסיונות שעבדו עלי ראשי עד שפאתי עד הלום ואף חקמתי עמדה לי חכמה שלמדתי בארץ ובצער ובדוחק זו הלחץ ושמן שסכה לי אמי בימי ילדותי עמדה לי עד היום כי באמת הפל תלוי בהאבות אם הבנים רואים שאצל האבות בוער באמת אש האהבה לתוה"ק היא מורשת ומחזקת גם להבנים וביותר הגורם בזה האם כמבואר בתגיגה ט"ו ע"ב כל מאן דהוה נקי אמי' אגב סליק כל דלא הוה נקי אגב אמי' לא סליק ושמעתי לספר פעם אחת באה אשה אחת לפני רבינו ר' צבי מליסקא ז"ל ונתנה פתקא עם בקשה שהצדיק יתן לה ברכה שיהי' לה בן כמו רבינו הקדוש זי"ע והשיבה אתה רוצה בכן כמותי אבל תאמר נא אם גם אתה אם כמו שהיתה אמי הצדקת (ביסט דיא אנה זא איין מאמע וויע מיין מאמע איזט געווע- זען) וכתבתי דברים הללו לדור האחרון למען ידעו דורתנו וישמעו ויקחו לקח איה שצריה לשום כל מגמת הנפש לזה הרוצה לזכות לבנים ת"ח ולא דבר נקל הוא הבאה בלי טרחא ויגיעה ומי שטרח יאכל וישבע נוצר תאנה יאכל פרי' ואעתיק פאן הקדמה קטנה שפתבתי על פנקס ח"ת שלי בעת שהחל ריח ה' לפעם בקרבי לחדש חידושין דאורייתא וזה לשוני שם - בעת אשר תורת אמת נתן לעמו אל, אמר ליעקב ולישראל, כבד את אביה ואת אמה, למען אריכון ימיה, ואל יקל בעיניך מצנה זו, כי מלבד זו.

שנשגבה לבדה, שמתן שכרה בצדה, עוד תגדל מעלתה, בכמותה ובאיכותה, שהוא מנחלת שני עולמות, וגם דברי אלקים חיים בה נתאמות, כמבואר במשנת אלו דברים, ובש"ס במקומות מפורזים, אמנם דע דברי הקדוש ונורא, בספר ליקוטי תורה, מכבוד רבינו האר"י ז"ל, אשר פטל אמרותיו תזל ובפרשת יתרו יציץ מנזרו, שהפבוד האמת, הוא רק בתורת אמת, ובזה האב ואם תשמח, בראותם בנם יעלה ויצמח, ועוסק בבנינו של עולם, בתורה שהיא פלי אומנתו של עולם, ועוד ידו נטויה, לכרא בריאה בריאה חדשה, בתורה החדשה, שמחדש בטובו בכל יום ואל' דרוש יום יום, ובאם הבנים פן יפעלו, אז האבות כבוד חכמים ינחלו, ופרי מעלליהם יאכלו, גלל פן הואיל שגדול פחה של פיבוד, חס אני שלא ילכו לאיבוד, הגרגרים קטנים שלקטתי בראש הזית של תורה, ואשימם במקום אורה, שיהיו שמורים וערוכים ובאגודת ספר פרוכים, ובשובה ונחת, אאספם אחת לאחת.

דברים הללו כתבתי בימי געורי פד הוינא זיטר' לימים והוא כעין הקדמה פוללת לכל חיבורי שישנם אתי בכתובים וה' יזכני להוציא פלם לאורה להרחיב גבול התורה ויען שנוגע למ"ע דכיבוד העתקתיה פאן - (1) ועתה אנא השם השקיפה ממעון קדשיך מן

השמים וברך את אבי מורי יצחק בן אסתר בבריאה ותיים, ותזכה אותו לראות בבנין ציון וירושלם ונתהי ידך לעזרו להשיא בנותינו לבעלי תורה ויראי שמים ותאריך ימיו ושנותיו בתיי נחת ונעימים ויזכה לשובה טובה בנחת ושובה מפניו וכני פניו נצח סלה ועד אכ"ר - וזכרה לה אלקי לטובה אמי מורתי גיטל בתור' ר' דוד זאב אשר התהלכה לפניך באמת ובתמים ומאסה בתמדי תבל וכל מגמת נפשה הי' רק מורה ויר"ש ולגדל בני' לכה פאשר כבר ספרתי למעלה קצות דרכי' איה שבחכמה המשיכה את לבי לתורה והיתה מפורסמת למלומדת וצדקת ונאסף שמשיה בצדקים בשנת חמשים לימי חי' בי"ג סיון שנת תרע"ב ופטורתה הי' כפטירת אהד מן הצדיקים בקבלת מסירת נפש לה' ותהא נפשה צרויה בצרור התיים ולאור באור התיים במחיצת הצדיקים וצדקניות וזכותה יעמוד לי ולכל בני משפחתינו להנצל מכל צער ופגע ונגע לא יקרב באהלינו עד שינחמנו ה' מצרנו וישלח לנו משיחו לגאולנו ולציון וירושלים ינהלנו בב"א - סליק.

הקדמה שני'. (א) יבין האדם וישפיל האיש את דברי נר ישראל איש התמים ירא האלהים רבינו הרמב"ם ז"ל בסוף ה' מזוזה שכ' בזה"ל שאין לה דבר העומד לעולם ולעולמי עולמים אלא ידיעת צור העולמים עיי"ש וכדי לבא לידי הפכה וידיעה זו הי' מחסדו הגדול לתת לנו התורה והמצוות וכמו שכ' הרמב"ן בסוף פ' בא בזה"ל וכוונת כל המצוות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו והיא פוננת היצירה שאין לנו טעם אחר ביצירה ואין לעליון בתחוננים חפץ מלבד זה שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו עיי"ש שהאריך בזה וכן כתב הרמב"ם בס' המצוות מצנה ר"ט שעיקר היות בריאת האדם היא מפני החכמה כדי שיכיר בוראו עיי"ש והאיר עיני בניו ישראל קדושים לבל יוכו בסגורים באור התורה ובגור המצנה וכמו שכ' רבינו בסוף ה' שחיטה בזה"ל שאין הפכוד לעצמן של מצוות אלא למי שצוה בהן ברוך הוא והצילנו מלמשש בחושף וערה אותנו נר לישר המעקשי ואור להורות לנו נתיבות הישר וכן הוא אומר נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתי עכ"ל הקדוש הפלל בנה שהתורה הקדושה מאיר עיני האדם להפיר האמת ולידע ולהודיע שכל העולם ומלואו וכל הצלחתה וכל עושרה וכל פבודה וכל מענוגה הפל הוא הכל ורעות ריח וכחלום יעוף עובר ולא קיים בין לילה הי' ובין לילה אבד ובזוה"ק פ' ויחי דרכ"ג ע"ב איתא תנא אמר ר' אלעזר אפילו אי בר נ"ש קיים אלה שנין הדיא יומא דאסתלק דמי לי כאילו לא אתקיים בר יומא חד עכ"ל וכבר צונח שלמה המלך ע"ה מה יתרון לאדם בכל עמלו שימנול תחת השמש, ואמרו החכמים האמיתיים רבותינו ז"ל תחת השמש אין יתרון בעמלו אבל למעלה מן השמש שהוא התורה הקדושה יש יתרון שהוא עמל קיים ונצחי שהוא מודיע לו את קונו ואת בוראו אשר בשבילה בא לעוה"ז והיא הוא אשר חי וקיים לנצח ולנצח נצחים ועומד לעולם ולעולמי עולמים וכדברי רבינו הרמב"ם הנ"ל.

(ב) אמנם דע בני את דברי התנא אלקי ר' חייא בזה"ק שם פ' ויחי שאמר דלאו כל לימוד תורה מסוגל לזה להאיר עיני האדם לבא להשגת האמת ולהפיר את בוראו ושיגביה אותו למעלה מן השמש וז"ל שם תנא מה יתרון לאדם בכל עמלו יכול אף עמלה דאורייתא ת"ל שימנול תחת השמש שאני עמלה דאורייתא דלעילא מן שמשא הוא רבי חייא אמר אף עמלה דאורייתא דאיהו עמל בגיניהון דבני נשא או בגין דיקרה דלי' האי תחת השמש כתוב דהא לא סליק לעילא עכ"ל הקדוש - הרי דתורה שאינה

בכּוֹנֵנָה זָכָה רַק לְאַהֲבַת עֲצָמוֹ וַיִּקְרָה דְלִי וְהִיא נִקְרָאת תּוֹרָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה אֵינָה מוֹעֵלֶת לּוֹ לְהֵבִיא לְמִדְרָגָה הַגָּ"ל רַק תּוֹרָה הַנְּלַמֵּד וְעָמַל בָּהּ לְשִׁמָּה הִיא הִיא הָעוֹשֶׂה לּוֹ כְּנִפְסִים לְעוֹף בְּשָׁמַיִם וּלְהִגְבִּיאוֹ לְמַעְלָה מִן הַשָּׁמַיִם - אִךְ עֲנִין תּוֹרָה לְשִׁמָּה הוּא עֲנִין נִשְׁגָּב מְאֹד אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֲנוֹשׁ הַדְּיוּטִי דְרַכָּה וְנִעְלָמָה מְעִינִי כָּל חַי אָדָם פְּשוּט בְּרֵם זְכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵנְקֵי לְטוֹב ה"ה אֲדוֹנֵינוּ מוֹרֵינוּ וְרַבֵּינוּ רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַב"ח בַּאו"ח סִימָן מ"ז שֶׁהוֹרִינוּ עֲנִין לִימוּד תּוֹרָה לְשִׁמָּה אִיךְ וּמָה הִיא שֶׁכ' שָׁם וְנ"ל דְּכּוֹנֵנַת בּוֹרְאֵינוּ יִתְבַּרַךְ בְּנִתְיַבַת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה לָנוּ הִיְתָה שְׁנֵהָ עוֹסְקִים בְּתִירָה כְּדֵי שְׁתַּתְּעֶצֶם נִשְׁמַתֵּינוּ בְּעֲצָמוֹת וְרוּחַנִּיּוֹת וַקְּדוּשַׁת מְקוֹר מוֹצֵא הַתִּירָה וְלָכֵן נִתַּן הַקַּב"ה תּוֹרַת אֱמֶת לְיִשְׂרָאֵל בְּמִתְנָה שְׁלֵא תִשְׁכַּח מֵאֲתָנוּ כְּדֵי שְׁתַּתְּדַבֵּק נִשְׁמַתֵּינוּ וְגוֹפֵינוּ רַמ"ח אֲבָרִים וְשִׁס"ה גִּידִים בְּרַמ"ח מ"ע וְשִׁס"ה ל"ת שְׁבַתוֹרָה וְאִם הִיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה עַל הַכּוֹנֵנָה הַזֹּאת הִיוּ הֵמָּה מְרַכְּבָה וְהֵיכָל לְשִׁכְנֵתוֹ יִתְבַּרַךְ שֶׁהִיְתָה הַשְּׁכִינָה מִמָּשׁ בְּקִרְבָּם כִּי הֵיכָל ה' הֵמָּה וּבְקִרְבָּם מִמָּשׁ הִיְתָה הַשְּׁכִינָה קוֹבְעַת דִּירְתָהּ וּבָזָה יְהִי קוֹשֹׁר לְפִמְלִיאָה שֶׁל מַעְלָה עִם פְּמִלִּיאָה שֶׁל מַטָּה וְהוּא הַמְּכוּוֹן בְּבִרְכַת אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ כו' עַל אֲשֶׁר קִרְבָּנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי וְנִתַּן לָנוּ תּוֹרָתוֹ הַקְּדוּשָׁה כְּלִי חֲמִדָּתוֹ שֶׁהִי מִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהּ בְּכָל יוֹם כְּדֵי שְׁתַּתְּדַבֵּק נִשְׁמַתֵּינוּ בְּעֲצָמֵי קְדוּשַׁת הַתּוֹרָה וְרוּחַנִּיּוֹתָהּ וּלְהוֹרִיד הַשְּׁכִינָה בְּקִרְבָּנוּ עַכ"ל הַקְּדוֹשׁ עֵי"ש שֶׁהָאֵרִיךְ עוֹד בְּעֵנִין זֶה וּפְיָרֵשׁ בָּזָה מֵאֲמָרָם ז"ל עַל מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ עַל שְׁלֵא בָּרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה ר"ל שְׁלֵא לְמַדּוּ לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה לְשִׁכְנָה רַק לְהִנָּאֵת עֲצָמָם לְדַבְרֵים גְּשָׁמִיִּים וְלֹא נִתְכּוֹנְנוּ לְהִתְעַצֵּם וּלְהִתְדַבֵּק בְּקְדוּשַׁת וְרוּחַנִּיּוֹת הַתּוֹרָה וּלְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁכִינָה לְמַטָּה בְּאָרֶץ כְּדֵי שְׁתַּעֲלֶה נִשְׁמַתָּם לְמִדְרָגָה גְּדוּלָה אַחֲרֵי מִיתָתָם וּבָזָה עָשׂוּ פִּירוּד שְׁנִסְתַּלְקָה הַשְּׁכִינָה מִן הָאָרֶץ וְעָלָה לָהּ לְמַעְלָה וְהָאָרֶץ נִשְׁאַרָה בְּגִשְׁמִיּוּתָהּ בְּלִי קְדוּשָׁה וְזֵהוּ הִי' גּוֹרֵם חֲנוּכָּתָהּ וְאֲבִידָתָהּ עֵי"ש - וְהַמְּגִיד הַקְּדוֹשׁ מִקְּאֲזָאֲנִיטִיץ בְּסִפְרָ עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל בְּלִיקוּטִים הוֹסִיף עַל דְּבָרֵי רַבֵּינוּ וּכ' בּוֹזָה"ל וּכְבָר הַצִּיעַ הַב"ח בַּאו"ח ס' מ"ז דְּבָרָיו הַמְּתוֹקִים ע"פ קְדוּשַׁתוֹ הַנִּפְלְאָה וְנִרְאִיתָ מִתּוֹךְ דְּבָרָיו ע"ש וְתִמְצָא מְרַגּוּעַ לְנַפְשָׁךְ וְגַם אֲנַחְנוּ נוֹסִיף עַל דְּבָרָיו הַק' קֶצֶת דְּהִנֵּה מִי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה ע"מ שִׁיְהִי לְמִדָּן ח"ו אוֹ אֲפִילוּ שִׁדְעַת הַדֵּינִים עַל בְּוִרְיָן וְלַעֲבוֹד ה' כְּרָצוֹנוֹ מ"מ אֵין לוֹ תַעֲנוּג גְּדוֹל מֵעֶסֶק הַתּוֹרָה כְּמוֹ הָעוֹסֵק לְשִׁמָּה לְהִיּוֹת הֵיכָל לְשִׁכְנָה תִּיכְרֵף בְּשַׁעַת עֶסֶק הַתּוֹרָה וּמְרַכְּבָה קְדוּשָׁה וּמ"כ לֹא וְתַלְהַב לְבוֹ לְבָרַךְ בְּרַכַת הַתּוֹרָה וּלְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבַּרַךְ עַל נִתְיַבַת הַתּוֹרָה כִּי מָה אֵיכָפֶת לִי אִם לֹא נִתְנָה הִי' פְּטוֹר מֵה שֶׁא"כ מִי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה לְשִׁמָּה כְּמוֹ שֶׁכ' הַב"ח שָׁם לְהִיּוֹת כְּפֹסָא וְהֵיכָל לְשִׁכְנָה ע"פ נִשְׁמַתוֹ הָעוֹסֵק בְּדַבְרֵי הַשֵּׁם וְהוּא נִעֲשֶׂה מְרַכְּבָה לְשֵׁם ה' וְשׁוֹרָה עָלָיו כָּל הַקְּדוּשָׁה וְכָל הַמְּלָאכִים מְקַשְׁיָבִים לְקִילוֹ וְכִמוֹ שֶׁהָאֵרִיכוּ בָּזָה בַּס' הַזֶּה וְכ"א"כ יֵשׁ לוֹ תַעֲנוּג גְּדוֹל וְהַשְׁתַּוִּקְתָּ וְהַתְּלַהֲבוֹת לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבַּרַךְ שָׁמוֹ עַל נִתְיַבַת הַתִּירָה וּלְבָרַךְ אֲשֶׁר קַב"מ וְצָוְנוּ לְעֶסֶק בַּד"ת וְכֵן כ' הַמְּהַר"ל בְּהַקְּדָמַת סִפְרוֹ תַּפְאֲרַת יִשְׂרָאֵל בְּבִיאוֹר עֲנִין בְּרַכַת הַתּוֹרָה עֵי"ש שֶׁבִּיאָר בָּזָה מ' חז"ל עַל שְׁלֵא בָּרְכוּ בַּתּוֹרָה תַּחֲלָה הֵינּוּ שְׁבָרְכוּ אֲבָל לֹא בַּהֲנָאָה וְשִׁמְחָה וְק"ל וְאוֹמֵר וְהַעֲרַב נָא כו' וְצָאֲצָאנוּ לְרַמְזוֹ בּוֹ שִׁיְהִי הַיְחוּד עַל יְדֵינוּ בְּשֵׁם הוּי' אֲדוֹנֵי הָעוֹלָם צ"א וְזֵהוּ צָאֲצָאנוּ הַנּוֹלֵד ע"י מַעֲשֵׂינוּ וְעֶסֶק הַתּוֹרָה לְשִׁמָּה וְנִבְרָאִים בָּזָה עוֹלָמוֹת חֲדָשִׁים שִׁיְחַדֵּשׁ הַקַּב"ה עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבִית יְשׁוּעוֹת וְנִחְמוֹת עַכ"ל הַקְּדוֹשׁ - וּבְדַבְרֵי הַב"ח הַקְּדוֹשׁ הַגָּ"ל נִבִּין מֵאֲמַר ר' אֶלְפִסְנָדְרִי בַּפ' חֶלֶק ד' צ"ט ע"ב אָמַר ר' אֶלְפִסְנָדְרִי כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לְשִׁמָּה מְשִׁים שְׁלוֹם בְּפִמְלִיאָה שְׁלֵא מַעְלָה וּבְפִמְלִיאָה שְׁלֵא מַטָּה שְׁנִאֲמַר אוֹ יַחֲזֵק בְּמַעוּזֵי יַעֲשֶׂה

שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי וּפְרַשׁ לִי שְׁלוֹם שְׁלוֹם תִּרְתִּי זְמַנִּי אַחַת לְמַעַלָּה וְאֵל לְמַטָּה ע"כ
וְהֵינּוּ שְׁמֻקְשָׁר עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים יַחַד ע"י שְׁמוּרִיד בְּתוֹרָתוֹ שְׁכִינָתוֹ בְּתַחְתּוֹנִים וְהֵבֵן -
(ג) וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה רְאִיתִי לְהִבְיָא בְּשֵׁם סֵפֶר פֶּתֶר שֵׁם טוֹב לְרַבֵּינוּ מְהֵרָא בְּעֵשְׂ"ט ו"ל זי"ע
שְׂאֵמֶר בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הַש"ס סוּפָה כ"ח דְּבַר גְּדוֹל וְדְבַר קָטָן דְּבַר גְּדוֹל מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה
דְּבַר קָטָן הַנְּיּוֹת דְּאֲבִי.

וְרַבָּא ע"כ - וּפְלָא מְאֹד שְׂיִקְרָאוּ חוּ לְהַנְיּוֹת דְּאֲבִי וְרַבָּא דְּבַר קָטָן דְּהָא זֶה עֵינָר תּוֹרְתֵינוּ
הַנְּתַנָּה בְּסִינֵי וְהֵם חֲיִינוּ וְאִנְרָה יְמֵינוּ אֲלָא הֵכִי פִירוּשׁוֹ בְּאַמְתָּה הֵן תּוֹרָה נְגַלִּית וְהֵן
הַנְּסֻתְרוֹת הַכֹּל סוּג אֶחָד כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר פְּנוּנַת הָאָדָם אִם פְּנוּנָתוֹ לִידַע הַעֲנִינִים לְבַד
וּמָה גַם ח"ו צִוְרָה הַנְּאֵת עֲצָמוֹ מְשׁוּם כְּבוֹד וְקַרְדּוֹם לְחַפְזוֹר ח"ו אִינוּ זוֹכֵה לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה
לְשְׁכִינְתָא בְּתִירָה שְׁלוּמָד וְהוּא רַק דְּבַר קָטָן אֲבָל מִי שְׁמַכְנוֹן לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה לְשְׁכִינְתָא
וְאִינוּ לְזֶה דְּרָף אֲלָא ע"י הַתּוֹרָה וְהַמְצָנָה אֲזִי הֵן ע"י תּוֹרָה נְגַלִּית הֵן ע"י נְסֻתְרוֹת יִזְכֶּה
לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה וְזֶהוּ נִקְרָא דְּבַר גְּדוֹל וְזֶה מָה שְׂאֵמְרוּ בַּש"ס דְּבַר גְּדוֹל מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה
עַכ"ל וּדְפַח"ח וְיִצְא לְנוּ מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ הַנְּ"ל דְּאִין חִילּוּק בֵּין סִתְרֵי תּוֹרָה לְנְגַלִּית הַתּוֹרָה
וְהַכֹּל הוֹלֵךְ עַל דְּרָף אַחַת וְיָכוֹל לְהִיּוֹת מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה גַם בְּנְגַלִּית אִם הִיא בְּכּוּנָה יִזְכֶּה
הַקְּדוּשָׁה הַנְּ"ל וְגַם סִתְרֵי תּוֹרָה לָאוּ תְּמִיד הוּא מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה כְּגוֹן בְּאֵם לֹא הִיא בְּכּוּנָה
נְכוּנָה - (ד) וְכִּזֶּה נִרְאֶה לְפָרֶשׁ מְאֹמֶר חַכְז"ל בְּחִגְיָה י"ד ע"ב, ת"ר מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן
ב"ז שְׁהִי רֹכֵב עַל הַחֲמוֹר וְהִי מְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ וְר' אֲלֵעָזָר בֶּן עֲרָף מַחֲמֵר אַחֲרָיו אָמַר לוֹ
רַבִּי שְׁנֵה לִי פֶּרֶק אֶחָד בְּמַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה כּו' אָמַר לוֹ רַבִּי תְּרִשְׁיָנִי לוֹמֵר לְפָנֶיךָ דְּבַר אֶחָד
שְׁלַמְדַּתִּי אָמַר לוֹ אֲמוֹר מִיָּד יֵרַד רִיב"ז מֵעַל הַחֲמוֹר וְנִתְעַטֵּף וְיִשָּׁב עַל הָאָבֶן תַּחַת הַיָּדִית
אָמַר לוֹ רַבִּי מִפְּנֵי מָה יֵרַדְתָּ מֵעַל הַחֲמוֹר אָמַר אֶפְשָׁר אֵתָּה דוֹרֵשׁ בְּמַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה וְשְׁכִינָה
עֲמָנוּ וּמִלְאָכִי שְׁרַת מְלוּיִן אוֹתָנוּ וְאֲנִי אֶרְכַּב עַל הַחֲמוֹר מִיָּד פֶּתַח ר"א בֶּן עֲרָף בְּמַעֲשֶׂה
מְרַכְּבָה וְדָרֵשׁ וְיִרְדֶּה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְסִיבָבָה כָּל הָאֵילָנוֹת שְׁבִשְׂדָה פֶּתַחוֹ כָּל הָאֵילָנוֹת
וְאָמְרוּ שִׁירָה כּו' וְנִעְנָה מִלְאָךְ מִן הָאֵשׁ וְאָמַר הֵן הֵן מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה עֲמַד רַבִּי יב"ז וְנִשְׁקוּ
עַל רֵאשִׁי וְאָמַר ב"ה אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַתָּן בֶּן לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ שְׂיִדְעָה לְהִבִּין וְלַחֲקוֹר וְלַדְרוֹשׁ
בְּמַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה כּו' א"ב ע"ש נֶאֱדָה דוֹרֵשׁ וְאִין נֶאֱדָה מְקַיָּים נֶאֱדָה מְקַיָּים וְאִין נֶאֱדָה דוֹרֵשׁ
אֵתָּה נֶאֱדָה דוֹרֵשׁ וְנֶאֱדָה מְקַיָּים אֲשֶׁרִיךְ אֲבָרְהָם אֲבִינוּ שְׂאֵלְעָזָר ב"ע יִצְא מְחַלְגִּיךָ ע"כ -
וּמְהֵרָשׁ"א בַּח"א עֲמַד מָה נֶאֱדָה מְקַיָּים שְׂיִיךְ הֵכָא וְהוּא רַק דְּרוּשׁ יִקְבַּל שְׂכָר וְלֹא וְקַיָּים
וְלִשׁוֹן זֶה אָמַר הַש"ס גַּבִּי בֶּן עֲזַאִי שְׂלֹא קַיָּים מְצֻנַת פו"ר וְנִדְחַק בְּזֶה עֵי"ש וְאֲנִי ג"כ
אֲדִיִּיק מָה שְׁנִעְנָה הַמִּלְאָךְ וְאָמַר אַחַר שְׂרָאָה שְׂיִרְדֶּה אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם וְאֵילָנוֹת אָמְרוּ שִׁירָה
הֵן הֵן מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה מָה חִיָּדֵשׁ הַמִּלְאָךְ בְּזֶה דְּהָא תִּיכְף מַעֲיָקְרָא קַעֲסִיק בְּזֶה כְּמוֹ שְׁמִבְנוֹר
בְּגִמְרָא דְּשָׂאֵל מְרַבּוּ רְשׁוֹת לוֹמֵר בְּמַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה וְגַם רַבּוּ אָמַר לוֹ כֵּן אֲבָל בַּהַנְּ"ל יוֹבֵן
הַכֹּל בַּעֲזָה"י דְּלֹא הַלִּימוּד הַעֵינָר מְרַכְּבָה יוֹכֵל הָאָדָם לַעֲסוֹק בְּמַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה הֵינּוּ
בְּסִתְרֵי תּוֹרָה וּבְאַמְתָּה ל"ה מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה דְּאִינוּ נַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה לְשְׁכִינְתָא שְׂאִינוּ בְּכּוּנָה
הֵרָאוּ לְזֶה כַּנְּ"ל וְרַק כְּשֶׁהוּא בְּכּוּנָה יִזְכֶּה וּקְדוּשָׁה לְהַמְשִׁיךְ הַשְׁכִּינָה לְמַטָּה אֲזִי הוּא בְּאַמְתָּה
מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ בַּש"ס הַנְּ"ל דְּהַמִּלְאָךְ אַחַר שְׂרָאָה שְׂיִרַד אֵשׁ מִן הַשָּׁמַיִם
וְהַשְׁכִּינָה יֵרַדָה לְמַטָּה וְגוֹדֵל הַקְּדוּשָׁה שְׁהִי שָׁם עַד שְׁהֵאֵילָנוֹת אָמְרוּ שִׁירָה וּמִלְאָכִי שְׁרַת
נִתְלוּוּ עִמָּהֶם עָנָה וְאָמַר הֵן הֵן מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה ר"ל לֹא הַלִּימוּד בְּעֲצָמָה הוּא מַעֲשֶׂה מְרַכְּבָה
וְרַק הַכּוּנָה הַזֶּה שְׁהִי בְּלִימוּד הַזֶּה עַד שְׁפּוֹעֶלֶת לְהַשְׁרוֹת הַשְׁכִּינָה בְּתַחְתּוֹנִים וְכַדְבְּרֵי

הב"ח דבנה נעשה מרפכה לשכינתא וזהו העיקר מעשה מרפכה - וזהו ה' נמי פננת ריב"ז במה שאמר יש נאה דורש ואין נאה מקנים היינו שדורש במעשה מרפכה ואינו נעשה מרפכה לשכינתא פשלא ה' בכוננה הנכונה לזה וא"כ הוא אינו נאה מקנים ויש נאה מקנים היינו שהולך במחשבות קדושות לקשר עצמו להשכינה וממשיך עליו השקאתו אבל אינו נאה דורש היינו שאינו יכול לדרוש בסתרי תורה אבל אתה נאה דורש שדרש בסתרי תורה ונאה מקנים שבאמת פעל בתורתו להמשיך השכינה בתחוננים ולהיות מרפכה לשכינתה כמו שראו בעיניהם ומתורץ שפיר קושניית המהרש"א ודקדוק הג"ל וא"ש בס"ד - (ה) והנה בענין עסק לימוד התורה לשמה מלבד מה שהבאתי בשם מרן הב"ח ז"ל דרף הנכון בזה עוד למדתי מתורת משה רבינו ע"ה דרף יותר קרובה ופשוטה בזה השנה לכל נפש הישראלית וקטן וגדול שם הוא ואעתיק פאן מה שכתבתי בזה בספרי על התורה ה' ופני להוציאה לאורה להגדיל התורה ולהאדירה, וז"ל שם בפ' זאת חקת התורה.

וינדר ה' אל משה ואל אהרן לאמור זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמור דבר אל בני ישראל ויקחו אליה פרה אדומה כו' ודקדקו המפורשים זאת חקת הפרה הול"ל פיון דבפרה קמייני - ובזוה"ק הביא דר"י פתח להאי פרשתא בקרא וזאתהתירה אשר שם משה לפני בני ישראל עיי"ש דביאר סמיכת הפסוק לפרשתא דפרה אבל ע' פנים לתורה ונראה לומר בעזה"י דהתורה הקדושה מלמדת אותנו פה איך שנוכל ללמוד בכונה נכונה את התורה הקדושה שיהי' לה בחינת לשמה וכאשר אמר בס"ד - בהקדם דברי התנא אלקי הקדוש אור החיים שהקשה לדבר למה לא די בלאמור ראשון וינדר ה' כו' לאמור דבר אל בני ישראל ויקחו כו' למה בא כל המאמר השני זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמור הלא כבר ידענו שה' הוא המצוה עיי"ש דקחשוב עוד איזה דקדוקים בזה - וכו' לפרש דידוע דיש במצות השם סידות נסתרים ונעלמים חוץ מטעם הנגלה לשכל הפשיט ואדם הקונה קנין התורה במ"ח דברים זוכה להשיג גם מטעמים הפמוסים בדברי התנא ומגלין לו רזי התורה שגילה השם למשה ומשה ג"כ גילה לישראל בני דורו סודות הנסתרים וטעמי המצות ליסוד כל דבר אבל פאן במצות פרה אדומה צוה ה' אליו שיסתים הדברים ויאמר להם הדברים בחוקה בלי טעם וזה שפיוננה התו' במאמר זאת חיקה התורה אשר צוה ה' לאמור זה לא קאי על גוף הציווי של מצות פרה רק הוא ציוי בפ"ע שמצוה זו ישאר לכלם לחוק מן חוקי התורה שלא ידרשו ממנו שום טעם על מצוה זו וזה פננת הפסוק שיאמר לישראל שה' צוה לאמור להם מצוה זו בתורת חוק ומתוך הדברים אתה נלמד שבאמת למשה נאמרו דברים מוטעמים במצוה זו אלא מה שיאמר לישראל הוא יהי' בתורת חוק מילתא בלא טעמא (וזה נמי לפע"ד הפננה במדרש לה אגלה טעמא ולאחרים חוקה) ולצד שלא יאמרו ישראל הרי העושה מצוה בלא ידיעת טעמה וסודה הוא כגוף בלא נשמה לזה אמר הפסוק דבר אל בני ישראל ויקחו אליה פרה פ' יקחו לפי דעתה ומכונן בדבר להיותה יודע סוד הענין ופלאיו ובזה יהי' המצוה נעשית שלימה במעש' ובמחשבה הצריכ' ובזה יזניק אומרו ויקחו בתוס' וא"ו שנתכונן לומר שמלבד הלקיחה עצמה שיקחו פרה עוד צריף להוסיף בה כל הפנונות שיש בה וא"ת תינח אותה פרה מה יהי' בפרה שיעשו בדורות הבאים י"ל שגם בדורות הבאים בשעה שיעשו הפרה כיונו למה שידע משה ואז יהי' נעשה כל הפנונות שיש בה ממילא כפי פנינת משה ע"ה

ונה הפנוני' במדרש בפסוק ויקחו אליה מלמד שכל הפרות שנעשו היו נקראים על משה והפנונה אם פי סודה נעלמה מעיני כל ובלי פנונת הסוד אין המצוה פתיקונה עכ"ז אם יהיו עושין על רעת וכנונת משה יהי נעשה בו כל הפנונות הנ"ל עכ"ד רבינו אור החיים הקדוש - היצא מדבריו ז"ל יען שנעשה הפרה ע"ד משה נעשו בה כל הפנונת וקדושות שיש במצוה זו וע"כ נקראת ע"ש משה - והנה ידוע דבעסק לימוד התורה יש ג"כ פנונה רמה נשגבה וזו הוא הנקראת תורה לשמה וזו היא שחביב' לפני הבורא כ"ע ועלי' נאמר אין לו להקבה"ו בעולמו אלא ד"א ש"ה ולכאורה יתחמץ לב האדם מי הוא אשר ידע דרפה דרף לימוד התורה הקדוש' בבחינ' זו ובפרט לדלי ההשגה ורזי השכל כמנונו היום שתוקף הגלות ועופי הטרדא מעור עינים ונסתם מאתנו כל חזון ואיו אפוא יכולין לזכות ללימוד תורה לשמה על זה באתה התורה ומלמדת אותנו שגם אנו יכולין לזכות לזה ונעשה כמו שנעשו גבי פרה אף שהעם ישראל לא ידעו שום סוד וכיונה בפרה אפ"ה נעשה פהלקת' וכתיקונו' הראוי במה שאמרו הרבנו עושין פרה זו על דעת משה רבינו ע"ה ונמצא הפרה עם סודותי' נעשה מאלי' - ר כמו כן הוא בלימוד התורה"ק אם בעת שישב האדם הישראלי ללמוד התורה"ק יאמר הרבני לומד ע"ד וכנונת משה רבינו ע"ה בזה יהי בלימודו כל הפנונות ויחודים שיש בלימוד תורתנו הקדושה וע"כ נקראת ג"כ התורה על שמו כדכתיב זכרו תורת משה לרמוז על ענין הלז כמו שאמרו דכל הפירות נקראו על שמו מטעם זה וכדברי האוה"ח הקדושה פן נראה לומר ג"כ גבי למוד התורה"ק - וי"ל דמשום הכי כתבה התורה זאת חוקת התורה ולא כתיב חקת הפרה לרמוז על ענין הנ"ל דגם חקת התורה הני פן כמו בפרה ולומר דבזה שנה התורה להפרה דהלומד ע"ד משה נעשית הפנונה בלימוד התורה מעצמה וזה נמי פנונת הזה"ק שהסמיך לכאן קרא דזאת התורה אשר שם משה לפני בני - ר"ל דזאת התורה שלומד האדם על דעת משה אף שהוא בעצמו לא יודע שום פנונה וסוד אעפ"כ יש לה שיווי כ"כ כמו התורה שלמד משה עם בני ישראל שהוא ודאי פיוון בה כל הסודות וכל הפנונות כ"כ יש בעסק תורה זו שלמד ע"ד משה ונכון הוא בס"ד - ובזה מצאתי טעם להבין מה שמצינו בגמרא שהאמוראים היו קוראין זה לזה בשם משה משה שפיר גמיר משה שפיר קאמר ובהנ"ל יובן היטב שתמיד היו לומדין על דעתו וכפי בחינתו וע"כ הנכירו אותו תמיד בשמו וזהו נמי הטעם שמצינו בגמרא בשבועות ובנדורים שבשעה שהשביע משה את ישראל אמר להם הרבני משביעכם על דעתי ועל דעת המקום והכל הולך עפ"י פנונה הנ"ל דההשבעה היתה שיהיו מקיימין התורה על דעתו וכנונתו פן נראה לי והענין מתוק ואמת לדעתי והבן - שוב ראיתי בס' תורת משה להח"ס ז"ל בפ' בהעלותה שהביא הירושלמי שקלים שכל האומר שמועה יראה כאלו בעל השמועה עומד לנגדו ואיתא בספרים דעי"ז נחדבק נשמת בעל המימרא באומר והוא תיקון לשניהם וע"כ צריכין אנו להיית לנגדנו צורת משה וט"ז נאמר בזכר' זכרו תורת משה עכ"ל עיי"ש והוא פועל שכתבתי והכל הולך אל מקום אחד והלום ראיתי להביא בשם ספר בית דוד בפירוש מחזור ליו"כ שכ' דבפסוקי תהלים יכוון בסתם שהוא אומר לפי מה שפנון דוד המלך ע"ה עכ"ל ע' לקמן בקונטרס דבק טוב סי' ד' וברוף שפונתי לדעת גאון קדמון והוא ע"ד מאמר חכז"ל סתמן לשמן עומדין וברוף השם שהאיר עיני בעצה קלה כזו לבא לבחינת לימוד תורה לשמה בדרך קרובה ופשוטה - (י) עוד נראה לי דכל ת"ח בזה"ז הוא בחזקה שלומד תורה

לשמה והוא עפי"מ שראיתי בספר הקדוש דברי יחזקאל למרן רשכבה"ג משינאווע ו"ל זי"ע בבניאור דברי הש"ס ר"ה י"ז דרש רבא מאי דכתיב אהבתי פי ישמע ה' אמרה פנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אימתי אני אהובה לפניך בזמן שאתה שומע קולי תחנוני דלותי ולי יהושע אע"פ שדלם אני מן המצוות לי נאה להושיע ע"כ - וקשה לכאורה כינון שידוע ומפיר שדלה הוא מן המצוות למה מגיע לו ולמה נאה לו להושיע - ובניאר הוא ו"ל עפי"מ שראה שרבינו הר"ח וניטאל זלה"ה שאל להאר"י הקדוש אם רואין את קדושת רבותינו ו"ל התנאים ונאמראים ונפאים אחרים את עבודתן ופרישתן מה אנו חשובין נגדם פקיף בפני האדם - והאר"ה לו רבו הקדוש פבר פתב רבינו הרמב"ם בה' תשובה ושקיל זה אינו לפי מנין אלא לפי גודלם ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות והוא יודע האיה עורכין הזכיות עיי"ש ונדאי בדורות הקדמונים שעוד ל"ה התגברות הרע כ"כבתוקפה ה' צריף להיות שיהיו המצוות נעשין בקדושה נפלאה ובערף היותר גדול אבל פעת שהתגבר הרע כ"כ עד שגם מצנה קלה בערף עצמותה להון יחשב כלפי קב"ה וכ"כ אנו בנדאי אם נעריף המצוות שאנו עושין פנגד המצוות שעשו קדמונינו היא דלה וענף בפחות שבערכין נגד הערף מצוות של הראשונים שקיימו בכונה זכה וברורה - אמנם אם נגד זה נעריף מעמדינו נגד מעמדם שאז הי' דבר ה' יקר בעיני העולם וכל מי שעבר עבירה הי' לבויז ולכלימה א"כ הי' מן ההכרח להיות שומר התורה והמצוות ע"כ לא הי' חשוב אצל שי"ת רק אם המצנה בעצמותה הי' מגודל העורף משא"כ בזה"ז שאדרבא אף אם עובר על כל עבירות שבתורה לא יגרע פבודו וערפו עי"ז בעוה"ר ואדרבא מי שמטה שכמו לספול עול תורה ומצוות הוא לשמצא ולבזה לזה אם שהמצנה בעצמותה היא דלה וענף אעפי"כ לו נאה להושיע עכ"ל ודפח"ח - וכמו כן אני אומר שכ"ז שדבר ה' הי' יקר בעולם והתורה ולומדי' היו ברום המעלה ובכל מקום שהיו מבקשים לרב ומורה הי' מחפשיין בחיפוש אחר חיפוש אחר ת"ח אמת שרק בתורת ה' חפצו ואין לו אלא ד' אמות של הלכה בלבד דייקא בלבד בלי תערובות חכמות חיצוניות כמו שהי' בדורות שלפנינו אז הי' אפשר לחשוש שלמדו שלא לשמה לשם עסק בעלמא פי באמת הי' עסק טוב להשיג רבנות באיזה עיר גדולה אבל פעת בזמנינו שקיום בנו בעוה"ר את דבר ה' בזה ומאמר חכז"ל ידוע מי שהי' יכול ללמוד תורה ואינו לומד כ"כ במקום שהיו יכולין ליקח ת"ח לרב ומנהיג בחרים באדם מועד לעולם ומחלפים עולם עובר בעולם קיים היש לה בזיון תורה גדול מזה ורובם של ת"ח האמיתיים המקיימים בעצמם שחורות פעורב הם יושבי פפרים אשר חיייהם אינם חיים מרוב דוחק ולחץ ובעלי פריסי רחבים מלא דעות ולימודים פנבים ולא בש"ס ופוסקים הם יושבים על גבי מרומי קרת והאמת נעדרת וכבר התאונו על דורינו זה ברעיא מהימנא פרשת נשא ואעתיק את לשוני א"ל רעיא מהימנא (לאלי') באומאה עלך בשמא ה' לא תאחר בכל יכולתך דהא אנא בצערא סגי ויפן פה נכה וירא פי אין איש עוזר לי לאפקא לי מהאי צערא ואני חשיב בעינייהו בין ערב רב פכלב מת דסרח דחכמת סופרים תסרח בינייהו בכל קרתא וקרתא ובכל אמת דישראל מפוזרין אינון ערב רב רעין על ישראל עאנא דהקב"ה ולית לון יכולת למיעבד טיבו עם ת"ח ואנשי חיל ויראי חטא מסובבים מעיר לעיר ולא יחוננו ולא יתבו לון באתרין סגיאין אלא דבר קצוב דלא יהא תקומה לנפילו דלהון ואפילו חיי שעיה וכל חכמים ואנשי חיל ויראי חטא בצערא בדוחקא פיגננא

חשיבין ככלבים בנים המסולאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרס בראש פל חיצות דלא
אשכחו אכסניא בינייהו ואינון ערב רב אינון עתירין בשלנה בחדנה בלא צערא בלא
יגונא פלל גזלנין מארי שוחד דאינון דינין רישי עמא פי מלאה הארץ חמס מפניהם הו'
באומאה עלה זמנא תניינא כו' דכל אליו מליו לא יפליו מפנומה בכל יכולתה למלא בהון
קמי קב"ה ולאחזאה הוהקא דלהון עכ"ל הקדוש - ובדברי הרעיא מהימנא הללו מוכן לי
דברי המדרש בפרשת אמור וז"ל המדרש מלמד שהראהו הקב"ה למשה דור דור
ושופטיו דור דור ומלכיו דור דור ותכמיו דור דור ומנהיגיו דור דור ומשגיו דור דור
ושופטיו דור דור ופרנסיו דור דור וחוקמיו דור דור וגזלניו ע"כ עיי"ש - ותמיד הי לי
לפלא מה טעם הראה הקב"ה הגזלנין ותמסגין יותר משאר בעלי עבירות ואמרת בדרה
הלצה דקאי ג"כ על מנהיגי הדור היינו שדורות הראשונים היו המנהיגין שופטים
ומלכים ותכמים ופרנסים ובדורות האחרונים בעוה"ר נעשו גזלנין ותמסגין שהרבה
גזלנות ותמסגנות נעשה בענייני הרבנות בעוה"ר כן אמרתי מכבר בדרה הלנה וכעת אני
רואה שפיונתי אל החמת שהרי הרעיא מהימנא קורא על מנהיגי הדור פאלו פסוק כי
מלאה הארץ חמס מפניהם וא"כ אפשר שגם דעת המדרש הי' כן והבן - א) ועיין בספר
דרוש על התורה מפרן הגאון רבש"י מהר"ל מפראג על מאמר חכז"ל בסופה ד' כ"ט
בשביל ד' דברים מאורות לוקין וחד מנהון הוא על מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל
וביאר דהפונה בזה המגדלים תלמידים הקטנים והשפלים שאינם פדאי ולא הגיעו
להוראה להושבם בראש או לתת להם שאר משנה על הצבור ומכש"כ לסמוך אותן
בשם חכם ורב ומה דקאמר בארץ ישראל משום באשר נמצאים שמה רבנים חשובים
וגדולים והוא מגדל בהמה דקה בנדאי בדבר זה המאורות לוקין כי באמת הם שפלים הן
בתורה הן במעשים ונותן להם שררה אשר לא נאה לכסיל כבוד ונדברו על כל החכמים
סרה אבל בחוץ לארץ לפעמים שאין שם חכמים כל כך אין זה פולי האי פחיתות לאחרים
כי כמעט כמקום שאין איש הוא ויותר מזה שאנשים פאלו שפלים ופחיתים רוצים
להתגדל על כל ומשפילים אנשים גדולים וחכמים להראות גדולתם באין ספק
שהמאורות לוקין עד שחכמי הדור אין נחשבים לכולם ודבר זה נראה ונגלה לעינים
שבהמות דקות האלו מקלים ומשחיתים את פנים ה' צבאות עכ"ל - וכן עיין נו"ב תניינא
חיו"ד סי' קי"ט שכתב שם בזה"ל וכתבת שדברת מזה עם איזה למדן שם ואמר ששמע
שגדולי זמנינו מקילין בזה הנה שחלתה היא שאלת חכם חצי תשובה אבל זה הלמדן
שכתבת שאמר ששמע שגדולי זמנינו מקילין בזה יפה קרא אותם גדולי זמנינו אשר
בעוה"ר נגדע לעפר קרן התורה וכל הגדולה בזמנינו אינו מצד חכמת התורה אבל
מתגדלים בנימוסיות ובטבעיות ובידיעות ספרים חיצונים כו' ולכן לא תשים לב למה
שאומרים בשםם איזה הוראה עכ"ל - והפל קוים בנו בזמנינו עוד במדה גדולה מבמינו
ואיכי השתא שיש לנו גדולים של זמן זמנים טובא משמע וממגדלי בהמה דקה והת"ח
המנוגעים עצמם בתירה מנעוריהם יושבים תחת תנור וכירים ויפהו להם עינים מלראות
איזה טובא והם נדחים מפל עבר ופינה ואין איש רואה אותן וגם גדולי הזמן לא ידע את
יוסף המוסיף וגדל בתורה פחשכה פאורה וכמו שהבאתי לעיל מר"מ דאין עושין טיבו
עם ת"ח ומי יגוד להם ראשו ובדור שפל כזה אין ספק מי שהשליף נפשו מנגד ופונה
מפל עסקי עוה"ז וקובע מקום לד' אמות של הלכה שלבו לשמים - והלום ראיתי להגאון

מפאקש ז"ל בהקדמת ספר המקנה שפירש בזה מאמרם ז"ל כל העוסק בתורה בליקה שכינה פנגדו שנגמר קומי רני בליקה שפכי כמים לבד נכח פני ה' - הפנונה בעת שיהל אור ההצלחה על עוסקי תורה לישוב על גפי מרומי כיכולינרת וכבוד חכמים ינחלו אז לא הי' ניכר אם עוסק בתורה לשמה לשם שמים או לי' יקרה היא מפנינים וטוב סחרה מפל סחורה אולם בעת שחושף של לילה בשערי ציון בשערים המציונים בהלכה וציון דורש אין לה ותשתפכה אבני קדש ת"ח שהו האבן שמאסו בה הבונים דמנינו בראש כל חוצות ועכ"ז לא אלמן ישראל ב"ה ונשפיהם לפרמים אלו פתי מדרשות ונ' הפרחה הגפן אנו בעלי משנה ומקרא הנצו הרמונים אלו בעלי תלמוד שם רתן דודי לה שם ארצה כבודי שלומדים תורה מדחק ונחץ עיני עירובין ד' כ"א אין ספק שאלו שכינה פנגדו וזהו המכונן הלומד תורה בלינה שיה בחי' לילה שכינה פנגדו עכ"ד.

(ז) מצאתי בספר מכתבים בהקדמה שהביא מהאנשיף ה"ק שיש תקנה להעלות כל מה שלמד לבחינת לשמה אף שלא הי' בכונה רצונו' כמו דקיי"ל דשם שלא נכתב בקדושה מעביר עליו בקולמוס ומקדש כ"כ כל תורה שלא הי' לשמה יתפלל לשי"ת שיעלם ויקדשם לשמה וכו' תוקן שיהי' הפל למפרע לשמה - וכעין זה שמעתי מפי צדיק אמת מעשה בתלמוד ותיק א' דהי' יתיב וגריס באורייתא תדירא ופעם א' הי' געור כל הלילה ועסק בתורה ונדע לרבו והחזיק לו רבו טובה ע"ז ענה התלמוד ואמר וכל זה איננו שנה לי יען שידע בנפשו שלא למד בכונה רצונו' והי' גונח מלבו ואמר מה הנניין לי תורה כזו ומה דמות יערוך לו אילו הי' זוכה שיגיעתו כל הלילה בתורה הי' לשמה אבל פעם הי' יגיעתו לרק ויחבל לו מאד ע"ז - אמר לו רבו תדע בני שעם גניחת אמת זו שבאת מעומקא דליבא העלית התיירה שלמדת למדרגת לשמה ע"כ שמעתי כ"כ אני מתפלל לשי"ת שיזכני ברוב רחמי המרובים על כל ישראל בכלל ועלי בפרט שיעלה ויבא כל תורתו שלמדתו עד עתה אולי בעוה"ר נדחו לחוץ ולא סלקי לעילא השי"ת ינטלם וינשאם לעילא מן שמשא לברוא מהו ארץ ושמים חדשה פידוע מזוה"ק שפחידושי תורה נבראים עולמות חדשים - ואם אמיר יאמר האומר מי ערב לה שפחידושי תורתך הם אמתיים ומכונים להלכה שיהיו ראויים לעשות מהם עולמות עליונים וחדשים ע"ז אשיבך פוק חזי מה שכתב המהר"ל בהקדמת ספרו תפארת ישראל שכ' שע"כ מברכין לעסוק בד"ת ולא לתלמוד תורה פי לתלמוד לא שייך אלא במי שלומד תורה ומכונן הלכה לאמיתה שזהו למוד תורה אבל מי שאינו מכונן הלכה לאמיתה אין זה למוד לכה מברכין לעסוק בין שהוא מכונן בין שאינו מכונן לאמיתה רק שהוא מכונן לתלמוד האמת אע"ג דשגג מ"מ הוא עסק בתורה עיי"ש - וכן פתוב בשו"ת מן השמים וז"ל וכל מי שמחשב מחשבות וסובר סברות בהלכות חמורות ופסקים חמורים נאהב ונחמד לפני המלך עליון וזהו שאמרו אגרא דשמעתא סברא והדברים והמחשבות ההם פמרגליות היקרות בעיניו ואם על אבידת פסוף או ש"כ התיירה התורה לעשות מלאכה בחוה"מ כ"ש שיש לחוש על אבידת המרגליות היקרות לכתבן ולחתמן למען לא יאבדו והפוחתם מקבל שחר עליהם כל זה השיבו לי באמת עכ"ל - הרי שכתב דחושב סברות גרידה ג"כ חשובים לפניו ותברך ואולי יועיל הסברא לאחרים למיצוי דין דעלמא וכבר כתב הפרמ"ג לחו"ח בהקדמה ואמנם זאת נחמתי שהזמנים שהוצאתי בעיון גפ"ת ופוסקי' ולא הרהרתי בהבלי הזמן די לי כמ"ש הרא"ה ז"ל ונהביא משל נפלא ע"ז לאלו שעמלו

בתורה ולא השיגו האמת מ"מ יש להם שֶׁכָּר רב ועוֹשֵׁר מְוֹפֵלֵג בְּרַב טוֹב הַצָּפוֹן וְגַם פֶּן כּוֹנְנֵתִי לַפְעָמִים הָאֵמֶת וּבְכָל הַחִיבוּרִים שְׁעֵשִׂיתִי כּוֹנְנֵתִי שְׁלֹשׁ פְּעָמִים הָאֵמֶת דִּי לִי טוֹב מְאֹד וּמָה גַם שָׁאִין רְאוּי לְאָדָם לִהְיוֹת פּוֹגֵם מִחֲשַׁבְתּוֹ בְּהַרְהוּרֵי עֲבִירָה וְדַאי טוֹב לְהַרְהֵר תְּמִיד בְּד"ת עכ"ל - (ח) והי' פי יאמרו לי מֶה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָהּ מָה מְהִי לָן הִיא מְרַבֵּן דְּלֹא יִדְעֵא וְלֹא פְקִיעָא שְׁמִי וְלֹא יִדְעִינָן מְנוּ הָאֶחָד בָּא לְגוּר לְאֶגוּר דְּבָרִים וְלַעֲשׂוֹת מְהֵן סְפָרִים וְלַהֲפִיעַם בְּחֻצוֹת וְלִהְיוֹת רֹאשׁ מְדַבְּרִים מִי שֵׁם פֶּה לְאָדָם כְּמוֹהוּ וְכִי הָעוֹלָם לְדִידֵי הוּא צְרִיף אוּ לְמַלְעֵטִי וּמָה הִי הָעוֹלָם חֶסֶר בְּלִתי סְפָרוֹ אִין זֶה אֵלֶּא קַבֵּל רוּחַ יִתִּירָא דְאִית בִּי וְזֶה אַחַת מֵעֲשָׂרָה ק"ו לַעֲצֻמוֹ לֹא תִיָּקֵן וְלֹא לִיָּמֵד וְלֹא גָמַר בְּאוֹרֵיִתָּא כְּדַבְעֵיָא דְאֶפִּילוּ בְּמַס' פְּלָה אִין לוֹ יִדְעֵה לְאַחֲרִים לֹא כַּש"כ מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהַלְתּוֹ עֵינָן סוּף הוֹרִיּוֹת - אַחֵי קוֹנְשֵׁיִתָּהּ נְכוֹנָה וְעֲצוּמָה לֹא טְעִיתָ בִּי כָּל עֵיקָר אֲבָל מַעֲנָה רַק יָשׁוּב חִימָה וְהִסְנֵת וְשִׁמְעַ לְדַבְּרֵי וְתִרְאֵה שְׂאֵם שְׂאִינִי בָּא בְּמִסְפָּר אֲנָשִׁים לִהְיוֹת נְמֻנָה עִם גְּדוּלֵי עוֹלָם חֲקָרֵי לֵב וּבְעֵלֵי תְרִיסִין עכ"ז הֲרִשׁוֹת נְתוּנָה גַם לַפְעוּטִים כְּמוֹנֵי לְהַשְׁמִיעַ דַּעְתּוֹ בְּרַבִּים מִן הַמַּעֲט אֲשֶׁר לִפְנֵי וְהַשׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהַחֲדָל יִחְדַּל וְאִינוּ אוֹמֵר קִבְלוּ דַּעְתִּי וְזִמְנִין בְּאֶפְקָרְסָתָא דְעַנְיָא תִּשְׁכַּח מְרַגְנִיתָא אֲמָרוּ חו"ל בְּמַדְרִישׁ חֲזִית פְּרָשָׁה ד' א"ר יוֹדֵן לְלַמְדָּה שְׁפָל מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר ד"ת בְּרַבִּים זוֹכָה שֶׁתִּשְׁרָה רוּחַ הַקּוֹדֵשׁ עָלָיו עכ"ל - וְדַקְדַּקְתִּי בְּלִשׁוֹנוֹ שְׂאוּמֵר מִי "שֶׁהוּא" אוֹמֵר לָמָּה לֹא אָמַר בְּקִצְרָה שְׁפָל מִי שְׂאוּמֵר הֲלֵא כְּבָר אָמָרוּ לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם בְּלִישְׁנָא קִצְרָה - אֲבָל נִרְאֵה בַּס"ד שְׁרָצָה לוֹמֵר דְּבַל יֹאמֵר הָאָדָם שְׁלֵבָא לִידֵי מְדָה זֹו לִישֵׁב בְּרֹאשׁ וְלִלְמוּד תוֹרָה בְּרַבִּים צְרִיף לִהְיוֹת אִיזָה אָדָם גְּדוֹל בַּר אֲבָהֶן וּבַר אוֹרֵיִן וְאִישׁ מְסוּיָם בְּתוֹרְתוֹ וּבְחֻמְתּוֹ אֲשֶׁר כְּבָר מִיָּלֵא כְּרִסוֹ בַּש"ס וּפּוֹסְקִים לָזֶה נֶאֱדָה לְדָרוֹשׁ בְּפִרְקָא דְרַבִּים אֲבָל אָדָם שֶׁהוּא שְׁפָל בְּעֵינָיו וּבְעֵינֵי כָּל לֹא לְמַד וְלֹא שִׁמְשׁ הֲרַבָּה יִכְבּוֹשׁ מֵעֵינָיו וְלֹא יִלְמוּד מִתוֹרְתוֹ הַמַּעֲט אֲשֶׁר לִפְנֵי לְאַחֲרֵי לָזֶה בָּא ר"י הַנ"ל וּמֵאֲלִפִּינוּ בִּינָה שְׁאִין הַדְּבָר כֵּן אֵלֶּא כָּל מִי "שֶׁהוּא" דִּיִּיקָא מִי "שֶׁהוּא" אֶפִּילוּ מֵאֵן דֶּהוּא זוֹכָה לְרוּחַ הַק' אִם כְּנֻנְתּוֹ לְשִׁמְיָם וְע' בְּצוֹנְאֵת מְרֵן הַח"ס ו"ל שְׁכ' בּוּזָה" לְ וְאִם מַעֲט לִפְנֵי מֵאוֹתוֹ הַמַּעֲט אֲשֶׁר חוֹנְנָה ה' לְמִדוּהָ בְּרַבִּים בְּכָל מֵאֲמָצִי כַּח עכ"ל וְעֵינָן בְּסִפְרֵי הַקְּטָן הַכְּמוֹת וְגְדוֹל הָאִיכוֹת תְּשׁוּבוֹת בֵּית הַלֵּל לְהַצְדִּיק ר' הַלֵּל מִקְאֲלֵאֲמֵיָא ו"ל סִימָן כ"ז שְׁפִירֵשׁ בְּזֶה מ"ק פִּיָּה פְתַחָה בְּחֻמְתָּהּ וְתִרְתַּח חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה הֵינָנו שְׁעוּד לֹא לְמַד כְּלוּם רַק פְּתַח פִּיָּהוּ לְלַמְדוֹ אַפ"ה תוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוּ בַּש"ס סוּכָה סוּף לוֹלֵב וְעַרְבָּה אִיזָה תוֹרַת חֶסֶד זֶה הַלּוֹמֵד תוֹרָה וְלוֹמְדָה לְאַחֲרֵים עֵינָן שֵׁם וּדְפַח"ח - (לֹט) אֲבָל עַל זֹאת יִחְרַד לְבִי וַיִּתֵּר מִמְקוֹמוֹ עַל תְּנַאי אַחַת שֶׁהֵטִיל רַבִּינוּ אַבְיָהוֹן דִּישְׁרָאֵל הַקְּדוֹשׁ רַבִּינוּ הַח"ס ו"ל שְׁכַתְבַּת בְּצוֹנְאֵתוֹ שֵׁם וְז"ל וּבְאִנְפֵּן שְׁיִדְעַתֶּם תְּנוּם לְבַבְכֶם שֶׁהַקֵּב"ה יוֹדַע מִכֶּם שְׁאִין בְּכֶם תַּעֲרוֹבֶת כְּוֹנָה כִּי אִם לְכַבּוֹד שְׁמוֹ הַגְּדוֹל יִתְבָּרַךְ וַיִּתְעַלֶּה וּלְפָנָיו לֹא יָבֵא חֲנֻף עכ"ל הַקְּדוֹשׁ וּבְעוֹנֵתִי שְׂרַבּוּ בּוֹשְׁנֵי מְדַבְּרֵי מְאֹד כִּי הֵהוּא אָמַר שְׁיִהְי' כְּוֹלָה לְשִׁמְיָם בְּלֹא תַעֲרוֹבֶת כְּוֹנָת עֲצֻמוֹ כָּל אֶפִּילוּ כ"ש וְאִנִּי הִי' מְסַתְּפֵק עֲצָמֵי אִם הִי' בְּתַעֲרוּבוֹת הַמַּעֲשָׂה אִיזָה כְּוֹנָה לְשֵׁם שְׁמִים אֶפִּילוּ מִיַּעוּטָא דְמִיַּעוּטָא וּמִתִּירָא אֲנִי שַׁח"ו לֹא יִהְי' כְּוֹלָה לְשֵׁם חֵילִין בְּלֹא תַעֲרוֹבֶת קְדוּשִׁים כָּל וְכָל - וּבְאֵמָנָה שְׁבַעַת שְׁקִרְבָתִי אֵל הַמְּלֵאכָה לְהַדְפִּיס חִיבוּרֵי כְּמַעֲט נְסֻגְתִי אַחֲזוֹר מִיִּרְאֵת הַדְּבָרִים שְׁכַתְבַּת ג"כ רַבִּינוּ הַח"ס ו"ל בַּאו"ח סִימָן ר"ח מְמַחְבְּרֵי סְפָרִים וְז"ל שֵׁם כָּל הַמְּחַבֵּר סִפְרֵי וּמִתְעַרְבַּ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְגַדֵּל שְׁמוֹ רַבְצָה בּוֹ הָאֵלֶּה הָאֲמוּרָה בְּמִילֵי דְאֲבוֹת נִגְיַד שְׁמָא אֲבַד שְׁמִי וְלֹא תַעֲשֶׂה יָדִיו

תושי' להוציא מחשבתו אל הפועל כי יבאו מבקרי מומין ויחפשו וימצאו מלבד שהוא עובר איסור דאורייתא דברים שבע"פ כו' ולעומת זה היודע בעצמו כי כל מגמתו לשם ית"ש להגדיל התורה ולהאדירה ורק מונע בר מפני חשש מבקרי מומין ומלעיגים ומלעיבים במלאכי השם עבירה הוא בידו וכשם שיקבל עונש על הדרישה הנ"ל פן יענש זה על הפרישה אחז"ל עשה דברים לשם פועל ודבר בהן לשמן עכ"ל הקדוש הבוערים בגחלי אש - והרהרתי לומר שאם שרבינו ז"ל התנה שיהי' פולה לשמים אפשר דהי' מדבר מאנשים גדולים רמי קומה בקומה שלימה כערפו אשר אפשר גבייהו שיהי' פולי לשם ה' בלא תערובות פנונה כלל - אבל באנשים הדיוטים ופחותים כמוני די אפילו תתקצ"ט חלקים ח"ו הוא פנונת חולין וחלק אחד הוא קודש בכונה לשמים ג"כ מציל על הכל וכמו דרשו חזו"ל על פסוק אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעהו ופירשו דאפי' אם במצוה אחת תתקצ"ט חלקים פנונת חול וחלק אחד מני אלה קודש מציל פולה כ"כ אם יש לי בעזה"י א' מני אלה פנונה לשמים די להקב"ה בזה וא"כ אהי' שוב בכלל מונע בר אם אחדל מלגמור מעשי בהדפסת ספרי וכה עמדתי פאיש משתאה ואובד עצות לעשות או שלא לעשות עד שהאיר ה' עיני וראיתי מה שפתב מרו החידא בערף נשאל דוד ז"ל וגדולי ישראל קצתם היו זהירים שלא להדפיס ספרי חידושיהם בחייהם ובאמת אמרו מן הזהירות שלא תרבה להזהר פי זה גרם שנאבדו הפתבים חבל על דאבדין עכ"ל - וכן ראיתי לרבינו הפרמ"ג באגרת הראשונה שהביא בשם ספר אבק סופרים שפתב אשרי מי שמדפיס ספריו בחיו עיי"ש - דבריהם של רבותינו הללו הרהיבני לקרב אל המלאכ' ולבצע מחשבתי מפתח אל הפועל - (יו"ד) ועוד עלה בדעתי לימוד זכות על המתברים דזמנינו דבאמת עיקר החששא בזה הוא רק משום דעושה להתגדל ולהשתמש בכתרה של תורה ובזמנינו נופל חששא הנ"ל וכמו שאומר בס"ד ואקדים מה שראיתי דבר נאה ומתקבל בתפארת ישראל על המשניות ברכות פ"ד משנה ב' בתפלת רנבה"ק ביציאתו הי' אומר אני משפים והם משפמים אני משפים לד"ת והם לדברים בטלים כו' ולכאורה תמוה דלמה לא הסתפק עצמו התנא האלקי הזה להודות על חלקו בלבד ולמה גינה פמה מבני דורו ואמר בבבאור דבר זה דת"ח הזה היושב חבוש ובלמוד בביה"מ טמון בירפתי בית העיון הקדוש ובתוף זמן זה הפל רצים בחוצות ובשוקות ורודפים אחר ריבוי הממון ויהקננים משתפרין ומתעשרין עושר רב והיא ריק מכל ולפעמים אין בכיסו אפ"ל פרוטה אחת והת"ח הזה המתבודד בעמודי דבי מדרשא פשינא חוצה ובא לבית ומצא ב"ב עטופים ברעב ובצמא וכל מטה לחם נשבר ממנו ר"ל בעירום ובחוסר כל נראה בעיני עצמו וכש"כ בעיני ב"ב וקרוביו לאיש עצל וכמתרפה במלאכת החיים ומה גם אם יצטרף לשלוח ידו ולבקש עזר ותמיכה מאחרים בעלי כיסים הוא נעשה שפל ובטל בעצמו עד שספנה גדולה מרחפת עליו שנטלה ממנו כל חשקות התורה ולמחר יהי' חלקו בין אלו יושבי קרנות הרודפים אחר הכסף והממון והקנין וע"כ צריף הת"ח לחזק בעצמו ולדבר בלבד דברים היורדי חדר בטרן ולהשקיט תשוקת רוח החיונית והבהמות ולהלהיב רוח הרוחניות אשר בקרבו ולהחזיק עוד במעוז התורה ולהגביהו על כל השואפים על עפר ארץ בהבלי הזמן וע"כ השליף התנא הקדוש דבר: גנות וקלון פנגד השוגים והמבלים מיהם בטרדות העולם עובר תוף התודה שנתן לה' על חלקו אלו דבריו בשנינו לשון רצת ועיין תענית דף כ'

ותבין ודפח"ח וכמו כן אני אומר שהיא הענין עם מחברי ספרים דמנינו שאין פונתם
בזה להתגדל ולעשות להם שם ח"ו ורק פונתם לקבל עי"ז קצת חיזוק וכמו שאמרו חז"ל
ג' דברים צריכים חיזוק וחד מינייהו הוא תורה ולגבי שפלותם שהו בשפלות וכמו
שהארנתי לעיל יש תקנה שעכ"פ ע"י שהדפיסו ספריהם יתחזקו קצת ולא יכבה
תשוקתם לתורה וילמדו בתשוקה תדשה בתורת ה' דבלא ספריהם לא ידעו ולא יפירו
ערפם על שאר בני דורם כי פלם לובשין מדא נתלוקא דרבנן ומה בין בני לבן חמי ע"כ
בזה יראו חזיתן לרבים ומקוין להשיג עי"ז התחזקות ולא יבטלו לא בעיני עצמם ולא
בעיני העולם כי בעוה"ר העולם אינם נותנין כבוד ויקר לת"ח וכמעט הם שפלים
בעיניהם עיין בספר גינת ונרדים לרבינו הפרמ"ג שכ' בזה"ל ראיתי בשו"ת יד אלי'
שכתב בהקדמתו שראה אנשים מבני עמינו חסירי מדע ובתייהם מלא פל טוב ומבזים את
הלומדים, ויש מהן יחשוב בלבם אם מדבר עם ת"ח מעשרהו עושר גדול עכ"ל ואני לא
האמנתי אם יש מאותו מין מדברי' בעולם עד שבעוה"ר ראיתי בעיני פן סוף דבר אין
לנו להשען אלא על אבינו שבשמים עכ"ל רבינו הפרמ"ג ז"ל - הרי שקרא לאותן
האנשים המבזין ת"ח מין "מדברי" ולית דין בר נש ובעוה"ר ישנם גם היום הרב' מאותן
מיני מדבריות וכאשר בכתתי ונסיתי בעצמי למצוא מין ממיני מדבריות הללו וזה לא
כפיר שפגעתי בגביר עצום וספרתי לו שאני מחבר ספר ומוציא לאור ועולה בהוצאות
גדולות ודמיתי למצוא בו עמוד גדול להתחזק במפעלי כי שמעתי לשבחך שהוא ת"ח
והוא ענה לי כמתהלל ובוזה התורה ולומדי' ופרשתי ממנו בפחי נפש - וע"י מיני
מדבריות הללו אנה יקחו תשוקה לשוב לד' אמות של הלכה - עכ"פ יש לקוות דע"י
שיופיסו חיבוריהם ימצאו חיזוק בתורתם כי לא אלמן ישראל וישנם עוד אנשים יקירי
הערף ונקיי הדעת שמחבבים התורה ולומדי' פן נראה לי לצדד בזכות של המחברים -
(י"א) ובנוגע למבקרי מומין שכ' רבינו הח"ס ז"ל וידעתי שגם חלקי לא יגרע מהם
ומהמונם וישלחו את דבתם רעה עלי ועל ספרי אבל אני חש להם פלל כי הם רק קנאים
הפוגעין ופגיעתן רעה ורק קנאת הכבוד והרוממת בוערת בקרבם ולא קנאת הסופרים
המרבה חכמה כאשר ראיתי בספר נחמד ונעים מהקדוש ר' ברוך קאסיבר ז"ל שכ'
בפירוש הפתוב קנאת סופרים תרבה חכמה לפה אמר תרבה לשון ציוי ולא אמר מרבה
חכמה וכ' בזה שלפעמים יש קנאה רעה שמתחרה על שחברו לומד והוא אינו לומד וחפץ
שחברו ג"כ לאילמוד פמוהו לכן אמר קנאת סופרים תרבה חכמה פלומר הקנאה תהא
בענין זה שתרבה חכמה שייחפון ללמוד כמו חברו ולא שהקנאה תמעט החכמה שייחפון
שחברו לא ילמוד פמוהו עכ"ל - כמו כן אלו הקנאים שהם בעלי הנאה אשר אינם רוצים
ליגעות בתורה ומבלים ימיהם בשהי ופהי להגביר לשונם פלשון מדברת גדולות להיות
דורש אל המתים ושוגים פל ימיהם בדראשות של דופי בלי תורה ויראת שמים פה להם
ולא ידברו ובתוף פה שהוא מבלה ימיו בבקלה יושב חברו הת"ח ומיגע עצמו בתורה עד
שהאסיר בחכמה שנתן לו הקבה"ו מפיהו חידושי' ובירור הלכות שראויים להופיע אורם
ע"פ תבל ולהנות בהם בני אדם אדם ולא בהמה וזאת יכאב לבם של הקנאים הללו
מיראה שאולי יתרבה כבוד ת"ח זה על כבודם אשר תמיד היו הם במעלה ראשונה ות"ח
הי' מיושבי חושף, ועיין סוטה ד' מ"ז שאמרו חז"ל משרבנו בעלי הנא' נתענותו הדינין
ונתקלקלו המעשים ואין נוח בעולם עכ"ל הגמרא ופרש"י ז"ל בזה"ל נתענותו הדינין

דמתוך שהם בעלי הנאה אין מטריחין עצמם לעיין בדין ובאיסור והיתר להורות לצבור ומתוך כך נתקלקלו מעשיהם וכינן שפן אין להקב"ה נחת רוח בעולמו ואין עולמו נוח לו עכ"ל רש"י הק' כ"כ אלו הקנאים אשר עיניהם צרים בת"ח האמיתיים המגיעים עצמם בהלכ' ביגיעה רבה הם לא טרחו ולא יגעו עצמם פראוי אפילו בהלכה א' ובילו ימיהם בספרים חיצונים ובחיבורי כותבי העמים ובציטוטונגען להיות נאה דורש ולא נאה מקיים ואח"כ פשנעשה הדיוט קופץ בראש קרי' ללבוש מדא ונחלק' דרבנן לוקח הקיצורים והדר"ת ובין לילה הי' ת"ח ובין לילה אב"ד אבל באמת אבדה כל חקמתם ובנית נבונים מהם תסתתר וכבר האריך בגנות המנהיגים הללו ובגנות הבוחרים בו הצדיק ר' הלל ז"ל בספרו משפיל אל דל - (י"ב) ומקום אתי להציג מה ששמעתי מידידי הרב הה"ג הצדיק ר' בן ציון יאדלער שליט"א שליחא דרחמנא מעיר הקודש ירושלים תבב"א שאמר בביתאור התפלה שאנו מתפללין בר"ה שנהג' לראש ולא לזנב וקשה וכי אפשר שיהג' הפל לראש רק הפונה כף בהקדם מה שאיתא במדרש שפעם אחת אמרה הזנב של נחש לראש למה אתה הולך תמיד בראש ואתה מוליכני בהכרח לכל מקום שאתה הולך תהי' להיפך אני אלך בראש ואני אהי' מוליכה והזנב לא הי' נותן מנוחה להראש עד שפעם אחת עלה בידו וקפץ לראש והי' מוליכו בבורות שיחין ומערות עד שהרגו לראש עכ"ל המדרש וכעת איני זוכר מקומו וכדומה לי שהוא מדרש שה"ש - והוא פלא דידוע דדברי חכז"ל מלא מוסר ויר"ש ולא אמרי מגלי דכדי וכתב הוא שליט א שחז"ל למדינו בזה מוסר השכל בבא אדם לעיר גדולה לאלקים ויראה שם אדם אשר עומד בראש להנהיגם ותראה ממנו דברים אשר אינם נכונים לפי התירה אל תלך בנתיבתו ולא תאמר יען שנבחר לראש מעיר גדולה פזו ודאי דכל דרכיו משפט שלולי פן לא הי' נבחר לראש, תדע שלפעמים הזנב מדחיק עצמו להיות לראש אף נגד רצון הגוף כ"כ אולי הוא ממין זה ואולי תאמר שאפילו הי' פן מ"מ פיון שנשאר במשמרתו איפא ראי' דהיא צדיק דלולי פן הי' מורידו אותו מגדולתו אל תאמר פן מפני שאי אפשר להוריד אותו ממעמדו שעד שלא תפצו את מוחם ויהרגו על ידו פולן א"א להפטר ממנו כמעשה דנחש וזאת המוסר אשר יוצא ממדרש הג"ל - וע"ז אנו מתפללין נהי' לראש ר"ל שנזקה להתנהל על ידי ראש ולא לזנב שלא יפול חלקינו ביד זנב עכ"ד ודפח"ח) ודפח"ח (- ב) וכבר אמר בירושלמי מובא בתוס' חגיגה ד' ט"ו עד דאלין עסקו בדידהו נעסוק בדין עיין שם כ"כ אעסוק בעזה"י בדידי ומאותות קנאתם לא אחתה וכן כתב הפרמ"ג בהקדמתו שאלו המליזין ומדברים על מחברי ספרים הם אינם בני תורה והוא מקנאת איש מרעהו עיי"ש שגינה אותם מאד ות"ח אדרבא מחכמים דברי חכמים פי מצוה לחבב דברי חבירו וכן כתב בספר לקוטי עצות מהקדוש מהר"ן ז"ל בערך תלמוד תורה אות מ"ו וז"ל יש כמה ספרים עכשיו וכן עתידין להיות עוד ספרים וכולם צריכים להעולם ואסור להלעיג על שום אחד מהם מאחר שכל יסודו ובנינו הוא עפ"י תורתנו הקדוש' כו' אבל ספרים שהולכים ע"פ תורה הק' שקבלנו מה"ס פולם יקרים מאד מאד וכולם צריכים להעולם וכל המלעיג על שום אחד מהם ח"ו הוא גדון בצואה רותחיו כו' עד שישוב ע"ז בתשובה שלימ' ויתקן זאת ויהיו חוזרים ונחשבים בעיניו פל הספרים הקדושים ההולכים ע"פ יסודות התורה"ק עיי"ש וע"כ אקנה לשי"ת שהתלמידי חכמים אמיתיים אהבי האמת יחבבו דברי ויעלה ספרי בעיניהם לרצון - (י"ג) וכפי פרושות

לשמים בתפלה ואתחנן אל ה' בעת שהוא יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי וראיתי בהקדמת ספר תפארת ישראל למהר"ל מפראג ז"ל שפירש שתפלת דוד המלך ע"ה היא שיהי' לו זכות שישפיע תורה לאחרי' וע"ז אמר יהיו לרצון אמרי פי שיהיו מקבלים את דבריו ובמדרש יהיו לרצון א"פ שיעשו לדורות ואל יהיו קורין בהם פקורא בספר כו' רק יהיו קורין בהם ונוטלין שְׂכָר פְּנִיעִים וְאֵהָלוֹת וְלִכְּהָ אָמַר יהיו לרצון אמרי פי אל הבריות והגיון לבי לפניך ר"ל כל הלבבות דורש השי"ת ונדעת שפוננתי לשם ה' ולכך נדריה איתי בדרך אמת ה' צורי וגואלי פלומר פנין שאתה יצרתני אין אתה מואס ביצורה ואם מעשי גרמו להרחיק אותי הרי אתה גואלי מכל דבר אף פי רוחקתי עד שאני לרצון בכן התפלה אל מי שאינו מואס בפגלים ואינו מרחיק לשיהיו רחוקים שיהיו לרצון אמרי פי לפני כל יורגי דרך אמת ונסעדיני בימין צדקו נצח אמן עכ"ל מהר"ל בסיום ההקדמה לספרו הג"ל - בדברים הללו אסיים ג"כ הקדמתי שאבקש לבורא כל עולמים שיזפני להרבות תורתו ושיהי' לי זכות להשפיע תורה לאחרי' ושיהי' הגיון לבי לפניך ר"ל שיהי' פוננתי לשמים ה' צורי וגואלי ר"ל אם גרמי מעשי שח"ו תורתו נאני בעצמי מרחוקים מלפניו ותברך נא תהי' גואלי שתגאול אותי ואת תורתו מידי זרים פנין שאתה יצרתני ואין הצור מואס ביצוריו ויורגי דרך אמת בתורת אמת ושאזפה שהתורה הקדושה יאיר לי עינים להגביהני מעל השמים כאשר כתבתי בפתח דברי אמרי המלך החכם מכ"א מה יתרון לאדם מכל עמלו תחת השמש תחת השמש אין לו יתרון אבל למעל' מן השמש יש יתרון וזה לשון זה"ק ריש פ' בלק באמצע הענין מלוי דבר נש זעיר וכל מלוי לפום שעתא הכי הוא לפום שעתא אבל בתיובתא ובעותא ובעובדין טבין ובדמעין סגיאין איהו קדישא רב ועלאה על כל עלמא עכ"ל והוא נקודה נפלאה ויה"ר שלא ישפח מלבי כל ימי חלדי ושמעתי ג"כ שיחה נאה מאדמו"ר הגה"ק מאונסדארף ז"ל בקנין דשנת תרס"ז בעת שהייתי שם לקבל ממנו הנרמא וסמיכה דרבנן וסעודתי אצלו סעודת הצהרים ובמשך הסעודה שמעתי ממנו דברים העומדי' ברומו של עולם מלא מוסר ויר"ש ובתוף אחד השיחים אמר בשם הק' ר' ר' ברוך-ל ז"ל "וויא זיס איז דיע וועלט וואן מאן לעגט זיך ניכט אין איהר העריין אבער וויע ביטטער איזט זיא וואן מחן לעגט זיך יא אין איהר העריין עכ"ל" ועוד היום צללו אזני לקול דברו והוא ענין הג"ל דבאמת יש לנו עולם מתוק עולם העשי' לעשות את כל דברי התו' הזאת ויפה שעה א' חיי עוה"ז בתורה ותשובה כו' וה' יסעדיני בימין צדקו לישוב את ישרים את פניו ולא איעול בפסופא קמי' אמן כי"ר - ג ובעה"ח יום ג' יום שנכפל בו פי טוב לסדר ואת הקדוש והקריב אליו פה ק"ק פישטיאן יצ"ו תרפ"ד לפ"ק.

ה"ק ושכר שלמה טייכטהאל. ועתה ספרי לכה ואשלחה לך נא וראה את שלום אחיך בשכם למי אשר נטה שפמו לסבול עולה של תורה הלא אחיך הוא ויצא לקראתך וראך ושמח בלבו ואל תבוש מפני המלעיגים כי לא אחיך הוא יקללו המה ואתה תברך ויהא רעווא דתתקבל מלתך תתאה ועילאה ומני ומנף יתקלם עילאה אמן וכן יהי רצון נצח סלה ועד.

בטעם קריאת שם ספרי "משנה שכיר" הנני אומר משום דכבר כתב ברוקח כל אדם צריך לרשום שמו בספרו בביאור או בר"ת או בגימטריא עיי"ש ע"כ קראתי את ספרי בשם הג"ל מפני ששמי רומז בקרבן "שכיר" הוא אותיות "שכר" ותיבת משנה עולה

שצ"ה ותיבת שלמה עם מ"ק וד' אותיות עם הפולל עולה ג"כ במספר שצ"ה א"כ שם שלמה נרמז בתיבת משנה וגם נסמך על הקרא כי משנה אשר שכיר עבדה ופירש"י ז"ל עבד עברי עובד בין פיום בין בלילה ע"כ ש"כרו ג"כ כפול וכן יזכני השם שאה"ל עובד לשי"ת בין פיום בין בלילה ושאעשה לילות פנימים בתורה ובעבודה ויהי' תורת' פלשון משנה לעילא ולתתא עיין עבודת ישראל פ"ו דאבות ויש לרמז בדברי רש"י עבד עברי עובד בלילה שרבו מוסר לו שפחה עיין בסה"ק דגל פ' לך בפ' בא אל שפחתי שהוא בחינת תורה שלא לשמה אולי אכנה גם אנכי ממנה מתוך של"ש בא לשמה עיי"ש בדברי הקדושים והיינו שבזמן שהוא בבחינת לילה אינו פטור מעבודה ורק ילמוד בבחינת שלא לשמ' וה' יזכהו שיבא לשמ' וק"ל והבן - ובזכות זה יקיים פי ה' וברכה ה' אלוקיך בכל אשר תעשה ללמוד תורה לשמה מתוך רחבת הדעת דקדושה אמר - ויתפלל שלמה אל ה' בעדו ובעד ביתו אָנָּא זַכָּנִי אוֹתִי וְאֵת אִשְׁתּוֹ הַרְבֵּנִית מֵרַת נְחֻמָּה תַחֲזִי (בת הגאון הצדיק מו"ה דוד פריעד- מאן זצ"ל שהי' אב"ד דק"ק צעהלים) וְאֵת בְּנֵינִי לְהַאֲרִיךְ יְמֵינוּ בְּטוֹב וּבְנֻעָמִים וְהַעֲנִיק תַּעֲנִיקֵנוּ בְּרַכָּה וְחַיִּים וְנַגְדֵּל בְּנֵינוּ לַת"ת וְיֵרָאֵת שְׁמִים וְנִהְיֶה לַתְּפָאֶרֶת ה' וְתוֹרָתוֹ וְיִקְוִים בָּנוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר כָּף אֶתְּפָאֵר אַכִּי"ר.

פוחזין בכבוד אכסניא הטיבה ה' לטובים ה"ה אנשי ק"ק ה' בוסערמין יע"א אשר ישבתי שמה שנים רבות והחזיקוני אותי ואת ביתי בכבוד בכל מאמצי פחם ישלם ה' פעלם ותהי משפרתם שלימה מעם ד' אלוקי ישראל וינצלו מכל פגע ונגע לא יקרב באהליהם וה' יניח ברכה בביתם ויהי' ביתם בית מלא טוב בברכת ה' ויאריו ימים ושנים טובים דשנים ורעננים עד שנעלה לציון בשירים וברננים בב"א וכי"ר.

וכמה מעלה טובה וכפולה לאנשי קהלתי פה ק"ק פישטיאן יע"א הי"ו אשר נטו שכמם לסבול עול ביתי בכבוד ככל מה דאפשר ולהסיר מעלי כל מחסר וכבר מילתם אמורה עין חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאןשר יהי נועם ה' עליהם וישלח ברכה במעשי דיהם ויהי' ד' עליהם סתרה להצילם מכל צער ומקרה וימלטם מכל רעה ולא יהיו נדחים מפני השעוה ויזכו לראות בקיבוץ כל ישראל הנפזרים ובבנין המקו' בראש ההרים בב"א וכי"ר.

ואחרון אחרון חביב אביע תודה ותהלה לאיש אשר לו נאה תהלה ויתרומם מעלה למעלה ה"ה ידידי הרב הגאון המפורסם איש חמודות פאר המדות חכימא דיאודאי אשר פסאו מוטלת בין גדולי רומי ה"ה כקש"ת מו"ה קלמן וועבער שליט"א אב"ד פק"ק יצ"ו נשיא ישראל במדינתנו אשר הננו פשכת אחים גם יחד והמיטב לי ככל מה דאפשר והי' ביתו שלום ויזכה לראות נחת ועונג מכל יו"ח יברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה לעמוד לגם עם ד' ותורתו להרים דגל התורה והיראה והמקום יהי' בעזרו ויעדי עד יציין גורו אכ"ר.

יען שפצאתי מקום פנוי אציגה פה שאלה שנסאלתי מהגביר המרומם ירא וחרד לדבר ה' התורני כ"ה ר' שלמה גוגענהיים נ"י חד מעמוד התורה במדינת שווייץ היושב בכפר אללשוויל סמוך ונראה לעיר באזעל אשר בנה ביתו על שביל התורה והיראה ה' יחיו לנצח עם כל הנלויים אליו.

בפּרָה מְבַפְרֵת שְׁמֹכְרוֹ אוֹתָהּ לְנֹכְרֵי כַּדָּן בְּכֹסֶף וּמְשִׁיכָהּ וּבֵין הַמְכִירָה לְלִידָה מֵת הַנֹּכְרֵי הַלּוֹקֵחַ מֵהַ דִּינֵי שֶׁל אוֹתוֹ וְלֹד - תְּשׁוּבָה. הַגָּה קי"ל בחו"מ סי' רפ"ג דְּעַפְכו"ם יוֹרֵשׁ אֶת אָבִיו דְּבַר תּוֹרָה א"כ פְּשוֹט דְּפָרָה זוֹ שְׁנִקְנִית לְעַפְכו"ם מֵהַתּוֹרָה מוֹרֶשֶׁת לְבָנוֹ וּא"כ פְּטוּרָה מִבְּכוּרָה וּז"פ - רַק הָא קַמְבַּעֲיָא לִי הֵיכָא דְלִיכָא לְעַפְכו"ם הַלּוֹקֵחַ בְּנִים וּמֵת בְּלֹא בְנִים מָה אָדוּן בְּפָרָה זוֹ עַפְי"ד הַרְמַב"ם פ"ו מִנְחָלוֹת שֶׁכ' אָבֵל שְׁאָר יוֹרְשִׁין מִנִּיחַ אוֹתָן לְפִי מְנַהֵג וְכַתֵּב הַה"מ וְהוּא מְפָנִי דְלֹא מְצִינּוּ שְׂיִהְיִ סָדֵר נְחָלוֹת אֵלָא לִישְׁרָאֵלִים לְבַד ע"כ מוֹבָא ג"כ בְּהַגְהוֹת רַעַק"א שָׁם בְּסִי רפ"ג - וְכִינּוּן דְּמֵהַתּוֹרָה שְׁאָר יוֹרְשִׁין אֵינּוּ יוֹרְשִׁין גְּבִי עַפְכו"ם א"כ פָּרָה זוֹ ל"ה שֶׁל עַפְכו"ם וְחוֹזֶרֶת בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל אוֹ נִימָא פִּינּוּ דְלִפִּי מְנַהֵג שְׁאָר יוֹרְשִׁין מְדִינָא דְמַלְכוּתָא א"כ דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא וּפְטוּרָה אִף לְפִי מֵהַ שְׁפָתַי הַצֵּמַח צָדֵק בְּסִי ס"א דְבַכָּה"ג שֶׁלֹּא קָנָה אוֹתוֹ לְהַחְזִיק הַפָּרָה לְעַצְמוֹ רַק לְהַפְקִיעַ קַדְוֶשֶׁת בְּכוֹר לֹא חָשׁוּב גְּבִיָּהּ לְשׁוּם קָנָן וְלֹא מוֹעִיל דִּינֵיהֶם כָּלָל עי"ש וְכֵן כַּתֵּב בְּטַל עֲבוּה"ג מוֹבָא בַח"ס בְּתִשׁוּ' וְגַם בְּחִידוּשֵׁי לַע"ז עי"ש דְּגַבִּי קָנִינִים כְּאֵלוֹ לֹא מוֹעִיל מֵהַ דְּהוּי קָנָן בְּדִינֵיהֶם - א"כ בְּנִידוּן דִּינּוּן גַּם בְּדִינֵיהֶם אֵינּוּ יוֹרְשִׁין א"כ צ"ע מֵהַ לְדוּן בִּי - וְהַגָּה אִם הַפָּרָה אֵינָה עוֹמֶדֶת בְּרִשׁוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִיא נִרְאָה לְהַתִּיר לְשִׁי הַעֲבוּדָת הַגִּירְשִׁינִי דְהַפְקָר פְּטוּר מִבְּכוּרָה וְכִינּוּן דְהַכָּא הוּא נִקְנָה לְעַפְכו"ם פְּדֵת וְאִח"כ פְּשֻׁמַת וּכְשֵׁאִין לוֹ יוֹרְשִׁין הוּי הַפְקָר וְעִינּוּ שְׂדֵי חֲמַד ח"ד וּח"ה בְּמַעְרַכַת בְּכוֹר שֶׁהֵבִיא מִפְמָה גְדוּלֵי אַחֲרוּנִים לְהַלְכָה דְהַפְקָר פְּטוּרָה וּא"כ אֶפְתִּי פְּשִׁיטָא דְפְטוּרָה מִבְּכוּרָה בְּנ"ד - אִף הֵיכָא דְהַפָּרָה עוֹמֶדֶת בְּרִשׁוֹתָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵינּוּ אַחַר שְׁעֵשָׂה בּוֹ הַעַפְכו"ם מְשִׁיכָה כְּדִינָא וְגַם נָתַן כֶּסֶף הַחֲזִירוֹ בְּרִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִח"כ מֵת בְּלֹא בְנִים וְאִז נַעֲשֶׂה הַפְקָר וּא"כ צ"ע פִּינּוּ דְחֲצָרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ נִקְנָה הַבְּהֵמָה לִישְׂרָאֵל אוֹ דְלָמָּא דְאֵנּוּ סִהְדִי דְלֹא נִיחָא לִי לְקַנּוֹת וְאֵינָה רוֹצֶה בְּקָנִי זוֹ וְאֵין חֲצָרוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנָה לוֹ בַעַכ"ח וּפְטוּרָה - שׁוּב רְאִיתִי בַשּׁד"ח ה' בְּכוֹר אוֹת י"ח שְׁעֵמֵד בְּזָה בְּקָנִין חֲצָר גְּבִי בְּכוֹר אִם קוֹנָה לוֹ וְהַעֲלָה דָאִין חֲצָרוֹ קוֹנָה לוֹ בַע"כ וְהֵבִיא שָׁם מִפְמָה גְדוּלֵי פּוֹסְקִים וּא"כ ה"ה הֵכָא בְּכָל עֲנָן מוֹתֵר וּפְטוּרָה מִבְּכוּרָה כ"ז רְשֻׁמַתִּי בְּנִחְצָה גְדוּלָה בְּלִי עֵיוֹן כִּי הַמְדַפִּיס אֵץ עָלֵי לְגַמְרוֹ מַעֲשִׂי.

(ד) פ"ק פִּישְׁטָאן ז' אָב תר"פ ד ל"פ"ק ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵיכְטָהָאֵל. סִימָן א' בִּימֵי הַסְפִירָה יִתְבַּרֵךְ מִפִּי הַגְּבוּרָה כְּבוֹד דִּינֵי הַרְבֵּנִי הַמּוֹפְלָג בַּתּוֹרָה, מִן הַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר ה' קוֹרָא, לְשֵׁם וּלְתַהֲלָה, בְּתוֹךְ אֲמוּנֵי עַם סְגוּלָה, הַגְּבִיר כְּמוֹ"ה יִרְמִי' שְׁטַעֲרוֹן נ"י אָבֹן יָקָר וְאָבֹן פְּנָה בְּקַהֲלֵתִינוּ פִּישְׁטָאן יצ"ו.

אֲחַדְשָׁה בְּאַהֲבָה ע"ד שְׁאֵלְתוֹ שְׁהַצִּיעַ לְפָנַי בְּמָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְהַתְפַּלֵּל שְׁחֲרִית בְּשַׁבַּת בְּהַשְׁפָּמָה וְאִח"כ הוֹלְכִים לְבֵיתָם לְאָכּוֹל פֶּת שְׁחֲרִית וּלְעֶרְוֵה שְׁעָה וּמְחַצָּה קוֹדֵם הַצְּהָרִים חוֹזְרִין וּמִתְאַסְפִּין לְקִרְיַת הַתּוֹרָה וּלְהַתְפַּלֵּל מוֹסֵף וְאֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה יַעֲן שְׁאֵינָם רוֹצִים לְאָכּוֹל קוֹדֵם מוֹסֵף מִתְפַּלְלִין תִּיכָף אַחַר תְּפִלַּת שְׁחֲרִית תְּפִלַּת מוֹסֵף - וְעַתָּה נִפְשׁוּ בְּשְׁאֵלְתוֹ אִם יָאוֹת לְמִיַּעֲבֹד הֵכִי כִי לְדַעְתוֹ יֵשׁ כְּמָה חֲשָׁשׁוֹת ע"ז (א) כִּי הַמְנַהֵג לְחַלֵּק מוֹסֵף מִשְׁחֲרִית נוֹבֵעַ מְדַבְרֵי הַרְמ"א וּמַג"א בְּסִי רפ"א וּמְקוֹמוֹ מִש"ס פְּסוּחִים דָּף נ"ח דְּמוֹסְפִין בְּשֵׁשׁ וּבָיּוֹם הַשַּׁבָּת כְּתִיב דְּמִשְׁמַע מְאֹחֵר דְּצָרִיף לְאַחֲוֵרֵי תְּפִלַּת מוֹסֵף וְעַתָּה שְׁאֵלוּ אֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה הַנְּ"ל מִתְפַּלְלִין תִּיכָף אַחַר שְׁחֲרִית מוֹסֵף אֵינָם יוֹצֵאִים יְדֵי דַעָה זוֹ (ב) שְׁצָרִיף לְהִיּוֹת הַפְּסֵק בֵּין ת"ש ל"מ וְהַפְּסֵק הוּא קִרְיַת הַתּוֹרָה כְּמִבְּאוּרָה בַּמַּחֲזָה"ש ס"י הַנְּ"ל א"כ לְפִי מְנַהֵגִם לִיכָא הַפְּסֵק (ג) אִיף אֲפֻשֶׁר לְהַתְפַּלֵּל מוֹסֵף קוֹדֵם קִרְיַת הַתּוֹרָה וְשִׂא"ת ת"ק

(ד) מה הועילו במה שמתפללין מוסף מפני שאינם רוצים לאכול קודם תפילת מוסף
הא אפתי לא יצאו מידי חשש אכילה קודם קרה"ת וידעתו אם מקפידין שלא לאכול
קודם מוסף כ"כ הי' להקפיד שלא לאכול קודם קרה"ת - (ה) פקפק מעלתו במה שנהגו
אנ"מ ה"ל לבא לשמוע קרה"ת ותיקף אחר גמר קרה"ת הם עוזבים את ביהכ"ס
והולכים ומניחים את הצבור שמתפללין עוד ת"מ והוא זלזול להנשארים בביהכ"כ אלו
הן חששת מעכנ"ת נ"י על אנשי מעשה ה"ל ע"כ לדעתו הי' מן הראוי שלא לעזב מנהג
רוב אנשי העיר - וכבר הציע מ"ת נ"י שאלתו לאדמו"ר רבן של ישראל הגאון הקדוש
מאונסדארף ז"ל זי"ע ועכ"י - עוד בשנתרס"ה אף ורק פי הקדוש ה"ל השיב לו בקצרה
ולא ביאר דבריו ע"כ הציע פבודו נ"י את הדבר גם לפני חדל האישים פמוני בבקשה
שאברר לו הלכה ברורה בזה עפ"י ש"ס ופוסקים פפי שיעלה במצדתי בעזר השם,
ונעניתי לבקשתו ועינתי בהלכה זו פפי מיסת הפנאי ואשיבנו לו דבר פיד הי' הטובה עלי
ונה החלי בעזר צורי וגואלי - תחלה אמר פי אחרי רואי את דברי רבן של ישראל
ה"ל בתשובה שהשיב לו אמרתי מי אנכי שאבא אחרי המלך מאן מלפא רב רבנן ה"ל
וכפי אשר נגזר מפיו הקדוש פן יקום ועליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע ואה"ל פיהודה
ועוד לקרא לאשר ולקיים פסקו אשר פסק שם בתשובתו להצדיק את דרו אנשי מעשה
ה"ל שאין במנהגם שום עולה ואדרבה לא מצא לנכון את המנהג אשר לחלק יצאו שלא
מלטו מאיזה מכשול לצאת לכל הדעות ורק כתב שהחייב על אלו שפבר התפללו מוסף
בשחרית להשאר שם ולהמתין על העם שמתפללין מוסף זה תוכן תשובתו אשר נכתב
בקיצור ולא ביאר דבריו ואני אבא אחרי למלאות את דבריו ולפרש דבריו וכל דברי
תשובתי לח יהי רק פירוש לתשובת אדמו"ר ז"ל - נעתה אען ואומר בס"ד - ראשונה
נראה לחקור על עיקר מנהג ה"ל שיצאו לחלק התפלות שחרית ממוסף מאין יצאו
הדברים - הנה מצאתי בשו"ת שערי צדק להגאון מדע"ש ז"ל סי' כ"ב ח"א שכתב
בזה"ל ובעיקר הדבר מה שמחלקין מוסף ושחרית רגיל הייתי לומר שלפמ"ש במג"א
סי' רפ"א אשר תמה דאיך מאחרין תפלת שחרית כ"כ דמוסף צריך לאחר ואמרתי דהיננו
טעמא של אותו המחלקין שחרית ממוסף ומ"מ בכל גבולינו לא הסכמתי לזה עיי"ש
טעמו ונמיוקו משום בלבול דהוא בלבול גדול - הרי דטעם דמתפללין מוסף מאוחר קודם
שש הוא מפני דמוסף צריך לאחר - וטעם דמתפללין שחרית בהשפמה מבואר בח"ס
או"ח סי' ס"ט פדי שלא יעבורו זמן ק"ש עיי"ש ומנה יצא המנהג לחלק שחרית ממוסף
פדי לצאת כל הדעות - אבל נפע"ד אחר העיון ממ"נ אינם יוצאין ידי כל הדעות בזה
המנהג ובכל אופן יפשו בו באיזה דבר שיעשו שלא פהוגן וגם אני תמה על הגאון בעל
שערי צדק שרק משום בלבול לא אבה להספיד דהרי מצד הדין לא שרי לעשות פן פמו
שאבאר בס"ד דהנה הרמ"ח בסי' רפ"ח הביא ה מ בשם המרדכי דנוהגין ביום שבת
לאחר לבא לביה"כ מחול משום דבתמיד של שבת נאמר ביום ולא פקר - וכבר תמהו
ע"ז דהרי ביום השבת גבי מוסף נאמר ומנ"ל דצריך לאחר התמיד וע"ז תי' המג"א פיון
דלכתחילה מצנה בשבת לעשות מוספין בשש דלא ילפינו מרגלים דשם פתיב מלבד ע"ה
וכאן פתיב ביום דמשמע איחור א"כ פיון דאחריו קרפן מוסף ממילא דצריך לאיחורי
גם את התמיד דדרפן לעשות סמוכין זל"ז וזה פננת המרדכי דבתמיד פתיב ביום ר"ל
יען דבמוסף פתיב ביום דמשמע איחור ממילא הי' עושין גם התמיד מאוחר פדי להסמיכן

מל"ז ועיי"ש פֿינד אַפֿרים פֿביאור דְבָרִי המג"א - וגם במחה"ש דג"כ העֵלָה בְּכֹנֶנֶת המג"א דִּישׁ לְהִסְמִיךְ מוֹסֵף לְשַׁחֲרִית וע"ז סְמִיךְ הַרְמָ"א שְׁפָתַי דְּבַתְּמִיד נְאָמַר בְּיוֹם עֵינַי"ש - וְיוֹתֵר מִבְּנֵי דְבָרֵי הַרְמָ"א הִלְלוּ מְצַאֲתֵי בַצֵּל"ח בְּרִכּוֹת דָּף כ"ח וְתוֹכ"ד דְּבַאֲמַת אֵין לְחֶלֶק בֵּין מוֹסֵף דְּשַׁבַּת לְמוֹסֵף דְּרִגְלִים וְכִמוּ דְּגַבֵּי הַרְגְּלִים גְּלִי קָרָא דִּישׁ לְהִסְמִיךְ מוֹסֵף לְתַמִּיד כ"כ בְּכָל הַמוֹסָפִים וְעֵינַי"ש בְּטַעַם לְשַׁבַּח שְׁדַחָה דְּבָרֵי המג"א שְׁיִצְא לְחֶלֶק בֵּין שַׁבַּת לְרִגְלִים וּפְיָרֵשׁ שֵׁם מַה שְׁפָתָבו תוֹס' שֵׁם בְּשֵׁם הַר"ש דְּהָא דְאָמְרוּ בְּפִסְחִים מוֹסָפִים בְּשֵׁשׁ מֵיָרִי בְּשַׁבַּת וְכַתֵּב הַצֵּל"ח בְּטַעַמָא דְּמִקְלָתָא - מְשׁוּם דְּבְכָל הַמוֹסָפִים נְאָמַר דְּבַר יוֹם - בְּיוֹמוֹ וְכִינּוּן דְּיוֹם לְאִיחֹר מְשַׁמַּע א"כ פֿל הַמוֹסָפִים הִי' צָרִיךְ לְאַחַר וּמְמִילָא הִי' צָרִיכִין ג"כ לְאַחַר אֶת הַתְּמִיד פֿינּוּן דְּגִלִי קָרָא דִּישׁ לְעֲשׂוֹתָן סְמוּכִין זל"ז אָבֵל מְחַמַּת שְׁבִיחָה"כ הִי' מְוֹטֵל פֿל הַעֲבוֹדוֹת בְּכ"ג וּמְפִנֵי חוֹלְשָׁה דְּכַה"ג לֹא הִי' מְסַפִּיק לְגַמּוֹר פֿל עֲבוֹדַת הַיּוֹם אִם הִי' מְתַעַצְלִים בְּשַׁחֲסִיטַת הַתְּמִיד לְכּוֹן הַנּוֹצְרִיךְ לְהַקְדִּים הַתְּמִיד וּמְמִילָא לְהַדְרִיחַ גַּם הַמוֹסֵף פְּדֵי לְקַיָּים צִוּוּ הַשֵּׁם לְהִסְמִיךְ מוֹסֵף לְתַמִּיד דְּנֻדְאֵי יוֹם הַנְּאָמַר בְּמוֹסֵף לֹא לְעִיכּוֹב פְּתִיב שְׁאִינוּ פֿאָר בְּפִקּוּר אֶלָּא הַתּוֹרָה נְתַנָּה רְשׁוּת פֿל הַיּוֹם פְּדִרְשִׁינוּ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ מְלַמֵּד שְׁפָל הַיּוֹם פֿאָר אֶלָּא לְמַצְנָה מִן הַמְּנוּבָחָר הִי' מְאַחֲרִים הִיכָא דְאֶפְשָׁר וּבְיוֹם הַפְּפוּרִים לֹא אֶפְשָׁר פְּנ"ל וְכּוֹן בְּרִגְלִים לֹא אֶפְשָׁר לְאַחֲרֵי מְשׁוּם דְאִיפָא פְּמַה קְרַבְנוֹת שֶׁל הַרְגֵל ע"כ צָרִיךְ לְאַקְדוּמֵי הַתְּמִיד מְמִילָא דְהִי' מְקַדִּימִין גַּם לְמוֹסֵף וְכּוֹן בְּרִאשֵׁי חֲדָשִׁים אִיפָא נְדָרִים וְנֻדְבוֹת ע"כ מְנוֹכַח הִי' לְאַקְדוּמֵי עִם הַתְּמִיד וְכ"כ עִם הַמוֹסֵף פֿינּוּן דְּנַעֲשׂוּ סְמוּכִין מִשָּׂא"כ בְּשַׁבַּת דל"ה שׁוּם קְרַבְנוֹת רֵאִי' וְלֹא נְדָרִים וְנֻדְבוֹת שְׁפִיר הִי' יְכוּלִין לְקַיָּים מַצְנָה מִן הַמְּנוּבָחָר לְאַחַר מוֹסֵף עַד שֵׁשׁ וְכִמוּ כּוֹן הִי' מְאַחֲרִין הַתְּמִיד פֿינּוּן דְּלָה הַשְּׁעָה דְּחוּקָה נִזְהָ פְּנוּנַת רַמ"א בְּסִי' רַפ"א בְּהֶגֶה עַכ"ד הַצֵּל"ח - וְנִרְאָה לִי לְהִבִּיא רֵאִי' לְדְבָרֵי רַבִּינוּ הַצֵּל"ח ז"ל דְּבַאֲמַת אֵין חוֹלִיק בֵּין הַמוֹסָפִים וְכּוֹלֵן צָרִיכִין לְעֲשׂוֹת סְמוּכִין זל"ז וּלְכַתְּחִלָּה הִי' צָרִיךְ לְאַחַר פֿל הַמוֹסָפִין וְרַק דְּזָה תְּלוּי לְפִי הַמְּקוֹם וְהַזְמַן אִם הַעֲבוּדָה מְרוּבָה אִזְ הִי' מְקַדִּימִין וְהִינּוּ טַעַמָא דְּרִגְלִים וְיוֹה"כ וְרֵאשׁ חֲדָשׁ וּבְשַׁבַּת דְּלִיפָא עֲבוּדָה הִי' עוֹשִׁין מַצְנָה מִהַמְּב"ח לְאַחַר וְהִיכָא דְאִירַע בְּשַׁבַּת דְהִי' אִיזָה טְרַדָא גַּם בְּשַׁבַּת הִי' מְקַדִּימִין וְגַם אֶלְמִלָא בִּי"ט לֹא הִי' טְרַדָא גַּם בִּי"ט הִי' מְאַחֲרִין נְמַצָּא לְדִינָא לִיפָא שׁוּם חִילּוּק וְדִינֵיהוּ שְׁנוּה וְלֹא כַמַּג"א שְׁפָתַי דְּלַעֲלִין דִּינָא אִיפָא בִּינֵיהוּ וְהֵרָא' הוּא מְדַבְּרֵי הַחִינוּךְ בְּמַצְנָה ת"ב גַּבֵּי מוֹסֵף דְּשַׁבַּת דְּכַתֵּב בּוּזָה"ל מְשַׁרְשֵׁי מַצּוֹת הַמוֹסָפִים שֶׁל יָמִים טוֹבִים פְּתַבְתִּי בְּסִדֵּר אֲמוֹר בְּמוֹסֵף פֿסַח מַה שְׁנִרְאָה לִי עַל צִד הַפֶּשֶׁט וּמוֹסֵף שַׁבַּת בְּאֶשְׁכּוֹל יֵתֵר הַמוֹסָפִין תְּלוּי גַּם הוּא עַכ"ל - הַרִי דְּהַשְּׁנוּה לְגַמְרֵי דִין מוֹסֵף דְּשַׁבַּת לְמוֹסֵף דְּרִגְלִים וּלְפִי דְבָרֵי מַג"א אִינָם שְׁנוּיִן וְהִי' צָרִיךְ לְבָאָר דִּינָם בַּפ"ע - אֶלָּא נֻדְאֵי דְּדִינֵיהוּ שְׁנוּיִן וּבְשִׁנְיָהוּן אִם אֶפְשָׁר לְקַיָּים מַצְנָה מִן הַמְּנוּבָחָר הִי' צָרִיךְ לְהַקְרִיב בְּזַמַּן אֶחָד וְרַק לְפִי הַעֲבוּדָה וּלְפִי הַזְמַן הִי' יוֹדְעִין הַפְּהִנִים אִיךְ וּמְתִי לְעֲשׂוֹת הַעֲבוּדָה אָבֵל הִיכָא דְּהֵאָפְשָׁרוֹת הִי' לְעֲשׂוֹת בְּאִנְפֵּן אַחַת שְׁפִיר נַעֲשֶׂה בְּאִנְפֵּן אֶחָד פִּי דִינֵיהֶם חַד וְזֶה רֵאִי' בְּרוּרָה לְרַבִּינוּ הַצֵּל"ח - הִינְצָא מְדָבֵר גְּדוּלֵי אַחֲרוּנִים הַנִּז"ל דְּהַמַּצְנָה לְהִסְמִיךְ שַׁחֲרִית וּמוֹסֵף לְהַדְרִי וְלַהֲצֵל"ח סְמִיכַת הַתְּמִיד עִם מוֹסֵף גַּם בְּשַׁבַּת דְּאוֹרֵייתָא הוּא וּמְמִילָא גַּם תְּפִילַת שַׁחֲרִית וּמוֹסֵף פֿן הוּא דְּהָא פְּנִגְדוֹן נִתְקַן - וְהַשְּׁתָא לְאוֹתוֹן דְּקַפְדוֹ לְאַחַר תְּפִילַת מוֹסֵף פְּדֵי לְקַיָּים הַמַּצְנָה מִן הַמְּנוּבָחָר דְּהִי' לְזַכֵּר קְרִיבָן מוֹסֵף דְּשַׁבַּת דְהִי' מְאַחֲרִין א"כ הִי' ג"כ צָרִיכִין לְאַחַר תְּפִילַת שַׁחֲרִית דּוּמִיָא דְּתַמִּיד דְּשַׁבַּת דְּהִי' מְאַחֲרִין ג"כ מְשׁוּם דְּנַעֲשׂוּ סְמוּךְ לְמוֹסֵף

אָבֵל לְאַחַר תְּפִלַּת מוֹסֵף וְלִהְיֶה קִדְּמֵי תְּפִלַּת שַׁחֲרִית זֶה לֹא שְׂמַעְנוּ וְלֹא יִדְעֵנוּ שׁוּם סִמָּךְ וּמִבּוֹא לְמַעֲשֵׂיהֶם לְפָרוּד בֵּין הַדְּבִיקִים הַיְיָנוּ בֵּין ת"ש וּת"מ הַצָּרְכִים לְהִיּוֹת דְּבִיקִים זל"ז לְכָל הַשְּׂיטוֹת וְלִדְעַת מָרְן הַנו"ב הוּא דְאוֹרְיִיתָא בְּעֵבוּדָה וּמִמִּילָא דְגַם בְּתַפְּיִלָּה הַחַיּוּב כּוֹן - וְהֵלֵן מְצֵאתָ בְּרַדְבָ"ז ח"ב ס' תרי"ג שְׁנֵשְׂאֵל ג"כ אוֹדוֹת דְּבָרֵי הַמְּרַדְכֵי הַגָּ"ל הַמוֹבָא בְּרַמ"א הַגָּ"ל דְּבִשְׁבַת נֶאֱמַר בְּתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר וּבִיּוֹם דְּהֵלֵא קָרָא בְּקָרְבַן מוֹסֵף מִיְיָרֵי וְהַשִּׁיב גְּבָרָא רַבָּא אָמַר מִיְלְתָא רַב הַאִי גָאוֹן שְׁפָל דְּבָרָיו דְּבָרֵי קְבֵלָה לֹא תַחֲזִיכוּ עָלֶיהָ אוּלַי כּוֹנְנָתוּ כֶּף כִּיּוֹן דְּכַתִּיב וּבִיּוֹם הַשְּׁבַת דְּמִשְׁמַע אִיחּוּר וְכִיּוֹן דְּכַתִּיב בְּהַאי קָרָא עוֹלַת שְׁבַת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עוֹלַת הַתַּמִּיד וְנִסְפָּה אַרְיִשָׁא דְקָרָא קָאֵי דְכַתִּיב וּבִיּוֹם הַשְּׁבַת דְּמִשְׁמַע אִיחּוּר וְהָיִי פְּאֵלוּ כְּתִיב עוֹלַת יוֹם שְׁבַת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עוֹלַת הַתַּמִּיד דְּיוֹם קָאֵי אַתְרֵנוּן יִהְיֶה וְעֵי"ש - הָרִי שְׁלֵדְבָרֵי מָרְן הַרְדְּבָ"ז דְּהִי' גָּאוֹן קְדָמוֹן הָדֵי יוֹם גַּם עַל הַתַּמִּיד קָאֵי וְא"כ מִי שְׂרוּצָה לְצֵאת יְדֵי שְׂיטַת הַמְּרַדְכֵי הַגָּ"ל צָרִיף לְאַחַר ג"כ תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לְאַחַר תְּפִלַּת מוֹסֵף וְלִהְיֶה קִדְּמֵי ת"ש הָיִי דְלֹא כְּמֵאן - וְאִם הֵם מְקַדְּמִין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית כְּדֵי לְקַיֵּים ק"ש בְּזַמְנוֹ וּכְדְבָרֵי הַח"ס הַגָּ"ל - מֵאִין לְקַחוּ הַהִיתָר לְחַלֵּק תְּפִלַּת מוֹסֵף מִשַּׁחֲרִית וְלִאֲחֵרוֹ כִּיּוֹן דְּכָבֵר הוֹכַחְתִּי לִדְעַת דְּמַצַּד הַדִּין צָרִיף לְסוּמְכֶם זל"ז וְכִמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי לְעִיל - וְכִיּוֹן דְּמוֹכְרַחֲזִין לְהַקְדִּים ת"ש מִפְּתַח ק"ש בְּזַמְנֵי מִמִּילָא דְּמוֹכְרַחֲזִין לְהַסְמִיף תְּפִלַּת מוֹסֵף - וְשַׁחֲרִית וְכִמוֹ הַפְּהֻגִים בְּרַגְלִים וְיִוְה"כ וּבִר"ח יַעַן שְׁהִיּוּ מוֹכְרַחֲזִין לְהַקְדִּים הַתַּמִּיד מִפְּנֵי דְחַקוֹת הַשְּׁעָה הִיּוּ מוֹכְרַחֲזִין לְהַסְמִיף מוֹסֵף לְתַמִּיד כְּמוֹ שְׁפַתְבִּיתִי הַצֵּל"ח (וְקִינִימְתִּי דְּבָרֵי הַצֵּל"ח עִם הַחִינוּף ז"ל) א"כ כ"כ כִּיּוֹן דְּמוֹכְרַחֲזִין לְהַקְדִּים ת"ש מִפְּתַח ק"ש בְּזַמְנוֹ מִמִּילָא דְּמוֹכְרַחֲזִין לְהַסְמִיף לָהּ ת"מ - וְא"כ אֵלוּ הַרוֹצִים לְצֵאת יְדֵי שְׂיטַת הַמְּרַדְכֵי הַיְיָנוּ מִפִּי רַב הַאִי גָאוֹן שְׁפָל דְּבָרָיו דְּבָרֵי קְבֵלָה וְכִמוֹ שְׁהַבֵּאתִי לְעִיל בְּשֵׁם הַרְדְּבָ"ז יַעֲשׂוּ כְּמוֹ שְׁהַחֲסִידִים עוֹשִׂים דְּאוֹמְרִים ק"ש קוֹדֵם הַתְּפִלָּה וּבְאַמַּת מְאַחֲרִים בֵּין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּבֵין ת"מ - וְאִם רוֹצִים לְהַתְּפַלֵּל כְּנֹתִיקִין א"כ מוֹכְרַחֲזִין ג"כ לְהַקְדִּים ת"מ א"כ הֵם שְׂמַחְלִקִין הַתְּפִלּוֹת מִתְּפִלְלִין שַׁחֲרִית בְּהַשְּׁכָמָה וּמוֹסֵף קוֹדֵם שֶׁשׁ אֵין לָהֶם עַל מַה שְׂיִסְמוּכוּ וְאוֹחֲזִין הַחֶבֶל בְּשִׁמְתֵי רֵאשִׁין וְהָיִי דְלֹא כְּמֵאן וְעוֹשִׂין אִיסוּר בְּמַה שְׂמַפְרִידִין בֵּין הַדְּבִיקִים בֵּין שְׁנֵי תְּפִלוֹת שְׂצָרִיכִין לְהִיּוֹת דְּבוֹקִין זל"ז מְלַבֵּד עוֹד שְׂאָר חֲשָׁשׁוֹת שְׁנִכְשָׁלוּ עֵי"ז כְּמוֹ שְׂאֲכַתּוּב לְהֵלֵן בְּעוֹזָה"י וְלִדְעַתִּי הוּא בְּטָעוֹת כָּל הַמְּנַהֵג הַגָּ"ל וְאִין לָהּ מְקוֹר נֶאֱמַן - (ב) אָבֵל עוֹד זוּלַת זֶה שְׁהוֹכַחְתִּי שְׂאֲסוּר לְחַלֵּק תְּפִלַּת מוֹסֵף מִשַּׁחֲרִית יֵשׁ לְעוֹרֵר עַל אֵלוּ שְׁהַתְּאַסְפוּ לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית וּמְאַחֲרִין בְּמוֹסֵף עַד קוֹדֵם חֲצוֹת הַיּוֹם כִּיּוֹן דְּקִי"ל שְׁהוּי מְצֻנָה לֹא מְשַׁהֲיֵן אַע"פ שְׂיַעֲשֶׂה הַמְּצֻנָה אַח"כ יוֹתֵר מִן הַמְּוֹבָחָר עֵינֵן מִג"א רִישׁ סִימָן כ"ה ס"ק ב' וְכִיּוֹן דְּקִי"ל בְּשִׁי' רפ"ו דְּזַמֵּן תְּפִלַּת מוֹסֵף כָּל הַיּוֹם וּמִיָּד אַחַר שַׁחֲרִית יוֹכֵל לְהַתְּפַלֵּל מוֹסֵף וְעֵינֵן בְּתוֹס' וְרַא"ש ר"פ תְּפִלַּת הַשַּׁחַר וְתוֹסְפוֹת יְשִׁינִים יוֹמָא דָּף ל"ד וְרִיטְב"א מְגִילָה כ' דְּתִיקָף בְּשַׁחַר בְּעַת שְׂיִזְמִין לוֹ הַעֲת יוֹתֵר יוֹכֵל לְהַתְּפַלֵּל אֶפְיֵלוּ לְכַתְּחֵלָה א"כ זְרִיזוֹן מְקַדְּמִין לְמְצוֹת וְשְׁהוּי מְצֻנָה לֹא מְשַׁהֲיֵן אִיף שְׂרִי לְהִנִּי דְּהַתְּפַלְלוּ שַׁחֲרִית בְּהַשְּׁכָמָה וְאַפְשָׁר לָהּ תִּיקָף לְהַתְּפַלֵּל מוֹסֵף בְּאִיזָה הִיתָר מְשַׁהוּ לְהוּ לְהוּ מְצֻנָה דְּתְּפִלַּת מְצֻנָה וְאַף אִי יְהִיבְנָא לְהוּ הָדֵי סְבֵרַת הַמְּרַדְכֵי דְּמוֹסֵף יַעַן כִּי פְתַב גְּבִי' וּבִיּוֹם מְצֻנָה לְאִיחּוּרֵי מ"מ כְּבָר כְּתַב הַמְּג"א הַגָּ"ל דְּאִין מְשַׁהֲיֵן הַמְּצֻנָה אַף לְעֵשׂוֹת הַמְּצֻנָה יוֹתֵר מוֹבָחָרַת עוֹד גְּדוּלָה מְזָה כְּתַב מָרְן הַרְדְּבָ"ז בְּתִשְׁבֻּבָה הַגָּ"ל עַל הַאִי שְׂיטַת הַמְּרַדְכֵי הַגָּ"ל וְנ"ל וְאַעפ"י שְׁהִרְאִיתִי פְּנִים לְטַעַם הַמְּנַהֵג לְקַיֵּים דְּבָרֵי הַרְאֵשׁוֹנִים שְׂבִשְׁבַת יְשִׁנִים יוֹתֵר בְּשַׁחֲרִית

וכ"כ דברי רבינו האיי גאון שדבריו דברי קבלה לא תחשוב שאני סובר שמנהג יפה הוא אלא מנהג בלתי הגון אלא ישפיע לתפלה בשבת כמו בשאר ימים ואפילו לפי הטעם דביום משמע איחור מ"מ זריזין מקדימין למצות עכ"ל הרדב"ז ו"ל - הרי זהו פקפק על גוף מנהג דמרדכי מטעם - זריזין מקדימין למצות אף אם נגקוט טעם דביום דצריך לאיחור נהי דגוף דברי רבינו האיי ומרדכי נראה לי לנישב ולא ינקשה עליו קו' הרדב"ז מטעם זריזין למצות לפ"ד הב"ח מיבא במג"א שם סי' רפ"א דעיקר הטעם שלא להשפיע בשבת הוי משום עונג שבת ואסמכהו אקרא ובאמת מבואר פן גם במקרי"ל ה' שבת מובא בהגהת ספר שלה"ק ועיי"ש דגם הפהגים לא קדמו בשבת לעבודת התמיד כדי לקיים מצות עונג שבת בשינה של שחרית ועיי"ש - א"כ לפי"ז נפלה סברת זריזין מקדימין למצות כיון דגם במה שהיו יושנים ומתאחרין לבא ה' עוסקין במצוה במצות עונג שבת ועוסק במצוה פטור ממצוה ועיין רש"י סופה כ"ה ע"ב ד"ה שחל - ולא קשה ק"ו הרדב"ז מטעם זריזין (ורק דיצטרכו להשמר שלא יעברו ק"ש עיין מג"א ריש רפ"א) וא"ש כמובן וכ"ז למאן דעבדו פהמרדכי שישנים א"כ מקיימין מצות עונג שבת לגבם נפלה סברת זריזין מל"מ כיון דעסקו במצות עונג - משא"כ אלו דעומדין השפיעה וכבר בטלו מצות עונג א"כ אפתי הדרא גביהו חיוב דזריזין מנ"מ וכיון דכבר מטו שעמא דמוסף באיזה היתר הם דוחין ומשהיו המצוה וא"כ פשיטא דעושיין שלא כדין וזה ברור ופשוט לדעתי - ומדי עמדי בזה אמרתי בדרף אגב בה"ד לבאר דברי תוס' ברכות כ"ח ד"ה ושל מוספים דראיתי מתקשין בה גדולי עולם המהרש"א והרש"ל ופ"י ומג"א וצל"ח - והנה פפי שעיינתי בדברי רבותינו הג"ל ראיתי שהם הבינו בקו' הרב רבינו שמשון שקושיותו היתה על מה שאמרו דמוספין כל היום והא בפתחים אמרו מוספין בשש היינו עד שש ולא יותר וכ"ת למצוה אבל בדיעבד כל יומא נמי זמנו היינו דבדיעבד יוכל להתפלל גם אח"כ רק שמצוה הוי בשש ע"ז הביא מש"ס יומא דמוספים נשחטים עם התמיד בשחר א"כ לא אפשר לומר דהמצוה הוי בשש וא"כ ע"כ החי בשש דאמרו סוף זמנו הוא וא"כ שפיר קשה איך אמרו מוספין כל היום וע"ז תי' דשם מייירי בשבת וכפי מה שביארו פונתו בהאי תירוץא המהרש"א ופ"י וצל"ח - ולפע"ד הצעיר אם פי א פי נגד הגי אריות דאורייתא עכ"ז הרשות נתנה לדרוש ולחקור באורייתא ולא זכיתי להבין דבריהם בהבנת קושיות הרב ר"ש הג"ל מה הקשה על מה דתנו במתני' ושל מוספין כל היום דהא אמרו דעת מוסף הוי בשש ומשמע דוקא עד שש הא באמת אמר רבי יוחנן וכן קיי"ל דמצוה מן המנובחר הוי עד שש והמתפלל אחר זמן זה נקרא פושע הרי דעיקר מצוה הוי עד שש ומה קשי' י א"כ דלמא הא דאמרו שם מוספין בשש הוי בחמת עיקר מצוה פן ואין הפונה מוספין בשש דוקא בשעה שש רק ר"ל עד שש משום דעד שעה זאת הוי המצוה מן המנובחר וכמו שאמרו בדרף כ"ו ע"ב דתפלת השחר עד חצות לרבנן ולר"י עד ארבע שעות משום דקרב והולך עד חצות או עד ארבע שעות לר"י והוי הפונה דעד שעת הזאת הוי המצוה מן המנובחר כ"כ אמרו שם שש ר"ל עד שעה שש הוי מצוה מן המנובחר ואסבור יותר הדברים דכלפי שאמרו שם רבנן דתפלת מוספין כל היום מפני דקרב מוסף קרב והולך כל היום מזה הוי אמינא דכל היום הוי מצוה מן המנובחר אשמיענן שעד שש הוי מצוה מן המנובחר ויותר משש לא קיים מצוה מהמב"ח - ומשום זה אמר באמת רבי יוחנן דהמתפלל אחר שבע נקרא פושע

והמפונרשים עמדו מאין למד ר"י דיהי' נקרא עי"ז פושע ועפי"ז י"ל באמת דמזה למד
כן ואי דקשה א"כ למה אמר רבי יוחנן שבע ולא אמר אחר שש - מצאתי להתוס' ישנים
יומא דף ל"ד שעמד בזה ותי' דאין העולם בקיאיין בין שש לשבע להכי נקט שבע ועיי"ש
עוד תי' לזה - הרי דהוא ג"כ אמר כן דרבי יוחנן מהפח למד הך דין פושע - וא"כ לפי"ז
שפיר קשה מה הקשה הר"ש הא לא קשה כלל וכן מהאי דיומא ל"ק דהא הפונה מוספין
בשש ר"ל עד שש הוי המצנה לכתחלה ויותר מזה לא קנים המצנה מן המבחר - וצ"ע
לכאורה - ועיין ג"כ בלבושי שרד שם רפ"א שהקשה ג"כ על פירוש זה דנימא דבל
דיעבד קאמר שש ועיי"ש ונראה לי בס"ד בבבאור דבריהם דהנה בתוס' ורא"ש בריש
פרק תפלת השחר נראה דהרבותא של מוספים כל היום הוא דאפילו משחרית יש
להתפלל מוסף וכן הוא בריטב"א מגולה כ' עיי"ש והאי כל היום זמן הבקר אמי
לאשמיענו ולא הזמן של אחר צהרים דאז אין רבותא דהרי מוסף קרב והלך כל היום
עיי"ש בדבריהם ועפי"ז נראה דקושיות הר"ש הי' באופן זה איך אמרו הכא דתפלת
המוספין כל היום ר"ל אפילו בבקר הלא אמרו בפסחים מוסרין בשש משמע אבל קודם
שש לא ועפי"ז קאמר וכי תימא וה"מ למצנה ר לכתחלה הוי המצנה בשש אבל בדיעבד
אם התפלל קודם וצא ועיין ברא"ש ר"פ תה"ש לענין תפלת שחרית קודם הנה"ח) א"כ
לפי"ז לא קשה מהכא אשה דפסחים הא ביומא אמרו דמוספין עם התמידין הוי נשחטין
ור"ל אפתי יוקשה מיומא על הא דפסחים דשם משמע דהמצנה בשש וביומא אמרו
דהמצנה הי' תיכף עם התמידים וע"ז תירוצ הר"ש דשם מייירי בשבת ור"ל דלעולם
אפשר גם לכתחלה להתפלל קודם שש והאי דפסחים מייירי בשבת ויובנו עפי"ז
המרי"ל שהבאתי בקצרה שכתב בה' שבת שפך קבלה מרבו שהראה לו סמך מעבודת
הפנהים דביום השבת לא הי' משפכימים להקריב התמיד השחר כבשאר הימים כדי שלא
לבטל שינת שחרית שהוא עונג ורא"י דבסדר פנחס לא כתיב גבי שבת עולת הבקר כמו
שכתב כשאר החמודים משום דבשבת לא השפכימו בבקר ועשו התמיד באיחור עיי"ש
וממילא דמוסף לא הי' נעשה רק בשעה שש וזה ג"כ הי' פונת התוס' בשבת ר"ל דלעולם
בשאר מוסף היינו ביו"ט וראש חודש ליכא מצות עונג עשו לכתחלה מוסף בבקר משא"כ
בשבת דאיכא מצות עונג והי' הוצרך להאחיר תמיד ממילא דאיחורו ג"כ במוסף כן נראה
לי בבבאור דברי תוס' והוא פירוש חדש ואולי מקום הניחו לי ודו"ק - נחזור לראשונות
דעכ"פ הוכחנו לדעת דלכתחלה יש להתפלל מוסף תיכף בשחר דזמנו תיכף בבקר
ובדיעבד אפילו קודם שחרית אם התפלל מוסף יצא כמבואר בסי' רכ"ו א"כ זמנו תיכף
מבקר ושייך בו זריזין מקדימין למצות א"כ ממילא הני דמתפללין בהשפכה שחרית
מחויבים מדינא להיות זריזין גם בתפלת מוסף ולא יאות עבדו במה שמתעצלין אותו
לאחר כ"כ קודם מצות וזה ברור ואמת לאמיתה של תורה - ודע דבמה שכתבנו לעיל
בישוב קו' הרדב"ז דכאן ל"ש זריזין מל"מ פיון דעסקו במצות עונג שבת פטור מלהיות
זריזין לדבר מצנה יתיישב נמי קו' הרש"ש בפסחים נ"ח על רש"י דכתב דאורחיהו
בשש מדכתיב ביום משמע איחור והקשה הא גם במילה כתיב ביום ואפ"ה קי"ל
דמצותה בצפרא בפסחים דף ד' מטעם זריזין מל"מ ועיי"ש - ובזה א"ש דכונת רש"י לא
הי' דביום משמע דווקא איחור רק פונתו פיון דביום כתיב דמשמע איחור דיש לקיים
המצנה כל היום דכל היום זמנו ובא לאפוקי דלא תימא דהחויב הוא בבקר דוקא דאז לא

היא אפֿשֿר לאַחַר מִשָּׂא"כ עֵתָה דְּכִתִּיב בְּיוֹם זְמַנּוֹ פֶּל הַיּוֹם נִהְגוּ לְאַחַר וְלֹא הָיוּ מִן הַזְרִיזִין
כִּינּוּן דְּעֶסְקוּ בְּמִצְוֹה אַחֲרַת מִשָּׂא"כ בְּמִצְוֹת מִיֵּלָה אִם דְּזַמְנּוֹ פֶּל הַיּוֹם מ"מ מִצְוֹה לְזִרְזוּי
נִפְשֵׁי וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹת מִצְוֹת עוֹנֵג לְגַבִּינְהוּ - וְזֶה דְּדִיִּיק רִש"י וְכַתֵּב
דְּאוֹרְחִינְהוּ בְּשֵׁשׁ ר"ל לֹא דְמִקְרָא מוֹכַח כֵּן רַק דְּמַעֲצָמָם עָשׂוּ כֵּן יַעֲן שְׁלֹא הִיא גַבֵּם הַחַיִּיב
לְהִיּוֹת זְרִיזִין לְמִצְוֹה וּא"ש - וְיִצְא לָנוּ מִזֶּה לְדִינָא דְבִשְׁבַת דְּיֵישׁ מִצְוֹת עוֹנֵג בְּשִׁנְיָה
בְּשַׁחֲרִית פֶּטוּר מִדִּין זְרִיזִין לְמִצְוֹת וְלַעֲמוּד בְּבִקְרָא לְמִצְוֹה אַחֲרַת וּבְאָמַת מַה"ט הַמְנַהֵג
שְׂאִין מְלִין בְּשִׁבַת כ"כ בְּבִקְרָא כְּמוֹ בְּחוֹל וְעֵינֵן פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה בְּיו"ד ס' רס"ב וְדו"ק - (ג)
וְעֵתָה אָדוּן לְעֵנֵן מַה שְׂכַתֵּב מַעֲכ"ת בְּמִקְתָּבוֹ דְּאַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הוֹלְכִין לְאַכְּוֹל פֶּת
שַׁחֲרִית וְסָמְכוּ עַל דְּבָרֵי הַב"ח בְּס' רפ"ו הַמּוֹבָא ג"כ בַּח"ס ס' פ"ט שְׁסוּבְר מְדִינָא לִית
אִיסוּר פֶּלֶל לְאַכְּוֹל אֶפִּילוּ סְעוּדָה גְּדוּלָה קוֹדֵם מוֹסָף וְלִיכָא אֱלָא מִשׁוּם אֵל תַּטּוּשׁ ת"א
וְהִיכָא דְחִלִּישׁ לְבָא שְׂרִי עַכ"ד לַפַּע"ד גַּם סְמִיכָה זֹו קְלִישָׁה הוּא מְאֹד דְּדַעַת הַב"ח דְּעָה
יְחִידִית הוּא וְכָל הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים לֹא סְבִירָא לְהוּ כְּנוֹתֵי עֵינֵן תְּשׁוּבַת מִהַר"י אֶסְאָד
חו"מ ס' רנ"ג שְׁבִיבָר דִּין זֶה בְּאוֹרְחָה וְהִבִּיא שְׁם בְּשֵׁם שְׁלִטֵי הַגְּבוּרִים רִאשֵׁי פּוֹסְקִים ה"ה
הַטו"ז וְאַלְיָ רַבָּה וְתוֹסְפוֹת שְׁבַת וְהַגָּאוֹן מוֹנִילְנָא וְשִׂאֲגַת אַרְיָ וְכֵן הוּא הַסְּפִים עַל יְדִיהֶם
דְּאִיסוּר לְאַכְּוֹל קוֹדֵם תְּפִלַּת מוֹסָף וּמְסִיק שְׁם לְהִלְכָה דְּלְאַכְּוֹל בְּנִטְיִלַת יְדִים וּבְרַה"מ אִיסוּר
וְלֹא שְׂרִי רַק אַכִּילַת אַרְעֵי הֵינּוּ שְׁתִּיית קַאפַּעַע וְאַכִּילַת פֶּת הַבָּא בְּכִיסְנִין פְּחוֹת מְשִׁיעוּר
קַבִּיעַת סְעוּדָה שְׂאִין צְרִיךְ נִט"י וּבְרַכַּת הַמְּזוֹן דְּהוּא רַק בְּכָלֵל טְעִימָה אֲבָל לְאַכְּוֹל לְשַׁבְּעָה
אִיסוּר עֵי"ש - וּא"כ יָפָה כְּתַב אֲדָמוֹר הַב"ל בְּתוֹשִׁבְתּוֹ דְּנִדְאֵי נִכְשְׁלוּ בְּאִיסוּר אַכִּילָה
קוֹדֵם מוֹסָף.

כִּי מִי גוֹתֵן רֶסֶן לְפִיו שְׁלֹא לְאַכְּוֹל לְשַׁבְּעָה וְרַק עַד מַה שְׁהוּא בְּכָלֵל טְעִימָה וְרַק אוֹכְלִין
עַד שְׁבוּעָה לְהַשְׁקִיט רַעְבוֹנִיהֶן וּא"כ עוֹשִׂין בְּזֶה שְׁלֹא כְּדִין גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים הַב"ל - וּלְפִי"ז
נִפְל הֵיִתֵר דְּמָרְן הַח"ס ז"ל בְּבִירָא מַה שְׁהִתִּיר לְעֲשׂוֹת סְעוּדַת בְּרִית בְּשַׁחֲרִית קוֹדֵם תְּפִלַּת
מוֹסָף כִּינּוּן דַּל"ה רַק מֵאַכְלֵי חֵלֶב אַעֲפ"י דְּמְבָרְכִין בַּהַמ"ז כִּינּוּן דְּאִינוּ מְשַׁתְּפְּרִין וְעֵי"ש -
וְלַהַב"ל הִיכִי דְּמְבָרְכֵי בְּרַה"מ אִיסוּר קוֹדֵם ת"מ וְעֵינֵן תְּשׁוּבַת בֵּית יִצְחָק לְהַגָּאוֹן מְלָבוֹב
ז"ל חִיו"ד בַּק"א ס' י"ח דְּהִיִּתֵר לְהַתְּפַלֵּל בְּר"ה תְּפִלַּת מוֹסָף בְּיַחֲדָא וְלֹא לְטַעוֹם מִיִּדֵי
לְשַׁתוֹת קַאפַּעַע אוֹ טַהַע קוֹדֵם תְּפִלַּת מוֹסָף וְעֵי"ש - וְדַע דְּעוּד גְּדוּלָה מְזוֹ מְצַאֲתֵי בַתְּשַׁב"ץ
חֵלֶק רְבִיעִי ס' כ"ג וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁם שְׂאֵלֶת מַהוּ לְלַמּוֹד וְלְשַׁנּוֹת בֵּין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לְתְּפִלַּת
מוֹסָף כִּי שְׁמַעְתָּ דְּיֵישׁ מְפַקְפְּקִין בְּדָבָר זֶה לְאַסוּר - תְּשׁוּבָה דְּבָר זֶה לֹא רְאִיתִיו שְׁנַזְפָּר
בְּגִמְרָא וְלֹא בְּפּוֹסְקִים זוֹלָתֵי כְּהִלְכוֹת הַגָּאוֹן רַבִּינוּ יִצְחָק בֶּן גִּיְאוֹת ז"ל כְּתַב וְז"ל אִין אָדָם
רִשָּׁאֵי לְלַמּוֹד וְלְשַׁנּוֹת בֵּין תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לְתְּפִלַּת מוֹסָף עַכ"ל - וְלֹא פִּירֵשׁ טַעַם לְזֶה וְגַם לֹא
רְאִיתִי טַעַם בְּרוּר אִם לֹא שְׁנֵאֲמַר דְּחִיִּישִׁין דִּילְמָא מְשַׁכָּא לִי שְׁמַעְתִּי וְאַתִּי לְאַמְנוּעֵי
מִתְּפִלַּת מוֹסָף בְּזַמְנּוֹ וְזֶה נִרְאָה לֹא מְרַעַם דְּבָר זֶה אִם שְׂאִין זֶה פְּדָאֵי לְבַטֵּל מִלְּלַמּוֹד
וְלְשַׁנּוֹת וּבְפֶרֶט אִם יֵשׁ עֵת פְּנוּי בֵּין שַׁחֲרִית לְמוֹסָף מְחַשְׁשָׁא רְחוּקָה כְּזֹאת וְלֹא רְאִיתִי
לְאַחֲרוֹנִים מִי שְׁזָכַר דְּבָרֵי הָרַב הַנִּזְכָּר וְאַפְשֵׁר שְׁלֹא בָּא לִידָם סוּף דְּבָר כִּינּוּן שְׁהוּא אוֹסֵר
וְלֹא נִמְצָא מִי שְׁחוֹלַק יֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְדְבָרֵיו כִּי גָּאוֹן מְפּוֹרְסִים הִיא עַכ"ל הַתְּשַׁב"ץ - הָרִי דְּהוּא
אִסֵּר אֶפִּילוּ לְלַמּוֹד בֵּין ת"ש לַת"מ וְאִיךָ נִתִּיר אֲנִין לְאַכְּוֹל אֶתְמָהָה (ה) מְדִי עֲמָדֵי בְּזֶה לֹא
אֲמַנַע מְלַהֲצִיעַ מַה שְׁתַּמְיָ לִי בְּעֵנֵן טְעִימָה קוֹדֵם הַתְּפִלָּה דְּמוֹתֵר קוֹדֵם מוֹסָף וּמְנַחָה וְקוֹדֵם
תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אִיסוּר רַק מִיִּם הַתְּמַר כְּמַבְּאוּר בְּס"י פ"ט - וְקָשָׁה לִי דַמ"ש לְחֵלֶק בִּינְיָיָהוּ

דהרי הא דאסור לטענם קודם ת"ש הוא מימרא בש"ס ברכות יו"ד ע"ב אמר רבי יוסי בר"ח מה פתיב לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם א"ר יצחק א"ר יוחנן אמר רבי"ח משום ראב"י כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר ואותי השלכת אחרי גניף אל תקרא גניף אלא גיאף אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים ע"כ - הרי דהך לימוד סתמא נאמר המתפלל ולא ביאר על איזה תפלה פנין - והנה בדרך י"ד איתא אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שייתפלל ואמר רב אידי כל המתפלל ויוצא לדרכו הקב"ה עושה לו חפצו - וכן בריש פרק ה' תנן אין עומדין להתפלל אלא מתוך פנך ראש - הרי שלשה דינים הללו סתמא נאמר על סתם תפלה - והנה הכ"מ בפ"ו מה' תפלה הד"ה הביא בשם ה"ר מנוח שכ' על מה שכתב הרמב"ם שם ולא יצא לדרך קודם שייתפלל וכתב בזה"ל וקא דוקא שחרית אלא איזה תפלה שתהי' פנין שהגיע זמנה אין לו לצאת עד שייתפלל אותה עכ"ל מובא בפ"ח סי' פ"ט - וכן כתב הרא"ש באורחות חיים אות כ' וז"ל פיגיע עת תפלה משלש תפלות שבימים ניח כל עסקיו ויתפלל הרי דג"כ סובר כשי' ה"ר מנוח דמימרא הנ"ל מפל שלש תפלות מדבר וכן כתב המהר"ם שיק בתשובה קכ"ו לאו"ח דהך דין אין עומדין להתפלל אלא מתוך פנך ראש על כל התפלות קאי וכתב בזה"ל ותפלות נראה דשוין לענין זה הן תפלת י"ח והן תפלת מוסף עיי"ש - והשתא לפי"ז קשה לי למה לענין לעשות חפצו או לענין להתפלל מתוך פנך ראש אמרו דבריהם וכן פסקו על כל השלשה תפלות ולענין לאכול ולשתות קודם התפלה לא קפדו רק על שחרית ועיין מג"א סי' פ"ט ס"ק י"ד וטו"ז סק"ד שכתבו אהא דפסק המחבר דאם התחיל לאכול צריך להפסיק ול"ד למנחה דאם התחילו אין מפסיקין דשאני הכא דאסמכהו אקרא דלא תאכלו על הדם עכ"ל - דבאמת קשה מנא לן דרך על ת"ש קאי מ"ש מאינך מימרות דעל כל התפלות נאמר - ובשלמא לדרש דלא תאכל על דמכם עוד אפשר לתרץ דזה קאי טפי על ת"ש דאז בשחרית נעשה ברי' חדשה ושייך התפלה שיחזק פחו ודמו - אבל לאידך דראב"י לאחר שתתגאה אתה מקבל עול מ"ש דכל החשש משום גאות ולא ישבור לבו בקרבו עיין תשובת שב יעקב סי' ח' דאסור אכילה קודם התפלה הוא משום שמענג גופו בהנאה יתירה וזאת אסרו קודם התפלה עיי"ש בנעם מוסרו וכן הוא בתשובת השיב משה סי' ואו' וז"ל ועיקר קפידא (שלא לאכול) דוקא בזמן התפלה דעבודה זו תפלה דהיינו בזמן פולחנא דאז נראה דשביק פולחנה דקבה"ו לחזק סטרא דקדושה ופלח לדמא ומחשבה ביומא עיי"ש וזה שייך בכל התפלות וכן עיין ברדב"ז רל"ח שנסאל אם מותר לשתות מים וצוקער קודם התפלה והשיב ודע שאם אינו חולה אסור אין לה גאונה גדולה מזו עכ"ל - הרי דכל האסור הוא רק משום גאונה וא"כ מ"ש דלא חשו משום גאונה בכל התפלות - ובפרט לפי מה שהבאתי דהך אין עומדין להתפלל אלא מתוך פנך ראש דעל כל התפלות נאמר ודאי דקשה למה לא חשו על גאונה בשאר התפלות וצ"ע ודו"ק - (ו) העולה מפל דברינו הנ"ל דבשלשה פנים אינם עושין פהוגן אלו המחלקין תפלת מוסף משחרית (א) דמצד הדין צריכין להיות סמוכין זל"ז כמו דאמרינו ביומא דף ע' מקרא דמלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד וכפרש"י שם דצריכין להיות סמוכין זל"ז ומה שכתב המג"א דשבת לא נלמד מרגלים יפה השיבו הצל"ח ברכות כ"א אם יוה"כ דיש סבא דלא למילף מרגלים כדי שלא לשנות סדר האמור בתורה ביוה"כ עצמו אשר באמת זה טעמו של ר' אליעזר שם

דלא יליף יו"כ מרגלים וכמו שפרש"י שם דמרגלים לא יליף ר"א דסמוך אסודרא עיי"ש
ואפ"ה יליף רע"ק שלא לחלק במוספים ואיך נימא דשבת לא יליף עיי"ש בצל"ח וכבר
הבאתי למעלה דגם מהר"א"ה בחינוך משמע פנותי דאין חילוק בין מוסף דשבת למוספי
דרגלים וכיון שפן א"כ מדינא צריך לסמוך זל"ז וא"כ אם לא מתפללין תיכף אחר
שחרית מוסף עוברין אדינא הא קדא ועוד (ב) פיון דזמני תיכף משחר וכמו שהבאתי
מפמה פוסקים ראשונים א"כ הי' להם להיות מן הזריזין המקדמין למצות וכדקיי"ל
במג"א ריש סי' כ"ה דשהויי מצוה לא משהינן א"כ גם משום זה אינם עובדין פדינא (ג)
דבש"ע לא התיר רק טעימה לפני מוסף וכאשר ביאר הגאון מהר"י אסאד בתשובה
שהבאתי לעיל שהוא רק אכילה שאין בה שביעה ומי הוא שמדקדק בזה שלא לאכול
לשבעה גלל פן מכל אלה שלשה הטעמים ה' מנהג חלוקה לחלק מוסף משחרית הוי
שלא פדינא ומנהג בטעות בלי שום מקור וכל מי שמיישר חילו מצוה עליו לבטל מנהג
הנ"ל וזה ברור ואמת לפענ"ד - ז) (ד) ואחר שנשאתי ונתתי באלו שמחלקין התפלות
אם זך וישר פעלם והוכחתי בס"ד שמנהג טעות בידם יען שהוא נגד הדין ומצוה לבטל
אם אפשר בלי מחלוקת אשא דברתי נגד אלו אנשי מעשה שמתפללין תיכף שחרית אחר
מוסף אשר מעכ"ת נ"י חשש עליהם ה' חששות ואבא על סבר חששותיו (א) מה שחשש
דאינם יוצאים ידי דעת המרדכי המובא ברמ"א רפ"א דבשבת מצוה לאחר תפ"מ - כבר
הוכחתי לדעת דזה דוקא אם מאחרין ג"כ תפלת שחרית אז יש לאחר ג"כ תפ"מ דדברי
המרדכי דוקא באופן זה אמורים וכמו שבארתי לעיל בארובה והבאתי שגם דעת הרדב"ז
גאון קדמון הוא פן והוא באמת שיטת החסידים שמאחרים להתפלל בשבת תפלת שחרית
מבחוץ וממילא דמתפללין תפ"מ מאוחר משא"כ אם מתפללין תפלת שחרית בפקר
מנוכרחין להתפלל תיכף תפ"מ ובאופן זה לא אמר כלל המרדכי לאחר תפלת מוסף וגם
מהרי"ל שהבאתי לעיל מוכח פן דדעת המרדכי הי' לאחר שניהן וכיון דהמנהג להתפלל
שחרית בהשפכה יפה ויפה עושין אנשי מעשה אלו שסומכין תיכף אלי' תפ"מ ואשרי
חלקם שמעשיהם רצוי' לפני המקום ובה נפל חשש הא שחשש עליהם - (ב) חשש
מעלתו שצריף להיות הפסק בין תפ"ש למוסף והוא קרה"ת כמו שכתב המחזה"ש בסי'
רפ"א א"כ כפי מנהגם ליכא הפסק - הנה גם בזה לא צדקו דבריו אחרי המחילה דדברי
המחזה"ש לאו דוקא הן דהפסק מכרח להיות בקרה"ת דוקא רק הוא פתב היכא דעושין
הכל בפעם אחת באמת איכא הפסק בקרה"ת ומפסיר אבל לדינא גם הפסק פשוט ואף
פחות מזה סגי וכבר הביא תוס' ישנים יומא ל"ד בירושלמי דברכות א"ר יוחנן אני ראיתו
ר' ינאי מתפלל בשקא של צפורי ומהלך ד' אמות וחוזר ומתפלל של מוספים וכן הוא
ברמב"ם פי' דתפלה הט"ו ונ"ל וכל המתפלל שתי תפלות אפילו שחרית ומוסף לא
יתפלל זו אחר זו אלא ישנה בין תפלה לתפלה כדי שתתחונן דעתו עליו וכתב בהגמ'
בירושלמי מפנ"ש כדי הלוך ד"א - הרי דהפסק פשוט כדי הלוך ד"א סגי והפסק בזה
בנדאי עושין באמירת היום ובתפלת יק"פ ובאמירת אשרי א"כ גם זה ל"ה חשש כלל
ושפיר עבדו - (ג) חשש מעכ"ת נ"י איך אפשר להתפלל מוסף קודם קרה"ת הא תדיר
וש"ת ת"ק - הנה גם בזה לא צדק אחרי המחילה משום דכלל זה תדיר וש"ת נאמר
דוקא בשני דברים שרוצים לעשות בפ"א וספק איזה קודם ע"ז אמרו ת"ק - משא"כ
הכא דאינם נעשים בשעה אחת כמו פאן דע"כ א"א להם לקרות כעת משום שלא הורשה

להם מטעם הקהלה או דאין מנגן ואינם רוצים רק להתפלל ודאי דלא שניף האי פלגא הג"ל (וז"ב ח) - ועוד י"ל דכבר פתבו תוס' יומא ל"ג ע"א דהפלגל של תדיד ושאלת נאמר דוקא בדברים שהו שוין אבל בדברים שאינם שוין לא אמרו פלגל עיי"ש - וא"כ הקא דמוסף הוי תפלה וקרה"ת הוי תורה פמבואר ברמב"ם בריש פי"ב מתפלה דרק משום תורה נתקנה ול"ה בכלל תפלה וכן משמע מחשובת הרא"ש המובא בפר"ח סי' קל"ה שכתב על קהל שהספימו שלא להתפלל במנגן אם לא יפרעו מעותיהם שאינם יכולין לקרות בשבת בס"ת דלשון בני אדם פל דבר שצריך מנגן נקרא תפלה עכ"ל - הרי דרק בלשון בני"א נקרא תפלה אבל מצד האמת אינו בכלל תפלה א"כ הוי מוסף וקרה"ת תרי מילי שאינן שוין ולא שניף גבם לדון משום תדיר ושאלת רק גבי שני תפילות או שתי קרבנות פמבואר בזבחים דף י"ב ודף צ' וא"ש - (ד) הקשה מעלתו מה הועילו במה שמתפללין מוסף כדי שלא לאכול קודם מוסף הא אפתי יאכלו קודם קרה"ת - בהשקפה ראשונה עלה במחשבותי כיון דקרה"ת הוי משום לימוד תורה היכן מצאנו דקודם לימוד התורה יהי אסור באכילה אבל שום נחמתי אמת דעיקר טעם משה ונביאים שתקנו קרה"ת פמבואר ברמב"ם הג"ל הי' משום שמיעת תורה אבל אחר שתקנו כבר הוא מצוה מדרבנן כמו שאר מצוות שתקנו חכז"ל עיין רמ"א יו"ד סי' רל"ט שכתב קריאת התורה בצבור אינו אלא מדרבנן ושבועה חל עליו עכ"ל הרי דעכ"פ הוי מצוה מדרבנן דאל"כ מה השמיעני הרמ"א אלא משום דקיי"ל דאין שבועה חלה עד"מ זולת במצוה דרבנן השמיענו דגם זה ל"ה אלא מדרבנן אבל עכ"פ מצוה הוי ובהדיא מבואר פן דהוי מצוה דרבנן בתשב"ץ ח"ב סי' רס"א (ובסי' קס"ג רצה לומר דהוי מצוה דאורייתא ועיין ברפי יוסף סי' קל"ה שהעיר בסתירתם) אבל עכ"פ הוי מצוה דרבנן וגבי מצוה דרבנן שוב מצינו דאסרו האכילה קודם כמו גבי תפלה דלרוב פוסקים הוי דרבנן וכן בס"ת תרע"ז במג"א סק"ה בשם מהרש"ל ויבסי' תרצ"ב קודם קריאת המגילה וכיון דגם קריאת התורה הוי מצוה דרבנן למה יהי גרע מקריאת מגילה ואינן מצוות דרבנן דנאסר האכילה מקודם - וא"כ יפה העיר כבודו בקושיותו על אלו שמהדרין שלא לאכול קודם מוסף אפתי - מי היתר להם לאכול קודם קריאת התורה - והנה לכאורה רציתי לתרץ ללישנא קמא דשבת דף ט' דסמוך למנחה גדולה שרי סעודה קטנה הואיל דאיכא שהות ביום טובא ולרוב פוסקים הכי קיי"ל - והנה שם אמרו דלמא"ד תפלת ערבית חובה מפסיקין ופריף והא תפלת מנחה לכ"ע חובה ותנן אם התחילו אין מפסיקין ותי' בתי' שני דקיי"ל הכי כמו שכתב השאג"א בס"י י"ח במנחה כיון דקביעא לה זמנא מורת ולא אתי למיפשע ערבית כיון דכולא לילא זמן ערבית לא מירת ואתי למיפשע עכ"כ - ועיי"ש בשאג"א שם שהעלה מפח תירוץא זו דאסור לאכול קודם מוסף מה"ט כיון דמוסף פל היום זמנו לא מירת ואתי למיפשע - ועיין בחיים שאל ח"א סי' ע"א אות ה' וח"ב סי' ט"ז דזמן קריאת שחרית בשבת ל"ה רק עד שעת מנחה ואם נאנסו ולא קראו בשחרית אף דבשעת מנחה כבר עבר האונס אין להשלים הפרשה אז בשעת מנחה משום דלאו זמני' והביא פן בשם הזוהר בפ' ויקהל וכן הוא בהגהת טורי אבן על הרמב"ם פי"ב מה' תפלה להגאון קדוש אלקי מרן אלעזר רוקח ז"ל וז"ל שם אף הא קמספקא לי אם לא קראו בשחרית מחמת אונס ובזמן מנחה עבר האונס אם יקראו הסדרה של שחרית אכן מלשון הזוהר פ' ויקהל משמע בהדיא דבשעת מנחה אין לקרות פלגל סדרה שלימה

ועיי"ש - ונדבריהם הוי נגד הדג"מ בסי' קל"ה עיי"ש - ולפי"ז פיון דלקרה"ת הוי קבוע
לה זמן היינו דוקא בשחרית ולא בזמן מנחה עד שעת מנחה גדולה ולמוסף ל"ק לה זמן
- א"כ טובא יש לחלק בין קרה"ת למוסף דמוסף פיון דלא קבוע לה זמן לא מורתף ואתי
למיפשע ע"כ אסור לאכול קודם משא"כ קרה"ת דקבוע לה זמן מורתף ולא אתי למיפשע
ע"כ אינו אסור האכילה מקודם קרה"ת פיון דאיכא שהות טובא דומיא דמנחה גדולה פן
הי' נראה לכאורה - אבל באמת זה אינו מספיק לתרץ משום דכבר כתב השאג"א שם
דלא בכל ענין אמרו דהיכא דאיכא שהות טובא לא אסרו האכילה דוקא לגבי מנחה
דאיכא שני זמנים מנחה גדולה ומנחה קטנה ולא יזהו מרבנותא עיקר מצוה הוי מ"ק ע"כ
לא אסרו במנחה גדולה משום דאיכא שהות טובא - משא"כ היכא דהזמן אחד ארוך אף
דאיכא שהות טובא וקבוע לה זמן אסור האכילה והביא ראי' מרבי יודא דסובר דמוסף
הוי עד שבע וא"כ קביעא ה זימנא וגם איכא שהות טובא אפ"ה פתב הר' חננאל ברא"ש
פ"ד דתענית לדידך דאסור לאכול קודם מוסף עיי"ש - וא"כ כ"כ בקרה"ת אף דקבוע
לה זמן וגם איכא שהות טובא מ"מ פיון דחד זמן ארוך הוא הי' לו לאסור האכילה מקודם
וא"כ ליתא לדברינו - אף נראה בס"ד לומר תירץ מרנוח ואמיתי לקושיותו ה"ל - לפי
דברי המג"א בסי' רפ"ו סק"א שהקשה על הב"ח דכתב דמדינא מותר לאכול קודם מוסף
הא מרא"ש פ"ד דברכות משמע דלא גרע ממנחה ותי' ט) וז"ל וי"ל פיון דאיכא מא"ד
בגמרא דיחיד פטור מתפלת מוסף מותר לאכול עכ"ד והשאג"א שם בסי' ה"ל תמה
עליו מה בכך דאיכא מא"ד פן בש"ס הא לא קיי"ל פן ובאמת גם המחזה"ש שה האריך
בזה והכניס דוחק בכונת המג"א - והנה כ"ז במוסף דבאמת גם היחיד חייב אינו עולה
שפיר תי' המג"א - אבל בקרה"ת דהחויב הוי רק על הצבור ולא על היחיד א"כ גבי
קרה"ת א"ש תי' המג"א דאין לאסור האכילה של כל יחיד ויחיד קודם קרה"ת מחשש
דאתי לאמשוכי ומיפשע ומה בכך דלא יקרא הא עלוי לחוד ליכא חיובא פלל עיי"ש
במחה"ש בבבאור מג"א ואינו דומה לקריאת מגילה דאסרו האכילה מקודם משום דגם
היחיד חייב בקריאת המגילה כמבואר בש"ס מגילה דף ה' עיי"ש א"כ שפיר יש לומר
דאתי לאמשוכי ויפשע - משא"כ בקרה"ת דעל היחיד ליכא חיוב פלל לא שנייך פלל
לגזור וכדברי המג"א ה"ל וזה התירץ אמת ויציב הוא בס"ד - אם פי השאג"א שם
פקפק על גוף דברי המג"א ה"ל וכתב דגם אפילו למא"ד דאין תפלת מוסף ביחיד אין
לומר דלא גזרו גבי לאסור האכילה והביא ראי' מנשיאת פנים דג"כ אינו אלא בצבור
ויחיד פטור בה ואפ"ה מבואר שם בתענית דאסור לכהן לאכול קודם נשיאת פנים עיי"ש
בשאג"א - לעע"ד נראה דלק"מ ויש לחלק טובא בין נשיאת פנים לתפלת מוסף למאן
דפטור ביחיד - ונדאי פל האסור של אכילה עשו חכז"ל מחשש דלמא ימשכו באכילה
ויבטלו המצוה וע"כ עשה המג"א חילוק בין דבר שמוטל ג"כ על היחיד גרידא לבין דבר
שמוטל רק הצבור ולא על היחיד - היינו דבר שגם היחיד מצוה בו שפיר אסור פל יחיד
בעצמו פיון דגם עליו איכא חיוב ואם ימשך באכילתו יבטל ויעשה איסור משא"כ היכא
דהחוב רק על הצבור לא אסרו היחיד מחשש שמא ימשך מה בכך שימשוך הוא פטור
בדבר ולחשש שימשכו פל הצבור ולא ימצאו מנין לקיים המצוה בצבור על זה לא חששו
דמילתא דלא שכיחא הוא שימשכו פל הצבור ולא יהי' עשרה לקיים המצוה בצבור כמו
דאמרו בש"ס בכ"ד גמירי אין הצבור מיתה על יחיד יש לחשוש ולא על הצבור בכלל

ונה סבֵּרָא אַמִּיתִית וּכ"ז בְּדָבָר שֶׁכָּל הַצָּבוּר יְכוּל לְקַיֵּים כְּמוֹ בְּתַפְלַת מוֹסָף לַמַּא"ד דְּלֵא נְתַקְנָה רַק בְּיו"ד דְּכָל עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל יְכוּל לְקַיֵּים ע"כ שְׁפִיר לֹא גָזְרוּ בְּיַחֲדִיד וּמִתָּר הָאֲכִילָה בְּיַחֲדִיד - מִשָּׂא"כ בְּנִשְׂיַאת כְּפִים אִם כִּי הוּא רַק בְּצָבוּר מ"מ אֵטוּ כָּל צָבוּר וְצָבוּר כְּהִנֵּים הֵן וְאֵינָם כְּהִנֵּים רַק אֲנָשִׁים פְּרָטִים וַיַּחֲדִידִים וְהִמָּה מוֹעֲטִים נֶגֶד רֹב הָעַם וְא"כ מָה אֶהְיֶי לֹן שְׂיִמְצָאוּ עֲשָׂרָה מְכַלֵּל הַקֹּהֵל מ"מ דְּלֵמָּא בְּתוּף אֱלוֹ הָעֲשָׂרָה לֹא יֵהִי כְּהִנֵּים א"כ שׁוֹב תְּלוּי הַמְצָנָה בְּאֱלוֹ אֲנָשִׁים יַחֲדִידִים שְׁהֵם כְּהִנֵּים וְהַשְׂתָּא אִם יֵאָכְלוּ וַיִּמְשְׁכוּ בְּאֲכִילְתוֹ יִנְבָטֵל גַּם הַצָּבוּר מִנ"כ כִּי הַגְּבוּר לֹא מְהַנִּי לֹן בְּזָה ע"כ שְׁפִיר אָסְרוּ לְאֱלוֹ כְּהִנֵּים יַחֲדִידִין הָאֲכִילָה מִשָּׂא"כ בְּתַפְלַת מוֹסָף דְּכָל עֲשָׂרָה מְקַהֵל יְכוּלִין לְקַיֵּים הַמְצָנָה שְׁהֵן הֵן הַצָּבוּר וְאֵינָם תְּלוּיִן בְּאֲנָשִׁים פְּרָטִים וַיַּחֲדִידִים.

ע"כ שְׁפִיר הִתִּירוּ לַיַּחֲדִידִים לְאָכֹל כִּינֹן דְּסָגִי בְּכָל צָבוּר שְׂיִהְיֶי וְעַל הַכֹּלֵל כְּלוֹ לֹא שְׂיִיָּדָה לְחֻשׁוֹשׁ דְּעָתוֹ לְמִיפְשַׁע וְכַנ"ל וְא"ש וּלְק"מ קו' הַשָּׂאג"א וְנָה אַמְת וּבְרוּר לַפַּע"ד - וּמִמִּילָא גַם לְעִנְיֵן קְרָה"ת כֹּן דְּהָא אֶפְשָׁר לְקָרוֹת בְּכָל צָבוּר שְׂיִהְיֶי וְכַבֵּר כְּתַבְנוּ דַּע"ז אֵין לְחוּשׁ וְשֵׁלֵא יִמְצָאוּ עֲשָׂרָה דְּעַל הַכֹּלֵל לֹא חֻשְׁשׁוּ דְּנִדְאִי יִמְצָאוּ עֲשָׂרָה מְהַקְהֵל לְקָרוֹת ע"כ שְׁפִיר שְׂרִי לְאָכֹל קוֹדֵם קְרָה"ת וְא"ש הַכֹּל בַּעֲזָה"י - (ה) הִנֵּה עוֹד בְּהִיּוֹת שְׂפִיתִי בְּבוֹסְעָרְמִין כְּבָר נִשְׂאֵלְתִי מֵרַב אֶחָד בְּשִׂאֵלְתָא דָּא וְאָז לֹא נִפְנִיתוּ לְעִינֵין בְּזָה וּדְכִירְנָא שְׁהָרַב הִנֵּה פִקְפַק עַל אֱלוֹ אֲנָשִׁי מַעְשָׂה שְׁמַתְפַּלְלִין מוֹסָף קוֹדֵם קְרָה"ת מִירוּשְׁלַמִי דַּר"ה פ"ד ה"ח מוּבָא בְּרֵא"ש פ"ב ס' ד' רִיב"ל שְׁמַע לָהּ מִן הַדָּא שְׁמַעָה ה' צְדָקָה זוֹ ק"ש הַאֲזִינָה תְּפִיל' זוֹ תְּפִלָּה הַקְּשִׁיבָה רִינְתִי זוֹ רִינּוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה בְּלֹא שְׂפִיתִי מְרָמָה זוֹ תְּפִלַת הַמוֹסָפִים (אִם כִּי הַגִּיְרָסָא בְּרֵא"ש אֵינּוּ כֹן עֵינֵין בְּקִרְבֵּן הַעֲדָה שְׁפָדָה צָרִיף לְגִרּוֹס וְכֹן מְצָאֵתִי אַגְדָּה זוֹ בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב ס' י"ז בְּגִיְרָסָא זוֹ עֵי"ש) הָרִי מוּכַח מִזָּה דְּכָף צָרִיף לְהִיּוֹת רִינּוֹן שֶׁל תּוֹרָה קוֹדֵם תְּפִלַת מוֹסָף ע"כ פִּקְפְּקוֹ שֶׁל הָרַב נ"י - אֲבָל לַפַּע"ד דָּאִין בְּפִקְפּוּק זֶה כָּל עֵיקָר דְּנִדְאִי אֵינָם אֲמוּרִים דְּכָרִים הִלְלוּ אֱלֹא דְרָף אַגְדָּה וְלֹא לְעִיכּוּב וְעֵיקָר לְדִינָא דְּכָף יֵהִי צָרִיף לְהִיּוֹת דָּאִין לְהַתְּפַלֵּל מוֹסָף אַחַר שְׁחֵרִית בְּלִי קְרָה"ת - תַּדַּע שְׁכֹן - דְּהָרִי בְּמִדְרַשׁ שׁוֹחֵר טוֹב בִּיָּאָר מָה שְׂאֵמֵר בְּתַחֲלָה בְּלֹא שְׂפִיתִי מְרָמָה זוֹ תְּפִלַת מוֹסָפִים לְמָה בְּלַח שְׂפִיתִי מְרָמָה שְׁלֹא עֲמַדְנוּ בְּתַפְלָה לֹא מִתּוּף דְּכָרִים בְּטִלִים וְלֹא מִתּוּף שְׂפִיתִי מְרָמָה אֱלֹא מִתּוּף ד"ת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים לְפִיכָף מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא שְׁהוּא מְזוּכָה אוֹתְנוּ ע"כ - וְהַגַּע בְּעֲצָמָךָ חֵם יִסְמָךְ מוֹסָף לְשְׁחֵרִית הֵכִי יֵהִי מִתּוּף שְׂפִיתִי מְרָמָה בְּתַמִּיל - אֱלֹא וְנִדְאִי דְּהוּא מְדַבֵּר מֵאוֹתָן שְׁעוֹשִׁין הַכֹּל בַּפ"א מִתְּפַלְלִין וְקוֹרִין בְּשַׁעָה אַחַת וְאָז בְּחֻמַת נְתַקְנָה לְעֲשׂוֹת כָּף כְּמִבּוֹאָר בְּרַמְב"ם בְּפ"ב מָה תְּפִלָּה ה"כ כִּי צָד סָדֵר הַקְּרִיאָה בְּתוֹרָה אַחַר הַתְּפִלָּה כָּל יוֹם שְׁיֵשׁ בּוֹ מוֹסָף אַחַר שְׂיִגְמוֹר הַשְּׁלִיחַ צָבוּר תְּפִלַת שְׁחֵרִית אוֹמֵר קִדִּישׁ וּמוֹצָיא ס"ת וְקוֹרִין וְכַשְׁגּוֹמְרִין מִחֲזִיר ס"ת לְמִקּוּמָה וְאוֹמֵר קִדִּישׁ וּמִתְּפַלְלִין ת"מ עכ"ל - הָרִי דְּהֵכִי הֵנִי הַתְּקִנָה לְקָרוֹת בֵּין שְׁחֵרִית לְמוֹסָף וְעַל זֹאת בָּאָה הַאֲגָדָה הַנ"ל וּמְסַפֵּרַת בְּשִׁבְחָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכַדָּאִין שְׂיִצְאוּ וּכְאִי מִלְּפָנֶיךָ הַמְּקוֹם מִשׁוּם דְּעוֹשִׁין כְּתַקְנַת חֲזו"ל שְׁעוֹמְדִין לְהַתְּפַלֵּל מִתּוּף ד"ת - אֲבָל לֹא שְׂיִהְיֶי מְוַכָּרַח דְּנִקָּא לְעֲשׂוֹת כֹּן מְפִנִי שְׁזוֹ סָדֵר הַתְּפִלָּה לְהִיּוֹת קוֹרִין דְּנִקָּא קוֹדֵם מוֹסָף רְצוּנִי לֹמֵר דִּיהִי' אָסוּר לְהַתְּפַלֵּל מוֹסָף קוֹדֵם קְרָה"ת דְּנִדְאִי אִם עוֹשִׁין הַכֹּל בַּפ"א וְדַחֵי צָרִיף לְעֲשׂוֹת כֹּן וְגַם הָרַמְב"ם מִיָּרִי רַק מֵאִנְפֵּן כְּזֶה דְּעוֹשִׁין הַכֹּל בַּפ"א אֲבָל דְּנִימָא אִם בְּאִיזָה סִיבָה אֵין עוֹשִׁין הַכֹּל בַּפ"א וְשְׁחֵרִית מִתְּפַלְלִין בְּבִקְרָה דִּיהִי' אָסוּר לְהַתְּפַלֵּל מוֹסָף עִם שְׁחֵרִית יַעַן שְׁלֹא קָרָאוּ עוֹד בְּתוֹרָה זֶה לֹא

נשמע מכאן פלל וכלל - וכי קריאת התורה מתקוּני התפלות הוא בתמי' וכבר הבאתי בשם הרא"ש בתשובה דקריאת התורה ל"ה בכלל תפלה - וכן מצינו ברמב"ם סוף פ"ט בקיבוץ שם סדר תפילות הציבור כתב בהי"ג בשבתות ובי"ט פשגומר השליח צבור תפלת שחרית בקול רם אומר קדיש ואח"כ תהלה לך ונאמר קדיש ומתפללין מוסף עיי"ש - ולכאורה למה הסמיה תפלת מוסף לת"ש ולא כתב דאחר שחרית מוציאין ס"ת כמו שכתב באמת פן להלן בפיי"ב שהבאתי לעיל - אלא נדאי דהרמב"ם סדר התפלות קחשיב וקריאה ל"ה בכלל תפלה - וא"כ פיון דל"ה הקריאה בכלל סדר התפלה למה יהי אסור להתפלל מוסף אחר שחרית פיון דתנונייהו מסדר התפלה הוויין אלא נדאי דהמדרש ה"ל לאו לעיכובא קאמר ורק הוא דרף אסמכתא על קרא ה"ל ומדבר משעה שעושין הכל בפ"א הקריאה והתפלה אבל לא לעיכוב - ועוד אפילו אי אמרת דהמדרש ה"ל דינא קמ"ל אעפ"כ איש ולק"מ פיון דכבר הוכחתי מדינא דש"ס דצריך להסמיה מוסף לשחרית וגם מפאת זריזין מקל"מ נדאי דהכי צריך לעשות ואי דמדרש ה"ל מוכח להיפך אין למידין הלכה מפי האגדה - אבל האמת לפע"ד דמדרש לאו דינא קאמר ולעכב בדבר, רק בדרף אסמכתא ובשבחון של ישראל הוא מדבר שדרפן לעשות פן ובאמת הכי עדיף טפי למאן דאפשר לעשות פן לעשות הכל בפ"א וכנהוג ברוב קהלות ישראל אבל למאן דלא אפשר לעשות פן בנדאי יתפלל שני התפלות שחרית ומוסף תכופים זל"ז בלי שום פקפוק ובבעל המאור ריש מס' תענית ראיתי שהביא מדרש האגדה ה"ל בגוססא אחרת וז"ל ובמדרש אגדה מצאתי לפי שאין דעתו של אדם מתישבת עליו אלא בתפלת מוסף הה"ד שמעה צדק זו ק"ש הקשיבה רינתי זו תפלת יוצר האזינה תפלתו בלא שפתי מרמה זו תפלת המוספין מיד מלפניה משפטי יצא עיי"ש - הרי דלא הזכיר כלל קרה"ת והביא מדרש זה בטעמא דמזכירין טל או גשם דוקא בתפלת מוסף מפני דאז מתישבת דעתו של אדם וא"כ גם בנ"ד למה יאחר בשוב דעתו - אלא נדאי דיתפלל תיקף מוסף ויתישב דעתו לפני המקום פן נראה ברור בס"ד ומה שחשש מעלתו באחרונה על מה שעוזבין אחר הקריאה את הביה"כ והוא זלזול להנשארים בזה כתב אדמו"ר מאונסדארף ז"ל דישארו שם בביה"כ עד אחר תפ"מ של הציבור ויהי' שזכר עניינת אמנים וקדושה בידם - וגם שחייבים לנהוג כבוד בציבור בשעה שעוסקים במצנה כדין דכל העוסק במצנה שכל אחד מחיוב לכבודו - י תבנא לדינא דנדאי אם אפשר להנהיג דיהיו עושין הכל בפ"א בנדאי מה טוב וכמו שכתב אמו"ר בתשובתו ולצאת גם מדרש אגדה ה"ל ובכל מקום שעושין פן ה"ז משוכח וזאת הוא המנהג ברוב ערי הגולה ובשפת מאחרין קצת פדי לקיים קבלת דברי הרמ"א ה"ל נאומרים ק"ש קודם התפלה או שמתפללין הכל וגם קורין בפקר השכם כמו שהעיד מרן בתשובתו ה"ל דלא נהגו בפרעסבורג בשום ביה"כ לעשות הפסק בין שחרית לקרה"ת ומוסף - ובאופן דאין לעשות פן ורק מנהג המקום לחלק התפלות החיוב על כל ירא השם הרוצה לצאת ידי שמים שיתפלל תיקף מוסף בלי שום חשש ואם אפשר להתפלל במנין מה טוב וכן נהגו גדולי הדור שלפנינו והעיד א' ת"ח לנו שראה להגאון מו"ה ירמיה' לעוין ז"ל שנהג פן והי' ארוף בדורו ורק שמוכרחין לנהוג כבוד בציבור ולא לצאת מבית הפנסת אחר הקריאה וישארו שם עד גמר תפילת הציבור וכנ"ל פן נראה לי בס"ד ג' לסדר אח"ק תרפ"ג לפ"ק פישטיאן יצ"ו כ"ז למב"י - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאלסימן

ב' שלו' תנינא אל כבוד האי גברא יקירא יראתו זכה וברורה מדבר בשפה ישרה הגביר המפורסים חרוץ ושנון מןפולג בתורה כקש"ת מו"ה ירמל' שטערן נ"י פוכב מזהיר בקהלתינו יצ"ו וחד ממועצו המאה בלישפת הארטה דמדינתנו יצ"ו.

ידידי אהובי נ"י חיצוי השגותיו שהעריף על תשובתי שהשבתי לו הגיעני ודין הגנין לי בראותי דל"ה כמסייע שא"ב ממש ורק דרך קשתו פאויב לטעון ולפרוק פדרכה של תורה זה בונה וזה סותר חבל סתירתו הוי סתירה ע"מ לבנות פי אחרי רואי דבריו הנאמנים כפצעי אוהב ראיתי שאין בם די השיב דברים שכתבתי בתשובה הראשונה ואבא על סדר דבריו כבוד מעלתי נ"י קרא תגר על מה שכתבתי בתשובה של מעלה שהמנהג שנהגו בקצת קהלות לחלק התפילות להשפכים לתפלת שחרית ולאחר תפלת מוסף הוא מנהג בטעות בלי שום מקור וגם הוא נגד הדין ומי שמיישר פחו מצנה לבטלו וע"ז כתב כבודו נ"י הלא מנהג זה הי' אצל גדולי עולם ר' קאפעל חריף ושערי תורה ור' חיים צבי מאנהיימער ז"ל ושתקו ולא ביטלו המנהג ש"מ דניחא להו וגם העתיק דרכי רבן של ישראל בח"ס סי' ס"ט שכתב בזה"ל יפה הנהיג בעירו להתפלל שחרית בהשפמה ולאספה שנית לתפלת מוסף עכ"ל הרי דמרון ז"ל שיבח למנהג הנ"ל וגם בסי' ס"ו כתב דאין לבטל שום מנהג עכ"ד מעלתו נ"י - הנה אקשה קושיא למע"כ נ"י אם הי' ניחא למרון ז"ל מנהג הנ"ל ומצא חן בעיניו למה לא הנהיג לעשות פן בעירו עיר מטראפולין של תורה שממש יצאה הוראה לכל העולם כאשר העד העיד בנו איש אלקים קדוש ה' אדמו"ר מאונסדארף ז"ל זי"ע בתשובתו אליו שבעיר פרעסבורג מעולם לא הי' מנהג בשום א' מהמנינין לחלק התפילות רק התפללו וקראו הפל בפ"א ואם הוא מן הראוי ומן המשופח למה לא הנהיג פן הח"ס בעירו וע"כ מוכרח לומר דגם למרון ז"ל לא הי' ניחא במנהג זה לעשות פירוד בין הדבקים והיו מתפללין שחרית בזמנו לומר ק"ש בזמנו וסמכו אליה הקריאה ותפ"מ ולדברי מע"כ נ"י דהמצנה הוא דוקא מן המוכרח להתפלל מוסף קודם שיש לחשוב על מרון הח"ס ז"ל שלא חש לעשות מצנה מן המוכרח ואם פן הוא המצנה הי' יכול לצאת לידי שניהן ידי חובת ק"ש ע"י ההשפמה לת"ש ומצנה מהמוכרח בתפ"מ לאחרה עד שיש וע"כ דגם דעת מרון ז"ל כדברינו דאין לחלק התפילות פלל ודברי הרמ"א אמורין דוקא אם מאחרין ת"ש אז יש לאחר ג"כ תפ"מ וכמשמע פשט דבריו שם כפי מה שבארו שם הנושאי פליו וכמו שהבאתי לעיל משא"כ אם מתפללין שחרית בהשפמה ממילא מוכרח להסמיך אליה תפ"מ וכאשר באמת עושין פן עד היום בפרעסבורג פן נראה לי ברור בדעת מרון ז"ל - ומה ששיבח המנהג שם בתשובתו י"ל דדן לפי מקומו ושעתו בנדאי הי' שם המנהג להתפלל לאחר זמן ק"ש ולא היו אומרים ק"ש קודם התפלה פמנהג החסידים ואנשי מעשה שאומרים בשבת וביו"ט ק"ש בזמנו קודם התפלה לצאת ידי ק"ש בזמנו וכן בכל יום שמתפללין בעת מאוחר והם לא נהגו פן וע"כ לא הי' ניחא לי למרון ז"ל בזה ולשנות המנהג לגמרי ולתקן להתפלל הפל בהשפמה אולי לא הי' בינד הרב לשנות בפ"א ע"כ כדי שלא להכשל באי ק"ש שלא בזמנו הנהיג להתפלל בהשפמה רק שחרית עכ"פ ואי דעשו שלא פהגן במה שלא סמכו התפילות להדדי בחרים הרע במקיעוטו פי קר"ש דאורייתא ותפלה דרבנן ומה גם הסמוכה להדדי ודאי דלא הוי רק למצנה ע"כ שיבח הרב רבינו ז"ל את הדבר והעיקר הי' רק כדי שלא לעבור על קר"ש וכן מוכח מלשוננו דעבור ק"ש הוטב בעיניו אכל גוף

המנהג לחלק התפלות בטח שלא הוטב בעיניו והראוי שלא הנהיג בעירו פן ומעשה רב וע"כ דהשבח ששיבח להרב הנ"ל על מנהגו ל"ה משום חילוק התפלות שעשה ורק במה שהצילם בקממתו מאי ק"ש שלא בזמנו ועל דרך זה נר"ל דהי"ג"כ הסכמת הגאונים שרי התורה הנ"ל יען שלא רצו משום מחלוקת לבטל המנהג שהי' בתחלה להתפלל בשבת בזמן מאוחר כשי' הרמ"א ו"ל ולהנהיג להתפלל בהשכמה לומר ק"ש בזמנו ועברו על ק"ש פי לא אמרו ק"ש מקודם וכבר הנהיר המג"א בר"ש סי' רפ"א דאף אם מאוחר מ"מ ינהרו על ק"ש ועיי"ש ע"כ כדי למעט באיסורא הסכימו למנהג הנ"ל אף שהי' נגד הדין פן נראה לי בטעמא דמילתא סוף דבר נראה לי ברור דגם לרבינו הח"ס ו"ל לא הוטב החלוקה שלולי פן הי' הנהיג פן בעירו אבל פשוט אם יש לחוש למחלוקת אין לבטל שום מנהג עיין בח"ס סי' ס"ו מה שהביא בשם מהרי"ק עיי"ש וגם אני לא כתבתי לבטל מנהג הנ"ל רק חם אפטר בקממה בלי מחלוקת - שוב השיב עלי מע"כ נ"י דמדברי מג"א מוכח דאין מוכרח להסמיך ואם פי מהצל"ח מוכח פנותי אבל ממג"א ומחה"ש אינו מוכח פן תמהני עליו בתמוה חזקה וכי אני רק על הצל"ח בנתי יסודי ונלא גם מדברי רבינו הרמ"א ומג"א מהם הוכחתי דשחרית ומוסף הן סמוכין זל"ז דהלא הרמ"א פתב ונוהגין שבשבת מאחרין משום דבתמיד של שבת נאמר ויביום ותמהו פולם הלא במוסף פתיב ותיגרץ המג"א דכוננתו פינו דצריף לאחר מוסף ממילא דאיחרו ג"כ שחרית פינו דצריף לעשותן סמוכין זל"ז עיי"ש במחה"ש בר"ש סק"ב דזה הוא תמצית פונת מג"א והאריכות דברים הוי רק להוכיח איף יוצא מדברי תוס' דשחרית ומוסף הן סמוכין וכן פתב המחזה"ש בסוף דבריו וז"ל וא"כ לדין נמי כל מה דאפטר להשוותן לרגלים מ עדיף ולכן יש להסמיך מוסף לשחרית ובזה נתן מג"א טעם לאחר ת"ש פינו דאנו רוצים להסמיך מוסף לשחרית ומוסף מבואר בפתוב שלא יהי' בפקר לכן יש לאחר קצת גם תפלת ת"ש עכ"ל המחזה"ש, הרי אדרבא מבואר ומפנרש דעדיף טפי להסמיך שניהן להדדי וע"כ פתב הרמ"א דהמנהג לאחר ת"ש וכן ביאר פונת מג"א ביד אפרים שם ע"כ באמת לא ידעתי ותמהני עליו איפה מצא במג"א שם שיהי' מצוה מן המוכרח החילוק תפ"מ משחרית כדי להתפלל מוסף בשש דא"כ לא הי' עולה תיגרץ המג"א שפיר בישוב הקושיא על הרמ"א ואדרבה.

מבואר פנותי דהמצוה להסמיך אותן וזה ברור ואמת לכל ישר הולך ומודה על האמת - ומה שדחה את דברי רבינו הצל"ח בגילי דחזקתא לפע"ד דהאמת עם הצל"ח בהשגתו על המג"א במה דחילק בין שבת לרגלים פי משנפח מאד טעמי' ומה שהביא משם הלבוש"ר שהגיה ברש"י זו לא מעלה ולא מוריד פי לא דנקה על זה פנה הצל"ח יסודו וגם קשה לשבש הספרים ומה גם דלשון רש"י מוכח דלא מקרא נלמד דכתב דאורחיהו בהכי עיי"ש משמע מעצמם ולא מחיובא דקרא, וכעת האיר ה' עיני וראיתי בבואר הגר"א סי' רפ"א שפתב על הרמ"א דכתב ונוהגין דביומא ל"ד נאמר על עולת התמיד דמשמע דקריב עמו וכמ"ש ביומא ע' וכו' ע"ש עכ"ל, הרי דדעתו ג"כ פרבינו הצל"ח והוא ממש דברי הצל"ח דאין חילוק בין מוסף דשבת למוסף דיו"ט ומן התורה צריף לעשותן סמוכין ודי לי שני עדים נאמנים פרבינו הצל"ח ורבינו הגר"א לקבוע הלכה פמותן אף אם דהי' משמע ממג"א להקפיד דהלכה פבתראי ומכ"ש דכבר הוכחתי דגם ממג"א אין סתירה לדברי ע"כ אני על משמרת אעמונה דמדינא דש"ס וש"ע אסור

לחלק התפללות והלואי שיהיו שאר ההלכות ברורים לי פהלכה זו וע"כ שפיר פתבתי למעלה שאין למנהג הנ"ל שום יסוד ומקור ואם אפשר בלי מחלוקת לבטלה מצוה לבטל פי כמה קלקולים יש בה, והלן ראיתי בספר פני מבין להגאון מאוני- ווארוש ז"ל סוף סי' כ"ט מחא"ח שפתב בזה"ל וכ"ז ג"כ כמה שהנהיגו בכמה מקומות להתפלל שחרית ולאכול לפע"ד אינני מבין מדוע הניחו זאת הגדולים פי הרבה קלקלה יש בזה וכבר האריכו האחרונים שנדפסו מחדש בזה עכ"ל, והנאני שמצאתי תנא דמסייע לי והאחרונים שרמז עליהם הגאון ז"ל עדיין לא זכיתי לראותן ואולי קדמינו כמה שפתבתי לעיל ודו"ק - ומה שפתב על דברי המג"א ריש סי' כ"ה שהביא ראי' מיבמות דשהוי מצוה ל"מ דשם נאמר דוקא טל יבם שהוא חוץ למדינה אבל על יבם שהוא במדינה שפיר ממתנין עליו יפה העיר בזה וכבר חמה פן בתשובת ריב"א להגאון מפאקש ז"ל בסי' מ"ו עיי"ש אף מה שתמה עוד על ראית מג"א מהא דמנחות דף ע"ב דאמרינן שם חביבא מנה בשעתא, וכתב מעלתו נ"י דשם שאני דכבר נתנה שבת לדחות אצלו לא הבנתי פונתו בזה מה בכך שפבר נהנה שבת לדחות עכ"פ חזינו דראוי להיות זריזין מקדימין למצות ועיין ריב"א שם שהקשה ג"כ על ראי' זו אבל באופן אחר וכבר עלה בדעתי להאריך בדברי המג"א אלו אבל יען פי המדפיס אן טלי לאמר פלו מעשיך לא אוכל דבר דבריי, אבל בעיקר דבר אין בזה דיחוי למה שפתבתי לעיל בסי' א' דמחויבין להתפלל תיקף מוסף כל מה דאפשר מפח זריזין מקדימין למצות והוא הלכה פסוקה בש"ס וש"ע בכ"ד - ובנתי יסודי על דברי אדונינו הרדב"ז בסי' תרי"ד שפתב על עיקר דברי המרדכי שהוא הרמ"א של סי' רפ"א הנ"ל וכתב בזה"ל ואע"פ שהראיתי פנים לטעם המנהג לקיים דברי הראשונים וכ"ש דברי רבינו האיי גאון שדבריו דברי קבלה לא תחשוב שאני סובר שמנהג יפה הוא אלא מנהג בלתי הגון אלא ישפיים לתפלה בשבת פמו בשאר ימים ואפילו לפי הטעם דביום משמע איחור מ"מ זריזין מקדימין למצות והביא שם דברי הרמב"ם בפ"ד ממעשה הקרבנות שכתב וז"ל זה הפלל דבר שמצנתו ביום פשר כל היום דבר שמצנתו בלילה פשר כל הלילה ואעפ"כ זריזין מקדימין למצות עכ"ל הרדב"ז ועי"ש הרי אף שקיים דברי המרדכי הנ"ל דביום משמע איחור אעפ"כ החיוב של זריזין מל"מ עדיף ל' ואם פי אני לעיל ישבתי דברי המרדכי שלא יוקשה עליו קו' הרדב"ז מפח זריזין מל"מ דכיון דמקיים בשניה של שחרית דשבת מצות עונג פטור ממצוה אחרת ונא שייך גבי' החוב של זריזין שייזרז עצמו למצוה אחרת, חבל כ"ז באופן דאין מתאספין בבקר להתפלל שחרית בהשפכה פמוכן משא"כ אם משפיים להתפלל שחרית פבר אינם מקיימין מצות עונג ודאי דיש עליהן החוב של זריזין מקדימין למצות ואסור לאחר תפ"מ ואין פדאי ברמז האסמכתא דביום לדחות דין מפנרש בש"ס ופוסקים דזריזין מל"מ ודברינו הם ק"ו מדברי הרדב"ז שהוא דחה מפח הך דזריזין גוף דברי המרדכי ומחייב לקום לכתחלה ולמנוע ממנוע עונג דשינה בפקר רק יקיים זריזין מל"מ ויזרז עצמו לביה"כ כ"ש וכ"ש בנידון שאלתינו שפבר הם נתאספו לת"ש דאסור לדחות תפלת מוסף וזה ברור נאמת לכל המודה על האמת ודו"ק - ומה שדחה תירוצי בענין תדיר ושאת שפתבתי דזה דוקא בשניהן שוין פדכתיב בתוס' יומא ל"ג דהרי ב"ש וב"ה פליגי לענין יין וקידוש היום, עיין ברכות נ"א דהיינו גורס לקידוש וקידוש גורם ליין והוא חדא מצוה אבל קריאה עם תפלה הם מצות חלוקות ודו"ק - ומה שפתב על מה

שְׁפִתְבִּתִּי שְׁמַצֵּנֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה הוּא מְצוּה הַמְּנוּטֶלֶת עַל הַצָּבוּר וְלֹא עַל הַיְחִיד פְּתַב מַעֲלָתוֹ דְּבִסְפָר חַי אָדָם פְּתַב שְׁמַצֵּנֶת קְרִיאַת הַתּוֹרָה מְנוּטֶל עַל כָּל יְחִיד וְרַק הַבְּרָכוֹת הֵם דּוֹקָא בְּצָבוּר עַכ"ל, סֵפֶר זֶה אֵינוֹ תַח"י ע"כ אֵינְנִי יָכוֹל לְשַׁפְּנוֹט בְּדַבְרֵי וְרַק אֲנִי אֲדַרְבָּא לְהִקְפֹּד רְאִיתִי בְּסִפְרִים שֶׁהֵבִיאוּ בְּשִׁמּוֹ בְּכָלֵל ל"א דְּכַתְּבֵי דְקְרִיאַת הַתּוֹרָה אֲפֹשֶׁר דְּלֹא נִיתְקַן רַק בְּשִׁבִיל הַצָּבוּר וְעַיִן פְּרִי הַשְּׂדֵה ח"ד ס' נ' שֶׁהֵבִיאוּ בְּשִׁמּוֹ כֵּן וְכֵן נֶקֶט לְחַמַּת הַגָּאוֹן בְּסֵפֶר חֲתָן סוֹפֵר ו"ל וְכַעַת אֵינוֹ בְּיַד לְצַיִן הַמְּקוֹם וְעַיִן פְּנֵי מַבִּין ס' ל"ב שֶׁפְּתַב שְׂרָאָה עֲבֻדָּא אֲצֵל הַגָּאוֹן בְּעַל פְּנֵי יֶצְחָק ו"ל דְּפָסֵק דְּאֵין לְקִרוֹת בְּצָבוּר עֲבוּר יְחִידִים שְׁלֹא שְׁמַעוּ קְרִיאַת הַתּוֹרָה רַק אִם הָרֹב שְׁלֹא שְׁמַעוּ עוֹד קְרִיאַת הַתּוֹרָה דִּהְחִיבוּ מְנוּטֶל עַל הַצָּבוּר עַי"ש, אֲמַנְם בְּלֹאוֹ הַקּוֹשְׁיָתוֹ לֵק"מ דְּהַרִּי גַם הַמַּג"א פְּתַב בְּס' רפ"ו דְּלְדַבְרֵי הַמַּא"ד דַּתפ"מ לֹא נִיתְקַן אֲלֵא בְּחֶבֶר עִיר וְהֵינּוּ בְּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ צָבוּר אֲזַ לִיפֹא גַבִּי יְחִיד אִיסוּר אֲכִילָה אִם כִּי כָּל יְחִיד וְיְחִיד מְחַוֵּב לְהַתְּפַלֵּל עִם הַצָּבוּר אֲף שֶׁהַתְּפִלָּה לֹא נִיתְקַן אֲלֵא בְּצָבוּר מ"מ הַיְחִידִים הֵן הֵן הַצָּבוּר וּמְחַוֵּב לְזַרְזוּ עֲצָמוֹ לְהַתְּפַלֵּל עִם הַצָּבוּר ת"מ וְאִפ"ה יַעֲן שֶׁאֲלֵמְלֵא לֹא יֵהִי צָבוּר יֵהִי פְטוּר מִתַּפ"מ ע"כ לֹא שִׁינְיָה גַבִּי הָאִיסוּר דְּאֲכִילָה א"כ פְּשׁוּט דְּזָה ג"כ גַּבִּי קְרִיאַת הַתּוֹרָה וְא"ש וְלֵק"מ וְזֶה בְּרוּר בְּעֵינַי בְּס"ד וּבְזָה סְלִקְתִּי כָּל קוֹשְׁיוֹתַי מְעֻלֵי וְנִתְקַיְּמוּ כָּל הַדְּבָרִים שֶׁפְּתַבְתִּי לְמַעַלָּה וְהֵנְנִי בְּזָה יְדִידוֹ דו"ש יוֹם ג' לְסֻדֵּר בַּהֲבַח"ק לז' לַמַּב"י פ"ק פִּישְׁטִיאַן יצ"ו - ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיִּפְטְהָאֲלִסִּימָן ג' אוּר לְיוֹם ה' וַיִּקְהַל תְּרַס"ט בּוֹסְעֶרְמִין יצ"ו כּוֹכַב יִשְׁוֹרִין וְנוֹגֵה שְׁמִשׁוֹ אוּר יִשְׂרָאֵל וְקְדוּשֵׁי רַכְבוֹ וּפְרָשׁוֹ כְּבוֹד רַב הָאֵי גָאוֹן הָאֲמִיתִי שֶׁר הַתּוֹרָה אֲרִי שְׁבַחְבִּירָה אֲסַפְקֵלְרִיא הַמְּאִירָה הַמְּאִיר לְאַרְץ וּלְדָרִים בְּכָל פִּינָה וְעֵבְרִים בְּחִיבוּרֵי הַיְקָרִים מְרַנָּא וְרַבְּנָא כַּקַּש"ת מְרַן אַבְרָהָם יֶצְחָק גְּלִיק אַבְדֵּק"ק טַאלַטְשׁוּוֹעַ יַע"א בַּעַה"מ סִפְרֵי יַד יֶצְחָק וּבְאֵר יֶצְחָק.

אַחֲרֵי חַת שְׁלוֹ פִּמְשֶׁפֶט בְּקִינָה חֲמֵשׁ מֵאוֹת אַבָּא בְּזָה הָיִית שְׁעֵסְקִי כַּעַת בְּסוֹגֵיָא דְצִלִּי קִדְר וְרִאִיתִי בְּסִפְרוֹ הַבְּהִיר יַד יֶצְחָק חֵלֵק א' ס' רס"ג שְׁנַתְקִשָּׁה בְּהַבְּנַת דְּבָרֵי הַפ"י בְּרָכוֹת ל"ח וְהֵנִיחַ בַּצ"ע וְאֲנִי הֵעֲנִי בְּדַעַת זְכִיתִי לְעַמּוּד עַל אֲמִיתַת כְּנוֹנְתוֹ אֲמַרְתִּי לֹא אֲמַנַּע מְלַהֲצִיעַ דְּבָרֵי קָדָם הַדְּר"ג נ"י וְזֶה לְשׁוֹן כַּהֲדַר"ג נ"י שֶׁם בְּסִפְרוֹ הַנֶּז"ל אֲבָל לַפַּעַ"ד תְּמוּהִים דְּבָרֵי הַפ"י בְּרָכוֹת ל"ח שֶׁכַּתְּבֵי דְמַסְקֵנַת הַש"ס פְּסָחִים דְּר"י מוֹדָה לְעַנְיָן פְּסַח שְׁצֵלָאוּ וְאַח"כּ בְּשִׁלּוֹ כִּינּוֹן דְּלֹאֲחַר בְּיִשׁוּל יֵשׁ בּוֹ ג"כ טַעַם צִלִּי וְעַי"ש וְהַרִּי אֲדַרְבָּא כָּאֵן מְבוֹאֵר בְּהִקְפֹּד דְּהַש"ס מְדַמָּה לְהוֹ אֲהַדְדִּי לְתִירְצַן דְּרַב כְּהֵנָּא וּבְתִלְ עוֹלָא הוֹסִיף רַק דְּאֲתֵינָא כַּר"מ אֲבָל לַר"י נְדָאֵי דְאָסוּר וְצ"ע כַּעַת עַכ"ל הַדְּרַגְנ"י שֶׁם בְּתַשׁוּבָתוֹ, וְנִרְאָה לִי בְּרוּר בְּס"ד דְּכִנּוֹתוֹ כֶּף דְּהֵנָּה תוֹס' הַקְּשׁוֹ לְרַב כְּהֵנָּא דְמוֹקִי לָהּ כַּר"י אֲפִתִּי הַדְּר קוֹ לְדוֹכְתָּא רַבְּנָן לָמָּה לְהוֹ בְּשֵׁל מְבוֹשָׁל וְתִי בְּדוֹחֵק, וְהֵנָּה הַלַּח"מ בַּפ"ח מִק"פ תִּירְצַן דְּבִאֲמַת רַב כְּהֵנָּא רַק הַבְּרִיָּתָא אֲתִי לְתִירוּצָא אֲבָל רַבְּנָן דְּרַבִּי ע"כ כַּר"מ סְבָרוּ וּמְשׁו"ה שְׁפִיר צְרִיכִין הַקְּרָא עַל צֵלָאוּ וְאַח"כּ בְּשִׁלּוֹ וְלֹא כַּר"י דַּל"כ יִקְשָׁה קְרָא לָמָּה לְהוֹ אֲמַנְם מְצֵאִיתִי לַפְרַמ"ג ב"ה פְּסַח ס' תַּס"א בַּמַּש"ז סַק"ב שֶׁפְּתַב לְדַחוֹת דְּבָרֵי הַלַּח"מ וְכַתְּבֵי דְלִפִּי הַמְּסַקְנָא בַּש"ס בְּרָכוֹת דְּרַבִּי יוֹסִי לֹא פְּלִיג עַל ר"מ וְגַם הוּא סוֹכֵר דְּבִיִּשׁוּל אֵינוֹ מְבַטֵּל מְמַצֵּב הָרֵאשׁוֹן וְרַק מְשׁו"ה פְּלִיג בְּמַצָּה מְשׁוּם דְּטַעַם מְצָה בְּעֵינָן אֲבָל בְּעֵלְמָא שְׁפִיר מוֹדָה לַר"מ א"כ לַפִּי"ז א"ש גַּם לְרַב כְּהֵנָּא דְּרַבְּנָן סְבָרִי כַּר"י דְּבִיִּשׁוּל אֵינוֹ מְבַטֵּל לְצִלִּי, וְא"כ שְׁפִיר הַוְצָרְכִי קְרָא עַל צֵלָאוּ וְאַח"כּ בְּשִׁלּוֹ וְהַש"ס שֶׁם בְּפְסָחִים קָאֵי אֲלִיבָא דְמַסְקְנָא דְּבָרְכוֹת וְא"ש עַכ"ד הַפַּמ"ג וְעַי"ש - וְא"ל לַפִּי"ז מָה הוֹסִיף עוֹלָא דְהָא גַּם לְרַב כְּהֵנָּא

אתי גם לר"מ דכי הדידי ניהי בדבר זה אחר המסקנא י"ל דא"ש דעולא לשיטתו אינו סובר המסקנא כמו שפיתבו תוס' א"כ לדידן' ולטעמי' ע"כ לא אתי רק לר"מ וא"כ לשיטתו שפיר הוסיף וא"ש, והשתא לפי"ז יובנו שפיר דברי רבינו הפ"י דהם מתאמים לדברי הפרמ"ג הג"ל דהיינו מדחזינו דרב פהנא מוקי לרבנן כר"י וקשה לכאורה קו' התוס' וע"כ דרב פהנא סובר פהמסקנא דברכות דבזה גם רבי יוסי מודה דאינו מבטל והטעם משום דטעם צלי לא בטיל וא"כ שפיר הוצרך קרא ע"ז, וא"כ לפי"ז שפיר כתב מרן הפ"י דגם מסקנת הש"ס דפסחים הוי דר"י מודה לר"מ היפה דיש בו טעם וא"ש מאד בכונת דבריו וזה ברור נאמת בכונתו וראני' לדבר דלזה פיון הפ"י דהרי הוא בעצמו כתב במה שתי' תוס' בפסחים דאפשר משם יליף רב"י הך דין דבישול מבטל צל דזה דוקא לפי הס"ד דהש"ס דברכות א"כ משמע דעתו דאליבא המסקנא לא צריכין לזה וא"כ שפיתו ברור מללו ותיתי לי שקיימתי דבריו ודו"ק - ואגב אציע הערה על הפ"י ברכות דף כ' שכ' דמה דקיי"ל שני כתובים הבאין כ' או שלשה כתובים לכ"ע אין מלמדין זה דוקא במה מצינו אין מלמדין דשני כתובים ממעטין דוקא בדכונתיהו אבל בק"ו שפיר מלמדין ועיי"ש, ופלא דבזבחים דף נ"ח ע"א ברש"י ד"ה אין מלמדין מבואר בהדיא דלאו דוקא בבגנן אב אין מלמדין ורק דאפילו בגז"ש אין מלמדין עיי"ש וידוע דגז"ש צדיף מק"ו א"כ נדאי דכ"ש דאף בק"ו אין מלמדין היפה דברי מרן הפ"י וצע"ג - יב) ובזה אצא בשום שלו' ובברכת חיי אריכא עבדו המשתתנה מרחוק מיל מול הדר"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ד לה' הישועה ועליו ברכתו סלה פבוד דידי חביבי יושב סתר לבבי הרב המאוה"ג החריף ובקי איש חמודות פאר המדות נטע שעשועים כו' כקש"ת מו"ה יקותיאל יודא היילפרין שליט"א אבדק"ק נאנאש יצ"ו.

אחדש"ה פמשפט, על עתה באתי אודות דברת מרן הח"ס ז"ל ביו"ד סי' רפ"ב שפראה לי בהיותי אתו במחיצתו וכאשר באתי לביתי ונתתי מרגוע לנפשי מטורח הטלטול עיינתי עוד הפעם בתשובה הג"ל ואחרי עברי בתרי אמרי מרן ז"ל מצאתי כמה דברים שנסתרה דרכו ממני ולא אוכל להבינם בעוה"ר ואחרי נשיקות עפרות זהב דמרן רבן של ישראל אדון בדבריו כפי קוצר שפלי פי תורה הוא וללמוד אני צריך ואדרבה נא נגד מלך גדול ונורא ולא אבוש בעוה"י ואציע דברי לפני מעכ"ת נ"י ונא לעיין בם ולהודיענו חו"ד בזה וזה החלי בעזר צורי וגואלי - הנה תוס' בשבת דף ע"ט ומנחות ל"ב גבי ס"ת שבלה אין עושין ממנה מזוזה מטעם דמעלה בקדש ולא מורידין הא מורידין עושין וכתבו תוס' דמייירי שהי' פרושה והי' אם שמוע למעלה וכתב עלי' בגליון פ' שמע, וע"ז תמה הטו"ז בסי' ר"צ הא הוי שלא פסדון וכתב ע"ז מרן הח"ס דלא ק"מ משום דנראה לו דכל ענין של פסדון הוא דפרשה המאונחת בתורה שכתובה קודם המוקדמת אין נתפס בקדושה ואם יכתוב אח"כ המוקדמת עיי"ז לא יתקדש למפרע פרושה המאונחת שכתב בתחלה שפך הדין שאין חלות קדושה על פרושה המאונחת רק אם כתובה לפני' פרושה הקדומה, אמנם כ"ז גבי כתיבת תפילין ומזוזות שעוד לא הוי שום תפיסת קדושה משא"כ גבי ס"ת שבלה אם הי' הדין דעושין ממנה מזוזה דמורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה א"כ משעה שנתקדשה בקדושת ס"ת נכלל בה ג"כ קדושת מזוזה הקלה דבכלל מאתים מנה וא"כ כבר נתפס בה קדושת פרושה של והי' א"ש א"כ לא איכפת לן במה שכתב שמע אח"כ פיון דבלא"ה כבר נתפס ונחלה עלי' קדושתה שמה עכ"ד מרן ז"ל

וסיים על זה בזה"ל פנ"ל ברור ואמת - יג) וע"ז הקשה לי מכ"ת נ"י דלפי"ז למה קיי"ל
דאם נפסלה אות אחת בתו"מ דאין לה תקנה משום דיהי' שלא פסדון פיו דכבר נתפסה
בקדושה משעה ראשונה לא איכפת שוב במה שכתוב אח"כ דומיא דס"ת אם שרי
לעשות ממנה מזוזה ע"כ קו' כ"ת נ"י - אמנם יפה השבתי לו פא"פ דודאי אי לא הי'
לפנינו רק פסול שלא פסדון לחוד אז היכא דכבר נתפס בקדושה לא מזיק במה שאינו
כעת פסדון אבל בנפסל אות אחת ותקנה אז יש לנו לדון על שני פסולין תחלה קודם
התיקון יש פסול דחסר אות דל"ה פתיב תמה עיין מנחות דף ל' ומגרע בזה קדושת פל
הפרשה ונפסל על ידה ושוב אחר שתיקנה נתעורר פסול דלא הוי פסדון ואז לא מצינו
למימר דלא מזיק במה דל"ה פסדון פיו דכבר חלה הקדושה מפתיה ראשונה ז"א
דקדושה ראשונה כבר הלך וחלף בעת פסול הראשון שהי' בינתיים בין פתיבה הראשונה
לכתיבה שני' וצריך לחלות קדושה מחדש וזה ליכא פיו דנמצא פתיב המאחר קודם
למקדם לשי' מרן ז"ל וא"ש ולק"מ פן נראה לי בישוב דברי רבינו ז"ל - אמנם גוף
דברי מרן ז"ל שחידש בכל קפידא של פסדון הוי רק בפרשה המאחרת אם נתפס בה
קדושה ע"י איזה אופן שהוא ואין שום קפידא בקדומה אף אם פתובה באחרונה דבר זה
הוא מילתא חדתא, ובעונותי שרבו לא זכיתי להבין ולא ירדתי לסוף דעת קדשו וכמו
שאכתוב לקמן בס"ד, ותחלה אכתוב מה שמצאתי לחבל גאונים מדורות קדמאי כמו
הגאון החסיד בתשובת דבר שמואל ותשו' עבודת הגרשוני ושיגרי כה"ג המובאים
בבאה"ט ובשע"ת ריש סי' ל"ב דאם נפסלו שני פרשיות הראשונות וכתבו אחרות
תחתיהן דפסול לצרף מטעם שלא פסדון וכאן שפיר יש להקשות קו' מעכ"ת נ"י פיו
דבשעת פתיבתו הי' לפנייהם פתובין שתי פרשיות הראשונות ושפיר נתפס עליהן
הקדושה א"כ מה איכפת לו במה שכתבו אח"כ שני פרשיות חדשות פיו דהשני פרשיות
המאחרות כבר מקודשין ועומדין מפתובה הראשונה, וכאן ל"ש תירוצי הג"ל משום
דנראה לי ברור דכאן איז לדון רק משום פסול דשלא פסדון לחוד אבל משום פסול
דחסר שהוא משום פתיבה תמה ליתא בזה דדוקא פחסר אות בפרשה דאיכא מומא בגוף
הפרשה דל"ה פתיבה תמה שפיר יש לדון משום פסול אחר זולת פסול שלא פסדון
משא"כ בהני פרשיות שנפסלו הראשונות בפרשיות שנשארו לא נמצא בגופן שום מומא
א"כ אין לדון בהם משום פסול אחר זולת פסול דשלא פסדון וזה פשוט בסברא ואין
להתעקש ולומר פיו דקיי"ל דד' פרשיות מעפכין זע"ז א"כ היכא דנפסל אחד מהן יש
שם פסול גם על האחרים, וכפר השיבו לי פן איזה רבנים גדולים ששמעו קושיותי הלז
אבל לא נכנסו דבריהם בלבי משום דלדעתי זה טעות גמור דודאי לעיל בקושיותי מחסר
אות דאיכא מומא בגופא של פרשה שייד' לומר דאיכא בה פסול עצמית משום דצריך
שיהי' פתיבה תמה וליכא דהא חסר אות עיין מנחות ד"ל דילפינן מכתבתם דצריך שיהי'
פתיבה תמה ומכאן ילפינן דחסר אות פסול משום דל"ה פתיבה תמה משא"כ בפרשיות
דשאר הפרשיות נשארו בתמימותם ואין בהם שום חסרון בגופן א"כ מה פסול תתן בהם
לומר דאיכא פסול אחר דמגרע קדושתו זולת פסול דשלא פסדון ולרונחא דמילתא
אביא ראי' דבמנחות קחשיב במתני' כמה דברים דמעפכא זא"ז אנקוט למשל שני שעירי
דיוה"כ וכי נוכל לומר דהיכא דנפסל אחד והשני נשאר לפנינו תמים בלי מום דיש פסול
בגופו או שאר דברים שחשב שם במתני' הכי נימא דהאחד גורם פסולה דגופא בהשני'

זה ודאי לא ואין פאן אלא מצות עיפוב בלחוד, וכ"כ גבי פְּרָשִׁיּוֹת פִּינּוֹן דְּהֵם נִשְׁאַרוּ
בתמומותם ליפא פאן אלא מצות עיפוב בלחוד היינו דליפא לקיים המצוה באלו לחוד עד
שיצטרפו אליהם עוד שני פְּרָשִׁיּוֹת פְּשׁוּטוֹת פְּתוּבוֹת פְּדִינָא וַיַּעַן שְׁשֵׁנִי פְּרָשִׁיּוֹת הָרָאוֹנוֹת
פְּתוּבִים עֵתָה מְחַדָּשׁ גַּמְצָא שְׁיִהְיוּ פְּתוּבִים שְׁלֵא פְּסֻדָּה ע"כ מְמִילָא ליפא לצרף עִמָּהֶם
וע"כ הם פְּסוּלִין וְלֹא פְּסוּל עֲצָמִיית נֶרֶק פְּסוּל חִיצוֹנִיּוֹת מִצַּד שְׁמַעְפְּבִים זע"ז וְצָרִיף
לְצִירוּפָא דְאַחְרֵינָא וְהֵם פְּתוּבִים שְׁלֵא פְּסֻדָּה ע"כ מְמִילָא פְּסוּלִין כְּוָלָן, וְעֵתָה מְצָאֵתִי
סָמָךְ לְדָבְרִי מְדַבְרֵי תִּיּוֹ"ט שְׁבֵת פ"ח גְּבִי קִלְפֵי כְּדִי לְכַתּוּב פְּרָשָׁה קְטַנָּה שְׁבֵתִּי לִי וְעִי"ש
שְׁכַתְּבֵי דְכָל פְּרָשָׁה שֵׁם בַּפ"ע הִיא וְעִי"ש וְהוּא רֵאִי לְדָבְרֵי דְאִין פְּסוּל דְאַחְרֵינָא גֹרָם
לְעֲשׂוֹת פְּסוּל עֲצָמִיית בְּגוּפָא שְׁלֵא הָאֲחֵרֵינָא וְהַסְבְּרָא בְּרוּרָה וְאַמְתָּ לְכָל הַמּוֹדָה עַל הָאֲמַת,
וְעֵתָה לְדָבְרֵי מְרֹן ח"ס ו"ל דְכָל פְּסוּל שְׁלֵא פְּסֻדָּה ע"כ הוּא דְאִינָה נִתְּפַס בְּקִדּוּשָׁה וְהִיא
דְּכָבֵר נִתְּפַס הַקְּדוּשָׁה בְּאַמְתָּ לֹא בְּעֵי שְׁיִהְיֵי כְּסֻדְרָן שְׁפִיר קְשָׁה פִּינּוֹן דְּאֵלוּ הַפְּרָשִׁיּוֹת כְּבָר
נִתְּפַסוּ בְּקִדּוּשָׁה בְּכַתִּיבָה הָרָאוֹנוֹת שֶׁהִיא פְּדָת וְכִדִּין ח"פ שׁוּב אִין פֶּהֶן חִלּוֹת אִי דְשְׁלֵא
כְּסֻדְרָן כְּלָל וְכָלֵל א"כ לִפִּי"ז הִיא צָרִיף לְהִיּוֹת הַדִּין דָּאֵם נִפְסְלוּ הַפְּרָשִׁיּוֹת הָרָאוֹנוֹת
דִּינָהּ מְוֹתֵר לְכַתּוּב אַח"כ אַחְרוֹת תַּחֲתֵיהֶן וְלִצְרָף בְּהַנְּשִׂאוֹת וּבְהִדְיָא מְבִנְיָר דַּעַת
הַגְּאוּנִים שְׁהִבְאֵתִי לְעֵיל דְאָסוּר לְעֲשׂוֹת כֹּן וְעוֹד יוֹתֵר הִבִּיא בְּשַׁע"ת בְּשֵׁם הָאֲחֵרוֹנִים שֵׁם
בְּסִי"ל בְּסוּפֵר שְׁכַתְּבֵי כְּמָה פְּרָשִׁיּוֹת בְּב"א וְנִזְהַר לְקוֹתְבָן עַל הַסְדֵּר וְאַח"כ נִתְּעַרְבוּ
דְצָרִיכִין הַכָּל גְּנִיזָה מְחַשֵּׁשׁ שְׁמָא יִקַּח פְּרָשָׁה רָאוֹנוֹת הַפְּתִיבָה בְּאַחְרוֹנָה מִג' פְּרָשִׁיּוֹת
הַמְּאֻנְחוֹת עִי"ש וְלִדַּעַת מְרֹן ו"ל דְכָל הַטַּעַם שְׁלֵא פְּסוּל דְשְׁלֵא כְּסֻדְרָן מִשׁוּם הַקְּדוּשָׁה
הוּא דְלֹא חָלָה כְּשֶׁהוּא שְׁלֵא כְּסֻדְרָן וְהִיא דְכָבֵר חָלָה פַּעַם אַחַת שׁוּב לֹא מִזִּיק אִף שְׁיִהְיֵי
שְׁלֵא כְּסֻדְרָן וְא"כ הִיא דְכָבֵר חָלָה הַקְּדוּשָׁה עִי"ש וְהִיא נִזְהָר בְּעַת הַכְּתוּבָה מֵה אִיכְפַת לֹן
בְּתַעֲרוּבָתָן וְע"כ דְכָל הַנִּי גְּאוּנִים לֹא אֶזְלוּ בְּשִׁיטַת מְרֹן ו"ל בְּבִיאוֹר אִיסוּר דְשְׁלֵא כְּסֻדְרָן
נֶרֶק הִבִּינוּ בְּטַעַם דְכְּסֻדְרָן שְׁהַקְּפִידָה הַתּוֹרָה שְׁיִהְיֵי נִכְתָּב הַקּוֹדֵם קוֹדֵם וְהַמְּאֻנְחָר מְאֻנְחָר
כְּפִתּוּב פְּתוּרָה וְאִין נִכ"מ בֵּין אֵם חָלָה הַקְּדוּשָׁה מְכַבֵּר אוֹ לֹא בְּכָל אֲנָפִן שְׁיִהְיֵי שְׁלֵא כְּסֻדְרָן
הַפְּתוּב בַּתּוֹרָה תּוֹ אִין מְצַטְרָפִין זע"ז וע"כ שְׁפִיר כְּתוּבוּ דְאָסוּר לְכַתּוּב שְׁנֵי פְּרָשִׁיּוֹת
חֲדָשׁוֹת בְּנִפְסְלוּ הָרָאוֹנוֹת וְכֹן שְׁפִיר כְּתוּבוּ דָּאֵם נִתְּעַרְבוּ הַפְּרָשִׁיּוֹת דְצָרִיכִים גְּנִיזָה
דְאֵל"כ יִהְיוּ שְׁלֵא כְּסֻדְרָן - וְהִלּוּם מְצָאֵתִי בַח"ס לְשֵׁבֶת דָּף ע"ש דְמִיחְלָפִי שִׁיטְתִּי דְמְרֹן
ו"ל מִמָּה שְׁכַתְּבֵי בְּתוּבָתוֹ הַנֶּ"ל דְשֵׁם כְּתוּב לְתַרְזֵן ק"ו הַתִּיּוֹ"ט שְׁהַקְּשָׁה לְמָה הַנּוֹצֵרֵף
לְתַנָּא לְפָרֵשׁ אִיזָה פְּרָשָׁה קְטַנָּה הִיא זֵיל קְרִיבֵי רַב הִיא הָיוּ לִי לְמִינְקַט סְתָמָא קִלְפֵי כְּדִי
לְכַתּוּב פְּרָשָׁה קְטַנָּה וְאַנָּא יִדְעָנָא שְׁהִיא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְכַתְּבֵי ח"ס ו"ל פִּינּוֹן דַּד' פְּרָשִׁיּוֹת
מְעַפְּבִים זע"ז וְלֹא מְשַׁכַּחַת שְׁיִצְטָרֵף לְפָרֵשָׁה אַחַת אֵלָּא כְּשֶׁנִּפְסְלָה לֹן אַחַת מִן הַפְּרָשִׁיּוֹת
וְהוּאִיל דְבַעֲיָנָן כְּסֻדְרָן א"כ כְּשֶׁנִּפְסְלָה פ' שְׁמַע מְוֹכַרַח לְכַתּוּב שְׁמַע וְהִיא א"ש מִשָּׂא"כ
כְּשֶׁנִּפְסְלָה לֹן וְהִיא א"ש שְׁהוּא אַחְרוֹנָה אִינוּ צָרִיף אֵלָּא וְהִיא א"ש לְחוּד וְהוּוּ אֲמִינָא שְׁהִיא
הַפְּרָשָׁה קְטַנָּה אַעפ"י שְׁבַעֲצָמוֹתָה גְּדוּלָה הִיא מ"מ בְּעַרְףֵי דִינֵי תַּפְּלִין הִיא הַקְּטַנָּה
שְׁבַפְּרָשִׁיּוֹת שְׁדִי בְּאוֹתָהּ פְּרָשָׁה לְחוּד מִשָּׂא"כ בְּאִינָף קמ"ל שְׁהוּא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְאַעפ"י
שְׁמַעְפְּבוֹת זע"ז מ"מ פְּרָשָׁה אַחַד שְׁלֵא תַּפְּלִין הוּא חֲשִׁיבָא עִי"ש וְכֹן תִּי' הַגְּאוּן תַּפְּאָרַת
יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁנֵיּוֹת שְׁלוֹ, הָרִי דְנִקְט ג"כ דִּינוּ שְׁלֵא עֲבוּדַת הַגְּרָשׁוֹנִי וְדָבֵר שְׁמוּאֵל הַנֶּ"ל
לְפָשִׁיטוֹת וְהָרִי לְסִבְרַתִּי בְּתוּבָתוֹ הַנֶּ"ל בְּהַסְבֵּר דִּין שְׁלֵא כְּסֻדְרָן הִיא דִי אִף בְּפָרֵשֶׁת שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל לְחוּד וְכִמוּ שְׁכַתְּבֵי לְעֵיל, וְע"כ דְחֹזֵר מִמָּה שְׁכַתְּבֵי שְׁם בְּתוּבָה שְׁכַתְּבֵי זֹאת

הרבה שנים לפני הדין שישו למס' שבת - ועוד יותר מצינו למרן ז"ל שכתב בחלק חו"מ סי' קפ"ט בתשובת שאלה שנשאל מהגאון ר' קאפעל חרף ז"ל חודות תפילין אשר אות הוי"ו נתקלקל הדיו ונפרד מעובי האות ומ"מ נשאר פדי הכשר וי"ו ונפשו הקשה לשאול חי שרי להוסיף דיו חדש לעבות האות כמו שהי' אי אפא למיחש שמה שוב אחר זמן יתקלקל גם השריטה דקה הנשארת עתה מהכתב הישן ויבואו להכשיר על ידי כתב החדש עובי הדיו שמוסיפין עתה ואז יהי' שלא פסדו ע"כ שאלת הגאון ז"ל, ומרן ז"ל כתב ע"ז בזה"ל הנה הא דפשיטא לי' אחר שפבר נצטרף הדיו עם האות בהכשר ושוב כשנתקלקל השריטה הישינה חוזר לפסולא לא הביא שום ראי' לזה וצריכא עיונא רבא אמנם דין זה מבואר במס' שבת ובעירובין גבי סנדל שנפסקה אחת מאזני' (והוא הגמרא שהבאתי לו אז בדברי כמו במושפל ראשון וב"ה פונת לדעת מרן ז"ל בדמיון הנה) ומבואר שם בתוס' ד"ה תקנה פשקבע האנון ותקנו הסנדל נצטרף ונעשה פני אחד וטמא מדרס ומ"מ פשוט נפסק השני ותקנו אמרינו פנים חדשות בא לכאן ונטהר למפרע וילפינו שם בעירובין מטומאה וטהרה לענין איסורין גבי היקר לדירה א"כ ה"נ דכונת' דאע"ג דכל זמן שצורת האות קיים וכשר כל מה שמוסיף דיו לעבות האות הרי הוא מצורף ומתחדש בקדושתו ממש מ"מ אח"כ כשנתקלקל הדיו הישינה ויהי' ההכשר כל חיות ע"י החדשה מן הפילין משום שלא פסדו וכן מסיק להלכה ויש לחוש לכתחלה שלא לעבות משום חשש הנ"ל עכ"ל עיי"ש - יד) והשתא הכא קשה טובא למה יהי' מזיק לן הכא במה שנכתב שלא פסדו פניו דלעולם הי' בקדושתו הראשונה ולא הלך הקדושה אפילו על רגע כמימרא דבשלמא היכא דנפסל האות קודם התיקון אזדא קדושה מכל הפרשה וכנ"ל אבל היכא דנפרד רק קלת מן האות ונשאר פדי הכשרו ואח"כ כשמוסיף עבות הדיו ה"ה מתצרף ומתחדש בקדושתו ממש ואח"כ כשנפרד השריטה הישינה בזה אפתי לא מןפסל דהא יש בה עדיין שיעור אות ע"י עבות הדיו שהוסיף עלי' מכבר בשעה שהי' רשאי להוסיף ועודה בקדושתה דומיא דסנדל דעודה בטומאתה אף אם נפסק אונן השני' אחר תיקון הראשונה זולת אם תיקון גם אונן השני' אז אמרינו פנים חדשות באו לכאן ויצא מחזקת טומאה הראשונה וכמו כן כאן אף בעת שפסד ממנה השריטה הישינה עדיין קדושה עלי', מפח הדיו שהוסיף מאז ונקדש בקדושת הפרשה ועדיין כשרה פניו דיש כאן שיעור אות, ורק אמרינו דבעת שיוסיף בעת מחדש אז יבא לה הפסול של שלא פסדו מטעם דאמרינו דזה כתב חדש הוא משום דפנים חדשות באו לכא' ונכתב באחרונה שלא פסדו וקשה פניו דכל פסול של שלא פסדו הוא משום דלח נתפס הקדושה וכיון דכאן פבר נתפס הקדושה וגם לא הלך ממנה לעולם ולא הי' פסול בינתיים בין פתיבה הישינה לכתובה חדשה ל"ה צריף להיות מזיק במה דל"ה פסדו פניו דעכ"פ הקדושה לא פקע לעולה משעה ראשונה עד עתה, ואסביר יותר דברי דבשלמא גבי טומאה שפיר אמרינו דבעת שתתיקון השני' פרוה ממנה הטומאה דכיון דפנים חדשות באו לכאן א"כ הוי' כמו מנעל חדש וכיון דהוא מנעל חדש ועוד לא קיבל טומאה מעת שנעשה חדש א"כ מאין יהי' טמא ע"כ באמת הוא טהור, משא"כ כאן גבי אות שתתיקון בתפילין אף אם תאמר דאות זה חדש הוא פניו דיש לו פנים חדשות מ"מ נתקדש מחדש בעת פתיבתו השני' כמו שאר אות שכותבין מחדש שמקבל הקדושה בעת הפתיבה דהא ח"ס שהבאתי בראש דברי' כתב שאין העיכוב אצל אות החדש שכותב

באחרונה שנה האות שפיר מקבל קדושתו בעת הפתיכה וחק העיכוב הוא אצל שאר האותיות המאחרות שנכתבו קודם אותיות המוקדמות להן שפך רצתה התורה שלא יהי נתפס בהן הקדושה אלא אם כפר נכתבו האותיות המוקדמות קודם אבל האות הקדום שכותב באחרונה שפיר מקבל הקדושה בעת הפתיכה, א"כ לפי"ז אף אם תאמר שאות הוי"ו שבעת שתיקן השריטה הישנה נעשה חדש ע"י הפנים חדשות שבא לה מ"מ יש לה קדושה מחדש, וא"כ פינו דבאמת גם הנאחרות כבר קיבלו קדושה בעת פתיכה הראשונה למה יהי פסול מטעם שלא פסדו הי' כבר נתפסו בקדושה מכבר מעת הפתיכה הראשונה, ובשלמא אם הי' איזה הפסק בין שני התיקונים שעשה בוי"ו היינו שהי' אפשר לומר דקודם שעשה תיקון השני נפסל אות הוי"ו א"כ הי' פסול כל הפרשה וממילא אודה קדושה הראשונה מאותיות המאחרת שהי' עליהן מפתיה הראשונה וצריך לקבל קדושה מחדש וזאת לא תוכל פינו דכתיבות קודם מאותיות המוקדמות לה אבל באמת וי"ו זו מעולם היתה פשרה ולא הי' בה חלות פסול אף רגע כמימרא דטרם דתיקן השריטה הישנה היתה פשרה מפת עבות הדין שתיקן בראשונה ואחר שתיקן השריטה ואמרת דנעשה חדש מ"מ היא קדושה מפת פתיכה החדשה וא"כ תמיד היתה בקדושתה ולא נפסלה מעולם ולא הי' שום הפסק פסול פאן א"כ ממילא לא סר מהפרשה כולה קדושה הראשונה א"כ למה מזיק לן פאן פסול דשלא פסדו לדעת מרן ז"ל ואיזה חשש יש לנו בנדון שאלת הגאון ר' קאפעל ז"ל ולמה לא יקיים מצוות זא"ז בדבר שאין בו שום חשש אלא ע"כ דעיקר הקפדה בשלא פסדו הוא שהקדום יהי נכתב קדום והמאחר יהי נכתב במאחר בין נתפס בקדושה או לא אם לא כתבה פסדו הכתיב בתורה אין מועיל א"כ יפה פסק הח"ס ז"ל דיש לחוש על החשש הנ"ל דיתקן גם השריטה הישנה ויהי פנים חדשות ואף שהקדושה לא סר מעולם מ"מ פתיכה שלא פסדו דאות הוי"ו שהיא קודם לאותיות המאחרות כתובה באחרונה והעיכוב הוא אצלה ע"כ היא פסול ושפיר פסק דשב וא"ת עדיף וא"כ לפי האמור הני שני תשובות של מרן ז"ל סתראי גינהו והוא סתירה אלימתא לדעתי העני' אם לא דנימא דחור מרן ז"ל מסברתי דהתשובה שבחו"מ הנ"ל פתיכה הרבה שנים אחריו כמו שיראה הרואה בפרט השנים ועיי"ש - וא"כ לפי"ז נתברר לנו דלהלכה אין סמיכה לדברי מרן שפכת ביו"ד סי' הנ"ל ודו"ק - ועתה אדון בגוף דברי מרן ז"ל דלדעת פשוט פמוני קשה להולמם במה שכתב דעיקר פסדו תלוי באחרונה שלא יהי פתובה קודם המוקדמות דאז לא יהי נתפס בה הקדושה ואם כבר יש לה קדושה מקדם אין מזיק במה שנכתב הקודם מאחר, דבר זה צ"ע גדול בעיני והוא קשה ההבנה אצלי, בעוה"ר ששכלי דלה ורזה ושלא אוכל לירד לסוף דעת רבן של ישראל ז"ל, כי בעיני הם דברים פליאים ומאין לו זה ואין זה אלא דברי גביאות פינו דעיקר פסדו ילפינו מתיבת והיו כמבואר בש"ע סי' ל"ב סעי' כ"ג פהנוייתו יהיו ר"ל פכתיבתו בתורה ושם הי' הפתיכה הקודם קודם והמאחר מאחר מאין לנו לומר דבאופן שנתפס הקדושה מכבר במאחר יכול לכותבה אף קודם המוקדים לה וכן הקודם פשר אף אם כתבה אחר המאחר לה פינו שכתב חלה הקדושה מה בכך שנתפס הקדושה פינו דעכ"פ אפתי ל"ה פהנוייתו כמו שנכתב בתורה דשם בתורה נכתב הקודם קודם והמאחר מאחר ועיין פני' ברכות ט"ו שהעלה דה"ה הפסק בק"ש נלמד מפהנוייתו? הא פינו דמפסיק ל"ה כמו בתורה ועיין בתשובת הר"ן סי' ל"ט בשם ספר

התרומה דהטעם דאין תולין בתו"מ משום דל"ה פסדן ועיין בח"ס סי' ח' חלק או"ח וכן בספר בית יצחק מגילה דף ט' שביארו דאף אם נכתב פסדן בלי קדומה ואיחור אפ"ה פינו דתלה בין השיטין ל"ה פהווייתן הכתובים בתורה דשם ל"ה תולין עיי"ש, וא"כ כמו כן הכא אף בנתפס הקדושה על המאןחר מ"מ פינו דהפתיכה ל"ה פסדן הפתוב בתורה למה יהי חשוב פסדן הא ל"ה פהווייתן אתמהה ועיין ג"כ בתשובת דבר שמואל להחפיד מו"ה שמואל אבוהב ז"ל סי' קנ"ד - ונראה לי ראי' ברורה נגד מרן ז"ל שכתב דעגנו של פסדן הוא להקפיד שלא יהי נכתב המאןחר קודם משום דלא יהי חלה הקדושה עלה דכך גזרה חכמתה של תורה דאין הקדושה נתפסת בהמאןחר אלא אם יהי כפר פתוב לפני' תיבה שלפני', ולי נראה ראי' מש"ס יומא סוף פ"ג גבי בן קמצר שכתב השם בב"א עיי"ש ומסתמא כתב כ"ג"כ בתפילין ומזוזות ועיי"ש בתיו"ט דמעליותא הוא בי השם לכתוב באופן זה ובנדאי אם הי' אפשר לן לכתוב באופן זה גם אנו היו כותבין פן ועתה קשה לדברי מרן דהקפידה היא משום דאין נתפס בקדושה עד שיהי' כפר פתיב מלפני' תיבת המוקדמות תחלה וא"כ כותב תיבה המאןחר אז חלה הקדושה וכן פשטת אותיות השם בב"א איך נתפס הקדושה באותיות האחרונות זולת אות הראשונה פינו דעוד לא כתב מתחלה אותיות המוקדמות בשלמא אם אמרינו דהפל תלוי בכהווייתן שהי' בתורה א"ש משום דנדאי אם מעליותא הוא לכתוב בב"א א"כ נדאי דאף התורה שנתנה למשה מסיני נכתבה באופן זה וגם בשמים היתה פתובה פן וכן משה רבינו ע"ה הי' פותבה פן דנדאי לא נעלם ממנו מעשי בן קמצר וכינו דכך היתה התורה מתחלה שפיר הוי פהווייתן במה שכותב בב"א ואי דא"כ איך יוצאין אנהו הא אנו לא כותבין פן אולי ל"ה לעיפובא פינו דשאך חלקי התורה נכתב בפסדן זא"ז עכ"ה אין קפידא בב"א ע"כ ה"ה בכתיבת השם סני בדיעבד בזה אה"ז פינו דאנו לא דעינו לה - אבל אם נימא דהמצנה הוא דוקא בזה אחר זה דזולת זה לא נתפס הקדושה א"כ עכ"ה גם בשמים פן היתה פתובה וגם משה כ"ה היתה פותבה א"כ איך הי' מועיל כתיבת השם על דרך שכתב בן קמצר פינו דל"ה פמצנה, וגם איך נעשה זאת לכתחלה ומה מעליותא יהי' גבי' פינו דהוי שלא פמצנה, (ובדברינו הנ"ל יהי' נדחה דברי הגאון האדיר ר' יוסף ענגעל ז"ל בספרו ציונים לתורה סי' ל"ה שחקר בדבר שצריך שיקדם דבר לדבר מה הדין אם נעשו ב' הדברים בב"א ועיי"ש שהביא ראי' מכן קמצר שהי' פותב הד' אותיות השם בב"ה וא"כ לסברת האומרים דאותיות השם צריך להיות נכתבות פסדן משמע דגם בב"א חשוב פסדן עכ"ה ועיי"ש - ועל פי האמור אין ראי' משום דלסברת בן קמצר דמעליותא הוא לכתוב השם בב"א א"כ נדאי דגם התורה שכתבה משה הי' פתוב פן וא"כ מעשה בן קמצר הי' בהווייתן האמת ממש פהווי' של ת רה הקדומה שנתנה משמים ורק מפאת שלא פל אדם זוכה למעשה נפלאה פזו הקילה התורה גם על דרך שאנו כותבין פינו דעכ"פ נכתבה פסדן פל התורה שפתיכה זא"ז עכ"פ אפתי אין ראי' מכאן על מקום דהקפידה הי' שיהי' זא"ז ודו"ק) עכ"פ ע"כ מוכח מזה שלא פדברי מרן הח"ס דלדבריו אין עולה שפיר מעשה בן קמצר ומה גם דניקשה טובה מה מעליותא מצאו בו אדרבא יש בו חשש טובא וע"כ שלא פדברי מרן ז"ל בבאיאורו שם בתשובה בענין של פסדן ודו"ק - טו) והלום מצאתי למרן ז"ל ביו"ד סי' רנ"ו שכתב בעצמו וז"ל תמהתי על פה קדוש יאמר דבר זה הלא פסדן נפקא לן מוהיו בהווייתן והא

בברכות ר"פ ה' קורא ובמגילה ר"פ הקורא למפרע ובסוטה פ' אלו הנאמרין והיגו בהווייתן כמו שהי' בתחלת נתינתן מאת נותן התורה ית"ש שפיתכן פסדר פסוק דשמע קודם לוהי, א"ש וקדש קודם לכל ובאותה הוי' צריכה שתהי' לעולם והמשנה מאותה ההגוי' שינה סדרן עכ"ל מרן ז"ל שפיתב להגאון ר' שלמה קלוגער ז"ל, ודבריו אני אומר עליו שהוא עצמו כתב ביו"ד שם דיש אופן שלא פסדרן שהוא פשר תמהני פה קדוש יאמר דבר זה דהלא בכל אופן שישנה מההני הראשונה הוי שלא פסדרן כמו שפיתב בעצמו פאן ובאופן שפיתב ביו"ד הנ"ל ודאי דהוי שינה סדרן וא"כ גם בזה יש סתירה להקדי וע"כ דגם הוא בעצמו לא פיתב שם דבריו להלכה ודו"ק: וכעת אסתגר בזה ועוד אשיב אני"ה לדברי מרן ז"ל מה שפיתב עוד שם בתשובה הנ"ל והנני דיידו דו"ש באהבה מברכו שינקה ללמוד מתוך הרחבת הדעת דקדושה ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן ה' שלו' תנינא לידיד נפשי עוז הרב הה"ג הקריף ובקי בנש"ק כמו"ה יקותיאל יודא היילפרין שליט"א אבדק"ק נאנאש יע"א. בדבר הח"ס ז"ל שרמזתי בסיום התשובה שלעיל שעוד אשיב אלי' באתי עתה לקיים מוצא שפתי ואציע עוד לפני מעכ"ת נ"י מה שמצאתי לעורר עליהם, הנה בריש סי' רפ"ב הנ"ל תמה מרן ז"ל על הט"ז שפיתב בדעת התוס' דהא דבעי פסדרן זה דוקא בתיבותי ולא בפרשיות וע"ז התפלל כבוד גאון קדשו ז"ל וכתב בזה"ל אמנם דברי טו"ז נפלאו ממני ממ"נ חי קאי והיו שלא יהי' למפרע גמי אמזוזות כמו בתפילין א"כ כי היכי דבתפילין פסולין אם הקדים פרשה לפרשה כמו שפיתבו תוס' בעצמם במנחות ד"ה והקורא ממילא דה"ה דמזוזה פן ואי לא קאי והיו רק אתפילין א"כ מנ"ל פלל במזוזה דבעי אפילו התיבות פסדרן עכ"ל מרן ז"ל, ואחרי אלף מחילות מפורד רבן של ישראל ז"ל ואחר נשיקות עפרו הטהור אתפלא מאד עליו בתמיהתו הנה כי לדעתי העני' שפתי מרן הטו"ז ברור מללו ואין בהם שום פקפוק, כי אם נעיין היטב בדברי הטו"ז נראה ברור דעיקר הטעם שהביא לטו"ז לחלק בין תיבות לפרשיות הי' מפת הדין המבואר בק"ש בסי' ס"ד גבי הקורא למפרע לא יצא ומבואר ברמב"ם וש"ע דנה דוקא בפרשה עצמה אבל לא מפרשה לפרשה עיי"ש, וע"כ מוכרח לומר לדידן' דהו' לא קאי רק על התיבות ולא על הפרשיות וא"כ ממילא דה"ה בכסדרן דגלמד ג"כ מוהיו דקאי ג"כ רק על התיבות ולא על הפרשיות, ומוסבר הדבר היטב עם דברי הפני' הושע ברכות שם דביאר דהו' תיבת והיו קאי על שני מצית המזונבר פרשה היגו ק"ש ותו"מ ועל פולן דורשין למעט למפרע מתיבת והיו וא"כ ממילא דכמו דאמרינו גבי ק"ש דוהיו לא קאי רק על הפרשה עצמה ולא פרשה לפרשה ודאי דכ"כ נאמר גם גבי תו"מ דאינו פסול משום פסדרן רק בפרשה עצמה פן הי' טעמו של טו"ז שחילק בין התיבות לפרשיות, ולפי טעם זה באמת חילוק זה לאו דוקא במזוזה הוא פן אלא גם בתפילין אמרינו פן דדוקא בתיבות שיקו' שלא פסדרן ולח בפרשיות דמ"ש מזוזה מתפילין הלא ממקור א' הילכו, ובאמת נמצא במרדכי הלכות תפילין בשם יש מפורשים דהו' דין פסדרן גבי תפילין לא נאמר רק על התיבות ופסוקין ולא על הפרשיות ומצאתי בספר מרפבת המשנה על המכילתא (להגאון הקדוש ר' משה דוד ז"ל אבדק"ק ראהאטין שהי' בימי הבעש"ט זלה"ה זי"ע והוא בא לשמשו לקיים בו מצנת שימוש ת"ח) שפיתב שנה באמת טעמו של המרדכי כמו שמכורשינו קראה למפרע גבי ק"ש דדוקא בפרשה עצמה ולא מפרשה לפרשה, ובספר הנ"ל הביא עוד דעה בשם יש

מְפֹרָשִׁים דְּשֵׁלָא כְּסִדְרָן מִיִּירֵי דְנוּקָא בְּקִדְשׁ וְהִי כִי יִבְיָאָהּ בְּאֵלוּ שְׁנֵי פְרָשִׁיּוֹת שִׁינָה דִּין דְּשֵׁלָא כְּסִדְרָן אֲבָל בְּשִׁמְעָה וְהִיא שׁ לֹא אִיכְפַת לָן הוּבָא ג"כ בְּמֶרְדְּכִי שָׁם, וְהֶמְרְדְּכִי כְּתִב דְּשִׁנֵּי הֵיזַ דְּמֶרְדְּשִׁים שְׁנֵי דְעוֹת הֵם וְהַגָּאוֹן הֲנָ"ל הִשְׁנוּה אֹתָם וְכָתֵב דְּשׁוֹרְשָׁם אֶחָד דְּקִדְשׁ וְהִי כִי יִבְיָאָהּ אַחֲרֵי שְׁהֵם סְמוּכִים זל"ז בְּתוֹרָה אִם כְּתָבָן לְמִפְרָע פְּתֵב לְמִפְרָע הַתִּיבּוֹת וְהַפְּסוּקִים דְּחַד טַעְמָא אִית לֵהוּ וְרַק שְׁמַע וְהִיא שׁ דְּאִינָם סְמוּכִין בְּתוֹרָה דְּאֶמְרִינָן שָׁם גְּבִי ק"ש דְּאִינוּ מְזִיק לְמִפְרָע וְהִיא גְּבִי תְּפִילִין פֶּן עֵי"ש, וְכֵן הֵעִיר בְּזוּה דְּנִימָא דְּגַם גְּבִי תְּפִילִין לֹא אִיכְפַת בְּשִׁמְעָה וְהִיא שׁ שְׁיָהּ דְּנוּקָא בְּכְסִדְרָן הַפְּרַמ"ג ס"ד בְּמַש"ז עֵי"ש, וְא"כ פִּינָן דְּהַטו"ז סוּבְרָ בְּדַעַת הַתּוֹס' הַחִילּוּק בֵּין אִם הֵם סְמוּכִין בְּתוֹרָה אוּ לֹא לְעַנְנָן כְּסִדְרָן ג"כ כְּמוֹ דְּאֶנְן קִי"ל גְּבִי ק"ש פְּשִׁטָּא וּפְשִׁטָּא דְּלָאוּ דְּנוּקָא גְּבִי מְזוּזָה כְּתִב כֵּן אֲלֵא הִיא דְּגְבִי תְּפִילִין ג"כ אֶמְרִינָן זֹאת וְא"כ לִפִּי"ז יֵהִי שִׁיטַת הַתּוֹס' מְמַשׁ שִׁיטַת הִיא מְמוּבָא בְּמֶרְדְּכִי שְׁהִבְאֵתִי לְעִיל וְא"כ מָה הִיא פְּלִיאָתוֹ שֶׁל מֶרְן הַח"ס וְמָה שְׁהִבְיָא מְתוֹס' מְנַחֲת דְּמִשְׁמַע דְּגַם בְּשִׁמְעָה וְהִיא שׁ צְרִיף לְהִיּוֹת כְּסִדְרָן לִק"מ דְּיָדוּעַ דְּהַרְבֵּה בְּעִלֵי תוֹס' הֵיזַ וְחַד קָאִי בְּשִׁיטַת הַמֶּרְדְּכִי וְאִיךָ בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְּסוּבְרָ דְּצְרִיף שְׁיָהּ כְּסִדְרָן בְּכָל הַפְּרָשִׁיּוֹת וְעֵינָן בְּפִסְקֵי הַתּוֹס' בְּשִׁבְתָּ שְׁפָתָב בְּפִירוּשׁ כְּשִׁי הַטו"ז בְּבִיאוֹר דְּבְרֵי הַתּוֹס' דְּשָׁם וְא"כ לִפִּי"ז צְדָקוֹ מְאֹד דְּבְרֵי רַבִּינוּ הַטו"ז וּפְלֵא עַל מֶרְן הַח"ס ז"ל שֵׁלָא הַרְגִישׁ בְּזוּה וְהַעֲלִים עֵין מִדְּבְרֵי פִסְקֵי הַתּוֹס' דְּשָׁם וְהוּא פְּלִיאָה נִשְׁגָּבָה עַל מֶרְן רַבִּינוּ בְּעַל הַח"ס וְצ"ע עֲלֵיו - (וְחֵי רֵאשֵׁי דְּכ"ז כְּתִבְתִּי בְּהִיּוֹת שְׁבַתִּי בִּק"ק בּוֹסְעָרְמִין וְשָׁם הֵייתִי בְּמַחְסָר סְפָרִים וּמַעַת שְׁבַתִּי לְכָאן ק"ק פִּינְשִׁטָּאֵן הַרְחִיב ה' גְּבוּלֵי פִסְפָּרִים וּבָאוּ לִידֵי סֶפֶר שׁו"ת הַר הַמּוֹר לְהַגָּאוֹן קְדוֹשׁ ה' מְכוּבָד מְרַנָּא ר' מֶרְדְּכִי בְּנַעַט ז"ל זִי"ע וְנִרְאִיתִי שָׁם בְּסִי' ב' שְׁפָתָב בְּכֹנַת הַטו"ז דְּדַעַתוֹ פְּדַעַת הַמֶּרְדְּכִי הֲנָ"ל וְשׁוּב רֵאִיתִי ג"כ בְּסֶפֶר בְּאֵר יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן מו"ה יַעֲקֹב בְּעַרְלִין ז"ל שֶׁהִיא בִּימֵי הַגָּאוֹן מֶרְן בְּעַל פְּנֵי שְׁפָתָב ג"כ בְּדָף ע"ב מְדַפֵּי הַסֶּפֶר דְּדַעַת הַטו"ז הוּא כְּשִׁי הַמֶּרְדְּכִי הֲנָ"ל וְהִבְיָא ג"כ הַפִּסְקֵי תוֹס' דְּשִׁבְתָּ, וְהַגָּאוֹן מְהֵרָ מְבַנְעַט ז"ל כְּתִב ג"כ דְּהַמֶּרְדְּכִי יִלְיָף שִׁיטַתוֹ מְדִינָא דְּק"ש הֲנָ"ל - הַכֵּל כְּמוֹ שְׁפָתָבִי אֲנִי וּמְלֵא פִי תְּהִלּוֹת שְׁזִכִּיתִי לְכָאן לְשִׁנֵּי שְׁרֵי תוֹרָה מְדוּרוֹת קְדָמָי כֵּן יִזְכְּנֵי הַשָּׁם עוֹד לְכוֹנֵן לְאַמִּיתָהּ שֶׁל תוֹרָה אֲכִי"ר) - וּלְפִי הָאֶמּוֹר דְּאַחֲרֵי הַמְּחִילָה מְכָבוֹד עֲפָרוֹ שֶׁל הַח"ס ז"ל דִּיחֻוּי שֶׁלוֹ עַל הַטו"ז לֹא דִיחֻוּי הוּא וְדְּבְרֵי רַבִּינוּ קִימִין נִמְצָא דְּשִׁפִּיר תְּמָה הַטו"ז בְּרִישׁ סִי' רַפ"ח וּבְסִי' ר"צ עַל הַמְּחַבֵּר בְּסִי' רַפ"ח שְׁפָתָב כְּתִבָּה שֵׁלָא עַל הַסֶּדֶר וְאַצ"ל אִם הַקְּדִים פְּרָשָׁה לְפָרְשָׁה מָה פְּשִׁיטָתָא הוּא מְפָרְשָׁה לְפָרְשָׁה יוֹתֵר מְפָרְשָׁה עֲצָמָה וְאַדְרָבָא יוֹתֵר פְּשִׁיטָתָא הוּא בְּפָרְשָׁה עֲצָמָה דְּשָׁם כ"ע מוֹדִים מִשָּׂא"כ מְפָרְשָׁה לְפָרְשָׁה אִיכָּא דְּעוֹת הַמְּקִילִין וְצ"ע, וְרַנִּיתִי לוֹמַר דְּהַךָּ וְאַצ"ל בֵּין פְּרָשָׁה לְפָרְשָׁה מִיִּירֵי בְּקִדְשׁ וְהִיא כִי יִבְיָאָהּ דְּהוֹנוּיָן כְּתִיבּוֹת וּפְסוּקִין הוּאִיל וְשֶׁהֵן סוּמְכִין זל"ז וְכַנ"ל בְּמֶרְדְּכִי, אֲבָל לֹא יִנָּח לִי בְּזוּה דְּאַפְתִּי מָה עֲדִיפִיּהוּ מִתִּיבּוֹת וּפְסוּקִים שְׁשִׁינָהּ לוֹמַר וְאַצ"ל, וְכֵן עֵינָן בְּמַעֲדָנֵי יו"ט רִישׁ ה' תְּפִילִין ס"ק יו"ד שְׁפָתָב ג"כ בְּזוּה"ל וְלָאוּ דְּנוּקָא הַפְּרָשִׁיּוֹת שֵׁלָא כְּסִדְרָן אֲלֵא אֶפְּלוּ הָאוֹתִיּוֹת עֵי"ש וּפְלֵא אִיךָ שְׁנַקֵּט ג"כ לְפְשִׁיטוֹת יוֹתֵר גְּבִי פְרָשִׁיּוֹת דְּפָסוּל שֵׁלָא כְּסִדְרָן מְהָאוֹתִיּוֹת וְהַתִּיבּוֹת עֲצָמָם וְקוּשִׁיּוֹת הַטו"ז הִיא חֲזָקָה, וּמִתְחַלָּה עֲלָה בְּדַעַתִּי לוֹמַר בִּישׁוּב זֶה עִפִּי"ד הַמְּרַכְּבַת הַמְּשֻׁנָּה וְהַפְּרַמ"ג הֲנָ"ל שְׁהִקְשׁוּ לָמָּה גְּבִי ק"ש סְתָמוּ הַפּוֹסְקִים לְהִלְכָה דְּמְפָרְשָׁה לְפָרְשָׁה לֹא מְזִיק לָן הַךָּ כְּסִדְרָן כְּמִבְּאֵר בְּאו"ח ס"ד וְהָא לְגְּבִי תְּפִילִין וּמְזוּזוֹת סְתָמוּ דְּבְרִיָּהֶם בְּכָל עַנְיָן וּבְהַדְרֵיכְתָּב כֵּן הַמְּחַבֵּר בְּסִי' רַפ"ח,

והפרמ"ג שם פתב דאילי הוא רק מדרבנן, ובדאורייתא גבי תו"מ התמירו אבל גבי ק"ש דהפרשיות הני דרבנן לא התמירו עיי"ש, וא"כ פיון דגבי פרשיות הני דרבנן צריף להתמיר בהן יותר משל תורה כדאמרו בעלמא חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ע"כ פתב הש"ע ואצ"ל מפרשה לפרשה דצריף ליהנהר יותר בזה יען שהוא מדרבנן פן הי' עלה במחשבה תחלה אבל רחוק בעיני להעמיס זאת בכונת הש"ע וגם מסתימת הפוסקים לא משמע דיהי' אי' פסדרן מפרשה לפרשה רק דרבנן ועיין בשע"ת ריש סי' ל"ב בשם פמה גדולים דבספק יש להתמיר אפילו מפרשה לפרשה ולשי' הפרמ"ג הני ספיקא דרבנן ולקולא, ועיין בפרמ"ג שם שהניח בצ"ע בישוב קושיותו והוא באמת קושיא אלימתא - ומה שגוראה לי בעזה"י בישוב קו' זאת הוא כף וילדעתי הוא דבר אמת בס"ד דהנה הגמרא יליף מתיבת והי' דלמפרע פסול בין בק"ש ובין בתו"מ ומזה יצא הדין של פסדרן גבי תפילין ומזוזות וכו' הדין דאם קרא למפרע לא יצא גבי ק"ש דאם הני שלא פסדרן ג"כ הני למפרע אמנם חילוק יש בין הלמפרע דנאמר בק"ש למפרע הנאמר בתו"מ דלמפרע הנאמר בק"ש לא הני בו אלא מין אחד משא"כ בלמפרע דנאמר נהי תו"מ יש בו שני מינים למפרע, וכמו שאומר בעזה"י היינו למפרע דק"ש הפונה שקראה באמת למפרע שמתחיל מפסוק שנאמר אחרונה והולך קדמה או שמתחיל בפרשה אחרונה ואח"כ אומר פרשה ראשונה וזהו למפרע ממש שהולך מאחור לפנים וכו' גבי פתובה דתו"מ יש מין זה שפתבה למפרע היינו שקראש השיטה כותב פסוק האחרון ובשיטה השני' כותב פסוק שלפני האחרון ובשיטה השלישית שלפני' וכו' כותב פולה נמצא דכל הפרשה היא מהופכת ונקראת למפרע כמו גבי ק"ש כשקראה למפרע וכו' כותב תחלה פרשת והי' א"ש בראש העמוד של מזוזה ואח"כ למטה הימנה פ' שמע וכו' גבי תפילין הקדים שמע להני' א"ש ובזה המין דומה תו"מ לק"ש ופסול, אמנם ישנו עוד מין אחד למפרע דלא שייף רק גבי תו"מ ולא בק"ש, היינו שהפרשה פתיבה לפנינו בסדר הנכון פסוק אחר פסוק ראשון ראשון ואחרון אחרון רק הפתיבה היתה למפרע היינו שהתחיל לכתוב בשירה האחרונה פסוק האחרון וכו' הי' כותב למפרע פולה עד פסוק הראשון בשיטה הראשון והלך מאחור קדמה נמצא אחר הפתובה הפרשה פתיבה לפנינו בסדר הראוי בלי שום שינוי וגם נקראת יפה ואעפ"כ הוא פסולה משום פסול דלמפרע משים דכף גזרה חכמתו יתברך דגם הפתיבה אף אם הקריאה יהי' פהוגן אפ"ה אם פתיבה למפרע פסול (ולהלן אכתוב בס"ד מנא לן באמת זה גבי תו"מ) ומין זה דלמפרע לא משפחת רק גבי תו"מ, דגבי ק"ש לא משפחת למפרע אלא בהקריאה דיקרא שלא פסדר הראוי פמוכן, ולפי"ז יש לומר בטעמה דרמב"ם דפוסק דבין פרשה לפרשה לא מזיק גבי ק"ש והוא פיון דכל פסול דלמפרע הנאמר בק"ש בקריאה נאמר י"ל דמשום הכי פסלה התורה משום דאין לה שום הבנה כשקוראה כף ואנקוט למשל אם יאמר פסוקי או תיבות דק"ש למפרע אינה הבנה יהי' לה היינו אם יאמר ובשעריה ביתה מזוזות על וכתבתם וכו' אינה ואף אם דלגבי הפסוקים יהי' לה ההבנה במקצת היינו אם יאמר וכתבתם על מזוזות ביתה ובשעריה וקשרתם וכו' ודברת בם וכו' אף דיש להם הבנה מ"מ ניכר בהדיא ההיפך ע"כ אסרה התורה הקדושה משא"כ אם יקדים פרשה לפרשה היינו אם יאמר תחלה פ' והי' א"ש ואח"כ פ' שמע לא יוכר השינוי כ"כ דהשינוי ל"ה רק על רגע שמחליף הפרשיות אבל אח"כ באמצע האמורה לא יוכר שו שינוי וליכא רק

שינוי קצת וגם קצרה וקטנה א"כ חילוק גדול יש בין שינויי דתיבות ופסוקים לשינוי הפרשות דגבי תיבות יש שינוי גדולה ויתירה מאד דהא אין להם שום הבנה כלל וכלל ע"כ פשיטא דאסרה התורה וגם באופן שקרא הפסוקים למפרע אם פי יש לה הבנה במקצת עכ"פ - מ"מ נים השינוי הגדול שמשנה באמורתה ויהי' ניפר לכל השומע אמירתו ע"כ שפיר גם זה בכלל האסור משא"כ השינוי מפרשה לפרשה לא ינופר כלל בעת אמירת הפרשיות רק ברגע החילוף שיחליף מפרשה לפרשה אז יש להפיר שמקדים תחלה והי' א"ש לשמע ואח"כ באמצע אמירת והי' א"ש מי ידע שעשה איזה שינוי וכן באמצע אמירת שמע לא ינופר כלל ע"כ פינו דהשינוי הוא קטן מאד וגם אינם סמוכין להדדי י"ל דבאמת דתיבת והיו לא קאי כלל אשינוי זה וע"כ פתב הרמב"ם באמת דשינוי מפרשה לפרשה לא איכפת לן בק"ש פן נראה לי בטעמא דמילתא בפסק הרמב"ם הנ"ל - אמנם כ"ז א"ש בלמפרע דק"ש דשם על הקריאה קאי ויש לעשות חילוק בין השינוים פינו דבקריאה תלוי הדבר ולגבי קריאה יש לחלק בין הפרשות דשם לא נראה שינוי כ"כ בקריאה וע"כ יש לומר דזה לא אסרה התורה משא"כ גבי תו"מ דשם נאסר אף באופן דהקריאה יהי' טוב היינו שפתב בסדר היפה וראוי לקריאה פסוק אחר פסוק ורק למלאכת הכתיבה לא הי' סדר דהתחיל לכתוב מפסיק האחרון והלך מאחור לפנים, וכזה אפתי לא הזיק הקריאה ואעפי"כ אסרה התורה א"כ צריף לומר דגורת השם הי' לכתוב פסוק הנונימן שניתנה הקודם קודם והמאוחר מאוחר א"כ פינו דכף היתה הקפדת התורה לכתוב כל הקודם תחלה מהכ"ת נחלק בין תיבות לפרשיות דבפרשיות יהי' מותר לכתוב המאוחר קודם.

ע"כ אמרינו באמת דהפרשיות נלמד מהתיבות ופסוקים ואמרינו דכמו דגבייהו קפדה התורה לכתוב כל הקודם קודם כ"כ בפרשיות דמה"ת נחלק ביניהו דאטו יש שינוי יותר בקדימת התיבות מקדימת הפרשה ודאי לא ע"כ באמת אמרינו אף די"ל דהו' והיו הנאמר בפ' שמע לא קאי על פ' והי' א"ש פינו דאינם סמוכין זל"ז מ"מ באמת לא מתיבת והיו נלמד גבי והי' א"ש דאיצטרף פסוקו רק במה מצינו מפ' שמע כמו דמצינו דשם הקפידה על הקדימה דקודם קודם כמו כן בזה"ל א"ש וממילא דבפרשה נמי פן וכ"ז גבי תי"מ דשם נאסר הכסדרן אף בלי שום שינוי הנפר ע"כ ליכא שום חילוק בין הפרשיות והתיבות איכא למילף חז מאידך מבמה מצינו משא"כ בק"ש דשם הני הכסדרן שינוי הנפר ואיכא בתיבות ופסוקים שינוי הנפר יותר מבפרשה לפרשה שוב ממילא ליכא למילף מבמה מצינו פינו דשם ניפר יותר השינוי ע"כ אסרה התורה דבמה מצינו אין למידין רק בדברים השוין לגמרי דאל"כ איכא לפופרף מא לזה שפן יש בה שינוי הנפר יותר וכינון דכמה מצינו אין למילף וגם הו' והיו לא קאי עלה פינו דאינם סמוכין א"כ אין לנו שום לימוד על זה דיצטרכו בכסדרן ע"כ באמת פסקו דגבייהו אין מזיק אי דלמפרע עכ"פ בדיעבד ובנדאי דלכתחילה אין לעשות פן מסבא פדאמרן בברכות י"ג דתחלה צריף לקבל עול מלכות שמים ואח"כ עול מצות אבל בדיעבד אין מזיק אם הפכו, פן נראה לי בישוב פסקי הרמב"ם וש"ע ובה הסירותי בס"ד חרפת הפרפת המשנה והפרמ"ג הנ"ל מעליהם ולדעתי הוא קרוב אל האמת ומקום הניחו לי להתגדר בישוב קושיא זו שהם הניחו בצ"ע ודו"ק - ודע דבדברינו הנ"ל יתבארו מאד דברי רבינו הרמב"ם בפ"ב מ"ה ק"ש והמחבר סי' ס"ד הביאו לפסק הלכה וז"ל קראה למפרע לא

יצא בד"א בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פְרָשָׁה לחִבְרָתָהּ אע"פ שאינו רשאי יצא לפי שאינו סמוכה לה בתורה עכ"ל - ומפשטות לשונו נראה דדוקא בקדימת פְרָשָׁה לפְרָשָׁה אין קפידא בדיעבד אבל בפסוקים איכא קפידא אפילו בפ' והי' א"ש והשתא ממ"נ קשה אי קאי הך והי' הנאמר בפ' שמע שממנו ילפינו הך דין דקראתה למפרע לא יצא גם על פְרָשַׁת והי' א"ש א"כ הי' לן לומר דאף בקדימת פְרָשָׁה לחִבְרָתָהּ לא יצא פנין דוהי' דדרשינו בהווייתו יהא גם עלה קאי א"כ למה יצא בקרא הפְרָשִׁיּוֹת למפרע, ואי נימא דכינן דאינן סמוכין תיבת והי' לא קאי אפְרָשָׁה דוהי' א"ש א"כ הוי לן לצאת י"ח אף דקרא הפסוקים של והי' א"ש למפרע ומדברי הרמב"ם משמע דבפסוקים אף בהי' אם שמוע לא יצא וצ"ע לכאורה ופלא שלא ראיתי מי שיתעורר בזה - אבל בדברינו הנ"ל א"ש דבאמת תיבת והי' לא קאי על והי' א"ש פנין דאינן סמוכין להדדי ורק לענין למפרע דפסוקים פנין דהשינויים שוין ילפינו והי' א"ש מפ' שמע במה מציינו כמו דשם אסרה התורה למפרע כמו כן ה"א, וכ"ז במפרע דפסוקים משא"כ במפרע דפְרָשָׁה לחִבְרָתָהּ פנין דליכא קרא גם, במה מציינו אין ללמוד פנין דאין השינויין שוין וגבי הפסוקים השינוי יותר גדול מפרשיות ע"כ באמת אין למידן זמ"ז וא"ש בהבנת דברי הרמב"ם ונכון לדעתי בס"ד - ואם פנים דברינו נבנה עלי' חומה לחזק דברינו שלמעלה שכתבנו דגבי תו"מ אין לחלק כלל בין תיבות לפרשיות דכמו דעת הרמב"ם לענין ק"ש בפסוקי דוהי' א"ש ללמוד מפסוקי דפ' שמע בבגין אב פנין דשוין להדדי כמו כן נימא בתו"מ דכינן דשם אסרה התורה בפ' שמע אף למפרע בלי שום שינוי א"כ באופן זה שוין ג"כ הפרשיות לפסוקי דשמע לגמרי ע"כ באמת ילפינו מפ' שמע לפ' והי' א"ש דצריך גם שם פסוקין הן לענין הפסוקים הן לענין הפרשיות וע"כ שפיר פסקו הרמב"ם וש"ע דגבי תו"מ אין חילוק ובכל ענין צריך להיות פסוקין ודו"ק - ובנישוב קו' הטו"ז על הש"ע ביו"ד סי' רפ"ח שכתב ואצ"ל אם הקדים פְרָשָׁה לפְרָשָׁה דקשה מה פשיטתא איכא בפְרָשִׁיּוֹת יותר מהפסוקים הלא אדרבה חזינו בק"ש דבפרשיות לא איכפת לן ובפסוקים מעכב א"כ אדרבא בפסוקים פשיטא יותר מפרשיות והטו"ז הניחה בצ"ע ולפי האמור יש לומר לזה דודאי גבי ק"ש דתלוי האי דלמפרע בשינוי קיל מפרשה לפרשה מפרשה עצמה וכמו שביארתי הדברים בארובה משא"כ גבי תו"מ דאי דכסדרן הוי אף באופן דל"ה שינוי כלל רק דתלוי בקדימה ואיחור בכתובה עצמה דהקדום בתורה קודם בכתובה א"כ בזה למה יהי' יפה פח הכסדרן דפסוקים מנסדרן דפרשיות ודאי לא נאדרבא יש סברא לאידך גיסא דיפה פח הכסדרן של פרשיות מנסדרן הפסוקים פנין דחזינו דבכתיבת תו"מ על קדימת התורה קפדה רחמנא היינו מה שקדמה בתורה צריך ג"כ קודם בכתובה א"כ היכא ששינה בפרשה עצמה בין הפסוקים ודאי דעשה איסור במה שהקדים תיבות או פסוקים שהן מאוחרין ולא הוי בהווייתו אבל עכ"פ לא הניח הפרשה שהי' צריך לכתוב קודם וכתבה באמת קודם ורק בפסוקים עשה שלא כהוגן.

משא"כ בהקדים פְרָשָׁה לפְרָשָׁה היינו שהניח לגמרי את הפרשה הקדומה והלך אל המאוחרות הרבה ממנה א"כ האיסור גדול באיכות הרבה מקדימת הפסוקים בפרשה עצמה ושפיר פשיטתא יותר הוא מפרשה עצמה א"כ שפיר שינוי הלשון ואצ"ל דכתב המחבר וא"ש בס"ד הפלל בנישוב קושיא הנ"ל בקצרה דודאי בק"ש דתלוי אי' דלמפרע בשינוי בזה איכא פשיטתא יותר בפסוקים מפרשה אבל בתו"מ דתלוי אי' דכסדרן

בקדומה ואיחור, ובקדומה ואיחור הסביר להיפך דאיכא פשיטתא יותר מפרשה לפרשה יותר מבפסוקים ובזה סרה קו' רבינו הטו"ז מעל המחבר ודו"ק - ועוד פש גבן מילתא חדא לבררה והוא במה שהבאתי לעיל דקיי"ל גבי תו"מ דצריף שיהי' פסדרן בכתיבה היינו שיכתוב תיבות ופסוקים ופרשיות המוקדמים בתירה קודם שיכתוב תיבות ופסוקים ופרשיות המאוחרות והיא שפתב המאוחרות תחלה אף שבסדר עמודתן לא שינה פלל ונכתבין פראוי למשל שהתחיל לכתוב בפסוק ראשון שבפרשה בשיטה העליונה ודולג שורה חלק וכתב שורה שלישית ואח"כ פתב שורה שני' פסוק השנייה לה וכן אינה נמצא אחר הפתיכה אין להכיר שום שינוי בין פרשה זו לפרשה אחרת אפ"ה פסול ונלמד מזהו פמבואר בש"ע סי' ל"ב סעי' כ"ג, וצ"ע גדול מאד מנא לן זה דגם על זה קפדה התורה ומאין לקחו הפוסקים לומר פן דהא גם גבי ק"ש אנו למדין מהאי קרא גופא דפסול למפרע עיין ברכות ט"ו ומגילה י"ז וסוטה ל"ב ושם מבואר בהדיא דהוי הפירוש דקרא הפסוקים למפרע מאחור לפנים עיין ברש"י במקומות הנ"ל וכן בפוסקים א"כ נימא דגם גבי תו"מ ע"ז היתה הקפידה שלא יהי' כתובה למפרע ממש מאחור קדמה ורק יהי' עמידת התיבות ואותיות שוות כמו גבי ס"ת שיכתוב בסדר הראוי לקרותו אבל זה שיהי' קפידא בכתיבת הקודם קודם מאין לנו ובאמת במקילתא סוף פרשת בא שגזפר שם ה' דין של פסדרן אין שום זכר שיהי' קאי על קדומת הכתיבה ורק על סדר העמדתו ר"ל שיהי' נכתב בסדר הנמצא בתירה שיהי' ראוי לקריאה כשורה אבל איזה שיכתוב קודם איו איפה נמצא שם איזה רמז לזה, זולת לדעת התוס' בשם ר"ת מוכרח לומר דהמכילתא שם מייירי מסדר הכתובה עיין תוס' מנחות סוף ל"ד ע"ב ד"ה והקורא אבל גם על ר"ת קשה באמת מאין לנו זה דמתיבת ויהי לא נשמע רק על למפרע ממש דומיא דק"ש ומכ"ש לרש"י דמביא ראי' לשיטתו א"כ הכריחא מייירי מסדר העמדה בנדאי קשה מאין לקחו הפוסקים מקור לדין זה, ועוד יותר גדלה התימא הא גבי מגילת סוטה קיי"ל ג"כ דיש בה פל דינים דישנם בתו"מ ומבואר בסוטה י"ז ע"ב כתבה למפרע פסולה דכתיב וכתב את האלות האלה פי דכתיבה ועיין ברש"י שם שפירש למפרע שכתב בהיפך ממש מרישא לסיפא פסוק או שמים עכ"ל, וא"כ מ"ט לא נימא דגם גבי תו"מ הי' פונת הש"ס פן והקפידא הי' דוקא שלא יהיו פתובין להיפך בלי סדר הראוי לקריאה וצע"ג בעיני ונתקשיתי בה טובא ולא מצאתי מי שידבר מזה ואם פי הוא דבר שראוי לעמוד עלי', שוב אחר החיפוש טובא באוצרן של ספרים מצאתי בספר בית יצחק על מגילה על המשנה דמגילה דף ט' שהרגיש באמצע דבריו שם בזה, וכתב שם בתירץ זה דא"כ קשיא טובא דבכה"ג בלי שום ספק גם בס"ת פסול וא"כ מאי אולמא דתו"מ דכתיב בהו ויהי לשאר ספרים אע"כ דאינהו לא מייירי באופן זה עכ"ל, ולי הצעיר אין דבריו מספיקין לתרץ קושיא זאת משום דבאמת היו מצינו למימר דאין אולמא דתפילין ומזוזות בזה מס"ת וגם שמ פסול פן ובזה הי' מתורץ היטב הקושיא שהקשו למה לא נקוט תנא החילוק שיש בין ס"ת לתו"מ לענין פסדרן עיי"ש ח"ס או"ח סי' ח' ובהגהות מהרש"ש שם ולהנ"ל הי' א"ש מאד דבאמת אין שום חילוק ביניהם ואי דא"כ קשה למה גבי תו"מ צריף קרא ע"ז וגבי ס"ת לא צריף קרא ורק מסביר דענין פן, י"ל דא"ש בפשיטות משום דנדאי ס"ת דנימן להורות וללמד בו תורה ומצות פשיטא שצריף שיהי' כתוב בסדר הראוי ללמוד שלא יבא הלומד בו להקדים המאוחר ולאחר המוקדם דא"כ תפוג

תורה ואסר המותר ונתיר האסור והיא פשוט בלי ראי' ועיין בח"ס או"ח סי' ח' שפכתב
כן עפ"י דרכו, משא"כ הפרשיות שבתו"מ דלא ניתנו לקריאה ולא ללמודה והם דברים
המכוסים מהעולם ע"כ הוי אמינא דאין קפידא בהן כלל אם נכתבים פסדר הפתוב בתורה
או לא ע"כ צריך קרא ע"ז וסברא זו להקל בפרשיות יען שלא ניתנו ללמוד בו והם
דברים מכוסים למדתי מדברי הפי' ברכות ריש פ"ב עיי"ש ע"כ הצריכא התורה לגלות
ע"י תיבת והיו בהנוניתן והא דגם פאן אסור בלמפרע עכ"פ יש לימוד דיה"י כס"ת אבל
אפתי מאין ידעינן דיהי' עוד עדיף מס"ת והיא קושיא גדולה אצל דל השכל פמונו -
ואשר אחזה בישוב קושיא זו בס"ד עפ"י דתו"ס בסוטה י"ז שהקשו דשם ילפינו מאלה
דלמפרע פסיל וגבי ק"ש ילפינו מוהיו למה לא ילפו גם שם מתיבת האלה דכתיב והיו
הדברים האלה וכתבו דשפא אחי האלה לדרשה אחרת ועיי"ש ובאמת דרשו בברכות
שם ה' תיבת האלה לענין פונה עיי"ש הרי דיש תרי מיעוטא בפרשת קיש וכבר הבאתי
למעלה בשם מרן הפ"י דה' פרשה מדברת משני מצות מק"ש ומתו"מ ועל שניהן קאי
ה' שני מיעוטין, ולפי"ז א"ש היטב דגבי ק"ש פבר דרשו שניהן חד לענין למפרע ואידך
לענין פונה אבל אפתי מה עושין עם תרנוניהו גבי תו"מ וע"כ דחד לענין למפרע דק"ש
ואידך לענין קדימת הפתיכה אף דהפסוקים ל"ה למפרע לענין הקריאה ואפ"ה מוכרח
גם הפתיכה פסדר הראוי וא"ל למה לן תרנוניהו לכתוב חד אפתיכה וממילא ידעינן
במכ"ש אידך י"ל דאי ל"ה אלא חד קרא הוי מוקמינן לה אלמפרע דומיא דק"ש לחוד
והשתא דכתיב תרתי קראי ע"כ אחי גם אקדימת דכתיבה אבל הא אין להקשות מנ"ל
באמת דתרתי קראי אחי לתו"מ פנין דאלה צריף לקר"ש לענין פונה ממילא אינו מותר
פדי לומר דע"כ גם אפתיכא קפיד קרא גבי תו"מ הא באמת ליכא רק והיו לחוד י"ל
דז"א דא"כ מנא לה גם אפילו על למפרע הפשיטות הא אף קרא חדא אינו מותר דהא
תרנוניהו צריכין לק"ש אעכ"ח דאנו חושבין לגבי כל אחד ואחד היינו גבי ק"ש וגבי
תו"מ פאלו השני הפסוקים רק גבייהו לחוד הוי קאי היינו לק"ש לחוד ותו"מ לחוד וא"כ
לפי"ז עולה שפיר דברינו דע"כ נשמע דגם על הפתיכה קפדה רחמנא דיהי' פסדרן פיון
דישנו שני קראי ע"ז וממילא לפי"ז יתיישב היטב למה בפ' סוטה פרש"י דלמפרע היינו
מסיפא לרישא פיון דשם ליכא פן חד מיעוטא באמת לא ידעינן יותר רק זה לחוד וא"ש
הפל בס"ד וזה מה שרציתי לבאר בס"ד ודו"ק עיין פנ"י ברכות דף י"ג ותראה ראי'
לדברינו - טז) ועוד אחת זו אומר פאן הרמב"ם פסק פרב חסדא בגיטין דף כ' דכתב
ע"ג פתב לא מהני והרשב"א שם מסופק בזה דלמא הלכה כראב"י וכן הובא ספק זה
לפסק הלכה באבה"ע סי' קל"א גבי גט ועיי"ש, ונראה לי ראי' לדעת הרמב"ם דאין ספק
בזה פלל ורק דכן הוא הלכה דכתב ע"ג פתב ל"ה פתב ממכילתא סוף פ' בא דבכותבן
שלא פסדרן יגנוז, ואי פתב ע"ג פתב הוי פתב קשה למה יגנוז יעבור עליהן בכולה
בקולמוס ויהי' פסדרן וע"כ דכתב ע"ג פתב לא מהני ודוחק לומר דגם המכילתא גופא
מסופק בזה ז"א דהוי רק ספיקת הפוסקים דהלכה פמאן פדמוכח מהרשב"א אבל לא
שיהי' בזה ספק בש"ס וא"כ ע"כ המכילתא בפשיטות סובר פן וא"כ יהי' מזה ראי' לפסק
הרמב"ם דהא גם המכילתא סובר פן ודו"ד - דידי נ"י אם פי אין עסקי פעת בענינים
אלי עכ"ז לכבודו שרב אצלי עינתי בכל זאת וכבר משפא שמעתתא נח יקח לו מועד
וילשפוט מישרים בכל אלה הדברים שערבתי לו פה פי לדעתי הם ב"ה דברים אשר

הנוטבעו על אדני האמת והישר ומה גם בישוב דברי הרמב"ם וש"ע סי' ס"ד הם דברים צדיקים מאד ועוד לא נמצא בזה דבר בספרי המחברים וימחול להראות דבריי גם לומדי עירו הי"ו וביחוד לידינו האברך הגדול בתורה החריף מו"ה יהושע זרח בן הגאון דק"ק סוואליעווע נ"י פק"ק בוסערמין ה' מטו"מ תרע"ח לפ"ק והגני ידיו דו"ש וש"ת לנצח - ה"ק ישפר שלמה טייכטהאל.

ודע דכל האריכות דברינו הנ"ל בישוב דברי הרמב"ם לחלק בין ק"ש לתפילין לענין הפרשיות הוא דוקא לשי' הפר"ח בסי' ס"ז דס"ל דפרשת והי' א"ש ג"כ הוי דאורייתא וכן הביא שם דעת הרמב"ם פן הוא ולשי' זו שפיר קשה קו' הפרמ"ג בסי' ס"ד וכן נראה שם מפרמ"ג דלשי' הפר"ח הקשה קו' זו, משא"כ להנהך שיטות דפי והי' א"ש ל"ה דאורייתא לק"מ למה לא מזיק הפרשיות דק"ש יען שהוא מדרבנן א"כ והי' לא קאי עלה פלל ובהדיא אמר פן הרשב"א בחידושי' בטעם הרמב"ם ועיי"ש, נמצא דבתפילין פינן דכולן הוי דאורייתא שפיר קאי והי' גם על הפרשיות וכן הוא בשאג"א סי' כ' וא"כ ולק"מ ודו"ק, וכן מהשפתי בטרם פסוק לעיל בטעמא דמילתא דגם הפתיכה צריף להיות בכסדרן וכתבתי פינן דיש לנו שני מיעוטים והי' ואלה עתה מצאתי לחזק דברי פי עיני ברכות י"ג דדרשו אלה לענין פונה כמו שפתיבו תוס' סוטה שהבאתי לעיל והנה לפי"מ דפסקו הפוסקים דרק פסוק ראשון בעי פונה לא צריף אלה למעט כמו שיראה הרוואה שם א"כ אייתר לגמרי אפילו לגבי ק"ש ואתי רק לגבי תפילין ונהורות דאף הפתיכה בעי פסדרן ודו"ק - סימן ו' פבוד יד"נ עזו הרב הגאון החריף סיני ועוקר הרים רקש"ת מו"ה נפתלי הערץ באמבאף שליט"א אחי הגאון המפורסם אבדק"ק אשפעצין בעהמ"ס הנפלא שו"ת אנהל יאושע ז"ל חונה בק"ק דעברעצין וכעת אב"ד ור"מ בק"ק מאגרוב יע"א במדינת גאליציען יצ"ו.

ידידי נ"י זה שנה הגיעני תשובתו בענין התשובה שערכתי לידינו הה"ג דק"ק נאנאש יצ"ו שם הראוני גדלו בתורה ואמתי ברוף אשר בחר בו ובמשנתו ה' ונפשו לעסוק בתורה מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה פאנת נפשו הטורה וה' יוציאנו במהרה מאפילה לאורה וביאנו בקרוב אל המנוחה ואל הנחלה הראוי לו לפי ערכו הרם ולפי פבודו היקרה אכ"ר - ועברתי בתרי אמורותיו אמרות טהורות לפקות עינים עורות ואשר מצאתי לעורר בם רשמי' בלוח לבי ותמיד הייתי חושב להריץ אליו דבריי אבל מניעות שונות הגדילו עלי עכב ועתה אצילתי לי פנאי ואמתי בל אאחר עוד וזה החלי בעזה"י - ראשית דברי הדרגנ"י לדחות דבריי במה שתיירצתי קו' הרב מנאנאש נ"י וכתבתי דפרשה שנפסלה אות אחת נפסלה על ידה הפרשה כולה ואזלה קדושתה הראשונה ואח"כ פשמתקנה הי' חלה הקדושה מחדש רק שנתעורר הפסול שלכס"ד, וע"ז פתב הדרגנ"י בזה"ל וכשאני לעצמי לבבי לא כן דמה דהאיך נוכל לומר דבס"ת שנפסל אות אחת אזה קדושה הראשונה האיך נוכל להכשירה ע"י התקון דנהי שתיבה שמתקן חל הקדושה מחדש אבל יתר דברי הספר מי הכשיר ובשום מקום לא מצאתי קדושה שתחיל למפרע ובע"כ דכל דברי הספר בקדושתו ורק דפסול למצותו עד שיגמור כמו כן פרשה שחיסר אות א' בקדושתו הוא ורק שלא נגמר עוד וכשמתקן גומר ורק פסול משום שלכס"ב ובאמת בלא האי פסול שלכס"ס הוי רק כאלו לא נגמר ובתו"מ פסול רק משום שלכס"ס וז"ב מאד בלי פקפוק לפענ"ד עכ"ד הדרגנ"י - ידידי נ"י אם פי

בְּעֵינָיו נִרְאָה לְדַבֵּר בְּרוּר שֶׁפְּרָשָׁה שֶׁחִסַּר מִמְּנָה אוֹת אַחַת אֵין עֲלָיָה שׁוּם פְּסוּל מִצַּד עֲצָמָה
רַק מֵה שֶׁיֵּבֵא אֶחָד פֶּסוּל הַתִּיקוֹן פְּסוּל שֶׁלֹּכ"ס לֹא שָׁמִיעַ לִי כְּלוּמַר לֹא סְבִירָא לִי כוּת"י,
וּבְעֵינָי בְּרוּר הַדְּבָר לְהִיפֹף דְּהֵלֵא מִשְׁנֵה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ בְּמִנְחוֹת שְׁתֵּי פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּמִזְוֵנָה
מְעַפְּבוֹת זא"ז אֶפְיָלוּ כְּתַב אַחַת מְעַפְּכַת ד' פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁבְּתַפְּיָלִין מְעַפְּבוֹת זא"ז אֶפְיָלוּ כְּתַב
א' מְעַפְּכַת וּפְרָש"י כְּתַב א' אוֹת אַחַת דְּכַתִּיב וּכְתַבְתֶּם כְּתִיבָה תְּמָה וּשְׁלִימָה וּכְתַפְּיָלִין
כְּתִיב וְהָיוּ לְטוֹטְפוֹת וּבְשִׁיטָה מְקוֹנְבָצַת שָׁם פִּירֵשׁ כְּוֹנֵת רִש"י וּבְאוֹתָן פְּרָשִׁיּוֹת כְּתִיב
וּכְתַבְתֶּם לְפִיכָף הֵם נְכַתְּבִים פְּמִזְוִיּוֹת הָרִי לָךְ בְּהִדְיָא דִּישׁ לִימּוּד בַּפ"ע דְּאָם חִסַּר אוֹת
אַחַת ל"ה כְּתִיבָה תְּמָה א"כ הוּא פְּסוּל בַּפ"ע כְּמוֹ דְּגַלְתָּה הַתּוֹרָה פְּסוּל דְּשָׁלָא פְּסוּדָן
מִתִּיבַת וְהָיוּ כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ פְּסוּל אַחֲרַת פְּסוּל דְּכְתִיבָה תְּמָה וּשְׁלִימָה בְּעַת שֶׁחִסַּר אוֹת
מִהַפְּרָשָׁה וְנִלְמַד מִתִּיבַת וּכְתַבְתֶּם וְזֶה בְּרוּר וּפְשׁוּט לְכָל הַמּוֹדָה עַל הָאֲמַת וּא"כ שְׁפִיר
כְּתַבְתִּי לְעֵיל בְּסִי ד' דְּקוֹדֵם שְׁאָנוּ דְּנִין עַל פְּסוּל דְּשֶׁלֹּכ"ס יֵשׁ לְפָנֵינוּ לְדוֹן עַל פְּסוּל
דְּכְתִיבָה תְּמָה אֲשֶׁר בְּעַת שְׁנַחֲסָרָה אוֹת א' יִצָּא מִקְדוּשְׁתָּה הִרְאִישׁוּנָה ע"י פְּסוּל דְּכְתִיבָה
תְּמָה וּשְׁלִימָה בְּעֵינָן וְלִיכָא וְכִמוֹ שְׁנַפְסֵק בַּש"ע ס' ל"ב סע"י כ', תַּדַּע דְּזֶה פְּסוּל בַּפ"ע
דְּהָרִי בְּגִמְרָא מִנְחוֹת דָּף כ"ט וְדָף ל' מְסִיק דְּנִצְרָכָה לְדַרְב יוֹדָא אָמַר רַב כָּל אוֹת שְׁאִינוּ
מְקוּרָף גְּוִיל פְּסוּל וּפְרָש"י דְּמִדְּנֹבֵק לְאוֹת אַחַר פְּסוּל מְוִכְתַּבְתֶּם וּבְהִדְיָא פְּסֵק בַּש"ע ס'
ל"ב סע"י כ"ה דְּבִאֲפִן זֶה אֵינָה מִזִּיק שְׁלָא פְּסוּדָן כִּיּוֹן דְּצוּר הָאוֹת נִכְרַת עֵי"ש, הָרִי
דְּאָף בְּמִקוּם דְּלִיכָא פְּסוּל דְּשֶׁלֹּכ"ס אֵיכָא פְּסוּל דְּכְתִיבָה תְּמָה א"כ וְדָאֵי הֵיכָא דְּחִסַּר אוֹת
שְׁפִיר אֵיכָא בִּי פְּסוּל אַחַר אָף קוֹדֵם הַתִּיקוֹן וְאֵז נִפְסְלָה מִקְדוּשְׁתָּה הִרְאִישׁוּנָה וְאֶחָד כ'
כְּשֶׁמִּתְקַן הַמּוּם דְּאִזְדָּה לְפְסוּל דְּכְתִיבָה תְּמָה מְשׁוּם דְּכָבֵר נַעֲשֶׂה תְּמָה ע"י הַתִּיקוֹן בָּא לָהּ
שׁוּב הַפְּסוּל שֶׁלֹּכ"ס וְז"ב נְאֻמַּת וּלְפִי הָאִמּוֹר שְׁפִיר כְּתַבְתִּי דַּע"י שְׁנַפְסְלָה מִתְחִלָּה
פְּרַחָה מִמְּנָה קְדוּשָׁה הִרְאִישׁוּנָה וְצָרִיף לְהַתְקַדֵּשׁ מְחֻדָּשׁ וְכִיּוֹן דְּהוּא שְׁלָא פְּסוּדָן שְׁפִיר
פְּסוּל, וְגַם מִצַּד הַסְּבָרָא הִיא כֵּן דְּהִגַּע בְּעֲצָמָה דְּהָאִיף אֶפְשָׁר לִומר דְּעִדְיָן קְדוּשַׁת הַפְּרָשָׁה
עֲלִי לְקַיָּים מ"ע דְּתַפְּיָלִין וְהַמְּנִיחָה וּמְבַרְךָ עֲלִי עוֹשֶׂה בְּרָכָה לְבַטְלָה אִם הוּא בְּקְדוּשְׁתָּה
לְמָה לֹא יְקַיָּים הַמְּצֻנָה אֲלָא וְדָאֵי כִּיּוֹן דְּפְסוּלָה לְמִצְוָה בְּאֲמַת אִזְדָּה קְדוּשְׁתָּה לְגִמְרִי וְהָא
בְּהָא תְּלִיא וְז"ב וּפְשׁוּט בַּס"ד - וּמָה שְׁטַעַן הַדְּרַגָּנִי מִתְחַלַּת הַכְּתִיבָה בְּאֲמַת מִי הִגִּיד לוֹ
שֶׁבְּתַחֲלַת הַכְּתִיבָה בָּא הַקְדוּשָׁה תִּיקָף מִתְחִלָּה דְּלָמָּה בְּאֲמַת כ"ז שֶׁחִסַּר אוֹת א' לֹא בָּא
עֲלִי קְדוּשַׁת הַפְּרָשָׁה הִגַּע בְּעֲצָמָה אִם סוּפֵר הַתְּחִיל בְּפְרָשָׁה וְלֹא גוֹמְרָה הִישׁ מִי שְׁאוּמַר
שִׁיְהִי בְּה קְדוּשַׁת פְּרָשָׁה וְכ"ז שְׁלָא כְּתַב שָׁם אָף דְּכָבֵר הַתְּחִיל בְּכְתִיבַת הַפְּרָשָׁה וְדָאֵי
דְּלֹא קְדוּשׁ כָּלֵל וְאֶפְיָלוּ גְּנִיזָה לֹא בְּעֵי וְגַם הֵיכָא דְּכַתַּב שָׁם דְּוִדָּאֵי בְּעֵי גְּנִיזָה לֹא מְשׁוּם
קְדוּשַׁת פְּרָשָׁה בְּעֵי גְּנִיזָה דְּקְדוּשַׁת פְּרָשָׁה עוֹד ל"ה עֲלִי אֲלָא מְשׁוּם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם דְּקִנְיָה
מְקוּמָה בְּכָל מְקוּם כְּמִבְּנֵי בְּרִש"י וְתו"ס בְּעֶרְכֵּין דָּף ו' ע"א עֵי"ש וְאֶפְיָלוּ אֶת"ל דִּישׁ
בְּה קִצַּת קְדוּשָׁה מִכַּח הַזְּמָנָה וְגַם כְּבָר הַתְּחִיל בְּה הַמְעַשֶׂה וְלֹכ"ע הָנִי הַזְּמָנָה מִקְלָתָא עַכ"ז
קְדוּשַׁת פְּרָשָׁה נִרְאָה לִי בְּרוּר דַּל"ה עֲלִי עַד שֶׁיִּגְמַר הָאוֹת אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּפְרָשָׁה דְּקוֹדֵם
לְזֶה יֵשׁ עֲלִי פְּסוּל דְּכְתִיבָה תְּמָה וּכְשֶׁגּוֹמַר כָּל הַפְּרָשָׁה נַעֲשֶׂה כְּתוּבָה תְּמָה וּשְׁלִימָה אֵז
בָּא עֲלִי הַקְדוּשָׁה בְּפַעַם אַחַת כֵּן נִרְאָה לְפַעַם דַּל"ה בַּס"ד - וּמָה שְׁטַעַן עוֹד מַס"ת אִם נִפְסְלָה
בְּחִסְרוֹן אוֹת אֵיף יִהְיֶי לְקַדְשׁ אוֹתָהּ לְמַפְרָע, אֵי מְשׁוּם הָא לֹא אֵיירִי דְּכָבֵר כְּתַב הַרמ"ע
בְּסוּף תְּשׁוּבָה ל"ו דְּגַם בְּקְדוּשָׁה אֲמַרִּינוּ חוֹזֵר וְנִיעֵר מְצָא מִין אֶת מִינוֹ וְחוֹזֵר וְנִיעֵר וּבְזֶה
אִזְדָּה תְּמִיחָתוֹ שֶׁכ' שְׁלָא מְצִינוּ קְדוּשָׁה לְמַפְרָע דְּבִאֲמַת בְּעַת הַחִסְרוֹן הִיָּתָה בְּפְסוּל כְּוִלָּה

רק אח"כ אחר שתיקון החסרון מצא מין את מינו וחוזר וניער הקדושה מצד עצמו - ואני עשיתי סמוכין לדברי הרמ"ע הנ"ל דהקדושה יכולה להתעורר מעצמו ממה דקיי"ל ביו"ד ה' בכור בכור בע"מ עובר דמותר להטיל בו מום מוכל מום לא יהי' בו ומבואר בספר החינוך הטעם דאיסור זה הוי דנקא כ"ז שיש עלי' קדושת מנבח אבל משהוממה דאזיל ממנה קדושת מנבח מותר לעשות בה מום עיי"ש, וא"כ ע"כ נשמע מהדא דגם בבע"מ עובר אזהרה מינה קדושת מנבח ועל פן שרי להטיל בה מום וא"כ אח"כ כשעובר המים מאין חלה הקדישה עלי' למפרע וע"כ דמעצמה נתעורר עלי' קדושת מנבח דקדושה ראשונה חוזר וניער כשחלה והלה ממנה הפסול ואל תשיבני דשם בבע"מ עובר המום מאליו ול"ה חסרון מעשה אבל הכא בתיקון ס"ת תלוי במעשה זה אינו דבהדיא כתבו תוס' בבכורות דאף אם המים עובר רק ע"י הפעולה ג"כ הוי דין מום עובר עלי' עיי"ש - יז) ועוד יותר י"ל עפי"מ שדנתי מדברי הש"ס ע"ז י"ג ע"ב דיש בכל הטלת מום בקדשים משום לא תעשון פן לה' אלתיכם יח) ואח"כ מצאתי שפבר קדמני בזה הגאון מו"ה יצחק חיות ז"ל מבראד בספרו שדה יצחק סי' ל"ז וכן הגאון מהר"מ ארי"ק נ"י שפעת אבדק"ק טארנוב באמרי יושר סי' ל"ז ועיין ג"כ בתשובת ריב"א סי' ל"ו וא"כ מדשרי להטיל מום בבע"מ עובר ע"כ דפרחה ממנה הקדושה לגמרי דאל"כ הי' לן לאסור משום דל"ת פן לה"א וא"כ אח"כ כשעבר המום איה חלה הקדושה למפרע וע"כ דהקדושה חוזר וניער מעצמו וכדברי מרן הרמ"ע ז"ל, וא"כ ממילא גם גבי ס"ת י"ל פן ולא כמו שכתב מעכ"ת נ"י דלא מצינו קדושה למפרע ועיין בריב"ש סוף סי' רפ"ה שכתב בזה"ל אבל מה שנגרף לי להתיר הלכה למעשה למפור ס"ת שנגמץ בו איזה טעות או שחסר אות אחת או שיתיר אות א' דכיון דפסול אין בו קדושת ס"ת יט) וה"ה פחומשין עכ"ל מובא בב"י סי' קנ"ג, הרי שכתב בפירוש דאם חסר אות אחת בס"ת ונפסלה אין בו קדושת ס"ת וה"ה פחומשין נדאי דלית ב"י קדושת ס"ת דל"ה בו מעולם קדושה זו הרי שם בפירוש כדבריי דהיכא דנפסל הס"ת מכח חסרון באמת אזלה ממנו קדושת ס"ת פולה, אולם ראיתי למרן הח"ס ז"ל ביו"ד סי' רע"ט דדעת אחרת אתו בכונת הריב"ש דדוקא לענין מכירה פתב דה"ה פחומשין אבל לענין הקדושה עומד בקדושתו בכל דבריו עיי"ש בארובה אם כי יש קצת סתירה למרן ז"ל מני' ובי' כי בסי' הקודם רע"ח נראה דשם פשיטא לי דס"ת שחסר אינו בקדושתו מש"ס דמנחות פ' הקומץ ובסי' שאח"ז סי' רע"ט נקט לפשיטות שפבר שנופסלה עדיין בקדושתה היא ושם בסי' רע"ח הביא דעת המהרי"ק ומרדכי דס"ל פן באמת דמשום חסרון פורתא לא פקע שם ס"ת ממנה ועיין ג"כ בשו"ת שערי צדק בסי' ד' מחלק או"ח ועיי"ש, וכן דעת הגאון נו"ב בסי' ע"א דהס"ת לא נפסל מקדושתו ע"י חסרון אות עיי"ש והח"ס הביאו בסי' רע"ט אף הנו"ב הכריח זאת דאלת"ה איה נתקדש למפרע וכמו שכתבתי לעיל וכבר הבאתי לעיל בשם הרמ"ע דגם בקדושה יש הקדש למפרע ע"י חוזר וניער א"כ לאו הכרח הוא וכנ"ל, וכן עיין ברמב"ם פ"ק כ' מס"ת שכ' דבחסרון א"ב קדושת ס"ת מפשטות לשונו משמע דגם קדושה א"ב ועיי"ש - אמנם אף אי יתיבא לי סברתו דבס"ת אין פסול כל הספר מכח החסרון י"ל דשאני ס"ת דלא בעינן בי' כתיבה תמה ושלימה היינו שלא יהי' בו חסרון אות דוקתבתם בתו"מ נאמר ולא בס"ת וכמו שביאר זאת בחות יאיר סי' רל"ה והשיג על מ"ש הרשב"א בתשובה תרי"א דדרשינן וכתבתם

גבי ס"ת ועיי"ש שפכתב דהוי אסמכתא גבי ס"ת ובאמת לא קאי זאת רק על תו"מ ועיי"ש
א"כ לפי"ז אין ראי' מס"ת חל תו"מ דנאמר בם וכתבתם שצריך שיהי' אצלם פתיכה
תמה ושלמה והיכא דחסר אות דל"ה פתיכה תמה ודאי דאזלה קדושתה ממנה משא"כ
גבי ס"ת דלא בעינן פתיכה תמה ע"כ פתבו הני גדולים שהבאתי למעלה דלא פקע
קדושתה ממנה ואפשר להסביר הדברים ממה שאנו רואים בקדושים בדיני קרבנות דכ"ז
שהקרבו תמים אין לה פדיון והטעם משום שהוא קדושת הגוף וקדושת הגוף אין לה
פדיון ועיין מנחות דף ק' ומעילה דף י"ט ורמב"ם ה' פלי מקדש גבי אבני מזבח שנופגם
דאין להם פדיון והטעם כמו שביאר הרמב"ן בע"ז משום דקדושת הגוף הוא ול"ה לה
פדיון ואפ"ה קיי"ל דבהמה שהוממה יש לה פדיון וע"כ שיצאה מקדושתה ע"י המום
וגבי עופות קיי"ל דאין להם פדיון ואף אם הוממו והטעם לפע"ד פשוט דכיון דאין תמות
ונזרות לעופות ע"כ ע"י המום עוד לא יצאה מקדושתה ועדיין קדושת הגוף עלי' ע"כ
אין לה פדיון משא"כ בבמה דיש בה תמות ונזרות ע"כ אם יש בה מום יצאה מקדושת
הגוף ע"כ שפיר יש לה פדיון וכמו כן נימא לענין ס"ת ותו"מ כיון דאין תמות לס"ת
היינו דלא בעי פתיקה תמה ע"כ באמת לא יצאה מקדושתה ע"י חסרון אות משא"כ
בתו"מ דאית בהם תמות דהרי הקפידה התורה על פתיכה תמה והיכא דל"ה תמה הוי
כמו בהמה שהוממה שיצאה מקדושתה וזה ברור ואמת בסברא, ועיין בשלטי הגבורים
פ"ב דשבועות דדיקה פסול של קדושת השם למום שבקרבו וכן דיקמה הרמ"א בסי' רע"ו
גבי קידוש שם של ע"ז ועיי"ש (ואם פי' צ"ע דמיון זה דהלא בבכורות ל"ג מבואר גבי
הטלת מום בקרבן דגם גרמא אסור וגבי מחיקת השם קיי"ל בשבת ק"כ דגרמא מותר
וצ"ע, ואולי פי' שם יש קרא נוסף לזה וכל מום אבל פאן דהוי רק מפסוק ל"ת משמע
דוקא בדיינים אבל גרמא שרי שוב מצאתי כספר חסידים סי' התק"י שפכתב בפירושו כ)
דגם גרמא אסור בשם מפת הד בכורות ה"ל (והנאני) אבל עכ"פ כיון דהפוסקים דימו
פסול דקדושת שמות למום דקרבו ועיין ג"כ בגדרים דף י"ד ע"ב בר"ן שם שפכתב בזה"ל
והזכרות שבה גדורים הן שע"י הפתיכה והכנה לשם קדושה הם קדושות עכ"ל הרי
שפכתב דקדושת השם הוי גדורים כמו קרבן שבאו ג"כ ע"י גדורים וה"ה פל קדושת
הפרשות דבאו ג"כ ע"י הפתיכה והפונה לשם קדושה ודאי שהן כמו גדורים דמ"ש
מאזפרות א"כ פמוגבי קרבן דהוממה נפלה מקדושתה כ"כ גבי שמות או פרשיות
שהוממה ע"י חסרון אות דאזדה קדושתה וכבר ראיתי להביא בשם הגאון מוהר"ר חיים
הבהן ראפאפארט ז"ל אבדק"ק לבוב ועוד מפמה גדילים גבי קדושת השם דאם נפסלה
אות אחת מתחת השם נחית קדושת כל השם והרבה מזה נמצא בספרי גדולי האחרונים
ז"ל, עכ"פ לי הדבר ברור דבפרשה של תו"מ אם נמצא בה פסול חסר תיבה וכדומה
שכל הקדושה פקע ממנה, ואל תשיבני בגדבוקו האותיות דפסול מפת פתובה תמה
כמבואר בסי' ל"ב א"כ איך פסק בש"ע דמהני גרידה האיך חל הקדושה למפרע י"ל כמו
שהבאתי לעיל בשם הרמ"ע דהקדושה חוזר וניער וכ"ז גבי גניעה כיון דליתא גבייהו
פסול שלכ"ס, שפיר שנייך לומר דהקדושה חוזר וניער אבל גבי חסר אות ותיקנה איך
נאמר דהקדושה חוזר וניער כיון דגם האות שניתקן פסול משום שלא פסדן א"כ לא
חלה כלל קדושה מחדש ולא שנייך לומר מצא מין את מינו וחוזר וניער ודו"ק - ואתכם

בברכה משולשת בני ומזוני וניחא וחי אריכא לו ולדורות עולם ידידו דו"ש וש"ת ע"ע פק"ק בוסערמין ח' תמוז תרף לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. כא) שוב נזכרתי לענין ביה"ד בפ' הקורא את המגילה וראיתי שם שכתב לחלק בין ס"ת לתפילין והוא ראי' גדולה לדברינו הנאמרים בפנים עיי"ש וכן מצאתי בספר תפארת ישראל למרן הגאון מהר"ל מפ"ג ז"ל פ"ק ס"ז שקליא וטריא גדולה בענין זה אי בתסרון אות בס"ת אגדה ממנה קדושת ס"ת או הקדושה נשארה עלי' וכן מדבר שמה גם מתו"מ עיי"ש שמדבר נפלאות בזה וכנראה שלא העלה בזה דבר ברור, ומתתימא על גדולי האחרונים שלא הביאו את דבריו בזה, וכן עינין בבית יצחק להגאון מלבוב ז"ל ח"ב מיו"ד סי' ק"ה אות ה' והעיר שם מדברי תוס' מגילה דף ט' ותמה על המהרי"ק שלא הרגיש בתוס' הג"ל ולא ראה שפ"ק קדמו בזה מהה"ל ז"ל בספר הגזפר, וכן עינין בספר קהלת יעקב להג"ח חו"ד ז"ל או"ח סי' קנ"ג ובח"ס יו"ד סי' רע"ט שהשואל פ"ג לדברי החו"ד ודו"ק ועינין ג"כ במלא הרועים בהשמטות ח"ג בתשובת שאלה לענין ו' קטיעא - בפנים פתבתי דעד שלא נגמר הפרשה לא בא עלי' קדושת הפרשה מטעם דל"ה פתיכה תמה פעת מצאתי בכ"ס סי' י"א דהעלה בפשיטות פ"ג אף גבי ס"ת דכ"ז שלא נגמר לגמרי אפילו נכתב פלו' ולא נתפרו התפירות אין בו קדושת ס"ת עיי"ש והוא ראי' לדברי ודו"ק - כב) סימן ז' המספר באו"ח סי' ע"ז פסק דאסור לקרות פנגד מי רגלים עד שימתן לתוכן רביעית מים ע"כ.

והנה בתכם צבי סי' ק"ב כתב דאם המים שמטיל לתוכן המה מרובים מן המי רגלים אף שאין במים רביעות מ"מ בטלים הם ולא אמרו רביעית רק להקל שאם יש במים רביעית אף שמי רגלים מרובים נתבטלו ברביעית אבל פשהם רוב בנדאי מבטלים את מ"ר המועטים וראיתו פ"ג דרביעית לא מהני בשאר איסורין מהני פ"ג כש"כ רוב דמהני בכל איסורין בנדאי מהני הכא במ"ר עכ"ד - וראיתי לנכדו הגאון מאוה"ג בספר ישועות יעקב בסי' הג"ל שפקפק בדבריו וכתב אף דחלילה לי' לסתור דברי זקנו מאוה"ג ז"ל מ"מ אם הי' בנדאי הי' אומר דמי רגלים לענין ק"ש ותפלה דומה להא דקאמר הש"ס בבכורות כ"ג אפר מקלה שנתערב באפר פרה דטהור מלטמא טומאת מגע ואינו טהור מלטמא טומאת משא משום דענין ביטול ברוב אינו מועיל רק לומר שהדבר שאנו דנין עליו הוא מן הרוב אבל אינו מהפך הדבר האיסור להיתר א"כ בדבר שהאיסור הוא היותו בבית או שהאדם נושא בזה לא מהני הביטול דמ"מ הדבר פ"ג לפנינו וה"ה בזה פ"ג דאסור לקרות ק"ש נגד מ"ר מה בק"ש שיש בהן רוב מים מ"מ יש בהן מ"ר ג"כ והוא קורא נגד מ"ר ודוקא רביעית שיש בהן שיעור מקנה למחטין המה מטהרין את המ"ר אבל לא כן רוב שאינו מטהר הדבר וא"כ הק"ו משאר איסורין פריכא דשם שפיר מהני הרוב משום דאינו אסור הפל ואנו אומרים הדבר שאוכל פעת או שנהנה ממנו שהוא מהרוב ורביעית לא מהני באיסורין דאין פ"ג דין טהרה רק איסור והיתר עכתו"ד הישועות יעקב עיי"ש - ולי הצעיר נראה בס"ד דדברי הח"צ ברורים בטעמם ושפתיו ברור מללו שאין הדבר דומה פ"ג לטומאת משא מפני שנראה לי ברור שאיסור מ"ר גבי ק"ש ותפלה ל"ה משום היותו אתו בבית כמו שחשב היש"י ז"ל רק עיקר האיסור הוא שלא יהא מגולה פדכתיב לא יראה לה ערות דבר וצריך לכסותו ואם היא מכוסה אפילו אם הוא אתו בבית שרי כמו שכתב המספר בסי' פ"ז בהדיא דאם יש צואה בבית

או מ"ר יכפה עליהם פלי ומותר לקרות לנגדן פיון דהווינו מכוסה וכו מבואר בריש סי' ע"ו בצואה בעשושית וכן אם צואה בגומה ונותן רגלו עליו מותר אף שהן בבית וע"כ דעיקר קפידה שלא יהי מגולה ובהדיא פתב הרמב"ן בפ' תצא בפסוק וכסית את צאתה ונ"ל וטעם פיסוי הצנאה אין הצנאה פטומאה שתטמא את מקומה ותהי' בוקעת ועולה אבל אסור לראותה בעת התפלה וכאשר נעלמה מעיני הרואה אין רע עכ"ל הטהור - וא"כ לפי האמור י"ל דהיכא דיש רוב נגד המ"ר ונתבטל חשוב כמו מכוסה פיון דנתבטל וא"כ שפיר מותר לקרות נגדן דומה לזה פתבו תוס' בגדה דף כ"ז ע"ב שהקשו לר"ש דסובר דשליא בבית טהור ומפניך בגמרא שם דטעמא דלי' הוא משום בטיול ברוב דדם הנלד נתבטל בדם הלילה והקשו בתוס' הא טומאת אנהל דמי לטומאת משא דלא מהני בטיול א"כ למה אמר הקא ר"ש דמייירי בטומאת אנהל דבטל ותירצו פיון דשליא אינו מטמא רק פשהוא שלם כמו שהאריכו בזה בעמוד הקודם א"כ השתא דנתבטל תו איולהחשיבו שלם וא"כ ממילא שפיר טהור הבית עיי"ש' וקמו כן אנו נמי נימא בנגידון דינו פיון דכל האיסור של מ"ר ל"ה רק בהיותו מגולה ונראה אבל בהיותו מכוסה שפיר דמי א"כ היכא דנתבטל שוב אין אנו מחשיבין אותו למגולה, ונראה רק פמכוסה ובמכוסה שפיר מותר לקרות פנגדו והדבר דומה ממש להא דתוס' אף דבאמת השליא שלימה הוא מ"מ פח הביטול מבטל ממנו החשיבות השלם כ"כ הקא פח הביטול מבטל ממנו פח הנגלה שלו ועושהו להיות פמכוסה.

ובאמת דזה יפוי פח הרוב בכל התורה פולה דבכל חלק וחקל של התערוכות אמרינו דמהרוב הוא וא"כ ג"כ הקא החלק שלמעלה מהתערוכות אמרינו דהוא מהמים וא"כ ממילא המ"ר הוא מתחת והוי מכוסה וא"כ ממילא שפיר מותר - וידיד"נ הרב הה"ג ר' חיים ציקער אבדק"ק האלאס (וכעת הוא הראבד"ק בערעגסאז) השיבני הא בדבר לח יש פילה א"כ בכל טפה וטפה ישנו מי רגלים א"כ אפתי ה"ה פנגלה עכ"ד, אבל באמת היא טעות דהא פתבו תוס' בזבחים ע"ט סוף ע"ב דהיכא דאיכא רופא אז אין לדון משום יש פילה וכן מן הדין דאל"כ איך יליף ר"י מדם הפך ודם השעיר דמב"מ לא בטיל דלמא פיון דיש פילה בדבר לח א"כ בכל טפה איכא מדם השעיר ע"כ קראו הפתיב דם השעיר ומנין מפאן דמב"מ לא בטיל אלא ע"כ דהיכא דאיכא רוב אזי המיעוט פמאן דליתא ולא שייך פלל לדון משום יש פילה בדבר לח וא"כ ה"ה הפח פיון דאיכא רוב מים המיעוט פמאן דליתא פנגלה רק טמור ונעלם מעיני האדם וז"ב ופשוט ועוד יותר יש לומר דאף אם תדון משום יש פילה בדבר לח מ"מ פיון דרוב מים א"כ בכל טפה וטיפה שתיקת מן התערוכות יהי בו שני חלקי מים וחקל ח' מ"ר דהא ודאי דבכל חלק קטן אף הקטנה שבקטנה מ"מ הרוב דבו מים היא א"כ בכל מה שיתראה לפניה לעולם יראו עיניה שני חלקי מים תחלה וחקל המ"ר הוא חלק קטן ומיעוט מאד שבעונצם מיעוטו לא תשלנט בו העין ח"פ שוב ממילא הוא פמכוסה מהעין ולא שייך בו ולא יראה לה ערות דבר דנדאי מייירי שנתראה ונגלה בפומבי עכ"פ שפיר פתבתי דע"י הרוב מים דאיכא הקא חשוב המ"ר פמכוסה או פכח הביטול וכדברי תוס' הנ"ל או פכח הסברא השני' שפתבתי דתמיד נראה ונגלה השני חלקי מים וחקל המ"ר בטל בעונצם מיעוטו ואין ראות העין שולט בו וא"כ ממילא פמכוסה דמי ודו"ק - ובסברא זו השגתי ג"כ על אביו של ידי"נ הרב הנ"ל ה"ה הגאון ר' אליעזר ציקער ז"ל שהי' ראבדק"ק בערעגסאז שכתב בסוף ספר קול ארי'

להקשות פיון דיש בילה בדבר לח ואין לה טפה שלא יהי נתערב בה זוחליו וכיון דאיפא שיעור טבילה בזוחליו לחודא בלי צירוף דנוטפין א"כ הא טבל בזוחליו ומה בכך שיהרוב נוטפין ולמה קיי"ל דנוטפין שרבו על הזוחליו דפסול לטבול בו וכתב דהוי מטעם חציצה ועפי"ז העלה שם דבמחצה על מחצה דלא שיהי חציצה שפיר יכול לטבול בו עיי"ש שיהאריף בזה, והנה בעיקר הערתו בנוטפין שנתערבו בזוחליו דנימא יש בילה ובכל טפה וטעה יש מים זוחליו הפשרים לטבילה פבר קדמו הגאון ר' אהרן פריעד ז"ל אבדק"ק בוסערמין בספרו אומר לציון אות ש"ה, ומה שניחא להרב ר' אליעזר ז"ל בפשהרוב נוטפין מטעם חציצה היינו דנוטפין יהי חציצה לזוחליו הרב אומר לציון ז"ל כתב דל"ה חציצה משום דקיי"ל דכל פשהוא מבריית המינים ל"ה חציצה רק כתב דברוב נוטפין לא שיהי יש בילה דלא אמרינו יש בילה במיעוט שנתערב במרובה פסברת הש"ך ביו"ד סי' שכ"ד ועיין בס' קול אר"י הג"ל מה שכתב בזה והעלה דגם מיעוט במרובה שיהי סברת יש בילה וכן כתב בהגהות הגרי"ב ביו"ד שם וא"כ לכאורה קשה קו' הג"ל אף בנוטפין שרבו על הזוחליו ואין לומר דמה"ט פסול משום דמיעוט זוחליו בטליו ברוב נוטפין ז"א דכבר כתב בספר אומר לציון שם בשם המל"מ ובשם המנחת פהן דהיתר נהפך להיות איסור לא אמרינו אולם עיין בפרמ"ג בפתיחה לה' תערובות פ"ה דדבר זה תלוי בפלוגתא רש"י ותוס' עיי"ש ועיין ג"כ ר"ן גדרים נ"ט ע"ב ודו"ק - אולם אני תמה מאד על הגאונים הג"ל שדנו בטבילה משום יש בילה או אין בילה משום דנראה לי פשוט דכל השקלא וטריא ביש בילה הוא ונקא אם נימא דנתחלק שנה בשנה ובכל חלק שאנו נוטליו מהתערובות יש בו מן האיסור משא"כ בדבר יבש שאינו נבלל אזי יש מקום דלא נתערב בו מידי וגבי דבר לח שנגבלל אמרינו דמתחלק בשנה ובכל טפה וטפה אמרינו דיש שם המיעוט, אבל ודאי דחלק הקטן שנתערב בחלק הגדול אינו במציאות גדולה כ"כ כמו החלק הגדול רצוני לומר דודאי החלק הגדול תופס מקום באויר יותר מהחלק הקטן דודאי מציאת הקטן לא ביטל את מציאת הגדול ורק סברת יש בילה מועיל רק לומר דהחלקים של הקטנה מתערב בשנה בחלק הגדול ובכל טפה מן התערובות יש בו מעורב מן חלק הקטן אבל ודאי בטפה זו יש בו מן החלק הגדול יותר ממן החלק הקטן ושטח מציאת החלק הגדול יותר רחב ויותר גדול מן החלק הקטן וזה דבר שאין החוש מכחיש דדי בסברת יש בילה לומר דהדבר המתערב הולך בכל מקום ומתערב בשנה חבל לא דנימא דמתפשט שטחו בכל מקום ודוחק רגלי הדבר שנתערב בו ומבטלו מן המציאות וכאלו רק הוא נמצא שם במקום.

שעמד שם מתחלה הדבר שנתערב בו ועכשיו רק דבר הנתערב תופס מקום זה וזה שגר מוחלט לומר פן אלא ודאי דדבר שהי מתחלה קודם התערובות הוא שיהי גם עתה אחר התערובות רק אחר שנתערב בו דבר לח ניתוסף על דבר הראשון מזה המתערב והולך אתו עמו שנה בשנה בכל מקום שהוא הולך ולפי ערך התערובות פן הוא ההוספה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו אבל מתפסת המקום שהי תפוס הראשון לא לקח המתערב ממנו אף תפיסה משהו וזה ברור ואמת והארכתי קצת בבאיור הדבר יען שרציתי לברר ברור מופתי והבן - כג) ולפי האמור קשה לי לצייר מאד איך יוכשר הטבילה ברוב נוטפין ומיעוט זוחליו ע"י דיאמרו דיש בילה והזוחליו נתערבו ונבללו יפה בשנה ובכל טפה שאנו נוטליו מן התערובות יש בו מעורב מן הזוחליו אמת שהוא מעורב בו

עכ"ז בשטח המציאות ובתפיסת מקום מן האויר יש בטפה זו יותר מן הנוטפים מן הזחלין ובכל טפה וטפה ע"כ מוכרחין לומר פן דיש בהרחבת השטח יותר מן הנוטפין מן הרחבת שטח הזחלין וכמו שבארתי למעלה דנדאי לא ביטל המיעוט שנתערב בו את מציאת הראשון ולא דחק רגלי התפיסה שתפס הראשון ממקום האויר וזה ברור מצד משפט הטבע - והשתא לפי"ז גבי טבילה דהתורה אמרה ורחץ בשרו במים ושהוא גופו כולו מכוסה במים ולא ישאר אפילו פחות השערה בלא מים הפשרים לטבילה וא"כ פאן שהרוב נוטפין א"כ נדאי שאין כל גופו מכוסה מן המים הפשרים לטבילה ואם כי יש ביילה ומתערב יפה והטפה הפשרה ישנו במציאות כל טפה וטפה עכ"ז גם מים הפסולין שהו הרוב נמצא ובשטח המים המכסין את הגוף ישנו ג"כ מן המים הפסולין דכי בטלה מציאת המים פסולין מפח סברא דיש ביילה בתמי' נדאי לא א"כ נשאר חלק גדול מן בשר האדם בלא טבילה ודומה להא דאמרו בש"ס ונבחים דף פ' דלמא"ד הגאון צריכה שיעור לא מועיל סברת יש ביילה דמ"מ נחסר מהשיעור הצריך להגאון וכ"כ ה"א גבי טבילה אם דיש ביילה ונתערב יפה מ"מ נחסר מהשיעור הצריך לטבילה דצריך שהגוף יהי מכוסה בכל שטחו ממים פשרים וכאן ע"כ נתפסה גם ממים פסולין וזה ברור ואמת לכל המעיין בצדק, ועפי"ז גם היכא דהוא מחזעמ"א פסול כד) לטבילה מפח סברא הנ"ל ואפילו במיעוט נוטפין הי' לן לפסול מפח סברא הנ"ל פיון דעכ"ח איכא גם ממים פסולין ה"א המכסה את הגוף ונחסר משיעור הטבילה דומיא דהזאת דהוי רק כ"ש ואפ"ה פסול פיון דעכ"פ נחסר מהשיעור וה"ה ה"א ורק גבי מיעוט אמרינו מיעוט בטל ברוב ואיסור גהפך להיות היתר ומה שאין אנו אמרינו פן גבי הגאון באמת כתבו פתוס' שם דהוא רק מחומרת מי חטאת, עכ"פ זה אמת דבמחזע"מ ומכש"כ ברוב נוטפין נדאי דלא שייך לדון משום יש ביילה וכל האומר פן אינו אלא טועה טעות גדולה ומהתימא על שני גדולי התורה הנ"ל שטעו בדמיון כ"כ להכשיר בנוטפין שנתערבו בזחלין אף בלא רוב זחלין מטעם יש ביילה ולדעתי לא ניתן להאמר כלל, ואדרבא לדעתי יש להקשות להיפך ברוב הזחלין על הנוטפין דכשר לכ"ע למה יהי פשר פיון דיש ביילה א"כ בכל טפה וטפה איכא מים פסולין ולפי"מ דקיי"ל דלטונמאת משא אין ביטול ולא אמרינו אי גהפך להיות מותר א"כ פיון דאיכא נדאי פאן מים פסולין א"כ נחסר משיעור הטבילה כ"כ כמה מן המים הפסולין מכסין בשטח הכשר ולמה יהי פשר אם לא דנימא דל"ד פאן לטונמאת משא משום דשם הוא נושא כל התערובות ביחד ע"כ הוא נדאי נושא את הטומא משא"כ פאן גבי טבילה דאני דנין אם המים הנגע בגוף בשר האדם הי' מים פשרים אי לא אז פיון דאיכא רובא מים פשרים ובכל התורה כולה אזלינן בתר רוב ועל כל מה שאנו דנין עלי' אמרינו שהוא מן הרוב א"כ כ"כ אמרינו ה"א דכל מה שנגע בפשר הי' מן הרוב והמים שהו פסולין יען שהו מיעוט אמרינו דנשאר לאחור להלן רחוק מן הגוף כמו בכל רוב דכל מה שפא לידינו אמרינו שהרוב פא לידינו כ"כ ה"א אמרינו דמים פסולין נדחק לאחור ושטח המים הנראה ונסמך לגוף כולן היו ממים הפשרים והוא מתורת רוב שגלמה תורתנו לומר פן וא"ש הנ"ל בס"ד וכ"ז להיכא דאיכא רוב אבל באמת היכא דליכא רוב ממילא דאין לומר פן וא"כ ממילא אין להכשיר גבי טבילה מפח סברת יש ביילה ודלא בגאונים הנ"ל, וכבר הקשיתו זאת לידי"נ הרב ר' חיים צוקער הנ"ל זה רבות בשנים ולא מצא מענה ליישב דברי אביו ז"ל ודו"ק -

וממוצא דברינו נתחזקו דברינו שכתבתי למעלה ברוב מים לגבי מ"ר מועטים דשפיר חשובין המ"ר מכוסין ע"י הרוב דמים דאמרין דמה שנראה למעלה בשטח העליון הוא כולה מהרוב והמיעוט מ"ר נדחוק למטה ולא נראין כלל וכמו דמה"ט פשרה הטבילה ברבו הזוחלין דהוא ג"כ מפת סברא זו וכמו שכתבתי לעיל א"כ כ"כ הכא וממילא פיון דאנו מחזיקין המ"ר מפת הרוב כמכוסין ע"כ שפיר מותר לקרות פנגדון אף זולת זה ג"כ יש להתיר פנגדון המ"ר מפת סברא השנית שכתבתי למעלה דאף אי אפרת דיש בילה ובכל טפה יש ג"כ ממיעוט המ"ר וגם הוא נראה למעלה בשטח העליון מ"מ דע"כ הרוב ממנו הוא המים וכנ"ל באריכות דהמיעוט המתערב אינו דוחק לרגלי תפיסת המקום שיש להרוב במקום מציאתו א"כ ע"כ הרוב הנראה למעלה הוא מים הפשרים והמיעוט הנראה ג"כ הוא בטל במיעוט בעין הרואה ואין העין תופס בראי רק הרוב והמיעוט כמאן דלא דמי וא"כ ממילא חשוב כמכוסה וגם זה א"ש בסברא פאן פנגדון המ"ר אמנם לגבי טבילה ע"כ מוכרח לומר פסברא הנ"ל עכ"פ מכ"ז מבואר דדינו של הח"צ אמת - הנה עם סברת התוס' דנדה הנ"ל ישבתי בעזה"י קי' המל"מ ב"ה משכב ומושב על המרדכי סוף חולין שהקשה אמאי שכבת זרע של זב מטמא במשא משום דא"א בלא צחצוח זיבה אמאי לא יוכטל ברוב וכן יבמה שרקקה דם דמהני מהאי טעמא דא"א בלא צחצוח רוקה אמאי לא והי' בטול ברוב רוקה ע"כ קו' המרדכי והקשה המל"מ דאיך שייך בזה ביטול כלל הלא קי"ל דלעגנן טומאת משא לא שייך ביטול וכאן עכר"ח דלעגנן טומאת משא איירי דלעגנן מגע בלאו"ה מטמא במגע מפת ש"ז ורק לעגנן רוקה אמאי יהי' ביטול הא דמי לטומאת משא עיי"ש - ובעזרת השם יתברך אמרתי דבר אמותי בישוב קו' זה, והוא דבש"ס נדה דף כ"ב מבואר דזב שראה קרי אינו סותר רק יום אחד ומבואר שם דגזה"כ הוא דזיבה גמורה בלי תערובות ש"ז סותרת ז' ימים אבל צחצוח זיבה דעירב בה שיז אינו סותר אלא יום אחד והנה תוס' שם ד"ה לפי פתבו דכאמת מהאי טעמא מטמא רבי יאושע ש"ז של זב במשא משום דאי אפשר בלא צחצוח זיבה אלא דהקשו אמאי לא מצריף ר"י קרא ע"ז דמטמא במשא כמו דמצריכין קרא דיסתור יום א' ותירצו דר"י מירי ביום שראה הרבה זיבות דיש בו רוב זיבות ור"י סובר, דלא אפשר בלא צחצוח זיבה בעין שלא יהי' פתיף בה ש"ז ור"א ס"ל פיון דעירוב בה ש"ז אינו מטמא במשא וכן מוכח מסוגיא דשם דאי לאו קרא ל"הסותר כלל אפילו יום אחד אלמא דזיבה המעורב בה ש"ז ל"ה זיבה כלל ע"כ לדידן טהור לגמרי עכ"ד התוס' ביהור קצת מבואר מזה דלא מקרי זיבה היכא דפתיף בי' ש"ז ורק לעגנן סתירה דיום א' גלי קרא דסותר וגבי טומאת משא דלא מצינו דגלתה התורה שיהי' חשובה זיבה באמת לא חשוב זיבה ולא מטמא במשא רק ביום דרואה הרבה זיבה אז סובר ר"י דא"א דלא יהי' קצת זיבה בעין בלא עירוב כלל ומשום האי קצת שהוא בעין הוא מטמא במשא כן יוצא מתוך דברי תוס' הנ"ל דנדה דף כ"ב (ואין לומר פיון דגלי קרא דמקרי זיבה לעגנן סתירה גיליף משם דמקרי ג"כ זיבה לעגנן טומאת משא ז"א דהא חזינו דלא עשאה התורה כזיבה גמורה דהא אינו.

סותר ז' ימים א"כ לגבי מה דגלי גלי ומה דלא גלי לא גלי וז"פ) אבל עכ"פ דזיבה דפתוף בי' ש"ז לאו זיבה הוא ור"י דמטמא הוא משום הכ"ש דיש בה בעין בלא עירוב - והנה תוס' נדה כ"ז שהבאתי לעיל גבי שליף דמטהר ר"ש משום ביטול ברוב הקשו הא טומאת

אוקה דמי לטומאת משא דלא שייך בה ביטול ואמאי מטהר ר"ש משים ביטול ותי' פיון דאין שליא מטמא אלא כשהוא שלם וע"כ מפח הביטול אין להחשיבו שלם ועיי"ש, ונראה לי לומר בעזה"י דכמו שכתבו תוס' גבי טומאת שליא דאף דהוא באמת שלם יען שיש פאן ביטול אין להחשיבו שלם וממילא דבטל ומותר כ"כ י"ל גבי טומאת משא דזיבה פאן דאינו מטמא במשא רק כשהוא בעין א"כ י"ל דמפח הביטול תו אין להחשיבו לבעין וקו' כמו דמעורב בה ש"ז וע"כ ממילא שפיר אינו מטמא במשא אילו הי' בטל וא"כ שפיר הקשה המרדכי ולק"מ קו' המל"מ וכן לענין יבמה שרקקה דם פיון דאמרו בסוטה דף י"ו דשלשה צריכין שיראו אותה וחד מנהון הוא רוק יבמה דכתיב לעיני הזקנים וכן הוא להלכה באה"ע סי' קנ"ד וא"כ פיון דצריך לראות הרוק בעת שמוציאה מפיו והשתא דאיכא רוב הנתבטל בו הוי כמו שלא ראו הב"ד אותו הרוק ע"י הביטול דנתבטל בתוך הדם ויהי' מזה ג"כ סיוע גדולה לענין מה שפכתתי למעלה לענין ראית מ"ר דכיון דאיכא רוב פנגדא אמרינן דמה שנראה הוא מהרוב וכמו כן פאן ג"כ אמרינן דמה שנראה לבי"ד הוא מהדום שהוא הרוב ומינושב היטב מאד קו' המל"מ הג"ל וממילא דנתחזק ג"כ עי"ז דברינו הג"ל לענין שאלת הח"צ והוא ראי' ברורה וראוי לסמוך עלי' להלכה למעשה ודו"ק ואחר שזכיתי לש"ס ווילנא ראיתי בהגהות מהר"ן חיות גדה כ"ז שיהי' קו' המל"מ על המרדכי מהא דטומאת משא גבי ש"ז של זב ורמז לעיני לתוס' כ"ז הג"ל שהבאתי לעיל ולא פירש דבריו ובטח שפיון לדברינו דמשם יתורץ קו' המל"מ ובי"ה שפונתי לדעת גדול כמוהו ורק אני הלכתי עוד יותר דגם קו' מיבמה מתורץ בדרך הזה וברוף ה' שהניחני בדרך אמת - אף עדיין אנו צריכין למודעי על מה שפכתתי דקו' המרדכי הי' עפי"ד תוס' דגדה דמירי שראה הרבה זיבה ומטעם דאיכא כ"ש במין הוא מטמא רמשא א"כ ע"כ מירי הקא דרוב הוי זיבה כמו שכתבו תוס' גדה כ"ב הג"ל דביום פזה הוי רוב זיבות וא"כ קו' המרדכי דינובטל ברוב מעיקרא ליתא דהא הרוב זיבות הוא והמיעוט הוא שיש ואיך שייך ביטול באופן זה, אף א"ש משום פיון דאינו מטמא במשא אלא כשהוא בעין והאי בעין כ"ש הוא והשאר אף דהוא זיבות מ"מ הוא טהור ולית בי' דין זובה ע"כ שפיר הקשה דהאי פיש ינובטל ברוב זיבה דהוא טהור וא"ש אלא דעדיין לא ינח בזה פיון דקו' המרדכי בחולין הג"ל אליבא דרבי יודא אגיל ור"י ס"ל דמין ב"מ ל"ב, א"כ אפתי יוקשה מה הקשה המרדכי אליבא דרבי יודא דינובטל האי כ"ש דהוא זיבה טמאה ברוב זיבה טהורה הא מין במינו הוא דנדאי האי זיבה אף דטהור הוא מ"מ מין זוב איקרי עיין גדה דף ל"ז דזיבה הוי כבצק של שעורים וש"ז פלוגן ביצה וא"כ נדאי מינו הוא ואפתי יוקשה איך שייך בזה ביטול אף יש לומר פיון דאינו מטמא רק האי כ"ש שהוא בעין ולגבי האי כ"ש נדאי דיש בש"ז רוב פנגדו וע"כ הקשה דינובטל האי כ"ש ברוב ש"ז, ואם דאפתי יש פאן רוב זיבה אף דטהורה היא מ"מ ליהני מין במינו ול"ב י"ל דאמרינן סליק לרבי יודא סליק הזיבה טהורה כמי שאינו והזיבה הטמאה יהי' בטל בש"ז וא"כ קו' המרדכי אתיא שפיר ודו"ק פי הדברים בעזה"י פנים ואמתיים ומחודשים ממש פי לא ראיתי עוד מי שיבאר דברי המרדכי באופן הזה ודו"ק - ואגב אעורר עוד בענין זה הנה המל"מ שם ב"ה מו"מ העלה דדוקא גבי דבר יבש שייך לומר דטומאה כמאן דאיתא דמי אכל בלח לא אמרינן זאת ועיי"ש וכן דעת מהר"י קורקס בכ"מ סופ"א מאבות הטומאה והמקור חיים בסי' תמ"ז הסביר בזה דעת הרמ"א דפסק

דלח בלח לא אַמְרִינן חוּזַר וְנִיעַר גַּבֵּי פֶסַח, וּפְלֵא שְׁלֵא הִרְגִישׁוּ שְׁתוּס' לָא סְבִירָא לִי חִילּוּק זֶה דְּמִדְּהִקְשׁוּ בְּתוּס' נְדָה כ"ז הַגְּ"ל דְּלָמָּה לָא פְּרִיף הַש"ס בְּבִכּוּרוֹת מְהָא דְשְׁלֵיָא בְּבֵית דְּטְהוֹר מְטַעַם בִּיטוּל בְּרוּב אֲלֵמָא לָא אַמְרִינן דְּטוּמְאַה כְּמָאן דְּאִיתָא דְּמִי עֵי"ש מַה שְׁתִּירְצוּ בְּזֶה מְזֶה נִרְאָה דְּתוּס' לָא ס"ל חִילּוּק הַגְּ"ל כֹּה) דַּאל"כ לָא הִקְשׁוּ מוּדֵי מְשׁוּם דְּשְׁפִיר גְּמוּחַ בְּדָם דְּהוּי לַח בְּלַח וְע"כ דְּלֵא ס"ל פְּנ"ל וְדו"ק וּבְרִיטְב"א שְׁם נְדָה מְשַׁמַּע דְּכָל דִּין טוּמְאַת מְשָׂא כְּדֵאִיתָא דְּמִי רַק בְּדָבָר חָשׁוּב אַמְרוּ זֹאת כְּגוֹן בְּחִתִּיבָה הִרְאוּי לְהִתְפַּבֵּד וְעֵי"ש - כו) אֹר לְיוֹם ב' שְׁמוֹת תְּרַס"ח לִפ"ק בּוֹסְעֶרְמִין יצ"ו.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵיכְטְהָאֵל. סִימָן ח שׁוֹכ"ט וי"ר אֵל כְּבוֹד אֶהוּבֵי גִיסי הָרַב הַה"ג חו"ב בְּנִש"ק כַּש"ת מו"ה שְׁלֵמָה פְּרִיעֶדְמָאן נ"י יוֹשֵׁב עַל פֶּסַח הַהוֹרָאָה בְּבִאָדְעוֹן אֲצֵל וויען יע"א בְּקַהֵל יִרְאִים דְּשָׁם יע"א.

יְקַרְתָּהּ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁרַמְזַת לְעֵינֵי בְּרַש"י תְּרוּמָה פְּסוּק י"ב שְׁהֵם נֶגֶד דְּבָרֵי הַש"ס שְׁבַת ד' צ"ב - וּבִיּוֹתֵר תְּמוּהִין לָהּ דְּבָרֵי הַרְמְב"ן שְׁם עַכ"ד בְּרַמִּיזָא, הִנֵּה קוֹנְשֵׁיָא זֹו קו' קְדוּמָה הִיא מְדוּרוֹת שְׁלִפְנֵינֵי ה"ה כְּתִיבָה בְּסִפְר פְּנִים יְפוֹת בִּפ' תְּרוּמָה וּבְתִשְׁבוֹת ח"ס או"ח ס' ע' וּבְחִידוּשֵׁי לְשַׁבַּת שְׁם וּבְמִנ"ח מְצֻנָה צ"ה הִבִּיא שְׁקו' זֹו כְּבָר הִקְשָׁה הִרְא"ש ז"ל עַל הַרְמְב"ן, וּבְאַמְתָּה עַל רַש"י אֵין תְּמוּהָ כ"כ דְּהַפְּנָה בְּשְׁלִישׁ הָעֲלִיּוֹן וְכֹן כְּתַב בְּאַמְתָּה הַמִּנ"ח שְׁם, אֲבָל עַל הַרְמְב"ן שְׁפִיר קָשָׁה וְהִנֵּה ח"ס שְׁם בְּחִידוּשֵׁי תִי דְּבִשְׁבַת שְׁם מִיִּירֵי מְהָאָרוֹן שְׁשִׁבְרֵי לוחות מְוַנְחִים שְׁם וְרַש"י אֵיִירֵי מְהָאָרוֹן שְׁל לוחות הַשְּׁלֵמִים עַכ"ד, וְרִאִיתִי לְאַחַד מְגִדוּלֵי רוּסְיָא בְּעֵלָה הַמְּאַסָּף הַיּו"ל בִּירוּשְׁלַיִם תְּבַע"א שְׁתַּמָּה עַל מָרְן ז"ל מִבְּב"ב וּמְנַחֲחוֹת ד' צ"ח דְּשִׁבְרֵי לוחות הִיו יַחַד עִם הַלוחות הַשְּׁלֵמִים אִף נִרְאָה לִי בִּס"ד לְקַיִים דְּבָרֵי מָרְן רַבָּן שְׁל יִשְׂרָאֵל עַפ"י ד' תוּס' עִירוּבִין ס"ג ע"ב שְׁכַתְבוּ דְּעַד בְּגִין בֵּית עוֹלָמִים הִיו הַשְּׁבְרֵי לוחות בְּאָרוֹן בִּפ"ע וְכֹן עֵינֵי בְּרַש"י בְּהַעֲלוֹתָהּ בִּפ' וְיִהִי בְּנִסּוּעַ הָאָרוֹן דְּשִׁבְרֵי הַלוחות הִיו בְּאָרוֹן בִּפ"ע ע"כ דְּבָרֵי מָרְן הַגְּ"ל עוֹלִין שְׁפִיר וְכַנִּים וְאַמְיִתִּים בִּישׁוּב הַקּוֹנְשֵׁיָא הַגְּ"ל וְעֵינֵי בְּתוּס' עַל הַתּוֹרָה סוּף תְּרוּמָה שׁוּב מְצִאתִי בִּידֵי מְשָׁה בְּמִדְּבָר רַבָּה פ' ד' שְׁמַבִּיא בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלֵמִי כְּדְבָרֵי מָרְן ח"ס דְּשִׁבְרֵי לוחות הִיו בְּאָרוֹן בִּפ"ע וְכַדִּי שְׁלֵא יַחֲלֹקוּ שְׁנֵי הַתְּלִמִּידִים מְוַכְרַח לומר כְּדְבָרֵי תוּס' עִירוּבִין וְדו"ק וְעֵינֵי תו"ס סוּטָה בְּדָף מ"ב סוּף ע"ב וְדו"ק - וְאַנִּי עֲשִׂיתִי סְמוּכִין לְדְבָרֵי רַש"י ז"ל דְּהָאָרוֹן הִי לְמַטָּה מִכְּתוּפֹתֶיהֶן מִדְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ רַבָּה סוּף פ' בְּמִדְּבָר דְּאִיתָא שְׁם דְּנוֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הִיו מְוַכְרַחִין לִילָף אַחֲרוֹנִית מִפְּנֵי כְּבוֹד הָאָרוֹן שְׁלֵא יִהִיו בְּאַחֲרוֹנֵיהֶן אֵל הָאָרוֹן וְעֵינֵי שְׁם דְּמִשְׁבַּח בְּזֶה אֵת בְּנֵי הַקְּהָל לְגַבִּל שְׁאָר הַנוֹשְׂאִים כְּלִי הַמְּקַדָּשׁ שְׁהֵם הִיו מְהַלְכִין פְּנִיָּהֶם אֵל הַדֶּרֶךְ עֵי"ש וְכֹן פֶּסֶק הַרְמְב"ן בַּה' כְּלִי מְקַדָּשׁ וּפְלֵא שֶׁהַכ"מ לָא הִעִיר מְקוּמוֹ וְהוּא לְקוּחָה מִדְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ הַלְלוּ, וְהַשְׁתָּא לְדְבָרֵי הַרְמְב"ן דְּהָאָרוֹן הִי גְבוּהָ וְנִישְׂא לְמַעְלָה מִכְּתוּפֹתֶיהֶן לְמָה הִיו צְרִיכִין לְזֶה לְהַלְלוּ אַחֲרוֹנִית הָא בְּלֵאו"ה לָא הִי מְגִיעַ אַחֲרוֹנִיהוֹן נֶגֶד הָאָרוֹן וְע"כ דֵּהִי לְמַטָּה מִכְּתוּפֹתֶיהֶן וְכַדְעַת רַש"י ז"ל וְדו"ק - כז) וְהִנֵּה הַפְּנִים יְפוֹת הִעִיר עַל הָאֵי גְמִירֵי דְּאַמְרָן בְּשַׁבַּת שְׁם דְּתַלְתָּא מְלַמְעָלָה הָא הַשְּׁלֵחָן הִי נִישְׂא תְּקִיפָה לְמַטָּה לְמַא"ד הַמְּסַגְּרָת הִי מְעַל הַשְּׁלֵחָן, עַכ"ד - אִף עֵינֵי בַח"ס שְׁם דֵּהִי שְׁיַעוֹר ל"ה לְפִי הַמְּדָה רַק לְפִי כְּבוֹד הַמְּשָׂא וְא"כ לְק"מ דִּי"ל דְּדָף הַשְּׁלֵחָן הִי שְׁלִישׁ בְּמִשְׂא מְשָׂא שְׁל כָּל הַשְּׁלֵחָן וְא"ש בִּס"ד - וּבְזֶה אֲצֵא בְּשֵׁים שְׁלוֹ טוֹבָה וּבִישׁוּעָה קְרוּבָה לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל אַכִּי"ר - גִּיסָף אוֹהֲבָף לְנִצְּחָף ב' וְיִקְהֵל עֶטְר"ת לִפ"ק בּוֹסְעֶרְמִין יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ט' בעזה"י א' תצוה "רק שלום" לפ"ק ז' אדר
בנסערמין יצ"ו.

בחדש אדר שלמא אשדר לכבוד ידיד"נ הרבני המופלג בתורה ובחסידות פאר המדות
כש"ת מו"ה חיים יעקב הפהן זאלצער נ"י נכד להגה"ק בעהמ"ס אנהל דוד ז"ל פעת
עומד על המשמר לשמור שבוי' רוסיא הנשבים ביד חיל קיר"ה במלחמה הגדולה
הנקראת מלחמות העולם, בנחלת האדון דאראניי במחוז פּעסט יצ"ו.

ידידי נ"י, פתבו הראשון גם השני פאו לידי בעתו ובזמנו וריותי גיל ועונג ממעשה ידיו
הראשונים והאחרונים ועברתי בתרי אמרי האמורים בדעת והשכל ובנפש חפציה וגם
קריתי אותם ברבים בבהמ"ד קודם הלימוד פי מצאתי בהם התעוררת גדול ותוכחה
מגולה ע"ד השערורי' הגה"ל בבית ישראל בעוה"ר, וקרא תמה על גדולי זמנינו הי"ו
שיושבים בחיפוק ידיים ורואים בירידת קרן ישראל וקרן התורה, ר"ל מבלי לעשות
פעלים לרומם בית ה' ע"י צעקה ותשובה ותפלה המעבירים רוע הגזרה והצעתי דבריו
לפני כ"ק הגה"צ שליט"א פמבוקשו וכו' והעיקר הכל להחזיק במעוז התורה כי היא הוא
החומה נשגבה והמליצה ישרה ובזכותה נצא מהגלות פמבואר במדרש הנעלם וכתבתי
זאת להניח דעתו - וע"ד שאלתו במכתבו השנית אם עוברי עבירה מחמת ממון יכולין
לצרף אותם למנין ורצונו לידע זאת יען כי במקומו בעוה"ר רובן מחללי שבת פפרהסיא
בחנות פתוח ועוסקים במו"מ פריש גלי' ע"כ נפשו בשאלתו אם טוב לישב יחידי
ולהתפלל בלי מנין ושלא להתערב עמהם פלל או עדיף לעשות עמהם מנין ולהתפלל
בעשרה זה תוכן שאלתו - ומעלתו העיר מדברי המחבר באו"ח סי' נ"ה סעי' י"א
שעברין גמנה לעשרה ועיי"ש כח) אמנם לפע"ד אין ראי' מהמחבר הג"ל לנידון
שאלתנו משום דמבואר בב"י הטעם דעברין מצטרף לעשרה משום דאעפ"י שחטא
ישראל היא ובקדושת' קאי ולא יצא מקדושת ישראל וכ"ז בשאר עבירות אבל בעברין
דחילול שבת ר"ל דנעשה מומר לקל התורה פולה אף בעבירה דרפנן פמבואר בסי'
שפ"ה ובי"ד סי' ב' ועיי"ש בפרמ"ג ובשמ"ח דאין חילוק בין להכעיס או לתאבון בכל
אופן הוא פגוי לכל דבר עיין שו"ת מנ"א ח"ב סי' כ"ד ותש"ו יד יצחק ח"ג סוף סי' מ"א
שבכלל אופן הוא מומר וה"ה פנוי וכל דבריו א"כ בעוה"ר יצא מפלל קדושת ישראל
ואיני בכלל אעפ"י שחטא ישראל הוא וא"כ ודאי דאינו גמנה לעשרה ואינו בכלל
ונקדשתי בתוך בני ישראל וז"פ וברור - אולם שאלתו אינו חדשה וכבר עמדו בזה
בספרי התשובות מגדולי האחרונים וכבר פתיבה ג"כ בפרמ"ג או"ח סי' נ"ה בא"א סק"ד
וכה דבריושם מומר לעפ"ם ומחלל שבת פפרהסיא אפילו לתאבון דינו פכפ"ם ואין
מצטרף ורק בשאר עבירות יש חילוק בין לתאבון או להכעיס והא דסעיף י"א דעברין
מצטרף הוא בשאר עבירות עכ"ל וא"כ מפני שאלתו בדברי מרן הפוסק האחרון הג"ל
וכן נמצא פתוב בספר שדי חמד בכללי הפ"ם פלל קנ"ו דמומר אינו מצטרף לכל דבר
שבקדושה עיי"ש, וכן מצאתי בספר המאסף היצא בירושלים תבב"א משנת תרע"ד
בכרך ב' סי' ג' מרב א' ממדינת ענגלאנד שכתב שם בתשובתו להוכיח דבחילול שבת
אין חילוק בין להכעיס או לתועבון ושם פתב בזה"ל ודע כי רע עלי המעשה מאד שראיתי
פה ענגלאנד וכן שמעתי שגם במדינות אחרות ישנם הרבה מבע"ב ישראלים שמוכרים
בחנות שלהם ביום ש"ק פפרהסיא ושהכל יודעים מזה והרבה פעמים פשאין מנין

בביהכ"נ הגבאי קורא להם לעשות מנגן ולצרוף אותם לעשרה וכדי בזיון וקצף וכמה פעמים מחיתי בהם ותשובתם תמיד דאינם עושין להכעיס ורק לפרנסה בדם כבר הבאתי שאפילו לתאבון הוא מומר ואין מצטרפין אותו למנגן כהפרמ"ג הנ"ל ד' ירחם על עמו בית ישראל פי רבה השערורי' ר"ל עכ"ל הרב הנ"ל, בספר המאסף הנ"ל, וכן מצאתי שאלה זו בשו"ת צבי תפארת להגה"ק בעל דר"ת ו"ל וכתב באזהרה יתירא שלא לעשות מנגן מאותן האנשים המחללים שבת קדש ח"ו פי אינו נמנין כלל בקדושת ישראל ומוטב להתפלל ביחידות וכה סיים בתשובתו שם סי' כ"ט לקיים והבדלו מתוך העדה הרעה עיי"ש וכן נשאל בזה בשו"ת לבושי מרדכי סי' קי"א ובסי' ט"ז אות ג' שיבחר מאד ליחידי סגולה שמונעים רגלם מבית תפלה שמצטרפים אנשי הנעאלאגען למנגן וכן נשאל בזה בשו"ת חתן סופר סי' כ"ח ועיין ג"כ בשו"ת פרי השדה ח"ג סי' ג', והשתא ממקום זה שבעלי תשובות הללו (שהצעתם לפניו) עומדים כבר יאירו עיניו מה לעשות ויקבל שכר על הפרישה אם יפרוש מהם וישב בדרך וה' בדרך ינחמו ואין עמו אל נכר וכן ראיתי במהר"מ שיף סוף גיטין שהתמרמר מאד על עון חילול שבת ר"ל וכתב דצריך להרחיקם ולהטות מעליהם הדרך ודבר סרה על העולם שעוד מכבדים אותן כאלו בא ת"ח וכן קוראין אותן ראשון בתורה (ועיין תשו' חתן סופר הנ"ל שכתב דאין מחלל שפא עולה לז' קריאים עיי"ש) ועיי"ש שעד כמה הוא מתאונן על עון הדור והיא כתב פה בימיו שחי' זה פשול מאות שנים ואנן מה נענה אבתרין ויבא בעל הכרם ויטהר יינו על ידי שיערה עלינו רוח טהרה וישוב שופטינו שערה בב"א והנני בזה ידידו דו"ש באהבה והפוחת בידיים רפות ובעיניים צופות למעיניי הישועה לישראל הנדחים מפני השעה ויפרוס עלינו סוכת שלומו ותחזנה עינינו במהרה בבנין אילמו אכ"ר - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן י' שאלה. נשאלתי מידידי הרבני המופלג רב בתורה ירא ה' מרבים כמו"ה ישראל גרין נ"י שו"ב מומחא דקהלתינו פישטיאן יצ"ו היות שבבית המטבחים שמחוץ לעיר קצבים ערלים וקצבים ישראלים להבדיל עוסקים במלאכתם ונמצא הרבה פעמים אשר הערלים תולין ביתידות שבכתלים דברים אחרים שהרגו וגם נקו מפל סיג ע"י רחיצה ושטיפה ועומדים מוכנים לשלחם לעיר גדולה ועתה נפשו בשאלתי היות שפמה פעמים שכית שפאותו שעה שהחזרים תולין על הכותל הם שוחטים בהמות והוא באופן שאין לנטות ימין ושמאל לצד אחר והחזרים תולים עם פיהם נגד פניהם אם רשאי לברך ברפת השחיטה פי מבואר בש"ע או"ח סי' ע"ו סעי' ג' דפי חזיר כצואה עוברת דמי אפילו עולה מן הנקר אין הרחיצה מועלת לו דהוי כגור של רעי ע"כ שאלתו תשובה.

מה שהזכיר בשאלתו דהוא במקום שאין לפנות לצד אחר הנה בזה לא הועיל פלום פי בד' אמות של הצואה לא מועיל פני' לאחור או מן הצד כמבואר בפרמ"ג סי' ע"ט באות א' שנאמר והי' מחניף קדוש וכל תוך ד' אמות חני' של אדם הוא כמבואר בחידושי הרשב"א ובשאר פוסקים עיי"ש, והא לה לשון הרמב"ם בפ"ג מק"ש הי"ג פי חזיר כצואה עוברת דמי ואסור לקרות כנגדו עד שיעברו ממנו ד"א עכ"ל, וא"כ אפילו הי' יכול לפנות לצד אחר פניו שהוא בד"א אינו מועיל - אמנם נראה ברור בעזה"י בנידון שאלתנו שמייירי שגרסו יפה ומנוקה מפל לכלוף וצואה דשרי לברך נגדו פי אין לו דין פי חזיר המבואר בש"ס וש"ע וטעמא דלי הוא משום דבאמת לשון המחר שכתב דאין

רחיצה מועלת לו דהוי פגור של רעי לקוחה מתר"י ברכות כ"ה שכתב בבבאור הש"ס
שאמרו ואע"ג דסליק נאמי מנהרא וכתב הרבינו יונה וז"ל פלומר שאין הרחיצה מועלת
לו דכיון דדרכו ללכלך פיו כל היום מצואתו לא רחץ ודיינינו לי' פגור של רעי עכ"ל,
משמע מדבריו דהואיל דאיפא רוב צואה בפיו ע"י הלכלוך דמלכלך פיו כל היום בנדאי
דלא רחץ היטב את פיו בהיותו בנהר דוכי דקדק היטב לנקות את פיו בטוב שיהי' נקי
לגמרי מפל סוג ובטא עוד נשאר שם מהלכלוך שלכלך עצמו וזה שדייק בלשונו וכתב
ומצואתו לא רטץ משמע דאלו ידענו דרחץ היטב אז הי' מועיל הריחוי רק מן הסתם לא
רחץ אותו היטב וע"כ אסור אפילו סליק נאמי מנהרא פן נראה מדברי הרבינו יונה
שממנו יצאו דברי המחבר הנ"ל - והשתא לפי האמור בנידון דידן דבני אנשים רחצו
אותו הדק היטב ובדקדוק גדול פדרכם בעת הזאת שעומד הכן לשלוח לעיר הגדולה
לרגלי מסחרם בנדאי דמהני הרחיצה בלי שום ספק, ותדע שכנים דברי דרחיצה יפה
מבני אנשים מועיל אף בפי חזיר ודוקא רחיצתו לא מהני, ממה שמבואר בריש סי' פ"ז
גבי גרף של רעי דשל מתכות ושל זכוכית מותר אם הם רחוצים יפה והטעם מבואר
בראשונים משום דלא בלעו, והשתא כיון דרבינו יונה עצמו לפי חזיר פגור של רעי לא
גרע מהן וכי היכי דגרף של רעי דלא בלע מהני רחיצה יפה ממילא פי חזיר נמי דלא
בלע מידי דבעל חי אינו בולע כמבואר בספרי גדולי אחרונים, פרמ"ג סימן תמ"ז בא"א
סוס"ק מ"ו ואם פי הח"ס יו"ד סי' צ"ד רצה לומר דשפיר בולע אף עיין במהרמשי"ק
יו"ד סי' ק"א ובפ"ת יו"ד סי' ק"ד שחלקו עליו וכן כתב הגאון מו"ה שלמה קלוגר ז"ל
בטוב טעם ודעת מהד"ק סי' קנ"ה ודחה שם ראית הח"ס ז"ל והביא שם ששמע מהגאון
חו"ד ז"ל ששחק ע"ז לומר דבע"ח בולע עיי"ש, ממילא לפי"ז שפיר מהני הרחיצה
שרחצו אותו הקצבים ערלים ונקו אותו בדקדוק גדול ומותר בלי שום ספק לברך פנגדו
פנ"ל ברור בס"ד - ובזה שהעליתי דגם בפי חזיר מועיל הרחיצה יפה כמו בגרף של
מתכות וזכוכית ומה שאסרו אפילו בסליק נאמי מנהרא הוי דוקא יען שהוא בעצמו אינו
מדקדק לרחצו היטב וכמו שכ' הר"י הנ"ל דמצואתו לא רחץ יש לתרץ מה שהקשה אותי
הרבני מו"ה ישראל הנ"ל נ"י על חרו"ל דאסרו פי חזיר משום דדרכו לחפש באשפתות
ובמקום הטיופות והאשפתות וללכלך פיהם כל היום ומדוע לא אסרו ג"כ פיהם מלומר
דבר שבקדושה נגדם אף עפי"ד הנ"ל א"ש ולק"מ דבר אנונות הם הנקראים עוף המים
ע"י שדרכם תמיד להיות במים ואף במקום שאין מים מ"מ הם בטבע בכל עת שיש מים
לפניהם הם נוהגים תמיד פיהם במים ומנענעים פיהם לכל צד ומשפשים אותו הדק
היטב ועי"כ נרחץ היטב ומנוקה מפל לכלוך באשר נראה בחיש ע"כ לא אסרו אותו
חכו"ל משא"כ חזיר שאין דרכו במים ואף אם באיזה פעם הולך למים אין משפשיף פיו
במים הדק היטב ואדרבא דרכו להיות תמיד ברקק המים ולא במים טהורים ע"כ הוי
פצואה ודו"ק: ועוד נראה לי לומר דכל דין של פי חזיר לא הוי רק כ"ז שהוא חי אבל
כשמת בטל ממנו שם פי חזיר דנעשה בו שינוי גדול וקיי"ל דכל הפלים עולין מידי
טומאתו בשינוי מעשה וכן גבי בית הכסא דקיי"ל דאף אם הוא נקי אסור עכ"ז אם
נתבטל ונהרס דנעשה בו שינוי מותר אם אין בו ריח עיין פנים מאירות ח"א סי' פ"ז גבי
מרחץ דהיכי דנעשה בו שינוי מותר לומר בו דבר שבקדושה כ"כ בטח דגם בביה"כ

הדין פן, וא"כ בנ"ד פינון שמת אין לה שינוי גדול יותר מזה וא"כ אגלה ממנו שם פי חזיר ואם הוא נקי מצואה בודאי דמותר לומר נגדו דבר שבקדושה וגם זה נכון בס"ד ושי"ת זרוק עלינו מים טהורים ויטהרנו ויהי' מתתנינו קדוש אכ"ר - ג' משפטים תרפ"ג לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן יא.

תפל שנה וקלותי ותחל שנה וברכותי אל ישראל בכלל ואל אהובי גיסי בפרט ה"ה פבד הרב ה"ג צדיק תמים חמדת הימים הקריף ובקי בחד"ת בנש"ק מו"ה משה קליין שליט"א מלפנים אבדק"ק רעטע יע"א וכעת רב בביהכ"נ פועל צדק בעיר ואם בישראל ק"ק גראס ווארדיין יצ"ו.

יקרתה הגיעני וע"ד אשר ענותותה הרבני לשאל חו"ד בדבר שנשאלת אודות מנין מצומצם ובתורה המנין ארבעה או חמשה יתומים אומרים קדיש אי נכון למיעבד הכי פינו דליפא ט' דצייתי עכ"ל שאלתה - תשובה.

הנה בחפשי באמתחות הספרים שלי מצאתי שפבר נמצא שאלתה בספר המאסף ירושלים שנה י"ח סי' ל' ונ"ל השאלה שם בעשרה בדיוק שמתפללין והתשעה צריכים לומר קדיש יתום אי אין קפידה בזה דיכולין לומר קדיש כל דיש עשרה בביה"כ אף אם לא יש מי שיענה אמן ע"כ השאלה שם - ושם בסי' פ"ד הביא דעת רב אחד שכ' שפלם יכולין לומר קדיש כי עניית אמן עולה מאחד לחבירו וכאו"א מעשרה האומרים קדיש אומר לחבירו ואמרו אמן ובין פה וכה עניית אמן כבר נשמע ועכ"ז אם נקל להם לקרוא נשים וטף לעניית אמי ש"ד עכ"ל הרב שם - ובכרך ב' סי' י"ג מספר הג"ל הביא עוד תשובת רב א' על שאנה הג"ל שכתב על מה שרצה השואל לדמות הא מילתא לבית הכנסת שפולה פהנים והם עשרה בדיוק שפלם גושאים זדיהם אף דליפא מי שעונה אמן עכ"ל השואל ה וע"ז כתב הרב הג"ל דמה דפשיטא לי' דבברכת פהנים ליפא מי שעונה לא עיין יפה בסי' קכ"ח סעי' כ"ה כי ז"ל המהבר שם למי מברכים לעם שבשדות ומי עונה אחריהם אמן הנשים וטף הלא מבואר שהעני' מחיובת - וכתב עוד דלכאורה יש להקשות מדוע יועיל עניית אמן הנשים וטף בברכת פהנים מה שלא מצינו פן בשום מקום לענין דבר שבקדושה שיצטרפו נשים וטף ובפ' הקהל נשים למה באו לשמוע אבל לא לצרף ובתפלה מבואר בסי' קכ"ד ס"ד בחזרת התפלה שאם אין ט' מכוונים לברכותיו לענות אמן קרוב להיות ברכותיו לבטלה ובודאי לא יועיל שם ט' תינות שיכונו ויענו ולמה גבי ברכת פהנים מהני - וחילק שם דדוקא בדברים שבקדושה פאלו שבאופן זה נתקנו בתפלה שיהיו ט' מכוונים לברכותיו ועונים בהם אינו מועיל עניית טף ונשים לא כן הדבר בגשיאת פפים שעיקר המצות מוטלת על הפהנים לברך את ישראל ויוצאים אף בעם שבשדות אף דאינם בבהכ"נ ולכן די אף בעניית טף ונשים פינון דכל עיקר עני' אינו מעבב פמבואר בפרמ"ג מ"ז סקכ"ב משא"כ בתפלה שעיקר תקנת חכמים הי' בעני' לכ"ע אם אין עונים מעבב ואין די בעניית טף ונשים - ועיין בסי' נ"ו במג"א בשם ב"ש דיש מצוה טפי בעניית איש"ר מקדושה ומודים וע"כ אי איפא לדמוי דין עניית קדיש לתפלה מדמינין לה (והנה לפי דברי הרב בתשובה הזאת נדחין נמי דברי הרב בתשובה הראשונה הג"ל שנתן עצה להביא טף שיהיו עונים אמן יש"ר פינון דלתפלה מדמינין

ובתפלה ל"מ עניינת הטף וממילא דגם פאן ל"מ אכן לפי מה שהוכחתי לקמן דקדיש יתום ל"ד לתפלה ובקדיש יתום לא תיקנו ט' דצייתי יש לקיים דברי הרב הג"ל דסגי בעניינת הטף ודו"ק) ומבואר בסי' נ"ה ס"ו ואם התחיל אחד מעשרה להתפלל לבדו או ישן מצטרף ובמג"א שם מביא בשם מהר"ח דמתיר בב' וג' וד' ומג"א לא סבירא ליי פנותי' ודוקא בא' מותר ולא ביותר ואף לדברי מהר"ח ג"כ בעינן ששה עונים.

ועיין בתשובת ח"ס או"ח קנ"ט דכ' דעיקר זכ"ל דמזפה אבותיו אינו באמורה דידי' כי אם במה שמזפה לצבור שאומרים אחריו אמנים טובא איש"ר וע"י שנעשה סרסור לצבור מזפה אבותיו עיי"ש ועוד האריף הרב הג"ל בתשובה להוכיח דעיקר קדיש נתקן בשביל העני' וכדברי מר"ן הח"ס ו"ל וא"כ מהראוי שיצטרף בו דוקא ט' דצייתי אלא עכ"פ דיו לבא מה"ד להיות פנידון ולכל הפחות שיהיו ששה עונים כמו בתפלה וא"כ ראוי יותר שיתחלקו בהקדישים ביניהם שישארו ששה עונים עכ"ל הרב הג"ל בספר המאסף הג"ל עוד הביא המאסף שם בשם הזכ"ל א שפתיב אם יהיו רשאים הרבה יתומים לומר קדיש ביחד מדוע פתבו בש"ע סי' שמ"ו מי קודם ומי נדחה מפ"מ, מ, כט) ומה שהביא הפ"ת שע"ו סק"ג שאומרים הרבה ביחד י"ל דזהו דוקא בביה"כ שהקהל רב והרבה עונים יש לכל או"א בלעדי האומרים קדיש עכ"ל הרב הג"ל שם במאסף - ומטעם זה קריתי תגר בבואי לכאן על מה שראיתי שהמנהג פה שכל היתומים בשעה שרוצים לומר קדיש פלם הולכים ממקומן אל פני הארון הקדש למטה אצל המושבות של ברכת פהנים ואומרים הפל קדיש במקום אחד ואין לשמוע כלל קול מי שאומר קדיש פי תרי קלא לא משתמע וכש"כ עשרה קלי ועוד יותר ויותר ולפיכך עדיף הי' להם להשאר פל א' על מקומו ולומר שם קדיש פדי שיהי' לכל או"א עונים ומה גם לדברי מרן הח"ס הג"ל דעיקר זכות הקדיש הוי רק במה שמזפה בעניינת הקדיש ובאופן זה ליכא זכות כלל כי אין יכולין לענות אחריהם מפני שאין שומעין אותן וכבר אמרתי להם זאת אבל לא שמעו לקולי באמנם שפבר נהגו פן משדמת דנא וכן המנהג בכל גליל העליון והוא שבשפתא דעל גביהו ואין יכולין למיפק מנהון - אמנם בעיקרא דמילתא דדימה הרב הג"ל עניינת הקדיש לעני' דתפלה נראה לפע"ד דיש לדון בזה ולומר דלא דמי להדי מפני שנראה לי דע"כ לא קאמר המהבר בסי' קכ"ד דאם ליכא ט' דצייתי קרוב שיהי' ברכה לבטלה דוקא בתפלה דנתקנה להוציא לצבור י"ח וכן גבי קדיש דתפלה שהוא ג"כ להוציא הצבור מבואר בתשובת הרא"ש פלל ד, דצריכין לכונן לשמוע לחזן וע"כ אסר שם לומר עם החזן והמג"א ריש סימן קכ"ה הביאו ועיין שם במחה"ש וכיון דבא להוציא אחרים הכי איתקין שיהי' ט' המכוננים והיכא דליכא ט' דצייתי הוי שלא פתיקון חכז"ל וע"כ הוי ברכה לבטלה משא"כ בהקדיש דיתומים אומרים דאין בא להוציא את האחרים כלל וראי' לזה דברי הרמ"א ביו"ד סי' שע"ו פתב דלא ניתקן רק לקטנים וקטנים לאו בני להוציא אחרים הם כמבואר במשנה סוף ר"ה וברש"י מגילה דף כ"ד ד"ה קטן ועיין ב"י ולבוש סי' נ"ה דז' קדישים הם חובה ליום ובאים בתוך התפלה ולאילו הקדישים שפיר יש להם דין תפלה והרא"ש בתשובה מדבר מאלו הקדישים שהרי אסר שם לומר עם החזן ואיזה קדיש אומר החזן אי לאו קדיש דתפלה משא"כ שאר הקדישים הם רשות ועיין בתשובת בית יהודה למהרי עיי"ש הספרדי סוף סי' כ"ב וכיון דסתם קדיש יתום ל"ה מחיוב התפלה ואינו בא להוציא אחרים י"ח לא שייך לומר דהכי הי' התקנה דיהי'.

ט' דְּצִיּוּתִי א"כ נְהִי דָאִין לומר אותו בְּפָחוֹת מְעַשְׂרָה פִּינּוֹן דְּהוּא דְּבַר שְׁבַקְדוּשָׁה אַבְל מְנָא לן שְׁיִהְיִי הַצְּבוּר שׁוֹתְקִין פְּלִם לְכוּנּוֹן לְאַמִּירְתּוֹ פִּינּוֹן דָּאִין צוֹרֵךְ לְצַבוּר בְּאַמִּירְתּוֹ דְּהָרִי מַה"ט אָסֵר הָרָא"ש לומר עם הַסֵּן הַקְּדִישׁ יַעַן שְׁהַתְּקַנָּה הִיְתָה שְׁיִהְיִי הַצְּבוּר מְכוּוֹנִים לְאַמִּירְתּוֹ וְעֵינָן מַחֵה"ש שֵׁם מִשָּׂא"כ בְּשָׂאֵר הַקְּדִישִׁים שְׁלֵא בָּא לְהוֹצִיא אַחֲרֵים שְׁפִיר מוֹדָה הָרָא"ש דִּיכוֹלִין לומר עם מִי שְׂאוּמֵר הַקְּדִישׁ הִיְנּוֹ שְׁהַרְבָּה בְּיַחַד יֵאמְרוּ הַקְּדִישׁ פִּינּוֹן דַּעַכ"פ יֵשׁ עֲשָׂרָה בְּמָקוֹם הַזֶּה - וְאִי דְּצָרִיךְ עַכ"פ עוֹנִים שְׁיַעֲנוּ אָמֵן יִהְיֵה"ר וְכִינּוֹן שְׁפִינְלָן אוֹמְרִים בְּיַחַד מִי יַעֲנֶה - אוֹלֵי י"ל כְּמוֹ שְׁפָתַי הִרְבַּ הַגָּ'ל בְּתַשׁוּבָה רֵאשׁוּנָה שְׂאֵמֵן שְׁל פֶל אֶחָד וְאֶחָד עוֹלָה לְחַבְרֵוֹ - אִיבְרָא שְׁפַעֲיָנִי זֶה דוֹחַק מְאֹד כִּי הָאֵם מְכוּוֹנִים זל"ז שְׁיִהְיִי אַמִּירְתֵם בְּפַעַם שְׂאוּמֵר חַבְרֵוֹ וְאֵמְרוּ אָמֵן - אָמְנָם נִרְאָה לִי לומר בַּס"ד פִּינּוֹן דְּכָבֵר הַבְּאֵתִי לְמַעַלָּה שְׂאֵין בְּאַמִּירְתֵּי קְדִישׁ יְתוּם בְּשָׁבִיל לְהוֹצִיא אַחֲרֵים וְרַק הִיא תְּפִלָּה בְּעֵלְמָא שְׂאוּמֵר בְּשָׁבִיל עֲצָמוֹ אוֹ בְּשָׁבִיל אָבִיו כְּמִבְּנָאֵר בְּתַשׁוּבַת הָרִיב"ש סִי' קט"ו וְעֵי"ש א"כ אִף נִימָא דְיֵשׁ חַיִּיב בְּעֵנִי דִּידְנִי שְׁיִהְיֵו עוֹנִים אַחֲרֵיו אִיהֵש"ר וְכְמוֹ שְׁפִינְלָן בְּדְבָרֵי חַזו"ל מְגֻדְל הַזְּכוֹת שְׁל עֲנִיּוּתִי אִיהֵש"ר עַכ"ז נִרְאָה לִי דְּהַחַיִּיב הָוִי רַק כְּמוֹ חַיִּיב עֲנִיּוּתִי אָמֵן שְׁל פֶל בְּרַכָּה וּבְרַכָּה דְּמִבְּנָאֵר ג"כ בְּפּוֹסְקִים דְּכָל מַעַלְת הַבְּרַכָּה הָוִי דוֹקָא בְּיֵשׁ לָה עוֹנִים עֵינּוֹן ש"ף חו"מ סִי' שפ"ב דְּהָא דְּאַמְרִינּוֹן דְּבְרַכָּה שְׁוֵה עֲשָׂרָה זְהוּבִים דוֹקָא כְּשִׁמְכֻרְכוֹ בְּפִנֵי אַחֲרֵים וְלֹא בִּינּוֹ לְבִין עֲצָמוֹ וְעֵי"ש וְהַמַּחֵה"ש סִי' ו' מְבִיא אוֹ כֵּן הַבִּיא שֵׁם בְּשֵׁם הַרְמ"ע בְּעֲשָׂרָה מְאַמְרוֹת לְהַדָּר שְׁיִהְיֵו שְׁנַיִם שׁוֹמְעִים בְּרַכְתּוֹ וְיַעֲנוּ אַחֲרֵיהֶם אָמֵן וְעֵי"ש (ל) וְאַנּוֹן נְמִי נִימָא בְּדִידֵן בְּעֲנִיּוּתִי קְדִישׁ דַּג"כ יֵשׁ מְצוּהָ בְּעֵנִי דַּעַכ"פ סְגִי בְּשְׁנַיִם עוֹנִים לְצֵאת י"ח עֵנִי וּמְמִילָא לְפִי"ז שְׁפִיר יְכוֹלִין הַרְבָּה יְתוּמִים לומר בְּיַחַד קְדִישׁ רַק דְּצָרִיךְ לְהַדָּר שְׁיִהְיֵו שְׁנַיִם עוֹנִים וּמְמִילָא בְּמִנְיָן מְצוּמְצָם יְכוֹלִין גַּם שְׁמֵנָה לומר קְדִישׁ בְּפַעַם אַחַת וְרַק שְׁנַיִם יִשְׂאָרוּ לְהִיּוֹת עוֹנִים אִיהֵש"ר וְשְׁלֵא כְּדְבָרֵי הָרַב בְּמַאֲסָף הַגָּ'ל דְּהַצְּרִיךְ לְהִיּוֹת שְׁשֵׁה עוֹנִים כְּנַלְפַע"ד וְדו"ק - וְהִנֵּה בְּמָה שְׁפָתַי מְרֵן הַח"ס בְּסִי' קַט"ט הַגָּ'ל דְּעֵיקָר זְכִי בְּקְדִישׁ ל"ה בְּאַמִּירָה דִּידְנִי כִּי אִם בְּמָה שְׁמִזְפָּה הַצְּבוּר שְׁעוֹנִים אַחֲרֵיו אָמְנִים טוֹבָא וִיש"ר דְּנִפְיֵשׁ חִילְיָ, לוֹלֵי דְּמִסְתַּפִּינָא מְדְבָרֵיו הַקְּדוּשִׁים הִי' נִרְאָה לִי מְדְבָרֵי הַפֶּר"ח רִישׁ סִי' ג' וְשֶׁהִבִּיא מְדְבָרֵי הַסְּבָא בַּפ' מְשֻׁפְּטִים דִּיתְגַּדְל וְיִתְקַדַּשׁ הָוִי תְּפִלָּה עֲצוּמָה וְנוֹרָאָה דְּמִתְפַּלְלִין עַל מִילּוּאוֹ שְׁל הַשֵּׁם יִת"ש וְעַל גְּאֻלְתָּן שְׁל יִשְׂרָאֵל עֵי"ש וְכֵן עֵינּוֹן בַּס"ה ק יְסוּד אָמוּנָה בְּמַאֲמֵר הָאֶחָדוֹת לְהַקְּדוּשׁ מְהָר"י יַעֲב"ץ פ"ד שְׁפָתַי בְּזֶה"ל וְעַל הַזְּמַן הַהוּא אָנוּ מְתַפַּלְלִין בְּכָל יוֹם יְתְגַדְל וְיִתְקַדַּשׁ ש"ר וְעֵי"ש וְכֵן עֵינּוֹן בְּדִרְשׁוֹת מְהָר"י מִינֵץ בְּבִיאור עֵנֵן הַקְּדִישׁ וְעֵי"ש וְכֵן עֵינּוֹן בְּתוֹס' בְּרַכּוֹת ד"ג ע"א לָא) א"כ מַהֲכ"ת לָא נִימָא דְּגוּף אַמִּירְתֵּי הַתְּפִלָּה שְׁנַשְׁגָּבָה מְאֹד מְזַכָּה לָאֵב שְׁהַנִּיחַ בּוֹן כְּזֶה שְׁמִתְפַּלֵּל עֲבוּר קְדוּשַׁת שְׁמוֹ שְׁיִתְגַּדְל וְיִתְקַדַּשׁ בְּמַהֲרָה וְגַם עֵינּוֹן בְּרִיב"ש סִי' קט"ו שְׁהִבִּיא מְקוֹר וְטַעַם לְאַמִּירְתֵּי הַקְּדִישׁ מְהַמְדָּרֵשׁ הִידוּעַ דְּהַמַּת אָמֵר לְהַתְּנָא אִין מִי שְׁיַצִּילֵנִי אִם לָא שְׂיֵאמֵר בְּנִי קְדִישׁ אוֹ יְפִטִיר בְּנִבִּיא לְכָבוֹד הַשֵּׁם בְּעֲבוּרֵי וְעֵי"ש - דְּמִפְּשֻׁטָא מְשַׁמַּע דְּבְאַמִּירָה לְחוּד שְׂיֵאמֵר עֲבוּר הָאֵב לְכָבוֹד הַשֵּׁם יְזַכָּה אוֹתוֹ וְנִרְאָה לִי דְּהֵינּוֹ נְמִי טַעְמָא דְּמִפְּטִיר דְיֵשׁ בְּבְרַכּוֹתֵיו תְּפִלָּה עַל גְּאֻלְתָּן שְׁל יִשְׂרָאֵל וְעַל קִידוּשׁ שְׁמוֹ יְתְבַרְךָ לְעַד בְּב"א וְלוֹלֵי שְׁכֵן מָה רְבוּתָא דְּמִפְּטִיר מְשָׂאֵר עֲלִיּוֹת אַבְל בְּדְבָרֵיו הוּא מְוַסְבֵּר מְאֹד דְּהוּא מְשׁוּם הַתְּפִלָּה שְׁיֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם קִידוּשׁ הַשֵּׁם וְגְאֻלָּה דוּמִיָּא מְמַשׁ לְקְדִישׁ שְׁיֵשׁ בָּה הִנֵּי תַרְתִּי - וְאִם כִּי יֵשׁ לְדַחֵק וְלוֹמֵר דְּטַעְמָא דְּמִפְּטִיר מְשׁוּם רֹב הַבְּרַכּוֹת שְׁיֵשׁ בּוֹ וְיִזְכָּה לְצַבוּר בְּאַמְנִים טוֹבָא - לְפַע"ד זֶה

דוחק מאד דא"כ הל"ל סתמא דיהדר להרבות בברכות ברבים כדי שיגרום אמנים לצבור
למה ליי להזכיר מפטיר ונקא אם לא שנימא כדברינו דייקא מפטיר שיש בברכותיו
תפלה נשגבה על הרמת קרן משיחו וקרן ישראל ודומה ממש לקדיש וכיון שפן הרי
מפנרש יוצא דחשובות הקדיש עבור התפלה הוא ולא משום העני' שיגרום באמירתו ורק
באמורה גופא מזכה לאב ולדעתי הדברים אמיתיים וכנים בס"ד - ואחרי שהוכחתינו
אמת דחשיבות הקדיש הוי רק עבור התפלה חשיבה שיש בה נוכל לומר בעזה"י דאדרבא
יותר עדיף וחשוב אם רבים אומרים אותה יחד בפעם אחת ממה שיאמר אותה איש אחד
לבדו - והוא עפי"ד הרדב"ז ח"ג סי' תמ"ו וסי' תע"ד שהצריך לומר ק"ש לכל הצבור
ביחד מילי במילי עם הש"ץ ולא כמו שנוהגין שכל אחד אומר לעצמו זה מאריך וזה
מקצר ואח"כ ממתניין הכל על סיום הש"ץ תיבת אמת ורק דמנכרח להתאמץ שכל
הצבור יאמר בפעם אחת מילי במילי דומה עם הש"ץ משום דאינו דומה לדבור הינצא
מפי יחיד לדבור הינצא מפי צבור יחד לפי שהקול הינצא מפי רבים הוא חזק ויש בו פח
לבקווע פמה אורים עד שעולה למעלה ומבטל כל הקיטוגרין ועיי"ש בס"י תע"ד שהצריך
בענין זה נפלאות ודברים ברבין איפא למישמע מינה ופלא שלא נהיגי עלמא פן ומצוה
לענין שם לב) וכיון דיש לתפלת רבים פח עצום הזה שעולה עד למעלה לעילא לעילא
בלי קטרוג ואחרי שאמירת קדיש הוא התפלה היותר עצומה וחשובה ודאי דהוא מן
הראוי להתפלל אותה ביחד כדי שיהי' הדבור יוצא מפי רבים ויהי' עולה בשנה בלי
קטרוג ואפ"ש דמטעם זה נשתרבו המנהג לאימרה ברבים הרבה יתומים ביחד - ואין
לומר דהא אף אם רק יחיד יאמר אותה עכ"פ יהיו רבים העונים יחד איהש"ר - עיין
בפר"ח סי' ה"ל דכל הקדיש פולה הוא ענין גדול מאד א"כ עדיף טפי דכל הקדיש יאמר
ברבים לדברי הרדב"ז ה"ל ממה שברק העני' לחוד יהי' ברבים - שוב עיינתי בח"ס ה"ל
וראיתי שהביא בשם הגאון יעב"ץ ז"ל שכתב דיותר גזע מנהג הספרדיים שכלם אומרים
אותו בפעם אחת וכתב מרן ז"ל ע"ז בטעמא דמילתא דמנהג פ"ש הוא דרבים העושים
המצוה עדיפי מיחידים הרי דהרגיש בדברינו ה"ל ונהעלה פן מסבא דנפש' ואולי נעלם
ממנו לפי שעה דברי הרדב"ז ה"ל - ורק יען שהי' קשה לו על מנהג אבותינו שלא נהגו
פן וכדי ליישב מנהג אבותינו העלה חידושו ה"ל דעיקר הזכ"י הוי העני' וע"כ העלה
דלפי"ז עדיפא לומר בד בבד וממילא עתה בזמנינו שנשתנה המנהג דאומרים הכל ביחד
ממילא שוב אנו מחזיקין בסברת הרדב"ז ה"ל אשר גם מרן ז"ל שייבא אותה למנהג
פ"ש - ממילא שוב אין שום חשש פלל באומרים אותה הכל ביחד - ובאמת עיקר סברת
מרן ז"ל לא הבנתי במה שכתב פי אם יאמרו הרבה ביחד מ"מ אין הגורם אלא אחד מהם
האומר קדיש ואידך נעשה מסייע וא"ב ממש וא"כ כל אחד יחטוף שיהי' הוא הראשון
ושהצבור יענה אחריו ולא אחר חבירו ועיי"ש - מ"מ"נ אם אומרים בפעם אחת בדיוק
א"כ אין ראשון ואין שני והכל גורמים בדבר והזכות שנה לכולן ואם אחד מקדים לתבירו
א"כ מחויבין לענות גם על השני כמו על הראשון כמבואר בהלק"ט ח"ב סי' מ"ח מובא
בבה"ט סי' נ"ה ועיין ג"כ מטה אפרים סי' תרכ"ה סעי' מ"ח ובא"לף למטה שם - ואין
לומר דאפתי שפא יהי' אומרים בתוכ"ד של ראשון וסגי בעניינת אמן אחת כמבואר
בהלק"ט ה"ל ואפתי אין הגורם רק הראשון - י"ל דז"א מתרי טעמא חדא דנראה לי
הא דהבאתי משם הרדב"ז דדבור הינצא מפי רבים נפיש חילי' מאד יותר מדבור הינצא

מפי יחיד ונדאי ע"כ לא מיירי דאומרים בפעם אחת בדיוק דהא א"א לצמצם וע"כ דאומרים בפעם אחת בתוכ"ד ונחשוב פינצא לג) מפי רבים בפעם אחת וכיון שפן ל"ש לומר דהשני הוי מסייע שא"ב ממש הא טובא מסייע לי במה שגם היא אומר קדיש פדי שיחשב מפי רבים וממילא דגם האמן של קדיש זה חשוב יותר וע"כ גם לדידן נחשב זכות העני' משום דעל ידו גם העני' יותר במעלה וממילא דגם היא ממזכה רבים וא"כ ממ"נ ינפה רבים גם השני בהקדיש שאומר אם יהי אחר פדי דבור יש חיוב עני' בפ"ע ואם יהי בתוכ"ד אזי יתאלם קדיש הראשון ע"י והוי מסייע טובא - ועוד קאמינא דאף באומר השני תוכ"ד של הראשון דסגי בעני' אחת לשתיקה אעפ"כ גם השני מועיל הרבה בהקדיש שלו פינן דקיי"ל גדול העונה יותר מן המברך (לד) ויש להעונה שחר כמו להמברך עיין ש"ף שם א"כ נדאי אינו דומה עני' הפא על ברכה אחת לעני' שהוא על שתי ברכות דהעני' הפא על שתי ברכות יש לו שחר פפול דהוי כמו שאומר שתי ברכות וא"כ גם פאן שעונה אמן אחת על שני קדישים יש לו שחר פפול וזה פשוט וברור אצלי וא"כ לפי"ז שפיר הועיל השני בהקדיש שאומר נאכתי מה הפסד איפא אם יאמרו הרבה ביחד וצ"ע - בהא סליקנא דאחר שנשתנה מנהגנו דאומרים קדיש הרבה ביחד א"כ סמכינן על סברת הרדב"ז הנ"ל וגם מרן ז"ל כתב ע"ז שהוא מנהג פשר ע"כ ממילא גם באיפא מנין מצומצם נמי י"ל קדיש הרבה ביחד אף דליפא ט' דצייתי דלא בעי ט' רק היכא דבא להוציא רבים י"ח וכנ"ל וכדי לצאת גם מצנת עני' די בשנים כמו שפכתתי לעיל ואולי יוצאים גם בקטנים וכמו שהבאתי בראש דברינו בשם רב א' והיכא דאיפא קהל רב בנדאי יותר טוב דיחלקו במקומות בד בבד פדי שיהי' לכל או"א שומעים ועונים וכן יוצאים שני הסברות הנ"ל סברת הרדב"ז שיהי' תפלת רבים וגם סברת מרן דיהי' לכל אחד עניה בפ"ע וממילא דלא יאה עבדו בגליל הזה במה שהולכים כל היתומים למקום אחד לומר קדיש וכמו שפכתתי פן נלפע"ד ושי"ת יחיני מיומים ויקימני ונחני בב"א כ"ר ודו"ק - ה"ק ישפר שלמה טייכטאהל.

סימן י"ב עוד לגיסי הרב הה"ג הנ"ל וע"ד השאלה השני' בקדיש שאחר קידוש לבנה שעומדים בחוץ כמה שיעור המרחק שיצטרפו לעשרה האם ל"ה שיעור כ"ב אמה הפסק לצרף עכ"ד - אחרי המחילה דברים הללו לא הבנתי מה שייכות יש לשיעור כ"ב אמה לענין צירוף דדבר זה לא נאמר רק בדבר הצריף תכיפה ושיערו הפוסקים שיעור שהי' פדי הילוף כ"ב אמה כמבואר בתוס' סוטה ל"ט ועיין בטו"ז סי' ח' סקי"א ובסי' קס"ו בטו"ז ומג"א שם אבל היכא דלא תלוי בתכיפה מה לן ולשיעור הזה הגע בעצמה אם בביה"כ יהיו העשרה מרוחק זמ"ז שיעור הילוף כ"ב אמות וכי יעלה על הדעת לומר דאינו מצטרפין דהא שיעור הפסק כ"ב אמה הוי אף בחדר אחד עיין בתשובות גדולי אחרונים שאילת יעבץ סי' ל"ז ופליתי י"ט ובהגהות חשק שלמה זבחים ל"ג ובתשובת מטעמי צחק להגה"ק מהר"י מהאמבורג שנדפס מחדש סי' א' - וע"כ דאין שייכות לדון צירוף מרחק כ"ב אמה וזה ברור ופשוט - ושיעור המרחק לענין צירוף נראה לי ברור דהוא כמו הנאמר בסי' קצ"ה גבי זימון שצריף שישמעו דברי המברך בבקאור עיי"ש כמו כן ה"כא בנדון דעשרה העומדין בחוץ דאם המרחק הוא בשיעור שמועה ר"ל שישמעו זא"ז מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין וקמסתפקנא אולי בעומדים בפנים בבית לא תלוי בשמיעה דהבית מצטרפין ועיין בסופה נ"ב בתוס' גבי ביהכנ"ס של אלכסנדרא

שֶׁל מִצְרַיִם וְהִסְכְּרָא דְגַם שֶׁם בְּשִׁמוּעָה תְּלוּי - אֲבָל בְּעוֹמְדִין בְּחוּץ דְּבַר פְּשוּט דְּתְלוּי בְּשִׁמְעָה - וְעוֹד תְּנַאי יֵשׁ לְהִטִּיל בְּדָבָר הֵינּוּ שְׁלֵא יְהִי רְשׁוּת אַחַר מְפָסִיק בִּינֵיהֶם עֵינָן שֶׁם סִי קצ"ה סעי' ב' וְגַם בְּדָבְרֵי טו"ז סק"ב דְּגַם שְׁבִיל הִיחִיד מְפָסִיק בֵּין הַרְשָׁיוֹת וְעֵינָן שֶׁם בְּטו"ז סק"ג וְכִינּוּ דְדִין צִירוּף דְעֵשְׂרָה בְּרִשְׁיוֹת תְּלוּי כְּמִבְּנֹאֵר לְעִיל בְּסִי נ"ה מִמִּילָא דְגַם הָכָא מְפָסִיק שְׁבִיל הִיחִיד וְגַם צָרִיף לְהַשְׁגִּיחַ שְׁלֵא יִפְסִיק בִּינֵיהֶם צוֹאָה וְדָבָר שְׁאִינוּ נָקִי כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי נ"ה סעי' כ' - א"כ לְפִי"ז יֵצֵא לָנוּ דִין צִירוּף בְּחוּץ לְעֵשְׂרָה בְּדָבָר שְׁבִקְדוּשָׁה הֵינּוּ אִם הֵם בְּרִשְׁוֹת אַחַת בְּלִי הַפְּסִק רְשׁוּת אַחַר בִּינֵיהֶם וְגַם שְׁלֵא יִפְסִיק דְבַר שְׁאִינוּ נָקִי בִּינֵיהֶם וְגַם שְׁלֵא יְהִי הַמְּרָחֵק בִּינֵיהֶם שְׁלֵא יִשְׁמְעוּ זא"ז פֶּן נִלְפַע"ד - לְהַ) וּבְזֶה אֲשׁוּם קְנָצִי לְמִילִין כ"ד גִּיסָה אוֹהֲבָה לְנֻצַח הַמְּבַרְכָה בְּכוּח"ט וּלְשִׁנָּה טוֹבָה מְתִיקָה.

ב' תבא תרפ"ג לפ"ק פּיִשְׁטִיאָן וצ"ו. ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵיכְטְהָאֵל.

סִימָן י"ג הִנֵּה רְאִיתִי בְּקוֹנְטְרַס קוֹהֶלֶת אֲשֶׁר (הוּא עֵתוֹן חֲדָשִׁי הַיֵּצֵא לְאוֹר בַּק"ק אֲשֶׁפְּעֻצִין ע"י הָרַב ר' אֲשֶׁר זְעֵלִיג לְאַנְדָּא נ"י) חוֹבְרַת א' סִי ו' שְׁהַקְשָׁה הַגַּאב"ד דְּשֶׁם שְׁלִיט"א עַל הַטו"ז או"ח סִי ת"ר סק"ב שְׁהַעֲלָה דְבְּמִקוּם שְׁיֵשׁ חַיִּיב מִצְוָה אֵין קַבְּלַת שְׁבֵת מוֹעִיל לְבַטֵּל חוֹבַת הַמִּצְוָה הַהוּא וּלְכַף בְּשׁוֹפָר וּמִילָה חֲזִיב לְתַקְנֵעַ וּלְיִמּוּל בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁיֵשׁ עוֹד יוֹם אֲפִילוּ אִם כְּבָר הִתְפַּלְלוּ עַרְבִית שְׁל שְׁבֵת עֵי"ש - וצ"ע לְפַע"ד דְּבַהֲלָכוֹת תְּפִילִין סִי ל' סעי' ה' פֶּסֶק הַמְּחַבֵּר שְׁאִם כְּבָר הִתְפַּלֵּל מְעַרִיב מִבְּעוֹד יוֹם עַד שְׁלֵא הֵנִיחַ תְּפִילִין אֵין לְהַנִּיחָם אַח"כ וְהוּא הִיפָּה מְדַבְּרֵי הַטו"ז וְהִרְאִיתִי דְבַר זֶה לְת"ח וְאֵין פּוֹתֵר וְצַע"ג עכ"ד הַג' שְׁלִיט"א - אַחֲרֵי מְוִפְלֵג נְתַעוֹרְרֵתִי לְעֵינָן בְּסִפְרָא בֵּית שְׁעָרִים סִי כ' לְהַגְּאוֹן ר' עֲמֶרֶם ז"ל שְׁהַבִּיא קוֹשְׁיָא זוּ בְּשֶׁם הַגְּאוֹן ר' שְׁלֵמָה קְלוּגֵר ז"ל בְּסִפְרָא הַחַיִּים עֵי"ש בְּס' בֵּית שְׁעָרִים שְׁהַאֲרִיף בְּיִשׁוּב קוֹשְׁיָא זוּ - אֲמַנְם תְּמַה אֲנִי עַל מְרוֹן מַהֲרַש"ק ז"ל מְדוּעַ לֹא הִקְשָׁה קוֹשְׁיָתוֹ עֲדִיפָא מְנִי עַד שְׁהַקְשָׁה מְסִי ת"ר מְשׁוֹפָר טְפִי הָוִי לִי לְהַקְשׁוֹת מְדַבְּרֵי הַטו"ז בִּי"ד סִי ת"ב סק"ו שְׁכַתְּבָ שֶׁם דָּאִם שְׁמַע שְׁמוּעָה קְרוּבָה בְּסוּף ל' אַחַר תְּפִילַת עַרְבִית וְעֵדִינָן יוֹם הוּא וְדָאִי לֹא אֲמַרִינָן דְּהָוִי לִילָה מְכַח הַתְּפִלָּה דְלְהַחְמִיר אֲמַרִינָן פֶּן אֲבָל לֹא לְהַקֵּל לּוֹמֵר שְׁהוּא שְׁמוּעָה רְחוּקָה וְדוּמָה לְהָא דְמִבְּנֹאֵר בְּסִי ר"ס"ב לְעַנְנֵן מִילָה דָּאִינוּ תְּלוּי בְּתְּפִלָּה אִם הִתְפַּלְלוּ מִבְּעוֹד יוֹם בֵּין לְהַקֵּל בֵּין לְהַחְמִיר עֵי"ש ז' הִנֵּה מְזַה יַגְדֵּל הַתִּימָא מִמָּה שְׁהַקְשָׁה מְשׁוֹפָר מְשׁוּם דְשׁוֹפָר הָוִי מִצְוָה דְאוֹרֵייתָא וְהָאִי דְסִי ת"ב הָוִי מִקְלָתָא דְרַבְּנָן וְאֵעִפִּי"כ לֹא אֲזַלִּין בְּתַר הַתְּפִלָּה לְהַקֵּל וּמַכְש"כ גְּבִי מִצְוֹת תְּפִילִין שְׁהוּא דְאוֹרֵייתָא דְנֻדָּאִי לֹא הִי לָן לְמִיזַל בְּתַר הַתְּפִלָּה לְהַקֵּל שׁוֹב צוֹפָה הֵייתִי בְּפַרְמ"ג סִי ל' ל' בְּמַשְׁב"ז שְׁהַעִיר מְהָא דְסִי ת"ב עֵינָן שֶׁם - וְאַחַר הָעֵינָן גְּרָאָה לְפַע"ד בְּסִי דְלָא ק"מ וְחִילּוּק גְּדוּל יֵשׁ בֵּין הַנּוֹשְׂאִים דְכְּבָר יְדוּעַ דְהַחְכָּמִים הַשְׁוֹ מְדוּתֵיהֶם בְּגוֹרֵוֹתָם וְלֹא עֵשְׂאוּ דְבָרֵיהֶם כְּחוּכָא עֵינָן רְשָׁב"א רִישׁ גְּדָה שְׁכַתְּבָ דְמַה"ט לֹא מְחַלְקִין בְּטוֹמָאֵת מַעַל"ע שְׁבַנְדָּה בֵּין רַה"י לְר"ה אִף שְׁבַטְנוּמָאֵת סְפָק דְאוֹרֵייתָא יֵשׁ חִילּוּק שְׁלֵא יְהִי כְּחוּכָא וְלוֹמֵר דְלְרַה"י טְמָאָה וְלְר"ה טְהוֹרָה וְטוֹמָאָה לְהִכֵּן פְּרָחָה וְאִף דְמִצְוֵנוּ חִילּוּק בְּטוֹמָאָה גּוֹפָא בֵּין דְעַת לְיִשׁוּאֵל אוּ לֹא דְעַת לְשִׁאוֹל שִׁאוֹ"ה מִימֵר אֲמַרִי גְזַה"כ וְהַתּוֹרָה אֲמַרָה כְּף וְאֵין תּוֹ לְשִׁאוֹל מִידי עֵי"ש וְכַמָּה דְבָרִים שְׁחַשְׁשׁוּ חֲכוּז"ל דְלָא יְהִי כְּפִיפָא עֵינָן תּוֹס' גְּדָה דְף ס' גְּבִי שְׁנֵי בְּשׁוּלִין וְדו"ק - וְהִנֵּה גְבִי תְּפִילִין דְבְּאֵמַת קִי"ל דְלִילָה זְמַן תְּפִילִין וְרַק הַחְכָּמִים אֲסָרוּ וּפְטָרוּ אוֹתוֹ מְגִזְרָה שְׁמָא לֹא יִשְׁמַר מִבְּזוֹן א"כ

לפי"ז מה שפטר לילה מתפילין לאו משום דלאו זמנה הוא זה לא ובלילה הוי זמני' ממש כמו ביום ורק משום דלא איברי לילה רק לשנינותא ובשנינה יבא לידי ביזיון דהוי איסור דאורייתא כמו שביאר השאג"א בתשובה בארנפה עיי"ש וכדי להשוות מדותיהם אמרו דבלילה אין להניחם ולא רצו לומר דמי שיטן אסור בתפילין וא"כ נחת דבריה לשיעורין דמי שיטן יהי פטור ומי שלא יטן יהי חייב ואחד ואמר אני אניח ולא אטן ולבסוף יבא לידי שנינה ע"כ השוו מדותיהם ואמרו דבלילה אסור להניח וא"כ עיקר האיסור הוא על הלילה וזה ברור בעיני - ולא כמו שראיתי בספר אחד שהביא בשם הא"ב וארצות החיים דעיקר האיסור תלו חכז"ל בשנינה ומה שהביאו ראי' ממי שמשכים לצאת דמניח בעוד לילה מטעם דנדאי לא יבא לידי שנינה יען שהולך בדרך ע"כ נראה מזה דבשנינה תליא - לפע"ד אדרבא משם ראי' להקפד דלא בשנינה תליא מילתא רק בלילה דהרי כתב המחבר מניחם וכשיגיע הזמן ימשמש ויברך ואי אמרת דבאופן זה דברור שלא יטן גם בלילה יכול להניחם לשם מצנה למה לא יברך ועיין ביאור הגר"א שם דהביא בשם הגהת סמ"ק דבאמת דעתו פינון דליכא למיחש לשנינה מניח לשם מצנה ומברך אבל הביא בשם הרי"ף וראש שכתבו דלא יברך ועיי"ש - וע"כ דלדעתם ל"ה ההנחה לשם מצנה דלא מקניינים המצנה בעת הזאת אף דברור לו שלא יטן פינון דעדיין לילה הוא אינו מקניינים המצנה דהתקמים פטרו אותו משום לילה והשוו מדותיהן דבלילה אין להניחם ולא הותרו בכה"ג במשכים לצאת רק כדי שיהיו מזוננים לו בעת שיבא הזמן ולא יהי נטרד בטרדת ההנחה כן נראה בטעם ההיתר לשי' הרי"ף ורא"ש אבל לא שיהי' מצנה בהנחתם בעת הזאת שוב מצאתי בפירוש פן בב"ח וכתב דמה"ט התירו לו משום דטורח הוא לו להתעכב בדרך בשעת שניית תפילין ולא התירו לו לברך קודם זמנם עיי"ש - הרי בפירוש דבריי דרק משום טורח התירו ולא שיקניינים אז המצנה ובפירוש כתב דלא התירו לו לברך קודם זמנם וברוך השם שפונתי לדעתרבינו הגדול בהסבר דבר זה - וכיון דהמחבר פסק פהרי"ף ורא"ש ע"כ פן נקטינו להלכה דלא השנינה פוטר ורק הלילה לחוד - וכיון דכל הפטור משום לילה אחי ע"כ אם הוא עשאו ללילה ממילא דהוי בכלל הגזרה דאסרו בלילה פינון דיש לו פח לעשותו ללילה ממילא חל עליו גזרת לילה דעשו חכז"ל גבי תפילין - ומה שהקשו הגאונים הנ"ל איך אפשר לפטרו ממצנה דזמנה עכשיו מפח דעשאו לילה - זה אינו פלא כ"כ וכי בלילה גופא ל"ה זמני' בתמי' והלא קיי"ל ללילה זמ"ת ואפ"ה פטרו אותו ממצנה זו וא"כ הוי לילה גופא דומיא דעכשיו מבעוד יום דעשאו ללילה דמצווה ועומד להניח תפילין ומה גם היכא דלא הניחם עוד דמצנה רבע עליו להניח תפילין אף באמצע הלילה ואין חילוק מן התורה בין לילה ליום עיין פרמ"ג - ואפ"ה העמידו דבריהם במקום מצנה זו כמו כן ה"כ היכא דהתפלל ערבית מבעוד יום ועשאו לילה חלה עליו גזרת חכז"ל כמו בשאר חלקי הלילה דג"כ הוי מצנה זמנית אז אפ"ה העמידו דבריהם כ"כ ה"כ פינון דאצלו פבר הוי לילה ממילא קמה נגדו איסור לילה דתפילין כדי שלא תחלק בין לילה ללילה ופטור מלהניחם בכל עת שצחשב ללילה משום שחכמים השוו מדותיהם כאשר פבר כתבתי לעיל דכן מדת חכז"ל בגזרותם וא"ש בס"ד בביאור דין זה - וכ"ז ה"כ בתפילין דעיקר הפטור בא מפח לילה וע"כ שפיר יהי תרתי דסתרי אם ניחם תפילין דאם עשאו לילה במה דהתפלל ממילא חלה עליו גזרת חכז"ל דבלילה לא ניחם תפילין ואם ניחם תפילין ע"כ דאפתי יום היא א"כ איך התפלל

תפלת לילה ודמי ממש לקה דעירובין ד"ז דרמז עלי הגר"א ז"ל שם משא"כ בהאי דשופר או בקה דסי"ת"ב דשם אין הפטור בא מפח הלילה רק משום דבעת בא ליל פבר עבר זמן המצוה שהי' דוקא ביום שלפני הלילה תדע דהא ביום שאחר הלילה ג"כ יהי' פטור ממצוה זו וע"כ דפטור של לילה הוי רק משום דאז פבר עבר זמני' הוא ולא מפח שהיא לילה כמובן ואחרי שפן פיון דפטור של שופר תלוי בעבר זמני' או לא ממילא בהתפלל וקיבל שבת מבעוד יום ואם דעשאו לילה וגם אתה מחשבו ללילה מ"מ פיון דלילה גופא אינו פוטר אותו משום דהוא לילה רק משום דעבר זמני' אז בעת שהוא פנ"ל וכיון דעדיין זמנו היא הכא דהא באמת עוד לא עבר היום וכןלה יומא זמני' הוא מה"ת לא יקנים המצוה ואם דעשאו ללילה מ"מ זמנו עדיין לא עבר דהא עוד היום גדול ועיין תשובת הב"ח סי' קכ"ו שכתב דקבלת שבת ויו"ט ל"ה לכל מילי ויכול לעשות נשואין ואינו עובר על ושמחת בחגיך וכן בתשובת מהרש"ל סי' י"ג דלכל מילי יום הוא ורק לתפלת ערבית דנינו לי' ללילה ואם פי הטו"ז בסי' תרס"ח אינו סובר פן והשיג על המהרש"ל וסובר דמהני התוס' לעשותו ללילה ממש וכנראה דגם הגאון בשאג"א סי' ט"ז סובר פן עכ"ז רוב פוסקים אינו סוברים פן עיין דגול מרפבא שם בסי' תרס"ח דקניין דברי מהרש"ל בזה דלא לכל מילי דנינו לי' ללילה ע"י קבלת שבת ויו"ט עיי"ש וכן ע"י התפלה - והשתא ל"מ לדעת הגדולים דלא לכל מילי הוי לילה פשיטא דיכול לקיים המצוה אף אם פבר עשאו לילה בתפלה מ"מ פיון דלגבני' שאר דברים יום הוא א"כ למה לא יקיים המצוה ואינו סותר פלל תפלתו דהא אינם תלויים זב"ז דהא הפטור רק משום עבר זמני' בא ולא משום דעשאו ללילה וכיון דבאמת אפתי זמני' שפיר יכול לקיים המצוה וז"פ - ורק אפילו לדעת הטו"ז דלכל מילי חשבינו אותו ללילה מ"מ ל"ה תרתי דסתרי במה דיקיים המצוה פיון דאין הפטור מפח לילה הוא בא רק מפח עבר זמני' וכיון דעדיין יום הוא דהא זאת לא יוכל שום אדם להכחיש ע"כ שפיר יקיים המצוה ול"ד לתפילין דשם באמת הלילה מביא הפטור וכמו שכתבתי והיא גזרת חכז"ל ע"כ פדי להשוות מדותיהם לא חלקו בין לילה ללילה אבל הכא דבאמת עיקר הפטור בא מפח דבלילה שוב יעבור זמני' וכיון דכעת עודנו זמני' מה"ת לא יקיים המצוה ואל תשיבני דהא גם בשופר פוטר הלילה מפח דלילה לאו זמנו של שופר ז"א דזה הוי דוקא לילה הראשונה טרם בא התחלת המצוה אבל לילה של אחר ר"ה לא מטעם מעלה זה פוטר רק משום דאז פבר עבר זמני' - ואפשר להעמיס פן בדברי הטו"ז שכתב וז"ל דנדאי לא מבטלין מצוה בזמנה בשביל תרתי דסתרי ר"ל דאם דנראה פתתי דסתרי מ"מ באמת ל"ה פתרת דסתרי דאינו תלוי רק בזמנה וכיון דעדיין זמנה חייב בה וכן הא דסי' ת"ב פיון דאין הפטור אתי מפח הלילה רק משום דאז פבר עבר גזרת ל' וכיון דבאמת עודנו בזמנו מה מועיל התפלה ואם דעשאו ללילה וגם מחשבו ללילה מכ"מ דכיון דהזמן עודנו עומד אין סתירה פלל להתפלה וללילה שעשאו כמובן - וכ"ז א"ש התם אבל גבי תפילין דבאמת תלוי הפטור בלילה דהא גם בלילה זמני' ועיקר הפטור רק מפח לילה היא בא ע"כ שפיר יהי' תרתי דסתרי אם אתה מחייבו להניח בעת שלו פבר נחשב ללילה והוי בכלל הגזרה דהעמידו דבריהם אפילו נגד חיובא דהא בלילה גופא הוי חיובא כ"כ כמו עתה וע"כ פדי להשוות דבריהם פדי שלא תחלוק בין לילה ללילה ע"כ עשו גזרתם סתם דלילה פטור מתפילין וא"כ פיון דאצלו פבר לילה הוי ממילא דהוי בכלל הגזרה - ועיין

בתשובת הרשב"א סי' ס"ב דנשאל ביו"ט שני של גליות איך דחינו לז' מ"ע דתפילין ותו' משום זלזולא דיו"ט ויש פח בידם לעקור בשנא' ועיי"ש וא"כ הדברים ק"ו מה שם דהוי רק לתקון דיו"ט דחו מ"ע דתפילין א"כ כש"כ פאן דהוי תקון דתפילין גופייהו לחזק גזרתם שלא יבאו ח"ו לידי בזיון ודאי דיש פח בידם לדחות המ"ע בשוא"ת וא"ש ודו"ק - והשתא דאתינא להכי יש לומר עוד בטעמא דמילתא דתקונינו לתרתי דסתרי גבי תפילין ולא תקיינו לתרתי דסתרי גבי שופר וסי' ת"ב - דאמרינו במנחות דף מ"ח עמוד וחסא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת אמרינו עמוד וחסא בחטאת בשביל שתזכה בעולה לא אמרינו ועיי"ש - וא"כ בשלמא גבי תפילין דאמרינו דאל יגיש פיון דהוא עשאו ללילה ויחטא במ"ע דתפילין יזכה בתפילין עצמן כדי לחזק גזרת חזו"ל שפא ישן ויבאו לידי בזיון ח"ו ואמרינו עמוד וחסא בתפילין ותזכה בתפילין ע"כ משום תרתי דסתרי דחינו מ"ע דתפילין - משא"כ דשופר וגם מצנה דרבנו דסי' ת"ב דיחטא בשופר ויזכה בשבת ובסי' ת"ב יחטא באבילות ולא יזכה לאבותיו עי"ז באמת לא דחינו המצנה דמחויב בה פיון דבאמת עדיין זמנו הוא וא"ש בס"ד ודו"ק - עוד נראה בישוב קושיא הנ"ל עפי"מ ז"ל דכל הקורא ק"ש בלא תפילין פאלו העיד עדות שקר ומה"ט ראיתי להביא בשם מרן הח"ס ז"ל דלא קרא ק"ש בתפילין דר"ת שפא יפגע באיסור ק"ש בלא תפילין ולקאורה יוקשה על זה שהתפלל תפלת ערבית מבעוד יום איך קורא ק"ש בלא תפילין וע"כ צריף לומר דעשאו לילה גם לענין תפילין ול"ה בכלל קורא ק"ש בלא תפילין פיון דכלילה מחשיבנו לי' שוב ל"ש איסור זה גבי' פמוכן - והשתא אם יחייבו אותו להגיש תפילין וא"כ ע"כ דאפתי יום אצלו וכיון דאפתי יום אצלו שום איך התפלל ק"ש בלא תפילין וא"כ הוי סתירה מני' ובי' וכיון דהותרה לו מפי חזו"ל להתפלל תפלת ערבית מבעוד יום ולחשוב ללילה וא"כ גם לענין תפילין מחשבינו אותו ללילה ע"כ שפיר פטור להגיש תפילין כדי שלא יהא סתירה מני' ובי' וכ"ז גבי תפילין דהסתירה הוי מני' ובי' משא"כ גבי שופר וסי' ת"ב דשפיר י"ל דלענין תפלה חשבינו אותו ללילה אבל לשאר מקלי עדיין ליום קחשיב ל"מ לדעת הני פוסקים דבאמת היא פן דלא לכל מקלי חשוב לילה ע"י תפלה וכמו שהבאתי לעיל ודאי דלא חשוב תרתי דסתרי וכמוכן - רק אפילו לדעת הטו"ז ושאג"א שהבאתי בשמם דחשבינו ללילה לכל דבר מ"מ ל"ה הסתירה מני' ובי' ע"כ שפיר י"ל כסברת הטו"ז בסי' ת"ר דמשום תרתי דסתרי לא דחינו מ"ע דזמנה וכ"ז שם דל"ה הסתירה מני' ובי' משא"כ בתפילין דהוי סתירה מני' ובי' פנ"ל מודה גם הטו"ז דדחינו גם מצנה דאורייתא בשוא"ת דאל"כ בטל כל דין תפלה מבעוד יום ומדהותרו חזו"ל לעשות פן ע"כ דהעמידו דבריהם נגד מצנה דתפילין וא"כ שפיר כתב הטו"ז בסי' ל' דלא יגיש תפילין משום תרתי דסתרי ולא דמי תרתי דסתרי דתפילין לתרתי דשופר ודו"ק פי' לדעת תי' זה אמת ויציב בס"ד - עוד י"ל בס"ד בישוב דבר זה עפי"ד הגראו"ו ז"ל ביו"ד סי' רס"ב אות יו"ד שכתב על מה שכתב המחבר סעי' ז' אין דבר זה תלוי בתפלה אם התפללו מבעוד יום לא להקל ולא להחמיר עכ"ל - וכתב ע"ז הגר"א ז"ל ונ"ל ממה דמסקא להו בפרכות כ"ז ע"ב אומר קדושה כו' אומר הבדלה כו' ודוקא הנה דתליא בתפלה עכ"ל - הרי מה דתלוי בתפלה שפיר אזלינו בטר תפלה - והנה בפרכות י"ד אמר רבי יוחנן הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה ויטיל ידיו ויגיש תפילין ויקרא ק"ש ויתפלל והיא מ"ש שלמה ועיין

בתוס' נשם שפתיבו דעיקר ק"ש ותפלה בתפילין שייכי פדאמר בש"ס יקרא ק"ש ויתפלל
זו הוא מ"ש שלמה וכן היא בתשובת מהר"מ מרונטענבערג סי' תע"ג דאין נכון להתפלל
בלא תפילין מפני דברי הש"ס הנ"ל וכיון דעיקר מצות הנחת תפילין משום קבלת עול
מ"ש הוא בא פידוע מש"ס אגא תפילין קמנחנא וכיון דל"ה קבלה שלמה רק עד שיתפלל
בה א"כ תליא טובא בתפלה פמוכן - וא"כ ממילא פיון דמצות תפילין תליא בתפלה
שפיר אזלינן גבה בטר תפלה גם להקל וא"כ א"ש פסק המחבר דסי' ל' ודו"ק - משא"כ
גבי שופר אם דתוקעין באמצע התפלה מ"מ עיקרה לא תלוי בתפלה דהרי קי"ל בסי'
תקצ"ב סעי' ב' יחיד אינו מפסיק לתקוע בין הברכות אפילו יש לו מי שיתקע בשבילו
עיי"ש בהג"ה - הרי דלא שייכי לתפלה ע"כ לא אזלינן גבי שופר בטר התפלה וכן גבי
אבילות לא תליא בתפלה ע"כ התפלה לא מעלה ולא מוריד משא"כ גבי תפילין דיש לה
שייכות עם התפלה שפיר אזלינן לענן תפילין בטר התפלה וגם זה א"ש ודו"ק - ה"ק
ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן י"ד. החיים והשלו' אל כבוד הרב הגאון הגדול המפורסים החרף עצום כקש"ת
מו"ה שמואל לוי וויינבערגער שליט"א אבדק"ק ד' סארדאעלי יצ"ו.

אחרי תת שלו' פמשפט תשובת הדרגנ"י קבלתי ועל דבר אשר עשה פלילים נגד רבינו
רש"י ז"ל והפליא בקושיותו עליו בקידושין כ"ה וכתב בזה"ל אכן נוראות נפלאתי על
רש"י ז"ל דכתב דלשון לא הוי ביהס"ת דזה רק מצד פי מוציא לשונו לחוץ ונהרי בנדה
ד' מ"ב סוף ע"ב אמרו שרץ בקמטו לא מטמא במגע מצד ביהס"ת ופרש"י פגון בין
אצילי ידיו ואטו לא יכול להגביה.

אצילי ידיו וליגע בהם אלא ודאי דלא במה דיכול ליגע בהם ע"י שמוציא לחוץ או מגביה
אצילי ידיו רק או פרמב"ם דכל רפה עד הגרון ל"ה ביהס"ת או דגם חלק הלשון שיכול
להוציא לחוץ הוי בהס"ה וזה א"א לימר דבפירוש אמר עולא דהפל מודים דלענן טומאה
הלשון פגלוי וע"כ פרמב"ם דכל הלשון והפה הוי פגלוי ועל רש"י הדבר צע"ג עכ"ד
הדרגנ"י - אחרי מחילת הדרגנ"י גברא רבה קחזינא תיובתא לא חזינא ולפע"ד אפילו
ריח קו' ל"ה דמה שיקשה דנימא דקומטו של אדם יטמא הואיל ויכול להגביה אצילי
ידיו ויהי' מקום גלוי לפע"ד ז"א דנגיעה דמטמא צריף להיות מקום גלוי מצד עצמו מצד
הטבע לחוד בלי איזה פעולה שיפעול לעשותה לח) מקום גלוי עיין רש"י קידושין שם
אשר יגע אמר רחמנא שכ' וז"ל האי קרא דידיו הוא בר נגיעה פידו הוא פגלוי וכן הוא
בתוס' נדה ד' מ"ד דצריף להיות דומיא דידיו מאיבראי בלי שום פעולה רק מהטבע לחוד
דנדאי על גילוי דהיד לא צריף לעשות שום פעולה וא"כ כל מה דדמי לה הוי פגלוי
משא"כ היכא דצריף לעשות איזה פעולה לעשותו גלוי אם דבאמת פכר גלוי הוא ע"י
הפעולה מ"מ פיון דדין גלוי מיד גמרינן ובעי להיות דמי לה ע"כ היכא דל"ה גלוי מצד
עצמו שוב ל"ה דומיא דיד וממילא דלא יכול להיות דין גלוי עלה וכן לשי' התוס' נדה
מ"ד הנ"ל דהלשון נגיעה מעצמו מוכח דהיא מאיבראי ולא צריף לקמוד מידו ועיי"ש
שפתיבו דמתקבת יגע בעצמו נלמד שצריף להיות מאיבראי ג"כ י"ל פן דהתורה מדברת
היכא דיש ליגע בלי איזה פעולה אז הוי בכלל נגיעה משא"כ היכא דצריף לאיזה פעולה
ל"ה בכלל פי יגע וא"כ לפי"ז שפיר שרץ בקמטו אינו מטמא ואף אם באמת הגביה

אצילי ידיו לא מהני לן מידי לעשותו גלוי עי"ז וכמו שכתבתי ל"מ לדעת רש"י ו"ל דמתקנת ידיו גלמך דין דצריה להיות מאיבראי ודאי ל"ה דמי לידיו דהרי אצל ידיו לא צריה לשום פעולה וכ"כ בכל מקום שלא צריה לאיזה פעולה הוי ברגיעה משא"כ בקומטו דצריה פעולה שוב ל"ה בר גיעה פיון דל"ד לידיו וז"ב נאמת, ורק אפילו לשי' התוס' דמתקנת יגע בעצמו גלמך מאיבראי נמי י"ל דסתם גיעה מיירי מצד עצמו מבלי לעשות לה פעלים והיא דמעצמו ל"ה פן רק מוכרח לאיזה פעולה שוב ל"ה בכלל כי יגע דקאמר רחמנא דמדבר מצד הטבע עצמו וע"כ שרץ בקומטו דל"ה בר גיעה מצד הטבע עצמו דמצד הטבע אדרבא ל"ה מאיבראי רק מקום סתרים ע"כ שוב לא מהני לה שום פעולה לעשותה מקום גלוי וע"כ שפיר סתמו חזו"ל דשרץ בקומטו טהור וזה ברור נאמת לדעתי הצעיר בס"ד - והא דעולא דאמר הפל מודים אצל לשון דגלוי לענין טומאה וענין קידושין כ"ה) לא הוי מטעם פיון דיכול להוציא לחוץ כמו שחשב הדרגנ"י וכנראה שפבוד הדרגנ"י לא דקדק יפה בדברי רש"י ו"ל וענין שם ברש"י שדקדק וכתב שדרי מוציא לשונו ונוגעין בו בגלוי עכ"ל - הרי שדקדק וכתב מוציא ולא כתב יכול להוציא והחילוק בין הלשונות נראה בעליל לכל מבין דכונות "מוציא" הוא שמצד טבע הלשון הוא פן שמוציא לשונו בכל עת הן פשמדבר הן פשאוכל והוא כמו שכתב רש"י לעיל דה"מ אף הלשון ונ"ל שדרכו ליראות פשהוא מדבר ומום שגלוי הוא עכ"ל ועיי"ש, וכן כתב למטה מזה בד"ה ולא מיבעא לשון שהוא נגלה לפרכים עיי"ש, וע"ז פיון רש"י גם פאן במה שכתב דהרי מוציא לשונו ר"ל שתמיד דרכו בכף להוציא לשונו מצד הטבע בעצמו מפעולת הלשון היא להתגלות בכל עת וע"כ שפיר נידון כשאר חלקי הבשר שהוא מאיבראי והוא בר גיעה בלי פעולה, כ"כ הלשון יען שדרכו בכף להוציא לשונו בכל עת נחשב כמו שהיא גלוי ממילא בלי פעולה וכיוצ"ב מצינו בתוס' יבמות קי"ט ע"א ד"ה רבי מאיר שכתבו גבי רוב נשים מתעברות ויולדות דל"ח רבא דמליא במעשה פיון דממילא הוא בא שאדם נזקק לאשתו עיי"ש אף שבאמת תלוי במעשה רבה עכ"ז פיון דהוא מצד הטבע לא נחשב למעשה רק למידי דממילא כ"כ ה"א אף דדבר שהוא גלוי ע"י פעולת האדם לא נחשב לגלוי מ"מ דבר שהוא פן מצד הטבע נחשב למידי דממילא ושפיר דמי לידיו או לשאר חלקי הבשר דהוא מאיבראי ונכלל בתקנת כי יגע לדעת התוס', משא"כ אצילי ידיו דאדרבא מצד הטבע הוא תמיד מכוסה ולא מאיבראי אם דע"י איזה פעולה תוכל להיות מאיבראי מ"מ לא מהני לן מידי דאנן מצד הטבע יהי מאיבראי בענין וע"כ דניק רש"י וכתב מוציא ולא כתב הואיל שיקול להוציא דאז הוי משמע בדברי הדרגנ"י אכל השתא דדייק וכתב מוציא ודאי דכיון למה שכתבתי וממילא דא"ש ולק"מ ודו"ק - ומה דמשמע מרש"י דאף הלשון אינו בר גיעה רק בשעה שהוא חוץ לפה שדרי כתב דהרי הוא מוציא לשונו ונוגעין בו בגלוי משמע דדוקא כשהוא חוץ לפה דהוי הנגיעה ממש בגלוי בזה שייך גיעה ולא אם הוא תוף הפה ובאמת פן הוא דעת הר"ש ורא"ש בפ"ח דמקנאות עיי"ש ובתיו"ט שם אף הרמב"ם בה"א מה' טו"מ סובר דהלשון אף בפנים בתוף הפה הוא מטמא עיי"ש, ונראה בס"ד, דפלוגתיהו תלוי במה שכתבו תוס' בנדה ד' מ"ד אי הא דאמרינן שם בקידושין הנ"ל אשר יגע אמר רחמנא אי הוי משמע ממשמעות תקנת כי יגע בעצמו וכמו שכתבו תוס' שם ולא צריה למילף מידי או י"ל דכל הלשון אף כשהוא מבפנים הוי בר גיעה ומטמא אף מבפנים

משא"כ אי אמרינו דצריה להיות דומיא דידיו כמו שהיא באמת גירסת רש"י פאן וגם תוס' בנדה שם הביאו דבריו וכיון דילפינו מידי צריה להיות דומיא דידיו בחוץ מממש כמו ידיו ואינו מועיל אם הוא בפנים בתוך הפה אף דהוי שם ג"כ בר נגיעה מ"מ אפתי ל"ה דומיא דידיו ע"כ רש"י לשיטתו דהוא גורס ידיו ע"כ באמת פתב דצריה להוציא לשונו ויש לומר דכן הוא ג"כ דעת הר"ש ורא"ש דסברו לענין מוע פ"רש"י והרמב"ם דסובר דאף בפנים הוי בר נגיעה אגיל בש"י התוס' דנדה ה"ל דלא גלמד מידי ורק מתניבת פי יגע לחוד וכיון דהוי בר נגיעה שפיר הוא מטמא אף מבפנים פן נראה לבאר שי רש"י ורמב"ם ז"ל ונכון הוא בס"ד - אמנם צריה עוד לבאר לדעת רש"י דעולא מיירי במוציא לשונו לחוץ ונוגעין בו בגלוי מה קמ"ל בזה ולמה הי' ההו"א דהנגיעה של חוץ לא יהי מהני בלשון שצריה לי לעולא לאשמעין דהכל מודים דמהני בשלמא לדעת הרמב"ם דעולא מיירי אף מבפנים בתוך הפה טובא קמ"ל דמצד הסברא לא הוי ידעין לה אבל לרש"י דסובר דבאמת מבפנים גם לעולא לא מהני רק מבחוץ ועל מבחוץ מאי קמ"ל פשיטא מ"ט לא - י"ל דשתי תשובות בדבר חדא דלא נימא דאף ההוצאה חוץ לפה לא מהני דומיא דשרץ בקומטו דלא מהני אף בהגביה אצילי ידיו וכנ"ל ע"ז קמ"ל דבלשון שפיר גלוי הוא בשעיה שמוציא ואינו דומה לקומטו ומטעמא דביארתה לעיל בארנפה הא חדא ועוד קאמינא דקמ"ל טובא בזה משום דשפיר הי' הו"א דאף מבחוץ לא יהי מהני נגיעת הלשון מטעם שפתב רש"י גבי טבילה דקטמון דמי וכתב בזה"ל ואף להוציא הלשון אינו יכול וטבילה במקצת לא אשפחן אבל נגיעה בכל שהוא הוי נגיעה עכ"ל, הרי דה"ט לא צריה להוציא לטבילה אף מה שיכול להוציא פיון דלא אשפחן טבילה במקצת וכיון דלא יכול להוציא פל הלשון פטור אף מן החלק שיכול להוציא פיון דל"ה טבילה במקצת א"כ לולי עולא הוי אמרינו דגם נגיעה ל"ה במקצת דומיא דטבילה וממילא פיון דאינו יכול להוציא פל הלשון וליגע בה גם בחלק שמוציא לא יהי חשוב נגיעה כמו בטבילה וע"ז קמ"ל עולא דבאמת לא אמרינו פן דכיון דנגיעה אף בכ"ש הוי נגיעה ואינו דומה לטבילה דבעינן פל בשורו טבילה שלימה ולא במקצת משא"כ בנגיעה דהוי אף בכ"ש ל"ש לומר דאין נגיעה במקצת ע"כ שפיר בר נגיעה הוי החלק שמוציא מפיו וזה גופא אחי לאשמיענן דנגיעה אף במקצת היא ולאפוקי דנשיה אותו לטבילה וא"ש הפל בס"ד - ובעיקר קושיותו שפנה אותה דוקא על רש"י וכתב דלהרמב"ם ניחא לא הבנתי דבריו בזה דאדרבא לפי סברתו דהי' לו קושיא בזה אדרבא יותר הי' לו להקשות להרמב"ם דסובר דאף בפנים בתוך הפה מטמא משום דנגע בו א"כ מ"ט דשרץ בקומטו רטהור דהא ג"כ נגע בו ולמה יהי מקום גלוי ובר נגיעה בתוך הפה יותר מבתוך הקמט, משא"כ לרש"י דמיירי דהלשון הוא בחוץ בנגלה ודאי דלא ק"מ משרץ בקומטו דטהור משום דשם הוי השרץ בפנים בתוך סתר הקמט ובאופן זה גם בלשון אינו מטמא ורק בהיותו לחוץ ושם ל"ה באופן זה דהא הוא בתוך הקמט א"כ לשי' רש"י לק"מ פמובן, ורק קשיא אדרבא לשי' הרמב"ם פיון דהוא מטמא אף מבפנים א"כ איזה חילוק נעשה בין תוך הפה או תוך הקמט פן הי' מקום לקושיות הדרגנ"י אבל לשי' רש"י אין לה מקום פלל לחול אף באמת גם לדעת הרמב"ם לק"מ משום דנראה דאף לשי' הרמב"ם צריה לומר כמו שכתבתי לרש"י לעיל דשאני גבי לשון פיון דדרכו לנוע בכל עת ולגלות ולפתוח הפה בכל עת שמדבר או שאוכל הוי פל הפה עי"ז מקום גלוי וכמו לרש"י מטמא

החלק הלשון שמוציא יען שמדרך הפה לפתוח בכל עת ולהוציא לשונו תמיד כמו שנוראה בחייו וְהוּי עי"ז מקום גלוי וכמו שבארתי לעיל בארנפה כמו כן הוא סברת הרמב"ם יען שמתבע הפה לפתוח בכל עת ע"כ הוּי כָּל הַפֶּה עי"ז מקום גלוי וכמי שבארתי לעיל בארנפה כמו כן היא סברת הרמב"ם יען שמתבע הפה לפתוח בכל עת ע"כ הוּי כָּל הַפֶּה עי"ז מקום גלוי עד הגרון וע"כ פתב הרמב"ם שם דגם השינויים מטמאין בנגיעה ולא דוקא הלשון רק כל הפה מקום גלוי יען שמצד טבע הפה להיות פתוח בכל עת ואין חילוק בסברא זו בין רש"י ורמב"ם ובזה הוּי שוין שכל שהוא מצד הטבע פן חשוב מידי דממילא וְהוּי כמו שאר חלקי הבשר שהוּי מאבראי מצד הטבע ופלוגתיהו הוּי רק בגירסא דלעיל וכמו שכתבתי למעלה נמצא לפי האמור דקמט של בית הסתרים דל"ה פן מצד הטבע ואדרבא שמתבע הוא תמיד סתום ומכוסה, ע"כ שפיר ל"ה בר נגיעה וע"כ קיי"ל באמת כרבא דשרץ בקומטו טהור וא"ש הפל בעזה"י וכמנחה לי דדין ברוכה דהוּי מקלמא והיא דבר אמת לפע"ד ודו"ק - פנישטיאן יצ"ו ניסן תרפ"ג לפ"ק.

והנני חותם בכרכה וברגשי הכבוד ובדו"ש וש"ת ע"ע: ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב אחר כתבי דברים הנ"ל בא לידי ספר המקנה למרן הגאון בעל הפלא"ה ז"ל ומצאתי שכ' בדרף כ"ה וז"ל נראה לפענ"ד דהא דמחלק בבית הסתרים בין נגיעות טומאה לטבילה אף דאמר רבא בנדה ד' מ"ב שרץ בקומטו טהור ופרש"י ז"ל בין אצילי ידיו או שאר קמטים.

ונראה פשוט שאם הגביה את ידיו ונתגלה אציליו ונגע שם שרץ מקבל טומאה וכן לענן נגיעה בלשון ושינויים דאמר הכא דהוּי כגלוי היינו דוקא כשנגע כשפיו פתוח אבל אם נגע בשפה שפיו סתום הוּי בבית הסתרים דלא גרע מקמטים ובזה מנושב מה שהקשה התיו"ט על הר"ש בפ"ח מ"ה דמקנאות במה שכ' במעות שפיו מטמא ברקו מוטעם דהוּי כנבילה ומטמא במשא אבל בנגיעה לא והקשה עליו התיו"ט הא אמרו הכא דהוּי כגלוי לענן טומאה ולפמ"ש א"ש דהא דהוּי כגלוי היינו דוקא כשפיו פתוח אבל כשפיו סתום הוּי כמו שרץ במקוטו ואינו מטמא עכ"ל הגאון ז"ל, הנה הגאון ז"ל הרגיש באמת בסתירת הסוגיא דקידושין לנדה מה בין שרץ במקוטו ללשון דאמרו פאן שהוא כגלוי ולא תלה כלל קושיותו כפירוש רש"י ורמב"ם וניחא לי דבאמת תרנוניהו שוין ה"ם מייגרי דקומטו היתה סתום והכא מייגרי דפיו הי' פתוח וכעין שכתבתי בפנים לדעת רש"י נמצא דלדינא אין חילוק ביניהם דהיכא דפיו הי' סתום באמת גם הלשון הוּי ביהס"ת והיכא דהקמט הי' פתוח גם קומטו הוּי בר נגיעה ולא נחית לחילוק שכתבתי בפנים - אולם אחרי מחילה מפבוד תורתו כי רב הוא ומה גם מה אני שאבא לשפוט בדבריו קשה לי על דבריו דא"כ דדינו של עולא על כל בית הסתרים קאי למה נקט בלשונו "לשון" דוקא ואמר הפל מודים בלשון לענן טומאה דגלוי הוא לענן טבילה פטמון דמי עיי"ש והשתא לדברי רבינו ההפלאה דדין עולא שנייה על כל בית הסתרים הול"ל סתמא הפל מודים בביהס"ת לענן טומאה דגלוי הוא אצל שרץ מ"ט כי יגע א"ר והאי נמי בר נגיעה היכא דפתוח משא"כ לענן טבילה ל"ה אבראי כף הול"ל ולמה נקט דוקא דין זה "בלשון" ואין לומר משום דלעיל מני' גבי הנאה נקט על "לשונו" נקט נמי הכא האי לישנא ז"א משום דבאמת גם שם יוקשה למה נקט גבי הנאה על לשונו הא לדעת ההפלאה אזיל פלוגתת רבי וחכמים בכל מקום ביהס"ת פיון דטעמו של רבי דהנאה

לטומאה דמי וטעמא דחכמים דלטבילה דמי עיי"ש א"כ אגיל בפלוגתתם בכל מקום ביהס"ת ועוד יותר נוקשה מש"ס נדה ריש מ"ג דאמרו שם קנה בקומטו של זב והסיט בו את הטהור ופירש"י דאינו טמא אלא א"כ הסיטו הזב בגלוי ומקא ילפינו לכל הנגיעות דאין מגע בית הסתרים מטמא ועיי"ש ברש"י ד"ה דכתיב וכל אשר יגע והשתא לדברי רבינו הפלא"ה דכל דין מגע בית הסתרים ל"ה אלא כשהוא סתום וכשהוא פתוח מטמא א"כ הקא דמיירי שהי' קנה בקומטו של זב והסיט בו טהור א"כ ע"כ נפתח סתימת הקמט דהא הקנה יצא מתוכו ונגע בטהור ולמה דין בית הסתרים עליו ורש"י פתב דמכאן יצא פל דין דמגע בית הסתרים ל"ה נגיעה א"כ מוכח בהדיא דבית הסתרים אף בעת שהוא פתוח דין ביהס"ת הני עלה והיא קו' גדולה על מרן הפלא"ה ודוחק לומר דע"כ לא אמר ההפלא"ה דהיקא דביהס"ת הניין פתוח דדין גלוי עליוהו ונקא כשהו נפתחין לגמרי פתוח הרבה אבל משום פתוחה קטנה עוד לא נפקו מכלל ביהס"ת זה דוחק מאד דמה דמות תערובת לזה לשער דעד כמה הני ביהס"ת ובכמה חשוב פתוח וגלוי דא"כ נתת דבריה לשיעורין מאן מוכח ומאן ישער הדברים איך ומה הוא אלא נדאי אם נימא דהיקא דפתוח דין גלוי עלה אף פתוחה קטנה סגי לה ורק היקא דסתום לגמרי חשוב ביהס"ת וא"כ שפיר קשה למה קנה בקומטו יהי' חשוב ביהס"ת הא פתוח הוא - ודע דבסברת הפלאה הנ"ל דגם פיו כשהוא סתום הני ביהס"ת הי' מתורץ מאד קו' מג"א בסוף סי' תר"ג שהקשה אש"ל"ה שכתב דישתה מן הבאר שלא יגע בהם ויטמאם וכ' המג"א ונ"ל וצ"ע דנטמאו בפיו כדאימא בקידושין כ"ה ובכ"ד עכ"ל - ובהנ"ל א"ש דכל כמה שפיו פתוח אינו מקבלין טומאה דעדיין הם מחוברין למעיין ובעת שפוחם פיו ונתלשין פכר הני ביהס"ת ולא מק"ט ולק"מ ועיין א"ר שתי' דכל שאינו בולעם עדיין הם מחוברין למעיין והאלף למטה שם כתב ע"ז וצ"ע ונראה פונת דבריו דאין מוכרח להיות פו' דנדאי אף טרם בואם בבית הפליעה הם נתלשין ע"כ הניח תי' הא"ר בצ"ע, אף עפ"י דהפלא"ה הי' א"ש דתיקף בולם פיו והני ביהס"ת וע"כ דכל הני גאונים לא אזלי בשיתת' וא"כ לדידהו ע"כ מוכרח לומר פהחילוק שחלקתי בפנים ואל תתמה איך אפשר לומר פו' דאף אם הגביה אצילי ידיו ופתח הקמט ונגע בו שרץ דיהי' טהור דהא ע"כ נגע בו בגלוי וזה הני פנגד הסברא י"ל דכף היתה גזרת הבורא מקרא דידי דהרי אף לדברי הפלאה מוכרח לומר פו' מצד גזרת השם דהרי גבי טבילה כתב בפירוש הפלא"ה שם ונ"ל משא"כ גבי טבילה דנפקא מה בשרו מאבראי דמה שדרכו להיות מוכוסה א"צ טבילה פלל אפילו בשעה שהוא פתוח ומהאי טעמא אין צריך שיבא מים בחוטם אף שהיא פתוח עכ"ל הרי דלענין טבילה אף בשעה שהוא פתוח הני כסתום וממילא לחכמים דמדמו הנאה לטבילה לא מהני אף אם הגביה אצילי ידיו או שאר קמטות ופתח אותן היטב והנה שם לא מהני הנאה זו ולמה דהא הנהה במקום גלוי דהא בעת שהנה עליו גילה אותו מקום באופן היותר טוב וע"כ דל"ד לבשרו שהיא מאבראי מצד טבעו בלי שום פעולה ע"כ לא מהני הנאה זו וממילא דנוכל לומר פו' גם גבי טומאה אם אמרינו דבעינו דומיא דידי או לדעת התוס' נדה מ"ג שהבאתי לעיל דל"מ גליות הקמטים פיון דל"ה מצד הטבע מקום גלוי ואין לומר דלחומר שפיר אמרינו פו' ולא לקולא וגבי הנאה הני חומר שפיר אמרינו גבי טומאה הני קולא ז"א דהא הם בקראי פליגי וע"כ דבהנאה לא מטעם חומר הוא, ועוד הא הני חומר דאתי לידי קולא לענין פסח דאם ל"ה הנאה לא יעבוד הפסח בזמנו וע"כ

דגזה"כ הוא וא"כ כ"כ גימא אָנן נָמִי לַעֲנֵן טַנְמָאָה דְּהוּא גִזְה"כ וא"כ לפי"ז דְּבַרְיֵנוּ שְׁפַתְבְּתָנוּ בְּפָנִים פְּרָאֵי מוּצָקִים וּקְרוּבִים אֶל הָאָמֶת בַּס"ד וְדו"ק - לט) סִימָן ט"ו.

אֶל כְּבוֹד הָרַב הַגָּאֹן הָאֲמִיטִי שֶׁר הַתּוֹרָה מִי כְּמוֹהוּ מוֹרָה אַרְי שְׁבַחְבוּרָה וְכו' כ"ק מְרֵן אַבְרָהָם יִצְחָק גְּלִיק (זלה"ה) אב"ד ור"מ דק"ק טאלטשױוע יצ"ו וְהַגְּלִיל בַּעֲהֵמ"ס שׁו"ת יד יִצְחָק וְבא"י. (א) אַחֲרֵי תַת שְׁלֵמָא לַכ"ק מְרֵן אַרְהִיב לַגּוֹשׁ לַפְּנֵי הוּד קַדְוִשְׁתּוֹ בְּאַיְזָה הָעֵרוֹת זַעֲרוֹת אֲשֶׁר מְצֵאֵתִי לְהַעִיר בְּסַפְרוֹ שׁו"ת יד יִצְחָק ח"ג שְׁשַׁלַּח לִי לְמַנְה וְעַל מַדְתּוֹ אֲשַׁעַן שְׁתִּיקָר נַפְשִׁי בְּעֵינָיו לִיקַח מוֹעֵד לַפְּשׁוּט מִיִּשְׂרָאֵל בְּדַבְּרֵי וְלַהֲעֲמִידֵנִי עַל הָאָמֶת כְּדַרְכּוֹ מֵאִז עַמְדִי וְלֹא אֶטְרִיחַ אֶת הַדְּרַגְנִי הַרְבֵּה בַּפ"א רַק קַמָּא קַמָּא דְאַמְטִי לְיָדִי אַקְרִיבְנוּ אֵלָיו - הַלּוֹם רְאִיתִי בְּרֵאשׁ סַפְרוֹ בַּס"א א' שְׁנַשְׂאֵל בְּעֵנֵן אִם לְהַתְּנוֹת בְּבִנְיָן בִּיהַכ"נ עַל אֲכִילָהּ וְשִׁתָּ? וְכַהֲרַגְנִי הָאֲרִיף בְּזָה וּבְסִיּוּמָא דְפִסְקָא הַעַל וְכַתְּב וְז"ל אֲכֹן לֹא יִדְעָתִי לְמָה הַנְּצָרָה לִיכְנוֹס פְּלָל לְמַצּוֹא הַיִּתֵּר ע"ז לְמַעַט קַדְוִשְׁתּוֹ בִּיהַכ"נ הֲלֹא יֵשׁ דְּרָף לַפְּנֵי הוֹן הַקְּרוֹב לְמַצּוֹא הַיִּתֵּר דְּהֵינּוּ בַּפְּאִלִּישׁ שֶׁל בִּיהַכְנ"ס דְּבָזָה שְׁפִיר מְוֹתֵר אִם הַתְּנוּ לַעַת הַצְּנוּרָה לְאֲכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְשֵׁלֵא יֵהִי קַדְוִשְׁתּוֹ בִּיהַכְנ"ס עֲלָיו וְכַמוֹ שְׁפַתְבּוֹ הַפְּרַמ"ג בַּס"א קַנ"ד וְסִי' קַנ"א דְּפְּאִלִּישׁ בְּקַהֲלוֹת גְּדוּלוֹת שְׁמַתְפַּלְלִין בָּהּ בְּקַבִּיעוֹת צ"ע עֵי"ש מְשַׁמַּע הָא בְּלֹאו"ה שְׁרִי עַכְתּוֹ"ד הַדְּרַגְנִי בְּקַצְרָה - הִנֵּה מַה דְּפְּשִׁיטָא לִי דְּפְּאִלִּישׁ אֵין קַדְוִשְׁתּוֹ חֲמוּרָה כ"כ פְּקַדְוִשְׁתּוֹ בִּיהַכְנ"ס אַף דְּבַאָמֶת גַּם הַפְּרַמ"ג צִיָּדָה לֹמֵר כֵּן וּמְסִיִּים בַּצ"ע לְדִידִי קְמִיבְעָא לִי טוֹבָא יַעַן שְׁמַצְאֵתִי דְּבַדְבָּר זֶה כְּכָר נִסְתַּפְּקוּ חֲכָמֵי הַתְּלִמוּד וְלֹא הָעֵלוּ בּוֹ דְּבַר בְּרוּר וְהוּא בִּירוּשְׁלַיִם דְּמַגִּילָהּ בְּפִרְקָה בְּנֵי הָעִיר (וּכְפִי הַנְּרָאָה יְרוּשְׁלַיִם הַלְזוּ הִי בְּהַעוֹלָם עֵין מְרַבִּינוּ הַפְּרַמ"ג שְׁלֵא הַנְּכִירוּ פְּלָל) וְז"ל הַיְּרוּשְׁלַיִם שֶׁם הָהוֹן פְּרוּנוּה מַה שְׁיַעֲבֹר בְּגוּוֹה (וּפִירוּשׁ בְּקַה"ע אוֹתוֹ מְגַרֵּשׁ שְׁסָבִיב בִּיהַכְנ"ס וּבֵית הַמְּדַרְשׁ מַהוּ לַעֲבֹר בְּתוֹכוֹ אִם הוּא קְדוֹשׁ פְּקַדְוִשְׁתּוֹ בִּיהַכְנ"ס וְאִסוּר לַעֲבֹר בּוֹ דְּאִסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ קַפְּוִדְרָא אוֹ לֵא) רַבִּי אַבְהוּ עָבַר בְּפְרוּנוּה מַה דְּשְׁרִי (וּפִירוּשׁ הַנְּ"ל ר"ל דְּמַהְקָא דְּשְׁרִי) א"ר זַפְּרִיא חֲתַנִּי דְּרַבִּי לױ סַפְּרָא הָוִי אִימְתָן וְאִין לֹא הִנֵּה ר"א עָבַר לֹא הָוִי מְפָנִי טְלִיא עַכ"ל הַיְּרוּשְׁלַיִם (וּפִירוּשׁ הַנְּ"ל דְּמַהְקָא לִיכָא רֵא"י דַּר"א דְּעָבַר לַצְּנוּרָה הַתִּינוּקוֹת וְעֵי"ש) הָרִי בְּהַדְּיָא דְּהַבְּנֵי מַעְרְבָא נִסְתַּפְּקוּ בּוֹ וְלֹא הָעֵלוּ הַלְכָה בְּרוּרָה - וּמִפְּחַז זֶה בְּאַמֶּת אֲנִי תַמְמָה מְדוּעַ הַקְּוִלּוֹ הָעוֹלָם בְּפְּאִלִּישׁ יוֹתֵר מִבִּיהַכְנ"ס דְּהָרִי בִּירוּשְׁלַיִם מְסַתְּפָקִים בְּמַגְרִשִׁי בִּיהַכְנ"ס כ"ש בְּפְּאִלִּישׁ (וְרֵאִיתִי בַּמַּג"א רִישׁ סִי' קַנ"ד שְׁכ' עַל מַה שְׁפַתְבּוֹ הַמַּחְבֵּר בְּתִים וְחֲצָרוֹת שְׁמַתְקַבְּצִים שֶׁם לְהַתְּפַלֵּל בְּאַקְרָאִי אֵין בָּהֶם שׁוּם קַדְוִשָׁה וְז"ל הַמַּג"א וְעֵזְרוֹת שְׁלָנוּ לֹא עֲדִיפִי מֵהֶם וְשֵׁמָא פִּינוֹן דְּמַתְּפַלְלִין בָּהּ תְּדִיר כ"ז שְׁהוֹן נְדַחְקִין נַעֲשֵׂה קוּדֵשׁ עַכ"ל - הִנֵּה מַה דְּדִימָה עֵזְרוֹת שְׁלָנוּ לְבְּתִים וְחֲצָרוֹת, דְּמַתְּפַלְלִין בָּהּ בְּאַקְרָאִי צַע"ג בְּעֵינֵי דְּהָא בִּירוּשְׁלַיִם הַנְּ"ל רוּצָה לְהַחְמִיר אֲפִילוּ בְּמַגְרִשִׁי הַבִּיהַכְנ"ס כ"ש בְּעֵזְרוֹת שְׁהוֹן פְּתוּחוֹת לְקַדֵּשׁ וּמְשַׁתְּמָשִׁין לְקַדֵּשׁ וְע"כ דְּדַעַת הַיְּרוּשְׁלַיִם דְּמַגְרִשִׁי הַבִּיהַכְנ"ס עֲדִיפִי מִבְּתִים וְחֲצָרוֹת שְׁהוֹן בְּאַקְרָאִי וְלֹא תַפְּסוּ בָּהוֹן הַקַּדְוִשָׁה עֵינֵן רַמ"א סִי' קַנ"ד) וְעוֹד בְּנִבְנָה סְתָם וְדֹאִי צ"ע לְמָה מְקִילִין בְּפְּאִלִּישׁ וְאֲפִילוּ בְּהַתְּנָה קִשָּׁה לִי לְמָה יֵהִי מְוֹתֵר לְהַתְּנוֹת פִּינוֹן דְּלָרוֹב פּוֹסְקִים לֹא מְהַנִּי תְּנָאִי בִּישׁוּבָן גַּבִּי בִּיהַכְנ"ס וְדַלְמָא קַדְוִשְׁתּוֹ הַפְּאִלִּישׁ פְּקַדְוִשְׁתּוֹ הַבִּיהַכְנ"ס א"כ, גַּם תְּנָאִי לֹא מְהַנִּי וְצ"ע - וְאוּלַי י"ל לְפִי"מ שְׁפַתְבּוֹ הַפְּרַמ"ג בַּמ"ז סַק"א דַּלְכ"ע מוֹרָא בִּיהַכְנ"ס לֹא הָוִי אֶלֵא מְדַרְבְּנָן א"כ ל"ה אֶלֵא סְפִיקָא דְּרַבְּנָן וּמְשׁו"ה מְקִילִין - וְעוֹד דְּהָוִי ס"ס שְׁמָא ל"ה קַדְוִשְׁתּוֹ פְּאִלִּישׁ פְּקַדְוִשְׁתּוֹ בִּיהַכְנ"ס וְאֵת"ל דְּהָוִי פְּקַדְוִשְׁתּוֹ

ביהכנ"ס שְׁמָא הִלְכָה כְּשִׁי רַש"י וְהַג"א דְּמַהֲנֵי תְּנַאי אַף בְּיִשׁוּבֵן פְּנ"ל לְחַפְּשׁ בְּזִכּוּתֵי דְּהִתִּירָא עַל מַה שֶּׁהָעוֹלָם מְקַיְלִין בְּכַבּוּד הַפְּאֻלִישׁ - אֲמַנְם רְאִיתִי בְּסִפְרֵי יְרָאִים סִי שֶׁנֶּדֶד שְׁפָתַי וְנ"ל לְמַדְנֵנו כְּשֶׁאֲמַרְהָ תוֹרָה מְקַדְּשֵׁי תִירָאוּ שְׁפָתַי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת בְּכָל־ל עַכ"ל - מְפַשְׁטַת לְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּמוֹרָא בִּיהֵכְנ"ס הָיִי דְּאוֹרֵיִתָּא וְכֵן נִרְאֶה מִתּוֹרַת פְּהִינִים דְּתַנִּי שֵׁם וְהִשְׁמִימֵתִי אֶת מְקַדְּשֵׁיכֶם מְקַדְּשֵׁי מְקַדְּשֵׁי מְקַדְּשֵׁיכֶם לְרַבּוֹת בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת ע"כ - וְהֵנָּה בְּסִפְרֵי תוֹרָה וְהַמְצָנָה לְהַגְאֹן מִלְּבִי"ם וְנ"ל פִּירֵשׁ דְּהַפְּנוּנָה הִיא דְּדַרְשׁ תִּיבַת מְקַדְּשֵׁיכֶם בְּכִינוּי לְיִשְׂרָאֵל דְּעַל בִּיהֵמ"ק הוּל"ל מְקַדְּשֵׁי אוֹ מְקַדְּשֵׁי סֵתֶם וּמְדַכְתִּיב מְקַדְּשֵׁיכֶם כּוֹלֵל גַּם בְּתֵי כְּנִסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת עַכ"ד, הָרִי מְדַבְּרִי מוֹכַח ג"כ דְּהוּא דְּרִשָּׁא דְּאוֹ דְּהָא מִיתּוֹר לְשׁוֹן קְדָרִישׁ לִי בְּתו"כ וּפְלָא עַל הַסִּפְרֵי יְרָאִים שְׁלָא הַזְּפִיר כָּל־ל מֵהַתּו"כ - שׁוּב רְאִיתִי בְּסִפְרֵי הָאֲשָׁפוּל שְׁפָתַי שֵׁם הַגְאֹן בְּעַל הַמְסַדֵּר בְּשֵׁם הַרְמַב"ן דְּל"הִרְק מְדַרְבְּנֵן דְּאֵל"כ דְּאִי הָיִי עָלְיוֹ קְדוּשַׁת הַגּוֹף אִיךָ פִּקְעָה קְדוּשַׁתָּה אֵלָא וְדָאִי שֶׁהוּא רַק תִּשְׁמִישׁ מְצָנָה כְּסוּפָה וְלוּלֵב שְׁנַזְרְקִין לְאַחַר מְצָנָתוֹ וּבְזִמְנֵי מְצָנָתוֹ אֲסוּר לִיהִנֵּית מִמֶּנּוּ וְכִשְׁדַּעַת כְּוָלֵן לְמוֹכְרֵן עֵבֶר מְצָנָתוֹ וְהָיִי כְּמַפְרִישׁ ז' אֲתֵרוּגִים לְז' יָמִים עַכ"ל הַרְמַב"ן וְכ"כ הַר"ן דְּחֻכְמִים הִטִּילוּ קְדוּשָׁה עַל בִּיהֵכְנ"ס מִשׁוּם דְּאוֹמְרִים בָּהּ קְדוּשָׁה וְעִי"ש וְעַפ"י הָאֲמוֹר ע"כ צְרִיךְ לֹמַר דְּהִדְרָשׁוֹת שְׁמוּבָא בְּסִפְרֵי יְרָאִים וּבְתו"כ הַנ"ל הֵמָּה אֲסַמְכְתָּא בְּעֻלְמָא וְדו"ק - שׁוּב מְצָאֵתִי בְּשַׁד"ח מְעַרְכַת בֵּית אוֹת מ"ג שֶׁהִבִּיא מֵהַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּקְדוּשַׁת בִּיה"כ הָיִי דְּאוֹרֵיִתָּא וְדְרִשָּׁא דְּסִפְרֵי יְרָאִים הַנ"ל דְּרִשָּׁא גְמוּרָה הִיא א"כ תְּמִיהָתִי הַנ"ל עַל הָעוֹלָם בְּמִקּוּמָה עוֹמְדַת וְצַע"ג - (ב) הֵנָּה מְדִי עֲמָדִי בְּעִנְיָן זֶה אֲנֵהִירְנָא לְעִינֵי בְּדַבְרֵי הַפְּרַמ"ג בְּסִי' קַנ"א בַּא"א סַק"ה וְרְאִיתִי שְׁפָתַי דְּסַעוּדָה שֵׁישׁ בָּהּ שׁוֹכְרוֹת אֲסוּר אֲפִילוּ בְּבִיהֵמ"ד וְכ"כ שֵׁם בְּמַחַה"ש וְעִי"ש - וְעַמְדָתִי ע"ז לְפּוּם רִיהֵטָא מִשְׁתוּמֵם כְּשֶׁעָה חָדָא כִּי בְּעִינֵי רְאִיתִי בְּכַמָּה קַהֲלוֹת קְדוּשׁוֹת קְטַנּוֹת וְגְדוֹלוֹת גַּם פָּה עִירְנוּ עוֹשִׁין סַעוּדוֹת גְּדוֹלוֹת שֵׁישׁ בָּהּ שִׁיכְרוֹת טוּבָא בְּבִיהֵמ"ד כְּמוֹ סַעוּדַת סִיּוּם הַש"ס וְסַעוּדוֹת חֲתוּנָה בְּלִי מוֹחָא וְחִזְיָנָא לְרַבְּנֵן קְשִׁישָׁאֵי דִּיחֲבּוּ בְּהַדִּי סַעוּדָתָא וְשִׁתְּקוּ וְלֹא אֲמָרוּ מִדִּי וְגַם בְּפוֹלִין רְאִיתִי לְעֵשׂוֹת סַעוּדַת מְצָנָה סַעוּדָה שֵׁישׁ בָּהּ שִׁיכְרוֹת וְשׁוֹתִים שְׁכַר בְּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת וְלֹא שְׁמַעְתִּי לְפַצּוֹת פָּה ע"ז וּבְאֲמַת לֹא יִדְעָתִי פִּשְׁרֵי דְּבַר דְּהָרִי לְפ"ד הַגְּדוֹלִים הַנ"ל לֹא יָאָה לְמִיִּעֲבַד כֵּן וְעַל בְּתֵי מְדַרְשׁוֹת שְׁבַמְדִּינְתֵינוּ גְּדֻלָּה תְּמִיהָתִי יוֹתֵר מִבְּתֵי הַמְדַרְשׁוֹת שְׁבַמְדִּינַת פּוֹלִין וְטַעְמָא דְּלִי הוּא מִשׁוּם דְּבְאֲמַת טַעְמָא דְּשָׂרִי לִיקְהוֹת בְּבִיהֵמ"ד הוּא מִשׁוּם דְּהָיִי בֵּיתָא דְּרַבְּנֵן כְּדָאִיתָא בְּמַגִּילָה ד' כ"ח ע"ב וְכַדְכַתְבֵּי שֵׁם הַר"ן עִי"ש, וְכ"ז בְּבִיהֵמ"ד כְּזֶה דְּלוֹמְדִים שֵׁם בְּקַבְעוֹת כְּמוֹ הֵנִי בְּתֵי מְדַרְשׁוֹת שְׁבַמְדִּינּוֹת פּוֹלִין שְׁעֵיקָר קַבְעֵת הַלִּימוּד הָיִי בְּבִיהֵמ"ד לְכָל אֲחָד וְאֲחָד אֲבָל בְּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת שְׁלַגְנוּ פָּה מְדִינַת הַגֵּר דִּידוּעַ דְּלֹא נִבְנָה לְלַמּוּד בּוֹ בְּקַבְעוֹת דִּיחֲשַׁב בֵּיתָא דְּרַבְּנֵן וְלֹא נִבְנָה רַק לְהַתְּפִלֵּל בּוֹ בִּימּוֹת הַחוּרָף בְּיָמִים הַקָּרִים וְגַם בְּמִקּוּמוֹת שְׁמַתְּפִלִּין בּוֹ בְּכָל עַת אֲבָל אֵין לּוֹמְדִים בּוֹ בְּכָל עַת זוּלַת שִׁיעוּרֵין קְבוּעֵין בְּשַׁעוֹת קְבוּעִים וְלֹא לְלַמּוּד בּוֹ בְּכָל הַיּוֹם וּבְשַׁעָה חָדָא אוֹ שְׁתִּים שְׁלוֹמְדִים וּמַתְּפִלִּין בּוֹ שְׁפִיר אֲפִשְׁרֵי לִיזְהַר בּוֹ לְנִהְגֵי בּוֹ קְדוּשָׁה וְלֹא שִׁיךְ לֹמַר בֵּיתָא דְּדַבְּרֵן אֵלָא הִיכָא דְּדַרְבֵּן בּוֹ לּוֹמְדֵי בּוֹ בְּכָל הַיּוֹם, א"כ וְדָאִי דְּצַע"ג וְטוּבָא אִיךָ הַקִּילוּ לְעֵשׂוֹת סַעִידַת וּמִשְׁתּוֹת וְלְנִהְגֵי בּוֹ קְלוֹת רֵאשׁ וְצַע"ג בְּעִינֵי מֵאֵין לְקַחוּ הַקִּימַר לְזֶה וְדַבְּרָתִי אוֹדוֹת הַבִּיהֵמ"ד דְּפָה עִם אֲדוּמוֹ"ח הַגַּנ"י אַב"ד דְּפָה וְאָמַר לִי שְׁבִיהֵמ"ד דְּפָה לֹא נִבְנָה מִתְּחִלָּה ע"ד בֵּית הַמְדַרְשׁ רַק בְּתַחֲלָה הִי בֵּית לִימוּד לְהַתִּיבּוֹת

היינו בתחלה נבנה וגם הי' "איינע שוהלה" נרק אח"כ פֿשק' "השוהלה" צר מהכיל כל התינוקת והי' בונים "שוהלע" אחרת עשו מבנינו זה ביהמ"ד א"כ על מקומינו לק"מ דכבר כתב המג"א בסקי"ז וכן הפרמ"ג בסי' קנ"ד דבאופן שאם לא נבנה מתחלה אפילו בישובן מהני תנאי ע"כ שפיר הקילו פה קהלתינו בפנ"ל אבל במקומות שובנו מתחלה לבית המדרש שפיר צ"ע איך הקילו להקל בכבוד ביהמ"ד אפילו אם התנו בתחלת בנינו כבר פתבתי לעיל דאפילו תנאי לא מהני לענין סעודה שיש בה שזכרות ועוד דכבר קיי"ל דבישובן לא מהני תנאי וא"כ ביהמ"ד דהני בישובן ובהם לא שייך לומר ביתא דרבנן פיו דאין לומדים שם כל היום ע"כ באמת הי' צריך להיות לאסור בזה וצ"ע מה טעמא לא נהיגי בן - ונזפרתי לעיני בר"ן סופ"ק דפסחים דהביא בשם הירושלמי דבתי כנסיות ובתי מדרשות צריכין בדיקה שפן נכנסין בו בעיבוריות ובראשי חדשים פ"י סעודות שהי' עושין למנין קדוש החדש ולעבור השנה ולדין נמי משום תינוקות שנוכסין שם ופתן בינדם עכ"ל והטור בסוף סי' תל"ג הביאו ולכאורה קשה למה לי להר"ן לומר טעם אחר ממה שכתב הירושלמי ועיין בהגהות מהר"ח שם שהרגיש ג"כ בזה וע"כ מוכרח לומר פנ"ל דסעודה גדולה אסור בביהמ"ד ונדאי דהחכמים דנכנסו לשם משום עיבור או קדוש חדש ודאי היו נזהרין בזה ובהדיא הביא המג"א בסי' קנ"א סק"ה דלא היו עולין בה רק פת וקטניות עיי"ש ועיין במחה"ש דסעודה גדולה אסור אף לדבר מצנה ע"כ אנו אין אנו סומכין על זהירותינו ואוסרים בה סעודה כל עיקר וע"כ מוכרח הי' לומר טעם אחר מפני התינוקות בן נראה בביתאור דברי הר"ן וטור, עכ"פ מזה יש סמך גדול לדברינו דאין לעשות סעודות כל עיקר בביהמ"ד ואם פי בש"ע סי' קנ"א סעי' ד' כתב ואפילו לצורך מצנה אחרת פגון פשנקבצים לעבר השנה בב"ה מותר לאכול שם עכ"ל - נמי י"ל דכוננתו הי' דוקא פגון אלו החכמים דהיו נקבצים לעבר השנה דנעשה בגדולים ובהירים שיזעו להזהר עיין סנהדרין י"א אין מעברין את השנה אלא במזומנים וכמו שהיו באמת נזהרין שלא להקל ראש אבל לשאר אדם בינינו אין להתיר כלל לאכול שם וכן דייקו לשון הש"ע דלאו בכל ענין יש להתיר לדבר מצנה דאל"כ למה לי לומר פגון יאמר סתם דלצורך מצנה מותר וע"כ פהנ"ל דאף לצורך מצנה לאו לכל אדם יש להתיר רק לחכמים גדולים הזהירים במצות וע"כ מוכרח לומר בן דאל"כ יוקשה עליו קו' מוהר"ח למה לי להר"ן טעם חדש פנ"ל וע"כ דגם היא פיון רק פנ"ל, ועיין ג"כ במג"א שם בסי' קנ"א סק"ב ותראה שמה שחלקתי לעיל בין בתי מדרשות שפפולין לבתי מדרשות למדינתנו על אדני הש"ס ופוסקים הנוטעו ע"כ מפל זה יתחזק תמיהתי על העולם שהקילו לעשות סעודות בביהמ"ה ולדעתי אין לזה שום היתר ודו"ק - והלום מצאתי בשו"ת שואל ומשיב מהנדרא שתימאה סי' ג' ששמע של ביהכ"נ שלו עשה ברית מילה בעזרת נשים דשם ובבוא לשם גער בהם לפי שהוא התנה בעת הקמת האבן של ביהכנ"ס שיהי' קדושת ביהכנ"ס עליו בכל דבר וע"כ אסור לאכול על הברית בביהכנ"ס והביא שם מה שמבואר בש"ע פשיקבצים לעבר השנה בב"ה מותר וכתב המג"א דסעודת מצנה מותר אבל המג"א ביאר שם בשם הגהת סמ"ק דדוקא עבור השנה דאין עולין בה רק פת וקטניות וא"כ בברית מילה דיש לחוש לשיכרות אסור ועיין פרמ"ג שם שביאר בהדיא דכ"מ שיש לחוש לשיכרות אסור עכ"ל הרי דגם הוא מסיק בן להלכה א"כ באמת תמוה מדוע שותקין הרבנים הגדולים על מה שמנהג העולם להקל

בְּזֶה וּדְו"ק - וְעַיִן עוֹד כְּתוּבָת מִהַר"י אֶסְאָד חו"מ סי' רכ"ד וּדְו"ק - (ג) הִנֵּה דְבָרֵי
הַמַּג"א הַנ"ל בְּשֵׁם מִהַר"ל שְׁפָתַי דְּבִאֲנֹפֶן שְׂאֵם לֹא נִבְנָה מִתְחִלָּה לְבִיהֶכְנ"ס מְהֵנִי תִנְאֵי
אֶפִּילוּ בְּיִשׁוּבָן צ"ע לִי לִפ"ד הַתּוֹס' בְּמַגִּילָה דָף כ"ט ע"א שְׁפָתַי דְּמִשׁוּ"ה לֹא מְהֵנִי תִנְאֵי
בִּיא"י מִשׁוּם דְּקַדְוֶשְׁתָּהּ לְעוֹלָם קִיָּמָת אֲבָל בַּחו"ל תִּפְקַע קַדְוֶשְׁתָּהּ.

וְהִנֵּה הַמַּג"א הִקְשָׁה מִהָא דְאָמְרוּ שֶׁם בְּמַגִּילָה דְעֵתִידוֹת בְּתֵי פְּנִסְיוֹת שֶׁל חו"ל לִיקָבַע
בִּיא"י א"ה גַּם קַדְוֶשְׁתָּ בִּיהֶכְנ"ס שֶׁל חו"ל לֹא תִפְקַע וְלָמָּה מְהֵנִי תִנְאֵי בַּחו"ל וְתֵי הַמַּג"א
דְּהֵיִינוּ דְיִקָּא אִם הֵן בְּיִשׁוּבָן אֲבָל אִם נִחְרְבוּ שׁוּב לֹא יִלְכוּ לִיא"י א"כ שְׁפִיר מְהֵנִי עֲכַתִּי"ד,
וְהִשְׁתָּא לִפִּי"ז קָשָׁה לָמָּה יִגְרַע כַּחַן שֶׁל אוֹתָן בְּתֵי פְּנִסְיוֹת אֲשֶׁר לֹא נִבְנוּ מִתְחִלָּה לְשֵׁם
בִּיהֶכְנ"ס כִּינּוּן דְּהִשְׁתָּא הֵן קְדוּשׁ בְּקַדְוֶשְׁתָּ בִּיהֶכְנ"ס וְהֵן בְּיִשׁוּבָן א"כ סוֹפֵן לִיקָבַע בִּיא"י
וְיִתְקַיְּמוּ בְּקַדְוֶשְׁתָּן קַדְוֶשְׁתָּ עוֹלָם וְא"כ לָמָּה יְהֵנִי גְבוּן תִּנְאֵי לְדְבָרֵי מַג"א הַנ"ל.

אִךְ מִצָּאֵתִי בִּפְרַמ"ג בְּשֵׁם אֵלֵי רַבָּה שְׁפָתַי דָּאֵם לֹא נִבְנָה מִתְּלָה לְשֵׁם בִּיהֶכְנ"ס אִךְ בִּיא"י
מְהֵנִי תִנְאֵי וְא"כ מִמִּילָא לִק"מ כְּמוֹבֵן וְיִהְיֵי עַכ"פ מְזָה רֵאִי גְדוּלָה לְדְבָרֵי וּדְו"ק -
וּבְאֲמָנָה גּוּף דְבָר זֶה קָשָׁה לִי לְהַבִּין מִדּוּעַ יֵהִי כָּכָה לָמָּה יֵהִי קַל אִם נִבְנָה מִתְחִלָּה שְׁלֹא
לְשֵׁם בִּיהֶכְנ"ס כִּינּוּן דְּבִסוּף סוּף עֵתָה כְּבָר קַדְוֶשְׁתָּ בִּיהֶכְנ"ס עֲלָה א"כ לָמָּה יְהֵנִי בְּהַ תִּנְאֵי
יּוֹתֵר מִבִּיהֶכְנ"ס שְׁנִבְנָה מִתְחִלָּה לְכָף וּבְפִרְט דְּכָל הַטַּעַם שְׂאִין מִתְּנִין בִּיא"י כְּמוֹ שְׁפָתַי
תּוֹס' שְׁהִבְאֵתִי לְעִיל כִּינּוּן דְּקַדְוֶשְׁתָּ עוֹלָם עֲלָה א"כ הִשְׁתָּא הֵכָא נְמִי כִּינּוּן דְּנַעֲשָׂה מְמַנּוּ
בִּיהֶכְנ"ס אֲשֶׁר יַעֲמוּד חַי בְּקַדְוֶשְׁתּוֹ לְעוֹלָם לָמָּה יְהֵנִי בּוֹ תִנְאֵי וְצ"ע - וְהִנֵּה הַפְּרַמ"ג בְּסִי
קַנ"ג ס"ק כ"א הִבִּיא בְּשֵׁם א"ר דְּהַטַּעַם הוּא מִשׁוּם דַּל"ד לְמַקְדָּשׁ דְּנִבְנָה בְּתְחִלָּה בְּסִתְּמָה
גַּם זֹאת נִפְלְאָת בְּעֵינֵי מִדּוּעַ לֹא דְעֵי לְמַקְדָּשׁ הֵלֵא קִי"ל בּוֹנִין בַּחוּל וְאַח"כ מִקְדִּישִׁין אוֹתוֹ
לְשֵׁם קַדְוֶשְׁתָּ עֲזָרָה וְע"כ הֵנִי כְּמוֹ שְׁנִבְנָה סִתְּמָה, יְדַעְתִּי גַּם יְדַעְתִּי שְׂיֵשׁ לְחִלְקַן וְאִין דּוּמָה
כ"כ לְמַקְדָּשׁ אִךְ דְּנִבְנָה בַּחוּל מ"מ שְׁפִיר קָשָׁה דְּהֵלֵא מוּכָח מִתּוֹס' דְּכָל הַקְּפִידָה הוּא אִם
לֹא תִפְסוּק קַדְוֶשְׁתָּהּ וְא"כ הִשְׁתָּא דְּגַם בְּזֶה לֹא תִפְסוּק הַקַּדְוֶשְׁתָּהּ, א"כ קָשָׁה מְאֹד לָמָּה יְהֵנִי
בְּהַ תִּנְאֵי יּוֹתֵר מִבִּיהֶכְנ"ס שְׁנִבְנָה מִתְחִלָּה לְכָף וְצ"ע - גַּם בְּעִיקָר דְּבָרֵי הַמַּג"א שְׁפָתַי
דְּיִקָּא בְּיִשׁוּבָם תְּלוּי הַקַּדְוֶשְׁתָּ וְאִז יִלְכוּ וְיִקְבְּעוּ בִּיא"י וְלֹא בְּחִוּרֵי בְּנֵי צ"ע לִפְע"ד כִּי נִרְאָה
לְכַאוּרָה דְּעִיקָר תְּלוּי בְּקַדְוֶשְׁתָּ הַקַּרְקַע וְלֹא תְּלוּי כָּלֵל בְּמַחֲצוֹת וְכַעֲיִן סְמוּךְ לְדְבָרֵי מִדְּבָרֵי
הַשְּׁל"ה ב"ה עֲנִינֵי תְּפִלָּה שְׁפָתַי שֶׁם לְפָרֵשׁ מֵאֲמַר חֲכו"ל בְּבִרְכוֹת אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יוֹחָנָן
דְּאִיפָא סְבִי בְּכָבֵל תְּמָה וְאָמַר לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה כְּתִיב אֲבָל בַּחו"ל לֹא כִּינּוּן
דְּאָמְרוּ דְּמַקְדָּמִי וּמַחֲשָׁכִי בְּבִי מְדַרְשָׁא אָמַר הֵינִי דְּאֵהֵנִי לְהוּ כְּדָאֲמַר רִיב"ל לְבִנּוּי קְדִימוֹ
וְחִשְׁכוּ וְעִיָּלוּ לְבִי שְׁנִישְׁתָּא כִּי הִכִּי דְתִרְכוּ חֲזִי ע"כ וְלְכַאוּרָה אִיךְ מְתוּרָץ קוּ' רַבִּי יוֹחָנָן
מִן הַקְּרָא דְלַעֲיִל - אָמְנָם א"ש עַפ"י אֲגַדַּת חֲכו"ל דְּעֵתִידִין בְּתֵי פְּנִסְיוֹת לִיקָבַע בִּיא"י א"כ
שְׁפִיר הֵנִי עַל הָאֲדָמָה עַכ"ד הַשְּׁלֵה"ק וְשׁוּב רֵאִיתִי שְׁגַם בְּסִפְרָ עוֹלָלָת אֶפְרַיִם וּמְהַרְשָׁ"א
בְּחִידוּשֵׁי אֲגָדוֹת כְּתוּבוֹ כֵּן - הִנֵּה מְזָה מִשְׁמַע יּוֹתֵר דְּבִקְרַקַע תְּלוּי הַקַּדְוֶשְׁתָּ דְּהַקַּרְקַע גּוּפָא
תִּקְבַע בְּאַרְץ הַקַּדְוֶשְׁתָּ וְכִינּוּן דְּתְלוּי בְּקַרְקַע הֵינּוּ אִם בָּאוּ וְקָבְעוּ עֲלֵי' לְהַתְּפַלֵּל וְלוֹמַר דְּבָר
שְׁבִקְוֶשְׁתָּהּ מִהַכ"ת תִּפְקַע קַדְוֶשְׁתָּהּ ע"י הַחִוּרָן.

וְכֵן נִרְאָה עוֹד לּוֹמַר לִפ"ד הַמַּהַר"מ שִׁיק טַל תְּרִי"ג מְצַנֵּת מְצַנָּה רַנ"ה שְׁהַקְשָׁה מִדּוּעַ לֹא
נִתְחַלֵּל מְקוֹם הַמַּקְדָּשׁ ע"י הַפְּרִיצִים שְׁבָאוּ בְּהַ וְחִלְלֵהוּ כְּמוֹ דְאָמְרוּ גְבִי מְזַבֵּחַ וְכִלְיוֹ וְכַתְּב
לְתַרְץ כִּינּוּן דְּגוּף הַמְּקוֹם מְקוֹדֵשׁ מִשְׁשֵׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית עַד עוֹלָמִי עַד לֹא הָיוּ יְכוּלִין

להפקיעו כמו שאמר אברהם עליו אשר יאמר היום בהר ה' יראה ומשו"ה שפיר קדשה לע"ל ולא נתחלל ע"י הפריצים עיי"ש נשמט מן הדא דעיקר קדושת העזרה הי' תלוי בקרקע א"כ ודאי דגם קדושת ביהכנ"ס וביהמ"ד תלוי בקרקע פנין דהכתוב הקיש אותה למקום המקדש פדכתוב ואתי' להם למקדש מעט עיין מגילה דף ל"ד וא"כ דברי המג"א ב"ע לפע"ד (ואגב אעורר דקו' המהרמשי"ק מצאתי בתשובת הרמ"ע מפאנו ו"ל סי' כ"ה שנסאל על זה למה קיי"ל דקדשה לע"ל למה לא נימא דבאו בה פריצים ונחלוה ותי' שם פנין דאנשי יון לא היו יכולין לאסור אלא אם יצא תחלה לחולין וזכו בהם דאל"כ אין אדם אוסר דבר שא"ש ונדוקא מנבט דיש בו תפיסת יד יצא לחולין אבל קרקע דאינו נגזלת לא יצא לחולין משו"ה ל"ה שלקחם וא"כ ממילא לא היו יכולין לאסרו פנין דאין אדם אוסר דשאש"ל עכ"ל ועיי"ש והוא עולה בקנה א' עם דברי המהרמשי"ק ו"ל).

אח"כ מצאתי בח"ס או"ח סימן ל"ד שהתעורר במה שפכתתי וכתב דהקדושה היא רק על פותלי ביהמ"ד ולא על הקרקע ובזה ביאר דברי המהרי"ל אשר הביא המג"א בס"ק י"ז ועיי"ש אמנם פבר פתבת שמדברי הש"ל"ה ועוללת אפרים מוכח שעיקר קדושה תלוי בקרקע וצ"ע ודו"ק - (ד) הנה בהא דאמר רב אסי במגילה דף כ"ט ע"ב דבתי פנסיות של בבל על תנאי הן עשוין נראה בזה בס"ד פרפרת נאה ונרויח בזה לבאר שי' רש"י שסובר דמהני תנאי אף בישובן - ונקדים תחלה דברי הש"ס בחולין דף צ"ב דאיתא שם מ"ה צדיקים הן שהעולם מתקנים בהם ושלשים מהן בארץ ישראל וט"ו מהן בחוץ לארץ ואמר אב"י דרובייהו משתכחו בבי כנישתא תותי אפתא ופרש"י ורובייהו צדיקי בארץ ישראל עכ"ל - ולכאורה יש להעיר מנא לי' לרש"י לומר פן דאב"י רק מרוב צדיקי ארץ ישראל משמע דלמא על כל מ"ה צדיקים קאי דרובייהו משתכחו בבי כנישתא דתותי אפתא - ונראה בס"ד דהנה אב"י דאמר דמשתכחו בבי כנישתא למד זאת מהך קרא ואשליף אותם אל בית היוצר והוי כמו שהי' כתוב אוצר כמו שפרש"י שם בזכר' ועיי"ש, והנינו מקום טמור ונעלם שאינו מתגלה לכל פאוצר החתום ומדכתוב בית ה' מוכח דהאי בית האוצר בי כנישתא היא דהיא בית ה' ושם צדיקים מתחבאים פדי שלא יתגלה צדקתם - והנה פבר הבאתי לעיל מאמר חכז"ל בברכות דרבי יוחנן תמה על מה דאיכא סבי בבבל פנין דאמרו לי' דמקדמי ומחשפו בבי כנישתא אמר הייני דאהני להו וגם ריב"ל אמר לבניו שיקדמו ויחשכו בבי כנישתא פי היכא שינפו לאריכות ימים, ובשם לבוש ראיתי לפרש דהפננה מקדמי ומחשפו ר"ל שהיו מתעכבים מבקר השפם עד שעה בלילה בביהכנ"ס ויען דרגילין היו להתעכב הרבה בביהכנ"ס עמדה להם זכות זה וזכו לאריכות ימים ועפי"ז ודאי דהרבה מבני בבל היו שכיחין ורגילין בכנישתא יען שלא הי' בינן זכות אחר לזכות לאר"י רק זכותא דבי כנישתא לחוד אבל בא"י שזכות אדמת קודש בינן ולא היו צריכין לזכותא דבי כנישתא אפשר לומר דלא היו רגילין להיות שכיח הרבה ולהתעכב שם רק הבני עלי' אשר המה מועטים משא"כ ההמון לא בא לשם, רק להתפלל ותיפף הליף לזרפו אבל בחוץ לארץ דלא זכו לאר"י רק ע"י זכותא דבי כנישתא ובטח דבר זה נתפרס ביניהם ולמדו זאת את בניהם ונשמע לרבים פי בחוץ לארץ יכלו לזכות לאריכות ימים ע"י ההעכבה הרבה בבי כנישתא א"כ ודאי דאף הרבה מהמון רגילים שם דאטו הם לא בעי חיי וכיון דשכיחי שם רבים א"כ ממילא

ל"ה מקום מוצנע ע"כ בודאי דלא שם הי' מקום מחבא של הני צדיקים יסודי עולם אשר רוצים לסתור מעשיהם מבני אדם רק היו מחביאין עצמן באיזה מקום אחר משא"כ בבי כנישתא דא"י דלא הי' טעם זה שייך שם א"כ ממילא ודאי דהקמון לא היו שכיחי בבי כנישתא כ"כ ונשפיר הוי מקום מוצנע א"כ לפי"ז יפה דייק רש"י ז"ל שפתב ורובייהו דצדיקי ארץ ישראל ר"ל דייקא לצדיקי ארץ ישראל הוי הבית הפנסת מקום מוצנע ובית האוצר משא"כ בחוץ לארץ דהוי שכיחי בה רבים ע"כ ל"ה מקום מוצנע באמת לא משתכחו שם פן נראה לי בביתאור דברי רש"י ז"ל שם בחולין ונכון בס"ד - ועפ"י האמור יובן שפיר למה בתי פנסיות של בבל על תנאי הן עשיות פיון דשכיחי בה רבים כנ"ל והיו מתעפבים בה הרבה כמעט יומם ולילה וכמו שהבאתי למעלה בשם הלבוש בפירוש דמקדמי ומחשכו דאמרו חכז"ל ע"כ חששו שאולי לא יכלו להזהר היטב בקדושת ביהכנ"ס ויזלזלו בה ע"כ תיכף מעיקרא התנו בהם שיהא מותר לשמש בהן כל צורך משא"כ בבתי פנסיות של א"י דלא היו שכיחי בה כ"כ ע"כ לא היו מתיראין שמהם פגעו בכבוד ביהכנ"ס ע"כ לא הוצרכו לתנאי כלל וע"כ באמת לא היו עשויין על תנאי פן נראה בהבנת הדברים לחילוק שאמרו בין בתי פנסיות של בבל לבתי פנסיות של א"י - וממילא לפי"ז מוכח שפיר פרש"י ז"ל דאף בישובן מהני תנאי פיון דכל התנאי הי' מפני שיהתם שהיו שוהין בביהכנ"ס הרבה וכנ"ל ואפשר דבאמת מזה הוציא רש"י ז"ל דתנאי מהני אף בישובן ואיש בס"ד - ועפ"י"ז י"ל עוד דבאמת לדעת רש"י מהני תנאי אף בא"י ורק דשם לא הוצרכו לזה ע"כ לא היו עשויין על תנאי משא"כ בבבל דהיו צריכין לזה כנ"ל ע"כ אמר רב אסי דבאמת עשו על תנאי ולא בא לאפוקי א"י דשם לא מהני תנאי רק משום דשם לא הוצרכו לזה דמשום שעה חדה דמתקבצין לשם להתפלל לא רצו לעשות תנאי ולמעט מקדושת בית הפנסת משום דבזמן קצר פנה אפשר להזהר וע"כ באמת לא עשו על תנאי משא"כ בבבל דהיו שוהין שם חלק גדול מן היום לא הי' אפשר להזהר כ"כ בזמן רב ע"כ הוצרך לתנאי וע"כ לא אמר רב אסי רק על בתי פנסיות של בבל אבל באמת אם הי' הדבר נצרך לעשות תנאי גם בא"י הי' מהני לדעת רש"י ז"ל פן נראה לי בדעתו - וממילא לפי"ז אין מוכרח לומר כהדג"י שפתב שם בתשובה דהא דלא מהני תנאי בא"י הוי בלי חולק ולהנ"ל י"ל דתלוי בפלוגתת רש"י ותוס' ולרש"י שפיר מהני וכנ"ל ודו"ק - (ה) לא אמנע מלהציע קדם הדרגנ"י מה שתמ' לי על דברי הגהות אשרי במגילה פ"ק ב"ה דהוי שפיר שכתב דכמו שמונתר לת"ח לאכול ולשתות בביהכנ"ס ובביהמ"ד מותר אף לאנשים שאינן ת"ח עיי"ש ונוראות נפלאתי דבהדיא מבואר בירושלמי דמגלה שם שלא כדבריו דאיתא שם ר' ברכיא אזיל לבי כנישתא דבית שאן חמי חד בר נש שמשזיג ידו ורגלו מן גורלה (ופירש בק"ע דחזי לי דרחץ ידיו ורגליו מן בור של מים השייך לביהכנ"ס) אמר לי אסור לה למחר חמת' שהוא גברא (לר' ברכיא) משזיג ידו ורגלו מן גורנה אמר לי רבי לה שרי ולי אסור אמר לי אין א"ל למה א"ל ר"ב פן אמר רבי יב"ל בתי פנסיות ובתי מדרשות לחכמים ותלמודיהון עכ"ל הירושלמי הרי מפניך יוצא מדברי הירושלמי דלת"ח אין ולשא"ר בנ"א שאינן ת"ח לא נשלא כדברי הג"א והיא פליאה עצומה עליו ומצונה ליישב - וא"ל לפ"ד המג"א בסק"ב בסי' קנ"א דמפניך בדעת הג"א דמייירי בהתנו וסובר דתנאי מהני אף בישובן אבל בלא התנו גם הג"א מודה דלא שרי רק לת"ח, ז"א דהרי פ"ק מבואר בש"ס מגולה

שם דבתי פנסיות של חו"ל על תנאי הן עשויין ושם הוי העובדא בבית שאן שהוא חו"ל כמבואר בפ"ק דחולין גבי התיר רבי בית שאן וא"כ למה גער בו ר' ברכיא ביהווא גברא הנ"ל - ואף לפ"ד המג"א שכתב דנדקא בבבב סתם על תנאי הן עשויין אבל בשאר חו"ל לא הוי סתמא בתנאי רק צריד שיתנה בפירושו - מ"מ הא פתב המג"א בדעת הג"א דהוא סובר דאף סתמא הוי בתנאי בכל חו"ל וא"כ לדידנא קשה טובא למה גער הו אם לא דנימא דע"כ יסבור הג"א דבחו"ל ל"ה סתמא בתנאי עד שיתנה בפירושו וכמו שנספק באמת בדעת הג"א המג"א איהו הוא סובר בחו"ל ועפ"י קושיותי הנ"ל ע"כ יסבור דבחוץ לארץ צריד להתנות בפירושו דאל"כ יקשה עליו קו הגדולה הנ"ל וממילא לפי"ז מ'פשיט פשיט ספיקו של המג"א בדעת הג"א ודו"ק - (ו) הנה ראיתי בח"ס או"ח סי' למ"ד הנ"ל שהאריד לפלפל אם מותר להשתמש בגג ביהכנ"ס והאריד בדברי המרדכי דשבת ועיי"ש - והנה אחרי מחילת הוד קדושתו נעלם ממנו לפי שעה דהדבר כבר מבואר בירושלמי פה וז"ל הירושלמי ר' יוחנן מגל לנשייא דשטחין בגדיהון על אורא דבי כנישתא ע"כ ועיי"ש הרי דאסר להן אף שימוש כל דהו עיין בק"ע שם וממילא לפי"ז לא אתי שפיר מה שכתב הדרג"י דמותר להשים עצים בעליית ביהכנ"ס דאין בו קדושה וז"א דהא מפורש יוצא בירושלמי הנ"ל דאסור לשמש בגג ביהכנ"ס ובאמת גם על המחבר בסי' קנ"א סעי' י"ב דמסתפק בזה אם תשמיש שאינו קבוע ושאינו של גנאי אם מותר להשתמש בעליית ביהכנ"ס קשה לי מאד הלא בירושלמי אמר בהדיא רבי יוחנן דאסר אף בתשמיש כ"ד ואיקראי וצע"ג ואולי בעלי ש"ע פירשו את דברי רב"י באופן אחרת שאינו מדבר בגג ביהכנ"ס אולם על אורא דבי כנישתא משמע שהי' ממעל על פני חוץ ומורה יותר על הגג ממה שנאמר שמדבר מענין אחרת וע"כ צע"ג בעוני ודו"ק - (ז) עוד הערה אחת וקצרה אציע קודם הדרג"י במילי דבי כנישתא בפרכות ס"ג מבואר דמותר לרוק בביהכנ"ס מאי טעמא אמר רבא כי ביתו אקפנדריא קפיד אמנעל ורקיק לא קפיד אף ביהכנ"ס אפקנדריא אסור רקיקה ומנעל מותר ע"כ וכן נפסק בש"ע ולי צ"ע לכאורה דאדמדמות ביהכנ"ס לבית פשוט טפי הי' לה לדמותו לביהמ"ק פינן דכ' קדושת ביהכנ"ס משם משתמע כדדרשו במגילה על פסוק ואהי להם למקדש מעט ובמקדש קיי"ל דגם רקיקה אסור ועיין במג"א סי' קנ"א שהביא בשם האר"י הקדוש דהי' נזהר בביהכנ"ס גם ברקיקה עכ"פ גם מדינא הי' צריד להיות פן וצ"ע ועיין בשד"ח במערכת ב' סוף אות מ"ג שהביא בשם מהרי"ק ומרדכי ועוד בשם פוסקים ראשונים דמה"ת דומה ביהכ"נ למקדש והוי בכלל ועשו לי מקדש הנאמר בקרא וא"כ שפיר קשה דהי' לדמותו למקדש דגם רקיקה אסור וצ"ע - ואולי י"ל לפ"ד הש"ס דמגילה דאמר ריב"ל דמותר לת"ח ותלמודיהון מאי בי רבנן ביתא דרבנן והנה קיי"ל דמותר לעשות מביהכנ"ס ביהמ"ד ואז הוי ג"כ ביתא דרבנן וא"כ שפיר מדמינן אותו לבית דהא פעת ג"כ הוי בית ר"ל ביתא דרבנן ודו"ק - אם כי רבו העירותי בענינים אלו מ"מ פעת אסתגר בזה יען שאיני רוצה להטריח את הדרג"י יותר מדי ואסיים במחוי קידדה כלפי הדרת קדשו מנאי הדל והצעיר שבישראל המצטיר בעד אר"י פ"ק בוסערמין יצ"ו - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן ט"ז. עוד להגאון הישיש גדול הדור הנ"ל.

אחדש"ה בַּמִּשְׁפָּט קָדָם הַדְּרַגְנִי אֲרָשָׁה לִי לְבֹא לְפָנָיו עוֹד בְּמָה שְׂנוּגַע לְסַפְרוֹ ח"ג שָׁם בְּסִי רפ"ה הֵבִיא הַדְּרַגְנִי חֲקִירָה מְמַנֵּי הַצְּעִיר לְשִׁי הַרְשָׁבִ"א דְּסוֹבֵר מְצַלֵּל"נ אֶף בְּמַצְוֵה שְׂיֵשׁ בָּהּ הַנְּאֻת הַגּוֹף אִם מוֹתֵר לְקַיִם מ"ע דְּאֶכִּילַת עֵיוֹה"כ בְּדַבְרֵים הָאֲסוּרִים פִּינּוֹן דְּמַצְלֵל"נ אֶף הֵיכָא דְּאִיפָּא הַנְּאֻת שְׂגוּף - וְכַתְּבַת ע"ז הַדְּרַגְנִי דַּע"ז לֹא שְׂיֵיף פְּלֵל לְדוֹן מְשׁוּם מְצַלֵּל"נ דְּהַתּוֹרָה לֹא צִוְּתָהּ פְּלֵל לְקַיִם הַמַּצְוֵה בְּדַבְרֵי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ אִסוּר וְלֹא דְּמִי לְרַשְׁבִּי"א דְּשָׁם אִין הַדְּבָר בְּעַצְמוֹ אִסוּר רַק דְּבָר אַחַר גְּרַם לוֹ הֵינּוּ נִדְרֵי אֶבֶל בְּדַבְרֵי אִסוּר לֹא שְׂיֵיף זֹאת עַכ"ד הַדְּרַגְנִי - (וְאִם כִּי אִם לְדוֹן יֵשׁ תְּשׁוּבָה מְדַבְרֵי תוֹס' חוֹלִין דְּרַף ק"מ וּמַל"מ בְּפ"ה מְאִיסוּרֵי מוֹנֵחַ דְּכַתְּבוּ דְּגַבֵּי עֵיר הַגְּדֻחַת וְכֵן בְּעַרְלָה וּכ"כ וְאִיסוּר חֲדָשׁ אֶמְרִינּוּ מְצַלֵּל"נ הָרִי דְּגַם בְּגוֹפּוֹ שֶׁל אִיסוּר יֵשׁ לְדוֹן מְשׁוּם מְצַלֵּל"נ וְא"כ שְׁפִיר יֵשׁ מְקוֹם לְהַקְרִיתִי הַנְּ"ל וְגַם קִשָּׁה מַה שֶׁהַקְּשִׁיתִי מִתּוֹס' קִידוּשִׁין עֵי"ש) - אֶמְנָם עֵתָה אֲנִי מְסַתְּפָק וְשׂוֹאֵל בְּאֵמַת הֵיכָא דְּהוּא נִדְרֵי מְדַבְרֵי מְאֶכֶל וְהוּא בְּמְקוֹם דְּאִין לוֹ מַה לְאַכְוֹל רַק זֹאת שְׂאָסֵר עָלָיו בְּנִדְרֵי אִם רְשָׁאי לוֹ לְאַכְוֹל זֹאת פְּדִי לְקַיִם מ"ע דְּאֶכִּילַת עֵרֵב יוֹה"כ פִּינּוֹן דְּמַצְלֵל"נ אֶפִּילוּ בְּהַנְּאֻת הַגּוֹף - וְהִנֵּה מְצַאֲתִי בְּמַנ"ח מְצַוָּה ו' שְׂעַמְד עַל דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי תפ"ח שְׁכַתְּבַת דְּאִם נִדְרֵי הַנְּאֻת מְפַצָּה אִסוּר לְקַיִם מ"ע דְּמַצָּה בְּזָה הַמַּצָּה - וְהַקְּשָׁה שָׁם בְּמַנ"ח אֶמְאִי לֹא אֶמְרִינּוּ מַלְל"נ - וְכַתְּבַת לְתַרְצַ עֲפִי"ד הַמְּעַשָּׂה רוֹקַח מוֹבָא בְּשַׁע"מ ה' לוֹלֵב דְּהַנְּאֻת הַנְּמַשֵּׁף אַחַר קִיּוּם הַמַּצְוֵה אִסוּר וּבְכַה"ג לֹא אֶמְרִינּוּ מְצַלֵּל"נ (וּבְשׁו"מ מַהו"ד שְׁתִּיתָאָה סִי ג' פְּתַב דְּהוּא מְפֹרָשׁ בְּש"ס עֵירוּבִין ל"א עֵי"ש) וְהֵכָא נְמִי פִּינּוֹן דְּהַמַּצְוֵה הוּא מְקַיִם בְּהַנְּאֻת גְּרוֹן וְאִם"פ כְּשִׁשׁוּהָ בְּמַעְיו הָיִי הַנְּאֻת הַנְּמַשֵּׁכַת אֶף אַחַר קִיּוּם הַמַּצְוֵה ע"כ לֹא שְׂיֵיף לֹא מְרַב בְּזָה מְצַלֵּל"נ עַכ"ד הַמַּנ"ח עֵי"ש - אֶף כ"ז שְׂיֵיף לְעַנְיָן מ"ע דְּמַצָּה אֶבֶל בְּמַצּוֹת אֶכִּילַת עֵרֵב יוֹה"כ דְּעֵיקַר הַמַּצְוֵה הוּא לְהִיּוֹת שְׁבוּעָה וְלְהַקְלֵי הַתַּעֲנִית בְּיוֹם מְחָר כְּמוֹ שְׁכַתְּבַת הַטּוֹר בְּרִישׁ ה' יוֹה"כ (וּמַה"ת פְּתַבְתִּי בַּמַּק"א לְפָשׁוּט סְפִיקַת גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנֵי אִם נָשִׁים מְחַוְּבוֹת בְּמ"ע דְּאֶכִּילַת עֵרֵב יוֹה"כ פִּינּוֹן דְּהָיִי מ"ע שְׁהו"ג, וְאֶמְרַתִּי עֲפ"י הַטּוֹר פִּינּוֹן דְּעֵיקַר הַטַּעַם הָיִי בְּשִׁבִיל לְהַקְלֵי הַתַּעֲנִית וְשִׁיְהִי לְהֵן פֶּחַ לְהַתַּעֲנִית א"כ אִטּוּ גְּבָרֵי בְּעֵי פֶחַ וְנָשִׁי לֹא בְּעֵי פֶחַ וְכַה"ג אֶמְרֵי בְּש"ס קִידוּשִׁין לְגַבֵּי מְזוּזָה עֵי"ש - וְכֵן פֶּאֵן פִּינּוֹן דְּהַאֶכִּילָה זֹו מְכַח הַתַּעֲנִית הוּא בָּא דְּהָרִי הַפְּתוּב קָרָא לְאַכִּילָה זֹו בְּשֵׁם תַּעֲנִית פִּידוּעַ מְדַרְשַׁת חֲזִיָּא בַּר רַב מְדִיפְתִּי בְּכ"ד בְּש"ס - וְכִינּוֹן דְּעֵיקַר בְּשִׁבִיל הַתַּעֲנִית הִיא בָּאָה בְּנֹדָאי מִי שְׂקָאי בְּתַעֲנִית יִשְׁנוּ ג"כ בְּמַצּוֹת אֶכִּילָה וּבַמַּק"א הָאֶרְכָּתִי (בְּזָה) א"כ וְדָאי אֶף בְּמָה שְׂשׁוּהָ הַמַּאֲכָל בְּמַעְיו מְקַיִם הַמַּצְוֵה כִּי ע"ז הִי עֵיקַר פְּנוּנַת הַמַּצְוֵה לְאַכְוֹל פְּדִי שְׂיִשְׁהָ שְׁבִיעֵתוֹ עַל יוֹם מְחָר וְא"כ לֹא שְׂיֵיף פֶּאֵן הַנְּאֻת הַנְּמַשֵּׁכַת אַחַר קִיּוּם הַמַּצְוֵה כִּי כ"ז שְׂהַנְּאֻת נְמַשֵּׁף גַּם הַמַּצְוֵה נְמַשֵּׁכַת א"כ שְׁפִיר שְׂיֵיף לֹא מְצַלֵּל"נ א"כ עֲפִי"ז טוֹבָא יֵשׁ לְחַקוֹר בְּהַנְּ"ל וְצ"ע - הֲלֹא כַּה דְּבָרֵי עַבְדּוֹ מְשַׁתְּחָה מְרַחוֹק מִיֵּל מוֹל הַדְּרַת קְדָשׁוֹ.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָל. סִימָן י"ז.

שׁוֹכ"ט וְכוּח"ט לְאַחֵי יְקִירֵי הַב' הַחֲתָן תְּמִים חו"ש מְנוֹפֶלֶג בְּתוֹרָה וְיִרְאֵת ה' עַל פְּנָיו כַּמ"ה יַעֲקֹב טִיכְטָהָל נ"י בְּבֵית א"א הָרַב הַמְּנוֹפֶלֶג שְׁלִיט"א. אַחַדְש"ה בְּאַהֲבָה.

הִנֵּה שְׂמַעְתִּי כִּי אַתֶּם עוֹסְקִים כְּעַת בְּסוּגָא דְּמ"ע שְׁהו"ג וְזָה רַבּוֹת בְּשָׁנִים הַקְּשִׁיתִי בְּסוּגָא זֹו קו' אֲלִימְתָא נְעוּד לֹא מְצַאֲתִי תִי מְסַפִּיק לְקוּשְׁיִיתִי וְהוּא נוֹגַע לְבִיאוֹר עֵיקַר הַסּוּגָא

אמרתי להציע אותה לפניה ואתה תגיד אותה לרבך ודיד"נ הרב המאוה"ג דקהלתכם הי"ו - אמרינו בקידושין ל"ה מצנת עשה"ג נשים פטורות מנא לן גמר מתפילין (ע"י במה מצינו) ולסוף מסיק הש"ס דאתיא מההיקש דלמען תהי תורת ה' בפיה וקוששה כל התורה פולה לתפילין ולר"מ ולר"י לדעת רש"י ילפו לה מבמה מצינו מרא' עיי"ש - ולתוס' לר"מ ולר"י אתי מפח מיעוטא דתוס' ס"ל דאין מלמדין הני כמו מיעוטא וכיון דהם סברו דאין מלמדין לר"מ בשני פתובים ולר"י בג' פתובים הני מיעוטא"כ לדידהו בהדיא מיעט קרא במ"ע שהז"ג אבל לרש"י דסובר דאין מלמדין ל"ה מיעוט ע"כ פתב דיליף למ"ע שהז"ג דפטור מבמה מצינו מרא' עיי"ש בגוף הסוגיא ותבין הדברים על אשורן - והנה מצנת ל"ת דנשים חייבות לעולם אמרינו שם דילפינו מקרא דאיש או אשה כי יעשו מפל חטאת האדם השונה הפתוב אשה לאיש לכל העונשין ועיי"ש - והנה הרמב"ם ריש ה' תשובה פתב בזה"ל כל מצוה שבתורה בין עשה בין ל"ת אם עבר אדם על אחת מהן בין בזדון בין בשגגה פשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שפאמר איש או אשה כי יעשו וגוי - ועיי"ש הרי דהרמב"ם סובר דהאי קרא דאיש או אשה בכל המצות משמע ועוד יותר מבואר זאת בספרו ספר המצות מצוה ע"ג שהביא שם בשם המכילתא דפסוק זה מדבר מפל המצות אפילו ממצנת עשה ודרש שם "יעשו" לרבות מצנת עשה ולמד מזה דאפילו על מצ"ע צריך להתודות ועיין ג"כ במפות י"ג ע"ב דמשמע שם דהיא דכתיב כל מיירי הקרא מפל המצות אפילו במ"ע וא"כ ה"א דכתיב מפל חטאת כו' שפיר מיירי גם ממ"ע עכ"פ מבואר מפל מה שהבאתי דהאי קרא דאיש או אשה גם ממ"ע מיירי וא"כ ממילא כמו שהוקשה אשה לאיש במצנת ל"ת כ"כ הני ההיקש גם במ"ע - ולפי"ז קשה לי קו' עצומה מנא לן למילף מתפילין ע"י במה מצינו דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג פיון דבהדיא הקיש הכתיב אשה לאיש לכל המצות אף למ"ע שהז"ג ונימא דדוקא תפילין דגלי פטר הפתיב והיכי דגלי גלי משא"כ בשאר המצות חייבות מפח ההיקש הנ"ל וכמו דאמרינו באמת פן במצנת ל"ת דדוקא היא דגלי גלי והיא דלא גלי אתיא מההיקש לחיובא א"כ כ"כ ה' צריך להיות גם במ"ע דמה חילוק יש בין מ"ע למצנת ל"ת פיון דבתרנוניהו משמע קרא - וא"כ טובא וקשה איך ה' ההוי אמינא בש"ס לגמור מתפילין ע"י במ"מ איך ה' מניחין ההיקש ויליף מבמה מצינו ובכל מקום קיי"ל דהיקשה עדיף מבמ"מ - וגם למסקנא דילפינו מהקישא דלמען תהי תורת ה' בפיה ג"כ קשה מאי חזית דאזלית בתר הקישא דלמען דלמא אזלינו בתר ההיקש דאיש או אשה ובפרט דההיקש דלמען אפשר לאוקמי על דבר אחר עיין מכות י"א ע"א ומה גם על פי מה שכ' המפרשים שהרבה מיני הקישות יש וכל היקש דמבואר יותר מחברו עדיף מחברו עיין חזקת יאיר סי' ר"ג וספר יד מלאכי בכללי ה' אות ב' וגינת ונרדים פלל י"ד וא"כ ה"א מבואר ההיקש בפסוק איש או אשה דהשונה אותן הפתיב לכל המצות משא"כ בהיקש דלמען אין הדבר מבואר כ"כ וגם הא קיי"ל דכל היכא דיש להקיש לקולא ולחומרא לחומרא מקשינו א"כ מהיכא תיתי גינת ההיקש דאיש או אשה וניזיל בתר ההיקש דלמען ובפרט דההיקש דלמען יש לאוקמי לד"א ועיין תוס' זבחים דף מ"ה ע"א וביומר וקשה לרש"י דגלמד מרא' במ"מ בנדאי קשה איך למדו בבמה מצינו לפטור פיון דבהדיא הקישו הפתיב לאיש בקרא הנ"ל ונימא דדוקא ברא' גלי אבל בשאר מ"ע חייבות ולשי' התוס' יש להליץ קצת דהם סוכרים

דאין מלמדין הוי כמו מיעוט וא"כ בהדיא מיעטניהו קרא אכל לדעת רש"י קשה מאד והוא קו גדולה וצריף לנגר דליפרקנהו וצע"ג - ודע אהובי אחי שפבר הצעתי קושיא זו זה רבות בשנים להגאון מטאלטשווע ו"ל והיא נדפסה בספרו יד יצחק ח"ג סי' רפ"ה בשמי אף לא העתיק הקושיא יפה וקיצר בלשוני עד שאינה מובנת וגם תירוצו לא מספיק עיי"ש - כ"ד אחיה מצפה לראותה שתול על פלגי התורה והיראה בתורה נחת.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן י"ח.

נח"ט ושלום על ישראל סבא צדיק תמים הרבני המופלג בתורה זמן שקנה חכמה ותיק וחסיד מנסוף מגאוני קדמאי כמו"ה ישראל שלו' טויב נ"י שהי' משמש במלאכת הזביחה חמשים שנה בק"ק בערעגסאז יצ"ו.

אחדש"ה באהבה, ע"ד שאלתו אם יש לברך ברפת שהחיינו על גורקען (אימארקען) כי הי' לו ויפות עם למדן א' מגאליציען שאמר ששמע מפי מרן שליט"א מבעלז יע"א שבירף שהחיינו על גורקען ולו הדבר לפלא כי לא שמע מעולם לברך - תשובה.

עדותו של למדן הנ"ל נאמנה כי כן הדבר מפורש בסידור דרוך חיים להגאון חו"ד ו"ל דכן נראה לו לברך שהחיינו על אימארקען ובטח הגאון קדוש ישראל עלי' סמוך נאני מצאתי תנא דמסייע להדרך חיים הנ"ל ה"ה גאון קדמון בספר מהרי"ל ה' ראש השנה שכתב בזהל ומהר"י סג"ל נהג לאכול קישואין כי הוא מקרר ומונע מהרגל דבר והי' מברך שהחיינו ולא בפה"א כי הוא דבר הבא בתוך הסעודה עכ"ל וידוע דאימארקען בכלל קישואין הן א"כ דעתו דיש לברך שהחיינו על גורקען ופלא על הא"ר בסי' תקפ"ג שהעתיק בשם מהרי"ל שנהג לאכול ערד עפפיל והפרמ"ג שם הביאו והיא פלא שבמהרי"ל איתא בהדיא שאכל קישואין ולא ערד עפפיל ואולי הם סוברים שבכלל קישואין הוי ג"כ ערד עפפיל - ועיין באשל אברהם להגאון דעת קדושים ו"ל באו"ח סי' רכ"ה שדעתו שלא לברך שהחיינו על בולייש שהוא ערד עפפעל ולכאורה מדברי הא"ר ופרמ"ג הנ"ל מוכח שלא כדבריו אף לפי הנ"ל שבמהרי"ל באמת לא נמצא ערד עפפעל רק קישואין אין סתירה לדבריו וכמדומה לי ששמעתי מתלמידי מרן מהר"מ שיק שבירף ג"כ על ערד עפפעל שהחיינו ואולי סמוך ג"כ על הא"ר ופרמ"ג הנ"ל אף לפי מה דנמצא בפנים במהרי"ל אין לזה סמיכה פלל - ואגב אעורר מה שנראה בדעת קדושים הנ"ל שפירות הבאים מבתי הורף הוי אין קבוע להם זמן ואין לברך עליהם ברפת שהחיינו כמבואר ברמ"א סי' רכ"ה מצאתי בשו"ת עמק בנימין לחכם ספרדי מזמן קדום סי' ד' דדעתו דשפיר מקרי זמן קבוע דגם פירות הללו לא מתבשלים תדיר ורק הם מוקדמים מפירות שבחויז וע"כ פסק דגם עליהם יש לברך שהחיינו עיי"ש - עכ"פ שאלתו מבואר דשפיר יש לברך שהחיינו על גורקען ומה שכתב דלא שמע מעולם לברך - יש לתרץ קצת שיטת העולם דשמעתי מהגאונים קדושים נכדי מרן הגאון הקדוש ר' ר' נפתלי מראפשיץ משמא דזקנם ו"ל שהקיל מאד בברפת שהחיינו על הפירות יען שעיקר ברפת שהחיינו באה על שמחה שיש לאדם בדבר זה ואם אין שמחה לאדם הוי ברכתו לבטלה וע"כ מי יאמר שבאמת שמחתו רבה עם פירי זה וגם כי גוף הברכה הוי רק רשות ולא חובה כמבואר בעירובין מ ע"ב והכ"מ בפ"י דברכות ה"ב הביאו פ"כ לא בירך רק על

פירי חשובה ויקרה שיש באמת שמחה לאדם ממנה אבל על פירות פחותי ערף לא בירך ע"כ"ל דמשום זה הקילו העולם דאין מברכין על אימארוקען יען שאין להם חשיבות כ"כ ואין בהם שמחה יתירה ונראה לי ראי' לסברא זו דהא הדין מפורש בריש סי' רכ"ה דהרואה את חברו לאחר שלוש יום אימר שהחיינו ואעפ"כ חזינו דלא נהגו פן והטעם שמעתי ג"כ מפני שמבואר שם במחבר והוא שחבב עליו הרבה ושמח בראיתו והוא דבר שמסור ללב ואין לשקול בפלס עד היכן הוא שמחתו ואולי אין שמחתו רבה כ"כ ובהדיא פתב המחבר והוא שחבב עליו הרבה ע"כ מספק אין מברכין ומה"ט נהגו שאומרים בלשון אשפנו "געלאבט שיי"ת דאס וויר זעהען זיך" החינו לצאת ידי ברפת שהחיינו ה"ל אבל עכ"פ מספק שמה אין השמחה שיש לו בראיתו רבה כ"כ אין מברכין כ"כ הי' סברת הקדוש רבן שכה"ג ה"ל בפירות שלא בכל הפירות בירך שהחיינו ומה"ט יש שמקילין בברפת שהחיינו בבגדים זולת בגד יקרה וחשובה מאד אבל בבגד פשוטה אין מברכין - אבל עכ"ז מאן דמברכין על כל דבר חדש יש להם על מה שייסמוכו וכן מאן דמרגיש בנפש' דיש לו באמת שמחה רבה בדבר הבא לידו פשיטא דיש לו לברך בלי ספק ועובדה ידענא ושמעתי מפי עד הרואה שהרב הגאון ר' מרדכי אליעזר ויעבד שהי' מגדולי חסידי סאנז ו"ל ושהי' אבדק"ק אדא ואח"כ תקע אהלו בירושלים תבב"א ובא לחוץ לארץ ונתראה פנים עם הרב הגאון ר' זוסמאן ננפאקש שהיו חברים וידידים נאמנים וברגע שראה אותו פתח בהתלהבות גדולה ובירך ברפת שהחיינו בקול רם והי' נראה בעליל שהי' חביב עליו הרבה ע"כ בכיוצא בזה פשיטא דיש לברך.

ואגב אעורר מה שראיתי עוד במהרי"ל ה"ל שם שנהג לאכול בר"ה ראש פכש עם דבש עיי"ש מא) ופלא על מה שלא הביאו המלקטים מנהגו זאת לנהוג פן וצ"ע ובדרושי אמרתי טעם למה שנהג פן ואכ"מ - ב' דעשי"ת דהאי שתא תרפ"ד לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטאהטל. סימן י"ט.

חנה באו"ח סי' י"א מבואר שלא יעשה הציצית למעלה מג' אצבעות ומבואר במג"א סקט"ו שאם לאחר שעשה בו הציצית חתך בנקב שיתלו הציצית למטה מג"א פסיל משום תילמ"ה - והנה לקמן בסע' י"א מבואר דהגדיל אינו נחשב מהבגד ואין לעשות בו ציצית אבל עולה לשיעור הרחקת שלשה אצבעות וברמ"א שם שיהי' תוף ג"א עם הגדיל עיי"ש - ונסתפקתי אם עשה ציצית בתוף ג"א של הבגד אבל הי' למעלה מג"א של הגדיל ואח"כ חתך הגדיל אם שייך בזה משום תילמ"ה פיון דאינו נחשב לבגד א"כ הוי כמו דמבואר בה' סנפה סי' תרכ"ה סעי' ב' דמותר לעשות סנפה תחת גג ולהסירו אח"כ הואיל ואין הפסול בספק עצמו כ"כ הקא פיון דל"ה מן הבגד עצמו ל"ש בי' תולמ"ה או דלמא פיון דמחשבין הג' אצבעות אף מן הגדיל שוב שייך בו דין תולמ"ה וצ"ע - וכעת עוד לא מצאתי גילוי לדין זה ולא נפניתי לעינין מב) ה"ק ישכר שלמה טייכטאהטל.

סימן כ'. שאלה.

נכרי שהי' אצלו קנים של נכרי חברו ובא ישראל ורוצה לשאול ממנו קנים הללו לספק בלי ידיעת הבעלים אם פשר לספק בו פיון דהוי שואל שלא מדעת. תשובה.

בְּיִשְׂרָאֵל בְּכַהֲנֵי פְּשִׁיטָא דְאָסוּר פִּינּוּן דְּשׂוֹאֵל שְׁלֵא מְדַעַת גְּזֵלָן הוּא וּבְהַדְיָא מְבִנְיָא פֶּן בְּפִרְמֵי"ג סִי תִרְל"ז דְּבִיִּשְׂרָאֵל בְּכַהֲנֵי אָסוּר עֵיי"ש - אַף בְּנִכְרֵי בְּאַמְתָּ קְמִסְתַּפְקִנָא בְּהַ טוֹבָא פִּינּוּן דְּאַף לְמֵאָן דַּס"ל דְּגֵזֵל נִכְרֵי אָסוּר הוּא דְּנֻקָא מְשׁוּם חִילּוּל הַשֵּׁם כְּמִבְנְיָא בְּגוֹזֵל בְּתֵרָא וּבְתוֹס' בְּכוֹרוֹת י"ב וְהִיכָא דַּל"ה חִילּוּל הַשֵּׁם שְׂרִי וְא"כ בְּשׂוֹאֵל שְׁלֵמ"ד דְּלִיפָא חַה"ש שְׁפִיר הִי צְרִיף לְהִיּוֹת מְוֹתֵר וְשְׁמַעְתִּי שְׂיֵשׁ בְּזֵה דִין וּדְכָרִים בְּתִשׁוּבַת בֵּית שְׁלֵמָה אַף אֵין הַס' תַּחֲלִי לְרֵאוֹת מַה חוֹמֵר בְּזֵה וּבָא מְעַשֶּׂה לְיָדֵי וְהוֹרִיתִי לְהַתִּיר וְסַמְכִיתִי עוֹד עַל מַה שְׁרֵאִיתִי בְּשׂוֹ"ת פְּרִי הָאֶרֶץ ח"ג לְחֻכְמֵי סְפָרְדֵי מְדוֹרוֹת קְדֻמָּי שְׁהַעֲלֶה בִּי"ד סִי ו' מִקְלֵמָתָא חֲדָתָא דְּבִשְׂוֹאֵל שְׁלֵא מְדַעַת אִם דְּהוּא בְּגוֹזֵל מ"מ אֵינוּ פּוֹסֵל בּוֹ מְשׁוּם מִצְהַב"ע עֵיי"ש מַג) טַעֲמוֹ וְנִימוּקוֹ וְחַם כִּי בְּיִשְׂרָאֵל אֵין לְהוֹרוֹת לוֹ לְכַתְּחִלָּה פִּינּוּן דְּיֵשׁ בּוֹ אִיסוּר גְּזֵל אֲבָל בְּעַכְשָׁיו דְּיֵשׁ לְצַדֵּד דְּלִיפָא כָּלֵל אֵי גְזֵל וְגַם פִּינּוּן דְּבִדְעִיבְדֵּד אֵינוּ פּוֹסֵל יֵשׁ לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה פֶּן נִלְפַע"ד - מַד ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיבִיכְטָאָהֵל.

סִימָן כֹּא. בְּמַחְבֵּר יו"ד סִי קי"ח סְעִי"ג וְדַפּוּסִים אַעפ"י שְׂיֵשׁ בְּהֵם כְּמַה אוֹתִיּוֹת לָא חֲשִׁיבִי אֲלָא כְּחוֹתֵם אֶחָד פִּינּוּן שְׁקוּבְעִין אוֹתֵם בְּב"א ע"כ - וְרֵאִיתִי בְּהַגְהוֹת אֲמָרֵי בְּרוּךְ לְהַגְהוֹת"ק ר' בְּרוּךְ פְּרַעֲנֵקֵעַל ז"ל שְׁפַתְבַּעַל דְּכָרֵי הַמַּחְבֵּר הִלְלוּ בְּזֵה"ל דִּין זֶה הוּא מְשׁוֹ"ת הַרְשָׁב"א וְאֵין בְּעַר וְלֹא אֲדַע לְהַבִּין דְּהָא מְדַכְרֵי הַרְשָׁב"א שֵׁם בְּתַחֲלַת הַתְּשׁוּבָה נִרְאָה שְׂאִין לְחוּשׁ שְׁמָא מְצָא הַנִּכְרֵי חוֹתֵם דְּפּוֹס א' שֵׁל יִשְׂרָאֵל דַּל"כ אַף לְחוֹתֵם א' לֹא יַחְשַׁב וְכִינּוּן שְׁפָן קָשָׁה אִם יֵשׁ עַל הַחוֹתֵם ב' אוֹתִיּוֹת לְמַה לֹּא יוֹעִיל כְּכַתְּוֹבַת ב' אוֹתִיּוֹת דְּבִשְׁלֵמָא אִם אֵין עָלָיו אֲלָא אוֹת אַחַת יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא טַרַח הַנִּכְרֵי וְזִינְיָף לְחַקוֹק בְּעַצְמוֹ אוֹת אַחַת שֵׁל כְּתַב יִשְׂרָאֵל עַל דְּבַר מַה אֲבָל עַל זִינְיָף חֲקִיקוֹת ב' אוֹתִיּוֹת כְּתַב יִשְׂרָאֵל אֵין לְחוּשׁ כְּמוֹ שְׂאִין חוֹשְׁשִׁין כְּשִׂישׁ כְּתִיבַת ב' אוֹתִיּוֹת בְּכַתְּבַת יִשְׂרָאֵל עַל חֲתִיכַת דָּג וּבְשִׁשׁ וְכַדוּמָה מַה לִּי כְּתִיבָה מַה לִּי חֲקִיקָה עַל הַחוֹתֵם שְׁצָרִיף לְחַקוֹק כָּל אוֹת בְּפ"ע עַל הַדְּפּוּס וְהָרִי חֲקִיקָה בְּעַשְׂיַת הַחוֹתֵם הוּא מְמַשׁ כְּכַתְּיבַת ב' אוֹתִיּוֹת זַא"ז עֵיי"ש שְׁתַּמָּה עוֹד גַּם עַל מְרַן הַנּו"ב מַהד"ת סִי ע"א שְׁדַעְתוֹ שֵׁם דְּאֶפִּילוֹ מֵאָה חֲתִימוֹת שְׁכּוֹלֵם נְדַפְסוּ בְּחוֹתֵם א' כְּחַד חֲשִׁיבִי וְעַל כְּרַחֵף טַעֲמָא דְּחִיִּישִׁין שְׁמָא מְצָא הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים חוֹתֵם יִשְׂרָאֵל וְחוֹתֵם בּוֹ לְכָל רְצוֹנוֹ וְא"כ קָשָׁה דְּגַם לְחוֹתֵם א' לֹא יַחְשַׁב עַכ"ל הַגָּאוֹן ז"ל בְּהַגְהוֹתֵיו לִי"ד שֵׁם - וְלַפַּע"ד נִרְאָה לִיִּישׁב בַּס"ד קו' הַגָּאוֹן הַנֶּז"ל וְלַחֲלֵק בֵּין חֲקִיקַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת עַל הַחוֹתֵם וּבֵין כְּתִיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת עַל הַחֲתִיכָה וְכַדוּמָה בְּשׁוּם שְׁכָל תַּחֲלָה עַל מֵאֲמָרָם ז"ל אוֹת א' טַרַח וּמְזִינְיָף ב' אוֹתִיּוֹת לֹא טַרַח לְזִינְיָף וְצָרִיף לְהַבִּין עַנְיָן זֶה וְכִי חַס הוּא עַל טְרַחְתָּא יַתִּירְתָּא דְּאִית בְּזִינְיָף ב' אוֹתִיּוֹת מֵאֵן מְפִיס לְחֵלֵק בֵּין טְרַחְתָּא לְטְרַחְתָּא טְפִי קֶצֶת פִּינּוּן דְּכָבֵר נִכְנַס בְּדָבַר הַזִּינְיָף מַה) אֲבָל בְּיָאוּר הַדְּכָרִים נַר"ל בַּס"ד כְּפֹד דְּעַנְיָן הַזִּינְיָף הוּא לְכַוֵּן לְאוֹתוֹ דְּבַר אֲשֶׁר רוּצָה לְזִינְיָף בּוֹ בְּצַלְמוֹ וְדַמּוֹתוֹ וְזֶה דְּבַר קָשָׁה מְאֹד לְכַוֵּן אֵלָיו בְּכוּוֹן אֲמִיתִי שְׁלֵא יְהֵא בּוֹ שׁוּם שְׂיִנּוּי וְהַפְרָה דְּמַקְצֵת מִן הַמַּקְצֵת דָּאִם לֹא יְכוּוֹן אַף בְּכַחוּט הַשְׁעָרָה כְּבַר הַיְתָה טְרַחְתוֹ בְּכַדֵּי דְּיִפִּירוֹ זִינְיָפוֹ ע"כ צְרִיף לְזֵה דְּבַר מְלֹאכּוֹתִי מְאֹד אֲשֶׁר לֹא כָּל יָד יוֹכֵל לְעַשׂוֹתוֹ וְצָרִיף לְזֵה אֲנֻמְנִית יְתִירָה, וְעַפ"י ז' נִבִּין שְׁפִיר מְדוּעַ אוֹת א' טַרַח וּמְזִינְיָף וּב' אוֹתִיּוֹת לֹא מְשׁוּם דְּבִאוֹת א' אוֹלֵי יְתִרְמִי דִּיכּוּוֹן בְּתַנְיָא הַרְאִשׁוֹן מְמַשׁ אֲבָל בְּשִׁנֵּי אוֹתִיּוֹת קָשָׁה דִּיִּתְרַמֵּי לְצֵלֵם דְּמוֹת תְּבַנִּיתוֹ שֵׁל הַרְאִשׁוֹן בְּשִׁתִּיחָן שְׂיִהִיו מְמַשׁ כְּאוֹתִיּוֹת הַכְּתִיבוֹת רֵאשׁוֹן דְּפַעַם אַחַת מְצִי לְכַוֵּן שְׁתֵּי פְּעָמִים מִי יִימַר דִּיכּוּוֹן וְדוּמָה לְזֵה כְּתַבוֹתוֹס' כְּתַנּוּבוֹת י"ח ע"ב דְּבִשְׁנֵי עֵדִים לֹא אֲמָרִינּוּ מְגוֹ וּבִיָּאָרוֹ הַמְּפִנְרִשִׁים מְשׁוּם דְּקָשָׁה דְּשִׁנִּיחָן יְתַפְּוֹנוּ

זל"ז עיי"ש כ"כ הָכָא בְּשָׁנֵי דְבָרִים קָשָׁה שְׂיָכֻנוּן הֵיטֵב וּמִי יִזְמַר דִּיכֻנוּן וְנִמְצָא דְטָרַח בְּכַדִּי
ע"כ לֹא יִתְחִיל כְּלָל בְּזִיוּף וּכ"ז שְׂיִיף דְּנוּקָא בְּאוֹתִיּוֹת הַפְּתִיבוֹת עַל דְּבַר הַנְּשַׁלַּח לְסִימָן
מִשָּׂא"כ בְּחוֹתָם דְּפוּסֵי דְהַחֲשָׁשׁ הוּא שְׂמָא יִזְיִיף חוֹתָם אַחַר הַיְהוּדִי שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ אַף
בְּחוֹתָם שְׂיֵשׁ בּוֹ שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מֵהָ אֲמַרְתָּ דְלֹא יִטְרִיחַ לְזִינְיָף שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת מְפָנֵי שְׂקָשָׁה לְכֻנוּן
בְּשָׁנֵי אוֹתִיּוֹת לְתוֹרַר הָרֵאשׁוֹן ז"א דְהָא עַל טְרַחַת יִתְרָה לֹא תִינֵשׁ כְּלָל וְכַנ"ל וְהַעֲיָקֵר
הַמְנִיעָה הָיִי רַק מְשׁוּם דְאִימַר דְלֹא יִתְרַמֵּי לִי לְכֻנוּן מְשׁוּם דְצָרִיף שְׁנֵי זִיּוּפִים בְּשָׁנֵי
אוֹתִיּוֹת ע"ז י"ל דִּיזִינְיָף הַרְבֵּה פְעָמִים בְּחוֹתָם אַחַר חוֹתָם עַד שְׂיָכֻנוּן לְחוֹתָם הַיְהוּדִי בְּכָל
דְמוֹתוֹ וְצָלְמוֹ וְאִם בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹן לֹא יִתְרַמֵּי לִי לְכֻנוּן יִתְרַמֵּי לִי בְּפַעַם אַחַר שְׁנֵי וּשְׁלִישֵׁי
כו' עַד עֲשִׂירִית אוֹ יוֹתֵר וְאִזּוֹ לֹא טָרַח בְּכַדִּי וּכ"ז שְׂיִיף בְּזִיוּף שְׂאִינְהָ בְּגוּף הַדְּבַר שְׂנִשְׁלַח
שְׁפִיר לֹא יְחוּס עַל טְרַחַתוֹ עַד דְאִתְעַבִּיד לִי מִחֲשַׁבְתּוֹ אֲבָל בְּסִימָן שְׁעַל גּוּף הַדְּבַר הַנְּשַׁלַּח
כִּינּוּן דְצָרִיף הִיְהִי נַעֲשֶׂה הַזִּיוּף בְּגוּף הַדְּבַר שְׂנִשְׁלַח בְּפַעַם אַחַת אוֹ לְכָל הַיּוֹתֵר בְּשָׁנֵי
פְעָמִים דְּנֻדָּי אֵין לוֹ לַעֲשׂוֹת וְלַעֲסוֹק שֶׁם הַרְבֵּה דִישׁ לְחוּשׁ שְׂיַעֲשֶׂה בּוֹ אֵינְהָ הִיכָר ע"י
הַתְּעַסְקוֹסוֹ שֶׁם הַרְבֵּה וְכִינּוּן דְבְּמִיעוּט זְמַן א"א לְכֻנוּן בְּשָׁנֵי זִיּוּפִים שְׂיִהִיו מְמַשׁ בְּצָלָם
וּדְמוֹת הָרֵאשׁוֹן בְּנֻדָּי לֹא יִתְחִיל כְּלָל בְּמִלְאֲכַת הַזִּיוּף כְּדִי שְׂלֹא יִטְרִיחַ בְּכַדִּי ע"כ אֲמָרוּ
דְבַאֲמַת סְגִי בְּשָׁנֵי אוֹתִיּוֹת הַפְּתִיבוֹת לְסִימָן בְּגוּף דְבַר שְׂנִשְׁלַח וּמִטְעַם הַנ"ל מִשָּׂא"כ
בְּחוֹתָם דְשֶׁם ל"ה מְלֻאֲכַת הַזִּיוּף בְּגוּף דְבַר שְׂנִשְׁלַח רַק הִיא פְּעוּלָה חִיצוֹנִית וְאִם יִטְרִיחַ
וְיִתְעַסֵּק הַרְבֵּה לֹא יוֹלִיד הִיכָר בְּגוּף הַדְּבַר שְׁפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ דִּיטְרִיחַ הַרְבֵּה בְּזִיּוּפוֹ עַד
דִּיתְרַמֵּי לִיעֲבֹד לִי מִחֲשַׁבְתּוֹ וְע"כ שְׁפִיר אֲמָרוּ דְבְּחוֹתָם אַף שְׁלֹא שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת ל"ה רַק
כְּחוֹתָם א' וּא"ש בְּהַבְנַת הַדְּבָרִים בַּס"ד וְלֹא קָשָׁה כְּלָל קו' הַגָּאוֹן ר' בְּרוּךְ הַנ"ל וְדו"ק
מו) וּמִמִּילָא גַם מֵהָ שְׂהַקְשָׁה עַל מְרֻן הַגָּאוֹן נו"ב ז"ל לְמָה לֹא יִהְיֵי שְׁנֵי חוֹתְמוֹת א"ש
כִּינּוּן דְעֵינְקֵר הַחֲשָׁשׁ הוּא דִיזִינְיָף לַעֲשׂוֹת חוֹתָם בְּחוֹתָם הַיְהוּדִי מֵהַנְּי חֲתִימָתוֹ שְׁתֵּי
פְעָמִים וְשְׁפִיר לֹא הָיִי אֲפִילוֹ טוּבָא חֲתִימוֹת רַק כְּחוֹתָם א' וּא"ש הַפֶּל בַּס"ד וְדו"ק וְעַפִּי"ז
יֵשׁ לְהַעֲלוֹת עוֹד מִקְלָתָא חֲדָתָא דְבְּחוֹתְמוֹת הַדְּפוּסִים דְהַחֲשָׁשׁ הוּא דִיעֲסוֹק בְּמִלְאֲכַת הַזִּיוּף
בְּבִיתוֹ בְּחֲדָרֵי חֲדָרִים לֹא מְהִנֵּי אַף אִם הַשְׁתֵּי חוֹתְמוֹת הֵן בְּאוֹתִיּוֹת מְשֻׁנוֹנוֹת זמ"ז אַעֲפִי"כ
לֹא מְהִנֵּי דִיעֲסוֹק בְּזִיּוּפוֹ עַד דְאִיתְרַמֵּי לִי הַחוֹתְמוֹת בְּשְׁתֵּי הֵן אַף שְׁהֵן שׁוֹנוֹת זמ"ז וּמִמִּילָא
עַפ"י הָאֲמוּר אָנוּ לְמִידִין בְּקַצְבִּים נּוֹכְרִים לֹא סְגִי בְּחוֹתָם כְּשֶׁר לְחוּד שְׂמַנִּיחִין שֶׁם עַל
הַבְּשָׂר חוֹתָם דְּפוּסִי וּלְפִי דְרַכְנוּ אַף בְּשָׁנֵי חוֹתְמוֹת שׁוֹנוֹת לֹא סְגִי רַק צָרִיף לְכַתּוּב בְּכַתֵּב
הַיּוֹם שְׂנִשְׁחַט וְגַם תִּכְתֵּב כְּשֶׁר דְזָה שְׁפִיר מְהִנֵּי וְעֵינֵן תְּשׁוּבַת גְּבוּל יְהוּדָא יו"ד סוּף סִי' כ'
שְׂכַתֵּב ג"כ דְּנוּקָא בְּכַתֵּב מְהִנֵּי עֵי"ש וְהַנְּרָאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי - ה"ק יִשְׁכַּר שְׂלֵמָה
טְיִיכְטְהָאֵל.

סִימָן כ"ב. רֵאִיתִי בּוֹנִילְקֵט יוֹסֵף שְׁנַת תַּרְע"ו סִי ע"ה שְׂהַרְבַּה הַג"מ מו"ה יְאוּשֶׁעַ ווִילְדֵמָאן
נ"י מו"ץ דְק"ק וּוְאַרְשָׁא יַע"א כְּתַב לְעַנְיָן מֵהָ שְׂמַסְתַּפְקִים אִם מוֹתֵר לְהַפְסִיק בֵּין בְּרַפְת
הַמוֹצִיא לְאֲכִילָה אִם שְׂמַע בְּרַכָּה מֵאַחַר לְעִנְיָת אָמֵן נְרָאָה וְדָא דְעַל בְּרַפְת הַמוֹצִיא מוֹתֵר
לְהַפְסִיק דָּאִין זֶה הַפְסִיק כְּלָל וְלֹא גָרַע מִגְבִּיל לְתוֹרָה כו' וְגָדוּל מְזָה מְצִינּוּ בַּפ' אֵלּוּ דְבָרִים
בַּש"א מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם וְאִת"כ מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם שְׁהִיּוֹם גּוֹרָם לְהֵינֵן וְלֹא אֲמָרוּ הַטְעַם מְשׁוּם
דְלְכַתְחִלָה אֵין לְהַפְסִיק בֵּין בְּרַכָּה לְשְׁתֵּי א"ו דָּאִין זֶה הַפְסִיק כְּלָל וְז"פ וּבְרוּר אֲבָל לְעַנְיָן
עֲנִינִית אָמֵן אַחַר שְׂאִינּוּ מְעַנְיָן הַסְּעוּדָה צ"ע וְהַאֲרִיף וּלְבַסּוּף מְסִיק לְהַלְכָה וְכַתֵּב בְּזוה"ל
וְעַכ"פ נְרָאָה דְמוֹתֵר לְהַפְסִיק בֵּין בְּרַכָּה לְהַמוֹצִיא לְכָל אֲמָנִים דְזָה דוּמָה לְהָא דְבִין

הפרקים דמוותר לענות שאר אמנים דלא גרע מהא דמשיב שלו' לכל אדם א"כ כש"כ דמוותר להפסיק בין ברכה לאכילה עכ"ל - והנה זה רבות בשנים שעלה במחשבותי ספק זה אם ראוי להפסיק בין ברכת המוציא לאכילה בעניינת אמן על הברכה השומעים מא' מהמסובים ופשטתי לי זאת מדברי המטה אפרים סי' תרכ"ה אות מ"ט שכ' בזה"ל המקדשים יחד יש נוהגים להמתין זה לזה כברכת בפה"ג עד שיברך האחד ועונין אמן ועושים שלא פדין שהאמן שעונה אחר שפבר בירך פה"ג הוא הפסק בין ברכה לשתי' ועיי"ש באלף למטה שהביא פן בשם פנים מאירות ח"ב סי' ה' וכ"כ בשמו בס' רע"א ובסימן רי"ג הביא בשם הברכ"י שהסכים לדבריו והביא רא' מסי' נ"ז - ואני הצעיר מצאתי הדבר מפורש ברמב"ם פ"א דברכות הלכה י"ז שכ' בזה"ל ולמה לא יענה אמן אחר כו' למען לא יפסיק באמן בין ברכה ובין הדבר שביורה עלי' ועיין שם בהלכה י"ח ברמב"ם ובראב"ד ובמגדול עוז שם הרי הדבר מפורש דאסור לענות אמן בין ברכה ובין הדבר שביורה עלי' ושפיר הוי הפסק ושלם פדברי הרב הנ"ל - ומה שהביא רא' משום דב"ש לא אמרו הטעם מטעם הפסק ז"א דאם פן יהי הנפסח שוב לא יהי הפסק וכה"ג אמרו בש"ס ברכות לענין סמיכה גאולה לתפלה גבי מעריב עיי"ש - וכן מה שכתב דלא גרע מגביל לתורא יש לומר דשאני התם פיון דאסור לו לאכול תחלה שפיר הוי צורך סעודה ע"כ לא חשוב הפסק וכיוצא בזה מצאנו בר"ן בביצה ד' כ"א גבי הני בני באגא דמוותר לאפות להן ביו"ט משום דזולת זה לא יכלו לאכול וחשוב גם אפיית הפת לבני באגא אוקל נפש ועיי"ש וכ"כ הקא בנידון דידן יען שע"י גביל לתורא מתור לו לאכול הוי צורך הסעודה ולא חשיב הפסק אבל עניינת האמן אין צורך בו לסעודה והבן - אחריו מופלג בשנים בא לידי הספר פנים מאירות וראיתי שכתב שם באמת פן גם לענין אמן אחר ברכת המוציא שחשוב הפסק והרגיש מדברי הרמב"ם הנ"ל וכתב שם לחלק בין הא דשואל בין הפרקים משום דשם אין הברכה נתקנה על הק"ש דהרי אין אנו מברכין אשר קדשנו במצותיו לקרוא ק"ש ע"כ מותר להפסיק מפני הכבוד או מפני היראה משא"כ היכא דהברכה קאי על האי דבר גופא אין להפסיק פלל בין הברכה ובין הדבר שביורה עלי' ועיי"ש וממילא קם דינא שלא פדברי הגאון הנ"ל ופלא שנעלם ממנו כ"ז - מז) ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן כ"ג. בוילקט יוסף שנת תרע"ג סי' ע"ד הביא לנו בד הרב הה"נ צבי הירש פרידלינג נ"י מזאמושטץ קו' הגאון ר"מ בנעט ז"ל בשבת קל"ג דפריה ואי איפא אחר ליעבד אחר הא קיי"ל כ"מ דאיהו ל"מ עביד ל"מ שליח עפקו רבן של ישראל הנ"ל וכתב הוא לתרץ עפי"ד מרן הגרע"א ז"ל בדרו"ח דהעלה דכמו דאמרי בקידושין מ"ב לפי הס"ד דאין שליחות מ"מ באית לי שנותפות בגוה מהני ה"ה בכל מילי דלא שייך שליחות מ"מ אם יש להשליח חלק בדבר יכול להשוות שליח עכ"ד הגרע"א ז"ל ועפי"ז העלה בס' פלי חמדה להגאון מו"ה מאיר דן פלאצקי שליט"א דבכל המצות פיון דכל ישראל ערבים זל"ז הוי פדאית לי שנותפות בגוה ול"ק מהא דקידושין דדחי הש"ס דלמא שאני פסח דאית לי שנותפות בגוה תפ"ל פיון דשחיטת פסח מצוה היא והו"ל תמיד שנותפות דז"א דהתם הוי קודם מ"ת ועדיין לא נכנסו ישראל לכלל ערבות אבל באמת לאחר מ"ת שנכנסו לערבות תמיד איפא במצות שנותפות ושייך הסברא אית לי שנותפות בגוה עכ"ד הפלי חמדה - א"כ ממילא מתורצת קו' הגאון מהר"מ בנעט ז"ל הלא במילה שהוא מצוה

שפיר יכול לעשות שליח אף במקום דאיהו ל"מ עביד דהיכא דאית לי' שנותפות נפל האי פללא לגמרי עכ"ד הרב ר' הירש ה"ל - הנה במה שהעלה דבמצנה לא שייך האי פללא דהיכי דאיהו ל"מ עביד לא משני שליח מפת סברת הגרע"א והכ"ח ה"ל דברים אלו מןפרכים מדברי הש"ס ב"ק דף ק"י דאיתא שם האי זקן וחולה ה"ד אי מצי עביד כו' ואי דל"מ עביד שליח היכא משנה עיי"ש והא שם מצנה הוי וכהן לכהן ודאי הוי בכלל ערבות ואפ"ה פריה בגמרא ואי דלא מצי עביד שליח היכי משוי ועוד יותר יש לתמוה מדרב ששת דאמר אם הי' פהו טמא בקרבן צבור ניתנה לכל מי שירצה ועבודתה לאנשי משמר ופריה הש"ס ה"ד אי דאיכא טהורים טמאים מי מצי עבדי ופרש"י וכיון דלא מצי עבדי שליח היכי משוי עיי"ש - והרי שם בקרבן צבור ודאי דאית לי' שנותפות בגנה דהא מקנפת כל ישראל באה ל"מ לריב"ז דסובר דכהן שוקל א"כ פשוט דאנ"ל שנותפות בגנה רק אפי' לכו בוכרי דסובר דכהן אינו שוקל אפ"ה ודאי דאית לי' חלק בקרבנות צבור דהגע בעצמה וכי אינו צריכין לכפרה וקרבנות צבור לכפרה הו באין ועיין מנחות כ"א דהב"ד זכו להו המלח ועצים אפילו לאכילתן כ"ש שהב"ד זכו להו הקרבנות גופא לענין שיהי' להם חלק בקרבנות צבור הבאים לכפר (ועתה יצא לאור ספר שו"ת פני מבין להגאון ר' נתנאל הפהו מאוי-רווארוש ווארוש ז"ל וראיתי בסי' כ"ה אות ז שחקר לכו בוכרי שהפנהנים פטורים מלתת שקלים איה נתפירו בקרבנות צבור וכתב דאפשר דלב בי"ד מתנה שהקרבנות יכפרו גם עליהם והניח בצ"ע - ופלג שלא העיר מש"ס מנחות ה"ל) א"כ אית לי' שנותפות בגנה אפ"ה קאמר בגמרא דהיכא דל"מ עביד ל"מ שליח וכו' עיין תוס' נזיר י"ב לענין חלה מובא ביו"ד סי' שכ"ח ובב"ח סי' שכ"ז ובקצה"ח סי' קפ"ב ואולי משם אין ראי' כ"כ די"ל דנשים לנשים לא נתערבו אבל עכ"פ מש"ס דבב"ק ה"ל שפיר קשה וע"כ דליתא לדבריו ה"ל ודו"ק - ומה שהביא בשם הגאון מאיר דן שליט"א דקונדם מתן תורה לא שייך האי סברא דמשום מצנה יהי' חשוב פנותפות דהא עדיין לא נתערבו, מצאתי בספר פנים יפות למרן הפלא"ה בפ' אמור שפבר קדמו להגאון כ"ח בסברא זו דבמצנה יהי' חשוב אית לי' שנותפות בגנה אף פתב עוד יותר דאף קונדם שפאו לכלל ערבות שייך במצות סברא דא"ל שנותפות מפת דנשמת ישראל שורש א' יש להם וע"כ א' מוציא חברו ועיי"ש (ובאמת יש מקום עיין לדבריו למה הי' צריך פלל לערבות בערבות מואב דהא בלאו"ה אגודים זב"ז משורש נשמתם שהוא אחד וכשלו איש באחיו בעון אחיו אף בלי ערבות פלל וכדברי הפלא"ה שם שכ' דמפסוק זה אחד חייב בעד חברו עיי"ש - גם ק"ל דא"כ מה שאחד מוציא חברו ל"ה מטעם ערבות רק מפת שהם מצד נשמתם שורש א' ומה שאחד עושה הוי כמו שחברו עשה זאת עיי"ש בפנים יפות א"כ לפי"ז למה חלקו בין חיוב דאורייתא לדברנו ר"ל מי שהוא דברנו אינו מוציא חברו שהוא דאו' וכן בין נשים לאנשים עיין ברא"ש ברכות לדבריו הי' צריך להיות דכל א' מישראל יהי' מוציא חברו באיזה אופן שיהי' יען דשרשם אחד בשלמא אם הוא מטעם ערבות אינו יכול לערב בשבילו רק פל פח שיש לו ע"כ אם הוא דברנו וחברו דאורייתא א"מ אבל אם הוא מפת שורש נשמה לא שייך האי טעמא וצ"ע ודו"ק) - עוד פתב הרב ר' צבי פרידלינג ה"ל בישוב קו' הג' מהר"מ בנעט ז"ל עפי"ד המחנ"א בה' שלוחין ס"ט דהיכא דבדיעבד מהני מעשיו מקרי מצי עביד ומשוי שליח וא"כ פיון דבדיעבד אם מל האב בעצמו מהני פיון דרק יומא קגרים פמבואר בחו"מ

סי' ר"ח ובשנו"ת רעק"א סי' קע"ד ובפ"ת רס"י רס"ו ע"כ שפיר מצי משוי שליח עכ"ד
כבר קדמו בדבר זה בספר קטן ישן נושן נקרא בשמו משנה לחם מר' יחיאל מיאברוב
נדפס בשנת תקי"א הוא הקשה קו' הגאון מהר"מ בנעט ה"ל ומתירין פיון דבדיעבד אי
עבר האב ומל מהני אף דלכתחלה אינו רשאי מ"מ מקרי מצי עביד משא"כ לענין פהנים
דבעי הש"ס לאוכוחי דשליחא דרחמנא ניהו מהאי טעמא התם אי עביד ישאל לא עשה
ולא כלום עיי"ש עכ"ד הספר ה"ל אבל באמת גם על זה קשה לי מש"ס דבב"ק ה"ל
דפריה ואי דאיכא טהורים טמאים מי מ"י עבדי ולא משוי שליח לפי"ד המהרש"ל
ביבמות דף ל"ג שכתב דאף אם איכא טהורין טמאים לא מצי עבדו עכ"ז אם עבד טמא
לא חילל עבודתו והקרין פשר ועיי"ש - והשתא לדבריהם דהיכא דבדיעבד פשר מצי
משוי שליח א"כ מאי פריה הש"ס טמאים מי מצי עבדי אלא ודאי אם לא מצי
לעשות לכתחלה אף דבדיעבד מהני מעשיו שליח לא מצי לעשות מח) וכן כתב לי באמת
הגאון בעל יד יצחק מטאלטשינע ו"ל בתשובה א' אחר שהצעת לי לפניו קו' על המח"א
ה"ל מדברי המהרש"ל ומש"ס בבק"י ה"ל וכו' בזה"ל אבל במינוי השליחות צריך
שיהי' מצי עביד השתא בשעה שמשוי שליח וכן משמע לשון הש"ס נזיר י"ב פי משוי
שליח במילתא דקיימא קמי' כ"ו ולכן פיון דלכתחלה לא מצי עבדו לא משוי שליח דהא
רצינו להשוות השליח על לכתחלה וזאת איהו לא מצי עביד עכ"ל - אולם יש לדחות
הני קושיות מש"ס דב"ק ה"ל עפי"ד הנו"ב מהד"ת חלק אה"ע סי' ס"ט דביאר דברי
הש"ס שם דהוא מכח דמגרע בזה את זכות הפהנים אחרים עיי"ש ול"ה משום דכ"מ
דאיהו ל"מ עביד ל"מ שליח עיי"ש - א"כ לפי"ז יש לקיים תירוצו של הרב ר' צבי ה"ל
- אף באמת פשטא דש"ס ה"ל אינו מוכח פן וכן הבינו בפשט הגמרא דבב"ק ה"ל כמה
מגדולי קדמונינו עיין מל"מ פ"ב מביאת מקדש ה"ו שהעלה מכח הש"ס ה"ל דדוקא
באיסור דאו' שייך האי פלגא דכ"מ דאיהו כו' ולדברי הנו"ב לא הועיל פלום עיי"ש -
ואחזור פעת על חידוש דין הראשון שהעלה דבמצנה ל"ש האי פלגא דכ"מ דאיהו ל"מ
עביד שליח ל"מ ואוסר עוד ראי' דגם במצנה שייך זאת מש"ס דנדרים וקידושין דאמר
ר"ה הני פהני שליחא דרחמנא ניהו דאס"ד שליחא דידן מי איכא כא מידי דאנן לא
עבדינן ושליח משוינן והא שם מצנה הוא וגם בלא מצנה הם משותפים בקרבנות צבור
וכנ"ל אפ"ה שייך גבייהו האי פלגא א"כ מוכח בהדיא שלא דברי הרב ה"ל ודו"ק
(ובאמת נפלא מאד בעיני על מרן הנו"ב ה"ל שכ' בבב"ק ה"ל דברי הש"ס דבב"ק ה"ל
לתלמידו הגאון מו"ה דוד דייטש ז"ל שהקשה על סברת רבו שהעלה דהאי פלגא דכ"מ
דאיהו ל"מ עביד קאי על השליח היינו שהשליח יהי' מצי עביד השתא ועיי"ש והקשה
לו מש"ס דב"ק ה"ל ותי' לי רבו דשם ענין אחר הוא עיי"ש אף לא זכר השר דבדברי
ר"ה ה"ל ע"כ אין הפשט בהאי פלגא כמו שאמר הוא וצ"ע) - ובעיקר קו' הג' מהר"מ
בנעט ז"ל וספר משנה לחם ה"ל עיין במהר"מ שיק אה"ע סי' קכ"ט וביו"ד סי' ר"ב
שהעלה בזה דבר נכון נאמת דדוקא באם לא מצי עביד מצד הענין עצמו אז לא משוי
שליח אבל אם הוא שייך באותה דבר ומצי עביד רק עתה דבר אחר גורם לו שלא מצי
עביד לא איכפת כלל וכ' שיש מקום לסברא זו בש"ס קידושין ה"ל עיי"ש אלא שהקשה
לעצמו מש"ס דבב"ק ה"ל ע"כ הניח סברא ה"ל בצ"ע - אף לפי דברי הנו"ב ה"ל
שכתב דשאני התם דמגרע בזה כח פהנים אחרים ע"כ לא משוי שליח א"כ לק"מ על

סברת מֶרֶן מהר"מ שיק ודבריו פֶּרְאוּי מוֹצָקִים והוא עִנֵּן אֶמֶת ומקצוע גדול בְּעִנְיָן זֶה וממילא דלפי"ז ל"ק פֶּלֶל קו' מהר"מ בְּנַעַט ז"ל ודו"ק - וְעַתָּה אָדוֹן בִּיחוד מֵה שֶׁהִבִּיא לָנוּ הַפּוֹתֵב הַגָּ'ל בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הָאֲדִיר ר' מֵאִיר דֵּן נ"י בַּעֲהַמ"ס הַיָּקָר וְהַנְּחָמָד פְּלִי חֲמֻדָּה דְהַעֲלָה דְבִמְצוֹה הַגּוֹי תְּמִיד פְּאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוֹה מִפְּחַ הָעֶרְבוּת וּבְאַמֶּת כֶּבֶר הַבֵּאתִי לְמַעַלָּה דְמֶרֶן הַפְּלֵא"ה קִדְמוֹ בְּסִבְרָא זֹו בְּסִפְרוֹ פְּנִים יְפוֹת פ' אָמַר - וְלוֹלִי דְמִסְתַּפְּינָא מִרְבוּת הַגָּ'ל הִי נִרְאָה לֹוֹמַר שְׁלֵא פְּדִבְרֵיהֶם וְהוּא דְבִמְצוֹה ל"ש לֹוֹמַר פֶּלֶל הָאִי מִיְלִתָּא דְאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת (מֵט) בְּגוֹה וְטַעְמוֹ שֶׁל דְּבַר נִרְאָה לִי בִּס"ד דְּבִאַמֶּת הָאִי דְמֵהִנֵּי שְׁוֹתְפוֹת לְשִׁלְיָחוֹת אָף לְהַס"ד דְּלִיתָא לְדִין שְׁלִיחוֹת פֶּלֶל הַגּוֹי הַסִּבְרָא פִּינֵן דְאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוֹה וּמֵהִנֵּי מַעֲשִׂיו עַכ"פּ מֵה שְׁנוֹגַע לְחֻלְקוֹ ע"כ מֵהִנֵּי נָמִי לְחַבְרוֹ מֵגוֹ דְזָכִי לְנַפְשִׁי זָכִי נָמִי לְחַבְרוֹ עִינֵן ב"מ דָּף ח' - וּכְבָר הַעֲלָה הַקְּצוֹת הַחוּשָׁן בְּסִי' שִׁמ"ח דְמֵגוֹ דְזָכִי לְנַפְשִׁי ל"ש רַק בְּדַבַּר קִנְיָן שְׁרוּצִים לְקִנּוֹת וְלִזְכוּת בּוֹ אֶמְרִינֵן מֵגוֹ דְזָכִי לְנַפְשִׁי וְקִנְהָ לֹו לְעַצְמוֹ זָכָה נָמִי לְחַבְרוֹ וְחַבְרוֹ נָמִי קִנְהָ אֶת הַקִּנְיָן אֲבָל בְּדַבַּר שְׁאִין תְּלוּי בְּקִנְיָן רַק בְּעֲשִׂיית מַעֲשֵׂה לְחוּד לֹא שְׁיִיךְ סִבְרָא זֹאת דְנִימָא דְבִמָּה שְׁעֲשֵׂה הָעוֹשֵׂה לְעַצְמוֹ יְחַשֵּׁב פְּאֵלוֹ עֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה בְשִׁבִיל חַבְרוֹ וְעִינֵי"ש שְׁכ' דְעַל כֵּן אִין יְכוֹל לְמַשְׁוֹף חוֹב עַל חַבְרוֹ ע"י עֲשִׂיתוֹ שְׁעֲשֵׂה אִינְהָ מַעֲשֵׂה עִינֵי"ש - וְכִמוֹ כֵּן נִרְאָה לִי לֹוֹמַר נָמִי גְבִי מְנַה דְתְלוּי ג"כ בְּמַעֲשֵׂה שְׁיַעֲשֻׂו אֹתָהּ וְיַמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ בְּעֲשִׂי' זֹו זְכוּת גְּדוֹל לֹא שְׁיִיךְ סִבְרָא הַגָּ'ל וְכִמוֹ דְאִינוּ יְכוֹל לְהַמְשִׁיךְ חוֹב מִפְּחַ עֲשִׂיתוֹ כ"כ אִינוּ יְכוֹל לְמַשְׁוֹף עָלָיו זְכוּת הַמְצוֹה עַל חַבְרוֹ בְּעֲשִׂי' דִּידִי' פִּינֵן דְתְלוּי ג"כ בְּמַעֲשֵׂה פְּדַכְתִּיב וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְחַבְרוֹ לֹא עֲשֵׂה שׁוֹם מַעֲשֵׂה ע"כ לֹא שְׁיִיךְ לֹוֹמַר מֵגוֹ דְזָכִי לְנַפְשִׁי זָכִי לְחַבְרוֹ וְכִינֵן דְנִפְל הָאִי סִבְרָא גְבִי מְצוֹת הַשֵּׁם פְּנ"ל א"כ מִמִּילָא נִפְלָה ג"כ סִבְרַת דְאִית לִי שְׁוֹתְפוֹת בְּגוֹה פִּינֵן דְמַעֲלַת הַשְׁוֹתְפוֹת הַגּוֹי רַק מִפְּחַ מֵגוֹ הַגָּ'ל וְכִינֵן דְגְבִי מְצוֹת ל"ש הַמֵּגוֹ פְּנ"ל מִמִּילָא דְלֹא מֵהִנֵּי לָן מִיְדֵי הַשְׁוֹתְפוֹת דְאִית לִי בְּגוֹה וְהוּי פְּאֵלוֹ לִית פֶּאֶן שְׁוֹתְפוֹת פֶּלֶל כֵּן נִרְאָה לְפַע"ד הַיָּקָר דְבָרֵי הַגָּאוֹנִים הָאֲדִירִים הַגָּ'ל - וְאֵל תְּשִׁיבֵי מִש"ס קִידוּשִׁין דְמִשְׁנֵי שְׁאֵנִי הַתָּם דֹּא"ל שְׁוֹתְפוֹת בְּגוֹה וְשֵׁם מִיְרֵי מִמְצוֹה - י"ל דֹּא"ש דְשֵׁם הַגּוֹי ג"כ קִנְיָן דְהָא קִינֵי"ל דְכ"ז שֶׁהַפֶּסַח חֵי יְכוֹלִין לְמַשְׁוֹף מִמְנוּ נִמְצָא בְּשַׁחֲטָה זֹו נִגְמַר הַקִּנְיָן לְהַנְיָמֵינֵן עָלָיו ע"כ שְׁפִיר שְׁיִיךְ בִּי סִבְרַת א"ל שְׁוֹתְפוֹת בְּגוֹי' וְא"ש וְכֵן הָאִי דְקִאֲמַר הַש"ס אַח"ז מֵהָא דְוִיָּקְחוּ שְׁהָ דְמִיְרֵי ג"כ מִקִּנְיָן שְׁפִיר שְׁיִיךְ זֹאת אֲבָל בְּמִצְוֹה דְעֻלְמָא דְלֹא נִגַע פֶּלֶל לְשׁוֹם קִנְיָן נִרְאָה לִי בְּרוּר דְלֹא שְׁיִיךְ הָאִי סִבְרָא לְדַבְרֵי הַקְּצוֹת הַגָּ'ל וְדו"ק - ה"ק יְשַׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָאֵל.

סימן כ"ד. למי פֶּל חֲמֻדַת יִשְׂרָאֵל לְרֹאשׁ גְּלוּת אֲרִיאֵל ה"נ מְרַנָּא וְרַבְנָא הֶרֶב הֶרֶבְנִים גָּאוֹן הַגָּאוֹנִים שֶׁר הַתּוֹרָה חַד חַד בְּדָרָא בּוֹצִינָא קְדִישָׁא נְהוֹרָא נְפִישָׁא דְנִהְיָר וּמֵאִיר לְאַרְזֵן וְלְדָרִים בְּכָל פִּינְהָ וְעֶבְרִים ה' יְחִייהוּ לְדוֹר דוֹרִים לְנֹזַר וּפְאָר יִשְׂרָאֵל הַנְּפִזָּרִים כַּק"ש מֶרֶן ר' שְׁמוּאֵל עֲנַנְעֵל שְׁלִיט"א אַבְדִּיק"ק רֵאדֵאמִישְׁלֵא חוֹנָה כְּעַת בְּעִיר ה' קֵאשׁוּיָא יצ"ו.

אַחֲרֵי תַת שְׁלוֹ' בְּמַשְׁפֵּט וְאַחֲרֵי קִנְיָה פֶּלְפִי מֶרֶן הַדְּרַגנ"י אֲרֻשָּׁה לִי לְבֵא קְדָמִי בְּשִׁאלָה הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְאַגַּב אֲצִיעַ חוּו"ד הַפְּעוּט פְּמוֹנֵי נָא לְעַבְרוֹר בְּתָרֵי אֶמְרֵי וַיִּוְרְנֵי דְרָף תְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה וַיְהִלְמֵנִי צְדִיק חֶסֶד וְזֶה הַחֲלִי בְּעֶזֶר צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי -הִנֵּה בְּעַת בּוֹאֵי הִנֵּה וְנִכְנַסְתִּי לְמַז"ט וּבְשַׁעֲטוּמ"צ לְבֵית דִּרָה שְׁהַכִּינוּ לִי הָאֶקְרוּ"ט דְפָה שְׁיַחֲיוּ לֹא מְצִאתִי מְזוּזוֹת מִהַדוֹרוֹת כְּפִי רְצוֹנֵי וּמְוַכְרַח הִיְתִי לְקַבְּנֵעַ מְזוּזוֹת אֲשֶׁר מְצִאתִי לְכָשֶׁר אֲבָל אִינָם מְוַכְרָחוֹת וְעַתָּה נִפְשִׁי בְּשִׁאלָתִי אִם רִשְׁאֵי לְיִטְלָם וְלְקַבְּנֵעַ תַּחְתָּם מְזוּזוֹת מְהוֹדְרִים אִם

ל"ה הורדה להראשונות - והנה אחר החיפוש באמתחות הספרים מצאתי בויילקט יוסף אשר הי' יוצא מקדמת דנא בארץ הגר שאלה זו ממש מרב א' ממדינת רוסיש פולין מפבוד הרב הה"ג מו"ה אברהם נתן עלפונג ראבדק"ק זגיערש פמדינה לי שהוא חתן הרב מפלינסק נ"י הביא שנושאל בזה ופשטה לה ממנחות ס"ד גבי שחט פחוישה דאומרים קבא שמנה לכתחלה אם כי גם פחוישה פשרה אעפי"כ פדי לקיים מצוה מן המוכרח מותר לו אפילו לחלל שבת א"כ מכש"כ בנ"ד עכ"ד בקצרה - ולי עדיין הדבר צ"ע ולפענ"ד לא נשמע מן ש"ס הנ"ל לגדון שאלתינו וכמו שאגיד בעזה"י - ותחלה אומר מה שהביא רא"י דגדול פחה של מצוה מהמוכרח לדחות את השבת מסוגיא דמנחות הנ"ל רא"י זו לאו מבטנו יצא כבר העירו בזה הח"צ סי' מ"ה והשאג"א סי' נו"ן עיין בדבריהם - אולם באמת יש לשדות נרנא ברא"י זו דכבר העירו גדולי המחברים בספרותם דיש סתירה לסוגיא דמנחות הנ"ל מתמורה כ"ג דאמרינן שם גופא אמר רב הונא אמר רב הפל מודים שאם משו אחת והקריבה שהשני' מיתה ולא נחלקו אלא בבא לימלה דרבי סובר לא עשו תקנה בקדשים ואמרינן לי' התפפר בשאינה אבודה ואבודה מיתה ורבנן סברי עשו תקנה בקדשים ואמרינן לי' התפפר באבודה ושאינה אבודה תרעה עיי"ש (ר"ה קאי אפולוגתא רבי נחכמים במתני' בהפריש חטאת ואבדה והפריש אחרת תחתי' ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה ושתייהן עומדים לפנינו רבי סובר אחת מהן תקרב חטאת והשני תמות נחכמים אומרים אין חטאת מיתה אלא בנמצאת אחר שפפרו בעלים פן הוא במתני' ואהא קאי ר"ה) - ובתו"ס שם ד"ה דרבי פתבו ותימא למורי הרמ"ר וכי מאבדין קדשים בידיים פיון דבידנו לתקן ותיירץ פגון שיש רינח בדבר פגון דאבודה פחוישה ושאינה אבודה שמנה דאמרינן לי' התפפר בטובה ופחוישה תמות ורבנן סברי כי נמי בשאינה אבודה מצוה מהמוכרח מ"מ טוב לנו לתקן שלא יבאו קדשים לידי מיתה עיי"ש בתוס' ובשטמ"ק - הרי בהדיא דדעת הנחכמים שם בתמורה דכדי שלא להפסיד קדשים מותרין על מצוה מהמוכרח ומניחין את השמנה ומקריבין את הפחוישה וזה הוי היפוך סוגיא דמנחות הנ"ל דמאבדין קדשים הפחוישה בידיים פדי לקיים מצוה מהמוכרח והוא תמוה רבתי דהלכה פהחמים וכבר הונכר הערה זו בספר נודע בשערים להגאון מו"ה בעריש מלובלין ז"ל - והלום ראיתי למורי הגה"ק בספר יד שלו ז"ל שהביא ג"כ קושיא זו והאריה שם בישובו בכמה אופנים ובתחלת דבריו רצה לתרץ עפי"ד הש"ס בשבועות י"א דקרננות צבור שלא הונרכו לצבור לב בי"ד מתנה עליהם שיפדו תמימים א"כ איפא חילוק טובא בין הא דתמורה להא דמנחות דמייירי בקרנן נבור דשם בתמורה שפיר עשו תקנה זו להתפפר באבודה פחוישה משום דא"א בענגן אחר דליכא שום תקנה גבה - אבל בהא דמנחות דמייירי בקרנן צבור אף בנשחט יש לה פדיון מפח תנאי בי"ד וכיון דיש לה פדיון ל"ה הפסד קדשים ע"כ אומרים קבא שמנה - אלא דשוב דחה זאת משום דכל תנאי בי"ד הוי רק דיהי' מעקירא עלה קדושת דמים דאם הי' חלה עליו קדושת הגוף אף רגע אחת שוב לא פקעה בכדי לעולם ועל פרוה דתנאי בי"ד משנה לה למפרע לק"ד וא"כ הא תינח כ"ז שהוא חי אבל אחר שנושחטו אם נימא דל"ה מעיקרא עליהם רק ק"ד א"כ אסורים מפח חולין שנושחטו בעזרה דאף בקדושת דמים שייך חולין שנושבע' א"כ ממילא ל"מ להן פדיון עכ"ד עיי"ש - ותמהני לפי דרכו ז"ל ל"ה צריה לכ"ז ושפיר יש מקום לתירוצו לפי פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ה דערכין הי"ג

דגם אחר השחיטה כ"ז שהיא מפרקסת ה"ה פחי וְהוּי בַר הַעֲמֵדָה וְהַעֲרָכָה לַעֲנֵן פְּדִי וּלְפִי"ד תּוֹס' בּב"ק דף ע"ו דגוף השחיטה הוּי מוּם גְּדוֹל לַפְדוֹת עָלָיו וְעֵינֵי"ש א"כ א"ש בפשיטות דְּכָאן בְּמִנְחוֹת דְּכָבֵר נִשְׁחָטָה הַכְּחוּשָׁה וְנַעֲשֶׂה בַע"מ וְעוֹדָה מְפָרְקָתָה יִפְדְּנָה וְכָאן ל"ה מְשוּם חֲשָׁב"ע כְּמוֹכֵן מְשוּם דְּלֹא מְטַעַם תְּנַאי בִּי"ד אֲתֵי עָלָה שִׁיפְקַע קְדוּשָׁתָה מְעִיקְרָא הָא מְעוֹלָם הֵימָּה בְּקִדְוִישָׁתָה הַגּוֹף וְשִׁפִּיר הִי מוֹתֵר לְשׁוֹחֲטָה בְּעֲזָרָה וְרַק בְּשַׁחוּטָה הוּמְמָה וְהוּי כְּמוֹ תְּמִימָה שְׁהוּמְמָה וְע"כ בַּר פְּדִיּוֹן הוּא אָבֵל שֶׁם בְּתַמּוּרָה דְּמִיָּרֵי קוֹדֵם שְׁחִיטָה א"כ לִיפָּא גַבְהָ תַקְנָה דְּפְדִיּוֹן ע"כ אוֹמְרִים הַתְּכַפֵּר בְּכְחוּשָׁה - וּא"ל תִּיכְרַף אַחַר שְׁחִיטָה הוּי בַע"מ וְיִפְדּוּ אוֹתוֹ וְיִתְכַפֵּר בְּשִׁמְיָנָה ז"א דְּהָא בְּשַׁעַת שְׁאוּמְרִים לִי הַתְּכַפֵּר בְּאַבוּדָה אֲזִי נִתְקוּ לְשִׁמְיָנָה לְרַעֲיָי וְשׁוּב אֵינָה רְאוּי לַחֲטָאת אִף כ"ז לְדַעַת הֶרְמֵב"ם דְּמְפָרְקָתָה ה"ה כְּחִי אִף לַעֲנֵן פְּדִיּוֹן אָבֵל לְשִׁי תוֹס' הַתּוֹס' בְּחֻלְיִין בְּפָרֶק כ"ה וְכֵן בּב"ק שֶׁם דְּהִיכִי דְּהִיא שְׁחוּטָה כְּשֶׁרָה ל"ה כְּחִי לָא א"ש תִּי זַה וְדו"ק - (אִף גּוֹף דְּבָרֵי תוֹס' הַנָּ"ל שְׁפָתָבוּ דְּגוֹף הַשְּׁחִיטָה הוּי מוּם לַפְדוֹת עָלָי לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דַּא"כ יְהִי שְׁיָיָה פְּדִיּוֹן בְּכָל הַקְּדוּשִׁים אַחַר שְׁחוּטָה בְּעוֹדָה מְפָרְקָתָה - וְאוּלַי הֵיכָא דְּהִיא כְּמִצְוֹתוֹ לֹא חָשַׁב מוּם מְשוּם הַשְּׁחִיטָה דְּמִצְוֹתוֹ בְּכָף וְכְמוֹ שְׁכ' רַש"י חֻלְיִין דָּף כ' ע"ב לְגַבֵּי שְׁחִיטָה דְּלֹא חָשׁוּב מַעֲשֵׂה נְבִילָה בְּתַחֲלַת הַשְּׁחִיטָה פִּינּוֹן דְּדַרְכּוֹ בְּכָף וְעֵינֵי"ש - וְכְמוֹ כֵּן הֵכָא פִּינּוֹן דְּעוֹשֵׂה כְּמִצְוֹתוֹ ל"ה מוּם - וְכ"ז הֵיכָא דְּנַעֲשֶׂה כְּמִצְוֹתוֹ אָבֵל הֵיכָא דְּלֹא נַעֲשֶׂה כְּמִצְוֹתוֹ כְּמוֹ בְּהֵאִי דְּמִנְחוֹת דַּל"ה כְּמִצְוֹתוֹ מִהֶמְנוּבְּחָר שִׁפִּיר חָשׁוּב מוּם לַפְדוֹת עָלָי וְא"ש דְּבָרֵי - וּא"ל פִּינּוֹן דְּמִיָּרֵי בְּשַׁבָּת וּבְשַׁבָּת קִי"ל דְּאֵין פּוֹדִין י"ל דְּמְשׁוּם הַפְּסֵד קְדוּשִׁים הַתִּירוּ הַשְּׁבוּת וְכְמוֹ לְדַעַת כְּמָה פּוֹסְקִים דְּהַתִּירוּ שְׁבוּת דְּשַׁבָּת מְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹנָא כ"כ הֵכָא וְעֵינֵן מִנְחוֹת מ"ח וּבְתוֹס' פְּסָחִים כ"ו ד"ה וְתַסְבְּרָא וְדו"ק - וְהֵלָּם רְאוּתִי אַחֲרֵי רְוֵאֵי בְּסַפֵּר אֲמַרֵי יוֹשֵׁר לְהַגְּאוֹן מְאוּר הַגּוֹלָה מְטַאֲרָנוּב שְׁלִיט"א בְּסִי א' שְׁהַרְגִישׁ ג"כ בְּסִתִּירַת הַש"ס דְּמִנְחוֹת לְתַמּוּרָה וְדַחַק עֲצָמוּ מְאֹד לְחֻמְרָה הַנּוֹשֵׂא לְתַרְזַן מְשׁוּם דְּבִשְׁחִיטָת קְדוּשִׁים בְּעֵי שְׁלִיחוֹת וְא"כ שֶׁם בְּמִנְחוֹת דְּמִיָּרֵי בְּקִרְבֵּן צְבוּר דְּנֻדַי דַּעַת הַצְּבוּר הֵימָּה שְׁיִשְׁחוּט הַשְּׁמִינָה לְקִיָּים קָרָא דַּאֲתָּ מְבַחַר גְּדִרֵי יוֹמָא ל"ד וְא"כ זֶה שֶׁשְׁחָט כְּחוּשָׁה אִף שְׁשִׁמְיָנָה כְּנֻגְדוֹ שִׁינָה בְּשְׁלִיחוֹתוֹ א"כ מְמִילָא הַקִּרְבֵּן פְּסוּל ע"כ מְנוּכָרָה לְהִבִּיא קִרְבֵּן אַחַר אָבֵל שֶׁם בְּתַמּוּרָה מִיָּרֵי בְּקִרְבֵּן יַחִיד וְהוּא הַבַּע"ב בְּעֲצָמוּ א"כ לֹא שְׁיָיָה לּוֹמֵר דְּשִׁינָה בְּשְׁלִיחוֹתוֹ עֵינֵי"ש דְּמַפְחַח זֶה דְּחָה ג"כ רְאֵינִי הַח"צ הַנָּ"ל שְׁדָן מְסוּגֵיָא זֹו דְּמִתֵּר לְדַחוֹת הַשְּׁינָה מְפָנֵי חֲדָשׁ יוֹתֵר מִהַוְדָרַת וְכַתֵּב דְּכָאן בְּמִנְחוֹת לֹא מְשׁוּם הַיְדוּר לְחוּד אוֹמְרִים לְהִבִּיא הַשְּׁמִינָה רַק מְפָנֵי עֵיקַר מִצְוֹת קִרְבֵּן דְּהַרְאֵשׁוֹן נַעֲשֶׂה פְּסוּל מַפְחַח דְּשִׁינָה בְּשְׁלִיחוֹתוֹ עֵינֵי"ש - וּלְפַע"ד אַחֲרֵי הַמְּחִילָה מְכַבּוּד הוּד גְּאוּנוֹ אִם כִּי רַב גּוֹבְרֵי כָּאן לֹא פִּינּוֹן יָפָה בְּתִירוּצוֹ וְכַאֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לוֹ מְכַבֵּר בְּתַשׁוּבָה אַחַת שְׁהַצְעָתִי לְפָנָיו כִּי הַדְּבָר מְנוּפְרָף בְּסוּגֵיָא עֲצָמָה שֶׁם דְּקָאֵר שְׁחָט כְּחוּשָׁה וְאִם"כ שְׁחָט שְׁמִינָה פְּטוּר וְלֹא עוֹד וְכו' וְהַשְּׁתָא לְמָה יְהִי פְּטוּר עַל שְׁחִיטָת הַכְּחוּשָׁה הָא שְׁחָט שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת פִּינּוֹן דַּע"ז לֹא עֲשָׂאוּהוּ שְׁלִיחַ כָּלָל וְהוּא פְּסוּל מִהֵאִי טַעְמָא נְמַצָּא שְׁחִילָל שַׁבָּת בְּכַדִּי - וְאִף גַּם זֹאת לְפַע"ד אֵין לְדְבָרֵי מְאוּר הַגּוֹלָה הַנָּ"ל שְׁחָר כָּלָל אַחֲרֵי הַמְּחִילָה אִם כִּי הִבִּיא דְּבָרֵי הַרְשָׁפָא דְּבִשְׁחִיטוֹת קְדוּשִׁים מְטַעַם שְׁלִיחוֹת אֲתֵי עָלָה נְרָאָה לִי דְּזֶה דְּנֻקָא בְּקִרְבֵּן יַחִיד אָבֵל בְּקִרְבֵּן צְבוּר דְּלְכָל יֵשׁ חֵלֶק בָּהּ לֹא צָרִיף כָּלָל לְטַעַם שְׁלִיחוֹת וְא"כ מְמִילָא ל"ש לְדוֹן מְשׁוּם שִׁינָה בְּשְׁלִיחוֹת בְּקִרְבֵּן צְבוּר וְכֵן מְצָאתִי בְּמִנ"ח בְּמִצְוֹת קִרְבֵּן פְּסַח דְּהֵיכָא דְּאִית לִי שְׁוֹתְפּוֹת בְּגוּוָה לְאוּ מְשׁוּם שְׁלִיחַ הוּא

שוחט וכן העלה הגרע"א בדרוש וחי'דוש וכן הגאון מהרש"ק בשו"ת טוב טו"ד דהיכא דאית לי שותפות בגנה לאו משום שליח דנין עלה עיין בדבריהם וא"כ ודאי דלא שייך כלל לדון בקרבן צבור משום.

שינה בשליחות וזה ברור - ועוד הנני אוסיף להפליא עליו במה שהעלה דהיכא דאינה עושה כדינא יש לדין משום שינה בשליחות איך מצאנו ידיו ורגליו במשנת כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן פשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה ובברייתא דכבשי עצרת מנחות מ"ח ביצה כ' וכי צריך לשינוי יותר מזה ואעפ"כ קיי"ל דכשרין ולדברי הגאון הג"ל הי' צריך להיות פסולין - ואחרי ראי' ראיתי שפאמת שפבר עמד בזה הגאון בספר המקנה בקידושין כ"ג - וכתב דאין זה מקרי שינוי בשליחות עצמו פניו דבגוף השחיטה עשה שליחתו ועיי"ש - ובפאמת אפתי צ"ע מה יענה להא דכבשי עצרת ששחטן לפני זמן דזה ודאי הוי שינוי בשליחות דבטח לא עשאו שליח רק לשחוט בזמן אכל לפי"ד הג"ל א"ש בס"ד דבקרבן צבור לאו מדין שליח הוא שוחט וכנ"ל וא"כ יהי' מזה ראי' אלימתא לדברי' ושא לא כדברי הגאון בעל אמרי יושר הג"ל ודו"ק - אף אפתי ינקשה מהא דקיי"ל פסח קודם זמנו שלא לשמו כשר עיין זבחים ד"ח ופסחים ס"ח וקשה דנימא דהוי שינה בשליחות דבטח לא עשאו שליח רק שישחוט בזמנו וצע"ק - אף אני פתבתי בארובה.

במק"א דבשליחות קדשים ל"ש כלל לדון משום שינה בשליחות ותוכ"ד בקצרה עפי"ד הריב"ש בתשובה רכ"ח שפכת דעל פן לא הוצרכה התורה לכתוב בשליחות דקדשים דשליח עושה שליח פניו דשם קרא התורה את השליח בשם כל קהל א"כ הוי ממש כמו הבעל דבר עצמו וא"כ ממילא נשמע דיכול לעשות שליח ונדקא אגירושין דלא מצינו דיקרא התורה את השליח בשם הבע"ד עצמו היינו בשם הבעל על פן הוצרה לזה קרא מיוחד אבל בשליחות דקדשים דקראו הפסוק בשם הבעל דבר בעצמו א"כ ממילא נשמע דיפה פחו ככח משלחו ועיי"ש וא"כ לפי דברי הריב"ש דהתורה נתן יפוי פח לשליח בקדשים דיהי' פחו ככח המשלח וא"כ ממילא דלא שייך לדון משום שינה בשליחות דכל מה שעשה השליח הוי כמו שעשה המשלח והוי כמו שהתנה עם השליח דבין לעוותי בין לתקוני יהי' שליחו וקיי"ל בחו"מ סי' קפ"ב דבאופן זה ל"ש לומר לתקוני שדרתיך ועיי"ש - וא"כ לפי האמור מיושב מאד קושא הג"ל וקושית ההפלא"ה ודו"ק - ואל תשיבני מש"ס דנדרים דף ל"ו דקדייק הש"ס ממשנה דכהנים שפגלו דשליחא דרחמנא גינהו דאי שליחא דידן לימא לי שליח שניתך לתקוני ולא לעוותי עיי"ש - ולדברי שפכתבתי דבקדשים נותן לו כל פחו והוי כמו שהתנה בין לתקוני בין לעוותי א"כ לא פריך הגמרא מידי - י"ל דזהו באמת פונת הש"ס בתירוץ דתי' דשאני פיגול דאמר רחמנא לא יחשב מ"מ ועיי"ש - ולכאורה מאי תירצו בזה דאפתי גיליף מפאן דגילה קרא דמהני פיגול דהוי שליחא דרחמנא ואם כי מהרא"ש שם משמע דהוי גזה"כ חדא עיין תוס' זבחים צ"ה דלא אמרינו תיקף דהוי גזה"כ ועוד דבזבחים כ"ט איכא פלוגתא בזה ע"כ אינו מוכרח לומר פן אכל בדברי הג"ל א"ש דכונת הגמרא דלא יחשב פתיב ר"ל דעל פן אמר קרא לא יחשב לגלות דמהני מחשבתו כמו שהי' הבעלים עצמו של הקרבן ומהני מחשבתו לפגל הקרבן דכחו ככח בעל בית וא"כ ל"ש לומר לתקוני שדרתיך וא"ש בבבאור הגמרא בס"ד - ועכ"פ נדחין דברי הגאון אמרי יושר בישוב סתירת הש"ס

והדקו' לזנב - ואחרי העיון אמרתי אפתח אָנָּה פתחא זעירא לנפשי בס"ד בישוב
קושיא הגדולה הלזו - בהקדם עוד קושיא גדולה שהקשיתי בהא דמנחות דף ס"ד הנ"ל
- ממה דאמרינו במנחות דף מ"ח ע"א שחט ארבעה כבשים על ב' חלות מושב שנים מהן
וזורק דמן שלא לשמן שאם אי אפה אומר פן הפסדת את האחרונים אמר לו רבי יוחנן
וכי אמרים לו לאדם חטא בשביל שתזכה כו' עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בחטאת
אמרינו עמוד וחטא בחטאת בשביל שתזכה בעולה לא אמרינו כו' עמוד וחטא בשבת
בשביל שתזכה בשבת אמרינו עמוד וחטא בשבת בשביל שתזכה בחול ל"א וכן פסקה
הרמב"ם בפ"ח מתמידין הי"ג עיי"ש ועיין בתוס' שם ד"ה חטא בחטאת שכתבו דאפילו
על איסור לאו מותר לעבור כדי שיזכה בקרבן שלא להפסידה - ואחרי שפן יש להקשות
טובא איך אמרינו לו בשחט פחוישה הבא שמזנה לכתחלה ומפסיד להפחוישה בידיים אם
כי אם לא ישחוט השמזנה לא יקיים המצוה מהמובחר עכ"פ המצוה יקיים גם בהפחוישה
א"כ מנא לן זאת דכדי לקיים מצוה יותר מהנדרת דהוא רק משום זה אלי ואנוהו או
דהיא מקרא דואת מובחר נדריך עכ"פ ל"ה רק מצנת עשה לחוד ע"כ מנא לן דכרי לקיים
מצנות עשה לא נחוש על הפסד קדשים - ושם במנחות מ"ח אמרינו דמותר לכתחלה
לעבור א"י לא כדי שלא להפסיד קדשים וא"כ אמאי לא נימא גם כן דיעבור על עשה
דהידור ולא יעשה המצוה מהמובחר כדי שלא להפסיד קדשים היינו הפחוישה וכן הי'
הס"ד בש"ס מנחות מ"ח בנתערבו אברי חטאת באברי עולה דיתנו למעלה ולעבור בידיים
על לאו דכל שממנו לאישים ה"ה בכל תקטירו בשביל שתזכה בעולה ורק משום דעמוד
וחטא בחטאת ותזכה בעולה לא אמרינו כן אבל חזינו דעבדינו איסור בקום ועשה משום
הפסד קדשים, ואני רואה שהדברים ק"ו דידוע מה דנפסק בש"ע או"ח סי' תרנ"ו דלענין
העברת עשה צריך לבזבז רק שליש מההון ולענין העברת ל"ת כל ממונו והטעם דהעשה
יעבור בשוא"ת משא"כ הל"ת יעבור בקו"ע ועיי"ש - הרי דלעבור ל"ת בקום ועשה
חמור יותר מהעבדת עשה בשוא"ת והשתא שפן פיון דהתירו לעבור על ל"ת בקום ועשה
משום הפסד קדשים מכש"כ וק"ו וכן בנו של ק"ו שהי' מן הראוי לעבור על עשה דהידור
בשוא"ת משום הפסד קדשים וגם שם הוי חטא בתמיד בשביל שתזכה בתמיד והכל היא
בדבר אחד והיא פליאה עצומה בעיני וחי'דוש שעוד לא הרגיש בזה אחד מן הגדולים
והיא דבר שראוי לעמוד עלי' - ומה שנראה בס"ד בישוב קושיא זאת עפי"ד תוס' שם
בדף מ"ח שהקשו אהא דתנן בפירק התערבות נתערב בדם התמצית ישפך לאמה ולא
אמרינו חטא בדם התמצית בשביל שתזכה בדם הנפש ותירצו דמשום גזרה הוי כדמסיק
התם בדף ע"ט ע"ב קאמר בגמרא על הפלוגתא דת"ק ור"א דת"ק ס"ל דנתערב בדם
פסולין או בדם התמצית ישפך לאמה ור"א מכשיר וקאמר שם בגמרא במאי פליגי אמר
רב זביד בגזרין גזרה במקדש קמפלגי ופירש"י אם עושין סיג בקדשים להרחיק מן
העבירה ולא חיישינו להפסיד קדשים שלא יפסיד את אלו בשביל סיג דאחרים ת"ק
סובר גזרין גזרה ולא חיישי על הפס"ק ור"א סובר אין גזרין חשו חכמים שלא להפסיד
קדשים משום גזרה ורב פפא אמר דכ"ע גזרין והפה בדם התמצית אי שכיח או לא
שכיח קמפלגי עיי"ש - וע"ז פינונו תוס' בתירוץ דבאמת הי' לנו לחוש להפס"ק ולהתיר
לו לזרוק דם פסול משום תקנת דם הנפש ורק משום גזרה לא חשו להפס"ק - נמצאנו
למדין מזה דהיכא דיש לגזור אז לא חשו על הפס"ק א"כ בזה שפיר יש ליישב קושית

למה אומרין גבי שחט פחוישה הבא שמיינה לכתחלה ולא חשו על אבודת הפחוישה משום דיש לומר דשם נמי הוי משום גזרה דאם יתירו לו לזרוק ולהקריב הפחוישה אז יש לחוש דירגיל בכך ולא ישגיח להדר אחר קרבן מהנדך ויש להסביר עוד יותר דבריי דשם במנחות מייירי דיש לפננו פחוישה ושמיינה והוא נוטל הפחוישה חזינן דאין לו חשיבות בשמן יותר מן הפחש ע"כ טובא יש לחוש דתמיד יעשה פן ויהי לו בחד משקל פחוישה ושמיינה נמצא דיבנטל מצות ההידור ע"כ משום גזרה זו לא חשו כלל על הפסד הפחוישה ואומרים לו הבא שמיינה ומתנרץ מאד קושטייתי הנ"ל והיא דבר אמיתי לדעתיה בס"ד - ואחרי שהאיר ה' עיינו בבאור סוגיא דמנחות הנ"ל עלה בידינו תירץ מרנוח בס"ד בישוב קושטיא הגדולה הנ"ל שהרעשו בה גדולי עולם בסתירת הש"ס הנ"ל - והיא פיון שהוכחנו לדעת דכל דין שאומרים לו הבא שמיינה לכתחלה הוי הטעם משום גזרה פנ"ל אבל לולי זאת שפיר הוי מנותרין על מצות הידור ומקיימין המצוה בכחוישה כדי שלא ינפסד הפחוישה א"כ בזה א"ש הפל בעזה"י - דהנה מבואר בנבחים ע"ט הנ"ל דבדבר שאינו שכיח לא עשו גזרה כמו שאמר רב פפא שהבאתי לעיל - והנה בשבועות י"א אמר שאני אבודין דלא שכיח - וא"כ ממילא באבודה לא שייך לגזור וא"כ א"ש מאד מה דאמרו בתמורה לה והתפטר באבודה אף דהאבודה פחוישה ונלא מקיימין המצוה מהמבחר משום דאומרים חטא במצות הידור ותנפה בקרבן שלא תאבד ומה שאין אומרים פן במנחות הוא רק משום גזרה וכן"ל אבל הך דמייירי באבודה דלא שכיח כדאמרו בשבועות הנ"ל ובמילתא דלא שכיח לא גזרו ע"כ הניחו אותו אדינא דאמרין עמוד ונחטא בשביל שתנפה וא"ש מאד בישוב התמורה הגדולה הנ"ל - ועוד יותר יש לומר דהך בתמורה ל"ש כלל גזרה לגזור דירגיל בכחוישה אף זולת הטעם דאבודה לא שכיח דע"ז יש לפקפק קצת מתוס' שבועות שם ד"ה רבי שמעון ועיי"ש - ורק דיש לומר דנזקא התיב במנחות דמייירי דעושה מעצמו בלי שאלת חכם וגם הוי שניהם לפננו והוא משך את הפחוישה שפיר יש לחוש אם יניחו לו להקריבו יטעה לומר דגם פחויש טוב לכתחלה אף במקום דאיכא שמיינה דהא חזינן באמת אצלו פן שאין חילוק אצלו בין פחויש לשמיינה דלולי זאת למה לא משך השמיינה ועיין פרש"י תמורה כ"ג גבי משך אחד מהן שכתב דהוי כמו שדחה לאידך בידיהם והביאו הכ"מ ב"ה פה"מ והכא נמי פן דהוי כמו שדחה לשמיינה בידיהם ולא חש לה כלל וע"כ טובא יש לחוש אם יניחו לו פן ישאר בטעותו לעולם ולא יקדים כלל שמיינה לכחוישה וע"כ עשו גזרה זו ואומרים לו הבא שמיינה ולא חשו על הפס"ק מכח גזרה הנ"ל וכדברי תוס' גבי דם - משא"כ שם בתמורה דבא לימלה ועושה מדעת בי"ד ואינו עושה מדעת מצמו כלל והבי"ד אומרין לו התפטר באבודה פחוישה מטעם תקנת שאינה אבודה וא"כ אינה חשש ואינה טעות יהי כאן לטעות דהא הבי"ד יאמרו לו תיקף הטעם דיקח הפחוישה מטעם הפס"ק ויעוררו לו דזולת טעם זה מצוה בשמיינה וא"כ לית לן למיחש למידי באופן זה ע"כ באמת לא עשו גזרה והניחו אדינא דבמקום הפס"ק לא משגיחין כלל אהידור וא"ש מאד והדברים הן אמת לאמיתה של תורה בס"ד ודו"ק - נ) ואל תשיבני בעיקר תירוצי בהאי דתמורה דמה"ט אומרים לו לה והתפטר באבודה פחוישה שהוא משום עמוד ונחטא בהידור בשביל שתנפה בקרבן השמיינה דהא בתוס' מנחות מ"ח הנ"ל פתבו דאף בקרבן לאו בכל מקום אמרינן עמוד ונחטא בשביל שתנפה והביאו ראי' מאבדו הלחם אבדו הכבשים ונלא שרינו לשחוט

שלא לשמן או מנתערכה תודה בתמורה ודוקא לאחר שחיטה אמרינן זאת ועיי"ש וא"כ
הכא בתמורה דמיירי קודם שחיטה ל"ש סברא דעמוד וחסא בהידור ותזכה בקרבן וצ"ע
לכאורה אף נראה לי בס"ד דא"ש דכבר כתבתי בחידושיי לסוגיא דמדליקין מנר לנר
דנדאי דברי תוס' אלו שפתבו דקודם שחיטה לא אמרינן עמוד וחסא בשביל שתזכה לאו
גזה"כ היא ובאמת טעמא בעי מה חילוק יש בין קודם שחיטה לאחר שחיטה - ונראה לי
טעמא לחנק דקודם שחיטה דיש להם תקנה ברע"י לא התירו לחטא בשביל שתזכה הא
לא אזלי לאיבוד לגמרי פיון דיש להם תקנה ברע"י כמו שאמרו בשבועות גבי לב בי"ד
מתני דהיכא דיש להם תקנה ברע"י אף דהיא תקנה מועטת מ"מ פיון דלאאזלו למיתה
ולאיבוד שוב לא אמרינן לב בי"ד מתני ועיין ג"כ תשובת מאמר מרדכי להגאון מפרשי
הים סי' ע"ה וכמו כן הכא בנדון עמוד וחסא פיון דעודם בחיים ויש להם תקנה ברע"י
לא אמרינן עמוד וחסא ומה גם לעבור על איסור לאו פיון דיש להם תקנה אחרת אף
דמעוטה היא משא"כ לאחר שחיטה דליכא שום תקנה שפיר אמרינן עמוד וחסא כדי
שלא להפסיד קדשים כן נראה ברור בכונת התוס' - וא"כ שם בתמורה דאם יתכפר
בשאינה אבודה או אבודה מיתה ונפסדת לגמרי א"כ גבי חטאת אף קודם שחוטא הני
כמו שאר קרבן אחר לאחר שחיטה ע"כ שפיר אמרינן בה עמוד וחסא אף קודם שחוטא
ונה ברור ואמת בעיני בס"ד ולק"מ על דברינו - ועוד קאמינא דאפשר דוקא גבי איסור
גמור לעבור על לאו בקו"ע כמו האי דמנחות פתבו תוס' לחלק בין קודם שחיטה לאחר
שחיטה דלא לעולם התירו לו לחטוא בשביל שתזכה רק היכא דאי אפשר בתקנה אחרת
אבל גבי שמינה וכחושא דל"ה רק מצנת הידור גרידא ובשוא"ת פנ"ל אז שפיר הסברא
נותנת דמשום הפס"ק אף במקום דאפשר לה בתקנה אחרת קצת פיון דל"ה תקנה גמורה
כמו האי דרע"י אף דהוי קצת תקנה אבל היא תקנה גרועה שפיר הסברא נותנת דמנותרין
עלי' כדי שלא להפסיד כלל להקדש אף במקום דיש תקנה קצת וגם זה נראה לי לסברא
נכונה - אבל עכ"פ גבי חטאת דנפסד לגמרי ברור ופשוט הדבר דידו תוס' דאמרינן
עמוד וחסא בשביל שתזכה וא"ש בס"ד ודו"ק - עוד פש גפן לברר דברינו במה שאמרתי
בטעמא דש"ס מנחות ס"ד באנמרים לו הבא שמינה לכתחלה אף דמצד הדין הי' ראוי
לנותר על ההידור משום הפס"ק והוא רק משום סניג וגזרה שלא ירגיל בכך - וע"ז יש
לעורר לכאורה מדברי תוס' מנחות דף ה' ע"ב ד"ה האיר המזרח שפתבו שם דבדבר
שהוא רק למצנה מהמובחר ל"ש גזרה וא"כ הכא דהוי רק משום מצנה מהמובחר ל"ש
ג"כ גזרה וא"כ דברינו צ"ע לכאורה - י"ל דכבר ידוע דגזרות חכז"ל אינן דומין זל"ז
וכמו שפתבו תוס' בפרק פל הבשר וכבר מצינו דאף משום איסור גרידא גזרו עיין רש"י
ותוס' זבחים.

ע"ט ע"ב דכתבו בנתערב בדם בהמת חולין לא גזרו משום דלא שכיח או משום דלא
אתי למיטעי ועיי"ש - ולמה להו האי טעמא ת"ל דאיסור זריקה בדם בהמת חולין הוי
רק אי' חשב"ע דהוי רק אי' גרידא אף אי הוי דאורייתא עיין תוס' זבחים דף ע"ו ע"ב
ד"ה בדם בהמה וע"כ דגם באי' גרידא עשו גזרות ונראה לי ראי' ברורה דגם באי' גרידא
גזרו חכז"ל מש"ס דיומא דף י"ד גבי גזרת רבי יודא דכתיב גדול אינו עובד כל היום גזרה
שמה יאכל ומסיק הגמרא שם והא מיגרשה ולא חזילי אנינות ומתרח נהי דאנינות לא
חזיל עלי' אטרודי מי לא מיטרד ופרש"י דקדשים צריף לאכול בשמחה ויען שהוא טרוד

אסור לו לאכול ושייף הגזרה - והרי דאיסור מיטרד הוי רק מקרא דלמשחה דנדאי ל"ה רק איסור גרידא ועיין שם בהגהות חשק שלמה דמביא דהמל"מ בה' אבל מסתפק אם האי איסור מיטרד הוי דאורייתא או דרבנן והוא ז"ל פשט לי' דהוי דאורייתא דרש"י פתב למעלה דבלילה דהוי האנינות רק דרבנן לא גזרו ואי מיטרד ל"ה רק דרבנן לא שייף גזרה וע"כ דהוי דא"ו מקרא דלמשחה עכ"ד נא) אבל עכ"פ ל"ה רק איסור דאו' גרידא מצות הדור בעלמא להתהדר ולהתגדל במצות אכילת קדשים פדרשת חכז"ל למשחה לגדולה ואפ"ה גזרו בה גזרה א"כ בהקדא מוכח דגם משום אי' גרידא גזרו חכז"ל - ומה שפכתבו תוס' מנחות הנ"ל דלא עשו גזרה גבי מצוה גרידא אוילי יש ליישב דכוננתם דגזרה רחוקה כזו לא גזרו אלא גבי איסור חמור ועיין ביפה עינים מנחות ס"ח דהביא מירושלמי דרבבי יוסי סובר דאיסור קדש קודם העומר הוי רק דרבנן ופריף שם בירושלמי משום דרבנן ליקום ולגזור עיי"ש א"כ לא מוכח כלל דגבי איסור דאו' לא גזרו אף דהוי רק איסור גרידא - עכ"פ הא ברור דאיסור דלמשחה עם האיסור דהידור גבי קרבן בחד משקל ניהו דתרונויהו משום מצות הדור הוא להדר עצמו במצות הבורא בעבודת המקדש וא"כ כמו דעשו גזרה משום אי' דלמשחה כמבואר בש"ס יומא הנ"ל כמו כן י"ל דעשו גזרה באיסור וחת מבחר נדריה הנאמר בקרבן וא"כ הביאור שבארתי סוגיא דמנחות ס"ד הנ"ל פראוי מוצק ועולה פהוגו והדברים פנים נאמיתיים ודו"ק - ואל תשיבני עוד לדברי דקל הטעם במנחות דאומרים לו הבא שמינה הוא משום גזרה שלא ירגיל בכף אבל מן הדין הי' ראוי לומר שיקריב הפחושא וא"כ איף משום גזרה יחלל שבת בכדי לשחוט השמינה ואיף אמרו לעבור על אי' חמור חילול שבת בקו"ע עיין יבמות פ"ט - י"ל דא"ש מתרי טעמא - חדא פינו דאין מתירין לו להקריב הפחושא ונפסל ממילא דלא נעשית מחשבתו דהוא שחט שיהי' פשר להקריב ונסכרת הפרמ"ג ביו"ד סי' י"ד ויש לפלפל בזה מפסחים ע"ב ומתוס' חולין י"א ובמקום אחר הארכתי בזה אף באמת נראה לי לעיקר עפ"י דמבואר בתשב"ץ ח"ג סי' ל"ז דשבת הותרה אצל קרבנות וכן מבואר בתשובת מהר"מ אלשקר סי' ק"ב דכחול דמאי לגבי קרבנות א"כ שפיר אומרים הבא לכתחלה שמינה דלית פאן שום חילול שבת היכא דנוגע למצות קרבן לקיים בהידור וכמו דאמרו גבי טומאה הותרה בצבור דלא צריף כלל לאהודרי אטהרה כ"כ הכא לית פאן שום א"י שבת היכא דנוגע להידור או משום סיגי דקרבות וא"ש הפל בס"ד ודו"ק - עוד באופן אחר נראה לי לומר ביישוב קושיות סנ"ל מהא דשחט ארבעה כבשים על ב' חלות דאמרינו עמוד וחסא בשביל שתזכה ולמה בשחט פחושא אומרים הבא שמינה ולא חיישינו לתיקון הפחושא וכבר הארכתי בדברים נכונים בס"ד וכעת הנני בא באומר הבא מן החדש בס"ד - והוא דנראה לי דשם לאו משום מצות הדור גרידא אומרים לו הבא שמינה אלא דוקא מעיקר מצות קרבן דשם פינו דאיפא לפניו פחושא ושמינה והי' יכול ליקח השמינה ולקיים מצות מבחר נדריה והגיה השמינה ולקח הפחושא איפא בזה משום הקריבהו נא לפחתה דפסול בקרבן כמו שכתב הרמב"ם בפ"ח מא"מ ה"י - ונהי הכא דליפא לפנינו רק פחוש לחוד פשר לקרבן וליפא בי' משום הקריבהו לפחתה י"ל דהטעם דהף פחוש לא מאוס כ"כ ולא מזוהם ולא חסר מידי דא"כ פשיטא דהי' פסול לקרבן ורק בהף דהקריבהו איפא הדרגות דנדאי הכא דאיפא בי' חסרון בגופו כמו טריפה לדעת הרמב"ם וכי"ב איפא משום הקריבהו אף בעומד בפ"ע

וע"כ פוסל באמת הרמב"ם מה"ט את הטריפה אבל פחושא דלא אית בי' מידי וליפא
עדיף מני' אין בו משום הקרבהו - משא"כ היכא דיש לפנינו שמינה היפה ומקודרת
ואיפא גם פחושא וא"כ מן הראוי הי' שישקח השמינה להדר פני מלה והיא מניח את
השמינה ונוטל הפחושא אז בודאי יש בכחושא משום הקרבהו והלא זה הי' פל הסטא
של קין אשר לא שעה ה' אל מנחתו כמבואר במדרש משל של קין לעבד שאכל את
הבכורות ושגר למלה את הסייפות יען פי הי' לפניו בכורות וסייפות ושלח סייפות לא
עלה לרצון לפניו ית"ש ומנחת הכל שפיר עלה לרצון פיון דהביא מבכירות צאנו
ומחלביהו ובמלאכי א' צעק ע"צ וארור נוכל ויש בעדרו זכר וזובח משחת לאדונו ועיין
ברש"י וברד"ק שם וכ"כ הכא יש לפניו שמינה ונוטל הפחושא ודאי דגבי שייף משום
הקריבהו נא לפחתה ופוסל פיסול גמור וא"כ שפיר מחיוב ליטול את השמינה ולא משום
מצות הדור רק בשביל עיקר מצות קרבן והיינו דפרש"י ז"ל שם במנחות דאיפא
בכחושא משום הקריבהו ועיי"ש - ש - נב) ואם פנים דברינו בזה דמשום פסול דהקריבהו
נגעו בה לק"מ קושטיי מהא דארבעה פבשים דכאן לאו משום מצות הדור מניח הפחושא
ורק משום דהיא פסול לגמרי וע"כ מוכרח להביא את השמינה ולק"מ פמובן - והלום
מצאתי בשו"ת יד יצחק להגאון מטאלטשווע ז"ל שפירש ג"כ הסוגיא דמנחות הנ"ל דמה
שנוטל את השמינה הוא משום דהפחושא הוא פסול מטעם הקריבהו והנאני שזכיתי
לכונן לדעתו הגדולה - ולפי דרכנו נוכל ג"כ ליישב סתירת הש"ס הנ"ל ורק בהקדם מה
שיש לדבר עוד במה שהעליתי וכן מצאתי בטעם דאומרים לו הבא שמינה משום
דהפחושא פסול משום הקריבהו - והוא דלכאורה יש להקשות ע"ז א"כ מ"ט דרבי אמי
דפליג ואמר דאסור לשחוט שמינה ואם שחט חילל שבת כי פבר יצא מצות קרבן
בכחושא והיימכן לרבה יהי' פסול לגמרי ולדידן קיים המצנה פתיקונו ולכאורה הוי
פלוגמא רחוקה מאד ומוזר להבין - ומה שפירא לי בזה בס"ד הוא פה דענין דברינו
הנ"ל דיש בנטילת הפחושא משום הקריבהו כו' צריכין עוד תבלין דמחוסר הבנה משום
דכל זאת הי' צדק בתחלת ההקדש רצוני לומר היכא דאנו רוצים להקדיש בהמה לקרבן
ויש לפנינו שני בהמות חולין אחת פחושא ואחת שמינה ונוטלים הפחושא ומניחין
השמינה זה נראה בעליל שאין חוששין להדר פני מלה כי בותרין ברע אז איפא משום
הקריבהו ושפיר הי' פסול הפחושא משא"כ היכא דבשעה שהקדיש בהמה לקרבן לא
הי' לפנינו רק הפחושא שפשרה לקרבן ודאי דחל עלי' הקדושה מפני שבאמת היא ראוי
לקרבן וא"כ באופן זה היכא דכבר קדושה ועמדה להקרבה שוב אף אם ימצא אצלה נאה
ממנה מהיכי פיתי גימא דראשונה יהי' פסול למזבח וכי נעשה איזה מעשה בגופה
ואדרבא פיון דחלה עלי' פעם אחת הקדושה שוב אינו פקע ממנה ושפיר ראוי להקרבה
וע"כ פאן דכבר הייתה קדושה גם הפחושא כדמשמע מהסוגיא וכיון דכבר חלה עליה
קדושת מזבח בודאי דאינו יכול לפקוע ממנה ע"י האחרת הנאה ממנה וא"כ לכאורה אין
קיום ומצב לדברינו בפירוש הסוגיא - אף נראה בבאור הדברים בס"ד עפי"מ דקיי"ל
בקרבות צבור דלב בי"ד מתני עליהם עיין שבועות י"ד ובקערוף מובא בתוס' שביענות
שם פירש הפונה בזה הוא דלא ירדה עליהו קדושת קרבן כלל בתחלת לקיחתו ואינם
רק קדושת דמים לחוד ותלויים ועומדים עד שחיטת הספין ואעפ"י שאמרו שהו לתמידין
אם ירצו להקריבו לזבח אחר שרי לפי שאין קדושת קרבן עליהו עד שעת משיכת הספין

אם לתמיד תמיד אם למוסף מוסף וזהו ענין הספין מושכתן למה שהן היינו בשעת משיכת הספין בא עליהם קדושת קרבן אבל טרם שמשוף הספין אינם קדושים כלל קדושת מזבח שיהי' עומדים להקרבה מיוחדת ע"כ שרי לשנות ולהקריבן לכל מה שירצו עיי"ש - נג) ואחרי שכן תינישבו היטב דברינו הנ"ל פיון דהכא במנחות בקרבן צבור מיירי וא"כ עוד לא נתקדשו בקדושת הקרבן רק בשעת משיכת הספין בא עליהם קדושת מזבח וא"כ הוי השתא תחלת קדושתן וא"כ השתא דאיכא טובה ושמינה לפניו והוא בוחר בכחושה שהיא רע נגד השמינה שפיר איכא בי' פסול דהקריבהו וע"כ שפיר פסול וא"ש - אמנת כ"ז אי סבירא לן לב בי"ד מתנה בקרבנות צבור וא"כ שפיר הוי בשעת שחוטה תחלת קדושה ע"כ שפיר שייך פסול דהקריבהו אבל מאן דלא ס"ל פלל הך דלב בי"ד מתנה כמו רבי שמעון בשבועות שם א"כ כבר חלה עליו קדושת הקרבה א"כ נדאי דלא פקעה ממנו וממילא דלא שייך למיפסל משום הקרבה כו' וא"ש בבבאור הדברים - והשתא לפי"ז נבין שפיר פלוגתת רבה ורבי אמי די"ל דרבה ס"ל כמו דקיי"ל באמת דלב בי"ד מתנה בקרבנות צבור וא"כ הוי תחלת הקדושה בעת השחיטה ע"כ שפיר שייך פסול דהקריבהו פנ"ל וא"כ נפסלה הפחושה תיפך במשיכתה לשחוטה מטעם הקרבהו וע"כ ממילא אומרים לו הבא שמינה אבל רבי אמי י"ל דס"ל כר"ש דלא אמרינן לב בי"ד מתנה וא"כ כבר חלה הקדושה עלה וא"כ ממילא ליכא גבה פסול דהקריבהו וכשרה ע"כ באמת לדידך' אסור לשחוט שמינה פיון דגם הראשונה פשרה וא"ש בעזה"י בבבאור פלוגתתם וב"ה פי הוא עצה נכונה - מי זאת עולה מן המדובר דכל הטעם של רבה דסובר דאומרים לו הבא שמינה לכתחלה משום דהוי תחלת הקדושה וממילא דאיכא בשמינה פסול דהקריבהו כו' משא"כ היכא דכבר היא קדושה אז גם לרבה לא הי' רשאי להביא שמינה ובאמת זהו טעמו של ר"א וכנ"ל - נמצא דע"ד פאן לא פליג רבה רק בקרבנות צבור דשייך טעם הנ"ל משא"כ בקרבן יחיד דנתקדשה כבר ועתה יש לפנינו שתי בהמות אחת פחושה ואחת שמינה באופן זה לכ"ע ליכא בכחושה משום הקריבהו משום דכבר קלטה המזבח להקרבה מעת שנתקדשה וע"כ כ"ע מודים דכשרה וליכא גבה פסול דהקריבהו וזה ברור - וממילא לפי"ז מתורץ מאד היטב הסתירה הנ"ל דשם במנחות דמיירי בקרבן צבור דהוי תחלת הקדושה מכח הלב בי"ד וא"כ איכא בכחושה משום הקריבהו וע"כ היא פסולה, וא"כ שפיר הוכרח להביא השמינה משא"כ בהך דתמורה דמיירי בקרבן יחיד וכבר היא ראוי' ועומדת למזבח א"כ היא פשרה ע"כ אין מביאין השמינה משום תקנת קרבן וא"ש ביישוב הדברים בעזה"י - עוד אחת יש לי לומר מה שיש לכאורה להקשות על דברינו שפכתנו בטעם רבה דמתיר לשחוט השמינה דהוא משים דהפחושה פסולה משום הקריבהו וכבר הבאתי דגם הגאון בעל תשובות יד יצחק כתב פן בשתי מקומות בספרו ח"א סי' רנ"ח וח"ב סי' ק"ב - א"כ למה אמרו שם שחט שמינה ואח"כ שחט פחושה חייב שחט פחושה ואח"כ שחט שמינה פטר כו' והלא לדברינו פיון דיש שמינה הפחושה פסולה להקרבה א"כ גם בשחט פחושה תחלה הי' צריך להיות חייב מפני דלא היתה ראוי' כלל לשחוט ולא שחט בהיתר והיא לכאורה קושיא גדולה על דברינו אבל י"ל עפי"מ דקיי"ל דהיכא.

דלא שב מידיעתו פטור מקרבן א"כ י"ל דעל פן היכא דשחט פחושה תחלה היא פטור מקרבן אף דלא נתנה שבת לדחות אצלה נגד השמינה - משום פיון דאם נמצא השמינה

פְּחוּשָׁה בְּבָנֵי מַעֲיָם אֲזִי לִיכָּא פְּסוּל בְּכַחוּשָׁה דְּמַעֲיָקְרָא כְּמַבְנָאָר שֵׁם בְּסוּגְיָא א"כ ל"ה שָׁב
מִיְדִיעַתּוֹ דְּרַף דִּינְדַע דְּהַכְּחוּשָׁה אֲסוּרָה לִישְׁחוּט מ"מ אִילוּ יַדְעַ דְּהַשְׁנִי' ג"כ יְהִי כְּחוּשָׁה
מְמִילָא ל"ה שָׁב מִיְדִיעַתּוֹ ע"כ הִיא פְּטוּרָא אִם שְׁחַט כְּחוּשָׁה בְּרֵאשׁוֹנָה וְעִי"ש בְּתוֹס' ד"ה
נִתְּפַרְהַ בְּשִׁנֵי' וְאֵפִי"כ שְׂרִי לִישְׁחוּט הַשְּׁמִינָה לְכַתְּחִלָּה כִּינּוּן דָּאִם לֹא יְהִי כְּחוּשׁ אֲזִי פְּסוּל
הִרְאִישׁוֹנָה וּמִשׁוּם חֲשֵׁשׁ פְּסוּל שְׂרִי לִישְׁחוּט הַשְּׁנִי' אֲבָל שָׁב מִיְדִיעַתּוֹ ל"ה אוּלַי יְהִי כְּפֶשֶׁר,
ע"כ הִיא פְּטוּרָא אֲבָל אִם שְׁחַט תְּחִלָּה הַשְּׁמִינָה מ"מ לֹא צָרִיף לְהַשְׁנִי' ע"כ מ"מ"נ הוּא חֲזִיב
וְא"ש וְדו"ק - וְכַעַת נִחְזָר לְרֵאשׁוֹנוֹת מֵאַחַר שְׁבִאֲרֵתִי הַטַּעַם דְּאוּמְרִים הֵבֵא שְׁמִינָה
לְכַתְּחִלָּה לֹא מִשׁוּם הַדּוּר מְצָנָה הִיא רַק מִשׁוּם גְּזֵרָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵתִי בְּאִנְפֵּי א' אוּ מִטַּעַם
חֲשֵׁשׁ פְּסוּל דְּנִהְקְרִיבָהוּ שְׁכַתְּבֵתִי בְּאִנְפֵּי הַב' א"כ לֹא מוּכַח כְּלָל רְאִינִת הַח"צ וְהַשֶּׁאג"א
דִּיהֵי' רִשְׁאֵי מִשׁוּם הַדּוּר מְצָנָה לְחַלֵּל שְׁבֵת דְּהֵתֵם טַעְמָא אַחְרִינָא אִיכָּא בִי - וְכֵן רְאִיתִי
בְּבִרְכֵי יוֹסֵף סִי ט"ו שְׁפָתָבוּ דְּרִיאַת הַח"צ יֵשׁ לְדַחֲוֹת וְלֹא כְּתַב בְּמָה וְרַק כְּתַב דְּכַמְקוּם
אַחַר כְּתָבוּ וְאִין סְפָרִיו בְּיַדִּי לְרֵאוֹת בְּמָה דְּחָה אוֹתוֹ וְאוּלַי כִּינּוּן לְדְּבָרֵינוּ וְכֵן הִגְאוּן בְּעַל
יַד יִצְחָק הַגָּ' לְדַחֲוֹת בְּהַגָּ' לְרֵאֲנִיתוֹ - וְעַתָּה אוּסִיף עִפִּי"ד לִיק וּמַהר"מ אֶלְשֶׁקֶר שְׁהִבְאֵתִי
לְמַעֲלָה דְּשֵׁבֶת הַתְּרָה אֶצְלֵ קְרַבְנוֹת וּכְחוּל דְּמִיָּא א"כ כִּינּוּן דְּשֵׁבֶת כְּחוּל דְּמִיָּא אֶצְלֵ קְרַבְנוֹת
מֵהִיכִי תִּיתִי לֹא נַעֲשֶׂה דְּבָר מִשׁוּם הַדּוּר מְצָנָה וְהָא לֹא דְּמִיָּא אֶלָּא כְּעוּשָׁה בְּחוּל דְּלִיכָּא
בִי מִיַּדִּי - וְאַח"כּ בָּא לִיַּדִּי בְּשֵׁאֲלָה שׁו"ת שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב מַהד"ג וּמְצַאֲתִי בְּסִי' כ"ט שְׁדַחֲהָ
ג"כ בְּזֵה דְּבָרֵי הַח"צ וְהַשֶּׁאג"א מְדַבְּרֵי הַתְּשֵׁב"ץ הַגָּ' לְוֹלָא הַזְּכִיר שְׁפֵן ג"כ מְבִנְאָר
בְּתוֹשִׁבַת מַהר"מ אֶלְשֶׁקֶר וְהַגָּאֵנִי שְׁכּוֹנֵתִי לְדַעַתּוֹ הַגְּדוּלָּה וּמִמִּילָא דְּשֵׁם בְּמִנְחוֹת אִיכָּא
טַעְמָא אַחְרִינָא דְּשְׂרִי לַעֲשׂוֹת כֵּן אִין לְלַמּוֹד לְגַדּוֹן שְׁאֲלַתֵּינוּ דִּיהֵי' רִשְׁאֵי לִישְׁחוּט הַמְּזוּזוֹת
הִרְאִישׁוֹנוֹת כְּדִי לְקַבּוּעַ תְּחִתֵּיהֶן יוֹתֵר מִהַדְּרוֹת וְא"כ סְפִיקוּתִי בְּמַקּוּמָה עוֹמֶדֶת אִף עֵינִין
בְּבִרְכֵי יוֹסֵף סִי הַגָּ' לְשֶׁאֲרִיף בְּזֵה הַעֲנִין וּמִשָּׁם תְּלַמֵּד לְכָאן וְדו"ק - וְאַגַּב אֶכְתּוּב עוֹד
מַה שְׂרִיאִיתִי דְּבָר תְּמוּהַ פְּסִפְרָא חֵק נִתְּן מְנַחֲחוֹת דָּף מ"ח דְּדוֹקָא עֲמוּד וְחֻטָּא בְּשִׁבִיל שְׁתַּזְנֶפֶה
בְּמַעֲשֶׂה אֲמַרִינוּ הַיְיָנִי לְקִיָּיִם מְצָנוֹת עֲשֶׂה אֲבָל בְּשִׁבִיל שְׁתַּזְנֶפֶה לְמַנְעַע מִן הַחֻטָּא לֹא אֲמַרִינוּ
וְהַגָּאֵן ר' מְרַדְכֵי זָאב ז"ל בְּסִפְרוֹ מֵאֲמַר מְרַדְכֵי בְּסִי' ק' מְבִיאֵוּ לְהִלְכָה וְלִי הַדְּבָר מֵאֵד
לְפָלָא הֵלָא אֲדַרְבָּא זְכוּת יוֹתֵר גְּדוּלָּה הִיא בְּמִנְעֵת הַל"ת שְׁהוּא בְּקִי"ע ר"ל הַעֲבִירָה הוּא
בְּקו"ע מִשָּׂא"כ הַעֲבִירָה דְּעֲשֶׂה הִיא בְּשׁוֹא"ת נַד) וְאוּלַי לֹא אֲמַר הַח"נ דְּבָרֵינוּ רַק גְּבִי
הִתִּירוּ לוֹ לְרַדּוֹתוֹ דְּגַם הַל"ת הוּא בְּשׁוֹא"ת - וְא"כ לִיכָּא רֵאִי לְגִידּוֹן מְפָרְשֵי הַיָּם שָׁם
בְּסִי' ק"י דְּמִיָּרִי מַל"ת שְׁהוּא בְּקו"ע וְעִי"ש וְדו"ק - וְעוֹד אֶצִּיעַ קוּשְׂיָא בְּהֵאִי עֲנִינָא
בְּמַתְּנֵי דְּבִכּוּרוֹת מוּבָא בְּפִסְחִים דָּף י"א בְּכוֹר שְׁאֲחֻזוֹ דָּם הַחֲכָמִים אוּסְרִים לְהַקִּיז וְכֵן
הִלְכָה מִשׁוּם דָּאֲדָם בְּהִיל עַל מְמוֹנוֹ וְאִי שְׂרִית לְהַקִּיז יַעֲשֶׂה מוּם עִי"ש - וְקוּשָׁה לִי מַה
בְּכָף שִׁיעֲשֶׂה מוּם וְאֲדַרְבָּא לְמָא לֹא מִתִּירִין לוֹ זֹאת לְמָה לֹא אֲמַרִינוּ עֲמוּד וְחֻטָּא בְּבִכּוֹר
כְּדִי שְׁתַּזְנֶפֶה בְּבִכּוֹר כְּמוֹ שְׁהִתִּירוּ שָׁם בְּמִנְחוֹת לְעַבְדָּר עַל אִיסוּר לְאוּ מִשׁוּם הַפְּסִי"ק א"כ
לְמָה לֹא הִתִּירוּ גַם כָּאן מִשׁוּם הַפְּסִי"ק וְצ"ע - אִם לֹא נִימָא כְּשִׁי הַתּוֹס' דְּלֹא אֲמַרִינוּ זֹאת
רַק אַחַר שְׁחֻטָּה וְלֹא מְחִיִּים אֲבָל כְּבָר בִּיאֲרֵתִי בְּפָנִים דְּדְּבָרֵי תוֹס' לְאוּ גִזְה"כ הִיא וְהִיא
מִקְלָתָא דְּמַסְתַּבֵּר דְּדוֹקָא הִיכָּא דְּאִיכָּא תְּקִנָּה לֹא הִתִּירוּ מְחִיִּים אֲבָל הִיכָּא דְּלִיכָּא תְּקִנָּה
הִתִּירוּ גַם מְחִיִּים מִשׁוּם הַפְּסִי"ק א"כ גַּם כָּאן דָּאִם לֹא יִתִּירוּ לוֹ יִלְף לְאִיבּוּד שְׂפִיר קוּשָׁה
וְצ"ע ג' בְּעִינֵי נָא לְהֵאִיר עֵינֵי בְּזֵה וּבְזֵה אֲשׁוּם קְנָצִי לְמִקְלִין וְאַבְקָשׁ פְּנֵי מְרֻן שְׁלִיט"א
שְׁיֵאבָה לִיקַח לוֹ מוֹעֵד לִישְׁפּוּט מִיִּשְׂרָאֵל בְּדְּבָרֵי שְׁעָרְכָתִי עַל שְׁלַחְנוּ הַטְּהוֹר וְיוֹרְנֵי דְּרָף

תשובה פי כמה נפשי לדבריו הקדושים ורצוני להתבסס באור תורתו - הלא פה דברי אדם מועט לעולם הכותב וחותר במחוי קידה פלפי מרן שליט"א והמברכו שעוד ינוב בשיבה טובה לתפארת ישראל ועיניו תחזו במהרה בבגן אריאל המקנה בראש ההרים ובקבוץ ישראל הנפזרים אכ"ר.

עבדו המתאבק בעפר רגליו הטהורים. ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן כ"ה. בחדש אדר שלמא אשדר לפרי עץ הדר כבוד אדוני אבי מורי אלוף געורי רבי המובהק הגדול בתורה וביראה ותיק וחסיד צדיק במעשיו איש חמודות פאר המדות כש"ת מו"ה יצחק טייכטהאל שליט"א יושב בשבת החכמי בק"ק האלאס בארץ הגר יע"א עוד ינוב בשיבה בנחת ושובה ויזכה לראות זו ביאה וזו שובה לציון וירושלים בב"א.

אהובי א"א עטרת ראשי נרף יאיר לנצח אותיותיה שמחוני להשמיעני כל טוב פן יוסף ה' חיים ושלום לה ולכל הנלוים עליה מעתה ועד עולם א"ס - וע"ד הקנשיא שהצעת לפני בריש מס' מגילה דפריה הגמרא ואימא שיתסר ושיבסר וע"ז הקשית איה פריה הש"ס משיבסר הא לא משפחת כלל שיקראו בו ביום בשום פעם למשל אם חל י"ד ביום א' א"כ הני י"ב שהוא ט"ו יוהכ"נ ויקראו ג"כ בט"ו מה תאמר שידחו ליום ה' אז הני י"ח ואם חל י"ד ביום כ' אז קוראים בו ביום ואם חל י"ד ביום ג' אז קוראין ביום אתמול שהוא י"ג ואם חל י"ד ועש"ק אז קורין אתמול שהוא י"ג ואם חל ביום ש"ק אז ביום ב' שהוא יוהכ"נ הוא שיתסר אבל שיבסר לא משפחת כלל וא"כ מאי פריה הש"ס משיבסר ע"כ קנשייתיה והיא באמת פליאה עצומה וכתבת שאין בידיה שום מפורש על מס' זו לעיני אולי כבר דברו בזה - ולפום ריהטא לא מצאתי מענה אף אחר העיון קצת ראיתי פי אחר המחילה מכבוד תורתה הרמה אצלי מאד לק"מ ונהגן מעיקרא ליתא לפע"ד - מפני שגראה לי דעד פאן לא פשיטא לן דבי"ג קורין משים דזמן קהלה לכל ולא צריה לרבי' אלא דוקא אי אמרינן דאלו שני ימים שראו אנשי כנה"ג להוסיף.

על י"ד וט"ו הנאמר במגילה בהדיא מקדמין אותן לפני הי"ד וט"ו אז שפיר אמרה הגמרא דלי"ג לא צריה קרא דפשיטא דקורין בה פינן דאף קודם לה יש לקרות ממילא דהסברא נותנת דבי"ג שהוא זמן קהלה לכל ודאי קורין ולא צריה קרא לרבו ע"כ מקמינן לקרא על י"א - משא"כ אי אמרינן דהני שני ימים הם ניתנו אחר הי"ד וט"ו ולא מקדימין אותם ורק מאחרין אותם א"כ אז נפלה הסברא לקרות בי"ג פינן דהוא קודם י"ד וט"ו ואנן רוצים לאחר אותם ולא להקדים ונהרי כמה דברים איפא שמאחרין ולא מקדימין כמבואר לקמן ד"ז ודוקא אז פשמקדים לא צריה קרא על י"ג פנ"ל דכיון דאף קודם י"ג קורין כש"כ י"ג שיש בה סברא עדיפא אבל אי מאחרין אז ליכא סברא כלל וממילא דיהי' באמת אסור לקרות בי"ג אם יהי' מאחרין פן נראה לפע"ד לומר בזה נה) וא"כ ממילא דא"ש ולק"מ קנשייתיה דכיון דאין קורין בי"ג א"כ אם חל י"ד ביום ועש"ק אז יקראו ביום ב' הבא שהוא שיבסר וא"כ שפיר משפחת לקרות בשיבסר ושפיר פריה הגמרא וא"ש ולק"מ - כ"ז עניתי ואמרת תיכף עת רואי קנשייתיה אחר העיון קצת טרם עיוני בספרים ואחרי רואי ראיתי שבספר טורי אבן עמד בקנשייתיה והעלה באמת בתירוץ הקנשיא כמו שפכתתי אני דבאופן דאי נימא שיתסר ושיבסר באמת לא היו קורין בי"ג

עיי"ש שהכריח לומר בן מנחם קושניתי והנאני מאד בכפלים תחלה מה שראיתי שזכית לכוון בקושניתי לדעת הגאון הג"ל והשני מה שזכיתי ג"כ להיות בן גילו בתירוץ הקושניא עכ"פ הלכנו ת"ל בדרך האמת - אמן אחר שדקדקתי בה יותר שובי ונחמתי שאין מזה ראי' כלל לומר כנ"ל משום דלכאורה יוקשה על המשנה גופא דקתני חל להיות י"ד בשני פורים ועצירות בו ביום - וקשה למה פורים בו ביום למה לא יהיו קורין בימים א' שהוא י"ג ומה גם לפי הטעם הנאמר בגמרא פדי שייספקו מזון לאחיהם שפכרים ופרש"י שיהיו פנוים ביום פורים וא"כ שפיר קשה למה לא יקראו בי"ג - וכן בחל להיות ביום רביעי למה לא יהיו קורין בי"ג - אף היא באמת קושניתי הפר"ח בס' תרפ"ו והוא הקשה רק על רביעי למה קורין ביום ב' ולא בג' שהוא י"ג עיי"ש - אמן לפע"ד יש להקשות פן גם על חל ביום ב' וה' דקורין בו ביום למה לא יהיו קורין בי"ג - אולם יפה השיב הקרבן נתנאל רפ"ק באות ב' וז"ל דבאמת אם רצו לקרות בי"ג הרשות בידם אף התקמים הקילו על בני הכפרים להקדימן על יום הכניסה מפני שספקין מים ומזון וטובה להם שיהיו פנוים ביום י"ג למפנר צורךי הסעודה על שמחת פורים עכ"ל הקרבן נתנאל - ובזה יתורץ נמי קושניתי למה פשחל י"ד ביום ב' או ה' פורים קורין בו ביום למה לא יקראו בי"ג ועתה לכאורה נראה עוד לחזק קושניתי הלז דהא הגמרא הקשה לקמן פיון דתקנתא דכרפיים היא פדי שיהיו פנוים לספק להם לשמחת פורים יקראו ביום הכניסה שלפני דהוי אחר עשר ומתריץ הש"ס דמיום הכניסה ליום הכניסה לא דחינו - והשתא דביום י"ג קורין אפתי קשה למה לא יקראו בי"ג - אף לפ"ד הקרבן נתנאל הג"ל א"ש דיותר תקנתא דכרפיים הוא שלא יקראו בי"ג דאז הזמן יותר עדיף לזה לספק מזון פדי שיהי' מוכן מיד על פורים וכשיבא פורים יהי' הפל מוכן ומזומן מאתמול וא"ש מא"ד בס"ד - ויהי' מזה ראי' גדולה לדברי רבינו המג"א שכתב דמה שהמרה"ל לא הי' מגיד השיעור מייירי דוקא בערב פורים דאז הוי זמן ההכנה אבל בפורים שפיר הי' מגיד דכבר הפל מוכן מאתמול ומזה איכא ג"כ ראי' לסברת הק"נ הג"ל דיותר עדיף לקרות בי"ד מי"ג מטעם זה ודו"ק - וכיון שפן גם דברי הטורי אבן אינם מוכרחין לומר דאם נימא שיתסר ושיבסר אסור לקרות בי"ג דאל"כ לא משפחת שיבסר ז"א דשפיר משפחת שיבסר באופן דאם לא רצו לקרות בי"ג הרשות בי"ג דהרשות בי"ג נאז יקראו בב' שהוא שיבסר וא"ש ולק"מ ודו"ק - ודע דבהגהות חשק שלמה פתב דנעלם מהפר"ח והקרבן נתנאל דברי המדרש תנחומא פרשת בראשית ועיי"ש - ולפע"ד דשי' הגמרא ע"כ לא אזיל בהאי שיטתא דמדרש דאל"כ איך שייך לפרוה ואימא שיתסר ושיבסר עיי"ש ותבין א"כ לפי"ז א"ש דברייהם ועיין שם במפנרש ענף עץ אבות ודוק - ובזה אצא בקידה כלפי כבוד הרמה אלי בנה לנצח המעטיר בעד אריכות ימיה ושנותיה בטוב ובנעימים - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן כ"ו. שוכ"ט וי"ר לכבוד ידידי הרבני המופלג הירא דבר ה' כש"ת מו"ה אברהם וואלדמאן נ"י בק"ק טיסא ליק וכעת אהד מנטורי קרתא ומתקצינים דק"ק דעברעצין יצ"ו.

ידידי נ"י מצאתי עצמי מחויב להודיעו קושט דברי אמת בגידון השאלה ששאלני במלח רגלי בהמה בלי חיתוה ראש הטלפים שהורה הרב המורה דקהלתכם נ"י דיש להן תקנה לחתכן ולחזור ולמולחן וכמ"ע נ"י התפלא על הוראה כזו, ולפום ריהטא גם לי הי' לפלא

- אָמַנְם הָאִיר ה' עֵינֵי וּמְצַאֲתֵי כִּי הוֹרְאָתוֹ שֶׁל הָרֵב הַגָּדוֹל הַנִּזְכָּר בְּקִדְוֹשׁ וַיִּסְוֶדְתוּ בְּהַרְרֵי קִדְשׁ הַיָּד אֲפָרִים בְּסִי' ע"א מְבִיא תִּקְנָה זֹאת בְּשֵׁם תּוֹרַת חֹסֵד וְכֵן בְּסִפְרֵי זְכוֹר לְאַבְרָהָם וְכֵן בְּסִפְרֵי עֲקָרֵי הַד"ט הַזְּכִירוּ זֹאת הַתִּקְנָה וּבְאַמְתָּת גַּם מִמֶּנִּי נִעְלַמוּ אֲזַי בְּדַבְרֵי עַמּוֹ דְּבָרִים הִלְלוּ וְכֹאשֶׁר אֲמַרְתִּי לוֹ כִּי לִפְעַד לֹא אֲדַע כָּלֵל אִם יֵשׁ תִּקְנָה לְזֶה כִּינּוּן דְּהוּי כְּנִמְלַח בְּכֹשֶׁא"מ וּבְזֶה ל"מ מְלִיחָה שְׁנִית כְּמִבְּנֹאֵר בְּשִׁ"ף בְּסִי' ס"ט ס"ק ח' וְסִי' ע' ס"ק מ"ז - וְהַלּוּם רְאִיתִי כִּי הַדְּבָרִים מְבֹנְאָרִים בְּסִפְרֵי הַנִּזְכָּרִים - וְאִם כִּי לְהִלְכָה אֲנִי עַל מִשְׁמַרְתִּי אֲעֻמְדָה וְשִׁאֵן תִּקְנָה לְזֶה וְכֹאשֶׁר מְצַאֲתִי כֵּן בְּסִי' יְשׁוּעוֹת חַיִּים בְּרֹאשׁ הַסִּפְרֵי שֶׁהֵבִיא דְּבָרֵי הַמְחַבְּרִים הַנִּזְכָּרִים וּמְסִיק דְּלִהְלִכָה אֵין לְזוּז מִדַּעַת הַשִּׁ"ף וּפְרַמ"ג בְּהַפְסֵד מוֹעֵט כְּזֶה.

וַיּוֹתֵר מְצַאֲתִי בְּהַגְהוֹת חֲכָמַת שְׁלֵמָה לְהַגְאֹן מֵהַרְש"ק וְז"ל שֶׁהֵבִיא ג"כ דְּבָרֵי הַיָּד אֲפָרִים הַנִּזְכָּרִים וְהַשִּׁיג עָלָיו וְכָתַב כִּינּוּן דְּחֻלְפִים חֲשׁוּבִים טַכְכְּשֶׁא"מ תו ל"מ מְלִיחָה שְׁנִית וְהַנְּאֻנִי שְׁזַכִּיתִי לְכַוֵּן לְדַעַתוֹ הַגָּדוֹלָה - עַכ"ז מֵאֵן דְּפַסְק בְּדַבְרֵי הַגְּאֹנִים הַנִּזְכָּרִים לֹא מְזַנְיָחִין אוֹתוֹ וַיֵּשׁ לוֹ עַל מַה לְסַמּוֹךְ - וְהוֹדַעְתִּיו דְּבָרִים הִלְלוּ שְׁיִהְיֶה לוֹ לְמוֹסֵר הַשֶּׁכֶל וְלִתְרוֹכְחָה מְגֻנְלָה שִׁאֵין לְבַעַל הַבַּיִת לְחַפֵּשׂ אַחֵר בְּדַקֵּי הָרֵב כִּי דַעַת בַּע"ב לְחֹד וְדַעַת ת"ח לְחֹד כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִמ"ע חו"מ וּגְבָרָא רַבָּה אָמַר מִיְלֻתָא כו' וּמְצַאֲתִי בְּסוֹף סִפְרֵי פְתָחֵי שְׁעָרִים לְגֹאֵן א' מְרוֹסְיָא מְדוֹרוֹת הַגְּאֹנִים.

רַעַק"א וְח"ס זי"ע שֶׁהַעֲתִיק צְנוּאָת חוֹתְנוֹ הַגְּאֹן הַקְּדוֹשׁ ר' אֲפָרִים שֶׁהִי אַבְדִּיק"ק קְאוּיִל מֵהַקְּדוֹשִׁים שֶׁל דוֹר הַנִּזְכָּר שֶׁכָּתַב שֵׁם בְּזֶה"ל וְאַתֶּם בְּנֵי הַזְּהָרוֹ וְהַזְּהָרוֹ בְּכַבּוֹד אִישׁ וְאִישׁ בְּפָרֵט בְּכַבּוֹד מוֹרָה הוֹרְאָה יְהִי מִי שְׁיִהְיֶה אִף אִם הִיא מִיָּה מְעַרְפְּכֶם וְזָכְרוּ בְּוִדוּי ע"ח שֶׁחֲטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזִלְזוּל הוֹרִים וּמוֹרִים סְתָם וְלֹא פִיגְרֵשׁ מִי הוּא וְמָה הוּא עָרְפוּ כְּשֶׁהִקִּים ה' אוֹתוֹ לְרוּעָה כְּמֵאֵחָז"ל וְנִאֲפִילוּ כו' צְרִיכִים לְנִהְיֵג בּוֹ כְּבוֹד וּבְזִכּוֹת זֶה כו' עֵי"ש בְּצְנוּאָה הַנִּפְלְאָה וְתַתְּלֵהב לְבָךְ בְּיִרְאָת שְׁמַיִם וְשֵׁם בָּאוֹת כ"ט הַזְּהָרִיר עוֹד הַפַּעַם בְּנֵי הוּי זְהִירִין מְגַחְלָתָן שֶׁל ת"ח וְכָל אֲשֶׁר מְקַפֵּיד ת"ח וְצַדִּיק כו' עֵי"ש - וְבַעוּה"ר הַרְבֵּה וְהַרְבֵּה נִכְשָׁלִין בְּזֶה וְה' יִרְחַם עַל קְרָן הַתּוֹרָה בְּב"א - נו) נֶאֱמַר יְדִידוֹ הַמְדַבֵּר מֵעוֹמֵק הַלֵּב וְהַמְבַקֵּשׁ טוֹבָתוֹ כָּל הַיָּמִים וַיִּתְבָּרַךְ מִמְּעוֹן הַבְּרָכוֹת בְּשׁוֹבַע שְׁמֵחוֹת נְס"ו.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵיכְטָהָאֵל. סִימָן כ"ז.

אֵל גְּאֹן יִשְׂרָאֵל וְקְדוֹשׁוֹ רְכָבוֹ וּפְרָשׁוֹ אוֹר יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְשׁוֹ אַדְמ"ו הַגְּאֹן הַגָּדוֹל בּו"ק וְחו"פ כו' כַּ"ש מָרְן ר' מִשֶּׁה גְּרִינּוּוֹאֵלְד אַבְדִּיק"ק חוֹסֵט וְהַגְּלִיל יצ"ו. אַחֲרֵי תַת שְׁלוֹ' כְּמִשְׁפֵּט תְּלִמּוּד לְרֵב הַרְהַבְתִּי בְּנַפְשִׁי עוֹז לְגִשְׁת מוֹל כְּבוֹד אַדְמ"ו לְשִׁאוּל פִּיּו הַטְּהוֹר בְּנִידוֹן הַכָּשֶׁר מְקוּה ע"י חֵלֵב אוֹ שְׁאָר מִשְׁקִין שְׁיִוְרָה לִי דַעַת דַּעַת תּוֹרָה בְּזֶה לְהִלְכָה וְלִמְעַשָּׂה, אֲמַת שְׁכָבָר נְהוּג עֲלֵמָא קוֹלָא בְּדַבְרֵי וְעַמָּא דְּבַר לְהַכְשִׁיר מְקוּה ע"י מִשְׁקִין - אָמַנְם שְׁמַעְתִּי מִמַּגִּידֵי אֲמַת שְׁכָבָר מָרְן רַבֵּן שַׁכְּבָה"נ בַּעַל ד"ח זֵלָה"ה זי"ע לֹא אָבָה בְּהַכְשִׁיר בְּזֶה רַק צְנוּה לְהִבְיָא עֲפָר וְחוֹל לְחוּף הַמְקוּה עֲדִי יְהִי הַמְקוּה יְבֻשָּׁה וְטַעְמוֹ וְנִימּוֹקוֹ לֹא אֲתַפְרֵשׁ לִי גַם שְׁמַעְתִּי שְׁכַעַת נְפִלָה מְחֻלְקָה גְּדוּלָה בְּעַנְיָן בֵּין חֲכָמֵי גְּאֵלִיצִיעֵן - נו) וְהִנֵּה אֲשַׁתְּקֵד עֲבַר עָלֵינוּ דְּרָךְ פָּה רַב אֲחַד מְפּוֹלִין וְשִׁאֲלָתִיו עַל זֶה וְהַשִּׁיבֵנִי שְׁאֲמַת הִיא מַה שְׁשִׁמְעֵתִי שְׁמָרְן מְצַאֲנֵי ז"ל מִיָּאֵן לְהַכְשִׁיר מְקוּה ע"י מִשְׁקִין רַק טַעְמוֹ לֹא הוּי בְּיָדוֹ לְהוֹדִיעֵנִי בְּבִירוֹר הַהוּא אָמַר שְׁאוּלֵי הִי טַעְמוֹ לְחוּשׁ לְדַעַת הַפְּרָדְכִי בְּשִׁבּוּעוֹת דְּסוֹבֵר דַּאֲף בְּמַעֲיָין פּוֹסֵל ג"ל מ"ש וְשִׁמָּא מְקוּאוֹת שְׁלָנוּ מְעִינּוֹת הַמָּה וְכַדַּעַת הַמַּהרִ"ק מוּבָא

בַּשָּׁרָה רַס"י ר"א וְכֵן הוּא דַעַת הַשְּׁלֹטָה"ג בְּשִׁבּוּעוֹת וּגְבִי מַעֲיָיִן לֹא מְהִי כָּלֵל שְׁיֻנּוֹי מְרָאָה
דְּבַמַּעֲיָיִן אֵינָן פּוֹעֵל פְּלוּם בְּזֶה פְּמִבְּנֹאֵר בַּשָּׁרָה עַכְתּוּ"ד הָרַב הַגָּ"ל - וְלִבִּי אֹמֵר לִי שְׂאֵי
אֶפְשָׁר כָּלֵל שְׁזֶה יְהִי הַסִּיבָה מֵהַ שְׁהִנִיעַ אֶת לֵב מֶרֶן וְ"ל שְׁלֵא לְהַכְשִׁיר ע"י מַשְׁקִין מְשׁוּם
שְׁדַבְרִים אֵלּוּ מִן־פְּרָכִים מְאֹד וְאֵין לָהֶם שְׁחַר פִּי מֵהַ אֲנֹו רֹצִים לְשַׁנּוֹת מְרָאִיתוֹ לֹא אֶת ג'
לִוְגִין שְׁנַפְּלוֹ בַּמְקֹנָה וְהִנִּי ג"ל לֹא דִין מַעֲיָיִן עֲלֵיהֶם דְּמִזֶּה הַטַּעַם סוֹבֵר הַמְרָדְכִי דְּפוֹסֵל
אֶרֶץ בְּמַעֲיָיִן מְשׁוּם דְּאֵינָן נַעֲשִׂין מַעֲיָיִן דְּאֵילּוּ הִי' עֲלֵיהֶן דִּין מַעֲיָיִן שׁוּב לִיהַ פְּסֻלוֹ כָּלֵל וּמִזֶּה
הַטַּעַם בְּאַמַּת רוֹב פּוֹסְקִים אֵינָן סוֹבְרִין שְׁיֻטַּת הַמְרָדְכִי בְּזֶה מְשׁוּם דְּהֵם סוֹבְרִים דְּג"ל
שְׁאֹוּבִין שְׁנַפְּלוֹ בְּמַעֲיָיִן דִּין מַעֲיָיִן עֲלֵיהֶם וְכַפְשָׁטָא דְּלִישְׁנָא דְּמִתְנִי' בַּפ"א דְּמַקְנֹאוֹת גְּבִי
לְמַעֲלָה מִהֶן מִי מַעֲיָיִן וְעֵי"ש וְכִינּוֹן דְּלַדְעַת הַמְרָדְכִי אֵינָן נַעֲשִׂין מַעֲיָיִן רַק עֲדִינּוֹן הֵם מ"ש
א"כ לְמָה לֹא יְהִי בָּהֶם שְׁיֻנּוֹי מְרָאָה אֶלָּא וְדָאִי דְּלֹא זֶה הִי' הַטַּעַם שֶׁל מֶרֶן בַּעַל ד"ח
זֶלֶה"ה זִי"ע - נַח) וְתַרְתִּי בְּלִבִּי דְּאֶפְשָׁר הִי' טַעְמוֹ לְחוּשׁ לְדַבְרֵי הַרִיטְבָ"א בַּפ"א דְּמַכּוֹת
דָּרָף דִּי דְּפוֹסֵק פְּרָבִי חֵיָא שֶׁם דְּבַשְׁעִיּוֹרָא לְחוּד פּוֹסֵל אִם הִי' שְׁלִשָּׁה לִוְגִין מִיָּם שְׁאֹוּבִים
אֶרֶץ דְּנַפְּלוֹ אַח"כ לְתוֹכָן יֵין וְנִשְׁתַּנָּה מְרָאִיתוֹ לְמְרָאָה יֵין אַפ"ה פִּינּוֹן דְּאֵיפָא שְׁעִיּוֹרָא פּוֹסֵל
אֶת הַמְקֹנָה וְא"כ לְשִׁיטַּת הַרִיטְבָ"א פְּשִׁיטָא דְּלֹא מְהִי הַכְשִׁיר זֶה דְּשְׁיֻנּוֹי מְרָאָה - וְהִנֵּה אֶרֶץ
דְּלֹא קִי"ל כְּהַרִיטְבָ"א דְּהָא הַב"י לֹא הִבִּיאוּ לֹא בְּסַפְרוֹ הָאֲרוּךְ וְלֹא בְּשִׁלְחוֹן הָעֲרוּךְ גַּם
מֶרֶן בַּעַל הַמַּפָּה לֹא הִזְכִּירוּ כָּלֵל וְדָאִי מְשׁוּם דְּלֹא הָיוּ חָשׁוּ לְדַבְרֵי מ"מ לְכַתְּחִלָּה לֹא הִי'
רוֹצֶה מֶרֶן בַּעַל ד"ח וְ"ל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה נֶגֶד הַרִיטְבָ"א וּבְפִרְטָא שְׁהַרִיטְבָ"א שֶׁם הִבִּיא דַעַת
כְּמָה גְּדוֹלִים דְּסַבְרֵי פְּנוּתִי וְע"כ בְּחֻמְרָא עֲנִין כְּזֶה שְׁבֹו תְּלוֹי טְהַרְתָּ כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁפִיר
צָרִיכִין אֲנֹו לְחוּשׁ לְרַב גְּדוֹל כְּמוֹתוֹ - וּבְאַמַּת גְּדוֹלָה תְּמִיחֵתִי עַד לְהַפְּלִיא עַל הָעוֹלָם
שְׁהַקִּילוֹ בְּזֶה דְּלָמָּה לְהוֹ לַעֲשׂוֹת בְּתַחֲלָה מְקֹנָה שְׁיִהְיִ' פְּסוּל לַדַּעַת הַרִיטְבָ"א וְדַעְמִי' -
וְאוּלַי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹתָן דְּסַמְכוּ עַל דְּבַרִי הַשְּׁלֵטִי גְּבוּרִים בְּפָרְק הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת שְׁהָאֲרִיךְ
שֶׁם בַּעֲנִין זֶה וְכַתֵּב דְּדַבָּר קִשָּׁה הוּא שְׁיִפְסוּל הַמְקֹנָה ע"י חֲזַרְתָּ ג' לִוְגִין מִיָּם שְׁאֹוּבִין בַּעַת
שְׁאֵיבַת הַמְקֹנָה דְּהַרְבֵּה תְּנַאִים הִתְנוּ בּוֹ דְּצָרִיךְ שְׁיִהְיִ' דְּנִקָּא מַג' פְּלִים וְלֹא יוֹתֵר גַּם צָרִיךְ
שְׁיִפּוֹל מְהִשְׁנֵי בַּעֲזוֹד נְפִילַת הָרָאשׁוֹן וְזֶה דְּבַר רְחוּק מְאֹד וְעֵי"ש וְא"כ אֶפְשָׁר מְשׁוּם
דְּבִלְאוּ"ה הוּא חָשׁוּשׁ רְחוּק מְשׁוּ"ה הַקִּילוֹ לַעֲשׂוֹת אֶרֶץ שְׁלֵא כְּדַעַת הַבֵּיטְבָ"א - וְהִנֵּה כְּעַת
מְצָאֵתִי בְּתַשׁוּבַת ד"ח ח"ב ס' צ"א שְׁרַמְזוּ בְּאַמְצַע דְּבַרִי לְהַכְשִׁיר ע"י חוֹל וְעָפֵר וְכִמוֹ
שְׁהַבֵּאתִי בְּשִׁמּוֹ אֲמַנְם טַעְמוֹ וְנִימּוּקוֹ לֹא הִבְנִיתִי מִדְּבַרִי כִּי דְּבַרִי שֶׁם נֶאֱמָרִים בְּרַמִּיזָא
לְהַרְבֵּה הַשׁוֹאֵל עַכ"פ נּוֹדַעְתִּי מִזֶּה בְּבִירוֹר כִּי יִפֶּה שְׁמַעְתִּי וְהֵאֱמַת הוּא כֵּן שְׁלֵא הִי' דַּעַתוֹ
נוֹחָא לְהַכְשִׁיר בְּאִנְפֵּן אַחַר - וְהִנֵּה הַלּוֹם רְאִיתִי בְּתַשׁוּבַת דְּבַר מְשֶׁה לְהַגְּאוֹן
מֵהָאֲרַעְדֵּנְגֵּקַע חֶלֶק רָאשׁוֹן ס' ע"ז (נֶכַד וְתַלְמִיד מֶרֶן בַּעַל חוּ"ד ו"ל) שְׁהָאֲרִיךְ הַרְבֵּה
בְּדַבְרֵי הַכְשִׁיר מְקֹנָה ע"י מַשְׁקִין וְדַעַתוֹ ג"כ דְּלֹא מְהִי מִב' טַעְמִים חֲדָא דְּלֹא מְצִינּוֹ הִתֵּר
זֶה דְּשְׁיֻנּוֹי מְרָאָה רַק לַעֲנִין שְׁאֵם נִשְׁתַּנּוּ מְרָאִיתוֹ אֵינּוֹ נְפֻסֵל, אַח"כ ע"י ג"ל מ"ש אֶבֶל
זֹאת לֹא מְצִינּוֹ דְּאֶרֶץ אִם כְּבָר נְפֻסֵלֵהּ מְקֹנָה שְׁיִהְיִ' שְׁיֻנּוֹי מְרָאָה שְׁיִחְזוֹר לְכַשְׁרָתוֹ זֹאת לֹא
מְצָאנּוֹ וַיֵּשׁ לְדִיִּיק כֵּן מִמָּה שְׁכַתֵּב הַרְמ"א סִיעָף כ"ט וּמְקוּרוֹ מֵהַתּוֹסְפָתָא מְקֹנָה שְׁחַסֵּר
שְׁנַפְּלוֹ לְתוֹכּוֹ יֵין וְנִשְׁתַּנָּה מְרָאִיתוֹ וְנִפְּלָה לְתוֹכּוֹ ג"ל מ"ש לֹא פְּסֻלִיהוּ וְכֵן כְּתִבַּת הַטו"ז
בְּאֵם נִתְעַרַב בְּג"ל מ"ש וְשְׁיֻנּוֹי מְרָאִיתוֹ וְאַח"כ נְפֻלוֹ לְמַקְנָה לֹא פְּסֻל הַמְקֹנָה - וּמִדְּלֹא
נִקְטוּ רְבוּתָא דְּאֶפִּילוֹ בְּאֵם כְּבָר נְפֻסֵל הַמְקֹנָה ע"י ג"ל מ"ש אַפ"ה אִם נִשְׁתַּנָּה אַח"כ
מְרָאִיתוֹ ע"י יֵין דְּכַשְׁרָא א"ו דְּשְׁיֻנּוֹי מְרָאָה אֵינּוֹ מוֹעִיל רַק לְמַנּוּעַ דְּלֹא יִנְפֻסֵל וְלֹא לְהַכְשִׁיר

במקום דכבר נפסל הא חדא - ועוד כתב בטעם ב' לפי"מ שפתיבו הפוסקים האחרונים
בהא דנקט המשנה ג"ל מ"ש ונפל לתוכו זין ונשתנה מראיתו דאינו פוסל את המקנה
דדוקא נקט ג"ל משום דאינו פוסל רק מדרבנן אבל אם הי' פסול מדאורייתא באופן שהי'
רוב מים שאובין אז לא מהני שינוי מראה להכשיר את המקנה - וא"כ להנהיג שיטות
שהביא הרא"ש בבב"ק וכן הר"ן בפ"ב דשבועות דג"ל בפתחלה הני דאורייתא א"כ איך
מהני בזה שינוי מראה - וכן לדברי הראב"ד המובא בב"י ובתיו"ט פ"ז דמקנאות דהא
דשינוי מראה פוסל את המקנה ל"ה רק מדרבנן דמחזי כמקנה של מי פירות אבל מהתורה
שם מים עליהן א"כ איך יקילו להכשיר פסול דאורייתא ע"י שינוי מראה דל"ה רק
דרבנן - ובזה ניחא דברי רש"י במכות שם שכתב בההוא דג' לוגין מים שנפלו לתוכו
זין ומראיתו מראה זין ונפלו למקנה לא פסליהו ופרש"י ז"ל דזיל בתר חזומא וזין אינו
פוסל המקנה ופסול המקנה במים שאובין מדרבנן הוא עכ"ל והנהיג תיבות אחרונות
מיותרין המה מה בעי בזה - אמנם לפי הנ"ל ניחא דבא ליחן טעם דלמה מהני שינוי
מראה דרבנן להכשיר ע"כ כתב דהפסול בעצמו נמי דרבנן הוא אבל באמת אי הני חשש
דאו' באמת לא הי' מהני שינוי מראה להכשיר - וא"כ לפי"ז נפל האי התיירא דשינוי
מראה בבירא דכיון דחיישינן בעת שאיבת המים שפלו לבסוף ג' לוגין מ"ש א"כ
הני בפתחלה דהני דאורייתא ואז לא מהני שינוי מראה ולזאת אין תקנה אחרת זולת
המבואר בתרוה"ד והפוסקים הביאו דבריו להוציא כל המים ולפקוק כל נקבי הנביעה
וכמו שכתב הש"ך בס"ק נ"א בשם האגודה - ואין לסמוך על המקילין דסוברים דאין
מ"ש פוסלין במעיין וכבר כתב המהרי"ק דבארות שלנו מעינות הם - גם בזה אין כאן
צד קולא פי מאן מפייס איזו מקנה היא באר נובע מעצמו וכדברי מהרי"ט הידוע וא"כ
צדדי הדימור של הכשרת מקנה ע"י משקין נפל בבירא עכתו"ד בקצרה - הנה בטעם
הראשון שכתב דמשו"ה לא מהני הכשר מקנה ע"י משקה משום דלא מציינו זאת רק
לענין למנוע הפסול אבל לא שייחזור לכשרותו ע"י שינוי מראה - בזה הי' נראה דיש
לדון דהרי אנו רואין דגליד הנאמר בריש פ"ז דמקנאות דאינו פוסל המקנה חזינו דאף
מכשיר אפילו אם כבר נפסל פההוא דתוספתא דטהרות מובא לפסק הלכה בש"ע סעי'
ל"ח עיי"ש דמים שאובים שנגלדו ונפשו חזרו לכשרותן דהרי דשפיר מהני להכשיר
אף אם כבר נפסל וא"כ גם לענין שינוי מראה אפשר דאמרין פן דכמו שמהני למנוע
כ"כ מהני להכשיר אף במקום דכבר נפסל נט) אמנם לפי דברי השאלות המובא בב"י
דמפורש הב"י לדידן' דהפוננה דכשרין להקוות אם באו לה מ"ם סאה מים פשרים אבל
מים הראשונים אינן מצטרפים א"כ מוכח מזה פסולתו אבל לא לגמרי פסולתו דעכ"פ
אינן פוסלין מים פשרים וא"כ גם הכא אינו פוסל וא"כ לפי"ז טעם הח' של בעל דבר
משה הנ"ל נפל - אבל מה שכתב בטעם הב' הוא נכון מאד וא"כ באמת צ"ע טובא בזה
להלכה למעשה וחדוש שהעולם מקילין נא להאיר עיני בזה - הלא פה דברי תלמידו
השונה בצמא את דבריו הקדושים חותם במחני קידה ומשתנה מרחוק מיל מול הדת
קדשו - פק"ק בוסערמין ה' ראה תרס"ט לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן כ"ח.

החיים והשלום וכט"ס לכבוד הרב הגאון המפורסם ביראתו הקודמת לתקמתו כו' כקש"ת מו"ה שלמה זלמן עהרנרייך שליט"א אבדק"ק ס' שאמלוויא יע"א בעל המסדר ס' שו"ת קול ארי' מזקנו הגאון ז"ל.

אחדש"ה באהבה קבלתי יקרתו וראיתי מה שכתב על מה שהעירוטי על הדרגנ"י במה שכתב במפתחות לספר קול ארי' סי' ד' דלדעת רש"י ז"ל בכריתות דף כ"ג דכתב דמשו"ה יש מעילה בפגול ונותר משום פיון דאם עלה לא ירד חזי לגבוה ועפי"ז העלה כהדרגנ"י דבבשר דלא חזי לגבוה ליפא באמת מעילה משום דלא שניף גבי' אם עלה לא ירד - ואני הקשיתי עליו מריש מסכת מעילה דתנו התם דקדשי קדשים ששחטו בדרום מועלין בהם וכתבו תוס' בריש דף ב' דמייירי אף בבשר חטאת ואשם דהבשר לא חזי לגבוה ואמרו שם בגמרא דלמ"ד דאם עלה לא ירד שפיר מועלין בו עיי"ש - הרי דהטעם דאם עלה לא ירד מועיל לכל הקרפון דיהי' בו מעילה אפילו בבשר דלא שניף גבי' סברת רש"י ז"ל הנ"ל בכריתות שם וכן מוכח בש"ס זבחים דף פ"ו ע"א דאפילו בעצמות אלו שאם עליו ירדו אפ"ה מועלין בהם ועיי"ש - והשתא לדבריו דכל היכא דלא חזי לגבוה ליפא מעילה א"כ יוקשה על כל המקומות שחשבת דמוכח דאית בהו מעילה אף באופן דאם עלה ירד - אלא ודאי דלא תליא כלל בהא אם חזי לגבוה או לא דאפילו בבשר דלא חזי לגבוה מועלין - והא דאמרו בריש מעילה דאם עלה לא ירד מועלין בו הפונה בזה נראה לי ברור בס"ד כמו שביאר שם רש"י ז"ל דאם סבירא לי' אם עלה ירד א"כ ירדו מקדושתו ולא הוי מקדשי השם אבל למא"ד דאם עלה לא ירד א"כ לדידנ' אפתי קדשי השם ניהו ובקדושיהו קיימו ושפיר מועלין בהן ועיי"ש - הרי בהדנא להטעם דאם עלה לא ירד ל"ה רק גילוי מילתא בעלמא שבא לגלות אם ירדו מקדושתו ולא הוי תו קדשי השם וממילא דליפא בי' מעילה או דאפתי בקדושיהו קיימו ושפיר איפא בי' מעילה מאן דסובר עלה ירד א"כ לדידנ' פקע קדושתו משו"ה ליפא בי' מעילה ומאן דסובר אם עלה לא ירד לא ירדו מקדושתו ואפתי קדשי השם הוא ומשו"ה לא יצא מידי מעילה ואז מועלין אפילו בבשר דלא חזי לגבוה - ועל דרך זה נראה לי פונת רש"י בכריתות הנ"ל דמקורן מש"ס מעילה הנ"ל ובא להשמיענו דלא תימא פיון דנפסל פקע קדושתו וכדברי המהרש"א בקידושין נ"ו ועיי"ש ע"ז פתב פיון דאם עלה לא ירד א"כ אפתי בקדושתתי קיים ומשו"ה לא יצא מידי מעילה פן נראה לי ברור בכוננת רש"י ז"ל - וא"כ ממילא פשיטא דלא דוקא באימורין דחזי לגבוה אלא אפילו בבשר מועלין פיון דאפתי בקדושיהו קיימו וכמבואר בריש מס' מעילה דאין חילוק בין אימורין לבשר - וביותר מבואר מצאתי בדברי בש"ס מעילה דף יו"ד ע"א דאיתא שם אמר רבא הכל מודים בנהנה מבשר קדשי שנטמא ומאימורי קדשים קלים דפטור ופריף בש"ס פשיטא מאי קמפסיד ומשני מהו דתימא בשר קדשי קדשים שנטמא איפא מצנות שריפה לכהנים אימורי קדשים קלים איפא מצנה להפוכי בציונרא קמ"ל דלא עכ"ל הש"ס - וכתבו תוס' שם ד"ה הכל מודים דהכא מייירי בנטמא קודם זריקה ונהנה לאחר זריקה וקמ"ל אע"ג ואיפא מצנות שריפה אפ"ה מפי זריק השוב נעשית מצנתו דמלא בעי בגדי פהונה אבל אם נהנה קודם זריקה באמת מועלין אף דלא חזי לגבוה משום דהוי קדשי השם עיי"ש ביתר ביאור - הרי בהדנא דאף בבשר דלא חזי לגבוה אפ"ה מועלין בהן ואדרבא תוס' הקשו שם דלמה בבשר לא מועלין רק עד הזריקה ובעולה מועלין עד שתצא לבית הדשן

והכא נמי דהבשר צריף שריפה הי' בו למעול עד שתצא לביה"ד ותירצו דדוקא עולה דכולה פליל, וא"כ לא חשוב נעשית מצנתו עד שתצא לביה"ד אבל בשר פשענעשית בטירה נאכלין לאחר זריקה א"כ חשוב נעשית מצנתו מפי זריק עכתו"ד בשינוי לשון קצת ועיי"ש - הרי בהדיא דאף בבשר דלא חזי לגבוה פלל אפ"ה מועלין בו (ודברי הרמב"ם בפ"ג מה' מעילה הלכה י"א צ"ע) וגם דברי גדולי האחרונים עיין ח"ס בהגהות הש"ס שם בכריתות ובאו"ח סי' ק"פ ועוד מתברים גדולים שפיארו דברי רש"י פרייתות כ"ג דמשום דאם עלה לא ירד שנה להקדש פרוטה צע"ג מהש"ס דהכא דף יו"ד דפריף מה קמפסיד - וקשה נימא פיון דאיפא מצנה להפך בצינורא וחשוב עבודה וכמו שפתבו תוס' א"כ עיי"ז שנה להקדש פרוטה והדברים ק"ו מה שם דלכתחלה אסור להעלות על המזבח אפ"ה פיון דדיעבד אם עלה לא ירד חשוב עיי"ז שו"פ כש"כ הכא דלכתחלה איפא מצנה להפך בצינורא ודאי דהי' צריף בשביל זה חשב שנה ממון להקדש אלא ודאי דלא תליא בזה פלל ורק דתליא אם נעשה מצנתו או לא והכא פיון דלא מעכב שפיר נעשה מצנתו ושפיר פריף הש"ס וכן גבי בשר תלוי אם לא פקע הקדושה ואז איפא מעילה אף בבשר וזה ראי' שאין עלי' תשובה וזה נמי פונת התוס' ישנים פרייתות י"ג ע"ב דמחלק בין קדושת הגוף לקדושת דמים ודברי רש"י בדף כ"ג שכתב דמשום עלה לא ירד מועלין מתאים לדברי תוס' הללו והפנה יען שאם עלה לא ירד מוכח דעדיין קדושת הגוף עליהו וממילא אף דאסור בהנאה מועלין בו פיון דעדיין קדשי השם נינהו וכדברי הש"ס ריש מעילה ועיין בהגהת ח"ס בכריתות י"ג שכתב ג"כ דדברי רש"י עולה בקנה אחד עם דברי תוס' אבל באופן אחרת דמשום זה שו"פ להקדש אבל לדידי לא חזי לי מכת הקדושה שפתבתי בראש דברי מה יענה בבשר דלא חזי לגבוה ואעפי"כ מועלין וע"כ דתלוי באם בו קדושת הגוף עדיין וכן מוכח פשטא דלישנא מתוס' ישנים דבקדושת הגוף תלוי וזהו דברי רש"י ז"ל ועיין נתיבות המשפט בחו"מ סי' כ"ח שהעלה לחלק בין קדושת דמים לקדושת הגוף דבקדושת הגוף לא צריף להיות בר דמים ופלא שלא זכר הש"ר שהו' זהו דברי תוס' ישנים פרייתות שם ממש פל דבריו נמצאו שם וא"כ לפי"ז עולה הפל על נכון - אף לדידי עדיין לא הונח לי כמה שהעלה הנתיבות דבקדושת הגוף לא תליא מעילה דינה בדמים פלל א"כ לפי דבריו שיעור שו"פ הנאמר במעילה על פרוט דבקדושת דמים נאמר ובקדושת הגוף דלא תלוי בדמים א"כ אף בפחות בשו"פ הי' צריף להיות מועל, ובהדיא מבואר בש"ס שבועות כ"ד ע"ב על מתני' זו שהעלה הנתיבות חידושו שלא כדבריו שאמרו שם פי קתני מידי דחיילא כשיעור שבועה דחיילא פחות משיעור לא קתני הרי הקדש הא בענין שו"פ עכ"ל הש"ס שם הרי דגם בדבר שהוא קדושת הגוף תלוי בשו"פ וזה קדושה גדולה עליו ז"ל - ונראה לי לומר דחילוק זה יש בין קדושת הגוף לקדושת דמים דבק"ד צריף שיהי' להקדש שו"פ והיכי דאינו בר דמים להקדש לא שיהי' מעילה ועיין פסחים כ"ט, ובקדושת הגוף אם דלא שנה פלל להקדש שהוא אסור בהנאה שפיר מועלים בו והיינו טעמא דמתני' דיש אוכל אף דמייירי מנותר דלשריפה קאי אעפי"כ יש מעילה אמן צריף עכ"פ שיהי' לבעל הנהגה הנאה של שו"פ שלו שנה הנאה זאת שו"פ ואז שפיר מועיל אף דלהקדש לא שנה פלל וע"ז פיון הש"ס בשבועות בתירוצו הא בענין שו"פ ובזה עולין דברי הנתיבות שפיר בלי מוקשה וב"ה שהאיר עיני בזה כי לדעתנו הן דברים אמיתים בס"ד - והנה ראיית' במכתבו שרצה

לעשות סניגורין לדבריו ורצה להעמיס בכוננת התוס' בריש מעילה פונה דחוקה מאד
אמנם האמת יורה דרכו דפשוטות לשונם לא משמע פן ואף גם זאת מה יענה לרא'ן
שהבאתי מדף יו"ד ומזבחים דמוכח בהדיא דאיכא מעילה בבשר אף דלא חזי לגבוה
וע"כ דמה שפתבתי לעיל בארנפה דין ברורה דהך מילתא וכראוי מוצקים בס"ד ודו"ק
- אולם במה שעורר כהדרגנ"י למה יהי מועלין באמת בבשר שלא היתה לה שעת היתר
לפניהם הא פסול הוא ומחייב עלי' משום כל שבקודש פסול הרי הוא בכל תאכל א"כ
נפשו של אדם קצה בהן ולא נהנה פלום - ובהך יסוד קושנייתו עפי"ד התוספתא דתרומות
דאיתא שם דהאוכל תרומה ביוה"כ מחייב קרן וחומש ונזיר ששתה יין של תרומה פטור
מקרן וחומש - ופירש הכ"מ בפ"י מתרומות דכיון דבלאו"ה אף שהיא יין חולין הי' אסור
לו לשותות לאו שתי' הוא עכ"ל - ופירשו בו האחרונים דכוננת הכ"מ הוא משום דנפשו
של אדם קצה בו ול"ה הנאה - ועפי"ז הקשה פבוד זקנו הגאון בעל קול ארי' ז"ל ממתני'
דיש אוכל דחייב עלי' משום מעילה ולמה לא ניאמ פיין דבלאו"ה אסור לו מפח חלב לא
נהנה בו פיין דנפשו קצה בו - וכתב לתרץ בשם הרדב"ז דבאמת קיי"ל דהמתעסק
בחלבים ועריות חייב שכן נהנה ועכצ"ל דהתורה אחשבי' להנאה זו וא"כ פיין דחזינו
דהתורה אחשבי' לענין חיוב חטאת א"כ כל היכא דנוסף עלי' עוד אסור אחר אמרינן
מגו דחשוב אכילה לענין חיוב חטאת חשוב אכילה לענין לגבי האסור האחר - א"כ
א"ש בהא דיש אוכל פיין דחייב חטאת על חלב והתורה אחשבי' אכילה לענין אכילת
חלב חשוב אכילה לענין מעילה ושפיר נהנה ומעל - וכ"ז בחלב דחזינו דהתורה חייב
עלי' חטאת ע"כ חזינו דהתורה חשבי' לי' אבל בנזיר ששתה יין של תרומה הייני טעמא
דפטור מקרן וחומש משום דלא מצינו דהתורה אחשבי' לשתיית יין דנזיר אבל באכל
תרומה ביוה"כ דחזינו דהתורה חייבא חטאת על אכילת יוה"כ א"כ אחשבי' לאכילה זו
ומשו"ה שפיר חייב בקרן וחומש עכ"ד זקנו זלה"ה - ועפי"ז הקשה כהדרגנ"י תינח
היכא דאחשבי' הייני במתני' דיש אוכל דאחשבי' לאכילה זו דחייב חטאת משום חלב
ע"כ שפיר איכא בי' מעילה מפח מגו וכנ"ל - אבל היכא דלא שייך לומר אחשבי' אז
באמת לא הי' צריך למעול פיין דנפשו קצה בו לא נהנה בזה וא"כ הדין דבשר קדשים
דאסור משום כל בקודש פסול ונפשו קצה בו ולא מצינו דאחשבי' רחמנא א"כ למה יהי
בו מעילה - ומעכ"ת רצה לדון בדבר החדש דהמעילה בבשר באמת הוי רק מדרבנן
ונכנס בדחוקים שונים - הנה טרם אענה בדבור זה אאריף במקצת פי רבו העירותי בזה
ואמרתי אשיחה וירנח לי בעזה"י - וכשהראתי תשובתו לחכם א' ענה ואמר וכי מוכרח
לומר דמה דמועלין בבשר הוא דוקא ע"י אכילה הלא אפשר למעול בו ע"י שאר הנאות
ולא שייך לומר דנפשו קצה בו - ולפע"ד זה דחוק מאד וגם בבשר שאר הנאות חוץ
אכילה הוי שלכ"ד הנאה ומותר במבואר בתוס' פסחים ריש דף כ"ו ועיי"ש - אולם
כשאני לעצמי נראה לי בס"ד דלא צריך לכ"ז דכל דברי הדרגנ"י בנויים על דברי הרדב"ז
הנ"ל ועפי"ד הקשה איך למעול בבשר פסול מטעם דנפשו קצה בו ונכנס בפרצה דחוקה
מאד - ואני לעצמי אחרי הפחילה ממרן הרדב"ז לא נראה דבריו ז"ל וגם דבריו לא
יספיקו לתרץ קו' בהא דיש אוכל וכמו שאבאר בס"ד - וטרם אדון בדברי מרן הרדב"ז
אענה ואומר מה שנראה לי בישוב קו' זקנו על משנה דיש אוכל הנ"ל ועפי"ז נרויח שלא
נצטרף לכל הדחוקים ויבואר הפל על נכון בס"ד - דהנה ראיתי ברי"ט אלגאזי בכורות

סופ"ה שכתב לתרץ קושיות המהנה אפרים שהקשה אשי הנמוקי יוסף שכתב אהא דקיי"ל דהמוכר בשר לחברו ונמצא בשר בכור מה שאכל אכל ויחזור לו הדמים ודעת הנמ"י הנ"ל ושי' רש"י בבכורות ל"ז דזה הוי רק מטעם קנס והקשה המחנ"א הלא בבכורות שם פליגי רבנן ורשב"א א דרשב"א סובר בדבר שנפשו קצה בהו יחזור ודבר שאין נפשו קצה בו לא יחזור ורבנן לא פליגי עלי' דרשב"א א בדבר שאין נפשו קצה בהו והשתא למה בדבר שנפשו קצה בו ל"ה אלא מטעם קנס הלא מדינא הוא דצריף לחזור הדמים פיון דנפשו קצה בו ולא נהנה פלום ועוד הלא בירושלמי מוכח דבכל איסורין סוברין הרבנן דאמרינן נפשו קצה בו א"כ מדינא צריף להחזיר הפעות פיון דלא נהנה ממנו ולמה פתבו רש"י ונמ"י דדוקא מטעם קנס הוא עכ"ל המחנ"א - וכתב שם הר"ט אלגאזי לתרץ בפלפול נחמד ונעים פדרכו בקדש ולבסוף העלה לתרץ קושיא זאת ותוכ"ד הוא דאף דבאמת באכילה גופא לא נהנה פלל משום דנפשו קצה באכילה זו מ"מ בא לו הנאה מצד אחר ע"י אכילה זו היינו במה שלא אכל משלו דאילו לא הי' אוכל זאת האיסור הי' צריף לאכול משלו עקשיו שאכל האיסור הרויח את שלו וא"כ מן הדין לא הי' צריף להחזיר לו את דמי פל האיסור משום דהרויח על ידו במה שלא אכל משלו אלא הי' צריף להחזיר את הדמים אשר ההיתר יותר שנה מדמי האיסור והחילוק זה הי' צריף להחזיר לו משום דהוא קיבל דמי היתר אבל את שיווי האיסור בנדאי דלא הי' צריף להחזיר מדינא נאפ"ה הוא מוכרח להחזיר את פל הדמים וע"כ דקנס הוא דקנסין לי וא"כ שפיר פתבו רש"י ונמ"י דמטעם קנס הוא עכתו"ד הר"ט א בקצרה - המורם מדבריו דאף דאמרינן דנפשו קצה בו ולא נהנה מאכילה גופא מ"מ בא לו הנאה מאכילה זו מצד אחר במה שהרויח משלו ונשפר שפיר (ומה שקשה לכאורה ע"ז מחולין קל"ט מדברי תוס' שם גבי משתרשי משלו עיי"ש שהוא בעצמו הרגיש בזה ומתרץ לי) א"כ לפי"ז לא ק"מ קו' זקנו זלה"ה על הא דמתני' דיש אוכל למה ימעול פיון דאסור משום חלב א"כ נפשו קצה בו וכמו בנזיר ששתה יין של תרומה דבאמת פטור מהאי טעמא מחומש - ובהנ"ל א"ש מאד בס"ד דשם בכריתות שפיר מעל אף דלא נהנה מהאכילה גופא די"ל דמזירי באופן שהרויח שו"פ היינו במה שלא אכל משלו פיון דאכל את החלב וכיון דנהנה מהקדש זה יהי' באיזה אופן שיהי' מעל פיון דהקדש בהנאה תליא וכיון דהי' לו הנאה בשו"פ חייב (ומה גם לדברי שהוכחתי לעיל דבקדושת הגוף רק בשו"פ דבעל הנאה תליא אם הי' לו בו הנאת שו"פ א"ש מאד) - אבל שם בנזיר שפיר פטור אף די"ל דג"כ הרויח והי' לו הנאה ע"י אכילה ושתי' זו מ"מ פיון דתרומה לא בהנאה תליא אלא באכילה ומקרא מלא דיבר הכתוב ואיש כי יאכל קדש ואפילו על שתיית תרומה לולי שאמרינן שתי' בכלל אפולה ל"ה מחייבין חומש על שתיית התרומה כמבואר בריש פרק בנות כותים - והשתא פיון דנפשו קצה בו ל"ה אכילה ושפיר פטור אם פי נהנה בו אבל על הנאה לא חייב חומש בתרומה אבל שם בכריתות דבהנאה תליא וכיון דהי' לו הנאה באכילה זו שפיר מעל ומתורץ קו' זקנו פחומר ודו"ק פי הוא דבר נכון מאד בס"ד - וממילא לפי"ז מתורץ ג"כ קו' הדרגנ"י למה יהי' מועלין בבשר קדש פסול גימא דנפשו קצה בו ול"ח חשוב אכילה דכיון דעכ"פ הי' לו בו הנאה של שו"פ באכילה זו מצד אחר פנ"ל שהרויח את שלו ע"כ שפיר מעל פיון דמעילה בהנאה תליא וא"ש מאד ודו"ק - ועתה אדבר בגוף דברי הרדב"ז ז"ל במה שכתב דגבי חלב פיון דאחשבי' רחמנא

לאכילה לענין חיוב חטאת אחשבי רחמנא לאכילה אף לענין שאר דבר אבל גבי תרומה לא מציינו דאחשבי רחמנא דנוכל לומר מגו דברים הללו נפלאים מאד דכמו שאתה מוצא דהתורה אחשבי לחלב לענין חיוב חטאת כמו כן אתה מוצא בתרומה דהתורה אחשבי לאכילה לענין חומש - וע"כ גם בחומש דתרומה מטעם אחשבי אתינן עלה עפ"י דברי הירושלמי פ"ו דתרומות אמתני' דתנן המאכיל פועליו תרומה הן משלמין קו"ח והוא משלם להם דמי סעודה ופריה בירושלמי ואמאי צריה לשלם דמי סעודה הלא אכלו ומתריץ דאדם חותה נפשו בטבלים מובא בתיו"ט פ"ו דתרומות ועיי"ש וא"כ לאו אכילה היא ומשו"ה צריה לשלם להן דמי סעודה - הרי דאכילת תרומה לזר נפשו קצה בו ולא חשוב אכילה לגבי דידן' וא"כ לפי"ז איך משפח דיהי' זר חייב חומש משום אכילת תרומה פנין דנפשו חותה בו ולא חשוב אכילה ובידן' מוקשה שם גבי אכילת הפועל דקאמר דהן משלמין קו"ח והוא משלם להן דמי סעודה ולכאורה היא סתירה מני' ובי' פנין דאמרת שהבעל בית מחיוב לשלם להן דמי סעודה וע"כ דלא חשוב לדידהו אכילה פלל וא"כ איך משלמין קו"ח והוי שני הפפין בנושא א' אלא ע"כ מה אית לך למימר דאם פשוט באמת לא חשוב אכילה לגבי זר פנין דנפשו קצה בו עכ"ז לגבי חומש בפירוש ריבנהו התורה קרן וחומש על אכילת תרומה לזר ורחמנא אחשבי לאכילה וע"כ שפיר מוכרחין הפועלין לשלם קו"ח על אכילתן אף דבאמת לא חשוב אכילה - א"כ הרי לך בהדיא דכל חיוב קו"ח דתרומה מטעם אחשבי הוא והוא פירכא גדולה בעצומה וקושא דלית לי' פירוקא לגבי שונאיהון של הרדב"ז ז"ל שפכת דלא מציינו בתרומה שיהי' מטעם אחשבי והירושלמי הלז הוא נגד דבריו - ואחרי שפן שהוכחתי דגם בתרומה אחשבי רחמנא לאכילתה א"כ ממילא לא צריה לומר בהא דאכל תרומה ביוה"כ דחייב לשלם קו"ח הוא מפת חשיבות אכילת יוה"כ מגו דאחשבי רחמנא אכילה לגבי יוה"כ אחשבי נמי לענין תרומה כמו שרצה הרדב"ז לומר פן לא משם זה הוא רק מפת חשיבות עצמו פנין דאחשבי רחמנא לאכילת תרומה וכנ"ל ממילא חייב אף היכא דאיסור אחר פרוה בהדה וקדברי הרדב"ז ה"ל דכתב דאמרינן מגו בהאי גוונא ודו"ק - והשתא לפי דברינו ה"ל דאכילת תרומה גופא מטעם חשיבות הוא א"כ יפלו דברי הרדב"ז במה שכתב לחלק בין אכילת תרומה ביוה"כ דחייב ובין נזיר ששתה יין של תרומה דפטור וכנ"ל א"כ לפי"ז יוקשה מאד למה באמת נזיר ששתה יין של תרומה יהי' פטור ומה שפירש הכ"מ משום דבלאו"ה הי' אסור ולאו שתי' נימא דיהי' חייב מטעם מגו כמו דאנן מחייבין באכילת תרומה ביוה"כ מה"ט - ובשלמא לולי הרדב"ז הי' אפשר לומר דע"כ לא אמרינן אחשבי רק היכא דליכא עוד איסור אחר בהדה וכן כ' בישועות יעקב סי' תקפ"ו דהיכא דאיכא עוד איסור אחר לא אחשבי התורה אבל לסברת הרדב"ז מטעם אכילת יוה"כ דהוא מטעם אחשבי א"כ שפיר קשה למה בנזיר ששתה יין של תרומה יהי' פטור למה לא אמרינן גם שם מגו דאחשבי רחמנא אכילה לענין תרומה אחשבי ג"כ לענין נזיר ומה שרצה הרדב"ז לומר דלא מציינו באכילת תרומה דיהי' מטעם אחשבי פבר הוכחתי מירושלמי ה"ל שלא כדבריו וא"כ לפי"ז אף דהרדב"ז סיים שם וזה ברורה דהו' מילתא אחרי המחילה דבריו אינן מבנררין עוד וצ"ע טובא - ובאמנה אף זולת דברי הרדב"ז צריה להבין לחלק בין הנושאים למה באכל תרומה ביוה"כ חייב קו"ח ובנזיר ששתה יין פטור ומה שפטר הכ"מ פנין דאסור בלאו"ה לאו שתי' הוא למה

לא אמרינו פן גם באכל ביוה"כ דג"כ אסור בלאו"ה וא"ל דשם ביוה"כ בעצם היתר רק דבר אחר גורם יומו של יוה"כ ואחר עבור היום יהי מותר דהא גם גבי נזיר בעצם מותר רק דבר אחר ימי נזרו גרמו האיסור ואחר עבור ימי נזרו יהי מותר וצ"ע מאד ולקמן אי"ה אכתוב ביאור נכון ותי מספיק לזה - ומה שהקשה כהדרגנ"י אהרדב"ז דאיך כתב דמשו"ה חייב באכל תרומה ביוה"כ מפח אחשבי' מנו דחשוב אכילה לגבי יוה"כ חשוב אכילה לגבי תרומה - והקשה כהדרגנ"י לפי"ד השאג"א שהעלה דביוה"כ חייב אף שלא כדר"א א"כ מנא לן דמפח אחשבי' חייב על יוה"כ דלקמא באמת לא אחשבי' אפ"ה חייב פינן דנפשו קצה בו לא גרע עכ"פ משלא כדר"א והניח בצ"ע - ולפע"ד אי משום הא לא איירי די"ל דנפשו של אדם קצה בו גרע טובא משלא כדר"א וחשוב באכילה גסא דג"כ פטור ביוה"כ אף דחייב שלא כד"א ונענין בהשמות נו"ב תנינא מן המחר ו"ל שהוכיח דתרי ענינים הן כ"כ י"ל דנפשו קצה בו חשוב אכילה גסא ומדע שפן הוא דהרי הצ"ח בבבבכות ל"ח והמנ"ח סי' רפ"א העלו דבתרומה חייב אף שלא כדר"א אפ"ה נזיר ששטה יין תרומה פטור משום דלאו שתי' הוא וכאשר ביארו גדולי המפרשים משום דנפשו קצה בו וע"כ דנפשו קצה בו גרע טובא משלא כדר"א וממילא דלק"מ קושיותו על הירדב"ז ו"ל ודו"ק - הנה עד כאן דברתי לפי דברי גדולי האחרונים ו"ל שהסבירו בטעם דנזיר ששטה יין של תרומה דפטור מטעם דנפשו קצה בו ולא הוי אכילה אבל לדידי לא הונח לי בטעם זה מפמה טעמים שאומר בס"ד - תדא דנראה לי דהו טעמא של נפשו קצה לא שייך אלא לענין מקח וממכר דשם באמת שייך סברא זאת משום דעי"ז הוי כמקח טעות כמו דאמרו בשאר דוכתא איסורא לא ניתא לי לקנות וכמו כן ה"א הוא נתן מעות עבור היתר ונחברו נתן לו דבר איסור ונפשו חותה בו ע"כ באמת הוי מקח טעות - אבל לענין אכילה ושתי' דבר איסור לא שייך זאת כלל דאיך תוכל לומר דהוא לא אכל ולא שתה ולא מתנהג ממנו הלא הוא מילא כרסו מהם ותיך אנוכל יטעם לו ומה בכך שפסופו מצטער מ"מ בשעת אכילה נהנה ושבע ממנו ולא גרע ממה דקיי"ל תחלתו ברצון וסופו אנוס דחייב ועל דין מקח וממכר שפיר שייך סברא זאת כנ"ל אבל היכא דאנו דנין על האכילה גרידא לא שייך כלל לדון משום זה מדע דהא קיי"ל המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה הרי דתליא בהנאה אם נהנה ממנו וזה ברור בסברא מאד - ולרנוחא דמילתא אביא עוד ראי' לדבריי מדברי הש"ס חולין דף ע"א דטהרה בלועה אינה מטמא משום מי לא עסקינו דאכל סמוך לשקיעת החמה ופריך בגמרא דלקמא משום דל"ה ראוי לגר ומתרחש הש"ס נהי דלא חזי בפניו אבל שלא בפניו מיקחזי חזי עכ"ל - הרי לפניך אף דהתם נדאי אם הי' יודע מזה הי' נפשו קצה בו בנדאי אפ"ה כ"ז דאינו יודע אין קץ בה וע"כ שפיר חשוב אכילה לגר וא"כ כ"כ בכל האיסורין פינן דאינו יודע ואוכל שפיר חשוב אכילה וזה ברור לדעתי וראי' גדולה לדברינו - ובחפשי באוצרן של האחרונים מצאתי וראיתי להגאון מהר"י אסאד ו"ל ביו"ד סי' י"ט כדבריי דנוקא במו"מ אמרינו זה הסברא אבל לא באכילת דבר איסור והביא ג"כ מהא דהמתעסק בחלבים ועריות אף דנפשו קצה בהן בסופו אפ"ה גזרה התורה דעל הנאה כזו דסופו להצטער חייב חטאת ועיי"ש והנאני שפונתי לדעת גדול פמוהו ו"ל וא"כ לפי"ז גבי חומש דתרומה נמי נדאי דכן הוא פינן דחומש במקום קרבן הוא פידוע וכן מצאתי עוד להגאון מטאלטשווע ו"ל בספרו יד יצחק שכתב בפשיטות פן ודחה דברי

האחרונים הנ"ל שביארו מטעם נפשו של אדם קצה מאכילת איסור ועוד הקשה שם הגאון בעל י"צ על האחרונים שביארו דהטעם של נזיר ששתה יין של תרומה הוא משים דנפשו קצה בו א"כ היכא דהי' מזיד על הגזירות א"כ חזינו דאין נפשו קצה בו א"כ למה יהי' פטור והא חכז"ל סתמו דברייהם ואמרו סתמא דנזיר ששתה תרומה פטור ועיי"ש - ויפה הקשה - ועיין עוד בחידושי ר' מרדכי זאב בישועות יעקב סי' תקפ"ו במה שכתב באני לעצמי כו' ולא פדברי תוס' יו"ט ועיי"ש - ולדברי גש עיקר מדברי רש"י בכורות ל"ז ד"ה יחזור הדמים ועיי"ש וקצתי - עכ"פ מפל אלו מוכח דאין הטעם בנזיר ששתה תרומה דפטור מחומש משום דנפשו קצה דזה לא שייך אלא במקח וממכר ולא באכילה וכנ"ל ודו"ק - אלא דלפי האמור ודאי דצריך להבין טעמא דהא מילתא למה יהי' נזיר ששתה יין תרומה פטור מחומש.

ועוד יותר יוקשה למה באכל תרומה ביוה"כ חייב וכמו שהקשיתי לעיל מה חילוק גש בין נושאים הללו וצ"ע לכאורה - אמנם אחר העיון אמרתי בעזה"י אפתח אנא פיתחא לנפשאי בדבר זה והוא לפי"מ דמבואר בפסחים ל"ה דאין יוצאין במצה של טבל משום דכתיב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל מצות ודרשינן סמוכין דאת שאיסורו משום בל תאכל חמץ בו אתה מקיים מצנת עשה דמצנה ומי שא סורו משום דבר אחר אין אתה מקיים בו מ"ע דמצה עיי"ש - הנה כמו כן אנו נמי נימא הכא גבי זר שאכל תרומה מדכתיב בפ' אזהרת תרומה בפ' אמור וכל זר לא יאכל בו וסמוך לי' ואיש כי יאכל קדש בשגגה כו' ומדסמכי אהדדי י"ל דאתי למידרש הכי את שאיסורו משום זרות לחוד ע"ז אתה מחייב חומש יצא מי שאיסורו משום דבר אחר ע"ז אין אתה חייב חומש וא"כ לפי"ז שפיר אמרו בתוספתא דנזיר ששתה תרומה פטור מחומש פינו דבלאו"ה אסור לו יין זה משום גזירות והני איסורו משום דבר אחר וע"ז לא חייב התורה וכ"ז בנזיר ששתה יין שהגוף היין נאסר עליו והאיסור היא על החפץ דהא שאר דברים מותרים לו שייך לדרוש פן אכל תרומה ביוה"כ אז שפיר חייב משום דלא מומעט מהאי דרשא משום דלא חל האיסור יוה"כ אהפצא רק על הגברא דנפש אשר לא תעונה פתיב דקפיד קרא על הנפש ר"ל על הגברא וא"כ לא שייך לומר מי שאיסורו כו' דהא באמת אין על התרומה איסור אחר - הגע בעצמך אם אחד אכל גבילת עוף טהור ביוה"כ הכי לא יהי' טמא אף דדרשינן בחולין ד' ק' דדוקא מי שאיסורו משום בל תאכל גבילה מטמא בביה"ב יצא כו' אלא ודאי דביוה"כ לא שייך הך דרשא פינו דאין האיסור על החפץ וא"כ שפיר חייב באכל תרומה ביוה"כ וא"ש מאד ואף שכתבתי לעיל לצד דאיסורו של נזיר שנה לאיסורו של יוה"כ עכשיו לא נראה לי פן דשם האיסור על החפץ ולא על הגברא וה"ר דשם לא נאסר לו אלא זו וע"כ דלא על הגברא הוא משא"כ ביוה"כ ודאי דעל הגברא הוא דנפש אשר לא תעונה פתיב ומה גם להני שיטות דכל האיסורין אי' חפצא הן ויוה"כ לכ"ע אי' גברא היא דבהדדי אמר הכתיב ונפש כו' וא"כ א"ש דברינו ודו"ק כי זה הערה נפלאה ויקרה מאד בעיני וברוך ה' שהאיר עיני בזה ואל ישוב המשיב הלא בפסחים שם פרכינו מידי בלבד פתיב - י"ל דאנו לא קי"ל פהאי פירכא דהא אנו קי"ל דגבילת עוף טמא אינו מטמא בביה"ב מפח הקרא דגבילה וטריפה לא יאכל לטמאה ביה עיי"ש בחולין בדרג הנ"ל ודרשינן מי שאיסורו משום בל תאכל גבילה מטמא בבית הבליעה יצא זה שאיסורו משום בל תאכל טמא ועיין ברש"י בפ"א דטהרות מ"ג שכתב

דלמא"ד אחע"א לבד אַמרינן ועיי"ש ר"ל משום בל תאכל נבילה לבד הרי דגם הריש לא השגיח על האי פירכא דפסחים הג'ל וכן רש"י פסחים דף ל"ה פירש משום בל תאכל חמץ לבדו שלא אליבא דמסקנא הרי דלא קיי"ל פהאי פירכא ועיין ג"כ בצ"ח נשם וא"כ גם פאן נוכל לומר פן דהתורה לא חייבא רק במקום דאיכא אי זרות לבד ודו"ק פי הוא הערה חדשה - הן אמת שפבר נדרש סמוכין זה בתו"כ לענין בת פהו שנישאת לישראל וכן פהו שאכל תרומת חברו שהן פטורין מחומש אולי שתתתי שמע מינה דהא גם ההיקש דפסחים הג'ל צריכין לכמה מילי ואפ"ה דרשינן לה גם לענין זה וה"ה הכא בתרומה פן נראה בביאור תוספתא דתרומה הג'ל - וע"ז אפשר דשינך לומר דין ברורה דהא מילתא - שוב צופה הייתי בספרי האחרונים וראיתי בספר המקנה להגאון ר' זוסמאן מפאקש ז"ל שהביא בשם ספר קרית ספר להמבי"ט ז"ל (ואינו תחי') שכתב בזה"ל נזיר ששתה יין של תרומה אינו משלם חומש ונראה טעמא דהא מילתא דכתיב פי יאכל קדש דמשמע דאין באכילה אלא איסור קדש משא"כ לנזיר כו' עפ"ל - ושישו מעי שזכיתם לכונן לגאון קדמון פמוהו וסהדי בשחק פי תיקף בתחלה חשבתיו לומר פן והרציתי הדברים לגדול א' אבל שוב חזרתי פי משום דבזה לחוד אינו מספיק לפע"ד - דא"כ בקל לאו שבתורה נאמר פן כמו בלאו דחלב דכתיב פי כל אכל חלב כו' נימא מי שאיסורו משום בל תאכל חלב דוקא יצא כו' אלא ודאי דבלא איזה היקש או סמיכא לא נוכל לאמור פן אבל לפי"מ שכתבתי אני יש מקום לומר פן ואולי גם המבי"ט ע"ז פיון ורק שקיצר דבריו עכ"פ עפ"י"ז א"ש הפל בס"ד ודו"ק - ובזה אצא ואומר שלו' כ"ד ידידו דו"ש ושלום תורתו ע"ע - פק"ק בוסערמין יצ"ו תרס"ו לפ"ק.

ה"ק יזכר שלמה טייכטהאל. סימן כ"ט.

שוכ"ט סלה למר גיסי הגאון צדיק תמים במעשיו איש אמונים לה' ולתורתו וינראתו קודמת לחקמתו כו' כקש"ת מו"ה פן ציון סניידערס שליט"א אבדק"ק ראאב יצ"ו. הואיל ונתאחר מכתבי אנפיר בשולי המכתב בנידון שנתנפחנו אשתקד בעת היותי בביתו בענין אם יש לאכול בשר לאחר סעודת חלב בלי הפסק ברפת המזון פי אני אסרתי לזוגתי הרבנית תחי' ומר גיסי נ"י הראה לי במג"א סי' תצ"ד דשרי, ואני אמרתי פי במקור הדין בה' בשר בחלב משמע דאסור וכעת מצאתי בספר הקדוש באר מים חיים על התורה רה להגה"ק בעל סידורו של שפת ז"ל בפ' ונרא בפסוק ויקח חמאה וחלב שכ' ג"כ לאסור וכתב דכן הוא ההלכה ברורה ובמג"א שם ה' שבעות הוא ט"ס ועיי"ש - והנאני מאד שזכיתי לכונן לדעתו הגדולה - וכן מצאתי בפרמ"ג סימן פ"ט שפ"ד סק"ו - אולם קשה לי מאד ממג"א סי' קצ"ו גבי ברפת הזימון דמשמע משם דשפיר יכול לאכול עמהם מי שאוכל חלב עם שנים שאכלו בשר אף בלי ברפת המזון דאל"כ מ"ש מגבינה קשה ועיי"ש - א"כ משמע מדברי המג"א דכאן שלא פדברי הבאמ"ח ופרמ"ג הג'ל וצ"ע - שוב עיינתי בספר דרכי תשובה סי' פ"ט וראיתי שגם היא הרגיש בדברי הבאמ"ח הג'ל והביא ג"כ מדברי כנה"ג פדבריו - אולם קשה לי עליהם מדברי המג"א דסי' קצ"ו הג'ל דמוכח שלא פדבריהם וצ"ע - ס) ופלא על הגאון הצדיק בעל דר"ת ז"ל דכל רז לא אניס לי' שלא הנפיר פלל מדברי המג"א הג'ל - ואם יש אתה דבר מה בזה תאבה נא להודיעני.

כ"ד גיטת דביוק באהבתה כל הימים והדו"ש וש"ת נס"ו. פ"ק פישטיאן תרפ"ב לפ"ק יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטקאל. סימן ל.

בעזה"י ג' נשא מ"ד למב"י סתר"י לפ"ק בוסערמין יצ"ו: כבוד אהוב נפשי האברך המןפלג בתריפות ובקיאות צדיק תמים ויראת השם חנף עליו כל היום כש"ת מו"ה אליעזר גרינפעלד נ"י אבן יקר בעיר קאלוב יע"א מגדולי תלמידיו של אדמו"ר מאונסדארף ז"ל.

(א) ע"ד שהעיד על דברי אדונינו המג"א בסי' ר' ס"ק ב' שכתב דמדברי רש"י ברכות דף נו"ן ע"ב בד"ה ולא אמרן שכתב שם וז"ל חבורות שפירשו אלו מהן ואזמין עליהו דהני פגון אם הו' ד' בכל חבורא ולשאך בכל אחד פדי זימון והפורשים הללו היו צריכין לצאת לשוק קודם שגמרו החברים את סעודתן עכ"ל רש"י ז"ל - ומדברים אלו דייק המג"א דלמה לי לרש"י להאריך ולומר למה יצאו ועל מה יצאו מה נפ"מ לדין לאיזה ענין יצאו ע"כ שפט מזה המג"א דרש"י סובר כשי' רב האי גאון דטרם שגמרו השנים סעודתן אינו חל חובת הזימון ומותר לשלישי לברך ולצאת לעצמו וע"כ כתב רש"י דהיו צריכין לצאת פדי להודיעני שהם בהיתר יצאו עכ"ל המג"א - וע"ז תמה מעלתו נ"י אם כן הוא פדברי המג"א בדעת רש"י דהשלישי אלו נפרדו מחבורותיהן בהיתר בעת שלא הי' חל עליהן חובת זימון א"כ למה אינן רשאין לחלק בעת שנתועדו יחדיו אלו השלישי הלא מאין יבא להם תורת זימון פיון דמקום שבאו ליכא לחייבם בזימון ושם באותה מקום שנתועדו לא אכלו כלום כמו שבאר רש"י ז"ל בהדיא וע"כ דברי המג"א נפלאו בעיניו ע"כ קו' בקצרה - ולי א"ש מאד בעזה"י ולק"מ דהנה באמת פכר הקשה הב"ח בסי' ר' על שי' רה"ג הנ"ל מהא דקיי"ל ג' שישבו לאכול וברכו ברפת המוציא ועדיין לא אכלו שיעור ברכה אין רשאין לחלק וכן כתב רב האי גאון בעצמו וזה לכאורה סתירה למה שכתב דאין חובת הזימון חל עד גמר הסעודה - וכתב הב"ח לתרץ דבאמת חובת הזימון אינו חל רק בשעת גמר הסעודה אמנם בעת הזאת בא החיוב זימון למפרע מפח מה שהתחילו לאכול ביחד אף דאח"כ נתפרדו ובטל צירופם מ"מ נמשך חיובם מלמפרע וזה דוקא באופן דלא יצאו לחוץ ולא בטלו את קבועתן במקום הראשון והיו יחד בעת גמר סעודתן ורק צירופם בטל היינו שהפך כל אחד פניו וסעד לעצמו אז אינן רשאין לחלק אבל אם יצא לחוד באמצע הסעודה ולא הי' שם בעת גמר הסעודה בנדאי לא חלה עליו פלל תורת זימון עכתו"ד הב"ח מובא בקצרה במג"א עיי"ש - והנה הב"י בסי' קצ"ג הקשה אהא דאמר בגמרא דהמתני' דאמר שלשה שאכלו פאחת אינן רשאין לחלק קמ"ל באופן שבאו ג' מג' חבורות נאמי לאשמיענן דגם הן אינן רשאין לחלק - הקשה הב"י ע"ז הלא זימון ליכא רק על פת ופת צריכה ברכה במקומה - ותי' דמייירי דהג' חבורות היו בבית אחד ורק אכלו בזויות שונות ובא מהם ג' ונתקבצו יחד ושפיר הוי ברכה במקומה פיון דמייירי בבית אחד דל"ה שינוי מקום עיי"ש בב"י - והשתא לדברי הב"י דמייירי שהיו בבית אחד ולא יצאו לחוץ ממילא דל"ק פלל קושיותו פמוכן דהא פכר הבאתי בשם הב"ח למעלה דהיכא דנשארו בבית אף דבטל צירופים מ"מ נמשך חיובם בגמר סעודה למפרע על ישובם יחד וע"כ אינן רשאין לחלק וא"כ סרה

תמיהתו מאין נמשך חיובם פנין דלא יצאו לחוץ וכדברי הב"י הג"ל דמוקי פל דין זה באופן זה וא"ש - גם לת' הב' של הב"י א"ש בפשיטות טפי שפכת דבאמת חלה עליהם חובת הזימון מפת מהשאכלו מחדש ומפנרש מה שאמרו דלא אכלו אלו הג' משנתחברו היינו שלא הסיבו יחד אפ"ה חזילי עליהו תורת זימון וצריף לאכול מחדש ועיי"ש וא"ש בלי שום דוחק ודו"ק - אמנם באמת הב"ח שם פתב דת' הב"י שני' דחיקא הוא וקושנית הב"י הוא מתרץ באופן אחרת עיי"ש וא"כ לפי דבריו שפיר יוקשה קו' מעלתו לכאורה אף דיש לדחוק ולומר דרש"י יספור כת' הב"י - אמנם נראה ליישב בס"ד דא"ש אף בלי דוחק כלל - והוא דכבר הבאתי לעיל בשם הב"ח דבאמת חיוב זימון אינו בא רק בגמר הסעודה ורק דאז חל החיוב למפרע מפח דנתנועזו יחד בתחלת הסעודה וכ"ז שנסארו בבית עד הגמר אז נמשך חיובם למפרע אבל ביצאו ולא היו בגמר אז בטל לגמרי חיוב הזימון - והפונה בזה מבואר דאם לא עקר מקום קביעתו שקבע בראשונה אז עדיין שייך להסעודה וא"כ יכול החיוב לחול עליו למפרע אבל אם יצא מבית זה ושינה מקומו בטל מקום קביעתו ולא שייך פלל להסעודה א"כ איך יהי יכול החיוב לחול עליו למפרע פנין דכבר עקר מקומו משם וע"כ באמת באם פירש באמצע הסעודה בעת שעדיין לא הי' חובת זימון ובינך ויצא לחוץ לא חלה עליו פלל תורת זימון וז"פ לפי"ד הב"ח ז"ל - ולפי"ז נראה ברור למא"ד בפסחים ק"א דסובר דבדברים הטעונים ברכה במקומם שינוי מקום ל"ה הפסק ואף בעקר רגליו והלך למקום אחר לקביעה קמא קהדר ואוכל שם במקום שהלך בלא ברכה תחלה והוי כמו שגמר סעודתו במקום הראשון א"כ לדידך' ביצא באמצע הסעודה וגמר סעודתו במקום אחר עדיין לא בטל קביעתו קמא ומשך שייך לסעודה הראשונה ובעת שגמרו שם במקום הראשון וזה שפירש עדיין לא בירך שפיר נמשך עליו חיוב זימון פנין דהוא לקביעה קמא קהדר כמו באם הי' גומר סעודתו במקום הראשון פן נראה לי ברור בס"ד - ולפי האמור מה מאד מיושב תמיהתו שתמה פנין שפירש בעת ההיתר ושם לא אכלו מחדש מאין יבא עליהם חיוב הזימון, ובהג"ל א"ש ולק"מ פנין דשם בברכות הוא מרא דשמעתא רב חסדא ורב חסדא לשיטתו בפסחים ק"א הג"ל דסובר דשינוי מקום ל"ה הפסק והוי כמו שגומר סעודתו במקום הראשון א"כ גם הכא באלו ג' שפרשו הוי כמו שגמרו סעודתן בחבורתיהן הראשונה א"כ שפיר חזילא עליהן תורת הזימון למפרע כמו בש"הו נשארין על מקומן (ועיי' ב"ח סי' קצ"ג מה שתי' כעין זה על מה שקשה על שיט' הר"י) ומיושב מאד קושניתו והוא עצה נכונה בעזה"י ודו"ק - ועפי"ד האלה הרנוחנו בזה להבין מדוע לא אבה הב"י לפרש דברי הרב האי גאון בפשוטו ורק פירש בו פירוש דחוק אחרי המחילה כמו שפכת עליו הב"ח דהוא דחוק - ובהג"ל יובן מאד פנין דדברי הרב האי גאון לא אתי שפיר, רק אליבא מאן דסובר דשינוי מקום ל"ה הפסק בדברים הטעונים ברכה במקומן אבל מאן דסובר כרב ששת בפסחים שם דהוי הפסק א"כ אי נימא כרה"ג יוקשה קושנית מעכ"ת נ"י וא"כ לרב ששת ע"כ מוכרח לומר דחיוב זימון בא תיכף וא"כ שפיר נתחייבו בזימון אלו הג' שפירשו מהתברא שלהן - והשתא דהב"י פסק בס"י קע"ח פרי"ף ורמב"ם דפסקו כר"ש דשינוי מקום הוי הפסק ע"כ לא רצה לפרש דברי הרב האי גאון בפשיטא - אבל הב"ח דפסק בס"י הג"ל כתוס' ורא"ש ורשב"ם דפסקו כר"ח דשינוי מחום ל"ה הפסק וא"כ שפיר אפשר לומר כשי' רה"ג בדרך פשטות דהחיוב

זימון בא בגמר סעודה ואפ"ה אינו רשאי לחלק פינו דנתתיבו בזימון מלמפרע וא"ש מאד בעזה"י בביאור הדברים - ובזה נבין ג"כ למה נהיג עלמא כשי רב ה"ג כמו שפכת הב"ח בסי' ר' דהכי נהיג עלמא פינו דכבר כתב הרמ"א בסי' קע"ח דנוהגין כרב חסדא א"כ שפיר יש מקום לדברי רב האי גאון וא"ש בהבנת הדברים - ויצא לנו מזה דשיטת רה"ג תליא בפלוגתת רב חסדא ורב ששת בפסחים ק"א הנ"ל ודו"ק פי הדברים ברורים בס"ד (ועיין בתשובת אמרי אש סי' י"ג בענין זה ודו"ק) - (ב) ומה שנתקשה בהבנת דברי המג"א בסי' תע"ט שכתב אדברי המחבר שכתב מצנה לחזר אחר זימון וכתב המג"א דמשמע בטור דדוקא להלל מצנה לחזר אבל ברפת הזימון דינו כשאר ימות השנה עיין סי' קצ"ז עכ"ל - וכתב המחזה"ש שם בכונת המג"א דבסי' קצ"ז מבואר שאם שנים אוכלים ובא השלישי אם יכולין להזקיקו לאכול עמהם פדי שיברכו בזימון עדיף אבל אם אין רק שנים לא איכפת לן עכ"ל המחזה"ש - ועל זה תמה מעלתו נ"י דבהדיא מבואר בסי' קצ"ג דבשנים שישבו מצנה לחזר אחר אחר השלישי וגם ראית המג"א אינו מפיר אף לפי הביאור של המחזה"ש דמשום לא מוכח מידי אדרבא יש להבין ולדייק להקפד עכ"ד מעכנ"י - לדידי א"ש ומוכן היטב פונת דבריהם פנונתם הוא דבהמ"ז אף דאיכא מצנה להדר אחר זימון מ"מ אין מצנה לילף ולחפש בחוצות אחר שלישי פדי לברך בזימון ומעשים בכל יום יוכיחו דאין מחפשיין אחר שלישי רק אם ישבו שנים יחדיו לאכול ויש עוד שלישי בבית אף דלא אכל גם לא צירף עמהם יחד אפ"ה מצנה להדר שייצטרף אתם ויברכו במזמן אבל ודאי דאם לא נמצא אתם בבית השלישי ליכא מצנה פלל לילף לחוץ ולקרא לו פוק חזי מה עמא דבר מעולם לא שמענו לעשות פן רק בעת שהוא בבית מהדרין ונותנים לו לאכול פדי לצרף וגם ממקומו הוא מוכרע מהרא"י דמוכח דמצנה להדר אחר זימון שהעיר הב"י שהביא מעלתו נ"י ושם הי' המעשה דרבה בר בר חנה הוי קאים קמי' דרב אמרי ורב אסי דאיתי לקמיהו פלפלה של פרי ולא יתבו לי מזה שפט דאין מזמנין על הפירות דאל"כ ודאי דהיו נותנים לו לצרף אותו וכן מהא דמשמע עומד על שנים דאוכל בלי רשות מכח מצנות זימון דמפאן מוכח דמצנה להדר אחר זימון - נמי ודאי דוקא כמו שהי' המעשה באלו ראיות דהשלישי ישנו פה לפנינו ורק דלא צירף עצמו מצנה להדר שייצטרף אתם - אבל ודאי דאם השלישי איננו פה ליכא מצנה פלל לחפש אחריו סא) אמנם כ"ז בבהמ"ז דכל השנה אבל בפסח דהטעם דמצנה להדר משום עניית הלל הוא ודאי משמע דיהדר אף לקרוא מחוץ ממקום שיימצא להיות לו שנים שיכלו לענות אחריו וכמו שמוכח מהרא"ש בפירק ערבי פסחים שכתב דסגי באשתו ובניו שהגיעו לחינוך ואין צריך לקרוא מחוץ עיי"ש - משמע היכא דליכא עמו אשתו ובניו צריך לילף אף לחוץ ולקרוא לו - וא"כ שפיר כתב המג"א דהאשכתב המחבר דמצנה לחזר אחר זימון דוקא משום הלל קאמר אבל משום ברהמ"ז דינו כשאר ימות השנה דהיינו אם לפנינו שלשה צריך לעשות פעולה שייצטרפו יחד ויברכו במזמן אבל בליכא רק שנים לא צריך לקרוא אהד מחוץ לצרף אבל בפסח מצנה להדר ולקרוא גם מבחוץ וע"ז מיייתי המג"א ראי' מסימן קצ"ז דשם מבואר דשנים שישבו לאכול ובא שלישי לפניהם מצנה להאכילו פת ויברך אתם והיינו דוקא אם בא מעצמו אבל אם היו רק שנים לא איכפת לן פלל א"כ מזה מוכח החילוק בין מצנות זימון למצנות הלל ושפיר מדויקין דברי המג"א עם ביאורו של מחזה"ש וזה ברור בכוננתם ומהתימא על מעכ"ת

נ"י שלא נחית לזה ודו"ק - (ג) הקשה מעכ"ת נ"י לשי' התוס' בריש פ'ק שלשה שאכלו שפתבו דמה"ט בברכת המוציא א'חד מוציא א'חד מוציא א'חד מוציא א'חד ברהמ"ז דהוי דאורייתא מצוה לחלק א"כ קשה ב'דף כ' דאיבעא להו נשים בברכת המזון דאו' או לא וקאמר דנפ"מ אי מוציאות את אנשים למה לא קאמר בנשים עצמן אי דרבנן א"כ אשה אחת מוציאה תברתה ואי דאו' אז אינה מוציאה את אחרות משום דמצוה לחלק עכ"קו' - ולדעתיה לק"מ וא"ש בפשיטות דיותר יש רבותא אם יכולה להוציא אנשים דמחייבין בכל התורה פולה והם פטורין ממה שיכולה להוציא את מינם ע"כ נקט הש"ס הנפ"מ דיותר רבותא וא"ש - ובזה אצא בשום שלו' טובה וברכה משולשת מנאי ידידו דו"ש באהבה עזה - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן ל"א. ראיתי בספר ברכת חיים על ברכות להגאון מו"ה חיים יוסף אבדק"ק ראדוויל (שנדפס בהספמת הגאון מהרש"ק מבראד) שהביא בשם אביו זקנו בעהמ"ס ל'נת חן על התורה שהקשה לפי"מ דמבנאר בפסחים י"א דרבי יודא סובר דאדם טועה בג' שעות וכן קי"ל א"כ למה לא פתבו הפוסקים גבי חומרת הגאונים בבשר ששקה ג' ימים בלא מליחה דצריך להיות פחות ג' שעות ונכדו הגאון ז"ל הביא בשם זקנו הג"ל דבאמת רצה לפסוק פן דבעינן ג' ימים פחות ג' שעות ועיין בספר ל'נת חן (ואינו תחי') ונכדו השיג עליו מתרי טעמא חדא דאדרבא לפי שאדם בהול על ממונו שלא יטרף הבשר לכן זריז הוא ולא ישפח ולא יטעה שנית פיון דכל האיסור רק חומרת הגאונים היא ע"כ לא מחמירין עכ"ל - ולי הצעיר עדיין קשה גבי שיעור כבישה דהוי ג"כ יום שלם למה לא חששו שמא יטעה בג' שעות שיספון שיעוד ל"ה מעל"ע ובאמת כבר עבר כ"ד שעות ע"כ הי' צריך לפסוק דבנכבש יום שלם פחות ג' שעות יהי' אסור מטעם דאדם טועה בג' שעות וכאן הוי דינא דאורייתא ולא חומרא - וכן סברת אדם בהול לא שייך הכא פמוכן וצ"ע והוא דבר חדש ולא ראיתי עוד בספרי האחרונים שיזכרו מזה - סב) ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן ל"ב. בעזה"י ג' חקת תר"ע לפ"ק בוסערמין יצ"וין שלו' תנינא לידידי האברך המופלג בתורה חריף ובקי כמו"ה אליעזר גרינפעלד נ"י יושב בשבת תחפמני בק"ק קאלוב יע"א.

אחדש"ה באהבה הגני בא בשניות מדברי סופרים ע"ד אשר טען עלי במה שחלקתי בין הנושאים בין מצנות זימון הנאמר בפסח למצנות זימון הנאמר בברהמ"ז וכמו שפתבתי במכתבי הקדום - וע"ז כתב כת"ה דאינו פן דגם גבי ברהמ"ז החיוב עליו לחזור בכל מה דאפשר והאריך בחבילות ראיות ובהוכחות מספרים הרבה אין קץ - ידידי צמודי נ"י אם פי דבריו נאמנים וצדיקים עכ"ז אני על משמרת אעמנדה שחילוק רב ביניהן וכעין שחלקתי בתשובה ראשונה אבל לא ביארתיה הדברים הדק היטב - ועתה בעזה"י אוסיף מיא ואוסיף קומחא למלא דבריי הראשונים - כל זה אמת דגם בברהמ"ז יש חיוב להדר אחר זימון וכאשר מפונרש יוצא מכל אלו הראיות שהביא מעלתו נ"י אולם עוד יגדל ממנו החיוב זימון דפסח בעשר מעלות ואין עולין במשקל אחד, וממקומו הוא מוכרע דהרי מקור של אלו הדברים הוא ברא"ש פ'ק ערבי פסחים סי' ל"ב ושם הוכיח הרא"ש דאין צריך לחזור אחר שלשה בעלמא רק בליל פסח דאל"כ למה קרי להו ד' כוסות הא

ליפא אלא שני דטופנינא דקידוש וברכת המזון בעלמא נמי איתנייהו אלא ודאי בעלמא
אין צריף לתזור אחר שלשה ובליל פסח צריף לתזור וכן קידוש בעלמא נמי אין צריף
פל כף לתזור אחר יין אלא יקדש על הפת ובליל פסח צריף לתזור אחר היין עכ"ל הרא"ש
ז"ל עיי"ש - הרי דאף גבי קידוש פתב פן הרח"ש דאין צריף לתזור אחר יין אף דבאמת
כמה מהחיוב על האדם להדר שיהי' לו יין לקידוש וכמה הבטחות נבטחו להמקדש על
היין בכמה דנקתא באגדת חכז"ל ועיין פסחים ק"ו דדרשו זכור את יום השבת לקדשו
זכרהו על היין ובתוס' שם פתבו די"ל דדבר תורה היא ועיין בסי' רע"א סעי' ג' דמי
שאין ידו משגת ליין קידוש ולצורך הסעודה יין קידוש עדיף עיי"ש הרי נראה בעליל
דעד כמה גדול החיוב לקדש על היין ואפ"ה פתב הרא"ש דקידוש מקרי אין צריף לתזור
עליו - וע"כ צריף לומר דלגבי חיוב דפסח הוי זה כמו דאין צריף לתזור עליו דהא גבי
פסח קיי"ל דמוכר פסותו ומחזיר על הפסחים בשביל ד' פוסות וגבי שבת בנדאי דאין
צריף למפור פסותו וגם אין צריף לתזור על הפסחים בשביל יין קידוש דהא אמרו עשה
שבתך חול ואל תטצרה לבריות וע"כ נדאי דלגבי פסח דהחיוב גדול מאד מקרי חיוב
דשבת דאין גדול כ"כ אין מחיוב נגדה וזה שדייק הרא"ש בלישני' נכתב הני שני תיבות
"פל כף" היינו לומר דנדאי גם בזה איפא חיובא רבה להדר אחריו אבל לא "פל כף"
כמו בפסח דבפסח גדלה החיוב של יין עד למאד עד שיש לומר על קידוש של פל השנה
דלגבי החיוב של פסח מקרי אין צריף להדר עליו וזה ביאור דברי רבינו הרא"ש בבירור
- ועפ"י פונה זו אמר ג"כ גבי זימון דברכת המזון דכל השנה דאין צריף לתזור אחר זימון
בעלמא נמי פונתו "דכל כף" אינו מצווה דמחז טעמא קדייק להו מפת קושיא הנ"ל דאל"כ
למה קרי להו ד' פוסות א"כ נדאי דרצה לומר "דכל כף" כמו בפסח ליפא חיוב בעלמא
אבל עכ"פ איפא חיובא בכל ימות השנה להדר אחר זימון אבל לא "פל כף" כמו בפסח
דבפסח יגדל החיוב הרבה מאד - והטעם דלמה באמת יגדל החיוב בפסח כ"כ הוא משום
דעיקר מצות סידרא דפסח נתקנה ע"ד זה וכמו שהביא בהדיא הרא"ש שם בשם מדרש
תהלים אבל לא כן בעלמא דעיקר קידוש לא נתקנה דוקא על היין וגם מצות ברהמ"ז
לא נתקנה דוקא בזימון ע"כ לא גדול חובו כ"כ משא"כ בפסח דעיקר דבר לא נתקנה
אלא באופן זה ע"כ גדול חובו כ"כ - תדע שפן הוא שהרי אף למה שנראה מכל אלו
הדברים שהביא מעלתו נ"י דמצנה להדר אחר זימון בעלמא מ"מ פשוט הדבר דנה דוקא
באם היו כבר שנים אז מצנה להדר אחר שלישי אבל באחד שישב לאכול ודאי דליפא
עליו חיוב פלל לחפש אחר שנים אחרים שיאכלו פדי לברו במזמון וכן משמע בהדיא
מלשון המחבר בסי' קצ"ג שכ' בזה"ל ושנים שאכלו מצנה שיחזרו אחר שלישי שיצטרף
עמהם לזימון עיי"ש וכן נראה מדברי הלבוש שהביא הדברי תמודות בפרק שלשה
שאכלו ס"ק פ"ג וז"ל שם פשם שמצנה לתזור אחר ג' פשהו שנים משום דברוב עם
הדרת מלוך כף פשהו תשעה מצנה לתזור אחר עשירי אבל בפחות אפשר דלא אטרחו
רבנן עיי"ש - הרי מפורש יוצא מדבריו דדוקא פשהו שנים מצנה לתזור אחר שלישי
אבל לא באחד - וגבי פסח אינו פן דכל יחיד מוכרח להדר אחר שנים שיהיו ג' יחד כמו
שהבאתי לעיל בשם הרא"ש דכל סידור דפסח הכי נתקנה פשהו שלשה יחד ראוי לזימון
- א"כ נראה בעליל בכמה גדלה חיוב דזימון הנאמר בפסח מזימין הנאמר בעלמא - א"כ
לפי"ז ברור הדבר דמה שכתב הרא"ש דבעלמא אין צריף לתזור אחר זימון ודאי דלא

היתה פונתו דלא צריף פלל להדר אחר זימון ורק פונתו הי' א קושיתו שהקשה למה נקראו ד' פוסות פינן דבלאו"ה מחיוב בכוס של ברהמ"ז וע"ז תי' דבעלמא אין מחיוב כ"כ כמו הכא והרא"י ע"ז דאפילו ביחיד מחיוב להדר וע"כ דמפת פוס דד' פוסות מחיוב לחזור ולא מפת פוס דברהמ"ז א"כ שפיר הוי לה טנפיינא וע"ז פינן גם המג"א בפשט המחבר דנלקחים מדברי הרא"ש הנ"ל והדברים פשוטים ואמתיים ודו"ק - והשתא בעת פתי נפל במחשבתי שיש לומר עוד יותר טפי דהרי הרא"ש מדבר שם מיחיד דכתב דעיקר הדבר לא נתקנה ביחיד רק דצריף להדר אחר שלשה וביחיד באמת בעלמא אין צריף להדר פלל וכלל לא אחר שנים שיהיו ג' א"כ שפיר פתב הרא"ש שם משא"כ בעלמא דאין צריף לחזור אחר זימון והפונה באמת דאין צריף פלל משום דבאופן זה דקאמר הרא"ש ר"ל ביחיד באמת אין צריף פלל לחזור אחר זימון משא"כ ל פסח דגם באופן זה צריף לחזור אחר שלשה וזה נראה לי יותר אמת בכונת הראש מהפירוש הראשון שפתבתי דהפונה הי' דכל כף אין מצוה לחזור בעלמא כמו בפסח וכמו שפתב באמת הרא"ש פן גבי יין קידוש דכל השנה אם דגם זה נכון אבל מה שפתבתי עתה נראה לי יותר מדלא פתב הרא"ש הגי' תיבות "פל כף" גבי זימון כמו שפתב גבי קידוש ע"כ דרצה לומר דגבי זימון ליכא בחמת שום חיוב פלל להדר אח"ז והטעם יען שהוא מדבר מיחיד וביחיד באמת ליכא חיוב פלל בעלמא פן נראה לי ברור בכונת אדונינו הרא"ש - ואם פנים דברינו בכונת הרא"ש ז"ל הסירותי מעליו קושית הגדולה שהקשה עליו המעדני יו"ט בפירק שלשה שאכלו ס"ק ס' שתמה עליו שדבריו סותרים זא"ז דבפירק ערבי פסחים פתב דבעלמא ליכא מצוה פלל להדר אח"ז ובברכות אמר דשפיר איכא מצוה בזה - אבל בהנ"ל א"ש וליכא שום סתירה דבאופן זה דהוא מיירי בפירק ע"פ ביחיד דאמר דכל יחיד מחיוב להדר אחר ג' משום דסידור דפסח לא נתקנה ביחיד באופן זה באמת בעלמא ליכא חיוב פלל וזה פשוט ואמת ואין אני רואה שום סתירה ולא ריח קושית פלל עד שאני תמה על מרן בעל תיו"ט שלא הרגיש בזה - אבל עכ"פ שפתי הרא"ש ברור מללו בזה דבפסח גדלה חיוב דזימון מבשאר ימות השנה ומטעם שביארתי והו' הן הדברים בעצמן שפתב אדונינו המג"א בסי' תע"ט על המחבר שפתב מצוה לחזור אחר זימון דדוקא להלל אבל לענין ברהמ"ז דינו כמו בשאר ימות השנה ודאי דכונתו הי' לכל מה שפתבתי דבפסח גדלה החיוב מבעלמא והא ראי' דגם יחיד חייב להדר וזאת לא מצינו בעלמא רק בשנים יש חיוב לחזור אח"ז כדמוכח בסי' קצ"ג מהמחבר שפתב ושנים שאכלו מצוה שיחזרו כו' משא"כ הכא בפסח וא"כ לפי"ז דברי המג"א פראוי מוצקים - ולפי האמור נראה לי ברור דראיית המג"א לא הי' רק מסי' קצ"ג ועפ"י הפונה שפתבתי ולא כמו שפתב המחזה"ש דראייתו הוא מסי' קצ"ז דבזה באמת דבריו תמוהים מה ראי' יש משם וכמו שתמה מעלתו נ"י אבל מסי' קצ"ג באמת ראי' טובא איכא לדבריו ועפ"י הפונה שפתבתי - ונראה לי לומר עוד דבמג"א גופא הי' כתוב פן בדפוסים הראשונים לענין בסי' קצ"ג דהא חזינו מהמחזה"ש דגי' אחרת הי' במג"א דהרי פתב המחזה"ש ז"ל בסי' קצ"ז כז"ל הרי תראה דבספרים אחרים הי' כתוב ציון אחר רק דהוא הגיה דצ"ל סי' קצ"ז וא"כ לא נפלא לומר דבאמת הי' מצויין במג"א על סי' קצ"ג וכיון למה שפתבתי וכן נראה לי האמת ודברי המג"א אמתיים וגם דברי הרא"ש עולין שפיר בלי שום סתירה והדברים אמתיים לפע"ד ב"ה ודו"ק - ידידו"ש לנצח.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ל"ג.

עוד להאברה החו"ב ה"ל. ע"ד שהקשה מ"כ ידידי על הדרושה בסי' קפ"א שהקשה אמאי דרשינו והתקדשתם ונהייתם קדושים על ברפת המזון שטעון מים אחרונים ולא על שאר ברכות ותירץ משום דאין ברכה דאורייתא רק ברפת המזון - וע"ז הקשה מעכת"ה נ"י דהרי דעת הטור דברפת זיין מינים ג"כ הני דאו' וא"כ למה לא צריף גבי ברפת הז' מים אחרונים עכ"ל מ"ל דדלק"מ דנדאו עיקר הטעם של מים אחרונים דוקא משום להעביר הגנהמה נתקנה ומה"ט פתבו תוס' בפ"ק פל הפ"ר דלא צריף ברכה עלי' והקרא אסמכתא בעלמא ועיין שם בתוס' חולין ק"ה דביארו דדרשא והתקדשתם אסמכתא היא והעיקר היא פ"א להעביר הגנהמה ואינו דומא למים הראשונים שהוא מצנה בפ"ע עיי"ש היטב - ורק דהי' קשה להדרושה, א"כ דתקנת מים האחרונים הי' שלא לברך בידיים מזנהמות א"כ אם יקרה לפעמים בתוך הסעודה שיצטרף לברך איזה ברכה ויהי' לו ידים מזנהמות דג"כ יצטרף מים להעביר הגנהמה תחלה ואח"כ יברך ובאמת לא נהגו פ"ו וע"ז תי' דדוקא בברכה דאורייתא נתקנה ולא דוקא משום גנהמה לחוד אבל נדאי דעיקר הטעם הי' משום גנהמה ורק משום דזה לחוד עוד לא היו עשו תקנה ורק דצריף לשניהם דיהי' ברכה דאו' וגם דיהי' לו ידיים מזנהמות ושניהם פאחד טובים א"כ היכא דליכא גנהמה אף דהיא ברכה דאו' לא תקנו כלל ע"ז והשתא נהי דברפת מעין שלש הני דאו' מ"מ פ"ו דליכא שם גנהמה דהא מייירי באכל בלא קביעת סעודה דבקבעת סעודה צריף לברך ברהמ"ז ואז באמת נוטלין מים אחרונים ובלא קביעת סעודה אין אוכלין דברים מזנהמין ואפילו אם יתרמי דאכל מ"מ פ"ו דאין הדרף ב"ח הני מילתא דלא שכיח ולא גזרו רבנן והיכא דיהי' בידיים מזנהמות היינו באמצע הסעודה ויצטרף לברך איזה ברכה אפ"ה לא תקנו שיטול ידיו תחלה פ"ו דל"ה ברכה דאו' פ"ו נראה לי בכונת הדרושה ונכון לדעתו וא"ש ודו"ק - ידידו"ש לנצח.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ל"ד.

מקשין על הרמב"ם בפ' י"א מה' מלכים שכתב המלך המשיח עתיד לעמוד כו' ובונה המקדש וכן פתב שם הלכה ג' וד' שמלך המשיח אין צריף לעשות אות או מופת כו' אם עשה והצליח כו' ובנה מקדש במקומו ועיי"ש הרי דמלשונו מוכח דהמלך המשיח יבנה את המקדש וברש"י ר"ה ד"ל ובתוס' שבועות מבואר ממדרש חכז"ל דבגין דלעתיד יהי בידי שמים ומאין לקח הרמב"ם ז"ל דיהי' בנוי בידי אדם ע"כ ועיין בזה במהרש"י ק יו"ד סי' רי"ג ובספר תורי זקב להגה"ק ר' הערץ שניאר ז"ל במאמר שקל הקדש דף רס"ה ע"א שהאריכו בזה בטוב טעם ודעת - ונראה לי לומר בס"ד דמדרש חלוקות יש בזה דברש"י בפ' בשלח בפסוק מקדש ה' כוננו ידיו פתב בזה"ל חביב המקדש שהעולם נברא ביד אחת שנאמר די יסדה ארץ ומקדש בשתי ידיים אימתי יבנה בשתי ידיים בזמן שה' ימלוך לע"ו לעתיד לבא שהמלוכה שלו עכ"ל הקדוש - ובכתובות ד"ה אמרו דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאלו במעשה שו"א פתיב אף די יסדה ארץ ואלו במעשה ידיהם של צדיקים פתיב מכון לשבתה פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיו ועיי"ש ברש"י ותוס' דמקדש מעשה צדיקים הוא ועיין במהרש"א דקאי על בצלאל וכתביו שעשו המשכן - והנה קשה לי לרש"י פ"א דכתב דמקדש דלעתיד

יבנה בשתי ידיים א"כ יהי מעשה צדיקים כמבואר בכתובות דמעשה צדיקים הם בשתי ידיים - א"כ יוקשה לעצמו דכתב בר"ה דבגן דלעתיד יהי בידי שמים וצ"ע לכאורה - אף איש דרש"י פאן דלעיל מני' פירש בעצמו הטעם זקף גדול להפרידו מהשם של אחריו ולומר דהמקדש אשר פוננו ה' ר"ל דקאי על הקב"ה דהכתוב מדבר ממעשה ידיו של הקב"ה וא"כ רש"י לא קאי בשיטת בר קפרא דכתובות ה"ל ודברי רש"י לקוחים מהמכילתא וא"כ קאי רש"י בר"ה עפ"י שיטתו פאן דקאי על הקב"ה דהוא יבנה הבית המקדש וע"כ הוא מחלק בין מעשה שמים וארץ למעשה בגן ביהמ"ק וקאמר חביב המקדש כו' וא"כ ע"כ אינו סובר דרשת בר קפרא ה"ל וממילא לבר קפרא דדרוש מקדש ה' פוננו ידיו על מעשה צדיקים ע"כ לא סובר פהמכילתא ורש"י דקאי על הקב"ה ולבר קפרא לא נשמע כלל דבגן דלעתיד יהי בידי שמים דכל דברי רש"י בר"ה הוא רק עפ"י דרשת המכילתא ורש"י בפסוק ה"ל וממילא דב"ק דלא ס"ל דרשא דהמכילתא ה"ל לא נשמע כלל דיהי בידי שמים וא"כ קאי הרמב"ם בשי' בר קפרא דכתובות וא"ש ודו"ק - סג) ה"ק ישפר שלמה טייכטהאל.

סימן ל"ה. ראיתי בשו"ת מהרש"ם ח"א סי' א' שהביא מתוספתא פ"ו דמנחות דתפלה והלל מעפבים זע"ז וכתב שם דמצא בזה דבר חדש וא"כ לא יצאו י"ח תפלה עד שאמרו גם הלל עיי"ש דין מפת זה תפלה והלל כמצנה אחת.

וקשה לי עליו ז"ל לפי"מ שכתבו תוס' ברכות דף כ' ע"ב וסופה ד' ל"ח והמג"א בסי' תכ"ב הביאם להלכה דנשים פטורים מהלל מטעם דהוי מ"ע שהז"ג ועיי"ש - והשתא לדברי הגאון מהרש"ם ז"ל עפ"י התוס' ה"ל דתפלה והלל מעפבין ז"אז והו' כמצנה אחת ואי אפשר לצאת בתפלה בלי אמירת ההלל וכיון דמבואר בברכות כ' ע"ב דבתפלה שפיר נשים מחיובות א"כ ע"כ מוכרחין לומר גם הלל פיון דמעפבים זא"ז וה"ז דומה למה שאמרו גבי מ"ע דמצה שנשים מחויבות פיון דהקשין הפתוח לחמץ וכן גבי זכירה ושמירה דשבת דהואיל דאיתגנייהו בזכירה ועיין בספר לימודי ה' לימוד קצ"א לחכם ספרדי שכתב בטעם ספר החינוך פ' בא שכתב דנשים מחויבות במ"ע דההגדה בליל פסח אף דהוי מ"ע שהז"ג והמנ"ח נתקשה מאד בזה יען שמחויבות במצה מחויבות ג"כ בהגדה דמשו' שייכי להדדי וכ"כ מהר"ם שיק בתר"ג מצות וכש"כ פאן דמעפבים זא"ז והוי כמצנה אחת מדוע לא נימא פיון דמחויבות בתפלה חייבי גמי בהלל וצ"ע על הגאון מאור הגולה ה"ל שהקזיק שם מאד במציאתו שמצא ולא חלי ולא מרגיש שישתעף עליו קושיא גדולה מאד - הו' אמת שפבר הקשיתי פעין קו' זו אשתקד בלמדי בר"ה ד' ל' דאיתא שם תקיעת ר"ה ויובל דוחה את השבת בגבולין איש וביתו ופריה בגמרא מאי איש וביתו אילימא איש ואשתו איתתא מי מתחייבא והא מצנה עשה שהז"ג היא ונשים פטורות ועיי"ש - והקשיתי לפי"מ דאמרו חכמים לעיל ד' ט' ע"ב דשלתן מעפבות בו היינו שמטה ושילוח עבדים ותקיעת שופר הני ג' מצות מעפבות ביה"כ וכיון דמעפבות זא"ז בנדאי נשים איתגנייהו בתקיעת שופר דיוה"כ דהואיל ואיתגנייהו בשילוח עבדים ושמיטת קרקעות ממילא דאיתגנייהו ג"כ בתק"ש דיוה"כ פיון דמעפבות זא"ז וכיון דמחייבי בתק"ש דיוה"כ מחייביןמי בתק"ש דר"ה פיון דיובל ור"ה שוין להדדי פדילפו זמ"ז בסוף ר"ה מגז"ש וא"כ קשה טובה מ"פ בגמרא איתתא מי מחייבא הא הוי מעשהז"ג הא שפיר י"ל דמחייבי אף דהוי מ"ע שהז"ג והוא קו' גדולה בש"ס ה"ל

(אחרי מןפגלג ראית בהלק"ט ח"ב סי' רצ"ז שכתב בפשיטות דנשים חייבות בתק"ש דיוכל מפח סברא הנ"ל פיון דאיתגנייהו בשילוח עבדים איתגנייהו ג"כ בתק"ש וכבר תמה עליו בספר לימודי ה' בסי' הנ"ל דנעלם ממנו דברי הש"ס ר"ה הנ"ל דאמרו בפירושו דפטורות דהוי מ"ע שהז"ג) וא"כ לכאורה יהי' ראי' מזה אף דבאמת מעכבות זא"ז אעפ"כ לא מוכרח לומר דגם נשים יהיו מחויבות במצוה עשהז"ג מפח החלק השני דבהם רק אמרינו בהני דשייכי בכלל היינו אנשים אצלם מעכבות זא"ז משא"כ בנשים דאינו במעשהז"ג באמת לא תליא שמיטה וש"ע בתק"ש וא"כ ממילא גם גבי תפלה והלל י"ל פן וממילא דלק"מ אף באמת זה דוחק מאד דא"כ יולד מזה קולא גדולה לגבי אנשים אם יארע להם איזה אונס ולא יתקעו אז הם פטורים משילוח עבדים ושמ"ק ונשים יהיו מחויבות וזה נגד השכל - אמנם ידידי הגאון הבקי נפלא אוצר בלום מו"ה ר' יצחק ווייס ראבדק"ק ווערבויה נ"י העירני לעיין בספר שו"ת פתחי שערים לגאון א' מרוסיא (מדורו של הגאונים הח"ס ורעק"א ז"ל) סי' י"א שהקשה קו' זו ממש כמו שהקשיתי אני והנאני לכנון לדעת גדול כמוהו וראיתי שם שתי פיון דתקיעה דיוכל בב"ד היא ממילא לא שנה לתקיעה דר"ה דהיא לכל אחד ואחד וממילא דלא שייך ללמוד ר"ה מיובל דתק"ע יובל הוא לבי"ד ותק' ר"ה לכל או"א ולא דמי להדדי וא"כ שוב ילפינו יובל מר"ה דבאמת נשים פטורות גם מלשמוע תקיעת בי"ד ועיי"ש ומה שאמרו ששילשתן מעכבות זא"ז ר"ל בב"ד והיא דאיתרמי דבי"ד לא יתקע באמת לא יהי' נוהג שמיטה כלל אצל שום מי עכתו"ד בתוס' ביאור ממני סד) - ולפי"ז היכא דהמצוה שייך לכל אחד וא' באמת היכא דמעכבת זא"ז הסברא נותנית דיחייבו נשים בכללם פיון דכמצוה אחת הן ועיין בשאג"א סי' י"ט דכ' דאי נשים מחייבי בשלמי שמחה מחויבין לטהר ברגל אף דהיא מצוה שהז"ג פיון דהא בלא הא א"א ועיי"ש - וממילא דה"ה הכא וא"כ דברי הגאון צע"ג - אולם אחרי המחילה מכ"ת הרמה טעה בפשט דברי התוס' דאין הפשט שם במה דקאמר בתוספתא דהלל ותפלה מעכבים זא"ז ר"ל דהאי זא"ז קא על הלל ותפלה כאשר חשב הגאון ז"ל רק כמו שראיתי במפורשי תוס' דפוס ווילנא דר"ל באלו דברים היינו בהלל סידר ההלל מעכב זא"ז וכן בתפלה סידור התפלה מעכב זא"ז זהו הפנה בתוס' הנ"ל אבל לא דירצה לומר דתפלה והלל יהיו מעכבים זא"ז עיין שם בפירושו מנחת בפורים ומצפה שמואל שפירשו פן וניכרים דברי אמת דזאת היא הפנה אמיתית בתוספתא הנ"ל ודו"ק סה"ה ישפר שלמה טייכטהאל.

סימן ל"ו. בעזה"י ג' פקודי תרע"ג לפ"ק בוסערמין יצ"ו.

קומי אורי פי בא אורף פבוד ידידי האברף החו"ב ירא וחרד לדבר ה' כש"ת מו"ה חיים אורי פר"מ נ"י פ"ק בוסערמין יע"א. ע"ד שבקשני לעיין בהערה שהציע לפני ע"ד רש"י ז"ל שבת קכ"א בד"ה אין אומרינו לו פכה שכ' שם בזה"ל רבנו גנרו על אמורה לעכפום משום שבות עכ"ל ובע"ז דף ט"ו פתב וז"ל אבל על השבות לא נצטוו בני נח ומה שאסור לישראל לומר לעכפום עשה לי כך זהו משום מצוה חפצה ודבר דבר דבור אסור עכ"ל רש"י - ותמה כ"ת נ"י דרש"י סותר עצמו דבשבת קאמר בהדיא דהוא רק משום שבות ובע"ז משמע דהוא דאורייתא וכדברי הסמ"ג המובא בב"י סי' רמ"ד עכ"ל ידידי נ"י - יסלח לי מעלתו נ"י במה שכתב דמשמע מדברי רש"י בע"ז דסובר דאמורה לעכפום הוי דאו' לדידי לא חזי לי שום משמעות מדבריו שיהי' מוכח דיסבור דאמורה

לעפון"ם הָוֵי דְאוֹרְיָתָא רַק דְדַעַת רַש"י הוּא דְשָׁבוֹת דְאָמוּרָה סְמָכוּ חֲכוּ"ל אַקְרָא דְוַדְבָר דְבָר וְהַפֵּל חֵד וְיִדְרָשָׁא דְוַדְבָר דְבָר גּוּפָא הָוֵי רַק דְרָשָׁא דְרַבְנָן פְּדָרְף אֶסְמַכְתָּא - וְאֶפְשָׁר דְרַש"י פִּינָן בְּזֵה לְתַרְץ קַוְשֵׁיית הַחוּוֹת יֵאִיר בְּסִי נ"ג שְׁהַקְשָׁה עַל שֵׁיטַת הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת ד' ק"נ דְסָבְרוּ דְאִסּוּר דְדִיבּוּר הָוֵי דָאוּ' א"כ לָמָּה לָן בְּגִזְרָה דְאָמוּרָה לְעַפּוֹ"ם ת"ל דְהוּא אִי דָאוּ' מִפְּחַ וְדָבָר דְבָר וְעִי"ש - אָבֵל לְרַש"י נִיחָא דְהָאֵי שְׁבוֹת דְאָמוּרָה הָוֵי מִטְעַם דְוַדְבָר דְבָר דְדִיבּוּר אִסּוּר אָבֵל הִיא גּוּפָא הָוֵי רַק דְרַבְנָן וְא"ש עכ"פ אֵין סְתִירָה פְּלֵל מְדַבְרֵי רַש"י דְשַׁבַּת עַל דְבָרְיוּ בַע"ז דְשִׁנְיָהּ עֲנָן א' וז"פ וְאֵין צָרִיף לְפָנִים - וְלִהְמַתִּיק הָעֲנָן יוֹתֵר נִרְאֵה לִי דְרַש"י לְשִׁיטָתוֹ מְוַכָּרַח הִי לְפָרֵשׁ דְשַׁבּוֹת דְאָמוּרָה שְׁרָשׁוּ הוּא בְקָרָא דְוַדְבָר דְבָר עַפִּי"ד הַח"ס ז"ל או"ח סי' פ"ד שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת פ"י לְהַקְשׁוֹת לְפִי"מ דְקִי"ל דִּישׁ שְׁלִיחוֹת לְעַפּוֹ"ם לְחוּמְרָא לָמָּה לָן בְּשַׁבּוֹת דְאָמוּרָה לְעַפּוֹ"ם ת"ל מְשׁוּם שְׁלִיחוֹת וְתִרְץ הַבֵּית מֵאִיר דְבְּשַׁבַּת ל"ש שְׁלִיחוֹת דְהַתּוֹרָה לֹא קִפְדָּה עַל הַמְּלָאכָה רַק עַל הַגּוֹף שְׁיִנִּיחַ וְהוּא נַח ע"כ הִנְצָרְף מְשׁוּם שְׁבוֹת אֶלָּא דְהַקְשָׁה ע"ז מְרַש"י ר"פ מִי שְׁהַחְשִׁיף שְׁכ' וְהָא נַעֲשֶׂה שְׁלִיחוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁבַּת עִי"ש הָרִי דְסוּבֵר רַש"י דָּגַם בְּמִלְאכָת שַׁבַּת שְׁיִיף שְׁלִיחוֹת א"כ תְּהִדָּר קו' הַפ"י עַל רַש"י לָמָּה לָן שְׁבוֹת דְאָמוּרָה בְּשַׁבַּת ת"ל מִטְעַם שְׁלִיחוֹת וְתִי הַגָּאוֹן ז"ל דְאֵין הַכ"נ דְהָוֵי מְצִי לְמִימַר בְּכָל אָמוּרָה לְנִכְרֵי מְשׁוּם שְׁלִיחוֹת אֶלָּא נִקְטוּ אִסּוּר אָמוּרָה דְחִמּוּר טְפִי בְּעִינֵי דְרַבְנָן עכ"ל הַבֵּית מֵאִיר וְכַתְּבַת הַח"ס ז"ל וְצָרִיף אֲנִי לְפָרֵשׁ מְשׁוֹ"ה חִמּוּרָה לְהוּ לַחֲכוּ"ל אִסּוּר אָמוּרָה דְיִשְׂרָאֵל עֲצָמוּ עוֹבֵר עַל וְדָבָר דְבָר שְׁלֵא יְהִי דְבוּרוֹ שְׁל שַׁבַּת פְּדִיבּוּרוֹ שְׁל חוּל עכ"ד הַח"ס ז"ל - הָרִי דְכָל אִסּוּר אָמוּרָה לְעִכּוּם נִצְמַח מִפְּחַ אִסּוּר דְיִבּוּר בְּשַׁבַּת וְלוֹלֵי קָרָא זֵה הִי בְּטַל כָּל שֵׁם אִסּוּר אָמוּרָה לְשִׁי רַש"י א"כ לְפִי"ז שְׁפִיר אֵין סְתִירָה בְּדַבְרֵי רַש"י ז"ל וְשִׁנְיָהּ עוֹלִין בְּקִנְיָה א' וְדו"ק פִּי נִכּוֹן מְאֹד דְבָרֵינוּ בַס"ד - וְיִמָּה שְׁיִישׁ לְהַעִיר עַל רַש"י דְכָל אִסּוּר אָמוּרָה בָּא מֵאִי דְוַדְבָר דְבָר מָה מְיַבְעָא בַב"מ צ' אָמוּרָה לְעַפּוֹ"ם בְּשַׁאֲרֵי אִסּוּרִים הָא גַם בְּשַׁבַּת הָוֵי רַק מִפְּחַ קָרָא הַנְּ"ל - כְּבָר עֲמַד בְּזֵה בְּשׁוֹ"ת רִיב"א וְעִי"ש בְּסִי נ"ב ונ"ג וְעִינֵן ח"ס סִי כ"ד וְחוּ"י סִי הַנְּ"ל וְח"ס או"ח סִי ר"א וְדו"ק - יִדִּידוּ"ש לְנִצְחַת.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָאֵל. סִימָן ל"ז.

בַעֲזַה"י אֹר לְיוֹם ג' בְּמִדְבָר תַרע"ב לְפ"ק הָאֶלְאָס יצ"ו. שׁוֹכ"ט סְלָה לְכַבוֹד אֶהוּבֵי יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַחֲרִיף וּבְקִי כו' בְּנִש"ק כְּקִש"ת מו"ה חֲזִים צוֹקְעַר נ"י אַבְדִּיק הַאֶלְאָס יע"א.

אַחַד שְׁלֵמָה בְּאַהֲבָה, מִדֵי הַתְּגוּרְרֵי פֶּה בְּצַל א"א הָרַב הַמְּוִפְלָג שְׁלִיט"א אֲצִיעַ לְפָנָיו שְׁאֵלָה אַחַת בְּדָבָר הַלְכָה לְמַעֲשֶׂה בֵּא' שְׁאֶכֶל שְׁנֵי מֵינִים מִז' מֵינִים שְׁצָרִיכִין בְּרַכַּת מַעֲיֵן שְׁלֵשׁ בְּאַחְרוּנָה וְהִדִּין נוֹתֵן שְׁבָרְכָה אַחַת פּוֹטְרֵתָן ע"י שְׁיִכְלוֹל אֶת שְׁתִּיָּהּ בְּבָרְכָה אַחַת אִיף הִדִּין בְּאֵם שְׁכַח בְּתַחֲלַת הַבְּרָכָה וְלֹא הִזְכִּיר רַק אַחַת מֵהֶן וּבְאַמְצַע הַבְּרָכָה נִזְכַּר וְחַתֵּם בְּשְׁתִּיָּהּ אִם יֵצֵא בְּאִנְפֵּן זֵה מְשׁוּם שְׁתִּיָּהּ עכ"ד הַשְּׁאֵלָה - וְאַצִּיגָה ג"כ אֶת דְבָרֵי תְּשׁוּבָתִי שְׁהַשְּׁבַתִי בְּזֵה בַס"ד - הִנֵּה נִרְאֵה לְדַמּוֹת דְבָר זֵה לְהָא שְׁכ' הַמַּג"א בְּסִי תַפ"ז בְּאֵם חַתֵּם בְּשֵׁל יו"ט וְלֹא הִזְכִּיר בְּתַחֲלָה יֵצֵא דְהַפֵּל הוּלָף אַחַר הַחֲתוּמֵם עִי"ש - א"כ בַּנ"ד נִמְי פִּינָן דְחַתֵּם בְּשְׁתִּיָּהּ יֵצֵא - אִף הַגָּאוֹן מו"ה בֶּן צִיּוֹן ז"ל שְׁהִי אַבְדִּיק נִאֲנֵאשׁ יע"א הַשְּׁיִבְנֵי דְלֵא דְמִי לְהַתֵּם מְשׁוּם דְשֵׁם לִיכָּא בְּרַכָּה בְּפִתְיָחָה רַק בְּחִתְיָמָה ע"כ אִם סִימָן פְּרָאוּי יֵצֵא

אָבֵל הָכָא בְּבִרְכָה דַּמַּע"ש דְּאִיפָא בְּהַ בְּרַכָּה בְּפִתְיָה אַם לֹא זָכַר בְּתַחֲלָה הָוִי כְּמוֹ שְׁלֵא פִתַח בְּבִרְכָה א"כ שְׁיִנְיָה מִמְטַבְעַ שְׁטַבְעוּ הַחֲכָמִים כְּמוֹ דְקִי"ל בְּמָקוֹם שְׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיף אִין רִשְׁאִין לְקַצֵּר עַכ"ד הָרַב ו"ל וּלְפַע"ד אַחֲרֵי הַמְחִילָה אִין מָקוֹם לְדַבְרֵי הַחִילּוּק הַגָּז"ל כָּלֵל וְכָלֵל וְנִעְלַם מִמֶּנּוּ דְבַרֵי הַרְשָׁב"א בְּחִידוּשֵׁיו לְבִרְכוֹת דָּף י"א שְׁבִיבְאָר שֵׁם בְּאַרְנוֹפָה כָּל דִּינֵי בְּרַכוֹת אֵיזָה אַרְנוֹפָה וְאֵיזָה קַצְרָה לְמַהְוֵי שְׁיִנּוּי מִמְטַבְעַ הַחֲכָמִים וְכַתֵּב בְּפִירוּשׁ דְּבִרְפַת שְׁמִנְיָה עֶשְׂרֵה דִין בְּרַכָּה אַרְנוֹפָה אִית לְהוּ דְמַעֲיָקְרָא הֵכִי תְקַנּוּהָ שְׁהַבְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה יְהִי פּוֹתַחַת בְּבִרְכָה וְכָל אֵינְךָ בְּרַכוֹת פִּינּוֹן דְּסַמוּכוֹת לָהּ לֹא יְהִיוּ פּוֹתַחִין בְּבִרְכָה וּמִשְׁפָּד שְׁיִיף בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה לְכוּלָן וְהָוִי כְּמַאן דְּכָל הַבְּרַכוֹת הָיוּ פּוֹתַחִין בְּבִרְכָה וְעִי"ש שְׁבִיבְאָר בְּאִנְפּוֹן נְאוֹת מְאֹד וְכֵן גִּשְׁנוּ הַדְּבָרִים בְּחִידוּשֵׁיו דָּף מ' עֵינּוֹן שֵׁם - וְא"כ לְדַבְרֵי הָרַב הַגָּז"ל דְּאִם לֹא הִזְכִּיר בְּתַחֲלָה הָוִי כְּמוֹ שְׁלֵא הַתְּחִיל בְּבִרְכָה וְכְמוֹ שְׁנַחֲסַר הַפְּתִיחָה וְשִׁנְיָה מִמְטַבְעַ דְּמִי א"כ יִנְקֶשָׁה טוֹבָא לְמָה יְהִי סָגִי בְּסִי' תַּפ"ז בְּחַתִּימָה לְחוּד הָא גַם שֵׁם בְּעֵינּוֹן פְּתִיחָה וְכַדְבְּרֵי הַרְשָׁב"א הַגָּז"ל וְלֹא כְּמוֹ שְׁרַצָּה הַחֲכָם הַגָּז"ל לֹא מְרַב בְּחִילּוּקוֹ אֱלָא ע"כ פִּינּוֹן דְּהַזְכִּיר לְבַסּוּף לֹא נִגְרַע גַם הַפְּתִיחָה לְמַפְרַע וְגַם עֲלֵה הִי קֵאִי - וְעוֹד זוּלַת דְּבַרֵי הַרְשָׁב"א הַגָּז"ל יֵשׁ לְהַעִיר עַל סְבָרְתוֹ בְּמָה שְׁפַתֵּב פִּינּוֹן דְּלֹא זָכַר בְּתַחֲלָה הָוִי כְּמוֹ שְׁלֵא פִתַח בְּבִרְכָה א"כ יִנְקֶשָׁה קוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' וְרִא"ש בְּבִרְכוֹת מ"א שְׁהַקְשׁוּ לְפִי"מ דְּקִי"ל כְּרַב דְּכָל בְּרַכָּה שְׁאִין בְּהַ מְלָכוֹת ל"ה בְּרַכָּה א"כ אֵיף יוֹצֵאִין בְּבִרְכוֹת שִׁמ"ע וְתִירְצוּ פִינּוֹן דְּבַבְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה אִיפָא מְלָכוֹת דְּאֵלְקִי אַבְרָהָם הָוִי בְּמָקוֹם מְלָכוֹת א"כ הָוִי כְּמוֹ שְׁפַכְלַת הַבְּרַכוֹת יֵשׁ מְלָכוֹת דְּבַרְכָה רִאשׁוֹנָה סוֹבְבַת עַל כָּל הַבְּרַכוֹת שְׁאֹמְרִים אַח"כ וְעִי"ש מוֹבָא בְּב"י סִי' רִי"ד - וְא"כ הַשְּׁתָא לְדַבְרֵיו דְּבָאֵם לֹא זָכַר בְּתַחֲלָה אֶת דְּבַר שְׁהִי רְאוּי לְהַזְכִּירוּ נְפִלָה עִי"ז כָּל תַּחֲלַת הַבְּרַכָּה א"כ אֶפְתִּי מַה יְהִי בְּחַתִּימָה לְחוּד הָא ל"ה בְּהַ מְלָכוֹת - וְעוֹד בְּהַ שְׁלִישִׁי דְּדַבְרֵיו אֵינָם מוֹבְנִים כָּלֵל בְּמָה שְׁאָמַר דְּהֵיכָא דְּלֹא זָכַר בְּתַחֲלָה מַה שְׁהִי רְאוּי לֹא לְזַכֵּר הָוִי כְּמוֹ שְׁלֵא פִתַח בְּבִרְכָה כָּלֵל וְשֵׁם בִּי"ט שְׁאֵנִי דְּסָגִי בְּחַתִּימָה לְחוּד דְּבָרִים הִלְלוּ גְּפִלָּאִים וְנָרִים מְאֹד א"כ אֵיף יוֹצֵא כָּלֵל יְדֵי תַּפְלָה הָא לְדַבְרֵיו פִּינּוֹן דְּלֹא הִזְכִּיר תִּיכְרָף בְּתַחֲלַת שִׁמ"ע אֶת יו"ט הָוִי כְּמוֹ שְׁלֵא אָמַר כָּלֵל תַּחֲלַת הַשִּׁמ"ע כְּמוֹ שְׁאָמַר ג"כ כֵּן גְּבִי בְּרַפַּת מַע"ש דְּכִינּוֹן דְּלֹא הִזְכִּיר תִּיכְרָף בְּתַחֲלָה הָוִי כְּמַאן דְּלֹא פִתַח בְּבִרְכָה א"כ גַם שֵׁם צָרִיף לֹא מְרַב פִּינּוֹן דְּלֹא יוֹצֵא בְּבִרְכַת יו"ט לְחוּד פִּינּוֹן דְּלֹא אָמַר ג' בְּרַכוֹת רִאשׁוֹנוֹת וּבְרַפַּת שִׁמ"ע מְעַפְכִּין זַא"ז כְּמַבְנֵאָר בְּהַדְּיָא בְּתוֹסְפֵתָא דְּמַנְחוֹת פ"ו דְּתַפְלָה מְעַפְכִּין זַא"ז ר"ל כָּל י"ח בְּרַכוֹת כְּמַבְנֵאָר בְּמַפְנֵרְשֵׁי הַתּוֹסְפֵתָא שֵׁם (וְעֵינּוֹן בְּתַשׁוּבַת מַהֲרַש"ם ת"ח סִי' א' וּבְמָה שְׁפַתְבְּתִי עָלְיוֹ לְמַעְלָה בְּסִי' ל"ה - וְאִם כִּי בַה' ר"ה מְבַנְאָר דְּדוֹקָא תַּפְלַת ר"ה מְעַפְכוֹת זַא"ז וּמִשְׁמַע דְּבַכָּל הַשְּׁנָה אֵינּוֹ מְעַפְכַת - אֵיף בְּאַמַּת כְּבָר הַקְּשִׁיתִי ע"ז מְהֵא דְקִי"ל דְּאִם לֹא הִזְכִּיר טַל וּמְטָר אוֹ שְׁאָר טְעוֹת בְּשִׁמ"ע דְּצָרִיף לְחוּד כָּל הַשִּׁמ"ע וְלְמָה לֹא יְהִי סָגִי בְּהֵאִי בְּרַכָּה לְחוּד פִּינּוֹן דְּאִין מְעַפְכוֹת הַבְּרַכוֹת זַא"ז - וְאַח"כ מְצַאֲתִי בְּשִׁמ"ע הַתִּנְיָא שְׁעַמַד בְּנָה בַה' תַּפְלָה וְתִירְץ דְּדוֹקָא לְעַנְיָן אִם אֵינּוֹ יוֹדַע כָּל הַבְּרַכוֹת רַק אַחַת מִהֶן אוֹ שְׁתֵּים וְאֵינּוֹ יוֹדַע כּוֹלָן לְעַנְיָן זֶה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין ר"ה לְכָל הַשְּׁנָה דְּבַר"ה מְעַכְבֵּ וְלֹא יֹאמַר אֶפְּלוּ מַה שְׁיִוְדַע וּבְכָל הַשְּׁנָה יֹאמַר מַה שְׁיִוְדַע אָבֵל לְעַנְיָן סִידוֹר הַבְּרַכוֹת אֵיף בְּכָל הַשְּׁנָה מְעַכְבֵּ עַכ"ד) - וְא"כ הָכָא נְמִי אִם דַּע"י שְׁלֵא הִזְכִּיר בְּתַחֲלָה הָוִי כְּמוֹ שְׁלֵא פִתַח בְּהַ בְּבִרְכָה א"כ חֲסֵרִין ג' בְּרַכוֹת הַרִאשׁוֹנוֹת וּמְעַכְבֵּ גַם בְּרַפַּת יו"ט וְאִין לָהּ שְׁיִנּוּי מְטַבְעַ יוֹתֵר מְזָה - אֱלָא וְדֵאִי מוֹכַח מְכ"ז דְּבְמָה שְׁלֵא זָכַר בְּתַחֲלָה אִם זָכַר בְּסוּף לֹא נִגְרַע תַּחֲלַת

הברכה ובעת שזכר לבסוף איגלאי למפרע דעלה הי' קאי תחלת הברכה וע"כ שפיר יוצא ביו"ט בתתם לבסוף וא"כ כ"כ בנ"ד גבי ברפת מע"ש פיון דבסוף חתם בשתייהן איגלאי למפרע דתחלת הברכה גם עלה הי' קאי וא"כ שפיר יוצא בברכה זו משום שתייהן פן נר"ל בפשיטות - איברא דיש להעיר ע"ז לכאורה מסי' נ"ט דמבואר שם דאם אמר אשר בדברו מעריב ערבים ולא אמר יוצר אור לא יצא וכ' שם המג"א דמייירי אף באם סיים פדינו יוצר המאורות אפ"ה אינו יוצא בזה והטעם פיון דתחלתו ואמצע הי' שלא פדין לא יצא ול"ד להא דסי' ר"ט דאם סיים פדין יצא התם מטבע קצר היא אבל הקא תיקנו מטבע ארוך והיא שינה מטבע שטבעו החכמים עכ"ד - וכתב שם הלבוש"ר בביתא דברי המג"א בזה"ל היינו לקח כוס שזכר בידו ואמר בא"ה כו' בפה"ג ותוף כ"ד אמר שהנ"ב דיצא אע"ג דל"ה רק החתימה לבד פראוי ותי' דהקא אם לא הי' רק הסיום לבד פראוי הרי שינה מטבע שטבעו החכמים דהמטבע הוא ארוך הייני פתיחה ונחתימה והוא קצרו שלא אמר רק החתימה לבד עיי"ש בבלבוש"ר - הנה מדברי הלבוש"ר משמע לכאורה פדברי הרב ז"ל הנ"ל דבזה שלא אמר בתחלה פראוי הוי כמושלא פתח בברכה וקיצר במקום שהי' לו להאריך - אף המחזה"ש שם ביאר דברי המג"א באופן אחר וז"ל המחזה"ש שם דהתם אין בברכה כ"א החתימה ולא תיקנו באמצע פלום והוא קלקל בחתימתו וכיון ששוב אמר שהנ"ב תיקון מה שקלקל אבל הקא תיקנו מטבע ארוך היינו שיוסיף הרבה דברים באמצע בין פתיחה לחתימה והוא קלקל במטבע באמצע הברכה אף דסיים וחתם פדין מ"מ לא תיקון אמצע הברכה עכ"ל - א"כ לפי דבריו אין העיכוב מפתח שלא פתח בברכה ורק דהעיכוב הוא משום דשינה באמצע מטבע אבל באמת הפתיחה נשארת על מקומה א"כ לפי"ז לק"מ על הא דסי' תפ"ז דדוקא הקא דבמקום יוצר אור אשר בדברו מעריב ערבים וכתב אמר פל הנוסח של מעריב עד גמירה רק תחת שהי' לו לסיים כפי הנוסח של מעריב ערבים סיים יוצר המאורות ע"כ שפיר כתב המג"א דלא יצא מפני ששינה באמצע הנוסח אבל בסי' תפ"ז דמייירי שאמר פל הנוסח של יו"ט אתה בחתנו והשיאנו רק דחיסר לומר ותתן לנו דשכח להזכיר את היו"ט ובעת החתימה שפיר חתם ביו"ט עכ"פ שפיר הוסיף בין פתיחה לחתימה בנוסח היו"ט ע"כ שפיר יוצא וכן הקא בנגידון שאלתנו אמר פל הנוסח של ברפת מע"ש רק דלא הזכיר הפיון שאכל א"כ בעת שזכר לבסוף וזכרו ואיגלאי מילתא למפרע דתחלת הברכה גם עלה הי' קאי וגם בנוסח באמצע הברכה לא הי' שום שינוי א"כ מהיכי תיתי לא יהי' יוצא וא"כ לפי"ד המהח"ש לק"מ מהא דסי' נ"ט על הא דסי' תפ"ז ודו"ק - אמנם דברי המחזה"ש צע"ג מאד דבפירוש כתב הרשב"א דהכלל של שינוי מטבע החכמים לו שייך רק דבאופן ששינה בפתיחה ובחתימה הייני שקיצר הפתיחה במקום שפותחת בברוך או שחיסר החתימה במקום שחותמת בברוך אבל באם שינה באמצע הנוסח לא מעלה ולא מוריד ועיין שם בארובה וכן הביא המג"א בעצמו בסימן ס"ד בשם הכ"מ וא"כ א"א לומר בטעם המג"א דהעיכוב היא משום דקלקל באמצע הברכה וע"כ המוכרח לומר פדברי הלבוש"ר בביתא דברי המג"א הנ"ל דע"י שלא זכר בתחלה הוי קיצר בפתיחת הברכה וא"כ יהי' ראי' לדברי הגאון הנ"ל - אף לפי"ז יהי' סתורה גדולה בש"ע מסי' נ"ט לסי' תפ"ז וכנ"ל - אמנם נראה לי לחלק בין האי דסי' נ"ט להא דסי' תפ"ז דהקא בסי' נ"ט מיגרע גרע טפי אשמר תחת יוצר אור שהי' לי למימר מעריב

עֲרֵבִים דְּלֹא שִׁינָהּ כָּלֵל לְכֹאן וְהוּא דָּבָר שְׂאִינוּ וְהוּי שְׂקָר מְוַחֲלֵט דְּהָא יוֹם הוּא וְלֹא לִילָה וְעִי"ז נִפְלָה בְּאַמְתָּ כָּל תְּחִלַּת הַבְּרָכָה דַּע"י שְׂאֵמֵר דְּבָר שְׂקָר פֶּסֶל כָּל הַבְּרָכָה שֶׁהִיא מִתְחִלָּה וְעִינן בִּלְח"מ פ"ח דְּבָרְכוֹת שְׂפַתְב ג"כ דַּע"י שְׂהַזְפִּיר מְעָרִיב עֲרֵבִים בְּיוֹם דְּהוּי שְׂקָר גָּמוּר גְּרַע טְפִי וְעִינן ג"כ בִּמְג"א ס' תפ"ט דְּהִיכָא דְאָמֵר דְּבָר שְׂאִינוּ גְרַע טְפִי וְנִרְאָה לְהַסְבִּיר הַדְּבָר דְּהוּי כְּמוֹ שְׂשַׁחֲט חֲטָאת לְשֵׁם עוֹלָה דְּפָסוּל דְּמִינָהּ מִחְרִיב בָּהּ פְּמִבְּנֹאֵר בִּפ"ק דְּזִבְחִים וְהַכ"נ פִּינֵן דְּהַזְפִּיר לִילָה בְּשַׁעָה שֶׁהִיא לִי לְהַזְפִּיר יוֹם ע"כ מְגַרַע כָּל הַבְּרָכָה שֶׁל תְּחִלָּה דְּמִינָהּ מִחְרִיב בָּהּ וְשִׁפִּיר כ' הַלְבוּש"ר דְּהוּי כְּמוֹ שְׂקִיצָר הַפְּתִיחָה - מִשָּׂא"כ שֵׁם בְּסִי"ז דְּמִינָרִי כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי לְמַעְלָה שְׂלֹא הַזְפִּיר יוֹם אַחַר בְּתַפְלַת יו"ט רַק שְׂגָם.

יו"ט לֹא הַזְפִּיר וְכִינֵן דַּע"כ"פ לֹא אָמֵר בְּתַחֲלַת הַבְּרָכָה דְּבָר שְׂאִינוּ לֹא הִחְרִיב בָּהּ וְלֹא גְרַעָה תְּחִלְתָּהּ וְהוּי רַק סְתָמָא וְסְתָמָה לְשִׁמּוֹן הֵן עוֹמְדִין פְּמִבְּנֹאֵר רִישׁ זִבְחִים וּבְסִי"ז נ"ט דְאָמֵר בְּפִירוּשׁ דְּבָר שְׂאִינוּ שִׁפִּיר פֶּסֶל כָּל הַבְּרָכָה כְּמוֹ בְּקִדְשִׁים בְּאֵם אָמֵר בְּפִירוּשׁ לְשֵׁם קָרְבָן אַחַר דְּלֹא עָלָה לְשֵׁם חוּבָה וּבְחֲטָאת פֶּסֶל לְגַמְרִי אֲבָל בְּסְתָמָא לְשִׁמּוֹן הֵן עוֹמְדִין וְא"כ בְּסִי"ז דְּמִינָרִי בְּסְתָמָא שִׁפִּיר יוֹצֵא יָדֵי חוּבָתוֹ בְּתַפְלָה זֹו וְלִדְעָתִי חִילּוֹק זֶה הִיא אֲמַת לְאַמְיָתוֹ שֶׁל תוֹרָה וּבְרוּךְ הַשֵּׁם שֶׁהָאִיר עֵינַי בְּזֶה וְדו"ק - וְהַשְׂתָּא בִּנ"ד נְמִי פִּינֵן דְּבָעַת שְׂאֵמֵר תְּחִלַּת הַבְּרָכָה וְלֹא הַזְפִּיר רַק מִינ א' וְאֵת מִינ הַשְּׁנַי לֹא הַזְפִּיר עַכ"פ לֹא אָמֵר דְּבָר שְׂאִינוּ א"כ לֹא נֶעְקָר עִי"ז תְּחִלַּת הַבְּרָכָה דְּהָא לֹא הִחְרִיב בָּהּ מִיָּדִי וְהוּי לְעַנְנֵן מִינ הַשְּׁנַי כְּסְתָמָא דְּלְשִׁמּוֹן הוּא עוֹמֵד וּבָעַת שְׂהַזְפִּיר לְבִסּוּף גַּם אֵת הַשְּׁנַי שִׁפִּיר יוֹצֵא דְּוָמִיא דְּסִי"ז תפ"ז וְדו"ק - וְאֵל יִתְעַקֵּשׁ הַמְתַּעַקֵּשׁ לֹוֹמֵר דַּל"ד שְׂאֵלְתִּינוּ לְסִי"ז תפ"ז דְּהָא פִּינֵן דַּע"כ"פ הַזְפִּיר מִינ א' א"כ תְּחִלַּת הַבְּרָכָה רַק עָלָה קֹאֵי וְל"ד לְסִי"ז תפ"ז דְּשֵׁם לֹא הַזְפִּיר כָּלֵל יוֹם אַחַר וְלֹא הִיא מוֹצֵא מְקוֹם לְחוּל עַל דְּבָר אַחַר וּמִתְלִי תְּלִי וְקֹאֵי עַד שְׂהַזְפִּיר לְבִסּוּף אֵת יו"ט וְחָלָה עֲלֵי ע"כ שִׁפִּיר יוֹצֵא מִשָּׂא"כ הָכָא דְּהַזְפִּיר מִינ א' וְלֹא הַשְּׁנַי ע"כ תְּחִלַּת הַבְּרָכָה רַק עָלָה קֹאֵי וְלִגְבֵי הַשְּׁנַי הוּי כְּבִלִי פְּתִיחָה - ז"א פִּינֵן דְּבְּאַמְתָּ הִיא בְּכַח הַבְּרָכָה שְׂהַתְחִיל לְכַרְךָ לְחוּל עַל שְׂתִיחָה אִם הִיא מְזַפִּיר שְׂתִיחָהּ בְּתַחֲלָה וְרַק מְשׁוּם דְּשִׁכַח לֹא הַזְפִּיר הַשְּׁנַי א"כ מַה"ת יְגַרַע כְּחָה שֶׁל הַבְּרָכָה וְשִׁפִּיר יֵשׁ לֹוֹמֵר דְּלִגְבֵי הַשְּׁנַי מִתְלִי תְּלִי וְקֹאֵי עַד שְׂהַזְפִּיר לְבִסּוּף וְאֵז נִתְגַּלָּה דְּמִתְחִלָּה גַּם עָלָה הִיא קֹאֵי וְל"ד לְסִי"ז ו"ט דְּשֵׁם בְּאַמְתָּ לֹא הִיא בְּכַח הַבְּרָכָה לְחוּל עַל לִילָה פִּינֵן דְּהוּא דְּבָר שְׂאִינוּ וְא"ש בְּהַבְּנַת הַדְּבָרִים בַּעֲזוֹה"י - וְעוֹד יוֹתֵר גְּדוּלָה מְזוֹ אֲנִי אוֹמֵר דְּאָרְף בְּאֲכַל מִינ א' מְזו"מ וּבְבְּרָכָה אַחְרוּנָה שְׂעַשֶׂה הַזְפִּיר בְּתַחֲלָה מִינ אַחַר שְׂהוּא ג"כ מְזו"מ רַק שְׂפַעַת לֹא אֲכַל מִינ זֶה וּבְסוּף הַבְּרָכָה הַזְפִּיר הַמִּין שְׂאֲכַל ג"כ נִרְאָה לִי שְׂיִצָּא וְל"ד לְסִי"ז נ"ט דְּקִי"ל דְּלֹא יִצָּא וְהַטַּעַם נִרְאָה לִי עַפִּי"ד הַשֵּׁם זִבְחִים דָּרְף ג' דָּאֵם שְׂחַט חֲטָאת חֲלָב לְשֵׁם חֲטָאת דָּם כְּשֶׁר וְאִינוּ מִחְרִיב בָּהּ וְהַטַּעַם מְשׁוּם דַּע"כ"פ לְשֵׁם חֲטָאת נִשְׂחָטָה וְהַכ"כ אִינוּ מִחְרִיב בָּהּ מִינ הָרֵאשׁוֹן שְׂהַזְפִּיר פִּינֵן דַּע"כ"פ לְשֵׁם בְּרָכָה דְּמַעֲזִין שְׂלֵשׁ אֲמָרָה וְכִינֵן דְּהַזְפִּיר הַמִּין לְבִסּוּף שִׁפִּיר יִצָּא אֲבָל בְּלֹא הַזְפִּיר כָּלֵל הַמִּין שְׂאֲכַל פְּשִׁיטָא דְּלֹא יִצָּא דְּהָא הַבְּרָכָה לֹא הִיא כָּלֵל עַל מַה שְׂאֲכַל וְשֵׁם הִיא הַכּוֹנֵנָה עַל הַחֲטָאת שְׂשַׁחֲט וְרַק שְׂחָשֵׁב עַל חֲטָאת אַחַר וְזֶה לֹא מְגַרַע פִּינֵן דְּשֵׁם חֲטָאת אֲחָד הִיא כ"כ הָכָא פִּינֵן דַּע"כ"פ הַזְפִּיר הַמִּין שְׂאֲכַל וְרַק בְּתַחֲלָה הַזְפִּיר מִינ אַחַר י"ל פִּינֵן דַּע"כ"פ הִיא בְּרָכָה מַע"ש לֹא מִחְרִיב בָּהּ וְיִצָּא - מִשָּׂא"כ בְּס' נ"ט בַּהִי לֹו לֹוֹמֵר יוֹצֵא אוֹר וְאָמֵר וּמְעָרִיב עֲרֵבִים הוּי כְּמוֹ שְׂשַׁחֲט חֲטָאת לְשֵׁם עוֹלָה דְּמִחְרִיב בָּהּ וְא"ל דְּהָא גַּם יוֹצֵר אוֹר עִם מְעָרִיב עֲרֵבִים שֵׁם אַחַת אֵית לְהוּ דְּזֶה תְּפִלָּה וְזֶה תְּפִלָּה - י"ל דְּז"א דְּהָא גַּם בְּשַׁחֲט

חטאת לשם עולה ושם אחת להו זהו קרפן וזהו קרפן ומה חילוק יש לכאורה בין שחט חטאת לשם עולה ובין שחט חטאת חלב לחטאת דם וע"כ דחילוק רב יש ביניהם דבשחט חטאת חלב לשם חטאת דם הוי הצד השונה שבהן בשתי פעמים א' השיווי מצד הקרפן שזה קרפן וזה קרפן והשיווי הב' ששניהן חטאת ורק חלוקין בשם וכיון דיש בהן רוב השיווי ע"כ לא מחריב בה משא"כ בשחט חטאת לשם עולה כיון דל"ה השיווי בהן רק באופן אחד לחוד ע"כ מחריב בה - וכמו כן בברכת מעין שלש בהזכיר בתחלה מין א' אחר שלא אכל פעת אבל הוא ג"כ מז"מ דמברכין עלי' מע"ש - א"כ ג"כ יש בהם שני אופנים בשיווי א' שזה ברכה וזה ברכה והב' דשניהן הוא ברכה מע"ש ע"כ שפיר דמי לשחט חטאת חלב לשם חטאת דם דכשר - משא"כ באמר תחת יוצר אור מעריב ערבים דשם ל"ה השיווי רק באופן אחד ששניהן הוויין תפלה ע"כ היא דמי לשחט חטאת לשם עולה דג"כ יש בהן צד שיווי ואפ"ה מחריב בה כו נראה לי ועיינן בשבולי דוד סי' תקפ"ט - עכ"פ בנ"ד ודאי אם נזכר לבסוף והזכיר גם את מין הב' שפיר יצא משום דהכל הולך אחר החיתום ואיגלאי מילתא למפרע דגם תחלת הברכה עלה הי' קאי דומיא דסי' תפ"ז כו נראה לפע"ד - ואין להקשות מסי' ר"ח דמבואר שם דאם אכל תפוחים ושתה יין אין ברכת הגפן פוטר את התפוחים אף שחזתם בעל הארץ ועל הפירות והטעם מבואר במג"א שם כיון דלא הזכירו בפתיחה אלמא דלא סגי בתמימה לחוד - י"ל דשאני התם דתפוחים לא הוויין מז' מינים דטעונים ברכת מע"ש ע"כ ודאי דתחלת הברכה לא עליוהי' הי' קאי ע"כ אף דבתמימה כלל אותן מ"מ כיון דלא הי' פתיחה בהן לא יצא משא"כ ה"כ דהיא מז' מינים דשנייכא בתחלת הברכה דהא באמת אם הי' מזכירה בתחלה גם עלה הי' קאי בזה שפיר י"ל דגם בסתמא אף בלי זכירה מתחלה עלה הי' קאי כיון דהזכירה לבסוף כמו דאמרו דזבחים דסתמא לשמן הן עומדים וא"ש בפשיטות - אף הו' קמייבא לי' בהא דינא דתפוחים הנ"ל כיון דכ' המג"א הטעם דלא יצא עם הסיום דועל הפרות משום דלא הזכירו מתחלה איך הדין אם באמת הזכיר התפוחים גם בפתיחה אם יצא בזה - ונראה לי דלא יצא כיון דקיי"ל דבמקום שאמרו לקצר אם האריך לא יצא דהוי שיווי ממטבע שטבעו החכמים והכ"נ כיון דהברכה אחרונה של תפוחים הוי בורא נרו"ח דהוא פתיחה בלי חתימה ואם כלל אותן בברכה דמע"ש דיש בה פתיחה וחתימה הוי לגבי ברכה דתפוחים שיווי במטבע דבמקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך וזה ברור ואמת לפע"ד - והנה יש להקשות ע"ד המג"א הנ"ל שכ' דמה"ט אינו יוצא בברכת על הגפן על התפוחים כיון דל"ה רק חתימה לחוד מה בכך דהרי מבואר במג"א סי' נ"ט שהבאתי לעיל דמה"ט ניחא בסי' ר"ט דסגי בסיום לחוד משום דל"ה ברכה כ"א בסיום וכיון דסיים פראוי יצא וא"כ הכ"נ בברכת התפוחים נמי נימא דבסיום לחוד הוי ברכה כמו בברכת שהנ"ב הנ"ל וכפירוש הלבוש"ר הנ"ל וא"כ ה"ה ה"כא כיון דסיים פראוי הי' צריך להיות סגי בסיום הברכה של מע"ש וכאשר באמת הביא הבית יוסף שם בשם פמה פוסקים דיוצא על התפוחים בסיום דועל הפירות וכתב הפ"ח הטעם מפח הפלל דהכל הולך אחר החיתום וצ"ע לכאורה - אף א"ש עפי"מ דקיי"ל דברכה שאין בה מלכות לא מקרי ברכה א"כ א"ש כיון דבתמימת הברכה דמע"ש ליכא מלכות ע"כ אינו יוצא בחתימה לחוד ול"ד לשאר ברכה דמע"ש דסגי בחתימה בלא מלכות משום דהי' פותחת במלכות וגם על הסיום קאי וכדברי תוס' ורא"ש גבי תפלה שהבאתי לעיל - אבל

לגבי תפוחים דהפתיחה לא קאי עלייהו פיון דנאמרה על ז"מ והם לא היו בכלל ז"מ וכמו שכתבתי לעיל א"כ ליפא בהוא רק ברכה בלי מלכות ול"ה ברכה פלל ע"כ באמת אינו יוצא בתמימה זו - ולפי"ז יהיו דברי הב"ח שכ' בטעמא דפוסקים דסוברים דין צא בתמימה גם על התפוחים משום דהפל הולך אחר החיתום צ"ע מה מהני חתימה בזו דל"ה בה מלכות ול"ה ברכה פלל וצ"ע - ומה שמהני החתימה בסי' ר"ט היינו משום דמייירי בתוכ"ד של תחלת הברכה ע"כ שפיר הני בה מלכות וא"ש ודו"ק - ונחזור לנדון שאלתינו והנה הרב הגאון מו"ה בן ציון הג"ל רצה לדמות דבר זה לפתח בחמרא וסיים בשכרא דיצא והוא דין דסי' ר"ט הג"ל - ולפע"ד אינו דומה להתם משום דשם אמר באמת פל נוסח הברכה פתיקונו ורק טעה במחשבתו ועיי"ש פרש"י ותוס' משא"כ הכא חיסר בגוף הברכה שלא הנפירו מתחלה - וע"כ אינו דומה לפע"ד רק לסי' תפ"ז וכמו שכתבתי וביארתי הענין ב"ה בארובה - ועוד אמר הרב הג"ל וקעלה לדינא דלכתחלה לא ינפיר גם לבסוף רק יעשה לה ברכה בפ"ע אחר שסיים הברכה בשביל המין שהתחיל לברך אבל בדיעבד אם הנפיר לבסוף יצא וכתב שמצא פן בספר שדי חמד בשם שני חכמי ספרד ולא נמצא שם טעם - ולפע"ד אין זה נכון וחוששני משום איסור ברכה שאינה צריכה והמג"א בסי' רט"ו כ' מש"ס יומא דהתירו לקרות דברים שכתב בע"פ כדי שלא לגרום ברכה שא"צ וכן הביא בשם הש"ל"ה ז"ל דאם הפירות כבר הם על השלחן לא יסירו אותן כדי שלא לגרום ברכה שא"צ וגם הכא פיון דיש לפניה דרף לפטור עצמה ע"י שתזכור לבסוף א"כ הני כמו שהפירות מונחים לפניה ומה גם על פי מה שבארתי לעיל דע"י שיזכור לבסוף יגלאי מילתא למפרע דתחלת הברכה גם עלה הי' קאי א"כ פשיטא דטפי עדיף דיכלל אותם לבסוף ממה שיעשה לה ברכה בפ"ע וכן עיין בב"ח יו"ד סי' י"ט שכתב בזה"ל לפי שאין נכון להרבות בברכות פל שאפשר לפטור עצמו בברכה אחת עכ"ל ועיין ג"כ בדבריו בה' חלה סי' שכ"ו מה שכתב שם מענין ברכה שאינה צריכה שצריף ליהרהר בזה מאד ועיין עוד בבאר שבע בשו"ת סי' ל"ז בענין ברכה שא"צ ע"כ פסק הג"ל אף שהביא שפן הספימו שני גדולי ספרד לפע"ד לא שמיצא לי פלומר לא סבירא לי רק כמו שכתבתי פן יש לעשות גם לכתחלה לכלול בסוף הברכה גם את מין השני ואז יהי יוצא די שניהן אפילו למצנה מן המובחר פן נלעפ"ד ועיין בתשובת בית יאודה לחכם מו"ה יאודא עאיי"ש הספרדי סי' ד' ודו"ק - נאם ידידו דו"ש ושל'ו תורתו ע"ע.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. אח"כ בא לידי השד"ח בשאלה וראיתי שכתב במערכת ברכות אות כ' וז"ל אכל שנים או ג' דברים מדברים הטעונים ברכה מעין ג' פגון מזונות ויין וענבים דהדין לכוללם יחד בברכה אחת על המחז' כו' ושכח בפתיחה ודילג א' או ב' מדברי' הג"ל וסמוך לפתיחה נזכר יסיים הברכה על הדברים שהנפיר בפתיחה ואח"כ יברך ברכה בפ"ע על הדברים שדילג ואם בדיעבד פלל בתמימת הברכה פל הדברים שהם אף שבפתיחה דילג מהני החתימה בלי פתיחה כ"כ הרב הפרדס בספר אות היא לעולם ח"א דף ל"ה סי' ל"ב והתחזיק על ידו המאוה"ג הרב פתח הדור בסי' ר"ח אות ט"ו עכ"ל השד"ח - אחרי מחילה מכ"ת סתם הדברים בעצתו דיסיים הברכה פה ואח"כ יעשה ברכה בפ"ע ונתן בזה טעות למעינינו דאף לפי פסק הני תרי רבנן הג"ל לא יפנוו הדברים גבי מזונות ויין וענבים דהא פסק הלחם רב והביאו בעל עטרת זקנים והבאה"ט

בסי' ר"ח דעל המחק' לחוד פוטרת יין ותמרי דמיסעד סעיד וה"ה ענבים א"כ אף אם יסיים בעל המחק' לחוד יצא ידי יין וענבים ובטח הזכיר תחלה על המחק' דכף היא הדין להזכיר תחלה על המחק' - וא"כ לא משפחת דין הג"ל רק בשני שאר מינים מז"מ פגון ביין ותמרי אבל במזונות ויין אם יעשה ברכה בפ"ע ודאי דיהי' ברכה לבטלה ובעיקר דין הג"ל כפר גלית דעתי העני' בפנים ודו"ק - סימן ל"ח.

החיים והשלו' אל כבוד מחו' הגאון המפרסים צדיק תמים כו' כקש"ת מו"ה יעקב יוסף גינו שליט"א אבדק"ק בוסערמין יצ"ו. ע"ד שחידש כבוד מחו' נ"י שקטן שעבד במקדש אין עבודתו פסולה והאריף לבאר דבריו להגוי ידוע לכהדרגנ"י שלא שמיע לי פלומר לא סבירא לי פנותי' וכמו שאבאר בס"ד בראיות ברורות ומן קרחות - דהנה תוכ"ד מחו' נ"י הוא משום דלא מצינו ששינה הפתוב לעפב עבודת הקטן ע"כ מזה דן דאין עבודתו מחולקת - הנה מלבד דלשון הש"ס בחולין כ"ד דקאמר מפאן אמר ר"א קטן פסול וכו' מורה דאף בדיעבד פסול דכן הוי משמעות תיבת פסול אם פי מזה עוד אין ראי' כ"כ דעיין בתוס' חולין כ"ז ע"א ד"ה השוחט דהביאו מהתוספתא דתני לשון פסול על לכתחלה עיי"ש א"כ כ"כ אפטר לדחוק ולומר דתני לשון פסול דוקא על לכתחלה - אמנם יש לי ב"ה ראיות ברורות ע"ז דקטן שעבד עבודתו מחולקת - ולכאורה הי' נראה לה"ר ממה דקיי"ל דשבת נדחה אצל קרבנות ולפי דבריו שעבודת קטן בדיעבד כשרה א"כ למה דוחה שבת נעבד ע"י קטן וכה"ג איתא בסו"פ ר' ישמעאל במנחות דמאן דסובר נקצר ביום פשר קצירת העמור א"ד שבת אף דמזונתה בלילה מ"מ פיון דביעבד פשר ביום א"ד שבת ועיי"ש ומהאי טעמא העלה הש"ף ביו"ד סי' רס"ב סק"ב דאם מל תוף ח' צריף להטיף דם ברית דאי לימא דמילתו כשרה א"כ למה דחתה שבת ועיי"ש - א"כ ה"ה לענין עבודה אי נימא כדברי מחו' הגנ"ל דעבודת קטן בדיעבד כשרה א"כ למה תדחה עבודה שבת יעבד קטן אלא ודאי מוכח דעבודתו פסולה ולכאורה היא ראי' נכונה - אמנם אחר העיון יש לדחות ראי' זו חדא שהרמב"ם לא סבירא לי' שיטת הש"ס דמנחות הג"ל וכמו שהוכיח הח"צ בסי' קס"ו במישור ועיי"ש (ובמקו"א פתבתי גם אני הצעיר מקור לדברי הרמב"ם מדוע לא הלך בש"י הש"ס הג"ל - משום דהסוגיא במנחות דף ס"ד בשחט כחושא דאומרים לו הבא שמינה לכתחלה הוי היפך הסוגיא דסו"פ ר"י הג"ל דהא הפחושא בדיעבד כשרה ואפ"ה מחללין שבת על מצנה דלכתחלה והרמב"ם פסק בה' שגגות פהאי סוגיא דדף ס"ד ע"כ לא פסק פהאי דסו"פ ר"י והוא הערה נכונה בעזה"י ולפי"ז יהיו הגני תרי סוגיות הג"ל סותרים זא"ז והיא הערה חדשה) גם דברי הש"ף שהבאתי בלאו"ה תמוהים שדימה הך דמל דתוף ח' להך דנקצר ביום הא לא דמי פלל דשם גבי העומר ל"ה רק מצנה לכתחלה אבל הכא במילה היא מבטל מ"ע דביום השמיני שהוא מ"ע בפ"ע דליה רק ביום השמיני והיא פליאה נשגבה על מאורן של ישראל מרן בעל הש"ף - ואחר החיפוש מצאתי שהפרמ"ג ביה שבת סי' של"א הרגיש בזה על הש"ף ועיי"ש וא"כ לפי"ז ממילא נפלה ראיתי מדברי הש"ס דסו"פ ר"י הג"ל - ועוד אמנא לדחות ראיתי הג"ל דהנה יש להקשות לכאורה על שי' רש"י בחולין י"ב מובא בלח"מ פ"א מה' פה"מ ה"ו ועיי"ש דסובר דקטן שוחט בקדשים אם מחשבתו ניכרת מתוף מעשיו א"כ לפי"ז קשה למה שחיתת קדשים דוחה שבת ישחוט קטן ונאופן שיהי' מחשבתו ניכר מתוף מעשיו דלשם קדשים הוא שוחט סו) ואין לומר פיון דבלאו"ה

יצטרף לחלל שבת בשאר עבודות וכיון דנתנה שבת לדחות אצל שאר עבודות נתנה נמי לדחות אצל השחיטה וכה"ג איתא שם במנחות סו"פ ר"י הג"ל ועיי"ש - ז"א דהא שם אמרינן דמשו"ה לא ממתנינן להקטיר חלבים עד שתחשוף משום דכבר דחתה השחיטה את השבת וכיון שנתנה שבת לדחות אצל השחיטה דחתה נמי אצל הקטרה ועיי"ש - והשתא אי נימא דהשחיטה יהי ע"י קטן א"כ ממילא גם הקטיר חלבים יהי בלילה ונמצא שלא יהי שום חילול שבת כלל (סז) ועוד נראה דיש לחלק בין אם כבר הודחה שבת פעם אחת דאז שפיר הסביר נותנית דידחה עוד הפעם אבל משום דעתיד לידחה נימא דגם קודם ידחה זהו נגד הסביר פמוכו עיין ברש"י שם סו"פ ר"י ונראה דיש מקום לחילוק זה אף הכא בנגידון דברינו לא צריף לחילוק זה כי לפי הג"ל לא יהי שום חילול שבת כנ"ל א"כ לכאורה היא קושיא אלימתא לדעת רש"י הג"ל למה ידחו הקרבנות שבת הא אפשר בלאו חילול שבת באופן שישחוט קטן וכנ"ל - אמנם באמת לק"מ עפי"מ דקיי"ל דשחיטת קדשים בעי שליחות פיזוע וא"כ א"א לשחוט ע"י קטן פיון דאין שליחות לקטן וא"כ א"ש ולק"מ מה שהקשיתי על רש"י ז"ל - וא"כ לפי"ז גם ראיתי הג"ל אינו ראי' מה שאמרתי דאם עבודת הקטן בדיעבד פשרה יעבוד הקטן בשבת ז"א דהא אפשר דכהנים שליחא דידן כמו שנסתפקו בש"ס בזה וא"כ א"א ע"י הקטן פיון דל"ה בר שליח - אבל בקרבן דידי' אפשר דשפיר אם עבד עבודתו פשרה וליכא ראי' כלל מעבודת שבת כנ"ל - ועפי"ד הג"ל יש לומר ישוב נכון בדברי רש"י בסוגיא דשליחות שפכת מנלן דשליחו של אדם פמותו בשחיטת קדשים ודייק מינה הפ"י שם דדעת רש"י דבכל שחיטת קדשים בעי שליחות וע"ז תמה מנא לי' לרש"י הא ועיי"ש שהאריך בזה - ועפי"י האמור א"ש דרש"י לשי' מוכרח לסבור פן דאל"כ וקשה למה ידחה שחיטת קדשים שבת ישחוט קטן ובאופן שיהי' מחשבתו ניכרת ממעשיו א"ו דבכל שח"ק בעי שליחות וא"כ א"י ע"י קטן ולק"מ ודו"ק - וא"כ לפי"ז לא הועלת' פלום בראיתי הג"ל פיון דשחיטת קדשים בעי שליחות ואין שליח לקטן - אמנם אפתי הועלתי קצת בזה דבקרבנות צבור בטח א"א ע"י קטן דהא לאו בני שליחות נינהו א"כ אפילו נימא כדברי מחו' נ"י דקטן שקיבל הדם אחר השחיטה פשר אפ"ה אין מקום לתרץ בזה את דברי הגאון מהר"מ בנעט ז"ל דכהן קטן יקבל את הדם כמו שרצה כמ"ע הדרגנ"י לומר פן משום דשם בשבת בקרבן צבור מיירי כמו שמבואר בדברי המהר"ם בנעט ז"ל דאלו בקרבן יחיד ל"ה ס"ד כלל לומר עדל"ת משום דזמנו אינו קבוע א"כ ימתין עד דאיכא פהו פשר וכיון דמיירי בקרבן צבור א"א ע"י קטן א"כ קמה גם נצבה תמיהתי על מרן הגאון מהר"מ בנעט ז"ל - (וכדי להבין על מה דברינו הג"ל סוכבים אמרתי להציע פאן כל הפלפול שהי' בינינו דהנה בשבת קל"ב אמרינן אלא אמר רב אשי כי אמרינן עדל"ת כגון מילה בצרעת א"נ פלאים בציצית דבעידנא דמעיקר לאו מקיים עשה אבל צרעת הנקצצת משום עבודה בעידנא דמעיקר לאו לא מקיים העשה דעבודה עכ"ל הש"ס (וקאי על מה דאמר מתחלה דצרעת דוחה עבודה עיי"ש) והקשה הגאון ר' מרדכי בנעט ז"ל ממה דאיתא בפסחים נ"ט דמותר למחוכ"פ להקריב קרבנותו אפילו לאחר תמיד של בין הערפים משום דעשה דפסח דיש"ב פרת דוחה לעשה דהשקמה עיי"ש - ובתוס' שם הקשו איה דוחה עשה דפסח לעשה דהשקמה הא ל"ה בעידנא דעשה דפסח יקיים בלילה ואעשה דהשקמה יעבור כעת ותירצו דמיירי באופן שישחוט לפסח קודם

שְׁהַקְרִיב קִרְבָּנֹתָיו דְּשׁו"ז עַל מַחו"כ וְא"כ אִם לֹא יִקְרִיב אַח"כ קִרְבָּנֹתָיו יִפְסֹל הַפֶּסַח
נִמְצָא דְבַעַת שְׁמִקְרִיב קִרְבָּנֹתָיו נַעֲשֶׂה הַפֶּסַח רָאוּי לְאַכִּילָה א"כ נִחְשָׁב כְּמוֹ שְׁמִקְרִיבִים
תִּיכְרַף עֲשֶׂה דְפֶסַח וְהוּי שְׁפִיר בְּעֵידָנָא ע"כ - וּעִפִּי"ז הַקְּשָׁה הַגָּאוֹן הַגָּ"ל דְּגַם בְּשִׁבְתָּ שָׁם
גְּבִי צָרַעַת נִימָא הֵכִי דְקִנְדָם יִשְׁחַט הַתְּמִיד ע"י זֶר דְשִׁחִיטָה בְּזֶר כְּשֶׁרָה אוֹ הוּא בְּעֲצָמוֹ
יִשְׁחֹט וְאַח"כ יִקְצֹץ בְּהֶרְתּוֹ נִמְצָא דָאֵם לֹא יִקְצֹץ לֹא יִהְיֶה מִי שְׁיִקְבֵּל אֶת הַדָּם וְיִפְסֹל
א"כ בְּעַת שְׁקוּצָץ בְּהֶרְתּוֹ נַעֲשֶׂה הַתְּמִיד רָאוּי לִיקְרַב וְא"כ שְׁפִיר הוּי עִי"ז בְּעֵידָנָא ע"כ
קו' הַגָּאוֹן מֵהֶר"מ בְּנַעֲט ו"ל בְּסִפְרוֹ מְגַן אֲבוֹת עַל הַל"ט מְלֹאכוֹת (שׁוֹב מְצָאֵתִי בְּסִפְרוֹ
מְשֻׁנָּה לְחֵם שְׁנַדְפֶס עוֹד בְּשִׁנַּת תְּקִי"א מֵהֶרַב מו"ה יְחִיאֵל מִיכָל מִיֵּאבְרוּב ו"ל עֵינֵי שֶׁה"ג
שְׁהֵבִיא סֶפֶר זֶה וְהִיא יְקָר הַמְצִיאוֹת כִּי לֹא נִדְפֶס שְׁנִית שְׁכָבֶר קִדְמוֹ בְּקוֹשְׁיָא זו) - סח)
וּע"ז תְּמַהֲתֵי עִפִּי"מ דְקִי"ל דְהַשְׁחִיטָה וְהַקְּבֵלָה צָרִיכִין לִהְיוֹת תִּיכּוּפִין זל"ז עֵינֵי בְּמַעֲלֵה
דָּף ב' בְּתוֹס' שָׁם - וְהִנֵּה שָׁם בְּשִׁבְתָּ עַכְצ"ל דְלִיפָא פִּהֵן אַחַר דַּאֲל"כ בְּלֹאוֹה"ה ל"ה אֲמַרְיִנֵן
עַדל"ת פִּינֵן דְאַפְשָׁר לְקַיִם שְׁנִיָּהֶם וְכִינֵן שְׁפֵן א"כ א"א לְשִׁחֹט בְּתַחֲלָה פִּינֵן דְלִיפָא מִי
שְׁיִקְבֵּל תִּיכְרַף אֶת הַדָּם - וּע"ז רְצָה כְּבוֹד מַחו"ה גַּנְ"י לֹמַר דְמִיִּירִי שְׁיֵשׁ שָׁם פִּהֵן קָטָן אֲשֶׁר
בְּדִיעְבַד אֵינֹו מְחַלְל עֲבוּדָה וּמ"מ פִּינֵן דְלִכְתַּחֲלָה לֹא אֲפֹשֶׁר שְׁפִיר שְׁיִיף לֹמַר עַדל"ת
וְהוּא יִקְבֵּל אֶת הַדָּם פִּינֵן דְלֹא אֲפֹשֶׁר בְּעֵנֵן אַחַר וְא"כ שְׁפִיר הַקְּשָׁה הַגָּאוֹן הַגָּ"ל וְעַל זֶה
סוֹכְבַּ כָּל פְּלִפּוּל הַגָּ"ל) - מְדִי דְבָרֵי בְּזָה אֲעוֹרֵר דְבָר מַה שְׁרָאִיתִי בַח"ס יו"ד ס' רצ"ו
שְׁרָצָה לֹמַר דָּאֵם שְׁחַט אֶחָד שְׁלֹא מִדַּעַת בְּעֵלִים הַקְּרִבֵן כְּשֶׁר וְעִי"ש - וּמְדַבְּרֵי תוֹס'
קִידוּשֵׁין כ"ג לֹא מִשְׁמַע כֵּן דְכַתְּבוּ בַד"ה דְאַמַר רַב הוּנָא דָּאֵי נִימָא דְדוֹקָא שְׁלוּחֵי דִידֵן
נִינְהוּ אֵי הַקְּרִיב שְׁלֹא מִדַּעַת בְּעֵלִים הַקְּרִבֵן פֶּסוּל וְעִי"ש - וְא"כ בְּשִׁחִיטָה דְלִכ"ע דְּוִקָא
שְׁלוּחֵי דִידֵן נִינְהוּ כְּמוֹ שְׁפֶתַב בְּנו"ב קָמָא אַה"ע ס' נ"ו בְּתַשׁוּבַת הַגָּאוֹן מֵהַמְּבוּרְג ו"ל
וְכֵן מוֹכַח מִמְשַׁמְעוֹת הַח"ס דְסוֹבֵר כֵּן א"כ פְּשִׁיטָא דְפֶסוּל אִם שְׁחַט שְׁלֹא מִדַּעַת בְּעֵלִים
כְּמוֹ דְמוֹכַח מְדַבְּרֵי תוֹס' הַגָּ"ל דְהִיכִי דְבַעֲי שְׁלִיחוֹת דְבַעַל וְלֹא הוּי פֶּסוּל וְצ"ע עַל מְרֵן
ו"ל שְׁלֹא הִרְגִישׁ בְּזָה - שׁוֹב מְצָאֵתִי בַח"ס ס' ש"א שְׁחֹזֵר מְזָה וְכַתֵּב דְבַאֲמַת הוּא פֶּסוּל
וְלֹא הֵבִיא דְבָרֵי תוֹס' הַגָּ"ל רַק גְּבִי קָטָן הוּא מְסוּפֶק אִם שְׁחַט קָטָן קְרִבֵן שֶׁל גְּדוֹל מִדַּעַתוֹ
אִם נִפְסְלָה עִי"ז וְהִנֵּיחַ הַדְּבָר בְּסִפְקָא עִי"ש - וְלִדְיִדִי הַדְּבָר פְּשִׁיטָא דְלִדַּעַת רַש"י דְסוֹבֵר
דְקָטָן שׁוֹחֵט בְּקִדְשֵׁים אִם מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיכָר מִתּוֹף מַעֲשָׂיו ע"כ מוֹכְרַח דְשִׁחִיטָתוֹ פֶּסוּל בְּקְרִבֵן
אַחֲרִים דַּאֲל"כ קָשָׁה לְמָה שְׁחִיטַת קִדְשֵׁים דוֹחָה שְׁבַת יִשְׁחֹט קָטָן א"ו דָּאִף בְּדִיעְבַד פֶּסוּל
פִּינֵן דַּל"ה בַּר שְׁלִיחַ וְא"כ לִיפָא מְקוּם כָּל לְסַפִּיקוֹ שֶׁל מְרֵן ו"ל דְלִשִׁי תוֹס' דְלִיפָא
לְקָטָן שׁוֹם מִחֻשְׁבָּה א"כ מִמִּילָא דְפֶסוּל פִּינֵן דְשִׁחִיטַת קִדְשֵׁים צָרִיף מִחֻשְׁבָּה וְלְקָטָן לִיפָא
מִחֻשְׁבָּה וְע"כ דְסַפִּיקוֹ אֲזִיל לְדַעַת רַש"י וְלַרַש"י ע"כ מוֹכַח כְּנ"ל דַּאֲל"כ לְמָה עֲבוּדָה
דוֹחָה שְׁבַת וְז"ב וּפְשׁוּט בְּעִינֵי וְדו"ק - וְעַתָּה אֲפָנָה בַעֲזַה"י לְעִיקָר דְבָר מַה שְׁהַעֲלָה
דְבִדִיעְבַד עֲבוּדַת קָטָן אֵינָה מְחֻלְלַת אֲשֶׁר לְדַעַתִּי אֵינָה אֲמַת וְאֵינָה מְכַוֶּנֶת לְהַלְכָה וְכְמוֹ
שְׁאַגִיד בַּס"ד סט) ל"מ לְדַעַת הַרְמַב"ם וְתוֹס' מוֹבָא בְּלַח"מ בְּרִישׁ פֶּרֶק א' מִפּה"מ דְסַבְּרֵי
דְאַפִּילוֹ אִם מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיכָרַת מִתּוֹף מַעֲשָׂיו אַפ"ה לֹא מְצִי לְשִׁחֹט מִשׁוּם דְלֹאוּ בְּנֵי כְּנָנָה
נִינְהוּ א"כ פְּשִׁיטָא דְקָטָן שְׁעֵבֵר עֲבוּדָתוֹ פֶּסוּלָה מִשׁוּם דְכָל עֲבוּדוֹת קִדְשֵׁים בְּעִי כְּנָנָה
וְקַטְנִים לֹאוּ בְּנֵי כְּנָנָה נִינְהוּ וְזֶה אֲמַת וְכַרְוֵר אֲלִיבִיָּהוּ - רַק אֲפִילוֹ לְדַעַת רַש"י דְסוֹבֵר
דְבְנֵי כְּנָנָה נִינְהוּ בָּאֵם מִחֻשְׁבָּתוֹ נִיכָרַת בְּמַעֲשֵׂיהֶם י"ל דְּוִקָא בְּשִׁחִיטָה דְלֹא בְּעִי כְּהוֹנָה
אַבְל בְּשִׁאֵר עֲבוּדוֹת דְבַעֲי כְּהוֹנָה גַּם לְדִידֵי קָטָן פֶּסוּל וְיֵשׁ לִי רַאֲי' בְּרוּרָה ע"ז מִש"ס

דְּנֻבֵי חַיִּים דְּרַף צ"ט ע"א דְּאֶמְרֵינָן שֶׁם דְּקָטָן אֵינוֹ חוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי מְשׁוּם דְּכַתִּיב הִפְהֵן הַמְחַטָּא רְאוּי לְחִיטּוּי חוֹלֵק אֵינוֹ רְאוּי לְחִיטּוּי אֵינוֹ חוֹלֵק וְקָטָן א"ר לְחִיטּוּי עֵי"ש וְכו' עַד בְּעֵי רַב אֲשֵׁי טָמֵא בְּקִרְבָּנוֹת צְבוּר מֵהוּ שֵׁיחֲלֹקוּ מִי אֶמְרֵינָן הַמְחַטָּא אָמַר רַחֲמָנָא וְהָאֵי נָמִי רְאוּי לְחִיטּוּי אוֹ דְלָמָּא רְאוּי לְאֶכִּילָה בְּעֵינָן וְעֵי"ש - וְהֵנָּה בְּרַש"י שֶׁם ד"ה מֵהוּ פֶתֶב דְּמִיָּרִי בְּקִרְבָּן צְבוּר שֶׁהִקְרִיבוּ טְהוּרִים וְקָמְבַעֲיָא לִי אֵי פְלָגִי מְנִי' לְהָאֵי טָמֵא הוּאִיל וְרְאוּי לְחִיטּוּי דְּצְבוּר דּוּחָה טְוִמְאָה אוֹ דְלָמָּא רְאוּי לְאֶכִּילָה בְּעֵינָן אֲבָל בְּהִקְרִיבוּ טָמְאִין לָא קָמְבַעֲיָא לִי דְהָרִי אֵינוֹ נֶאֱכָל בְּטוֹמְאָה עַכ"ל רַבִּינוּ רַש"י ז"ל - וְהֵנָּה זֶה כְּפִיר הַקְּשִׁיתִי כָּאֵן קו' נָאָה וְהוּא לִפ"ד רַש"י שֶׁכְּתִב דְּמִיָּרִי בְּהִקְרִיבוּ פְהָנִים טְהוּרִים וְלִפִּי"מ דְּאִתָּא בְּב"ק ד' ק"י דְּהִיכָא דְּאִיכָא טְהוּרִין מִי מְצִי עֲבָדֵי עֵי"ש - וְלִפִּי"מ דְּאֶמְרֵינָן כָּאֵן בְּש"ס נְבָחִים דְּמִשׁוּ"ה טְבוּל יוֹם אֵינוֹ חוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי אַף דִּיהֵי' רְאוּי לְחִיטּוּי בְּלִילָה אַחַר הָעֶרֶב שֶׁמֶשׁ דְּבַעֲיָנָן שֵׁיחֵי' רְאוּי לְעִבּוּדָה בְּשַׁעֲת הַקְּרָבָה וְכֵן פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם בִּפ"י מִמַּעַה"ק הִי"ד עֵי"ש - א"כ לִפִּי"ז קָשָׁה מְאֹד מֵה קָאָמַר גַּבִּי בְּעֵי דְרַב ר' אֲשֵׁי מִי אֶמְרֵינָן הַמְחַטָּא א"ר וְהָאֵי טָמֵא מְחַטָּא הוּא ז"א פִּינּוֹן דְּמִיָּרִי בְּדְאִיכָא טְהוּרִין א"כ טָמְאִין לָא מְצִי עֲבָדֵי א"כ ל"ה רְאוּי לְחִיטּוּי וְהוּא הָעֶרָה עֲצוּמָה לְדַעֲתִי - וְאֵין לוֹמַר לִפִּי דְבָרֵי הַמְהַרְשֵׁ"ל בִּיבְמוֹת דְּרַף ל"ג דְּהָעֵלָה דְּאַף דְּקִי"ל דְּטוֹמְאָה הַנְּדַחָה בְּצְבוּר וְא"כ הִיכָא דְּאִיכָא טְהוּרִין טָמְאִין לָא עֲבָדֵי מ"מ אִם עֲבַד טָמֵא אַף בְּמִקּוּם דְּאִיכָא טְהוּרִין אֵין עִבּוּדָתוֹ מְחֻלְלָת עֵי"ש - א"כ לִפִּי"ז אֲפֹשֶׁר לוֹמַר דְּשִׁפִּיר מְקָרִי רְאוּי לְחִיטּוּי פִּינּוֹן דְּבִדְעֵבַד עִבּוּדָתוֹ כְּשֶׁרָה וְל"ד לְטְבוּל יוֹם דְּעִבּוּדָתוֹ מְחֻלְלָת - ז"א דְּאֵי אֶמְרַת פִּינּוֹן דְּבִדְעֵבַד כְּשֶׁר מְקָרִי רְאוּי לְחִיטּוּי א"כ בְּב"ק שֶׁם דְּאֶמְרֵינָן דְּטָמֵא אֵינוֹ מְשׁוּי שְׁלִיחַ פִּינּוֹן דְּאִיהוּ לָא מְצִי עֲבִיד וְאִמְאֵי נִימָא פִּינּוֹן דְּבִדְעֵבַד כְּשֶׁר מְקָרִי מְצִי עֲבִיד אֲלָא ע"כ פִּינּוֹן דְּלַכְתְּחֵלָה אֵינוֹ יְכוּל לְעִשׂוֹת אֵינוֹ רְאוּי מְקָרִי א"כ גַּם כָּאֵן גְּמִי פִּינּוֹן דְּרַק בְּדִיעֵבַד כְּשֶׁר אֵינוֹ רְאוּי לְחִיטּוּי א"כ קָשָׁה טוֹבָה מְאִי קָאָמַר הָאֵי נָמִי מְחַטָּא הוּא וְצַע"ג - וְא"ל דְּהַסְוִיגָא דְּהִכָּא בְּנְבָחִים אֲזִיל לְמָאן דְּסוּבְר דְּטוֹמְאָה הַנְּדַחָה בְּצְבוּר א"כ שִׁפִּיר מְצִי עֲבָדֵי אֲפִילוּ בְּמִקּוּם טְהוּרִין כְּמוֹ דְּמִבְּנָאָר בְּש"ס יוֹמָא ד"ו וְכַתּוּס' בְּב"ק שֶׁם - ז"א חֲדָא דְּרַש"י נִקְט בְּלִשׁוֹנוֹ טוֹמְאָה דּוּחָה צְבוּר מְשַׁמַּע דְּנַחֲתִית אֲפִילוּ לְמָאן דְּסוּבְר טוֹמְאָה דְּחִי' בְּצְבוּר וְאֲפִילוּ אֶמְרַת דְּשִׁיגְרָא דְּלִישְׁנָא נִקְטִי וְלָא דוּקָא נִקְט - מ"מ קָשָׁה מְשׁוּם דְּרַבִּינָא פּוֹשֵׁט הָאֵי הַאֲיִבְעָא וְהוּא סוּבְר בְּיוֹמָא בְּהִדְיָא דְּטוֹמְאָה הַנְּדַחָה בְּצְבוּר וְא"כ שִׁפִּיר קָשָׁה קוֹשְׁיִיתִי הַנְּ"ל ע"כ קוֹשְׁיִיתִי מִכְּפָר - וְהֵנָּה כְּפָר הַרְצִיתִי הַדְּבָרִים לִפְנֵי גְדוּלֵי דוּרִינוּ הִי"ו (הֵנָּה עוֹד בִּימֵי בְּחֵרוּתִי בְּהִיּוֹתִי בְּחוּר צְעִיר הַקְּשִׁיתִי קוֹשְׁיָא הַנְּ"ל לְכַמָּה גְדוּלִים רְאִישֵׁי הַגּוֹלָה גַּם לִפְנֵי הַגָּאוֹן מוֹפֶת הַדּוֹר בַּעַל פְּרִי הַשְּׂדֵה הַרְצִיתִי קוֹשְׁיָא זוֹ וְעָלִי רְמָז בְּפָרִי הַשְּׂדֵה ח"ד ס' ל"ג אוֹת ב' שְׁנֵשְׂאֵל עוֹד בְּקו' הַנְּ"ל מֵת"ח א' מַגְּאֲלִיצִיאַן אֲבָל לָא בְּבִיאוֹר כ"כ כְּמוֹ שֶׁהַקְּשִׁיתִי אֲנִי דְּהַשְׂאֵל הַנְּ"ל הַקְּשָׁה בְּקִצְרָה לְרַש"י דְּכ' דְּמִיָּרִי דְּהִקְרִיבוּ טְהוּרִין א"כ טָמֵא לָא הִי' יְכוּל לְהִקְרִיב בְּעַת הַזֹּאת וּמֵהַסְוִיגָא מְשַׁמַּע דְּבַעֲיָנָן שֵׁיחֵי' רְאוּי לְחִיטּוּי כְּשַׁעֲת הַהִקְרָבָה וְלָא זָכַר פֶּלֶל מֵהַסְוִיגָא דְּב"ק הַנְּ"ל - וְע"ז הַשֵּׁיב הַגָּאוֹן ז"ל דַּע"י הוּאִיל ר"ל אֵילוּ לָא הִי' כְּהֵן טְהוּר הִי' יְכוּל לְהִקְרִיב מְקָרִי רְאוּי לְחִיטּוּי ע"י הוּאִיל כְּמוֹ דְּקִי"ל בְּעֵלְמָא דְּאֶמְרֵינָן הוּאִיל - וְלִפְע"ד בְּתִירוּצוֹ לָא יִסְפִּיק לְתַרְץ קוֹשְׁיִיתִי דַּא"כ דַּע"י הוּאִיל חֲשׁוּב בְּר חִיטּוּי א"כ לְמָה שֶׁם בְּב"ק לָא חֲשִׁיב מְצִי עֲבִיד ע"י הוּאִיל נִימָא נָמִי פִּינּוֹן דְּלוּלִי פְהָנִים טְהוּרִים מְצִי עֲבִיד מְצִי עֲבִיד מְקָרִי כְּמוֹ דְּמְקָרִי כָּאֵן בְּנְבָחִים מֵה"ט רְאוּי לְחִיטּוּי וּמִמ"נ יוֹקְשָׁה אוֹ סוּגְיָא דְּב"ק אֵי

אסנגיא דנבחים אם לח דנחלק בין מצי עביד ובין ראוי לחיטוי דע"י הואיל מקרי שפיר ראוי לחיטוי אבל מצי עביד לא מקרי אבל זה דוחק - גם מה שכתב שם בפרי השדה הנ"ל דהסנגיא דנבחים יספור טומאה הימרה בצבור פבר מןפרה ממה שכתבתי בקושיותי דשם מרא דשמעתא של הפשטן הוא רבינא והוא סובר דטומאה הודחה בצבור א"כ קו' הנ"ל במקומה עומדת) - ובקנין העבר הרציתי והעליתי קושיא הנ"ל לפני כבוד הגאון מופ"ה מטאלטשווע בעל ספרי יד יצחק והשיבני דשפיר י"ל פמו שרציתי לומר עפי"ד הרש"ל הנ"ל פיון דביעבד פשר מקרי ראוי לחיטוי והביא סמוכין לזה משחוטוי חוץ דקיי"ל דבענין שיהא ראוי לפנים אפ"ה היכא דרק בדיעבד פשר מקרי ראוי לבא לאנהל מועד כמו שכתבו תוס' בחולין דף מ' סוף ע"א ולא דמי להא דבב"ק דשם לענין מינוי שליחות מיירי ושם צריך שיהא מצי עביד השתא בשעה דמשני שליח דכן משמע לשון הש"ס בגזיר דף י"ב וכיון דלכתחלה א"ר להקריב לא מצי משני שליח דהא רצונו לעשות שליח על לכתחלה וזה לא מצי עביד וא"ש עכ"ל הטהור בתשובתו אלי והדברים כנים ואמיתיים בחילוקי בין סנגיא דנבחים לסנגיא דבב"ק ודו"ק - והשתא לפי האמור שהוכחנו היכא דביעבד פשר מקרי ראוי לחיטוי ומה"ט מקרי טמא בקרבנות צבור ראוי לחיטוי בש"ס שם אף דלכתחלה לא הי' ראוי פיון דאיכא טהורין רק פיון דביעבד פשר חשוב ראוי לחיטוי והסברא אמיתית כמו שהביא הגאון הנ"ל ראי' מתוס' חולין לענין שחוטוי חוץ דתלוי ג"כ בסברא דראוי - א"כ אי נימא כדברי הדרגנ"י דעבודת קטן בדיעבד פשר א"כ נמי ראוי לחיטוי קרינו בי' ולמה קאמר שם בגמרא דמה"ט קטן אינו חולק בקדשים משום דתלוי בראוי לחיטוי וקטן א"ר לחיטוי אלא ע"כ דעבודת קטן גם בדיעבד פסולה א"כ שפיר אינו ראוי לחיטוי מקרי א"כ הרי בהדיא ראי' מוכרחת דעבודת קטן פסולה והיא ראי' אלימתא שאין עלי' תשובה לפע"ד וכן פשוט לי לאמת ולהלכה ברורה דקטן שעבד עבודתו פסולה - ומה שהוקשה לכבוד מחו' הא בקדשים בעינו שנייה עליו הכתוב לעכב והיכן מצינו שעיקב הכתוב בעבודת קטן - נראה בס"ד דגם זה לא קשה דלא מבעי' לר' ישמעאל ור' משרשיא בריש פ"ב דנבחים דילפו דזר מחלל עבודה מק"ו דבע"מ דאוכל מחלל עבודה זר דלא אוכל לא כש"כ וכן ר' משרשיא אתי לה מק"ו דיושב עיי"ש א"כ לדידהו פשוט י"ל דקטן אתי מק"ו הנ"ל מה בע"מ דחולק בקדשים מחלל עבודה קטן דא"ח בקדשים לכ"ש ואפילו תימא דאית אינה פירכא להאי ק"ו כמו דפריך שם הש"ס לר"י ור' משרשיא או ללוי דיליף זר מוינזרו מ"מ שפיר י"ל דקטן מחלל עבודה משום דבאמת מצינו ששינה עליו הכתוב לעכב וכמו שאומר בס"ד - והוא דבנבחים צ"ט שם אמרינו אמר קרא כהן המחטא אותה יאכלנה ודרשינו מינה מה יאכלנה יחלקנה ראוי לחיטוי חולק א"ר לחיטוי א"ח והנה בקידושין נ"ד ע"א איתא וכן במנחות דף ע"ג מדכתוב גפי חלוקת קדשים איש כאחיו ודרשינו איש חולק ואפילו בע"מ ואין קטן חולק ואפילו תם ועיי"ש ולכאורה קשה לי מאד לפי"מ דדרשינו בנבחים הנ"ל מה יאכלנה יחלקנה ראוי לחיטוי חולק וא"ר לחיטוי א"ח א"כ למה לן האי איש למעט קטן מחלוקה ת"ל דא"ר לחיטוי ומפילא נשמע דאינו חולק והוא קו' גדולה לכאורה - אף בהערת כבוד מחו' נ"י א"ש מאד - די"ל דכוננת הקרא הי' להודיע עוד הפעם דקטן א"ר לחיטוי ומשו"ה קטן אינו חולק בקדשים ולפי"ז האי דכתבה התורה מיעוט מיוחד לקטן שא"ח בקדשים אף דכבר נשמע מקרא דיאכלנה הנ"ל היא היא

השינה לעפב בעבודת קטן דחלוקה בראוי לחיטוי תליא וא"כ שפיר מצינו שינה לעפב בעבודתקטן וא"ש מאד בס"ד - וכן על דרך זה נראה לתרץ קושיא השני' שהקשה אדברי תוס' קידושין ל"ג שפתבו מדגלי קרא משמע דאשה פסולה לעבודה והקשה ג"כ הא בעינו שינה לעפב - ולפי האמור מתוך שפיר עפי"ד הכ"מ בפ"י ממעה"ק הי"ז שהביא קרא על מה דפסק הרמב"ם דאין אשה חולקת בקדשים מדכתיב לכל בני אהרן תהי' ולא לבנות אהרן עיי"ש - ונמי קשה למה לן קרא ע"ז פיון דדרשינו בזבחים מאי יאכלנה? חלקנה ראוי לחיטוי חולק וא"ר לחיטוי א"ח ונשים נמי אינו ראויין לחיטוי וממילא מומעטין מחלוקת קדשים - אמנם עפ"י האמור א"ש דבזה עיפב עליהו הפסוק דיהי' עבודתן פסולה וא"ש הפל בעזה"י ולק"מ - ומה שדקדק פבוד הדרגנ"י מתוס' זבחים ממה שהקשו אמאי לא חשוב התנא בע"מ ושת"י יין ותי' משום דכתוב חילל בהדיא - ואי אימא דגם קטן חילל עבודה אפתי קשה אמאי לא חשוב התנא קטן א"ו דקטן שעבד עבודתו פשרה עכ"ד - לדעתי אין בזה פדי שבועה להעלות ע"י דקדוק קל בדברי תוס' דין חדש דיש לומר דתנא ושייר והא דלא תי' באמת פן על בע"מ ושת"י יין משום דעדיפא מזה מתרצו שוב ראיתי במנחות דף נא"ו בתוס' בד"ה שקמץן שתירצו באמת פן ודו"ק פי ב"ה פל דברינו נכונים ומכונים להלכה בס"ד - ובזה אצא ואומר שלו' לו ולתורתו מנאי המל"ח הפותב בבית א"א הרב המפלג שליט"א - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

אחרי מופלג בשנים בא לידי על שעות אחדים ספר שדי חמד וכעת לא אנפור איזה חלק ובאיזה מקום ראיתי שם פלפול גדול בענין זה אם קטל מחול עבודה ולא אדע אם פינונתי באיזה דברים לגדולים אשר נמצאים שם ודברים הללו וגם השני סימנים שאח"כ כתבתי בימי בחרותי בהיותי כבר עשירים ובהיותי יושב בבית א"א שליט"א ובמחוסר ספרים מאד ובאם פינונתי באיזה דבר להנמצא שם מאד אשמח אשר ה' הניחני בדרך האמת - סימן ל"ט.

עוד למחול הגאון הנ"ל. ועל השנית שהביא קו' העולם בש"ס חולין כ"ד אהא דקאמר שם בש"ס יכול יהא פהגים נפסלין בשנים ת"ל אשר ללויים לויים נפסלין בשנים ואין פהגים נפסלין בשנים עכ"ד הש"ס שם - ומקשין בזה דל"ל קרא למעט פהגים מפסול שנים ת"ל מדכתיב איש למעט קטן ואי ס"ד דנפסלים בשנים עד כ"ה איף שינה לכתוב למעט קטן הא אפילו פשיצא מפלל קטנות ונעשה גדול עדיין הוא פסול עד כ"ה ע"כ - ובהשקפה ראשונה עלה ברצוני לתרץ דשפיר צריף קרא למעט קטן אף באופן דאמרת דכהן מפסל בשנים עפ"י דקיי"ל דסריס הוי קטן עד שעברו רוב שנותיו עיין נדה ד' מ"ו וחז"מ סי' ל"ה וא"כ י"ל דצריף איש למעוטי קטן סריס דמשום שנים הי' פשר פיון דכבר עבר שנת למד אפ"ה פסול משום קטן פן עלה בדעתי בראשונה - אף הדרנא פי דעל זה לא צריף קרא דסריס מומעט מקרא דבמ"ע ובכלל בע"מ היא וכמו דאיתא בתוספת דבכורות פ"ה עיי"ש - אמנם הפשתי ברמב"ם בה' ביאמ"ק ולא ראיתי שיהשבו בהדי מומים האי סריס חמה המובא בתוספתא הנ"ל ובאמת היא פליאה נשגבה מאד על רבינו הרמב"ם דהשמיטה בספרו היד וצע"ג - עכ"פ ודאי דלא ע"ז אתי קרא דאיש למעט קטן דזה מומעט ממילא דהוי בכלל בע"מ - ועכשיו עלה שוב בדעתי לקיים תירוצי והוא לפי"מ דקיי"ל בבכורות דף מ"ג דאיכא בין מומא ובין האסור משום דאינו שנה לזרעו של אהרן דאם הוא פסול מטעם מומא אז מחלל עבודה אבל אם הוא פסול מטעם

שאינו שונה לזרעו של אהרן אז אינו מחיל עבודה וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מביאמ"ק עיי"ש - ונראה דהא דמיפסל בתוס' הג"ל סריס חמה נמי רק משום דאינו שונה בזרעו של אהרן והוי ממומין המינוחדים לאדם משום דלא מצינו שיהי' מום אצל בהמה וא"כ לפי"ז אינו מחיל עבודה (ולפי"ז צריף לומר דהאי פסול דתני בתוספתא ל"ה רק לכתחלה וכדברי תוס' חולין שהבאתי בסי' דלמעלה דלפעמים תני בתוספתא על דבר שהוא רק לכתחלה לשון פסול) א"כ לפי"ז שפיר י"ל דצריף האי קרא דאיש למעט סריס מאי אמרת דבלאו"ה מומעט מקרא דבע"מ ז"א דמפח אי' דבעימ לא מחיל עבודה כנ"ל ומפח קטן הוא מחיל עבודה וא"ש - אף הא אינו ברור לי דסריס חמה לא יהי' בכלל מום גמור דפוסל ג"כ בבהמה משום דהתוספתא פתב סתם דפוסלין באדם וקשוב ג"כ סריס חמה ולא פתב דכשרין בבהמה פאשר פתב שם בסוף פירק ה' על איזה מומין שחשב פוסלין באדם וכשרין בבהמה ומדלא פתב ג"כ פן אצל סריס חמה נראה דגם בבהמה פסול וא"כ לימא לדברינו הג"ל אכל הא נדאי צע"ג דלא הביא הרמב"ם פלל האי דינא דסריס חמה לא גבי מומי אדם ולא גבי מומי בהמה וצ"ע - אחר מופלג בשנים מצאתי וראיתי בספר ארץ חמדה בדרושי האור חדש בסוף הספר שהביא בשם חתנו שתי לקו' העולם הג"ל כדברינו דצריף המיעוט לבגבי סריס ונראה הדברים לתלמידו הנתיק הגאון מו"ה בצלאל ראנשבורג ז"ל ופלא שפלם לא עמדו על דברינו הג"ל דע"ז לא צריף קרא דבכלל בע"מ היא וצ"ע - ועפ"י פשוטו נראה לתרץ קו' העולם הג"ל עפי"ד הכ"מ בפ"ג מה' פלי מקדש הי"ז שכתב דהאי דלוי פסול עד למ"ד שנים היינו דוקא לעבודת השיר דהוא חכמה גדולה אבל לשאר עבודות הוא פשר מעת שנעשה גדול מ"ג שנים ואילף ועיי"ש - כ"כ י"ל דהא דרצה הש"ס בס"ד לומר דכהן יהי' פסול בשנים היינו ג"כ בעבודות הקשות שיש בהן חכמה גדולה ללומדה כמו קמיצה מליקה וחנופה דאמרו במנחות י"ח שהן עבודות קשות שבמקדש וצריף לימוד יתירה בזה פסול עד למד' אבל לשאר עבודות באמת פשר משיהא איש דומיא דלוי דכשר בעבודות הקלות דדיו לבא מן הדין להיות פגדון וא"כ לפי"ז שפיר צריף קרא דאיש למעט מן שאר עבודות וזה פשוט ואמת ודו"ק - וכן לפי החילוק שכתב עוד שם בכ"מ דדוקא לעבודה המינוחדות לו פסול עד למ"ד אבל באיקראי מותר לו לעבוד אף קודם ל' וא"כ גבי פהו נמי דוקא בכה"ג פוסל שנים וא"כ שפיר צריף קרא לפסול אף באיקראי וכן לפי היש אומרים שהביא הכ"מ דדוקא במדבר הי' פוסל שנים בלוי אבל בשילה ובית עולמים לא הי' פוסל פלל וא"כ שפיר צריף קרא על בנן שילה ובית עולמים ולק"מ ודו"ק - ה"ק ישפר שלמה טייקטהאל.

סימן מ'. שלישיית למחו' הגאון הג"ל.

אחדשה באהבה, בדבר קושיות הגאון מהר"מ בנעט ז"ל שכתבתי לו במכתבי הקדום שהקשיתי עליו דאיה אפשר לשחוט הא ליכא מי שיקבל את הדם תיקף אחר שחיטה עכשיו עלה בדעתי אולי לא יזיק מה שלא יקבל תיקף ולא יקבל פל הדם דלא הוי לעיכוב רק למצוה והיכי דא"א בענן אחר לא מזיק - ע) אמנם נראה לומר עצה דשפיר יש לקבל פל הדם ועפ"י מה דסובר רבי יוחנן בנבחים פ"ז דכלי שרת מקדש הפסול פגון אם קיבל פסול את הדם בכלי שרת מתקדשת לכתחלה ליקרב עיי"ש בפרש"י א"כ י"ל דשפיר אפשר לשחוט כדברי הגאון ויקבל זר את הדם בכלי שרת ומתקדשת הדם ויהי'

ראוי ליקרב ואח"כ יקוץ הפהו בהרתו וינעבדו ויאפילו לדברי תוס' שם דחולקין על רש"י וסוברין דאם קיבל פסול אין מתקדשת רק לענין הדם אבל את הבשר אסור להעלות עיי"ש ומפני שיותר בתוס' מנחות ד"ז אפ"ה י"ל דשפיר יש לעשות כן פיון דעכ"פ הדם פשר ועיקר פפרה בדם תלוי פדאמרינו בנבחים ד"ו ויקיים עשה דתמיד בדם - ולשי' רש"י ורמב"ם בפ"ג מפה"מ פל הקרבן פשר נדאי דאפשר לעשות פן א"כ א"ש דברי הגאון הג"ל ודו"ק - ולא אמנע מלהעלות עלי גליון מה ששמעתי ממורי הגה"ק בנש"ק מו"ה שלום דוד אונגאר אבדק"ק זאבנא יע"א בעה"מ שו"ת יד שלום (וכעת בעת העתקת הפתבי יד הוא שנה ראשונה על עלותו בשמי מרום ויהי' שפתותיו דובכת ע"י מה שאזכור תי' אמיתי לקו' הגאון הג"ל בשמו) שאמר בשוב קו' הג"ל עפי"מ דמבואר בנבחים נ"ט דמזבח שפגם פל הקדשים שגשחו עליו פסולין וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מפה"מ הכ"ב - והטעם פתב הרמב"ם ומבואר בגמרא שם משום דאין מזבח לזרוק עליו ונדחה ואינו חוזר ונראה - וכמו כן י"ל בגדון קו' הגאון ז"ל פיון דבשעת השחיטה ליפא מי שיקבל הדם ולזרוק א"כ נדחה תיקף הקרבן א"כ אף דע"י הקציצה יהי' שוב פהו מ"מ פיון דנדחה בעת השחיטה שוב אינו חוזר ונראה ומשו"ם א"א לעשות כן - אבל שם בפסחים לא נדחה הפסח פלל במה שהיו שוחטין אותו קודם הקרבת הקרבנות פיון דבאמת זמנו הוא בליילה ולעת פזאת יהי' ראוי לאכילה אבל הכא תיקף בשעת שחיטה יהי' נדחה וא"ש עכ"ד ודפח"ח - ואני מצאתי סמוכין לדברי מורי הג"ל מתוס' קדשים בפ"ק דכריתות שפתב בהא דאמר רבי יוחנן הפריש קרבן והמיר דתו וחזר ועשה תשובה דפסל מטעם דיהוי נכתב הגאון בתו"ח דדמי להא דמזבח שפגם וא"כ א"ש האי תירץ דזה דומה לו ממש ודו"ק - עוד רגע אחד אדבר מענין לענין באותו ענין שדברתי בתחלת דברי במכתבי הא' בענין חלוקת קדשים - והוא דהנה הרמב"ם בפ"י ממעה"ק בסוף הפ"ק פתב וז"ל קרבן צבור הבא בטומאה אעפ"י שהטמאין מקריבין אותו אין חולקין עם הטהורין לאכול לערב מפני שאינו ראויין לאכילה עכ"ל הרמב"ם ז"ל - וראיתי בכ"מ שם שנתקשה מאד בהבנת דברי הרמב"ם הללו דמשמע מלשונו שהטמאין היו מקריבין בעצמם את הקרבן וע"ז קשה הא קיי"ל וכן פסק הרמב"ם בעצמו דקרבן הבא בטומאה אינו נאכל עיי"ש שדחקו עצמם מאד הר"י קורקוס והכ"מ לפ"ש דברי הרמב"ם ז"ל - ולדעתי הענין הי' נראה לפ"ש דברי הרמב"ם עפ"י פשיטו ולא צריח להוציא דברי הרמב"ם מפשוטן - והוא לפי"מ דקיי"ל דהפשט ונתוח ושחיטה פשרה בפסולין וכן פסק הרמב"ם בה' ביאמ"ק וכן פתב רש"י בקידושין ד' נ"ג - והנה בטעם דקרבן הבא בטומאה דאינו נאכל הוא משום דהבשר נטמא והוי בשר קדש שנטמא דאסור באכילה וקאי באי לאו דכל שפקדש פסול ה"ז בבל תאכל עיין פסחים כ"ד - א"כ לפי"ז יש לפ"ש דברי הרמב"ם באופן זה קרבן צבור הבא בטומאה (היינו שפל הפהנים הם טמאים וא"כ דוחה טומאה) אעפ"י שטמאין מקריבין אותן (פוננתו בזה דבאמת פהנים טמאין היו מקריבין אותו פיון דליפה פהו טהור אבל השחיטה והפשט והנתוח לא הי' נעשה על ידן רק ע"י בע"מ טהורין שהיו שם דדברים אלו פשרים בפסולין והפהנים הטמאין לא היו נוגעין פלל בפשר רק את האימורים היו מקריבין וא"כ לא נטמא הבשר ושפיר ראוי לאכילה לבע"מ טהורין וכה"ג אמרו בש"ס בב"ק ק"י אימא לבע"מ טהורין ועיי"ש) אין חולקין עם הטהורין (היינו בע"מ טהורין אשר הם אוכלין הבשר פיון דלא נטמא) לאכול לערב

משום דאינון ראויין לאכילה - ולפי זה דבריו מתפרשין מאד בלי שום דוחק כלל ואני תמה מאד על גדולי עולם הנ"ל שלא נחתו בזה וצ"ע - ונראה לפרש יותר דברי הרמב"ם דלקאורה קשה מה הביא לרמב"ם לפרש פסקא הנ"ל דמייירי באופן זה דוקא - ונראה משום דלא ניחא לי לומר לדעת רש"י בנבחים צ"ט שהבאתי לעיל דמייירי שהקריבו טהורין א"כ טמאין לא מצי עבדי כמבואר בק"ק ק"י ושוב לאמקרי הטמאין ראוי לחיטוי וכמו שהקשיתי לעיל ולא ניחא לי בספרא דלעיל שפתי פיון דבדיעבד פשר מקרי ראוי לחיטוי ע"כ מוקי לה איהו באופן הנ"ל ובאופן זה שפיר הוויין ראוי לחיטוי דבאמת הוה הוה המקריבין ומפני שהיטב דברי הרמב"ם פמין חומר ודו"ק פי הוא דבר יקר בעיני ודו"ק - ועפ"י האמור ותנרין נמי קו' הים התלמוד שהרעיש את העולם בקושנייתו בב"ק ק"י דאמר רבא שם אימא לבע"מ טהורין שפאותו משמר - והקשה הגאון הנ"ל לפי"מ דקיי"ל דקרבו הפא בטומאה אינו נאכל וכיון דשם מייירי דליכא טהורין א"כ פא בטומאה ואינו נאכל כלל ע"כ קושנייתו וסייגים שם דלית נגר ובר נגר דלפרקנהו עיי"ש - ובאמת עפר אני תחת פפות רגליו הטהורים וכ"ש שאניני נגר ולא בר נגר אעפ"י כעלתה בידי ב"ה די השיב קושנייתו העצומה הנ"ל עפ"י הביאור שביארת דברי הרמב"ם הנ"ל ובאופן זה ממש מייירי שם בבב"ק הנ"ל דהפנהים הטמאין לא היו נוגעין כלל בקרבו רק התעסקו בו בע"מ טהורין בשחיטה בהפישט ובגתוח ולא נטמא הבשר כלל אעפ"י שכל הפנהים היו טמאין א"כ שפיר היתה נאכלת וא"ש ומינושב מאד קושניית הים התלמוד ודו"ק היטב ועיין בנו"ב תנינא סי' פ"ו בחא"ח בשם פכו ז"ל ודו"ק עא).

והנני חותם ברגשי הכבוד בכרפת כ"ט הלא פה דברי המל"ח הדו"ש וש"ת ע"ע פ"ק האלאס תרס"ה לפ"ק. ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן מ"א. בעזה"י.

בשבת פ"ב ת"ר נ"ח איש וביתו והמהדרין גר לכל או"א והמהדרין מן המהדרין כו' עכ"פ מדינא סגי בנר א' לכל לילה ואינך הוי מטעם הידור מצוה - וקשה לי הלא קיי"ל בב"ק ט' ובש"ע סי' תרנ"ו דהידור מצוה ל"ה רק עד שליש ואיך קבעו בחנוכה להלקה הידור גדול כזה דמצד הדין סגי בח' גרות לכל חנוכה ומדליקין ל"ו שהוא בשלשה רביעית יותר ומה גם לשי' הרמב"ם ז"ל הוא הרבה יותר ויותר והוא חדוש גדול ועוד לא ראיתי מי שיעורר בזה - ואולי לחיבוב פרוסימי ניסא קבעו להלקה הידור כזה - ויותר נראה עפ"י מ דמבואר בספרים דנר חנוכה מרמז על אור תורה וגבי תורה אמרו בביצה ט"ו מזונותיו קצובים מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות בניו לת"ת ושבתות וי"ט שאם מוסיף מוסיפים לו עיי"ש - ע"כ לרמז ע"ז תיקנו הידור גדול כזה להורות שפאן גבי ת"ת אין להידור שיעור שאם מוסיף מוסיפים לו והגבול שנתנו בהידור מצוה עד שליש הוא דוקא בשאר מצות ולא כן בת"ת דהוא אפילו יותר משליש ואין לה שיעור למעלה - והטעם נראה לי משום דנדאי מה שאמרו מזונותיו של אדם קצובין לו ונדאי דאף הוצאת מצות בכלל דגם הוצאות המצות קצובין לו חוץ מאלו דחשב שם בגמרא היינו הוצאות שבת ויו"ט ות"ת דאל"כ דגם שאר הוצאות מצות אינם קצובין הו"ל לגמרא לומר סתמא הפל קצובים חוץ מהוצאות מצות ומדפרט דוקא אלו שלשה משמע דרק אלו השלשה לא נקצב וכיון שכן דהפל נקצב אפילו הוצאה של מצוה צריך גבול עד כמה להדר כדי שלא

יחסר לו מצד אחר והם ברוח קדושם שיערוו דהגבול הוא שליש ותינח זה גפי שאר מצות דנקצב הוצאותם - משא"כ אלו שלשה דאין גבול להוצאותם ממילא דכ"כ אין גבול בהידורם ושפיר מחיוב להדר ולהוציא בכל מה שיכול להדר פן נראה לי בעזה"י בטעמא דמילתא וממילא דשפיר קבעו חיוב ההידור בתנופה שהוא תורה להלכה אף שהוא הרבה יותר משליש ומכש"כ לדברי הרמב"ם אין לה שיעור פלל ולפי תוספות אנשים יתוסף ההידור ודו"ק ולפי דרכנו למדנו דגם הוצאת שבת ויו"ט אינם נכללים בגבול דהידור שאמרו עד שליש ולגביהו ג"כ החיוב להדר עד האפשרות בלי גבול - וממוצא דברינו יתבארו דהצדק עם האיר ות"ש שהשיגו על הבית הלל במה שאמר על מה שהובא במג"א ריש ה' שבת בשם הצ"צ דאם הערלים מיקרין את הדגים דנכון לתקן שלא יקנו דגים והב"ה פתב דעד שליש אין לעשות תקנה משום דע"כ הגבול של הדור מצנה והם השיגו עליו דמשום תקנת השבתות יש לעשות גם בפחות משליש ועיי"ש בדבריהם וכן בדברי האשל אברהם להגה"ק בעל דע"ק בהגהות שהאריף בזה נפלאות - ולפי דברינו הנ"ל אין מקום פלל לדברי הב"ה משום דהגבול של שליש שנתנו בהדור מצנה הוא דוקא בשאר מצות ולא כן בהוצאת שבת דאין גבול להוצאה כ"כ אין גבול להידור וא"כ אין חילוק בין פחות משליש ליותר משלוש ואם יש מקום לתקנה זו גם בפחות משליש יש לתקן ודו"ק ובדרושיי לחנופה הארכתי עוד יותר בזה בדברי טעם בס"ד - ה"ק ישכר שלטה טייכטהאל.

סימן מ"ב. נשאלתי בפכד שנוצלה בכירה תחת קדרה שעומדת על הכירה עם תבשיל במגולה בלי הפסק מה דינה של הקדרה עם תבשיל שבה ע"כ השאלה.

תשובה. יען שמאד הנני גבוה בהאי דינא דמחבת המוכא בסי' צ"ב אמרתי אשיחה וירוח לי בעזה"י - מקור לדבר זה הוא בתשו' הרא"ש פלל כ' וז"ל הרא"ש ז"ל בני שיחתי נשאלת על אילפס חולבת אם יכולין לתת למטה בכירה תחת הקדרה של בפשר - נראה לי שאסור ואפילו בדיעבד ואם נעשה הייתי אוסר הקדירה כי הזיעה העולה מן האילפס הוא כמו חלב פדתנו בפרק ב' דמכשירין מרחץ טמאה של מים שאובין זיעתה טמאה וטהורה כו' בריכה שבבית והבית מזיע מחמתה אם טמאה זיעת הבית שמחמתה טמאה כו' מפל הליו שמעינו דזיעה היוצאת מן הדבר חשובה פאותו דבר נמצאת זיעת האילפס חולבת היא פחלב והני לי פטפת חלב שנופלה על קדרה מבחוץ שאוסר הקדרה ואפילו יש בקדרה ס' פנגד הטפה כי הטפה אוסרת פל סביבותי אלא שרבינו מאיר זל הי' אומר אם יש בתבשיל שבקדרה ס' פעמים ס' של הטפה מותרת אמנם צריך לידע אם הקדרה רותחת מקבלת זיעה דשמה חום הרתיחה שבה מעכבת מלקבל הזיעה והכא יש לחוש שהאילפס שתחתיה מבטל ומונעת רתיחת העליונה עכ"ל רבינו הרא"ש ז"ל בתשובה - ובעניי לא זכיתי להבין את פל דברי רבינו בתשובה הנ"ל תחלה במה שכ' מפל הליו שמעינו דזיעה היוצאת מן הדבר חשובה פאותו דבר - לא אדע איך פונתו בזה במה שנקט לדבר פשוט שפל היוצא מן הדבר הוא פמותו אם הם דברים כפשוטים יוקשה לי מאד בסוגיא דנפש דהוצרף קראי דיהיו משקין היוצאין פמותן ואם אומרין פן על זיעה שהוא הרבה פחות בערף מן משקה ואמרין דזיעה של דבר הוא פמותו א"כ כש"כ דמשקה היוצא מן הדבר דצריך להיות פמותן וא"כ למה לי קרא ע"ז דהרי בזיעה ליכא קרא אפ"ה אמרינו פן מסבא - וגם דשם בסוגיא דנפש מבואר דזוקא בהני דגלי קרא

אמרנו דהיוצא הוי פמותן ולא בשאר דברים ולדברי הרא"ש הי' צריך להיות פן בכל דבר מפת סבא - וכמה פרפורים פרפרו הגאונים, רבותינו גדולי האחרונים בדין חדש בענין שר ויי"ש אם הוי חמץ וחדש עיין עליהם מובא בקצרה בשע"תסי' תמ"ב ובשד"ח באריכות עיי"ש ולפ"ד הרא"ש ז"ל הי צריך להיות לדבר פשוט - ועוד בכמה מקומות בש"ס אמרו זיעה בעלמא היא והסברתי לי לעצמי ביאור דבר זה כמו מים דביעא דהוי מים בלי טעם ואחרי מןפ"ג מצאתי בריטב"א חולין צ"ט שכתב פן וא"כ למה לא ניא גם פאן גבי זיעה דמחבת פן - והרא"י שהביא הרא"ש ממכשירין י"ל דשאני התם דשם תלוי במים וכיון דעכ"פ מים הוי שפיר מכשיר משא"כ באיסור והיתר דתלוי בטעם דלמא דליפא בה טעם פלל ורק פמיא בעלמא היא וכמו שמשמע מלשון חכז"ל שאמרו זיעה בעלמא היא וכפירוש הריטב"א הג"ל ולמה יהי' אסור וצע"ג - הא חדא שהקשיתי בה - ועוד תמוה לי שהרי הא דמכשירין מייירי שפבר נהפך הזיעה למים ונופל על הפרי כמו שרואין בחוש שבבית הפרחץ נופלין טפות מים המתהוין מן הזיעה אבל אפתי מנא לן שגם ההבל והענן טרם שנהפך לממש יחשב כמו הדבר עצמו - ויותר הי' לו לרבינו הרא"ש ז"ל להביא מן פ"ה דמכשירין דתנן התם המערה מחם לחם כו' מצונן לחם דמכשיר ופירש הרע"ב ז"ל משום דהבל הוי כמשקה עיי"ש - אבל באמת גם משם ליפא ראי' ואדרבא איפא ראי' להיפך דהא שם הוי הטעם לרמב"ם ורא"ש גופו מפניך פן מטעם ניצוק דבצירוף ניצוק עולה ההבל למעלה עם משקה גופא אבל בלי ניצוק אין בהבל שום ממש כמו שפניך שם בתיו"ט וכן הוא בפרמ"ג סי' ק"ה מש"ז סק"ו עיי"ש - והנה קושיא דלעיל מ"ט לא הביא הרא"ש מפ"ה דמכשירין יש ליישב קצת משום די"ל דשם מייירי דבא הזיעה מגופו של דבר בלי אמצעי משא"כ הכא באילפס בא הזיעה מחלב באמצעות האילפס כי מייירי אפילו ליפא באילפס חלב פעת וכמו שכתב הרא"ש שם בתשובה ע"כ הביא מפ"ב דמכשירין מהא דזיעת מרחץ דשם ג"כ לא בא הזיעה מהמים בעצמו רק באמצעות הכותל ואפ"ה הוי כמו מים א"כ גם פאן באילפס פן נר"ל ליישב קושיא הג"ל - אבל אפתי יוקשה הא לא דמי לשם דשם בפרחץ הוויין מים גמורים ובא ממים טמאים ע"כ טמא - אבל אפתי מנא לן הכא דהוי רק הבל וענן עשן דיש פם כ"כ דיהי' בנותן טעם וצע"ג בעיני להבין דעת קדושים מרן הרא"ש ז"ל - ועוד לא זכיתי להבין במה שכ' הרא"ש אמנם צריך לידע אם הקדרה רותחת מקבלת זיעה דשפא חום הרתיחה שבה מעפכת מלקבל הזיעה והכא יש לחוש דאילפס שפתתי מבטל ומונעת רתיחת העליונה עכ"ל - והדברים הללו הם קשה הבנה לאדם רזי השכל פמוני מה מסתפק רבינו אם הרתיחה מעפכת הקבלת הזיעה הא הוא משנה מפניך שפ"ה דמכשירין דזה סברת הת"ק המערה חם לתוך חם דטהור מהאי טעמא דהתם שלמעלה מעפכת את החם דלמטה - ואם תדחוק בנפשך דהאי ושפא שכתב הרא"ש קאי על תיבת והכא שכתב למטה ור"ל דהספק היא דאולי האילפס מבטלת החום של קדרה שלמעלה באופן שמסיר את המונע - גם זה אינו דע"כ לא אפטר לומר דמבטלת לגמרי דהא עומדת על הפירה ומייירי שהקדרה ג"כ רותחת כמו שכ' הרא"ש בעצמו וע"כ דהספק הי' שפא דהאילפס מבטלת קצת את רתיחת הקדרה שלמעלה עד שהיא גוברת עלי' פן הי' ספיקו של הרא"ש ז"ל - אך אם גם פן הי' ספיקו של הרא"ש ז"ל ג"כ קשה הא באמת זה דעת ר"ש שם במשנה דהמערה דהתחתון גוברת על העליון

ות"ק פליג עליו ונהלכה כת"ק א"כ בכל אופן שתפרש דברי הרא"ש ז"ל ינקשה עליו מה חידוש הוא בספיקו הא הוא משנה מפונרשת בפ"ה דמכשירין הנ"ל והוא ז"ל לא הזכיר כלל דדבריו מפונרשין שם ולא עשה שום רמז רמיזא למשנה הנ"ל סוף דבר דברי רבינו הרא"ש ז"ל סתומים לפני וצריך לי לעשות רב בפירושו דבריו וצע"ג - עב) והנה רבותינו בעלי התשובות מגדולי האחרונים שלפנינו הביאו בשם הריב"ש בס' רנ"ה שכתב דהזיעה היוצאת ממשקין חמין הוי כמשקין ועיניתי בריב"ש שם וראיתי שכתב בזה"ל ומה שאמרת שאין פאן עצמות יין אלא הזיעה שלו זה הי' בזיעה היוצאת מחמת הליחות שלא ע"י חום וכדתנן בפ"ב דמכשירין זיעת הבתים בורות שיחין ומערות טהורה אבל הזיעה היוצאת מן המשקין החמין ה"ה כמשקין עצמם וכדתנן התם המרחץ טמאה וזיעתה מטמאה הבריכה שבבית והבית מזיע מחמתה אם טמאה זיעת כל הבית שמחמת הבריכה טמאה כו' וכבר הביא זה הרמב"ם פ"ק י' מטו"א וכתב בלשונו כל העולה מן החמין משקין הוא חשוב וכן בפרק כל הפשר בברייתא דטיפת חלב שנפלה על חתיכת פשר תני התם אמר רבי נראין דבריו בשלא ניער ולא פיסה דאלמא כל שפיסה הקדרה ה"ה פאלו ניער אותה וזה מפני ההבל העולה מן הקדרה וכשהוא מכוסה ההבל מתפשט בכל החתיכות והטעם מתערב בכלן כמו אם ניער אותה וכלל את פלן בתוך הרנוטב עכ"ל של הריב"ש ז"ל - הנה מה שחילק הריב"ש בין זיעה הבא מן החום לזיעה שבא שלא מן החום והוציא זאת ממתני' דמכשירין שם - גם זאת לא ידעתי מאין מוכח זאת שם במכשירין דתלוי בזה ואין שם זכר לזה דהרי שם תלוי רק באם העיקר מים הם טמאים או לא אבל אין מוכח כלל שיהי' מיירי בחמין ואי מפני שהזכירו מרחץ וסתם מרחץ הוא חמין הרי הזכירו ג"כ בריכה וסתם בריכה ל"ה חמין עיי"ש במתני' וברמב"ם פ"י מטו"א ולא תמצא שם שום זכר שיהי' בחמין דוקא הדין כן ובאם יהיו המים קרים לא יהי' הדין כן וצע"ג - ואם תפרש דברי הריב"ש דכונתו הי' דשם במקומות הנ"ל מפונרש דזיעה הוי כמים וסתם זיעה מתהנה דוקא ע"י חום והיינו דאמר דמשקין היוצאין ע"י חמין וזיעה יוצא ע"י חמין הוא גם ז"א דהא הוא בעצמו הביא בתחלת דבריו דאיתא זיעה מחמת הליחות - וגם מוכח משם דשם היינו טעמא דטהורה בזיעת הבתים כו' מפני שאינן באים ממקור טמא משא"כ באינן שבאים ממים שאובין והמקור טמא גם הזיעה טמא ולא נמצא שם זכר דמיירי שהזיעה נתהנה ע"י חום ודו"ק שם ותמצא בדברי ע"כ גם דברי רבינו הריב"ש נעלמו ממני - וגם הרא"י שהביא מפרק כל הפשר דזיעה הבא ממשקין חמין הוי כמשקין עצמן ג"כ לא הבנתי דשם הוי לגמרי מילתא אחריתא דשם אנו דנין אם הטעם של חלב נתפשט בכל הקדרה או נבלע רק בחתיכה לחוד שנפלה עלי' - ע"ז קאמר בגמרא אם ניער וכיסה אז מוליך ההבל הטעם של הטפה או הטפה עצמה בכל הקדרה וזה דבר המוכן היטב פיון דהזיעה עכ"פ הוא דבר לח בעצמותה אף שיהי' רק מיא בעלמא סגי לזה שיוכל להוליך הטפה בכל הקדרה עיין בר"ן בשמעמא דט"ח ובבדק הבית בתוה"ב בסוגיא דט"ח - אבל מאין נשמע מפאן שיהי' בזיעה טעם בעצמותה כמו בקדרה עצמה אתמהה ע"כ גם דברי אדונינו הריב"ש פליאים בעיני אחרי המחילה מעצמותיו הקדושים וצע"ג - אולם יש לדון כן ממה שהביא בשם הרמב"ם שכתב בפ"ז מהט"א שהעשן העולה מן החמין משקין הוא חשוב - אבל גם מזה לא מוכח על ההבל לחוד וכמו שכתבתי לעיל על הרא"ש דהרי הרמב"ם כתב שם כן רק בצירוף ניצוק אז

יש בכת להקבל להעלות גם מן המשקה אבל זולת הניצוק אין בהקבל ממש וכמו שפכת התיו"ט ובהקדא פתב פן הפרמ"ג בסי"ק"ה שהבאתי לעיל דתרונוייהו צריכין ועיין פרמ"ג בהנהגות או"ה שהביא בשם משאת משה דבאוקלין ל"ש זיעה וע"כ התיר לשותות טיטון מנר חלב וכתב דמה שפכת המרדכי מובא ברמ"א סימן ק"ה דאסור לערות מכל שמן לגר של חלב הוי משום ניצוק עיי"ש - הרי דהניצוק מועיל ולא ההקבל וזיעה וא"כ גם דבר זה צ"ע - אבל עכ"ז מפני קושיא או קושיות אין לדחות דבר שנקבע פן בש"ע להלקה פסוקה וכיון דדינו של הרא"ש בהא דמחבת נקבע להלקה צריכין אנו לקבל דבריו הקדושים באימה וביראה ולתלות הקושיות בקוצר השגתינו (עג) ומ"מ נרויח בזה לומר דכל הענין הוא חידוש ואין לה בו אלא חידושו (וכה"ג פתב הב"ח בסי"ק"ח לענין ריחא) ובואו ונחזיק עפי"ז בדברי הפרמ"ג שהעלה דדוקא זיעת משקין אוסר ולא זיעת אוכלין - ומה שמקשין עליו מאו"ח סי' תנ"א דמבואר שם פיסוי של ברזל שמשמין אותו על חררה שנאפת על הכירה שצריף ליבון פי ברוב פעמים נוגעת בו ועוד שהוא מזיע מהקבל החררה שתחתיו עכ"ל הטור שם הרי דגם באוקלין שניף זיעה - וגם הפרמ"ג עצמו הרגיש בזה אבל הביא אח"כ שם בסי' תנ"א בשם הג"ל דדוקא במשקין ולא באוקלין משמע דלא חש להא דכיסוי - והטעם נראה לי משום דבאמת כבר קדמו להפרמ"ג במה שהעלה דבאוקלין ל"ש זיעה הת"ח כלל ל"ה ס"י שפכת וז"ל ואפשר לומר דהואיל והנאפה תחתיו הוא יבש אינו מעלה זיעה כמו קדירה ולכן לא קיבל רק ריחא בעלמא שא"ב ממש עכ"ל - הרי שפכת בפירוש דבדבר יבש לא שניף זיעה - והנה המנחת יעקב שם בס"ק כ"א הקשה מטור או"ח הג"ל דמשמע דערף פדבר יבש יש זיעה ותי' בזה ג' תירוצים ועיי"ש וכל התירוצים מועילים ג"כ להסיר הקושיא מעל הפרמ"ג שהעלה דבאוקלין ל"ש זיעה ולק"מ - ואם פי הת"ח כ' דבר יבש והפרמ"ג העלה אף בחלב מהותף שהוא דבר לח נראה להשוות הת"ח עם הפמ"ג דבדבר יבש שכ' הת"ח לאו דוקא וסיפא דוקא שפכת כמו "קדירה" דמשמע דדוקא "קדירה" דיש בה רוטב שהוא משקה שניף זיעה וכן הזכיר המנח"י שם דכתב דשאני התם באו"ח פנין דנשתמש בו כל השנה חיישינו לזיעה קצת אף בלי רוטב עכ"ל - הרי דזכר בדעת התו"ח "רוטב" נמצא בחלב מהותף דליכא רוטב ג"כ לא שניף גב' זיעה וקצת ראי' יש לדברי דהת"ח סובר פן דהרי שפכת זאת על פשטידא דיש בו שומן ואפ"ה נקטו לדבר יבש אף דיש בו קצת ליחות מחמת השומן דיש בו וע"כ דסובר דלא שניף זיעה רק ברוטב דהוא משקה פן נראה לי להשוות דעת הת"ח לדעת הפרמ"ג ודו"ק - וקצת נראה לי בעזה"י להעלות עוד מילתא חדתא בזה דאף במשקה גופא לאו בכל ענין שניף זיעה דיהי' פמוהו רק במשקה דיש בו שמנינות דשניף בו פיתום דאז ע"י הפיתום יעלה עם הזיעה טעם התחתון בעליון משא"כ היכא דליכא פיתום אז ליכא בהזיעה שום טעם רק מיא בעלמא היא ובאופן זה באמת לא אסרו רבותינו ז"ל - ואל תשיבני מדברי תשובת הריב"ש הג"ל דשם היתה השאלה שעשו מיין נסוף אינה משקה ששינתה תוארה וטעמה ודן משום זיעת המשקין שהן פמוהו אף שאין ביין שמנינות דיהי' שניף בו פיתום - שאני התם דשם באמת עלה היין בעצמו רק ששינתה תואר' ולא זיעה גרידא הוא ובאופן זה נדאי הוי פמוהו אבל היכא דלא עלה רק הזיעה גרידא באמת היכא דליכא בו שמנינות ליכא בי' משום זיעה פמוהו - וחיילוק זה בין אם עלה גוף הדבר רק שנשתנה או זיעה גרידא

למדתי מדברי הפרמ"ג בהנהגות שם שפתיב בזה"ל - וראיתי בח"צ דהביא בשם הריב"ש דזיעת החמין פחמין - י"ל במשקין ולא באונקליון (וכן מוקי לה להא דהריב"ש הגאון בעל מגיני שלמה בסוף ספר שו"ת פני יאושע הנדפסת ג"כ בשו"ת בית אפרים דהריב"ש מיירי דוקא בזיעת משקין אבל באונקליון אף בחמין ע"י האש הוי רק זיעה בעלמא ולית בי מששא עיי"ש והוא תנא דמסייע לי' לפמ"ג הג"ל במה שהעלה דבאונקליון אין הזיעה אסור ופלא שלא הזכירו פלל) מיהו התם עונה ממש משא"כ פאן אפשר דכ"ע מודים דבהאונקלים אין הזיעה העולה כמוהו עכ"ל - רצה לומר בזה עוד תי' שלא יקשה עליו מדברי הריב"ש שהעלה דזיעת חמין פחמין דאפילו תימא דמיירי באונקליון שאני התם דעולה ממש ר"ל ממשת הדבר ולא זיעה גרידא ע"כ הוי כמוהו אבל בעלמא היכא דהוי זיעה גרידא כ"ע מודי דבאונקלים ל"ה כמוהו פן נראה לי פירוש דבריו עכ"פ לפי"ז משמע דהיכא דעולה ממש עדיף מזיעה גרידא א"כ כ"כ נימא בדין שהעליתי דדוקא במשקה דיש בו שמנינות אז אסור הזיעה משא"כ היכא דליכא שמנינות הזיעה מותר ולכאורה קשה מיין שבתשובת הריב"ש - אבל בהג"ל א"ש דשם עולה ממש ע"כ הוי כמוהו דהא באמת הוא רק שנשתנה משא"כ היכא דל"ה רק זיעה צריף שיהי' שוין קצת דע"י השוין יהי' פיתום וע"י הפיתום יעלה בזיעה הטעם בעליון פן נראה לי בעזה"י - ובזה הרנוחנו בס"ד להסיר הקו' הגדולה שהקשיתי לעיל על האי דינא דזיעה מהא דאמרו זיעה בעלמא הוא ולית בה ממשא ונסברת הריטב"א הג"ל דהוי מיא בעלמא - אבל בהג"ל א"ש דהכא לאו משום זיעה גופא אסרינן רק דע"י הזיעה מועיל הפיתום שיוליו עמו טעם בעליון אבל בזיעה עצמה באמת לית בה טעם לאסור והיא סבא ישרה בס"ד - ואם פנים דברי נראה לי לומר דע"כ לא אסרינן משום זיעה בסי' צ"ב אלא דוקא במחבת של חלב דידוע דבחלב איכא שמנינות עיין ש"ף סי' צ"ב סק"ב ובאמת היא גמרא מפורשת פתובות קי"ב דאמרו שם שמנים מחלב אלמא דאיכא בחלב שמנינות וע"כ הוי בי' פיתום ומשו"ה אסור בו הזיעה משא"כ היכא דבטבעו פחוש ולית בי' אף קצת שוין באמת זיעה שלו מותר ולית בי' מששא פן נלפע"ד - ועפי"ז נאמר בתשובת שאלתינו עפי"מ שהביא הד"מבסי' ק"ח בשם פסקי מהרא"י דבדם לית בי' משום ריחא מילתא לכ"ע דדם הוי פחוש ואינו מפטם ולכן אם נצלה כבד עם היתר אינו אסור וכן פסק פנותי' מהר"י מינץ בתשובה וכן המהר"ש"ל מובא בב"ח שם וכן הב"ח החזיק בפסק זה ועוד גדולה מזה הקיל שם הב"ח עיי"ש והטעם דדם קליש מאד ולא מפטם פלל עיי"ש - וכיון דדם לא מפטם פלל נדאי דלית בהזעתו איזה טעם ולא אוסרת פלל - ועוד יותר יש לומר אף זולת מה שהעליתי דהיכי דלית בה שוין ליכא אי' זיעה רק עפי' סבא פשוטא יש להוכיח דאין בזיעת הפכד טעם לאסור יען דחלושה וקלישא מאד - דכבר ידוע פחוש דנגל קל להדבר ליתן ריח תחלה ממה שיטן זיעה דתיכף תחלת הבישול או הצלי נותן ריחו ואח"כ אם החימום גדול מזיע ג"כ אבל ראש וראשון צריף להרגיש הריח תחלה - ועתה פיון דאין בכח הפכוד ליתן אף ריח משהו איף יהי' פחו להזיע זיעה דיש בה ממשא וטעם אלא נדאי דע"י קלישתו אינו מזיע זיעה של טעם והעשן העולה ממנו הוי רק הבל ורוח בלי ממש וטעם וזה ברור ועתה פיון דכבר הבאתי בשם גדולי הפוסקי' דאף למא"ד דריחא מילתא ריח של דם מותר דאין בכחו להריח ריח של טעם ועתה פיון דאין בכחו אפילו להריח מכש"כ שאין בכחו להזיע זיעה של

טעם דהא הריח הוא בקלות הרבה מהזיעה וכיון דאין בכחו לעשות הקלה מכש"כ דאינו יכול לעשות את הכבד ממנו וז"ב בסבא - ודומה להא דכתב הת"ח שהבאתי לעיל שכ' גבי פלי כי לא נמצא ריח ופיטום לכלי כו' ואפשר לומר הואיל והנאפה תחתיו הוא דבר יבש אינו מעלה זיעה כמו קדירה ולכן לא קיבל אלא ריחא בעלמא דאין בו ממש עכ"ל - כמו כן נימא בפבד פיון דקלוש כ"כ שאין בו פח להריח נמי אין בו פח להזיע ואף אם מזיע ל"ה כמו זיעה דקדירה דיהי' בה ממשא וע"כ ודאי נראה לי ברור דזיעת הפבד אינו אוסר ודו"ק - ועוד יש י"ל בטעמא דמילתא דבפבד ליכא אי' זיעה עפי"ד היד אברהם ביו"ד סי' ק"ה שכ' בטעמא דמילתא דנותן שמן בנר חלב דבדיעבד מותר יען שהזיעה שעולה מן הנר הדלק הוי כמו מקלי קלי איסורא עיי"ש כמו כן י"ל דתיקף בשעיה שיוצא הדם מן הפבד נשרף על הגחלים והוי מקלי קלי איסורא וכן כתב הרשב"א לפי דרכו בפירק פל הפשר דקי"ב לענין השפיד שצולין בו דמותר מטעם דדם מישרק שריק וכל זמן שהוא על האש הדם היוצא דרוך נקב על השפיד נופל הוא על האש והאש שואבו ושרפו עכ"ל ועיין בבבב הבית להרא"ה ז"ל בשער הרביעי מה שכתב בזה - וכיון דשורפו הרי מקלי קלי איסורא וריח כזה אינו מזיק - ואין לומר דברגע שנופל על האש קודם שנושרף כבר הוא מוצא ריח ואוסר - י"ל עפי"מ שראיתי בספר דלתי תשובה סי' צ"ב בשם ס' טוב טעם ודעת להגאון מהרש"ק ז"ל סי' קע"ו וז"ל שם באות ל"ח והנה מה שפלפל רו"מ בזיעה הנוטף הנה לדעתי עיקר הזיעה הוי האיסור רק מכת דנוגעין זב"ז וא"כ אינו אוסר רק אם קצה אחד זיעה נוגע בזה וקצה השני של הזיעה נוגע בקצה השני אז הזיעה מתברר ונחשב כל אחד כאלו נוגע זב"ז אבל אם יש הפסק ביניהם אין זיעה הנוטף אוסר דזיעה אינו כמאכל ואין בו טעם הזיעה עושה החיבור זב"ז והיינו אם הוא בלא הפסק ונקוט כלל זה בידך עכ"ל הגאון ז"ל - ועפי"ז תינישב הרבה דברים שהקשו בזה - עכ"פ דוקא אז אוסר הזיעה כ"ז שהזיעה מחבר האיסור עם ההיתר - וממילא לפי"ז אף אם ברגע שהדם יוצא וכ"ז שלא נשרף עולה הזיעה מהדם למעלה אל הקדירה פיון דעכ"פ תיקף נשרף גוף הדם ואינו עוד בעולם שוב הוי בזיעה הנוטף דאינו אוסר וז"פ - והנה במה שהעליתי לעיל דזיעה אינו אסור אלא בדבר שיש בו שמנינות משא"כ בדבר פחוש אינו אסור דכמו שאין בו משום ריח כמו שהבאתי בשם פמה גדולים כ"כ אין בו משום זיעה - עכשיו מצאתי ראי' נכונה לדברי מדברי הת"ח פלל פ"ה דין ד' שכתב שם בטעמא דהגהת ש"ד דאוסר בכיסוי אפילו אינו בן יומו מטעם זיעה וכתב שם וז"ל כי יש לומר בטעם המחמירין משום די"ל דחמיר איסור על ידי ריחא וזיעה מאיסור שהוא ע"י טעם בעצמו כמו שמצינו בריחא דחמור לענין דבר שנאסר אוסר במקום שהאיסור אינו יכול לאסור ולא אמרינו כן בשאר איסורין וטעם זה נראה בדעת בעל הגה ש"ד ולכן קבע לדין הנזכר בדיני ריחא מילתא עכ"ל והש"ה בס"ג הביאו בקצרה - הרי דהשנה דין זיעה לדין ריחא וממילא היכא דלא שייך ריחא כ"כ ל"ש בו זיעה - וכבר הוכחתי לדעת דבדם אף שמנינות של בשר שיש אתה כגון חתיכה שלא נמלחה לא מהני לתת לה פיטום לרוב קלישתו כמו שכתב הב"ח בס"ה עיי"ש כמו כן ברור בעיני דאף זיעתו ל"ה בי' מידי וזה ברור בעיני בס"ד - וכעת עלה בדעתי ראי' דבכבד לא שייך זיעה מהא דקי"ל דכבדא תותי בשרא שרי וכן בתרי גללי דמילתא גבי בי' דוגא דשרי - ואפתי נחוש משום זיעה וע"כ דבדם לא חשו לזה ודו"ק - וממוצא

דברינו אתה לומד בנידון שאלתנו הנ"ל דהכל פשר התבשיל עם הקדרה פן נראה
לפענ"ד עד) והלום ראיתי בשו"ת לבושי מרדכי סי' כ"ג בחיו"ד ששאל בשאלה הנ"ל
ודימה הדבר למחבת המבואר בסי' צ"ב ויצא מידו לאיסורא ולא נראה לי דבריו בזה
מטעמים שפתי למעלה - והנה ה' לי בזה משא ומתן של הלכה עם ידידי הגאון
המובהק גדול הדור מו"ה שמעון גרינפעלד שליט"א אבדק"ק סעמיהאל יצ"ו והעלה ג"כ
להתיר בדיעבד בפכד ששאלה תחת קדרה והוסיף עוד בטעמים להתיר דאיכא פמה
ספיקות בזה ובדמ הפכד ששאלה דהוי דרבנן יש להתיר בדיעבד - והרא"י שהבאתי
מכבד תוהי בשרא שפיר דחה הגאון הנ"ל חדא כיון דהכבד מונח סמוך תחת הבשר ליפא
זיעה רק בעומד רחוק זמ"ז ועוד י"ל דאידי דטרוד לפלוט לא בלע מן הזיעה של פכד
דלא יאה זיעה עדיף מגוף הפכד שנגע בו דמותר מה"ט ודבריו נכונים - אבל לא צריף
לזה כי בלאו"ה הוכחתי בעזה"י דאין לדון בפכד משום זיעה ודו"ק - כ"ו שבט תרפ"ג
לפ"ק פושטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב.

ראיתי במשקרת שלום בסי' צ"ב בחידושי דינים בסוף אות כ"ו שהביא רא"י נגד הפרמ"ג
ורק דגם באונקלין שייף זיעה מסי' ק"ח בהג"ה שכ' וה"האם אפו כה"ג פת עם בשר כו'
אא"כ הזיעה המחבב ועיי"ש - הרי דגם באונקלין שייף זיעה עכ"ד - ולפע"ד העיקר כמו
שפתי בפינים דהכל תלוי בשמנינות אז יש בו דין זיעה ואם לאו לאו ורמ"א הנ"ל
לקוח מתשובת מיימני ה' מ"א סי' ה' ושם מייירי בה' בו שמנינות כמו שיראה הרואה
בפינים וע"כ שפיר יש לחוש לזיעה של מחבת ודו"ק - אף צ"ע קצת דבפינים הבאתי
בשם הת"ח פלל ל"ה ס"י שכתב והנאפה תחתיו הוא יבש אינו מעלה זיעה הרי דסובר
דאין זיעה באונקלין והוא מייירי מפשטידא (כמו שפתי בפינים) דיש בו שוין אפ"ה
נקטו לדבר יבש וברמ"א סי' ק"ח שפיר חושש משום זיעה ואף אם נאמר דיש בו שוין
וכמו שיראה מדברי הגה"מ הנ"ל מ"מ יש סתירה לדבריו מת"ח הנ"ל דגם שם מייירי
ביש בו שמנינות וצ"ע - ואולי חזר מדבריו שפספס תו"ח וצ"ע - עכ"פ לדעתי י"ל דתלוי
הכל בשמנינות דאז יש לחוש לזיעה וכמו שבארתי בפינים בס"ד ודו"ק - ומדברי תשובת
מיימני הנ"ל תמוהין לי דברי מרן בעל חו"ד ז"ל שהעלה דדרף העיסה אין יכול לבלוע
עיין חו"ד סי' צ"ז וסי' ק"ה ובהדיא מבואר שם בתש"מ סי' הנ"ל דשפיר הוא בולע דרף
העיסה דו"ק שם ותשפח כדברי - וכן מה שהחמיר החו"ד בסי' צ"ז שם באם זב שוין
מפשטידא לחוץ אף שלא זב תחת הפת אסור והאכן העוזר והפליתי דנו בזה משום נ"ט
בר נ"ט להתירה והוא ז"ל השיג עליהם והעלה דדרף בישולו ל"ש סברת נ"ט ב"נ
והגה"ק בהשיב משה סי' ל"ו החזיק בדבריו להלכה עיי"ש - זה ג"כ נגד תשובת מיימני
הנ"ל דבהדיא מבואר שם דבנגע הפת בפלודען מותר מפח נ"ט בר נ"ט עיי"ש - הרי
דאף שם הוי דרף בישולו ואפ"ה אמיננן בי' סברת נ"ט ב"נ א"כ רא"י להגאונים הנ"ל
ושלא כדבריו ופלא שלא הרגיש בתשובת מיימני הנ"ל וצ"ע עה) סימן מ"ג.

ראיתי בשו"ת חכם צבי סי' קי"ב שצונח ככריכא על מנהג האמבורג שנהגו לתת חלת
לחם א' לשם עירוב בכל הפתי פנסיות שהיו שם ואמר להם שטועים בעיקר דין עירוב
דעירוב הוא שיחשבו כל הדרים כאלו דרים בבית אהד וכל התצרות מיוחדים לאותו

בית והשפא אם מניחים עירוב בב' בתים א"כ הרי הן חולקות לשתי בתים לכל בית ובית שהעירוב מונח בו נהרי הם לאחר העירוב כמו קודם העירוב שהיו אסורים לטלטל בעיר ובחצרות והברכות שמברכין על העירוב הן לבטלה ועוברים על ל"ת והמטלטלין בעיר במבואות ובחצרות המשותפים עוברים על תקנת שלמה המע"ה ומחללים שבת באיסור דרבנן ובהדיא אמרינן בעירובין מ"ט החולק עירובו אינו עירוב ומבואר שם אפילו בבית א' כש"כ בשני בתים וכתב עוד שם דאין לחלק ולומר דדוקא באופן שכל או"א נותן משלו הוא דאין רשאים לחלק אכל במזפה א' לכלם אף דחולקין את עירובן בשני בתים מהני מטעם דלכלם יש זכי' בכל א' מהחצרות או מהבתים - מלבד דאי איתא להך מילתא ל"ה שתיק תלמודא מני' וגם לא נמצא אפילו ברמז לא' מהפוסקים, עוד א"א לאומרה פלל מטעם עיקר דין העירוב דהרי מפונש אמרו דענן העירוב הוא שאנו רואים פאלו דרים בבית א' וכל הרשות משונעבד לזה הבית וכיון שהעירוב מונח בב' בתים הרי הרשות משונעבדת לב' בתים ועוד דאם אתה אומר דבב' או ג' בתים או חצרות עירובן עירוב אף אני אומר פל אחד ואחד יעשה עירוב בביתו דאיזה שיעור אתה נותן לו ואין אלו אלא דברי היתול ובורות ועוד דשמואל דאמר המקפיד על עירובו אין עירובו עירוב א"כ אף בשכל א' נותן פת משלו ויש לכלם חלק בו ואעפ"כ אמר החולק את עירובו אינו עירוב עיי"ש שכתב ולא הייתי צריך להאריך בזה אלא כדי לסתום פי שועלים קטנים תלמידים שלא שמשו פל צרכם ומסיק שם סוף דבר אסור לתלות שום עוגה פי אם בבהכנ"ס א' מפל בתי פנסיות שבעיר ואותה תהי' לשם עירוב פמנות חכמים עכתו"ד ולא העתקתי אלא מקצת מדבריו - ואני הצעיר והדל שבישראל אם פי יראתי בפצותי שיח לדון בדבריו פי מה אני ננס קטן שבקטנים לדון בדברי אדם גדול שבעניקים פמוהו אשר הי' מרעיש פל העולם פלו בתורתו ובהוראתו שבקדושה אחד המיוחד שבגאוני קדמאי אשר פל חכמי דורו היו יראים וחורדים לקראתו, עכ"ז יען פי תורה היא וללמוד אני צריך ע"כ שפתי לא אכלה מלהגיד מה שמצאתי לעורר בדבריו הק' ואף גם זאת שפתי לנגד עיני את דברי המשורר אלקי ואדברה נגד מלכים ולא אבוש - הנה מה שכתב לפסול העירוב מפח שניתן בב' בתים וכן מה שכ' שלא נמצא רמז מזה בש"ס אף לא בא' מהפוסקים על זאת תמה תמה אקרא פי לדעתי הפעוט היא ש"ס ערוכה שם בעירובין מ"ח וכן היא הלכה פסוקה בש"ע סי' שע"ח - ז"ל המשנה בדרף מ"ה אמר רי שמעון למה הדבר דומה לג' חצרות הפתוחות זל"ז ופתוחות לרה"ר עירבו ב' עם האמצעית היא מותרת עמהם והם מותרות עמה וב' החיצונות אסורות זע"ז - ובדרף מ"ח הקשה בש"ס ואמאי פינון דערבי להו חיצונות בהדי אמצעית הני להו חדא אמר ר"י פגון שנתנה האמצעית עירובה בזו ועירובה בזו ור"ש אמר אפילו תימא שנתנו עירובן באמצעית פגון שנתנהו בשני בתים (ופרש"י דהשתא לא מיחברן חיצונות בהדדי) פמאן כב"ש ומסיק הש"ס אפילו כב"ה דעד פאן לא קאמרו ב"ה אלא בשני כלים בבית א' אכל בב' בתים לא עכ"ל הגמרא וכן נפסקה הלכה זו בש"ע סי' שע"ח וז"ל הש"ע שם בסעי' א' ג' חצרות פתוחות זל"ז ופתוחות לרה"ר ועירובה פל א' מהחיצונות עם האמצעית והחיצונות לא עירבו יחד החיצונות אסורות זה ע"ז והאמצעית מותרת עם פל א' מהן והן מותרות עמה בד"א פשנתנה אמצעית עירובה בזו ועירובה בזו אי שנתנו החיצונות עירובן באמצעית בב' בתים עכ"ל הש"ע - והשתא נחזי אנו בשנתנה האמצעית עירובה

בזו ובזו דְשָׁרְיָא בב' החיצונות מטעם פֿאלו דְרָה בָּהֶן פֿמְבֹנָאָר בטו"ז בְּרִישׁ סִימֵן הַגָּלְלִי
וְהִיא מְלִשׁוֹן רִש"י בְּדָף מ"ח וא"כ רְשׁוֹת הָאֲמָצְעִית מְשׁוּעָבְדוֹת לְשִׁמֵי הַחֲצָרוֹת הַחִיצוֹנוֹת
וְאִפ"ה שָׁרְיָא הָרִי בְּהִדְיָא דְאִינוּ מְוַכַּח לְהִיֹּת הַרְשׁוֹת מְשׁוּעָבְד לְבֵית א' אוֹ לְחֲצָר א'
דְּמוֹתֵימ בְּכָל הַחֲצָרוֹת מְשׁוּם דְּהֵן מְעַרְבִין בְּכָלָן מְוַנַּח לְדִידְהוּ הָעִירוֹב בְּב' מְקוֹמוֹת הַיָּינוּ
אֲחָד בְּחֲצָר זוֹ וְא' בְּחֲצָר זוֹ וְאִפ"ה מְהַנִּי - וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל ר"י דְּהוּא מְרָא דְּהִיא
תִּידְהָאֲמָצְעִית נוֹתְנָת עִירוּבָה בְּזוֹ וְעִירִיבָה בְּזוֹ הָרִי דְּסוּבָר דְּמוֹתָר לְעִירוֹב לְנוֹחַ בְּב'
מְקוֹמוֹת וְהוּא בְּעֲצָמוֹ אָמַר לְקַמֵּן בְּדָף מ"ט דְּהַחֹלֵק עִירוֹבוֹ אִינוּ עִירוֹב אֲפִילוּ בְּבֵית א'
אִם חוֹלְקִים בְּב' פְּלִים ל"ה עִירוֹב וְהָא מְתִיר אֲפִילוּ בְּב' מְקוֹמוֹת וְצ"ע לְכְאוּרָה (וְעֵינִין
בְּתוֹס' שָׁם ד"ה אָבֵל) - וְנִשׁוּבָה וְנִחְקִירָה עוֹד בְּתִי דְר"ש דְּהוּא ג"כ הִלְכָה פְּסוּקָה בִּש"ע
שָׁם דְּהַחִיצוֹנוֹת הִיוּ מְנִיחִין עִירוּבֵיהֶן בְּאֲמָצְעִית בְּשְׁנֵי בְּתִים וְע"כ מִיָּרִי דְּהַחִיצוֹנוֹת לֹא
עִירְבִי זַע"ז אָבֵל עִם הָאֲמָצְעִית עַכ"פ שְׁפִיר עִירְבוּ כָּל א' מְהַחִיצוֹנוֹת וְע"כ הָאֲמָצְעִית
מְוַתַּר בְּכָל הַשְּׁלֵשָׁה חֲצָרוֹת וְהַחִיצוֹנוֹת מְוַתַּר עִמָּה - וְנִחְזִי הַשְּׁתָּא אֲמָצְעִית הָאִידָּ
מְוַתַּר בְּשִׁתֵּיהֶן בְּשִׁלְמָא הַחִיצוֹנוֹת מְוַתַּר עִמָּה מְשׁוּם דְּלְכָל א' מְהַחִיצוֹנוֹת מְוַנַּח
הָעִירוֹב בְּבֵית א' א"כ מְהַנִּי הָעִירוֹב לְהַתִּירוֹ עִם הָאֲמָצְעִית אָבֵל לְגַבֵּי הָאֲמָצְעִית הָנוּ
הָעִירוֹב בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת וּמְוַנַּח בְּשְׁנֵי בְּתִים דְּהָא כָּל הָאֲמָצְעִית מְשׁוּתְפוֹת בְּשִׁמֵי הָעִירוֹבִין
וְאִידָּ מְהַנִּי וְהִי סְתִירָה מְנִי וְבִי אֲמַרְתָּ דְּמִשׁוֹ"ה חִיצוֹנוֹת אֲסוּרוֹת זַע"ז מְשׁוּם דְּמוֹנַח לְהוּ
הָעִירוֹב בְּשְׁנֵי בְּתִים וְהִי בְּכָלֵל חוֹלֵק אֶת עִירוֹבוֹ וְאֲמַרְתָּ דְּהָאֲמָצְעִית שְׁפִיר מְוַתַּר בְּדִידָהּ
וְעוֹד בְּאִידָּ הַחֲצָרוֹת וְאֲמַאי דְּהָא גַם לְהָאֲמָצְעִית מְוַנַּח הָעִירוֹב בְּשִׁמֵי מְקוֹמוֹת - וְע"כ
מֵאִי אֵית לָהּ לְמִימַר לְצִאֵת וּלְחַלֵּק בֵּין עִירוֹב שֶׁל הָאֲמָצְעִית לְעִירוֹב שֶׁל הַחִיצוֹנוֹת וְהֵם
רְחוּקִים זִמ"ז כְּרְחוּק מְזַרְח לְמַעְרָב דְּבְעִירוֹב שֶׁל הַחִיצוֹנוֹת אִין לְכָל אֲחָד חֵלֵק בְּאִידָּ
דְּהָא לֹא עִירְבוּ וְלֹא זִיכּוּ עִירוּבָן זַל"ז רַק כָּל אֲחָד מְבִיא עִירוֹב שְׁלוֹ וּמְנִיחוֹ בְּבֵית א' מְבִתִּי
הַחֲצָר הָאֲמָצְעִית וְעִי"ז הַשְּׁתַּתְּפוּ עִם הָאֲמָצְעִית לְחוּד וְלֹא הַשְּׁתַּתְּפוּ ג"כ עִם חֲצָר הַחִיצוֹנִית
ר"ל שִׁיְהִי לְחֲצָר חִיצוֹנָה חֲבֵרְתָּהּ חֵלֵק בְּעִירוֹב שְׁנִתְּנָה בְּאֲמָצְעוֹת וְרַק לְהָאֲמָצְעִית נִתְּנָה
חֵלֵק בְּעִירוֹב שְׁנִתְּנָה בּוֹ וּמִמִּילָא דְּהַחִיצוֹנוֹת נִשְׂאָרוּ פְּרוּדוֹת זַמ"ז וְע"כ אֲסוּרוֹת זַב"ז
וּמַה"ט פְּרִיָּה בְּגַמְרָא בְּאֲמַת דִּיאָסְרוּ אֵלּוּ הַחִיצוֹנוֹת פִּינוּן דְּלֹא נִשְׁתַּתְּפוּ בְּעִירוּבֵיהֶן אֶת
הָאֲמָצְעִית גּוּפָא דְּהוּי כְּחַמְשָׁה שְׁשָׁרוּיָין בְּחֲצָר א' וְשִׁכַח א' מְהֵן וְלֹא עִירְב עִם פְּלוֹן יַחַד אָף
דְּעִירְבוּ שְׁנַיִם יַחַד וּג' יַחַד אִפ"ה אֲסוּרִין מְשׁוּם דְּחֵלְקוּ עִירוּבֵיהֶן בְּב' בְּתִים ע"כ אֲסוּרִין
פְּלוֹן וְהַכ"נ פִּינוּן דְּלֹא מִצְטָרְפִי ב' הַחִיצוֹנוֹת וְאָסְרוּ עַל הָאֲמָצְעִית עִי"ש בִּש"ס מַה
שְׁתִּירָץ ע"ז וּבְרִש"י שָׁם - עַכ"פ מְבֹנָאָר דְּהֵם לֹא עִירְבוּ עֲצָמָן בְּאֵלּוּ ב' עִירוּבִין ע"כ
לְדִידְהוּ ל"ה שְׁתִּירָץ דְּלִידְהוּ הָנוּ כְּחוֹלֵק עִירוֹבוֹ אָבֵל הָאֲמָצְעִית פִּינוּן דְּנִתְּעַרְבוּ פְּלוֹן יַחַד
וְהוּ מְשׁוּתְפוּי בְּכָל הָעִירוּבִין אִינָה מְזִיק פְּלוֹל בְּמָה שְׁמוֹנָח בְּב' מְקוֹמוֹת וְל"ה בְּכָלֵל חוֹלֵק
עִירוֹבוֹ דְּפוֹסֵל - וְזֵה הַחִילוּק בְּעֲצָמוֹ סוּבָר ג"כ ר"י שְׁהַקְשִׁיתִי עָלָיו לְעֵיל דְּהוּא סוּתָר
עֲצָמוֹ דְּכָאן מְתַרְץ דְּמִיָּרִי דְּהָאֲמָצְעִית נִתְּנָה עִירוּבָה בְּזוֹ וְעִירוּבָה בְּזוֹ אֲלֵמָא דְּלֹא מְזִיק
בְּמָה שְׁהַעִירוֹב מְוַנַּח בְּב' מְקוֹמוֹת וְלֵהֲלוֹן אָמַר דְּאָף בְּב' פְּלִים אִין לְחַלֵּק - אָבֵל לְפִי הָאֲמוּר
א"ש בְּעוּזָה"י דְּכָאן מִיָּרִי דְּכָלָן עִירְבוּ יַחַד וְיֵשׁ לְהֵם חֵלֵק בְּכָל א' מְהַעִירוּבִין ע"כ מְוַתַּר
לְתַת אוֹתָהּ אֲפִילוּ בְּב' מְקוֹמוֹת אָבֵל לְהֲלוֹן דְּאָמַר דְּאִין לְחַלֵּק מִיָּרִי בְּעַת שְׁגוּבִין אֶת הַפֶּת
מְבַעֲלֵי בְּתִים וְרָצוּ לְחַלֵּק אֶת הָעִירוֹב שְׁיַכִּיר כָּל א' אֶת שְׁלוֹ פֿמְבֹנָאָר בְּרִבֵּינוּ יוֹנְתָן מוּבָא

בב"י סי' שס"ו ע"כ אסור דהוי כמקפידין על עירובין דאסור פנין שלא השתתפו זה בזה ואין לכל חלק בכל הפת שמנחה במקומות שונות ובאופן זה באמת אסור והוא הוא הדין של חולק עירובו דאסרו חכז"ל ולק"מ ודו"ק - והשתא לפי"ז מוכח בהדיא החילוק שרצה הח"צ ז"ל בעצמו לעשות בין היכא דכל א' נותן משלו דאז הוא דאין רשאין לחלק ובין פשמוזה לכלו דאז שפיר יש לחלק העירוב בב' מקומות פנין דלכלם יש זכי' בכל התצרות והוא מוכח מהסוגיא עצמה ומה גם בתי' רב שישת א"א לומר באופן אחר דע"כ לב' התצרות אסור לטלטל זע"ז פנין דהם אינם משותפים בכל העירובין ולדידהו הוי כחולק עירובו דפסול אבל האמצעית שנתערבו בב' העירובין ויש להם זכי' בשתייהן לא מזיק להו מה שמנחה בב' מקומות והחילוק הג"ל בולט ומבואר בהדיא בש"ס ונפסקה להלכה בש"ע שם כמו שיראה הרואה שם - ואם פנים דברינו הג"ל גדלה מאד התמוה על מאורן של ישראל הג"ל במה שכ' דתלמודא ל"ה שתיק מני' וגם לא נמצא רמז בפוסקים - איך פלטה קולמסו דברים כאלו הלא שפיר לא שתיק מני' הש"ס וגם שפיר לא נמצא רמז בפוסקים מזה פי הפוסקים לא בסתר ובכרמיזא דברו מזה רק אמרו הלכה פסוקה ומבוארת בפירושו בש"ע שם וצע"ג דנדאי לא נעלם ממרן רבן של ישראל הג"ל אף לשעה קלה סוגיא הג"ל וא"כ באמת גדלה הפליאה הפלא פלא איך לא שית לבו לכל הדברים שכתבתי וכן נסתרה דרכי חכמי האמבורג ז"ל לפני שנתנופחו אתו הרבה בזה ולא הרגישו בכל אלה הדברים שכתבתי וכן פמה גאונים דור אחר דור הבאו אחרי מרן הח"צ ז"ל ופלפלו בדבריו וכל א' מהגאונים לא העירו מקורה מדברי הש"ס וש"ע הג"ל והוא בעיני לפליאה עצומה ואחת משתים יוכל להיות או שאני תועה מדרך השכל בבניאור סוגיא זו או מקום הניחו לי להתגדר - עכ"פ לפי הבנתי בפשט הסוגיא אני רואה באר היטב דבאופן דכלן משותפין בהעירוב שפיר מותר לתת איתו בשתי בתים ואין בזה משום חולק את עירובו ודין חלוקת העירוב לא נאמר רק במקום שאין להפל זכי' בהעירוב - ועפי"ז יהי ראי' לשי' רבינו יהונתן שכ' בבניאור דין חלוקת העירוב דנמי מטעם הקפדה שמקפידין זע"ז הוא - וכן ראיתי בירושלמי עירובין פ"ו ה"ז דשם הביא ג"כ האי דינא דהחולק את עירובו וז"ל שם ריב"א רבי יסא בשם ר"י בני המבוי שנתנו עירובין בשני מקומות אם מבלי מקום הר"ז מותר אה בשביל לחלוק עירובין אסור עכ"ל - ופירש בפנ"מ שם בזה"ל ואם בשביל לחלוק אסור דהוי כמקפיד על עירובו ולחלקו פדי לשמרו וכן פי' במראה פנים שם - וראיתי במהר"מ שיק או"ח סי' קע"ו שמביא ראי' לזה הפשט דמטעם הקפדה אתי עלה דהאי דינא דהחולק עירובו דאל"כ אלא דאפולו במזכה העירוב לכל שייך בה דין החילוק עירובו א"כ מה פריה הגמרא על שמואל תרתי למה לי דהרי טובא קמ"ל עיי"ש - ובזה נפלה ג"כ ראית הח"צ שהבאתי לעיל מדשמואל דאמר המפקיד על עירובו אינו עירוב וא"כ ע"כ בכל פת שאחד נותן משותף הפל ואפ"ה אמר שמואל דאסור לחלוק עיי"ש - ולפי"ד המהר"מ שיק אדרבא ראי' להיפך דאל"כ אין התחלה לפרכת הש"ס דטובא קמ"ל - וכן מבואר ברש"י שם שכ' בד"ה ותרתי למה לי לשמואל הואיל ותרונייהו חד טעמא דקפיד וחולק עיי"ש הרי מפורש יוצא ברש"י ז"ל דהוי נמי מטעם הקפדה וא"כ היכא שאין מקפידין שפיר מותר לתת אותו בשני מקומות וכל זה מבואר היטב בסוגיאשם ודברי מרן הח"צ פליאים וכן נשגב הפליאה על חכמי האמבורג וכל הגאונים מדורות האחרונים אם שהשיגו על הח"צ

הנ"ל אבל לא הרגישו בפסונגיא מפונרשית הנ"ל - ועפ"י האמור מצאתי יסוד נאמן ומקור מקומו טהור לדברי המקור ברוך המוכא בס' הקובץ בפ"א מה' עירובין הי"ח ושע"ת בסי' שס"ז רמז עליו בקיצור שהשיג על הח"צ וכתב פיו דבכל בית הפנסת מזפין לכל בני העיר ולא רק לאותן בעלי בתים של בית הפנסת זו מהני ומועיל עיי"ש וראיתי בס' חדש נדפס זה מקרוב להגאון הצדיק מו"ה שמעון סופר אבדק"ק ערלוי שליט"א שכתב שקשה לסמוך ע"ד המקור ברוך הנ"ל על סברא שלא מצינו בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים ופשטיות הגמרא הוא להדיא נגד זה עכ"ד הגאון הנ"ל בספר התעוררות תשובה הנספח לשו"ת חתם סופר חלק שביעי הנדפס מחדש ע"י נכדו הגאון הנ"ל - וכנראה הוא לגרר אחרי הלשון של מרן הח"צ הנ"ל שכתב דלח נמצא לסברא הנ"ל רמז בש"ס ופוסקים אבל לפע"ד אדרבא דברי המקור ברוך מבוארין היטב בש"ס ופוסקים במקומות שהצעת לעיל ובאו ממקור מים חיים וחיים הם למצאיהם בפסונגיא הנ"ל ודו"ק - ומה שהקשה אדונינו מרן הח"צ ז"ל דמעיקר דין עירוב מוכח דאסור ליתן בשתי מקומות דעיקר דין עירוב הוי דרואין פאלו הפל דרין בזה הבית וכל הרשותין משועבדים לזה הבית והשתא ה"א דהעירוב מנח בשתי מקומות א"כ הרשות משועבדת לשני בתים עכ"ד - אחרי נשיקות עפרות זהב לו אבקש מטהר גאונו כי לדעתי העני' לא מוכח פלל דהרשות מוכרח להיות משועבד רק למקום א' ואדרבה בהדיא מבואר בפסונגיא דהבאתי לעיל דשפיר מותר להיות משועבד לשתי מקומות וכמ"ש רש"י בהדיא דהאי אמצעית משועבדת להחיצויות וכן לרב שישת אמצעית משועבדת לשני הבתים אשר העירוב מנח בתוכן וכן מהירושלמי שהבאתי דקאמר בני המבוי שנתנו עירובין בשני מקומות אם בלי מקום ה"ז מותר הרי בפירוש דהתיר הירושלמי אם העירוב מנח בשני מקומות אם לא הי' פוננתו לחלוק ר"ל להקפיד ודחוק לומר דמקומות דקאמר בירושלמי ר"ל שני פלים אבל הוא בבית א' דהלשון מקומות משמע טפי מקומות חלוקין מלומר דכיון על פלים ואפ"ה מהני אף דהרשותין משועבדות לשני בתים וע"כ מוכח דלא מזיק לן מידי בזה ועיקר תלוי שיהא מעורבין בכל העירובין וכן מורה הלשון רמב"ם ז"ל בפ"א מהי עירובין שכתב שם בזה"ל מהו העירוב הנה הוא שיתערבו במאכל אחד שמניחים אותו מערב שבת פלומר שכלנו מעורבין ואוכל א' לכלנו ואין כל אחד ממנו חולק רשות לחברו אלא כשם שיד כלנו שנה במקום הנה שנשאר לכלנו כף יד כלנו שנה בכל מקום שאחזו כל אחד לעצמו ונהרי כלנו רשות אחד ובמעשה הנה לא יבאו לטעות ולדמות שפותר להוציא ולהכניס מרה"י לרה"ר עכ"ל הטהור - הרי בפירוש שלא הוצרך שיהיו כל הרשותין שייכים לבית או לחצר א' דוקא רק פתב כשם שיד כלכו שנה במקנה הנה שנשאר לכלנו פן יד כל אדם שנה בכל מקום שאחזו לעצמו והמקום שנותנים בו המאכל הוא רק מגלה דעתן שפמו שבכאן הנם משותפים יחד כ"כ בכל אטר ואטר וא"כ למה יגרע אם יהיו נותנים מאכל עוד בבית אחר אם גם שם הם משותפים יחד אלא נדאי דזאת לא מזיק לן מידי ואפשר דהרמב"ם הוציא דין הנ"ל מש"ס דעירובין הנ"ל דמוכח בהדיא לפע"ד דאינו תלוי בהא דיהיו משעובד לחצר אחד ורק דעיקר הפל תלוי בהשנותפות דיהי' משותפין יחד בכל העירובין ולכלם יש חלק בשנה כמו שכ' הרמב"ם ז"ל ואוכל אחד לכלנו ודו"ק ואחר שהודיע ה' אותי כל זאת הנני חוזר לתמיחתי שאני תמה על מאורי ישראל דור אחר דור אשר הרבה דברו בענין

זה וגם אֶחָד מֵהֶן לֹא הִרְגִישׁ מְסוּגָיָא עֲרוּכָה הֵן"ל וְאוּלַי מְקוֹם הַנִּיחוּ לִי מִן הַשְּׂמִים לְהִתְגַּדֵּר וְצ"ע - וְהִלּוֹם רְאִיתִי בְּתִשׁוּבַת מֵהֵר"מ שִׁיק או"ח סִימֵן ק"פ שֶׁכָּתַב בְּאֶף אִי אֲמָרִינוּ דְּגַם בְּמִזְפָּה לְכַלּוֹן אֵין רִשְׁאֵי לְחַלְקוֹ בְּשִׁמְתֵי בְּתִים אֶפ"ה א"ש בְּהֵאִי מַעֲשֵׂה דְּהֵאֲמַבּוּרְג מְשׁוּם דְּשָׁם ל"ה כָּלֵל בְּכָלֵל חוֹלֵק אֶת עֲרוּבּוֹ מְשׁוּם דְּכָל אֶחָד מוֹסִיף עַל עֲרוּב רֵאשׁוֹן עֵי"ש - וְלִדְבָרֵינוּ גַם בְּסוּגָיָא דְּהֵבֵאֲתִי לְעֵיל בְּהֵאִי דְּשִׁלַּשׁ חֲצָרוֹת נוֹכַל לִזְמַר כֵּן דְּמֵה"ט מְהֵנִי דְּגַם שָׁם עֲרוּב הַשְּׁנֵי מוֹסִיף עַל עֲרוּב רֵאשׁוֹן וְא"ש ג"כ בְּבִיאוֹר הַסּוּגָיָא - עכ"פ יֵהִי אִיף שִׁיְהִי הַפִּירוּשׁ דְּסוּגָיָא הֵן"ל כְּדַבְּרֵי שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹ כְּפִירוּשׁ שֶׁפִּירְשִׁיתִי לְפִי דְּבָרֵי הַמֵּהֵר"מ שִׁיק ז"ל מ"מ מַעֲשֵׂה דְּהֵאֲמַבּוּרְג הוּא מְמַשׁ מַעֲשֵׂה דְּשִׁלַּשׁ חֲצָרוֹת הַמְּבִנָּא בְּש"ס וּבִש"ע וַיֵּשׁ לָהּ מְקוֹם שָׁם בְּסוּגָיָא הֵן"ל וְכָל הַגְּדוּלִים שֶׁדְּבָרוּ בְּזֵה רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים לֹא הֵעִירוּ מְקוֹרָה מְש"ס שָׁם וְצִע"ג וְעֵינֵינוּ ג"כ בְּשׁו"ת בֵּית יִצְחָק לְהַגְּאוֹן מְלָבוֹב ז"ל בַּח"ב בְּקוֹנְטְרַס אַחֲרוֹן ס' ז' מְזֵה הָעֲנָנוּ וְעֵינֵינוּ ג"כ בְּשׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב מַהְדָּרָא שְׁתִּיתָאֵי ס' ג' שֶׁמְדַבֵּר ג"כ מְזֵה וְדו"ק - נִגְהֵי ד' שׁוֹפְטִים א' אֱלוֹל תִּרְע"ב לַפ"ק בּוֹסְעֵרְמִין יצ"ו.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵיכְטְהָאֵל. סִימֵן מ"ד.

בַּת"ח כָּלֵל פ"ט אוֹת ו' וְז"ל כ' בְּעַל הָעֵיטוֹר מְסַתְבָּרָא דְּלוֹכוֹן בְּכוּלְיָא טְרִיפָה וְכָל שִׁינוּי מְרָאָה פּוֹסֵל בְּהָ נְאֻם הִיא יְרוּקָה כְּשֵׁרָה - וְז"ל דְּהָא דְּקָאֲמַר נְאֻם הִיא יְרוּקָה כְּשֵׁרָה הוּא דְּנֻקָא בְּמְרָאָה יְרוּק הַנְּקָרָא "גְּעֵל" שְׁנוּטָה ג"כ לְאַדְמוּמִית אֲבָל יְרוּק כְּכַרְתִּי וְכַדוּמָה טְרִיפָה דְּהִיא שִׁינוּי מְרָאָה עכ"ל הַת"ח - וְהַשְּׁנֵי בְּסִי' מ"ד ס"ק י"ח הֵבִיא שְׁגַם בְּס' אֶפִי רַבְרָבִי כְּתַב כֵּן וְהֵטוּ"ז שָׁם בְּס"ק ט"ו כ' וְז"ל וְתַמּוּהָ מְאֹד לְמָה יִשְׁתַּנֵּה מִן הַרְיָאָה דְּאֲמָרִינוּ לְהִיפּוֹף וְהֵינֵנוּ דְּבִרְיָאָה יְרוּק כְּכַרְתִּי כְּשֵׁרָה וּמְרָאָה "גְּעֵל" טְרִיפָה) עֵי"ש - וְאַחֲרֵי גְּשִׁיקוֹת עֲפָרוֹת זָהָב לוֹ לֹא אָבִין אֶת תְּמִיּהָתוֹ דְּטוֹבָא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין רִיָּאָה לְכוּלְיָא בְּזֵה עֵפִי"ד הַב"י בְּשָׁם הַבְּעַל הָעֵיטוֹר שֶׁכָּתַב שְׁאִין מְרָאִיתוֹ שְׁנֵה שְׁהִרְיָאָה מוֹשְׁכַת לְלוֹכוֹן וְהַכוּלְיָא לְאַדְמִימוֹת א"כ מְשׁו"ה בְּרִיָּאָה פְּסוּל מְרָאָה "גְּעֵל" מְשׁוּם דְּגַבֵּי דִּידֵי' הֵנִי זֵה ש"מ כֵּינּוּ דְּהוּא נוּטָה לְלוֹכוֹן וּמְרָאָה "גְּעֵל" נוּטָה לְאַדְמִימוֹת אֲבָל גַּבֵּי כוּלְיָא שְׁנוּטָה ג"כ לְאַנְדָּם שְׁפִיר ל"ה מְרָאָה "גְּעֵל" ש"מ רַק יְרוּק כְּכַרְתִּי שְׁהוּא הִיפּוֹף טְבַעוּ וְז"פ וְכַרוּר עַד שְׁאֲנִי תַמָּה עַל מְאוּרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעַל טו"ז שְׁלֵא הִרְגִישׁ בְּזֵה - וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עוֹד שָׁם הֵטוּ"ז דְּלָמָה נְטְרִיף בִּירוּק "גְּרִינ" לְמָה לֹא נִימָא כְּמוֹ בְּרִיָּאָה דְּעֵדִינּוּ לֹא נְבָלַע בּוֹ דְּמוֹ בְּזֵה נְרָאָה יָפָה דְּבָרֵי רַבִּינוּ בְּעַל ת"ש שֶׁכָּתַב דְּגַבֵּי כוּלְיָא דְּכַוְלָה דָּם דְּתַחֲלַת בְּרִיָּאָתוֹ מְדָם ל"ש זֹאת עֵי"ש - וְהַסְּבֵר הַדְּבָר נ"ל דְּדוּקָא גַּבֵּי רִיָּאָה דְּתַחֲלַתוֹ ל"ה מְדָם (וְע"כ נוּטָה מְטַבְּעוֹ לְלוֹכוֹן כְּדַבְּרֵי בְּעַל הָעֵיטוֹר הֵן"ל) וְרַק אַח"כ נְבָלַע בּוֹ דָּם ע"כ שְׁפִיר שִׁיְהִי לִזְמַר דְּאַפְתִּי לֹא נְבָלַע בּוֹ הַדָּם אֲבָל כוּלְיָא דְּתַחֲלַת בְּרִיָּאָתוֹ וְהֵנִיחֵתוֹ הוּא מְדָם (וְע"כ הוּא ג"כ הַטְּעַם דְּנוּטָה מְטַבְּעוֹ לְאַנְדָּם וְכַנ"ל מְדַבְּרֵי הַבַּהֲע"ט) וְא"כ אִיף שִׁיְהִי לִזְמַר דְּעֵדִינּוּ לֹא נְבָלַע בּוֹ דְּמוֹ בְּתַמִּי' וְע"כ אִם הוּא "גְּרִינ" שְׁפִיר חָשׁוּב ש"מ וְפְסוּל וְגַם זֵה פְּשׁוּט עוֹ) וּמָה שֶׁהִקְשׁוּ הַשְּׁנֵי וְטו"ז מְסִי' קפ"ח דְּשָׁם אֲמָרִינוּ דְּמְרָאָה "גְּעֵל" אֵינָם נוּטָה לְאַדְמִימוֹת אֶפְּלוּ לְקוּלָא כ"ש לְחוּמְרָא - נר"ל דְּגַם זֵה א"ש בְּס"ד וְלִק"מ מְשׁוּם דְּנ"ד אֵינּוּ דוּמָה לְשָׁם וְהוּא דְּנֻדְאֵי אֵין אָדָם יְכוּל לְהַכְחִישׁ דִּישׁ לְמְרָאָה "גְּעֵל" אֵינָה נְטִי' קֶצֶת לְמְרָאָה אֲנָדָם וְכַמ"ש הֵרֵאשׁוֹנִים בְּפִלְוִגְמַת עֲקָבִיא בְּן מַהֲלֵל וְחַכְמִים בְּנֵה י"ט לְעַנְיָן דָּם יְרוּק דְּעַקְבִּיא מְטַמָּא וְחַכְמִים מְטַהֲרִים וְכ' שָׁם בְּתוֹס' וְהָרָא"ש וְהָר"ן בְּשִׁבְעוֹת דְּפִלְוִגְמַת אֲזִיל בִּירוּק כְּזָהָב

וּכְשֶׁעָנָה הֵינּוּ בַּמְרָאָה "גַּעַל" דַּעֲקִיבָא סוּבְר דִּיש בָּה נְטִיָּה לְאֲדַמִּימוֹת וְרַבְּנָן סְבָרֵי דְאִין בָּה נְטִיָּה לְמְרָאָה אֲדַמִּימוֹת אֲבָל בִּירוֹק כְּכַרְתִּי לֹא עָלָה כָּלָל עַל שׁוּם דַּעַת בְּן אָדָם שְׂיָהָא טָמָא דְהָא אִין לֹו נְטִיָּית מְרָאָה אֲדַמִּימוֹת כָּלָל עֵינִין בְּב"י בְּרִישׁ סִי קפ"ח שְׁהִבְיָאָם - עכ"פ קוֹזִינָן מְזָה דְאִיזָה נְטִיָּה קֶצֶת לְמְרָאָה אֲדָנָם אִית לִי לְמְרָאָה "הַגַּעַל" רַק דְרַבְּנָן סְבָרֵי דְהָא לָאו נְטִיָּה הוּא רְצוּנֵי לֹוּמֵר דְכַוְּנָנְתָם דְנְטִיָּה כְּזוֹ אֵינּוּ מְסַפִּיק לְהִיּוֹת נִקְרָא דָם לְטָמָא מְשׁוּם נְדָה וְעַקְבִּיָּא סוּבְר דְשִׁפִּיר חָשׁוּב הָאִי נְטִיָּה לְהִיּוֹת דָם הַנְּדָה וְעֵינִי"ש בְּפָרִישָׁה אֹוֹת ב' שְׁפַתְב בְּהִדְיָא בְּבִיאוֹר פְּלוּגְתָתָם כֵּן וּמָה"ט אִיכָּא כְּמָה פּוֹסְקִים דְחָשׁוּ לְהַחְמִיר בַּמְרָאָה "גַּעַל" מְשׁוּם דְנוּטָה לְאֲדַמִּימוֹת עֵינִין בְּב"ח וּבְדַרְיָשָׁה שָׁם וְכֵן בְּשִׁלְה"ק מוּבָא בְּפ"ת סִי קצ"ח וְכ"כ הַרְע"ב סוּף פ"ב דְנְדָה שְׁלָא שְׁמַע מְעוּלָם מִי שְׂיָתִיר שׁוּם מְרָאָה דָם אֲלָא הִלְכוּ וְהִירוֹק כְּכַרְתִּי בְּלִבְד מְשַׁמַּע מְדַבְּרִיו דְמְרָאָה "גַּעַל" אֲסוּר וְעֵינִי"ש בְּתִיּו"ט - אֲלָמָא מְכ"ז דְשִׁפִּיר יֵשׁ לְמְרָאָה "גַּעַל" נְטִיָּה לְאֲדַמִּימוֹת וְרַק לְרַבְּנָן אִין בְּנְטוּתוֹ מְסַפִּיק לְהִיּוֹתוֹ נְחָשְׁב דָם הַנְּדָה - וְנַר"ל דַּע"כ לֹא חָשׁוּב לְרַבְּנָן נְטִיָּית הָאֲדָנָם שְׁל מְרָאָה "גַּעַל" נוּטָה לְאֲדַמִּימוֹת רַק בְּסִימָן קפ"ח דְשָׁם צָרִיף שְׂיָהָא דוּמָה לְמְרָאָה דָם מְמַשׁ וְדָם סְנַמְק טָפִי מְאֹד כְּנַרְאָה בְּחוּשׁ וְכ"ש לְפִי"מ דְמְבֹאָר בְּמִשְׁנָה דְהָאֲדָנָם שְׁל דָם נְדָה הוּא כְּדָם הַמְּכָה וּמְבֹאָר בְּגְמָרָא דְהוּא סְמוּק טָפִי וְלִגְבֵי סוּמְקָת דָם שְׁל נְדָה לֹא חָשׁוּב מְרָאָה "גַּעַל" נְטִיָּה לְאֲדַמִּימוֹת כָּלָל וְכָלָל וְזָה שְׁפַתְב הַב"י שָׁם בְּדַעַת רַבְּנָן "דְהָאִי לֹאִי נְטִיָּה הוּא" הֵינּוּ לִגְבֵי סוּמְקָת הַדָּם הָאִי נְטִיָּה שְׁל מְרָאָה "גַּעַל" אִם כִּי בְּאַמְת יֵשׁ לָהּ נְטִיָּה בְּמַקְצָת מ"מ לִגְבֵי דָם לָאו נְטִיָּה הִיא וְכַלּוּם נְחָשְׁבָה - וְכ"ז לִגְבֵי דָם מְמַשׁ דְהָאֲדָנָם שְׁבֹו חִזְק מְאֹד אִין דִּי בְּנְטִיָּית הָאֲדָנָם שְׁל מְרָאָה "גַּעַל" לְהִיּוֹת נְדָמָה אֲלִיו - מִשָּׂא"כ גְּבֵי הָאֲדָנָם שְׁל כּוּלִיא שְׂאִינּוּ חִזְק בְּאֲדַמִּימוֹת כ"כ וְכִמוּ שְׁנַרְאָה מְלִשׁוֹן הַעֵיטוֹר הַנִּזְ"ל שְׁפַתְב דְרִיָּאָה מוּשְׁכָת לְלוּכוּ וְכוּלִיא לְאֲדַמִּימוֹת נְרָאָה מְלִשׁוֹנוֹ דְרַק מוּשְׁכָת לְאֲדָנָם אֲבָל לֹא הוּי אֲדָנָם מְמַשׁ (אִף דְתַחֲלַת בְּרִיָּאָתוֹ מְדָם י"ל כְּשֶׁנַּעֲשֶׂה בְּשׂוֹר נַעֲשֶׂה כְּהָא בְּאֲדַמִּימוֹת) א"כ לְמְרָאָה אֲדָנָם כְּזָה שְׂיָהָא כְּהָא בְּאֲדַמִּימוֹתוֹ גַּם רַבְּנָן מוּדוּ דְחָשׁוּב מְרָאָה "גַּעַל" נְטִיָּה לְאֲדַמִּימוֹת וְא"כ מְמִילָא שְׁפִיר צְדָקוּ דְבָרֵי הַת"ח דְכ' דְמְרָאָה "גַּעַל" ל"ח לִיקוּתָא בְּכוּלִיא מְשׁוּם דְנוּטָה לְאֲדַמִּימוֹת וְדו"ק - וְכֵן מָה שְׁהַקְשָׁה הַש"ף מְרִיָּאָה שְׁהָאֲדִימָה כְּשֶׁרָה וּמְרָאָה "גַּעַל" טְרִיפָה אֲלָמָא דִּיש חִילּוּק בֵּין מְרָאָה אֲדָנָם לְמְרָאָה "גַּעַל" - גַּם לְפִירְכָּא זֹו יֵשׁ תְּשׁוּבָה לְפַע"ד דְרִיָּאָה שְׁהָאֲדִימָה דְכְּשֶׁרָה הוּי הַטַּעַם מְשׁוּם דְלֹא נְבָלַע בּוֹ דְמוּ וְאִין כָּאֵן שׁוּם לִיקוּתָא אֲבָל מְרָאָה "גַּעַל" הוּי שְׁפִיר שְׁיָנוּי מְרָאָה כֵּינֵן דְמְטַבְּעוּ נוּטָה לְלוּכוּ א"כ מְאִין לָהּ מְרָאָה "הַגַּעַל" וְע"כ דִּיש כָּאֵן לִיקוּתָא דְאַפִּילוּ תִימָא דַּעֲדִינֵן לֹא נְבָלַע בּוֹ הַדָּם לֹא הוּ"ל לְהִיּוֹת "גַּעַל" וְע"כ דִּיש כָּאֵן אִיזָה לִיקוּתָא וְא"כ שְׁפִיר הוּא טְרִיפָה אֲבָל גְּבֵי כּוּלִיא ל"ה מְרָאָה "גַּעַל" ש"מ אֲצִלָּה וּמַהֲטַעַם שְׁפַתְבְּתִי ע"כ שְׁפִיר הוּא כְּשֶׁרָה וְא"ש הַכֹּל בְּס"ד וּלְק"מ וְדְבָרֵי הַת"ח כְּרִאוּי מוּצָקִין וְתִימֵי לִי שְׁקִיָּמְתִי דְבָרֵי מְשָׁה רַבִּינוּ אֲשֶׁר כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל נִשְׁעָן עָלָיו וְיַעֲמֹד לִי זְכוּתוֹ לְשִׁבְתָּ בְּאִתְּהָל תּוֹרָה בְּרוּב אֹוֹרָה בְּלִי שׁוּם פְּחַד וּמוֹרָה עַד שְׂיֻבִילוּ שִׁי לְמוֹרָה בְּב"א - ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלִמָה טְיִיכְטָהָל.

וּבְהַגִּיעוּ דְבָרֵי הַנִּזְ"ל (שְׁפַתְבְּתִי לְחַלֵּק בֵּין הָא דְסִי קפ"ח לְהָא דְכוּלִיא) אֶל הַגָּאוֹן בַּעַל יַד יִצְחָק מְטַאֲלִטְשׁוּוֹעַ ז"ל כְּתַב לְתַמְנָה עָלֵי דְהָא אֲנִן אוֹסְרִין כָּל שְׁנוּטָה לְאֲדַמִּימוֹת וּמִתִּירִין רַק בַּמְרָאָה שְׂאִין לְסַפֵּק כָּלָל בְּאֲדַמִּימוֹת כְּמוֹ שְׁמְבֹאָר שָׁם בְּש"ף וּבְבִאָה"ט עכ"ד - נְרָאָה דְלִק"מ דְכּוֹנְנֵי הִיָּתָה אִם דְבָאָמְת אֲנִן מְחַמִּירִין בְּכָל מִינֵי מְרָאוֹת אֲדַמִּימוֹת מְאַחַר שְׂאִין

אנו בקיאים בדמים עכ"ז הספק נולד ומשתלשל מדם ממש וכל שאפשר לספק בו שיהי' דם אנו מחמירין והשתא אמרו רבנו דמראה "געל" מראה אדמימות שבו היא פהה מן הפהה עד שאין לספק בו כלל שיהי' דם פיון דע"כ בא הספק מן דם ממש דסומק טפי וע"כ אין לספק בו כלל שיהי' דומה באדמימותו לדם - משא"כ בכלא דגוף האדמימות שבו הוא פהה למאד שפיר י"ל דמראה "געל" דומה לו וא"ש דברינו ודו"ק ובתשובתי להגאון מאור הגולה הנ"ל הארכתי בזה וכעת נאבד ממני ואיני זוכר הדברים מה שפתי שם ורק הא נזכר לי שהבאתי ראי' לדברי שפתי בפנים יען שפוליא תחלת בריאתו מדם ל"ה גבה מראה "געל" שינוי מראה מס' נ"ב גבי נפלה לאור בפכד שמראה "געל" פשר בה ומראה ירוק פכתי פסול בה עיי"ש - הרי יען דכבד משורש דם הוא ל"ה מראה "געל" ש"מ אצלה וכ"כ הקא גבי פוליא והוא ז"ל פלפול על ראי' זו מכבד מדברי הש"ך וטו"ז ס"ק ב' עיי"ש ואיני זוכר היטב כל הדברים שהי' בינינו פי נאבדו ממני וכתבתי רק להעיר ודו"ק - הנה בדיני מראות הריאה הארכתי בשנת תרס"ו בתשובה אחת להגאון מאור הגולה הנ"ל ונאבדה ג"כ ממני וחבל על דאבדו ורק הערה א' נשאר בזכרוני ואעלה אותה על מזבח הדפוס כדי שלא תלך ג"כ לאיבוד ח"ו על הת"ש בסי' ל"ח סק"ז שפתי דדוקא שחזר כדיו יבש טריפה ולא בלחה ובמהרש"א נדה דף כ' פתי דדיו לחה הוי בכלל עמוק מפאן וא"כ כש"כ דטריפה וספר ראש אפרים אין תח"י לעיין אם דיבר מזה וצ"ע עז"ע(סימן מ"ה).

הנה בכמה קהלות שהייתי ראיתי וכן תמהתי על המנהג שבכל ערב פסח אחר אפיית מצות מצוה מצרפין כל המצות בסדיו אחד ועומד אחד הנכבד ומברך ברפת חלה ומפריש ואח"כ מחלקין המצות לכל אחד ואחד - ולדינא נר"ל דאסור לעשות פן והוא נגד דין מפניך בש"ס ורמב"ם וש"ע בסי' שכ"ו לא מיבעא למאי שראיתי בקצת מקומות דכל א' שומר קמח שלו לבל יתערב בקמח חבירו יען שלא יודע שהי' נזהר היטב בשמירתו א"כ מקפיד שלא יתערב באחריו וגבי מקפיד קיי"ל שם סעי' א' דאף באדם א' אינו מצטרף ע"כ כש"כ בשני ב"א ודאי דאינו מצטרף ופטור מחלה - רק אפילו לפי מה שראיתי שישנו עוד מנהג דאופים בתערובות הכל ואח"כ מחלקין שנה בשנה מ"מ פיון דבשעת הלישה ל"ה שיעור חלה דבמצות מצוה כ"ע נזהרין שלא ללוש שיעור חלה ורק אחר אפי' רוצים לצרף לשיעור חלה נראה לי דאינו מצטרף פיון דעומד תיקף ליתקל והוי פהה דמבואר שם בש"ע דהעושה עיסה כדי לחלקה דפטורה וה"ה הקא דעומד לחלק - ואם פי מבואר בש"ך וטו"ז שם דדוקא דעתו לחלק בצק ולא כן אם דעתו לחלק אחר האפי' עיי"ש - נראה לי דהקא לא שייך חילוקו של הש"ך וטו"ז הנ"ל משום דלכאורה צריך להבין מאי חילוקא יש בין אם מחלקה בשוה או אחר האפי' - ונראה לי להסביר הדבר עם דברי תוס' ברכות ל"ז דכ' דעיקר חיוב חלה על העיסה היא דעריסותיכם פתיב וא"כ פיון דהחיוב בא בעודה עיסה וכל זמן שהיא עיסה לא נחלקה וגם אין עומדת לחלק בעת הזאת שפיר לא אזיל ממנה חיוב חלה ודומה לעיסה שנתגלגלה ביד הדיוט אף דבא אח"כ ליד הקדש אעפי"כ חייבת בחלה כ"כ הקא פיון דבעודה עיסה עת שחיוב חלה הוא בא אינו עומדת לחלק שפיר לא בטל ממנה החיוב ע"י החילוק שנעשה אחר האפי' דאז היא כבר פנים חדשות משא"כ היכא דכל החיוב בא אח"כ אחר האפי' שוב הוי בה אחרי אפי' כמו בעיסה דעלמא קודם אפי' ועיין בית

יוסף סי' ש"ל וב"ח סוף שכ"ו וא"כ פנין דעומדת לחלק דומה פאלו עומדת לחלק בעודה בצק וזה ברור בסבא וא"כ ליכא בה חיוב חלה פלל ואיך נברך על חלה פזו ופשיטא דהוא ברכה לבטלה ועיין בתוס' ברכות ל"ז שם בשם ר"י דנסתפק אם לברך על וירמשייש פנין דדרבנה לחלק על עיסות קטנות וכתב דיקח חלה בלא ברכה ולחם חמודות בראש ה' חלה ביאר דספיקו הי' דלמא הו' דחלוקה דוקא במחלק לאנשים אחרים דוקא פדעת הלבוש מובא בש"ך סי' שכ"ו או אף באדם א' וע"כ הוצרכו ליתול חלה בלא ברכה - עכ"פ היכא דמחלק לאנשים אחרים לכ"ע אין בה חיוב חלה ועיין בצ"ח ברכות שם ובתשובת בית אפרים סי' ס"ט בחיו"ד א"כ ה"א אפשר דאף מחלה בלא ברכה פטורה פי אין בזה שום ספק - שוב עיינתי בספר ערך שי יו"ד סי' שכ"ו וראיתי שגם הוא העלה דאם לא הי' עלי' חיוב חלה בעודה עיסה רק רוצה לצרף אחר האפ"י אם בשעת הצירוף דעתו לחלק אח"כ לא מועיל הצירוף ונתן ג"כ טעם לזה ולא הרגיש מדברי תוס' ברכות ה"ל אף הניח הדבר בצ"ע עיי"ש - והנאני שפונתי לדעתו בזה - אבל עכ"פ ליתול חלה עם ברכה הוא איסור גדול ונלכד באיסור דלא תשא ודו"ק עח) ואגב אעורר מה שצ"ע לי דברי הבאר הגולה שם שכתב על הרמ"א שכ' ודוקא שערבן שלא מדעתו אבל מדעתו חייב שהרי אינו מקפידין עכ"ד הרמ"א וכתב הבאה"ג ונ"ל בסמ"ג איתא וגם אין דעתו לחלק אלא לאכול יחד וכן צריך לפע"ד להגיה כאן עכ"ל - והיא פליאה גדולה על הבאה"ג דהלא באמת לדעת המס"ג דאף החילוק אחר האפ"י פוטר ע"כ צריך שיהי' דעתו לאכול יחד - משא"כ לשי' הב"י דהחילוק של אחר האפ"י אינו פוטר א"כ לא צריך פלל שיהי' דעתו לאכול יחד - וא"כ בטח הרמ"א בכינון לא כתב זאת משום דדעתו כהב"י ע"כ דבריו צע"ג ודו"ק - ואציגה פה עוד דבר פלא שמצאתי בחינוך פ' שלח בענין צירוף סל לחלה דדוקא אם בא מהתנור בלי הפסק אל הסל אז מצטרפין אבל זולת זה אינו מצטרף והיא פלא דלא נזכר פלל בשום פסוק ודו"ק - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן מ"ו. בעזה"י תרס"ו לפ"ק בוסערמין יצ"ו.

להבחור פארזים מפענח רזים חרף ובקי יראת ה' חונף עליו פל היום כמו"ה משה קליין נ"י פעת חד מעמודי התנף ומנטורי קרתא בק"ק סערענטש יע"א. ע"ד אי' בל תשחית במקום שיש בו צורך שהציע לפני נראה לי שיש להביא ג"כ ראי' מש"ס חולין נ"ג ע"ב מההוא שרקפא דספק דריסות דחלקינהו שמואל ושידינהו בנהרא ועיי"ש דהי' יכול ליתן אותם לפני הכלבים אלא פדי לפרסומי מילתא דאיסורא שיהי' לה אנשא שדינהו בנהרא - ולכאורה קשה פנין דהי' יכול ליתן לפני הכלבים איך שדינהו בנהרא הא איכא משום בל תשחית וכמו שכתבו תוס' בקידושין גבי עד היכן פבווד או"א אמר לי' ליתרוק ארניקו לים דדוקא אי אית בי' צורך קצת אבל בלא זה רשע הוי דעובר משום בל תשחית עיי"ש - וא"כ ה"ה ה"א פנין דחזי לכלבים איך מצי לשדנתו בנהרא אלא ע"כ פנין דהי' בי' צורך לפרסומי מילתא דאיסורא שרי וליתא לאי' ב"ת וזה ראי' נתונה לפע"ד - אלא דלפי"ז יקשה אהא דאיתא בחולין ד"ז דאמר רבי קטילנא לי' איכא בל תשחית דהרי גם שם איכא בזה צורך פדי שלא יזיקו הבריות ובמקום דאיכא צורך ליכא לאי' ב"ת וצ"ע לכאורה - ואח"ז רב מצאתי בתשובת מהר"י אסאד יו"ד סי' קס"ד דעמד בזה וכתב לתרץ עפי"ד התה"ד שכתב דהו' הדיקא דכודנייתא לא שכיח כ"כ דאל"כ לא

הי רבי מתזיק מזיקים בביתו וכיון דלא שכיח כ"כ לא חשוב צורך עיי"ש ש'האריף דינינים אלו ושוב פא לידי תשובת תרומת הדשן וראיתי ש'היא בעצמו באמת הקשה קושניא הג"ל ות"י פן עיי"ש ופלא על ה"ג מהרי"א ו"ל שלא הזכיר פלל שכל זה נאמר שם בתרה"ד - ובדברי תרה"ד הג"ל מצאתי ישוב לדברי רש"י ו"ל בתולין ד' ז' הג"ל ד"ה לפני עורשפתב וז"ל והא ליפא למימר דמזבן להו לנכרים דתנו אין מוכרין להם בהמה גסים עכ"ל - הגה דבריו מבוארין לכאורה היטב דדוקא לישראל אסור למזבינהו משום דעובר על לפני עור אבל לעפ"ם שרי ולא חיישינו דלמא מזבני להו לישראל משום דזה הוי לפני דלפני דשרי א"כ אי הוי מצי למזבינהו לנכרים ש"ד אלא משום דאין מוכרים לנכרי כו' וקשה מ"ש מההוא דשרקפא דעופות דאמרינו שם בגמרא דאסור למוכרן לעפ"ם משום דשמא אתי למזבינהו לישראל - וא"ל אהא גופא קשיא אמאי אסרו חכז"ל בכמה דברים למזביני לעפ"ם מחשש שמא ימכרנו לישראל הא הוי לפני דלפני דשרי - פבר תירץ הרשב"א בחידושו בשמעמא דשולח אדם ירו דבדבר קרוב שיבא למוכרם לא חשוב לפני דלפני א"כ שפיר אמרו דאסור למכרו לעפ"ם כו' אלא דלפי"ז יוקשה טובא ארש"י הג"ל דמשמע דלולי האי דאין מוכרין בהמה גסא לעפ"ם הי' יכול למוכרם לעפ"ם ואמאי הא איפא חששא דשמא ימכרנו לישראל וכמו דלישראל אסור משום לפני עור כ"כ אסור לעפ"ם מחשש שמא ימכרנו לישראל וכבר הבאתי משם הרשב"א ו"ל דהמכירה ל"ה לפני דלפני משום דקרוב הוא להיות פן וא"כ צ"ע לכאורה דברי רש"י הג"ל - והרבה נתקשותי בקושניא הזו - אולם לפ"ד הת"ה הג"ל א"ש דכבר פסק הטהד מובא ברמ"א סוף סי' נ"ז דהיכא דאיפא צדדים להקל שרי למוכרן לעפ"ם עיי"ש ובש"ף ס"ק נ"א וא"כ ה"ה הכא פיון דלא שכיח שיזיקו מותר למוכרן לעפ"ם ולא חיישינו שמא אתי למיזבני לישראל משום דאיפא תרי שמא שמא לא ימכרנו לישראל ואת"ל דימכרנו שמא לא יזיקו פיון דלא שכיח שיזיקו ואפשר דמילתא דלא שכיח עוד עדיף מתרי שמא וממילא דשפיר כתב רש"י ו"ל דלולי הך דאין מוכרין לעפ"ם כו' הי' שרי למוכרן לישראל וא"ש ודו"ק עט) (ב) בענין אכילת יוה"כ שהעלו האחרונים דלכ"ע בהנאת מיציו תלוי (עיינן ח"ס וכת"ס בתשובותיהם) שפלפל מעכ"ת בדבריהם - אודיע את ידידי נ"י שמדברי הירושלמי ריש פ"א דשבת יש סתירה לדבריהם דז"ל הירושלמי שם תמן תנינן ר"מ אימר אם היתה שבת והוציאו אמרו לו אינו מן השם שנה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח עכ"ל - ועיינן במפורש שהכנה דמשום אכילה חייב אפילו במהלך משום דבהנאת גרונו מחייב ומשום שבת אינו חייב עד הנחה במעיו עכ"ל - והשתא אי אמרינו פדברי גדולי האחרונים הג"ל א"כ אפתי תרנוייהו משום חד שמא מחייב וצ"ע - עוד איתא בירושלמי שם מני האי אמרו לו רבי יוסי הוא עיי"ש - הגה בזה אמרתי לתרץ בס"ד קושניית הגאון במנוחת אשר ו"ל בסוגיא דאחע"א שהקשה אשי' רש"י בביצה דאם ביער ע"י האכילה לכלבים מחייב משום שריפה מכח אחשבי' עיי"ש ולדעת בעל המאור דגם אכילת אדם חשוב ביעור א"כ למה לא חשוב נשמה חטאות גם משום שריפה דביאר נותר באכילתו ע"כ קו' הגאון ו"ל - ובדרך פשוטות אמרתי דאין התחלה לקושניא הג"ל עפי"ד המל"מ פי"ח מפהמ"ק דרק בנותר מאכילת אדם איפא מ"ע דשריפה אבל לא בנותר דאימורין או דעולה דהוי אכילת מזבח דלא ילפו אכילת מזבח מאכילת אדם עיי"ש - וא"כ פאן במשנה דיש אוכל דמייירי

בְּחֵלֶב דְּהוּי אֵימורִין לִיכָא גְבַהּ כָּלֵל מ"ע דְּשָׂרִיפָה וּמְמִילָא דְּלִיכָא לְמִימַר כָּלֵל אַחְשָׁבִי וּז"פ עִפּוּ"ד הַמֶּל"ם הַגָּ'ל - (וּבְהַגִּיעוּ דְּבָרֵי אֱלֹהֵי קַדְמָה הַגָּאוֹן מְטַאֲלִטְשׁוּוּעַ ז"ל כְּתֹב לְאַמְרוּ דְּיָפָה עוֹרְרָתִי מִדְּבָרֵי הַמֶּל"ם הַגָּ'ל לְדַחֲוֹת קְנוֹשְׂיָא הַגָּ'ל - אֶף לְדִידְנָי גּוּף דְּבָרֵי הַמֶּל"ם מְרַפְסִין אֲגָרִין דְּבַהֲדָנְיָא אֲמָרוּ בְּזַבְחִים כ"ג וְאִם הָאֲכֹל יֵאָכֵל בְּשִׁתֵּי אֲכִילוֹת הַכְּתִיב מְדַבֵּר אֶחָד אֲכִילַת אָדָם וְאֶחָד אֲכִילַת מְזַבַּח אֲלֵמָא דְּשִׁתֵּי אֲכִילוֹת הַלְלוּ שְׁוִין הֵם גַּם הִבִּיא מְפֻסָּחִים כ"ד וְדָף פ"ב וּמְהַרְמָב"ם פ"ז מִמַּעַה"ק הַלְכָה ג' וּמְפִי"ט מִפְסָה"מ ה"א וּבִשְׁעָה"מ פ"ד מְבִיאַת הַמֶּק' הַט"ו וּמְפֻלְמָם מְשַׁמַּע דְּאִין חִילוּק בֵּין נוֹתֵר דְּאֵימורִין לְנוֹתֵר דְּאֲכִילַת אָדָם וּבְכַאֲמַת דְּדְבָרֵי הַמֶּל"ם צ"ג וּמְצֻנָה לְיִישׁוּב) - אֶף עִפּוּ"י הִירוּשְׁלָמִי הַגָּ'ל י"ל עוֹד בְּיִשׁוּב קְנוֹשְׂיָא הַגָּ'ל דְּמִבְּנֹאֵר בִּירוּשְׁלָמִי פַה דְּהָאִי אֲמָרוּ לוֹ הוּי רַבִּי יוֹסִי וּר"י ס"ל הַבְּעֵרָה לְלָאוּ יִצְאָה א"כ גּוּף הַשְּׂרִיפָה ל"ה בַּר חֲטָאֵת רַק לָאוּ בְּעֵלְמָא וּא"כ לֹא יִהְיֵי עֲדִיף הַאֲחֻשְׁבִּי שֶׁל הָאֲכִילָה מְבִיעוּר דְּשָׂרִיפָה דַל"ה רַק לָאוּ וְעַל לָאוּ לֹא מְבִיא חֲטָאֵת וּא"כ שְׁפִיר לֹא יְכוֹל לְחַשׁוֹב חֲטָאֵת מְשׁוּם בְּיעוּר וּא"ש - וּא"ל דְּאַפְתֵּי אֲמָאִי לֹא הוֹסִיף ר"מ גַּם מְשׁוּם בְּיעוּר - י"ל דְּמְשַׁמַּע מְמַתְנִינִין דַּר"מ רְצָה לְהוֹסִיף עַל הַת"ק דְּבָר שְׂיִהְיֵי שְׁפִיר גַּם לְדִידְנָי וְע"כ הַשִּׁיב לוֹ אִינוּ מִן הַשֵּׁם וּמְשִׁי"ה לֹא רְצָה לְהוֹסִיף בְּיעוּר מְשׁוּם דַּא"א לַת"ק - עוֹד נִרְאָה לִי בְתִי קְנוֹשְׂיָא הַגָּ'ל דְּנִדְאִי לַר"ש דְּסוֹבֵר דְּמִן הַתּוֹרָה מְנוֹתֵר חֲמִץ בַּע"פ עַד הַלִּילָה וְאִינוּ עֵיבֵר עֲלִיו בְּלֹא כְלוּם וְרַק יֵשׁ עֲלִיו חַיּוּב שֶׁל תְּשַׁבִּיתוּ דְּגַם לַר"ש מְחַיּוּב לְהַשְׁבִּית חֲמִצּוֹ מְחֻצּוֹת הַיּוֹם שֶׁל ע"פ מֵאָף חֲלָק וְכִינּוֹן דְּלִיכָא רַק מְצוֹת הַשְּׁבִתָּה לְחוּד יָפָה כְּתֹב הַרְז"ה אִי אֲכֹל לִי מְשַׁשׁ שְׁעוֹת וּלְמַעְלָה עַד הָעֶרֶב אִינוּ עוֹבֵר בְּאַכִילַתוֹ כְּלוּם שְׂאִין לָהּ הַשְּׁבִתָּה גְּדִילָה מְזוּ עכ"ל - וּא"כ מְמִילָא כְּיִין דְּלֹא עֵבִיד שִׁים אִיסוּר בְּאַכִילָה זוֹ שְׁפִיר הוּא מְקַיֵּים מ"ע דְּהַשְּׁבִתָּה בְּאַכִילָה וְכַתּוּרָה עֲשֵׂה - מִשָּׂא"כ בַּמ"ע דְּבִיעוּר גְּבִי נוֹתֵר דְּחוּץ מ"ע דְּשָׂרִיפָה יֵשׁ לָאוּ בַּפ"ע עַל אֲכִילָתָהּ וּא"כ אַזְּ בְּאַכִילָה עֵבֵר עַל לָאוּ וְאִיכָא מְשׁוּם מְצַהב"ע וּמְמִילָא דְּגַם מ"ע דְּבִיעוּר לֹא קַיֵּים כְּדִין כָּל מְצַהב"ע דְּלָאוּ מְצוּנָה הִיא וּמְמִילָא כְּיִין דְּלֹא קַיֵּים הַמְצוּנָה לֹא שְׂיִיף אַחְשָׁבִי וְע"כ שְׁפִיר לֹא חַיּוּב מְשׁוּם שְׂרִיפָה וְכַש"כ הֵכָא דְּאִיכָא כְּפָה אִיסוּרִים חֲמוּרִים דְּלֹא קַיֵּים הַמְצוּנָה שֶׁל בְּיעוּר וּא"ש וְלִק"מ וְדו"ק פ) כ"ד דִּידוֹ דו"ש מְבָרְכוּ שֶׁה' יְרִים קַרְנוֹ בְּעוֹשֵׁר וְכַבּוּד וְיִזְכָּה לְלִמּוּד מְתוּף הַרְחַבַת הַדַּעַת דְּקוֹדְשָׁה וְיִהְיֵי מְכִירוֹ בְּרוּף.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָאֵל. בְּשׁוּלֵי הַמְּכַתָּב.

מְדֵי דְּבָרֵי בְּמִשְׁנָה דִּישׁ אוֹכֵל אֲצִיגָה ג"כ מַה שְׁהַקְשִׁיתִי בְּיָמֵי בְּחֵרוּתִי לַפ"ד הַמֶּל"ם בַּפ"א מְמַעֲיִלָה שְׁבִיבָר בְּאוּרְךָ שְׂאֵם אֲכֹל מְדַבֵּר שְׁעוֹלָה לְגְבוּהַ יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי מִינֵי מְלַקּוֹת א' אִם יֵשׁ בּוֹ כְּזִית לֹקָה עַל לָאוּ דְּכִלִּיל תִּהְיֵי לֹא תֵאָכֵל וְהַשְּׁנֵי הוּא לָאוּ דְּמַעֲיִלָה עִי"ש וְהוּא מְהַש"ס דְּמַפּוֹת ד' י"ח - וּא"כ הֵכָא דְּמִיָּרֵי בְּחֵלֶב דְּעוֹלָה לְגְבוּהַ וּמִיָּרֵי דְּאִיכָא כְּזִית כְּמוּבָן א"כ אִיכָא עוֹד לָאוּ דְּכִלִּיל תִּהְיֵי וְאֲמָאִי לֹא חֲשָׁבָה הַמְשָׁנָה וְהַל"ל יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחַיּוּב עַלִּי ד' חֲטָאוֹת וְאֲשָׁם א' וּמְלַקּוֹת אַחַת דְּאִין לֹמַר כְּיִין דְּהֵכָא מִיָּרֵיבְשׁוּגַג כְּמוּבָן וּמְלַקּוֹת ל"ה אֲלֵא בְּמִזִּיד ז"א דְּשְׁפִיר י"ל דְּהִי שׁוּגַג עַל כְּלָן רַק עַל לָאוּ דְּכִלִּיל תִּהְיֵי הִי מְזִיד וְכַה"ג כְּתֹב רַש"י בְּפֶסַח בְּפֻסְחִים כ"ט ד"ה אֶת יוֹה"כ עִי"ש - וְאִין לֹמַר כְּיִין דְּהִי מְזִיד עַל לָאוּ דְּכִלִּיל תִּהְיֵי א"כ יִדַּע שְׁהוּא הֵקְדָּשׁ וּא"כ מְמִילָא דְּלֹא הוּי שׁוּגַג עַל הֵקְדָּשׁ - י"ל דְּלֹא יִדַּע כָּלֵל מְלָאוּ דְּמַעֲיִלָה וְקִי"ל אוֹמֵר מְנוֹתֵר שׁוּגַג הִיא - וּא"כ טוּבָא קְנוֹשְׂיָא כְּיִין דְּהַמְשָׁנָה רוּצָה לְהַשְׁמִיעֵנִי רְבוּתָא שְׂיִתְקַבְּצוּ יַחַד עַל אֲכִילָה אִי כְּפָה מִיָּנִי חַיּוּבִין לְמָה

השמיט חיוב דמלקות מלאו הנ"ל ובתשובה אחת שפתי ליעמיתי איש בריתי כבוד הרב הה"ג הקריף ובקי נפלא בנש"ק כמו"ה משה סופר שליט"א מו"ץ דק"ק ערלוי יע"א בן יקיר לאביו הגה"צ אב"ד דשם שליט"א הרציתי לפניו קושניא זו ונצא לחלק דהיכא דנפסל דאינו עולה עוד לגבוה ליפא בי' לאו דכליל תהי' - אף נעלם ממנו לפי שעה סוגיא דמפות הנ"ל ונשם מבואר בהדיא דאף בנפסל איפא בי' לאו דכליל תהי' וא"כ קושניתי הסזקה במקומה עומדת - וביותר תימא לי על אדונינו הרמב"ם ז"ל בכי"ד ממאכ"א הי"ח שהביא משנה הנ"ל לענין מלקות וכ' יש אוכל פזית א' ולוקה עליו חמש מלקיות כיצד כו' ודאי קשה דהא באמת איפא עוד מלקות בהותרו בו ג"כ משום לאו הנ"ל ומדוע לא תשבה - ועליו ז"ל אוכל קצת להמליץ פידוע דדרכו להביא בספרו רק מה שמוכא בש"ס וכינון דלאו הנ"ל, לא נזכר במשנה שם ע"כ לא הביאו וחסם פי זה דוחק קצת דהא חזינו דכאן יצא מגדרו בש"ס לא מיירי ממלקות פלל וכינון דהוא חידושו לענין מלקות הו"ל להשמיעני עוד חידוש מלקות אחד יותר עכ"ז יש לדחוק ולומר פנ"ל אף על המשנה גופא שפיר קשה פינו דנחית לקביץ הרבה חיובים ואיסורים יחד הו"ל לחשב עוד חיוב ואיסור מלקות יותר והכי הו"ל למתני' יש אוכל אכילה אחת ותייב עלי' ד' חטאות ואשם א' ומלקות א' וצע"ג בעיני ודו"ק - סימן מז.

בעזה"י י"ג אדר אור ליום ד' תענית אסתר תרע"ד לפ"ק בוסערמין יצ"ו. הרמב"ם פ"ג דמגילה כתב הקורא את המגילה בלא פונה לא יצא - וכתב הה"מ שם דהוא לשיטתו בה' שופר דבעינו פונה לצאת ואולי שהפל מודים במגילה עכ"ד - וכבר עמדו רבים על דבריו לידע טעמו ונימוקו מדוע יודו הכל במגילה שצריך פונה לצאת - וכעת האיר ה' עיני לראות מה שכ' הפרמ"ג בסי' תרצ"ה במשב"ז ס"ק א' דסעודת פורים ומתנות לאביונים ומשלות מנות צריך פונה אף דקיי"ל בסי' תע"ה דבאכל מצה בלא פונה יצא דסעודת פורים עיקר לזכר הגס שנעשה ע"י הסעודה ע"כ בעי פונה עיי"ש - ולדבריו צ"ל דהינו גמי טעמא דשאר מצות הנוהגים בפורים דבאו ג"כ לזכר הגס דכלפי שהי' תחלה אבל גדול כמבואר במגילה ואח"כ בעזר השם נהפך הכל לטובה ומקרא מלא דבר הפתיב ולהיהודים היתה אורה ששון ושמחה כו' ע"כ להיות עושים יום משתה ושמחה ומשלות מנות כו' ע"כ צריך לזה פונה לזכור הגס - וממילא עפ"י האמור יודע לנו שפיר טעמו של הה"מ הנ"ל דכתב דבמגילה יודו הכל שצריך פונה לצאת והוא משום דמקרא מגילה בא לפירסום הגס ע"כ בעי פונה לכ"ע ודו"ק - ובשנת תרפ"ג בדרך לימודי הגעתי לדברי הש"ס דמגילה דף יו"ד ע"ב למה דדרש רבי שמואל בר נחמני והי' לה' לשם זו מקרא מגילה עיי"ש במהרש"א מצאתי בזה סמך גדול לדברי הרב המגיד הנ"ל שכתב דמקרא מגילה לכ"ע צריך פונה - והוא ע"ד ששינוי בנבחים מ"ו לשם ששה דברים הובח נזבח לשם השם ר"ל דבעי פונה.

וכמו כן השמיעני רבי שב"נ והי' לה' לשם זו מקרא מגילה ר"ל דלכ"ע בעי שיהי' קריאת מגילה לשם השם בכונה לצאת ידי חובתו וא"ש ויהי' מפאן סמך גדול לחידושו של הרה"מ הנ"ל ודו"ק - סימן מ"ח.

בעזה"י ה' ח' שנה תרס"ה לפ"ק חוסט יצ"ו. לכבוד אהובי ידידי הבחור המופלג בתורה חו"ש יניק וחסים חתן תמים למעלות ומדות קדושות מטע קדש מגאוני וקדושי אל דור

אחר דור כש"ת מו"ה אלעזר אונגער שליט"א בן יקיר לאדמו"ו הגאון הקדוש מרן ר' שלום דוד אונגער שליט"א אבד"ק זאבנא יע"א בעהמ"ח ס' שו"ת יד שלום המקום יהי בעזרו, ועדי עד יציץ נזרו אכ"ר אתיותיה הבהירים הגיעני ביום ש"ק העבר ותרב שמחתי עד למאד לראות מעשי ידי אצבעותיה ומפנותיה מכתבה ניכר שבעזר האל פעלה על במתי התורה והיראה פאות אבותיה הקדושים וגיע מעשיה למעשה אבותיה קדושי אל פן יגן זכותם עליה ועלי לראות סי' ברכה במשנתנו ויעלה לרצון לפני אדון פל תורתנו ועבודתנו ונזפה ללמוד וללמד ולהרחיב גבול הקדושה מתוך הרחבת הדעת דקדושה נצח סלה ועד אכ"ר - ואודות שבקשתני להודיעה חדשות מהחידושים שנתחדש לנו בבית המדרש של אדמו"ו הגאון הקדוש דפה שליט"ה (זלה"ה) נמצאתי לבקשתה ואציע לפני מה שחנני החונן דעת בסוגיא דקרוב או פסול שהתחלנו ללמוד בתחלת הזמן ואם פי לא גמרנו עוד כל הסוגיא עכ"ז לא אמנע לשמחה מן המעט אשר לפני ועוד חזון למועד לטייל אריכות וקצרות כינדה הטובה עלינו בעזה"י - ונה החלי בעזר צורי וגואלי.

הרמב"ם בפ"ב מה' עדות ה"ג פתב וז"ל היו עדים מרובים שנים מהן פינו עדותן בחקירות ובדרישות והשלישי אומר איני יודע תתקיים העדות בשאר עכ"ד ועיי"ש - ותמה הלח"מ שם מש"ס דסנהדרין דף מ"א ע"ב דמסיק רבא דהיא דאמר איני יודע בחקירות עדותן קיימת דלא כרע"ק עיי"ש בפרש"י ותוס' - והשתא פינו דהרמב"ם פסק כרע"ק הוי לי לפסוק דעדותן בטלה עיי"ש בלח"מ שדחק עצמו מאד בישוב דברי הרמב"ם ז"ל - ולי נראה בעזה"י ליישב דברי רבינו ז"ל על נכון בלי שום דחוק וכמו שאגיד בס"ד - והוא דהנה הקצה"ח בס"ל ל"ו מסתפק ועולה היכא דהי' פשר בשעת ראיה ונעשה פסול בשעת הגדה אם מבטל העדות כדין נמצא קרוב או פסול וכתב דתליא בפלוגמת הרי"ף והרא"ש ז"ל דלדעת הרי"ף דסובר דהיא דלא הי' מכיר בפסולו של חברו אינו פוסל ה"ה הקא פינו דלא הי' מכיר בפסולו קודם אינו פוסל לדעת הרא"ש דאמר דגם אם לא הי' מכיר פוסל ה"ה הקא אף דלא הי' ניכר קודם פסולו אפ"ה פוסל אינך עיי"ש בקצה"ח - ועפי"ז נראה לי לומר דהא שכתבו תוספות שם בסנהדרין דר"ש ורע"ק פליגי בדין קרוב או פסול לאו למימרא דפליגי בעיקר דין קרוב א"פ דר"ש אינו סובר הך דין דקא"פ כלל ורע"ק שפיר סברו זה אינו דלמה לן לאפוי פלוגתא ועוד דלא מצינו שום תנא דלא יספור דין זה אלא דכונתם הוא פינו דהיא באומר א"י לא נעשה פסול רק בשעת הגדה אבל בשעת ראי' הי' פשר כאינך א"כ תליא בפלוגמת הרי"ף ורא"ש וכדברי הקצות הנ"ל - א"כ י"ל דבזה אגיל פלוגתיהו דר"ש ורע"ק דר"ש סובר כשי' הרי"ף דהיא דהי' פשר בשעת ראי' אינו פוסל שאר העדות ומשו"ה תתקיים עדותן בשאר ור"ע סובר כשי' הרא"ש ומשו"ה סובר דעדותן בטלה אבל בעיקר דין דקא"פ לית כאן פלוגתא כלל בין ר"ש ורע"ק פן נראה לי בביתאור דברי התוס' הנ"ל - ואף אם תמ"ל דתוס' לא פינו לזה ורק דהם סברי בפשיטות דר"ש ורע"ק פליגי בעיקר דין דקא"פ מ"מ לא נפלאת הוא לומר בדעת הרמב"ם דאינו מפורש פן בסוגיא כשי' התוס' ורק דהוא סובר דהפלוגתא אגיל בפלוגמת הרי"ף ורא"ש וכמו שכתבתי ודו"ק פי הדברים פנים ואמתיים בעזר החנן לאדם דעת - וממילא דלפי"ז מתורץ היטב דברי הרמב"ם פחות דכבר כתב הש"ך בסוף סי' ל"ו דהרמב"ם סובר כשי' הרי"ף רבי

דהיכא דלא הי' מפיר בפסולו אינן פוסל שאר העדות א"כ אדרבא פסק בזה כר"ש ולא כרע"ק וע"כ שפיר כתב דתתקיים עדותן בשאר והיינו כר"ש דסובר פן וא"ש מאד בס"ד - ואל יקשה בעיניך פיון דהרמב"ם סובר דר"ש ורע"ק פליגי בסברת הרי"ף והרא"ש ר"ש סובר פהרי"ף ורע"ק פהרא"ש והוא פסק כר"ש פרי"ף רבי א"כ לכאורה יקשה למה פסקו כר"ש נגד רע"ק הלא הלכה כר"ע מחברו י"ל דא"ש פיון דרבי בתוספתא נמי סובר הכי כר"ש או ר' מאיר לפי נוסחת הפתב יד א"כ הו"ל ר"ע חד לגבי תרי וא"ש בעה"י ועיין ב"ר"ן בפ"ק דמפות בסוגיין ודו"ק - ואם פנים דברינו בזה שהעליתי דר"ש ור"ע פליגי בפלוגמת הרי"ף ורא"ש דר"ש סובר כשי' הרי"ף ור"ע פרא"ש דאף באין מפיר פסול חברו בטל העדות הרנוחנו בזה לתרץ קו' התנאים בסי' ל"ו שהקשה דברי הרמב"ן אהדדי דהרמב"ן סובר פדעת הרי"ף דאם לא מפיר בפסול חברו פשר ואפ"ה סובר כשי' התוס' דתתיב בעינן ראי' והגדה בב"ד וא"כ ע"כ יהי' הפירוש בזה דמה יעשו שני אחין ואחד כו' שפא יבואו לבי"ד בזה אחר זה ולא ידעו זמ"ז וא"כ ע"כ סובר דאף היכא דלא מפיר בפסולו פוסל העדות וא"כ דבריו סתרי אהדדי ע"כ קו' התנאים עיי"ש שהאריך בזה - ועפ"י האמור דר"ע סובר באמת בזה פהרא"ש דבכל ענין פוסל א"כ לק"מ פיון דשם אליבא דרע"ק אזיל ורע"ק באמת סובר פן א"כ שפיר פרי"ף מה יעשו כו' אבל לדינא שפיר מצי הרמב"ן לספור כר"ש וא"ש ולק"מ - ולפי"ז גם דברי הסמ"ע בסי' ל"ו שהוכיח מדברי תוס' שכתבו דתתיב בעינן דלא אזלי בשי' הרי"ף לענין אם לא הי' מפיר בפסולו רק פהרא"ש ס"ל עכ"ד הסמ"ע - ולפי הנ"ל אין הכרח לזה פיון דשם אליבא דרע"ק אזיל שיטת הש"ס נאליבא דרע"ק באמת פן היא אבל לדינא שפיר מצי סוברים פהרי"ף וא"ש מאד בעזה"י - עוד באופן אחר נר"ל בס"ד לתרץ דברי הרמב"ם הנ"ל - והוא דהנה הפ"י במפות בסוגיין ד"ה ר"ש אומר מה שנים אין נעשים זוממים עד שיזומו שניהן הקשה איך מצינו לדרוש הך קרא לענין עדים דבאיזה אופן יכלו להעשות עדים זוממים פיון דבהך קרא יומת המת פתיב דמשמע דרק במיתת הנגידון משמע קרא אבל בעדים לא מייירי פלל וא"כ באמת צריך להבין איך מצי למידרש מכאן מילתא לענין עדים אשר אין נפ"מ בזה הדרש להנגידון פלל דבין אי בעינן שיזמו פלן או לא לעולם ינפסל העדות ביוזמו מקצתו וינופטר הנגידון דלא מבעיא אם נעשו זוממין אף אם לא הוזמו פלן א"כ ודאי דפוטרי הנגידון פיון דקצתן נעשו זוממין ונפסלו א"כ נמצא א' קא"פ וכל העדות בטלה אלא אף אי אמרת דלא נעשו זוממין עד שיזומו פלן מ"מ העדות בטלה אף בהזום מקצתן משום דאף דהזמה ל"ה הכחשה מיהא הוי ואפתי הוי פנמצא א' קא"פ ועדותן בטלה א"כ ליכא שום נפ"מ להנגידון בזה הדרש וא"כ באמת קשה איך מצי למידרש קרא זה לענין העדות פיון דהקרא לא בעדות משמע רק בנגידון ובשלקמא אי הי' נפ"מ גם לנגידון אז הוי הצדק למידרש על העדות ג"כ פיון דיצמח איזה נפ"מ גם להנגידון אבל השתא דלהנגידון אין נפ"מ קשה פנ"ל - ע"כ קו' הפ"י ביתר ביאור קצת - ונראה לתרץ בס"ד עפ"י דברי תוס' סנהדרין ד' ל"א ד"ה שב"ש שכ' בת' הא' דבעינן שידע מי הוא הפסול ומשו"ה בשני פיתות עדות דלא ידעינן מי הוא הפסול אינו מבטל העדות ועיי"ש פא) ולפי"ז יש נפ"מ גדולה להנגידון גופא בזה הדרש דאי בעינן עד שיזומו פלן א"כ היכא דהוזמו מקצתן ל"ה הזמה רק הכחשה וכבר כתבו תוס' הנ"ל דע"י הכחשה אינו פוסל שאר העדות פיון דלא ידעינן מי הוא הפסול וא"כ תתקיים

העדות בשאר והנידון נהרג אבל אי אמרת דשפיר נעשו זוממין אף בהזנמו רק קצתן א"כ יש בהן דין הזמה ונפסלין ויודעין מי הן הפסולין א"כ בטל כל העדות פדין נמצא א' קא"פ וא"כ נפטר הנידון ממיתה ואיפא נפ"מ טובא בהאי דרשא להנידון ע"כ שפיר שייך למידרש הך דרשא מהאי קרא ול"ק פלל קו' הפ"י וא"ש בס"ד ודו"ק - ונראה לי לומר מילתא חדתא בעזה"י דהא שכתבו תוס' הנ"ל דגבי עדות מוכחשת לא מופסל כל העדות ואם יש עדים שלא הוכחו תתקנים העדות בשאר ולא אמרינן גבי הכחשה נמצא א' קא"פ לבטל כל העדות משום דלא ידעין מי הוא הפסול לאו מילתא דפסיקא היא לכ"ע רק נראה דזה א"ש רק אליבא דר"ה בב"ב ד' ל"א ע"ב דסובר בב' פיתי עדים המכחישים זא"ז דזו באה בפ"ע ומעידה וזו באה בפ"ע ומעידה דמוקמינן כל אחד בחזקת פשרות ואמרינן אינה דליתניהו קמן הן הן הפסולין ורק הך דהוי בב"א ליפא לאוקמיבחזקת פשרות דאחד נדאי גבייהו דפסול ומשו"ה בטל עדותן ומ"מ פיון דלא ידעין מי הוא הפסול לא אמרינן גבייהו דין נמצא א' קא"פ כו' ואם יש עוד זולתם שלא הוכחו היינו שלא הוכחש כל הכת התקנים העדות בשאר וכ"ז א"ש לר"ה - אבל לר"ח דסובר דנפסלין מפל וכל ואמרינן בהדי סהדי שקרא ל"ל ונפסלין לכל העדות שבתורה א"כ שפיר ניכר גבייהו הפסול דהא באמת שניהן פסולין וא"כ לא שייך לומר פאן דלא ידעין מי הוא הפסול דהא מחזיקין אותן לשניהן פסולין לכל מילי וא"כ איך תימא דלא ידוע מי הוא הפסול פיון דבאמת אתה מחזיקו לפסול לכל מילי בשלמא לר"ה דכשר בעלמא ורק הך משום דאיכא חד נדאי פסול ע"כ בטל הך עדותן אבל לעלמא יוכשר כ"א שייך לומר דלא ידעין מנו הוא - משא"כ לר"ח דיצאו מחזקת פשרותן וגם בעלמא הן פסולין גמורין א"כ שוב שפיר נודע פסול דכל א' ולא שייך סברת התוס' לומר דלא יהי' שייך גבייהו דין דקא"פ אלא נדאי דלר"ח שייך גבייהו דין דקא"פ וכל העדות בטלה פן נראה לי בסברא כב) ועוד דנדאי לר"ח דפוסל אותן לשאר עדות אם הליך עם שאר עדות פשרין להעיד בדבר אחר ואח"פ נודע דהוא פסול מפח עדות מוכחשת מכבר נדאי דפוסל שאר עדות מפח דין דנמצא אחד מהן קא"פ דהא נדאי לגבי שאר עדות פיון פסולו וגם אתי למיטעי בשאר פסולין וז"פ לפעד"נ א"כ לא יגרע עדות זה מעדות דעלמא ונראה לי ברור בסברא.

דלר"ח שפיר בטול כל העדות גבי עדות מוכחשת - ואם פנים דכרינו בזה דלר"ח גם בהכחשה לחוד בטל כל העדות א"כ יוקשה קו' הפ"י איך אפשר למידרש קרא הנ"ל לענין הזמה גבי עדות פיון דהקרא מנידון מייירי ולגבי הנידון אין נפ"מ פלל בהאי דרשא לר"ח וכמו שבארתי - אולם נראה לפ"ד רש"י בסנהדרין מ"א ע"ב דכתב דהיכא דאמר אחד א"י בחקירות הני עדות שאי אתה יכול להזימו ובטל כל העדות א"כ גם לר"ח יש נפ"מ טובא בהאי דרשא להנידון עצמו היינו באופן שאחד אמר א"י בחקירות והשתא אי לא בעינן שיזומו את פולן א"כ תתקנים העדות בשאר אבל אי בעינן שיזומו פלן א"כ בטל כל העדות וא"כ איכא נפ"מ להנידון בהאי דרשא גש לר"ח וע"כ יפה דרשו להאי קרא הא דר"ש וא"ש - אמנם דברי רש"י אלו שכתב דהיכי דאחד אמר איני יודע הני עדות שאאילה"ז צ"ע טובא וכמו שעמדו באמת עליו רבותינו בעלי תוספות באמרם פיון דאמר א"י ל"ה עוד עד פלל ולא צריך להזימו גם מה שכתבו התוס' דהוי כמו קא"פ נמי קשה מאד וכמו שדחה באמת דבריהם הגאון נו"ב בדורש לציון נמי מטעם זה פיון דל"ה

עד פֿלל לענין הַזְמָה מִמִּילָא ל"ה שֵׁם עֵדוּת עָלָיו גַּם לַעֲנִין קא"פ וְעוֹד מֵה פֿסוּל מְצֵאת בּוּ בְּזֵה שְׁאוּמֵר הָאֵמֶת אִינִי יוֹדֵעַ - ע"כ נִרְאֶה לִי לֹמֵר דְּבִאֲמַת לְהִלְכָה גַּם רַש"י מוֹדֵה דְהִיכִי דְאָמַר א"י ל"ה עָלָיו תּוֹרַת עֵדוּת פֿלל וּמִפֶּתַח הַגִּי טְעָמִים דְּלַעֲיִל וְהָא שְׁפִתְב רַש"י דָּאָם אָמַר א"י הִגִּי עֵדוּת שֵׁא"א יְכוּל לְהַזְמִיחַ לֹא פֶתַח בְּן רַק אֲלִיבָא דר"ח דְּלִידִדְנָי מְוַכַּרְח לֹמֵר בְּן דֹּאל"כ יִנְקֻשָׁה עָלָיו קו' הַפ"י פֿנ"ל וְשֵׁם בְּסִנְהֶדְרִין קָאִי אֲלִיבָא דר"ח וְכִמוּ שְׁאֲבָאָר אָבֵל בְּאֲמַת אֲלִיבָא דר"ה גַּם רַש"י סוֹבֵר דל"ה עָלָיו תּוֹרַת עֵדוּת פֿלל וְאִינוּ מְגַרַע עוֹד אֶת שְׁאָר הָעֵדוּת בְּן נִרְאֶה לִי בְּזֵה בַס"ד - וְהִנֵּה בַבב"ק ד' ע"ו פְּלִיגִי רְבָא וְאֲבִי אִי עַד זִמְמָה לְמַפְרַע הוּא נְפֹסֶל אוֹ לֹא רְבָא סְבוּר מְפָאָן וְלִהְבָּא הוּא נְפֹסֶל וְאִיבָא תְּרִי טְעָמָא אֲלִיבָא דְרְבָא חַד מְשׁוּם חִידוּשׁ וְחַד מְשׁוּם פְּסִידָא דְלִקְוֹחוֹת וְתוֹס' בַּב"ב ד' ל"א וְכֵן בְּסִנְהֶדְרִין ל"א פֶתַח דְּהַךְ טְעָמָא דְחִידוּשׁ הִגִּי לְמַסְקָנָא דְסוֹבֵר רְבָא כר"ה אָבֵל הַךְ טְעָמָא דְאָמַר מְשׁוּם פְּסִידָא דְלִקְוֹחוֹת הִגִּי לַה"ס דְּרְבָא סוֹבֵר כר"ח וְעִי"ש - וְא"כ לִפִּי"ז נוֹכַל נְמִי לֹמֵר כְּמוֹ שְׂכ' תוֹס' דְּהַךְ טְעָמָא דְפְּסִידָה הִגִּי לַה"ס דְּרְבָא סוֹבֵר כר"ח כ"כ נֹאמַר אֲנִי דְּהָא דְקָאָמַר רְבָא שֵׁם בְּסִנְהֶדְרִין כְּמֵאן דְּלֹא כרע"ק הִינְנוּ נְמִי לְמֵאִי דְבְּעִי לְמִימַר שֵׁם בַּב"ב דְּרְבָא כר"ח וְא"כ הִיכָא דְאָמַר א"י לר"ח הִגִּי עֵדוּת שֵׁא"א יִלֵּה"ז וְכִנ"ל וְא"כ שְׁפִיר הִגִּי דְלֹא כרע"ק אָבֵל לְבַתֵּר דְמַסִּיק שֵׁם בַּב"ב דְּרְבָא כר"ה, וְא"כ אֵז הִיכָא דְאָמַר א"י בְּחִקִּירוֹת ל"ה עָלָיו שֵׁם עֵדוּת פֿלל וְהִגִּי שְׁפִיר עֵדוּת שְׁאֵתָה יִלֵּה"ז וְא"כ א"ש אֲפִילוּ כרע"ק וְגַם לְדִידְנָי תְּתַקְיִים הָעֵדוּת בְּשְׁאָר וְא"כ דְּהַרְמְב"ם פֶּסֶק כר"ה א"כ לְדִידְנָי אֲתִי גַם אֲלִיבָא דרע"ק וְא"כ יָפָה פֶּסֶק דָּאָם הַשְּׁלִישִׁי אָמַר א"י דְתַתְּקִיִּים הָעֵדוּת בְּשְׁאָר וְא"ש בַּעֲזָה"י וְהִיא עֲצָה נְכוּנָה ב"ה - וְעַפ"י דְּבָרֵינוּ הַנֶּ"ל יִתְפָּרֵשׁ נְמִי פְּלֹגְמַת רַש"י וְתוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין ד' ט' ד"ה לֹא בָּא דְכְתָבוּ שֵׁם דר"ע לֹא ס"ל הַךְ דְּרַשָּׁא דר"ש וְכַשֵּׁם רַש"י פֶתַח דר"ע נְמִי ס"ל דְּרַשָּׁא דר"ש - וְכַנ"ל יְבוֹאֵר פְּלֹגְמַת דְרַש"י לְשִׁיטְתוֹ דְסוֹבֵר אֲלִיבָא דר"ח דָּאָם אָמַר א"י שְׁחִקִירוֹת הִגִּי עֵדוּת שֵׁא"א יִלֵּה"ז וְא"כ לִפִּי"ז גַּם ר"ח מְצִי לְסְבוּר דְרַשָּׁא דר"ש דְשְׁפִיר אִיבָא נַפ"מ גַּם לְנִידוֹן בְּזֵה הַדְרַשָּׁא וְכִנ"ל - אָבֵל לְשִׁי הַתוֹס' דְסְבָרִי דְהִיכָא דְאָמַר א"י ל"ה בַּר עֵדוּת פֿלל, א"כ שׁוּב לר"ח לִיבָא נַפ"מ בְּדְרַשָּׁא דְרִישׁ פֿלל וְכַקְנ' הַפ"י ע"כ מְוַכַּרְח לֹמֵר דְּבִאֲמַת לִית לִי פֿלל דְרַשָּׁה דר"ש - וְעַפִּי"ז נוֹכַל לֹמֵר דְּבִאֲמַת בְּזֵה גּוּפָא מְחֻלְקִין ר"ש ור"ע ר"ע כר"ח וְע"כ לֹא ס"ל דְרַשָּׁא דְרִישׁ ור"ש כר"ה וְע"כ שְׁפִיר יְכוּל לְדְרוֹשׁ דְרַשָּׁא הַנֶּ"ל מִשֵּׁא"כ לְרַש"י ז"ל אֲפִילוּ תִימָא דְסוֹבֵר בַּר"ח מְצִי לְדְרוֹשׁ דְרַשָּׁא דר"ש וְכִנ"ל ע"כ פֶתַח דרע"ק לֹא פְּלִיג אר"ש וְדו"ק פִּי הַדְּבָרִים נְכוּנִים בַּעֲזָה"י - וְעַתָּה אֲצִיעַ לְפָנֶיךָ אֵיזָה הָעֵרוֹת בְּסוּגְיָא זוּ.

(א) קֶשֶׁה לִי לְשִׁי הַתוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ט' דר"ע חוֹלֵק עַל ר"ש ור"ע סוֹבֵר דְשְׁפִיר אָפְשָׁר לְהַזְמִים אַף מְקַצְתָּן וְעִי"ש - וְהִנֵּה שִׁי הִירוּשְׁלָמִי מוּבָא בְּר"ן סו"פ הָאֲשָׁה שְׁנַתְאֲרַמְלָה דְטַעַם דְשִׁנֵּי אַחִין פֿסוּלִין לְהַעֲיִד הוּא מְשׁוּם דְהִגִּי עֵדוּת שֵׁא"א יִלֵּה"ז פִּינּוּן דֹּא"א לְהַזְמִים הָאֲחָד בְּלִתי הַשְּׁנִי דָאִין הָעֵדִים נַעֲשׂוּ זִמְמִין עַד שְׁיִזּוּמוּ פְּלוֹן עִי"ש - וְהַשְּׁתָּא לר"ע דְשְׁפִיר יֵשׁ לְהַזְמִים שְׁנַיִם בְּלִי הַשְּׁלִישִׁי א"כ לִפִּי"ז שְׁנֵי אַחִים עִם עוֹד אֲחָד נְכָרִי הִי צָרִיף לְהִיּוֹת כְּשֵׁר פִּינּוּן דִּישׁ לְהַזְמִים אַח אֲחָד עִם הַרְחוּק א"כ לִפִּי"ז קֶשֶׁה מֵה פְּרִיף מֵה יַעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין וְאֲחָד שְׁרָאוּ שְׁהַרְג כּו' הָא בְּאֲמַת בְּאֲוֹן זֵה לֹא פֿסוּל - וְא"ל פִּינּוּן דֹּא"א לְהַזְמִים הַשְּׁנֵי אַחִין מְקָרִי עֵדוּת שֵׁא"א יִלֵּה"ז - ז"א דְכָבֵר פֶתַח תוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין דָּף פ"ה דָּאָם יֵשׁ אֲוֹן דִּיכוּל לְהַזְמִים מְקָרִי עֵדוּת שְׁאֵתָה יְכוּל לְהַזְמִיחַ וְא"כ דְשְׁפִיר מְשַׁפַּחַת

אנפן להזים את העדות היינו האח עם הרחוק א"כ שוב נפל פסול דאחים א"כ שפיר קשה
מה פריה משני אחין ואחד כו' וצ"ע - (ב) קשה לי לשי' הירושלמי הנ"ל דכל הפסול
של שני אחין הוא רק משום דאי אפשר להזים את האחד בלתי אחיו א"כ באופן דינש
להזים האח אחד בלתי אחיו נפל כל הפסול מהם - והשתא קשה לפ"ד תוס' דכל חשש
של מה יעשו שני אחין כו' הוא דלמא יבא לאחר כ"ד וכמו שכתבו תוס' בסוף העמוד
והלא כבר כתבו תוס' דלענין הזמה צריף תוכ"ד (ולענין פסול דקא"פ מהני אף לאחר
כ"ד -) וא"כ השתא דל"ה תוכ"ד א"כ שפיר יכול להזים בלתי אחיו א"כ נפל כל הפסול
של אחים א"כ שוב יוקשה מאד מה פריה מה יעשו שני אחים ואחר כו' הא באמת באופן
זה פשר וצע"ג ושאלתי את פי מורי ורבי הגה"צ מהר"מ גרו"ו אב"ד דפה שליט"א
(זלה"ה) ופלפל הרבה בקו' זו אף אחר הרבה שבועות בא לידי ספר חידושי הרי"ם על
חו"מ ומצאתי שם בסי' ל"ו קונס"א זו פהוי' וכצורה שהקשיתי אני ושמתתי מאד שזכיתי
להיות בן גילו בקו' זו ודו"ק - (ג) קשה לי לשי' הש"ך סק"ג שכתב דבעי לשאול את
הפשרין אם למחזי או לאסהודי אתי וכי אמרו הפסולין שבאו למחזי אם הפשרין ג"כ
אמרי שבאו למחזי פסול העדות עיי"ש - וקשה איך נאמין לפשרין שבאו למחזי ולפסול
העדות הא הני חוזר ומגיד וקקן' התוס' בשמעתי ותירוצם אינו מספיק לכאן וצ"ע - את
דברים מעטים האלה ערכתי לפניך נא תענין בהם והשיבני תשובה מאהבה ואשאך בזה
ידיך המבקש קרבתך וטובתך כל הימים - ה"ק ישכר שלמה טייכטאל.

הלומד בישיבת אדמ"ו הגאון הצדיק מהר"מ גרו"ו שליט"א. תשובה הנ"ל ערכתי בימי
בחורתי בהיותי כבר עשרין בעת למדי בישיבת אדמ"ו"ר הגאון בעל ערוגת הפושם
בחיסט אל בן הגאון בעל יד שלו' זלה"ה שהוא פעת אב"ד דשם נכד הגאון הקדוש בעל
אמרי נועם ולהקדוש מראפשיטץ ז"ל - וחתן הרב הצדיק מו"ה אהרן שליט"א שהוא בן
הגה"ק מרן ר' מאטעלע ז"ל חתן רבינו בעל דברי חיים ז"ל חיים ז"ל זי"ע - סימן מט.

כתב המרדכי בסי' פ' במה טומנין שרבינו שפר"י הורה שהטובל בשלג שאינו מפורש
ומחזיק מ' סאה דעלתה לו טבילה מדתנן השלג והפרד מעלין את המקו' ובלא הנופשר'
היא דאי הנופשר' פשיטא דהוי כמו שאר מים והר' אליעזר מפרש מתני' פשהנופשרה והא
קמ"ל דאין דין שאובין עליהם וגם רבינו שמחה התיר מתחלתו ולבסוף חזר בו פי א"א
שכל השלג העולה לארבעים סאה יגע בבשרה ועוד דאמרו דאין מטבילין בכיפין עכ"ל
המרדכי - מובא בב"י סי' ר"א וכתב עליו הבית יוסף וז"ל מ"ש דאין מטבילין בכיפין
נראה שאין ענין לכאן דהתם שאני שהכיפין עומדים באויר אבל הכא שהשלג בקרקע
ועליו שלג אחר וכן עד כמה אמות גובה מאי שיאטא דדמיון דכיפין איפא הכא הא לא
דמאי אלא לים או בריכה העמוקים מאה אמה שטובלין במים העליונים או בתחתונים
ושלג נמי דכונותי' הלכה דברי רבינו שמחה לא נראה בעיני עכ"ל ה"ב בסי' הנ"ל - ולי
נראה להלן בעד רבינו שמחה הנ"ל שלא יהיו דבריו בפליאים דהנה בתוספתא דטהרות
תניא שלג אינו אנוכל ואינו משקה חישב להיות משקה הוי משקה נטמא מקצתו לא נטמא
כלו ומפורש ברש"י נדה דף י"ז משום דל"ה חיבור והוי פנפרדים זה מזה ועיי"ש - והנה
בשבת דף ה' וד' ק' איתא דמים ע"ג מים הוי הנחה אבל שמן ע"ג יין תליא בפלוגתא
דחכמים ור"י ב"נ דהם פליגי לענין תרומה דאם נגע טבול יום בשמן של תרומה שהי'
ע"ג יין דחכמים סברי דשמן טמא ויין טהור וריב"נ פליג והשתא להחכמים דסברי דל"ה

חיבור א"כ לענן שבת נמי ל"ה הנחה ופטור משום דדמי כמאן דמונח באויר - הרי
דנראה מזה דהיכא דל"ה חיבור ל"ה הנחה וכמאן דמונח באויר דמי - והנה כבר הבאתי
דשגל ל"ה חיבור זה ע"ג זה א"כ הוי שפיר השגל העליון דמונח על שלג התחתון כמאן
דמונח באויר וא"כ בזה נפלה דחזית הב"י במה שכתב דהתם בכיפין עומדין באויר אבל
הכא השגל מונח זעג"ז ודמא למים עמוקים שטובלין בעליונים ושגל נמי דכונתי' -
ועפ"י האמור ל"ה דכונתי' כלל דבמים שפיר יכולין לטבול במים עליונים משום דקיי"ל
דמים ע"ג מים הוי הנחה והוי חיבור זל"ז אבל שגל דל"ה חיבור זל"ז שוב שפיר הוי
השגל העליון כמאן דמונח באויר ודמא לכיפין שאין מטבילין בו וצדקו דברי רבינו
שמחה ז"ל ודו"ק - עוד איתא שם בהגמ"ר הג"ל דהרב ר' שמואל הביא ראי' לדברי
הרב ר' אליעזר מפיהם דאין טובלין בשגל מהכא אין מרסקין את השגל מדמחייבי
ארסוק השגל משום מוליד ש"מ דמעיקרא לאו דין מים על השגל דהא ר"א מתיר
בחלות דבש שרסקן מהאי טעמא הואיל ומעיקרא אוכלא עכ"ל - והנה בעוה"ר דברים
הללו סתימים וסתמיים בעיני ולא זכיתי להבין הראי' מר' אליעזר כלל דכי מתיר ר"א
לרסק החלות דבש בשבת מהאי טעמא דהואיל ומעיקרא אוכלא נהלא לא מייירי ר"א
אלא פשהו מרנסקין מע"ש והו זבין מעצמן בשבת ורק כדי שלא נגזור שמה אתי
לאסחויטי במשקין מתיר לאוכלן מהאי טעמא דמעיקרא אוכלא אבל לרסק גם הוא מודה
דאין מרסקין אותן בשבת אף דמעיקרא אוכלא הוא ועיין בריש פרק חביות ותראה דר"א
מייירי במרנסקין - ועוד דהאי סברא דהואיל ומעיקרא אוכלא באמת אינדי ב"ש"ס וליתא
למסקנא והטעם דר"א מתיר הוא כמו שכ' רש"י בריש פ' חביות דכיון דמרנסקין אין
דרף לסוחטו עוד דהדבש זב מאליו עיי"ש - ועוד דלמא הברייתא דאין מרסקין פהחכמים
אתיא סוף דבר דדברי הגמ"ר הג"ל סתומים הנה לפע"ד וצריכין ביאור ודו"ק - עוד
אני תמה במג"א סי' ק"ס סקט"ז שכ' דאם יש שלג ע"פ הארץ מחובר יחד אפילו נמוך
מאד דמותר לטבול ידיו בו אם יש בו מ"ם סאה והביא ראי' מנדה י"ז שלענן טהרה הוי
חיבור זל"ז וסובר המג"א דכמו דלענן טהרת עצמו הוי חיבור כ"כ לענן טהרת אחרים
עיי"ש במחה"ש - והנה קשה לי דהא הר"ש בפ"ג דטהרות הקשה מ"ש דלהקל הוי
חיבור ולחומרא ל"ה חיבור ותי' דטהור מקצתו שהשיקו למקנה ע"כ טהור כולו דתנן
במקנאות דשגל מעלה את המקנה וכשר לטבילה א"כ נמצא דכשהושק מקצתו למקנה
כהושק כולו שהרי כולו נוגע זב"ז והוי פנוגע במקנה אבל לקבלת טומאה אין דברים
הפוגעים זב"ז נחשבים כאחד עכ"ל הר"ש שם - ודבריו עדיין צריכין ביאור דאפתי לא
הועיל כלום בתירוצו לכאורה דכיון דלענן טומאה לא חשוב הפוגע זב"ז כא' כ"כ לענן
דבר אחר לא חשוב אחד - דהרי הש"ס שהבאתי לעיל מדמי שבת לטומאה דיחשב כמאן
דמונח באויר פיון דל"ה חיבור לגבי טומאה וא"כ למה גבי טהרה חשוב א' פג) ונראה
דכונת הר"ש הכי היא פיון דתנן דשגל מעלה מקנה וכשר לטבילה א"כ בעת שנגע קצתו
למקנה נטפל למקנה ובטל למקנה עד דתו לאו שם שלג עלה רק שם מקנה עלה וכן כל
משהו ומשהו הפוגע אל הראשון דכבר בטל למקנה כולן נעשו מקנה נמצא כאלו כולה
נוגע במקנה ע"כ טהור כולו וזהו שדייק הר"ש בלשונו וכתב והוי "פנוגע" במקנה
והפנה כמ"ש - נמצא דכ"ז א"ש פשמוחבר למקנה - אבל פשעומד בפ"ע באמת ל"ה
חיבור אף לטהרה כמו לענן טומאה וכמו שדימה הש"ס דינא דשבת לדינא דטומאה -

וא"כ אין ראי' לנידון המג"א וצ"ע - ולפי"ז אין ראי' ג"כ מדברי הר"ש אלו דמותר לטבול בשלג אפילו לא נימוח כמו שרצה לדייק מפאן בספר חיבור לטהרה עיי"ש - ואדרבא מפאן נשמע להיפך דכל הטעם דטהור פלו משום דמחנך למקנה ע"כ חשוב כא' אבל פשה הוא בפ"ע לא חשוב חיבור דומיא דטומאה ודשבת ודו"ק - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן נ. הנה ראיתי בסדרי טהרה ס"י קצ"ח סק"ג שהקשה דברי הרמב"ם אהדדי דהוא פוסק כרבנן דרף בב"ב דף ס"ו וגם פוסק בפ"ק דכלים דאם נעשה לשמש עם הקרקע לא מקבל טומאה - וקשה פיון דהוא פוסק דתלוש ונעשה חיבור הוי כתלוש אפילו בקבעו ואח"כ תקנו וא"כ למה פסק דאם נעשה לשמש את הקרקע הוא טהור הא לעולם הוי כתלוש והניח בצ"ע - ולדעתי הדבר פשוט וברור דלא קרב זה אל זה דאטו בנעשה לשמש עם הקרקע הוי הטעם משום דחשוב כמחנך לקרקע דהא הרמב"ם בפ"ט דכלים פתב דהוי טהור אף טרם שהוקבע בקרקע פיון דנעשה לשמש את הקרקע ובאופן זה היכא דלא חיברו עדיין לכ"ע לא חשוב כמחנך ואפ"ה טיהרו הרמב"ם אלא ע"כ דטעם אחר איכא בזה והטעם הוא פיון דנעשה לשמש עם הקרקע דינו כמו קרקע ולא דוקא אם נעשה לשמש את הקרקע לחוד אלא בכל ענין אם נעשה לדבר שאינו מקבל טומאה דינו כמו אותו דבר שאינו מקבל טומאה וכמו שכתב רש"י ז"ל בפירושו פן בריש פרק במה אשה ועוד בשאר מקומות עיי"ש ומה"ט שפיר כתב הרמב"ם ז"ל דאף טרם חיבורו לקרקע טהור דכיון דנעשה לקרקע דינו כמו קרקע ובפירושו מציינו פן בכמה דברים תלושים שאם נעשו לדבר שאינו מק"ט טהורים כמו שחשב אותן המשנה בפ"א דכלים - אבל דבר שמקבל טומאה משום דהוי פלי כתיקונו ואתה רוצה לטהרו מפת דנתחבר לקרקע בזה שפיר יכול הרמב"ם לספור כרבנן דרף דתלוש ולבסוף חבירו הוי כתלוש ומקבל טומאה וא"ש מאד בלי שום פקפוק וזה פשוט וברור בעזה"י ועיין בברטנורא בפ"כ מכלים משנה כ"ד וכן בפירושו המשניות לרמב"ם שם ותראה שכנים דברי ואני תמה על הגאון מאורן של ישראל בעל סד"ט ז"ל שלא הרגיש בדבר פשוט בזה ודו"ק - ואגב אזכיר מה שצ"ע לי בדברי הר"ש בפ"ה דפרה משנה ז' דפירש דמייירי אפילו הי' תלוש אלא שקבעו ואח"כ תקנו דל"ה פלי כדאמרו בב"ב גבי צינור עיי"ש - ופלא בעיני הלא שם בב"ב סברי רבנן דלעולם הוי פלי ורק בדרבנן הקילו - וא"כ ה"א דהוי מן התורה למה לא ממלאין ממנה - וא"ל דלחומרא אמרינן דל"ה פלי דהרי קאמר דמתני' דלא צריף צמיד פתיל וא"כ הוי נמי לקולא וצ"ע ג ודו"ק - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן נא. בעזה"י יום שנקפל בו פי טוב תרס"ט לפ"ק בוסערמין יצ"ו - שלמא רבא מאלקי רבא לגברא רבא ה"ה אדמ"ו הגאון הגדול אדם גדול בענקים בו"ק וחז"ל פ מאורן של ישראל כו' מרנא ורבנא כקש"ת מרן ר' משה גרינוואלד אב"ד ור"מ דק"ק חוסט והגליל יצ"ו - אחריתת שלו' כמשפט תלמיד לרב אודיע את אדמ"ו שתשובתו בנידון המקנה הגיעני ואבשרו שפכר הספימו האקרו"ט דפה הי"ו לבנות מקנה חדשה וכבר הכינו המקום לזה על צד היותר טוב ב"ה כו' והואיל שהואלתי לדבר ארשה לי לבא מן קדמי' באיזה הערות שמצאתי לעורר מדי עברי בתרני' תשובת אדמ"ו גאון ישראל שליט"א (זלה"ה) אם פי ב"ה רבו העירותי בזה לא אטריח הרבה (פי בעת הזאת היתה השנה אחרונה לימי חיו וידוע לכל איך שהי' אז בעזה"ר מחולל מפשעניו זי"ע) רק מה

שְׁנוּגָע לְתִשׁוּבָתוֹ דְּמַר רַבָּא נ"י (ו"ל) - כְּבוֹד אַדְמ"ו הַקְּשָׁה לְשִׁי הַנו"ב מֵהַד"ת ס"י ק"ט
שְׁהַעֲלָה דְאַף אִם נַעֲשֶׂה לְשִׁמְשׁ אֶת הַקְּרָקַע אֵינוֹ בְּטֵל מִקְּבֻלַּת טוֹמְאָה עַד שְׁגָם הַקְּרָקַע
מְסִייעַ לְתִשְׁמִישׁוֹ אֲבָל זוּלַת זֶה אֵינוֹ בְּטֵל מִקְּבֻלַּת טוֹמְאָה - ע"ז תִּמָּה כְּבוֹד אַדְמ"ו הַגְּנ"י
דְּאִיָּה יִפְרָגְס סוּגְיָא דְצִנּוֹר דְּפָרִיָּה שָׁם בְּגִמְרָא אֵי רַבְּנָן אֲפִילוּ קָבְעוּ וְאַח"כּ תִּקְנוּ נְמִי
וּמְתַרְז בְּש"ס לְעוֹלָם רַבְּנָן וְשִׁאֲנִי שְׁאִיבָה דְרַבְּנָן הִיא עֵי"ש בְּגִמְרָא - וְאַכְתִּי קָשָׁה הָא
הַוּוּ' ע"י טְהָרָה דְאִוְרֵיִתָּא וְלָמָּה אֵינוֹ פְּסוּל וְכַתֵּב דְּבִאֲמַת כְּבָר הַקְּשָׁה פֶּן הִגְאֹן בְּטִיבְגִיטִין
וְעַכְצ"ל פִּינָן דְּמִשְׁמַשְׁת אֶת הַקְּרָקַע אֵין מִקְּבֵל טוֹמְאָה - וְהִשְׁתָּא לְדַבְּרֵי הַנו"ב דְּצָרִיָּה
סִיּוּעַ דְּקָרַקַע אִיָּה נִמְצָא יְדִינוּ וְרַגְלֵינוּ בְּהַאי תִּירוּצָא דְש"ס שָׁם וְהַנִּיחַ בְּצַע"ג עַכְתּוּ"ד
אַדּוּמ"ו הַגְּנ"י - וְאַחְרֵי בְּקִשְׁת הַמְּחִילָה אָדוּן לְפָנָיו כְּתִלְמוּד לְרַב וְנִרְאָה לִי בִּס"ד לְפִי"מ
דְּמִבְּנָאָר בִּפ"ד דְּמִקְנָאוֹת מִשְׁנָה ב' גְּבִי הַמְּנִיחַ טְבֵּלָא תַּהֲת הַצִּנּוֹר דְּאִם עוֹמְדָת אֲפִילוּ יִשׁ
לָה לְבִזְבוּזִין פְּשָׁר וְכַתֵּב שָׁם הָרָא"ש דְּמִיָּרִי בְּאִנְפֹן דְּהוּי הַמִּים רְאוּיִין לְבֵא לְמַקְנָה זוּלַתּוֹ
דְּאַל"כ אֲזַ פְּסוּל מִשּׁוּם הוּי' ע"י טְהָרָה בְּעֵינָן וְכֹן נִפְסַק לְהַלְכָּה בְּסַעֲי' ל"ו עֵי"ש - הָרִי
דְּהִיכָא דְהַמִּים רְאוּיִין לְבֵא זוּלַתּוֹ לֹא מִזִּיק מַה שְׁאֵינוֹ הָוִי ע"י טְהָרָה א"כ י"ל דְּגַם סוּגְיָא
דְּצִנּוֹר מִיָּרִי בְּאִנְפֹן זֶה דְּהַמִּים הָיוּ רְאוּיִין לְבֵא אֶף זוּלַת הַצִּנּוֹר הַנַּעֲשֶׂה עִתָּה וְאַ"כ א"ש
וְלִק"מ (וְאִם כִּי בְּסוּגְיָא לֹא הַזְכִּיר מְזָה פְּלַל דְּמִיָּרִי בְּאִנְפֹן זֶה י"ל דְּהַסוּגְיָא לֹא עֲסִיק רַק
מַה שְׁנוּגָע לְדִין שְׁאוּבִין ע"כ לֹא הַזְכִּיר מְזָה פְּלַל אֲבָל בְּאֲמַת מִיָּרִי דְּמִשּׁוּם אֵי דְּהַוּוּ' ע"י
טְהָרָה לִיכָּא פָּאן וְכַגּוֹן בְּאִנְפֹן הַנְּ"ל וְעֵינָן מַה שְׁכַתְּבַתִּי לְמַטָּה בְּשֵׁם הָר"ן וְרָא"ש שְׁמוּקִין
ג"כ הַסוּגְיָא דְצִנּוֹר בְּאִיזָה אִנְפֹן וְגַם לְדַבְּרֵיהֶם אֵין זָכַר בְּהַסוּגְיָא פְּלַל וְאַ"כ גַּם אָנוּ נוֹכַל
לְאוּקְמֵי כְּנ"ל) - וְהִשְׁתָּא שְׁזַכִּינוּ לְזֶה דְּסוּגְיָא דְצִנּוֹר מִיָּרִי דְּהַמִּים הָיוּ רְאוּיִים לְבֵא אֶף
זוּלַת הַצִּנּוֹר עָלָה בְּיָדֵי בַּעֲזָה"י לְתַרְז קוֹשְׁיַת אֲבוֹת הָעוֹלָם גְּדוּלֵי עוֹלָם שְׁהַרְעִשוּ עַל
הַטּוֹר וְהַרְמ"א דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵיהֶם דְּקָבְעוּ וְלַבְּסוּף חֻקְקוּ מוֹעִיל אֶף בְּדְאוּרֵיִתָּא וְכַסּוּגְיָא
דְּצִנּוֹר בְּב"ב מוֹכַח דְּדוֹקָא בְּמִדְּי דְרַבְּנָן מְהִנֵּי קָבְעוּ וְלַבְּסוּף חוֹקְקוּ אֲבָל בְּמִלְי דָּאו' גַּם
קָבְעוּ וְלַבְּסוּף חוֹקְקוּ כְּתִלוּשׁ דְּמִי ע"כ קו' אֲבוֹת הָעוֹלָם הַמַּהֲרַח"ש וְהַנו"ב עֵינָן בְּדַבְּרֵיהֶם
- וּבְדַבְּרֵים הַנְּ"ל מְצָאֵתִי ב"ה יִשׁוּב וְהַעֲלִיתִי אַרוּכָה וּמִרְפָּא לְקוֹשְׁיָא הַגְּדוּלָּה הַנְּ"ל -
וְאַקְדִּים תְּחִלָּה דְּבָרֵי הַרְמְב"ם סוּף פָּרָק י"א דְּכֵלִים שְׁכַתֵּב שָׁם בְּזֶה"ל מְנִיקַת שְׁל מִתְּכוֹת
שְׁהוּא כְּמוֹ שְׁפוּפְרַת שְׁנִטְמָא מְשִׁיקְבַּעְנָה בְּמַקְל אוּ בְּדֻלַת וְיַחְבְּרָנָה עִם הָעֵץ תְּטַהַר לֹא
נִטְמָאָה וְקָבְעָה בְּמַקְל אוּ בְּדֻלַת הָרִי זוּ מִקְּבֻלַּת טוֹמְאָה בְּמַקְוֵמוֹ שְׁכַל כְּלֵי מִתְּכוֹת שְׁקָבְעוּ
בְּקוֹרָה אוּ בְּכּוֹתֵל מִקְּבֻלִין טוֹמְאָה כְּמוֹ שְׁהָיוּ עַד שִׁישְׁנָה מַעֲשִׂיָּהוּן לְפִיכָּה דָּף שְׁל נַחְתוּמִין
שְׁל מִתְּכוֹת שְׁקָבְעוּ כְּכוֹתֵל טְמֵא עכ"ל רַבִּינוּ הַרְמְב"ם ז"ל - הָרִי דְּהַרְמְב"ם מְחַלֵּק בֵּין
אִם נִטְמָאָה תְּחִלָּה וְאַח"כּ חִיבְרָה דָּאָז מוֹעִיל הַחִיבּוּר לְטַהֲרוּ וּבֵין לֹא נִטְמָאָה תְּחִלָּה
וְחִיבְרָה דְּמִקְּבֵל גַּם אַח"כּ טוֹמְאָה מֵהַיּוֹם וְהַלָּאָה עַד שִׁישְׁנָה מַעֲשִׂיָּהוּן - וְרָאִיתִי בְּסִפְרֵי
הָאַחְרוּנִים ז"ל שְׁבִיאָרוּ סְבָרַת רַבִּינוּ ז"ל בְּחִילּוּק הַנְּ"ל דְּהוּא מִשּׁוּם דְּמַצִּינוּ בִּש"ם בְּכַמָּה
דּוּכְתִי דְּחִיבּוּר לְקָרַקַע תְּלוּי בְּדַעַת הָאָדָם אִם מְבַטְלָה אוּ לֹא וְהִנֵּה אִם נִטְמָא תְּחִלָּה וְאַח"כּ
חִיבְרָה א"כ גּוֹמֵר בְּמַחְשְׁבָתוֹ לְבַטְלָה לְקָרַקַע כְּדִי שִׁיּוּפְקַע טוֹמְאָתוֹ מִפְּנֵי אֲבָל אִם חִיבְרָה
קוֹדֵם שְׁנִטְמָאָה לֹא מְבַטֵּל לָה בְּעַת הַחִיבּוּר ע"כ הִיא מַק"ט זֶה בִּיאוּרוֹ שְׁל הַרְמְב"ם ז"ל
- אֶף דְּלִפִּי"ז יוֹקְשָׁה קו' גְּדוּלָּה בְּסוּגְיָא דְצִנּוֹר דְּמַדְמָה צִנּוֹר לְדָף שְׁל נַחְתוּמִין וְלֹא דְּמִי
פְּלַל דְּבַשְׁלָמָא דָּף שְׁל נַחְתוּמִין דְּחִיבְרָה בְּהַיּוֹתָה טְהוּרָה א"כ וְדָאִי דְּלֹא מְבַטְלָה וְכַדְבְּרֵי
הַרְמְב"ם ז"ל דְּאִם קָבְעָה בְּהַיּוֹתָה טְהוּרָה לֹא מְבַטְלָה - אֲבָל הִכָּא בְּצִנּוֹר שְׁקָבְעוּ וְלַבְּסוּף

חוקקו שרופצה לעשות מקנה טהרה ויודע דאם לא תהי' מחנכת תהי' פסולה ודאי דמבטלה לגמרי במחשבתו למען תהי' פשרה ודמי להיכא דנטמא תחלה ואח"כ חוכרה דכ' הרמב"ם דתיטטהר ע"י החיבור לעולם והיא קושיא גדולה ובאמת כבר עמדו בקושיא זו גדולי חקרי לב בישועות יעקב ס"י קנ"ט חלק או"ח ובס' תפארת יוסף להגאון מפרעמיסלא ז"ל ס"י כ"ו עיי"ש - רק עפ"י האמור דסוגיא דצינור מיירי באופן שהמים היו ראויין לבא למקנה אף זולת הצינור זה שאנו דנין עליו א"כ שוב י"ל פינו דאינו מוכרח לה אין ראי' שהוא מבטלה בלבד בעת החיבור וא"כ דמי שפיר לגמרי לרף וא"כ שפיר פריד הש"ס מדף לצינור וא"ש מאד בישוב קו' הג"ל ודו"ק פי הוא נכון בס"ד - וע"ז משני הש"ס דבשאיבא דרבנן הקילו ר"ל אף דבאמת לא מבטל לה לקרקע בעת החיבור והוא ראוי עוד לקבל טומאה אעפ"י כבשאיבא דרבנן הקילו - ולפי"ז מצינו למיזן דדוקא באופן דלא מבטל לגמרי הצינור כמו בפסוקי הג"ל אז לא מהני רק בשאיבא דרבנן אבל במקום דהוא מבטלה לגמרי לקרקע באופן זה באמת מהני אפילו בדאורייתא וכדמוכח מדברי הרמב"ם הג"ל - ואחרי שכן נסתרה שפי קו' המפורסמת הג"ל על הפעלי ש"ע פינו דהם מיירי באופן שהיו מבטלין אותה לקרקע לגמרי דלא הי' אופן אחר שיבא המים למקנה ובאופן זה בודאי מבטלה לקרקע וכדברי היש"י והתפ"י הג"ל ובאופן זה ודאי דמהני אפילו בדאורייתא ודבריהם אמיתיים וכנים לאמיתה של תורה כן נראה לי בישוב קו' הגדולה הג"ל ונכון מאד בס"ד ודו"ק - והנה אודיע צערי לאדמו"ו נ"י בקמה שנצטערתי להבין דברי הגאון רבן של ישראל מרן הח"ס ז"ל בפי"ד ס"י קצ"ח דגם הוא הקשה קו' זאת דמאי משני הש"ס שאיבא דרבנן דאפתי צריד הנו"י ע"י טהרה - ומתרחץ דמיירי דהי' חוטט הגומה באמצע ולא הי' נופל תיכף למקנה וכאופן זה פשר עיי"ש - ולי הצעיר תמוהין מאד דבריו הלא מפורש יוצא בטור ובש"ע סי' ל"ו דכל הפלי נעשה ע"י הגומא פלי וכן הוכיח במישור בשלטי הגבורים בב"ב בפסוקי דצינור וכן כ' הנה"כ בס"י ר"א על ס"ק ע"ז עיי"ש - ובהבטי עוד הפעם בתשובת אדמו"ו ראיתי שפכר ישב על מדוכה זו אדמו"ו נ"י והניח ג"כ בצ"ע דברי מרן ז"ל - אף אני מוסיף תמוה מני' ובי' דאי נימא דהח"ס סביר דלא נעשה פלי ע"י הגומה כדמשמע מלשון הרא"ש ה' מקנאות ועיין בב"ח ובנה"כ שם א"כ גם איסור שאובין ליכא כדכתב הש"ך בסעי' קטן ע"ז עיי"ש וצ"ע על מרן ז"ל שלא הרגיש בזה ודו"ק - הנה כ"ז העליתי בהשקפה ראשונה מדי עברי בתרי אומריו בתשובה הג"ל - אמנם אחר העיין קצת יותר הנני קורא תמה! תמה! בקלא דלא פסיק על מאורות הגדולים הג"ל ה"ה מרן בעל טוב גיטין ומרן הח"ס ז"ל ועל האחרון אחרון חביב להבדיל בחל"ח אדמו"ו הגנ"י שהקשה ג"כ קושיא הג"ל ובנה עלי' דיק לדחות דברי רבן של ישראל מרן הנו"ב ז"ל ולי הצעיר לבבי לא כן ידמה ואדרבא מסוגיא זו יש למצוא סיוע חזקה לשי' הנו"ב הג"ל - דהנה קשה לי מה הקשו הני גאונים הג"ל על תירוץ דש"ס דמשני שאני שאיבא דרבנן - הלא אפתי הנו"י ע"י טהרה בעינן - הלא באמת כבר קדמם בקושיא זו הר"ש בפ"ב דמקנאות והר"ן בפ"ב דשבועות דהר"ש אחר שהעלה דשאובין דרבנן הוא פתב דע"כ אי אפשר דכולה שאיב הוי דרבנן פינו דהנו"י ע"י טהרה בעי' וכתב דבאמת דהיכא דלא הי' הנו"י ע"י טהרה אז שאיבא דאורייתא והיכא דהנו"י ע"י טהרה כגון ע"י פלי גללים ואינך באמת שאיבא דרבנן פאשר פתב הר"ן וב"י רס"י ר' לדבר פשוט - ואח"כ הקשה א"כ

מה קאמר בב"ב דשאני שאיבה דרבנן היא הלא איפא הנוני' ע"י טהרה דהוי דאו' וע"ז מתרץ שם הר"ש דמייירי שם בב"ב ב"ג לוגין בסוף דהי' רנבא פשרה ואז גם הנוני' ע"י טהרה רק דרבנן פיון דבטל ברוב וכמו שכתב הר"ן שם א"כ הרי בהדיא דקו' הגאונים הנ"ל הוא באמת קו' הר"ש דכל פסול של הר"ש ל"ה רק מפח הנוני' וע"ז היתה הקו' מסוגיא הנ"ל וע"ז השיב דמייירי באופן דלא מזיק מה שלא הי' ההנוני' ע"י טהרה - ולא צריף לתי' דמייירי דמשמש את הקרקע כמו שרצה אדמ"ו לומר - וממילא דאין מסוגיא זו שום סתירה לשי' הנו"ב שהביא הדרגנ"י בתשובה - ואדרבא עוד אוכל להביא ראי' להנו"ב הנ"ל דאי נימא דאף היכא דאין הקרקע מסייע לתשמיש בטל מקבלת טומאה א"כ למה לי' לר"ש ז"ל לאדחוקי נפש' ולוקמי דמייירי שם דהי' רנבא בכשרות אשר אין מזה שום זכר בש"ס וגם ל"ה מילתא דפסיקא פלל טפי הול"ל פיון דבטלה לקרקע אינה מקבלת טומאה וכמו שתיירץ אדמ"ו נ"י דכיון דמשמש את הקרקע בטיל מתורת ק"ט וא"כ שפיר הוי הנוני' ע"י טהרה דומיא דכלי גללים שכ' הר"ש דאפילו פולה שאיב פשר א"כ גם שם שפיר יכול לדבר אף בכולה שאיב ובהווא תירוץא יותר עדיף מתי' דהר"ש ולמה לא משני הר"ש פן אלא ודאי פיון דצריף דהקרקע יסייע לשמישו של צינור וקא אינו מסייע ע"כ לא תירץ פן - וא"כ לפי"ז אדרבא עד ראי' יש מסוגיא זו לשי' הנו"ב ולא פירקא אף לפ"ד הנו"ב תנינא בסי' קמ"ב ליפא ראי' עיי"ש אב"ל עכ"פ גם קושיא ליפא לפי"ד הר"ש והר"ן ז"ל וזה ברור ונהרבה הי' לי לרצות קדם אדמו' שליט"א אף פאשר כפר אמרתי מראש שאין רצוני להטריח יותר מדי וגם בדברי המעטים האלה לא באתי אלא משום דהוא נוגע לתשובת דמר רבא שליט"א (זלה"ה) - ואצא בזה בקידה כמשפט תלמיד לרב מנאי תלמידו הצעיר והדל המשתחנה מרחוק מיל מול כהדגנ"י - ה"ק ישכר שלמה מטייכטהאל.

בשולי המכתב נדע בזה שהעליתי דסוגיא דצינור מייירי דאינו צריף להצינור זה שהמים הי' יכול לבא אף בלא הצינור וכמו שכתבתי בפנים - מצאתי ג"כ ישוב נכון לקו' הטו"ז באו"ח סי' קצ"ט שהקשה על הרמ"א ז"ל דמחלק בין אבנים שנקבעו תחלה לפנותל ואח"כ עשאן בית קיבול לבין שעשאן תחלה פלי ואח"כ חיברו לענין נט"י - הא מוכח מסוגיא דצינור דלרבנן אף בקבעו תחלה ואח"כ חוקקו הוי מה"ת פלי וא"כ נט"י דרבנן למה לא נוקמי אדאורייתא ע"כ קו' הטו"ז - ובהנ"ל א"ש דונקא בסוגיא דצינור דמייירי דאינו צריף לצינור זה וכמו שבארנו שיש מקום למים לבא אף זולת הצינור ע"כ בנדאי אינו מבטלה שם ע"כ הוי עלה שם פלי מהתורה משא"כ היכא דצריף לה לתכלית הנרצה בנדאי גומר במחשבתו לבטל אותו שם או אפשר דמייירי בהגיד בפירוש שמבט לה שם אז באמת גם מהתורה ליפא עלה שם פלי ע"כ שפיר סתם הרמ"א דבקבעו תחלה פסול לנט"י ואיש דו"ק - תרפ"ז לפ"ק בנסערימין יצ"ו סימן נב.

בספר תבואות השדה להגאון מביאניאד ז"ל חלק חמישי ראיתי שמסתפק האף הדין אם להחולה יש לו דבר איסור חמור ולאחר יש היתר או איסור קל אם מחויב ליתן מההיתר או איסור קל שלו להחולה או דלמא פיון דלהחולה מותרין כל האיסורין היכא שאין לו היתר א"כ אע"ג שיש לאחרים היתר אין מחויבין ליתן לו דהא מפיון שיש לו אינה דבר מאכל תו ל"ה פקוח נפש עיי"ש - ולי נראה בפשיטות דנדאי אף באופן זה מחויב המאכיל לברור הקל תחלה אף אם יצטרף ליקח הקל משלו פיון דעליו מוטל

להתחיותו ולהבריא את גופו ומה"ט הותר גם לו כל האיסורין שיצטרף לרפואתו וכמו
שכתבנו בלבוש או"ח ס"י שכ"ח עיי"ש במתק לשונו (וכעת אינו לפני) וכ' שם דוחי
בהם ג"כ נאמר על אחרים שמחויבים להתיות את החולה ולא על החולה דוקא עיי"ש -
א"כ ודאי דצריך המאכיל לחפש על הקל אפילו משלו - דהגע בעצמה נפשו וגופו מוכרח
לשעבד עבור רפואתו וממונו לא ישעבד בעדו בתמי' אלא ודאי כיון דפסוק דוחי בהם
קאי על המאכיל כמו על האוכל א"כ פשיש ביניהם למצוא הקל מוכרח להיות בהקל פן
נראה לי פשוט - ובזה יש לתרץ מה שראיתי מדקדקין בסוגיא דמאכילין אותו למה נקטו
דין זה במאכילין ולא באוכל ר"ל בחולה ובהנ"ל א"ש דהשמיעני דלעולם צריך המאכיל
לחפש אחר הקל והדבר מוטל עליו ולא על האוכל - וגם יתורץ בזה קושית הכ"ת מה
השמיעני המונה בזה פשיטא אם יש ליתן לו הקל ומה השמיעני בזה - אבל בהנ"ל א"ש
דהשמיעני חידוש דין הנ"ל דאף אם יצטרף ליקח הקל משלו ולחולה יש חמור מוכרח
ליקח משלו ולא יאכילנו החמור שלו פן נראה לי בס"ד - אבל נראה לי פשוט דאח"כ
חייב החולה לשלם לחברו מה שהאכילו משלו אם יש לו לשלם כדקיי"ל בחו"מ ס"י
שפ"ח דהמציל עצמו בממון חברו חייב לשלם לו ועיי"ש בבבאור הגר"א ס"ק כ"ה ודו"ק
פד) ובסוגיא דמאכילין אותו הקל הרביתי לדבר בחידושים ופירושים בבבאור הסוגיא
ורק מחמת פנוד ראש של רעש המלחמה לאהבאיתם על הגליון ונשפחו ממני וחבל על
דאבדין ועיין רמב"ם ה' תשובה פ"ט סוף הלכה א' שכ' ובזמן שאדם טרוד כו' ובמלחמה
עיי"ש ושי"ת ירחיב את גבולינו במהרה ונזפה לעובדו בלב שמח ומרוב כל אכיל"ר -
ה"ק ישפר שלמה טייכטהאל.

סימן נג. נשאלתי בנכרית שדירה מזה כמה עם ישראל בלי נשואין אף בלי הציוויל
טרואונג ועתה רוצית להתגיייר ולהיות בת יהודית ולהנשא לו עפ"י דתה"ק והיא סוכרת
ומקבלת לכל אשר יאמרו לה ולנהוג עצמה כדרך כל בנות ישראל - ונשאלתי אם ראוי
והגון לספחה לנחלת ישראל והשאלה תפרד לשלשה ראשים (א') אי מותר לגייריה כיון
דיש לחוש דכל הגרות הוא רק לשם אישות (ב') בשגם אם נתיר לגייריה אי מותרת
להנשא לו (ג') באופן שתהא מותרת להנשא לו אם צריכה להתית ג' חדשים ימי הבחנה
ע"כ תו"ד השאלה - תשובה.

קודם נבאר בעזה"י ספק ראשון אם יש מקום לגייריה - הנה זה לשון הרמב"ם ז"ל בפ"ג
מאיסורא ביאה הלכה י"ד המצנה הנכונה פשיבא הגר או הגיורת להתגיייר בודקין אחריו
שמה עיניו נתן באשה יהודית ואם אשה היא שמה עיני' נתנה בבחור מבחורי ישראל
אם לא נמצא להם עיקה כו' - וכן פתב המרדכי בהגהות בפרק החולץ וז"ל אני הדיוט
הפותר נראה לי דמי שפא לפנינו להתגיייר וידוע לנו שבשביל תועלת דבר הם עושים
אין לקבלם עיי"ש וכן נפסק בש"ע יו"ד סי' רס"ח סעי' י"ב הרי דהיכא דבאין להתגיייר
משום איזה תועלת אין לבי"ד לגיירן וא"כ בנ"ד נמי אף דהיא אמרה דכונתה לשמים
אף וכי מפיה אנו חיים וטובא יש לחוש דכל הגרות רק לשם אישות הוא ודאי דאין רשאי
לגייריה עד שיתברר שבאמת רק לשמים כונתה פן נראה לכאורה - אמנם יש לומר
לאידך גיסא דשפיר יש לגייריה והוא דהנה בתוס' יבמות כ"ד ע"ב הקשו מהאי גר דבא
לפני הלל לגיירו ע"מ לעשותו כה"ג וכן מההוא דפרק התכלת דבאת ואמרה גיירני ע"מ
שאנשא לאותו תלמיד ותירצו דשם הי' הבי"ד בטוח דסופן לעשות לש"ש יעיי"ש -

וְכַתֵּב הַבַּי"י בְּסִי רִס"ח דְּמַכָּאן יֵשׁ לְלַמּוֹד דְּהַפֵּל לְפִי רְאוּת עֵינֵי הַבַּי"ד עֵינֵי"ש וְהַשֵּׁ"ף
הַבִּיאוּ בְּסִי הַנְּ"ל וְאֵם יֵשׁ לְתַלוֹת דְּכּוֹנְנָתָן לְשָׁמַיִם שְׁפִיר יֵשׁ לְגִינְרָן - וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּשׁוֹת
פְּרִי הַשְּׂדֵה לְהַגְאוֹן מִבְּאֲנִיהָד ז"ל ח"ב ס"י ג' שְׁכַתֵּב דְּהִיכָא שְׁדָרוּ יַחְדָיו קְוֹדֵם הַגִּירוֹת
אֲזִי יֵשׁ לְהַקֵּל טְפִי וְלִיכָא לְמִיחַשׁ דְּדַלְמָא לְשֵׁם אִישׁוֹת נְתַגְיָרוּ פִּינוֹן דְּהִיוּ דְּרִים יַחַד בְּלֹא
הַגִּירוֹת א"כ וְדָאִי דְּכּוֹנְנָתָה לְשָׁמַיִם הִיא עֵינֵי"ש שְׁכַתֵּב שְׁמָצָא סְבָרָא זֹאת בְּסִפְרָ שׁוֹ"ת א'
א"כ בְּנִ"ד נְמִי אַחַר שְׁכַבְרָ דְּרוּ יַחַד זֶה פְּמָה שְׁנִים שְׁפִיר יֵשׁ לְהַקֵּל - אָמְנָם לְדַעְתִּי יֵשׁ
נִיגוּד לְסְבָרָא שְׁהַבִּיא בַּעַל פְּרִי הַשְּׂדֵה הַנְּ"ל מְדַבְרֵי רִש"י יְבָמוֹת מ"ה ע"ב גְּבִי' הָא דְּאִיתָא
שָׁם דְּעֵבְדִי דְּרַבִּי חֲזִיָא בְּרַ אֲמִי אֲטַבְּלָה לְהִיָּא עוֹבְדָת פּוֹכְבִים לְשֵׁם אֲנַתְתָא אָמַר רַב
יוֹסֵף יְכוֹלָנָא לְאַכְשׁוּרֵי בְּהַ מְדַרְבֵּ אֲסִי דְּאָמַר רַב אֲסִי מִי לֹא טַבְּלָה לְנִדְתָהּ וּפְרִש"י ז"ל
שָׁם בְּד"ה בְּהַ מְדַרְבֵּ אֲסִי וְנ"ל לִישְׁנָא אַחְרִינָא לְשֵׁם אֲנַתְתָא לְשֵׁם אִישׁוֹת וְטַבִּילַת גְּרִים
הִיא אֵלָא שְׁאִינְהָ טַבִּילָה דְּאָמַר לְעִיל בְּפָרְק פִּיצַד אָחַד אִישׁ שְׁנַתְגִּייר לְשׁוֹם אִישׁוֹת וְאָחַד
אִשְׁהָ שְׁנַתְגִּיירָה לְשֵׁם אִישׁ אִינּוֹ גְּרִים יְכוֹלָנָא לְאַכְשׁוּרֵי בְּהַ ע"י טַבִּילוֹת אַחְרוֹת שְׁטַבְּלָה
אֲח"כ לְנִדְתָהּ כְּפֹ שְׁמַעְתִּי וְקַשְׂיָא לִי חֲדָא דְּקַבְעִינוּ לְהַלְכָה הַלְכָה כְּלָן גְּרִים וְאִפִּילוּ לְמַשְׁנָה
רִאשׁוֹנָה נְמִי אִי קַמְיָתָא לֹא סְלִקָא לְהַ בְּתֵרָה נְמִי לֹא סְלִקָא לְהַ דְּלֹא לְשָׁמַיִם נְתַגְיָירָה
וְלִשׁוֹן רִאשׁוֹן עֵיקַר וְנִרְאָה בְּעֵינֵי עַכ"ל הַטְּהוֹר - הִנֵּה וְדָאִי דְּלִישְׁנָא אַחְרָא מִיָּנִי שְׁאֲחַר
שְׁטַבְּלָה לְגִירוֹתָהּ נְשָׂאָה זֶה הַעֲבָד וְדָרוּ יַחַד וְקָאֵר רַב יוֹסֵף אֵף דְּטַבִּילָה רִאשׁוֹנָה לֹא
סְלִקָא לְהַ פִּינוֹן דְּהִי לְשֵׁם אִישׁוֹת מ"מ הַטַּבִּילוֹת שְׁטַבְּלָה אֲח"כ לְנִדְתָהּ עוֹלִין לְהַ וְע"ז
דְּחָה רִש"י ז"ל מְדַקְמִיָּתָא לֹא סְלִקָא לְהַ אֵף בְּתֵרִיָּתִי לֹא סְלִקָא לְהַ א"כ הִרִי בְּהִדְיָא דְּאֵף
אֵם כְּבָר דְּרוּ יַחַד מְקוֹדֵם אֲפ"ה חֲזִינִישְׁנוּ דְּלִשְׁמֵם אִישׁוֹת טַבְּלָה וְלֹא לְשֵׁם שְׁמַיִם - וְאִין
לְחַלֵּק דְּשָׂאֲנֵי הַתָּם מְשׁוֹם דְּזִנְהָ הַעֲבָד לֹא הִי רּוֹצָה בְּהַ רַק אַחַר שְׁתַּתְגִּיירָה כְּמוֹ שְׁאֲנוּ
רוֹאִין שְׁלֹא רְצָה לְקַחְתָּהּ עַד שְׁתִּיטְבַּלָה א"כ כ"ז שְׁלֹא טַבְּלָה כְּדִינָא אִינְהָ גִירוֹת ע"כ
שְׁפִיר אָמְרוּ דְּסוּף סוּף אֵף בְּטַבִּילָה אַחְרוֹנָה לֹא תְהֵא כּוֹנְנָתָה לְשָׁמַיִם רַק לְשֵׁם אִישׁוֹת אָבַל
בְּאִנּוֹן שְׁאִינּוֹ רוֹאִין שְׁהִיוּ דְּרִים יַחַד חֲף בְּלִי גִירוֹת הִרִי חֲזִינוּ דְּלֹא קִפְדִי אַגְּירוֹת ע"כ אֵם
בְּאִים לְגִייר שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר דְּכּוֹנְנָתָם לְשָׁמַיִם - אָמְנָם לְדַעְתִּי אִין בְּזָה כְּדִי שְׁבִיעָה לְחַלֵּק
דָּאֵם יֵשׁ עַכ"פ מְקוֹם לְסְבָרָא הַנְּ"ל א"כ גַּם בְּנִדְוֹן דְּעֵבְדִי דְּר"ח לְמָה לֹא נִימָא סְבָרָא
לְחַלֵּק בֵּין טַבִּילָה קַמְיָתָא לְטַבִּילָה בְּתֵרִיָּתָא וְהֵלָא סְבָרָא טוֹבָא אִיכָא לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּוְדָאִי
בְּטַבִּילָה רִאשׁוֹנָה דְּעַדִּין לֹא הִיוּ יַחַד וְלֹא בַּעַל תְּקִיף לְהוּ יִצְרִיָּהוּ וְלֹא הִיָּתָה כּוֹנְנָתָה
לְשָׁמַיִם אָבַל אַחַר שְׁהִיוּ יַחַד וּבַעַל דְּכַפֵּר נִשְׁקַט כּוֹחַ יִצְרָם וְתֵאָדָם בְּאָמַת שְׁפִיר יֵשׁ לוֹמַר
דְּכּוֹנְנָה לְשֵׁם שְׁמַיִם וְכַה"ג מְצִינוּ בִּי"ד ס"י קצ"ב בְּשֵׁ"ף סק"ט דְּהִיכָא דְּכַבֵּר בַּעַל מוֹתֵר
לְיַחַד אֵף בְּלִי שְׁמוּרָה יַעֲיִ"ש - וְא"כ גַּם הָכָא אִיכָא סְבָרָא טוֹבָא לְחַלֵּק בֵּין טַבִּילָה
רִאשׁוֹנָה לְאַחְרוֹנָה וְלוֹמַר דְּבְּאָמַת בְּטַבִּילָה קַמְיָתָא לֹא כּוֹנְנָה לְשָׁמַיִם אָבַל בְּטַבִּילָה
הַאַחְרוֹנָה שְׁפִיר כּוֹנְנָתָה לְשָׁמַיִם אֵלָא ע"כ דְּעַדִּין יֵשׁ לְחוּשׁ מְשׁוֹם דְּכָל הַעוֹשָׂה ע"ד
הַרִאשׁוֹנָה הִיא עוֹשָׂה וְכְמוֹ שְׁהַרִאשׁוֹנָה לֹא הִיָּתָה לְשָׁמַיִם כְּמוֹ כֵּן הַאַחְרוֹנָה לֹא הִיָּתָה
לְשָׁמַיִם - וְא"כ בְּנִ"ד נְמִי י"ל אֵף דְּכַבֵּר דְּרוּ יַחַד בְּגִירוֹתָהּ אֲפ"ה עַכְשָׁיו הַגִּירוֹת נְמִי ל"ה
אֵלָא עַל דַּעַת רִאשׁוֹן שְׁיִכְלוּ לְדוּר יַחַד בְּלִי בִישָׂה וְכְלִימָה כִּי חֲרָפָה הוּא לְדוּר יַחַד כְּפֹ בְּלִי
שׁוֹם כְּרִיתוֹת בְּרִית הָאִירוֹסִין אֵף בִּינֵיהֶם לֹא נִשְׁמַע כְּזֹאת רַק אֲצֵל אֲנָשִׁי בְּלִיעֵל א"כ וְדָאִי
דְּטוֹבָא יֵשׁ לְחוּשׁ דְּהַגִּירוֹת לֹא יְהִי רַק לְשֵׁם אִישׁוֹת - וְהֵלָא הַדְּבָרִים ק"ו מָה אֲצֵל הַעֲבָד
הִנֵּה דְּתַחֲלַת הַכְּפִיסָה לֹא הִי בְּחֲרָפָה כָּלָל כִּי לְפִי דַּעְתּוֹ עָשָׂה כְּהוֹנֵן דְּהִי סְבַר דְּסָגִי בְּטַבִּילָה

הראשונה (ואצל העולם בודאי לא הגיע לו שום חרפה כלל כמו שכתבו תוס' במקומה) אפ"ה חיישינו דבטבילה האחרונה ג"כ לא הי' פונתו לשמים כש"כ בנ"ד דתחלת פניסתו הי' בחרפה ובבוז ודאי דיש לחוש שגירותה עתה הוא רק לשם אישות שתהא דירתן יחד בכבוד וזה ברור ואמת בסברא לפע"ד וא"כ לפי"ז אין לצדקה יתר של פרי השדה הנ"ל שום מקום ודו"ק - וכשבינותי בספרים מצאתי להגאון מהרש"ק מבראד ז"ל בספרו טוב טעם ונדעת מהד"ק סימן ר"ל בחיו"ד שגשאל בשאלה בכינוץא בזו וצידד להתיר מטעם דבעל פבר קודם הגירות ומפח סברא שהזכרתי דכיון דבעל שוב לא תקיף יצרי' ושפיר פונתם לשמים והחזיק מאד בסברא זו ועיי"ש - ואחרי המחילה לדעתי זה אינה מפח דברי רש"י הנ"ל וכמו שפיתתי ודו"ק - אולם מצד אחר נראה לי לצדד להתיירא פיון דקיי"ל דאף אם חזרו משום דבר פלוני גרים גמורים הם כמו דאמרו ביבמות כ"ד ע"ב וברמב"ם פ"ג מא"ב נרק דלכתחלה אין לגיירם משום דשמא אין פונתם שלימה רק בשביל איזה דבר ואז יהיו קשין לישראל ויטעו חותן לעבירה וכמו שהי' בדור המדבר וכמ"ש הרמב"ם שם אבל באמת בכל אופן גרים גמורים הם וכמו שכתב הרמב"ם שם בהלכה י"ז אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר הואיל ומל וטבל יצא מפלל עפוי"ם ואפילו חוזר ועבד ע"ז הוה פישראל מומר ועיי"ש - הרי דבכל ענין דמתגייר באמת ישראל גמור היא נרק דלכתחלה אין להתגייר - א"כ לפי"ז נראה דע"כ לא אמרינו דאין לגיירו משום חשש הנ"ל זה דוקא באופן שאין נפ"מ בהגרות רק להגר עצמו אז שפיר צריף לחוש לכל הנ"ל אבל באופן דחם לא לקבל אותו גייע היזק על ידו יאחר בודאי פגון בנ"ד אם לא נגייר אותה ידור אפה בגייתה דעון חמור הוא מאד פמבןאר ברמב"ם בפ"ב מח"ב הלכה ו' ז' ח' עיי"ש שהפליג מאד בחטא זה עוד חמור מאיסור פרת דעלמא ועיין ב"ח אבהע"ז סימן ט"ז מה שהביא בשם סמ"ג ומשם מהר"א שטיין עיי"ש - נמצא חם נא נגייר אותם עדיין ישב אפה בגייתה ועוד חוץ לזה הוא אוכל אצלה פמנהג איש ואשתו בקצרה מוכן מאליו שעד פמה מן ההיזק גייע חליו אם נדחה אותה בכגון דח נראה לומר פיון דזה ספק אם אין פונתה שלימה וגייע היזק לישראל על ידה וזה ודאי אם נדחה אותה גייע היזק גדיל לישראל עיי"ז א"כ י"ל דאין ספק מוציא מידי ודאי ושפיר יש לגיירה כדי להציל נפש אחד מישראל מעבירות חמורות - ותחלה רציתי לדון מטעם דניחא לחבר ליעבד איסור' זיטא ולא ליעבד עם הארץ איסור רבא אמנם שוב הדרנא פי מטעם המבואר בנו"ב תנינא בתשובת בן המחבר זלה"ה עיין שם סימן ל"ה - אבל משום סברא הנ"ל פפיר יש לדון דבאופן זה לא עבדי איסורא כלל דבכל מקום קיי"ל אין ספק מוציא ודאי וא"כ בנ"ד נמי פיון דכל האי הוא רק דשמא גייע היזק עיי"גירותה לאחרים ובאופן דאם לא תתקבל בודאי גייע היזק לישראל שפיר רשאי לגייר מטעם דאין ספק מוציא מידי ודאי וזה טעם ראוי והגון בעיני אף כל אי נימא דבדיעבד אף אם הייתה גירותה בשביל א דבר מועיל הגירות וכדברי הרמב"ם הנ"ל אבל אי נימא פדעת הגהות מרדכי שהבאתי לעיל שכתב ואני הדיוט הפותב נראה לי דמי שפא לפנינו להתגייר וידוע לנו שבשביל תועלת דבר הם עושים אין לקבלם כו' ואע"ג דנפסק הדין דכלם גרים גמורים הם י"ל דאחר שאנו רואים שמישרים דרכיהם אעפ"י שמתחלה עושים לשם אישות והאי אי הכי אפילו לכתחלה נמי רוצה לומר פשמתפוננים גם לשמים ואפ"ה משגי משום לזות שפיתים פיון דכונתם נמי לשם דברים אחרים ויותר נראה לי

כן מלומר שהאמורא יפסוק דלא כברייתא דר' נחמ' וגם סתמא דברייתא דמייתנין בתר הכי מדוד ושלמה ולא אשפחן תנא דפליג ומה שגרא לי כתבתי ומרבתי לא נראה לי מדה זו ועל בינתי אין להשען עכ"ל - הרי נראה בעליל איך דדעתו דלהמסקנא לא נדחה כלל ברייתא דר' נחמ' ומרנוניהו איתנוניהו דהיכא דנתגזירו מיתלא תלוי וקאי בתהליפותם אח"כ אם יטיבו דרכיהם ישארו בגירותם ואם לא אין ממש בגירותם דהרי כתב דלא פליג האמורא כלל אר' נחמ' ח"כ לדבריו דהיכא דנתגזיר בשביל דבר לא יצא עדיין מפלל עפ"ם ח"כ נפל סברתי דלעיל פיון דגם זה ספק אם נציל חת האיש מהעבירות החמורות דשמא אין פנונתה שלמה ולא תטיב מעשה עדיין הוא גינה כמקדמ א"כ ספק וספק הוא וספק שפיר מוציא מידי ספק וע"כ לדעתו אסור לגייר - אמנם הנה רואה בעצמה דרבתיי של הגהות מרדכי אינם סוכרים פנותי' רק סוכרים כשי הרמב"ם ז"ל דלעולם גר צדק הוא ויצא מפלל עפ"ם אפילו בנתגזיר בשביל איזה תועלת והטעם כמו שפיתבו הראשונים הרשב"א והריטב"א והנמ"י שם ביבמות כ"ד דאגב אונסיהו היינו מחמת סיבת הדבר שבשבילו נתגזירו מחמת זה נתגזירו לגמרי וקבלו בלב שלם ועיי"ש - ולי נראה עוד טעם הגון בזה עפ"י דמבואר בכתובות י"א דגר קטן מטבילין אותי ע"ד בי"ד מטעם דזכין לו שלא בפניו והב"ד זוכין לו הגירות עיי"ש - וא"כ בנ"ד נמי אף דהוא מתגזיר בשביל איזה דבר מ"מ הבית דין זוכין לו הגירות בקנין גמור שיהא גר מיקלט אף דאמרו שם דדוקא בגר קטן הוי הגירות זכות משום דלא טעם טעמא דאיסורא אבל בגדול ג"ה זכות - אפ"ה נראה דא"ש דברינו עפ"י שכתב הר"ן בסיגיא דפרוזבול דכיון דעיתה היא נו לזכות אף דאח"כ יצמח איזה חיוב חשוב זכות עיי"ש - כ"כ הקא פיון דעיתה רינה היא לגייר בשביל אותו תועלת שרוצה א"כ בשעה הזאת הגירות לזכות גמור יחשב לו א"כ שפיר יכולין הבי"ד לזכות בשבילו וא"ש וטעם נכון הוא בס"ד וא"כ לפי"ז עולין דברי שפיר דיש להקל בזה מטעם דאין ספק מוציא מידי ודאי ודו"ק - ועוד נראה לי פיון דנשמע מדברי המרדכי הנ"ל במה דפירש מאי דפריה בגמרא א"ה לכתחלה נמי דהפונה פיון דמתפנות נמי לשמים עיי"ש - משמע מדבריו אף דכיון בשביל איזה דבר מ"מ אם פוניתו ג"כ לשמים מהני וא"כ כל היכא דאיכא אומדנא דמוכח דכוננתם נמי לשמים שפיר מותר לקבלם - וא"כ הקא בנ"ד איכא אומדנא טובא דמוכח דכוננתם לשמים דהרי אם היו רוצים לבא בברית האירוסין ע"י נימוסי המדינה מי יבצר להם ובפירוש כתב הגאון מהרש"ק בטוב טו"ד שם גבי נידון דידן' וז"ל באמצע תשובתו מיהו אין צריה לנה דבלאו"ה יש פאן הוכחה פיון דדעתם קלה וקרוב להשתמד א"כ מדלא נשתמד ונשאר שם עמה וחרו לבית אביו מוכח דדעתה להתגזיר לש"ש ול"ה לשם אישות לכו מותר לקבלה ולגיירה עכ"ל וכן כתב עוד בתשובה שאחר' לחזק דבריו בזה וכתב בסוף דבריו ובאמת היא למותר דנדאי האומדנה בעצמה מוכיח פן דכוננתם לש"ש עיי"ש - וא"כ כנ"ד נמי פיון דדעתם קלה אם היו רוצים להנשא פדרה הגוים מי הי' מוחה בינדם א"כ ודאי דכוננתם לשמים וא"כ גם לדעת המרדכי יש צד להקל וזה פשוט - הן אמת שמדברי הרמב"ם בפ"ג מא"ב לא משמע פן רק דסובר דדוקא באם לח פיון בגירותו רק לשמים אז מותר לקבלו דהרי כתב בפירוש דדוקא באם לח נמצא עילה אז יש לקבלו משמע דאם יש להן עילה אף דכיונה ג"כ לשמים שוב אין מקבלין אותן וא"כ לכאורה לדעת הרמב"ם ליתא דברינו -

אָמָנָם א"ש הָא לַדְעַת הָרַמְבַּ"ם בְּלֹא־הַיִּשׁ לְהַתִּיר מִטַּעַם שְׁפָתַי לְעִיל רַק לַדְעַת הַגְּמָ"ר
לֹא הִי מְסַפֵּיק בְּהִתְרַם זֶה וְכִינּוּן שְׁמֻצָאֵי ג"כ לְדִידֵי סִבְרָא לְהַקֵּל אַף דְּאִינוּ מְסַפֵּיק לַדְעַת
הָרַמְבַּ"ם שְׁפִיר יֵשׁ לְדוֹן לְהַתִּירָה פִּינוּ דְּלִשְׁנֵיהֶן יֵשׁ צַד לְהַתִּיר וְלַחֹשׁ לְשֵׁנֵי הַסְּבָרוֹת
לְהַחְמִיר הַגֵּי פְסִיל בְּחֻשְׁףֵי הוֹלָה וְח"פ מְפָל הָלִין טַעְמָא שְׁפִיר נִרְאָה לִי לְהַתִּיר לְגִיּוּרָה
וּמָה גַם דְּכָל הָאִי הַגֵּי רַק מְדַרְבְּנֵן וּמְנָא לֵן לְהַחְמִיר בְּדָבָר שְׁעָקְרוּ מְדַרְבְּנֵן וְכֵן פֶּתַב בְּהַדְיָא
הַגָּאוֹן בְּשׁו"ת טוֹב טַעַם וְדַעַת הַגְּמָ"ל - וּבְאֵמֶת לְפָלֵא בְּעִינֵי מָה שְׁפָתַב בְּהַגְמָ"ר הַבְּאֵתִיו
לְעִיל דְּמֵן הַתּוֹרָה אִין לְקַבֵּל הָכָא דְמַגְיָר מְשׁוּם אִיזָה דְבָר וְלֹא יַדְעָתִי מָה אִי תּוֹרָה יֵשׁ
בְּזָה וְצ"ע - סוֹף דְבָר אִם אֲחֵרֵי הַדְרִישָׁה וְהַשְׁקִירָה יִהְיוּ נִיפְרִין דְּבָרֵי אֵמֶת שְׁצָדָקָה לְאִמְרוּ
בְּזָה שְׁתַּקְבֵּל עֲלֵי עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם וּלְקַנְיִים מְצוֹת הַשְּׁיִיכוֹת לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁפִיר יֵשׁ
לְקַבֵּלָהּ וּלְגִיּוּרָה וְלְהַכְנִיסָה תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׁכִינָה אָמָנָם כָּל עָרוּם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת וּבְמַתּוֹן גְּדוֹל
וּכְמוֹ שְׁפָתַבו תּוֹס' בִּיבְמוֹת ק"ט ע"ב בַּד"ה רְעָה עֵי"ש וְאִם בְּאִפְסָן שְׁיִהְיוּ נִרְאָה שְׁהַפֵּל
הִיא כְּדָבְרֵי בְּלִי עֲרָמָה אִין לְמַנְעַ הַטּוֹב מְמַנָּה וְאִין לְדַחֲוֹתָהּ כֵּן נִרְאָה לַפַּע"ד - וּבְזָה יִצְאָתִי
יְדֵי חוֹבֶת בִּיאֹר סְפָק רֵאשׁוֹן וְעַתָּה אָפְנָה בַּעֲזָה"י לְהַתִּיר גַּם סְפָק הַב' - וְנִרְאָה דְּאִתָּא
בִּיבְמוֹת דָּף כ"ד הַנְּטָעֵן עַל שְׁפָחָה וְנִשְׁתַּחֲרָה אוֹ עַל עוֹבְדָת כּוֹכָבִים וְנִתְגַּיְרָה ה"ז לֹא
יְכַנִּס וְאִם כְּנִס אִין מוֹצִיאִים מִיָּדוֹ וּפְרִיָּהּ בְּגִמְרָא הָא גִּיּוֹרֶת מִיָּהָ הַגֵּי וּרְמִינָהּ אֲחָד אִישׁ
וְאֲחָד אִשָּׁה כו' הָא אִיתְמַר עֲלֵה אֲמַר רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל הִלְכָה כְּדָבְרֵי הָאֲוִמֵר כֵּן לֵן
גְּרִים גְּמוּרִים הֵם אִי הָכִי אָפְּלוּ לְכַתְחָלָה נְמִי מְשׁוּם דְּרַב אֲסִי דְאֲמַר רַב אֲסִי הָסַר מִמָּה
עַקְשׁוֹת פָּה וְלִזּוֹת שְׁפָתַיִם הַרְחַק מִמָּה ע"כ וּפְרַש"י בַּד"ה דְאֲמַר רַב אֲסִי דְטַעְמָא דְמַתְנִי
מְשׁוּם דְּכַתִּיב הָסַר מִמָּה כו' דְאֵתִי לְאַחְזוֹקִי לְקַלָּא קְמָא עכ"ל - וְהִנֵּה רְאִיתִי בְּתַשׁוּבַת
גְּדוּלֵי הָאַחְרוּנִים זֶלֶה ה"ה ה"ה הַגָּאוֹן מֵהַרש"ק בְּשׁו"ת טטו"ד הַגְּמָ"ל וְכֵן בְּתַשׁוּבַת מְרוֹן בַּעַל
דְּבָרֵי חַיִּים ח"ב אַבְהַע"ז סִימָן קל"ו שְׁלֵמְדוֹ מְדָבְרֵי רַש"י אֵלוֹ דְּדוֹקָא בְּאִפְסָן דְּלֹא יַדְעוּ
מִקְוָדָם בְּוֹדָאֵי רַק קוֹל רִינּוֹן בְּעֵלְמָא אִז לֹא יְכַנִּס כְּדֵי שְׁלֹא יַפְגֵּם נִפְשׁוֹ דְאִם יִשְׂא אוֹתָהּ
יַחְזִיקוּ בְּהַאֵי קְלָא אָבֵל אִם כְּבָר נִתְגַּלָּה קְלוֹנְסְבֵּר בֵּינָם אִז קְלַקְלָתָם תַּקְנִתָּם דְּבִלֵּא"ה הֵם
פְּגוּמִים ע"כ שְׁפִיר מוֹתֵר לְכוֹנְסָה עֵי"ש בְּדָבְרֵיהֶם - אָמָנָם לַפִּי"מ שְׁפָתַב הַרְשֵׁב"א
בְּחִידוּשָׁיו לִיבְמוֹת וְכֵן בְּתַשׁוּבָה סִימָן אֶלֶף ר"ה מוֹבָא בַּב"י סִימָן י"א דְהַטַּעַם דְּלְכַתְחָלָה
לֹא יִשְׂא הוּא מְשׁוּם דְּלִזּוֹת שְׁפָתַיִם יִהְיֶה דְהַגְיָרוֹת לֹא הִי לְשֵׁם שְׁמַיִם רַק לְשֵׁם אִישׁוֹת
וְהַדְבָר מְכוּוֹר מְאֹד עֵי"ש א"כ לְהַאֵי טַעְמָא אַף בְּאִפְסָן שְׁפָכָר נוֹדַע קְלוֹנָם מִתְחָלָה אִין
לְהַתִּיר פָּה) אוּלָם כְּשֶׁאֵנִי לְעַצְמִי פְּלֵא בְּעִינֵי בְּמָה שְׁדִיִּיקוּ מְדָבְרֵי רַש"י ז"ל דְּבָאִפְסָן דְּבָא
עֲלֵי בְּוֹדָאֵי מוֹתֵר לְכוֹנְסָה הִלֵּא הָרַמְבַּ"ן וְהַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁיהֶם דִּיִּיקוּ אִיפְכָא מְדָבְרֵיו
דְּהַרֵי הַקְּשָׁה הָרַמְבַּ"ן עַל רַש"י וְכַתַּב דְּבַעַדִּים מְפָקִינוּ וְלֹא מְשַׁמַּע הָכִי דְהָא בְּסִיפָא בְּעַדִּים
מִיִּירֵי כְּדַאֲוָקְמִי רַב וּמְדַסִּיפָא בְּעַדִּים רִישָׁא נְמִי בְּעַדִּים וְעוֹד דְּגִרְסִינוּ בְּתוֹסְפָתָא הַבָּא עַל
שְׁפָחָה וְעַל כּוֹתִית אַעפ"י שְׁחַזְרָה שְׁפָחָה וְנִשְׁתַּחֲרָה כּוֹתִית וְנִתְגַּיְרָה ה"ז לֹא יְכַנִּס וְאִם
כְּנִס לֹא יוֹצִיא ש"מ אַף אִם בָּא עֲלֵי בְּוֹדָאֵי אִם כְּנִס לֹא יוֹצִיא אֶלָּא מְשׁוּם לִזּוֹת שְׁפָתַיִם
שְׁלֹא יִאמְרוּ שְׂזוֹ לֹא נִתְגַּיְרָה אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת וְזֶה לֹא כְּנִס אֶלָּא לְשֵׁם זְנוּת עכ"ל הַרְשֵׁב"א
וְעֵי"ש - הָרִי דְרַבּוֹתֵינוּ הִרְאִישׁוֹנִים הַגְּמָ"ל דִּיִּיקוּ אִיפְכָא בְּדָבְרֵיו דַּס"ל דְּבָאִפְסָן דְאִם וְנָדָא
בָּא טְלִי אָפְּלוּ אִם כְּנִס יוֹצִיא וְהִיא מֵהַיָּפֵף לְהַיָּפֵף - וְאוּלַי הִי גִירְסַת הַרְשֵׁב"א וְהָרַמְבַּ"ן
ז"ל בְּרַש"י דְרַש"י הִי מְסִיִּים בְּהַנָּה תִּיבּוֹת "וְהַכ"נ אֲמַרִינוּ לְקַמֵּן דְּבַרְנָא לֹא מְפָקִינוּ"
עֵינֵן רַמְבַּ"ן שְׁהִבִיא כֵּן בְּשֵׁם רַש"י ז"ל - עכ"פ פִּינוּ שְׁפָן אִין כָּל דְּבָרֵי רַש"י לְפָנֵינוּ א"כ

אין לדייק מדבריו ו"ל פלום - עכ"פ איכא שני טעמים לפנינו בהך לזות שפתיים דרב אסי (א) טעם רש"י משום דאתי לאחזוקי בקלא קמא (ב) טעם הרשב"א דיאמרו דהגירות לא הי' לשם שמים - ונראה דלשתייהן יש מקום בתוספתא דיבמות פ"ד ו"ל התוספתא שם גוי ועבד הבא על בת ישראל אעפ"י שחזר הגוי ונתגייר עבד ונשתחר הרי זה לא יכנס ואם פנס לא יוציא ישראל הבא על שפחה ועל נכרית אעפ"י שחזרה שפחה ונשתחרה נכרית ונתגיירה ה"ז לא יכנס ואם פנס לא יוציא עכ"ל התוספתא - והנה דקדקתי בלישנא דתוספתא הנ"ל דקתני בשתי בבות ה"ז לא יכנס ולכאורה קשה דהנה כל האיסור של פניסה הוא רק משום הסר ממך עקשות פה כו' וכמו דאמר רב אסי ומסובר הדבר היטב בספר תולדות אדם להגאון קדוש ה' מו"ה ר' זלמינא מוויילנא ו"ל בפ"ק כ"ד מובא בקצרה בהגהות מהר"ץ חיות ו"ל ביבמות שם דהפנה בזה דצריך האדם להתנהג בדבר זה שלא יתן מקום ופתחון פה לאחרים שדברו עליו רעה וה"ה ה"כא בענין הנשואין ה"ה ע"כ לא ישא אותה כדי שלא ילוזו עליו מה שילוזו עיי"ש - וא"כ פיון דכל האיסור הוא דוקא שלא יתן מקום ללוז א"כ דוקא במי שימצאו עליו מה ללוז מוטל עליו החוב להסיר ממנו לזות שפתיים אבל במי שלא ימצאו עליו איזה לזות בודאי לא רבע עליו שום איסור - והשתא יוקשה לכאורה לדעת רש"י דהלעז הוא משום דאתי לאחזוקי בקלא קמא א"כ ברישא דמייירי בנכרי ועבד שבא על בת ישראל ואח"כ נתגייר מפני מה לא יכנס אותה אם תאמר משום דאתי לאחזוקי בקלא קמא מה בכך וכי חרפה היא לו בזה הא באתה שעה גוי הי' ולא הי' מוזהר בה פלל ולא הוי לו זאת ללעז פלל ולמה לא יכנס ואם תאמר דעכ"פ להאשה שפיר יהי' לחרפא במה שיחזיקו בקלא קמא ומשו"ה לא יכנס משום חרפה דידה א"כ לפי"ז דכל הנלוז לא יהי' רק עלי' א"כ עלי' מוטל החוב שלא להנשא לו ועליו ליכא שום איסור א"כ מה קתני לא "יכנס" לא "תכנס" אליו מיבעיא לי וצ"ע לכאורה - אלא ע"כ דגם עליו יש חוב שלא לישאנה דגם אצלו יש חשש איזה לעז ומוטל עליו להסיר ממנו וע"כ לא יכנס וצריך לידע מה הוא הלכות שפתיים דיש לדבר עליו אם לא דנימא כמו שכתב הרשב"א ו"ל דיאמרו שלא נתגייר לשם שמים רק לשם אישות וע"כ גם עליו מוטל להסיר הלכות שפתיים וע"כ שפיר קתני לא יכנס - וא"כ יהי' מזה ראי' גדולה לדעת הרשב"א ו"ל - וכמו כן גדייק בסיפא בבבא אחריתא דמייירי בישראל שבא על נכרית ונתגיירה דקתני ג"כ ה"ז לא "יכנס" משום לזות שפתיים אין לומר דהלעז יהי' כמו שכתב הרשב"א דיאמרו שלא נתגיירה לשם שמים רק לשם זנות איזה חרפה יגיע לו מזה מה נפ"מ לו לאיזה תכלית נתגיירה היא פיון דעכ"פ נתגיירה והיא רק חרפה שלה נאף אם נדחוק דאף לו היא קצת לחרפה לישא אשה כזאת שתכלית גירותה היא רק משום זנות ולא לשם שמים מ"מ עיקר חרפה שנה יהי' ועליו מוטל שלא ליכנס אליו כי היא מצויה בזה החוב להסיר העקשות ממנה וא"כ יוקשה מה קאמר לא יכנס לא תכנס אליו מיבעיא לי - אלא ע"כ דגם לו ביחוד יש מקום ללוז וע"כ גם הנהו מצויה שלא ליכנס אותה וע"כ שפיר מיחס האיסור אליו ואיזה גלוז יש אצלו אם לא דנימא פרש"י ו"ל דאז יחזיקו בק"ק וע"כ מועל החוב עליו שלא לכינסה ע"כ שפיר קתני לא יכנס בתרי בבות ראשון מטעם הרשב"א והשני יהי' מטעם רש"י ושניהן כא' טובים ואינן מחולקין כלל רש"י ורשב"א באלו הטעמים ו"ל דבאמת משום זה נקט רש"י הלעז דאתי לאחזוקי משום דבמתני' נקט בבא אחריתא

דתוספתא הנ"ל וְשֵׁם ע"כ רק טעם דְרַשׁ"י א"ש וְכִמוּ שְׁבָאַרְתִּי (וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי א"כ גַּם
בְּעֶבֶד אֲמַאי קִתְּנֵי לֹא יִכְנוֹס דְּהָרִי שֵׁם לִיפֹא לְמִימַר מִחֲמַת שִׁיאֲמְרוּ שְׁלֹא גִיּוֹר לְשֵׁם שְׁמִים
דְּהוּא לֹא צָרִיךְ לְשׁוּם גִּירוֹת דְּהָא קִיבֵּל עָלָיו עוֹל הַמְצוֹת בְּשַׁעַה שְׁטָבֵל לְעִבְדוֹת עֵינָן
יְבָמוֹת דַּמ"ח - קִישְׁיָא זֹו בְּלֹאוּ"ה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְדַבְרֵי הַרְשָׁב"א וְאַפְשָׁר לְתַרְזַן דְּהַפְרִיָּתָא
אַתְיָא בְּשִׁיטַת רְשָׁב"א בִּיבָמוֹת דָּף מ"ז ע"ב עֵי"ש - וְעֵינָן בְּבֵית יִצְחָק ח"ב מִי"ד סִימָן
ק' - וְעוֹד י"ל דְּבַעְבָּד אַגַּב נְכָרִי נֶקֶט לֹא יִכְנוֹס וְדו"ק) - עכ"פ אֵין מְנוֹכְרָה לוֹמַר דְרַשׁ"י
וְרַשְׁבָּ"א פְּלִיגֵי בְּטַעְמָא דְּמִילְתָא וְנֵרַק מֶר אָמַר חָדָא וְמֶר אָמַר חָדָא וּל"פ וְשִׁנְיָהוּ צָרִיכִין
בְּפִשְׁט דְּתוֹסְפָתָא הַנְּל"ל - וְאִם כִּי דְקָדוּק קָל הִיא בְּתוֹסְפָתָא מ"מ פְּדִי שְׁלֹא לְעִשׂוֹת פְּלוּגְתָא
שְׁפִיר נֶרְאִין לִי הַדְּבָרִים בַּס"ד וְא"כ לְפִי"ז נֶפֶל הֵאֵי הִתִּירָא דְּגְדוּלִים הַנְּל"ל בְּבִירָא -
אַמְנָם מְטַעַם אַחַר יֵשׁ לְצַדֵּד לְהִתִּירָא כְּמוֹ שְׁפַתְבָּא בַּד"ח הַנְּל"ל דְּכַדִּי שְׁלֹא לִיתָן יָד לִידֵי
עֲבִירוֹת גְּדוּלוֹת מִתִּירִין לוֹ אִיסוּר קָל כְּזֶה וְהִבִּיא כֶּן בְּשֵׁם גְּדוּלֵי קַדְמוֹנִים וְכֵן כָּתַב הַגְּאוֹן
מוֹהַרש"ק ז"ל בַּסִּי' הַנְּל"ל וְהִבִּיא דְּכַעֲיִן זֶה כָּתַב הַרְמ"א בְּסִימָן קַע"ז לְכַף מְוֹתֵר לְגִיּוֹרָה
וְלִישְׁאַנְהָ וְכֵן בְּתִשְׁבּוּבָה שֶׁאֲח"ז חִינּוּק זֹאת מְדַבְרֵי מֵהַר"ק דְּמְוֹתֵר מִפְּתַח שְׁלֹא לִיתָן יָד לִידֵי
עֲבִירוֹת חֲמוּרוֹת וּבְפָרְט דְּהוּא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְעֵי"ש (קֶצֶת צ"ע מֵה שְׁכַתְבָּא דַּל"ה רַק אֵי
דְּרַבְּנָן דְּהָא כְּבָר הִבִּיא בְּשֵׁם מֵהַרְאֵנ"ח דְּחֻשְׁדָּא דְּאוֹרֵיָּתָא וְכֵן הִבִּיא מְשַׁקְלִים פ"ג מְשַׁנְהָ
ב' וְעֵינָן טוֹרֵי אָבָן חֲגִיגָה דָּף ה' וְאוּלֵי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין חֻשְׁדָּא לְאִיסוּר הַסֵּר מִמָּה מְקֻשּׁוֹת פֶּה
כו' דְּזֶה לַכ"ע הָיִי דְּרַבְּנָן וְכֵן עֵינָן בְּפִתְחֵי שְׁעָרִים בְּרַכּוֹת ד"ג שְׁכַתְבָּא דְּלָאוּ בְּכָל מְקוֹם הָיִי
חֻשְׁדָּא דָּאו' עֵי"ש) וְא"כ גַּם בַּנ"ד נֶרְאָה לִי לְהִתִּיר מֵה"ט וְעֵינָן טו"ז בְּשֵׁם מְהַר"י מִינּוֹץ
בִּי"ד סִימָן שַׁל"ד וְעֵינָן בַּח"ס סִימָן ל"א וְסִימָן ל"ו חֵלֵק אַבְהָ"ע וּמְמִילָא לְפִי"ז שְׁפִיר
מְוֹתֵר לְאוֹתוֹ הָאִישׁ לְכוֹנֵס' אַמְנָם בְּתַנְאֵי שְׁיִסְפִימוּ לְזֶה הַרְבֵּה גְּדוּלֵי חַכְמֵי הַזְּמַן וְכִמוּ
שְׁהַתְנֶה בְּפִירוּשׁ כֶּן בְּתִשְׁבּוּבַת מְר"ן ד"ח זֶלַה"ה דִּישְׁאַלוּ בְּזֶה דַּעַת הַגְּדוּלִים וּבְאֵם יִסְפִימוּ
לְזֶה שְׁפִיר מְוֹתֵר לִיכְנוֹס בְּלִי פְּקוּק וְדו"ק - וְעַל הַשְּׁלִישִׁית אִם צָרִיכָה לְהַמְתִּין ג"ח מִי
הַבְּחִנָּה הַנֵּה בַּש"ע אַבְהָ"ע סִימָן י"ג סַע"י ה' נֶפֶסֶק דְּוָקָא אִם הִיָּתָה נְשִׂאָה וְנִתְגַּיְרָה אִז
צָרִיכָה לְהַמְתִּין ג"ח אָבָל אִם הִיָּתָה פְּנוּיָא אֵינְהָ צָרִיכָה לְהַמְתִּין וְכֵן פֶּסֶק אַחֲרֵי הַבֵּית
שְׁמוּאֵל שֵׁם סַק"ז עֵי"ש - וְא"כ בַּנ"ד דְּלֹא הִיָּתָה נְשִׂאָה שְׁפִיר אֵינְהָ צָרִיכָה שׁוּם הַבְּחִנָּה
- אַמְנָם עֵינָן פְּתַחֵי תִשְׁבּוּבָה שֵׁם שְׁהִבִּיא פְּלוּגְתָא בְּזֶה וּמֵאֵן מִפִּיס לְהַכְרִיעַ - אִף מְצִאתִי
בְּשׁו"ת יָד יִצְחָק ח"ב סִימָן רַנ"ו שֶׁכ' דְּלִיפֹא שׁוּם פְּלוּגְתָא וְכַתְּבָ לָהּ כּוֹחַ דְּלְהִלְכָה קִי"ל
כְּהַמְחַבֵּר וְהַב"ש דְּפֶסְקֵי כְּרַבִּי יוֹסִי בִּיבָמוֹת ל"ד וְשְׁפִיר יֵשׁ לְהַקָּל בְּמְקוֹם דָּאִי אֶפְשָׁר -
וְגַם הַגֵּהֶת מֵהַרש"ק ז"ל כָּתַב שֵׁם בְּתִשְׁבּוּבָה הַנְּל"ל בְּאֵם אֵי אֶפְשָׁר בְּהַבְּחִנָּה אֵין לְהַחֲמִיר
כִּינּוּ דְּהָיִי רַק דְּרַבְּנָן עֵי"ש - וּבְפָרְט בַּנ"ד שְׁאֲמַרְהָ דְּבִאָמַת כְּבָר הַסְפִימָה בְּדַעְתָּה לְהַתְּגַיְרִי
מִזֶּה כְּמָה וְנֵרַק הַרְשִׁיּוֹן מֵאֵת הַכּוֹנֵם עַכְבּוּהָ מְלַהֲפִיק וְמָמָה עַד כֹּה וּבְהִדְיָא אָמְרוּ שֵׁם
בִּיבָמוֹת דְּכִינּוּן דְּדַעְתָּא לְאִיגִיּוֹרֵי מִינְטְרֵי נִפְשָׁה עֵי"ש - ח"ש פְּשׁוּט מְאֹד בְּעֵינֵי דָּאֵם אֵי
אֶפְשָׁר לָ לָהּ לְהַמְתִּין יְמֵי הַבְּחִנָּה מְוֹתֵר אִף בְּלִי יְמֵי הַבְּחִנָּה - סִיּוּמָא דְּפֶסֶקָא נֶרְאָה לִי
דְּנוֹבְדָקוֹ אוֹתָהּ הַדָּק הֵיטֵב כְּפָתוּב בַּש"ע יו"ד סִי' רַס"ח וּבְאֵם שְׁהֶאֱמַת אֶתָּה וְכֹאשֶׁר תֵּאמַר
כֶּן הִיא בְּלָבָה לְקַבֵּל עָלֵי עוֹל מְלָכוֹת שְׁמִים וְעוֹל מְצוֹת הַשְּׂיִיכִים לְכַנּוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁפִיר
יֵשׁ לְקַבֵּלָהּ מֵהַטְעָמִים שְׁבָאַרְתִּי בְּאַרְנוֹכָה וְכֵן תְּהִי מְוֹתֵרָת לוֹ אִף בְּנֵי הַמְתַּנְהָ אִם ח"א
לְהַמְתִּין וְכַמֵּש"ל - אַמְנָם כָּל זֶה כְּתַבְתִּי לְהִלְכָה אָבָל לְמַעֲשֶׂה ח"ו עַד שְׁיִסְפִימוּ אֶתִּי גְּדוּלֵי
הַדּוֹר כְּמַצּוֹת מְרֹן קוֹדֵשׁ הַקְּדוֹשִׁים בְּעַל ד"ח ז"ל זִי"ע שְׁבַמְעֵשָׁה כְּזֶה צָרִיךְ לְעַזֵּץ בְּהַרְבֵּה

גדולי הדור ועל פיהם יצא דבר המלכות וכאשר יגזרו פן יקום והנראה לפע"ד פתבתי וחתמתי שמי פ"ק בוסערמין יצ"ו אור ליום ג' קרח תר"ע לפ"ק - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

ושלחתי תשובה הנ"ל לשלשה גדולי הדור להגאון בעל פרי השדה ו"ל ולהבדיל בחל"ח להגאון מו"ה שמעון גרינפעלד שליט"א אב"ד דק"ק סעמיהאל יע"א ולהאחרון הנכבד להגאון מאור הגולה מו"ה מאיר אריק שליט"א שפעת אב"ד בעיר הגדולה לאלקים טארנוב יצ"ו - והגאון בעל פרי השדה הספים עמדי להתיירא - אף להבבבל"ח הגאון מסעמיהאל והגאון מאור הגולה מטארנוב שליט"א לא הספיקו להתיר ותשובת הגאון מטארנוב אלי כבר נדפסה בספרו אמרי ינושר ח"א סימן קע"ו עיי"ש לכן בטלתי דברי נגד דבריהם ולא עשיתי מעשה ועל ק לא יהיו דברי פה רק בדרך דרוש וקבול ש"כ אבל למעשה אני מקבל דברי הגאונים הנ"ל באימה ובירא' וכאשר יגזרו פן יקום - סימן נ"ד.

ביבמות דף מ"ב ע"א איתא מתיב רבא לפיכך גר וגירות צריכין להמתין ג' חדשים ה"כ מאי להבחין איפא ה"כ נמי איפא להבחין בין זרע שגזרע בקדושה לזרע שגזרע שלא בקדושה ע"כ - וראיתי באבני מליאים סימן י"ג שהקשה דהא קי"ל דגר קטן מטבילין איתו ע"ד בי"ד ואם הגדילו יכולין למחות ואם הותרו שלא בקדושה אינו אלא גר קטן שמתבילין אותו ע"ד בי"ד וכן הגדיל יכול למחות ואם הותרו בקדושה הוי לי' ישראל גמור ואינו יכול למחות אף משהגדיל וא"כ מה פריה רבא ה"כ מה להבחין איפא ה"כ טובא איפא להבחין ע"כ קושיותו - וכתב הוא ו"ל לתרץ עפי"מ דאיתא ביבמות ד' ע"ח אלא ה"א דאמר רבא נכרית מעופרת שנתגירה בנה אין צריה טביגה וכ"ת משום דרב יצחק כו' שאני עובר דהיינו רבית' עיי"ש ועין שם בתוספות ד"ה אלא ה"א דלמאן דס"ל עובר ירה אמו לא קשה פלל - א"כ מבואר דאי נימא עובר לאו ירה אמו א"כ ה"א דעלתה טבילה דאימ' היינו משום דל"ה חציצה דהיינו רבית' וא"כ פשהגדיל יכול למחות פיון דאינו גר רק ע"י טבילת עצמו אבל אי נימא עובר ירה אמו א"כ העובר אין צריה טבילה פלל וליכא עליו תורת גירות פלל רק באימ' ורבא לשי' דסובר עובר ירה אמו ע"כ שפיר פריה עכ"ל בקצרה ועיי"ש - הנה לולי הגאון ו"ל דפשיטא לי' דלענן גירות נמי שייך לומר עובר ירה אמו ה"א נראה לי איפכא דבגירות לכ"ע לא אמרינן עובר ירה - עפי"ד תוספות בחולין נ"ח ובב"ק ד' מ"ז דבטרופות פיון דבחיית תליא מילתא ויש להן חיות בפ"ע לא אמרינן עובר ירה אמו וכן נפסק הדין בש"ע יו"ד סימן ע"ט עיי"ש בש"ך וטו"ז ופרמ"ג במ"ז עיי"ש - ואם בטרופות שהוא חיות זמניי כף פיון דיש להן חיות בפ"ע ל"ה בכלל אמו - כש"כ גבי גירות דבחיית דקדושה תליא ויש לנה שורש בפ"ע ולנה שורש בפ"ע בנדאי הסברא נותנית דלא שייך בנה דין דעובר ירה אמו והסברא אמיתית לדעתי - וה"א דכתבו תוספות ביבמות הנ"ל דשייך בנה עובר ירה אמו לא כתבו פן אלא לענן טבילה דיתחשב חציצה לטבילתו או לא פיון דעובר ירה אמו לא הוי חציצה גבי טבילתו אבל לעולם לענן הגירות תורת גר יש עליו וגם הוא נכנס בקדושת ישראל על ידי הטבילה שטבילה אמו דגם הוא נטבל עמה ורק לענן דלא יחא חציצה לטבילתו כתבו תוספות דלמאן דס"ל עובר ירה אמו א"ש דלא חשיב חציצה לטבילת עובר - וקמסיק הש"ס דה"א אף למאן דלא ס"ל עובר ירה א"ל חציצה משום דהיינו רבית'

כּוּן נִרְאֶה לִי בְּבִיאוֹר הַסּוּגִיָּא אֲבָל לְעוֹלָם לֹכֵ"ע הָעוֹבֵר מִתּוֹרַת גֵּר נִכְנָס בְּקִדְוֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲגַב אֶזְמִיל בְּן נִרְאֶה לִי - וְהַלּוֹם מְצֵאתִי בְּלֵב אַרְיֵי חֲוָלִין נ"ו עוֹד כִּלְל מְחַדָּשׁ בְּהֵאֵי דִינָא דְעוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ וְכַתֵּב שֶׁשׁ דְּעַד פָּאן לֹא אֲמַרִינּוּ עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ אֲלֵא דוֹקָא דְאִם פְּנִינֵת הָעֲנָנִי שְׂאֵנִי דְנִין עֲלֵי פְעֵת יְהִי נַעֲשֶׂה בְּעוֹדוֹ בְּבִטּוֹן הַמְּלֵאָה ר"ל בְּבִטּוֹן אִמּוֹ אֲזִי שְׂפִיר שְׂיִיךְ לֹמֵר עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ אֲבָל פְּשִׁתְכִּלִּית הַמְּכֻוֹן הִיא אֵל הָעוֹבֵר בְּעֵת הַיּוֹתוֹ חוּץ מִבִּטּוֹן אִמּוֹ וְלֹאחֵר שְׂכַבְר יֵצֵא לְאוֹר הָעוֹלָם וְהִיא אֲזִי בְרִי"ב כִּפ"ע תּוֹ לֹא שְׂיִיךְ לֹמֵר עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ דְהָא בְּשַׁעֲהַ שְׂיִחּוּל הַדְּבַר הַמְּכֻוֹן כְּבָר הִיא נִפְרָשׁ מִרְחָם אִמּוֹ וְעִי"ש דְּבִסְבָּרָא זֹו יֵשֵׁב אֶת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת וְקִבְעֵה אוֹתָהּ בְּמַסְמּוֹרוֹת נְטוּעוֹת וְעִי"ש (וּבִסְבָּרָא זֹו יֵשׁ לְיִשְׁבֵׁב ג"כ קו' הַשַּׁעֲהַ"מ כִּפ"ב דְּגִנְיָבָה מַה שְׂהַקְשָׁה שֶׁשׁ בְּשֵׁם הָעֲצָמוֹת יוֹסֵף עִי"ש וְתִבִּין וְדו"ק) - עַכ"פ הַשְּׂתָא לִפְי"ז לְכֹאדָרָה הַדְּרָקוֹ' הַאֲמ"ל לְדוֹנְכְתָא דְאִין לְתַרְזֵי דְרָבָא סוֹבֵר עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ דְהָא ל"ש זֹאת אוֹ מִפְּחַ הַסְּבָרָא שְׂהַעֲלִיתִי אֲנִי בְּעֲנִי אוֹ מִפְּחַ סְבָרַת הַל"א הַנְּ"ל דְהִיכִי דְעִיקָר הַמְּכֻוֹן הוּא לְעַת צֵאתוֹ לְאוֹר הָעוֹלָם לֹא אֲמַרִינּוּ עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ - וְא"כ בְּגִירוֹת דְעִיקָר הַמְּכֻוֹן הִיא לְעַת בּוֹאוֹ לְעוֹלָם שְׂיִיךְ' יְהוּדֵי פֶשֶׁר בְּנֹדָאֵי לֹא שְׂיִיךְ לֹמֵר עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ - וְח"כ אֲפִתִי יוֹקְשָׁה מַה פְּרִיךְ רָבָא הָכָא מֵאֵי לְהַבְּחִין אִיפָּא הָא טוֹבָא אִיפָּא לְהַבְּחִין כִּנ"ל - אִף בְּאַמֶּת לִק"מ דְכְּבָר כְּתִב מִרְן הַח"ס בִּיּו"ד סִרְן רִנ"ג דְהִיכָא שְׂנַתְגִייר עִמּוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ אִף פְּשִׁתְגִדִּיל אִינוּ יָכוֹל לְמַחֹת וְכֵן הִבִּיא הַפְּתִיחֵי תְשׁוּבָה בְּשֵׁם סִפְר תַּפְּאַרְת לְמִשְׁה עִי"ש בְּסִי' רִס"ח וְא"כ א"ש וְלִק"מ וְדו"ק - אִף אֵי קִשְׂיָא הָא קִשְׂיָא לִי דְהִנֵּה הַדְּגוּל מִרְבֵּבָא בְּסִימָן רִס"ח כְּתִב אֲדָבָרֵי הַמְּחַבֵּר שֶׁכ' דְכוּתִית מְעוֹבְרַת שְׂנַתְגִיירָה בְּנֵה אִין צְרִיךְ טְבִילָה דְזֵה דוֹקָא בְּאִם יִדְעוּ הַבִּי"ד דְהִיא מְעוֹבְרַת אֲבָל בְּאִין יוֹדְעִין מְהַעוֹבֵר יֵשׁ לֹמֵר דְתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא עִי"ש וְלִי צ"ע מְאֹד מִדְּבָרֵי הַש"ס הַנְּ"ל דְמַתִּיב רָבָא גֵר וְגִירוֹת צְרִיכִין לְהַמְתִּין וְהָכָא מֵאֵי לְהַבְּחִין אִיפָּא - וְקִשְׂה דְהָא ע"כ מִיֵּרֵי דְהַב"ד לֹא יִדְעוּ שְׂהוּא מְעוֹבְרַת בְּשַׁעֲהַ שְׂנַתְגִיירָה דְאִם כְּבָר הַנּוֹכַר עוֹבְרָה לְמַה צְרִיכָה עוֹד הַבְּחִנָּה וְע"כ דְלֹא יִדְעוּ כִּלְל מְהַעוֹבֵר וְא"כ מַה פְּרִיךְ מַה לְהַבְּחִין אִיפָּא הָא טוֹבָא אִיפָּא לְהַבְּחִין דְאִם הוֹרְתוֹ בְּקִדְוֶשֶׁת לֹא צְרִיךְ לְכֹלוּם דְהוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוּר וְאִם הוֹרְתוֹ שְׂלֵא בְּקִדְוֶשֶׁת א"כ לֹא עֲלֵתָה לוֹ טְבִילַת אִמּוֹ וְיִצְטָרֵךְ טְבִילָה מְחַדָּשׁ כְּדִין גֵּר שְׂבָא לְגִייר כִּינּוּ דְלֹא יִדְעוּ הַב"ד מְהַעוֹבֵר וְדָא תְמוּהַ רַבְתִּי - וְאִין לְתַרְזֵי כְתִי' הָאֲבָנֵי מְלוֹאִים דְרָבָא לְשִׁיטָאוֹ דְסוֹבֵר עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ דְכְּבָר הָעֲלִיתִי דְגִבֵי גִירוֹת לֹכֵ"ע עוֹבֵר לָאו יֵרֶךְ אִמּוֹ אוֹ כְּמוֹ שְׂהַעֲלָה הַלֵּב אַרְיֵי שְׂהַבֵּאתִי לְעִיל דְבְדָבָר שְׂנִידוֹן עַל צֵאתוֹ מִרְחָם אִמּוֹ לֹכֵ"ע עוֹבֵר לָאו יֵרֶךְ אִמּוֹ וְא"כ קִשְׂה טוֹבָא קוֹשְׂיָתִי - וְגַם תִּי' הַח"ס וְהַפְּאַרְת לְמִשְׁה לֹא יִסְפִּיק הָכָא כְּמוּכֵן - וְכְבָר הָעֲלִיתִי דְבָרִים הַלְלוּ עַל שְׁלַחַן הַמִּלְחָמָה מֵאֵן מְלִכֵי רַב רַבְּנָן הַגָּאוֹן בְּעַל לְבוּשֵׁי מְרָדְכֵי שְׂלִיט"א וְתְשׁוּבָתוֹ אֵלֵי גְדָפְסָה בְּחֻלְק חו"מ סִימָן כ"ה עִי"ש דְכַתֵּב דְבַתְּנִי' הַא"מ גַּם קוֹשְׂיָתִי מִתְנַרְצָת - אֲבָל כְּבָר כְּתִבְתִּי דְחִידוּשׁוֹ שְׁל הַא"מ אִינוּ מוֹכְרָח אוֹ כְּפִי מַה שְׂהַעֲלִיתִי אֲנִי בְּסְבָרָא אוֹ כְּסְבָרַת הַגָּאוֹן בְּלֵב אַרְיֵי וְיֵשׁ לְהַשִּׁיב עַל כָּל דְּבָרֵינוּ שֶׁשׁ אֲלֵא שְׂאִין עֲתוּמֵי בְּיָדֵי כִי הַמְדָפִים אֲזִי עֲלֵי לְכֹלוֹת מַעֲשֵׂי - וְא"כ קוֹשְׂיָתִי חֲזָקָה וְצְרִיךְ נְגַר דְלַפְרָקְנֵי וְצ"ע פו) וְכַעֲיָקָר דִּינוֹ שְׁל רָבָא שְׂקָאֵמֵר דְנִכְרִית מְעוֹבְרַת שְׂנַתְגִיירָה בְּנֵה אִין צְרִיךְ טְבִילָה - וְכֵן נִפְסַק לְהַלְכָה בְּש"ע קִשְׂה לִי מְאֹד דְהָא ע"כ דְעַל הָעוֹבֵר נְמִי מִתּוֹרַת גֵּירוֹת אֲתִינּוּ עֲלָה וְלִסְבָרְתִי וְלִסְבָרַת הַל"א לֹכֵ"ע - וְגַם אֲלִיפָּא דַא"מ הַנְּ"ל מ"מ לְמֵאֵן דַּל"ס עוֹבֵר יֵרֶךְ אִמּוֹ הוּא מִתּוֹרַת גֵּירוֹת וְכַמְבּוֹאֵר בְּמִקְרָא הַנְּ"ל דְהַטְבִּילָה גַּם עֲלֵי הוּא

וקְשָׁה אִיךָ יִהְיֶה הַגִּירוֹת לְהַעֲוֹבֵר הָאֵל הוּא מְזַכֵּה לְעֹבֵר וְקִי"ל בְּחו"מ סִימָן ר"י דְּהַמְזַכֵּה לְעֹבֵר לֹא קָנָה וְצ"ע - עוֹד קָשָׁה לִי דָגֵר קָטָן דְּמִטְבִּילִין אוֹתוֹ ע"ד בִּי"ד דְּהוּא מְטַעַם זְכִי כַּמְבֹאֵר בְּגִמְרָא הָאֵל הוּא תוֹפֵס לְבַע"ח בְּמִקוֹם שֶׁחָב לְאַחֲרִים עֲפִי"מ דִּידוּעַ דְּקָשִׁין גָּרִים לְיִשְׂרָאֵל וְצ"ע - וְכַעַת שְׁמַעְתִּי שֶׁכָּבֵר נִכְתְּבָה קוֹ הָאֲחֵרוֹנָה בְּאִיזָה סֵפֶר וְדו"ק - ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֹמֶה טִיכְטָהָאֵל.

סִימָן נ"ה. קָשָׁה לִי לִשְׂאֵל רַבֵּינוּ חַיִּים בְּתוֹסְפוֹת מְגִילָה דָף יו"ד ע"א וְתוֹסְפוֹת זְבָחִים ד' ס"א דְּסוֹבֵר דָּאף לְמֵאן דְּס"ל דְּקִדְוָשָׁה רֵאשׁוֹנָה ל"ק לַע"ל אֶפ"ה גַּם לְדִידְךָ אֵין הִיתֵר בְּמָה אַחַר יְרוּשָׁלַיִם וְכִשְׁהֲלִכּוּ בְּגוֹלָה אַחַר יְרוּשָׁלַיִם הַבְּמוֹת נִשְׁאַרוּ בְּאִסּוּר - וְקָשָׁה לִי מְדַבְּרֵי הִירוּשָׁלַיִם סְנֵהֲדָרִין פ"ב הֲלָכָה ד' דְּאִיתָא שֶׁם נִיחָא בְּעַלְמֵינָן (ר"ל בְּעַלְמֵינָן עֲזָרָא בְּבִנְיָן בֵּית שְׁנֵי) שֶׁהָיוּ לָהֶם תּוֹדוֹת לְקִדְוָשׁ הָעִיר (ר"ל פִּינּוֹן דְּסוֹבֵר קִדְוָשָׁה רֵאשׁוֹנָה קִדְוָשָׁה לַע"ל וּמְקַרְיָבִין אַע"פ שֶׁאֵין בֵּית וְקִדְוָשׁ שְׁעֵשֶׂה עֲזָרָא הִי רַק לְזָכֵר בְּעַלְמָא ע"כ הִי לָהֶם תּוֹדוֹת מִמָּה שֶׁקָּרְבוּ אֲזַי בְּבוֹאֵם) בְּכַנִּיסְתָּן לְאַרְצָא בְּמָה קִדְוָשׁוֹ (ר"ל דָּאֲזַי בְּבוֹאֵם בְּפַעַם רֵאשׁוֹן לְאַרְצָא יִשְׂרָאֵל דְּעַדְיָן לֹא נִתְקַדְּשָׁה הַמִּקְוֹם לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְהַקְרִיב תּוֹדוֹת טָרֵם הַקִּדְוָשׁ) וּמִשְׁנֵי בְּתוֹדוֹת שֶׁבָּאוּ מִנִּיב וּגְבַעוֹן עֵי"ש (ר"ל קוֹדֵם יְרוּשָׁלַיִם הִיְתָה הִיתֵר בְּמוֹת בְּנוֹב וּגְבַעוֹן ע"כ הִבִּיאוּ אֶתֶם תּוֹדוֹת מִשְׁם) וְקָשָׁה לִי לְמֵאן דְּסוֹבֵר קד"ר לֹא קִדְּשָׁה לַע"ל וְקִדְּוָשׁ עֲזָרָא הִיְתָה בְּאַמְתָּ לְקִדְוָשׁ מְחֻדָּשׁ וְלֹא לְזָכֵר בְּעַלְמָא - א"כ לְדִידְךָ יִקְשָׁה מֵאֵין לְקַח עֲזָרָא תּוֹדוֹת לְקִדְוָשׁ הָעִיר דְּאֵין לוֹמֵר דְּלִקְחוּ תּוֹדוֹת שֶׁקָּרְבוּ בְּמָה דְּהָא הַבְּמוֹת נִאֲסְרוּ אַחַר יְרוּשָׁלַיִם אִף דְּהַקִּדְוָשׁ לֹא הִיְתָה לְנִצָּחַ וְיִקְשָׁה קוֹ הִירוּשָׁלַיִם עַל עַלְמֵינָן בִּימֵי עֲזָרָא בְּשִׁלְמָא הִירוּשָׁלַיִם שֶׁם שְׁאֵמֵר נִיחָא בְּעַלְמֵינָן אֲזַי לְבִישֵׁי הַמֵּא"ד דְּקִדְּוָשָׁה לַע"ל כְּמוֹ שֶׁיִּרְאֶה הָרֹאֶה שֶׁם - אֲבָל לְמֵאן דְּאָמֵר לֹא קִדְּשָׁה לַע"ל יִקְשָׁה דְּאֲדַרְבָּא נִיחָא בְּכַנִּיסְתָּן לֵארו"י דְּהִי לָהֶם שְׁעַת הִיתֵר בְּמוֹת וְהִבִּיאוּ תּוֹדוֹת מִמָּה שֶׁקָּרְבוּ בְּפָמָה הִיְנוּ בְּנוֹב וּגְבַעוֹן כְּדִקְאָמֵר הִירוּשָׁלַיִם אֲבָל בְּעַלְמֵינָן מֵאֵין לָהֶם תּוֹדוֹת פִּינּוֹן דְּקִדְּוָשׁ הַמִּקְוֹם בְּטָלָה וְלֹא הָיוּ יְכוּלִין לְהַקְרִיב אֲזַי תִּיְקַף בְּבוֹאֵם וְגַם הַבְּמוֹת נִאֲסְרוּ א"כ יִקְשָׁה טוֹבָא קוֹ הִירוּשָׁלַיִם וְצ"ע ג' - וְאֵגַב אֶעִיר אֲנִי דְּמְדַבְּרֵי הִירוּשָׁלַיִם הַנִּי"ל קָשָׁה לִי ג"כ אֲדַבְּרֵי תוֹסְפוֹת שְׁבוּעוֹת ט"ו שֶׁכְּתָבוּ דְּהַקִּדְוָשׁ וְהַחֲזִינוּ בָּא בְּב"א א"כ אֵין הִתְחַלָּה לְבַעֲנֵיית הַש"ס בִּירוּשָׁלַיִם הַנִּי"ל מִיָּדִי - דְּשִׁפִּיר יְכוּלִין לְבָנוֹת מְזַבְּחֵי וְלְהַקְרִיב מְנַחָה וְהַקִּדְוָשׁ וְהַחֲזִינוּ בָּא בְּב"א וְאַח"כ יְקָרְבוּ תּוֹדוֹת לְקִדְוָשׁ הָעִיר וְע"כ דְּאִי אֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹת בְּב"א וְדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת צ"ע ג' לְפִי דְּבַרְיֵי הִירוּשָׁלַיִם הֲלִיז וְצ"ע ג' כָּכָל זֶה - וְשִׁי"ת יִזְכְּנֵי לְרֵאוֹת בְּבִנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּב"א - ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֹמֶה טִיכְטָהָאֵל.

סִימָן נ"ו. כְּתַב הַרְמ"א יו"ד סִימָן י"ח סַעִי' ד' וְנ"ל וְרֵאוּי לְכָל טַבְּחָא שְׁיָהָא לוֹ סַפִּין מְיֻחָד לְשַׁחֲטָה וְאִסּוּר לְעֲשׂוֹת בּוֹ שׁוּם מְלֵאכָה וְיִצְנָעְנוּ שְׁלֵא יִפְגְּמוּ וּמ"מ לֹא יִשְׁחַט בּוֹ לְכַתְּחֵלָה בְּלֹא בְּדִיקָה עַכ"ל - וְרֵאוּי בְּתוֹבָאוֹת שׁוּר סַק"א שֶׁהַקָּשָׁה עַל דְּבַרְיֵי הַרְמ"א לְפ"ד הַרְשָׁפ"א מוֹבָא בְּש"ף בְּסִימָן הַנִּי"ל סַק"ה בְּטַעַם הַדְּבָר שֶׁאִסּוּר לְשַׁחֲטָה עַל סַמֵּךְ שֶׁיִּבְדְּקֵנוּ לְסַפִּין אַחַר הַשַּׁחֲטָה מִשׁוּם דְּשִׁמְאָא יִשְׁפַח לְבָדוּק אַחַר שַׁחֲטָה וְיֵאכַל נְבִילָה עֵי"ש - א"כ הָא תִּינַח בְּסַפִּין שְׁלֵא נְבָדַק מְעוּלָם אֲבָל בְּסַפִּין מְיֻחָד לְשַׁחֲטָה שֶׁהוּא בְּחֻזְקָת בְּדוּק וְאִף אִם לֹא נְבָדַק אַח"כ ע"י אִיזָה סִיבָה מ"מ הוּא כְּשֵׁר א"כ בְּזֶה שִׁפִּיר קָשָׁה לָמָּה לֹא יִשְׁחַט לְכַתְּחֵלָה ע"ס שֶׁיִּבְדְּקֵנוּ אַח"כ - וְכַתְּבָ דְּהוּא מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ בְּרָכָה לְבִטְלָה וְאִם הוּא בְּמִקְוֹם שֶׁשְׁמַע הַבְּרָכָה מֵאַחַר אוֹ שֶׁבִּירָף עַל סַפִּין בְּדוּק אַחַר מ"מ אִסּוּר לְשַׁחֲטָה מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ

שִׁיקְלָקֵל וְאִיכָּא בַּל תִּשְׁחִית וְא"כ עוֹלִין שְׁפִיר דְּבָרֵי הֶרֶם"א פֶּאן שְׁסַתֵּם דְּאִין לִשְׁחֹט בּו
לְכַתְּחִלָּה בְּלֹא בְּדִיקָה עַכ"ד הַת"ש - וְעַיִין פֶּרַמ"ג בִּשְׁפ"ד סַק"ה שְׁהַעֲלֵה דְּבַמְקוֹם דְּלִיכָּא
אֵלו ג' טְעָמִים הֵינּוּ בְּסַפִּין מְוַצְנֵעַ וְשִׁמְעַה הַבְּרָכָה מֵאַחַר וּנְבִילָה שְׁנֵה פְּשָׁרָה שְׁרִי לִשְׁחֹט
ע"ס שְׁיַבְדִּיקוּ אַח"כ עַיִ"ש - וּלְפַע"ד נִרְאֵה דְּאִי בְּמַקוֹם זֶה דְּלִיתָא לִשְׁלֵשָׁה טְעָמִים
הַנ"ל אֲסוּר לִשְׁחֹט בְּלֹא בְּדִיקָה וְכִסְתִּימַת רַבֵּינוּ הֶרֶם"א דְּבָכָל עַנְיָן אִין לִשְׁחֹט
לְכַתְּחִלָּה בְּלֹא בְּדִיקָה וְהַטְעַם כְּמוֹ שְׁאֵגִיד בִּס"ד - דְּרִיאֲתִי בְּסַפֵּר הַנְּחַמְדָּ לֵב אֲרִי' עַל חוֹלִין
דָּף י"ז ע"ב שְׁהַעֲלֵה טַעַם חֲדָשׁ בְּהָא דְּצָרִיף לְבָדוּק הַסַּפִּין דְּוָקָא קוּדָם שְׁחִיטָה וְהוּא עַפִּי"מ
דְּקִי"ל דְּאִי פְּגִימַת כ"ש דְּקָה מִן הַדְּקָה פּוֹסֵל בְּסַפִּין שֶׁל שְׁחִיטָה וְדָבָר הַזֶּה צָרִיף הַרְבֵּה
אֲנֻמָּד הַדְּעַת וְהַכְּנַת הַלֵּב וּמַחְשָׁבָה לְהַרְגִישׁ בְּפִגְמָה קַטְנָה כְּזוֹ כְּמוֹ שֶׁכ' הֶרֶבֵּינוּ יוֹנָה מוּבָא
בִּשְׁ"ע סִימָן י"ח וְח"פ בְּשִׁלְמָא קוּדָם שְׁחִיטָה שְׁבִידוֹ לְמַתְּנָה הֵיטֵב הַסַּפִּין שְׁפִיר סְמִיכִינוּ
שְׁיָכִין לְבוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ לְהַרְגִישׁ בְּפִגְמָה דְּקָה מִשְׁא"כ אַחַר שְׁחִיטָה שׁוּב לְבוֹ בַּל עָמוּ
לְהַרְגִישׁ בְּפִגְמָה קַטְנָה לְפִי שְׁבָהִיל לְהַחְזִיק מִעֲשָׂיו אַחַר שְׁפָכֵר שׁוּר שְׁחֹט לְפָנָיו וְכָל
חֲפָצוֹ וְרִצּוֹנוֹ לְהַכְשִׁירָנָה לְאֲכִילָה שׁוּב לֹא יִמָּצֵא אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָר לְפָנָיו לְהַכִּין מַחְשָׁבָתוֹ
לְהַבְחִין הֵיטֵב וְדָבָר זֶה בְּרוּר וּמְלָה לְחוּשׁ הַשְּׁכָל וְדוּמָה לְמָה שְׁאֲמָרוּ בִּיבְמוֹת ת"ח שְׁאֲמָר
אַחַר מַעֲשֵׂה אִין שׁוּמְעִין לוֹ לְפִי שְׁרוּצָה לְהַחְזִיק מִעֲשָׂיו לְכָף אִינוּ מְדַקְדָּק הֵיטֵב עַיִין שֶׁם
בִּל"א וְדָבָר פַּח"ח - וְהֵם דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים וְאַמִּיתִיִּים וְלְדָבָרֵי הַל"א הִלְלוּ עוֹרְרֵי יִידִד"נ
הֶרֶב הַגָּאוֹן מו"ה בֶּן צִיּוֹן הַיִּלְפָּרִין ו"ל שְׁהִי אֲב"ד דְּק"ק נֶאֱנָאשׁ (בְּרַם זְכוּר אוֹתוֹ אִישׁ
לְטוֹב וּבַעוּה"ר אֲסַף שְׁמִשׁוֹ בְּלֹא עֲתוֹ וְהִי בַעַל שְׁכָל גְּדוֹל וּבַעַל חֵן וְעָרוּם בְּיָרְאָה וְחָרִיף
עֲצוּם יְהִי שְׁמוֹ וְזָכְרוּ לְעַד לְחַיֵּי עוֹה"ב) - וְהַשְׁתָּא עַפ"י הָאֲמוּר לֹא קָשָׁה כָּל קִי רַבֵּינוּ
הַת"ש לְמָה אִין לְהַתִּירוֹ לִשְׁחֹט ע"ס שְׁיַבְדִּיק לְסַפִּין אַחַר הַשְׁחִיטָה - פִּינָן דַּעַכ"פ גַּם
בְּסַפִּין זֶה הַוָּצְרָכוֹ בְּדִיקָה וּבְלִי בְּדִיקָה כָּל לֹא הַוָּצְרָכֵינוּ סַפִּין זֶה כְּמִבְּאָר בַּת"ש שֶׁם וְכִינּוּ
דְּהַבְּדִיקָה דְּקוּדָם שְׁחִיטָה מְעוֹלָה הַרְבֵּה וְהַרְבֵּה מֵהַבְּדִיקָה דְּאַחַר שְׁחִיטָה מִטַּעַם הַנ"ל
מַה"ת נְסִמּוֹף לְכַתְּחִלָּה שְׁיַעֲשֵׂה הַבְּדִיקָה לֵאח"ש שְׁהוּא בְּדִיקָה גְּרוּעַ וְכִינּוּ דְּהַמְצָנָה גַּם
בְּסַפִּין זֶה לַעֲשׂוֹת לָהּ בְּדִיקָה הַגּוֹנָה וּבְדִיקָה הַגּוֹנָה א"א רַק קוּדָם שְׁחִיטָה מִטַּעַם הַנְּזָכָר
וְדִאי פְּשׁוּט הַדְּבָר דְּאֲסוּר לְסַמּוֹף לְכַתְּחִלָּה עַל הַבְּדִיקָה שֶׁאֲח"ש פִּינָן דַּעַל יְדֵי זֶה יִגְרַע
מִמֶּנָּה הַבְּדִיקָה הַנְּכֹנָה וְהָרְאוּי אֲשֶׁר חִיב לַעֲשׂוֹת גַּם בָּהּ וְא"כ שְׁפִיר סַתֵּם רַבֵּינוּ הֶרֶם"א
ו"ל דְּלְכַתְּחִלָּה אִין לְסַמּוֹף עַל הַבְּדִיקָה שֶׁאֲח"כ וְאֲסוּר לוֹ לִשְׁחֹט לְכַתְּחִלָּה בְּלֹא בְּדִיקָה
בְּכָל עַנְיָן וְרוּחַ ה' דִּיבֵּר בּוֹ וַיְהִי מִזֶּה רֵאִי טוּבָא לְסַבְּרַת הַל"א ו"ל וְחִידוּשׁ שְׁלֵא הוּבָא
סְבָרָא זוֹ כָּל בְּדָרְכֵי תְּשׁוּבָה וּבְדַעַת תּוֹרָה וְדו"ק - ג' תְּרוּמָה תְּרַע"ג לְפ"ק בּוֹסְעֵרְמִין.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָאֵל. סִימָן נ"ז.

בְּנִידוֹן הַכָּשֶׁר הַשְּׁפָאֲרָהֶעֶרְד לְפִסַּח שְׁעוֹרֵר עָלָיו בְּמַכְתָּב הַעֲתוֹן עֲמָק הַלְכָה הֶרֶבֵּנוּ
הַמְּוַפְּלָג חו"ב מו"ה ר' בְּרוּךְ נ"י מִטְשָׁאָפ יַע"א שְׁלֵא דִי בְּמָה שְׁנוֹתְגִין עָלָיו טַס חֲדָשׁ בְּלִי
הַכָּשֶׁר טַס יִשְׁנָה פִּינָן דְּהָא דְּשִׁנֵּי קַדְרוֹת שְׁנָגְעוּ זב"ז דְּוָקָא בְּדִיעֵבַד מְוַתֵּר וְא"כ אִיף נִתִּיר
לְכַתְּחִלָּה בְּחִמְץ בְּפִסַּח הַחֲמוּרָה שְׁהוּא בְּמִשְׁהוּ עַכ"ד בְּקִצְרָה - לְפַע"ד אִין בְּזֶה חֲשָׁשׁ
כְּמוֹ שְׁאֵגִיד בִּס"ד - וְלִשְׁיטָתוֹ יוֹתֵר הִי לוֹ לְהַבִּיא דַּעַת הַגָּאוֹן בְּהַגָּהת יָד שְׁאוּל סִימָן צ"ב
שְׁהַעֲלֵה דְּטַעַם דְּשִׁתֵּי קַדְרוֹת הֵנִי מִשׁוּם דְּהֵנִי טַעַם קְלוּשׁ כַּנ"ט בַּר נ"ט וְכָל זֶה בְּבִשְׁוֹר
בְּחֵלֶב אֲבָל גְּבִי שְׁאָר אִיסוּרִין וְכֵן גְּבִי חִמְץ בְּפִסַּח ל"ש זֹאת עַיִין שֶׁם וְכָפַל דְּבָרֵינוּ בְּסִי
צ"ז א"כ מְמִילָא דְּאִין הֵימֵר דְּשִׁתֵּי קַדְרוֹת גְּבִי פִסַּח - אֲבָל בְּאַמַּת כָּל גְּדוּלֵי אַחֲרוּגִים

נקטו להלכה פסיקא דה דין דשתי קדרות אפילו גבי שאר איסורים וכן נראה דעת הב"ח
עצמו ביו"ד סוף סימן צ"א שהקשה דברי מהרא"י בסימן נ"א גבי דג טמא אמהרא"י
בסי' פ"ה דמייירי מבב"ח דשם בסי' נ"א כתב דיש להחמיר ובסימן פ"ה לא החמיר וחילק
הב"ח דשם גבי דג טמא דמייירי בכתובות להחמיר אבל בסימן פ"ה דמייירי בשתי קדרות
לא החמיר ועיי"ש - הרי מדהקשה אהדדי דג טמא לבשר בחלב ש"מ דשוין בעיניו
והחילוק הוי רק משום דשם מייירי בכתובות וכאן מייירי בקדרות אבל בקדרות גם גבי
ד"ט הי' מותר כמו בבשר בחלב ואין חילוק בין שאר איסורין לבב"ח וזה דלא פהגאון
ביד שאול הג"ל שכתב בדעת הב"ח דאינו סובר היתר דשתי קדרות גבי שאר איסורין
ודו"ק - ובטעמא דמילתא דהיתר דשתי קדרות מבואר בחו"ד סימן ק"ה ס"ק ט"ו דכלי
קשה לבלוע וכ"כ בסימן צ"ז עיי"ש וכן כתב מעצמו הפתב סופר סי' נ"ד ועיין תשו' נטע
שורק סי' ל"ה וכיון דכל הטעם הוי משום דקשה לבלוע ממילא דבכל אי' הוי כן וז"פ -
איברא דנתקשיתי טובא בהאי טעמא הג"ל - דמה בכך שהפלי קשה הוא הא פיון דקיי"ל
בסימן ק"ה ברמ"א דכלי מוציא בליעתו אף בלי רותב ויותר מבואר הדבר בחי' הרשב"א
בסוגיא דט"ח שכתב שם דבכלי הוי בליעה פכנוס ובמעט רתיחה הוא יוצא דלא מיסרין
בכלי כמו אןכל עיי"ש בארןפה - וכיון שפן דהבליעה מהפלי יוצא לחוץ בקל א"כ מה
בכך שפלי שני קשה מ"מ פיון דכבר יצא לחוץ והיא בעין א"כ הוי כמו שאר דבר אי'
שהוא בעין שנפל על הפלי ואוסרתו ולא אמרינו דלא נבלע בו משום דקשה היא ומ"ש
הכא בהאי בהאי בליעה פיון דעקשיו כבר יצא ולא הוי עוד בליעה רק דבר בעין למה
לא יאסור הפלי שאצלו וצע"ג לכאורה - ונצטערתי בזה ימים רבים עד שהאיר ה' עיני
לראות בכתב סופר סי' נ"ד שנתקש' מאד במה שסתמו הפוסקים האחרונים דמפלי לכלי
אף בליעה שמן מותר ולמה יהי באמת פן וכתב בבב"א דהדבר דבדונפני הפלי נקלש
ונחלש הטעם וכח של איסור ואף פעפוע של השומן נחלש עיי"ש שהביא ראי' לזה -
וממילא לפי"ז א"ש גם קושיותי הג"ל דנדאי גבי איסור בעין שנפול על הפלי שעוד לא
נקלש טעמי' שפיר נבלע בכלי אף דקשה הוא יען שעוד הוא בכחו הראשון הוא מתגבר
על קושיותו של הפלי ומבליע עצמו בו שאין פח קושיותו של הפלי חזק כ"כ שיוכל
לעמוד נגד פח האיסור עצמו שמבליע עצמו בו וע"כ שפיר אסור - משא"כ בבליעה אף
דיוצא אח"פ לחוץ מ"מ ע"י שהי' נבלע בכלי תחלה נקלש ונחלש פחו עד שאין בכחו
עוד להתגבר על קושיותו של הפלי ולהבליע עצמו בו וע"כ אמרינו דקישוי של הפלי
עומד פנגדו ומעפבו מבלוע וא"ש ולק"מ - וזה ברור ואמת בטעמא דמילתא - נמצא
דהך סברת הכת"ס ז"ל לאו דוקא בדבר שמן הוא נצרך אלא אף בכחוש מוכרח לסברתו
וכנ"ל ופלא שלא הרגיש בזה ודו"ק פז) עכ"פ הדין דין אמת דהתיירא דשתי קדרות בכל
איסור איתא (וראייתי ביד שאול הג"ל שכ' בזה"ל ובעיקר דין דשתי קדרות נלפע"ד ראי'
ברורה להתיר מש"ס ע"ז י"ב ישראל ונכרי ששפתו שתי קדרות ועיי"ש שתמה על
המרדכי שלא הרגיש בזה - פלא לי על הגאון יד שאול ז"ל שלא הרגיש שפבר קדמו
ברא' זו רבינו הטו"ז בסימן תנ"א שכ' בזה"ל פדאיתא בב' קדרות של איסור והיתר
שנגעו דאין איסור עכ"ל הטו"ז והפרמ"ג שם כתב עליו שפוננתו על הא דש"ס ע"ז הג"ל
אבל אין ענין לכאן עיי"ש בפרמ"ג ובאמת פוננת הטו"ז הוא ע"ד שכתב היד שאול עיין
שם - עכ"פ ראית היד שאול היא של הטו"ז ודו"ק) והיא הלכה רונחת בישראל ועיינתי

בְּדַרְכֵי תְּשׁוּבָה וְרֵאִיתִי שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם בְּרַפְת מֹשֶׁה לְהַגְאֹן ר' מ"נ ירושלמסקי ו"ל שְׁחֲלִילָה לְחֹדֶשׁ דְּבַר נֶגֶד פֶּסֶק הַמְּוֹחֵלֵט מֵרַמ"א וְהַבָּאִים אַחֲרָיו גְּדוּלֵי הַהוֹרָאָה וְעֵיִי"ש - וְלַעֲנִין זֶה אִם הֵיטֵר דַּשְׁת"ק הֵנִי דִּיקָא דִּיעֵבֵד אוֹ אֶפִּילוּ לְכַתְּחֻלָּה רֵאִיתִי בַּכ"ס הַנִּזְלִי שְׁנַתְקַשָּׁה גַם כֵּן מֵאֵד בְּמָה דְּמִשְׁמַע מֵהַפּוֹסְקִים דְּדוֹקָא דִּיעֵבֵד שְׂרִי הָא בְּמַרְדְּכִי שְׁמַמְנוּ יִצְאוּ הַדְּבָרִים וְכֵן בַּאו"ה לֹא כָּתַב לְחֻלְק בֵּין לְכַתְּחֻלָּה אוֹ דִּיעֵבֵד עוֹי"ש שְׁהָאֲרִיךְ דְּמַכְּל אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת דְּמִשְׁמַע דְּלְכַתְּחֻלָּה לֹא מִיִּרֵי בְּאִנְפֵּן דִּישׁ לְחַוֵּשׁ לְאִסּוּר בְּעֵין ע"כ לֹא הִקְלוּ אֶלָּא בְּדִיעֵבֵד וּבְאִנְפֵּן דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ לְאִסּוּר בְּעֵין בְּאַמְתַּיִשׁ הֵיטֵר אַף לְכַתְּחֻלָּה עֵיִי"ש - אֶלָּא דְּנִתְקַשָּׁה בְּהֵרָאֵתוֹ שֶׁל הַטו"ז שְׁהַעֲמִיד קְדָרוֹת חוֹלְבוֹת בְּמִקּוֹם הַפְּלֹאדִין לְמָה דְּוֹקָא דִּיעֵבֵד מוֹתֵר אֶפִּילוּ לְכַתְּחֻלָּה הִי לֵן לְהֵתִיר עֵיִי"ש - וּפְלֹא שְׁלֵא הִרְגִישׁ בְּדַבְּרֵי הַמְּנַח"י הֵבִיאוּ הַפְּרַמ"ג שֶׁם דְּלֹא הֵתִיר הַטו"ז רַק בְּמִקְוֵי יָפָה שְׁלֵא נִשְׂאֵר בְּעֵין עַל קַרְקַע הַתַּנּוּר מֵהַפְּלֹאדִין עֵיִי"ש - וּבְזֶה הַסִּיר הַשְּׁגָת הַנִּקְה"כ מֵעַל הַטו"ז - א"כ גַּם כָּאֵן אִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא לֹא קִינַח יָפָה עֵיִין תּוֹס' פְּסָחִים דָּף ל' סוּף עַמּוּד א' - וְאִם כִּי הַחֹת דַּעַת ו"ל כָּתַב דָּאֵף בְּאִנְפֵּן שְׁלֵא קִינַח יָפָה הַתְּבַשִּׁיל מוֹתֵר עֵיִי"ש - עַכ"פ הַקְּדָרָה אִסּוּרָה וְשִׁינְךָ מִיחַשׁ עַל לְכַתְּחֻלָּה וַא"ש וּלְק"מ קו' הַכ"ס עַל הַטו"ז וְדו"ק - עַכְשָׁיו נִבְּא לְגִידוֹן דִּידוֹן פִּינוֹן דְּבְּאַמְתַּיִשׁ הֵךְ דְּנֶאֱמַר דְּאִסּוּר לְכַתְּחֻלָּה הוּא חוּמְרָא וְכִמוֹ שְׁדַחַק עֲצֻמוֹ הַכ"ס ו"ל א"כ הֵבוּ דְלֹא לוֹסְף עַלֵּה דְּוֹקָא הֵתֵם דְּאִיכָּא אִיזָה חֲשֵׁשׁ אֶבֶל בַּנ"ד דְּלוֹקַח טַס חֲדָשָׁה וְהוּא יִבְשׁ וְלֹא נִשְׁתַּמַּשׁ בָּהּ מֵעוֹלָם וְגַם א"א לְזוּז מְמִקּוּמָה דְּנִחּוּשׁ שְׁמָא יִבְשַׁל עַל טַס הַיִּשְׁנָה מֵהַכ"ת נֶאֱסָר לְכַתְּחֻלָּה - וּמ"ש מִשׁוּם חוּמְרָא דְּחַמֵּץ ז"א כְּבָר הֵבִיא הַטו"ז שֶׁם מֵהַ"מ וְהִיא הַלְּכָה פְּסוּקָה בְּסִי' תַּמ"ז דְּחוּמְרָא דְּחַמֵּץ נֶאֱמַר דְּוֹקָא לְעֵנִין מִשְׁהוּ וְלֹא לְעֵנִין הַבְּלִיעָה עֵיִי"ש - וְכִינּוֹן דְּקִיִּי"ל דְּאִין הַבְּלִיעָה הוֹלֵךְ מְדוּפֵן לְדוּפֵן מִטַּעַם שְׁכַתְּבֵתִי לְעֵיל מִמִּילָא גַם גְּבִי חַמֵּץ הוּא כֵּן וְהַחֲשֵׁשׁ שֶׁל לְכַתְּחֻלָּה ל"ש הֵכָא לְדַבְּרֵי הַכ"ס הַנִּזְלִי כִּינּוֹן דְּלֹא נִשְׁתַּמַּשׁ עוֹד בְּטַס זֶה מֵעוֹלָם א"כ מֵהַכ"ת נֶאֱסָר וּז"פ וּבְרֹר - אֶבֶל בְּעֵיקְרָא דְּמִילְתָּא אֲנִי תַּמָּה מֵאֵד אִיךְ דִּיקָה הֵךְ דְּטַס חֲדָשָׁה לְגִידוֹן דַּשְׁת"ק נִוְגְעִין זַב"ז הָא ל"ד כְּעוֹכְלָא לְדִנָּא דְּכָל זֶה הִי שְׁיִיךְ אִם הַעֲמִיד הַקְּדָרָה עַל תַּנּוּר חַמֵּץ מִשֵּׁשׁ בְּלִי הַפְּסֵק וְכִמוֹ שְׁאִיִּרֵי הַטו"ז וּמַג"א שֶׁם בְּסִי' תַּנ"א אֶבֶל הֵכָא דִּישׁ טַס מְפָסִיק בֵּין הַתַּנּוּר לְקְדָרָה לֹא נִגַּע כָּלֵל לְדִין שְׁתֵּי קְדָרוֹת וְלַכ"ע שְׂרִי מִשׁוּם דְּהֵנִי ג' קְדָרוֹת נִוְגְעִין זַב"ז דְּפִשְׁטָא דְּלִית עַל הַקְּדָרָה ג' שׁוּם חֲשֵׁשׁ וְנִדְּנוּד אִסּוּר כִּי כְּבָר הַפְּסִיק בֵּינָהּ וּבֵין הָאִסּוּר הַקְּדָרָה שְׁהוּא בְּאַמְצַע - כ"כ הַטַס הַמְּפָסִיק בֵּין הַקְּדָרָה וּבֵין הַתַּנּוּר הַיִּשְׁן הוּא מְפָסִיק בֵּין אִסּוּר וְהֵיטֵר וְאִין כָּאֵן אֶפִּילוּ רִיחַ אִסּוּר כָּלֵל וְכָלֵל - וְעֵיִין בְּסִי' ק"ה דְּפֶסֶק הַטוּר וּמַחְבֵּר דָּאֵף בְּאִסּוּר שְׁמֹן דְּהוּא מְפַעֵפַע בְּכָל הַחֲתִיכָה עַכ"ז כּוֹלֵיָא בְּחֻלְבָּא שְׂרִי מִשׁוּם דְּקָרוּם מְפָסִיק הֵרִי דְּהַפְּסֵק מוֹעִיל לְהַפְּרִיד בֵּין הָאִי הָאִסּוּרִים אַף דְּשֵׁם אֲנֹו מַחְמִירִין הוּא רַק מִטַּעַם חוּמְרָא אֶבֶל לְדִינָא מוֹתֵר מִכַּח הַפְּסֵק הַנִּזְלִי א"כ כַּש"כ כָּאֵן דִּיהֵנִי הַטַס לְהַפְּסִיק בֵּין תַּנּוּר הַיִּשְׁן לְקְדָרָה שְׁנַתְנָה עַל הַטַס דָּאִם מוֹעִיל הַפְּסֵק בְּבִשְׁר כַּש"כ בְּקְדָרוֹת דְּגוּף הַדִּין דַּשְׁת"ק מְחַתִּיכוֹת נִלְמַד עֵיִין בִּיאֹור הַגְּר"א בְּסִי' צ"ז וַא"כ כ"כ הֵכָא - וְכ"ז אֲמַרְתִּי בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוּנָה וְשׁוּב עֵיִינְתִי בַּמַּג"א סִי' תַּנ"א ס"ק מ"ד שְׁכַתְּבֵת בְּנִדּוֹן הַקְּאֶכְלִין דְּנִשְׁתַּמַּשׁ בָּהֶם חַמֵּץ כָּל הַשְּׁנָה וְכִלֵי חָרִס הֵן וְאִינוּ יוֹצֵא מִדְּפִיו לְעוֹלָם וּמִי שִׁירְצָה יִתֵּן בְּרִזָּל תַּחְתֵּיהֶן וְיִשְׁתַּמַּשׁ בְּפֶסֶח עֵיִי"ש - הֵרִי דְּהֵתִיר עֵיִי טַס בְּרִזָּל - וַא"ת כִּינּוֹן דְּלֹא אֶפְשָׁר בְּעֵינֵן אַחַר הֵנִי כְּדִיעֵבֵד וְשֵׁם א"א בְּהַגְעָלָה כִּינּוֹן דְּהֵנִי כ"ח - ז"א דְּהָא אֶפְשָׁר בְּטוּחָא כְּקו' הַח"ס ו"ל מְרַבּוּ הַקְּדוּשׁ רַנ"א ו"ל זִי"ע בְּסִי', ק"ל עֵיִי"ש

בח"ס דמסיק דאפילו לכתחלה יוכל לעשות זאת ואעפ"כ התירו לכתחלה בטס א"כ כמו
כן הקא בנ"ד שפיר מהני בטס חדשה - ומ"ש ר' ברוך הג"ל לחלק דברזל עם חרס א"א
לעשות גוש א' משא"כ ברזל עם ברזל הני פגוש א' ולא נדון משום ב' קדרות - זה דבר
שהחוש מכחיש דכבר כתב הח"ס שם דאף הפסק מעט מהני - וא"כ הך טס חדש ע"כ
לא מנדבק בו בתנור הישן כי א"א לעשות אותן גוף אחד כי אם ע"י ההתקה ע"כ שפיר
הני הפסק - וילדעתי העני' יש להתיר בהפסק טס חדשה אחר שהישנה נתקנח מפל ליכלוף
ונעשה נקי' ולרווחא דמילתא נעשה כן שלא יהיו הדפים דבקים זב"ז רק מוגבה קצת
כדרך הבלעה שלא יהי' מונח היטב בישנה ובאופן זה ליפא שום חשש לפע"ד - ורק
צריף הטבעות שקורין רינגען ללבן פי הטס במקום שפיתת הקדרה פתוח ע"כ צריף
הטבעות וגם קצת מן הטס ישנה סביב הטבעות ללבן ואז שרי בטס חדשה על כל התנור
ודו"ק (עיין במפתחות) - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן נ"ח. ראיתי בטוב טעם ודעת להגאון מהרש"ק ז"ל מה"ד תליתאי ח"ב סי' קצ"ב
שנסתפק אם כופין להפריש תרומות ומעשרות כמו דקיי"ל דכופין על מ"ע או פיון
דכתיב עשר תעשר ונדשו חכז"ל עשר בשביל שתתעשר וכן בפסוק ראשית עריסותיכם
תתנו לפהו להניח ברכה אל תוף ביתה הני מ"ע שמתן שכרה בצדה ואין כופין עלי' או
שפא פיון דאין השכר מפורש בתורה רק דרף דרש ואידך קרא הני רק דברי גביאים
י"ל דאינו ככל מ"ע שמתן שכרה בצדה ושפיר כופין עכ"ד - וראיתי בראש ספר הג"ל
בקונטרס עטרת זקנים לנכדו שהעיר לפשוט ספק זקנו ז"ל מדברי המשנה למלה בפ"ג
דעבדים שכ' דע"כ לא אמרינו שמתן שכרה בצדה אין כופין דוקא היכא שהמתן שכר
כתיב ממש אצל אזהרת העשה ודניק ממאמרם ז"ל שאמרו שמתן שכרה בצדה ר"ל
בצדה ממש א"כ הכ"נ גבי תו"מ פיון דהמתן שכר לא נכתב אצל העשה מפורש ממש
לקח ליה בכלל מ"ע שמ"ש בצדה עכ"ד נכדו נ"י - הנה אם פי המשנה למלה סובר ונקט
לפשיטות דבאופן זה ל"ה מ"ע שמשב"צ שמתן שכרה בצדה היינו מה שנקתב בצדה
ממש - לא כן מצאתי בשטה מקובצת בב"ק דף קט"ו בשם ה"ר יהונתן שכ' שם דאף
דמצנה לאדם לעשות לפנים משורת הדין אעפ"כ אין כופין עליו פיון דעל לפנים משורת
הדין לא נאמר היום לעשותו ולמחר לקבל שכרו רק השי"ת נותן שכר ע"ז גם בעוה"ז
א"כ הני בכלל מ"ע שמתן שכרה נכתב בצדה ואין כופין עלי' עיי"ש - הרי דדעת הר"י
הג"ל דהביאור של מתן שכרה בצדה היינו מה שנותנין שכר בעוה"ז ושא לא כדברי מל"מ
הג"ל - וא"כ ממילא לפי"ז גם בתו"מ פיון דנותנין שכר בעוה"ז הני בכלל מ"ע דמתן
שכרה בצדה ואין כופין עלי' ודו"ק.

א' דר"ח אלול תרע"ג לפ"ק בוסערננין יצ"ו. ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן נ"ט. יאודה אתה יודוך אחיך רוכב שמים בעזרה ה"ה אהוב נפשי הרב הגדול
בתורה מן השרידים אשר ד' קורא כש"ת מו"ה יודא שווארץ נ"י אכן יקר ואכן פינה
בק"ק סערדאהעלי יצ"ו.

גילוי ידו האהובה הגיעני וחסתי להשיבו ע"ד קושיותו בפסוגיא דרוך על רב מרי דגליף
רוך ממפה אביו דלמא לאו אביו הוא לפי"מ דאמרי' בכתובות ק"ג וכן קיי"ל ביו"ד סימן
ר"מ דחייב בכיבוד דבעל אמו א"כ דלמא באמת לא אזלינן בת"ר ואי דלמא לאו אביו

עכ"פ הוי בעל האם ועל פן חייבה התורה - וכ"ת א"כ אמאי לא פתבה התורה ריבוי דאת גבי הפאה כמו גבי פיבוד דמזה ילפינן על בעל האם זה ליתא דבלא ריבוי ג"כ נדע דחייב על בעל האם דאל"כ במה נקיים מפה אביו הא איפא למיחש דלמא לאו אביו הוא וא"ל א"כ למא צריף ריבוי דאת גבי פיבוד דנדע מדחייב התורה גבי הפאה זה ליתא דדלמא דוקא גבי הפאה חייבא התורה ולא על הפיבוד על פן הוצרף ריבוי גבי פיבוד עכ"ד - ואחרי הסליחה דבריו אינם מוכנים לי דלשיטתו כמו גבי מפה אביו יען דלא אפשר לקיים דברים ככתבן אתה מוקי אותו על בעל האם למה לא נימא פן גם גבי פיבוד דהא גם שם יש לחוש דלמא לאו אביו הוא ותהי' מוכרח לאוקמי פבד אביה על בעל האם ואפתי את למה לי ולא אדע שום חילוק בין הפאה לכיבוד דגבי הפאה ניחא לי לומר דמפה אביו יען דלא ידעינן מנו הוא דקאי על בעל האם ממילא גם גבי פיבוד פן ולמה לי הריבוי דאת וז"פ - ובאמת לכאורה קשה למה לא יליף הש"ס דאזלינן בת"ר מכבד את אביה דלמא לאו אביו הוא וא"ל דמהא ליפא למישמע דמה איכפת לן דלאו אביו ויכבד לאיש זר ע"כ יליף ממפה אביו דאז שפיר איכפת לן דאתי למיקטל נפש בכדי - י"ל דאפתי יש להקשות הא אמרינן בש"ס יבמות וב"מ מנין דאם אמר לו אביו חלל שבת דלא ישמע לו שנאמר איש אביו ואמו תיראו אני ה' כלכם חייבים בכבודי - והשתא למה לי קרא ע"ז דלא ישמע לו לחלל שבת ת"ל דהא בלאו"ה אינו רשאי למישמע לו דדלמא לאו אביו ויהי' באיסור חילל שבת בלא מצוה דכיבוד - וע"כ מוכח דאזלינן בת"ר ומחייב לשמוע לו ע"כ אתי קרא לגלות דעל חילול שבת אינו צריף לישמע לו א"כ שפיר נשמע מכאן דאזלינן בת"ר - אף י"ל דאה"נ דגם מכאן הוי מצוי למיזק דאזלינן בת"ר ורק דעדיפא מינה קדדייק רב מרי דקטלינן נפש ע"י סברת רוב והא עדיפא מחילול שבת דפקוח נפש דוחה שבת וא"ש וז"פ ואין צריף לפנים - עכ"פ לדבריו שפיר קשה למה לי את לרבית בעל האם לכיבוד ת"ל דכבד את אביה על בעל האם נאמר דאל"ה איף יקיים קרא זה פיון דאיפא למיחש דלמא לאו אביו הוא כמו דאמרינן גבי הפאה - אע"כ דלא אפשר לומר פן דהקרא מאביו מדבר ולא מבעל האם א"כ ממילא גם גבי הפאה אביו מאביו ממש דיבר הכתוב וא"כ קושטייתי לק"מ ודו"ק - הא חדא ועוד קאמינא דאעיקרא דמילתא יש פירכא דבמה שאנו רואין שריביתה התירה בעל האם לכיבוד עוד לא נשמע מזה לאיסור הפאה דהא לקישטא דמילתא חזינו דבעל האם ישנו במצוה דכיבוד ובאיסור הפאה ליתא ובטעמא דמילתא נראה לי ברור עפי"ד הרמב"ם סיפ"ו דממרים דכיבוד דבעל האם הוא משום לתא דכיבוד האם ומה"ט אחר מיתת האם ליתא למצוה זו וכן הוא דעת הרמב"ן בספר המצות כמו שהביא מעלתו נ"ו ועיין מנ"ת סימן ל"ג דאם האם מוחל ליתא לכיבוד זה או אם מוחל האב עיי"ש (ופלא דהוא נקט זאת לפשוט ובאמת הד"מ בסי' ר"מ מסתפק בזה והניח בצ"ע) במנ"ח שכתב עוד דאם אומרת בפירוש שאינה רוצה בכיבודו אסור לכבדו - וכיון דכל פיבוד דבעל האם משום אמו אתיא עליה א"כ ליפא מזה לדון על הפאה דיהי' חייב על הפאה דבעל האם דבשלמא בכיבוד זהו ג"כ פבודה דאם אבל בהפאה הכי יהי' נמי בזה הפאת האם בתמי' ולא הגיעה אלי' מהפאה זו אלא בזו וקלון גרידא ומשום ביזוי דהאם עוד אינה חייב קטלא וז"ב בסב"א ע"כ פשוט דאין לדון מפיבוד דעל האם לחייב ג"כ על דבעל האם הפאת אם לא דיהי' באמת איסור הפאה משום עצמו ולא משום אמו - אם פן הי'

כּוֹנֵנֹתוֹ לֹא הִיא לִי לְהִבִּי רֵאִי מְכִיבוֹד דָּאִין הֶעֱנִינִים שְׁוִין וְכִמוֹ שְׁפִתְבְּתִי - וְגַם א"כ מִמִּילָא נִדְחִין דְּבָרֵיו בְּמָה שְׁרָצָה לְדַחֲוֹת קוֹשְׁוִיָּתוֹ דְּלוֹקְמִי מִפְּה אָבִיו עַל בְּעַל הָאֵם דְּכִינּוֹן דְּכָל חֵיב דְּבַעַל הָאֵם הוּא מִפְּח אָמוֹ וְהִיכָא דְחִיְשִׁינּוֹן דְּלָמָּא לָאו אָבִיו הוּא א"כ זִינְתָהּ וְהוּא רְשָׁעָה וּפְטוֹר עַל הַפְּאָתוֹ דְּהוּא מְשׁוּם דִּינְדָּה עַכ"ד - וְדְבָרֵיו הִלְלוּ מִמ"נ לִיתָא דָּאֵם אָתָּה אוֹמֵר דְּכָל הַחֵיב הוּא מְשׁוּם דִּינְדָּה א"כ לִיכָּה לְמִימֵר פְּלִל דִּיהֵי חֵיב עַל הַפְּאָה דְּבַעַל הָאֵם דְּהָא לֹא הִכִּיאָה פְּלִל וְרַק בִּינָה אוֹתָהּ בְּהַפְּאָה זוֹ וּמְשׁוּם בְּזִיוּן דָּאֵם לִיכָּא מִיתָה - וְאֵם אָמַרְתָּ דְּהַפְּאָה דְּבַעַל הָאֵם הוּא מְשׁוּם עֲצָמוֹ א"כ מָה אִיכְפַת לָן בְּמַת שְׂאֵמוֹ רְשָׁעָה - וּמַעְלָתוֹ אוֹחוֹ הַחֲבֵל בְּשִׁמִּי רֵאשׁוֹן לוֹמֵר דְּהוּא מְשׁוּם לְתָא דִּינְדָּה וְאֵפְכִי"כ חֵיב עַל הַפְּאָתוֹ - וְדְבָרִים הִלְלוּ אֵי לְהֵם מְקוֹם פְּלִל וְכִמוֹ שְׁבִאֲרֵתִי הֵיטֵב הִטְעַם דְּעַל הַפְּאָה לִיכָּא לְחֵיב מְשׁוּם דִּינְדָּה דְּנִגְבִי דִּינְדָּה ל"ה הַפְּאָה רַק בְּזִיוּן וּמְשׁוּם בְּזִיוּן דָּאֵם עוֹד אֵינוֹ מְחִיב מִיתָה ע"כ לֹא נִיטֵן לְהֶאֱמֵר פְּלִל וְזֵה אָמַת וּבְרוּר לְכָל הַמוֹדָּה עַל הָאָמַת וְדו"ק - עוֹד פְּתַב מַעְלַת יְדִידִי נ"י דָּאָף אֵם נִיחוּשׁ דְּלָאו אָבִיו הוּא עוֹד לֹא מְוַכְרַח לְאַחְזוֹקִי אוֹתָהּ לְרְשָׁעָה דִּי"ל דְּנֶאֱנָסָה וְכִמ"ש תו"ס שֵׁם בְּסִיגְיָא - בְּזֵה יָפָה אָמַר וְאֵנִי דְחִיתִי ג"כ בְּזֵה אֵת דְּבָרֵי הַגְּרִי"ב בְּהַגְּהַת הַש"ס שְׁדַקְדַּק עַל לִישְׁנָא דְש"ס דָּאָמַר נִילִיף מִמִּפְּה אָבִיו וְאָמוֹ לְמָה נִקְט רַב מְרִי "וְאָמוֹ" דְּהָא ע"ז לִיכָּא סְפַק וְהִל"ל נִילִיף מִמִּפְּה אָבִיו וְכַתְּבַן לְתַרְזַן דָּאָמוֹ תְּלִיא פְּתַבִּיו דָּאֵם לָאו אָבִיו הוּא א"כ זִינְתָהּ וְהוּא רְשָׁעָה מִמִּילָא דְּפְטוֹר גַּם עַל אָמוֹ עַכ"ד - וְזֵה לִיתָא עַפִּי"ד תו"ס דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁנֶאֱנָסָה וְהִיא.

וְשִׂאֲרֵת בְּחֻזְקָת צְדָקָת ע"כ שְׁפִיר חֵיב עַל אָמוֹ אָף דְּלָאו אָבִיו הִיא וז"פ - וְאָמִינָא לִי מָה שְׁחַנְנִי ה' בְּיָשׁוּב דְּקְדוּקָה הַנ"ל דְּבָר נְכוֹן וְאָמִיתִי - עַפִּי"מ דְּקִי"ל דְּגַר שְׁהוֹרְתוֹ שְׁלֵא בְּקַדְוִשָׁה וְאָמוֹ יִשְׂרָאֵלִית דְּפְטוֹר גַּם עַל הַפְּאָת אָמוֹ יַעַן שְׂאֵינוֹ חֵיב עַל אָבִיו אֵת שְׁחֵיב עַל אָבִיו חֵיב עַל אָמוֹ אֵת שֵׁא"ח עַל אָבִיו א"ח עַל חִמוֹ עֵינִין רַמְב"ם פ"ה דְּמַמְרִים - וְכַתְּבַן הַמְנ"ח בְּמַצְנָה מ"ח וז"ל וְזֵה פְּשׁוּט דְּלִימוּד הַזֵּה כָּל שֵׁא"ח עַל אָבִיו א"ח עַל חִמוֹ דְּנוֹקָא בְּגוֹנוֹנָא דָּאֵינוֹ מְתִיחַס אַחַר הָאָב וְאֵין לוֹ אָב פְּלִל לְדִינֵי הַתּוֹרָה אָבֵל אֵם יֵשׁ לוֹ אָב אָף פְּטוֹר עַל הַפְּאָתוֹ כְּגוֹן שְׁהוּא רְשָׁע בְּנוֹדָי חֵיב עַל הַפְּאָת הָאֵם פִּינּוֹן דַּעַכ"פ מְשַׁפְּחַת חֵיב דָּאָב שְׂיַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה וְאָפְלִי מַת בְּרְשָׁעוֹ מ"מ עַכ"פ הִיא רֵאִוִי לְחֵיב עָלְיוֹ רַק דִּין זֵה גַבִּי גַר דָּאֵין לוֹ אָב פְּלִל ח"ח עַל אָמוֹ עַכ"ל - וְלִפִּי דְּבָרִים הִלְלוּ יִמְתְּקוּ לְחִיף דְּבָרֵי רַב מְרִי דָּאָמַר דְּאֵתִיא מִמִּפְּה אָבִיו וְאָמוֹ וְשְׁפִיר נִלְמַד גַּם מֵאָמוֹ דָּאֵם לֹא אֲזַלִּינּוּן בַּת"ר א"כ לֹא מְתִיחַס אַחַר אָבִיו פְּלִל וְלֹא יְהִי מְשַׁפְּחַת דְּיָבֵא לִידֵי חֵיב דָּאָב לְעוֹלָם וְא"כ מִמִּילָא דִּיהֵי פְּטוֹר גַּם עַל אָמוֹ דְּוִמְיָא דְּגַר ע"כ שְׁפִיר צְרִיכִין לְרוּב גַּם לְהַפְּאָה דָּאֵם וְשְׁפִיר אָמַר אֵתִיא מִמִּפְּה אָבִיו וְאָמוֹ וְא"ש בַּס"ד וְהַדְּבָר מְתוּק לְחִיף וְדו"ק - שׁוּב פְּתַב מַע"כ נ"י דְּנוֹכַל לְעַשׂוֹת ס"ס לְחֵיב אוֹתוֹ סְפַק שְׂמָא אָבִיו הוּא וְאֵת"ל לָאו אָבִיו שְׂמָא אָמוֹ עֲשִׂתָהּ תְּשׁוּבָה וְכ"ת ס"ס לֹא עֲדִיף מְרוּב וְכִינּוֹן דְּלֹא אֲזַלִּינּוּן בַּת"ר כְּמוֹ כֵּן לֹא גִיזַל בְּתַר ס"סז"א מְשׁוּם דְּהָא סְפַק שְׂמָא לָאו אָבִיו הוּא מִיּוֹט וְאֵם נְצַרְף סְפַק שְׂמָא עֲשִׂתָהּ אָמוֹ תְּשׁוּבָה לְרוּב דָּאָבִיו הוּא הֵנִי הֵאֵי מִיַּעוּט דְּפְטוֹר מִיַּעוּטִי דְּמִיַּעוּטָא וְל"ח עַכ"ד - וְכָל דְּבָרֵיו נְפְלָאִים בְּעֵינֵי מַעוֹלָם לֹא שְׂמַעְנוּ דְּקִטְלִינּוּן נְפִשׁ ע"י ס"ס כֵּן נִרְאָה לִי לְפִי מִיַּעוּט יְדַעְתִּי - וְעוֹד כְּבַר מְבוֹאָר בְּש"ף דַּס"ס צְרִיף לְהִיּוֹת מְפִינִין א' וְכָאֵן הֵנִי הַסְּפַק מִב' עֵנִינִים - וְעוֹד צְרִיף לְהִיּוֹת בְּגוֹף א' וְכָאֵן הֵנִי בְּשִׁנֵּי גוֹפִים סְפַק א' אֲצַל הָאָב וְס' הַשְּׁנֵי אֲצַל אָמוֹ - וְאֵם גִּיזַל בְּתַר דִּינְדָּה אֵם חֵיב אוֹ לֹא הֵנִי מְשֵׁם א' אֵם חֵיב אוֹ פְּטוֹר וז"פ וְכַרוּר - וְעוֹד עַפִּי"ד הַצֵּל"ח דְּסוֹפ"ק

דפסחים ד"ש לכל נדון חזקת פטור עיי"ש א"כ סמוך מיעוט דלאו אביו לחזקת פטור והוי עם הרוב פלגא ופלגא וא"כ אפתי לא נשאר רק ס"ס לחוד - ויש להאריך בזה רק דאין עתותי בדי ודו"ק.

ואגב לא אמנע מלהציע קמי' מה שהקשיתי זה כביר על דברי אדונינו המהרש"א שבת קנ"ו גבי שמואל ואבלט דהוי יתבו וקאזלי הנה לאגמא אמ"ל אבלט לשמואל האי גברא אזיל ולא אתי אמר לי שמואל אי בר ישראל הוא אזיל ואתי ופירש המהרש"א דאפשר דאתי ע"י זכות אם יהי' לו - והא דלא מיחא שמואל בהאי גברא דלא ליזול פניו דלא ידוע בי' דאית לי' זכות - י"ל דהוי ס"ס אם ישראל הוא ואת"ל דישאל הוא שמא יהי' לו זכות עכ"ד רבינו המהרש"א - וקשה לי דהא שמואל בעצמו סובר ביומא פ"ד דאין הולכין בפ"נ אחר הרוב וס"ס לא עדיף מרוב פמבואר בפוסקים ואפתי קשה איך הי' מניחו שמואל לילך וצ"ע - ועתה אציע לפניו קושא תמורה שיש לי בהא דרב מרי דיליף רוב ממפה אביו עפי"מ דקיי"ל דנאמן אדם לומר זה בני עיניי בב"ב קכ"ז ע"ב ועיין עוד ברש"ב"ם שם שכתב בזה"ל דהודאת פיו האמינה התורה במאי דאמר בני פדכתיב יפיר וכיון שהגיד שוב א"ח ומגיד עכ"ל - והנה נאמנות זו להאמין על זה שהוא בנו לא נבנה על שום סברא וסמך רצוני לומר שיהי' לנו איזה הוכחות שהוא כף זולת הודאת פיו ואעפי"כ גלתה התירה שהוא נאמן - וכבר נודע מדברי הרמב"ם פט"ז מסנהדרין דאע"ג דאין עד א' נאמן לענגן עונשין מ"מ היכא דאיתחזק איסור על פיו עונשין אותו עונש הראוי פניו דכבר הוחזק לזה ועיין בס' שב שמעתא פ"ו שהאריך בזה אם נתחזק שלשים יום מהני לכל דבר ואפילו לעונשין תמורים ועיין עוד בהגהת מהר"ץ סויות חולין צ"ו ובהגהת מהרש"ש שם בחולין וא"כ עפ"י האמור איך אפשר לדייק דאזלינן בת"ר דאל"כ ניהוש דלמא לאו אביו הוא הא אפשר דהקרא מיירי באופן שאמר א' על א' שהוא בנו ונתחזק כף שלשים יום דה"ה בנו לכל דבריו וא"כ שפיר הוא חייב על הפאתו פניו דהוא כבר הוחזק לזה דמהני כמו שגלתה התורה מקרא דיפיר - ואין לומר פניו דלא אזלי בת"ר ואיכא למיחש דלמא לאו אביו הוא א"כ שוב לא מהני הדאתו דאפתי יש לחוש דשמא לאו אביו ול"ה הפרתו הפרה - ז"א דכבר הקדמתי מראש דלא נבנה הפרה זו על איזה סמך וסברא פלל דהלא גם עתה שאזלינן בת"ר אפתי מה אהני לן לגבי הפרה זו דהא מיירי בצריה הפירה כמו דמוקי לה הש"ס שם בב"ב היינו במקום דלא ידעינן להו פלל ואפיה מהני הפרה זו פלי שום הוכחה לדבריו והוא מגזרת התורה א"כ שפיר מועיל הפרה אף טרם שיזענינו דנזיל בת"ר וצ"ע והק' אלימתא לפענ"ד - ועיין בתוספות לעיל ד"ה אתאי מפרה הקשו דלמא משום דאוקי לפרה בחזקת פשה ותי' דהוי חזקה דלא נתבררה ולא נודע שעה חדא עיי"ש - אמנם כ"ז שם בדבריהם - משא"כ הכא גבי הודאת בנו דהאמינה לו תורה א"כ שפיר חזקה טובא ונתבררה שלשים יום וצ"ע לפע"ד - ועיין רמב"ם פ"א מא"ב ובהגהת הגמ' יוסף חיל"מ במזות דף כ"ב - והנה לעיל הבאתי דברי הצ"ח ד"ש לכל נדון חזקת פטור ויש קצת סתירה לזה מדברי תוס' שהקשו דלמא בפרה מטעם חזקה ותירצו דאיכא חזקה אחרת נגדה חזקת טומאה דטמא והקשו מעדים זוממין דלמא טעמא דמוקמינן בחזקת פשרות עיי"ש מה שתירצו - והשתא אי נימא כהצ"ח מה הקשו מעדים זוממין דשם ג"כ איכא חזקת פטור דעדים זוממין נגד חזקת פשרות דנהרג וכן קשה מה כתבו בע"ב דאוקמי

לאשה בחזקת צדקת דהא איכא חזקת פטור דבן וצ"ע - וכבר העירותי על מרן הצל"ח זה רבות שנים מתוס' נדה מ"ו ע"ב שהקשו איהו ילקו אחרים על הקדש קטן נחוש שמא לא יבוא שתי שערות ול"ה מןפלא סמוך לאיש ואין הקדשו ונהוי התר"ס ות"י דאזלינן בת"ר - וג"כ קשה לשי' הצל"ח דיש פאן חזקה לפטור ולדעת המא"ד דסמך מיעוטא לחזקה דאו' א"כ נוקי חזקת פטור דנדון למיעוט דאין מביאין שתי שערות ונהוי פלגא ופלגא נאפתי הוי התרא"ס וצ"ע - ומה שכתב מע"כ נ"י במכתבו השנית בישוב דברי הרמב"ם דסובר דגם באביו רשע איכא מצוה דכיבוד ומורא - והטור וכן רבים הקשו עליו מפ' איזהו נשך - וכתב מעלתי דדעת הרמב"ם משום דחיישינן דעשה תשובה אבל שם בא"נ דמת ונשאר הרקבית ביד בניו ואיכא הוכחה שלא עשה תשובה וכפרת הש"ס אי עשה תשובה מאי בעי גבי' ע"כ שפיר קאמר דלא קרינן גבי עושה מעשה עמה עכ"ד בישוב שי' הרמב"ם ולפום ריהטא מאד הוטב בעיני פי נאמרים בהשכל ודעת - אבל אחר עיון קצת ראיתי שאינם עולין לאמת בכונת הרמב"ם מפני שהרמב"ם כתב אפילו הי' אביו רשע ובעל עבירות עכ"ל מוכא בטור סי' ר"מ עיי"ש הרי מלשונו משמע דאפילו מחזיק עוד ברשעתו ובעבירות אפ"ה הוא מכבדו ומתירא ממנו - ואחרי החיפוש מצאתי בספר באר יעקב להגאון מו"ה יאקב ז"ל ביו"ד סי' ר"מ שהביא ת"י דמעלתו נ"י ממש בדבריו משמא דרבן של ישראל הגאון בעל הפלתי ז"ל ששמע מפיו ת"י זה בהיותו אבדק"ק מיץ יע"א - הרי דזכה להיות בן גילו בדבר הזה - אולם בדברי תורה דכתיב בה אמת האמת אהוב לכל וכמו שכתבתי דא"א להעמיס בן בלשון הרמב"ם ז"ל - אף היטב אשר דיבר בזה אדונינו הרדב"ז ז"ל בפירושו להרמב"ם שם בה' ממרים שנדפס מחדש בדפיס ווילנא דטעמו של הרמב"ם הוא דכ"ז שהוא חי יש לצפות דיעשה תשובה ולא יזכרו לו מעשיו הראשונות נמצא דיהי' צדיק למפרע ויעשה בנו אי' למפרע ע"כ שפיר הוא חייב בכבודו ובמוראו משא"כ שמבא"נ דמייירי לאחר מיתה ומת ברשעו שפיר פריה הגמרא עכ"ל וזה נכון מאד בטעמו של הרמב"ם וגם דברי הלח"מ שם יש לפרש לכונן לדברי הרדב"ז ודו"ק פח) כ"ז ראיתי להעלות לכבודו אם פי אין עסקי פעת בענינים הללו ואשאר בזה ידידו דו"ש באהבה לנצח פישטיאן י"ב פסליו תרפ"ד ה"ק ישכר שלמה טייקטהאל.

בשולי המכתב. עתה עלה בדעתי לבאר יותר קושיותי בהא דמפה אביו דבפנים הקשיתי דנימא דמייירי באופן שא' אמר על א' שהוא בנו דנאמן עכשיו נראה לי יותר דבכל אב וכן דהגמרא פריה נחוש דלמא לאו אביו הוא מה מהני לן האי חששא פנין דהוא צנוח ואמר זה בני ומחזק לן בכף ונאמן ע"ז שוב שפיר עונשין כדקיי"ל סוקלין ושורפין על החזקות ועיין ברמב"ם פ"א מאיסורי ביאה ובהגהת הגמ' יוסף חנניא ליפא מייזלס יבמות דף כ"ב - דאם מוחזק מפבר לבן מועל לכל דבר אף שלא נתברר לן באמת שהוא בן ועיי"ש שהאריה לבאר זאת - וא"כ טובא קשה מאי מקשה דלמא לאו אביו מאי איכפת לן בהאי חששא פנין דהוא החזיק אותו לבן מזה פמה ומסתמא בכל אב וכן פבר הוחזקו לקה וצ"ע - סימן ס.

ב"ה ד' בא תרס"ד לפ"ק האלאס יע"א. להגאון הישיש מופת דורינו מרנא ורנא כו' כקש"ת אברהם יצחק גליק (ז"ל) אבדק"ק טאלטשווע יע"א - תשובת הדרגנ"י לנכון הגיעני וששתי פעל כל הון פי ראיתי שמשמעשע בדברי כו' ואם פי בו הודיעני שטרחה

גדול להדרגת"י לישיא וליתן בפלפולים שאינם לדינא והלכה למעשה ודי להפקיע את עצמו בחובת היום הבאים לו מכל צד וע"כ בקשוני שכל אטריחו יותר בזה רק בפרבות הזמן כפעם בפעם ואל אבא בכל עת אל הקדש לגשת אליו בקונטרסים הנוגעים רק לפלפולא והלקתא למשיחא - הנה אני פי מלה אשמור ובנדאי אני חס על טרחת צדיק רבן של ישראל אבל מה אעשה שנפשי חשקה בתורה ואני יושב פה גלמוד בלי משען ומשענה והרבה פרוטות יש לי ואין שלחני לרצות פה במקומי אין לי עם מי לדבר בד"ת וגם במקוסר ספרים אני פה ובעת שמתחדש לי איזה דבר בדרך לימודו ה"ה כמוס עמדי ונראתי פן יבלעו במקומן אם לא אוציאם מפת אל הפועל ואל מי מקדושים אפנה אם לא אל גאון הדור ואלוף ישראל כהדרגת"י אשר נתפרסם במדת טובו וענותנותו כהלל לומר שאל בני שאל ושגם ידו פתוחה לכל הדופקים בתשובה ובאמנה לדעתי זה מהחוב על גדולי הדור לאמץ ולחזק את לב תלמידים זעירים המגיעים עצמם בלימוד תורה"ק באמת ומקימין בעצמן שחורות פעיב ולבלי לכת אחרי הבחורים אשר יאמרו לכל זמן ועת לכל חפץ וגם מזה אל תנח ידך ללמוד גם חכמות חיצונות ואם פי בעוה"ר הם יותר במעלה בעיני העולם כאשר מעשים בכל יום ויוכוהו - אמנם פן ידוע לכל כי לא לחכמים כאלה לחם אלקיו והם מקדש הקדשים הוא תורתנו הקדושה לא יאכלו וכל תורתם הוא רק משפחה ולחוז - ועכ"ז בעוה"ר ההמון ורוב העולם אינם יודעים להבחין ולומר ראו מה בין בני לכן חמי - ע"כ מוטל על גדולי הדור להראות חזיתן של התלמידים הללו הלנים באמת בעומקה של תורה לרבים ולהלהיב לבכם שיחזיקו במעוז התורה פי מהם תצא תורה והם הם יהיו מוסדי דור דור - הארכתי בהתנצלותי למה שאני מעייל בלא בר בבתי גואי של כהדגני"י ואתו הסליחה ובטוח אני במדת טובו וצדקו של מרן שייענה ויאמר סלחתי - והנה בשבועה העבר נתחדש לי במשנה דיש אוכל בכריתות י"ג איזה מילין זעירין ואמרת להציע אותן קדם מרן שליט"א ואם שגיתי ידריכני בדרך אמת וזה החלי בעוה"י - גרסינן במתני' יש אוכל אכילה אחת וחיב עלי' ד' חטאות ואשם א' טמא שהי' אוכל חלב והי' נותר מן המקודשין ביוה"כ ר' מאיר אומר אם הי' שפת והוציא בפי אומרו לו אינו מן השם עכ"ל המשנה - והנה שמעתי ממורי הגה"ק בעל המספר יד שלום (ז"ל) שהקשה פאן קושיא חמורה דתוספות ישנים פאן הקשו אמאי חיב אשם מעילה הא לא שנה מידי ותירצו דכאן מיירי בקדושת הגוף ע"כ - וגדולי האחרונים ביארו דברייהם דכוננתם הוא כמו שכתב רש"י להלן בדרף כ"ג ד"ה בגסא דכיון דאם עלה לא ירד ש"פ להקדש וזה ג"כ הי' פונת תו"י עיין בהגהת מרן ח"ס בכריתות שם - והנה עפי"ז דמשו"ה מעל משום דחזי לגבוה א"כ מיירי שהוא חי דאי מיירי שהוא מבושל או צלי תו לא חזי לגבוה דהא קיי"ל בזבחים מ"ו ובמנחות כ"א דאברין שצלאן אין בהם משום ריח ניחוח דתו לא מעלה ריח ואינן חזי לגבוה ואם עלו ירדו פדבר אחר שאינו ראוי למזבח דירדו אף אם עלו דמזבח אינו מקדש אלא דבר הראוי לה מצ"ע ורק דבר אחר גרם משא"כ היכא שמצ"ע אינו ראוי אינו מקדש ואם עלו ירדו וא"כ היכא דאין בו משום ריח ניחוח אם עלו ירדו וא"כ ע"כ מיירי דהאי חלב הוא חי וכיון דהוא חי תו הוי שלא פדבר אכילה כמבואר בפסחים כ"ד דהאוכל חלב חי פטור וא"כ איך יחיב משום הני איסורים דחשוב במתני' כיון דהוי שלא פדבר אכילה וממ"נ יוקשה אם מיירי בבישל א"כ תו יפול איסור דמעילה פנ"ל ואם מיירי בלא בישל יפלו כל הני איסורים

הנ"ל ואיך שיהי' קשה קושני' גדולה ע"כ קו' מורי (ז"ל) - והנה נראה לי בס"ד לתרץ קו' הנ"ל עפ"י"מ דמבואר במעילה דף ט' במתני' דבקדשי קדשים מועלין עד שתמצא לבית הדשן א"כ י"ל דמייירי בקלב שהעלו על גבי מזבח ומשלה בו האור ונצלה החלב על המזבח ואח"כ קודם שנשרף לגמרי לקחי מעל המזבח וניתותר וא"כ שפיר הוא חייב משום חלב דהא כבר נצלה על המזבח ומעילה איכא פינון דאפתי לא נעשה מצנתו עד שמוציאו לבית הדשן וכאן ל"ש לומר ולדון משום אברין שצלאן פמוכומואליו דזה דוקא היכא שנצלה שלא ע"י הקטרה דמזנה משא"כ היכא דנצלה מפחו מצנתו דרף מצנתו בכף דהגע עצמה דא"כ בכל הקטרה נאמר דלאחר שנצלה אין בו מזנה משום דאין בו ריח נוחות והיכא מועלין בו עד שתמצא לבית הדשן א"ו היכא שנצלה דרף מצנתו אינו מזיק ועוד דבזה כבר הי' בו לריח נוחות וזה לא בא רק לגמור המזנה ע"כ בנדאי אמרינן בו אם עלה לא ירד וא"כ לק"מ קו' הנ"ל דמייירי באופן שאמרנו וא"ש - ועפ"י האמור יהי' ראי' לדברי תוספות בסוגיין שכתבו דליכא לאוקמי המשנה בבכור עיי"ש טעמם ונימוקם ולפי דרכנו י"ל עוד בטעמא דמילתא דלא מתוקמי המשנה בבכור פינון דלכאורה קשה קו' הנ"ל דע"כ מייירי שהוא מבושל דאל"כ הוי חלב חי דפטור וכיון דהוא מבושל תו הוי אברין שצלאן דלא חזי לגבוה ואיך יהי' בו מעילה וע"כ צ"ל דמייירי באופן הנ"ל שלקחו מעל המזבח אחר שנצלה ונתבשל ואפ"ה מועלין בו עד שתמצא לביה"ד וא"כ ע"כ מייירי בקדשי קדשים דבקדשים קלים קיי"ל במעילה דף יו"ד ע"א דאחר שהעלו ע"ג מזבח ליכא מעילה ועיי"ש בתוס' ד"י ד"ה הפל מודים וכיון דלא מצי איירי בקדשים קלים ממילא דלא מצי לאוקמי בבכור דבכור קדשים קלים היא - והנה הברה"ז ובטו"א ר"ה כ"ח תמהו על התוס' דהא בשבועות כ"ד באמת מוקו לה הש"ס דהמשנה מייירי בבכור עיי"ש וא"כ לפי"ז אליבא דש"ס ושבועות הנ"ל ל"ש תירוצי ויהדר קו' הנ"ל לדוכתא - אמנם פעת נראה לקיים תירוצי גם אליבא שיטת הש"ס דשבועות הנ"ל - דמשפחת גם בבכור קדושת קדשי קדשים ומייירי בהקדשו לעולה במעי אמו טרם שיצא לעולם דמהני כמבואר בתמורה כ"ד ע"ב - ואפ"ה שפיר אמרו שם בשבועות דליתא בשאלה דמייירי בבכור ר"ל דאם שאל על קדושת עולתו עכ"פ יהי' בפיר ואפתי הוי בו מעילה וא"כ חייב קרבן שבו לא נפטר ע"י שאלה וא"ש בס"ד - ואין להקשות הא לפי"מ שאמרתי דמוכרח לאוקמי דמייירי אחר שהעלה ע"ג מזבח ולקחו אח"כ מעל המזבח אחר שנצלה ונתבשל וזה לא א"ש רק כשהוא עולה אבל כשהוא בכור אז באופן זה ליכא מעילה וא"כ אם ישאל וישאר בקדושת בבכור אז לא יהי' בו מעילה וא"כ אפתי איתא הקרבן בשאלה ומה משני הש"ס דליתא בשאלה יען שמייירי בבכור - י"ל דא"ש ולק"מ דהכי היתה פונת הש"ס פלפי דפריף לעיל וליתני נמי קרבן משום שבועה דנשבע שלא יאכל תמרים וחלב ומשני פי קתני מידי דליתא בשאלה ופריף נהרי הקדש ומשני דמייירי בבכור - ור"ל דשם בשבועה עיקר הקרבן איתא בשאלה דאם ישאל ליכא קרבן משא"כ קרבן דמעילה ליתא בשאלה דמייירי בבכור דליתא בשאלה א"כ בהקדש זה ע"כ איכא מעילה וא"כ אם דבאופן שצריף לאוקמי שפיר יש למצוא בו שאלה מ"מ עיקר הקרבן ליתא בשאלה שאם שיהנה קודם ההעלאה ע"כ איכא בו מעילה וא"כ ל"ד לשבועה דשם עיקר הונוית הקרבן איתא בשאלה משא"כ בבכור עיקר הונוית הקרבן ליתא בשאלה - ומה שאנו מוקמינן באופן הנ"ל הוא רק משום דבר אחר הגורם אבל

עכ"פ עיקר הקרבו מעילה לימא בשאלה דאף אם ישאל על קדושת עולה ויהיה בכור לחוד ג"כ יש בו מעלה וא"כ ל"ד לשבועה דשם עיקר קרבו אימא בשאלה וכאן עיקר הקרבו לימא בשאלה פן נראה לי בבואור דברי הש"ס דשבועות וא"ש בס"ד ודו"ק עכ"פ תירוצי הג"ל שפיר קנימת דמתני' מייירי בקדשי קדשים ובאפן שלקחו מעל המזרח אחר שנתבשל - ועיין תוספות חולין קי"ז ד"ה אמר ר' ינאי דלדידן' ע"כ מייירי מתני' דיש אוכל בעולה עיימש פט) א"כ לדידן' נדאי דא"ש תירוצי ודו"ק פי ב"ה דבר נכון הוא - (ב) עוד באופן אחר נראה לתרץ קושיא הג"ל - דהנה לכאורה קשה לשי' רש"י פרייתות כ"ג הג"ל דזה הטעם דיש מעילה בנוטר משום דכיון דאם עלה לא ירד וכפי מה שביארו האחרונים דבריו דעי"ז שו"ע להקדש - א"כ יוקשה לכאורה מריש מעילה דקאמר בשלמא לרב יוסף דאמר אם עלו לא ירדו ניחא אלא לרבה קשיא ופירש"י ז"ל בשלמא לרב יוסף דאמר אם עלו לא ירדו הואיל ולא ירדו מקדושתן משו"ה מועלין בהן אלא לרבה דאמר אם עלו ירדו דקשיא אמאי מועלין בהן עיי"ש - ולכאורה קשה לרב יוסף מי ניחא דהא פאן מייירי אף בבשר וכמו שכתבו תוס' שם דלא חזי לגבוה ואם עלו ירדו א"כ יוקשה גם לרב יוסף אמאי יהיו מועלין בהם הא לא שנה מידי ותי' רש"י דכריתות כ"ג ל"ש בבשר דל"ה בר הקרבה כלל - וע"כ נראה לי ברור דדין מעינה לא תלוי כלל בהא דאם עלה לא ירד דוקא רק העיקר תלוי אם לא ירד מקדושתו עוד ונפתי קדשי השם קרינו בי' והיכא דלא ירד מקדושתו יש מעילה אף בדבר דל"ה בר הקרבה כלל אפילו ואם עלה ירד - ומה שאמרו שם בריש מעילה דלרב יוסף ניחא יען שסובר אם עלה לא ירד הפונה כמו שפרש"י ז"ל שם דהו' אם עלה לא ירד מגלה דעת דאכתי לא ירדו מקדושתן וע"כ שפיר מועלין אף בבשר אבל לרבה דסובר אם עלה ירד יצאו מקדושתו ע"כ ל"ה בו מעילה והיכא דהיא בקדושתו שפיר מועלין בו אף דלא שנה מידי להקדש דדוקא בקדושת בדיק הבית תלוי בתם שנה להקדש וכמו שכ' הנתיבות בחו"מ סימן כ"ח אבל בקדושת הגוף לא תליא במזון אם שנה מזון להקדש רק תלוי אם הוא עדיין בקדושת הגוף ונראה דזה נמי פונת רש"י בכריתות כ"ג שכתב דע"כ יש מעילה בנוטר יען שאם עלה לא ירד הפונה דלא נימא דע"י דנעשה פסול יצא מקדושתו וכדעת המהרש"א בקידושין נ"ו ע"ז קאמר פיון דאס עלה לא ירד חזינו דעדיין קדושת הגוף עלה וכסברת הש"ס בריש מעילה דקאמר דלרב יוסף יען דסובר אם עלה לא ירד ניחא דמועלין וכמו דביאר רש"י דמשום זה יש ראי' דלא ירדו מקדושתן ודברי רש"י דכריתות הג"ל עם דברי הש"ס דריש מעלה עולין בקנה א' וזה הפונה בתוספות ישנים בכריתות י"ג שחלקו בין קדושת הגוף לקדושת דמים דבקדושת הגוף לא תלוי בשיווי המזון כלל וכן דייק לשונם שכתבו בזה"ל ה"הם בקדושת דמים דלא נחת עלה קדושת הגוף וכשנאסר בהנאה אינו ש"פ ולא נהנה מן ההקדש ש"פ עכ"ל - ולא סימנו דהכא ש"פ משום דהוא קדושת הגוף ואם עלה לא ירד א"ו דהפונה כמו שכתבתי והוא ממש דברי הנתיבות שם ופלא שלא זכר השר שדבריו הם דברי תוספות ישנים פאן - ויש לי ראי' ברורה לזה דאין הפשט בהו' דאם עלה לא ירד לומר דמשום זה יש שיווי מזון להקדש בש"פ מש"ס מעילה דף יו"ד דאמר רבא הפל מודים בנהנה מאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור ופרי' הש"ס פשיטא מאי קמפסיד ומשני מהו דתימא הואיל דאיכא מצוה להפוכי בציוצורא קמ"ל דלא עכ"ל - וקשה אמאי לא

נימא באמת דע"י דאיכא מצנה להפך בציונרא שנה להקדש שו"פ וחשוב עבודה א"כ שפיר קמפסיד והדברים ק"ו מה שם דלכתחלה אסור להעלות אפ"ה פינו דבדיעבד אם עלה לא גרד חשוב עי"ז להקדש שו"פ דגם אז לא יעשה יותר רק מצנה גרידא במה שיקריבנה אבל ודאי דעיפוב ל"ה בדבר וה"ר דהרי לכתחלה אין להעלותה כש"כ הקא דאיכא מצנה לכתחלה להפך בציונרא בודאי דהי' מן הראוי שיהא חשוב שיווי ממון בפרוטה להקדש וא"כ קשה למה באמת היא פטור אלא ודאי דלא תליא כלל בזה ואין שום שיווי ממון להקדש עבור זה ורק דתלי' באם נעשה מצות או לא והקא פינו דכבר נעשה מצנתו שפיר פטור ממעילה - וגבי שאר קדשים פסולין דלא נעשה מצנתו עדיין או שלא הית' שעת היתר לפנהיג שפיר מועילין כ"ז שקדושן עליון אף דלא שנה מידי וכמדתה לי שנה ראי' שאין עלי' תשובה - ואל תשיבנו מדברי רש"י ריש מעילה שכתב בד"ה קדשי קדשים אע"ג דדין לשחוט בצפון לא יצאו מקדושן לגבי מעילה שהנהנה מהן שו"פ מעל עכ"ל - הרי דגם בקדושת הגוף צריף שיהי' שו"פ וכן אמרו בהדיא בשבועות כ"ד ובכריתות כ"ג דאף בקדושת הגוף תלוי בשו"פ וצ"ע לכאורה - י"ל דהענין הוא כף פינו דשיעורין הו' הלכה למשה מסיני והלכה הי' דשיעור של מעילה יהי' שו"פ ואין הפונה שיהי' להקדש בשו"פ רק ר"ל שיהי' לבעל הנאה שנהנ' מהקדש הנא' בערף שו"פ שיהי' לו שנה הנאה זו שנהנ' מן ההקדש הנאה של שו"פ דומיא דשאר איסורין דהיתה ההלכה שיעור של פזית כ"כ הית' פאן ההלכה הנא' של שו"פ שיהי' לו בקדש שו"פ אבל לא הפונה שיהי' להקדש הפסד של שו"פ - ואפשר להעמיס פן בלשון רש"י ז"ל שכתב לא יצאו מקדושן שהנהנ' מהן שו"פ מעל האי דיחוס השו"פ להנהנ' ר"ל שיהי' לו הנאה זו בשו"פ ועפי"ז יהי' נמי פן פנות הש"ס שם בשבועות ובכריתות מה שכתב דבעינן שו"פ ר"ל דבעינן לו להאונקל ולא להקדש פן נראה לי בבבאור דין זה בעזה"י צ) אלא דקצת צ"ע לישנא דש"ס דמעילה דף יו"ד הנ"ל דפריף פשיטא מאי קמפסיד הרי דאף בקדושת הגוף בהפסד דהקדש תליא - י"ל דאין הפונה מה קמפסיד להקדש רק הפונה מה קמפסיד למצוה ור"ל דפשיטא דפטיר משום דכבר נעשה מצנתו ומה קמפסיד עוד למצוה דיתחשב לא נעשה עוד מצנתו - וע"ז מתרץ מהו דתימא בשור קדק"ד איכא מצות שריפה לפנהיג ויתחשב משום זה עוד לא נעשה מצנתו ומפסיד באכילה זו דלא יכלו הפנהיג לקיים למצות שריפה פן נראה לי בבבאור דברי הש"ס - תדע שפן הוא הפונה דאי אמרת דפרכת הש"ס היתה מה קמפסיד להקדש מה משני דאיכא מצות שריפה לפנהיג דאפתי יוקשה מא קמפסיד להקדש הא לא שנה מידי להקדש פינו דלשריפה קאי ומה תורצו בזה - ואין לומר דהתל' היתה מהו דתימא פינו דאיכא מצות שריפה עי"ז שו"פ להקדש ושפיר הפסיד להקדיש וכמו שכתבו גדולי האחרונים שהבאתי לעיל - דא"כ יוקשה אליבא דאמת אמאי לא יהי' בו מעילה מטעם זה לדעת דגדולים הנ"ל וע"כ שלא כדבריהם וזה לא מפלה ולא מוריד לעשותו שיווי ממון להקדש וכמו שהארכת לעיל וא"כ אי נימא דפרכת הש"ס היתה מאי קמפסיד להקדש לא תירצו פלום - וע"כ דהפונה היתה מאי קמפסיד ר"ל איזה מצוה הוא קמפסיד באכילה זו שיתחשב עוד לא נעשה מצנתו ועל זה תירץ שפיר אף עיין שם במעילה ברש"י ד"ה מאי קמפסיד דלא משמע כדברי וצ"ע ואולי יש להעמיס בדבריו ג"כ משמעות הנה - (ועיין ג"כ לעיל בדברינו בתשובה להגאון אבדק"ק ס' שאמלויא נ"י סי' כ"ח והן הן

הדברים שנאמרו פה וממוציא הדברים אנו למדין דאיסור מעילה בקדושת הגוף לא תלוי כלל באם עלה גרד או לא גרד רק תלוי באם יצאו מקדושתו או לא יצאו ומה שכתב רש"י בכריתות דאם עלה לא גרד הפונה דאפתי בקדושתיהו קיימו ע"כ שוב שפיר מועלין בו אף באופן דלא חזי עוד לגבוה דומיא דבשר דמועלין בו אף דאם עלה גרד - א"כ מיושב מאד קושיא הג"ל דשפיר מייגרי בשבשלו ואם דכעת אחר הבישול אם עלה גרד אפ"ה מועלין בו כיון דאפתי בקדושתיהו קיימא דנדאי לא יצא מקדושתו ע"י הבישול דאיזה פסול נעשה בו דגרד מקדושתו ורק דנתקלקל למזבח ע"כ גרד ולא מפת איזה פסול ע"כ נדאי דעוד בקדושתו הוא וע"כ שפיר מועלין ומה דאם עלה גרד לא מעלה ולא מוריד לענין גוף המעילה כן נראה לי וגם זה א"ש נאמת לדעתי - (ג) עוד נראה בישוב קו"ה הג"ל עפ"י ד השאג"א סי' ע"ו שקהעלה דביוה"כ אף שלא כדר"א הוא חייב א"כ י"ל דשפיר הוא חי נאפ"ה הוא חייב משום חלב ושאר אי' מטעם מגו דמגו דהוא חשוב אכילה לגבי יוה"כ חשוב נמי אכילה לגבי שאר איסורין וכנודע מדברי הרמב"ם דפסק שהאוכל מגיד הנשה של גבילה חייב שמים וביארו המפורשים דהוא מטעם מגו דהא הוא פסק דאין בגידין בנו"ט ודו"ק - ובדד"ה הגה אמתית לבאר פלוגתת ר"מ ורבנן דר' מאיר הוסיף משום הוצאת שבת והחכמים אמרו לו דאינו מן השם ופירש"י דאין חייב זה משום אכילה ולכאורה מאי טעמא דר"מ ושפיר אמרו לו רבנן - ונראה דמשום דלכאורה יש להקשות כיון דמייגרי כאן בנותר דעומד לשריפה נימא דכל העומד לשרוף כשורף דמי וכמאן דליתנייהו בעולם דמי ולא אכל מידי ולמה יחייב על כל הגי איסורין דחשב במתני' - והנה באמת כבר שמעתי להקשות כעין קושיא זו בשם תשובת הר הפד"מ דהקשה נימא פתוטי מכתת שיעורא ול"ה בו השיעור פזית שנאמרה בכל איסורין - אף קושיא זו נראה דלק"מ לפ"ד הר"ן בפ"ב דגיטין בד"ה שלחו מתם שכתב לחלק בין פתוטי מכתת שיעורא לכל העומד לשרוף כש"ד הנאמר בש"ס - דכתוטי מכתת שיעורא ל"ה כמאן דליתא בעולם אלא רק דחשבינן לי' כמאן דכתית כעפר ומשו"ה בדבר שצריך שיעור הנינו בשופר ולולב בשופר שיהי' נראה מכאן ומכאן ובולב שיהי' ג' טפחים א"כ כיון שהוא פתית כעפר אינו ראוי לכך דהא לא נמצא בו השיעור שצריך להיות גוש א' שלשה טפחים או שיהא נראה מכאן ומכאן וליכא - משא"כ העומד לשרוף כש"ד הפונה שנחשב באמת כמאן דמבוער וליתא כלל בעולם (כן ראיתי בספר הרי בשמים להגאון מסטריא ז"ל שלמד כומדברי הר"ן דשם וכעת אין ספר הג"ל תח"י לידע מקומו וגם על מה אמר סברא הג"ל ורק סברא הג"ל נשאר רשום בזכרון) ועפ"י ז"ל לק"מ קו"ה הר הפד"מ שיהי' לפסול מטעם כמ"ש וכנ"ל משא"כ היכא דהשיעור מהני אף אם הוא פתית לפורין דקין אז לא מזיק לן כלל במה שאמה מחשבו לכתית כעפר רק דצריך להיות בו כ"כ שתוכל לצרף בו פזית או כגורגרת לשיעור שחייב בו ואז אף שהוא פתית כעפר הוא חייב ודמי להא דאמרינן בסו"פ פ' פסויי הדם גבי מכסין בעפר עיר הנודחת דלא פסול משום כמ"ש משום דאדרבא דכל פמה שהוא מכתת מעלי טפי לכסוי עיי"ש וה"ה למידי דלא צריך להיות גוש א' לא איכפת לן במה שהוא נדמה לכתית וא"כ ל"ק קו"ה הר הפד"מ דלא צריך להיות גוש א' אכילה והוצאת שבת פזית וכרוגרת דג"כ לא בעי שיהי' בגוש א' ע"כ לא מזיק כלל במה שנדמה לעפר מ"מ יש בו שיעור האכילה ושיעור של

ההוצאה וא"ש וז"פ וברור ולק"מ - ובזה מסולק נמי קו' הפר"ח באבה"ע סימן קכ"ד
ש'הקשה אש"ס דמנחות ק"ב ע"ב דפריה הש"ס לר"מ דסובר כל העומד לשו"ך כש"ד
נותר ופיגול אמאי מטמאין טו"א והקשה הפר"ח דגם לרבנן דלית להו כל העומד לשו"ך
כש"ד אבל פתוטי מ"ש שפיר אית להו א"כ גם לדידהו קשה איך יטמא טו"א דבצי
שיעור ביצה וליתא פיון דכתיתי מכתת שיעורא עיי"ש שגכנס בפרצה דחוקה לתרין -
אבל בדברינו הנ"ל מיושב מאד דגם בפ"צה דטו"א לא צריה שיהי' גוש א' ע"כ לא מזיק
כלל במה שנדמה לכתית פעפר פיון דעכ"פ שיעור ביצה יש בו וא"ש ודו"ק צא) עכ"פ
קו' הך הפרמל לא קשה על משנתינו אבל משום כל העומד לשו"ך דמחשבין פמאן
דליתא בעולם שפיר קשה למה יחייב משום כל הני איסורין הא כש"ד וליתא בעולם
ולא אכל מידי - ואין לתרין פמו שתי' הש"ס שם במנחות משום חיבת הקדש דהא
הרמב"ם פסק דחיבת הקדש הוי רק מדברבנן ובשביל דרבנן איך יחייב קרבן - אמנם
נראה דהא בירפא והקנ' מעיקרא ליתא משום דנראה בסברה דגבי אכילה אם אכל דברים
שטעונין שריפה ליכא כלל לדון משום דכל העומד לשו"ך וכש"ד ולא אכל מידי דהא
חיה אנכל יטעם לו הוא אכל ושבע ואיך אפשר לומר דלא אכל ולא טעם מידי הוא מילא
פריסו מהם ואתה רוצה לחשבו ככלא פלום וזה נדאי נגד הסברה ודוקא לגבי מצוה או
טומאה וטהרה יש לדון משם פשו"ך דמי אבל לא לענין אכילה וזה ברור בסברה -
ולרונחא דמילתא אביא ראי' ממה דקיי"ל דכל המתעסקין פטורין חוץ מחלבים ועריות
שכן נהנה הרי דארף כל המתעסק לא חשוב מעשה אעפ"כ היכא דנהנה שפיר חשוב
מעשה כ"כ נראה לי לחלק בהך דכשו"ך דמי דהיכא דהוא נהנה ל"א כש"ד - וכן משמע
בר"ה כ"ח גבי פפאז ואכל מצה יצא פשיטא הני הך מהו דתימא התם אכול מצה אמר
רחמנא והא אכל ונהנה אלמא אף דהיתה האכילה ע"י פפי' אפ"ה פיון דנהנה חשוב
אכילה א"כ כ"כ הך פיון דנהנה חשוב אכילה ולא חשוב פשו"ך וז"פ וברור בס"ד -
ועוד י"ל בנידון דידן דחייב על אכילות האיסורין ולא אמרינן כש"ד - פיון דעל נותר
בהדיא חייבא התורה הרי דאחשבי' התורה לאכילה שוב י"ל מגו דחשוב אכילה לגבי
נותר חשוב אכילה לגבי שאר איסורין וגם זה אמת לדעתי - אמנם כ"ז א"ש על האכילה
דשפיר הוא חייב ול"א כשר"ד פיון דנהנה אבל אפתי למה יחייב משום הוצאה נימא
כש"ד וכמאן דליתא בעולם דמי א"כ לא הוציא פלום וגבי הוצאה ל"ש לומד פמו באכילה
דנהנה דהא לא נהנה גופו בזה - אף י"ל דעל הוצאה הוא חייב מטעם מגו דמגו דלא
חשוב פשו"ך לגבי האכילה כ"כ לא חשוב פשו"ך לגבי הוצאה וכמו שכתבתי לעיל בתי'
הב' דמנו דחשוב אכילה לגבי נותר חשוב נמי אכילה לגבי שאר איסורין וממילא דמגו
דלא חשוב פשו"ך לגבי אכילה ל"ח פשו"ך גם לענין הוצאה וא"ש ודו"ק - נמצא לפי"ז
דכל חיוב הוצאה נמשך רק מפח חיוב דאכילה - אמנם כ"ז למאן דס"ל כר"ש דכל העומד
לשו"ך כש"ד א"כ הקשה למה יחייב על הוצאה נימא כש"ד ולא הוציא פלום ומןכרח
לומר מפח מגו דאכילה פנ"ל - אבל למאן דלא ס"ל כר"ש א"כ לא שייך למיפטר על
הוצאה משום פתיתי מכ"ש וכנ"ל פיון דגם שיעור של הוצאה לא צריה שיהי' בגוש א'
א"כ שוב שפיר חייב משום הוצאה אף בלי חיוב דאכילה א"כ לדידי' באמת חיוב של
הוצאה הוא חיוב בפ"ע ולא נמשך כלל מפח חיוב דאכילה והדברים נכונים ומובנים מאד
בס"ד - ועפ"י דברים האלה יתפרש לן היטב פלוגתת הת"ק ור"מ במה דפליגי דבבהמה

המקש' חולין ד' ע"ב אמרינו דר' מאיר ס"ל פריביןא דכל העומד לחתונה פחתונה דמי ועיין בח"צ סימן ס"ב שכ' דמאן דס"ל פריביןא ס"ל כר"ש דכל העומד לשון כשר"ד א"כ ר"מ ס"ל כר"ש ביהא דכשרונה דמי - והשתא לפי"ז יובן שפיר הכל בס"ד - דרבנן דר"מ במשנה דיש אוכל לא ס"ל כר"ש ביהא דכשרונה דמי א"כ חיוב דהוצאה לא נמשך מפת חיוב דאכילה ורק הגוי חיוב בפ"ע אף בלי חיוב דאכילה ע"כ שפיר אמרו לו דאינו מן השם משא"כ ר"מ דסובר כר"ש דעומד לשון כשר"ד א"כ על הוצאה בפ"ע לא הי' חייב כלל פנ"ל ומה שחייב פאן הוא דוקא מפת דחייב גם על האכילה א"כ כל חיוב דהוצאה נמשך לדידן רק מפת חיוב דאכילה א"כ לשיטתו שפיר הגוי מן השם וע"כ לא השגיח ר"מ על פירכת הת"ק ודו"ק פי חריף הוא בעזה"י - ומדברינו הנ"ל יהי' הוכחה פהגי פוסקים דסברי דהרמב"ם לא פסק כר"ש ביהא דכשרונה דמי - משום דהרמב"ם לא חשיב בה' שגגות הוצאה בהדי אינה איסורין א"כ ע"כ דלא ס"ל כר"ש דאלו לר"ש שפיר הגוי הוצאה מן השם וכמו שכתבתי ע"כ הי' לי לחשוב נמי הוצאה ומדלא חשבה ע"כ דרבנן ס"ל ולא כר"ש ודו"ק.

ודע דעל פי האמור יתפרש לנו דברי רבינו בעל הצ"ח בפסחים כ"ט שתיירן לקו' הגאון מו"ה וואלף ז"ל (וכן הקשה הקצות בסי' כ"ח) אר' מאיר דהוסיף חיוב קרבן משום הוצאת שבת והקשה עפ"י"מ דקיי"ל דחייבי מיתות שוגגין פטורין מלשלם א"כ פטור מלשלם את הקרבן והיכא דלא משלם את הקרבן פטור מחומש ואשם כמו שכתבו תוס' בפסחים כ"ט - וא"כ קשה מאי הוסיף ר"מ קרבן משום חילול שבת הא עי"ז פול אשם דמעילה עכ"ל - ותי' הצ"ח לפ"ד תוס' פריכות דמשום שבת לא מחייב עד שבלעו והניח במעיו א"כ י"ל דמייירי בלעסי' ומעל תיכף בלעיסה בשינוי מעשה ומשום שבת לא מחייב עד שבלע א"כ אינו באין בב"א עכ"ל - והנה אחרי גשיקות עפרות זהב לו יש להפליא על רבינו פליאה עצומה איך שכח לפי שעה מימרא דר' אבין פתובות ל"א וביותר תמוה דהוא עצמו מביא שם סוגיא זו דאמר ר' אבין הזורק חזק מתחילת ארבע לסוף ארבע וקבע שיראון בהליכתו פטור דעקירה צורה הנחה הוא ופרש"י הואיל ובין עקירה והנחה אתיא לי' מיתה ותשלומין באין כא' שעקירה צורה הנחה היא ומהי היא שעתא אתחלה לה מלאכה עכ"ל - הרי דהיכא דחייב ממון אתיא בין עקירה להנחה אף דחייב ממון מקמי' הנחה בא חשוב מיתה ותשלומין באין כא' א"כ אפתי לא הואיל בתירוץ פלוג דמאי אהני לי' במאי דקניא לי' בלעיסא דהוא קודם הנחה במעיו מ"מ הי' הלעיסה בין עקירה להנחה דעקירה הי' בשעה שלקחו ליתן בפיו ומהי היא שעתא אתחלה לה מלאכה ונגמרת בהנחה במעיו א"כ נעשה הלעיסה בין עקירה להנחה ובאופן זה לא מזיק מה שחייב ממון בא קודם ובשלמא ללישנא ב' דכתובות שם דתלוי באי מצי לאהדורה א"כ במעביר ספין ברה"ר וקבע שיראין חייב א"ש תי' הצ"ח אבל ללישנא קמא מטעם דאי אפשר להנחה בלא עקירה בכל אופן פטור אם חיוב הממון בא בין עקירה להנחה א"כ לא הועיל רבינו ז"ל בתירוץ פלוג ופלא שלא הרגיש בעצמו בזה - אבל בדברינו הנ"ל יתקיימו דבריו בעזה"י - והוא דהטעם דפטור בשחיוב ממון בא בין עקירה להנחה כמו שביאר רש"י ז"ל משום דאתחלתא דמלאכה בא תיכף בשעת העקירה ונמשך הגמר עד שעת הנחה וע"כ חשוב כב"א וכ"ז בסתם עקירה דנדאי בסתם מתחיל תיכף חיוב המלאכה - משא"כ בהוצאה דמתני' דעפ"ד דכל העומד לשון לא

נחשב כלל למלאכה וליכא חיוב כלל ורק משום מאי אתה מחייבו מפת חיוב דאכילה דמגו דחשוב כבעין ולא כש"ד לגבי אכילה חשיב נמי כבעין לגבי מלאכת הוצאה א"כ אתחלתא דמלאכה ל"ה עד שעת חיוב דאכילה וחיוב האכילה מתחיל בשעה שהגיע בגרונו בהנאת גרון נמצא דעד אז לא הי' עוד אתחלתא דמלאכה וחיוב דשפת א"כ שפיר פתב הצ"ח דחייב ממון בא קודם בשעת לעיסה וא"ש - וכ"ז לר"ש דחיוב הוצאה נמשך מפת האכילה י"ל פנ"ל משא"כ לדידן נמשך החיוב מצד עצמה וכנ"ל א"כ שפיר קשה על הצ"ח קושיא הנ"ל דלוישנא הא' דכתובות שם לא הועיל כלום בתירוצו וצ"ע ודו"ק - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

הנה תשובה הזאת ערכתי לפני הגאון הנ"ל בהיותי בחור בן י"ט שנים בישבי בבית אבא מארי שליט"א ובכל פעם שגמרתי איזה ענין והיתה יד ה' עלי לטובה לחדש בה דבר הבאתי עלי גליון והייתי מריץ דברי אל הגאון הנ"ל ו"ל וחיבה יתירה נודעת לי ממנו שכל פעם פנה לי מעסקיו המרובים והאציל לי מועד לשום עין בקרת על דברי ומפנתלי תשובתו שהשיב לי הגאון הנ"ל ניכר שעוד הארכתי בדברים אבל לא מצאתי בהעתק יותר נחבל על דאבדין - והנה עתה בעת ההעתק נפל בדעתי עוד לתרץ קו' הנ"ל עפי"ד הגאון ברוך טעם בדין הואיל ומתוך שהעלה דע"י מליחה הני דר"א ומשו"ה היו יוצאין הפהגים מ"ע דאכילת קדשים במנחות דף צ"ט עיי"ש משום דשם מיירי במליחה כמבואר בתיו"ט א"כ שפיר הני דר"א עיי"ש - וגם עפי"ד הגאון הנ"ל בהגהת אמרי ברוך על החו"ד סימן צ"א סק"ח דע"י מליחה לא חשוב אברין שצלאן ויש בהם משום ריח גיחות - א"כ לק"מ די"ל דמיירי שכלחו והני דר"א וגם לא חשוב אברין שצלאן ודו"ק - ועוד נראה בזה עפי"מ שפתבתי עוד בשנת תרס"ח בתשובה אחת שערכתי להגאון מו"ה שאול נ"י רב אבדק"ק ראצפערט יע"א דתוך שנה דרכי הני דר"א אכילה אף בחי ותוכ"ד שם הוא מפני דמפשטא דגמרא פסחים דף ע' דקאמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דשעירי רגלים חי נאכלין צלי אין נאכלין ושמחה בחי ליכא ועוד פהגים אוכלין ישראל במה משמחין עכ"ל הש"ס - הרי דרבא לא קאמר אלא דשמחה בחי ליכא אבל דר"א אכילה שפיר הני ועוד דהרי רבא קאמר ועוד ופרש"י אפי' תימא דשמחה בחי נמי איכא ועיי"ש הרי דיש הו"א דאפילו שמחה נמי איכא בחי וא"כ ודאי דאף בשר חי חשוב דר"א וא"ח פ מצאתי שפכר קדמני בראי' זו הגאון מהר"י אסאד ז"ל בתשובה (והגאון בהגהות יד אברהם ביו"ד סי' פז ג"כ העיר בזה חבל עיין שם שלו דעת אחרת בזה) וא"כ לכאורה ק' על דברי תוס' פסחים כ"ד שכתבו דהאי דחולין איירי בעוף דר"א הוא נחזי לאומצא וכן פתב במרדכי שם בפרק כל שעה וא"כ לפי"ז דעתם דבשר בהמה הני שלא כדר"א ומפשטא דש"ס הנ"ל מוכח דגם בשר בהמ' חי הני דר"א וא"כ לכאורה יהי' מזה קושיא גדולה על רבותינו בעל התוס' - ואמרת בזה בעזה"י חילוק נכון ואמת לדעתי העני' עפי"ד תוס' בפרק ערבי פסחים דף ק"כ ע"א ד"ה מפטירין שכתבו שם להירושלמי דמפרש הטעם דפסח נאכל על השןבע הוא משום פניו דאסור לשפור בו עצם משו"ה אין נאכל אלא על השןבע כדי שלא יבא לידי שבירת עצם והקשו שם א"כ לכן תימא דסובר דגם בחגיג' איכא אי' שבירת עצת א"כ אמאי אינה נאכלת על השןבע וכתבו לתרץ וז"ל היינו משום דפסח בן שנתו הוא ורפי' וחישיבין לש"ע אבל חגיגה לא הרי שכתבו דפסח פניו דהוא בן שנה ר"ה הוא נאפילו עצמותיו כש"כ בשרו והדין עמהם

שְׂבָאָמַת אֵיתָא פֻּן בְּפִרְק הַעוֹר וְהָרִנְטָב גַּבֵּי שְׁעוֹרוֹתֵיהֶן כְּבִשְׁרֵן דְּעַגְלָה הָרַף וּמְפָרֵשׁ שָׁם
עוֹלָא בְּוֵן שְׁנֵתוֹ וּר"י מוֹסִיף כ"ז שְׁיֻנְגָה הָרִי מְזַהֵר דְּכ"ז שֶׁהוּא בְּוֵן שְׁנֵתוֹ עַד יֵינֵן הוּא רַף וְאַפְּלִי
עוֹרוֹ חֲשׂוֹב כְּבִשְׁרוֹ וְכֵן הֶעְצָמוֹת רַפִּין הֵם - וּא"כ לְפִי"ז י"ל דְּבִבְאָמַת גַּם הַבֶּשֶׂר מְאֵלוֹ חֲזִי
לְאַכּוֹל חֵי כְּמוֹ בֶּשֶׂר עוֹף שְׂפִתְבוֹ תוֹס' וּמְרַדְכִי פִינֵן דְּרַף הוּא הָרִי דְר"א וְהַכ"נ אֵלוֹ כ"ז
שֶׁהוּן בְּתוֹף שְׁנֵתָן הָנוּיִן דְר"א וְהָא שְׂפִתְבוֹ תוֹס' דְּבִשְׁר בְּהֵמָה חֵי הָרִי שְׂלֵא כְדֵר"א מִיֵּירִי
בְּבֵהֵמָה שְׂפִכֵר עֲבָרָה שְׁנֵתָן וְנָה הַחֲלִיבִין נִרְאָה בְּרוּר בְּעֵינֵי וְהָא דְלֵא פְתָבוֹ דְּמִיֵּירִי אָף
בְּבִשְׁר בְּהֵמָה וּבְתוֹף שְׁנֵתָן וְרַק מוֹקִי לָהּ בְּעוֹף מִשׁוּם דְּהֵם לֹא נִחְתִּי לְזָה וְרַק מִקְלֵתָא
דְּפִסְיָקָא נְקֻטוֹ דְּבְעוֹף לְעוֹלָם הָרִי דְר"א פֻּן נִרְאָה לִי בְּזָה - וּא"כ עַפִּי"ז לְק"מ מְפֹסְחִים
ד"ע הַנְּ"ל דְּעֵינֵן סוֹפ"ק דְּפִרְהָ מִשְׁנָה ה' בְּרַמְבַּ"ם וּבְר"ש וּבְר"ש"י יוֹמָא דְּרַף ס"ה ע"ב ד"ה
אַלָּא מְדַבְרִי פְלָם לְמַדְנֵוּ דְּשְׁעִירֵי רְגָלִים הַנּוֹצְרִכוֹ לְהִיּוֹת בְּתוֹף שְׁנֵתָן א"כ עַד יֵינֵן רַפִּים הֵם
וְכַדְמוּכַח מְמַקּוֹמוֹת שְׂבָאָתִי וּא"כ שְׁפִיר הָרִי דְר"א עַכ"ד בְּתִשְׁבּוּכְתִי הַנְּ"ל - וְעַפ"י הָאֲמוֹר
ג"כ לֹא קָשָׁה קוֹ הַנְּ"ל דִּי"ל דְּמִתְנִי דִּישׁ אוֹכֵל מִיֵּירִי מְנוֹתֵר שְׁהִי בְּוֵן שְׁנֵתוֹ ע"כ גַּם חֵי
הָרִי דְר"א וּמִיֵּירִי שְׂאֲכְלוֹ בְּאָמַת חֵי וּלְק"מ וְדו"ק - וּבְמָה שְׂהַעֲלִיתִי בְּפָנִים דְּבִקְדוּשָׁת
הַגּוֹף תְּלוּי הַפֶּל בְּהַאֲנָל שְׁיֵהֵן לֹו הַנְּאָה שֶׁל שׁו"פ - גַּם הַגָּאוֹן מְטַאֲלִטְשׁוּעָה הַעֲלָה פֻּן
בְּתִשְׁבּוּכְתוֹ אֵלֵי וְנ"ל - וְעֵיקָר לְדַעְתִּי כִּף הוּא דְהַפֶּל תְּלוּי בְּאֲדָם זֶה שְׁנֵהֵנָה מְמַנּוֹ שֶׁהוּא
יְהֵנָה בְּשׁו"פ דְּכִינּוֹן שְׂאֲכֵל בֶּשֶׂר קִדְשׁ זֶה מְרוּיַח עִי"ז ש"פ וְכְמוֹ שְׂמַצִּינוֹ הַנְּאָה הַמְבִיא
לִידֵי אֲכִילָה כְּפִרְש"י ו"ל בְּפִסְחִים כ"א ע"ב שְׁלֹוֹקַח בְּדָמִים דְּבֵר מְאָכֵל ה"נ לְהִיפּוֹף
הַאֲכִילָה הַבִּיאוֹ לִידֵי הַנְּאָה שְׂהַשְׁבִּיעַ בְּטָנוֹ מִהַקְדֵּשׁ בְּש"פ וְגַם הָרוּיַח שְׂלֵא יִצְטָרֵף לְאַכֵּל
מְאָכֵל אַחֵר לְקַנּוֹת בְּש"פ וְלָכֵן הַדִּין בְּאֲכֵל אֲכִילָה גָּסָא פְטוֹר כְּמ"ש תוֹס' בְּמַעֲיֵלָה ד' י"ט
וְנִמְצָא דְחִיּוּבָא בְּמַעֲיֵלָה לֹאוֹ מִשׁוּם דְּהַפְסִיד לְהַקְדֵּשׁ דְּהָרִי לֹא שְׁנָה פְלוּם אֵלָּא חִיּוּבוֹ
מִשׁוּם דְּנִהֵנָה גּוֹפּוֹ מִהַקְדֵּשׁ בְּשִׁיעוֹר שְׂשֻׁנָה לֹו פְרוּטָה - וּמ"ש רִש"י בְּכַרִּיתוֹת כ"ג מִשׁוּם
דָּאֵם עֲלָה לֹא יֵרֵד הִינּוֹ מִשׁוּם דָּאֵי אֲמַרִּינוּ א"ע יֵרֵד אֲזִי יִצְאוּ מִקְדוּשָׁתָן כְּמוֹ דְּאֲמַרִּינוּ
בְּרִישׁ מַעֲיֵלָה לְרַבָּה דְּמַסִּיק הַש"ס דְּלִדְיָדִין דְּס"ל א"ע יֵרֵד לִיכָא מַעֲיֵלָה מְדַאוּרִיָּתָא מִשׁוּם
דְּיִצְאוּ מִקְדוּשָׁתָן וְכְמוֹ שְׂפִתְבוֹ רִש"י ו"ל שָׁם וְכ"ז בְּקִדְשֵׁי מִזְבֵּחַ אֲבָל בְּקִדְשֵׁי דָמִים הָרִי
פֶל חִיּוּב מִשׁוּם דְּהַפְסִיד לְהַקְדֵּשׁ וְלָכֵן כְּשֵׁא"ל שְׁוִיּוּי דָמִים פְטוֹר וְזֶה פְנוּת תּוֹסְפוֹת יְשָׁנִים
בְּכַרִּיתוֹת ד' י"ג דְּמַחְלֵק בֵּינֵן הָאֵי דְפִסְחִים ד' כ"ט לְבִין הָאֵי דְמִתְנִי דְשָׁם מִיֵּירִי בְּקִדְשֵׁי
דָמִים וְכָאֵן בְּקִדְשֵׁי הַגּוֹף וְכֵן לְפַע"ד בְּרִוּר הַעֲנִין עַכ"ל בְּתִשְׁבּוּכְתוֹ אֵלֵי - וּב"ה שְׂפִנְתִּי
לְדַעְתוֹ הַגְּדוּלָה וְגַם בְּהָרָאֵי מְרִישׁ מַעֲיֵלָה הַרְגִּשְׁתִּי וּבִיאָרְתִי הַדְּבָרִים עוֹד יוֹתֵר הֵיטֵב
וְכְמוֹ שְׂפִתְבְּתִי בְּפָנִים בַּעֲזָה"י וְדִין בְּרוּרָה דְּהַף מִקְלֵתָא וְדו"ק - סִימָן ס"א הֵנָּה בְּמִתְנִי
דִּישׁ אוֹכֵל כְּרִיתוֹת י"ג ע"ב דְּחִיּוּב בְּאֲכִילָה אַחַת דֵּי חֲטָאוֹת וְאַשָׁם א' הַקְשִׁיתִי קוֹ נְאָה
עוֹד בִּימֵי בְּחִרוּתִי דְּהֵנָּה בְּשִׁבוּעוֹת כ"ד מוֹקִי לָהּ הַש"ס דְּהַף מִתְנִי אֲתָא פְרַבִּי אֵלִיעֶזֶר
דְּסוּבֵר נְשִׂיא מְבִיא חֲטָאת קְבוּעָה עִי"ש - וְע"ז ק' לִי דְהֵנָּה מְבַנְאָר בְּרִישׁ פְּרָק ב'
דְּשִׁבוּעוֹת דְר' אֵלִיעֶזֶר סוּבֵר דָּאִינוּ חִיּוּב מִשׁוּם טוֹמְאָת מְקַדְשׁ וְקִדְשִׁיו אֵלָּא בְּהַעֲלָם טוֹמְאָה
וְזָכַר אֵת הַקְדֵּשׁ וּבְדָף י"ט שָׁם מְבַנְאָר דָּאֵם הִי הַעֲלָם זֶה וְזֶה בִּידוֹ פְטוֹר וְעִי"ש - וְהַשְׂתָּא
הָכָא בְּמִשְׁנָה הַנְּ"ל דְּחֲשַׁב קְרַבֵּן אֲשָׁם מַעֲיֵלָה א"כ ע"כ מִיֵּירִי דְלֹא יֵדַע אֵת הַקְדֵּשׁ דְּבִמְזִיד
לִיכָא מַעֲיֵלָה א"כ הַעֲלָם קִדְשׁ בִּידוֹ וּא"כ אִיף חִיּוּב לְר"א קְרַבֵּן מִשׁוּם טְמֵא שְׂאֲכֵל אֵת
הַקְדֵּשׁ וְאַף אִם תִּימָא דְמִיֵּירִי דְהִיָּתָה גַּם הַעֲלָם טוֹמְאָה בִּידוֹ הָא גַּם הַעֲלָם קִדְשׁ אִיכָא פִּינּוֹן
דְּמִיֵּירִי בְּמַעֲיֵלָה א"כ הָרִי הַעֲלָם זֶה וְזֶה דְפְטוֹר לְר"א וּא"כ מ"מ"נ לִיתָא לְחַד קְרַבֵּן אוֹ דְנִפְל

קרָבֵן דְּטוֹמְאָת קֹדֶשׁ אוֹ קָרְבֵן אֲשֶׁם דְּמַעֲלָה וצ"ע - וְהִנֵּה אַחֲרֵי מִןפְּלֶג מְצֵאתִי בְּבֵית יִצְחָק
לְהַגָּאוֹן מְלֻבֹב ו"ל בח"ב יו"ד בְּסוֹף הַסֵּפֶר שֶׁהָק' קו' זוֹ וְהִנֵּיחָהּ בַּצַּע"ג עֵי"ש וְשִׁמְחֵתִי
לְהִיּוֹת בֶּן גִּילּוֹ בְּהַעֲרָה זוֹ - וְהִנֵּה בַחֲנֻרְף דְּשָׁנַת תַּרס"ז נִזְדַּמְנְתִי בְּפִנְדֵק אֶחָד בַּק"ק
דֶּאֱרֵאגָא אֶצֶל הָרַב דְּשָׁם נ"י עִם הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מו"ה יוֹדָא גְּרִינְפֶּעֶלְד ו"ל אַבְדֵק"ק
סַעֲמִיָהאֵל וְהַקְשִׁיתִי לוֹ קו' הַנ"ל וְהַשִּׁיב לִי שְׂאוּלֵי לר"א כְּמוֹ שְׂנַשְׂיָא חֲלוּק מְשַׁאֵר הָעַם
בְּקָרְבֵן דֵּהוּא מְבִיא חֲטָאָת קְבוּעָה כְּמוֹ כֵּן נֹאמֵר שְׁחֲלוּק גַּם בְּזֹאת שֶׁהוּא מְבִיא לְעוֹלָם
קָרְבֵן אַף בְּהַעֲלָם מִקְדָּשׁ וְקֹדֶשׁ כֵּן אָמַר לִי אֶז מַס' דְּנַפְשֵׁי בְּלִי רֵאִי מְוַכְרַחַת לְזֶה - וְהָאֵמַת
אַגִּיד שְׂלֵא נְכַסּוּ דְּבְרֵי בְּאַזְנֵי דְּמִנְא לֵן לְהַעֲלוֹת חִידוּשׁ דִּין פְּזֹאת בְּלִי רֵאִי מַש"ס - אֶמְנָם
כְּשֶׁבֵּאתִי לְבֵיתִי וְעִינֵינִי בְּזֶה מְצֵאתִי מְקוֹם לְדַבְּרֵי ו"ל מְדַבְּרֵי תוּס' שְׁבוּעוֹת דָּף י"ט ע"א
שְׁפִלְפְּלוּ שָׁם בְּהָא דר"א דְּסוֹבֵר דְּבְּהַעֲלָם זֶה וְזֶה פְּטוֹר מִקָּרְבֵן טוֹמְאָת מִקְדָּשׁ וְקֹדֶשׁ
הִינְנוּ דְּנוֹקָא מִקָּרְבֵן עוֹלָה וְיוֹרֵד אֲבָל חֲטָאָת מְבִיא כִּינּוּן דִּילְפִינּוּ מַע"ז וְאַח"כּ דְּחוּ זֹאת
מִשׁוּם דְּדַבְּרָה שֶׁהִיא בְּפִלְל וְיִצְא מִן הַפִּלְל לִידוֹן בְּדַבְּרָה הַחֲדָשׁ בְּקָרְבֵן עוֹלָה וְיוֹרֵד שׁוֹב א"א
יְכוֹל לְהַחֲזִירָהּ וְא"כּ פְּטוֹר מִכָּל וְכָל עֵי"ש - וְהַשְׁתָּא לְפִי"ז תִּינַח גַּבֵּי שְׁאָר הָעַם אֲבָל
בְּנַשְׂיָא דְּמְבִיא חֲטָאָת קְבוּעָה א"כּ הוּא לֹא יִצְא מִן הַפִּלְל א"כּ שְׁפִיר חֲזִיב קָרְבֵן בְּכָל אֶרְפֵן
כְּמוֹ שְׁרַצוּ תוּס' לומר אַף בְּהַעֲלָם זֶה וְזֶה דְּדָמִי לַע"ז וְא"כּ צְדָקוּ דְּבְרֵי הַגָּאוֹן הַנ"ל דְּנַשְׂיָא
גַּם בְּזֶה הוּא חֲלוּק מְשַׁאֵר הָעַם דְּמְבִיא גַּם בְּהַעֲלָם זֶה וְזֶה וְהוּא דְּבַר אֵמַת וְרוּחַ ה' דִּיבֵר
בּוֹ אַף דֵּהוּא לֹא כִּינּוּן לְזֶה מ"מ דְּבְרֵי שְׁרִירִין וְקִינִימִין וְיֵשׁ לְהֵם שְׁוֹרֵשׁ מְדַבְּרֵי תוּס' הַנ"ל
וְאַח"כּ דְּבַרְתִּי אִתּוּ פֶּא"פ מְזֶה וְנִהְיָה מֵאֵד וְצוּהָ עָלַי לְכַתּוּב זֹאת בְּסֵפֶר מְשֻׁמוֹ וּמְשֻׁמִּי
לְזַכְרוֹן וְדו"ק צב) וְהִנֵּה אֲנִי אֲמַרְתִּי לְתַרְזֵן קו' הַנ"ל עִפִּי"מ שְׁהַעֲלִיתִי בְּקוֹנְטְרַסִי לְסוּגֵיָא
דְּמַצּוֹת לל"נ (חֲבָל לִי עַל קוֹנְטְרַס הַנ"ל דְּשָׁם בִּיאֲרַתִּי סוּגֵיָא זֹו בְּאַרְיִכוּת וְקַצְרוֹת כָּל מַה
שְׁנוּגַע לְדִין זֶה וְהִיא קוֹנְטְרַס גְּדוֹל וּבְשָׁנַת תַּרע"ב בְּהִיּוֹתִי בַּק"ק פֶּאֶפֶא יַע"א מְסַרְתִּי
קוֹנְטְרַס הַנ"ל לִיד הַגְּבִיר הַחֲרִיף מו"ה אַבְרָהָם בֶּאֱדֶאֱנַצְקִי ו"ל וְנֶאֱבַד בִּידוֹ וְחֲבָל עַל
דְּאַבְדִּין) א קו' הַתּוֹס' שְׁהַקְשׁוּ אִיף קְאָמַר הַש"ס דְּבִשׁוּפֶר שֶׁל עוֹלָה לֹא יִתְקַע וְאֵם תְּקַע
יִצְא יִצְא כִּינּוּן דְּמִיָּרִי בְּשׁוּגַג אִיף שְׁיִיף לומר לֹא יִתְקַע כִּינּוּן דְּלֹא יִדַע מִשׁוּם אִיסוּר עֵי"ש
שְׁתִּירְצוּ דְּמִיָּרִי לְצַדְדִּים וְאַנִּי אֲמַרְתִּי בְּיָשׁוּב קו' הַתּוֹס' עִפִּי"ד תוּס' שְׁבַת ד' ס"ט וְשְׁבוּעוֹת
כ"ו שְׁפַתְבוּ דְּלֹאבִי מְשַׁכַּחַת שְׁבוּעַת בִּיטוּי לְשַׁעֲבֵר בְּאַרְפֵן דִּידַע דִּישׁ אִיסוּר בְּשְׁבוּעַת שְׁנֵא
רַק לֹא יִדַע דֵּהוּא בְּלֹאוּ רַק סֹבֵר דֵּהוּא בְּעֵשָׂה וּמִשׁוּם דְּלֹא יִדַע מְלֹאוּ שְׁבוּ חֲשׁוֹב לִי שׁוּגַג
וּמְבִיא קָרְבֵן עֵי"ש - וְנִשְׁמַע מְדַבְּרֵיהֶם דֵּהִיא דְּבַעֲזֵי לְהִיּוֹת שׁוּגַג לֹא צָרִיף דְּנוֹקָא שְׁיַחֲשׁוּב
שֶׁהוּא מְוַתֵּר לְגַמְרֵי רַק אֶפְּיֵלוּ יוֹדַע דִּישׁ אִיסוּר בְּדַבְּרָה רַק דְּלֹא יִדַע אִיסוּרוֹ וְעוֹנְשׁוֹ הָאֵמַת
ג"כּ חֲשׁוֹב שׁוּגַג דֵּהָא לֹאבִי פַתְבוּ זֹאת דֵּהוּא סוֹבֵר דְּאִין חֲלוּק בֵּין שׁוּגַג דְּשְׁבוּעַת בִּיטוּי
לְשׁוּגַג דְּכָל הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְעִינִין שָׁם בְּסוּגֵיָא דְּשְׁבַת וְשְׁבוּעוֹת - וּמִמִּילָא
דַּעפ"י הָאֵמֹר שְׁפִיר מְתוֹרְזֵן קו' הַתּוֹס' הַנ"ל דִּי"ל דְּמִיָּרִי דְּשְׁפִיר יִדַע דֵּהוּא הַקְדָּשׁ וְהַקְדָּשׁ
אִיסוּר בְּהַנְּאָה וְרַק דְּלֹא יִדַע שֶׁהוּא בְּלֹאוּ וְסֹבֵר דֵּהוּא בֵּאִי עֵשָׂה כְּמוֹ שְׁלָמִים דל"ה רַק
בְּאִיסוּר גְּרִידָא מִהַתּוֹרָה כְּמִבְּנוֹר בְּתוּס' גְּדָרִים ד' יו"ד וְעוֹד בְּתוּס' מַעֲלָה עֵי"ש וְחֲשׁוֹב
הוּא דְּכְמוֹ כֵּן הוּא בְּעוֹלָה וְא"כּ שְׁפִיר קְאָמַר שׁוּפֶר שֶׁל עוֹלָה לֹא יִתְקַע כִּינּוּן דַּעכ"פ יִדַע
דִּישׁ בּוֹ אִיסוּר וְאַפ"ה אֵם תְּקַע מְעַל כִּינּוּן דְּלֹא יִדַע מֵאִיסוּרוֹ הָאֵמַת חֲשׁוֹב שׁוּגַג וְשְׁפִיר
מְעַל וּמְתוֹרְזֵן הֵיטֵב קו' הַתּוֹס' - וְהַפִּל מוֹקְמִי בְּחֻדָא יַחֲתָא וְלֹא צָרִיף לְאֹקְמִי לְצַדְדִּים
וְדו"ק - וְעִפִּי"ז מְצֵאתִי יְדֵי לְתַרְזֵן גַּב"כּ קוֹשְׁיֵית הַטַּעַם"מ בַּה' לוֹלֵב שֶׁהָק' קו' גְּדוֹלָה

והניקה בצ"ע - על הא דמבואר שם בסוגיא דמעל ע"י התקיעה שתקע וק' לפי"מ דמבואר
בסופה מ"ב דבמצא עולת העוף בין האגפיים וסבר דחטאת הוא ואיפא באכילתו מצנה
ואכלו ואח"כ נתנדע לו שהי' עולה לא מעל פינון דהי' טעה בדבר מצנה וא"כ גם פאן
למה מעל פינון דהוי נמי טעה בדבר מצנה ועיי"ש שהניקה בצ"ע - ולדידנא א"ש בס"ד
פינון דמיירי שידע עכ"פ שהוא אסור אף דלא ידע מגודל האיסור באיכות שהוא בלאו
מ"מ ידע משום אי' הקדש דאיפא עלה שוב ל"ה בכלל טעה דהוי לי' למידק טפי ולא דמי
לשאר טעה דלא ידע כלל מאיסור אגב בהילות המצנה משא"כ הקא דשפיר ידע עכ"פ
מאי' ל"ה בכלל טעה ע"כ שפיר חייב ולק"מ ודו"ק עכ"ד בקונטרסי הג"ל שנסאר
בזכרוני - עכ"פ העליתי דבר חדש דמשפחת להיות שוגג לאיסור מעילה אף אם זכר
את הקדש והיינו דלא ידע אותו בלאו ורק סבר דהוא בעשה וכן"ל - א"כ לפי"ז שפיר
מתורץ קו' הג"ל די"ל דגם מתני' דכריתות הג"ל מיירי באופן זה דידע מאיסור הקדש
ורק דלא ידע שהוא בלאו וא"כ לגבי טומאת קדש שצריף רק לזפור שהוא קדש סגי
במה שידע שהוא קדש ולגבי מעילה שצריף להיות שוגג שפיר הוא שוגג פינון דלא ידע
מלאו וא"ש ודו"ק צג) עוד י"ל בישוב קו' הג"ל עפי"מ שמצאתי במל"מ ריש פ"ב
דשגגות שהעלה מילתא חדתא וכתב אף דפליגי בפרק פלל גדול איף הוא נקרא שוגג
מ"מ אם הוא שוגג בשיעור לכ"ע הוי שוגג אפילו לר"ל דמתמיר בכולן ולדידנא צריף
שישוגג בלאו וכתב מ"מ היכא דהוא שוגג בשיעור היינו דסובר דכזית גדול הוא חייב
וכזית בינינו הוא פחות מפשיעור שפיר מהני גם לר"ל דכיון דהוא סובר דהוא ח"ש
ובח"ש ליפא רק איסור גרידא א"כ שפיר הוא שוגג בלאו וכתב וע"כ מהני לכ"ע עיי"ש
- א"כ לפי"ז י"ל דמיירי משנתנו דהי' שוגג בשיעור של מעילה אבל שפיר ידע דהוא
קדש ע"כ שפיר הוא חייב משום טומאת קדש פינון דהי' זכר את הקדש ואעפ"כ הי' שוגג
לגבי מעילה פינון דלא ידע שיעורו וא"ש מאד ודו"ק - אולם אני מצאתי בירושלמי
דתרומות פ"ו שלא פדברי רבינו המל"מ ובהדא מפנרש שם דשוגג בשיעור ל"ה שוגג
דקאמר שם פורש אני מכזית ואינו פורש מחצי זית עשה פאוכל חצי זית פשוגג וחצי
זית במזיד ופטור מקרבן דל"ה שוב מידיעתו לכ"ע עיי"ש וכעת אינו לפני ודברי
הירושלמי הללו היו בהעלם עין מרבינו הג"ל ופלא דכל רז לא אנסי לי' וקאן לא שפנתו
עינו וכבר כתבתי בגליון הרמב"ם שלי על המל"מ הג"ל וצינינתי על הירושלמי הג"ל
וצ"ע עליו ודו"ק - והנה אחר כתבי כ"ז ראיתי ספר שו"ת לבושי מרדכי להגאון מופ"ה
מו"ה מרדכי ליב שליט"א אבדק"ק מחד במהד"ת חא"ח סי' קל"ד שדידי הרב הה"ג
מו"ה משה סופר שליט"א מו"ץ דק"ק ערלוי יע"א הציע קו' זו משמי אל הגאון הג"ל
והשיב ע"ז כמה תירוצים וחד מנהון דטעה בשיעור ועפי"ד הש"ס דכריתות כ"ג ולא
הזכיר מדברי מל"מ הג"ל - אבל כבר הבאתי בשמא דירושלמי בתרומות דשוגג בשיעור
ל"ה שוגג - ומה שהביא שם הגאון שליט"א את דברי הצ"ח שכתב דהמעילה בא משעת
לעיסא עיין בסמן דלעיל מה שהעירותי עליו שוב עיינתי בדברי הגאון מו"ה בונם ז"ל
בתוס' רעק"א במתני' דכריתות שרמו עליו הגאון הג"ל שם בתשובה ראיתי שגם הוא
הרגיש בכעין זה עיי"ש ודו"ק) - ה"ק ישפר שלמה טייכטהאל.

סימן ס"ב. שוכ"ט אל פבוד אהובי, הרב המופלג בתורה החו"ש כש"ת מו"ה חיים אורי
פר"מ נ"י שו"ב מומקא דעירנו פק"ק בנסערמין יצ"ו.

אחדש"ה הנני להשיבו בעזה"י על מה שהקשה כ"מ נ"י על מֶרְן המג"א בסי' רנ"ב סק"ג שכ' דאם המנעל פְּבֵר הי' מְתוּקָן מְעַרְב שְׁבֵת רק שְׁתִּיקָנו וְהִחְלִיקוּ בְּשֵׁבֶת שְׂרִי דְהָא הי' יָכוֹל לְלֻבְשׁוֹ בְּלֹא"ה וְהִבִּיא רֵאִי מִסִּי' רנ"ג גְּבִי הַחֲזָרָה דְאִם הִחְזִירוּ גוֹי מוֹתֵר אַף בְּמִצְטַמֵּק וְיָפֶה לוֹ כִּינּוֹן שְׁפָבֵר הי' רֵאוּנִי' לוֹ לְאַכְוֹל מִתְחַלָּה וְלֹא מִתְהַנִּי מִמְעַשְׂיוּ וְכִמוּ כֵן הִכָּא כִּינּוֹן שְׁפָבֵר הי' רֵאוּנִי' לְלֻבְשׁוֹ אַף בְּלִי הִחְלִיקָה לֹא חָשׁוּב מְעַשֶׂה שְׁבֵת בְּזֶה שְׁתִּיקָנו גוֹי בְּיוֹתֵר עכ"ד המג"א - וע"ז הִתְפַּלֵּא כְּבוֹדוֹ מִדְּבָרֵי תוֹסְפוֹת יְשָׁנִים בְּשֵׁבֶת י"ח שְׁפָתָבו דְאִם הִבִּיא הַגּוֹי הַפְּלִים שְׁפִיבְס בְּשֵׁבֶת אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְלֻבְשׁוֹ כְּמוֹ בְּנֵר שֶׁהִדְלִיק לְיִשְׂרָאֵל עֵי"ש - וְהִקְשָׁה כ"מ נ"י הָא הַפְּלִים הִלְלוּ הֵיוּ רֵאוּנִים לְלֻבְשׁוֹ אַף בְּלִי הַפְּבִיסָה א"כ שׁוּב לֹא חָשִׁיב הַנָּאָה וְאִמְאֵי אֲסוּר לוֹ לְלֻבְשׁוֹ בְּשֵׁבֶת כְּמוֹ בְּמִנְעֵל שֶׁהִתִּיר הַמַּג"א מֵה"ט לְלֻבְשׁוֹ בְּשֵׁבֶת עִכְתוּ"ד קוֹשְׁיָתוֹ - הִנֵּה תִּיקָרַף בְּתַחֲלַת עֵיוֹנֵי עֲלָה בְּמִחְשָׁבָה לִפְנֵי לֹא כְּמוֹ שְׁדִיקָה מֵעכ"ת נ"י שְׁעָנִין כְּבִיסָה דְמִי לְהָא דַּמַּג"א גְּבִי מְנַעַל וְלִכְבִּי לֹא כֵן יִדְמָה דְדְבָרֵי הַמַּג"א אֲמוּרִים בְּמִנְעֵל שְׁנַגְמֵר מֵע"ש מִפְּל וְכָל וְרֵאוּנִי לְלִבִּישָׁה בְּלִי בּוֹז וְקִלוֹן וְלִצְאָת בּוֹ לְשׁוּק וְרַק הִחְלִיקָה בּוֹ הוּא לְתוֹסְפוֹת הַיְדוּר עֵינֵן שֶׁם בְּפֶרֶם"ג וְכֵן הִיא הֶרְאָה שֶׁהִבִּיא הַמַּג"א מְדִינֵי הַחֲזָרָה שֶׁהִמְאָכַל רֵאוּנִי לְאַכְוֹל וְלִהְעֵלוֹת עַל שְׁלַחַן מְלָכִים וְרַק הִצְמִיקָה בּוֹ הִיא תוֹסְפוֹת טַעַם ע"כ הַתוֹסְפוֹת שָׁבוּ לֹא חָשׁוּב הַנָּאָה כִּינּוֹן שֶׁהִי רֵאוּנִי בְּלֹא"ה אֲכָל מֵאֵן לִימָא לֵן שֶׁהַפְּבִיסָה בְּכַגְדִּים מְטוֹנָפִים חָשׁוּב רַק תוֹס' הַנָּאָה ר"ל תוֹסְפוֹת תִּיקוֹן וְלֹא עֵיקֵר תִּיקוֹן וְהַדְּבָר פְּשִׁיטָא לִי דְלֹא כֵן הִיא וְרַק עֵיקֵר גְּדוֹל הוּא וְלֹא תוֹסְפוֹת בְּעֵלְמָא צד) עַד שְׁאִין שְׁיִיף לומר בּוֹ שֶׁהִי רֵאוּנִי בְּלֹא הַפְּבִיסָה עֵינֵן פְּסָחִים סו"פ ע"פ שְׁחָשְׁבוּ בֵּין הַשְּׁלִישָׁה שְׁחִייהֵן אֵינֵן חֵינֵן מִי שְׁאִין לוֹ אֵלָא חֲלוּק אֶחָד וְכֵן בְּמוֹ"ק דָּף י"ד וּבש"ע ס' תַּק"ל דְּמִי שְׁאִין לוֹ אֵלָא חֲלוּק א' מוֹתֵר לְכוֹבְסוֹ בְּחוּה"מ וְכֵן עֵינֵן בְּגִדִים דָּף פ"א מִימְרָא דְשְׁמוּאֵל עֶרְבוּבִיתָא דְמֵאנֵי מִתִּיא לִידֵי שְׁעִמוּמִיתָא וְעֵי"ש בְּר"ן שְׁפָתָב כְּשִׁישׁ בְּכַגְדֵי עֶרְבוּבִיתָא שֶׁל זֶוְהֵמָא שְׁאִינוּ מְכַבְּסֵן תְּמִיד וְלוֹבְשֵׁן פְּשָׁהֵם מְזוּהָמִין מְבִיאֵו לִידֵי שְׁעִמוּם וְתַמְהוֹן לֵב עכ"ל - מכ"ז חֲזִינֵן עַד כְּמָה הוּא עֵיקֵר גְּדוֹל בֵּין הַחֲיִים לִילָף בְּכַגְדִּים נְקִיִּים וּמְכוֹבְסִים א"כ פְּשִׁיטָא דְלֹא שְׁיִיף לומר בּוֹ דֵּהִי רֵאוּנִי לְלִבִּישָׁה אַף בְּלִי הַפְּבִיסָה וְלֹא יַחֲשֵׁב הַפְּבִיסָה לְהַנָּאָה וְזֶה פְּשׁוּט וּבְרוּר בְּעֵינֵי כְּבִיעוּתָא בְּכִיתָחָא - וְנִרְאָה לִי דְכּוֹנְמֵי דַעַת הַגָּאוֹן בְּנִתִּיב חֲיִים שֶׁם עַל הַמַּג"א הַנְּ"ל דְּבַכְבִּיסָה לֹא שְׁיִיף סְבָרַת הַמַּג"א הַנְּ"ל שְׁפָתָב שֶׁם הַנֶּת"ח בְּזוּה"ל וְהִיא פְּלִי פְּשָׁתָן שְׁנַתָּן הַנְּכָרֵי תַחַת הַמְּכַבֵּשׁ בְּשֵׁבֶת שְׂרִי דְהָא יָכוֹל לְלֻבְשׁוֹ בְּלֹא זֶה עכ"ל וְלָמָּה נִקְטַ דְּוָקָא חִידוּשׁוֹ בְּכַבִּישָׁה וְלֹא בְּכַבִּיסָה דְהוּא פּוֹלֵל טְפִי אַף שְׂאָר בְּגָדִים וּכְבִישָׁה ל"ה רַק בְּכִלֵי פְּשָׁתָן אֵלָא וְדֵאֵי מְשׁוּם דְּכַבִּיסָה דְהוּא עֵיקֵר גְּדוֹל בְּנִקְיוֹת לֹא שְׁיִיף סְבָרָא הַנְּ"ל וְרַק בְּכַבִּישָׁה דְהוּא בְּאֶמֶת רַק מְשׁוּם תוֹסְפוֹת הַדוּר ע"כ דְּמִי לְהָא דְמִנְעֵל כֵּן נִרְ"ל בְּכּוֹנֵת דְּבָרֵיו וְהִיא אֶמֶת וּבְרוּר לִפְע"ד וְא"כ לִפִּי"ז לִק"מ קוֹשְׁיָתוֹ וְדו"ק - (ב) הָא חֲדָא וְעוֹד קְאָמִינָא אֶפִּילוּ יְהִיבָנָא לִי סְבָרָתוֹ דְּגַם בְּכַבִּיסָה הִי שְׁיִיף סְבָרַת דֵּהִי רֵאוּנִי בְּנֹאו"ה (מֵה שְׁאִינוּ כֵּן אֵלִיבָא דְאֶמֶת מִטַעַם שְׁבִינְאֶרְתִּי לְעִיל) אֶפ"ה נִרְאָה לִי דְלֹא בְּכָל מְקִים שְׂרִינֵן מִפְּחַ סְבָרָא הַנְּ"ל וְלֹא בְּכָל מְקִים אוֹמְרִים דְלֹא חָשׁוּב הַנָּאָה מִפְּחַ דֵּהִי יָכוֹל לְהִנּוֹת מִמֶּנּוּ אַף בְּלֹא זֶה דַע"כ לֹא פָתַב הַמַּג"א דְהִיכָּ דֵּהִיא רֵאוּנִי בְּלֹא זֶה ל"ה הַתוֹסְפוֹת תִּיקוֹן הַנָּאָה רַק שֶׁם גְּבִי מְנַעְלִים דְּגוֹי הִחְלִיקוּ מְעַצְמוּ בְּלִי צִוּוֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַרִּינוּ דְלִישְׂרָאֵל לֹא הִי צָרִיף רַק מְנַעַל הֶרְאֵי לְלִבִּישָׁה וְמֵה שְׁעַשֶׂה הַגּוֹי תוֹסְפוֹת תִּיקוֹן בּוֹ אֲמַדִּינוּ דַעַתוֹ דְלֹא נִיחָא לִי בְּתִיקוֹן זֶה כִּינּוֹן דִּישׁ בּוֹ אֲסוּר שְׁבֵת וְדְמִי לְמֵאֵי דְאֲמַרִּינוּ בְּעֵלְמָא אֲיִסוּרָא

לא ניקח לי דליקנא וְהוּוּ לַגְּבִי תִיקוּן זֶה כְּדָבָר שְׁאִינוּ מִתְפֹּנֵן וְאִם כִּי הוּא פִס"ר עֵינֵן מַג"א סִימֵן רַנ"ג ס"ק מ"א דפ"ר גְּבִי עֶכּו"ם שְׁרֵי עֵינ"ש - וְכֵן גְּבִי חֲזָרָה בְּפִירוּשׁ פֶּתַב הַפֶּרֶמ"ג בְּשֵׁם לְבוּשׁ דְּהָא דְּאִם הִתְזַיְרָה הַעֲכּו"ם מִיֵּתֵר מִיֵּרֵי דְעֶכּו"ם עֲשֵׂה כֵן מְדַעַת עֲצָמוּ עֵינ"ש ע"כ מוֹתֵר מִכַּח סְבָרָא דְכִינֵן דְּהִי רְאוּי בְּלֹאו"ה נ"ח הַנְּאָה וְכִמוּ שְׁהַסְבֵּרְתִי הַדְּבָרִים דְּהוּי לַגְּבִי הַנְּאָה זֶה כְּדָבָר שֶׁאִ"מ וְכ"ז בְּאִם הַעֲכּו"ם עוֹשֶׂה מְעַצְמוּ מִשֶּׁאִ"כ אִם הוּא מְצֻנָה לְעֶכּו"ם שְׁיַעֲשֶׂה תוֹסְפוֹת הַיְדוּר זֶה מֵה בְּכָף דְּהִי רְאוּי לְלַבּוֹשׁ אַף בְּלִי תוֹסְפוֹת מְעֲשֶׂה זֶה מ"מ פִּינֵן דְּהוּא רוּצָה בְּכָף וּמְחַשְׁבוּ לְהַנְּאָה מֵהכ"ת יְהִי חָשׁוּב כְּלֹא מִתְהַנֶּה הָא חֲזִינֵן דְּרוּצָה לְהַנּוֹת בּוּ דְּהָא מְצֻנְהוּ עַל כֶּף וּמֵה בִּינָה לְבִין הַנְּאָת עֵיקָר מְלֹאכ' פִּינֵן דְּהוּא רוּצ' בְּתוֹסְפוֹת הַנְּאָה זֶה וּמְחַשְׁבוּ לְהַנְּאָה שְׁפִיר חָשִׁיב הַנְּאָה וּמְלֹאכָה וְאִסִּיר לְיִהְיֹת מִמֶּנָּה כְּמוּ בְּשָׂר מְלֹאכּוֹת שְׁבַת דְּאִיתְעֵבִיד בְּאִיסוּר אֲמוּרָה דְּנִכְרִי - וְא"כ מִמִּילָא שְׁם בְּתוֹס' דְּהִישְׁרָאֵל נִתְּן לְנִכְרִי לְכַבּוּס הַבְּגָדִים חֲזִינֵן דְּחַשְׁבוּ לְהַנְּאָה וּמִיֵּרֵי בְּסִתָּם כְּלֹא קְצִיצָה וְכֵלֹא קְבָלְנוֹת דֹּאל"כ בְּלֹאו"ה מוֹתֵר וְא"כ פְּשִׁיטָא דְּאִסוּר וְלִק"מ עַל הַמַּג"א מִתּוֹס' יִשְׁנִים לְדֵהמַג"א מִיֵּרֵי כְּלֹא צִינָה לוֹ ע"כ מוֹתֵר מִכַּח סְבָרָא הַנְּ"ל וְתוֹס' מִיֵּרֵי בְּצִינָה לוֹ לְעֲשׂוֹת וְאִז לֹא מוֹעִיל סְבָרָה הַנְּ"ל שְׁלֹא לְחַשְׁבוּ לְהַנְּאָה פִּינֵן דְּהוּא שְׁפִיר מְחַשְׁבוּ לְהַנְּאָה וּמֵה גַם בְּמְלֹאכֶת שְׁבַת דְּבְמְלֹאכֶת מְחַשְׁבַת תְּלָה רַחֲמֵנָא וְזֶה סְבָרָא אֲמִיתִית לְפַע"ד - וְיִצָּא מִזֶּה לְנוּ דְּלִינָא דְּהִיפָּה דִּישְׁרָאֵל מְצֻנָה לְנִכְרִי שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ אִיזָה מְלֹאכָה שְׁהוּא רַק לְתוֹסְפוֹת תִּיקוּן ג"כ אִסוּר וְלֹא מְהַי לִן מִיֵּדִי מֵה שְׁהִי רְאוּי לְיִהְיֹת מִמֶּנּוּ אַף כְּלֹא זֶה הַתִּיקוּן פִּינֵן דְּהוּא מְצֻנְהוּ עַל כֶּף ע"כ דְּמְחַשְׁבוּ לְמְלֹאכָה ע"כ אִסוּר לְיִהְיֹת מִמֶּנּוּ כְּמוּ שְׂאָר מְלֹאכָה דְּעֲשֶׂה הַגּוֹי בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל דְּאִסוּר לְיִשְׂרָאֵל - וּמִמִּילָא עֲפִי"ז מוֹכְרָח לוֹמֵר הָא דְּהִתִּיר בְּנִתִּיב חֵיִים הַנְּ"ל בְּכִלֵי פֶשֶׁטֶן שְׁנִתְּן הַנְּכִרִי תַחַת הַמַּכְבֵּשׁ בְּשִׁבַת דְּשְׁרֵי מִשׁוּם דְּהִי רְאוּי לְלִבִּישׁ' כְּלֹא זֶה, זֶה דוֹקָא בְּעֲשֶׂה הַגּוֹי בְּעֲצָמוּ אֲבָל אִם מְצֻנְהוּ עַל כֶּף בְּאַמַּת גַּם זֶה אִסוּר וְדו"ק כִּי הוּא הִלְכֵתָא רַבְתָּא לְשִׁבְתָּא, כֵּן נִרְאָה לְפַע"ד - (ג) וְרִאִיתִי לְמִי שְׁגָדוּל בְּחֻכְמָה בְּסִפְרֵי תְשׁוּרַת שִׁי ח"ב סִימֵן קנ"ב שְׁכַתֵּב לְהִיפָּה דְּבְרִינוּ וְדַעְתּוּ שְׁם דְּכָל דְּבָר שְׁהוּא רְאוּי בְּנָאוּ עֲשִׂיתִי הַעֲכּו"ם אִם כִּי ע"י מְעֲשֶׂה הַעֲכּו"ם נִיתְּוֹסֵף הַנְּאָה מ"מ פִּינֵן דַּע"י מֵה שְׁהִי רְאוּי כְּלֹא זֶה לֹא חָשׁוּב הַנְּאָה מִמִּילָא אִין נפ"מ בִּין אִם הִי נַעֲשֶׂה ע"י צִיּוּי יִשְׂרָאֵל אוֹ מְדַעַת עֲצָמוּ וְלַעוֹלָם מִיֵּתֵר עֵי"ש שְׁכַתֵּב דְּמֵה שְׁהִתִּיר הַמַּג"א בְּמַעֲלִים שְׁהַחֲלִיקוּ הַגּוֹי בְּשִׁבַת מִיֵּרֵי ג"כ בְּשִׁמָּה יִשְׂרָאֵל לְהַחֲלִיקֵם וּלְתַקְנֵם בְּשִׁבַת אִפ"ה מוֹתֵר מֵה"ט גּוֹפָא פִּינֵן דְּרְאוּי כְּלֹא זֶה לֹא חָשׁוּב הַנְּאָה כְּלָל וְכֵן הִתִּיר שְׁם מֵה"ט בְּשִׁנְתָּן יִשְׂרָאֵל מְנַעֲלִים לְגוֹי לְהַשְׁחִירֵם אִם דְּאִסוּר לְצוּוֹת לוֹ לְעֲשׂוֹת כֵּן וְאִפְּי' אִם עוֹשֶׂה הַגּוֹי מְעַצְמִי צָרִיף לְמַחּוֹת בְּיָדוֹ אַעֲפִי"כ בְּשִׁעֲבֵר וְנִתְּן בְּדִיעֲבַד מוֹתֵרִין לְנַעֲלָם וְסַמָּה עֲצָמוּ עַל דְּבָרֵי הַמַּג"א הַנְּ"ל וְכִפִּי פִּירוּשׁוֹ אֵת דְּבָרֵי הַמַּג"א דְּמִיֵּרֵי אֲפִילוּ בְּאִם צֻנָּה לוֹ לְהַחֲלִיקֵם בְּשִׁבַת שְׁרֵי מֵה"ט הַנְּ"ל דְּלֹא חָשִׁיב הַנְּאָה פִּינֵן דְּרְאוּי כְּלֹא זֶה וְסִיִּים הִתִּירוּ בּוּזֵה"ל וְע"כ בְּלֹאו"ה הִכִּי הוּא דְּהָא מֵה דְּאִסְרִינוּ לְפַעֲמִים בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ מִשׁוּם דְּלֹא יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל וְכֵאֵן דְּלֹא חָשׁוּב הַנְּאָה כ"כ פִּינֵן דְּבְלֹאו"ה הִי רְאוּי לְיִהְיֹת בּוּ מִמִּילָא לֹא שֵׁנ"א בִּין נַעֲשֶׂה ע"י צִיּוּת יִשְׂרָאֵל אוֹ לֹא עַכ"ד הַגָּאוֹן ז"ל - וְאַחֲרֵי הַמְּחִילָה מִכְּבוֹד הַדָּר גְּאוֹנוֹ אִינִי מִבִּין דְּבָרֵי וְאִינִי יוֹרֵד לְסוּף דַּעְתּוֹ כְּלָל פִּינֵן דְּהוּא בְּעֲצָמוּ כְּתִב דְּאִסוּר לְצִיּוֹת לְגוֹי לְהַשְׁחִיר הַמְּנַעֲלִי בְּשִׁבַת וְגַם עוֹד מְחִיב לְמַחּוֹת ב' אִיף כְּתִב אַעֲפִי"כ דְּאִם הַשְׁחִיר מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ דְּכִינֵן דְּמִיֵּתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ בּוֹדָאֵי לֹא יִמְחָה וְאִדְרָבָא עוֹד יֵשׁ לְחִישׁ שְׁיַצְנָה לְכַתְּחֵלָה לְהַשְׁחִיר וּבְהִדְיָא

מוכח בר רמב"ם פ"ו דשבת ה"ח דהא בהא תליא דהיכא דאסור לומר לגוי לעשות לו איזה מלאכה בשבת אם עשה הנכרי בשבילו אפילו מדעת עצמו אסור ליהנות ממנו בכדי שיעשו כדי שלא ישתפר במלאכתו דאם יתנה ממנו יש לחוש שיצוה לו לכתחלה אבל אם אסרינו לו בכדי שיעשו אז אין לחיש לזה פיון דבלאו"ה אין לו הנאה ממנו פלום - ונ"ל הרמב"ם שם ולא אסרו בנ"מ שימתין בכדי שיעשו אלא מפני דבר זה שא"ת יהי מותר מיד שמה יאמר בעפ"ם לעשות לו וימצא הדבר מוכן מיד וכינון דאסרו עד שימתין בכדי שיעשו לא יאמר לעפ"ם לעשות לו ושהרי אינו משתפר פלים מפני שהוא מתעפב לערב בכדי שיעשו דבר זה שנעשה בשבת עכ"ל וכן איתא ברמ"א בריש סימן רע"ו עפ"ם שיעשה בבית ישראל מדעתו אין הישראל צריך לצאת ועיין שם במג"א דצריך למחות בו וגם דאסור להשתמש לאורו עיין שם - הרי בפירוש דהיכא דצריך למחות אסור להשתמש בו בדיעבד - וכן פתבו תוס' ורשב"א בשבת קכ"ב דה"ט דאסרינו מלאכת גוי שעשה בשביל ישראל אעפ"י דקיי"ל כר"מ דהמבשל בשבת בשוגג יאכל משום דשם מידע ידוע דאסור לעשות לכתחלה אבל במלאכת הנעשית ע"י גוי אי שרית לי' בדיעבד אתי למימר לי' דמלאכות הנעשית ע"י גוי קילי ואע"ג דאי אמר לי' נמי ליפא איסורא דאו' לאו גזר' לגזר' היא דכנולה חזא גזר' היא עכ"ד - וכן פתב הר"ן שם דה"ט דמחרינו טפי במלאכת נכרי ממלאכת ישראל דבמלאכת ישראל בשוגג ליפא למיגזראטו מזיד אבל במלאכת נכרי איפא למיגזר שמה ירגילנו בכך והיינו טעמא דבמלאכת נכרי שנעשית בשביל ישראל אפילו לערב אסור בכדי שיעשו ואילו במבשל בשבת למאן דשרי האי תבשיל שרי למו"ש לאלתר ואין צריך להמתין בכדי שיעשו עכ"ל - והשתא אחר כל אלה הדברים איזה היתר יש למי שנתן מנעלים לגוי להשחיר בדיעבד פיון דמחויב למחות בו לכתחלה וכינון דמחויב למחות ולא מיחא אסור אף בדיעבד ונדקא אם מיחא בו והגוי אעפ"י כ עשה מותר במבואר במג"א סוף סימן רע"ו סק"ג אבל היכא דלא מיחא וכש"כ היכא דמצוהו על כך בודאי אין סבר' להתיר דאיפא לכל החששות הנ"ל דירגילנו בכך לעשות לו מלאכה זו או שאר מלאכות בשבת - והשתא דהוא בעצמו פסק דיש למחות ביד הגוי שרוצה להשחיר המנעלים בשבת איך התיר בדיעבד מפח סברא דהי' ראוי ללבנש אף בלא זה כי היכא דאין מועיל סברא זו שלא יצטרף למחות בו כ"כ אין מועיל להתיר לו בדיעבד דהא תליא דהיכא דמחויב למחות אסור בלא מיחוי וכש"כ היכא דעשה עפ"י ציואתו וז"פ וברור בעיני - ומה שטב"ה ראי' ממה שהתיר המג"א ללבנש המנעלים שהחליקו הגוי בשבת מפח הסברא דהי' ראוי ללבנש בלא זה - וכן מהחזיר הגוי בשבת בסי' רנ"ג אף במצטמק ויפה לו משום דכבר הי' ראוי בלא זה ל"ח הנאה כ"כ וכ"כ הקא בהשחרת המנעלים ע"י גוי בשבת - י"ל דאינו ראי' משם משום דשם באמת דעת המג"א דאינו מחויב למחות בגוי שפא לעשות בשבת מה"ט גופא דל"ח הנאה וממילא פיון דאינו מחויב מותר נמי בדיעבד ובהדיא רמז המג"א בסימן רנ"ג סק"ז על סימן רע"ו גבי אם יש גר בבית ישראל ובא עפ"ם להדליק גר אחר מותר להשתמש לאורה בעוד גר ראשון דולק מה"ט גופא דלא חשוב הנאה כ"כ פיון דבלאו"ה הי' יכול להשתמש בגר ראשון ושם באמת אין צריך למחות בו פמו דמשמע מהגהת רמ"א שם שכתב ומותר למחות בעפ"ם שפא להדליק גר (ועיין שם במג"א ובלבש"ר למה פתב לשון מותר דהא מחויב למחות) הרי הרמ"א

פְּתַב דִּין מִיחֻי דְּנֻקָּא בְּאַנְפֵּן שְׁלֵא הִי לְיִשְׂרָאֵל אֶלְא גַר זֶה שֶׁהִדְלִיק הָעֶפְרוֹם בְּלִבְד אֶבֶל
בְּבָבָא הֶרְאִישׁוּנָה דְּכַתְבַּב הַמְּחַבֵּר דִּהִי לְיִשְׂרָאֵל גַּר תַּחֲלָה וּבָא הָעֶפְרוֹם וְהִדְלִיק עוֹד גַּר דְּלֵא
חֲשׂוּב הַנְּאִי פִּינֵן דְּכָבֵר יֵשׁ לוֹ גַּר בְּפ"ע בְּאַמַּת אֵין צָרִיף לְמַחֲוֹת בּוֹ וְכִינֵן דְּאִין צָרִיף
לְמַחֲוֹת בְּאַמַּת מֵה"ט שְׁרִי לְיִהְיֹנּוּת מְמַנּוּ וּכְמוֹ כֵּן הִיא אֶצְל חֲזָרָה דְּעֶפְרוֹם וְאַצְל מְנַעְעֵלִים
דְּסִי רנ"ב דְּמִשׁוּם הָאִי סִבְר' דְּלֵא חֲשׂוּב הֵנָּה בְּאַמַּת אֵין צָרִיף לְמַחֲוֹת אֶף בְּרוּאָה שְׁבֵא
הָעֶפְרוֹם לְעִשׂוֹת וְע"כ מוֹתוּ בְּעִשָּׂה מַעְצָמוּ וְהַשְׁלֵשָׁה דִּינִים הִלְלוּ שְׁנוּיִן הֵן דְּבִסִי רנ"ב
רְמַז הַמַּג"א עַל סִי רנ"ג וּבִסִי רנ"ג רְמַז הַמַּג"א עַל סִימֵן רַע"ו וְשֵׁם ע"כ לֹא צָרִיף לְמַחֲוֹת
וּכְמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל מְלִשׁוֹן הַרְמ"א הַנְּ"ל דְּמִשְׁמַע מְלִשׁוֹנוֹ דְּבִבְבָא רִאשׁוֹנָה אֵין צָרִיף
לְמַחֲוֹת - וְכֵאֵן אוֹסִיף עוֹד דְּע"כ מִיִּירִי בְּדַבְרֵי הַמְּחַבֵּר דְּלֵא צָרִיף לְמַחֲוֹת וְלֹא מִיחָא דְּאִי
בְּמִיחָא מֵאִי רְבוּתָא דִּהִי לוֹ גַּר תַּחֲלָה דְּהִיכ' דְּמִיחָא אֶף בְּלֵא הִי לוֹ גַּר מְוֹתֵר כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי
הַמַּג"א וְשֵׁם בְּשֵׁם הַב"ח וְע"כ דְּשֵׁם בְּנִידוֹן הַמְּחַבֵּר לֹא צָרִיף לְמַחֲוֹת וְע"כ מְוֹתֵר בְּעִשָּׂה
הַגּוֹי - וְא"ש פְּסָקָא דְּמַג"א בְּכָל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת הַנְּ"ל מִשְׁא"כ פְּסָקָא דְּתַשׁוּבַת תְּשׁוּרַת
שִׁי הוּא תְּמִינָה מְאֹד פִּינֵן דִּהוּא בְּעִצְמוֹ מוֹדָה דְּצָרִיף לְמַחֲוֹת בְּגוֹי הַרוּצָה לְהַשְׁחִיר הַמְּנַעְעֵלִים
בְּשִׁבְתֵי אֵיף הַתִּיר בְּדִיעֵבֵד הִיכָא דְּלֵא מִיחָא וּמַכְש"כ הִיכָא דְּצִנָּה לוֹ בְּפִירוּשׁ לְעִשׂוֹת הָא
בְּהִדְיָא מְבֹנָאָר בְּכָל אוֹתָן הַמְּקוֹמוֹת שֶׁהִבְאִיתִי דְּהִיכ' דְּמַחֲוִיב לְמַחֲוֹת וְלֹא מִיחָא וּמַכְש"כ
הִיכ' דְּצִנָּהוּ לְעִשׂוֹת דְּאָסוּר אֶף בְּדִיעֵבֵד ע"כ לְדַעְתִּי אַחֲרֵי הַמְּחִילָה דְּבָרֵי תְּמוּהִי כִּי אוֹחַז
הַחֶבֶל בְּשִׁפְתֵי רִאשִׁין וְדו"ק - (ד) גַּם יִתֵּר דְּבָרֵי הַגָּאוֹן הַנְּ"ל שֵׁם בְּתַשׁוּבָה אֵינָם מוּבְנִים
לִי בְּמָה שְׁכ' דְּהָא דִּהִתִּיר הַמַּג"א אֶת הַמְּנַעְעֵלִים שֶׁהִחְלִיקוֹן הַנְּכָרִי בְּשִׁבְתֵי מִשׁוּם הַסְּבָרָא
דְּהִי רִאשִׁין אֶף בְּלֵא זֶה מִיִּירִי אֶף בְּאַנְפֵּן שֶׁעֲשָׂה הַנְּכָרִי מִדַּעַת הַיִּשְׂרָאֵל וְהִבִּיא רֵא"ל לְדַעְתּוֹ
פִּינֵן דִּהַמַּג"א רְמַז לְסִי רנ"ג גְּבִי חֲזָרָה וְשֵׁם דַּעַת הַגָּאוֹן בִּש"ע הַתְּנַיָּא דְּאֶף בְּשֶׁהַחֲזִיר ע"י
צִוּוִי יִשְׂרָאֵל שְׁרִי מִמִּילָא דְּאֶף גְּבִי הַמְּנַעְעֵלִים הַדִּין כֵּן דְּשָׁרִי אֶף כְּשֶׁעֲשָׂה מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל
וּבְזָה חִיזֵק פְּסָקוֹ דְּגַם בְּשִׁחִירַת הַמְּנַעְעֵלִים אֶף בְּשֶׁהִל' מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל מְוֹתֵר וְהָאֵרִיף שֵׁם
לְהִבִּיא גַם מְשָׁאָר סְפָרִים דְּהַף חֲזָרָה מִיִּירִי אֶף בְּמִזִּיד ע"י צִוּוִי יִשְׂרָאֵל עַכְתּוּ"ד וְעִי"ש
- הִנֵּה בְּהַף חֲזָרָה דְּסִי רנ"ג אִם מִיִּירִי גַם בְּעִשָּׂה מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם בְּדַבְרֵי הַפְּרַמ"ג
שֶׁהִבְאִיתִי לְעִיל בְּשֵׁם לְבוּשׁ - נִרְאֶה לִי דִּישׁ לְהִבִּיא רֵא"ל לְהִיפָּף דַּעַת הַגָּאוֹנִים שֶׁהִבִּיא בְּס'
תְּשׁוּרַת שִׁי וְיִהְיֵ רֵא"ל לְדַבְרֵי הַפְּרַמ"ג וְהַלְבוּשׁ הַנְּ"ל - דְּהָא הַמַּג"א רְמַז לְסִי רַע"ו
דְּמְבֹנָאָר שֵׁם בְּהִי לוֹ גַּר וּבָא עֶפְרוֹם וְהִדְלִיק גַּר אַחַר דְּמְוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְהִנֵּה מְלִשׁוֹן
הַמְּחַבֵּר שְׁפַתְבְּתִי וּבָא עֶפְרוֹם וְהִדְלִיק מִשְׁמַע שְׁמַדַּעַת עֶצְמוֹ בָּא וְלֹא ע"י צִוּוִי יִשְׂרָאֵל א"כ
מוּכַח דְּאִם הִדְלִיק מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל בְּאַמַּת אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ דֹּא"כ לְמָה לֹא נִקְטַר רְבוּתָא
יּוֹתֵר דְּאֶפְיִלוּ אִם עֲשָׂה מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל מְוֹתֵר לְיִהְיֹנּוּת בּוֹ וְע"כ דְּאִינוּ מְוֹתֵר הָאִי תּוֹס' הַנְּאִי
רַק בְּעִשָּׂה הָעֶפְרוֹם מַעְצָמוּ מִשְׁא"כ אִם צִנָּהוּ ע"ז א"כ בְּהִדְיָא אַחֲשָׁבִי לְהַנְּאִי בְּאַמַּת אָסוּר
לְיִהְיֹנּוּת בּוֹ וְא"כ מִמִּילָא דְּגַם בְּדִין חֲזָרָה הַדִּין כֵּן דְּהָא מְשׁוּנָה הַמַּג"א לְהַדְדִי וּמִמִּילָא דְּגַם
גְּבִי מְנַעְעֵלִים הַדִּין כֵּן - וְעוֹד יּוֹתֵר אֶטְעִים דְּבָרֵי בְּס"ד לְהוֹכִיחַ דְּהַף דִּינָא דְּגַר מִיִּירִי דְּנֻקָּא
בְּשִׁעֲשָׂה מִדַּעַת עֶצְמוֹ וְלֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל וְע"כ מְוֹתֵר לְיִהְיֹנּוּת מְמַנּוּ דְּהָא פְּתַב הַמְּחַבֵּר שֵׁם
דְּלֵאחַר שְׁפַלְתָּה גַּר אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְהוּא מְדַבְרֵי הַטּוֹר שֵׁם וּבְב"י פְּתַב ע"ז דְּהוּא
פְּשׁוּט וְכ"ע מוֹדוּ בְּהַ פִּינֵן דְּהוֹדְלֵק בְּשִׁבְלִי יִשְׂרָאֵל - וְלִכְאוּר' מֵאִי פְּשׁוּטָתָא הִיא הָא בְּרִישׁ
הַסִּי קִי"ל דְּהִיכ' דְּהוֹדְלֵק בְּהִיטֵר הִינֵנוּ שֶׁהִדְלִיק הַנְּכָרִי לְצָרְכּוֹ אוֹ לְצִוְרָה חוֹלָה מְוֹתֵר
לְיִשְׂרָאֵל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְהִינֵנוּ אֶף לֵאחַר צִוְרָה הַנְּכָרִי אוֹ לֵאחַר צִוְרָה הַחוֹלָה אַעפִי"כ מְוֹתֵר

לישראל לבדו להשתמש בו פנין דהודלק בהיתר ועל פגון דא ל"ה גזרת חכמינו ז"ל לאסור - וא"כ ה"א נמי גבי שהי' לו גר והדליק הגוי גר אחר דגם פן מותר לו להשתמש בו ול"ה בכלל גזרת חכז"ל והוי פמו שהודלק בהיתר וא"כ אמאי יהי' אסור להשתמש בו אח"כ מה שנתא מהא דריש סימן הנ"ל דמותר להשתמש בו אף אחר שאזלה ההיתר פנין דמעיקרא לא חלה עלי' האיסור וגם פאן הי' לן לומר פן וא"כ טובא ק' מה פשיטא הוא ואדרבא לכאור' פשיטא להיקף להיתרא וצ"ע - אם לא דנימא דיש לחלק טובא בין האי דגר להא דריש הסימן משום דשם באמת מיקרי הודלק בהיתר דהיתר גמור הוא בלי שום חלות איסור פלל דהא מותר לו לומר לכתחלה להדליק הגר בין לצורך החולה בין לצורך עצמו פמבואר ברמ"א סימן ש"ז סעי' כ"א ועיי"ש במג"א ס"ק כ"ט וכיון דיש היתר לישראל לכתחלה לומר לעפ"ם לעשות זאת באמת אין שום חלות איסור על גר זה ומקרי הודלק בהיתר ולא הי' בכלל גזרת חכז"ל וע"כ לעולם מותר להשתמש בו - משא"כ בגר נוסף שהדליק העפ"ם דבאמת אם עשה עפ"י ציווי ישראל אסור להשתמש בו וא"כ ע"כ דיש עליו חלות איסור ורק היינו טעמא דמותר להשתמש בו בשעשה גוי מדעת עצמו דלא חשוב הנאה פנין דהי' יכול להשתמש בלאו"ה והוי לגבי האי אור שניתוסף פדבר שא"מ וכנ"ל אבל עכ"פ יש עליו חלות איסור פשאר דבר שא"מ דג"כ אסור ואפ"ה מותר וא"כ זה דוקא כ"ז שהוא אינו מתפנין לו היינו כ"ז שגר ראשון דולק משא"כ היכ' שפבר פבה ואז שפיר מתפנין לו ע"כ באמת אסור וא"ש - וכ"ז אם נאמר דאסור פשעשה עפ"י ציווי ישראל אז לא מקרי הודלק בהיתר א בל אם נימא דאף מדעת ישראל מותר א"כ דמי ממש להא דריש הסי' דמקרי הודלק בהיתר ול"ה בכלל גזרה חכז"ל ושרי לעולם וא"כ טוב' קשה למה בגר נוסף דהוי ג"כ הודלק בהיתר וה"ר דמותר אף בפאמר לו לעשות לכתחלה וא"כ קשיא טובא למה יהי' אסור ליהנות ממנו אחר שפכה וקשה טובא מה פשיטא היא לאיסור הלא אדרבא פשיטא איכ' לאידך גיסא להתיר - וע"כ דהיכ' שצנה לו ישראל לעשות פן אסור וע"כ שפיר לא חשוב הודלק בהיתר - ועוד יותר יש להטעים דברי פנין דבאמת מה שאסרינו מלאכת גוי מבואר בראשונים דהוא משום דיש לחוש שיאמר לו לעשות מלאכתו וכ"ז אם פשיאמר לו אסור אז יש לגזור אף פשעשה מדעת עצמו אבל היכ' דאף אם צנה לו מותר א"כ למה יאסרו מלאכת הגוי פמו ה"א פיש לו גר דשרי להשתמש בו חף באם יצנה לנכרי להדליק גר א"כ למה יאסר להשתמש בו אח"כ מה אמרת דניחוש דיאמר לגוי להדליק ומה פכה פנין דאף אם יאמר מותר להשתמש בו ואין לומר דהגזרה הי' שמא יאמר לו להדליק גר בלתי לבדו ז"א דתמיד יש לחוש דיצנה לעשות פמו שפעשה מעשה ההדלקה וכמו שלא חששו בגר שהדליק לצורך חולה או לצורך עצמו דמותר להשתמש בו אח"כ ולא גזרו שמא יאמר לו להדליק בשבילו אף בלי חולה דעל זאת אין לחוש דחולה פבריא או צורך נכרי בצורך ישראל לא מיסלף כ"כ י"ל דלא גזרו היכ' דהדליק גר אצל גר ישראל דנדליק בלתי גר ישראל דזה עם זה לא מיסלף עיין ברשב"א שבת קכ"ב חילוק פנה וא"כ ק' טובא למה יהי' אסור להשתמש בו אח"כ וע"כ דהיכ' שצנה לו ישראל אסור להשתמש בו וא"כ שפיר אסור אחר שפלה גרו של ישראל משום חשש שיצנהו לעשות פן - ואין לומר א"כ אף כ"ז שדולק גרו יהי' אסור מטעם הגזרה שמא יאמר לו ע"ז י"ל דבאמת הוי פגזרה לגזרה וכמו שהבאתי לעיל בפ"ה הרשב"א ורק

דְּכֹלֶה חֲדָא גְזֵרָה וְאִ"כ י"ל הִיכָא דְעֵשָׂה מְדַעַת עֲצָמוּ וְגַם פִּינּוּ דְלֵא יֵשׁ לֹו הִנְאָה כ"כ לֹא
הִתְמִירוּ בּוּ אַבְל בְּשִׁפְלָה גְרוּ אַז יֵשׁ לֹו הִנְאָה טוּבָא שְׁפִיר גְזֵרוּ אֵטוּ שְׁמָא וְאָמַר לֹו בְּפִירוּשׁ
- אַף אִם אֲמַרְתָּ דְאַף בְּעַת שְׁיֵאמַר לֹו מִוְתֵר א"כ לְמָה יֵהִי אָסוּר כְּלָל אַף אַחַר שְׁפָכֵר כְּלָה
וְכַנ"ל - וְע"כ דְהִיכָא דְעֵשָׂה עַפ"י צִיּוּי יִשְׂרָאֵל אָסוּר אַף בְּגַר נֹוסָף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְעַפ"י ז'
א"ש הִפְלֵ בַס"ד וְהִטְעַם דְאָסוּר כְּבָר אֲמַרְתִּי לְמַעְלָה מִשׁוּם דְבִאָמַת יֵשׁ הִנְא' בְּגַר נֹוסָף
דְאִינוּ דוּמָה גַר אַחַד לֵב' גְרוּת וְרַק הִיכָא דְהִי יָכוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּגַר א' לְבַדוּ וְגַם לֹא צְוָה
לְעִשׂוֹת אֲמַרִינּוּ דְלֹא גִיחָא לִי כְּלָל בְּהֵאִי גַר שְׁהַדְלִיק הַעֲפו"ם וְאִינוּ מִחְשִׁיבוּ מִשׁוּם אִי'
שְׁבַת וְכִדְאֲמַרִינּוּ אִיסוּרָא לֹא גִיחָא לִי דְלִקְנִי וְהִי עֲלִי פְדָבֵר שְׁאִין מִתְכַּוֵּן וְאִם דְהִי
פ"ר בְּאֲמוּרָה לְעַפּו"ם קִיל פ"ר וְגַבִּי מְלֵאכַת נְכָרִי קִיל פ"ר וְכ"ז אֲמַרִינּוּ בְּשִׁלָּא צְוָה לֹו
אַבְל הִיכָא דְמַצְוָה לֹו חֲזִינוּ דְאֲחֻשְׁבִּי לְהֵאִי הִנְאָה הַנִּתְנוּסָף וְכִינוּ דְחֻשְׁבוּ לְהִנְא' ע"כ בְּאָמַת
אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְזֵה פְרוּר כְּסָבְרָא בַס"ד - וְעַפ"י דְבָרִים הָאֵלֶּה גְדַחִין נְמִי דְבָר בַּעַל
תְּשׁוּרַת שִׁי ז"ל בְּמָה שְׁכַתֵּב שָׁם בְּתִשׁוּבָה לְחֻזַּק דְבָרֵי דְגַם בְּשִׁצְוָה לְעַפּו"ם הִיא מִוְתֵרַת
שְׁכַתֵּב וְז"ל וְע"כ בְּלֹאו"ה הִכִּי הוּא פִינּוּ דְמָה שְׁאָסְרִינוּ לְפַעְמִים בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ מִשׁוּם דְלֹא
יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל וְכָאֵן דְלֹא חֲשׁוּב הִנְא' כ"כ פִּינּוּ דְבְּלֹאו"ה הִי רָאוּי לְיִשְׂרָאֵל לֹא שְׁנָא בֵּין
נַעֲשֶׂה ע"י צְנוּאָת יִשְׂרָאֵל אוּ לֹא עַכ"ד - וְלַפַּע"ד שְׁנָא וְשְׁנָא פִינּוּ דְבִאָמַת הִי כָאֵן הִנְא'
טוֹב וְרַק אֲמַרִינּוּ פִינּוּ דְהִי יָכוֹל לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּלֹא זֵה לֹא חֲשׁוּב לִי הִנְא' וְכ"ז שְׁכָאֵן מַצְוָהוּ
אַבְל בְּשִׁמְצוּוֹהוּ דְאֲחֻשְׁבִּי וְאִיכְפּוֹן לְהֵאִי הִנְא' ע"כ בְּאָמַת אָסוּר וְזֵה פְרוּר וְאָמַת לְדַעַתִּי -
הַמּוּרֵם מְדַבְּרִינוּ דְמַעֲשֶׂה הַגֵּר דְסִימֵן רַע"ו אִינוּ מִוְתֵר אֵלָא בְּשַׁעֲשֶׂה מְדַעַת עֲצָמוּ וְלֹא
מְדַעַת יִשְׂרָאֵל א"כ מִמִּילָא דְדִין חֲזֵרָה דְסִימֵן רַב"ג דְנוֹקָא בְּאִנְפּוֹן זֵה מִוְתֵר דְהֵא הַמַּג"א
רַמ"ז עַל סִימֵן רַע"ו וְא"כ לַפִּי"ז יֵשׁ רֵאִי טוּבָא לְפַרְמ"ג וְלְבוּשׁ דְדִינָא דְחֲזֵרָה דְנוֹקָא
בְּעֵשָׂה מַעֲצָמוּ וְלֹא עַל יְדֵי צִיּוּי יִשְׂרָאֵל וְדו"ק - (ה) וְדַע דְלְכָאוּר' יֵשׁ לְדִיּוּק לְהִיפּוֹד
דְבָרֵינוּ הַנ"ל שְׁהַעֲלִינוּ דְהֵא דִינָא דְגַר דְסִימֵן רַע"ו מִיַּרְי דְנוֹקָא כְּשַׁעֲשֶׂה שְׁלֹא מְדַעַת
יִשְׂרָאֵל וְהוּא מְדַבְּרִי רַבִּינוּ הַגֵּר"א בְּבִיאוּרוֹ שָׁם בְּסִימֵן רַע"ו שְׁכַתֵּב עַל הֵאִי דִינָא וְז"ל
מְדַמְתִּירִין מְלֵאכַת גּוֹי בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ אֵלְמָא כָּל שְׁאִינוּ נִהְגָּה מֵהֶם אַע"ג דְנַעֲשֶׂה בְּאִיסוּר
מִוְתֵר לְהִגְנוֹת מִמֶּנָּה עַכ"ל - וְכִוְנַתּוּ מְבוֹאֵר דְה"ה כָּאֵן לֹא חֲשׁוּב הִנְאָה פִינּוּ דְהִי יָכִיל
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ אַף בְּלֹא גַר דְעַפּו"ם מִמִּילָא אַף בְּהַדְלִיק בְּאִי שְׁרִי - וְלְכָאוּר' פִּינּוּ דְהוּא לְמַד
זֹאת מְדִין כְּדִי שְׁיַעֲשׂוּ וּבְהַדְלִי מְבוֹאֵר בְּרַמְב"ם בַּפ"ו וְהַמְחַבֵּר בְּסִי' ש"ז וְכֵן הַסְּכִים הַמַּג"א
בְּסוּף סִימֵן שַׁכ"ה דְאַף בְּאָמַר לֹו יִשְׂרָאֵל לְעִשׂוֹת בְּשַׁבַּת מִוְתֵר בְּכַדִּי שְׁיַעֲשׂוּ וְכִינוּ דְהֵאִי
דִינָא מְדִין כ"ש גְלַמַּד מִמִּילָא דְאַף בְּשִׁצְוָה לֹו יִשְׂרָאֵל הַדִּין כֵּן כֵּן הִי גְרָאָה לְכָאוּרָה - אַף
כַּד תַּעֲיִין הֵיטֵב תִּרְאֶה שְׁאִין לֹוּמַר כֵּן דְהִרִי בְּטַעַם דְאַף בָּאִם צְוָה יִשְׂרָאֵל לְגוֹי לְעִשׂוֹת
מְלֵאכָה בְּשַׁבַּת דְשְׁרִי בַכ"ש כְּתֵב הַרְמְב"ם שָׁם בְּפִיּוּ בִזֵּה"ל מְפַנֵּי דְלֹא אָסְרוּ כְּדִי שְׁיַעֲשׂוּ
אֵלָא מְפַנֵּי דְבָר זֵה שְׁאִם הִי מִוְתֵר לֹו מִיַּד יֵאמַר לְעַפּו"ם לְעִשׂוֹת וְיִמְצָא לֹו הַדְּבָר מוּכָן
מִיַּד וְכִינוּ דְאָסְרוּ בַכ"ש לֹא יֵאמַר לְעַכּוּם לְעִשׂוֹת דְהִרִי אִינוּ מְשַׁתְּכֵר כְּלוּם מְפַנֵּי שְׁהוּא
מִתְעַכֵּב לְעַרְב בַּכ"ש דְבָר שְׁנַעֲשֶׂה בְּשַׁבַּת עַכ"ל - הִרִי דְבְּפִירוּשׁ כְּתֵב דְה"ט מִוְתֵר בַּכ"ש
אַף בְּשְׁאָמַר לֹו יִשְׂרָאֵל מִשׁוּם דְלֹא מְשַׁתְּכֵר מִיַּדִּי וְלֹא יֵהִי שׁוּם חֲשִׁשָׁא - גְמַצָּא הִיכָא
דְבִאָמַת מְשַׁתְּכֵר בְּאָמַת וְהִי אָסוּר - א"כ הִכָּא דְבִאָמַת מְשַׁתְּכֵר הַרְבֵּה דְאִינוּ דוּמָה הִנְאָת
אוּר גַר אַחַד לְהִנְאָת גְרוּת הַרְבֵּה אִיכָּא שְׁכָר טוּבָא בְּאָמַת אָסוּר הִיכָא דְאוּמַר לְעַפּו"ם
לְעִשׂוֹת מִשׁוּם חֲשִׁשׁ דִּיגְרָגִילְנוּ בְּכַד וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי א"כ אַף בְּעֵשָׂה מַעֲצָמוּ יֵהִי אָסוּר מֵהֵאִי

חֲשָׁא כְּמוֹ גְבִי מְלֹאכֶת שֶׁבֶת - י"ל דה"ט כְּמוֹ שְׁפִתְבְּתִי לְמַעַלָּה כִּינּוּן דְּאִין צְרִיךְ לוֹ כ"כ
לֹא נִחְשָׁב בְּעֵינָיו וְכִמְאֵן דְּלֹא מְהַי מְנִי דְּמִי וְאִזְ דְּמִי מְמַשׁ לְדִין כְּדִי שְׂעֵשׂוּ שְׂדִימָה הֲגַר"א
ז"ל וְכ"ז הִיכָא דְּלֹא צְוָה לוֹ י"ל דְּלֹא אֲחֻשְׁבִּי וְדְמִי לִכ"ש אֲבָל אִם צְוָה לוֹ א"כ חֲזִינוּ
דְּאֲחֻשְׁבִּי שְׁפִיר מְשַׁתְּפֵר הֲרַב' בְּמֶלֶאכֶ' זֵו וְע"כ חֲמוּר מְדִין כְּדִי שְׂעֵשׂוּ וְאִסּוּר וְזֵה בְּרוּר
בְּעֵינֵי בִּס"ד וְהֵם קִילּוּרִין לְעֵינֵימָם בְּבִיאוּר דִּין גַּר דְּסִי רַע"ו וְדו"ק - (ו) וְכַעַת נִרְאָה לִי
לוֹמֵר עוֹד יוֹתֵר דְּאֵף לְהַנְּףֵי שִׁי דְּסִבְרֵי דְּגַבִּי חֲזָרָה מוֹתֵר אֵף בְּמִקּוּם שְׂעֵשְׂה מְדַעַת יִשְׂרָאֵל
מ"מ אִין מְזַה רֵאִי לְהַדְּ דְּמִנְעֵלִים דְּיִהְיֵי שְׂרִי ג"כ אֵף בְּעֵשְׂה מְדַעַת הַיִּשְׂרָאֵל דְּהֵם לֹא
הִתִּירוּ אֲלֵא דוֹקָא בְּחֲזָר' אֲבָל לֹא בְּשִׂאָר דְּנוֹכְתָא וּמִטְעַם שְׂאוּמֵר בִּס"ד - וְהוּא דְּכֻבֵּר
כְּתַבְתִּי בְּכּוֹנֵת הַמַּג"א שְׁכַתְבִּי גְבִי מְנַעֲלִים דְּכִינּוּן דְּהִי רֵאִי בְּלֹאו"ה לֹא חֲשִׁיב הֵנָּה כ"כ
דְּאִין הַכּוֹנֵה דַע"י דְּרֵאִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ זוּלַת הַתִּיקוֹן לֹא חֲשׁוּב הַתִּיקוֹן שְׂעֵשְׂה בּוּ יוֹתֵר הֵנָּה
גְּמוּר' דְּז"א דְּהָא אָנוּ רוֹאִין דְּנִיחְוֹסָף בּוּ הַנְּאָה טוֹבָא ע"י הַתִּיקוֹן הַחֲדָשׁ שְׂנַעֲשֵׂה בּוּ רַק
דְּאָנוּ אוּמְדִין דַּעַתוֹ דְּלֹא נִיחָא לִי בְּתִיקוֹן זֵה וְלֹא מְחֻשְׁבוּ לְמִידי וְהִי עֲלִיו כְּדָבָר שֵׁא"מ
וְע"כ מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוּ וְעַפ"י ז' הַעֲלִיתִי דְּזֵה דוֹקָא בְּעֵשְׂה הַעֲפו"ם מְדַעַת עֲצָמוּ מִשֵּׁא"כ
כְּשִׂיִּשְׂרָאֵל מְצוּהוּ חֲזִינוּ דְּאֲחֻשְׁבִּי בְּאַמַּת אִסּוּר לְיִהְיֵוּת מְמַנּוּ אֲבָל כ"ז דִּי"ל דְּלֹא אֲחֻשְׁבִּי
לְהַנְּא' זֵו שְׁפִיר מוֹתֵר הַתּוֹסְפוֹת שְׂנִיחְוֹסָף ע"י תִּיקוֹן הַעֲפו"ם - וְעַפ"י ז' נִרְאָה לוֹמֵר דְּעַד
כָּאֵן לֹא מְגַלְהָ לָן הַצִּיּוּי שְׁלוֹ חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל הֵנָּה הַנִּיחְוֹסָף רַק גְבִי מְנַעֲלִים אוּ גְבִי גַר
דְּסִימָן רַע"ו דְּאִם צְוָה לְעַפּו"ם לְהַחֲלִיק וּלְשַׁפְּשֵׁף הַמְנַעֲלִים דְּלוּלֵי שְׂרוּצָה בְּהַנְּא' זֵו לְמָה
צְוָה אוֹתוֹ עַל כֶּף אוּ גְבִי גַר דְּלוּלֵי דְּצְרִיךְ לוֹ עוֹד גַּר לְמָה צְוָה לְהַחֲלִיק לוֹ וְע"כ דְּרוּצָה
בְּכֶף ע"כ בְּאַמַּת חֲשׁוּב הַנְּאָה וְאִסּוּר - אֲבָל גְבִי חֲזָרָה בְּשֶׁבֶת ע"י גוֹי י"ל דְּמוֹתֵר אֵף
בְּשִׂצְנָה לְעַפּו"ם לְהַחֲזִיר מִהַטְעַם כִּינּוּן דְּרֵאִי לְאַכִּיל' בְּלֹא זֵה לֹא חֲשׁוּב הַנְּאָה וְאִי דֵא"כ
לְמָה צְוָה לְהַחֲזִיר י"ל דְּלֹא מְשׁוּם הַצְּמִיקָה יִתְיַרָה כִּינּוּן לְהַחֲזִיר וְרַק שְׂלֵא יִצְטַנּוּ וּלְהַחֲזִיק
חֲנוּמוֹ הוּא מְכוּוֹן וְלֹא לְתוֹסְפוֹת הַנְּאָה שְׂיִהְיֵי לוֹ ע"י שְׂיִצְטַמֵּק יוֹתֵר וְרַק מְצַב הַקּוֹדֵם רוּצָה
לְהַחֲזִיק דְּזֵה לֹא חֲשִׁיב הַנְּאָה דְּהִי רַק כְּהַבְּרַחַת אֵרִי דְּקִי"ל דְּלֹא חֲשׁוּב הַנְּאָה אֲבָל לֹא
חֲשִׁיב כְּלָל הַנְּאָה דְּצְמִיקָה נְמַצָּא דְּלֹא נְהַנָּה כְּלָל מִמַּעֲשֵׂה הַעֲפו"ם ע"כ מוֹתֵר אֵף בְּשִׂעֵשְׂה
הַגּוֹי מְדַעַתוֹ - וְכ"ז גְבִי חֲזָרָה דִּי"ל דְּכּוֹנֵת צְוֹנְאָתוֹ לֹא הִי בְּשִׁבִיל תּוֹסְפוֹת הַנְּאָה רַק מְשׁוּם
לְהַחֲזִיק מְצַב הַקּוֹדֵם ע"כ בְּאַמַּת מוֹתֵר כְּכָל עֲנָן - אֲבָל גְבִי מְנַעֲלִים אוּ גַר דְּשֵׁם לֹא שְׂיִיךְ
לוֹמֵר כֵּן ע"כ מְשׁוּם הַנְּאָה הַנּוֹסְפֵת הוּא מְצוּהָ ע"כ בְּאַמַּת אִסּוּר אִם הִי עוֹשֵׂה עַפ"י צִיּוּי
יִשְׂרָאֵל כֵּן נִרְאָה לְפַע"ד צֵה) נְמַצָּא לְפִי"ז אִם כִּי מְרֵן הַתְּנִיָּא וְסִייעָתוֹ הִתִּירוּ גְבִי חֲזָרָה
אֵף בְּשִׂעֵשְׂה עַפ"י דַּעַת יִשְׂרָאֵל אִין מְזַה רֵאִי לְגַבִּי מְנַעֲלִים וְשִׂאָר דְּבָר וּמִטְעַם שְׂכ' וְשְׂלֵא
כְּדָבְרֵי הַבְּעַל תְּשׁוּרַת שִׁי - וְנִרְאָה לִי דְּזֵה גְרָם לוֹ לְהַגְּאוֹן הַנְּ"ל לוֹמֵר כְּדָבְרֵי מְשׁוּם
דְּפִירֵשׁ אֵת דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּמָה שְׁכַתְבִּי כִּינּוּן דְּרֵאִי בְּלֹאו"ה הִינּוּ דַע"י סְבָרָא זֵו לֹא חֲשׁוּב
הַנְּאָה ע"כ כְּתַב דְּאִין חִילּוּק בֵּין אִם צְוָה אוּ לֹא צְוָה אֲבָל בְּאַמַּת אִין הַפְּשֵׁט בַּמַּג"א כֵּן רַק
כִּינּוּן דְּאִין צְוֹרָף בּוּ וְלֹא חֲשׁוּב הַנְּאָה כ"כ אֲמַרִּינוּ דְּלֹא נִיחָא לִי וְאִין מְכוּוֹן עֲלִיו וְהִי דְּבָר
שֵׁא"מ וְכ"ז בְּלֹא צְוָה אֲבָל בְּשִׂצְנָה חֲזִינוּ דְּאֲחֻשְׁבִּי וּמְכוּוֹן עֲלִיו וּבִאֲוֹן זֵה בְּאַמַּת אִסּוּר
כֵּן נ' בְּבִיאוּר דְּכָרֵי רַבִּינוּ מַג"א וְזֵה בְּרוּר בְּעֵינֵי בִּס"ד וְדו"ק - (ז) וְנִרְאָה בִּס"ד רֵאִי
בְּרוּרָה לְדָבְרֵי דְּאִין הַפְּשֵׁט כְּדָבְרֵי הַמַּג"א כְּמוֹ שְׁכַתְבִּי הַבְּעַל תְּשׁוּרַת שִׁי ז"ל דַע"י סְבָרָא
דְּהִי רֵאִי בְּלֹאו"ה לֹא חֲשׁוּב הַנְּאָה כְּלָל וְלֹא אֲהֵי מַעֲשֵׂה נְכָרֵי וְרַק כְּמוֹ שְׁכַתְבִּי דְּהַכּוֹנֵה
דְּאִינוּ מְכוּוֹן עֲלִיו כִּינּוּן דְּלֹא צְרִיךְ לִי כ"כ - וְהוּא דְּלִכְאוּ' קוֹשְׂיָא אֲלִימְתָא עַל הַמַּג"א

דהתיר המנעלים ע"י סברא הנ"ל פיון דהי' ראוי בלאו"ה לא אהני לי מעשה הנכרי
והביא ראי' מדין חזרה דסימן רנ"ג ונראה פאלו סברא זו היא חידושה הלא סבר' זו פבר
מחודשת ועומדת מימי רבותינו בעלי התוספות והיא פתובה בתוס' שבת קכ"ד בשם ר"ת
גבי מקלא מים מרשות היחוד לרשות הרבים לבהמתו אסור וכתב הר"ת דדוקא לבהמתו
אבל לישראל עצמו פיון דהי' יכול לרשות המים אף בלי מעשה הנכרי שהי' יכול לילך
לבור לא חשוב הנאה ולא אהני מעשיו ע"כ מותר לישראל לרשותו וכן פתבה הבעל
המאיר שם בשם חכמי נרבונה והיא ממש סברת המג"א שפתב דכיון דראוי לשמש בלא
זה לא אהני מעשיו ולא חשוב הנא' א"כ אין חדש תחת השמש ואמאי לא הזכיר פלל
מר"ת הנ"ל צו) ועוד יותר יגדל הפליאה הלא באמת לא קיי"ל כר"ת בסברתו הנה רק
כר"י שם בתוספות דפליג על הרבנו תם וכן הרשב"א והר"ן פתבו דעל פרחו נהני
ממעשיו הנכרי דהא לא הלא לבור ע"כ אסור ועיין ב"י וש"ע שכ"ה דהכי קיי"ל להלכה
והרמ"א פתב בד"מ ובהג"ה יען שאין לנו רה"ר אנו סומכין על ר"ת אבל להלכה גם
הוא מודה שלא קיי"ל כר"ת א"כ יגדל התימא למה פה סמך הגר"א או המג"א על סברא
זו שהיא באמת סברת ר"ת הנ"ל - ועל פרחו פדברינו הנ"ל דאין הפונה דלא חשוב
הנאה דשפיר הוא נהנה ממלאכתו רק דאנו אומדין דעתו דלא ניחא לי בהנאה זו פיון
דאין צורך בו אל השימוש וכמו דאמרין בעלמא דאיסורא לא ניחא לי דליקני פיון
דאמת פבר הי' ראוי לשימוש מערב שבת ועכשיו שתיקנו הגוי ביותר בשבת אמרין
דלא פל קהימני' לאסרו בתיקון שלו ואמרין דלא ניחא לי בתיקון זה ועיין במג"א בשם
א"ז כה"ג ובהגהת ר"ב פרענקעל ז"ל על הטו"ז סוס' רנ"ג כה"ג ע"כ מותר המנעל וכ"ז
בלא צוה אבל היכא דחזינו דרוצה בהנאה זו באמת אסור כמו גבי מים דכיון דבאמת לא
הלא לבור גילה דעתו דרוצה בהנאה זו וכמו שכ' הר"ן וזה ברור והיא ראי' גדולה
לדברינו הנ"ל וגם עיין בבעל המאור בפ' פל פתבי וכן בשלטי הגבורים שם שכ' בפירוש
דאף לר"ת דהתיר ע"י סברא דהי' ראי' בלאו"ה ולא אהני מעשיו דוקא דעשה הגוי מדעת
עצמו אבל בעשה מדעת וע"י ציווי ישראל אסור עיי"ש וא"כ פשיטא דאף באם נימא
דברי מג"א פפשוטו והני לי ממש סברת ר"ת מ"מ בצנונותו אין סבר' להתיר ועפ"י
האמור ברור דהיכא דצוה ישראל לגוי להשחיר מנעלים בשבת דאסור בכדי שיעשו
וכפסק התפא"י והחיי"א ודלא כבעל תשורת שי וכל תשובתו שם נפלאת בעיני ודו"ק -
ועיין פי פבר ארכי הדברים אסתגר בזה ואשאר בזה ידידו דו"ש באהבה ה' יזכהו ללמוד
מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה - פ"ק בוסערמין יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייקטהאל: סימן ס"ג. שוכ"ט סלה אל אהובי ידידי מאז הרב הגדול
כו' מו"ה שמואל שלעזינגער נ"י בק"ק אוגונואר יצ"ו.

יקרתו הגיעני וע"ד שהביא לי קו' מורו הגאון בעל "לחם שלמה" שליט"א שהקשה על
רבנינו הטו"ז שתי' דע"כ לא גזרו שמ"י במילה דהתורה התיירה בפירוש וכתבה ביום
אפילו בשבת - וע"ז הקשה הגאון הנ"ל דלמא מיירי במילה ע"י צפון דלא שייך לגזור
גזרה דשמ"י פמובן - אבל באיזמל אפתי ק' ניגזור גם במילה גזרת שמ"י עכ"ו - ולי
הדבר א"ש ולק"מ דמבואר באו"ח סימן של"א בב"י ובטו"ז ובמחה"ש דכשם דאסור
להוציא האיזמל פה אסור להוציא התינוק עיי"ש - וא"כ אף אם תיקו קרא דביום על
מילת הצפון אפתי יש לגזור שמה יעבירנה גבי תינוק דיטול את התינוק וילך אתו אצל

בְּקִי בְּמִילָה וְע"כ דְּגַלְתָּהּ הַתּוֹרָה דְּבִמְצוֹת מִילָה אֵין לְגִזּוֹר פְּלֵל וּא"כ דְּבָרֵי הַטּו"ז פְּרָאוּי מוֹצֵקִין וְדו"ק צו) שׁוֹב הֵבִיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מו"ה מְאִיר דֵּן פְּלֶאצְקִי בְּעַל פְּלֵי חֲמֻדָּה שְׁפֹתֵב דְּבִצְפֹנָרָן ל"ה חִילּוּל שְׁבֵת וְע"ז לֹא צָרִיף פְּלֵל קָרָא דְּבִיּוֹם וּמוֹרוֹ הַשִּׁיג עָלָיו דְּבִאִיסוֹר חוֹבֵל ל"ש כְּלֹאח"י וְעַפ"י ז"ה הַק' מֵעַכ"ת אִם גִּימָא כְּשִׁי הַגָּאוֹן כ"ח דְּמִילָה בְּצְפֹנָרָן הָוִי כְּלֹאח"י וְלִיכָא חִילּוּל שְׁבֵת אַפְתִּי בְּאַמַּת לָמָּה יִדְחָה מִילָה שְׁבֵת יְמוּל בְּצְפֹנָרָן עַכ"ד בְּקֶצֶרָה - אַחֲרֵי הַמְּחִילָה לֹא הִבְנִיתִי קְוִשְׁיָתוֹ דְּהֵיטֵב אָמַר הַגָּאוֹן הַנ"ל דְּקָרָא לָמָּה לִי וּמִדְּכֵתִיב בִּיּוֹם ע"כ דְּכָף גְּזֵרָה הַתּוֹרָה דְּמִילָה תִּדְחָה שְׁבֵת וְלִק"מ - אִף מָה שְׂאֵנִי מִתְּפִלָּא עַל הַגָּאוֹנִים הַנ"ל שְׁפִשְׁטָא לְהוּ דִּישׁ לִימּוּל בְּצְפֹנָרָן לִידִידֵי קַמְבַּעֲיָא לִי טוֹב' דְּהָרִי מָה דְּקִי"ל דְּשַׁחֲטָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּתַלּוּשׁ הוּא מְקָרָא דְּוִיָּקַח אֶת הַמַּאֲכָלֵת חוֹלִין ט"ז וּבִי"ד סִימָן ו' ס"ב וְעִי"ש בְּטו"ז סק"ד דְּתִיבַת וִיָּקַח מוֹרָה עַל דְּבָר הַנִּשְׁחָח מִיָּד לִיד כְּמוֹ מַאֲכָלֵת וְהוּא דְּרָשָׁא דְּאוֹ עִי"ש בְּפֶרֶם"ג - א"כ גִּבִּי מִילָה נְמִי דְּכֵתִיב וְתִקַּח צְפֹנָרָה צוֹר וְתִכְרֹת עֶרְלַת עֶרְלַת בְּנֵה וְשֵׁם ג"כ תִּיבַת וְתִקַּח מִיּוֹתֶרֶת דְּהָוִי סְגִי אִם הִי כְּתוּב וְתִכְרֹת צְפֹנָרָה עֶרְלַת בְּנֵה וְלָמָּה לֹא נִימָה דְּאַתָּא לְדְרָשָׁה דְּהַפְרִיתָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּתַלּוּשׁ בְּדְבָר הַנִּשְׁחָח מִיָּד לִיד - שׁוֹב רְאִיתִי שְׁמַעְלָתוֹ רְמָזוֹ לְעִיָּן בְּהַגְהָת רַש"ש חוֹלִין ט"ז וְעִיָּנִיתִי שֵׁם וְרְאִיתִי שְׁעַמַּד בְּזָה וְכֹתֵב דְּלֹא אִישְׁתְּמִיט בְּשׁוּם דְּוִיָּקַח לְאִישְׁמַעֲיָנוּ דְּמִילָה פְּסוּל בְּמַחְנֶבֶר וְגַם פְּרִיעָה תּוֹכִיחַ דְּנִגְהוּ בְּצְפֹנָרָן עִי"ש - וְהִנֵּה מָה שְׁהוֹכִיחַ מִמָּה דְּלֹא אִישְׁמַעֲיָנוּ דְּפְסוּל מַחְנֶבֶר בְּמִילָה י"ל דְּזָה אֵינוֹ פְּדָאִי לְדַחוֹת יְלִפּוּתָא מְפֹרְשֵׁת בְּתוֹרָה דְּדְבָרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמַק"א וְעִשְׂרִים בְּמַק"א וְעוֹד דְּנִלְמַד סְתוּם מִן הַמְּפֹרְשׁ דְּכְמוֹ שְׁלֵמְדוֹ בְּשַׁחֲטָה מְקָרָא דְּוִיָּקַח כ"כ יְלִפְיָנוּ בְּמִילָה מְקָרָא דְּוִיָּקַח - וּמָה שְׁהֵבִיא מְפִרְיעָה י"ל דְּשִׁאֲנִי פְּרִיעָה דְּהוּא מִילְתָּא אַחֲרִיתָא לְגַמְרֵי וְהַתּוֹרָה לֹא כְּתִיבָה וְתִקַּח רַק גִּבִּי פְּרִיתַת הָעֶרְלָה כְּדָכ' וְתִקַּח וְתִכְרֹת אֲבָל גִּבִּי הַפְּרִיעָה דְּהוּא מִילְתָּא אַחֲרִיתָא וְה"ר דְּלֹאֲבָרְהֶם אֲבִינוֹ לֹא נֶאֱמָרָה בְּזָה לֹא גַלְתָּה הַתּוֹרָה דְּמַחְנֶבֶר פְּסוּל בָּהּ ע"כ בְּאַמַּת כְּשֵׁר - מִשָּׂא"כ גִּבִּי פְּרִיתַת הָעֶרְלָה דְּכֵתִיבַת וְתִקַּח וְתִכְרֹת בְּאַמַּת מַחְנֶבֶר פְּסוּל כֵּן נִלְפַע"ד וּמָה שְׁלֹא מְכָרָה בְּשׁוּם דְּוִיָּקַח נִרְאָה לִי עוֹד טַעַם לְזָה פִּינּוֹן דְּעַפ"י הַמְּדַרְשׁ מְצָנָה דְּוִיָּקַח בְּאִיזְמַל כְּמוֹבָא בְּסִפְרִים וּמְצָנַת מִילָה מְקִיָּמִין בְּשַׁמְחָה עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב לֹא הוֹצֵרָה פְּלֵל לְהַשְׁמִיעֵנִי דְּמַחְנֶבֶר פְּסוּל פִּינּוֹן דְּלֹא שְׁכִיחַ וְדו"ק לַח) וְהִנְנִי יְדִידוֹ דּוֹרֵשׁ שְׁלוּמוֹ בְּאַהֲבָה - ה' יִתְרוֹ תִּרְפ"ד לִפ"ק פִּישְׁטִיאַן יצ"ו.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָל. סִימָן ס"ד רְאִיתִי בְּבֵית וְעַד לְחֻכְמִים הַיּו"ל ע"י יְדִידֵי הַרְבֵּי ר' יוֹסֵף שְׁמַעוֹן פְּאַלְלֶאק בְּסַאטְמָאָר חוֹבְרַת י"א ס' שְׁנ"א שְׁהַגָּאוֹן מו"ה שְׁמוּאֵל לׁוֹי וְנִיבְעֶרְגָּעֶר ג"י אַבְדֵּק"ק סַעֲרַדָּהֶעֶלִי יצ"ו יִצְאָ לְדוֹן בְּדְבָר חֲדָשׁ דְּאִיסוֹר אַמּוֹרָה לְעַפּו"ם בְּהַשְׁחַתַּת אֵילָן הָוִי מִהַתּוֹרָה עַפ"י דְּהַרְמְב"ם בַּה' מְלָכִים דְּאַף בְּמוֹנַע וּמְשַׁף הַמַּיִם מֵאֵילָן הָוִי מִהַתּוֹרָה דְּזָה ל"ה רַק גּוֹרֵם כְּדִמּוּכַח מִתּוֹס' וְרֹא"ש בִּיעָה כ"ה דְּכָל דְּבָר שְׂאִינוֹ נַעֲשֶׂה מִיָּד הָוִי רַק גּוֹרֵם וְאַפ"ה אִיסוֹר מִהַתּוֹרָה א"כ כְּמוֹ כֵּן אַמּוֹרָה אִיסוֹרָה מִהַתּוֹרָה דְּהָוִי ג"כ כְּגוֹרֵם עַכ"ד בְּקֶצֶרָה - הִנֵּה כְּבָר אָמַר הַחֻכְמִים אֵין חֲדָשׁ תַּחַת הַשְּׁמַשׁ כְּבָר קִדְמוֹ בְּדְבָר זֶה הַגָּאוֹן בְּשׁו"ת רִיב"א סִימָן נ"ג מְמַשׁ כָּל דְּבָרָיו נִמְצְאוּ שֵׁם וְעִי"ש בְּסוֹף סִימָן נ"ב דְּכֵתֵב ג"כ דְּהִיכָא דְּגַרְמָא אִיסוֹר אִף אַמּוֹרָה לְעַפּו"ם אִיסוֹר דְּהָוִי גַּרְמָא עִי"ש - אוּלַּם מְצָאִיתִי לְהַגָּאוֹן בְּשׁו"ת בֵּית אֲפָרִים יו"ד סִימָן ס"ב שְׁהַאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דָּאֵין לְאַמּוֹרָה לְעַפּו"ם עִם גַּרְמָא שְׁיִיכּוֹת זל"ז דְּאַף בְּמָקוֹם דְּגַרְמָא אִיסוֹר מִהַתּוֹרָה לְעַפּו"ם מוֹתֵר מְשׁוּם דל"ה גּוֹרֵם בְּזָה דְּכָל מְקוֹם שְׂאִסְרוּ גַּרְמָא הִיָּנוּ בְּמַעֲשֵׂה אֲבָל בְּאַמּוֹרָה לְעַפּו"ם

ליפא מעשה ע"כ אין בזה מדין גרמא עיי"ש שְהַאֲרִיף הַרְבֵּה בְּזֶה בְּטַעַם לְשַׁבַּח - וְכֵן מְצֵאתִי בַתְּשׁוּבָת שִׁי ח"ב ר"ג שְׁפָתַי בְּזֶה ל' אָף מ"ש כ"ת דְּאִמּוּרָה לְגוּי לַעֲשׂוֹת מוֹם בְּבִכּוֹר מֵהַתּוֹרָה אֲסוּר דְּהוּי כְּגוֹרֵם לִיתָא כְּמִבְּנֵי אֲרַב בְּנֵי יִבּוּת סִימֵן קפ"ח דָּאִם הַגּוּי אֵינוֹ פּוֹעֵל בְּשִׁכָּר לֹא חָשׁוּב גּוֹרֵם עכ"ל - וּמַה"ט בְּאַמַּת פֶּסֶק ב"ס עֲרַף שִׁי יו"ד סִימֵן קט"ז מִפֶּת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם הַנֶּ"ל דְּגוֹרֵם אֲסוּר בְּהִשְׁחַתַּת אֵילָן דֵּה"ה פּוֹעֵל גּוּי אֲסוּר דְּהוּי גּוֹרֵם עֵי"ש - הָרִי דְּגַם הָעֲרַף שִׁי אֲזִיל בְּשִׁי הַגָּאוֹן מִסֵּד"ה נ"י דְּנִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם דְּגוֹרֵם אֲסוּר בְּאֵילָן עכ"ל לֹא דֵּן רַק בְּפּוֹעֵל גּוּי מְשׁוּם גּוֹרֵם אֲבָל בְּאִמּוּרָה גְּרִידָא הוּי פְּחוּת מִגּוֹרֵם וְכִשִּׁי ה"ב א"ה הַנֶּ"ל וְפִלְא שְׁלֵא הַזְּכִיר מִדְּבָרֵי ה"ב א"ה פֶּלֶל וְכֵן הֵבִיא בְּבֵית יִצְחָק ח"ב חו"ד סִימֵן קכ"ו דְּמִשְׁמַע מִפ"ת סִימֵן רצ"ז בְּשֵׁם תְּשׁוּ' חוֹת יָאִיר דַּע"י עִפּו"ם קִיל מִגְּרַמָּא עֵי"ש שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם סֹפֵר יֹאנֵשׁע שְׁרָצָה ג"כ לומר דְּבִמְטִיל מוֹם בְּקַדְשִׁים דְּגְרַמָּא אֲסוּר ה"ה אִמּוּרָה לַעֲכּוּ"ם אֲסוּר מֵהַתּוֹ' וְכֵן בְּמַהר"מ שִׁיק יו"ד סִימֵן שִׁי"ד דֵּן לומר כֵּן דֵּאִי אִמּוּרָה בְּמוֹם הוּי מֵהַתּוֹ' מְטַעַם גְּרַם וְעֵי"ש שְׁהַאֲרִיף בְּדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְלֹא זָכַר הַשֹּׁר שְׁפָכַר קִדְמוֹ בְּזֶה הַבֵּית אֲפָרִים וְגַם בְּמָה שְׁחִילָק בֵּין אִמּוּרָה לְגֵרֵם וְעֵי"ש - אֲלֵא שְׁאֵנִי תָמָה בְּעִיקְרָא דְּמִילְתָא שְׁדַּנּוּ הַגָּאוֹנִים הַנֶּ"ל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם שֶׁהוּא מְסַפֵּר דָּאִף בְּמַנְע מְנַנּוּ הַמִּים חֲזִיב דְּשִׁמְעִינוּ מֵהֵדָא דָּאִף גְּרַמָּא אֲסוּר - מְנַיִן לְהֵם זֹאת דְּזֶה מִקְרֵי גְּרַמָּא לֹא מִיבְעָא לְדַעַת רַבֵּינוּ הַח"ס בִּי"ד סִימֵן רס"ג בד"ה וְעַל הַשְּׁנִית שְׁפָתַי בְּזֶה"ל וְנִלְע"ד דְּלֹא מִקְרֵי גְּרַמָּא אֲלֵא כְּשֵׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּיָדִים אֲלֵא שְׁנִמְחַק מֵאֲלִיו ע"י מִי הַמְקַנְהָ כְּשִׁטּוּבֵל בְּלִי גְּמִי אֲבָל כָּל שְׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה אֲפִילוּ אֵינוֹ עוֹשֶׂה בְּגוֹף הַשֵּׁם מ"מ כִּינּוּ דְּסוּף סוּף ע"י מַעֲשֶׂה שְׁלוֹ נִמְחַק הוּי מְחִיקָה גְּמוּרָה וְאִסּוּרָה וְרֵא"ל לְזֶה מְגֵרֵם כִּיבּוּי דְּדִינָא הֵכִי כְּדַמוּכַח מֵתוֹסְפוֹת ס"פ פִּירָה לְכָל הַתִּירוּצִים עֵי"ש וְה"ה לְמַחֲיָקָה דְּדָמִי לְהִדְדִי עכ"ל מָרָן ז"ל צט) הָרִי שֵׁכ' בְּפִירוּשׁ דְּהִיכ' דְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּיָדִים אִף דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה בְּגוֹף הַדְּבָר לֹא מִקְרֵי גְּרַמָּא רַק עֵשִׂי גּוֹפָא כִּינּוּ דַּע"י מַעֲשֶׂה נַעֲשֶׂה הַדְּבָר וּמַה"ט אֲסוּר בְּמַחֲיָקָה אִף דְּגַם שֵׁם גְּרַמָּא מוֹתֵר כְּדִקְי"ל בְּשִׁבְתָּ ק"כ א"כ מִמִּילָא גַם גְּבִי הִשְׁחַתַּת אֵילָן כִּינּוּ דַּעַל יְדִי מַעֲשֶׂה הַמְּנִיעָה נִשְׁחַתַּת הָאֵילָן ל"ה גּוֹרֵם רַק גּוֹף הַשְּׁחַתָּה כֵּן נִרְאֶה פֶּשׁוּט עִפ"י דְּבָרֵי רַבֵּינוּ הַנֶּ"ל - וְאִם כִּי דְּבָרֵי רַבֵּינוּ הַח"ס ז"ל הֵם שְׁלֵא כְּדְּבָרֵי הָרֵא"ש בִּפ"ב דְּבִיבְרָה דְּהוּא חִילָק בֵּין בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוֹף הַדְּבָר אוֹ בְּחוּצָה לֵה דְּבַעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּגוֹף הַדְּבָר ל"ח גּוֹרֵם בְּעוֹשֶׂה חוּצָה לֵה אִז חָשׁוּב גּוֹרֵם הָרִי דְּבָרֵי הָרֵא"ש הֵם נִגְדֵי דְּבָרֵי מָרָן ז"ל י"ל דְּמָרָן ז"ל כְּתִב דְּבָרָיו עִפ"י דַּעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּס"פ פִּירָה הַנֶּ"ל עכ"ל לְשִׁי הַתּוֹסְפוֹת אֲנֹפֶן זֶה לֹא חָשׁוּב גּוֹרֵם (וְעֵינּוּ בִּב"א שֵׁם סִימֵן ס"ב הַנֶּ"ל מ"ש לְעַנְיֵן הֵיכ' דְּהִתְיָזַק לֹא בָּא מִיָּד וְכֵן בְּמַהר"מ שִׁיק או"ח סִימֵן קי"ד וּמִזֶּה מִשְׁמַע קִצָּת שְׁלֵא כְּדְּבָרֵי הַח"ס) - אֲמַנָּם נִרְאֶה לִי דְּאֲפִילוּ לְשִׁי הָרֵא"ש הַנֶּ"ל נִגְדוֹן דְּהַרְמַב"ם וְסִפְרֵי הַנֶּ"ל לֹא חָשׁוּב גּוֹרֵם רַק עִיקָר מַעֲשֶׂה וְאִף דְּהַגָּאוֹן מְסַעֲרָא דְּאֵעֵלִי שְׁלִיט"א רְמַז בְּדְּבָרָיו לְדְּבָרֵי הָרֵא"ש דְּבִיבְרָה דְּמִשְׁמַע דְּהוּי גּוֹרֵם לִפְע"ד הַמְעַיִן בְּסוּף דְּבָרֵי הָרֵא"ש יִרְאֶה דָּאִם מִתְחַלֵּה רְצָה לומר דְּמַמְהָר כִּיבּוּי הוּי רַק גּוֹרֵם דְּמוֹתֵר בְּכִיבּוּי - אֲבָל אַח"כ פְּתַב בְּזֶה"ל הַלְכָּה נִרְאֶה לומר בְּטַעַם דְּמִסְתַּפֵּק חֲזִיב מְשׁוּם דְּמַמְהָר כִּיבּוּי וּבְזֶה כ"ע מוֹדוֹ דְּחֲזִיב דַּע"כ לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא בְּאֵינוֹ נוֹגַע בְּדְּבָר הַדּוּלָק אֲלֵא עוֹשֶׂה חוּצָה לוֹ דְּבָר הַגּוֹרֵם כִּיבּוּי אֲבָל הַשְּׁמֹן וְהַפְּתִילָה שְׁנֵיהֶם גּוֹרְמִים הַדְּלִיקָה וְהַמְמַעַט בְּאֶחָד מֵהֶם מְמַהָר אֶת הַכִּיבּוּי עכ"ל - וְרָצָה לומר דְּזֶה לֹא חָשׁוּב גּוֹרֵם אֲלֵא עִיקָר עֵינּוּ כְּתִב סוֹפֵר או"ח סִימֵן נ"ה שְׁהֵבִינוּ ג"כ כֵּן בְּהִבְנַת דְּבָרֵי

הרא"ש פינון דשניהן גורמים השמן והפתילה גורמים הדליק' והממעט בא' מהן ממהר הפיבוי ועושה מעשה בגוף דבר הדולק ולכך חייב עיי"ש - ואחרי שפן כמו כן נימ' בניהון דאילו פינון דהמעין ואילו שניהם גורמים הפירות (דעיקר קפידת ההשחתה הוי רק משם הפירות פמבואר ברמב"ם ובש"ס) והיכא דמנע המים הוי ממש כמניעת השמן מהפתילה לרא"ש דלא חשוב גורם רק גוף המעשה והכ' נמי המים הוי השמן והאילו הוא הפתילה והמעט בא' מהן הוא נוגע בגוף הדבר העושה פירות ומזיקו וא"כ לא חשוב גורם רק מזיק גופא וזה ברור נאמת לכל המודה על האמת וא"כ אדרב' מדברי הרא"ש שרמז עליו הגאון דסד"ה הנ"ל הוא ראי' היפה חידושו דמשם מוכח דלא הוי גורם רק מזיק גופא פן נראה לי ברור בס"ד - ונראה לומר עוד דאף לשי' התוספות בפיצה שם דלא אזלי בשי' הרא"ש בבואור דהסתפק ג"כ י"ל דמניעת המים מהאילו הוי ממש כמו מניעת השמן דחייב משום מכבה והקשו התוספות דהוי רק גרם פיבוי דמותר ותירצו דתיכף מכה אורו וביאר הפתב סופר שם דבריהם דהפונה דתיכף התחיל הפיבוי ומכה אורו והולך ונכבה עד שתכבה לגמרי וכה"ג יצא מסוג גרם ונכנס בסוג עושה מעשה ותיב פינון דמלאכת הפיבוי התחיל מיד עיי"ש ששהאריף בזה וכן הוא במהר"מ שיק או"ח סימן קי"ד דהיכ' דהפעולה התחיל מיד אף דלא ניקר עוד ל"ה גורם עיי"ש - א"כ כמו כן נראה לומר בהא דספרי דחייב במונע את המים מהאילו דתיכף פאותו רגע דהמשיך את המים מן האילו התחיל הפחוש גבי' וכוחש והולך עד שמתבשר לגמרי א"כ אין בו משום גרם רק משום עושה מעשה ממש פן נראה לי בבואור הך דינא דספרי הנ"ל דדמי ממש למסתפק שמן שבנר דחייב אף דגרם פיבוי מותר משום דמסתפק ל"ה גרם או מטעמא דרא"ש או מטעם דתוספות הנ"ל וכהסבר הכת"ס הנ"ל א"כ האי המשכת מים הוי ממש פהסתפקות השמן דלא חשוב גרם וזה נראה ברור בס"ד ופלא על הגאונים הנ"ל שלא נחתי לזה ודו"ק - פ"ק פישטיאן ב' ויק"פ תרפ"ג לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב.

עיינן פסחים ט"ו מי דמי התם גרמא בעלמא הךא בידיים והוא לכאורה היפה דברי מרן הח"ס המובא בפנים דהא גם שם עשה מעשה אפ"ה חשוב גרמא - ואולי יש לחלק דשם לא ברי הזיקא ע"כ הוי רק גרמא אבל הךא ברי הזיקא ע"כ חשוב מעשה - ועיינן בשדי חמד מערכת מ"ם ששהאריף בזה - ועיינן ג"כ בב"ק דף צ"ח - וכענין אם אמורה לעכו"ם חשוב גרמא דיהי' אסור היכא דגרמא אסור ששהארכתי בפנים עיינן ח"ס אבה"ע ח"א סי' כ' שכתב בזה"ל פלומר דאמירה לעכו"ם אינו אסור בשאר איסורים אפילו הגרמא ל"ה דגוי עושה אדעתא דנפשי' בשביל ישראל ולא מקרי הגרמא אלא כשנעשה המעשה מאלי' שלא ע"י בן דעת רק על דעת ישראל המצוה מעשה ההוא עכ"ל מובא בס' חלקת השדה להגאון מבאניהאד ז"ל באות ק"י - וכן דייק הרי"ם ביו"ד סוף סימן י"ח מדברי הרא"ש וראב"ד בב"מ דף צ' דאמורה לעכו"ם גרע מגרמא וב"ה שפראג' זו גם אני הרגשתי בלמדי שם דברי הרא"ש וכן הרגיש בראג' זו הגאון בבית יצחק יו"ד ח"ב סימן קנ"ו סוף אות יו"ד ובח"ב בק"א סימן ב' סק"ה הרי דרוב בגין ורוב מגין פלם אזלי בשי' הבית אפרים המובא בפנים וכן עיינן פסחים ד' ל"ה - אף עיינן בחינוך מצוה כ"ז דהמצוה לעשות הוי גורם עיי"ש במנ"ח ובמהר"מ שיק תרנ"ג מצות ודו"ק.

סימן ס"ה. בדבר ששאלתני ידידי נ"י במה שראית לצדיקים ואנשי מעשה שמאריכין מאד בשלחנותיהם בסעודות דשבת הכי לא הי' עדיף לקצור ולעסוק במקום זה בתורה הלא אתה בעת הזאת שהי' חברה אצל שלחן צדיק שהי' מאריף בשלחן למדת איזה דפין גמרא תוספות עכ"ד שאלתה - תשובה.

לולי ידעתי כי בתום לכבה שאלת זאת שרצונה לינדע ולהבין דרכי הצדיקים עובדי השם אמיתיים ולא ח"ו לשום תהלה במלאכי אלקים לא השבתיך כלל על דבריך אף בשאר ידעתיך מאז להולך תמים ורצונה באמת לינדע ולא לשאול שאלות וקושיות על צדיקי הדור הי"ו אשיבה פפי קט שפלי וכפי אשר למדתי מפי סופרים וספרים וכיד ה' הטובה עלי הספת ושמע לדברי - אמת כי ליכ' חשיבות קמי' שמאי בעוה"ז מתורה ומשנה שלימה שנינו ות"ת פנגד פלם וכן אמרו חכמינו ו"ל אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"ח של הלכה (ומקום אתי להציג מה שאמרתי בס"ד בספרי על התורה ה' יזכני להוציאה לאורה בבניאור מאמר זה כי יש לדקדק למה לא אמרו אין לו להקב"ה בעולמו אלא התורה שאדם לומד מה יוחוס יש להמקום שהאדם לומד בו ועוד הני ד' אמות מה עבודתייהו - אבל נראה שהדברים סובבים על דברי מאמרם זל במדרש על פסוק ויקחו לי תרימה משל למלך שהי' לו בת יחידה בא אחד מן המלכים ונטלה וביקש לילה לו לארצו וליטלה אמר לו המלך בתי שנתתי לך יחידית הוא לפרוש ממנה איני יכול לומר לה אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך אלא זו טובה עשה לי שכל מקום שאתה הולך קיטון א' עשה לי שאדור אצליכם שאיני יכול להניח את בתי כף אמר הקב"ה לישראל נתתי לכם את התורה לפרוש ממנה איני יכול לומר לכם אל תטלה איני יכול אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשי לי שאדור בתוכו שנאמר ועשו לי מקדש עכ"ד המדרש עיין ברבה ותנחומא - ולכאורה ק' תינח בזמן שבית המקדש קיים יש לו בית דירה בזמן שאין ביהמ"ק קיים אנא יהי' בית דירה שלו כפיכול וכבר נאמר במדרש שהקב"ה אמר בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו היינו אפילו בזמן הגלות ועתה איזה בית נבנה לו בגלותינו המר - אף י"ל עפ"י מאמרם ו"ל במכות דף יו"ד ובשבת למ"ד על פסוק שה"מ לדוד שמחתי באומרים לי בית ה' גלף אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע שמעתי בני אדם שהיו אומרים מתי ימות זקן זה ויבא שלמה בנו ויבנה בית הבחירה ונעלה לרגל ושמחתי - אמר לו הקב"ה כי טוב יום בחצרה מאלף טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה לפני מאלף עולות שעתידי שלמה ברה להקריב לפני ע"ג מזבח עכ"ל הש"ס - הרי שלף לפניך שחביב לפני הקב"ה החצר והבית שלמד בו דוד תורה כמו שאמר הכ' טוב יום בחצרה יותר מבית המקדש שיבנה שלמה - א"כ י"ל דזה הבית דירה שביקש הקב"ה מישאל הוא הבית המדרש שאדם לומד בו וזאת יכלו לעשות לו בכל מקום ובכל זמן ובנה מדויק מאד לשון חכו"ל שאמרו מיום שחרב ביהמ"ק אין לו בעולמו אלא ד"א של הלכה היינו דייקא מיום שחרב ביהמ"ק דאז הני בית דירה שלו הבית המדרש ואילו בזמן שביהמ"ק קיים הני בית דירה שלו הביהמ"ק כמו שאמר הכ' ועשו לי מקדש וכמבאר במדרש שיהי' לו לבית דירה ק' והנה בסופה דף ג' ע"ב גבי פלוגתא דרבי וחקמים דחקמים מכשירין סופה שאין בה ד' על ד' אמרו עד כאן לא אמרו רבנן התם אלא לענן סופה דדירת עראי הוא אבל לגבי בית דדירת קבע הוא אפילו רבנן מודו דאי אית בי' ד' על ד' דיירי בי' אינשי נאי לא דיירי בי' אינשי

עכ"ל הש"ס הרי דדירת קבע ליפא בפחות מד' - ועפי"ז תבין היטב מאמר חכו"ל במה שאמרו שאין לו להקב"ה אלא ד"א של הלכה דייקא ד' אמות היינו שהקב"ה ביקש שהדירה קטנה שעושין לו יהי דירת קבע ולא דירת עראי היינו שיהי' לימודם בדרך קבע בביהמד"ר ולא בדרך עראי וזאת א"א אלא באופן שיהי' ד' על ד' כמבואר בסנפיה הנ"ל - וכה נ' ג"כ פנונת מאמרם ז"ל שפכל מקום שהזכירו חכו"ל על לימוד התורה נקטו בלשונם הלשון "קבע" כמו בפרקי אבות עשה תורתך קבע, קבעת עתים לתורה רמזו על הפנה הנ"ל שעיקר השמחה שיש לו להקב"ה בלימוד התורה הוא דוקא חם הוא בדרך קבע קבוע וקיימא תדיר ולא לפרקים וכאשר רומז על זה מאמרם ז"ל שאמרו ד' אמות של הלכה והבן כי הדברים נכונים בס"ד) וכן דרשו חכו"ל על פסוק כי טוב יום בתצרה מאלף שאמר הקב"ה לדוד שטוב לו יום אחד שעוסק בתורה מאלף עולות שעמיד שלמה בנו להקריב וכן דרשו על פסוק לכן נשבעתי לבית עלי אם יתפפר עון בית עלי בנזב ומנחה אמר רבא בנזב ומנחה אינו מתפפר אבל מתפפר בתורה ועוד בש"ס ומדרש במקומות מפוררים מגודל שבח מעלת לימוד התורה הקדושה - אבל עכ"ז כבר אמר רבא תכלית תורה תשובה ומעשים טובים וכן אמרו כל מי שאין בו אלא תורה אף תורה שמביאה לידי מעשה הרי דהמעשה עיקר וכן אמרו כל מי שאין בו אלא תורה אף תורה א"ב וכל ספרי היראים קדמאי ובתראי מלאים מזה דהעיקר רק המעשה אשר יעשה אותם האדם חיי בהם וכתרגומו ויחי בהון לחיי עלמא - וע"כ ניתנו לנו תרי"ג מצות שיהו הן המעשה אשר התורה מביאה אלי - אבל דע שגם מעשה המצות ג"כ עוד אינם תכלית הנרצה מאת השם כי עוד יש מזה תכלית מעולה ויותר גדולה במעלה מזה אשר יוכל האדם להשיגה רק באמצעות התורה והמצות עיין רמב"ם סוף ה' תמורה שכתב בזה"ל ורוב דיני התורה אינו אלא עצות מרחיק מגודל העצה לתמן הדעות ולנישר כל המעשים עיי"ש - וזכה ברוח קדשו לכונן לדעת הזה"ק שמכנה ג"כ לתרי"ג מצות התורה תרי"ג עטין דאורייתא שהן רק עצות איה לבא אל האמת ולהתקרב אליו יתברך שמו - וזה לשון הפירוש ברמב"ם ריש פרק ב' מיסודי התורה שכתב עלמה שכתב הרמב"ם האל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו שנאמר ואהבת את ה' ונאמר את ה' אהבת המפורש בזה"ל ולא נתנו כל המצות אלא כדי שנגיע בהם לזו המדרגה פדכתיב ובחרת בחיים לאהבה את ה' עכ"ל - הרי דתכלית התורה ותכלית המצות הוא רק להביא את האדם לידי אהבת השם ב"ה וב"ש - והא לה לשון הרמב"ם ז"ל סוף ה' תשובה כבר ידוע וברור שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלבו של אדם עד שישגה בה תמיד פראוי ויעזוב כל מה שפעולם חוץ ממנה כמו שצוה ואמר בכל לבבך ובכל נפשך אינו אוהב הקב"ה אלא בדעת שידעוהו ועפ"י הדעה תהי' האהבה אם מעט מעט ואם הרבה הרבה לפיכך צריך ליחד עצמו להבין ולהשפיל בחכמות ובתבונות המודיעים לו את קונו כפי כח שיש באדם להבין ולהשיג עכ"ל הקדוש - והנה עתה פדורות האחרונים שנתחלש פחנו ונתמעטה השגתנו ואין אנו יכולין לילף במןשפלות ובחקירות ולא פנימים הראשונים ימים האלה כי פדורות הראשונים שהי' להם שכל חזק וכח עצום ומוחות גדולות היו יכולין לבא לאהבת השם בדרך החקירה כמו רבינו הרמב"ם וחקמי דורו אבל עתה אין אנו יכולין לבנות על חקירתנו כי חקירתנו הם דמינוותפוזכות אשר אינם מביאים אל מטרת האמת פוק חזי לכל הגי שאחזו בחקירה מה עלתה בינן כמבואר

בארנפה בספר הקדוש אור החיים להקדוש מוה"ר יוסף יעב"ץ ז"ל שהי' מגלות ספרד ואעתיק את לשונו הקדוש אולי אין ספרו מצוי כ"כ וז"ל בפרק ב' מספר הנ"ל פן אלה האנשים אחר שהם מתפארים שיזדעו השם בכתמתם פורקים מעליהם עול תורה ועול מצות מתנפרים לאביהם שבשמים מלעיגים ומשחקים במקיימי התורה והמצות בלבתם אליכם אישים אקרא מגלות ספרד אני אשר גונרשנו בעוה"ר והעצומים ורוב המתפארים בכתמה ובמע"ט פלם המירו את כבודם ביום מר והאנשים ועמי הארץ מסרו גופם וממונם על קדושת בוראם עיי"ש ותראה נפלאות ואנו אין לאחוז פעת בחשכות הגלות המר רק באמונה המורשת לנו מאבותינו הקדושים והאמונ' מביא לידי אהב' לאהוב את השם ולאהוב תורתו ומצותיו ומי שחזק באמונה לומד את התורה ועושה מצותו לשמה וזוכה לנועם העליון כמבואר בספרים הקדושים ועיין בספר הנ"ל וגם בסמ"ק מעיין גרים להגאון מאור הגולה קדוש ה' בעל בני"ש הנספח לספר הק' אור החיים הנ"ל ותלהב לבד לאהבת השם פי כל הספר הוא מענין זה קא) והנה פדי לבא לידי אמונה אמיתית נתן לנו הקב"ה את השבת כמבואר במדרש מובא בטור סי' רצ"א שלשה מעידין זע"ז הקב"ה וישראל ושבת עיי"ש - והנה עקרי האמונה הם שלשה מציאת השם שהיא המציא כל הנמצאות והיא חידוש את העולם, ותורה מן השמים, ושכר ועונש כידוע - וראיתי מרגליות יקרה ונקודה נפלאה בשו"ת שערי צדק להגאון הקדוש מדעש ז"ל באו"ח סימן כ"ב ואעתיק את לשונו אות באות פי כל דבריו הם דברי אלקים חיים וז"ל ולפע"ד הגם שיש בזמר אתקינו סעודתא סודות נוראים אשר אינני מבין לא מני ולא מקצתו רק הפשוטו לפי קטשפלי הענין פך מאחר שנודע ששבת קדש הוא יסוד האמונה שלמה זכרון למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים והוא יסוד התורה"ק והנה כתב ספר העיקרים ששורש העיקרים הם שלשה ולפע"ד הם באופן זה (א') להאמין בהש"ת בורא כל העולמ' יש מאין ומצינו בדניאל שש"ת נקרא כביכול עתיק יומין וגם לשון עתיק שנעתיק מכל שכל אין להשיגו כלל (ב') להאמין בהשגחה דלא כמו אנשי דור אנוש כמ"ש הרמב"ם בריש ה' עכו"ם והנה ההשגחה נקרא בשם פנים פנודע מהמורה בנוכים ואמרו חכמינו ז"ל אפי רברבא ואפי אטי והגם שא"י כלל באלו ענינים מ"מ יש להסביר הדבר עפ"י דברי רבינו סעדי' גאון עיי"ש משגיח מן החלונות ומציין מן התרפים דהרואה מן החלון הוא רואה ונראה לגמרי אבל המציין מן התרפים רואה ואינה נראה רק מעט מזעיר ולכן אם רואין ההשגחה עין בעין נסים נגלים נקרא מן החלונות אבל בזה"ז שהפל הוא בהסתר נסים נסתרים הגם שבכ"ז ההשגחה עלינו כמ"ש ואף גם זאת מ"מ אינו נראה לנו כ"כ רק למי שמביט היטב פנודע עכ"ד הגאון ר"ס ז"ל וזה אפי רברבא ונקרא ג"כ בספרים הק' חריף אנפין וההשגחה הנסתרת נקרא זעיר אנפין - (ג) צריף להאמין בשכר ועונש ועיקר השכר אנו מצפיין ע"י לימוד ושמירת התורה הקדושה וזה נקרא בשם חקל תפוחין קדושים כדפירש"י גבי יעקב אבינו ע"ה שנכנס עמו ריח גן עדן והיינו שגדה תפוחין - וג' עקרים הללו המה יסודי האמונה וע"ז נצטוונו בג' סעודות של ש"ק אשר בכל אחד מהסעודות נקנה אחד מג' עיקרים אלו ועמו גם שאר עיקרים והיינו אתקינו סעודתא דמהמניתא שלימתא דהאמונה שלימה נקנה בהם ולכן אף שכל אחד נקנה רק אחד מ"מ גם ב' העיקרים נקנה עמה והיינו אתיין לסעודה בהדה מבואר מזה דלא בסעודה קטנה שעושים בשחרית דלא נצטוינו בה כלל נקנה עיקרי האמונה על ידי

שירות ותשבחות וח"ת רק בשלשה סעודות שנצטוונו המאריכים בהם המה מסוגלים לזה עכ"ד הגאון הצדיק הג"ל (עיי"ש שנשאל אם לומר אתקינו סעודתא בהסעודה קטנה שעושין אחר תפלת שחרית וע"ז כתב שלא נכון לעשות פן פי העיקר הזמר המסוגלת לקנות האמונה הוא רק בסעודות שלצטוונו והמאריכין בהם בשירות ותשבחות ובחידושי תורה) - והנה דבר גדול דיבר האדון בשלשה סעודות דשבת המה מסוגלות לקנות בהם עקרי האמונה פי הם נגד שלשה עקרי האמונה - הנה רוח ה' דבר בפני הגאון ז"ל ונזה לכונן בזה לדעת הקדוש ר' יוסף יעב"ץ ז"ל הג"ל בספרו יסוד האמונה שכתב בזה"ל ולגלות לנו ענין זה תקנו לנו חכז"ל שלש תפלות בשבת האחד אתה קדושה והוא הראי' על יסוד שהוא חידוש העולם השני ושמו משה במתנת חלקו והוא אות על ההשגחה כמו שאמרו היום הנה ראינו פי ידבר אלקים חת האדם וחי ואז נאמר ג"כ פך אמינו לעולם וידוע דעיקר ההשגחה לתת את התורה פי בה אנו עושין רצון שי"ת ואנו מושגחים ובעבורה שכתב ועונש והשלישי אתה אחד שמורה על אחדותו - ובאמת פן הוא ג"כ בטור סימן רצ"ב שהתפלות נתקנו נגד שלש שבתות נגד שבת בראשית שהוא חדוש העולם והשני של מתן תורה שכ"ע בשבת נתנה התורה והשלישי נגד שבת שלעתיד שמורה על אחדותו יתברך שיהי' ה' אחד ושמו אחד - ובזה פרשתי מאמר ז"ל אלמלי שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלו ר"ל שמאלו שלשה שבתות שיש לנו עוד לא זכינו אלא לשנים מהם היינו לשבת בראשית ושבת של מתן תורה אבל לשבת שלישית עוד לא זכינו - ואלמלי היינו שומרים שני שבתות היינו שבת קודש פראי וגם היינו מחזיקין את התורה כבר היינו זוכין גם לשבת השלישית והבן - וכתב עוד בספר יסוד התמונה הג"ל ז"ל ונדע שבני ישראל בני קדושים צריכים לעשות ג' סעודות גופניות מעורבות עם אלה השכליות כל אחת סמוכה לתפלה ולידע ולהודיע שזהו העיקר אשר עליו נוצרנו תחלה הסעודה נפשיות ואח"כ הסעודה הגופנית ולכן צריך שתהי' הסעיד' בצירוף שורשה ויסודה פיצד בסעודת הלילה צריך בשכלו חדוש העולם ולא יעבור מנגד עיני שכלו בסעודת הבקר השגחתו יתברך ומדין תורה שכתב ועונש בסעודת מנחה אחדותו ולכן צריך שתהי' הסעודה סמוך לתפלה ושלא פדברי ר"ת עיי"ש שהאריך בזה - הרי דגם הוא כתב דהשלשה סעודות מרמזים על עקרי האמונה אלא בשני קצת מהגאון מדעש ז"ל שהוא כתב דהסעודה ג' מורה על שכתב ועונש והיסוד אמונה כתב דזה נכלל בכלל תורה מן השמים ורק מורה על אחדות השם שיהי' בב"א וכמו שכ' שם עוד שע"כ נזכר בתפלה הג' מנוחת שלו' ושלנה השקט ובטח מנוחה שלמי' שאמה רוצה בו לא פמנוחת עוה"ז שאינה פרוצונו כפיכול פי לא באנועד עתה אל המנוחה והנחלה וכתב הרמב"ן ז"ל בספר שלחן ארבע שעל אותו הזמן אנו אומרים בעלמא דברא פרוצותי שזה העולם אינה פרוצונו כפיכול נמצא שהעיקר הוא תפלת מנחה וכמו כן העיקר שבסעודות הוא השלישית ולפיכך הפליגו רבותינו ז"ל בשכתב המקיים שלש סעודות ושמו השלישית עיקר כלול בה פולן וכמו שהזכיר בתפלה ג' שלש אבות והוא סוד האחדות האמיתי ואעפ"י שכתב הקדמוני שבכל אחד מהסודות נכללו שלשתם אבל היותר מפורסים הוא שבכלל השלישי הב' עכ"ל הקדוש בספר יסוד האמונה הג"ל עיי"ש שהאריך בזה בדברים אמיתיים ואלקיים חיים - וכן בשלה"ק כתב שהסעודה שלישית מורה על עת שיתגלה מאור העליון - ובזה זכיתי להבין במה שיש להפליא שהמנהג הוא

לישב בסעודה שלישית בלי דליקת גר ונהלא ידוע מה שאמרו חכז"ל בשפת כ"ה על פסוק ותזנח משלום נפשי זו הדלקת גר בשפת ופרש"י שם ובמקום שאין גר אין שלום וא"כ למה אין מדליקין גר בש"ס - וא"ת מפני שא"א לומר לעפוי"ם להדליק הא אפשר לעשות גר דולק מער"ש וביותר יש להפליא על הצדיקים שיושבים ומאריכין מאד בש"ס שעות הרבה בלילה ויושבים פה בלי גר ואעפי"כ טועמין בעת הזאת עריבות נפש ונעימות גדולה ומרגישין שמחה ותיבה עד להפליא ובעת שמדליקין הנרות פבר אינם מרגישין נעימות נפש כ"כ כמו קודם ההדלקה פידוע לכל המרגיש הרגש קדושת ש"ס ובאמת היא פליאה נשגבה - אבל הוא הדבר שדברנו פמבואר בשלה"ק דאז מתגלה אור העליון וכן הביא בסה"ק יסוד שורש ועבודה מזוהר פ' פקודי דעל סעודה שלישית נאמר אז יבקע פשחר אורה ע"כ לא צריך לגר הגשמי ואעפי"כ יש שלום ושמחה ועוז וקדוה במקומינו והבן פי הוא אמת - ועפי"ד האלה אמרתי בבניאור מה שראיתי להגה"ק בספר ישמח משה בפ' וזאת הברכה לפרש הפיוט של זמירות שבת בסעודה שלישית בבואו מאדום חמוץ בגדים כי ראותו פי כן אדומי העוצר יחשוב לו בכבדה תקלוט פכצור ומלאך פאדם כו' ומזיד פשוגג במקלט יעצר אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר עכ"ל הפיוט - והקישור היא פלא איך נמשך האי אהבו את ה' כו' למה שמספר מטעותו של היצה"ר נאמר הקדוש הנ"ל דהנה האי פיוט לקוח מש"ס מפות דמספר מהריגת היצה"ר ומפליטתו לערי מקלט בזמן הגאולה שיהי' בב"א - ולכאורה קשה פינו דאומרים זאת בכל שבת א"כ יוכל לשמוע ולידע זאת ואיך לא נחוש שיתודע מזה כמו שאין מכריזין קביעת ר"ה מחשש שלא יתודע אל השטן ולמה אין חוששין גם בזאת שלא יודע לו - ותיריך עפ"י דידוע דיש יום אחד בשנה שאין שליטת היצה"ר והוא משתלח לארץ גזרה פדי שלא ישמע ולא ידע ממעשה בני ישראל ולא יהי' לו פנאי להשטין וכינון דהשטן משתלח מבני ישראל יכלו לעשות מעשיהם בשלימות ולרצות פני אביהם שבשמים - כמו כן יש לומר דבזמן שישאל יושבים בשלש סעודות נתגרש השטן מהם אל ארץ גזרה - ע"כ שפיר נוכל לומר זמירות הנ"ל ולהודות לאל על טעותו והרגתו ואעפי"כ לא נחוש על הודעתו יען פי בזה העת הוא נתגרש מעמנו וזה שמסיים אהבו את ה' כל חסידיו יען שפעת אין השטן בינינו והא ראי' שאנו מספרים בקול רם מטעותו ואין חוששין שישמע זאת א"כ ודאי דאינו פאן מפני שאינו שולט בעת הזאת א"כ הגיע השעה שנוכל לבא לידי אהבת השם בשלימות ע"כ אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר שנוצר האמונה ולא נעזוב אותה עכ"ד הקדוש הנ"ל ודפח"ח ולכאורה צריך להבין למה באמת אין ליצה"ר שליטה בשעת שלש סעודות אבל בהנ"ל יובן היטב יען פי הסעודה ג' גילוי אור העליון מאור שיהי' בזמן הגאולה בעת שיהי' ה' אחד ושמו אחד וכאשר הבאתי לעיל מיסוד האמונה שע"כ נאמר בה מנוחה שלימה שאמה רוצה בה והיא מעלמא דברא פרעותי פדברי הרמב"ן בספר שלחן ארבע שהבאתי למעלה ומורה על העתיד וע"כ נקרא רעוה דרעוין וכמו שאמרו בפסחים נ"ט לעתיד לבא פלו טוב ע"כ שפיר אין ליצה"ר שליטה בזמן סעודה ג' כמו בזמן הגאולה דיתבטל מעלמא וא"ש בהבנת הדברים בס"ד - נחזור לענינינו הרי דסעודות דשבת קדש מורין ומרמזין על דברים העומדים ברומו של עולם על שרשי האמונה ובפירוש אמר הקדוש מהר"י יעב"ץ ז"ל שצריך שתהי' הסעודה בצירור שרשה ויסודה שיצייר בשעת הסעודה חדוש העולם ותורה גין השמים

והשקטתו ואסדותו יתברך שיהי' בב"א ואחרי שפן הוא עגן סעודות הללו אשר על ידם יוכל האדם הישראלי להשיג תכלית המעולה תכלית היותר נרצה לו יתברך ודאי כי הוא אחד מן המקומות שאמרו להאריך כי אם יאריך בה יענין יותר ויעמיק בגדולת הבורא וע"כ נתקנה זמירות לשבת לכל סעודה פי על ידי הזמירות נתעורר נפש השכליות וילך ממנושכל למנושכל בהשגות עד שישגי בעזה"י השגה יתירה ועצומה וע"כ כל המאריך בה הרי זה משופח כי אם יקצר בנדאי שלא יתעוררו בו פעולות הנפשיות להיות נקבע בו שרשי האמונה הנ"ל - אבל ודאי דהאריכות יהי' כמו שכתב הגאון מדעש"ל בזמירות ושירות ותשבחות וח"ת פי על ידי זה ישיג אורחות חיים ויקנה אמונה ומהאמינה יבא לידי אהבה ולא ח"ו בפטומי מילי בעלמא - עוד נראה בס"ד בטעמה דמילתא דמזמרינן בשבת שירות ותשבחות לאל בורא עולם - עפי"מ שראיתי לרבינו חיים אחיו של מרן מהר"ל מפראג בספר החיים שלו בפ"ו מס' פרנסה וכלפלה מרגניתא יקרא בענין שבת ונ"ל מאהבת שי"ת את עמו ישראל וכדי להסיר מלבם כל ספק נתן להם את השבת קדשו שהוא אות ברית בינו ובינינו ובמנחתינו לא לא ישכנו ערלים.

במה שירגיש כל איש ישראל בעצמו שפע אלקי ואור פניו כי רציתו ושמחה יתירה שנופל עליו בלי מתכוון מיד בהכנסת השבת וליל של שבת כולה אור ועוז וחדנה במקומינו בלתי ספק שאין זה רק ניצוץ האור והשמחה המבהיק ממקום שהנבואה יוצאת משם ואעפ"י שאין לנו לא נביא ולא חוזה ואנחנו על אדמת נכרי' עם כל זאת לא עזב חסדו ואמתו מעמנו להשפיע עלינו אור אלקים מידי שבת בשבתו ובפרט אנחנו עיפי הטרדא המר הזה אנו מוצאים מרגוע לנפשנו ביום הקדוש הזה ובזה נתברר לנו בירר גמור שאין אחריו ספק כי תורתנו תורת אמת, וזהו מטבע הנפש שהיא מקור השמחה ומטבע מצנת השם שהם משמחי לב אשר שייניהם חצובים ממקום האור והשמחה ושקועים וכלואים במעבה החומר האדם שישמחו זה לעומת זאת בבא עת דודים יום ש"ק באשר ישמח איש נכרי בארץ מרחקים לקראת אהבו וקרובו שפא מארץ מולדתו ואע"ג שפבר נסתמו בעוה"ר כל מעיינות חכמת הקבלה ואין אתנו יודע עד מה עכ"ז אל חי חלקינו צורנו השאיר לנו ניצוץ זוהר הנפשי המתעוררת לפעמים מעצמה ומבקשת להפיר בוראה וארוחתה ארוחת תמיד ניתן לה מאת המלך ברוך הוא דבר יום ביומו להטעים לה מעט מיערת דבש אשר בקצה המטה ויאירו עיניו ולא נודע לו מאין בא פח שהוא עכ"ל הקדוש אשר דבר ברוח קדשו והם דברים הבוערים בגחלי אש מקדושת שבת קדשינו - הרי שעד כמה פועלת הש"ק בנפש הישראלי שמעוררת לו הרגשת הנפשיות לרגש געגוע אהבה לשוב ולהדבק למקורה לאלקי ישראל אשר משם נחנכה - ואקדים עוד דברי הרמב"ם סוף ה' תשובה שהבאתי למעלה שכתב בזה"ל דבר ידוע וברור שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלב של אדם עד שישגה בה תמיד פראוי וכתב הרמב"ד שם בהשגות ע"ז ונ"ל א"א זה השגיון לא ידענו לאיזה דבר פינו ואנו מפורשים אותו בשני ענינים לשון "שיר" כמו שגיון לזוד וענין אחר בעבור אהבתה תשגה בעניניו שלא תשים אליהם לב עכ"ל - וכתב ע"ז המגדול עוז ונ"ל ואני אומר כי הפירוש השני עיקר אצל ר"מ ז"ל והיא נכון ויפה עכ"ל - ואני הפעוט אומר כי אדרבא יש לומר דעיקר לרמב"ם הפירוש ראשון שהיא לשון שיר ממה שכתב למעלה לפני זאת ונ"ל יתר מזה תהי' אהבת ה' בלב אהביו שוגים בה תמיד והוא ששלמה אמר דרך משל כי חוצת אהבה

אני וכל שיר השירים משל הוא לענן זה עכ"ל הרמב"ם לעיל מני' - הרי דהביא שיר השירים לענן אהבת השם שפתב שישגה בה תמיד א"כ יותר מודה על לשון שיר - אבל נראה לומר דשניהם אמת דמי שנפשו דבוק בדבר אחד וכל הרגש לבו לזאת הוא שוגה בשאר עיניו ואינו משים לבו אליהם קב) וגם הוא משורר ומביא ההרגש שיש בלבו לחוץ ע"י שירותיו שמשורר כי כל השירה הוי רק התגלות ההרגש שנגרש בפנימיותו וכל שירת דוד בתהלותיו הי' על אופן זה שפשעה שבה לדביקת השם התחיל לשורר וכן כל הצדיקים שאמרו שירה הי' באופן הזה ואפשר להעמיס דברינו בדברי הראב"ד ז"ל שאמר ואני מפורשים אותו בשני ענינים ר"ל שכן דעתו לפרש ענן זאת והוא אמת לדעתי (ובדרושיי לחנוכה הארכתי בביאור ענן חנוכה שקבעו חז"ל להודות ולהלל והקשו גדולי הפוסקים מדוע לא נבקע ג"כ למשמה ושמה וביארת דענן חנוכה הי' מאהבה שנתעורר בהם אהבת השם בענן נפלא מאד וזה נתן פת להם למסור נפשם עבור התורה נגד גזרת ינו להשפיתם תורתנו הקדושה היתה אהבתם ודביקותם לשי"ת כ"כ גדולה עד שהיו שוגים בה ר"ל ששרו לאל בדביקות נפלא והיו שוגים בעניני עצמם ע"כ לזכר זה ניתקן ג"כ ענן חנוכה להודות ולהלל שהיא שיר ולא קבעו משמה ושמה שהוא ענן עצמם וגופניי לרמז על גודל דביקותם בשם וכן"ל ובדרושיי הארכתי הי' יזכיר להוציאם לאורה) - ועתה שהוכחנו שהמתעורר לדביקות השם ואהבתו צריך לשורר - ויען שפעולת השבת לעורר את נפש הישראלי להדבק במקורה ולאהבת השם וכמו שהבאתי מהקדוש רבינו חיים הג"ל ע"כ נדאי היא שצריך לזמר ולשורר לפניו יתברך וכל המרבה לשורר לכבוד השם ה"ז משנבח - והנה בזמירות דוד מלכנו ע"ה מצינו שתי בחינות לפעמים שרתה עליו השכינה תחלה ואח"כ הי' משורר ולפעמים שר תחלה ואח"כ שרתה עליו השכינה כידוע מחז"ל בפ' ע"פ ובזוה"ק ומדרש היינו שפעמים בא לו תחלה הדביקות והדביקות הביא אותו לשורר ולפעמים עורר הדביקות ע"י השירה שהי' שורר תחלה - וכן הוא ג"כ ענן שבת נדאי מי שנפשו מנופכה יכול להרגיש תיקוף נעימת וקדושת שבת קודש ודביקותה ומההרגש נעימה שלה בא לשורר אף גם מי שאינו בפחינה זו שירגיש תיקוף מעצמו עכ"ז ע"י הזמירות שיזמר יתעוררו בו פעולות הנפשיות שבו ויבא לידי הרגש נעימות השבת ויש לכנון בזה פירוש הפיוט בליל ש"ק שאנו מזמרים מה ידודות את שבת המלכה כו' ובסוף אומרים ובכן נפשי לה ערָגָה ר"ל שתחלה הוצרך לעורר נפשו בשירה ובזמרה עד שמתוף השירה בא לידי דביקות השבת והשם וזה הפנונה ובכן אחר ששרתי לפניי נפשי לה ערָגָה - והבן וממילא עפ"י האמור תבין שפיר מדוע תקנו לנו רבותינו הקדושי' לזמר זמירות בסעודה דשבתא והוא מטעם הג"ל וב"ה הדברים אמיתיים לפע"ד - והנה הרמב"ם בסוף ה' שבת פתב ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים שבתורה זכור ושמור ועל ידי נביאים כבוד ועונג שנאמר וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכוּבד עכ"ל - ועיי"ש דמפורש מהו כבוד לצאת לקראתו ולרחוץ ולכבדו בכסות ועונג הוי בתבשילין - ולכאורה לדבריו ה"ל להקדים הכבוד לעונג כי כל הדברים שחשב לכבוד הן נעשים תיקוף וקודמים לעונג שהוא מאוחר - ונראה לי דמרמז עוד על הכבוד שעושין בשעת עונג ר"ל בשעת סעודה והכבוד הוא הזמירות שזמרים לכבוד האל ית"ש וע"כ פתב וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכוּבד ר"ל לזמר על העונג ואיש - עכ"פ מקל אלו הדברים תבין ותשכיל על מה

סעודת שבת מרמזת ועד כמה היא מועלת לזכות הנפש ולבא לידי השגה גדולה המביאה לידי אהבה ויראה אמיתית והכל ע"י האריכות בשלחן אשר לפני ה' בפירות ותשבחות ע"כ בודאי מן הראוי להאריך בשלחן של שבת ויזכה לטהרת הנפש ואז פשיטה ללמוד בודאי ילמוד בבחינה אחרת ממה שלמד קודם לזה ותורתו משתמרת ומתברכת וכמו דאמר בברכות ותוספתא על חסידים הראשונים שהיו שוהין הרבה שעות בתפלה - ובודאי ראוי אם אפשר בליל ש"ק דכנולו אור וכמו שכתב רבינו חיים הג"ל להיות אצל צדיק ולשמע שיחתו שית קודש בח"ת היוצאים ממקור טהור ונאמן באהבת השם כי אינו דומה ביושב לבדו בביתו להיות בדיבור חברים אצל צדיק להיות מקשיבים לקולו קול ה'.

וכאשר ראיתי מרבתי נשמתם עזן שהיו מקפידין שיבואו התלמידים בש"ק לשלחנם ודכרנא פד הוי יתיבנא במתיבתא דמרו רבן של ישראל בחיסט ו"ל והלכנו מידי שבת בשבתא לשלחנו ונפקי זיקוקין דנור מפומי דרב ותן לחכם ויחפם עוד - וכמדומה לי ידידי שפבר יצאתי בזה ידי חובת תשובתי אליה ואל יחסדני שומע פי אני מחזיק עצמי להיות בבחינה הג"ל ה' יודע ועד פי ידעתי בנפשי את מיעוט ערכי ורק מה שראיתי אצל רבתי וראיתי בספרים העליתי על גליון וה' יזכיר להגיע למעלה הזאת ברוב רחמי וחסדי המרובים עלי מעודי אמן כיה"ר - והנני חותם בברכה ובד"ש ושלח' תורתך פה ק"ק פישטיאן תרפ"ג לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ס"ו.

בעזה"י ז' דחגנופה עזר"ת לפ"ק בוסערמין יצ"ו. לה' הישועה ועליו ברפת סלה פבוד ידידי וחביבי הרב הגאון הקריף ירא וחרד לדבר ה' כקש"ת מו"ה יחיאל מיכל הפהן פריעד שליט"א אב"ד דק"ק אוי וואראש יע"א הממלא מקום אביו הגאון ז"ל.

ידידי נ"י עוד לא הגיע זמני מלומר שירה וברכה לו על עלותו על רסא הרבנית במקום מקדש שפיהן שם אביו פהנא רבא דישראל ז"ל עד עתה - ועתה יקבל נא ברכתי הפאה מעומק הלב ויה"ר שיהא מתי' לשלם ויעמוד לו זכות אביו ז"ל להאריך ימים על ממלכתו ויזכה לתורה וגדולה ויהי' לשם ולתהלה הוא ובניו אחריו אכ"ר.

ומרגלא בפומי לפרש הפסוק הנאמר בנביא "כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו" דידיע דמקום המקדש היו יוצאין שני מיני השפעות הרוחניי והגשמי שפע הרוחניי פידוע דהקדושה הי' יוצא משם מקרא מלא דבר הכתוב למען תלמד ליראה כו' וכן נאמר בפיוט של עבודה מקום שואבת רוח הקדש שפע הגשמי כמאמר חכמינו ז"ל למה נקרא שמה מזבח שמשם יצא מזון לעולם ומעת שחחרב בעוה"ר איו איפה יש לזכות לשני מיני השפעות הללו רק ע"י הת"ח כמאמרם ז"ל כל העולם כולו ניהוון בשביל חנינא בני וכן שפע הרוחניי ע"י שדבך בת"ח פידוע והת"ח יכול להשפיע שפע רוחניי וגופניי וממש היא במקום המקדש - אמנם כ"ז אם הת"ח הורם והיגר על כסא הכבוד ע"י דמשמיה קנכו לי' אז היא מקום מקדשינו אבל אם היא בעצמו הי' מגביה עצמו ע"י ההשתדלות שלא ביושר פנהוג בעוה"ר ע"י ריצוי כסף או ע"י פח הממשלה והמלכות נגד ההתרמות והשמתית שיש ע"ז מגאוני קדמאי אזי אינו במקום המקדש ואדרב' הוא מקשר בוגדים כמאמרם ז"ל ביבמות גבי מעשה דיאושע בן גמלא והוא בכלל הנאמר

בתירה לא זכה נעשה לו סם סד ואיש פנה אינו יכול להשפיע מזון וחיים וזה המכון בפסוק הנ"ל כפסא כבוד מרום מראשון ר"ל פשפסא פבוד מרום ע"י הקב"ה שנקרא ראשון שנאמר אני ראשון אז הוא מקום קדשינו אז הוא לעמו הבוחרים בו במקום המקדש וישפיע להם ברכה וחיים עד בלי דינים וא"ש והבן - דברים הללו אני אומר על מעכ"ת ידידי נ"י שהגבה על פסא פבוד ע"י שזכתה לו התורה הקדושה כמבואר בתשובת גדולי הפוסקים וא"כ נתרום פסאו ע"י ראשון ע"כ יהי במקום המקדש וישפיע לכל המסתופפים בצלו צל חיים שפע ובכרה וחיים במדה גדושה וזוהי להרחיב גבולו בתלמידים הגונים ולהגדיל התורה ולהאדירה נצח סלה ועד אכ"ר - ועל עתה באתי אודות הקנשיא שהגיד לי בעת היותו פה בעש"ק העבר על השער אפרים שכ' דמותר להדליק בשמן של איסור הנאה משום דמל"נ - והקשה כ"ת הרמה נ"י הלא בתוספות שביעות מ"ד אמרו דמה"ט אמרינו בתוקע או בטובל במעיין מצלל"נ משום דיכול לכוון על מקום דלא יבא עני - וא"כ נר חנוכה שמניחו על פתח החצר שהוא עיקר מצוה במקום פרהסי' א"כ ודאי א"א לכוון שם דלא יבא עני דהרי במקום פרהסי' כזו שכיחים עניים וא"כ איך שייך מצלל"נ הן נהנה מפרוטה דרב יוסף עכ"ו דמע"כ ידידי נ"י - ולפענ"ד ח"ש משלשה טעמים חדא דאפשר לומר דהשער אפרים לא פתב דינו רק לפי מנהגינו שנוהגין להדליק בפנים וא"כ לדידן שפיר שייך לומר כתירוצו של תוספות פמוכן וז"פ - ועוד פיון דקיי"ל הדלקה עושה מצוה א"כ ל"ה שיעור עשיית המצוה רק רגע ועל מה שהוא רק פרגע לא שכיח שימצא פרגע זו עני וכה"ג אמרו בנדרים ואחר שהגדתי הדברים לפני אדמו"ח הגנ"י הוסיף לומר דבחמת גם הכא שייך סברת התוספות דטרם שידליק יביט ויפן פה וכה אם יש עני ואם לא ימצא עני אז מותר לו להדליק בשמן של איסור הנאה פניו דמל"נ וגם פרוטה דר"י לא שייך פיון דמירי בזמן דליכא עני וא"ש - ועוד בה שלישי דלא אדע אם בעת שעוסק במצוה דרבנו אם פטור על ידה ממצוה דאורייתא וצדקה הוי מ"ע מהתורה ונ"ח הוי דרבנו אולי אינו פטור בשעה שעוסק בה מפרוטה דעני וכעת אין בכחי לברר זאת כי צריכא שמעתא צליתא ובעוה"ר פעת הדעת עכיר עד למאד על ידי צרות המלחמה אשר היא מפה מהלכת זה שנתים ומחצה רחמנא ליצלן ויחיני ונחלי במהרה בישועה פלית ואולי יש לומר דתלוי בפלוגתא הידוע אם דרבנו מהני לדאורייתא - והנה פלוגתא הנ"ל אם דרבנו מהני לדאורייתא ה"ל נראה דתלוי בפלוגתת הרמב"ם ורמב"ן בלאו דלא תסור אם הוי דינא דאורייתא או לא קג) ובמק"א פתבת ראי' לשי הרמב"ם ממדרש תנחומא בפ' נשא שכתב שם בזה"ל לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מ התורה אומר להם הקב"ה בני אין אתם רשאים לומר פן אלא כל מה שגזרין עליכם תהיו מקיימין שנאמר ועשית עפ"י התורה אשר יוריה למה שאף על דבריהם אני מסכים תדע לה שהרי יעקב בשעה שברך מנשה ואפרים מה פתיב וישם את אפרים לפני מנשה עשה הקטן קודם לגדול וקיים הקב"ה גזרתו בקרבנות הנשיאים שהקריב שבט אפרים תחלה עכ"ל המדרש - והנה לעיל מזה איתא שם במדרש דיום השביעי שהקריב אפרים היתה בשבת ודחתה קרבנותו את השבת - והשתא אי אמרת דמצות דרבנו אין להם דין דאורייתא איך הקריב אפרים קרבנותו תחלה בשבת ואם תאמר מפני שפך ה"ל מצות הבורא שיקריב תחלה בשבת ואין להרהר על גזרת השם והוי כשאר מצות השם א"כ אין מפאן ראי'

כָּלֵל עַל מְצוּוֹת זְמָנִים שְׁמָא מְפָנִי שְׂפָף הִיְתָה הַמְצָנָה מִפִּי הַקַּב"ה שְׁאֲפָרִים יִקְרֹב תְּחִלָּה וְלֹא מִפֶּחַ צִיּוּי הַזְקֵן הִיא וְהָא רֵאִי דְמִפְחַ צִיּוּי הַזְקֵן ל"ה רֵאִי לְהַקְרִיב בְּשַׁבַּת וְרַק רְצוֹן הַשֵּׁם הִי' פָּף שְׁאֲפָרִים יִקְרִיב קִרְבָּנָתוֹ שֵׁם בְּשַׁבַּת א"כ שׁו לִיפָא רֵאִי' עַל מְצוֹת זְמָנִים כָּלֵל - אֵלֶּא ע"כ דְשִׁאֲנִי מְצָנָה זֹו מִשְׁאָר מְצוֹת הַשֵּׁם דְזָה ל"ה מְרָצוֹן הַמְנוּחֶלֶט מִשִּׁי"ת שְׁאֲפָרִים יִקְרִיב תְּחִלָּה וְלִוְלִי דִי־עֵקֶב צָנָה כֹּן אִזּוּ בְּאַמַּת הִי' מִקְרִיב מְנַשֶּׁה תְּחִלָּה וְלֹא צוּתָה הַתּוֹרָה שְׁאֲפָרִים יִקְרִיב תְּחִלָּה רַק מִשׁוּם מְצָנָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ זְקֵן וּשִׁי"ת הַנֵּיחַ מְצָנָה זֹו רַק עַל רְצוֹן יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה וּא"כ אִפְתִּי קָשָׁה פִּינּוֹן דְאִינָה מְצָנָה מְנוּחֶלֶט מִפִּי יִתְבָּרַךְ רַק לְקִינִים מְצוֹת הַזְקֵן אִיף יִדְחָה שַׁבַּת וּע"כ דְגִלְתָּה הַתּוֹרָה דְצִיּוּי הַזְקֵן דִּין דְאוֹרֵייתָא יֵשׁ לָהּ וְיֵשׁ לָהּ כָּל פֶּחַ דְמְצָנָה דְאוֹרֵייתָא אַף לְדַחֲוֹת אֶת הַשַּׁבַּת וּא"כ הָנִי רֵאִי' טוֹבָא מְזָה לְשִׁי הֶרְמַב"ם ז"ל - וּבְזָה יוֹבֵן ג"כ דְבָרֵי הַמְדָרְשׁ רַבָּה בְּפָסוּק וּלְלַבֵּן שְׁמֵי בְנוֹת וְאָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ דְשִׁתִּיָּהוּ שְׁוֹת קִרְבֵּן בְּנָה שֶׁל זֹו דוֹחָה שַׁבַּת וְקִרְבֵּן בְּנָה שֶׁל זֹו דוֹחָה שַׁבַּת וּפִירֵשׁ בְּיַדִּי מִשֶּׁה דְקָאֵי עַל קִרְבֵּן חֲנוּפֶת הַמְזִבֵּחַ שֶׁהַקְרִיב אֲפָרִים תְּחִלָּה בְּשַׁבַּת וּעִי"ש - וְלִכְאוּרָה מֵאִי רְבוּתָא יֵשׁ בְּזָה דְקִרְבָּנָתוֹ הִי' דוֹחָה שַׁבַּת וְאִמְאִי לֹא - אֲבָל בַּהֲנ"ל יוֹבֵן הֵיטֵב דְהַשְׁמִיעֵנִי אַף דְהוּא רַק מְדַרְבְּנָן אֵל נַחֲשׁוֹב דִּישׁ חִילּוּק בִּינָה לְבִין חֲבֵרְתָּה ע"ז בְּאָה הַפָּסוּק לְלַמֵּד דְשִׁתִּיָּהוּ שְׁוֹת לְגַמְרֵי אַף לְעַנְנֵי שְׁתָּהָא קִרְבָּנוֹתִיָּהוּ דוֹחָה שַׁבַּת וּכְמוֹ שְׁקִרְבָּנוֹת בְּנָה שֶׁל לָאָה דוֹחָה שַׁבַּת מְפָנִי שֶׁהוּא מְצָנָה דְאוֹרֵייתָא מִמֶּשׁ וְקָאֵי עַל הַקִּרְבָּנוֹת שֶׁהַקְרִיב אֶהְרֵן בְּשַׁבַּת כְּמוֹ כֹּן דְחָה קִרְבֵּן אֲפָרִים אַף דְהוּא רַק דְרַבְּנָן אֶת הַשַּׁבַּת וּא"ש מְאֹד בְּכּוֹנֵת הַמְדָרְשׁ - עַכ"פ רֵאִי' נִפְלְאָה לְשִׁי הֶרְמַב"ם ז"ל - וּבִסְפָר שִׁד"ח רֵאִיתִי שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם פְּמָה גְדוּלִים שֶׁהֶעֱלוּ בְכּוֹנֵת הֶרְמַב"ם דְלֹא סְבִירָא לִי דְמְצָנָה דְרַבְּנָן דִּין דְאוֹרֵייתָא יֵשׁ לוֹ אֵלֶּא דְוָקֵא בְּדָרְךָ הַמְרָאָה בְּעַת שְׁאִינוּ רוּצָה לְקִינִים מְצוֹת הַחֲכָמִים אִזּוּ דִּין דָּאוֹ' יֵשׁ לוֹ וְקָעֵבֵר עַל אִי' דְאוֹרֵייתָא אֲבָל זוֹלַת זֶה קִיל מְדָאוֹ' יַעֲיִ"ש וְכַעַת אִין סְפָרֵי שִׁד"ח לְפָנֵי וְאִינִי יְכוֹל לְצִיֵּין מְקוּמוֹ קֹד) וּמְדָרְשׁ הַנְּ"ל מִשְׁמַע קֶצֶת פְּנוּתִיָּהוּ שְׁאָמַר לֹא יֵאמֵר אָדָם אִינִי מְקִינִים מְצוֹת זְמָנִים כּו' מִשְׁמַע דְוָקֵא בְּאוֹפֵן זֶה שְׁאִימַר שְׁאִינִי רוּצָה לְקִינִים דְבָרֵיהֶם הוּא דָּאוֹ' - וּבְזָה יֵשׁ לְהַבִּין דַּעַת הַגָּאוֹן בְּנִתְיָבוֹת סִימָן רל"ד דְסוֹבֵר דַּעַל שׁוֹגֵג דְרַבְּנָן אִינוּ צָרִיף כְּפָרָה וְלִכְאוּרָה לְדַעַת הֶרְמַב"ם דְמְצָנָה דְרַבְּנָן אוֹ אִי' דְרַבְּנָן דִּין דָּאוֹ' יֵשׁ לוֹ מִדּוּעַ לֹא יְהִי צָרִיף כְּפָרָה עַל אִי' דְרַבְּנָן אֲבָל לַהֲנ"ל יוֹבֵן דְוָקֵא בְּדָרְךָ הַמְרָאָה הָנִי דָּאוֹ' וּא"כ מִמִּילָא כְּשֶׁהִיא שׁוֹגֵג דְלֹא שְׁיִיף זֹאת שְׁפִיר הָנִי קִיל מְדָאוֹ' וּע"כ לֹא צָרִיף כְּפָרָה וּא"ש וּבְזָה יִתְנַרֵץ ג"כ קוֹשִׁיא הֶרְמַב"ם לְמָה הַקִּילוּ בְּסַפֵּק פִּינּוֹן דל"ה דָּרְךָ הַמְרָאָה שְׁפִיר הָנִי קִיל לְגַבֵּי סַפֵּק וּא"ש קַה) אַף לְפִי מַה שְׁכּוֹתְבִיתִי בְּכּוֹנֵת הַמְדָרְשׁ הַנְּ"ל בְּטַעֲמָא דְמִילְתָא דְקִרְבֵּן אֲפָרִים הִיְתָה דוֹחָה שַׁבַּת מִשְׁמַע דְהַמְצָנָה מְצַד עֲצָמָה הָנִי דְאוֹרֵייתָא אַף בְּלִי הַמְרָאָה דְאִיזָה הַמְרָאָה הִיְתָה שֵׁם כְּמוֹכֵן - וְכֹן רֵאִיתִי בְּדַרְשׁוֹת הַר"ן דְרוּשׁ חֲמִישִׁי וְנִשְׁנוּ הַדְּבָרִים בְּדְרוּשׁ הַשְּׁבִיעִי דְסוֹבֵר כְּשִׁי הֶרְמַב"ם דְכָל מְצוֹת דְרַבְּנָן אוֹ שְׁבוֹת דְרַבְּנָן הוּא מִמֶּשׁ דִּין דְאוֹרֵייתָא עִי"ש שֶׁשְׁפָתָב בּוֹזֵה"ל וְלֹא עוֹד אֵלֶּא שְׁעוֹבֵר בַּעֲשֵׂה וּל"ת אֵלֶּא שְׁאִין לוֹקִינֵי עֲלֵיו מְפָנִי שֶׁהוּא לָאוּ שְׁנִיתָן לְאִזְהָרַת מִיתַת בֵּית דִּין וְכַתֵּב עוֹד שֵׁם וְנ"ל וּלְפִיכָף הַעוֹבֵר עַל א' מִהַשְּׁבוֹתִין עוֹבֵר בל"ת מַה"ת וְאִין הַפְרֵשׁ בֵּין הַמְטִלְטֵל מַחֲטַ שַׁבַּת לְאוֹכֵל חֶלֶב וְלַחֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וְחֲמוֹר עִי"ש - וְהִיא פְּלֵא שְׁעַד כְּמָה הַפְּלִיג בְּחֻמְרַת הַשְּׁבוֹתִין שֶׁהוּא מִמֶּשׁ שְׁוֹה לְדְאוֹרֵייתָא וּפְלֵא שְׁלֵא מוּבָא דְבָרֵיו בְּסַפְרֵי הַפּוֹקִיִם וְהוּא הִלְכָתָא רַבְתָּא לְשַׁבְתָּא לְדַעַת מַחְנֵמֵר אִי' מְוָקְצָה אוֹ מִשְׁאָר שְׁבוֹת - עַכ"פ דַּעַתוֹ דַּעַתוֹ דַּעַתוֹ דְרַבְּנָן בַּעֲצָמוֹ

אף בלי המראה שנה לדאו' וכמו שכתב עוד שם להלן בזה"ל וְהַעֲבוּר עַל אֶחָד מֵהַשְּׁבוּתִין פְּעוּבָר עַל אֶחָד מֵהַלְאָנִין עַכ"ל - וְכַעַת סִפְר הַשּׁו"ח אֵינוֹ לִפְנֵי לְרֵאוֹת אִם הֵבִיא דְבָרֵי הַר"ן הַלְלוּ - אִךְ רֵאִיתִי שֵׁם בְּדִרְשׁוֹת הַר"ן שֶׁיֵּצֵא לְחֶלֶק בֵּין הַפְּרָקִים שָׂאִין בְּכֻלָּל הַלְאוּ וְלֹא תִסּוּר אֲלֵא דְבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עֵינֵי מֵהַתּוֹרָה הַיְיָנוּ הַגְּזֵרוֹת וְהַדִּינִין וְהַסִּיגִים שֶׁהוֹסִיפוּ חֲכו"ל עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא פְּעִין פִּירוּשׁ הַתּוֹרָה זֶה נִסְמָךְ עַל לֹא דְל"ת וְהוּא דֹאו' אֲבָל הַמִּצְוָה הַמְחַוְדָּשׁוֹת מֵהֶם אֵין לָהֶם סִמָּךְ אֲלֵא בְּפִסּוּק שֶׁאֵל אֲבִיךָ וַיְגִדְךָ עֵי"ש שֶׁכָּתַב בְּזֶה"ל אֲבָל כְּשֶׁאֲדוּמְרִים תְּדַלִּיקוּ נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה אֵין אָדָם יָכוֹל לְהִסְמִיכוֹ עַל זֶה הַלְאוּ בְּשׁוּם עֲנָן שָׂאִין זֶה בְּכֻלָּל הַפְּתוּב שֶׁאָמַר פִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבָר לְמִשְׁפָּט אֲלֵא בְּכֻלָּל שֶׁאֵל אֲבִיךָ וַיְגִדְךָ שֶׁהוּא צְנוּנָה לְקַבֵּל מִן הַזְּקֵנִים עַל הַפְּלֵל עַכ"ל (קו) הָרִי דְהוּא סוּבָר דְבָר שֶׁהוּא בְּכֻלָּל מִשְׁפָּטֵי הַתּוֹרָה רַק דִּישׁ לָנוּ סִפְק בְּדָבָר לְפָרֵשׁ כְּוֵנַת הַתּוֹרָה אֲזִי הִיא בְּכֻלָּל ל"ת וְהוּא דְאוּרֵי' אֲבָל מִצְוָה שֶׁחִוְדָּשׁוּ חֲכו"ל לֹא נִכְלָל בְּפִסִּיק הַנִּזְכָּר רַק בְּקִרְא דְשֶׁאֵל אֲבִיךָ וְלִזְוָה הָוִי רַק פֶּח דְרַבְּנָן עֵי"ש וְהִיא מִיְלֻתָּא חֲדָתָא אִךְ לִפְעֻ"ד מְדַבְּרֵי הַמְדָּרֵשׁ שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה לֹא מִשְׁמַע פֶּן דַּהֲרִי גַם קְדִימַת אֲפָרִים לְמַנְשָׁה שֶׁהַקְדִּימוּ יַעֲקֹב ל"ה ג"כ מִשׁוּם אֵיזָה סִיגִי וַיְגִזְרָה לְמִצְוָה דְאוּרֵי'תָא רַק הִיא מִצְוָה מְחַוְדָּשׁתָּ מֵאוֹתוֹ זְקוּן יַעֲקֹב אֲבִינוּ ע"ה וְאֵפְסִי"כ הֵבִיא הַמְדָּרֵשׁ קִרְא דְנִעְשִׂית עִפ"י הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרוּ הַנְּאָמָר בְּפָרֵשׁת פִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבָר לְמִשְׁפָּט וְעֲלִי קָא לֹא דְלֹא חֲסוּר הָרִי דְמִשְׁמַע דְגַם מִצְוָה מְחַוְדָּשׁתָּ מְדַרְבָּנָן נִכְלָל בְּזֶה וְצ"ע - וְנַחֲזוּר לְדְבָרֵינוּ הַנִּזְכָּר לִדְהָא דְהָא דְאֵם בְּמִצְוָה דְרַבְּנָן נִימָא ג"כ דְהַעוֹסֵק בְּמִצְוָה פְּטוּר אֲפִילוּ מִמִּצְוָה דֹאו' תְּלוֹי אִם דְרַבְּנָן מֵהַנִּזְכָּר לְדְאוּרֵי'תָא וְכַבּוּד אֲדוּמו"ח הַגְּנ"י עוֹרְרֵנִי מְדַבְּרֵי הַרְמ"א בְּסִימָן תְּרַפ"א דְכ' דְשׁוּם מִצְוָה דְאוּרֵי'תָא אֵינָה נִדְחָה מִפְּנֵי קְרִיאת מְגִילָה הָרִי נִפְשֵׁט סְפִיקָתִי הַנִּזְכָּר לְדְגַבִּי מִצְוָה דְרַבְּנָן לֹא אֲמַרִינָן דְפְטוּר מִמִּצְוָה דֹאו' - אַחַר כֵּמָה שָׁנִים הָאִיר ה' עֵינֵי לְרֵאוֹת בְּשׁו"ת מְהַר"י אֶסְאָד ז"ל חִיו"ד סִימָן ש"י שֶׁעֲמַד עַל סְפִיקָתִי הַנִּזְכָּר וְהַעִיר ג"כ מְדַבְּרֵי הַרְמ"א הַנִּזְכָּר וְכַעַת אֵינִי מוֹפְנָא לְעֵינֵי בְּדַבְּרֵי עֵי"ש וְדו"ק - וְהִנֵּה קו' הַתּוֹסֵ' שֶׁהֵבִיא מֵעַכ"ת שֶׁהַקְשׁוֹ לְרַב יוֹסֵף דְסוּבָר דְמִשׁוּם דְנִהְיָה מְפָרוּטָה דְעֵנִי הָוִי כְּאֵלוֹ קִיבֵל שְׁכָרוֹ א"כ לְמָה קִי"ל בְּמוֹדֵר הַנְּאָה דְתוֹקַע לוֹ שֶׁיִּפְרֹ אוֹ טוֹבֵל בְּמַעְיָן הָא נִהְיָה מְפָרוּטָה דְר"י ע"כ - נִרְאֶה לִי בַעֲזָה"י לְתַרְצֵן קוֹשְׁיֵיְתֶם בְּדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א בְּסוּפָה דְרַף ל"א הַיְדוּעִים דְכָתַב דְהַנְּאָה הַבֵּא' לוֹ דְרַף גְּרַמָּא וּמְמִילָא מוֹתֵר וְע"כ קִי"ל מְצַלֵּל"נ אִךְ דִּישׁ לוֹ שְׁכָר מִצְוָה אֶפ"ה פִּינּוּ דְהוּא דְרַף גְּרַמָּא שְׁרִי עֵי"ש - וְא"כ הִיא פְּרוּטָה דְר"י וְדֹאֵי דְהָוִי רַק דְרַף גְּרַמָּא וּמְמִילָא וְעוֹד גְּרוּעָה הִיא הַרְבֵּה מְשֻׁכָּר מִצְוָה דְהוּא בָּאָה לוֹ וְדֹאֵי מִשֵּׁא"כ פְּרוּטָה דְר"י אֵינוֹ בְּטוּחַ עַל רִיחּוֹ הַזֶּה דְמִי יֵימַר דְמִזְדַּקֵּק לִי עֵנִי עֵינֵי ח"ס יו"ד סִימָן ק"ל וְא"כ זֶה לֹא מְזִיק גַּבִּי מְצַלֵּל"נ אוּלָם לְעֵנֵי שִׁיחֵי' מְקַרִי שׁוֹמֵר שְׁכָר גַּם שְׁכָר כְּזֶה סְגִי לְרַב יוֹסֵף וְא"כ א"ש וְלִק"מ וְעֵינֵי בְּקִצּוֹת סִי' ש"ו סק"ז וְדו"ק קו) וּמְדִי אֵיירִינָן בְּהָא פְּרוּטָה דְר"י אֵימּוֹר בְּהַ מִיְלֻתָּא חֲדָתָא לִפְעֻ"ד דְהִנֵּה בְּהָא דִּינָא דְרַב יוֹסֵף נִתְקַשְׁיֵיתִי בְּהַ טוֹבָא עֵינֵי בְּמְדָרֵשׁ עַל פְּסוּק וְכִי יְמוּךְ אֲחִיךָ שֶׁהֵבִיא כְּמָה גְדוּלָה מַעֲלַת הַצְּדָקָה דְלִפְעָמִים בְּפָרוּטָה שְׁנוֹתָן לְעֵנִי הוּא מַחִי אוֹתוֹ מִמֶּשׁ וְאוֹמַר מִשָּׁל ע"ז לְעֵנִי דִישׁ לוֹ ט' פְּרוּטוֹת וְחֲסֵר לוֹ פְּרוּט' א' לְקִנּוֹת כְּכֹר וְהוּא נוֹתֵן לוֹ פְּרוּטָה נִמְצָא דְהַחֲזִי' אֶת נִפְשׁוֹ בְּפָרוּטָה זוֹ וְלוּלִי שְׁהִי נוֹתֵן לוֹ פְּרוּטָה הִי' מֵת בְּרַעֲב וְעֵי"ש דְמְפָרֵשׁ בְּזֶה קִרְא מְלוּהַ ה'חֹוּנָן דֵּל דְעַל הַקַּב"ה לְהַחֲזִיֹת נִפְשׁ כָּל חֵי וּבְמָה שֶׁהַחֲזִי' לְעֵנִי בְּפָרוּטָה זוֹ כְּאֵלוֹ לְוָה לְהַקַּב"ה וְכַבְּיָכוֹל עֲבָד לְוָה לְאִישׁ מְלוּהַ עֵי"ש קו) חֲזִינָן דְעַד הֵיכָן דְבָרִים מְגִיעִים דְלִפְעָמִים תְּלוֹי חִיוֹתוֹ

של עני בפרוט' והשתא איך יפטר האדם מכל זה ע"י שעוסק במצנה אחרת והעני ימות ברעב ודבר זה נגד הסבא ונגד ההלכה רוחת בישראל וחי בהם ולא שימות בהם וע"כ איכא איזה שיעור וערה בדבר זה - ונתקשיתי בזה הרבה שנים עד שהאיר ה' עיני לראות בשו"ת מהר"י אסאד ז"ל חיו"ד סימן קי"ח מה שהעלה מילתא חדתא במילי דצדקה וכתב אם כי במצות צדקה איכא עשה וב' לאוינו עשה דנתן תתן וב' לאוינו דלא תקפון ולא תאמין מ"מ נראה לו לדייק מדברי הרמב"ם בפ"ד דמתנות עניים דאינו עובר בלאונו רק בשעה שהעני מבקש ממנו אבל היכא שאין העני מבקש ורק הוא רואה אותו אז ליכא רק עשה לחוד עיי"ש והוא דבר נכון ומתקבל על הלב קט) ועפ"י דבריו נראה לי ג"כ לומר דהא דינא דפרוטה דר"י לא נאמר רק באופן דאין העני מבקש ממנו דאף אז איכא חיובא דעשה ליתן לו אעפ"י כ כיון דהוא עוסק במצנה אחרת פטור מעשה דנתן תתן כדיון עוסק במצנה פטור ממצנה ואז כיון דאין מבקש ממני ודאי אינו נוגע בפקוח נפש דלולי כן בנדאי הי' מבקש ממנו דבנפשו הוא ע"כ הוא פטור מליתן לו משא"כ היכא דהעני פושט יד ומבקש ממנו באופן זה לא שייך דינא דפרוטה דר"י לפטור אותו כי יש לחוש בבנפשו הוא ובדברי המדרש הג"ל דלפעמים תלוי חיותו בפרוטה וגם ספק פקוח נפש דוחה שבת כש"כ דמשאר מצוות לא יפטרו האדם מספק פק"נ ונראה לי דזה הוא השיעור וערה בדבר זה וזה מילתא חדתא מה שעלתה במצדתי בעזר השם - ואחרי הודיע ה' אותי כל זאת העליתי ארוכה לקושיות הגאון מו"ה ר"ל חיות בספרו מטבעה ברכות שהקשה אדין פרוטה דר"י דפטור מדין עוסק במצנה פטור ממצנה דהא קי"ל דמלאו אינו פטור וגבי צדקה איכא גם לאו עיי"ש שהניח בצע"ג - שוב ראיתי שגם בשו"ת קול ארי' סימן ה' עמד בקושיות זו עיי"ש - ובדברי הג"ל דכל דינו של ר' יוסף לא נאמר רק באופן שאין העני מבקש ממנו ובאופן זה ליכא רק עשה לחוד וכנ"ל מתשובת מהרי"א א"כ שפיר שייך לפטור אותו משום עוסק במצנה פטור ממצנה דהא ליכא רק עשה לחוד וא"ש מאד בישוב הדברים ודו"ק - אגב אציע לפניו מה שעמדתי בדבר דלימודי על התוס' יו"ט פ"ז דבכורות מ"ג על מה שכתב בטעם הרמב"ם שפסק דמומין המיוחסין לאדם לוקין עליהן אף דלא כתיב לאו בהדיא אלא מדייקא גלמד אפ"ה מחייבו מלקות דלא אמרו אלא לאו הבא מפלל עשה, עשה והאי לאו מקלל עשה קאתי עכ"ל ולי צ"ע דהלא קי"ל דאין לוקין רק על לאו דדמי ללאו דחסומה עיין מפות י"ג ופסחים מ"א וזה לא דמי ואיך לוקה וצ"ע ודו"ק - וכעת אסתגר בזה ושי"ת ישמחני בישועות ונזפה להרחיב בגבול הקדושה והגני ידיו"ש באהבה ובנ"ח.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב סימן ס"ז.

הנה העולם הרעשו על מרן הפלתי בסימן ס"א במה שאמר לתרץ דברי הראמב"ם שפוסק דב"נ אינו נהרג על אבמה"ח של עוף והקשו עליו מש"ס חולין דמ"א דמוקי לה מש"ס הברייתא דשוחט בחוץ בחטאת של עוף ובפסחים ע"ג מבואר הטעם דחייב על שבת דתיקון להוציא מידי אבמה"ח הרי דאף בעוף איכא לב"נ אי' אבמה"ח ומתרץ הפלתי דלא צריך לומר בדברי רש"י דיש תיקון לב"נ דגם לישראל יש תיקון בזה שהוציאו מידי אבמה"ח דעל אבמה"ח הוא חייב אף במשהו בשור וגידין ועצמות משלימין לכזית אבל משום שאר אי' צריך פזית בשור א"כ בזה שהוציאו מידי אבמה"ח תיקון הרבה עכ"ד הפלתי - והרעשו עליו שהעלים עין מדברי הרמב"ם בפ"א מה' מ"א

דתקרוכת עפוי"ם חייב בכ"ש א"כ לא תיקון פלל עכ"ו העולם - והנה אני הפעוט אומר
גברא רבא אמר מילתא ואין מזניחין אותו ות"ל עלה בידי לקיים דבריו - והוא עפי"ד
הגאון חו"ד בספר נחלת יעקב בתשובות הנספחות לספר זה שהאריה להוכיח דגם בב"נ
שייך ביטול דאל"כ קשה למה כתב התורה דין אבמה"ח לב"נ ת"ל משום בשר מה"ח
הא לא ניתנו השיעורין לב"נ (והוא באמת קושניית הש"א בח"ס סימן ע') וכיון דבאבר
מה"ח יש משהו בשר ממילא חייב משום במה"ח וע"כ צריך לומר דאי לא גלתא התורה
דין אבמה"ח הוי אמינא דלא חייב על אבמה"ח פלל משום משהו בשר שבו משום
דבטיל בגידין ועצמות כמו דאמרו פיגול ונוטר וטמא שבללן זב"ז ואכלן פטור, ע"כ
כתבה התורה דגם ב"נ מוזהר על אבמה"ח וע"כ שפיר הוא חייב עכ"ד קי) ואם כי
במק"א פקפקתי על גוף ההערה הנ"ל דשפיר משפחת אבר אף בלי משהו בשר פגון
בערקים פמבואר בפירק עור והרוטב מ"מ למדנו מדבריו דבאופן דליכא אי' אבמה"ח
פטור אף על משהו בשר שבו משום דבטל בגו"ע - ואם כי מה שהעלה דבב"נ יש ביטול
כמה מגדולים אחרונים סוברים דבב"נ ליכא ביטול פידוע אבל בישראל דאיכא ביטול
שפיר שייך סברתו - א"כ עפ"י האמור שפיר העלה הפליתי בתירוצו דאיכא תיקון גם
לישראל גופא באופן שיאכל אבר שיש בו בשר וגו"ע דמשום תקרובות עפוי"ם הי' פטור
משום דבטיל בגו"ע ואילו הי' אבר מה"ח שפיר הי' חייב דכנלה אסור וא"כ טובא תיקון
במה שהוציאו מידי אבר מה"ח ואין מוכרח לומר פרש"י דיש תיקון לב"נ דגם לישראל
יש תיקון הרבה ותירוצו של הפליתי על הרמב"ם פראוי מוצק ואם כי אולי הוא לא פינו
לזה מ"מ יש מקום לתירוצו באופן הזה ודו"ק - סימן ס"ח.

בעזה"י ד' לסדר וברך את לחמך תרפ"ד לפ"ק פישטיאן יצ"ו. פבוד ידידי רחומא
דנפשי היתיב בתנוני דלבאי הרב הגדול בתורה מןפלג בחריפות ובקיאיות כש"ת מו"ה
שמואל שלעזינגער נ"י אבן יקר בעיר אונגוואר יע"א.

אחדש"ה מכתבו הגיעני, וע"ד המאירי במגילה שנתקשה בהבנתו והביא שגם הגאון
בספר שו"ת בית שערין סימן קט"ז כתב דלא ידע פוננתם ונדחק שם מאד בפירושו -
ולי הצעיר פוננתו פשוטה בעזה"י ונ"ל המאירי כפי מה שראיתי שהביא הג' בבית שערין
שם (כי ס' המאירי אינו תתי') יש שואלים למה לא נאמר פן במילה שלא תדחה שפת
מגזרה שמה יעביר את התינק וא"ת חי נושא א"ע ואין כאן איסור תורה כו' ועוד שהרי
הזאת טמא מת אין בה אלא שבות ואסרו עלי' משום טעם דרבה עכ"ל המאירי - ונראה
בס"ד דברור פוננתו על דברי הש"ס בפסחים צ"ב דאמר רבא ערל והזאה ואיזמל העמידו
דבריהם במקום פרת ומפניך שם בש"ס הזאה דאמר מר הזאה שבות ואינו דוחה שפת
ועיי"ש ובדף ס"ט איתא דאסרו מטעם דרבה - הרי נשמע מדף צ"ב הנ"ל דעיקר טעם
דאין הזאה דוחה שפת הוא משום דזה אהד מן הדברים דהעמידו דבריהם נגד התורה
אפילו במקום פרת אף שאין כאן אלא אי' דרבנן גרידא - (ואין לומר דעיקר טעם שמה
פגע באי' דאו' הא שם קחשיב בהדי תלתא איזמל להביאו דרו' גגין וחסרות שלא יפגע
ג"כ באי' דאו' ואפ"ה אסרו וע"כ דהעמידו דבריהם נגד התירה אף בלי חשש איסור
דאו') - וא"כ לא נפלאות הוא ג"כ לאסור מילה מה"ט שמה יעביר התינוק מה אמרת
דהיא רק מדרבנן נימא העמידו דבריהם כמו גבי הזאה דג"כ נאמר רק מטעם דהעמידו
דבריהם נגד דאו' זה פונת האמת בדבריו וכל המעיין בדבריו יראה שלזה פינו - והאי

"שְׁהָרֵי הַזֹּאת ט"מ אין בו אֵלָא שְׁבוּת" לֹא קָאֵי עַל מַה שְׁמַסִּיִּים "מִשּׁוּם טַעַם דְּרַבָּה"
דִּיהֵן הֶרְבוּתָא מַה שְׁאָסְרוּ מִטַּעַם דְּרַבָּה רַק קָאֵי עַל "וְאָסְרוּ עֲלֵי" לַחֲוֹד פְּלוּמֵר הַזֹּאת
ט"מ אין בו אֵלָא שְׁבוּת וְאִפִּי"ה אָסְרוּ עֲלֵי מִשּׁוּם דְּהַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם נֶגְדַּת הַתּוֹרָה כְּמוֹ כֵּן
אִף דְּבַהֲעֵבְרַת הַתִּינוּק ל"ה אֵי דְּאוֹרְיָתָא אַעֲפִי"כ גִּימָא דְּהַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם כְּמוֹ בְּהַזְאָה
וְהֶרְבוּתָא הֵוִי רַק מַה דְּקָאֵמֵר וְאָסְרוּ עֲלֵי וּמַה שְׁפִיִּים מִטַּעַם דְּרַבָּה קוּיִשְׁטָא נִקְט דְּטַעַם זֶה
אָמְרוּ לְעֵיל בְּדַף ס"ט אֲבָל לֹא דְזֶה יְהִי הֶרְבוּתָא רַק הֶרְבוּתָא הוּא מַה דְּאָסְרוּ עֲלֵי אִף
דְּהוּי רַק שְׁבוּת בְּעֵלְמָא אֵלְמָא דְּלַפְעָמִים הַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם א"כ כ"כ פֶּאן וְשְׁפִיר דְּחֵי בְּזֶה
הֵאִי "וּא"ת" דְּקָאֵמֵר תַּחֲלָה כֵּן נִרְאָה בְּרוּר בְּכּוֹנְנָתוֹ בַּס"ד - וְרַק מַה דְּקָשָׁה לִי הוּא זֶה
בְּאַמְתַּת לְמַה צְרִיכָה לֵן גְּבִי הַזֹּאת לְטַעֲמָא דְּרַבָּה פִּינוּן דְּבִש"ס שְׁם מְבוֹאָר דְּעִיקָר הַטַּעַם
מִשּׁוּם דְּהַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם בְּמָקוֹם פְּרַת א"כ סְגִי בְּשַׁבּוּת הַטְּלִטוּל דִּישׁ בְּהַזְאָה לַחֲוֹד אִף
בְּלִי גְזֵרַת רַבָּה וּמַה פְּרִיף בְּדַף ס"ט מְפָדִי טְלִטוּל בְּעֵלְמָא הֵיא תִידְחֵי שְׁבַת מִשּׁוּם פְּסַח
פִּינוּן דְּזֶה א' מִן הַמְּקוֹמוֹת דְּהַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם נֶגְדַּת הַתּוֹרָה אִין הַתַּחֲלָה לְקו' הַש"ס וּמַה צְנוּרָה
לְדְרַבָּה - וְאִין לֹא דְלֹא הַעֲמִידוּ דְּבַרְיָהֶם אֵלָא הֵיכָא דִּישׁ לַחֲוֹשׁ שְׁיַעֲשֶׂה אֵי דְאו' דו"א
דְּהָא גְּבִי אִינְזַמֵּל ג"כ לֹא יַעֲשֶׂה רַק אִיסוּר דְּרַבָּנָן דְּהָא בְּגִינָן וְנִצְרוֹת לִיכָא אִיסוּר תּוֹרָה
וְאִפִּי"ה סְגִי לְעַמּוּד נֶגְדַּת הַתּוֹרָה כְּמוֹ כֵּן יְהִי סְגִי אֵי טְלִטוּל דְּהַזְאָה וּמַה גַּם לְדַעַת רִש"י
בְּמַתְנֵי אֵיכָא נְמִי שְׁבוּת דְּמַתְקֵן גְּבָרָא וּמַה צְנוּרָה בְּגִזְרָה דְּרַבָּה וְצ"ע - וּכְעַת אִין סְפָר
הַצִּל"ח בְּיַדִּי לְעִינָן אִם עֵמֵד בְּזֶה וְצ"ע ג' - וְיַעֲנֵן שְׁחָדִי נִפְשׁוּ בְּפִלְפוּלָא אֲצִיגָה לְפָנֵי קו'
נָאָה בְּסוֹנְגִיָּא דְּשַׁמ"י וְכָף תְּוֹאָרָה הֵנָּה הַפְּר"ח בַּס"ח תַּקֵּפ"ח וּמַהֲר"מ פְּדוּהָ בְּהַגְהוֹת עַל
הַרְמַב"ם מוּבָא בַּמַּג"א פְּתַבּוּ בְּטַעֲמָא גְזֵרָה דְּרַבָּה וְלֹא סְגִי בְּגִזְרָה דְּשַׁמְא יִתְקֵן כ"ש מִשּׁוּם
דְּהֵאִי גְזֵרָה דְּשַׁמְא יִתְקֵן כ"ש שְׁיִיף גַּם בִּיו"ט וְיִהֵן פְּחוּקָא עֵי"ש בְּדְבַרְיָהֶם - וְהֵנָּה יְדוּעַ
מַתִּי הַר"ן מ"ט לֹא גְזֵרוּ בְּמִילָה שַׁמ"י מִשּׁוּם דְּאִין הַפֵּל טְרוּדִין וְיִנְפְרוּ אוֹתוֹ - אֲבָל הַקְּשׁוּ
ע"ז מְבִיצָה גְּבִי טְבִילַת פְּלִים דְּאָמְרוּ ג"כ טַעֲמָא דְּרַבָּה וְשָׁם ג"כ אִין הַפֵּל טְרוּדִים - וְרֵאִיתִי
בְּשַׁע"מ וּבַתְּשׁוּבָה מֵאַהֲבָה שְׁשִׁנְיָהן לְדָבָר אֶחָד נִתְפָּנוּ וְהַעֲלוּ דְּבַדְבָר דְּאֶפְשָׁר לְעַשׂוֹת
גַּם בְּלִילָה שְׂאֵז לֹא שְׁכִיחֵי אִינְשֵׁי בַּחוּצוֹת לְהַזְכִּירוּ שְׁפִיר יֵשׁ לְגִזְרוּר שְׁמָא יֵלֵךְ לְהַטְבִּיל
בְּלִילָה וְיַעֲבִירָנָה ד"א בְּרַה"ר וּמִמִּילָא אָסְרוּ גַּם בַּיּוֹם - וְהֵנָּה הַגִּירָסָא בְּש"ס הוּא שְׁמָא
יֵלֵךְ אֲצֵל בְּקִי לְלַמּוֹד וְלֹא לְצִאֵת י"ח תְּקִיעָה רַק לְלַמּוֹד פְּדִי שְׁיִהֵן יְכוּל לִיתְקַע לְעַצְמוֹ -
וְהֵנָּה לְלַמּוֹד אֶפְשָׁר גַּם בְּלִילָה וְאֶדְרַב' הַסְּבָרָא נוֹתְנוֹת דִּילְמַד לִילָה דְּוָקָא פְּדִי שְׁיִוִּכַל
לְקַיִּים הַמְּצָנָה ת פַּר פְּשָׁבָא זְמַנּוֹ וְיִהֵן מִן הַזְּרִיזִין מְקַדִּימִין לְמַצּוֹת - וְיִדוּעַ דְּגַם בִּיו"ט
אֵיכָא אִיסוּר הוֹצָאָה וְרַק דְּהוֹתְרָה לְמַצְנָה מִטַּעַם מִתּוֹף דְּמַצְנָה הֵוִי צְנוּרָה וּכְמוֹ שְׁפַתְבוּ
תּוֹסְפוֹת וְרֵא"ש בְּבִיצָה י"ב - וּבַמַּג"א סִימָן תַּמ"ו מְבוֹאָר דְּדוֹקָא בְּזַמְנֵהּ הֵינּוּ בְּעַת חוֹבַת
קִיּוּם הַמְּצָנָה חָשׁוּב מַצְנָה צְנוּרָה קֶצֶת מִשָּׂא"כ שְׁלֹא בְּזַמְנֵהּ בְּעַת שָׂא"א לֹא לְקַיִּים הַמְּצָנָה
לֹא חָשׁוּב צְנוּרָה פְּלֵל וּבַמַּג"א שְׁם מְבוֹאָר עוֹד יוֹתֵר דָּאִף אִם יְכוּל לְקַיִּים הַמְּצָנָה אֵז רַק
דְּעִיקָר חֵיבוֹבוֹ ל"ה אֵז שׁוּב ל"ח צְנוּרָה וְעֵי"ש - וְכֵן הָאָרִיף הַשָּׂאג"א בַּה' שׁוֹפֵר דְּמַצְנָה
ל"ח צְנוּרָה רַק בְּזַמְנֵהּ וְהוּא פְּתַב דְּאֶפְלִי מַצְנָה דְּרַבָּנָן ל"ח צְנוּרָה וְעֵי"ש בְּאַרְיִכוֹת נִפְלָא -
אֲבָל עַכ"פ זֶה בְּרוּר דְּבִלְיָה שְׁלֹא הֵוִי זְמַן קִיּוּם מַצְנָה ל"ח צְנוּרָה לְדְבַרִי הַמַּג"א וְשָׂאג"א
הַנ"ל וּמִמִּילָא דְּאִין לְהַתִּיר הַהוֹצָאָה מִטַּעַם מִתּוֹף וְזֶה בְּרוּר לְדַעַתָּם קִיא) (וּמַזְנָה יֵשׁ לְלַמּוֹד
דְּאִיסוּר לְהוֹצִיא הַלּוּלָב וְהַשּׁוֹפֵר בְּלִילָה טָרַם עֲמוּד הַשַּׁחַר אִף לְהַבִּיא לְבִיה"כ לְצִאֵת בּוֹ
אִח"כ כְּשֶׁהוּא יוֹם וְהַעוֹלָם אֵינָם יוֹדְעִים מַזְנָה וְהוּא הַעֲרָה חֲדָשָׁה הַנּוֹגַע לְדִינָא וְלֹא רֵאִיתִי

עוד לעורר בזה) עכ"פ בליקלה יש איסור הוצאה ביו"ט אף לגבי מצנה - והשתא ק' לי לדברי פר"ח ומהר"מ פדוה שחילו דע"כ לא סגי לן באיסור דשמא יתקן כ"ש משום דהאי גזרה שנייה גם ביו"ט ולא רצו התקמים לעשות מילייהו פחוקא ביו"ט לא חששו על גזרת כ"ש ובשבת חששו עלי' ע"כ אמרו גזרה חדשה דלא שנייה ביו"ט פלל משום דהותרה ההוצאה ביו"ט לגבי מצנה - ולהנ"ל פינו דבליקלה אסור ההוצאה אף לגבי המצנה וכינון דכל החשש שמא ילך ללמוד וזאת אפשר גם בליקלה וממילא דשפיר שנייה הגזרה דרבה גם ביו"ט והי' לן לאסור גם ביו"ט כמו גבי ט"כ וא"כ גם גזרת רבה שנייה ביו"ט ומה הועילו בה יותר מגזרה דשמא יתקן כ"ש וצ"ע והוא הערה חדשה ובחידושי לסוגיא הרביתי לדבר בזה וכאן לקצר אני צריה ודו"ק ומה שהביא בשם הגאון מו"ה מאיר דן בעל כל"ח שליט"א דמילה מותר במחנך היינו בצפון וראל' מקטועה בר שלום בע"ז דף יו"ד והביא בשם ריקנטי דקב"ש הי' גר גמור - עינתי בריקנטי נראיתי שם אדרבה שהריקנטי הוכיח דל"ה גר גמור משום דלא טבל ואם תאמר דהי' טובל קודם ז"א דהטבילה צריה להיות אחר המילה וכינון דהוא לא טבל מקודם ל"ה גר גמור עינין שם דכן דעתו - וא"כ ממילא אין ראי' מקב"ש וא"כ לדעתי קם דינא כמו שפכתתי לו בתשובה הראשונה דאין למול במחנך כמו בשחוטה ודו"ק - ובענין קושנייתו לדעת בעל כל"ח הנ"ל דמילה בצפון הוי כלאח"י וליכא גבה חילול שבה למה מילה דוחה שבת ימול בצפון דהוי כלאח"י - נראה לי פשוט פינו דהפריעה דרפה דוקא בצפון א"כ לענין הפריעה ל"ה כלאח"י וגם בהפריעה איכא חילול שבת כמו שהאריכו האחרונים בענין שני מוהלין בשבת וגם מטעם אחר שכי' וא"כ נתנה המילה לדחות שבת אצל הפריעה וע"כ נתנה נמי לדחות אצל החיתוף וכמו שאמרו בסו"פ ר' ישמעאל ודו"ק - והנני ידידו דו"ש וש"ת באהבה.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב במכתבו הקדום הביא קו' מורו הגאון בעל לחם שלמה שליט"א על הטו"ז דכתב דליכא למיגזר שמא יעבירנה פינו דבפירוש פתב התורה ביום אפילו בשבת - וע"ז הקשה דלמא מיירי קרא במל בצפון דליכא למיחש שמ"י - אכל באיזמל אפתי יש לגזור - וע"ז פתב הגאון בעל פלי חמדה שליט"א דעל מילה בצפון לא צריה קרא פינו דהוי כלאח"י - ודחה מורו השגה זו דבענין מלאכת חובל דהוי משום נטילת נשמה ל"ש מלאכה כלאח"י עכ"ל - ימחול לי מורו ע"ז דבהדיא מבואר בעירובין ק"ג דיבילת לחה שרי מהתו' ביד לקוצצה משום דהוי כלאח"י כמו שכתב רש"י שם וביבילת לחה ודאי דהוי בה אי' חובל פן חשבת מעצמי בהשקפה ראשונה - שוב ראיתי בהרש"ש שם שכ' על מה שכתב רש"י דהוי תולדה דגוונז דהי' יכול לומר דהוי משום חובל - ועוד יותר מצאתי בספר הקובץ בפ"ט משבת ה"ח שהביא בשם הירושלמי דבאמת משום איסור חובל אתי עלה דהאי דינא דיבילת ואפ"ה מחלקינו בין פלי ליד הרי מפני ש' יוצא דגם באיסור חיבל איכא משום כלאח"י וכ"ז נעלם לפי שעה ממורו הגאון שליט"א קיב) אמנם עכ"ז נראה לקיים קושנייתו הנ"ל ולהסיר מעליו השגת בעל כל"ח שליט"א מה שכתב הנ"ל דמשום מילה בצפון לא צריה קרא דהוי כלאח"י ושרי מהתורה - נראה דלק"מ עפי"מ שפכתתי בפנים ביישוב קו' מע"כ נ"י דלמה מילה דוחה שבת ימול בצפון וכתבתי דכל שמא דכלאח"י ל"ה רק בדבר שאין דרכו בקדו' בחול וכמו שכ' רש"י בעירובין ק"ג ובשבת צ"ד ע"ב ובכמה דוכתי - נמצא מצות

הפריעה דתמיד דרפו בצפון דוקא ויותר נוח עוד לעשות בצפון מבכלי נדאי דלא מקרי כלאח"י ושפיר הוי בו חילול שבת וכמו שהבאתי למעלה בפנים וכיון דנתנה שבת לדחות אצל הפריעה מחללין שבת ג"כ בחיתוף הערלה וכנ"ל - א"כ לפי"ז אתי שפיר קו' מורו שליט"א דשמא מיירי הקרא במילת צפון דליכ' חשש דשמ"י ואי דקשה דא"כ למה לי קרא על זה דהא הוי כלאח"י ז"א דהקרא הנצרה על הפריעה ול"ק קושטא הבעל פלי חמדה ודו"ק - סימן ס"ט.

אל פבוד רחיקא דנפשאי היתיב בתונוי דלבאי ה"ה הרב הגאון הצדיק הרובין בין המשפטים בתלמודי תרביצאי יום וליל איש גבור חיל הלוחם במלחמתה של תורה כקש"ת מו"ה שמואל דוד אונגאר שליט"א אב"ד דק"ק טירנא יצ"ו המקום יהי בעזרו ויעדי עד יציץ נזרו.

אחרי תת שלום כמשפט אבא בזה לקיים מוצא שפתי שדברתי לו בעת היותו בצל קורתי לעינין בדבר השאילתא דנשאל לקדמיכון בישראל יחידי הדר בחצר עם מוברים לחלל שבת בעוה"ר אם אוסרים עליו פי קשה להישראל פשר לעשות עמהם איזה דבר פי הם פוקרים גמורים ומלגלים על מנהגי ישראל - וכהדרגנ"י העיר מדברי הנש"א פלל ע"ה אות ח' דנסתפק בזה והניח בצ"ע וענותותו הרביני לשמוע חות דעתי העני' ואחר שעברתי בפרשתא דא אציע קדמי' מה שעלתה במצודתי בעזר האל ותברך שמו - תשובה.

הנה עיינתי בנשמת אדם וראיתי מה שנסתפק וז"ל צ"ע אי דינו (של מחלל שבת בפרהסיא) לגמרי פגוי אף לקולא שלא יאסור אלא כשיש ב' ישראלים האוסרים זע"ז אכל אם אינו דר שם אלא א' אינו צריך לערב פלל ולא לשפוך ממנו דהא פיון דהעעם שלא ילמד ממעשיו ולכן לא גזרו בעפ"ם בא' פיון שחשוד אש"ד לא שכיחי דדיירי וא"כ י"ל בזה שאינו חשיד אש"ד ושכיחי דדיירי אפי' ביחיד וא"כ אפילו יחיד צריך לשפוך ואמנם מסתימת דברי הפוסקים משמע דדינו בעפ"ם לגמרי דאינו מודה בעירוב שיהי מחלל שבת בפרהסיא אינו בדין עירוב פלל וגם לענין זה אינו חמיר מעפ"ם דביחיד אינו אוסר כמו שכ' הוספות ריש פ' הדר דכיון דעיקר תקנה הי' בשביל עפ"ם לא גרע טפי מעפ"ם ומ"מ צ"ע תינח מומר שאינו מודה בעירוב אבל זה שמחלל שבת אפשר דמקרי מודה בעירוב וצ"ע ועיינן בהג"א סי' י"ד ד"ה אבל אם עכ"ל הנש"א - הנה משמע מדבריו דכל ספיקו הי' יען דעיקר הטעם דאסרו הוא שלא ילמד ממעשיו והיכא דחשוד אש"ד לא גזרו היינו ביחיד משום דלא שכיח דדיירי והשתא בישראל מומר דלא חשיד ושכיחי דדיירי שפיר יש לגזור שיר כ' כמו שכ' תוס' דכיון דעיקר תקנה הי' בשביל עפ"ם ל"ג טפי מעפ"ם - ואיני מבין דבריו דהא האי טעמא שמא ילמד ממעשיו לא נאמר רק בעפ"ם דדירתו ל"ש דירה ולא הי' צריך לאסור פלל רק מפח גזרה הנ"ל אסרו ודוקא במקום דשכיח היינו בשני ישראלים ולא ביחיד וע"כ הקשו תוספות בכותים דשכיח אפילו ביחיד יהי' אסור אפילו בחד וע"ז תירצו פיון דעיקר תקנה הי' בשביל עפ"ם לא גרע מעפ"ם וכ"ז א"ש בכותי דתוספות אלוו לשי' מה דכתבו תחלה דראב"י סובר דגירי אריות הן והיינו נכרים גמורים וגם דירתם ל"ה דירה פגוים וליכא טעם לאסור אלא מפח הגזרה ע"כ שפיר תירצו דלא גרע מעפ"ם פיון

דעיקר הגזרה גבי עכו"ם עבדו - משא"כ בישראל מומר דנדאי דירתו הוי דירה ולא מפת הגזרה יש לאסור גבי רק מפת וזכות דיש לו בחצר א"כ בזה"ל ש תירץ התוס' הג"ל כמובן - גם מה שרצה לתקן דבריו דכיון דאינו מודה בעירוב אינו בדין עירוב כלל אף לענין זה וסיים תינח באינו מודה בעירוב אבל זה שמחיל שבת אפשר שמודה בעירוב - גם זאת לא אבין וכי תלוי זה שלא יאסור ביחיד במודה בעירוב או לא הלא עיין ברמב"ם סוף"ב דעירובין ובש"ע סימן שפ"ה דפסקו בצדוקי דאינו מודה בעירוב אין מערבין עמו ורק מוכרח לבטל אבל ל"ה פגוי משום זה דלא יאסור ביחיד ומה שקתני במתני' דאינו מודה בעירוב הוי פגוי אף לענין שלא יאסור ביחיד כבר פירוש ריא"ז בשלטי הגבורים שם היינו שהוא מטלטל בחצר שאינה מעורבת בפרהסיא עיי"ש שכתב צדוקי שהוא כופר בד"ח ואינו מודה בעירוב אם הוא מפורסים ומטלטל בחצר שאינה מעורבת בפרהסיא ה"ה פגוי עכ"ל הרי שמפניך אינה מודה בעירוב מה שהוא מטלטל בפרהסיא בחצר שאינה מעורבת ועכ"ח דכוננתו הי' לפרש אינו מודה בעירוב דקתני במתני' הכונה הי' ע"ד זה - ומה שאינה מזיק גבי צדוקי לשי' הש"ע טלטולם בפרהסיא הוא משום כמו שכ' הב"י מובא בטו"ז ומג"א משום דמזיד שלקחם הוי פאונס עיי"ש מה שכ' בדעת הרמב"ם וש"ע דפסקו כר"ג דצדוקי אינו פנקרי אבל עכ"פ בדעת הת"ק דצדוקי הוי פגוי מוכרח לומר דאינו מודה בעירוב הוי הפונה על אופן הג"ל - וממילא לפי"ז גבי מחלל שבת דלכ"ע דינו פגוי אם הוא מטלטל בפרהסיא בחצר שאינה מעורב שפיר מיקרי אינו מודה בעירוב וז"פ וברור לכל המעיין בפסגיא א"כ גם בזה איני יודע פננתו במה שכ' דמחלל שבת אפשר מקרי מודה בעירוב פנין דמחלל שבת ומטלטל בחצר שאינו מעורבת איהו יקרא מודה בעירוב, ומה שרמז לעיין בהג"א עיינתי שם וראיתי שכתב בזה"ל אבל אם משמר שבת וכל הלכותי אפילו בדרכנו אפילו הוא מומר דאו' בשאר מקלי מבטל רשות וכל מי שאינו מודה בעירוב אין מערבין עמו עכ"ל - ע"כ צריף לומר דמייירי דאין מטלטל בפרהסיא שחצר שאינה מעורבת דהרי קאמר בהדיא שמשמר שבת בכל הלכותי אפילו בדרכנו וכיון דמייירי שפרהסיא אינו מטלטל בחצר שאינה מעורבת א"כ ל"ה דינו פגוי ואז קאמר פנין דאינו מודה בעירוב א"מ עמו וזה הי' נמי פונת הרמב"ם גבי צדוקי פנין דמזיד שלו הוי אונס מקרי רק אינו מודה בעירוב ואין בו החמרא רק מה דאין מערבין עמו - אבל פשיטא מי שאינו שומר שבת ומטלטל בפרהסיא בחוץ נדאי דאין לקרותו מודה בעירוב וזה ברור ואמת וא"כ אין ראי' כלל מהג"א לנש"א ואדרבא איכ' ראי' להיפך ודו"ק - כללו של דבר לפי מה שהציג הנש"א את ספיקו אין כאן מקום להסתפק בזה כלל - רק יש מקום להסתפק בזה האופן אם מה שנתנו חכז"ל את מומר לחלל שבת פגוי אם לכל דבריו עשאוהו פגוי אף לקולא שלא יאסור ביחיד או שמה דוקא להחמיר אפרו אבל להקל שלא יאסור ביחיד לא אפרו פן יש להסתפק פדריף קצרה - ובאמת מצאתי בהגהות רעק"א ז"ל בסי' שפ"ה שהביא לדבר פשוט בשם הגאון אבן העזר בחידושיו לעירובין דלהחמיר דינו בישראל דמומר במקום יחיד אוסר דאעפ"י שחטא ישראל הוא ורק כתב דבאופן הזה מהני ביטול פנין דהאיסור רק מפת דדנין אותו בישראל עכ"ל הג"ה שם - הרי דהגאונים הללו נקטו לדבר פשוט דדוקא להחמיר עשאוהו פגוי ולא לקולא אפינו בדינא דעירוב - ולפע"ד בתורה דכתיב בה אמת ורשות נתונה לדרוש ולחקור לא נשאת פנים לרבתינו הגאונים הג"ל וירדתי לעמקה של הלכה

וְרֵאִיתִי שִׁישׁ לְדוֹן בְּזֶה טוֹבָא וְלוֹמַר דְּלָקֵל דְּבִרְיוּ עֲשָׂאוּהוּ כְּגוֹי גְּבִי עִירוֹב גַּם לְקוֹלָא וְכִמּוּ
שְׂאוּמַר בִּס"ד - תְּחִלָּה אֲמַר דְּסַפֵּק הַנָּ"ל יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק ג"כ גְּבִי פוֹתֵי דְאִיתָא בְּש"ס חוֹלִין
דְּרַב אֲמִי וְרַב אֲסִי עֲשָׂאוּם כְּנִכְרִים גְּמוּרִים לְגְּבִי עִירוֹב ג"כ יֵשׁ לְשְׂאוּל אִיךְ הַדִּין לְעַנְּנָן
אִם יֵאָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל יַחֲדָא וְאַחַר שְׂיִבְנוּרָא לְנוּ הַדִּין בְּכוּתֵי מְמִילָא רִוּוּחָא שְׂמַעְתָּא גַּם גְּבִי
מוֹמַר - וְהִנֵּה מְצָאֵתִי בְּקֶרְבֵן נְתִנְאֵל פ"ו סִימָן י"ג אוֹת מ שְׂהִבִּיא בְּשֵׁם שׁו"ת יד אֵלֵי
שְׂהִקְשָׁה עַל ש"ס חִילִין הַנָּ"ל מֵאֵי חוּמְרָא הִיא זֶה הָא קוֹלָא הִיא אִם דָּר הַכוּתֵי עִם יִשְׂרָאֵל
יַחֲדָא אֵי כְּנִכְרִי לֹא צְרִיךְ לְכָלוּם וְאִם יִשְׂרָאֵל הוּא בְּעֵי בִּיטוּל וּמְסִיק בְּאַמַּת לְהִלְכָה דִּר"א
וּר"א רַק לְחוּמְרָא אֲמָרוּ וְגְּבִי יַחֲדָא בְּאַמַּת צְרִיךְ בִּיטוּל גַּם בְּכוּתֵי - אִךְ הַקֶּרְבֵן נְתִנְאֵל
הַשִּׁיג עָלָיו דְּהֵאִיךְ לֹא אֲשַׁתְּמִיט חַד מֵהַפּוֹסְקִים לְהַזְכִּיר דִּין זֶה גַּם הַלְשׁוֹן כְּנִכְרִים גְּמוּרִים
לֹא מְשַׁמַּע הֵכִי גַּם בְּרַבִּינוּ יְרוּחָם מְשַׁמַּע לְהַדְיָא דְאַפִּילוּ בְּדָר יַחֲדָא א"צ בִּיטוּל וּמָה
שְׂהִקְשָׁה מֵאֵי חוּמְרָא הוּא זֶה הֵם אֲמָרוּ וְהֵם אֲמָרוּ כִּמ"ש הַתִּיּו"ט גְּבִי פְתָמִים וְה"ה כָּאֵן
עַכ"ל הַק"נ - וּלְפַע"ד הַדְּבָר מְפּוֹרָשׁ יוֹצֵא בְּתוֹס' רִישׁ פ' הַדָּר וְגַם בְּתוֹס' בַּפ"ק דְּחוֹלִין
ד"ה ע"ב ד"ה ר"ג דְּאִם פּוֹתֵי בְּכָלֵל גּוֹי גַּם לְעַנְּנָן זֶה הֵוִי כְּגוֹי דְּאִין אוֹסֵר בְּיִשְׂרָאֵל יַחֲדָא
אִךְ לְמֵאֵן דְּסוֹבֵר פּוֹתִים גִּירֵי אֲמַת וְהֵן בְּיִשְׂרָאֵל גְּמוּר מִן הַתּוֹרָה - דְּהִנֵּה הַקְּשׁוּ עַל רִש"י
דְּפִירָשׁ עַל ר"ג דְּלֹא פְּנִי עַל הַת"ק דִּר"פ הַדָּר דְּחוּסָר בְּכוּתֵי מְשׁוּם דְּגִירֵי אֲרִיּוֹת הֵן וְהַקְּשׁוּ
דְּהָא ר"ג סוֹבֵר גִּירֵי אֲמַת הֵן וְאִין לוֹמַר דְּבְּאַמַּת הִינֵינוּ טַעְמָא דְּמוּדָה לַת"ק מְשׁוּם דְּהִנֵּי
מוֹמַר דְּהִינֵנוּ אִינוּ מוּדָה בְּעִירוֹב דְּקֶאֱמַר הַת"ק א"כ מֵאֵי חֲדָשׁוּ ר"א וּר"א דְּעֲשָׂאוּם
לְעַפּו"ם גְּמוּרִים הָא כְּבָר מַעֲיָקְרָא הוּוּ הֵכִי לַכ"ע - וְע"כ פִּירָשׁוּ דִּר"ג פְּלִיג גַּם אַכוּתֵי
וְעַד ר"א וּר"א הָיוּ פּוֹתִים כְּיִשְׂרָאֵל גְּמוּר גַּם לְעַנְּנָן עִירוֹב וְחֲדָשׁוּ ר"א וּר"א וְעֲשָׂאוּם
כְּעַפּו"ם - וְשׁוּב הַקְּשׁוּ מִמָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן פֶּסֶק כְּרַאב"י וְרַאב"י לֹא פְּלִיג עַל הַת"ק שְׂאוּסֵר
פּוֹתֵי (וְעֵינָן מֵהַר"מ לוֹבְלִין חוֹלִין שְׂבִיָּאָר קו' הַתּוֹס' דְּאַכְתִּי קֶשֶׁה מָה הוֹעִיל לָן ר"ח וּר"א
פִּינּוֹן דְּכָבֵר אֲנִפְסֵק כְּרַאב"י וְרַאב"י אוֹסֵר בְּכוּתֵי דְּלֹא פְּלִיג אַת"ק וְא"כ כְּבָר אִיְתָסֵר פּוֹתֵי
מִדְּרַאב"י) וְתִי דִר"י לֹא פֶּסֶק כְּנוֹתִי אֵלָא בְּמָה שְׂצָרִיךְ שְׂיִהִיּוּ שְׂנֵי יִשְׂרָאֵלִים אוֹסְרִים
זַע"ז (אֲכַל לְעַנְּנָן פּוֹתֵי הִלְכָה כִּר"ג) ע"כ בְּחוֹלִין וּבְעִירוֹבִין סִימָנוּ וְעוֹד דְּהֵאִידְנָא אִין
נַפ"מ מִיַּדִּי לְעַנְּנָן פּוֹתִים פִּינּוֹן דְּעֲשָׂאוּם לְבַסּוּף כְּעַפּו"ם גְּמוּרִים (ר"ל דִּישׁ לוֹמַר דְּבְּאַמַּת
בְּכּוֹלָה מְקִלְתָא קִי"ל כְּרַאב"י) - הֵרִי שְׁלֵף לְפָנֶיהָ דְּהַת"ק סוֹבֵר דְּכּוֹתִי כְּעַפּו"ם אִם דְּהוּא
ר"מ דְּסוֹבֵר גִּירֵי אֲמַת הֵן וּמֵהַתּוֹרָה הוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוּר וְכִמּוּ שְׂכ' תּוֹס' שְׂם אִפ"ה פִּינּוֹן
דְּאִינוּ מוּדָה בְּעִירוֹב עֲשָׂאוּם כְּגוֹי וְרַאב"י מוּדָה לְהַת"ק דְּכוּתִים כְּגוֹי וְרַק הוֹסִיף דְּאִינוּ
אוֹסֵר בְּיַחֲדָא וְגַם אַכוּתֵי קֵאִי דְּאִינוּ אוֹסֵר בְּיַחֲדָא וְכִמּוּ שְׂכ' תּוֹסְפוֹת שְׂם א"כ הֵרִי שְׁלֵף
לְפָנֶיהָ דְּאִף לְקוֹלָא עֲשָׂאוּם כְּגוֹי - וּר"ג דְּפְלִיג עַל רַאב"י מְשׁוּם דְּפְלִיג עַל הַפְּלִדְכוּתֵי אִינוּ
כְּגוֹי וְדִין יִשְׂרָאֵל אִית לִי גַּם לְעַנְּנָן עִירוֹב וּפְסָקוּ כֵּן עַד ר"א וּר"א שְׂעֲשָׂאוּם כְּעַפּו"ם
גְּמִירִים וְכָתְבוּ תּוֹסְפוֹת דְּאַחַר גְּזֵרַת ר"א וּר"א תּוּ לִיכָא נַפ"מ בֵּין רַאב"י לְר"א וּר"א
וְהַשְׁתָּא אֵי נִימָא פִּיז אֵלֵי הַנָּ"ל דְּלְקוֹלָא אִין דִּינָם כְּעַפּו"ם א"כ אִיכָא נַפ"מ טוֹבָא בֵּין
רַאב"י לְר"א וּר"א בְּיִשְׂרָאֵל יַחֲדָא שְׂדָר עִם פּוֹתֵי לְרַאב"י אִינוּ אוֹסֵר וְלִר"א וּר"א אוֹסֵר
וְע"כ דְּגַם לְעַנְּנָן זֶה דִּינוּ כְּעַפּו"ם גַּם לְקוֹלָא א"כ תּוּ שְׂפִיר אִין נַפ"מ בֵּין רַאב"י לְר"א
וּר"א דְּבָכֵל עַנְּנָן הֵן כְּעַפּו"ם - וְעוֹד בְּלֹא דְּבָרֵי תּוֹס' הַנָּ"ל פִּינּוֹן דְּע"כ מוֹכַח דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
ב"י דְּלֹא פְּלִיג אַת"ק סוֹבֵר דְּכוּתֵי אִינוּ אוֹסֵר בְּיַחֲדָא הֵרִי דְּגַם לְעַנְּנָן זֶה הוּא כְּעַפּו"ם אִם
כִּי מַרַאב"י לְחוּד אִין רַאב"י כ"כ לְדַעַת רִש"י גִּיטִין ל' ע"ב דְּרַאב"י סוֹבֵר פּוֹתִים גִּירֵי

אָריות הן א"כ הוא ממש גוי - אף פֿינן דַּרְבֵּי יוֹחֲנָן פֿסק כראב"י ור"י סוֹבֵר בְּחֻלִּין ריש פ"ק דְּכוּתֵי גִיְרֵי אָמַת הֵן וְאִפְ"ה פֿסק כראב"י וּלְגַמְרֵי פֿסק כתי' לתי' בְּתָרָא דְתוֹס' עירובין הַנ"ל דְּאִינוּ אוֹסֵר בְּיַחֲד א"כ מִשְׁמַע בְּהִדְיָא דְאָף לְקוּלָּא עֲשֹׂאוּהוּ כְּגוֹי וּמִהֲתִימָא עַל הַגְּאוּנִים הַנ"ל שְׁלֵא הִרְגִישׁוּ בְּזָה - וְעוֹד נִרְאֶה עֲפִי"מ שְׁפִסְקוּ בַש"ע אַבְה"ע ס' מ"ד סע' יו"ד כּוֹתֵי שְׁקִידָשׁ צְרִיכָה גִט מִמֶּנּוּ - וְכֹתֵב הַב"ש שֵׁם ס"ק י"ג בזה"ל אַע"ג דְּאָמְרֵי בְּחֻלִּין פ"ק דְּעֲשֹׂאוֹם כְּגוֹי הֵינּוּ לְחוּמְרָא וְלֹא לְקוּלָּא וְאִע"ג דְּבִסוּפ"ק דְּיִבְמוֹת אָמַר שְׂמוּאֵל עֲכו"ם שְׁקִידָשׁ בְּזָה"ז לֹא חִיּוּשֵׁינָן שְׂמָא מְעַשְׂרַת הַשְּׁבֻטִים הִיא אֲפִילוּ בְּמִקְוֹת שְׁהֵם שְׁכִיחִים מִשׁוּם דְּעֲשֹׂאוֹם כְּעִפּו"ם גְּמוּרִים הָרִי דְאָף לְקוּלָּא אָמְרִינוּ צְרִיךְ לוֹמַר שֵׁם בַּפ"ק דְּחֻלִּין אֲתָמַר לְעֵנִן שְׂאָר אִיסוּרֵין י"ל לְקוּלָּא לֹא אָמְרִינוּ וְאִם קִידָשׁ חִיּוּשֵׁינָן לְקִידוּשֵׁי אָבֵל בְּיִבְמוֹת אָמַר שְׂמוּאֵל דִּינוּ לְעֵנִן קִידוּשֵׁין ש"מ דְּעֲשֹׂאוֹם כְּעִפּו"ם אֲפִילוּ לְקוּלָּא עֲכ"ד - מְדַבְּרֵי נִלְמַד דְּלִגְבֵי דְבָר שְׂאִיְרֵי בִי חוּ"ל ג"כ לְקוּלָּא אָמְרוּ וְדוּקָא לְמִילְתָּא אַחֲרֵינָא לֹא אָמְרוּ לְקוּלָּא אָבֵל בְּמָה שְׂאִיְרֵי אָף לְקוּלָּא אָמְרֵי לִי א"כ מִמִּילָא גְבִי דִּינֵי דְעִירוּבִין שְׂאָמְרוּ גְבִי דְעֲשֹׂאוֹם לְעִפּו"ם גְּמוּרִים וְדֹאֵי דְאָף לְקוּלָּא אָמְרוּ וְזָה פְּשׁוּט וּבְרוּר לְדַעְתִּי - שׁוּב מְצִאתִי בַח"ס חֻלִּין שְׁכ' בְּזָה"ל מְדַקְאָמְרוּ נְכָרִים גְּמוּרִים אֲפִילוּ לְהַקֵּל וּמ"מ מְדַלָּא אָמְרוּ כְּנְכָרִים גְּמוּרִים לְעֵנִן קִידוּשֵׁין ש"מ דְּלְעֵנִן קִידוּשֵׁין חוּשֵׁינָן לְהַחֲמִיר וְע' ב"ש אַבְה"ע"ז ס' מ"ד עכ"ד - בְּטַח פֿינן לְדַבְּרֵינוּ דְּלְעֵנִן דְּאִיְרֵי בִי חֲכוּ"ל גַּם לְקוּלָּא פֿיננוּ וְזָה שְׂאָמְרוּ נְכָרִים גְּמוּרֵי - וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הַבִּיאוֹר הַגֵּר"א שֵׁם בְּסִימָן מ"ד בַּאבְה"ע ס"ק י"ט לְמַדְתִּי דְּהָא דְעֲשֹׂאוֹם כְּנְכָרִים גְּמוּרִים גְּבִי עִירוּבִין הוּא חוּמְרָא וְלֹא קוּלָּא לְהוֹרוֹת שְׂאִין נְאֻמִּים עַל ש"ד עֵי"ש קִיג) א"כ אֲדַרְבָּא עֲשֹׂאוֹם גַּם לְקוּלָּא כְּגוֹי כְּדִי שְׂיִודַע דִּינָם שְׁכ"כ הֵם חֲשׂוּדִים עַל ש"ד שְׁלֵא שְׁכִיחַ דְּדִיְרֵי עִפּו"ם בְּיַחֲד כְּעִפּו"ם וְלֹא גְזָרוּ בְּיַחֲד - וּמָה דְקָשָׁה לְכַאוּרָה עַל הַגֵּר"א וְ"ל שְׁכ' דְמָה"ט עֲשֹׂאוֹם לְעֵנִן עִירוּבִין כְּגוֹיִם מִשׁוּם דְּחֲשִׂידֵי אִש"ד וְהוּא נֶגֶד דְּבָרֵי תוֹסְפוֹת רִישׁ פ' הֵדֵר דְּכֻתִּי לֹא חֲשִׂידֵי אִש"ד - וִי"ל דְּקוֹדֵם גְּזָרָה מִיְרֵי הַבִּרְיִי דְּמִיְיִתִי תוֹסְפוֹת שֵׁם וּבְאָמַת בְּעַת הַזֹּאת לֹא נִחְשְׁדוּ ע"ז - אָבֵל בִּימֵי ר"א ור"א קִלְקְלוּ מְעַשְׂיָהֶם מְאֹד כְּמוֹ שְׁמַבִּיא הָר"ן בְּחִידוּשֵׁי שֵׁם וְהַרְשָׁב"א מִיְרוּשְׁלַמִי דְכָלֵם קִלְקְלוּ מְעַשְׂיָהֶם מְאֹד וּמִנֵּי אֲזַ וְהִלָּאָה הִי עֲלֵיהֶם גַּם חֲשִׁד ש"ד כֵּן נר"ל בְּדַעַת הַגֵּר"א וְ"ל - וְעֵינֵן בַּחוּ"ד סִימָן קנ"ט סק"ד שְׁכֵתֵב דְּהָא דְעֲשֹׂאוֹם כְּנְכָרִים גְּמוּרִים זֶה הוּי רַק מְדַרְבְּנָן דְּמִתּוֹרָה הֵם יִשְׂרָאֵלִים גְּמוּרִים וּלְגַבֵּי מִיְלֵי דְרַבְּנָן עֲשֹׂאוֹם כְּעִפּו"ם לְגַמְרֵי אָף לְקוּלָּא אָבֵל בְּמִיְלֵי דָאוּ אֲזִלִּין לְחוּמְרָא עֵי"ש וְכֵן הַפְּרַמ"ג בִּי"ד ס' ב' כְּתֵב דְּהָא דְעֲשֹׂאוֹם כְּעִפּו"ם ל"ה רַק מְדַרְבְּנָן עֵי"ש - עכ"פ לְגַבֵּי עִירוּבִין פְּשׁוּט הַדְּבָר שְׁגַם לְקוּלָּא דִינוּ כְּעִפּו"ם וְאִינוּ אוֹסֵר בְּיַחֲד וְלֹא כְּבַעַל יַד אֵלֵי הַנ"ל וּמִןפְּשׁוּט סְפִיקוֹן וְדו"ק - וְדַע דְּדַבְּרַת פְּלֵא רְאִיתִי בְּרַמְב"ם שְׁלֵא הִבִּיא פְּלֵל דִּין כּוֹתֵי לְגַבֵּי עִירוּבִין אִיךְ דִּינוּ וְלֹא הָד דְר"א ור"א דְעֲשֹׂאוֹם כְּנְכָרִים לְעֵנִן עִירוּבִין וְרַק בַּפ"ב דְּאֲבוֹת הַטְּוֹמָאָה הִבִּיא דְבַגְלָל ע"ז נְתַרְחָקוּ הַכּוֹתֵימִים עֵי"ש וְלָמָּה לֹא הִבִּיא גַּם בְּעִירוּבִין דִּינָם שֶׁל הַכּוֹתֵימִים וְאוּלַי טַעְמוֹ פֿינן דְּכוּתִים בְּכָלל עוֹבְדֵי ע"ז וְכִינּוּן דְּחֲשֵׁב עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֵׁם בְּעִירוּבִין שְׁנַעֲשֶׂה מוֹמֵר וְה"ה כְּעִפּו"ם לְכָל דְבָר נְכָלְלוּ בְּזָה גַּם הַכּוֹתֵימִים שְׁגַם הֵם מִשׁוּם ע"ז נְתַרְחָקוּ כֵּן נִרְאֶה לְדַחֲוֹק בְּטַעְמוֹ וּפְלֵא שְׁלֵא עֲמַד בְּזָה שׁוּם מְפֹרָשׁ וְאִם כְּנִים דְּבָרֵי בְּזָה בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם יְהִי עוֹד רֵאִי דְיִשְׂרָאֵל מוֹמֵר דִּינוּ כְּעִפּו"ם גַּם לְקוּלָּא שְׁלֵא לְאֹסֵר בְּיַחֲד וּכְמוֹ שְׂאָכְתוּב אִי"ה לְהֵלֵן דְּהָא גְּבִי כּוֹתֵימִים הוֹכַחְתִּי דְּגַם לְקוּלָּא דִּינֵי

כַּעֲפוּ"ם וּבִהְדֵּיָא פְתַבּוּ כֵּן הִק"נ וְהַח"ס וְכִינּוּ דְהֶרְמַב"ם לֹא הִבִּיא דִּין כּוּתִים מְשׁוּם דְנִכְלְלוּ בִישְׂרָאֵל מוּמְרָ הָעוֹבֵד ע"ז א"כ ע"כ דְדִין מוּמְרָ לַע"ז שְׁנָה לְגַמְרֵי לְכוּתִים גַּם שְׁלֵא לְאַסְרֵי בִיחִיד דַּא"כ אֶפְתִּי הָוִי לִי לְהִבִּיא דִּינוּ שְׁל פּוּתִים כְּדִי שְׂנַדַּע דְגַם בִּישְׂרָאֵל יַחִיד אִינוּ אוֹסֵר וְע"כ דְשְׁוִין הֵן וּמִמִּילָא פִּינּוּ דִישְׂרָאֵל מוּמְרָ לַע"ז אִינוּ אוֹסֵר בִּיחִיד הַה"ד מוּמְרָ לְחַלּל שְׁפָתוֹת דְשִׁקוּלִין הֵן כְּמוֹ שִׁכ' הֶרְמַב"ם סוּף ה' שְׁבַת וּלְדַעַת רַש"י חֻלּוּיִן ה' עוֹד חֲמוּר שְׁבַת מַע"ז (וְעֵינִין מַג"א סִימָן ש"ו וּבִתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה סוּף ה' שְׁבַת מַה שְׁהָאֲרִיף בְּדַבְרֵי רַש"י הַלְלוּ) וְכַעַת נִתְעוֹרְרִיתִי שְׁפִינּוּתִי הָאֵמֶת בְּדַעַת הֶרְמַב"ם בְּמַה שְׁלֵא הִבִּיא דִּין כּוּתִים לַעֲנִין עִירוּב אֶף שֶׁר"א וּר"א דִּיבֵר בְּהִדְאָא מִדִּין עִירוּב מְשׁוּם דְלְדַעַתוֹ הֵם נִכְלְלוּ בְּכָלֵל מוּמְרָ לַע"ז וְחִילָא דְלִי דְהָרִי גַם בַּה' שְׁחִיטָה לֹא הִזְפִּיר כָּלֵל מְשִׁחִיטַת כּוּתִי אֶף דַּר"ג וּבֵית דִּינוּ נִמְנוּ וְגַמְרוּ וְאַסְרוּ ג"כ בְּהִדְאָא שְׁחִיטַת כּוּתִי וּלְמַה שְׁתַּק הֶרְמַב"ם מְזַה וְאִם כִּי בַפ"ב דְאַבוֹת הַטּוֹמְאָה פְתַבּוּ וּבְגַלֵּל ע"ז נִתְרַחֲקוּ הַכּוּתִים וְנִאֲסְרָה שְׁחִיטָתוֹן עַכ"ל - הֲלֹא שָׁם הוּא רַק בְּדַרְךָ אֲגַב אֲבָל בַּה' שְׁחִיטָה דְשָׁם מְקוּרָן הָוִי לִי לְהִזְפִּיר זֹאת וְע"כ דְסַמָּךְ עֲצָמוֹ עַל מַה שְׁהִבִּיא דִּין מוּמְרָ לַעֲבוּדָה זָרָה דְשְׁחִיטָתוֹ פְּסוּל כְּמוֹ כֵּן וּדְאִי סַמָּךְ עֲצָמוֹ בַּה' עִירוּבִין מַה שְׁלֵא הִבִּיא דִּין כּוּתִי בְּהִדְאָא כִּי הוּא נִכְלָל בְּכָלֵל מוּמְרָ לַע"ז כֵּן נִרְאָה לִי בְּרוּר בְּכּוּנָתוֹ וְאַחֲרֵי שְׁכֵן יֵהִי הוֹכְחֵתִי אֵמֶת דְגַם מוּמְרָ הוּא כַּעֲפוּ"ם אֶף לְקוּלָא וְכַנ"ל - (וְעֵינִין בַּה"מ שִׁכ' עַל מַה שִׁכ' הֶרְמַב"ם כָּלֵל שְׁל דְבַר כָּל מִי שְׁאִינוּ מוֹדָה בְּעִירוּב אִין מְעַרְבִין עֲמוֹ וְאִין שׁוֹכְרִין מְמַנּוּ לְפִי שְׁאִינוּ כַּעֲפוּ"ם אֲבָל מְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ וְכַתֵּב הַה"מ דְמִפְנֵי שֶׁ כֵּן בְּרִישׁ פ' הִדְרָ דְמִי שְׁאִינוּ מוֹדָה בְּעִירוּב דִּינוּ כַּעֲפוּ"ם וּמְבַאֵר בַּפ"ב כָּל מְעַרְבִין שְׁכּוּתִי אִינוּ מוֹדָה בְּעִירוּב עַכ"ל - וְלֹא יִדְעָתִי כִּינָתוֹ דְהֵלֵא הֶרְמַב"ם מְדַבֵּר מְצַדוּקִין שְׁאִינָם כַּעֲפוּ"ם וְהַמְתַּנִּי דְמִינֵי בְּכוּתִים בְּאֵמֶת הֵן כַּעֲפוּ"ם וְצ"ע) - שׁוּב נִזְכַּרְתִּי לַעֲיִין בְּש"ף יו"ד רִישׁ ס' ב' דְלְדִידָן שְׁפִיר הִזְפִּיר הֶרְמַב"ם שְׁחִיטַת כּוּתִי בַּה' שְׁחִיטָה א"כ אִינוּ רֵאִי לְדַבְרֵינוּ דְסַמָּךְ עֲצָמוֹ עַל מַה שְׁהִזְפִּיר עוֹבְדֵי ע"ז וְא"כ תִּהְדַּר הַקוּ' לְמַה לֹא הִזְפִּיר ג"כ הֵךְ דְרַב אַמִּי וְרַב אַסִּי שְׁנֵאֲמַר בְּהִדְאָא בְּש"ס לַעֲנִין עִירוּב וְהֶרְמַב"ם לֹא עָשָׂה שׁוּם זְכָר מְזַה אִם לֹא דִנְיָמָא דְהֵם בְּכָלֵל עוֹבְדֵי ע"ז א"כ מְזַה רֵאִי לְהַנּוֹסַח שְׁלַפְנִינוּ בַּה' שְׁחִיטָה דְנִכְתַּב עֲפוּ"ם וְלֹא כּוּתִי שְׁהַש"ף פְתַבּוּ דְהוּא מְשַׁעַת וּמִהֲבָא רֵאִי דְהוּא צוּדְקַת פִּינּוּ דְהִקָּא לֹא חַש לְהִזְפִּיר יַעַן כִּי נִכְלָל בְּעַבּוּדָה זָרָה א"כ גַּם שָׁם כֵּן וְעֵינִי שׁ בְּמִפְנֵי שִׁים וְדו"ק - וְאֲגַב אוֹמֵר מַה שְׁרֵאִיתִי בְּתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה ח"ב סִימָן ק' שְׁהָאֲרִיף בְּדִינֵי כּוּתִים וְכ' בְּדַעַת רַש"י דְאֶף לְמַא"ד כּוּתִים גִּירֵי אֲרִיּוֹת הֵן מ"מ הֵן גִּירִים גְּמוּרִים וְדִינָם כִּישְׂרָאֵל גְּמוּרָ לְכָל דְבַר מִן הַתּוֹרָה וְרַק גִּירֵי צְדָק לֹא מְקַרֵי עֵינִי שְׁכַתֵּב שְׁמַצָּא כֵּן בְּמִגִּינֵי שְׁלֵמָה וּבַפ"י - וְקָשָׁה לִי עַל דְבַרְהֵם מְרַש"י רִישׁ פ' הִדְרָ שְׁפִירָשׁ עַל ר"ג דְאָמַר צְדוּקֵי אִינוּ כַּעֲפוּ"ם אֲבָל כּוּתִי מוֹדָה לְהַת"ק דְקִסְבֵּר גִּירֵי אֲרִיּוֹת הֵן וְהַשְׁתָּא לְדַבְרֵי הַגְּאוּנִים הַנְּל' דְאֶף גִּירֵי אֲרִיּוֹת הֵן יִשְׂרָאֵלִים גְּמוּרִים א"כ פְּשִׁיטָא דְעַדִּיפִי מְצַדוּקִים אֲבָל עַכ"פ לֹא גִרֵי עֵי מִנֵּיהוּ וְרַש"י פִּירָשׁ וְל"ד לְכוּתִי דְגִירֵי אֲרִיּוֹת הֵן וְאִינָם גִּירִים אֲבָל צְדוּקֵי יִשְׂרָאֵל הוּא וְנִהְפְּוֹךְ לְמִינּוֹת וְכִינּוּ דִישְׂרָאֵל הוּא יְכוּל לְבַטֵּל רְשׁוּתוֹ עֵינִי שְׁרֵי בְּהִדְאָא פְתַבּוּ רַש"י דְאִינָם גִּירִים גְּמוּרִים וְצ"ע - וְדַע שְׁקָשָׁה לִי ג"כ דְבַרְיִי הַפְּרִישָׁה בְּסִימָן שַׁפ"ה שְׁכַתֵּב עַל דְבַרְיִי הַטּוֹר שְׁכַתֵּב וְכוּתִי ה"ה כְּגוֹי וְז"ל דְגִירֵי אֲרִיּוֹת הֵן וְלֹא גִירִים גְּמוּרִים עַכ"ל וְכַנְרָא שְׁלִקַּח זֹאת מְדַבְרֵי רַש"י הַנְּל' - אֲבָל הוּא פְּלֵא דְאֶף אִם גִּירֵי אֵמֶת הֵן דִּינָם כַּעֲפוּ"ם מְדַרְב אַמִּי וּר"א בְּחֻלּוּיִן ד"ו דְעֲשָׂאֵם כְּנִכְרִים גְּמוּרִים לַעֲנִין עִירוּב וְצ"ע לְהִבִּין כִּינָתוֹ

בְּזֶה וְדו"ק - וְדַע עוֹד שֶׁקִּשָּׁה לִי עַל הַשָּׂף בִּיּוֹד סִי' ב' ס"ק י"ז שֶׁהַעֲלָה דְמוּמָר לְעַפּו"ם אַף בְּצִינְעָה הָיָה מוּמָר וְדִינוֹ כְּגוֹי עֵי"ש וְק' לִי עֲלִיו מִדְּבָרֵי הַטּוֹר או"ח סִימָן שַׁפ"ה שֶׁפֶתַח דִּין מוּמָר לְחַלֵּל שַׁבַּת דֵּהוּא כְּגוֹי וְאִם אֵינּוּ מְחַלְלוּ אֵלָּא בְּצִינְעָה ה"ה פִּישְׁרָאֵל עֵי"ש וְדִין מוּמָר לַע"ז לֹא הֵבִיא שָׁם וְכַתֵּב הַב"י שֶׁם דִּלָּא חָשׁ רַבִּינוּ לְכַתּוֹב דִּישְׁרָאֵל מוּמָר לַע"ג דִּינוֹ כְּעַפּו"ם אַעפ"י שְׁנַזְנַפְר בְּגַמְרָא וּבְרַמְב"ם מִשּׁוּם דְּמִקְלָתָא דְּפִשְׁיטָא הֵיא עַכ"ל וְאִי גִימָא דְּדִינוֹ חֲלוּק מִשַּׁבַּת דְּבַע"ז אַף בְּצִינְעָה נַעֲשֶׂה מוּמָר שְׁפִיר לֹא הָיָה לִי לְהַשְׁתִּיק זֹאת כְּדִי שְׁלֵא נִטְעָה לְהַשׁוֹתוֹ לְשַׁבַּת לְעַנְיָן בְּצִינְעָה וְע"כ מְדַלָּא חָשׁ לְהַזְכִּירוֹ מִשְׁמַע דְּדַעֲתוֹ דְּשָׁנָה גַּם בְּזֹאת לְשַׁבַּת וְצ"ע קִיד) וְאַחַר שֶׁפִּינְרַנּוּ בַעֲזַה"י דִּינוֹ שָׁל פּוֹתִים לְגַבֵּי עֵירוֹב נְדִין בְּדִינוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מוּמָר אִם אוֹסֵר בְּיַחֲד - וְהֵנָּה מִמְקוֹם שֶׁהַכְּרַעְתִּי גַבֵּי פּוֹתֵי שְׁגַם לְקַנְלָא דִּינוֹ כְּגוֹי מְאוֹתוֹ מְקוֹם עֲצָמוֹ הֵינְנוּ מִתּוֹס' רִישׁ פ' הַדֵּר יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּדִינוֹ ג"כ כִּן דְּהָרִי תוֹס' פְּתַבּוּ שָׁם דְּעֵיקָר הַגְּזֵרָה הִית' מִשּׁוּם גוֹי' וְלֹא מִשּׁוּם צְדוּקֵי וְכוּתֵי וְאַגַּב שְׁאַסְרוּ בְּעַפּו"ם אֲסְרוּ נְמִי בְּצְדוּקֵי וְכוּתֵי לַת"ק (עֵינָן בְּמִהְרָשׁ"א שָׁם) וְכִינּוֹן דִּלָּא נְאַסֵר אֵלָּא ע"י עַפּו"ם לֹא הִחְמִירוּ בְּהֵן יוֹתֵר מִן עַפּו"ם עַכ"ל רְצוֹנָם לֹא מֵר ע"כ אֵין צְדוּקֵי אוֹסֵר רַק בְּשָׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים וְלֹא בְּיַחֲד - וְק' דֵּהָא צְדוּקֵי הוּא יִשְׂרָאֵל גְּמוֹר וְכִמּוֹ שֶׁפֶתַח תוֹס' לְהֵלֵן בְּדַבּוּר שְׁנֵי וְאִיךָ נִימ' עֲלִיו שְׁלֵא נְאַסֵר אֵלָּא ע"י עַפּו"ם וְהֵיא פְּלֵא - וְעַל כְּרַחֵף צ"ל פִּינּוֹן דְּטַעְמוֹ שֶׁל הַת"ק דְּסוֹבֵר דְּצְדוּקֵי הוּא כְּנֻכְרֵי הוּא מִשּׁוּם דְּעוֹבְרִים עַל מִקְלֵי דְּרַבָּנָן בְּפִרְהָסִיא וְכִמּוֹ שֶׁפֶתַח הָרֵא"ש בְּטַעְמוֹ שֶׁל הַר"מ דְּפֶסֶק כַּת"ק מֵהָאֵי טַעְמָא וְנַעֲשִׂין מוּמָר לְחַלֵּל שַׁבַּת דֵּהוּא כְּגוֹי וְא"כ שְׁפִיר רַק מִטַּעַם עַפּו"ם הוּא נְאַסֵר וְא"כ מִמִּילָא יָפָה תִּירְצוּ תוֹסְפוֹת דִּלָּא נוֹכַל לְהַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר פִּינּוֹן דְּרַק מִפְּחַ נְכָרֵי בָּא אִיסוּרוֹ וְע"כ אֵינוֹ אוֹסֵר אֵלָּא בְּשָׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים כְּגוֹי - וְעַפ"י אֵית לֵךְ בְּפִירוּשׁ דַּעַת הַתּוֹס' דְּאַף מוּמָר אֵינוֹ אוֹסֵר בְּיַחֲד דֵּהָא בְּאַמַּת זֶה טַעְמוֹ שֶׁל הַת"ק וְרַאב"י דְּסוֹבְרִים בְּצְדוּקֵי דְּאֵינוֹ אוֹסֵר בְּיַחֲד וְגַם ר"ג לֹא פְּלִיג עַל הַת"ק רַק בְּצְדוּקֵי לְחוּד וּמִטַּעַם דְּאֵינָם נִידוּנִין לְדִידֵי' כְּמוּמָרִין מִטַּעַם שֶׁפֶתַח הָרֵא"ש וְתוֹס' שָׁם אוֹ מִטַּעַם הַב"י הַמוּבָא בְּטו"ז וּמַג"א סִימָן שַׁפ"ה דְּמִזִּיד שְׁלֵהֵם אֲנֻסֵּה הוּא עֵינָן שָׁם אֲבָל בְּאֲנֻפֵּן דֵּהוּא מוּמָר אֵין כָּאֵן שׁוּם פְּלוּגְמָא בֵּין ר"ג לַת"ק וְגַם הוּא מוֹדָה דְּמִטַּעַם גוֹי הוּא נְאַסֵר וּמִמִּילָא הִדְרָה סְבֵרַת הַתּוֹס' דְּאֵין לְהַחְמִיר בּוֹ יוֹתֵר מִבְּגוּי וְאֵין אוֹסֵר בְּיַחֲד זֹאת עוֹלָה מִדְּבָרֵי תוֹסְפוֹת שָׁם - וְא"כ לֹא אֲדַע כִּלְל מַה מְקוֹם יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּזֶה הֲלֵא מְפֻנְרָשׁ יוֹצֵא מִדְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ בְּעַלֵּי הַתּוֹסְפוֹת שָׁם דְּמוּמָר דִּינוֹ כְּגוֹי גַּם לְקַנְלָא שְׁלֵא לְאַסְוֹר בְּיַחֲד וְזֵהוּ בְּאַמַּת טַעְמוֹ שֶׁל הַת"ק וְרַאב"י דֵּהִתִּירוּ בְּצְדוּקֵי בְּיַחֲד מִשּׁוּם דֵּהוּא מוּמָר לְחַלֵּל שַׁבַּת וְדו"ק שָׁם וְתִשְׁכַּח כְּדְּבָרֵי גָלֵל כִּן פְּלִיאָה דַּעַת נִשְׁגָּבָה מִמֶּנִּי עַל הַגָּאוֹן אֲבָן הָעוֹזֵר וְהַגְּרַע"א הֵבִיאוּ לְהִלְכָה וְעַל הַגָּאוֹן נִשְׁמ"א שְׁנִסְתַּפֵּק בְּזֶה שְׁלֵא שָׁמוּ לְבָם לְדְּבָרֵי תוֹסְפוֹת הַנָּ"ל וּבִיּוֹתֵר תִּימָא עַל הַגָּאוֹן בְּעַל נִשְׁמ"א שֶׁהוּא הֵבִיא דְּבָרֵי תוֹס' הַנָּ"ל וְלֹא הִרְגִישׁ כִּלְל דְּדִינוֹ שֶׁל צְדוּקֵי לַת"ק וְרַאב"י הוּא מִמֶּשׁ דִּינוֹ שֶׁל מוּמָר וְצַע"ג עֲלֵיהֶם עַכ"פ הַדִּין דִּין אַמַּת לְדַעַת הַתו' דְּמוּמָר דִּינוֹ כְּגוֹי לְגַמְרֵי אַף שְׁלֵא לְאַסְוֹר בְּיַחֲד וְדו"ק - וְנִרְאָה דְּגַם דְּבָרֵי רַבִּינוּ הַרְמַב"ם בְּסוֹף פ"ב דְּעִירוּבֵין מוֹרִין כִּן דְּכַתֵּב שָׁם יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מְחַלֵּל שַׁבַּת בְּפִרְהָסִיא אוֹ שֶׁהוּא עוֹבֵד כו"מ ה"ה פְּעוּבָד כו"מ לְכֹל דְּבָרֵי וְאֵין מְעַרְבִין עִמּוֹ וְאֵינוֹ מְבַטֵּל רְשׁוֹת אֵלָּא שׁוֹכְרִין מִמֶּנּוּ כְּעַפּו"ם.

הֵנָּה מְלַבֵּד דְּמַה שֶׁפֶתַח הָרִי הוּא כְּעַפּו"ם לְכֹל דְּבָרֵי מִשְׁמַע דְּלְכֹל דְּבָר וְדָבָר הוּא כְּגוֹי אַף לְהַקְנִילָא שֶׁפֶתַח לְעֵיל בְּאוֹתוֹ פֶּרֶק דְּעַפּו"ם אֵינוֹ אוֹסֵר בְּיַחֲד אֲבָל עוֹד מְנוֹכַרְח לֹא מֵר

כּן מלישנא יתירא דאית ברמב"ם פּינן דכתב אח"כ ואין מערבין עמו ואינו מבטל רשות
אלא שוכרין ממנו כעובד כוכבים הרי ביאר הפל בפרוטרוט שדינו כעפ"ם ועל מה פּינן
מה שאמר תחלה שהוא כגוי לכל דבריו מה שייר עוד דלא חשב ואם להשמיעני הא גופא
כבר השמיענו זאת בכמה דוקתא בה' עפ"ם וגם בסוף ה' שבת ועוד בדוקתא טובא ולמה
הוצרך לכתוב פּאן פ"ב שהוא כעפ"ם וכבר ידוע מכללי הרמב"ם דיש לדייק בדבריו -
וע"כ דתחלה אתי לאשמענו שהוא כגוי לכל הענינים וכונתו על מה שכ' לעיל בה' ט'
דאין הגוי אוסר בישראל יחיד ואח"כ ביאר דאין מועיל אצלו במקום שאוסר היינו בב'
ישראלים אלא שכירות פּן נראה לי ברור בדעת הרמב"ם - שוב ראיתי שהדבר מפורש
ינצא ברמב"ם פּן דכתב אח"כ וז"ל אבל אם הי' מן האפיקורסין שאין עובדין ע"ז ואין
מחללין שבת כגון צדוקין כו' מבטל רשותו לישראל הפשר וזו הוא תקנתו "וכן אם הי'
ישראל א' פשר וזה הצדוקי בחצר הרי זה אוסר עליו עד שיבטל לו רשותו" עכ"ל -
והיא פלא מאי בעי רבינו בזה שהשמיענו דהצדוקי אוסר ביחיד פּינן דדינו כבישראל
בביטול ודאי דאוסר ביחיד - וגם למה לא השמיעני הרמב"ם רבותא יותר דאף בישראל
מומר אוסר ביחיד וע"כ מוכרח לפרש דבריו כמו שפכתתי דתחלה השמיענו דמומר
כעפ"ם לכל דבריו והיינו אף למה שכ' לעיל מעפ"ם דאינו אוסר ביחיד וכ"כ מומר
אינו אוסר ביחיד ושוב השמיענו תקנת המומר דהוא רקבשכירה ושוב השמיענו דינם
של הצדוקין וכלפי שכ' לעיל דמומר כעפ"ם לכל דבריו גם לענין שלא יאסור ביחיד
השמיענו דבצדוקי אינו פּן דהוא אוסר גם ביחיד פּן נראה ברור בכונתו עכ"פ נרא' לאמת
דדעת הרמב"ם דמומר לחלל שבת ולע"ז הוא כגוי גמור גם לענין שלא לאסור ביחיד
מדהשמיענו דין זה גבי צדוקי ולא במומר שהי' רבות' יותר וזה אמת לאמיתה של תורה
לפע"ד - ועפ"י דברינו יהיו לנו שני עמודים גדולים לסמוך עליהם בהאי דינא ופלא על
רבותינו האחרונים הנ"ל שלא הרגישו בזה ודו"ק - והלום מצאתי בשו"ת מהרש"ם
ח"ב סימן קי"א שהביא בשם המאירי סופ"ה דיבמות בשם רבותיו דכשעשו הכותים
פנקרים הה"ד לכל המומרים בכלל זה עיי"ש וכיון דנכללו בכלל כותים ובכותים כבר
הבאתי מתוספות ומקרבן נמנאל וח"ס דפשיט' להו דאינו אוסר ביחיד א"כ ממילא לדעת
המאירי ורבותיו דגם המומרין נכללו בעש' זו לעשותן כעפ"ם ודאי דגם מומר אינו
אוסר ביחיד ולפי דברנו הרי לנו שלשה רועים דאזלי בחדא שיטה דמומר אינו אוסר
ביחיד - והנה עיינתי בספר אבן העזר שהביא הגרע"א בהגהותיו לש"ע וראיתי שכתב
מדעת עצמו דנדאי אף ת"ק מודה דמומר אעפ"י שחטא ישראל הוא לענין ביטול ע"ז
בסימן קמ"ו ולענין ריבית ולענין קידושין א"כ ודאי דרק לחומרא קאמר דהוא כגוי
לשבור ממנו.

ודוקא במקום שגוי איסר אבל ביחיד אי כגוי לא יאסור פּלל אז נדון אותו לישראל מפני
שהוא באמת ישראל כמו שחזינו ממילי הנ"ל וא"כ אז סגי בביטול עכ"ד וז"ל - ולפע"ד
ממילי הנ"ל אין ראי' לדון את המומר לישראל גבי עירוב דהרי גם כותי דינו מהתורה
כבישראל לכל הני מילי דחשב עיין בסי' קנ"ט ס"ג כותים יש להם דין מומר ועיין שם
בש"ף ובאחרונים ובחו"ד סק"ה ובפרמ"ג יו"ד סימן ב' דכותי ישראל גמור הוא מהתו'
לכל מילי וקדושיו קידושין ובאמת מבואר פּן באבה"ע סימן מ"ד שהבאתי לעיל ועיי"ש
בביאור הגר"א דדינו כגוי שחזר לסורו דישראל גמור הוא וכן מצאתי בתשב"ץ ח"ג

סימן מ"ז אחר שהאריה להוכיח דמומר הוא ישראל מעליא וקדושיו קידושין סיים שם תשובתו בזה"ל וכן כתב בספר העיטור ובאבן העזר שפעש' בכותי שקידש ואצריקה גיטא מר רב יודא ומר רב שמואל והדבר ידוע שגזרו עליהם להיות פעפכו"ם גמורים כדאימא בפר"ק דחולין עכ"ל - הרי דגם פותי הוי לכל הני מילי דחשב הבעל אבן העזר פישראל גמור ואפ"ה הפל מודים דלגבי עירוב הוי כגוי אפילו לקולא וע"כ כמו שהבאתי בשם הבית שמואל דלענין דמשמע בי חז"ל אמרו גם לקולא או כמו שכתב החו"ד דלמילי דרבנן אמרו דיהי' כגוי אף לקולא - א"כ ממילא דגם פישראל מומר נוכל לאמור כן דלמילי דרבנן או לנדון דמשמע בי הש"ס דעשאום לעפכו"ם לגמרי דינם פעפכו"ם אף לקולא אבל לשאר מילי דינם פישראל פללו של דבר אינני רואה במומר יותר חומרא מבכותי לכל הני הדברים שחשב האבהע"ו וכיון דכבר הספיקו הפל דכותים גם לקולא דינם כגוי גם גבי מומר נוכל לאמור זאת - ומה גם לשי' פמה פוסקי ראשוני דמומר דינו מהתו' כגוי לכל דבר ומה שמצינו לכמה דברים שדנין אותו לישראל הוא רק מדרבנן עיין מהרש"ם שהבאתי לעיל וגם ברפי יוסף סימן ד' באבה"ע ובתשובת הרדב"ז ח"א סימן שנ"א ורק אפילו גם לרוב פוסקים דסברי דמהתורה דינו פישראל אפ"ה לענין הדברים שעשאום לעפכו"ם לגמרי עשאום אף לקולא וכמו שהבאתי מקל הני מקומות וכן"ל - וביותר אני תמה על הגאון בעל אבן העזר שם דדן לומר בדעת רבי אליעזר ב"י דמומר אוסר ביחיד ולא שם לבו לדברי תוס' שם שכתבו דראב"י מתיר בצדוקי כמו פעפכו"ם והרי טעם צדוקי דאוסר משום דהוא מומר לחלל שבתות כמו שכתב הרא"ש שם ואפ"ה קאמר ראב"י דלעולם אינו אוסר רק בשני ישראל א"כ מפורש בהדיא שלא כדבריו וזה ברור למעיין שם (וגם מה שכתב שם בענין פלוגתת ר' מאיר ור"י אם מועיל חזרה אחר הביטול והעלה דר"י לא פליג על ר"מ רק בזכה רק א' במבוי אז ס"ל לר"י דאינו מועיל פנין דעוד לא זכו פולין וממילא דיכול לחזור גם לגבי הא' שפבר זכה במבוי אבל בשזכו פולין גם הוא מודה דלא מהני חזרה עיי"ש - גם בזה נראה אחרי המחילה דיש לפקפק מדוע לא נימא להיפך דזכית הא' יהי מועיל גם לגבי אינה בני מבוי פדין הנאמר בשאר קניני מגו דזכי לנפש' זכי נמי לאחרינא ועיין ברבינו יהונתן שכ' בחזקה דמבוי דאלמוה' כמו חזקה דקנין וצ"ע) - והלן מצאתי בשו"ת בית היוצר, ח"א סימן י"א ששאל בדבר זה אם ישראל מומר לחלל שבת אוסר ביחיד והשיב דרק לחומרא אמרו דדינו פעפכו"ם מפח טענות שטען הגאון בעל אבן העזר ז"ל דלשאר דברים דינו פישראל ובטח לא ראה דכבר קדמו בזה הגאון הנ"ל - אמנם כבר הוכחתי דגם פותי לא נוכל מומר בדברים הנ"ל ואעפ"כ הקילו גבי עירוב לדונו לגמרי פעפכו"ם א"כ לא נפלאות הוא לומר כן גם גבי מומר וכעת מצאתי עוד במהרי"א חיו"ד סימן נו"ן שכתב ג"כ דמדמינן ישראל מימר לחלל שבת לכותים לאחר גזרה עיין שם - ועפ"י דברי המאירי שהבאתי יבנו הדברים היטב דבאמת בכלל פותים הן וגם דבר והרמב"ם שכתבתי לעיל דלא הביא דין פותי בה' עירוב משום דסמך עצמו על מה שהביא דין עובדי' ע"ז מטין לדברי המאירי דהם נכללו זה בזה - ומה שכתב עוד בבית היוצר הנ"ל בשם הישי"ע דדירת צדוקי ומומר הוי דירה ע"כ אוסר ביחיד - לזה פירכא במקומה דהרי בגמרא קאמר חסורי מחסרא והכי קתני צדוקי הרי כנכרי בדברי ת"ק וראב"י ואינו אוסר ביחיד לדעת ראב"י וגם ר"ג לא פליג בצדוקי רק משום דלדידן' ל"ה דין

מומר עלי' נאלמלא זה הי' מודה לראב"י דאינו אוסר בייחוד נמצא ביישראל דמחלל שבת
דלכ"ע דינו פנקרי הלכה כראב"י ועיין בשלטי גבורים בשם ריא"ז דצדוקי דמטלטל
בפרהסיא, דינו כעפוי"ם ודאי דעתן' דהטעם דהלכה כר"ג משום דאינו מטלטל בפרהסיא
דירא מן התקמים וכמו שכ' תוס' וממילא היכא דאינו ירא שוב הלכה כת"ק וראב"י
דדינו כעפוי"ם ושוב אינו אוסר בייחוד - ומזה יהי' ג"כ ראי' נגד הגאון אבן העזר הנ"ל
דכתב דמומר רק לחומרא דינו כגוי פנין דדין ישראל עלי' לשאר דברים דהרי שיטת
ריא"ז בריש חולין דשחיטת מומר לכל התורה כולה אם שחט בעומד קט) ע"ג פשר
מפני שיישראל הוא ואעפ"י כ פסק פאן בצדוקי אם הי' מחלל שבת בפרהסיא דהוא כגוי
וכת"ק וראב"י דאמר לעולם אינם אוסרים אלא בשני ישראלים אלא ודאי דלמילי דרבנן
עשאום כעפוי"ם אף לקולא דהם אמרו והם אמרו ומלבד כל זאת הדין מפורש ברמב"ם
כן וכמו שהתבתי - עכ"פ הדין אצלי ברור ב"ה דמומר לחלל שבת דינו כגוי אף לקולא
דינו כן - שוב ראיתי בשו"ת חיי ארי' להגאון אבדק"ק קראקא ז"ל סימן יו"ד שפסק
בפשיטות כן ולא הרגיש בדברינו עיי"ש ועל ראיתי יש לפלפל מדברי הרא"ש סימן
י"ג - וכן ראיתי בשו"ת לבושי מרדכי או"ח סימן ע' שהביא בשם תשובת תשורת שי
שהשיג על הגהות רע"א הנ"ל והביא בשם רבינו ירוחם דינו לגמרי כעפוי"ם אף להקל
וגם הגאון בעל לבושי מרדכי שליט"א סמך עצמו ע"ז עיי"ש - וכעת אוסר עוד דכן
משמע ג"כ בירושלמי פ"ו דעירובין דקאמר התם בזה"ל גר תושב ועבד תושב מומר
בגילוי פנים ה"ה כעפוי"ם לכל דבר עכ"ל מדכללינהו יחד משמע דדינם שונה לגמרי לכל
דבר וגר תושב מפורש ברמב"ם פ"ב ה' ט' דאינו אוסר בייחוד כמו כן מומר וזה ראי'
טובא לדברינו ודו"ק קטז) אף עדיין יש לשאול עפ"י ד הרמב"ם בפ"ג ממרים דבני
התועים האלה דהדיחו אותם אבותם ונתגדלו בטעותם ה"ה פאנוס ואין להם דין מומר
דמומר ל"ה אלא במזיד ומזיד דידהו פאנוס דמעשה אבותיהם בידם וכמו שכ' הב"י
בטעמו של הרמב"ם דפסק כר"ג דצדוקי ל"ה כגוי מובא בטו"ז ומג"א - א"כ כמו כן גבי
מחללי שבת ר"ל בהג"ה שנתגדלו כה כמו "הגימנאזיסטען" וכדומה שאבותם מסרו אותם
לבעל א"כ לא עליהם התלונה רק על אבותם א"כ שוב יש לאלו דין ישראל גם לענין
עירוב כמו צדוקי וקלקלתם תקנתם א"כ לפי"ז נפל כל ההיתר הנ"ל בבירא כי מאן מפסי
לחלק ולדע מאיזה מין הוא אם הוא מאלו שחילול השבת בא מעצמו או מגידולי אבותיו
- והנה באמת ספק זה איך לדון חילול שבת דזמנינו ר"ל בנים שנדחו ע"י אבותיהם לאו
שלי הוא כי ראיתי להביא כן בשם ספר בגין ציון החדשות וס' זה אינו תחיל לראות מה
אומר בזה - והן אמת שהבאים אחריו השיגו עליו נרא' דלא השיגו עליו רק במה שצייד
בזה להתיר לענין יין נסך ע"ז שפיר השיגו עליו דאין בסבא זו פדאי להתיר מגעם -
אבל אין להכחיש דשפיר יש מקום לספק זה ומכ"ש היכא שהוא להתמיר ע"כ טובא יש
לחוש שפא אלו מחללי שבת הן מאלו האנוסים מגידולי אבותם ודמנין לצדוקי שאוסרין
גם בייחוד וצ"ע.

ודע דלפי ספק הנ"ל כמעט אין תקנה פלל למחללי שבת דזמנינו הדרים יחד עם
ישראלים כשרים אפילו בשכירה דדעת הרמ"ם ור"מ ברא"ש שם ורש"י מובא בב"י
סי' ש"פ דבישראל לא מהני שכירה (והש"ע בסי' ש"פ הביא שני דעות בזה בלשון י"א
וי"א וכנרא' דלא הכריע בזה) - ועתה מה נעשה את אלו מחלל שבת שיש לספק בהן

שְׁהוּ אָנוּסִים מִכַּח מַעֲשֵׂה אַבוֹתֵם אִם נִשְׁפּוֹר מֵהֶם הַרְשׁוּת דְּלִמָּא דִּין יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם וְגַבְי' יִשְׂרָאֵל לֹא מוֹעִיל שְׂכִירָה וְאִם יִבְטְלוּ רְשׁוּתֵם דְּלִמָּא דִּין עֲפּו"ם עֲלֵיהֶם וְגַבְי' עֲפּו"ם אִינוּ מוֹעִיל בִּיטוּל וְעַתָּה מַה עֲצָה נִשְׂאָר לָנוּ לַעֲשׂוֹת אַתֶּם וְעַיִן בַּס' תּוֹסְפוֹת שְׁבַת ס' שִׁפ"ה שְׁהַעֲלָה סְפִיקָא דְּדִינָא כְּעֵין זֶה בְּמַחֲלָלֵי שְׁבַת ר"ל - וְעַיִן בְּבֵית הַיּוֹצֵר סִימָן הַנ"ל שְׁפַתְב בְּסוּף תְּשׁוּבָתוֹ בּוּזָה"ל אִם דִּישׁ לַחֲקוֹר דְּגַם שְׂכִירוֹת לֹא מְהַנִּי עֵי"ש דְּלֹא פָתַב בְּטַעֲמָא דְּמִלְתָּא לְמָה לֹא יְהִי מְהַנִּי שְׂכִירוֹת וּבְטַח פִּינוֹן גַּם כֵּן לְזַה עֲפ"י דְּרַפּוֹ עַיִן שְׁם דַּעֲכ"ז סְמָךְ עַל הַשְׂכִּירָה - וְכ"כ נֵרָא לִי בְּסְפִיקָא דְּדִינָא שְׁלָנוּ דְּסִגֵּי בְּשְׂכִירוֹת דְּאִיפָא ס"ס לְהַקְל סְפִיקָא שְׁמָא דִּינָם כְּעֲפּו"ם וְסִגֵּי בְּשְׂכִירוֹת וְאֵת"ל דְּדִינָם כְּיִשְׂרָאֵל שְׁמָא הִלְכָה כַּמָּא"ד דְּגַם כְּיִשְׂרָאֵל מוֹעִיל שְׂכִירוֹת אֲמָנָם כ"ז בְּדִאִיפָא שְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים אֲבָל כְּיִשְׂרָאֵל אֶחָד סִגֵּי בְּבִיטוּל לְחֹד מִמ"נ אִי דִּינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל יָכוֹל לְבַטֵּל וְאִי דִּינוֹ כְּעֲפּו"ם לֹא צָרִיךְ לְכַלּוֹם וְאֶדְרַבָּא לֹא יַעֲשֶׂה רַק בִּיטוּל וְלֹא שְׂכִירוֹת דְּבִזָּה יוֹצֵא כָּל הַדְּעוֹת וְלֹא כְּמוֹ שְׁפַתְב בְּבֵית הַיּוֹצֵר הַנ"ל דְּמַדְבֵּר ג"כ כְּיִשְׂרָאֵל יְחִידִי דִּישְׁפּוֹר וְלֹא יִסְמָךְ עַל הַבִּיטוּל וְלַדְּעוּתִי אֶדְרַב' הַבִּיטוּל בִּזָּה עֲדִיף וְכַב"ל - אִךְ וְדִאִי דְּגַם שְׂכִירוֹת מוֹעִיל אִף כְּיִשְׂרָאֵל יְחִיד דְּאִיפ' ג"כ שְׁנֵי צְדִדִים לְהַקְל שְׁמָא הִיא כְּעֲפּו"ם וְאִין צָרִיךְ לְכַלּוֹם וְאֵת"ל דְּנִידוֹן כְּיִשְׂרָאֵל שְׁמָא הִלְכ' דְּגַם כְּיִשְׂרָאֵל מוֹעִיל שְׂכִירוֹת וְדו"ק - אִךְ דָּא עָקָא בְּנִידוֹן שְׁאֲלַתִּינוּ שִׁכ' הַדְּרַגָּנִי שְׁהַמוֹמְרִין אִינָם רוֹצִים לֹא בְּבִיטוּל וְלֹא בְּשְׂכִירוֹת כִּי כָּל הַדְּבָר בְּעֵינֵיהֶם כְּצַחוּק צָרִיכָא עֵינָא רַבָּא אִיפָא יֵשׁ לְהַצִּיל לְיִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר הַדָּר עִמָּם מֵאִי הוֹצֵאָה וְנִטְלוּ בְּחֶצֶר שְׁאִינָה מְעוֹרְבָת וְהִנֵּה כַּהַדְּרַגָּנִי חֲקַר אִם יֵשׁ לְשְׁפּוֹר מֵהַהַיְזוּמִיִּסְטֵעַר אִם יֵשׁ לוֹ דִּין שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ - הִנֵּה מְצַאֲתִי בְּשׁו"ת יֵד יִצְחָק ח"ג סִימָן שֵׁל"ג שְׁפִסְק דָּאם הִרְבֵּה דִּיּוֹרִים בְּחֶצֶר לֹא סִגֵּי בְּשְׂכִירָה מֵהַהַיְזוּמִיִּסְטֵעַר אֲלֵא צָרִיךְ לְשְׁפּוֹר מִכָּל א' הַדְּרִים שְׁמָה עֵי"ש טַעֲמוֹ וְנִימוּקוֹ - אֲמָנָם בַּנ"ד נִרְאָה דְּבִלְאוּ"ה אִין לְדוֹן מְשׁוּם שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ דְּעַיִן בְּתוֹסְפוֹת עִירוּבִין דָּף ע' ע"ב דְּצַדְדוֹ לֹמַר דְּלֹא מְהַנִּי שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ אֲלֵא הַנְּכָרִי וְלֹא כְּיִשְׂרָאֵל וְעַיִן בְּגִלְיוֹן הַש"ס דָּף פ' ע"א שְׁהַחֲזִיק בְּדַעַת הַתּוֹסְפוֹת דְּלֹא מְהַנִּי שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ כְּיִשְׂרָאֵל וְכֵן נֵרָא מְפֻשֵׁט רַש"י וְתוֹסְפוֹת עִירוּבִין דָּף ס"ו ע"א גַּבְי' מַה מְעַרְב אֶפְּלוֹ שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ אִף שׁוֹכֵר שׁוּל"ק וּפְרַש"י ד"ה וְמַה מְעַרְב אֶפְּלוֹ שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ דְּנְכָרִי אִם יִשְׂרָאֵל הוּא אִף שׁוֹכֵר שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ דְּנְכָרִי עִם נְכָרִי הוּא מְשֻׁכָּר רְשׁוּת אֲדוֹנָיו וְעֵי"ש בְּתוֹס' מְשַׁמַּע מִזָּה דְּדוֹקָא גַּבְי' נְכָרִי מוֹעִיל וְשְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ אֲבָל כְּיִשְׂרָאֵל לֹא דַל"כ מַה דְּוַחֲקָא לְהוֹ לְפָרֵשׁ גַּבְי' מְעַרְב דְּמִיָּרִי בְּשְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ דְּנְכָרִי וְע"כ דְּכִיִּשְׂרָאֵל לֹא מְהַנִּי שְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ וְהַטַּעַם נִרְאָה לִי פְּשׁוּט דְּמִבְּנָאָר בְּרַש"י עִירוּבִין ס"ו שְׁם דְּשְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ ל"ה כְּכַעֲלִים עֲצָמָן וְמַה"ט אִינָם אוֹסְרִין וְרַק לְעַנְיָן שְׂכִירוֹת הַקְּלוֹ דִּיכוֹלִין לְשְׁפּוֹר אֲצֵלָם א"כ י"ל דְּקַל הוּא שְׁהַקְּלוֹ אֲצֵל נְכָרִי כְּמוֹ שְׁהַקְּלוֹ אֲצֵלוֹ בְּאִם אִינוּ רוֹצֵה לְהַשְׁכִּיר דִּיתְקַרְב א' אֲלִיו לְשִׂאוֹל מִמְּנוֹ מְקוֹם וְאֵת"כ מְעַרְב וְכַתְּב הַב"י הַטַּעַם פִּינוֹן דְּבִאָמַת דִּירַת עֲפּו"ם אִינוּ דִּירָה וְלֹא יֵאָסֵר כָּלֵל וְרַק אוֹסֵר מִגְּזֵרַת חֲכָמִים א"כ דִּי אִף בְּעֵשִׂי' כָּל דְּהוּא דִּיהֵנ' הִיכָר וּבִזָּה יֵצֵא מִיָּדִי גְּזֵרַת חֲכָמִים עֵי"ש בְּסִימָן שִׁפ"ב כ"כ נֵרָא דְּזָה הַטַּעַם שְׁהַקְּלוֹ דִּיהֵנ' מְהַנִּי שְׂכִירָה מְשֻׁכָּרִי וְלִקִּיטוֹ וְכִינּוֹן דְּעִיקָר הֵימָר דְּשְׂכִירוֹ וְלִקִּיטוֹ מְהַנִּי מְשׁוּם דְּדִירַת עֲפּו"ם לָאוּ שְׁמִי דִּירָה א"כ זֶה לֹא שְׁיָיֵךְ רַק גַּבְי' נְכָרִי אֲבָל כְּיִשְׂרָאֵל דְּשְׁמִי דִּירָה שְׁפִיר לֹא מְהַנִּי כֵּן נֵרָא בְּטַעֲמָא דְּמִלְתָּא - וַא"כ בַּנ"ד מַה שְׁאָנוּ רוֹצִים לֹמַר שְׁיֵאָסְרוּ הוּא מְשׁוּם דְּנוֹתָנִים עֲלֵיהֶם דִּין יִשְׂרָאֵל א"כ לֹא מְהַנִּי לְשְׁפּוֹר מְשׁו"ל - רַק בְּעֵי שְׁיָהֵנ' הַשְׁכִּיר מֵהֶם עֲצָמָם אוֹ מֵאֲשַׁמָּם

דְּכֹמוּ דְאִשָּׁה מְעַרְבַת לְבַעֲלָהּ כ"כ יְכוּלָה לְהַשְׁפִּיר בְּעֶדוֹ וּא"כ בנ"ד צְרִיכִים לְשַׁפּוֹר מֵהֶם אוּ מְאֻשְׁתֵּם דְּנֻקָּא - וְאִם אֵי אֶפְשָׁר זֹאת דְּהַמְאִינָם רוּצִים בְּנֵה יֵשׁ עוֹד עֲצָה דִּישְׁפָּרוּ מִשָּׁר הָעִיר כָּל רְשׁוּת הָעִיר וּמִמִּילָא יְהִי גַם רְשׁוּתָם שֶׁל הַמוֹמְרִים מְשַׁפֵּר לָהֶם עֲצָה זֹו רְאִיתִי לְהִבְיָא בְּשֵׁם ס' שׁו"ת גִּינַת וְנֻרְדִים וְנ"ל עוֹד יָפָה פֶּחַ הַשְׁכִּירוֹת מִן גִּזְבָּר הַמְלִיךְ נִמְצָא שְׁגַם בְּתִיבָהּ שֶׁל צְדוּקִים מְשַׁפְּרִים לָנוּ וְאִינָם אוֹסְרִים עָלֵינוּ עכ"ל - וְכֵן פֶּתַב הַגָּאוֹן בְּשׂוֹאֵל וּמְשִׁיב מַהד"ת ח"ד סִימָן ס"ב דְּשַׁפִּיר דְּמִי לְשַׁפּוֹר הָרְשׁוּת מְשַׁרֵי הָעִיר דְּכִינּוּן דִּהוּא זְכוּת גְּמוּר אַף לְהַמוֹמֵר וְאֶפְיֵלוּ אִינוּ מוֹדֵה וְרוּצָה בְּעִירוֹב יְכוּלִין לְזַכּוֹתוֹ וְכַתְּבֵם שֵׁם דְּכִינּוּן דְּשׁוֹכְרֵין הָרְשׁוּת מְשַׁרֵי הָעִיר מְתַנְקֵן הַכָּל עכ"ל - וְעַפִּי"ד הַגָּאוֹנִים הִלְלוּ שְׁאֲמָרוּ שְׁטוֹב מִן הַכָּל הוּא לְשַׁפּוֹר הָרְשׁוּת מְשַׁרֵי הָעִיר דְּבִנְיָה מְשַׁפְּרִין כָּל בְּתֵי הַמוֹמְרִין וְהַשׁו"מ הוֹסִיף דְּבִנְיָה מְזַכֶּה גַם אוֹתָן הַמוֹמְרִים בְּעֲצָמָם - נֵרָא לִי לִוְמֵר מִיִּלְתָּ סְדֻתָא וּלְעוֹרֵר אֶת הָעוֹלָם עַל דְּבַר מַה שְׁאִינָם נִזְהָרִין בְּזֵה הֵן אֲמַת דְּמִבְּנָאָר בְּסִימָן שצ"א דְּגַם מְשַׁכִּירוּ וּלְקִיטוּ שֶׁל שָׂר הָעִיר מְהַנִּי וְגַם הַמַּג"א בְּסִי שפ"ב סק"א הִבְיָא בְּשֵׁם מַהרִ"ט דְּכָל עֶבֶד מְעַבְדִּי הַקְּטַנִּים לֹא גָרַע מְשַׁכִּירוּ וּלְקִיטוּ וּמוֹעִיל הַשְׁכִּירוֹת גַם מֵהֶם נֵרָא לִי דְּדָבָר זֶה לֹא נֶאֱמַר רַק כְּשֵׁאִין בְּעִיר רַק נְכָרִים וְלְהַבְדִּיל יִשְׂרָאֵלִים כְּשָׂרִים לְחֹד אֶבֶל כְּשֵׁישׁ מוֹמְרִים וְצְדוּקִים דְּצָרִיף לְהַשְׁכִּיר גַם רְשׁוּתָם אִז לֹא מוֹעִיל הַשְׁכִּירָה רַק מִשָּׁר וְהַמְמֻנָה שֶׁל הַמְלִיךְ בְּעֲצָמוֹ דִּהוּא כְּבַעַל הַבַּיִת בְּכָל בְּתֵי הָעִיר וְשַׁפִּיר יְכוּל לְהַשְׁכִּיר גַם בְּתֵי וְחֲצֵרוֹת הַמוֹמְרִים אֶבֶל כְּשֵׁשׁוֹכְרִין מְעַבְדִּי הַקְּטַנִּים דִּהוּא שְׁכִירוּ וּלְקִיטוּ שֶׁל הַמְמֻנָה וְכָבֵר הַבַּתִּי לְעִיל דְּמַה שְׁהַקִּילוּ ע"י שְׁכִירוּ וּלְקִיטוּ הוּא מְשׁוּם דְּדִירַת עַפּו"ם לָאו דִּיר' וְכַעַת מְצָאתִי בְּב"י סוֹף שצ"א בְּשֵׁם הָרִיב"ש פֶּן עֵי"ש - וּא"כ כְּשֵׁישׁ מוֹמְרִים וְצְדוּקִין בְּעִיר שְׁדִירְתָם שְׁמִי דִיר' לֹא מוֹעִיל שְׁכִירָה ע"י שְׁכִירוּ וּלְקִיטוּ רַק צָרִיף לְשַׁפּוֹר מֵהַמְמֻנָה בְּעֲצָמוֹ דִּהוּא כְּמוֹ בַּעַל בַּיִת בְּכָל בְּתֵי וְחֲצֵרוֹת הָעִיר וְהוּא בְּעֲצָמוֹ שַׁפִּיר יְכוּל לְהַשְׁכִּיר כָּל רְשׁוּת הָעִיר פֶּן נֵרָא לִי וְהִיא דְּבַר חֲדָשׁ קִיז) וְמַה שְׁאִין הָעוֹלָם נִזְהָרִין בְּזֵה נֵרָא מְשׁוּם דְּמַחְזִיקִין אוֹתָן לְמוֹמְרִים לְחַלֵּל שְׁבֻתוֹת וְצְדוּקִין אִין שְׁכִיחַ בְּמִקּוּמֵינוּ וְהֵן כְּגוֹיִם לְכָל דְּבַר א"כ גַם לְעַנְיָן זֶה נִידוּנִין כְּגוֹיִם דִּיהִי' מוֹעִיל ע"י שְׁכִירוּ וּלְקִיטוּ וְכַסְבַּרְת הַתּוֹסְפוֹת דְּלֹא גָרַע מְגוּי פֶּן נֵרָא לִי לְצַדֵּד בְּזְכוּתָן יִשְׂרָאֵל - וְאִם כְּנִים דְּבָרֵי בְּנֵה יְהִי ג"כ רֵא"י לְדְבָרֵינוּ שְׁהֶאֱרַכְנוּ לְעִיל נֶגֶד הַגָּאוֹנִים אֲבָן הָעוֹזֵר וְרַעַק"א וּבֵית הַיּוֹצֵר שְׁאֲמָרוּ דְּלִקְוֵלָא אִין דִּינוּ כְּגוּי וְהַבַּיִת הַיּוֹצֵר כְּתַב מִפְּנֵי שְׁדִירְתוֹ שְׁמִי דִיר' וְלְדְבָרֵיהֶם אִיף יוֹעִיל שְׁפִירַת רְשׁוּת הָעִיר מְשַׁכִּירוּ וּלְקִיטוּ שֶׁל שָׂר הָעִיר דְּחֻכְמִים לֹא הִתִּירוּ ע"י שׁו"ל אֶלָּא דְּנֻקָּא גְּבִי נְכָרֵי דְּלֹא שְׁמִי דִיר' וְהִיכ' דְּאִיכ' ג"כ בְּעִיר מוֹמְרִים כְּאֶשֶׁר בַּעוּה"ר בַּזֵּה"ז אִין עִיר שְׁלֹא יְהֵא בָּהּ בַּעוּה"ר מוֹמְרִים לְחַלֵּל שְׁבֻת וְדִירְתָם דִיר' א"כ אִיף יְהִי הַשְׁפִּיר' בְּשֵׁאִינוּ מִשָּׁר הָעִיר מְעַצְמוּ וּבְאֲמַת הָעוֹלָם נִהְגוּ לְהַקְל בְּזֵה וְלְשַׁפּוֹר גַם מְעַבְדִים הַקְּטַנִּים וְכְדְבָרֵי הַמַּג"א וְע"כ דְּגַם לְקוֹלָא נִידוּנִין כְּגוּי א"כ סוּגְיָא דְּעֵלְמָא הוּא לְדוּנָן כְּגוּי אַף לְקוֹלָא וְכָבֵר אֲמָרוּ כָּל הִיכ' דִּהִלְכָה רוּפְפַת פּוּק חֲזִי מֵאִי עֲמָא דְּבַר וְכִינּוּ דְּסוּגְיָין דְּעֵלְמָא לְדוּנָן לְגַמְרֵי כְּגוּי אַף לְקוֹלָא בְּנֻדָּאֵי כָּל הַסּוּמָף עֲצָמוּ ע"ז לֹא מְשַׁתְּבֵשׁ וְהַנַּח לָהֶם לִישְׂרָאֵל כו' - סִיּוּמָא דְּפִסְקָא נֵרָא לִי בְּנִידוּן הַשְׁאִילָא שְׁלִפְנֵינוּ אִם אֶפְשָׁר שְׁיִבְטְלוּ אוּ יִשְׁפָּרוּ רְשׁוּתָם לִישְׂרָאֵל בְּנֻדָּאֵי מַה טוֹב - וּבְאִם לָאו נֵרָא לִי דִישׁ לְסַמְנָה עַל מַה שְׁבִינְרַתִּי דְּמוֹמֵר לְחַלְלֵי שְׁבֻתוֹת נִידוּן כְּגוּי אַף לְקוֹלָא וְהִיא הַלכ' פְּסוּק' בְּרַמְב"ם שֵׁם וְכֵן נִשְׁמַע מֵתוֹס' וְשְׁאָר פּוֹסְקִים סְתָמוּ דְּבָרֵיהֶם בְּזֵה וְכָבֵר כְּתַב הָרַדְבָּ"ז ח"א סִימָן ע"ד גְּבִי עִירוֹב דִּהוּא תַּקְנָתָא דְּרַבְנָן סְתָמוּ לְהַקְל הִינּוּ

מה שסתמו דבריהם בפוסקים ולא הזכירו הוא משום דכינונו להקל בזה עיי"ש דסמך ע"ז בעירוב יען שסתמו הדבר בפוסקי קיח) א"כ גם בזה עצמו שסתמו הפוסקים ולא הזכירו מה יהי דינו של מומר בישראל יחיד ורק אמרו סתמא דמומר דינו כגוי לכל דבריו זה בעצמו די לפסוק הלכ' פן ומה גם דמתנס' ורמב"ם מפוךש יוצא פן וכמו שבארתי לעיל בארנף' ודאי דכן הוא הלכה ברור' דמומר דינו חרוץ כגוי אף להקל וע"כ אם אי אפשר לעשות דבר יש לסמוך ע"ז ומותר להם לטלטל אף בלי שום דבר ואם כי לעיל הבאתי דיש להסתפק אם לדון את מומרי זמנינו פתינוק שושפה ככר הבאתי שפנהג העולם לדונם כגוי לגבי שפירת רשות משור העיר והנח להם לישראל שבני נביאים הם וגם היא ספק ובעירובין לקולא עיין תשובת דבר שמואל קמ"ה ומהגם הרבה חולקין על הרמב"ם פ"ג דממרים הנ"ל עיין קרבן נתנאל בראש פקד הדר סק"מ ובשדי חמד ערך מומר דהרבה השיגו על הבנן ציון הנ"ל ע"כ ודאי בדאי אפשר בענן אחר נראה פשוט דנדונין כגוי לכל דבריהם שלא לאסור בישראל יחיד פן נרא' לפע"ד קיט) פ"ק פישטיאן ד' תשא ט"ו אדר ראשון תרפ"ד לפ"ק.

ובזה אחתום בכרכה ידידו דו"ש באהבה דבוק באהבתו נצח סל"ו. ה"ק ישכר שלמה טייכטקאל.

בשולי המכתב. ז"ל התוספתא בפ"ה דעירובין ישראל המחלל את השבת בפרהסיא אין צריך לבטל רשות וישראל שאינו מחלל את השבת בפרהסיא צריך לבטל רשות עיי"ש והמפורקים שם לדחוקו בפירושים - ולפי מה שהעליתי בפנים דמומר במקום יחיד אינו אוסר נתפרשו הדברים בפשיטות דמיינרי בישראל יחיד הדר עם מומר לחלל שבת דאם הוא בפרהסיא אינו צריך לבטל כדין ישראל שנותן רשות ומבטל רשות כמו שכתב התוספתא תקיף סמוך לזה ועפ"ז יהי סמיך' גדולה לדברינו שכ' בפנים - רק עפ"י האמור הי' נרא' לי להגיה בתוספתא שם דלפי מה שכתב לפנינו, בהלכה י"ד קתני דין ישראל מומר הנ"ל ובהלכ' ט"ו שאחרי קתני חצר של עכו"ם ה"ה פדיר של בהמה כו' הי' ישראל א' שרי בתוכה ה"ז אוסר ראב"י אומר לעולם אינו אוסר עד שיהיו שני ישראל' אוסרים זה את זה ונהלכ' כדבריו עכ"ל - והשתא אי נימא כמו שכתבתי לעיל דמה"ט אין ישראל מומר צריך לבטל משום דהוא כגוי דאינו אוסר ביחיד ק' דהא אפתי לא אשמעינן דין הגוי בזה ואיך השמיענו בישראל מומר דבא מטעם גוי - אבל אם היינו מגיחים בתוספתא ולשנות הלכ' ט"ו קודם היינו דינו של גוי נאח"כ הלכ' י"ד היינו דינו של מומר אז עולה פירושונו בתוספתא לטוב בלי שום דוחק עיי"ש במפורשי התוספתא שם דהגיהו ותקנו ולפי הנ"ל א"ש הפל רק צריך לאחז המוקדם ולהקדים המאוחר וכעת עלה בדעתי דבלאו"ה נרא' להפך ולסרס הגי הלכות כי גם בש"ס קתני תחלה דינו של גוי נאח"כ דינו של ישראל מומר וכן הוא ברמב"ם וממילא פירושינו הנ"ל אמת וברור ודו"ק - עוד אעזרר על הגהות אשרי שהבאתי בפנים בראש התשוב' שכ' בזה"ל אבל אם משמר שבת וכל הלכותי אפילו בדרכנו אפילו הוא מומר דאורייתא בשאר מקלי מבטל רשות עכ"ל - נרא' שהוא אינו הולך בש' הרבנו ירוחם מובא במחבר יו"ד סימן ב' סעי' ה' דה"ה אם הוא מומר לכל התורה חוץ משתים דדינו כעכו"ם ועיי"ש - דהרי הג"א כתב דאפילו אם הוא מומר דאו' לשאר מקלי אם הוא שומר שבת פיישראל בכל הלכותי אפילו דרבנו דינו פיישראל ומסתימת דבריו משמע דאפילו אם הוא מומר לכל

התורה אם שומר שבת פראוי ובנדאי פננתו דגם אינו עובד ע"ז דאל"כ הוא מומר מפת
ע"ז וע"כ דכוננתו דהוא מומר חוץ משמים הנ"ל הוא מבטל רשות א"כ נראה דפליג על
הרבינו ירוחם הנ"ל ודו"ק קכ) סימן ע'.

(א) הנה קכא) ראיתי דיש פלוגת' בין הפוסקים אם מומר לחלל שבתות מה"ת הוי פגוי
לכל דבריהם או רק מדרבנן עיין בתשובת מהר"י אסאד חיו"ד סי' נו"ן בסופו שהביא
בזה פלוגתת הראשונים וכן בשדי חמד בדיני מומר כלל פ"ז וכן בספר דעת תורה סימן
ב' - והי' נרא' לי לעשות בזה הכרעה בעזה"י - ואקדים תחלה מה שמצאתי פלוגתא
הנ"ל בתשב"ץ ח"ג סי' מ"ג ומ"ז שהביא שם בשם ספר עיטור סופרים דמומר קידושיו
קידושיו מדאו' פדאמר בסנהדרין אעפ"י שחטא ישראל הוא וכן מצא זאת בתשובת רבינו
שלמה ואפילו משומד לחלל שבתות ולע"ז אבל הביא שם בשם תשובת הגאונים
דמשומד לחלל שבת אינו פישאל שואמר ביני וביני פני ישראל אות הוא לעולם כל
המשמר שבת נקרא ישראל וכן בפ"ק דחולין אמרו דאין מקבלין קרבנות מן המשומד
דכתיב מכם ולא פלכם להוצים את המשומד לנסף יין ולחלל שבת בפרהסי' הלכך מחלל
שבתות בפרהסי' עפ"ם הוא וקדושיו לא הוי קידושין ע"כ מתשובת הגאונים וכתב ע"ז
הבעל העיטור וז"ל ומסתברא פיון דקיי"ל חולין י"ג עפ"ם שפחויץ לארץ לאו עובדי
מ"ז הם האידנא אינו משומד לע"ז ומחלל שבת בפרהסיא לימא אלא בעבודת קרקע
וקדושיו קידושין וגירושיו גירושין עכ"ל הבעל העיטור - וכתב ע"ז התשב"ץ בזה"ל
ונכינו להסכים לדעתו (ר"ל במה שכ' דקידושיו קידושין) אלא במה שהורה הרב ז"ל
במשומד לע"ז שלא בחו"ל וכן במחלל שבת בעבודת קרקע דלאו ישראל מקרי אינו
נרא' דהא דאין מקבלין קרבנות לאו משום דלאו ישראל מקרי אלא גזרת הכתוב היא
מדכתיב מכם ולא פלכם ואדרבא מהתם משמע דאיקרי ישראל מדמעטינו להו מדכתיב
מכם ולא פלכם הא אילו לא כתב קרא מכם ל"ה ממעטינו להו דבכלל ישראל הן פנ"ל
עכ"ל התשב"ץ עיין שם בסמן מ"ג ובסמן מ"ז דהביא כל זאת - הרי דפלוגתת התשב"ץ
עם בעל העיטור הוא בזה דבעל העיטור סובר כתשובת הגאונים דישאל מומר לחלל
שבת נמעט מקרא דאות ומקרא דמכם ומשם ילפי' לכל התורה פולה וממילא דהוא פגוי
לכל דבריו ע"כ קידושיו ל"ה קידושין והתשב"ץ סובר דמקרא דמכם אין למילף דשם
הוי גזרת הכתוב ואדרבא מדהוצרך מיעוט בקרבנות ש"מ דישאל גמור הוא ע"כ פסק
דקידושיו קידושין ובאמת מובא פלוגתא זה בטור אבן העזר סימן מ"ד דיש אומרים
דמומר לחלל שבתות פגוי גמור ואין קידושיו קידושין ולא נהירא עכ"ל עיי"ש ועיין
ג"כ בתשובת מהר"י מינץ סימן י"ב דדעתו ג"כ דמדינא אין קידושיו קידושין ועיין
בתשובת מהרש"ם ח"ב סימן ק"י שהאריך בזה ועיין ג"כ בשאילת יעבץ ח"א סי' כ"ט
ול' - והנה לדעת התשב"ץ דמדינא ישראל גמור הוא ולא נלמד מקרבנות פנ"ל ע"כ
צריך לומר דמאי דנעשה מומר לכל התורה ודינו פגוי הוא רק מדרבנן דמה"ת יהי' נחשב
פגוי מדאורייתא פיון דאין לנו ילפותא לזה אלא ודאי דלשיטתו הוא רק מדרבנן ומה"ט
פסק דקידושיו תופסים מדאורייתא וממילא דלדידן ג"כ שחיטת מומר פשר מדאורייתא
ול"ה נבילה דכמו דקידושיו שלו הניין קידושין מעליא כ"כ הוי השחיטה שלו שחיטת
מעליא מה"ת - ובאמת פן דעת הרי"א ז"ל בשלטי גבורים ריש חולין דמה"ת שחיטת מומר
שחיט' מעליא היא ומה"ט הכשיר שם פישאל עומד ע"ג ורק מדרבנן הוא נעשה מומר

עיי"ש - וְזֶה נָמִי דַעַת הָרַמְבַּ"ן הַמּוֹבָא בְּחִידוּשֵׁי הָרַ"ן חֲוָלִין י"ד דְּכַתְבַּ דְּשַׁחֲטַת מוּמָר
לַע"ז נְהִי דְמִיתְסְרֵי בְּאֶכִיל' אֶפְשָׁר דְּאִינוּ כְּשַׁחֲטַת נִכְרֵי שְׂיֵהָנִי מְטַמָּא בְּמַשְׂא דְּהָא אִינוּ
נִכְרֵי וְקִידוּשֵׁיו קִידוּשֵׁין עַכ"ל - וְהִבִּיאוּ ג"כ הָרַא"ה בְּבִדְק הַבַּיִת בְּדִין שַׁחֲטַת מוּמָר
עֵינֵי"ש - וְלַדַּעַת הַגְּאוּנִים דְּסִבְרֵי דִילְפִינוּ מְקַרְבָּנוֹת וְכֵן דַּעַת רַש"י בְּעִירוּבֵין בְּפָרֵק הַדָּר
שְׁכ' בִּזְה"ל חוּץ מִן הַמוּמָר דְּכַמוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה דְּמִי דְּאִימְעַט לִי מְמַכֶּם וְלֹא פְּלַכֶּם עַכ"ל
- הָרִי דְגַם לְדִידִי' שְׁפִיר נִלְמַד מְקַרְבָּנוֹת וְגַם הַבְּעַל הָעֵיטוֹר הַסְּפִים לְזֶה רַק פְּתַב דְּבַחוּ"ל
לֹא שְׂיֵהָנִי מוּמָר לַע"ז פִּינוּ דְּבַחוּ"ל לֹא עַע"ז הֵן וְגַם בְּחִילוּל שְׁבַת הָרִי רַק בְּעַבּוּדַת קַרְקַע
אַבֵּל בַּא"י אוּ בְּעַבּוּדַת קַרְקַע מוֹדָה דְּנַעֲשֶׂה מוּמָר מַה"ת וְהָרִי פְּגוּי לְכָל דְּבָרֵי מַהֲתוֹ' פֶּן
נִרְאֶה לִי פְּרוּר בַּס"ד - (ב) וְדַע דְּבִדְבָרֵי בְּעַל הָעֵיטוֹר הַנֶּ"ל מְצִאתִי בִּיאוֹר לְדָבָרֵי רַש"י
ז"ל בְּחֲוָלִין דָּף ה' שְׁפַתְבּ דְּחַמּוֹר שְׁבַת מַע"ז וְהַמַּג"א בַּס"י ש"ו נִתְקַשְׁוּ בְּזֶה מְנָא לִי הָא
וּבַהֲנֶ"ל יוֹבֵן פִּינוּ דְּעַפּוּ"ם שְׁבַחוּ"ל לֹא עוֹבְדֵי ע"ז הֵן וְהִיאִדְנָא אִינוּ מְשֻׁנְמָד לַע"ז מַה"ת
וַע"כ רַק מְדַרְבְּנֵן חֲשָׁבִינוּ לִי כְּמוּמָר מַשְׂא"כ בְּמַחֲלָל שְׁבַת בְּעַבּוּדַת קַרְקַע עַכ"פ שְׁפִיר
מְשַׁכַּחַת גַּם בַּחוּ"ל א"כ מַחֲלָל שְׁבַת מַה"ת הוּא פְּגוּי וְשְׁפִיר חַמּוֹר מַע"ז - אוּ אֶפְשָׁר לוֹמַר
עוֹד יוֹתֵר דְּכָבֵר תְּמַה הַב"י בְּאַבְנֵי הָעֵזֶר עַל הַבְּעַל הָעֵיטוֹר מְנָא לִי לְחַלֵּק בֵּין שְׂאָר מְלֹאכּוֹת
לְעַבּוּדַת קַרְקַע א"כ י"ל דְּגַם רַש"י לֹא ס"ל חִילּוּק הַנֶּ"ל וְלִדְיָדִי' הָרִי מוּמָר בְּחִילּוּל שְׁבַת
מַה"ת בְּכָל הַמְּלֹאכּוֹת אַבֵּל מוֹדָה דְּמוּמָר לַע"ז בַּחוּ"ל לִיתָא פִּינוּ דְּלֹא עוֹבְדֵי ע"ז הֵן
וּמַה שְׂאֵמְרוּ מוּמָר לַע"ז הָרִי מוּמָר לְכָל הַתּוֹרָה ע"כ דְּרַבְּנֵן הוּא - א"כ לַפִּי"ז שְׁפִיר חַמּוֹר
מוּמָר לְשְׁבַת מְמוּמָר לַע"ז דְּמוּמָר לְשְׁבַת הָרִי מַה"ת וּמוּמָר לַע"ז ל"ה רַק דְּרַבְּנֵן וַא"ש
בְּטַעְמָא דְּרַש"י וְדו"ק - (ג) וְאַגַּב אוֹמֵר מַה דְּקָשָׁה לִי קוֹשְׁי' עֲצוּמָה עַל הַתְּשֻׁב"ץ הַנֶּ"ל
שְׁכַתְבַּ דְּאִינוּ לְלַמּוֹד מְבַרְיִי' דְּמַכֶּם דְּשִׂאֲנֵי הַתָּם דְּהָרִי גְזֵרַת הַפְּתוּב וְאַדְרָב' מְשֻׁם יֵשׁ לְדַיִיק
לְהִיפּוֹף דִּישְׂרָאֵל גְּמוֹר הוּא לְשְׂאָר דְּבָרִים וּמַה"ט דֵּן דְּקִידוּשֵׁיו קִידוּשֵׁין מְדַאוּרִיָּתָא א"כ
לַפִּי"ז מְמִילָא דְּגַם שַׁחֲטוּתוֹ פְּשָׁרָה וְכַמוּ שְׁבַאֲמַת הָרַמְבַּ"ן הִבִּיא רַא"י מְקִידוּשֵׁין עַל
הַשַּׁחֲטָה וְכַמוּ שְׁהַבֵּאתִי לְעִילוּעִפִּי"ז קָשָׁה לִי מְאֹד לָמָּה אִיתּוּבַת רַב עֲנֵן בְּשַׁמְעָתָא קַמִּיָּתָא
דְּחֲוָלִין בְּמַה שְׁסוּבֵר דְּשַׁחֲטַת מוּמָר לַע"ז כְּשָׁרָה וְאַקְשִׁי' עֲלֵי הַתָּם מְבַרְיִי' דְּמַכֶּם דְּאִימְעַט
מוּמָר לַע"ז מְקַרְבָּנוֹת וְנִשְׂאָר בְּתִיבְתָא עֵינֵי"ש - וְהַשְׂתָּא לְדַעַת הַתְּשֻׁב"ץ דְּשֻׁם גְּזֵרַת
הַפְּתִיב וְאִינוּ לְמִילָף מְשֻׁם לְעִלְמָא וְאַדְרָב' מְשֻׁם יֵשׁ לְמִידֵק אֶלְעִלְמָא דִּישְׂרָאֵל גְּמוֹר הוּא
א"כ אֲדַרְבָּא סִיּוּעַ יֵשׁ לְרַב עֲנֵן וְלֹא תִיבְתָא וְצַע"ג וְדו"ק - (ד) וְדַע דְּקָשָׁה לִי עוֹד
סְתִירָה גְדוּלָה שְׂרָאִיתִי בְּסַפְרָא דְּתוֹרַת הַפְּתָן הַגְּדוּל מְאַחֲזוּ בְּסַפְרָא דַּעַת תּוֹרָה סִימֵן ב' אוֹת
כ"ט שְׁהַעֲלָה דְּעִיקָר לְדַעַתוֹ דְּמוּמָר לְחַלֵּל שְׁבַת מַה"ת נַעֲשֶׂה מוּמָר לְכָל הַת"כ -
וּבַתְּשׁוּבָתוֹ ח"ב סִימֵן ק"י פְּתַב.

דַּעַת רֹב פּוֹסְקִים דְּקִידוּשֵׁי מוּמָר מַה"ת עֵינֵי"ש וְאִיף אֶפְשָׁר לְקַיִים שְׁנִיָּהֶם דְּהָא בַּתְּשֻׁב"ץ
הַנֶּ"ל מְבֹאָר דְּמֵאן דְּלוּמַד מְבַרְיִיָּתָא דְּמַכֶּם דְּנַעֲשֶׂה מוּמָר מִן הַתּוֹרָה קִידוּשֵׁיו ל"ה קִידוּשֵׁין
וְהַתְּשֻׁב"ץ דְּסוּבֵר דְּמַהֲתוֹרָה הָנוּיָן קִידוּשֵׁין מְוַכְרַח לְסַבּוֹר דְּאִינוּ לְמִידִין מְשֻׁם פְּלָל וַא"כ
מַה"ת יֵהִי נַעֲשֶׂה מוּמָר מַה"ת דְּהָא בְּכָל הַש"ס דְּקַאֲמְרִינוּ דְּמוּמָר לְחַלֵּל שְׁבַת נַעֲשֶׂה
מַהֲתוֹרָה מוּמָר הוּא ע"י הַלִּימוּד דְּבַרְיִיָּתָא דְּמַכֶּם כְּמַבְּוֹר בְּחֲוָלִין ד"ד וּבְעִירוּבֵין דָּף ס"ט
עֵינֵי"ש וְכִינוּן דַּעַת רֹב פּוֹסְקִים דְּקִידוּשֵׁי מוּמָר מַה"ת מוֹעִילִים מְוַכְרַח לוֹמֵר דְּאִינוּ לְמִידִים
מְקַרְבָּנוֹת וְכַתְּשֻׁב"ץ הַנֶּ"ל וַא"כ מְמִילָא מַה שְׁלִמְדוּ מְבַרְיִיָּתָא דְּמַכֶּם לְעַנְיָן שְׂאָר דְּבָרִים
ע"כ דְּהָרִי רַק אֶסְמַכְתָּא בְּעִלְמָא לְדַעַת הַתְּשֻׁב"ץ וַא"כ מְמִילָא אִינוּ לוֹמֵר דְּעִיקָר הוּא

דנעשע מומר מה"ת נאי דיגש אינה לימוד אחר ע"ז א"כ אפתי לא הועיל התשב"ץ בזה שדחה שי הגאונים דשאני התם דהוי גזה"כ סוף דבר דמדברי התשב"ץ נרא' דהא דאם מדאורייתא הוא מומר תליא באם מועלים הקידושין או לא וכינן דכ' המהרש"ם דרו"פ סברי דקידושי מומר מה"ת א"כ ע"כ דסברי דמה"ת לא נעשה מומר א"כ איך אפשר דנעשה עיקר מדבר שהוא נגד דעת רוב פוסקים ומה שהביא ראוי מרש"י ז"ל אין ראוי דבאמת רש"י גם פן סובר כשי הגאונים דילפינו מקרבנות וכמו שהבאתי לעיל בשמו ומה שהביא הבעל העיטור בשם רבינו יצחק דקידושי מומר הוי קידושין הוא כמו שפיאר שם הבעה"ט מוכא בתשב"ץ שם משום דהאידין ליכ' משנמד לע"ז וחילול שבת דוקא בעבודת קרקע אבל זולת זה גם רש"י מודה דקידושיו ל"ה קידושין עיי"ש - עכ"פ לרש"י שפיר נעשה מומר מה"ת ובאופן זה באמת אין מועיל קידושיו אבל אפתי לרוב פוסקים דסברי דקידושי מומר מועיל מה"ת ע"כ מןכרח לומר דסברי דלא נעשה מומר מה"ת ודברי הגאון מהרש"ם צ"ע - (ה) עכ"פ קדמאי ובתראי מחולקין אי הא דנעשה מומר הוי מה"ת או לא ונרא' לי בס"ד לעשות הכרעה בזה ולומר דאיכא אופן דמן התורה הוא נעשה מומר ואיכא אופן דל"ה רק מדרבנן וכמו שאומר בעזה"י - דהנה ראיתי במנ"ח סימן כ"ח שהעלה מילתא חדתא דגם בעובד ע"ז שאם היא דרף בזיון ואמר בפירוש דאינו מקבלו באלקי אם שחייב מיתה מ"מ ל"ה מומר עיי"ז דמומר ל"ה רק במקבלו לאלקות אבל בדרף בזיון לא דוקא במודה בע"ז הוי פכופר בכל התורה ולא בעובדה דרף בזיון עיי"ש - ולי דבריו צ"ע דאם פן גם בשבת נימא פן פיון דכל הטעם דמחלל שבת נעשה מומר הוא משום דכופרו במעשיו ומעיד שקר בהקבה"ו כמו שכ' רש"י בחולין א"כ נימ' דדוקא מי דמחלל שבת להכעיס אז כופר בכל זה אבל מי שעושה רק לתיאבון אם שגם זה אסור דהתורה סתמה אמרה מחללי מות יומת אבל עכ"פ כופר ל"ה ולא נעשה מומר ע"י חילול לתיאבון ואם הי' אמרינן פן הי' מיושב קו' התוספות משוחט בשבת בחולין דף י"ד וכמו שמתרץ המנ"ח בחידושו הנ"ל קו' התוספות מר"ל דסובר דשוחט ע"מ לזרוק לעבוד' זרה דמותר לאכיל' עיי"ש כ"כ הי' מיושב קו' התוספות הנ"ל משוחט בשבת ופלא על הגאון ז"ל שלא הרגיש בזה - וגם לפי הלימוד שהבאתי בשם תשובת הגאונים הנ"ל מקרא דאות היא לעולם למי י"ל דדוקא אם הוא כופר באות זה אינו ישראל אבל פשעושה לתיאבון ומודה באות למה יהי' מומר עיי"ז - ובאמת קיי"ל דאפילו מחלל שבת לתיאבון נעשה מומר לכל התורה וכן גבי ע"ז וכפסק רבינו הת"ש בסי' ב' - וגם לדבריו למה איתותב רב ענן דלמד מיהושפט דנהג' מסעודת אחאב דמומר לעפון שחיתו כשרה דהרי אחאב רק לתיאבון עבד ע"ז ולא מטעם כפירה דלא הי' מודה בה כמו שכתב רש"י בד"ה אחאב דיצרא דע"ז הי' תוקף עלי' ובגביל' ל"ה פקר עיי"ש כ"ז הקשיתי עליו בראשית ההשקפה - ואחר החיפוש מצאתי במהר"מ שיק על תרי"ג מצות שעמד על המנ"ח מדברי הת"ש הנ"ל דמבואר שם דאפילו לתיאבון הוי מומר ולתיאבון הייני דאינו מאמין בה עיי"ש והנאני שזכיתי לכונן לדעתו אבל מהא דר"ע לא הרגיש - שוב מצאתי גם במהר"י אסאד סימן נו"ן שהרגיש בכל דברינו גם בהא דרב ענן עפ"י דרכו שם - עכ"פ הם קושיות גדולות על חידושו של המנ"ח הנ"ל - אמנם פן אם דיסערו קושיות גדולות על המנ"ח הנ"ל עכ"ז סברתו אמיתית פיון דכל הטעם דנעשה מומר ע"י מעשה דע"ז או מעשה דחילול שבת הוא

משום דכופר בקבה"ו ובמצותיו או כופר במעשי בראשית א"כ מוכרח להיות כופר והיכא דבאמת אינו כופר מה בכך דעשה עבירה שיש בה חיוב מיתה או סקילה מ"ש משאר עבירה שיש בה סקילה דלא נעשה מומר על ידה וכמו שכ' באמת ראי' זו המנ"ח שם והיא ראי' אמיתית ונכונה - ואחרי שהסבך הג"ל אמת.

מה נעשה עם קושיות הג"ל דמוכח דאף באופן דאינו כופר בהג"ל אפ"ה נעשה מומר - וכדי לתרץ אמת נרא' לי לעשות חילוק נכון באלו הדברים והוא דבאמת שיהי' מומר מן התורה צריך שיהי' כופר בכל הג"ל וזולת זה לא הוי מומר ומטעם שפכתתי לעיל אף מדרבנן עשאוהו מומר אף באינו כופר רק עושה לתיאבון והטעם כפי שלא נחלק בין מומר למומר כי העולם לא ידעו לחלק בין אם הי' לתיאבון או להכעיס או משום חומר הענין אמרו דבכל ענין נעשה מומר ודין גוי עליו מדבריהם אף בלא כפר אבל שיהי' מומר מה"ת באמת אינו נעשה רק בעושה ע"י כפירה וזה נראה לי חילוק אמת ונכון בענין זה ועפי"ז לא יוקש' שוב מדברי רבינו הת"ש דבאמת הוא רק מדרבנן וגם קושיותי מר"ע לא קש' דהכננ' פיון דעכ"פ כופר נעשה מומר מה"ת ממילא שיהי' למיסר אף בעושה לתיאבון עכ"פ מדרבנן וכנ"ל ולא שיהי' מותר לגמר ע"כ שפיר אחיתב ר"ע דמתיר לגמרי - (ואפשר דבזה מנושב ג"כ קושיותי הג"ל דהקשיתי מש"ס הג"ל על התשב"ץ וכמו שפכתתי לעיל ואפשר דהקוש' הי' באופן זה ודו"ק) - עכ"פ מיושבים קושיות הג"ל וגם דברי המנ"ח קיימי' ויצא לנו מזה לגבי מאי דפליגי הראשונים גבי מומר אם הוא מה"ת או דהוא רק מדרבנן דשניהם איתנייהו אית מומר דאוריית' ואית מומר דרבנן וכנ"ל ודו"ק קכב) (ו) ודע דבדברינו הג"ל יתורץ קו' הגאון בדעת תורה סימן ב' אות כ"ט ארבינו הת"ש דסובר דגם במחלל יוה"כ הוי מומר לכל הת"כ א"כ קשה משבועות י"ג דרמי סתם ספרא אסתם ספרא דבסתם ספרא דלעיל אמר דיום הפיפורים אינו מכפר אלא על השבים והתניא יכול לא יהא יו"כ מכפר אלא א"כ התענה ולא עשה מלאכ' לא התענ' ונעשה בו מלאכה מנין ת"ל יו"כ הוא מ"מ - אמר אפיי ל"ק הא רבי וכו' עיי"ש בש"ס - וקשה הרי לעיל מזה קאמר בש"ס דמודה רבי בפורק עול שאין יוה"כ מכפר בלא תשובה ופרש"י דהיינו כופר בעיקר והרי מחלל שבת כתב רש"י בחולין דהוי כופר בעיקר ואי נימ' דגם יו"כ כשבת א"כ בעושה מלאכ' ביו"כ גם לרבי אינו מכפר בלא תשוב' ובע"כ דיו"כ אינו כשבת עיי"ש בדעת תורה דתחלה רצה לומר דאליבא השיטות דמה שנעשה מומר בחילול שבת הוא דוקא דרבנן ומה"ת לא הוי כפורך עול א"כ שם בשבועות דקאי אדרש' דקראי שפיר מוקי לה כרבי אף שוב דחה זאת יען שעיקר לדעתו דנדאי מן התורה הוי כופר ע"כ העלה מכח קושיא זו דע"כ מוכח מכאן דיו"כ אין דינו כשבת עיי"ש - אבל לפי דרבינו בחילוק הג"ל א"ש ולק"מ דכבר הוכחנו דאף בע"ז גופא דוקא אז נעשה מומר מה"ת בשהוא מאמין בה וכופר בעיקר וכן בשבת כשמחללה משום כפירה ר"ל אבל בדיעבד לתיאבון לכ"ע ל"ה רק דרבנן א"כ מייירי שם בשבועות בשעושה מלאכה לתיאבון דל"ה רק מדרבנן ול"ה כופר ופורק עול ע"כ שפיר מכפר לרבי בלא תשובה ויקנים תירוצו של הגאון הג"ל ודו"ק - (ז) והנה אחר שעיינתי בש"ס שבועות שם ראיתי שלכאורה יש לסתור תירוצי במה שפכתתי דמייירי בשעושה מלאכ' לתיאבון ולא מחמת שפופר בקדושת היום דז"ל הש"ס שם יכול לא יהא יוה"כ מכפר אלא א"כ התענה בו וקראו מקרא קדש ולא עשה בו מלאכ' לא התענ' בו ולא

קראו מקרא קדש ועשה בו מלאכה מנין ת"ל יו"כ הוא מ"מ עכ"ל - ובתוס' שם ד"ה לא קראו מ"ק פתבו בשם ר"ת קראו מ"ק שמודה שב"ד קדשוהו ושובת ממלאכה בשביל קדושת היום ולא קראו מ"ק שאינו שובת מחמת קדושת היום אלא מחמת שמתעצל לעשות מלאכה עכ"ל ע"ש שחלקו על רש"י בפירושו לא קראו מ"ק - והשת' לפי ר"ת דהפונה בלא קראו מ"ק שאינו שובת מחמת קדושת היום - א"כ ע"כ פופר בו - וממילא האי עשה בו מלאכה ע"כ מייגרי נמי באופן זה ואזלה תירוצי הג"ל - אף כד דייקת שפיר תראה דלק"מ - דלכאורה יש לדייק בדברי ר"ת במה שכתב קראו מ"ק שמודה "שב"ד" קדשוהו מאי בעי "מבי"ד".

כך הני לי למימר קראו מ"ק שמודה בקדושת היום לא קראו מ"ק שאינו מודה בקדושת היום ולא שבת אלא מחמת עצלות - ונרא' לפרש דבריו ז"ל - עם מה שראיתי בשיט' מקובצת פריטות דף ז' דשם ג"כ איתא להאי סוגיא וזה לשונו לא קראו מ"ק נרא' לפרש דומ' דרבי יהושע שרצה לשבות ממלאכה ביום כפופרים שלו כשחלק על ר"ג עכ"ל - ועל זה פיון ג"כ ר"ת במה שכ' שמודה שב"ד קדשוהו ר"ל שמודה בקדושת בי"ד לא קראו מ"ק היינו שאינו מודה בקדושת בי"ד ולא משום שאינו מאמין בקדושת יו"כ ח"ו רק שאינו מודה בקביעת היו"כ וזה נמי הפונה במה שכתב לא קמ"ק שאינו שובת מחמת קדושת היום אלא מחמת עצלות היינו משום דלדידי' עדיין לא קדוש היום אבל בגוף קדושת היום שפיר מודה בו ולית פאן שום כפידה ח"ו - ובאופן זה יתפרש ג"כ האי עשה בו מלאכה היינו דמייגרי דאינו מודה בקדושת בי"ד דעפ"י חשבונו אפתי ל"ה יו"כ ע"כ עשה בו מלאכה ועכ"פ לא נהג בו קדושת יו"כ וממילא דלא שב בו ואעפ"י כמתכפר לו ש"מ דיו"כ בלא תשובה ג"כ מכפר ושפיר פריה אסתמא דלעיל דקאמר דאינו מכפר לשאינון שפיר וע"כ שפיר מתרץ אב"י דרבי הוא ולרבי שפיר מכפר אף דחילל את יוה"כ ולא הני כופר בו משום דלא ע"י כפירה חילל אותו רק מחמת אנסו של טעותו ובזה עולה תירוצי שפיר טפי ממה שאמרתי לעיל דעפ"י אפילו לא נימא לחלק בין לתאבון ולהכעיס וכנ"ל רק דבכל ענין הני מומר וכפופר אפ"ה לק"מ משום דקאן לא הני מזיד רק אונס העדף משוגג וכבר מבואר ברמב"ם פיה"מ לחולין דבשוגג אין נעשה מומר וכש"כ באונס וא"ש ולק"מ קו' הגאון בד"ת הג"ל ודו"ק - (ח) ודע דקש' לי מאד לשי' המחבר בפי"ד סימן ב' ועיי"ש בש"ך ס"ק ט"ז דמומר להכעיס הוא מה"ת פגוי לכל התורה והש"ך מבאר שם משום דהוא מין ואפיקורס (ועיין בכ"מ בפ"ד משחיטה שהשיג על רש"י חולין דף ד' ע"ב שכ' מומר לערלית מבעט במצוה זו וכתב עליו הכ"מ דאינו כן דא"כ היינו אפיקורס ושחיטתו נבילה רק הפשט דאינו רוצה להצטער עצמו עיי"ש) - והנה רש"י פירש גבי מומר לעבודת זרה ולחילול שבת דהוא פופר בהקבה"ו וכופר במעשי בראשית ועיי"ש וקש' דבכופר מאי רבותא דע"ז ושבת הא אפילו בשאר מצות התו' אם הוא מבעט וכופר בו הני גוי לכל דבריו - והוא קושא גדולה ופלא שלא עמדו עוד בזה - וסבר הייתי לומר דהיינו חילוקא דבשאר מצות דוקא אם הוא בדרה פפירה ובקיעוט משא"כ היינו תרתי אפילו שלא בדרה פפירה הני מומר - אף הדרגא בי דרש"י בפירושו כתב על הני תרתי דמטעם פופר הוא וא"כ צ"ע קו' הג"ל - ונרא' בס"ד לקיים תי' זה כף דודאי רש"י דפירש גבי מומר לערלית דמייגרי במעט במצוה ואפ"ה פשר א"כ ע"כ צריה לומר דסובר פהנה שיטות דבשאר עבירות אפילו להכעיס פשר ולא נעשה

כגוי ע"כ שפיר פירש גבי מומר לע"ז ושפת דמיירי בכופר משא"כ להמחבר שהוא פסק
כהרמב"ם דבלהכעיס אף בשאר עבירות הוי כגוי דהוא מין וכופר במצות השם באמת
בהנה תרתי אף שלא בדרך פפירה הוי כגוי - וא"כ עפי"ז מה שפתבנו לעיל לחלק בין
לתיאבון או להכעיס לא אתיא רק אליבא דרש"י אבל לרמב"ם ודעמ"ל לא אתי שפיר -
אך עדיין צריך עיון דבש"ס ע"כ מוכח דגם בפ"ז מטעם פפירה אתיא דהא מביא שם
תמורה עבודת פוכבים שכל הכופר בה פמודהבכל התורה פולה הרי דבמוד' או לא מודה
תליא מילתא וצע"ג ובירור הלכ' נכעת לא נפנית לזה ולא פתבתי רק להעיר - (ט) ודע
דקש' לי בענין זה ג"כ מה שראיתי בפרמ"ג בפתיחה ריש ח"ד שצ"ן לומר דאם הוא מומר
להכעיס במילי דרבנן נעשה מומר לכל התורה למילי דרבנן עיי"ש שאם עבר להכעיס
על איסור דרבנן נעשה מומר לענין דרבנן וממילא דינו כגוי לגבי מילת' דרבנן - והד"ת
בסימן ב' אות כ"ה הביא בשם שעה"מ פ"ה דאישות ה"א דנקט לפשיטות דבלהכעיס גם
בדרבנן נעשה מומר לכל התורה עיי"ש - וקש' לי עליהם מדברי רש"י ר"פ הדר שפתב
גבי צדוקי אינו כעפ"ם דצדוקי ישאל הוא ונהפך למינות ואינו מודה בתורה שבע"פ
פיון דישאל הוא יכול לבטל רשות עיי"ש - הנה לכאור' הקשיתי מכאן מרש"י ארש"י
דסובר לקמן דף ס"ט דאפילו במילי דרבנן נעשה מומר לכל התורה וידוע דטעם מומר
משום דנעשה פורק עול וכופר במצות השם וא"כ למה יגרע צדוקי מזה דהוא כופר
בתורה שבע"פ ולמה יהי עדיף ויחשב ישאל ממי שעובר בפרהסיא אמילי דרבנן -
ובשלמא ארמב"ם דסובר ג"כ בצדוקי כרש"י עיין בסופ"ב דעירובין י"ל דלדידן אינו
מבואר אם נעשה מומר במילי דרבנן כמו שכ' הב"י בסימן שפ"ה - אבל לרש"י דכ'
בהדיא דף ס"ט דגם ע"י אי' דרבנן נעשה מומר ונחשיב פורק עול עיי"ז א"כ טובא קש'
למה בצדוקי דפורק מעליו עול מצות תורה שבע"פ למה יחשב ישאל - הרבה נתקשיתי
בה - ועלה בדעתי לחלק פיון דשם בדר' ס"ט עבר בפרהסיא משא"כ בצדוקים דעושי
מעשיהם בצניעה וכמו שכתב בתוס' נרא"ש שם ע"כ לא נעשו מומר עיי"ז - ויהי' מכאן
ראי' שלא כהפרמ"ג בח"ד שם שכתב דבלהכעיס אף בצניעה הוי מומר וכבר הביא הד"ת
שם דבח"צ כתב דבעי דוקא פרהסיא וא"כ ל"ק מצדוקי - אמן כ"ז א"ש לחלק בין האי
דס"ט לצדוקי דמתני' - אבל לפי"מ שכ' הפרמ"ג דבעבר להכעיס על מצוה דרבנן פיון
דכופר במצוה אף בלא שום מעשה ג"כ נעשה מומר לענין דרבנן א"כ יוקש' טובא
מצדוקי דהרי צדוקי כופר בתורה שבע"פ שהוא יותר חמור ממצוה דרבנן א"כ ודאי
דהי' לי להיות כגוי למילי דרבנן עכ"פ - ונהרי הדברים ק"ו אם מועיל מצוה דרבנן
לעשותו מומר מכש"כ שיועיל מצוה דאורייתא אם כופר בה לעשותו לומר לכל התורה
פולה וצ"ע - ולענינים אלו צריך ביאור רחב ולא פתבתי רק להעיר ואי"ה פשיטתא ה'
גבולי בתלמידים אשנה פרק זה בל"נ - עיין תשובת ריב"א סי' א' מ"ש מענין זה - (יוד)
והנה במחלל יו"כ שהשנה אותו רבינו הת"ש לשפת ראיתי שרבים קמים עליו לתמוה
הפרמ"ג בפתיחה פוללת ח"ד אות ג' והלב ארי' בפ"ק דחולין וח"ס ח"ו סימן פ"ג דלמה
יהי' מחלל יו"כ מומר לכל התורה הלא אינו כופר במעשה בראשיתו עיי"ש - ונראה לי
בס"ד להצדיק צדיק דמעיקרא רבינו בעל ת"ש ז"ל קכג) דהנה חומרא דע"ז היא כמו
שאמרו כחולין ד"ה דאמר מר תמורא עבודת פוכבים שכל הכופר בה פמודה בכל התורה
פולה וממילא ח"ו להקפיד כל המודה בה כופר בכל המצות וכמו שכ' רש"י שם דכתיב

וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה ובעבודת פוכבים מיירי עכ"ל - הרי דכל
חומרת ע"ז דפורק מעליו כל המצות על ידה - ואקדים דברי מרן רבינו הח"ס בתורת
משה ריש פ' ניצא בפסוק מחלת בת ישמאל שאמרו חז"ל שביום שנושא אשה מוחלין
לו עונותיו ורש"י פירש על נשיו לו לאשה הוסיף רשעה על רשעתו ולכאור' היא סתירה
למאמר חז"ל הנ"ל דמשמע דנמחלו עונותיו של עשו כשנשא בת ישמעאל - וכתב מרן
ז"ל לפירוש עפ"י"מ שפכת בטעמא דמילת' דמאבד עצמו לדעת אין מתעסקין בו ורע
מרוצח אחר משום דכל הטטאים מתמרקין בשעת מיתה וזה חוטא במיתתו באותו דבר
שהי' לו לכפרה הוא איפא ומורד ע"כ מתעוררים עליו כל עונותיו - כ"כ גבי עשו בשעה
שהי' ראוי למחול כל עונותיו היינו ביום נשיאת אשה אז חטא בזה והוסיף רשעה על
רשעתו וא"כ נתעוררו עליו כל עונותיו עכ"ד ודפח"ח - והנה ידוע מקדושת יוה"כ שנתן
לנו הבורא כ"ע למען גנדל חסדו לכפרה על עונות של כל השנה ועיין בחינוך בפ' אחרי
שפכת דלולי זה ל"ה קיום לעולם ועיין ג"כ בתוס' חולין ק"א ע"ב שפכתו דחמיר יו"כ
משבת לפי שהוא יום סליחה וכפ'ר' - הרי דיום זה נקבע לכפר' על כל עונות וכשהוא
חוטא בו נתעוררו עליו כל העונות והוא אינו נותן את לבו לזה ואינו משגיח ע"ז פלל
על פרקה שהוא פורק עול כל המצות ואינו מאמין בם ולא בשכר ועונש ואמר לית דין
ולית דיין דלולי כן נדאי דהי' מקיים ומחזיק בקדושת יו"כ והי' מורא הדין עליו וע"כ
דכופר בה וממילא דכופר בה כופר בכל מצות השם דכל המצות תלוי בפירתן ביום הזה
פדכתיב פי ביום הזה כו' א"כ הוא ממש פורק עול תורה ומצות כמו בע"ז ושבת וכמו
שעינינו הרואות בעוה"ר באלו שאינו מחזיקין את יום הקדוש כפר גדחים מפל מצות
השם יותר ממחלל שבת ע"כ שפיר פתב רבינו הת"ש דמחלל יו"כ נעשה מומר לכל
התורה כולה ודבריו צדיקים ואמיתיים - ונראה לומר דמה שפכתתי לעיל לחלק בין
לתיאבון או בדרה מרידה גבי שבת וע"ז כ"כ י"ל הקא ג"כ גבי יו"כ דנוקא אם מחלל
יו"כ במרד ומעל אז הוא כופר בהסליחה וכפ'ר' ובמצות שאלמלא הי' מאמין במצות השם
הי' מאמין בכפרת היום שניתנ' לסליח' וכפ'ר' וכפירוש הבעל עקדה פי עמה הסליחה
למען תנרא אם יש סליח' אז יש יראה וממילא אם אינו מאמין בסליח' אינו מאמין בירא'
ומצות וכופר בהכל ושפיר נעשה מומר - אבל אם עושה רק לתיאבון שירצא תקיף עלי'
ולא במרידה אז אינו כופר בסליחתו ושפיר מאמין בכפרת היום ובמצות השם ע"כ שפיר
אינו נעשה מומר ומתכפר לו עונו שעשה בתוקף יצרו אליבא דרבי ול"ק קושיא הגאון
מהרש"ם ז"ל שהבאתי למעלה וכמי שתיירצתי בת' ראשון ודו"ק - (יא) וכעת עלה
בדעתי עוד לומר בטעמא של הת"ש שמדמה יום פיפור לשבת עפ"י"ד רבינו המהרש"א
בחד"א ריש יומא בטעם התחלת המסכתא בלשון שבעת ימים ע"ש הקדושה פי הז' קדוש
בכ"מ וקדושת יום הזה בגדר הז' קדושת יום השבת ויוה"כ נקרא שבת שבתון כמו
השבת משא"כ שאר ימים טובים שלא נקראו רק שבתון וזה שנתן לנו השי"ת ימים
טובים ששה דהיינו ר"ה יום א' ושני ימים סוכות ושני ימים פסח ויום א' שבעות שהם
קצת בדמיון ימי החול שמוטר בהן מלאכת או"נ ונתן לנו יו"ט יום ז' יוה"כ שהוא בדמיון
קדושת השבת שאסור בכל מלאכ' וכמו שהשבת דוגמת עוה"ב כן הוא יוה"כ ויותר ממנו
שיוה"כ אין בו לא אכיל' ולא שתי' דוגמת עוה"ב וגם הוא יום אהד שאין פח בשטן
לקטרג וזהו כמו עוה"ב שא"ב שטן עכ"ל - הרי דיו"כ שנה לגמרי לשבת ועוד יותר

ממנו בבחינה מה וזהו שרמזה המשנה במגילה אין בין יוה"כ לשבת היינו דשוין בכל צד וא"כ ודאי דכל הפופר בה פופר בעוה"ב שהוא מקור התורה והמצוות וצדקו דברי רבינו הת"ש דנעשה עי"ז מומר לכל התיירה כמו בשבת ודו"ק - (יב) אחר פתבי דברים הנאמרים למעלה בבניאור דברי רבינו הת"ש שהוא משום דהוסיף רשעה על רשעתו וע"כ נעשה בו מומר לכל התורה וכנ"ל מצאתי בהגהות הגאון מו"ה ח"ל מייזליש ז"ל בש"ס ונילנא שאמר ג"כ סבא זו בבניאור דברי הש"ס שבועות י"ג דקאמר רבא מודה רבי בכרת דיומא דהוא מהאי טעמא וסבא דהקב"ה נתן לנו לכפר' והוא הוסיף לחטוא ע"כ נ"מ לכפר לו והוא הוסיף דרבא לשיטתו דכל מילתא דאמר רחמנא ל"ת אי עביד ל"מ והקב"ה נתן לנו יום צום ושביתה ממלאכ' לכפרה ועתה דהוא לא התענה ולא שבת ממלאכה ועבר על מד"ר א"כ ל"מ גבי להיות עצם היום מכפר עיי"ש בסוף מס' יומא שהאריך בזה והנאני שפונתי לדעתו בסבא זו (כד) אלא דקשה לי עליו דלדידי' בטיל כל פח היום שיוכל לכפר אצל זה שלא נהג יוה"כ כדכתב משום דעבר אמד"ר ובשבועות שם מבואר דדוקא על האיסורים שעשה ביו"כ אינו מכפר אבל על העבירות דכל השנה שפיר מכפר עיי"ש - וגם לדבריו למה צריך לאוקמי בדוחקי סמיך לשקיעת החמה או שחינתה' אומצא ת"ל פיון דעבר ולא התענה בטל אצלו כל פח יומא לכפר אף מכאן ולהביא ולא צריך לכל הני דוחקא דדחק הש"ס התם וע"כ דליתא לסבא דידן' ורק כמו שכתבתי למעלה דדוקא היכא דעושה בדרך מרידה וכפירה אז מועיל סבא זו לעשותו מומר לכל התורה וכמו שבארתי הטעם לעיל אבל היכא דעושה לתאנותו אז פיון דלא נעשה מומר עי"ז מועיל לו עצם היום לכפר לאפיי על הפל ולרבא עכ"פ לשאר עבירות דשנה פי קדושת היום לא בטל ממנו ודו"ק - שוב מצאתי ברמב"ם בפירושו למשניות סוף יומא שכתב על משנה אחטא ויו"כ מכפר דאינו מכפר שכתב בזה"ל אין יוה"כ מכפר כמו אמרם אין מספיקין בידו לעשות תשובה ולפיכך לא יעזרהו השם שיעשה ביום צום פיפור מה שראוי לו לעשות כדי שיתכפרו לו עונותיו באותו היום עכ"ל מדברים אלו משמע דהיכא דאינו עושה מה שראוי לעשות ביוה"כ היינו עינוי ושביתה ממלאכה אין עצומו של יום מכפר וממש כמו שכתב הגאון איש ח"ל מפרעמיסלא הנ"ל והוא תנא גדול דמסייע לו - אבל היא פליא' בעיני דבהדיא תניא בשבועות י"ג דאפילו לא התענה ולא קרא מקרא קרש ועשה מלאכה מ"מ מכפר ונלמד ממה שכתוב יו"כ היא מ"מ ועיי"ש - הרי בהדיא דאפילו באינו עושה מה שראוי לעשות אעפ"כ יו"כ מכפר - ואין לומר דדוקא לרבי תניא שם הכי ז"א דהכא מוקי לה הש"ס גם אליבא דרבי - וגם לא אדע למה נאיד הרמב"ם ממה שאמרו בגמרא אגב שאני וכפירש"י ז"ל יען שהוא סומך ע"ז וצע"ג ליישב דברי הרמב"ם הללו וגם התוס' יו"ט הביאו שם ולא הרגיש בדברינו וצ"ע - ואם נדחוק דהרמב"ם מפורש בכונת הש"ס דמשני אגב שאני היינו באופן זה שחוטא אגב יו"כ אין מספיקין בידו לעשות ביו"כ מה שראוי לעשות וממילא אין יו"כ מכפר מ"מ יוקש' מה שהקשיני דבהדיא מבואר בשבועות דאפילו בשאינו עושה מה שצריך לעשות מ"מ יו"כ מכפר - וגם קשה מה שהקשיתי לעיל על הגאון מפרעמיסלא ז"ל למה דחיק בשבועות באקימתות דחוקות הא משפחת באופן דאינו מקדש יו"כ כמו שראוי וממילא דאינו מכפר סוף דבר דברי הרמב"ם הללו צריכין ישוב ודו"ק - וכעת מצאתי בריטב"א שבועות י"ג בשם הרמב"ן דכ' דמאן דס"ל דאין יו"כ מכפר בלא תשוב' דמי

לחטאת וכמו באומר אין חטאת ואשם מכפרין דאין מכפר לו כ"כ באם אינו מכבד את יו"כ אין מכפר עיי"ש - א"כ י"ל פיון דהרמב"ם פסק בה' תשובה דבלא תשובה אין יו"כ מכפר ע"כ שפיר כ' פירושו הנ"ל במשנה ואם פי אליבא דרבי לא אתי שפיר ובגמרא אמרו דאתי ג"כ פרבי מ"מ לא קש לזה פיון דאין הלכ' פמותו פן נרא' בביאור דבריו אבל עכ"פ דברי הג' הנ"ל דהוא פירוש פן אליבא דרבי שפיר מן פרכין ודו"ק - (י"ג) ודע שיש לי תמוה רבתי על הגאון מאור הגולה מן מהרש"ם ז"ל בדבר קושיותו שהבאתי למעלה על רבינו הת"ש שהעלה דמחלל יו"כ שנה לשבת דנעשה מומר וקש' הוא ז"ל מספר' המובא בשבועות י"ג דקאמר דאפילו עשה מלאכה ביו"כ מכפר לרבי - ונהרי רבי מודה בפורק עול ופרש"י כופר בקב"ה דאינו מכפר ונהנה במחלל שבת נמי חשוב כופר פידוע והשתא דיוה"כ שנה לשבת ממילא בעשה בו הוי ג"כ כופר בקב"ה וא"כ ל"ה צריך לכפר ומפח קושיא זו דחה באמת שיטת הת"ש לגמרי עיי"ש - ואני כפר ישבתי לעיל בס"ד בדרף אמת וכעת אבא באומר הבא מן החדש בעזה"י) ואני תמה עליו דאפתי לא הועיל כלום במה שדחה לשי' הת"ש הנ"ל דאפתי קושיותו במקומ' עומדת והוא דהנה סוגיא דשבועות י"ג הנ"ל איתא ג"כ בכריתות דף ז' ע"א ושם רמי ג"כ הש"ס סתמא דסתמא דספרא דבברייתא הראשונ' קאמר דאין יו"כ מכפר רק על שבין ובברי' השני' קאמר דמכפר אפילו בשאינו שבין ומתריץ הא רבנן הא רבי וכל הסוגיא איתא התם כמו פאן בשבועות עיי"ש - ונהנה ושם בכריתות קאמר הש"ס דהאי שאינו שבין הנאמר בבריית' הפונ' במבעט ואומר דאינו רוצה בכפרת יו"כ ואף באופן זה סובר רבי דיו"כ מכפר לו עיי"ש פל הסוגיא ותבין ביתר ביאור - ונהנה כפר הבאתי למעלה דברי הכ"מ בפ"ד דשחיט' מה שכתב על רש"י חולין ד"ד שכתב גבי מומר לערלות דמבעט במצנה זו וכתב עליו הכ"מ בזה"ל ולא כמו שפרש"י מבעט במצנה זו דא"כ היינו אפיקורס ושחיטתו נביל' עכ"ל - ועיין בפרמ"ג יו"ד סימן ב' שפ"ד סק"כ דהיא דמבעט אף במצנה אחת גרידא הוא פגוי מן התורה לכל התורה עיין שם - נמצא לפ"ד הכ"מ ופרמ"ג מבעט הוי ממש פורק עול וא"כ קשה טוב' איך קאמר רבי דאפילו לא קרא מ"ק ועשה בו מלאכ' ומיירי ע"כ דעשה זאת בדרף ביעוט ופריקת עול כמו דמשמע משטחיה הסוגיא דשם דאל"כ ל"ה קשי' מזו על זו (ועיין שם בשיט' מקובצת בחידושים) וכיון דרבי סובר דגבי פורק עול אין יו"כ מכפר א"כ למה יהי לי הכפר' בבריית' השני' הא הוי ג"כ פורק עול ונדא קושיא אלימתא וצריכא נגר ובר נגר דלפרני' - ועיין בפרמ"ג בפתיחה כוללת ריש ח"ד דמסתפק במבעט בדרף שוא"ת ועיי"ש והכא דהוי בקום נעשה ובאי' פרת ונדאי דחשוב מין ואפיקורס ופורק עול וא"כ קושיותי עצומה ונחזק' ותמוה רבתי על הגאון הנ"ל שלא הקשה קושיותו על הסוגיא דכאן דיותר חזקה מבסוגיא דשבועות וגם תירוצי דשם לא מועיל לכאן וצע"ג - ואשר אהנה לתרץ קושני' החזק' הנ"ל בעזה"י הוא כף - ואקדים מה שעמדתי על החקירה במה דתניא רבי אומר על פל העבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשוב' יו"כ מכפר חוץ מפורק עול ומגנה פנום ומיפר ברית ויש לי ספק בהני שלשה עבירות דיו"כ לא מכפר להון אם הפונה דמי שנכשל בא' מהני ג' עבירות שוב אין יו"כ מכפר לו כלל אף על שאר העבירות דאצלו תו אין עצומו של יים מכפר כלל - או שפא על שאר עבירות באמת יו"כ מכפר ורק על אותן ג' עבירות גלי קרא דאין יו"כ מכפר ואף אם נכשל באחד מהני ועבר עליו

יו"כ נמחלו לו פל העבירות רק אותו עון שהי' אַחַד מג' הללו לא נתכפר לו ועיין פּריתות ז' שְאָמְרוּ גַבִי מוֹמֵר גִּבְרָא בַר פִּפְרָא הוּא וְעֵיִישׁ בְּרִשׁ״י דְלַעֲנָן פִּפְרָה הוּא יִשְׂרָאֵל מְעַלְיָא וּא"כ מוֹעִיל לוֹ עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם לְהִתְכַפֵּר עַל שְׁאָר עֲבִירוֹת וְרַק עַל עֲבִירָתוֹ זֶה כְּמוֹ פְרִיקַת עוֹל דְּהוּא עֲבִירָה בַפ"ע דְּעֵבֵר עַל אֲנָכִי ה"א כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רִשׁ״י אִין מוֹעִיל לְהִתְכַפֵּר לוֹ וּמִסְתַּבְּרָא לִי לְרַבִּי דְסַבְר דִּיּו"כ מְכַפֵּר אֶפְילוּ בְּלֹא תְּשׁוּבָה וְלִדְיָדִי כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּשֵׁם רַמְבַּ"ן דְּאֶפְילוּ אִם אֵינוֹ מְכַבְּדוֹ וְאוֹמֵר שְׂאִינוֹ רוּצָה בְּכַפְרָתוֹ אַפ"ה מְתַכַּפֵּר וְעֵיִין בְּרִשׁׁב"א כְּאֵן שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הִירוּשְׁלָמִי דְאֶמְרוּ מְשַׁל לְמִי שְׂאִינוֹ מוֹדָה שְׁמִכְפֵּר יו"כ דְּאַפ"ה מְכַפֵּר מִי אֶפְשָׁר לְמִימַר לְמַלְכָּא לִית אַתְּ מְלִיךָ עַכ"ל - וּר"ל כְּמוֹ שֶׁא' אוֹמֵר לְמַלְכָּה אִין אַתְּהָ מְלִיךָ אַעפ"י כ"כ הוּא מְלִיךָ כ"כ אִם א' אוֹמֵר דְּאִינוֹ מוֹדָה בְּכַפְרָת יו"כ וְגַם אֵינוֹ רוּצָה בּוֹ אַפ"ה מְתַכַּפֵּר (וּנר"ל דְּדַבְרֵי יְרוּשְׁלָמִי אַתִּי רַק אֲלִיבָא דְרַבִּי בַל אֲלִיבָא דְרַבְּנָן מְבֹנָאָר בְּהִדְיָא בְּכַרִּיתוֹת בְּאוֹמֵר דִּיּו"כ לֹא יְכַפֵּר לוֹ אֵינוֹ מְכַפֵּר עֵיִישׁ) וְכֵיִןן שְׁכַן וְדַאי מַה דְּתַנִּיא בְּבִרְיָתָהּ דְּבִשְׁלִישֵׁה עֲבִירוֹת הִלְלוּ אִין מְכַפֵּר דְּנֻקָּא ע"ז אֵינוֹ מְכַפֵּר אַבְל לְגַבִּי שְׁאָר עֲבִירוֹת מוֹעִיל לוֹ כַּפְרָת הַיּוֹם וְזֶה בְּרוּר לְדַעְתִּי - וְכַעַת נֵרָא לִי עוֹד הוֹכְח' לְזֶה דְּאִם אֲמַרְתָּ דְּבֵא' מְשַׁלֵּשֵׁה עֲבִירוֹת אִין יו"כ מְכַפֵּר לוֹ אַף שְׁאָר עֲבִירוֹת א"כ אִיךָ הוֹכִיחַ הַגְּמָרָא לְהִלְן דְּכַרְת דִּיּוֹמָא גַם לְרַבִּי אֵינוֹ מְכַפֵּר דַּאֲל"ת הָרִי פְּרַת דִּיּו"כ לְרַבִּי לִית לִי הֵלֵא שְׁפִיר מְשַׁכַּח בְּפוּרְק עוֹל וְאִינְךָ הַשְׁתִּים דְּאִזְ אֵינוֹ מְכַפֵּר לוֹ כְּלָל וְע"כ דְּדוֹנָקָא עַל עֲבִירָה זֶה אֵינוֹ מְכַפֵּר אַבְל שְׁאָר בְּעִירוֹת מְתַכַּפְרִין לוֹ וְזֶה בְּרוּר וְנֶאֱמַת לְדַעְתִּי - וּמִמִּילָא הִיכ' דְּחֻטָּא בְּפְרִיקַת עוֹל דִּיּוֹצָא מְפֹסוּק אֲנָכִי ה"א כְּמוֹ שְׁכַתְּב רִשׁ״י לֹא כִּיפֵר יו"כ רַק עַל פְּסוּק זֶה אַבְל שְׁאָר עֲבִירוֹת שְׁפִיר מְתַכַּפְרִין לוֹ - וְעֵיִין בְּתוֹס' שְׁבוּעוֹת י"ג ד"ה דְּאִי דְּמִשְׁמַע דְּבִמְבַעַט בְּכַפְרָת הַיּוֹם גַּם לְרַבִּי אֵינוֹ מְכַפֵּר - אַבְל שִׁי' הַסּוּגִיא בְּכַרִּיתוֹ וּבִירוּשְׁל' הַמוּבָא בְּרִישׁב"א אֵינוֹ כֵּן קַכָּה) וְאַחֲרֵי שֶׁהוֹדִיעַ ה' אוֹתְנֵנוּ כֹּל זֹאת לֹא קִשׁ' כְּלָל קוֹשְׁיָתִי הַנִּזְ' לֹא אִם דְּמִיָּרִי שֶׁם בְּכַרִּיתוֹת בְּמַבְעַט וְעֵבֵר עַל עֲבִירַת פְּרִיקַת עוֹל אַעפ"י כ"כ שְׁפִיר קְאָמַר רַבִּי שֶׁם דִּיּו"כ מְכַפֵּר הֵינּוּ דְּמְכַפֵּר לוֹ עַל שְׁאָר הָעֲבִירוֹת וְהָעֲבִיר' דְּפְרִיקַת עוֹל בְּאֲמַת לֹא נִתְכַפֵּר לוֹ אַבְל עַכ"פ מוֹעִיל לוֹ עֲצוּמוֹ שֶׁל יוֹם לְהִתְכַפֵּר עַל שְׁאָר עֲבִירוֹת וּא"ש וּלְק"מ - וּמִמִּילָא עַל פִּי הָאֲמוּרָא גַם קוֹשְׁיָת הַגָּאוֹן מֵהַרש"ם ז"ל בְּשְׁבוּעוֹת הַנִּזְ' לְק"מ - דְּאִם דְּנַעֲשֶׂה כּוֹפֵר ע"י הַמְּלָאכָה שְׁעֵשָׂה בִּיּוֹה"כ אַפ"ה שְׁפִיר מוֹקְמִינָן כְּרַבִּי דְּמְכַפֵּר דְּשְׁפִיר מְכַפֵּר עַל שְׁאָר עֲבִירוֹת וְדוֹנָקָא אִיסוּר דְּפְרִיקַת עוֹל נְשָׂאָר בְּלִי כַּפְרָה וְשְׁפִיר קְאָמַר בְּבִרְיָתָהּ שֶׁם דְּמְכַפֵּר וְדו"ק כִּי הוּא אֲמַת וּבְרוּר - וְאִין הַתְּחִלָּה כְּלָל לְקוֹ הַגָּאוֹן ז"ל וְדו"ק - (יֵד) עוֹד קוֹשְׁיָא אַחַת אֲצִיעַ מִיָּדִי עֵיּוֹנִי בְּסוּגִיא דְּשְׁבוּעוֹת וּכְרִיתוֹת הַנִּזְ' ל - רַבָּא אָמַר הָא וְהָא רַבִּי וְהָא רַבִּי וּמוֹדָה רַבִּי בְּכַרְת דִּיּוֹמָא וְעֵיִין בְּרִיטְב"א שְׁבוּעוֹת שֶׁם דְּמְפָרֵשׁ דְּלִיכָּא פְּלוּגְתָּא כֹּל בֵּין רַבִּי לְרַבְּנָן וּכ"ע סוּבְרִים דִּיּו"כ מְכַפֵּר אֶפְילוּ בְּלֹא תְּשׁוּבָה בְּשְׁאָר פְּרִיתוֹת וְרַק בְּכַרְת דִּיּוֹמָא אֵינוֹ מְכַפֵּר וּכ"ע סוּבְרִים דְּאֶפְילוּ לֹא קָרָא מְקָרָא קוֹדֵשׁ וְעֵשָׂה בּוֹ מְלָאכָה אַפ"ה מְכַפֵּר דִּיּו"כ עֲדִיף מִחֻטָּאת דְּבַחֻטָּאת אִם אָמַר לֹא יְכַפֵּר לוֹ חֻטָּאת וְאִשָּׁם אִינָם מְכַפְרִים אַבְל בִּיּו"כ אֶפְילוּ אוֹמֵר לֹא יְכַפֵּר לִי יו"כ אַפ"ה מְכַפֵּר לוֹ וְכַהֲהִיא יְרוּשְׁלָמִי שֶׁהֵבִאתִי בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א וְגַם הַרְשָׁב"א פִּירֵשׁ כֵּן אֲלִיבָא תִירוּצָא דְרַבָּא דְּלִיכָּא פְּלוּגְתָּא כְּלָל בֵּין רַבְּנָן וְרַבִּי עֵיִישׁ - וְקִשְׁיָה לִי ע"ז קוֹשְׁי' עֲצוּמָה מְכַרִּיתוֹת ז' ע"א דְּפְרִיף וְנִיחָנִי נְמִי חוּץ מִמִּי שְׁעֵבֵר עָלָיו יו"כ שְׂאִין מֵבִיא אִשָּׁם תְּלוּי אָמַר ר"ל כִּי קִתְּנִי הִיכ' דְּאִיתָּא לְחֻטָּאת וְרַחֲמָנָהּ פְּטַרְנָהּ עֵבֵר עָלָי יו"כ לִיתָּא לְחֻטָּאת דְּהָא כְּפַר לִי יו"כ רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר בְּמַבְעַט דְּקְאָמַר לֹא יִתְכַפֵּר לִי יוֹה"כ

דאי הדר בַּתַּר יוה"כ בְּעֵי לְאַתּוּי אָשֶׁם תְּלוּי ור"ל סִבַּר מְבַעַט נְמִי מְכַפֵּר עֲלֵי יוה"כ עֵי"ש וְהִשְׁתַּא לְדַבְרֵי הָרִיטְבָּ"א רָבָא כר"ל אָמַר לְשִׁמְעוּנִי וְקִשְׂיָא הִלְכְתָּ אֶהְלַכְתָּ דְקִי"ל ר"י ור"י הִלְכָה כר"י וְאֲבִי וְרָבָא הִלְכָה פְּרָבָא וְעֵינֵן שָׁם בְּכִרְיָתוֹת בְּתוֹסְפוֹת ד"ה וּבְפִלּוּגְתָא וְצַע"ג וְדו"ק - עוֹד נִשְׁאַרוּ לִי בְּקוּלְמוּסֵי דְבָרִים הַדְּבָרִים בְּעֵנְיָנִים אֵלּוּ רַק שְׂפָכָר נְלֵאִיתִי מִלְכַתּוֹב עוֹד וְגַם אֵין עֶסְקִי פְּעַת בְּעֵנְיָנִים אֵלּוּ וְאַחֲזִיקְנָא טִיבוּתָא לִידִי"נ הַגַּה"צ מוה"ש"ד אֲוִנְגָאָר אֲבַדְק"ק טִירְנָא שְׁלִיט"א שְׁעַל יְדוֹ נְתַעוֹרְרִתִי לְכָל הַחִידוּשִׁים הָאֵלּוּ שְׂפַתְבָּתִי בְּסִמָּן זֶה פִּי מְדִי עֵינְיָ בְּדַבֵּר שְׂאֵלְתוּ בְּסִמָּן דְלַעֲלִיל וְעַבְרִתִּי בְּכָל דִּינֵי מוֹמֵר נְתַחֲדָשׁוּ לִי כָּל הַנְּ"ל וּמְגַלְגְּלִין זְכִיתָ עֵי"ש וְפִאֵי שְׂכֵמוֹתוֹ יִרְבוּ בְּיִשְׂרָאֵל - וּבָאִתִּי עַה"ח פֶּה פִּינְשְׁטִיאַן יצ"ו אֹר לְיוֹם ד' לְסִדְר וְיִקְהַל תִּרְפ"ד לִפ"ק.

ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטְהָאֵל. בְּשׁוּלֵי הַמְּכַתֵּב.

אֲכַתּוֹב עוֹד קוֹשְׂיָא בְּסוּגְיָא דְכִרְיָתוֹת הַנְּ"ל דְמוֹקִי הָאֵי בְּרִיּוּתָא דְאָמַר יָכוֹל יְהֵא יוה"כ מְכַפֵּר עַל שְׂבִין וְעַל שְׂאֵין שְׂבִין כו' ת"ל אָךְ חִלַּק דְמִיָּרִי דְאָמַר לֹא יִתְכַפֵּר לִי יוה"כ וְהֵינּוּ בְּמַבְעַט - וְע"ז פְּרִיָּךְ וְרַמְיָהוּ יָכוֹל לֹא יְהֵא יוה"כ מְכַפֵּר אֲלָא עַל שְׂהַתְעַנְּה בּוֹ וְלֹא עֲשָׂה מְלָאכָ' וְקִרְאוּ מְקִרָא קִדְשׁ לֹא הִתְעַנְּה בּוֹ וְעֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָה וְלֹא קִרְאוּ מ"ק יָכוֹל לֹא יְהֵא יוה"כ מְכַפֵּר ת"ל יוה"כ הוּא מ"מ מוֹתְרִנוּיָהוּ סֵתָם סִפְרָא קִשְׁיָין אֶהְדְּדִי עֵי"ש דְאֲבִי וְרָבָא קְמַתְרָצוּ דְלֹא יוֹקֵשׁ אֶהְדְּדִי וְכַמוֹבָא בְּפָנִים - וְק' פִּינֵן דְבְּרִיּוּתָ' קְמִיּוּתָא מִיָּרִי בְּמַבְעַט וְאָמַר דְלֹא יִתְכַפֵּר לוֹ יוה"כ א"כ דְלֵמָּא מִיָּרִי אִידָךְ בְּרִיּוּתָ' בְּאֵינּוּ מְבַעַט ע"כ מְכַפֵּר לוֹ וְלֹא קִשְׁיָין כָּלֵל וּמְצָאִיתִי בְּשִׁטָּה מְקוֹבְצָת שְׂהַרְגִישׁ בְּזָה וְכַתֵּב וְנ"ל וּמִשְׁמַע לִי פִינֵן דְאֵינּוּ נִזְהָר מְעַבְרִוֹת שֶׁל עֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה הָיִי לָהּ כְּמַבְעַט וְאָמַר דְלֹא יִתְכַפֵּר לוֹ יוה"כ עכ"ל - אָךְ ק' לִי לִפִּי"מ שְׂפִירֵשׁ הַשִּׁטָּה מְקוֹבְצָת שָׁם לְעִיל מְזָה דְהָאֵי לֹא קִרְאוּ מ"ק מִיָּרִי בְּאִנְפֵּן שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהִי נְחַלֵּק עַל ר"ג הֵינּוּ שֶׁהִי לוֹ קְבִיעוֹת אַחֵר עַל יו"כ עֵי"ש וְכַבֵּר הַבְּאִתִּי לְעִיל דְבָרֵי א"כ כ"כ י"ל דְהָאֵי עֲשָׂה בּוֹ מְלָאכָ' וְלֹא הִתְעַנְּה בּוֹ מִיָּרִי נְמִי בְּאִנְפֵּן זֶה שְׁעַפ"י קְבִיעוֹתוֹ אֵינּוּ יו"כ נְמִצָּא דְאֵינּוּ מְבַעַט בְּעִיקָר יו"כ וְמָה שְׂלֵא הִי נִזְהָר בּוֹ פְּעַת מְשׁוּם דְטַעוֹתוֹ אֲוִנְסוֹ וְאֵעִפִּי"כ הוֹעִיל שְׁנִקְבַע בְּבִ"ד שְׁפִיר מְכַפֵּר עכ"פ ל"ה סְתִירָה מְבְרִיּוּתָ' דְלַעֲלִיל דְשָׁם מִיָּרִי בְּמַבְעַט - וּבְשִׁלְמָא בְּסוּגְיָא דְשְׁבוּעוֹת דְשָׁם תְּלוּי בְּשֵׁב אוֹ לֹא שֵׁב שְׁפִיר הַקִּשָּׁה הָא עכ"פ לֹא שֵׁב בּוֹ בְּיוֹם וְכַמוֹ שְׂפַתְבָּתִי לְעִיל אֲבָל כָּאֵן בְּכִרְיָתוֹת דְבְּמַבְעַט תְּלִי מִיְלֵתָא שְׁפִיר קוֹשְׂיָא וְצ"ע וְדו"ק - סִמָּן ע"א.

אֵל כְּבוֹד אֶהוּבִי יְדִידֵי הָאֲבָרָךְ כְּמִשְׁמַעוֹ וְכַמְדָּרְשׁוֹ הַחֲרִיף וּבְקִי מו"ה יְהוֹשֻׁעַ זַרְחָ גְּאֵלְדְּבַעֲרָג נ"י בֶּן הַגָּאוֹן מְסוּנְאֵלְעוּוֹעַ ז"ל יוֹשֵׁב בְּאִנְהֵל תוֹרָה כְּחִשְׁיָכָה כְּאוֹרָה בְּבֵית חֲמִיו יְדִי"נ הַרְבֵּנִי הַנְּגִיד נ"י בְּק"ק נֶאֱנָאֵשׁ יצ"ו.

אֲחַדְש"ה בְּאַהֲבָה בְּטַח קִיבַל תְּשׁוּבָתִי עַל ח"ת שְׂהַצִּיעַ לִפְנֵי וְיַעַן יְדַעְתִּי שְׂנִיחָא לִי לְשִׁמּוֹעַ מִלְתִּי אוֹדִיעַ לוֹ גְּרָגֵר קָטָן שְׂנַתְחַדֵּשׁ לִי בְּשִׁבְתָּ קִדְשׁ הָעֶבֶר בְּבִיאוֹר דְבָרֵי מְרֵן הַגְּר"א בְּבִיאוֹרֵי לִש"ע או"ח סִמָּן ש"ג סַע"י ט"ו שֶׁהִי לִי קֶצֶת כָּאֵב אֲזַנִּים וְעֵינֵינִי בְּעֵנִן לְצֵאתָ בְּמוֹךְ שְׂבָאֲזָנוֹ וְרֵאִיתִי מָה שְׁנִפְסַק בִּש"ע שָׁם וּבְמוֹךְ הַקְּשׁוֹר וּמְהוֹדֵק בְּאֲזָנָה עכ"ל הַש"ע - וְכַתֵּב ע"ז הַגְּר"א ז"ל בְּזֶה"ל וּמְהוֹדֵק רֵא"ש וְצ"ל דְמְפֹרֵשׁ דְלֹא כִפְרֵשׁ"י לִב' הַפִּירוּשִׁים א"צ מְהוֹדֵק אֲלָא שְׂמִפְרֵשׁ וְהַתְּנִי רְמִי כו' וְאֵמָּאֵי חֲלוּקִין עֲלֵיו חֲבָרִיו וְהָא דְלֹא פְּרִיָּךְ מִמְתְּנִי עֲתוּס' פ"י דְפִסְחִים ק"ב ע"ב ד"ה מִיְתְּנִי עכ"ד הַגְּר"א בְּבִיאוֹרֵי שָׁם

הנאמרים בתכלית הקיצור וברמיזא פנרכו בקדש - נראיתי להגאון מטאלטשווע ז"ל בספרו יד יצחק ח"ג סימן שמ"ב שכ' על דברי הגר"א הנ"ל ז"ל ובבניאור הגר"א זצ"ל שם כ' דלרש"י לב' הפירושים א"צ מהנדק ולא זכיתי להבין דברי קדשו גם סיום דבריו שם נעלם ממני ואין הפנאי מספיק להעמיק בכונתו עכ"ד - ודאי דהי' קשה לי להגאון בעל יד יצחק ז"ל במה שכ' הגר"א דלרש"י לב' הפירושי' לא בעי מהנדק דהרי לפירוש הב' דהקושא הי' פינון דרבי יוחנן קשור הני א"כ אמאי דוקא לביה"מ הסמוך ולא לר"ה קא בקשור אפילו לר"ה שרי לילף - וע"ז בא התירץ לא קשיא פאן במהנדק וכאן לא בהודק ר"ל רבי יוחנן לא הי' מהנדק ע"כ לא הי' רוצה לילף לר"ה ורמי בר יחזקאל במהנדק ע"כ מתיר לילף בר"ה וא"כ עפי"ד מפונש יוצא דלפירוש הב' צריף בר"ה קשור ומהנדק - ובטח דזאת הי' קשה לי במה שפכת דלא זכה להבין דברי קדשו של הגר"א ז"ל - אבל פד דייקת שפיר תמצא עומק פנונתו ותרא' שבאמת גם לפירוש הב' לא צריף לרה"ר מהנדק לרש"י ז"ל - והוא דלכאור' צריף להבין לרש"י לפירוש הכ' דהקושא הי' על רבי יוחנן דהי' קשור ולמה דוקא לביה"מ ולא גם לרה"ר - וע"ז בא התשובה משום דלא הי' מהנדק והוא אינו מתיר ברה"ר רק במהנדק - א"כ לכאורה מפני מה הי' חלוקין עליו חביריו מה עשה שלא פהוגן בזה ואדרב' הי' מחמיר בדבר, וע"כ מוכרח לומר דהם לא מפני זה היו חלוקין עליו מפני שהי' רוצים להחמיר יותר ממנו רק אדרבא הם היו חלוקין עליו להקל ותינונו במה שלא הי' סגי לרבי יוחנן בקשור לחוד לרה"ר רק לביה"מ ע"ז היו חלוקין עליו חביריו ואמרו דסגי בקשור לחוד אף לרה"ר כמו דמשמע פשטא דלישנא דרמי ב"י שאמר והוא שקשור ולא הזכיר כלל שיהי' מהנדק ג"כ - וא"כ פינון דחביריו היו מחולקין עליו להקל ודאי דהלקה פמותן דרבים הם נגד רב"י וא"כ שפיר כתב הגר"א דלרש"י לב' הפירושים ר"ל לדינא לא צריף מהנדק וסגי בקשור לחוד וזה ברור ואמת בכונתו - והשתא דבש"ע פסק דבעי קשור ומהנדק לכאור' קשה דמשמע דהוא כר"י ולא פחביריו דהם לא בעי תרתי וכנ"ל וק' טובא דיחיד ורבים הלכה פרבים ולמה סתם הש"ע פניחיד - ע"כ כ' הגר"א דל"ה כפירש"י לב' הפירושים דלדינא גם לפירוש הב' לא בעי תרתי לרש"י משום דהלקה פרבים וכנ"ל - אלא הוא אליבא שיטת הרא"ש דכתב בפירוש בפסקיו דבעי קשור ומהנדק ורק דצריף להבין אליבא דרא"ש פשט הגמרא דאם יפרש פרש"י וקשה גם עליו למה בעי תרתי וכנ"ל - ע"ז כ' דצ"ל דהרא"ש אינו מפונש פרש"י דהקושא הי' על רבי יוחנן למה לא הליף גם לרה"ר - רק על החביריו של ר"י מקשה הגמרא שהי' חלוקין על ר"י דיצא במוף שבאזנו והם החמירו בדבר הלא תני רמי בר יחזקאל והוא שקשור עכ"פ בקשור שרי וגם ר"י מסתמא באופן זה יצא - ע"ז משני הגמרא פאן בקשור ומהנדק וכאן אינו מהנדק ר"ל דרמי ב"י לא התיר רק גם במהנדק ור"י לא הי' מהנדק ע"כ היו חלוקין עליו חביריו ולהחמיר פן אזיל פשטא דש"ס לשי' הרא"ש ז"ל והשתא דחביריו סוכרים דבעי תרתי שפיר פסק הרא"ש פמותן דהם רבים נגד ר"י וע"כ סתם בפסקיו דבעי קשור ומהנדק - וא"כ ממילא הש"ע דפסק ג"כ דבעי תרתי ע"כ אזיל בשי' הרא"ש וכפירושו בשי' הש"ס - וא"כ שפיר כתב הגר"א דהפסקא של הש"ע הני שלא פרש"י רק פרא"ש ודו"ק - שוב כתב הגר"א לפירוש הרא"ש דהקושא הי' על החביריו של ר"י שהיו חלוקין עליו במה שיצא במוף באזנו התני רמי ב"י והוא שקשור שרי ומסתמא גם אצל ר"י הי' קשור -

למה לא פריף הש"ס ממתני' על החברים הנ"ל דמתיר ג"כ לצאת במוף שבאזנ' וקלא הקוש' הי' עוד עדיף טפי דהמתני' מתיר לצאת בפשיטות בלא שום חילוק ונדאי פשיש להקשות ממתני' עדיף טפי להקשות ממתני' ממימרא דאמורא בש"ס - ע"ז רמז לעיני בתוס' פסחים פ"י דשם פתבו דלפעמים מקשה הש"ס קו' ממקום אחד אף דהי' לי' מקום אחר טפי להקשות ממנה רק משום דהתירץ שרוצה לתרץ הוא עדיף לי' ממקום זה דהקשה ע"כ הקשה ממנה עיי"ש - וכמו כן פאן פינן דרוצה לחלק בין מהנדק או לא מהנדק עדיפא לי' להקשות מרמי ב"י פינן דהוא הטול תנאי בדבר ואמר והוא שקשור שיניף לומר עליו דהפונה הוא קשור ומהנדק משא"כ במתני' דתנן סתמא במוף שבאזנא ולא הזכיר משום קשיר' ע"כ לא שיניף כ"כ לומר דמיני ג"כ במהנדק פו נראה ברור בפירוש דברי רבינו הגר"א ועפי"ז נתבאר היטב כל דבריו שם ותייתי לי שקימתי דבריו בס"ד - ואמרתי דבר זה לכמה ת"ח ואמרו קאלוס - ואחתום בכרכה ה' ונפנו ללון בעומקה של הלכה ולהוסיף לנו אורה אלה פעמים פכה ויעלנו במהרה מעמק הפכה אכ"ר - כ"ד ידו צמידו הפותב באישון לילה ליל נ"ח שבט הנותן לעיני פח ולאין אונים עצמה ירבה ירבה חילו לאוריית' כס"ו פק"ק בוסערמין תרע"ט לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ע"ב.

בעזה"י ה' מטות ומסעי תרע"ד לפ"ק בועסרמין יצ"י. יראה בנחמה בעיר ה' שמה ובבנין ציון וירושלים ברמה פבוד ידידי הרב הגאון הגדול המפורסי צדיק פביר כו' כקש"ת מו"ה שמעון גרינפעלד שליט"א אבדק"ק סעמיהאל יצ"ו.

אחדש"ה אקדמה פניו בתודה ע"ד יקר תשובתו הרמה שקבלתי ותשואות חן לו עבור שהאיר עיני בכמה מילי מעליותא - אף מפני שעוד יש לי דברים בגו אמרתי לבא עוד הפעם ולרצות דברי אליו וזה החלי בעזה"י הנה כדהרגנ"י פללא פניל לן בעניני המקח שעושין הסוחרים בזה"ז שאינו גמר קנין רק חוב גרידא שמחייבין עצמם זה לזה והטעם הוא לדעתו מפני שפעם מוכרים הסוחרים דברים אשר אינן מבותרין והלוקחין קונין ואינו יודעין מה שקונין ואין זו דרך מקח וממכר אלא ודאי שהוא רק על דרך התחייבות שמחייבין עצמם - והוסיף עוד לומר שאפילו אם הסחורה הוא מבותר שמוכר מברר את הסחורה ואומר לו זה הסחורה אני מוכר לה ועושין קנין הנהוג ואפ"ה ל"ה גמר קנין פינן דחזינו דבאופן אם יארע איזה הניזק קודם "האיבערנעהמן" סובל המוכר ההניזק והוא מפסיד על פרחה דאין הדבר קנוי עוד אל הלוקח אלא בדרך התחייבות שמחייב עצמו אליו ליתן לו סחורה פזו אבל הסחורה גופא עודנו של המוכר ונפ"מ לכמה ענינים עכתי"ד כהדרנ"ני קכו) ולפע"ד לאו כל המקחין שווין ונדאי היכ' דהמקח נעשה באופן שנעשה על "הבערנא" דאין פאן לפנינו סחורה ידוע בזה צדקו דברי כהדרגנ"י דל"ה רק התחייבות וכמו שהביא ג"כ בשם תשובת בית שלמה אבל במקום דהסחורה מבותר והמשא ומתן נעשה על סחורה ידוע עפ"י קנין טוב ומועיל נראה לי דהמקח נגמר על אחר והסחורה היא מעת שהוא והלאה של הלוקח - ומה שנוהגים שבאם אירע איזה הניזק כ"ז שהוא תחת יד המוכר נוטל המוכר ההניזק נרא' לי שהוא רק כמו חפץ של אדם אחר שמונח תח"י באחריותו דהגע בעצמה באחד שהניח חפיצו אצל חברו באחריות הכי אינו שלו מפני שאם יהי' נפסד יהי' נפסד יהי' באחריות של חברו ויגיע ההניזק לו מפני זה עוד לא

יצאה מרשותו להיות נקרא חפץ של חברו ובהדיא קיי"ל בחמץ שאם הפקיד חמצו אצל חברו באחריות בעל החמץ עיבר משום כל יראה עיין סימן ת"מ סעי' ד' וא"כ גם הקא נהי דחברו כבר קנה הסחורה ושליו הוא מ"מ עדיין מנוח אצלו באחריותו וע"כ חייב לשלם לו אם יהי נפסד - ואל ישיבני מדברי הב"י בסי' קצ"ח שכתב שאחר שנגמר המקח אין המוכר אפילו כשומר חנם ופטור משמורתו ועיי"ש וכן בספר ד"ג החודש פ"ל פ"ח שהאריה בפרט זה אם יש דין שומר על המוכר מדין תורה כ"ז שמונח תח"י - י"ל דבאמת מדינא פטור מהכל אף ממנהגא י"ל דנהגו הסוחרים לקבל אחריות המקח כ"ז שמונח אצלם והיא מפני תקנת הסוחרים דהרבה פעמים לא יכול הקונה למשוך סחורתו תיכף לרשותו ואז אם לא יקבל המוכר אחריות הסחורה לא יקנה וכן המוכר לא ימצא בכל זמן קונה נהגו לקבל אחריות הסחורה עד עת המשכיה ע"כ שפיר אם דמצד הדין פטור אבל מצד מנהגא הוי כמו תנאי שהתנו בפירוש שמקבל עליו אחריות אפילו אחריות אונס דמהני בזה תנאי כמבואר בחו"מ סימן ש"ה דשומר ש"כר שמקבל עליו אחריות אונס הפל לפי תנאו - ה"נ אעפ"י דמדינא פטור מ"מ מצד מנהגא הוי מתנאי הסוחרים שיקבלו אחריות ואף שאין מתנין ע"ז מ"מ פיון דכבר נתפשט המנהג פן שוב הוי סתמא פהתנו בפירוש - אבל דא אמת לפע"ד במקום שהסחורה מבןרר ועשו קנין המועיל עפ"י מנהגא או מדינ' נגמר הקנין והסחורה היא של לוקח לכל דבר אם היזל היזל לו ואם הוקר הוקר לו - ומעשים בכל יום יוכיחו דאנו רואין במנהג העולם שאם אחד קנה סחורה מחברו דבר מסוים ולא משוה אותו לביתו תיכף וא"כ אם ירצה המוכר לחזור בו אפילו אם ירצה לתת לו גם הריוח שהי' מרויח בו אפ"ה אם לא ירצה הלוקח לא יוכל המוכר לחזור בו וע"כ מפני שגוף החפץ כבר קנוי לו דאל"כ לא הי' חייב ליתן לו החפץ גופ' רק השיוי כמו "בבערזא" דלא משלם רק הריוח וע"כ דבאופן הנ"ל גוף הסחורה קנוי לו ומה שחייב באחריות הוא רק מטעם שאמרת ממהגא שנהגו הסוחרים לטובתם וז"פ וברור בעיני - אמנם במקח שנעשה סתם בלי סחורה מבןררת ודאי דהצדק את כהדרגנ"י דהוי רק בדרך התחייבות שמחייב עצמו לו - יהי איה שיהי' עכ"פ חיוב ודאי איכ' בדבר אם אחד מוכר לחברו עפ"י קנין המועיל בין אם מכר דבר מסוים או לא עכ"פ חיוב איכא ובי"ד מוציאים ממנו - רק שוב חקר כהדרגנ"י אם שיהי' אצל התחייבות דין סטומתא ופשט לי' זאת מדברי תוס' בב"מ דף ס"ו - וכן מצאתי בשו"ת מהרי"ל דיסקין הנדפס מחדש בירושלים חבב"א בקונטרס הפסקים שחקר נ"כ בזאת והעיר ג"כ מדברי תוספות הנ"ל דמשם משמע דגם אצל התחייבות מועיל דין סטומתא ודו"ק.

ולדינא העלה כהדרגנ"י דאם המקח נעשה ונגמר בדבור בעלמא אינו מועיל כלל ולא הנישום חיוב והוא עפ"י דשו"ת הרא"ש שכתב שאם המנהג ליגמר הקנין בדבור לא אזלינן בתרי' דמנהג גרוע הוא וכהדרגנ"י הביא ראי' לדבריו מדברי תוספות דבב"ב דף ג' וכן בנתן אנגאבע אינו מועיל ולית ביה דין אסטומתא רק בעשו "שלוסט" עפ"י כתב אז הוי קנין סטומתא עכ"ד להלכה למעשה - ולי הצעיר יש לעורר בזה הרבה ואציע דברי לפניו - תחלה אני מסתפק ושואל אם המנהג פשוט לגמור הקנין עפ"י אנגאבע שנותנים למה לא יהי' עלה דין קנין סטומתא פיון דגוף דין סטומתא הוא מצד מנהג שנהגו הסוחרים א"כ למה יגרע חלק האנגאבע משאר דין סטומתא כמו רישם או מסירת

המפתח או תקיעת פף דָּקָל אֵלֶּה ל"ה קִנְיָן מִדִּינֵי הַקִּנְיָנִים רַק מִפְּתַח מְנַהֵג שְׁהִסְפִּימוּ
הַסּוֹחְרִים בִּינֵיהֶם א"כ מְדוּעַ וְלָמָּה לֹא יוֹעִיל גַּם מְנַהֵג זֶה אִם נִהְיָו לְגַמְרוֹר הַקִּנְיָן בְּאַנְגָּאָבַע
לְחוּד אֶתְמַהֵּה - וְרֵאִיתִי בְּשׁו"ת מֵהַר"מ שִׁיק חו"מ סִימָן מ"א שֶׁכָּתַב דְּמִשׁו"ה ל"ה בְּכֶסֶף
דִּין סְטוּמְתָא מְשׁוּם דְּדִין סְטוּמְתָא הַנְּאָמֵר בִּשְׁ"ע וּבְש"ס מִיִּירֵי בְּמִטְבַּע שְׁאִין עֲלֵי צוּרָה
וּמְתוּרַת קִנְיָן סוֹדֵר אֶתִּיבָן עֲלֵהּ כְּמִבְּוֹתֵר בְּשִׁיטָה מְקוּבָצֵת דָּף ע"ד וְעִי"ש - וְאַחֲרֵי נְשִׁיקַת
עֲפָרוֹ הַטְּהוֹר כְּמָה דְּבָרָיו נִפְלְאִים בְּעֵינַי וְלֹא אוֹכַל לְהוֹלְמָם מְשׁוּם דְּמְדַבְּרֵי אֵלּוּ נִרְאֶה
שֶׁהוּא נָקִיט לְדִין קִנְיָן סְטוּמְתָא לְקִנְיָן מִן הַקִּנְיָנִין שֶׁהֵם עִפ"י תוֹרָה וְלֹא מִמְּנַהֵגַּא דְּסוֹחְרִים
דְּהָא סְמָךְ עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי הַשְּׁטֵמ"ק הַנְּ"ל וּבְהַדְּיָא מְבֹאָר שֶׁם דְּאִינוּ מִמְּנַהֵגַּא דְּסוֹחְרִים
רַק מְתוּרַת קִנְיָן גָּמוּר - וּבְאֶמַת הַמְּעִינִין בְּפָנִים בִּשְׁטֵמ"ק שֶׁם יִרְאֶה דְּדַעָה זֹו דְּעָה יְחִידִית
הִיא וְכָל הַפּוֹסְקִים וְכָל הָרֵאשׁוֹנִים לֹא אֲזוּלֵי בְּשִׁיטָה זֹו כִּי הַשִּׁיטָה מְקוּבָצֵת שֶׁם הִבִּיא דַעַת
רִש"י ז"ל שֶׁכָּתַב בְּבִיאוֹר דִּין סְטוּמְתָא דְּמִיִּירֵי בְּעוֹשֶׂה רוּשָׁם וְהַקְּשָׁה ע"ז דְּלָמָּה יִקְנֶה בְּזֶה
הָא לֹא נַעֲשֶׂה בּוֹ מַעֲשֶׂה קִנְיָן ע"כ כְּתַב דְּהַנְּכֹוֹן בְּזֶה דְּהוּא כְּעִין מְטְבַע שְׁאִין עֲלֵי צוּרָה
וְהַתְּגָרִין נִיִּתְנִים זֶה לְסִימָן וּפְלִיגֵי חַד אָמַר שְׁנוֹתָנִים בְּתוֹרַת עֲרְבוֹן וְלִיכָּא אֵלֶּא מִי שֶׁפְּרַע
וְחַד אָמַר שְׁנוֹתָנִים בְּתוֹרַת חֲלִיפִין וְקִנְיָן גָּמִיר הוּא וְלֹא בְּעֵי בְּזֶה תְּנָאֵי בְּנֵי הָעִיר אֵלֶּא
מְנַהֵג בְּעֵלְמָא שְׁאִין מְנַהֵג זֶה מְבַטֵּל הַלְּכָה עַכ"ד הַשְּׁטֵמ"ק בְּקֶצֶרָה - הָרֵי שֶׁכָּתַב בְּפִירוּשׁ
שְׁדַעָה זֹו סוֹבְרַת שְׁמַנְהֵג זֶה ל"ה נִגְדַּת הַלְּכָה וְכַהֲלָכ' הוּא מְתוּרַת קִנְיָן חֲלִיפִין וְלִשִׁיט' זֹו
לֹא יִדְעִינָן כָּלֵל שְׁיִהְיֵי מְנַהֵג הַסּוֹחְרֵי וְהָד דִּין סְטוּמְתָא ל"ה מְטַעַם מְנַהֵג הַסּוֹחְרִים
רַק מְתוּרַת קִנְיָן חֲלִיפִין וְכַב"ל - וּבְאֶמַת כָּל הַפּוֹסְקִים לֹא כְּתַבוּ כֵּן עֵינֵין בְּכ"מ וּבַהֲה"מ
פ"ז מִמְּפִירֵי שֶׁהִבִּיאוּ בְּשֵׁם הַרְּשָׁב"א שֶׁכָּתַב שְׁמַהֲכָא שְׁמַעִינָן דְּמְנַהֵג מְבַטֵּל הַלְּכָה בְּכָל
כִּי יִצָּא בְּזֶה שֶׁכָּל דְּבָר שֶׁבְּמִמּוֹן עִפ"י הַמְּנַהֵג קוֹנִינֵי וּמְקַנְיֵי הַלְּכָה בְּכָל דְּבָר שֶׁנִּהְיָו הַסּוֹחְרֵי
לְקַנּוֹת קוֹנִינֵין עַכ"ל - הָרֵי שֶׁכָּתַב בְּפִירוּשׁ דְּמַצַּד מְנַהֵגַּא הוּא וְע"כ שְׁמַעִינָן מְהָכָא דְּבַדְּבָר
שֶׁבְּמִמּוֹן מְנַהֵג מְבַטֵּל הַלְּכָה וְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשְּׁטֵמ"ק דְּהָכָא ל"ה מְבַטֵּל הַלְּכָה וְכֵן מְפֹרָשׁ
יִצָּא בְּרַמְב"ם שֶׁם שֶׁכ' וְנ"ל מְכַר לוֹ בְּדְּבָרִים בְּלַבַּד וְאִם מְנַהֵג הַמְּדִינָה שְׁיִקְנֶה קִנְיָן גָּמוּר
נִקְנֶה הַמְּקַח וְעֵינֵין בְּהַגְּמִי' שֶׁם שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַר"ח כִּי קִנְיָן טוֹב וְהַגּוֹן וַיֵּשׁ לְסַמּוֹךְ עַל
הַמְּנַהֵג וְכֵן הִבִּיאוּ הַמְּרַדְּכֵי בְּפָרְק א"נ בְּשֵׁם הַר"ח וְכֵן דַּעַת הָרֵאָב"ד שֶׁם בִּשְׁטֵמ"ק הַנְּ"ל
וְכֵן הָרֵא"שׁ בְּפִסְקוֹי הִבִּיא אֶת דְּבָרֵי הַר"ח הַנְּ"ל וְכֵן הַטּוֹר וּמְחַבֵּר בְּסִימָן ר"א פִּסְקוֹ
לְהַלְכָה שֶׁהוּא מְטַעַם מְנַהֵגַּא וְכֵן כְּתַב הַיִּש"ש בְּב"ק פ"ה סִימָן ל"ו שְׁדִין סְטוּמְתָא מְטַעַם
מְנַהֵגַּא הוּא וְנִקְטַת הַדְּבָר לְפִשְׁוֹט כ"כ עַד שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּנִקְטַת הַש"ס הָאֵי דִּינָא דְּסְטוּמְתָא לֹא
הָא גּוּפָא אֶתִּי לֹאשְׁמִיעֵנָן רַק דְּאֶתִּי לֹאשְׁמִיעֵנָן דְּאִיכָּ חֲזִילוּקֵי מְקוּמוֹת בְּזֶה בְּאַתְרֵי נִהְיָו רַק
לְעַנְיָן מִי שֶׁפְּרַע וּבְאַתְרֵי נִהְיָו לְגַמְרוֹר הַקִּנְיָן עִי"ש - וְאַחֲרֵיהֶם נִמְשְׁכוּ כָּל גְּדוּלֵי הָאַחֲרוֹנִים
וְגְדוּל שְׁבִאֲחֲרוֹנִים ה"ה מֶרֶן רַבִּינוּ בָּבֶל הַח"ס ז"ל כְּתַב בְּכַמָּה מְקוּמוֹת בְּתִשְׁבּוּתָיו שְׁדִין
סְטוּמְתָא מְנַהֵג שְׁנַהֲגוּ הַסּוֹחְרִים בִּינֵיהֶם לְגַמְרוֹר הַקִּנְיָן בְּאִיזָה אֹפְן שְׁנַהֲגוּ וּמִכַּח זֶה כ' דְּדִין
דְּאוֹרֵיית' אֵית לִי עַד שְׁעוּד יָפָה כַּחוֹ מְקַנְיָן דְּרַבְּנָן עֵינֵין בִּיּו"ד סִימָן שִׁי"ד וּבַחו"מ סִימָן
י"ב וְסִי' צ"ט וְכֵן בְּתִשְׁבּוּת מֶרֶן ד"ח ח"א סִימָן כ"ח וְכֵן עוֹד בְּפִסְקִים עֲצָמוֹ מְסַפֵּר -
וְאַחֲרֵי שֶׁכֵּן גְּדֻלָּה הִתְמוּהָ עַל מֶרֶן מֵהַר"מ שִׁיק ז"ל שְׁיִדְעֵתִי בְּטַח שֶׁכָּל זֶה לֹא נַעֲלַם מִמְּנוּ
אִיךָ הִבִּיא אִיזָה סְמָךְ מְדַבְּרֵי הַשְּׁטֵמ"ק הַנְּ"ל דְּהוּא נִגְדַּת כָּל הַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל וְכַמָּה רְחוּקִים
דְּבָרָיו מֵהַפְּס"ד שֶׁנִּפְסַק לְהַלְכָה בִּשְׁ"ע וּבְאַחֲרוֹנִים דְּדִין הַסְּטוּמְתָא רַק מְהַסְּפֵמַת הַסּוֹחְרִים
שְׁנַהֲיָו כֵּן וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן אִם הִסְפִּימוּ הַסּוֹחְרִים לְנַהֲוֵג לְגַמְרוֹר הַקִּנְיָן בְּמָה שְׁנוֹתָנֵי' "אֲנַאבַע"

למה לא יגמור הקנין ולמה יגרע משאר מנהגי הסוחרים - וראיתי בתשובת רבינו עק"א סימן ל"ד שהוא נקט לפשיטות דאנגאבע גומר הקנין מדין סטומתא א"כ עפ"י האמור דברי מרן מהר"מ שיק שפתב דעל פן ל"ה בכסף דין סטומתא משום דסטומתא ל"ה רק מתורת קנין סודר מרפסין איגרין וצ"ע מאד שהוא נגד שיטת הראשונים ופוסקי' קדמאי ובתראי ומצנה ליישב פדי שלא לשוני' את מרן ז"ל לטועה בדבר משנה ודו"ק - גם מה שפתב המהר"מ שיק שם ראי' לדבריו מדברי הש"ך בסימן קצ"ח שהשיג על הרמ"א שפתב דמהני תנאי בכסף הרי דלית בכסף דין סטומתא עיי"ש במהר"מ שיק ה"ל - צ"ע לפע"ד ואתרי המחילה לא זכיתי להבין דבריו הקדושים מאי ראי' משם לדין אנגאבע דהא גם הסמ"ע ודרישה שזה סובר פהש"ך בזה דלא מהני תנאי בכסף ואפ"ה סובר דאם נתן הלוקח "פשוט" קני מדין אסטומתא כמו שכ' בפירוש בדרישה סימן ר"א עיי"ש שחילק בין אם קונה בכל המעות או רק נתן מקצת מן המעות אז קני מדין סטומתא דלא שייך הגזרה שפא יאמר נשפרו חטיף בטלי' והגאון מרן בח"ס חו"מ סימן צ"ט הביא דברי הדריש' ה"ל וכתב דהדרישה עם הש"ך פחדא אזלינו לחלוק על הרמ"א דלא מהני תנאי ומשמע שם ג"כ דדעתו פהדרישה דבנתן רק מקצת מעות מהני מתורת סטומתא וא"כ דברי המהר"מ שיק ז"ל צ"ע מאד דאיך מביא ראי' מהיכ' דרצה לקנות בכל המעות לאנגאבע דהוי רק מקצת מעות ומדין סטומתא ובהדיא מחלק בכף הדרישה ודעת רבו ז"ל הספימה לזה וא"כ הוי דעתו נגד הדרישה ורבו ז"ל וצע"ג להבין דבריו הקדושים גם בזה כי הם תמוהים לדעתי - ואולי פינן המהר"מ שיק ז"ל רק היכא דנתן כל המעות שצריך ליתן וכמו שמוכח מפשיטת לשונו דמייירי באופן זה שפתב דיש אומרים דמעות האידנא עיי"ש ואולי רצה השואל לדון דיהי' כסף מהני מתורת סטומתא וע"ז דחה דבכל המעות לא שייך לומר פן משום דבזה ל"מ תנאי (ועיין בח"ס סימן ה"ל ובנתיבות סימן קצ"ח סק"ד ובאמת לולידמסתפינא הי' נראה לי לומר דאפילו במקום שנתן כל המעות אם נותנים בתורת אסטומתא שפיר מהני דדוקא בתורת מעות הייני דדרך מקח וממכר תקנו חז"ל שלא לקנות בו אבל שלא בדרך מו"מ היינו שלא בדרך פרעון רק בדרך קיום המקח לקיים הקנין שעשו מהני - והחילוק בין שנתן מתורת מעות לנתן לקיום המקח מבואר בש"ס בסוגיא דמטבע נעשה חליפין דאם לא נתן בתורת מעות מהני ומאן דפליג לא פליג רק מטעם דדעת' אצורה עיי"ש - עכ"פ חזינן דאם אינן נותנן בתורת מעות ל"ה בכלל התקנא שתקנו חז"ל - א"כ הה"ד בדין סטומתא אפילו נתן כל המעות אם נתנן לקיים המקח ולא בתורת מעות הפרעון שפיר מהני - ואי דאפתי איכ' הגזרה דשפא יאמר נשפרו כו' עיין ח"ס והנתיבות ה"ל דבמקום זה לא גזרו וכמו דמבואר בש"ס דהגזרה לא הי' רק כשהוא בתורת מעות פן הנה נראה לי אלא דמסתפינא לפסוק פן יען שפרא' מהדרישה והח"ס ה"ל דבכל המעות מודו דלא מהני - אבל אם לדון הי' מקום טובא לומר פן ודו"ק) - ואם פנים דברינו בכונת המהר"מ שי"ק א"כ באנגאבע גם הוא יודה דמועיל מדין סתומת' ואם באמת פונתו היתה לומר דאפילו באנגאבע לא מהני דין סטומתא אתרי המחילה דבריו יוקשים מאד כי עמדו לנגדו דברי הדרישה ורבו הח"ס ה"ל דאומרים בפירוש דמהני ודו"ק - ועפ"י האמור נרא' פינן דכל עיקר דין סטומתא פנוי על מנהג שנהגו הסוחרים לגמור הקנין נראה לי ברור בס"ד באופן שהנהיגו התגרין למנהג קבוע לגמור הקנין בנתינת האנגאבע נגמר הקנין בכל תוקף ועז דמ"ש משאר

דיני הסטומתא המבוארין בש"ע - וי"ל עוד דהוא בכלל "פשוט" הנזכר בש"ע וזה פשוט וברור בעיני ומה גם שפבר הבאתי לעיל בשם הגאון רעק"א ז"ל שפסק פן בפשיטות ושלא פדברי הדרגנ"י שפכת לפסק הלכה דאין באנגאבע דין סטומתא וכאשר כתבתי פן נרא' לפע"ד ודו"ק - ועוד גדולה מזו אני אומר דאם הסכימו הסותרים לנהוג לגמור הקנון ע"י דיבור גרידא כמו שדברשתי וחקרתי אצל סותרים גדולים דפקיעי שמיי'הו אשר עתה המנהג בין התגרין לגמור הקנון בדבור בעלמא באופן שאומר שרוצה ליקח את הסחורה שהציעו לו והשלימו בסוף ומאשר ומקנים הקנון במה שאומר הן שהסכים לעשות המקח והוא מנהג שנתפשט במדינה נרא' לי דגם זה מהני מדין סטומתא ויש למקח זה כל תוקף ועוז מדין קנון סטומתא כמו שאר מנהגי הסותרים המבוארים בש"ע ומטעם שאומר בס"ד - ראשית דבר אני אומר שהדבר מוכרע מצד הענין עצמו פיון דבאמת אין לדין סטומתא עיקר מהתורה שיהי' נחשב לקנון רק שורשו הוא מצד מנהג המדינה בין הסותרים וכמו שהבאתי לעיל מהפוסקים בארנפה - ואפשר שראו הסותרים לאחוז במנהג זה כדי להקל מעליהם ולתקון עצמם עשו פן שלא יצטרכו לדיני התנאים אשר ישנו בקנון ואעפ"י שאין ראי' לדבר זכר לדבר יש למצוא מדברי רש"י ותוס' בסוגיא דמעמד שלשון גיטין י"ג עיי"ש - ובזה אני מפורש את דברי הר"ח המובאים בהגמ"י ובמרדכי שהבאתי לעיל שכתב על דין סטומתא דטוב וישר הוא עיי"ש - ולכאורה מאי טיבותא אית בי' יותר משארי דיני הקנינים דקלס' הר"ח - אבל לפ"ד הנ"ל יובן היטב דזה הוא הטבא שבו כדי להקל על הסותרים ולא יצטרכו לתנאי הקנינים ולא יבאו לידי מחלוקה פנ"ל ביאור דבריו - עכ"פ הדבר מבואר דדין סטומתא הוי רק מנהגא דנהגו התגרין ביניהם וכיון שפן א"כ בכת שיסכימו הסותרים להקל עליהם עוד יותר ולגמור הקנון בדבור גרידא וקבעו פן מנהג קבוע בכל המדינה למה לא יועיל גם זאת המנהג לעשות קנון גמור כמו שאר מנהגי הסותרים ובעיני הדבר ברור דגם זאת בכלל קנון סטומתא ומנהגי - ואם דלכאורה מדברי תשובות הרא"ש שהביא כהדרגנ"י לא משמע פן - אף נראה מדברי תשובות הרא"ש הנ"ל ליכא למישמא מידי ומטעם שאומר בס"ד וממילא דל"ה שם סתירה לדברי - והוא דלכאורה ק' להבין דברי רבינו הרא"ש ז"ל שכתב שם בתשובה דסטומתא היינו דוקא שנעשה מעשה כפירש"י או כפרוש הר"ח שתוקע פה וזהו גמר המקח ואותו מעשה שעושין הוי במקום סודר אבל דבור בעלמא לא אפילו נהגו הוי מנהג גרוע ולא אזלינן בתרה עכ"ל בכלל י"ג עיי"ש - ולא זכיתי להבין במה שכתב דזאת המעשה הוי במקום סודר מה ענין קנון סודר להכא וכי אזיל בשי' השטמ"ק שהבאתי לעיל וגם לשונו אין מורה פן וכן בפסקיו לא הנכיר כלל מזה ואולי חזר מזה והעיקר כמו שכתב בפסקיו פידוע מפללי הרא"ש וא"כ נסתרה דרכי רבינו ז"ל בתשובה ההוא ממני - ובר מן דין קשה להבין למה יהי' מנהג גרוע כ"כ דלא ליזיל בתרה אם המנהג קבוע פן בין הסותרים ונתפשט בכל המדינה לגמור הקנון בדבור הלא פמה קנינין נגמרים בדבור גרידא כמו באמור' להקדש מתנת שכ"מ עיין ברמב"ם פ"ה דמכירה שחשב אותם הרמב"ם כל הני מילי שנגמרים בדבור גרידא ולמה יהי' מוזר כ"כ אם יסכימו הסותרים ג"כ לגמור קנינם כמו בהני מילי הנ"ל דיש לדבור תוקף ועוז לגמור הקנון וכי גזרת הפתוב הוא לומר דדוקא שם מהני הדבור ולא בעלמא אף אם יתבצרו הצדדים לזה ובאמת הדבר צריך תבלין ונהבנה - ולא דמי למ"ש תוספות

כב"ב דף ג' שֶהביא הדרגנ"י ראי' לתשובת הרא"ש בְּהא דאָמרוּ בַּגְמָרָא שֶם לֵאָתוּי' דְּפָחוֹת מְזַה אַף אִי נִהְגוּ לֹא אֲזַלְיִנן בְּתַרְהָ עֵי"ש בְּתוֹס' שֶם שְׁפִיר כְּתָבוּ תוֹסְפוֹת פֶּן מִשּׁוֹם דְּשֶם וְדָאִי מְנַהֵג גְּרוּעַ הוּא מִשּׁוֹם דְּבִאָמַת לֹא עֲבָדִי אִינְשֵׁי מְחִיצָה כְּזֶה וְגַם לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוֹם מְקוֹם שְׂיָהָל' חֲשׁוֹב מְחִיצָה בְּפָחוֹת מְזַה ע"כ אַף אִי נִהְיָ בְּטָלָה דְעֵתוֹ אֲצֵל כ"א וְלֹא אֲזַלְיִנן בְּתַרְהָ - אֲבָל הֵכָא פִּינּוּ דְמְצִינּוּ כַּמָּה קוֹנִינִין שְׁנַגְמָרִים בְּדְבוּר א"כ אִם נִהְגוּ גַם הַסּוֹחֲרִים פֶּן לֹא יִהְי' גְּרוּעַ כ"כ שְׁלֹא נִיזַל בְּתַר' וְהַדְּבָר צָרִיךְ בִּיאֹור כְּכֹז) וְעוֹד יוֹתֵר יֵשׁ לְהַפְלִיא עַל תְּשׁוּבַת הָרָא"ש שֶהביא הדרגנ"י הָא הוּא בְּעֵצְמוֹ כ' בְּכָלֵל י"ג ס"כ שְׁמוּעִיל מְנַהֵגָא בְּדָבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם וְהִבִּיא סְמוּכִין לָהּ מְדִין סְתוּמָטָא יַעֲי"ש - וְהַדְּבָרִים ק"ו אִם מוּעִיל מְנַהֵג בְּדָבָר שְׁלֹא שְׂיָיָךְ בּוֹ קוֹנִין בְּשׁוֹם מְקוֹם דְּבְדָבָר שְׁלַבֵּל"ע לֹא מְצִינּוּ שְׂיָתְפִּנּוּס בּוֹ קוֹנִין בְּשׁוֹם פֶּעַם אַפ"ה מְהִינִי בּוֹ מְנַהֵג ע"א כו"כ שֶהֲדִין נוֹתֵן שְׂיָהֲנִי מְנַהֵגָא בְּדְבוּר שְׁנַתְפִּס בּוֹ קוֹנִין בְּעֵלְמָא - שׁוֹב מְצִאֲתִי אַחַר הַחִיפּוּשׁ שְׂהִיד אַבְרָהָם בְּהַגְהוּתִיו לִי"ד סִימָן רס"ד עֲמַד בְּסִתֵּרַת דְּבָרֵי הָרָא"ש הִלְלוּ וְכָתַב דְּעֵיקָר הוּא פֶּמּוֹ שְׁפַתְב הָרָא"ש עוֹד בְּתִשׁוּבָה הַנ"ל אַח"כ וְנ"ל וְעוֹד מֵאֵן לִימָא לָן שְׁנִהְיָ מְנַהֵג זֶה עַכ"ל הִינּוּ שְׁלֹא הִי בְּרוּר לּוֹ אִם מְנַהֵג זֶה נִקְבַּע וְנִתְפָּשֵׁט בְּמִדְיָנָה לְגַמּוּר הַקְּנִינָן בְּדְבוּר גְּרִידָא ע"כ פֶּתַב דְּלֹא מְהִינִי - נִמְצָא דְהִיכָא דְהַמְנַהֵג בְּרוּר וְקְבוּעַ גַּם הָרָא"ש מוֹדָה דְמוּעִיל מְדִין סְטוּמָטָא וּמְדָבָרֵי הָרָא"ש שְׁפַתְב בְּתַחֲלַת דְּבָרָיו שְׁעָלִי סִמָּךְ יְסוּדוֹ כַּהֲדַרְגַּנ"י לִיכָא לְמִשְׁמַע מִיָּדִי וְכַדְבָּרֵי הִיד אַבְרָהָם הַנ"ל דְּלֹא עָשָׂה הָרָא"ש עֵיקָר מְזַה רַק מְמַה שְׁפַתְב אַח"כ וְכִמּוֹ שְׁפַתְב בְּתִשׁוּבָה אַחֲרַת דְּשְׁפִיר מוּעִיל מְנַהֵגָא בְּדָבָר שְׁלַבֵּל"ע וְכַש"כ בְּדְבוּר וְרַק הָעֵיקָר דִּיְהִי מְנַהֵג קְבוּעַ וּמְפּוֹרְסָמַת וְעֵינִין ג"כ בְּרָא"ש פ"ק דְּבָבָא מְצִיעָה ס' ל"ח שְׁפַתְב וְהַקְּנִינָן לְפִי הַמְנַהֵג וְעֵינִין שֶם בְּפִלְפוּלָא חֲרִיפְתָא אוֹת מ"ם וַא"כ וְדָאִי דְגַם בְּזֶה הִיכ' דְהַמְנַהֵג נִקְבַּע לְגַמּוּר בְּדְבוּר דְשְׁפִיר מוּעִיל גַּם לְרָא"ש פֶּן נִרְאָה לִי בְּרוּר בַּעֲזַה"י וְדו"ק - אַחַר כְּתָבֵי דְבָרִים הַנ"ל לְחֵלֶק בֵּינָן הָאִי דְכַב"ב לְנִידוֹן שְׁלָנוּ מְצִאֲתִי אַחַר הַחִיפּוּשׁ תִּנְאֵא יְרוּשְׁלָמִי לְסִיעָה לִי ה"ה הַחֲכָם הַסְּפָרְדִי בַּעַל מִשְׁאֵל לְמַלְךְ שְׁהִי מְגִדוּלֵי הַדּוֹר עוֹד לְפָנַי בַּעַל מְשֻׁנָּה לְמַלְךְ שְׁהִבִּיאֹו כַּמָּה פְּעָמִים בְּסִפְרוֹ וּמֶרֶן בַּעַל ד"ח ו"ל הִבִּיאֹו לְפָסֵק הַלְכָה וְרִאִיתִי בַּד"ח חו"מ ח"ב סִימָן כ"ו שְׁהִבִּיאֹו שֶם נִקְוֶדָה נִפְלְאָה בְּהִיאֵי עֲנִינָא מְשֻׁמָּא דְחֲכָם סְפָרְדִי הַנ"ל וְנ"ל דְאָף דְכָתַב הַכ"ח וְהוֹכִיחַ מְבַב"ב וּמְרִישׁ פֶּרֶק הַפּוֹעֲלִים דִּישׁ מְנַהֲגִים שֶׁל שְׁטוֹת דָּאִין לְסִמּוֹךְ עֲלֵיהֶם אֲפִילוּ הִיכָא דְתַנּוּן הַפֵּל כַּמְנַהֵג הַמְדִינָה מ"מ נִרְאָה לוֹמֵר דְּבַעֲנִינֵי מְסִים וְכַה"ג פִּלְהוּ מְדוֹ דְאֲזַלְיִנן בְּתַר מְנַהֵג דְבָנֵי הָעִיר וּבָנֵי הַמְדִינָה שְׁנִהְיָו מְקוֹדָם אֲפִילוּ לֹא הִנְקַבַּע עַפ"י חֲכָמִים כַּדְמִיָּתִי הָרָא"ש רִאִי בְּרוּרָה מִהוּא דְחֲמָרִים סו"פ הַגּוֹזֵל בְּתַרְא וְנִרְאָה דִּיכָּה יֵשׁ לְחֵלֶק בְּעֲנִינָא מְסִים לְבָנֵי הָעִיר וְכֵן צוֹרְפֵי חֲמָרִים וְכָל דְּבָר מְצוֹרְפִים יַחַד צָרִיכִים לְמִיזַל בְּתַר מְנַהֵגָא דִּיְהוּ וְכַפִּי הַסְּדֵר שְׁעוֹשֵׁי לְעֵצְמָם לְפִי צָרְכֵיהֶם וְלְפִי עֲנִינֵיהֶם דָּאִי מְצַרְכָת לְהוּ לְמִיזַל בְּתַר ד"ת בְּכָל דְּבָר שְׁבַעוֹלָם תְּהֵא מְרִיבָה בֵּינֵיהֶם מִשׁו"ה מְעִיקָרָא מְחִלֵי לְהַדְדִי לְנוֹתֵר עַד"ת וְגַמְרֵי וּמְקַנֵי אֶהְדְּדִי בְּאַמּוּרָה בְּעֵלְמָא עַכ"ל וְהַנְּאִנִי מְאֹד שְׁזַכִּיתִי לְכוּנּוֹן לְדַעַת גְּאוֹן קַדְמוֹן כְּמוֹהוּ בְּבִיאֹור דִּין סְטוּמָטָא שְׁפַתְבִּיתִי לְעִיל שְׁהוּא ג"כ מְטַעַם זֶה כְּדִי לְהַסִּיר מְצָה וּמְרִיבָה וְסְמַכְתִּי דְבָרֵי בְּדָבָרֵי הַר"ח שְׁקֵלְסִי לְדִין סְטוּמָטָא וְשִׁישׁוּ מְעִי שְׁזַכִּיתֶם לְדַעַת קְדוּשׁ ה' הַנ"ל - וְעֵינִין עוֹד בְּדָבָרֵי חַיִּים שֶׁם שְׁהִבִּיא עוֹד בְּשֻׁמָּא דְהַחֲכָם הַנ"ל שְׁפַתְב דְּכָל מְנַהֵגָא שְׁנִהְיָו הַסּוֹחֲרִים בֵּינֵיהֶם מְנַהֵג חֲזָק הוּא שְׁלֹא לְסִתְרוֹ וְהִבִּיא רִאִי לְדְבָרָיו מְקַנֵּן סְטוּמָטָא דְהוּי ג"כ רַק מְנַהֵגָא דְסוֹחֲרִים וְעֵי"ש דְהַגַּה"ק הַנ"ל

בְּנֵה יְסוּד עַל דְּבָרֵי בַעַל מִשְׁאֵל לְמַלְךְ הַנִּלְוֵי וְנֹדָאֵי דְהִי פְּנֹנַת בַּעַל מִשְׁאֵל לְמַלְךְ שְׂפָתַי דְּכָל מְנַהֲגָא דְנִהְגוּ הַסּוֹחֲרִים בִּינֵיהֶם לְרַבּוֹת אֲפִילוּ מְנַהֲגַת דְּדַבּוּר כְּמוֹ שְׂפָתַי לְעֵיל מִזְהָ לְעֵינַי מִסִּים דְּסָגִי בְּאַמּוּרָה לַחּוּד מִטַּעַם הַמְּנַהֲגַת שְׂנֵהְגוּ וְלִית בְּזֵה מְנַהֲגַת גְּרוּעָה וּמְנַהֲגַת שְׁלֵשׁ שְׁטוֹת וְחִלּוּק בְּסִינַי חֲרִיפֵי בֵּין הָאֵי לְהָאֵי תוֹסְפוֹת בְּב"ב וְגַבֵּי מְנַהֲגַת סוֹחֲרִים כָּל מְנַהֲגַת מְנַהֲגַת טוֹב וּמוֹעִיל מִמֵּילָא נְפִלָה רְאֵיתוּ מְהָא דְבַב"ב הַנִּלְוֵי - א"כ לְפִי"ז בְּרוּר בְּעֵינַי אִם הַמְּנַהֲגַת לְגַמּוּ דְּדַבּוּר וְהוּא מְנַהֲגַת קְבוּעָה הַנְּתַפְשֵׁט בְּמַדִּינָה דְשִׁפּוּר הוּא קִנְיָן מוֹעִיל מִדִּין סְטוּמְתָא כֹּן נִרְאָה לִי בַס"ד וַיֵּשׁ לִי עַל מִי לְסַמּוֹךְ עַל בַּעַל מִשְׁאֵל לְמַלְךְ הַנִּלְוֵי - וּמָה גַם לְפִי מָה שְׂבִיִּיאֲרָתִי דְּבָרֵי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש שְׂהִבִּיא הַדְּרַגְנָא לִית שׁוּם סְתִירָה מִשְׁם וְדו"ק - וְאוֹסִיף עוֹד מִיָּא וְקוּמְתָא לְחֻזַּק דְּבָרֵי שְׁגַם מְנַהֲגָא דְּדַבּוּר מְהֵנִי בְּדִין סְטוּמְתָא - וְהוּא עִפְי"מ שְׂרָאִיתִי בְּתְּשׁוּבַת רַמ"ץ חִיו"ד סִימָן ע"ו שְׂחַקֵּר בְּהָאֵי דִּינָא דְּסְטוּמְתָא שְׂפִירְשׁוּ בּוֹ אַחֲרוֹנִים שְׁהוּי כְּמוֹ תְּנַאי שְׂהִתְנוּ הַסּוֹחֲרִים בִּינֵיהֶם שְׂהִקְנִינָן יְגַמֵּר בְּאַנְפֵּן זֶה - וְקִשָּׁה לְכַאוּרָה הַתִּינַח לְדַעַת הַבֵּית יוֹסֵף וְרַמ"א דְּסִבְרֵי דְתְּנַאי מְהֵנִי א"ש אֲבָל לְדַעַת הַדְּרִישָׁה וְש"ף כְּסִימָן קצ"ח דְתְּנַאי ל"מ בָּה א"כ לְפִי"ז נְפִל כָּל דִּין סְטוּמְתָא בְּבִירָא - וְהַעֲלָה הוּא בְּטַעְמָא דְּמִילְתָא כָּף - דְּנִרְאָה מִכְּפָה מְקוּמוֹת בְּש"ס וּפּוֹסְקִים דְּכָל מִשְׁפָּטֵי הַקְּנִינִים הֵמָּה רַק בְּדָבָר שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין שְׂנֵה רוּצָה לְהַקְנוֹת אוֹ חֲבָרוֹ רוּצָה לְקַנּוֹת כִּי אִם ע"י מַעֲשֵׂה הַדְּבָר שְׂנַעֲשֵׂה בְּפִינֵנוּ וְע"ז בָּאוּ עֵינַי הַקְּנִינִי מִד"ת אוֹ מִדְּבָרֵיהֶם אֲבָל בְּדָבָר בְּנִגְלָה לְעֵין כָּל דְּדַעַתָּא דְּאִינְשֵׁי בְּהִכִּי לִיקְנוֹת וּלְהַקְנוֹת מוֹעִיל בְּלִי שׁוּם קִנְיָן מִשׁוּם פְּנֹנַת לְבָם לַחּוּד דְּגַמְרֵי וּמְקַנֵּי לְהַדְדִי וְהֵינּוּ טַעְמָא דְּדְּבָרֵים הַנִּקְנִינִים בְּאַמּוּרָה דְּאֵגַב חִיתוּן גְּמָרֵי וּמְקַנֵּי לְהַדְדִי וְעִיּוֹן קִידוּשֵׁין ד"ט וְעִיּוֹן תוֹסְפוֹת כְּתוּבוֹת דָּף ק"ב ע"ב ד"ה אֲלִיבָא שְׂבִיִּיאֲרוֹ סְבָרָא הַזֹּאת מְסוּנְיָא דְשָׁם וּמִמְתְּנָה מוֹעֲטָת בְּב"מ מ"ט וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה כ' תוֹסְפוֹת בְּכוֹרוֹת י"ח עִיּוֹן שָׁם וְכֹן מְבוֹאֵר סְבָרָא זֶה בְּהַגְהוֹת מְרָדְכִי בַפ"ג דְּב"ב בְּתְּשׁוּבָה לְר"מ וְהוּבָא בְּב"י חו"מ סִימָן קע"ו בַּג' אֲחִיּוֹן וְהִבִּיא מְרָאָה מְקוּמוֹת בְּש"ס דְּגַמֵּר בְּלָבוֹ לְהַקְנוֹת מְהֵנִי מִשְׁ"ס ב"ב רי"פ בֵּית כּוֹר וּמַעֲרִיבּוֹן וּמְב"מ וּמִשְׁטַמ"ק וְגַם הַחֹלְקִין דְּשׁוֹתְפִין בְּעֵי קִנְיָן ל"פ אַהֲרָה סְבָרָא רַק דְּלֵא בְּרִירֵי לְהוּ דְּכִיּוֹ לְבָם לְהַקְנוֹת וּלְהִכִּי בְּעֵי קִנְיָן וְכַמְדוּמָה לִי שְׂרָאִיתִי סְבָרָא זֶה בְּנו"ב וְשְׂכַחְתִּי מְקוּמָה וְא"כ בְּסְטוּמְתָא כִּיּוֹן דְּכָל בְּנֵי הַמְּדִינָה נוֹהֲגִין לְקַנּוֹת בְּהִכִּי וְנוֹדַע לְכָל דְּגַמְרֵי וּמְקַנֵּי בְּלָבָם מוֹעִיל בְּלִי שׁוּם קִנְיָן עַכ"ד עִי"ש שְׂהִיאָרִיף בְּבִיאֹר דְּבָר זֶה - וְכַחֲזִיּוֹן הַזֶּה מִמִּשְׁ מְצִאֲתִי בְּטוֹטו"ד לְהַגְאוֹן מִהֲרַש"ק מְבָרָא ד'ל מִהֲד"ג בַּה' בְּכוֹר ח"ב שְׂפָתַי בְּכַמְהָ תְּשׁוּבוֹת סְבָרָא זֶה וְהַסְבִּיר ג"כ בְּזֵה דִּין סְטוּמְתָא דְּכָל מַעֲשֵׂה הַקְּנִינִי הֵוִי רַק לְגָלוּת דְּגַמֵּר וּמְקַנֵּי וְהַלּוֹקֵחַ רוּצָה לִיקְנוֹת וַיֵּשֶׁב בְּזֵה דְּבָרֵי הַטו"ז או"ח בְּסִימָן תל"ד שְׂכ' דְּאָנוּ סְהַדֵּי דְּהַקְנָה לְשִׁלִּים דִּיכּוֹל לְבַטֵּל וְהַקְשָׁה הַמַּק"ח דְּבַמָּה קִנְיָה הַשְּׁלִיחַ וּמְתַרְץ הַגְּאוֹן מִהֲרַש"ק ז"ל בְּסְבָרָא זֶה דְּאָנוּ סְהַדֵּי דְּגַמֵּר וּמְקַנֵּי בְּלָבוֹ וְלֵא צָרִיף לְשׁוּם קִנְיָן וְכֹן נִשְׁנוּ הַדְּבָרִים בְּטו"ט וְדַעַת שְׁלוֹ מְהַדו' א' חִיו"ד סִימָן רס"ט בְּאַמְצַע הַתְּשׁוּבָה עִי"ש שְׂהִיאָרִיף לְחֻזַּק דְּבָרֵי וְכֹן כְּתַב בְּסִי' שֶׁאֵח"ז סִימָן עַר ו'ל וְעוֹד הַעֲלִיתִי דְּבַאֲמַת מְנַהֲגַת הַסּוֹחֲרִים הוּא קִנְיָן מִהַתּוֹרָה דְּעִיקָר הַקְּנִינִי בְּמִמוֹן הֵוִי הַקְּנָאָה בְּלָב אִם גְּמַר וּמְקַנֵּי אִם יְדַעֲנִין כֹּן וְרָא' מְדְּבָרִים הַנִּקְנִינִים בְּאַמּוּרָה וּמִמְפִּירֵי כְּהִנּוּחָה א"כ לְפִי"ז ה"ה אִם קוּנָה בְּכָל דְּבָר אִף בְּמְנַהֲגַת הַסּוֹחֲרִים מְהֵנִי קִנְיָן זֶה וְאִין בְּיָדוֹ לְבַטֵּל הַמַּקְחָ עַכ"ד - שׁוּב מְצִאֲתִי בְּתְּשׁוּבַת רַמ"ץ חִיו"ח סִימָן כ' בְּתְּשׁוּבָה שְׂפָתַי לְבָנוּ שְׁלֵהַגְאוֹן מִהֲרַש"ק לְהַגְאוֹן מו"ה אֲבָרְהָם בְּנִימִין ז"ל שְׂהַזְכִּיר ג"כ סְבָרָא הַנִּלְוֵי וְשִׁמַּח לְכוּנוֹן בְּזֵה לְדַעַת אֲבִיו ז"ל - הֲרִי דַעַת שְׂנִיחָן שְׁוִין בְּזֵה

- וכעת מצאתי במנ"ח בהשמות שכ' ג"כ פן דהיכא דאיכא גילוי דעת שרוצה להקנות לא צריך למעשה הקנין וישב בזה ג"כ ק"ו המק"ח ה"ל על הט"ז - הרי דשלישה נביאים מתנבאים בסגנון א' דעיקר הקנין תלוי בגומרא של לבו אם גמר להקנות וכל הקנינין לא הוניין רק גילוי דעת גמר הקנאה שישנו בלבו ומטעם זה פתבו הגאונים ה"ל: דהיינו נמי טעמא דסטומתא דמהני פיון דנהגו עי"ז לגלות דעתם דמי ממש לשאר הקנינים קכח) ואני אימר דדבריהם מפני שישו ויוצאין מדברי הרמב"ם בפ"ז דמכירה דהרי כתב בריש פ"א ממכירה וז"ל המקח אינו נקנה בדברים ואפילו העידו עליהם עדים כו' אבל אם הקנה המקח בא' מהדברים שיקנה בהם קנה הלוקח - ובפ"ז ה"ו כ' וז"ל מכר לו בדברום בלבד הדמים ופסק ורשם הלוקח ורשם על המקח ואם מנהג המדינה היא שיקנה הרושם קנין גמיר נקנה המקח - ובהלכה שאח"ז כתב וז"ל דבר ברור היא שאין דין זה אלא בשרשם בפני המוכר או שאמר לו המוכר רשום מקחך שיהי גמר להקנותו כמו שבארנו בחזקה ובמשיכה עכ"ל הרמב"ם - ולכאורה קשה פיון דהניח הרמ"ם בריש ה' מכירה כלל מוסד דאין לקנות רק בדבר שהמקח נקנה בהם ולא בדברים א"כ איך פסק שוב מכר לו בדברים כו' מה מהני רשימת הלוקח אפילו הי' בפניו מ"מ ל"ה פאן רק קנין דברים דאינו מועיל - וע"כ דעיקר תלוי רק אם גמר בלבד ולא מעשה הקנין גומר המקח והוא רק גילוי דעת על הגמר שבלבו - והשתא דאיכא לפנינו דבר א' שג"כ מודיע לנו שגמר להקנותו שפיר מועיל וזה שדייק הרמב"ם וסיים בלשונו שיהי גמר להקנותו היינו שרושם זה מגלה דעתו שפכר גמר בלבד להקנות ע"כ מועיל כמו שאר הקנין דל"ה יותר מגילוי דעת - ודין סטומתא דמי אליו בכל עניניו וזה שסיים עוד ברמב"ם וכתב כמו שבארנו בחזקה ובמשיכה ע"כ - היינו ששונה להו ממש בכל פח ועוז פיון דגם עי"ז נתגלה דעת המוכר וליקח וא"כ יהי מזה ראי' לדעת הח"ס וז"ל דקנין סטומתא מועיל מדאורייתא ולא פנתיבות בסי' ר"א קכט) ועוד יותר נשמע מדברי הרמב"ם בפ"ה ה' י"א י"ב י"ג שעיקר הקנין הוי רק בגמר שבלבו והמעשה בא רק לגלות הדבר שהוא בלבד ומשו"ה כתב שם בזה"ל לפיכך אם אמר בלב שלם אני אמרתי וגמרתי בדעתי לעשות דבר זה א"צ דבר אחר כלל יעיי"ש הרי מורה באצבע על סברת הגאונים ה"ל - דאל"כ יהי סתירה גדולה ברמב"ם דהרי כתב בריש ה' מכירה דאין דבר נקנה בדברים אלא ודאי דשם נאמר אלא בסתם בלא הודעה ברירה אכל במקום דיש לנו הודעה ברירה ע"ז לא צריך לכלום וא"ש עכ"פ סברת הגאונים ה"ל מבוארין באר היטב ברמב"ם ומהתימא עליהם שלא העירו בדברי הרמב"ם ה"ל שיש סמך גדול לדבריהם קל) עכ"פ ממוצא הדברים אנו למידין דדין סטומתא הוי מטעם גילוי מילתא ושזה באמת טעם כל מעשי הקנין - א"כ לפי"ז היכא שהספימו וגמרו לגלות גמר שבלבם ע"י דיבור ונקבע פן בכל המדינה למה לא יועיל ובפירוש כ' הרמב"ם שהבאתי למעלה דהיכא שאמר בפירוש אני גמרתי בלב שלם לא צריך לדבר אחר כלל ולמה לא יועיל ג"כ מנהג קבוע ומפורסמת לגמור בדבור אלא ודאי דג"כ מהני מטעם גילוי מילתא דהקנה בלבד והיכא דהמנהג הוא פן הוי כמו שאמר בפירוש שגומר בלב שלם שכ' הרמב"ם ה"ל דלא צריך לכלום - ועיין ברמ"ז ה"ל באו"ח וביו"ד שכ' ליישב קו' הת"ח שהקשה אהא דמבואר בב"ב שם דאם נתן שכ"מ שטר דאין יכול למחול והקשה בת"ח נהי דמתנת שכ"מ מועיל דוקא בדבר שמועיל קנין אבל שטר דהוי רק מילי וקנין לא מהני בי' עכ"ו - ומתיר

הרמ"ץ הנ"ל מטעם דגמר ומקני וזה מהני אף במילי ע"ש - וכיון שפן א"כ גם הקא במילי דסותרים שפיר מהני מטעם דגמר ומקני פן נראה בס"ד - ועיין ביז מלאכי בכללי הדינים אות קל"ה וכעת אינו תח"י - ובדברי הגאונים הנ"ל דהיכא דאיפא למימר גמר ומקני לא צריף למעשה הקנן אמרתי ליישב דברי רש"י בנדרים ל"ד ע"ב ד"ה דאי אזמני דכתב פיו דאזמני עלה קנה חלקו פמה שהוא יכול לאכול הימנה ואינו יכול לאוסרה עליו דלאו פולה דנותן עכ"ל עי"ש - ותמה הרמב"ן בה' נדרים במה קנה אותו האי דאזמני עלי' ועי"ש מכר קושיא זו פירש פירוש אחר - אבל בהנ"ל א"ש פיו דאזמני ודאי דאיפא חיבוב גמר ומקני ותו לא צריף לכלום וא"ש ודו"ק - וממילא דמדברי רש"י הללו איפא נמי ראי' לדברייהו ודו"ק - והנה עפ"י האמור נראה בס"ד לבאר דברי רבינו הרא"ש בתשובה הנ"ל שנתקשיתי בה בתחלת דברי במה שכ' דסומתא ל"ה רק בעושה מעשה והוי במקום סודר אבל דבור לא והשקשיתי מה ענין סומתא לסודר ובאמת לפים ריקטא א"א להבינה - אבל בהנ"ל יבארו דבריו היטב בס"ד והוא דכבר הנחנו ליסוד מוסד דעיקר הקנן הוא הגמר שפלב ומעשה הקנן הוי רק הוכחה וגילוי מילתא דהגמרה שפלב ויהיכא דאנו סהדי שנגמר בלב באמת לא צריף לכלום וכן דין סומתא הוי על יסוד זה - והנה כבר ידענו דמפל מעשה הקנינים שישנם בידינו מעשה קנן ראשון שהי' בעולם הי' קנן סדור ומקרא מלא דיבר הכתוב וזאת לפנים בישראל לקיים כל דבר ושלף איש נעלו וכן איתא במדרש רות ונ"ל בראשונה הי' קננין במנעל ובסנדל חזרו לומר קננין בכסף ובשטר ובחזקה עי"ש - הרי דקננין סודר הי' ראשון מן הקנינים ועפ"י הנ"ל הי' מעשה הסודר בא לגלות על שגמר בלב להקנות ושרוצה לקיים דבר זה ובאמת גם פשוטות הלשון של פסוק הנ"ל מורה ע"ז ובאחרונה המציאו עוד קנינים אחרים שבא לעשות הגילוי דעת של ההקנאה וממילא דל"ה צריף תו למעשה הסודר שיגלה הגמר של ההקנה שמעשה הקנן החדש הי' במקום סודר שעשו בראשונה וממילא הי' גילוי דעת במעשה הקנן החדש כמו בראשונה בסודר - והנה ידוע מהפלל שאמרו חכז"ל דיבורא עבדי מעשה לא עבדי - ועפ"י זאת יהי' פונת הרא"ש פן דדוקא בשעושה איזה מעשה הוי הוכחה וגילוי דעת שגומר בלב להקנות והוי במקום "סודר" רצה לומר כמו קנן סודר מעשה קנן ראשון שבא עבור הגילוי דעת שפלב כמו כן מעשה הנ"ל וכןנתו הי' לומר דטעם של קנן סומתא הוא מפח גילוי דעת הקנאה שפלב וכמו שביארו הגאונים הנ"ל וכמו שארי הקנינים שבאו רק ע"ז ורק פיון שקננין סודר הי' הקנן ראשון מן הקנינים לקח זאת לדוגמא אבל פונתו הי' לומר דקננין סומתא הוי במקום שאר הקנינים דבאו רק לגלות שגמר להקניתו כ"כ הוי המעשה שעשה - אבל לא שפיון לומר דסומתא יהי' מדין קננין סודר דייקא וכמו שרצה המהר"מ שיק לומר פן רק פונתו הי' פנ"ל - וע"כ כתב פיון דדין סומתא בא על הוכחה שגמר בלב זה דוקא ע"י מעשה משום דלא עבדי מעשה בכדי אבל בדבור פיון דדיבורא עבדי משו"ה ל"ה עוד הוכחה בזה שגמר באמת בלב פן נראה בבואור דברי הרא"ש ונכון לדעתי קלא) אף כ"ז בדיבור גרידא אבל במקום שאומר בפירוש אני אמרתי וגמרתי בלבי אז שוב אין יכול לומר משטה אני בה וכמו שכ' הרמב"ם בפ"ה ממכירה שהבאתי אז באמת לא צריף לשום דבר עוד וא"כ היכא דהספימו הסותרים למנהג קבוע לגמור הקנן בדבור שוב הוי כמו שאמרו בפירוש אנו גומרים ואומרים בלבנו פה וכף

באופן זה נראה לי ברור דמהני משים דאין יכול לומר משטה הייתי בה משום דאין יכול לסתור המנהג שנהגו וכמו שהבאתי לעיל בשם משא למלה - והרא"ש שכתב שהוא מנהג גרוע לא כתב זאת רק משום דלא הי' ברירי לי' המנהג איך היא וכמו שכתב ועוד מאן לימא לן שנהגו מנהג זה עכ"ל והיכא דליכא מנהג קביע באמת לא מהני דבור בעלמא - ואפילו מעשה לא מיקחשב סטומתא אי לא נהגו כש"כ דבור - אבל אי הוא מנהג קבוע גם הרא"ש מודה דאזלינן בתרה וכנ"ל - ואל תשיבני מדברי הריטב"א הובא בש"ף סי' קצ"ח שכ' בפשיטות א"כ אם יתנו לקנות באמורה בלי קנין ה"נ תאמר דמהני יעיי"ש - הרי דפשיטא לי' דלא מהני דבור בעלמא - י"ל דשאני התם דמייירי דבור בלא מנהג קבוע במדינה רק תנאי בעלמא בין מוכר ללוקח ובאופן זה באמת לא מהני אבל היכא דהוא מנהג במדינה אז באמת מהני מתורת סטומתא - והלא גם מעשה אם לא הי' מנהג לא חשוב סטומתא כ"כ הוא אצל דבור ודו"ק - ושוב ראיתי דהאמת פונתי בפירוש דברי הריטב"א דלא יוקשה אהדדי מדברי הריטב"א שהבאתי בשולי המכתב ודו"ק): תבנא לדינא - נראה לי ברור דאנגאבע חשוב סטומתא וכמו שבארתי בפנים - וכן דבור אם היא מנהג קביע ונתפשט במדינה לגמור הקנין בדבור גרידא מועיל מדין קנין סטומתא קלב) ולא אמרינן דהוא מנהג גרוע ולא אזלינן בתרה כמו שרוצה הדרגנ"י לומר אלא דשפיר אזלינן בתרה מפל הטעמים שהעליתי (א) מפח דברי בעל משא למלה הנ"ל דבמנהגי הסותרים לא שייך סברת ר"ת ובכל מנהג יהי איזה שיהי' אם הוא קבוע ונתפשט אזלינן בתרה (ב) די"ל גם הר"ת והרא"ש מודו הקא משום דכל מעשה הקנין הוי רק גילוי מילתא דהקנאה שבלב ואם המנהג קבוע שוב הוי בזה כ"כ ג"מ כמו בשאר קנינים ע"כ מהני בכל תוקף ועוז של דין סטומתא פן נלע"ד ודו"ק ובזה אצא בד"ש וברכות כ"ט ידיו הקשור באהבתו נס"ו והמכבדו כפרכו הרם והנשא.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב.

הגאון שליט"א לא הסכים עמדי במה שהעליתי דגם בדבור חשוב סטומתא וגם פלפלתי אתו פא"פ ועמד בדעתו ואמר לי שפן פסק ג"כ הגאון ר' שלמה ליב בעל ערך שי מפח דברי תשובת הרא"ש הנ"ל שכתב דדבור הוי מנהג גרוע - אף כאשר זכיתי לקנות לי ש"ע חו"מ החדשים מצאתי בהגהות פסוק הקדשים מהגאון בעל דעת קדושים שכ' בס' ר"א בזה"ל קנין סטומתא אולי דוקא ע"י דבור בעלמא והסברא נוטה שאם נהגו בדיבור הוי לי' סטומתא עכ"ל - והנאני שזכיתי לכונן לדעתו הגדולה ומה שנהגה כמסתפק תחלה ואח"כ החליט - נראה לי באורו שדבריו סובבים על דברי תשובת הרא"ש הנ"ל שרצה לחלק בין דבור למעשה ורק אח"כ כתב מאן לימא לן דהוא מנהג - ונראה דעיקר טעמי' דרא"ש משום דאינו מנהג ברור וכמו שכ' בפנים - וכן הי' ג"כ דעת הגאון הנ"ל בכונת הרא"ש דעיקר טעם השני ע"כ החליט דאם נהגו שפיר הוי סטומתא - ורק בתחלה הי' מסתפק משום תחלת דברי הרא"ש ורק אח"כ החליט בדעתו דטעם שני דרא"ש עיקר וע"כ החליט דאם נהגו ר"ל דברור הוא שהמנהג פן שפיר הוי סטומתא פן נראה לי ברור בכוננתו ורק כתב בקיצור בלי ביאור פדרכו בקדש בכל הגהותיו.

ואחרי שיש לנו עמוד ברזל לסמוך וממילא דהיך אברהם שכ' ג"כ דטעם שני דרא"ש עיקר סובר גמי פן אין סתירה מהרא"ש ועפ"י"מ שכתבתי בפנים נראה דיש לפסוק פן

בפשיטות וכל פי האי מילתא לימרי בשמי בבי מדרשא - והנה תשובתי הנ"ל שלחתי להגאון בעל פני מבין ז"ל והספיים לדברינו במה שהעליתי שגם דבור חשוב סטומתא וחזק עוד דברי מדברי הש"ס ב"ב דף פ"ח דפריה הגמרא אטו משום דגמר בלבד לקנות קנה ונתחייב במעשר אמר רב הושעיא הקא בירא שמים עסקינן כגון ר' ספרא דקנייזים בנפשי' ודובר אמת בלבדו ופרשב"ם פ"ן דירא שמים הוא פ"ן שומר בלבי זכה במקח ונתחייב במעשר והביא ג"כ ממורו הגאון בקול ארי' סי' קכ"ג שהביא דברי הריטב"א בב"מ דהקשה אמאי לא נקנה שום דבר בדיבור בעלמא ותי' דבכל קנין בעינן סמיכת דעת משום דאיתי דבור ומבטל דיבור ויכול כל אחד לחזור אבל בקנין או במשיכה לא איתי דיבור ומבטל מעשה ועפ"ז העלה שם הריטב"א דהיא דאנו סהדי דגמר ומקני קנה גם בלא קנין רק בדיבור בעלמא וכתב ע"ז הגאון פני מבין ז"ל ולפע"ד מקורו מגמרא הנ"ל וא"כ חזינו דהיא דאנו סהדי דגמר ומקנה מועיל וא"כ בסטומתא דנהגו הסותרים ומדינא דמלכותא אם אמר בפני עדים שמיקני המקח א"כ גמר ומקנה ומועיל עיי"ש שפכת דהרא"ש מיירי במקום דל"ה דינא דמלכותא ותשובתו אלי הוא נדפסה בחיו"ד סי' רס"א עיי"ש - ועפ"ז קם דינה פמו שכתבתי בפנים ודו"ק - והנה בקנין העבר הי' פה הרב הגאון ר' מענדל אויג נ"י ראבד"ק דעלעטין יצ"ו ודברתי אתו מענין חידושי הנ"ל שהעליתי דגם בדיבור שנייה דין סטומתא אבל לא ראה דברי שכתבתי בתשובה הנ"ל רק פא"פ דברתי בו בקצרה - וקבלתי ממני דברים שכתב ואידי דחביבים לי דבריו אעתיקנו בקצרה ז"ל אמרתי להודיעהו אשר מעט עיינתי בענין שרצה כת"ה לחדש אשר בדיבור בעלמא יהא קונה מדין סטומתא יסלח לי' פי לדעתי זה לא ניתן פלל להאמר ואם אמנם פי מדי דברי בו הבאתי לכאורה תנא דמתייע מדברי הפ"י גיטין ע"ז בתו"ס ד"ה תיחוד שכ' שם דקנין הוי משעת אמורה משעה שאמר לה לך חזק וקני אולם גם על הגעון ז"ל יש להפליא מנ"ל - ואחר התבוננת קצת אמרתי להביא ראי' לדברי הגאון מב"ב דף פ"ח דפריה הש"ס אטו משים דגמר בלבד לקנות קנה אר"ה הקא ב"ש עסקינן וכו' הרי דעיקר הקנין תלוי אי לא יחזור מדבורו ומחשבתו ואז אפילו בדיבור בעלמא קנה (וברא' א' כפר זכה הגאון פני מבין הנ"ל) וא"כ לכאורה יש ראי' לסברתי דמר - אמנם גם הגאון הנ"ל כתב שם דיכול לחזור אף אי לא חזר הוי התחלת הקנין משעה שגמרו ביניהם אבל באמת שניהם יכולין לחזור - ואין להקשות אי אמירתו הוי קנין האיה מועיל החזרה - משום דכבר כתב גם הש"פ סי' רנ"ה סק"ו בשם הרשב"א דהיא דהקנין הוא מטעם אמירה אמרינן א"ד ומבטל דבור ואף לענין הקדש כתב פן ומכש"כ שיועיל חזרה בקנין הדיוט היא דלא קנה רק באמורה בעלמא וע"ז כבר כ' הרא"ש פנ"ל י"ג דאף אם המנהג כן אין הולכין אחריו דהוי מנהג גרוע וכן כתב התנאים ונתיבות סי' ס"ו דהיא דמה"ת אינו קינה א"צ אף מי שפרע ובפרט דנחשיבהו לקנין נגד הש"ס וש"ע חלילה לומר פן ועוד יותר מצאנו בש"פ קצ"ח דאף בהתנה בפירוש דיקנה בכסף אינו מיתיל תנאי נגד תקנת חז"ל עיי"ש ועוד האריה וסיים א"כ אין אני רואה בזה שום צד שנפסיק דדיבורא בעלמא קונה ומצאתי בשו"מ תליתי ח"א ס"ו ס"ח שפוסק שם דאפילו בנתן מעות והסותר בו רר לו הסחורה אינו נקנה יען דבפירוש אמרו חז"ל מעות אנו קונה עכ"ל ידידי נ"י שכתב ני אחר בואו לביתו - הנה כבר כתבתי דהוא לא ראה ולא שמע ממני טעמי נמימוקי בחידושי דין הנ"ל ע"כ כתב מה שכתב ואילו

רָאָה אוֹלֵי לֹא הִיא פּוֹתֵב דְּבָרִים הַנִּלְכֵי כִּי ב"ה הִרְגָּשְׁתִּי כָּל דְּבָרָיו וְסִקְלֵתִי הַדְּרָה מִפֶּל פִּקְפּוּק - וּבְגִמְרָה דְּבָרָיו אֶתְפּוֹס עָלָיו - מַה שֶּׁהֵבִיא מִשׁו"מ - לֹא פָּגַע וְלֹא נִגַּע לְגִידוֹן שֶׁלְפָּנָיו דְּהָא וְדָאִי מַעוֹת בְּנֵתָן כָּל הַמַּעוֹת לֹא מְהִי וְכִמּוֹ שֶׁפִּתְבַּתִּי בְּפָנִים דְּאִין בְּזָה מִשׁוּם סְתוּמָתָא לַכ"ע וּמִזָּה מְדַבֵּר הַש"ה שֶׁהֵבִיא יְדִידֵי הַנִּלְכֵי שֶׁאֲזִיל בְּשֵׁי הַדְרִישָׁה שֶׁהֵבִיאִי בְּפָנִים וְע"ז כִּינּוּן ג"כ הַגָּאוֹן בְּשׁו"מ שֶׁעֲוֹבְדָא הָנִי שֶׁשִּׁילָם הַמַּעוֹת וּבִינְרַר הַסְּחֻרָה וְזָה ל"מ בְּלִי שׁוּם חוֹלָק (וּבְפָנִים צִדְדֵתִי דְאוֹלֵי בְּשׁוֹתָן בְּתוֹרַת סְטוּמָתָא לְקַיָּים הַמַּקָּח דְמַהֲנִי אַבְּל לֹא הִחְלַטְתִּי לְהִלְכָה יַעֲן שְׁלֵא מְצֵאתָ לִי חֵבֵר בְּפּוֹסְקִים) אַבְּל בְּשׁוֹתָן רַק מְקַצֵּת מַעוֹת דְּכַתְבָּ בְּפִירוּשׁ בְּדְרִישָׁה דְמַהֲנִי מִתּוֹרַת סְטוּמָתָא גַּם הַש"ה מוֹדָה וּמַה שֶּׁכַּתְבָּ הַש"ה דְּבִכְסָף אֶפְיָלוּ תְּנָאִי לֹא מְהִי כִּינְתוּ בְּשׁוֹתָן בְּתוֹרַת פְּרָעִין וְע"ז לֹא מְהִי תְּנָאִי נִגְדַּת תְּקֻנַּת חו"ל אַבְּל כְּפִישׁ לְדוֹן בְּתוֹרַת סְטוּמָתָא הִינּוּ בְּמַקְצֵת מַעוֹת אֲז לֹא מְטַעַם תְּנָאִי אֲתִי עֲלָה רַק מִדִּין קִנְיָן סְטוּמָתָא זָה לֹא הָנִי נִגְדַּת חֲכוּ"ל רַק אֲדַרְבָּא הֵם הַזְּפִירִי וְהַחֲזִיקוּ בְּקִנְיָן זָה ע"כ וְדָאִי מְהִי בְּלִי פִקְפּוּק - וּמִמִּילָא בְּזָה נִפְלָה רְאִיָּתוֹ גַּם מַה שֶּׁהֵבִיא מְהַש"ה הַנִּלְכֵי - גַּם מַה שֶּׁהֵבִיא מִהַתְּנָמִים וְהַתְּיָבוֹת דְּהִיכָא דְּאִינוּ קוּנָה ל"צ לְקַבֵּל מִי שֶׁפָּרַע אִינוּ עֲנִין לְכָאן דְּמִיָּירִי מְקַנְיָן שְׁלֵא הַזְּנִיב בְּש"ס וְלֹא בְּפּוֹסְקִים וְזָה פְּשִׁיט - וּמַה שֶּׁכַּתְּבוּ עוֹד מְכ"ש דְּנַחֲשִׁיב לְקִנְיָן מַה שֶּׁהוּא נִגְדַּת הַש"ס וְש"ע - לֹא תִשְׁיַדְנָא כְּפִלִּי הֵאִי ח"ו לְוֹמֵר דְּבָר נִגְדַּת הַש"ס וְש"ע אֲדַרְבָּא עַל הַש"ס וְש"ע סְמַכְתִּי וּמַשְׁם שֶׁאֲבַתִּי חִידוּשׁ דִּין הַנִּלְכֵי דְשָׁרְשִׁי פְּתוּחַ עָלֵי יָם הַתְּלֻמוֹד וּפּוֹסְקִים כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרַתִּי בְּפָנִים בְּאַרְנוֹכָה מְעִיקָר דִּין סְטוּמָתָא דְּאָמְרוּ חו"ל דְּהוּא מְנַהֵג וְהַסְּפַמַת הַסּוּחֵרִים א"כ גַּם דְּבָרֵי נְכֻסִי בְּכָלֵל זָה פְּאָשֵׁר כְּבָר כ' הָרָאֵשׁ בְּפ"ק דְּב"מ שֶׁהֵבִיאִי בְּפָנִים דְּקִנְיָן לְפִי הַמְּנַהֵג - וְע"כ אִם נִהְיִי הַסּוּחֵרִים וְקִבְעִי לְגִמְרוֹר בְּאִוְפֹן זָה גַּם זָה בְּכָלֵל - וּמַה שֶּׁהֵבִיא מִתְּשׁוּבַת הָרָא"ש דְּהוּא פִּתְבַּת שֶׁהוּא מְנַהֵג גְּרוּעַ וְלֹא אֲזִלִּין בְּתֵרָה - גַּם אֲנִי הֵבִיאִי דְּבָרֵי דְּרָא"ש הַלְלִי - וְהֵבִיאִי מַשְׁם שְׁנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר עֲמוּדֵי הַפּוֹסְקִים שֶׁכַּתְּבוּ דְּלָא זָה עוֹקֵר טַעְמֵי דְּרָא"ש רַק מַה שֶּׁכַּתְּבוּ בְּאַחֲרוֹנָה דְּלָא בְּרוּר לוֹ אִם הִיא הַמְּנַהֵג פֶּן וּבְמִנְהֵגֵי הַסְּטוּמָתָא מְוֹכַרְח לְהִיּוֹת שְׁיָהִי מְנַהֵג קְבוּעַ וּמִתְּפַשֵּׁט בְּעִיר וּבְמִדִּינָה כְּמִבּוֹאָר בְּפּוֹסְקִים וּבְאִם לֹא לֹא אָמְרוּ בּוֹ דִּין קִנְיָן סְטוּמָתָא וְכִינּוּן דְּשֵׁם מִיָּירִי דְּהַמְּנַהֵג לֹא הִיא בְּרִיר ע"כ שְׁפִיר כַּתְּבוּ הָרָא"ש דְּהוּא גְּרוּעַ וְלֹא אֲזִלִּין בְּתֵרָה וּבְאַמַּת זָה הִיא גִירוּעוּתִי בְּמַה שְׁלֵא הִיא קְבוּעַ וּמְפֻנְרָסָמַת - אַבְּל הִיא דְּהוּא קְבוּעַ וּמְפֻנְרָסִים לִיכָא בְּמִנְהֵג הַסּוּחֵרִים מְנַהֵג גְּרוּעַ וְכִמּוֹ שֶׁהֵבִיאִי בְּפָנִים בְּשֵׁם הַגָּאוֹן בְּעַל מַשְׁא לְמַלְךָ וּמְרַן בְּעַל ד"ח הַחֲזִיק עַל יְדוּ עֵינֵי יְד אֲבָרְהָם בְּהַגְּהוֹת עַל יו"ד סִי' רַס"ד - וְכֵן בְּהַגְּהוֹת כְּסָף הַקְּדוּשִׁים שֶׁפְּוֹנְתוֹ הִיא עַל דְּבָרֵי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש וְכִמּוֹ שֶׁכַּתְּבַתִּי בְּכּוֹנְתוֹ בְּנ"ל - וְחוּץ לְזָה מַה שְׁכ' עַל מַה שֶּׁכַּתְּבַתִּי הִיא דְּאִיכָא אֲנִי סִהְדִי דְּגִמְרָה וּמְקַנְיָ כְּמוֹ בְּאִם שֶׁהַמְּנַהֵג פֶּן בֵּין הַסּוּחֵרִים לְגִמְרוֹר פֶּן הַקִּנְיָן דְּוֹדָאִי אִיכָא אֲנִי סִהְדִי טוֹבָא דְּגִמְרָה וּמְקַנְיָ עַפ"י הַמְּנַהֵג וְכַתְּבַתִּי דְּמַהֲנִי בְּדִיבּוּר בְּרִידָא וְכַתִּי ע"ז דְּהוּא נִגְדַּת הַפּוֹסְקִים לֹא אֲדַע אִיךָ כַּתְּבוּ פֶּן דְּהָרִי הָרַמְב"ם בְּפִירוּשׁ אָמַר בְּאִם אָמַר אֲנִי גְּמַרְתִּי בְּלִבִּי בְּלִבְּךָ שֶׁם וְאָמַרְתִּי כו' וְהָמוֹ שֶׁהֵבִיאִי בְּפָנִים שֶׁפְּסִק הָרַמְב"ם דְּמַהֲנִי - וְהִיא דְּהַמְּנַהֵג פֶּן הָנִי סֵתָם כְּמִפְּוֹרֵשׁ דַּעפ"י הַמְּנַהֵג עֲשָׂה וְכִמּוֹ שְׁכ' הַגָּאוֹן בְּעַל מַשְׁא לְמַלְךָ שֶׁהֵבִיאִי א"כ אֲדַרְבָּא הַדְּבָר מְבּוֹאָר בְּפּוֹסְקִים הַגְּדוּל רַבִּינוּ הָרַמְב"ם - וּמַה שֶּׁהֵבִיאִי מַשְׁ"ה סִי' רַנ"ה בְּהַקְּדוּשׁ דְּמַהֲנִי שְׁאֵלָה אַף דְּאִמּוּרָה לְגְבוּהָ הָנִי כְּמִסְרִיהָ מְטַעַם דְּאִתִּי דְּבוּר וְנִיבְטֵל דְּבוּר א"כ מְכַש"כ בְּהַקְּדוּשׁ הִיא דְּקִנְיָן נַעֲשָׂה בְּדְבוּר עַכ"ד - לַפַּעַ"ד מִזָּה לֹא פִירְכָא כָּלֵל וְגַם לֹא עָלֵי יְהִי תְּלִינְתוֹ רַק עַל הָנִי דְּבָרִים שֶׁמְבּוֹאָר בְּפּוֹסְקִים

דנקנים באמורה גרידא וכמו שהבאתי בשם הרמב"ם למה לא יהי מהני חזרה מטעם
איד ומבעל דבור וע"כ כמו שהבאתי בשם הריטב"א שהביא לנו הפני מבין דהפל תלוי
בסמיכת דעת והיכא דאנו סהדי דגמר ומקנה ונגמר הקנין וכמאן דנגמסר ביזו דמי שוב
לא אתי דבור ומבטל מעשה ובהדיא העלה הריטב"א פן דהיכא דאיכא גילוי מילתא
דגמר בלבד להקנותו לא מועל דבור החזרה לבטלו והוי כמעשה קנין משיכה וכסף וכל
טעמא דכסף ומשיכה הוא רק פדי שלא יהי אתי דבור ומבטל דבור - והיכא דאנו סהדי
לא שייך זאת א"כ הרי בהדיא שלא כמו שכתב מר - וכן עיין בקצות סי' רנ"ה סק"ב
ונתיבות שם סק"ב דכתבו גם גבי אמורה לגבוה דהוי כמסירה דשוב לא אתי דבור
ומבטל מעשה וזה דלא פש"י - ונראה לי דגם הש"י לא אמר דמהני דבור לבטל האמורה
לגבוה דוקא בשאלה וכמו שהביא שם קרא דלא יחל והטעם דחכם עוקר גדר מעיקרא
וכאלו לא הי' מעולם ע"כ שפיר מהני משא"כ חזרה גרידה לא מהני לבטל המעשה
דמסירה ע"כ גם הוא מודה לנידון הקצות והנתיבות דהם מדברים מחזרה - ואי דקשה
א"כ למה לא יהי השאלה גם כשפא ליד הקדש מה"ט - באמת נתקשה פנה הנו"ב מה"ת
סי' קנ"ג וכתב על דברי הש"י דכאן דכמה נדחק בזה השיך עיי"ש הרי דנקט דברי
הש"י לדחוק גדול פ"כ העלה הוא בטעמא במילתא לחלק עיי"ש - עכ"פ מוספם דהיכא
דנגמר הקנין בדבור ומחשבין כמסירה שוב לא מועיל חזרה ועיין ברי"ן נדרים דף פ"ז
שכתב בטעם דבכל מילי מועיל חזרה תוכ"ד ובע"ז והקדש ומגרש לא משום דבשאר
מילי דלא חמירי פולי האי פל אדם שעושה אותם לא בגמר דעתו הוא עושה אבל הני
דחמירי ואין אדם עושה אותם אלא בהספקמה אמורה ומשו"ה אפילו חזרה תוכ"ד לא
מהני עכ"ד עיי"ש - וקשה מה בכך דהי' הספקמה גמירה אפתי למה לא יהי מהני חזרה
גימא אתי דבור ומבטל דבור ע"כ דהיכא דאנו ידעינן בודאי דכבר גמר בדעתו נחשב
כמעשה ואין הדבור יכול לבטלו - וכן משמע מדברי רש"י נדרים ל"ד שהבאתי בפנים
גבי דאזמני דאין יכול לאסור אליו חלקו פיון דכבר נתנו לו והקשו כמה קנה אותו
וישבתו דאנו סהדי אגב חיבוב ריעות גמר ומקני - וקשה דאפתי ע"כ חזינו דהדר בי'
וה"ר דאסרו עליו א"כ אמאי לא גימא דא"ד ומבטל דבור וע"כ היכא דנגמר דמקח באנו
סהדי לא מועיל חזרה וממילא הדרינו לנדון שלפנינו פיון דהמנהג לקנות בדבור שוב
איכא אנו סהדי דגמר ומקני שפיר לא יחול לכזור וזה ברור ובהה"ה הסירותי השגתו מעלי
בס"ד - וממילא דקם דינא דגם דבור הוי סטומתא אם הוא מנהג קבוע שוב ראיתי בדברי
גאונים פל"פ שהביא בשם מהריב"ל שכתב דמאי שאמרו סטומתא קונה מיירי דוקא
בקנין שהפל יודעין דלא קני ואפ"ה תקנו דליקני בזה וכיוצא בזה הוא דאמרו מנהג
מבטל הלכה אבל בשאר מנהגים דעבדי אינשי דטעי וסברי דמהני עפ"י הדין לא הוי
מנהגם מנהג והובא דבריו בשו"ת באר מים חיים עכ"ל - ולפי"ד מהיכתי יגרע הדבור
פיון דבנוי על מנהג בלי שורש הדין פלל ובפירוש אמר דמנהג מבטל הלכה כמו שהבאתי
ג"כ בפנים בשם הגמ"י ומרדכי וז"ס חו"מ סי' י"ב אות ב' כ' דמנהג מבטל הלכה הוא
דאו' א"כ מפל הליון פשיטא לי כמו שכתבתי ואף דדברי הגאונים שם הביא דברי תשובת
הרא"ש הנ"ל דדבור הוי מנהג גרוע וכנראה דקבע פן להלכה מ"מ די לי דברי הדעת
קדושים שהחליט דהיכא דנהוג הוי סטומתא וכן דברי המשא למלך הנ"ל דבמנהגי
הסותרים פל מנהג טוב ומועיל ולא אמרינו גרוע היא וכן היד אברהם שהבאתי ביאר

דברי הראש דלא זה עיקר טעמי' וכמו שפתיבתי פן נראה לי בס"ד - ומ"ש לעיל על דברי השו"מ שהביא לנו הראב"ד ק' דעלעטין דהוא מדבר בנתן פל המעות בזה לא מהני אבל במקצת מהני גם לדידי' מצאתי בדברי גאונים כלל פ"ז שכוונתי אל האמת בדעתו שפסק באמת פן בשו"מ מהד"ג ח"ב סי' צ"ט והד"ג שם ובכלל פ"ח השיג עליו מטעם לא פליג רבנן דסתם אמרו במעות אינן קונות נראה ודאי דהשו"מ אמר מטעם קננין סטומתא ומיירי בנתן אנגאבע בזה לכ"ע קונה מטעם סטומתא ורא' יש לי דברי הגרע"א מנבא בפ"ת קצ"ח סק"ג בשם רבינו הגרע"א דאף מקצת מעות אינן קונות אפ"ה פסק בס"ל דאנגאבע קונה מטעם סטומתא וע"כ איפא חילוקא בין נתן לתורת פירעון לאם נתן לאנגאבע ודו"ק - עתה בשעת חיתום דברי פתיחתי ספר שו"ת נהרי אפרסמין ומצאתי בסוף סי' י"ח לחלק חו"מ שהאריף בענין סטומתא והביא דברי המהר"מ שיק שפתיב דסטומתא הוא במטבע שאין עלי' צורה מפיח דברי השטמ"ק בב"מ - ותמה עליו ג"כ כמו שפתיבתי בפנים אבל לא ביאר כ"כ באר היטב כמו שבארתי דדברי השטמ"ק הוא דעה יחידית נגד כל הפוסקים ורק פתיב בקצרה דא"כ אמאי חשבו הש"ע לקננין סטומתא הא קננין דאורייתא עכ"ד ובאמת המעיין בשטמ"ק יראה דדעה זו סוברת דבאמת לאו ממנהגא הוא רק קננין דאורייתא וממילא היא נדחית מהלכ' והנאני שפונתי לדעת גדול פמזהו עיי"ש בנהרי אפרסמין הנ"ל שפתיב ג"כ באנגאבע אם הוא מנהג ברור מהני מטעם סטומתא עיין עוד שם סי' ט"ו בענין סטומתא באורף ודו"ק - סימן ע"ג.

במנו"ב תנינא אה"ע סימן ג' מביא קושיות הב"ש בסימן נא"ו ס"ק ט"ז שהקש' על הרמב"ם שפסק כהן שנושא נשים שנבעלה לפסול לה מלקין אותו והלא ביבמות דף ס"ח ילפינן שאסורה לכהונ' בק"ו דתרומה והקשו בגמרא וכי מזהירין מה"ד ומשני גילוי מילתא בעלמא הוא - ובדבר זה אם לוקין ע"י גילוי מילתא פליגי אב"י ורבא בסנהדרין אב"י סבר לוקין ורבא סובר אין לוקין נהרי הלכתא פרבא לגבי אב"י חוץ מיע"ל קג"ם והסוגיא דיבמות ע"כ פאב"י אתי' ואיך פסק הרמב"ם ע"כ - עיי"ש שתלמידו הגאון מו"ה וואלף (פמזומה לי שהוא הגאון בעל קדושת ישראל ז"ל) רצה לומר יען שרב אשי בפסוגיא דמשרת ע"כ סובר פן ע"כ פסק הרמב"ם פמותו - והנו"ב דחה דבריו דמי עדיף רב אשי דמשרת מסוגיא דיבמות שם דסתם גמרא סובר פן ואעפ"כ הקש' הב"ש קושיותו - ובאמת דבריו נכונים דכיון דהלכתא פסיקתא היא שאין הלכה פאב"י רק ביע"ל קג"ם ורבינא ומר ב"ר אשי הם פשחתימו התלמוד קבעו הנה הלכות והם הכריעו שחוץ מיע"ל קג"ם אין הלכה פאב"י שוב נדחו כל הסוגיות הסותרים לזה וממילא גם דברי רב אשי נדחים עכ"ד הנו"ב ז"ל - ונראה לתרץ בס"ד עפ"י ד הריטב"א בפ"ג דנדה שהעל' פלל חדש בהא דהלכה פרבא לגבי אב"י ונא היכא דליכי ראי' ממתני' או ברייתא אבל במקום שיש ראי' לדברי אב"י ממתני' או מברייתא ליתא לכלל הנ"ל ושפיר יש לפסוק פאב"י אף נגד רבא עיי"ש - (וחידוש שעוד לא ראיתי בספרי הפללים להביא פלל זה מהריטב"א ובאמת היא פלל גדול בתורה) ועיין בפסחים מ"א בסוגיא בצלי קדר גבי רבנן דילפו שאר משקין מק"ו והקשו בתוספות שם הא אין עונשין מה"ד ותירצו דהוי רק גילוי מילתא ע"כ א"כ מוכח מברייתא זו פאב"י דלוקין מג"מ ע"כ פסק הרמב"ם פאב"י ואף הרמב"ם סובר בזה כשי' הריטב"א הנ"ל - אלא דלכאורה עדיין יש לפקפק עפ"י דה"מ בפ"ז מ"א דלרמב"ם בלאו"ה מתורץ קוש' התוספות וא"כ אין מוכרח

לדידי' תי' התוס' דהוי ג"מ וכן כתב בתשובת שאג"א עיי"ש - אף עיניו בהגהות עמק
המלה להקדוש מו"ה אבישל ו"ל מפפ"ד ברמב"ם דפייס ווילנא וכן בהגהות טל השאג"א
בשם הגאון בעל ברון טעם ו"ל שהשיגו על המל"מ ושאג"א דסברת הה"מ לא שיניך
להקא ורק דגם הרמב"ם מוכרח לתירץ התוס' דהקא מטעם גילוי מילתא אחי עלה וא"כ
דברינו עולין שפיר בישוב דברי רבינו הרמב"ם ו"ל ודו"ק - ה"ק ישכר עולמה
ט"יכטקאל.

סימן ע"ד. שוכ"ט סלה להגאון הגדול המפורסם בדור חריף עצום כ"ו כקש"ת מו"ה
שמואל לוי ווינבךרעגער שליט"א אב"ד דק"ק ד' סארדאקעלי יצ"ו.

אחדש"ה כמשפט על עתה באתי בנידון ההיתר מאה רבנים ששלח לידינו בדבר א'
שפסקרה אותו אשתו בעת היותו בצבא שהוא שפואן ושכרה עדים ערלים ע"ז ונאסר
במאסר וכמעט אתחייב קטלא ורק ע"י שהרבה הוצאות ובעזר השם ניצל מידם ועשה
שיידונגס פראצעס ופסקו במקום גבוה בפרעססבורג שיפרדו זמ"ז וכפי נימוסיהן כבר
אינה אשתו ועתה אינה רוצית לקבל גט בשום אופן רק אומרת שיידור עמה והוא טוען
במר נפשו כי אין אדם דר עם נחש בכפיכה אחת ושלחו לה ג"פ שתעמך לדין ולא נתנה
אונן קשבת לזה ומסרבת לעמוד לד"ת ושאלו אותו הרבנים הרב הה"ג רבי ישעי' קאליש
דיין דק"ק פרעססבורג והרב הה"ג דפעזינג נרם יאיר אם יספיק בהתיירא דההוא גברא
- וע"ז השיב כהדרגנ"י דלדעתו ברור להתיירא מכמה טעמים שהעלה בתשובתו ואבא
אי"ה על סדר צדדי ההיתר שהעלה מר רבא נ"י פי' הי' הטובה עלי (א) צידד כהדרגנ"י
לומר דבנ"ד לית פאן פלל חר"ג מפני דדן את האשה הזאת למסור ובמסורים אפילו רק
מזון קיי"ל שהן מן המורידים ול"מ ומצוה להורגן ואין להם חלק לעוה"ב וא"כ אשה
זו שיש בה פל אלה הדברים שישנו במסור והביא בקיאות מכמה מקומות בספרי
הרמב"ם שכ' בחומרת המסור אף נימא ח"ו לכופו לדור עמה והוא בן לו ולא קניי
עדיין פו"ר ועיין באו"ח מסור פסול לכתוב ס"ת כמומר ובמורים ליכ' חרם ר"ג ומה
שהבני עסטערייך מצריכים זיכוי גט כמבואר בסימן א' עיקרו רק מצד צרת יבום כפתוב
בד"מ עכ"ל בהיתר הא' קלג) הנה מיש הדרגנ"י דעיקר טעם של זיכוי גט הוא משום
צרת סוטה לא ידעתי מנא לי' הא ואנן איפכא מצינו בח"מ וב"ש שהביאו בשם מהרי"ק
ותרומת הדשן דהטעם הוא משום החרם רבינו גרשון וכן ראיתי למי שגדול בהכמה ה"ה
מין בשדי חמד מערכת אישות סימן ב' שהוכיח מספרן של צדיקים גדולי הפוסקים כמו
הצ"צ ועבודת הגירשוני המובאים בקצרה בפ"ת שם שמוכח בדבריהם דהם נקטו לעיקר
טעמו של תה"ד ומהרי"ק והשד"ח שם הוכיח ג"כ מדברי הרמ"א בפריסו את המפה על
שלחן הטהור דנקט טעם של חר"ג לעיקר ועזב טעם של צרת סוטה עיי"ש היטב וכן
ראיתי בשו"ת פאת השדה להגאון ר' ברון מקפועלד אבה"ע סימן ד' שאנן גרירין אחר
בני עסטערייך והוכיח ג"כ משו"ת צ"צ דעיקר זיכוי גט משום חר"ג הוא וא"כ גדלה
תמיהתי על הדרגנ"י מאין יצא לו לנקוט לדין' לדין טעמ' דהד"מ - אף בעיקר דבריו
תמה אני כמה שדן לאשה הזאת למומרת ע"י שנעשית מסור הלא גם במסור גמור
קיי"ל דאין מחזיקין אותו לומר לכל דבר דהלכה פסוק' ביו"ד סימן קי"ט דשחיטת
מסור פשרה והש"ך בסימן ב' בס"ק כ"ו פסק כנותני' עיין בפרמ"ג בשפ"ד שם ועיין גם
באחרונים ודוקא לכתובת ספר תורה איכ' טעם לחוד דפסול אבל לשאר דברים אינו

כמומר דהא שחיתט מומר לכ"ע פסול וגם לכתובת ס"ת ותו"מ משמע מטו"ז סימן ל"ט דהוי רק דרבנן (ועיין בכתב סופר יו"ד סימן קל"ז קל"ח ותשו' מהר"י אסאד סימן רצ"ט ומהר"מ שיי"ק יו"ד סימן רפ"ג שהאריכו בדין מסור לס"ת ותפילין עייש"ה - עכ"פ מצד הדין הברזל גדול איפא בין מומר למסור וכאשר הוכחתי מהא דיו"ד סימן קי"ט א"כ מנא לי להדרגנ"י לדון בהאי איתתא דהוא "מסורה" דין "מומרית" לומר שאין גבה חרם ר"ג כמו גבי אשה מומרית הא הברזל גדול איפא בין מסור למומר וצ"ע - ועוד עדיפא אקשי' לי למר אף אי יתיבנא לי סברתי דיש במוסר כל חומרת המומר עכ"ז לגבני' דינ' דחר"ג אין לדמות שניהן יחד עפ"ד התמדת שלמה להגאון מווארשא ו"ל המובא בפ"ת סימן א' סקכ"ב שפתב דלכאורה לשי' המהר"מ ודעמין דאף במקום מצוה גזר ר"ג א"כ אף בהמירה והי' צריך היתר מא"ר - וכתב בטעמא דמילתא דלא צריך מ"ר דכיון דהמירה היא בחזקת זונה ואסור' עליו מדאורייתא א"כ אינו בכלל נושא שתי נשים ול"ד למ"ש דאף במקום מצוה גזר היינו באופן שלא נאסרה עליו כמו בשעה עשר שנים ולא ילדה או בעוברת על דת שלא נאסרה עליו ואם רוצה לקיימה מקיימה משא"כ היכא דהוי בחזקת זונה דהיא אסורה מה"ת שפיר ליכ' חרם רבינו גרשון וכתב שמצא אה"כ במהרי"ק פדבריו עיי"ש - ואיכי השתא בנ"ד גם א יתיבנא לי סברתו דמסור הוי כמומר עכ"ז פיון דבאמת אינה מומרית א"כ עוד עיי"ז אינה בחזקת זונה כי מה שייכות יש למסור עם זנות א"כ עוד אינה אסורה עליו ול"ה רק פעוברת ע"ד דכתב בספר הנ"ל דיש גבה חר"ג א"כ ממילא גם בנ"ד יש גבה חר"ג ולא כמו שפתב הדרגנ"י דאין גבה חר"ג יען שנקט אותה למסור ומסור הוי כמומר וגבי מומרית ליכ' חר"ג ומטעם שפתבתי וגם דיחוי זה נראה בעיני קלד) אבל הגני אוסר להפליא עליו ובעיקר' דמילתא אני דן במה שדן לאשה הנ"ל למסור בכל חומרותיו לענין דמורידין ול"מ ומצוה להרגה הא בהדיא מבואר בחו"מ סימן שפ"ח דכל דין דמורידין ומצוה להורגו הוי דוקא בחזקת לן לכל הפחות ג"פ אבל משום פעם אחת עוד לא שייך האי דינ' דמסור - וא"כ איך יש לדון בהאי איתתא משום פעם אחת לכל דינו של מסור - ודווקא לחלק פיון דמסרה עליו וגם שפרה עדים שקרים ערלים הוי כשולשה פעמים זה דווקא דהחזק לזה צריך ג' מעשים שונים אבל הכא חד מעשה הוא - וגם עיין בריב"ש סימן רל"ט שביאר באור' דין מסור באיזה אופן הוא מן המורידים ול"מ ומצוה להרגו דדוקא בשעשה ג"פ וגם רק אחר התראה כמו רב פהנא בהגוזל בתרא דאמר לי רב פהנא לא תחוי ואמר לי המסור מחוינא מחוינא, קם רב פהנא והרגו וגם לאחר שפבר עשה המעשה אינו בר קטלא רק אם התראו בו ומחזיק ברשעתו או שפבר החזק ג"פ אז מסור דינו לכל אדם עיי"ש - וא"כ בנ"ד בהאי אשה דהוי פבר אחר מעשה וגם לא התראו בה וגם לא החזקה ברשעתה ג"פ וגם לא החזקה עצמה למעשה המסירות דבר פשוט בעיני שאין בה דין הנאמר במסור וליכ' בה חומרת המסור זולת יש לה חיוב הפסד קמון שגרמה לו ע"י המסירה וכמו שפטר שם הריב"ש נידון דינ' מדין חומרת המסור כמו כן יש לפטור אשה זו מחומר המסור וזה ברור למעין שם בריב"ש - וכן מבואר הדבר בתשובת הרא"ש ריש פלל י"ז דדין מסור נאמר דוק באית בי' התראה כמו ר"כ והחזק ג"פ וגם אחר מעשה פטור ועיי"ש וכל התנאים הללו ליתא באשה דידן ע"כ פשוט לי דאין באשה זו דין מסור כלל - ועיין בכתבי סימן ב' סקכ"ג שכתב ועכשיו בעוה"ר נעשה פהיתר

ובתשובת מהרש"ל מכשירו לעדות ומכש"כ שאין לפסלו בשחיטה עכ"ל - ממילא מזה תבין למילך דקלקלתם תקנתם ושאין לדון למסור בזה"ז פדין מומר לע"ז ודו"ק קלה) ועתה ארבה עלי עדים נאמנים מראשי הפוסקים הראשונים שלא פדברי הדרגני שדן באשה הזאת שמסרה בעלה לאשה מומרית לענין שיוצאת שלא בכתיב' וליכ' חר"ג - והוא ממה שמצאתי בתשובת הרשב"א סימן תקע"א ששאל מהר"ח או"ז מווינא באשה שמתקוטטת עם בעלה ומתוך הקטטה פרצה ויוצאה בשוק ואמרה בקול רם לבעלה שהוא מין ושראתה אותו מקלקל עם עבדו ופעם אחת עם בנו ויצאה בשוק וצעקה ע"ז בפני גוים וישראלים רבים ומתוך כך פרעה ראשה ונתגלו זרועותי וקצת תחת זרועותי וגם שפרה גוי אחד לילך לפני השלטון כדי לשרוף בעלה מפני זה (בטח הי' אז גוירה לדון ע"ז בשריפה) - והשיב הרשב"א בזה"ל ואני עמדתי על דברי הרבנים ואת אשר נגזר עלי ומדברי פלם ראיתי שדנו אותה למסרה וכן דנו אותה במקצת למורדת ושפן דנו אותה בעוברת ע"ד מפני שגילתה את ראשה וכן עמדתי על מה שנתלקו בקבלת העדים אם נתקבלו בפני' וכו' ואחר שעמדתי על הפל ראיתי שלא להכניס עצמי בענין קבלת העדות כו' וכן ראיתי שלא לכתוב במה שדנו אותה לשלם (ר"ל מפני המסירה) ומ"מ הרני חוזר דרך פלל על כל עיקרי הדברים שדנו אותה לשלם (מפני המסירה) או להפסיד כתובתה (מפני דין מורדת) ותחלה אומר אני שאין לנה דין מורדת להפסיד כתובתה לא בארבע שבתות פאומרת בעינא לי ומצערנא לי ולא בי"ב חדש פאומרת מאיס עלי לפי שאין מורדת אלא מתשמיש וכן במה שפאו לחייבה לצאת שלא בכתיבה לא אמרו אלא בגילה בכך אבל אם גלתה פ"א ופרעה ראשה באיקראי ודאי לא הפסידה כתובתה ועוד שבשעת הפעם היתה ובשעת הפעם ה"ה פשוטה ואין השם ומצותיו פנגדו פאותה שעה כמו שאמרו בנדרים כל הפועס אפילו שכינה אין חשובה פנגדו - ומה שדנו להפסיד כתובתה מצד מסורה זהו במה שהיא מודה לו שהפסיד ע"י מסורתה או שיש לו עדים עיי"ש שהאריה לדון על שילום ההיפסד שהי' לו בהגרמת המסירה שמסרה אותו ונדאי ע"י ריצוי כסף הציל עצמו משריפה - הרי שלח לפניה שפל אלו הרבנים שדנו בעובדא דהאי איתתא ועמהם רבינו הרשב"א ומהר"ח או"ז דנו עלי' אם הוא בכלל הנשים שיוצאים שלא בכתיבה רק מטעם מורדת או עוברת ע"ד ומה שדנו עלי' משום מסורה רק משום מילי דממון נגעו בה כי הוא טען שהפסיד על ידי' ע"י ההצלה שהציל עצמו בממון או איזה קנס ששילם בעד הפייתה אבל שיהי' דנין על האשה שתצא שלא בכתיבה משום מומרית דמסור הוי פמומר זה לא עלה על לבם פלל וכמו שאנו רואים בדבריהם שלא הזכירו מזה פלום דאל"כ דאם גימא דיש בפסורה דין מומרית אזיל לה דחיית הרשב"א לדברי הרבנים הנ"ל במה שפתב דאין לה דין מורדת דמורדת הוי רק מתשמיש וכן ל"ה עוברת ע"ד משום דלא הורגלה בזה הא במומר לא צריף הרגל וגם לא תלוי בשתמיש פלל ותקף שהמירה יש לה דין שתצא שלא בכתיבה אלא ודאי דליתא לדברי כהדרגני דמשום פ"א וכן בלי התראה אין לדון עלי' משום מסור או אפילו תימא שהוא מסורה מ"מ ל"ה לענין אישות פמומרית לענין שתצא שלא בכתיבה או דלא יהי' גבה חרם רבינו גרשון דהפל חד הוא דבכל מקום שתצא שלא בכתיבה ליכ' חרם רבינו גרשון וע"כ שפיר לא דברו מזה אלו הגדולים שבתשובת הרשב"א הנ"ל - וא"כ מזה תיובתא רבא לדברי הדרגני דהא שאלתינו דומה ממש כמו שאלת הרשב"א הנ"ל דגם

שם מוסרה אותו בידי עכו"ם ושכרה עליו עד ע"ז וספנת מנת היתה מרחפת עליו ובטח ההפסד שתבע הי' ההוצאות שהוציא על הצלתו וא"כ הוי ממש נידון שאלתינו ואעפ"כ לא עלה על דעת הגדולים הנ"ל לדון פזאת משמע דאין מקום פלל לדבר הזה שרצה כהדרגנ"י לדון באשה הנ"ל ותיובתא דרב (הדרגנ"י) תיובתא - ועוד מצאתי פדמות ראי' לדברינו מדברי גדול שבאחרונים לא רחק מזמנינו ה"ה הגאון מו"ה מרדכי זאב מלבוב ז"ל בספרו שו"ת מאמר מרדכי סימן ע"ה שנסאל באשה רע מעללים שהתחברה אל אנשי מלחמה ולבסוף מסרה את בעלה ובעזר השם ניצל מידם עיי"ש שדן משום יחוד בין העכום ועוד צידד בהתירים אבל לדון עלי' שתהא כמומרת משום שמסרה אותו לא עלה על לבו פלל וגודל ידו בתורה ידוע לכל ומדשתק בטח לא ניחא לי' לומר פזאת - וא"כ ממילא דצד היתר הראשון של כהדרגנ"י שפעליו סמך כל בנינו אזיל לי' ואין לו מקום פלל לחול אחרי המחילה מכבוד תורתו הרמה ודו"ק - אמנם בנוגע לעיקר שאלתינו תמהני מאד על הדרגנ"י שהביא ממרחק לחמו הלא הי' לו להביא את דברי הרמ"א בסימן קט"ו סוף ס"ד אשה שגזמה לבעלה שרצונה להשפיר עליו פותים להרגו אם יעשה לה דבר מקרי עוברת ע"ד עיי"ש - והרי הדברים ק"ו מה אם רק שגזמה אף אם לא עשתה מעשה הניית עוברת ע"ד מכש"כ בפעשתה מעשה פזאת בנדאי הדין נותן שתהי' עוברת ע"ד וא"כ לכאורה משפט האשה הנ"ל חרוץ ברמ"א הנ"ל מה דינה - אבל אחר העיון גם בזה יש לשדות נרצא משום דיש להקשות באמת על רבינו הרמ"א גופא איך פסק דע"י שגזמה לשפור פותים להרגאותו מקרי עוברת ע"ד הא שם בתשובת הרשב"א שהבאתי לעיל מבואר דאפילו בפעשתה באמת פן היינו ששכרה עליו גוים למנסרו לשלטון להריגה ואפ"ה לא דינה הרשב"א ודעמי' משום מעשה זו בעצמה לעוברת ע"ד ורק דהשקלא וטריא הי' רק משום מעשה החציפות שפעשתה אבל משום המסורה או השפירה לערל להרגו לא דנו ולא הזכירו דבר פלל וא"כ קשה טובא על רבינו הרמ"א ומה שם בעובדא דרשב"א דעשתה כפר מעשה רע פזו ואפ"ה לא חשבוה לעוברת ע"ד מכש"כ דאין לחושבה לזה משום הגזמה בעלמא וזה פלא גדולה ותימא רבה ועצומה ועוד לא ראיתי לעמוד עלי' - ואם פי יש לומר פיון דהרמ"א לקח דינו מדברי הגמיי' בפ' כ"ד מאישות בשם מהר"מ ב"ב א"כ י"ל דפסק פנותי' ולא פהרשב"א - עכ"ז אין בזה פדי שביעא פיון דבהד"ל מבואר ברשב"א שלא פנותי' ושם הספיקו עמו רבים מגדולי ארץ הר"ח או"ז ועוד רבנים גדולים א"כ רבים המה נגד הגמיי' ומ"ט הניח הרבים ועשה פניחיד - ולכל הפחות לא הי' לו להרמ"א לסתום פהגמיי' לחוד פיון דיש חולקים ומה גם הרשב"א והר"ח או"ז גדולי הפוסקי' הם החולקים על הגמיי' והוי לי למימר ויש חולקין בזה ולא לסתום דבריו ודא תמוה רבתי בעיני - (ובאמת נפלאות בעיני ג"כ על מרן הגו"ב מה"ת אה"ע סימן פ"ט בדבר שנסאל מאחד שאשתו הוציאה עליו שם רע שקלקל עם זכרים ורצה להפסיד פתובתה מפח דברי הרמ"א הנ"ל כמו גבי שגזמה להרגו ע"י פותים - והוא ז"ל השיב דשם הביאה באמת רוצח להרגו כמו שכתב הרמ"א אבל פאן אף אם אמרה על בעלה שעובר עבירה זו לא אמרה שרצונה להביא אותו במשפט הערפאות ע"ז לגרום להרגו עיי"ש - משמע מדבריו דאלו אמרה באמת פן הי' דינה פמו ההיא דרמ"א לעוברת ע"ד ופלא איך לא הרגיש בהאי תשובת הרשב"א דהוציאה ג"כ קול זה ממש פשאלתו וגם מסרה אותו

לערפאות ואפ"ה לא דנה אותה הרשב"א וכתביו משום זה לעוברת ע"ד ושאלת הנו"ב
הוא ממש שאלת הרשב"א ועוד חמור מינה ואעפ"כ הקיל וא"כ ק"ו בשאלתו ואם כי
י"ל דהנו"ב אג"ל בשי' הרמ"א הג"ל אשר הוא לכאורה נגד הרשב"א הג"ל - אבל בכ"ז
פיון דשאלת הנו"ב היא ממש שאלת הרשב"א הי' לו להזכירו עכ"פ ולומר בו דעתו
כמאן וע"כ דנעלם ממנו לפי שעה תשו' רשב"א הג"ל והוא פלא לתשוד מרן רבן של
ישאל ושר התורה כמותו בזה אבל עכ"פ הוא תמוה רבתי עליו ו"ל) - ומתחלה עלה
במחשבה לפני לחלק בין האי דהגמ"י להא דרשב"א משום דהמענין בהגמ"י בפנים
וראה דשם הי' המעשה דאשה זו הי' לה עסק עם גוי אחד והיו אוקבים זא"ז באהבת
חשוקים ונדברה עמו הרבה עד שבאהבתה אותה גיזם לבעל להרגו כמו שכתב בזה"ל
וכש"כ זאת שפאת עם איתו ריק ונדברה עמו כ"כ שבשביל אהבתה גיזם לבעל להרגו
עיי"ש שחשבה אותה כמדברת עם כל אדם עיי"ז שדברה אתו הרבה א"כ נרא' מדבריו
שם דהעיקר דחשבה אותה לעוברת ע"ד משום שאר דברים רעים שהיו בה והאי הגזמה
הביא רק לרא' על גודל אהבתם זל"ל ולא דמשום זה לחוד תחשב לעוברת ע"ד וא"כ
ממילא דעפ"ז לק"מ מהא דתשובת הרשב"א הג"ל דשם ל"ה שום חשש מפל זה - אבל
כד דייקת שפיר בדברי הגמ"י שם תראה דליתא לחילוק זה דהא כתב לעיל מני' דהאי
בזה"ל ועוד אחר שבהיא ריק אחד רוצח על בעלה לגזמו אם יעשה לה דבר וגיזם
להרגו לא גרע ממקללת יולדיו בפניו וכש"כ ה"א דמגזמת להרגו עכ"ל - הרי דהשנה
ההגזמה למקללת יולדיו וכמו דגבי מקללת האי לחודא משנה לעוברת ע"ד כמו כן האי
דגזמה לחוד עושה לה לעוברת ע"ד וכמו שהעתיק פן באמת הרמ"א לדין זה דגזמה
בפ"ע בלי צירוף אינה מעשה רע וא"כ הדרקו' הג"ל לדוכתא - ע"כ אסורה וראיה
חילוק אחר בזה בס"ד - והוא דכמו בשאר עוברת ע"ד לא מקרי עו"ד עד שרגילה בכף
וכמו שכתב הרשב"א בתשובה דמשום פ"א לא מקרי עו"ד כ"כ נרא' לי לומר דגם
במקללת יולדיו בפניו נמי צריכה להיות רגילה בכף - ואל תשיבני מדברי הרמ"א בסי'
קט"ו סעי' ד' גבי אינה עוברת ע"ד יהודית וכתב הרמ"א ורגילה בכף עכ"ל - ואח"כ
קחשיב המחבר עוד להלן דברים שחשובים עע"ד ובינייהו מקללת יולדיו ומדהגיה
הרמ"א ה' ורגילה בכף" קיזם לזה דוקא משמע לכאור' דבזה לא בעי רגילה - י"ל
דמזה אין ראי' דהא קחשיב אח"כ גם כן שם דמשחקת עם בחורים והא גם בזה בעי
רגילה כמ"ש הרשב"א בהדיא בתשובה שם והטו"ז כתב ג"כ פן וא"כ ממילא כ"כ אפ"ש
לומר דה' מקללת נמי צריף להיות רגיל' בכף ומשום פ"א לא חשוב עע"ד - וא"כ ממילא
גם ה' דגזמה נמי דוקא ברגילה פיון דנלמד בק"ו ממקללת וכמו שכ' הגמ"י ודיו לבא
מהדין להיות פנידון וא"כ א"ש פיון דברשב"א מיי"ר בפ"א - אף גם ז"א דהרי הרמ"א
שכתב ה' דין דגזמה סתם דבריו ולא כתב דצריף להיות רגילה בכף - ומיכף אח"ז כתב
אשה שרגילה להתניח בין העכו"ם ועיי"ש כו' ומדדייק וכתב בדין שאח"ז "רגילה"
ולא כתב גם גבי הגזמה פן משמע בהדיא דס"ל דגבי הגזמה לא בעי "רגילה" וגם משום
פ"א הוי עע"ד וא"כ תהדר קושנין לדוכתא מהא דתשובת הרשב"א הג"ל - ע"כ נראה
לומר בזה חילוק אמת בס"ד והוא דבכל אלו הדינים שנעשית על ידה עוברת ע"ד הוא
דוקא שנעשתה על חנם בנא דבר בלי אינה סיבה אבל היכא דאיכ' לתלות באינה סיבה
אז לא חשובה לעוברת ע"ד וא"כ ה"א פנידון הרשב"א בתשובה דהיתה מחמת פ"ס

וקטטה בבעלה כמו שמבואר ברשב"א שכתב ומחמת פעם ומתוך קטטה פרצה וייצאה לשווק כו' וגם שכרה גוי כו' והכל נעשה ע"י קטטה וכעס ובה אין לחשוב לה עון פלל וכמו שכתב הרשב"א שם ועי"ז דנה אותה לכף זכות כיון דהכל נעשה בתוך פעם וכמו שהביא הגמרא דנדרים פל הפועס אפילו שכנה נחשב לו למאומה והיא פשוטה ואין במעשה שוטה פלום הלכה שפיר בנה אף הגזמה עם מעשה השכירות עפוי"ם להרגו לא נחשב לכלום וא"ש דברי הרשב"א בתשובה - ודברי הרמ"א בסימן קט"ו אמורים בשעשיתה בלי פעם וקטטה רק מרצון נפשה ובנישוב דעת רע שלא מאהבת הרשע ערל וכמו שהי' באמת המעשה שם פמובא לעיל בשם הגמ"י דמשם נלקח דברי רבינו הרמ"א הנ"ל עיי"ש ובאופן זה שפיר הוויית עוברת ע"ד וכן הביא הבאה"ט בס"י קט"ו ס"ק י"ד בשם תשובת מהראד"ב ועיי"ש דהא דמקללת יולדיו דהוי ע"ד דוקא על מגן אבל אם מפה לה או מצערה הרבה אין אדם נתפס על צערו ואינה מפסדת פתובתה עיי"ש - וכיון דהאי דינ' דגזמה נלמד במכש"כ ממקללת יולדיו וכמו שהבאתי בשם הגמ"י וכן פתב בבבאור הגר"א עיי"ש א"כ ממילא דוקא באופן הנה דדניו דין מקללת דדיו לבא מן הדין להיות פנידון וכיון גבי מקללת היכא שבא מחמת צער וקטטה ליתא בדין מקללת וכנ"ל א"כ כ"כ גבי הגזמה היכ' שהי' מחמת אינה סיבת צער לא תשובה ע"ד רק בשעשיתה על מנן מפח רשעתה ומחמת חציפות שלא משא"כ היכ' דיש לתלות באינה סיבה מחמת צער שציער לה בעלה באמת אין דינה לעע"ד ועיי"ן גם פן בבית שמואל סימן קט"ו ס"ק י"א - ועפ"ז תניחדו שפיר דברי הרמ"א עם דברי הרשב"א בתשובה דהרשב"א מייירי דנעשה הכל המסורה והשפירה מחמת פעם וקטטה בבעלה ולא מאהבת מעשה תענועים אז באמת לכ"ע לא נחשב לה למאומה וכדכתב הרשב"א דנחשבת פשוטה ואין במעשה שוטה פלים משא"כ הרמ"א והגמ"י מדברי' באין לתלות רק בדברי חציפות ורוע לב פדמוכח ממעשה המובא בפנים בהגמ"י ובאופן זה גם הרשב"א מודה דנחשבת לעוברת ע"ד למצא עפ"ז דליכ' פלוגתא פלל בין הרשב"א והרמ"א ומר א"ח ומר א"ח ולא פליגי וכל אחד על מקומו יבא בשלום וזה החילוק נראה אמת וברור לאמיתה של תורה ואודה ה' שחנני דעת אמת לעשות שלום בין הפוסקים אשר בזכותם אנו חיים בגלותנו המר ולקרר רחוקים ודו"ק - ועתה נחזור לנידון שאלתנו אחר שפבר הוכחתי דלדינא ליכ' פלוגתא בין הרמ"א לרשב"א ז"ל דאם היתה מחמת קטטה גם הרמ"א מודה דלית במעשה זה פלום ובאם עשתה מרצון בלי סיבה מבעלה גם הרשב"א מודה דנחשובה לעוברת ע"ד - א"כ גם בנ"ד תלוי ג"כ בנה מה שמסרה ושכרה עדים עליו באינה סיבה עשתה מעשה זר פנה אם מחמת אינה קרבות שהי' לה עם אינה רשע או ערל וטמא והמסור' באה ע"י דבר מתועב ודאי דיש לה דין עוברת ע"ד וכהוא דרמ"א הנ"ל - אבל אם נעשה מעשה הנ"ל ע"י קטטה שהי' לה עם בעלה א"כ דינה מבוארת בתשובת הרשב"א הנ"ל שאין לה עלי' רק תביעת הפסד ממון שהפסיד ע"י מסורה זו אבל לעוברת ע"ד אין לחשוב אותה דהוויית פשוטה בעלמא - והשתא דהדרג"י סתם הדברים ולא פתב איזו גופא דעובדא היכי הוי ומה הי' הסיבה דעשתה מעשה זר פנה אם מסיבת פרצות או מסיבת קטטה ע"כ לא אוכל לאמור בה לא איסור ולא היתר עד שיאבה פבוד גדלו להודיעני סיבת הדברים שהביאה לידי מעשה רע פנה ואם עשתה באמת ע"י סיכת דבר מתועב ולא מחמת צער שציער אותה בעלה אז שפיר היא נידונת לעוברת ע"ד ולא

מטעמי' דמר הדרגנ'י ד'יהי' פמומרת וכמו שבארתי לעיל בארנפ' דלית לדון פאן מדין מומר פלל רק מפת שמשפטה חרוץ בדברי רבינו הרמ"א ודברים הללו ב"ה הם אמת לאמיתה של תורה אחר העיון היטב הדק בכל המקומות שהבאתי ודו"ק - (ב) גם מה שצייד הדרגנ'י להתיר מטעם מסרבת עפי"ד ספר יהושע דליכא גזרת חר"ג במסרבת וכו' נמצא דבר זה באבני צדק להגה"ק מסיגעט וז"ל סימן מ"ו בשם הגאון חו"ד וכו' בשו"ת נטע שורק סימן כ"ט - לפע"ד דכל זה ל"ש בנ"ד דנראה דמסרבת הוי דוקא במצערא לי' היינו שאינה רוצית לדור עמו ורוצית לעגנו וגם אינה רוצית לילך לדון עמו בבי"ד וכההוא דמורדת דאמרה בעינא לי' ומצערנא לי' - משא"כ הכא בנ"ד שאמרה בפירוש שרוצית לדור עמו פדרף איש ואשתו כמו שכתב הדרגנ'י בפסקו דאינה רוצית לקבל גט יען שרוצונה לדור עמו ולא משום דרוצה לעגנו וגם היא מן הנשים שלא נאסרה עליו דהא אפילו בעוברת ע"ד אם רוצה לקיימה אין כופין להוציא כמבואר בסימן קט"ו א"כ ל"ה ביה רק מה שאינה רוצית לילך לד"ת משום זה לחוד עוד לא הותר החר"ג ואפשר משום זילותא דבי דינא או מיראה שיראה שהבי"ד יפרדו אותה ממנו והיא אינה רוצית בזה עכ"פ נרא' ברור שבאופן זה שאומרת שרוצונה לדור עמו כמקדם אינה בכלל מסרבת רק באופן שאינה רוצית לדור עמו וגם אינה רוצית לילך לדון עמו ורוצית לעגנו ולצער אותו אז יש בה דין דמסנפת המבואר בספרן של צדיקים הג"ל - וגם הסברא נותנית אולי רוצית בתשובה ולתקן מעשי' מהיום והלאה ומה גם אם כל המעשה נעשה מתוך קטטה וכמו שהארבתי לעיל אז ל"ש לדון אכל הג"ל שקטטה הרבה עושה ועיין בתשובת צמח צדק החדשות להגה"ק מליבאוויטש סי' יו"ד שהקיל במורדת ע"י קטטה וכתב דלית בה פלל דין מורדת עיי"ש וכעת אינו לפני - שוב מצאתי בשו"ת פרי השדה ח"ג סימן כ' שכתב בד"ה מעתה וז"ל מ"ש בשם ספר יהושע דאשה דמסרבת מלציית דינא הוי בכלל אשה רעה בדעותי' דמצוה לגרשה כמבואר בסימן קי"ט הגם שאיני פדאי לחלוק דמלשון הש"ע משמע דוקא שרעה בדעותי' בעניני צניעות עיין שם בח"מ ובכ"ש אבל עכ"פ אינה בכלל זה אם אינה צייתית דינא אמנם אם אפילו כדבריו מ"מ איננו מבואר שיכול לגרשה בע"כ והתם קאי רק על מ"ש מקודם דלא מגרש אדם אשתו הראשונה והיינו אפילו שלא בע"כ רק להשתדל ולעשות תחבולות שתתרצה להתגרש מ"מ אם הוא רעה בדעותי' מצוה לגרשה - ועוד פיון דידוע דעכשיו יש הרבה אנשים וכבר נעשה להם פהיתר אם יכולין להשטמט עצמם מד"ת יהי' מה שיהי' לא נוכל בזה"ז לדון מי שמשטמט עצמו מד"ת לומר דמשו"ה הוי בכלל רעה בדעותי' עכ"ד - (והיא פועין שהבאתי לעיל בשם הפלתי לעגנו מסור) ומכש"כ בנ"ד שרוצונה לדור עמו פדרף כל הארץ ורק לבי"ד אינה רוצית לילת אולי היא מחמת יראה וכמו שכתבתי שיראה שהבי"ד יפסקו לפרוד זמ"ז ואין נפשה בכף ע"כ לפע"ד ברור דאין לדון גבה משום מסרבת - וגם ממה שרוצית לדור עמו נרא' דאין ביניהם דבר ערונה דאל"כ ודאי דלא הי' רצתה לשוב אליו פדרף כל אשה שחצנות שבהפקירא ניחא לה ויבטח רק מאיזה קטט ומחלוקה בא כל הדבר א"כ אדרב' אולי מצוה לקרב אותם בסייעתא דשמייא וכההוא דכתובות דף ס"ג ע"ב עיי"ש - וכן עיין ח"ס סימן ס"ג דנתקשה מאד בשיעור אשה רפה בדעותי' דנימ' דנא גזר בה ר"ג ועיין ג"כ בפרשת מרדכי סימן ח"י מכל הלין טעמים איננו ברור לדון בנ"ד משום אשה רעה וממילא דנדחה בזה גם היתר זה שצייד הדרגנ'י

(ג) ומה שצריך להתיר מטעם מאוסה עלי נמי מבואר בפוסקים דאיכ' חר"ג ועיין בצמח צדק התדשות מהנ"ל סימן קל"ב שהאריך הרבה בזה וצריך להתיר אף סיים דכ"ז להלכה ולא למעשה משום דלא חזינון שיעשה מעשה כזה להתיר חר"ג בטענת מאוסה עלי יעו"ש - ומש"כ עוד הדרגנ"י וז"ל והאמת פי לפע"ד מהדין הי' לן היתר אף בלי היתר מאה רבנים - גם זאת לא שמיעא לי פלומר לא סביר' לי פי פבר מבואר בח"ס סי' ג' דרק לענן גט בע"כ לא גזר ר"ג במקום מצוה אבל לישא אשה על אשה אפילו במקום מצוה ואפילו בפושעת איכ' גזרת ר"ג ולא הותר אלא בק"ר וכן מבואר בתשובת מרן ד"ח בהרבה מקומות בשם תשובת הב"ח סימן צ"ג דכף הית' התקנה דכל ענן דבר שיהי' בין איש לאשתו אין מותרת החר"ג זולת בהיתר מא"ר - וכאן דליכ' למיתב גט בע"כ פינון דאינה רוצית בגט בשום אופן וגם בזכוי גט אין יכולין פינון דאינה רוצית ל"ה גבה זכות כמו שפיתבו גדולי האחרונים בספרותם דהיכ' דאינה מרוצה לגט אין יכולין לזכות לה עיין ד"ח ואמרי א"ש ומאמר מרדכי להגאון מפרשי הים וכן עיין בתשו' פאת השדה סימן ד' וכן עיין בתשובת חנוך בקדש להגאון מחנה לוי סימן יו"ד שעד כמה הוקש' לו להתיר לישא אשה על אשה עיי"ש מה שהביא בשם גאוני דורו - יעיין בתשובת תוע"ר ותשובת רע"א ח"ב סימן נ"ו דבשעת הדחק צדדו להתיר בלי ק"ר - אבל פשוט דבלי שעת הדחק אין להתיר כלל שום דבר בלי הסכמת מא"ר - וגם אפילו בשעה"ד לא סמכו ע"ז גאונים הבאים אחריהם וכמו שהבאתי מד"ח - פללו של דבר דבנ"ד דיש לומר דהכל נעשה מחמת קטטא וכמעשה דרשב"א הנ"ל בתשובה אין להתיר כלל לאיש הנשאל עליו מעלת הדרגנ"י מפל הלין טעמים שפיתבתי עד שיתבררו הדברים אויל יש דברים בגו אשר יוכל להתיר אבל לפי הטעמים שפיתב הדרגנ"י לא מצאתי די היתר לו לישא אשה על אשה פן נראה לפע"ד - ובדרך אגב ראיתי להעתיק פאן את דברי מאור הגול' רבינו אמרי אש ז"ל במ"ש בתשו' בה שמט' בסוף חלק חו"מ וז"ל יש לחוש ולדקדק בזמנינו בעוה"ר רבים יושבים על פסא הוראה ואין בבייתם לחם ושמלה ויש אשר אין יראת ה' על פניו בנדאי לא בינים נתן רגמ"ה להתיר חרמו וגם מה שמקילין לצרף אף שאינם יושבים על פסא הורא' צריך לדקדק שיהיו ראויים להורא' הבינו הדבר לאישורו פי ראיתי בעיני מכשלה פעם א' שראיתי חתומים אשר לא הגיעו להוראה כלל ואף מפני הפבוד והחנפ' גוברת נצטרפו למספר המאה עכ"ל - וכן פתב מרן ד"ח ח"ב סי' מ"ב וז"ל ואודיע תוכן ההיתר מא"ר לא פאשר מ"ר חותמים בלי השגחה ח"ו ורק בי"ד דעיר הבעל כו' והמאה רבנים כל אחד קודם חתימתו מעיין היטב ובאם נראה לו שבמעשה כזה ראוי ליקח אחרת יתירנה עכ"ל וחתמתי שמי - פה פישטיאן מ"ה למבנ"י ע"ז"ר"ת"ה לפ"ק יצ"ו - ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

בשולי המכתב. אזכיר להדרגנ"י מה שנוגע לפלפולא וגם הזכרתי לו דבר מזה בחנוך העבר בעת שהנדמתי אתו עמו בפרעסבורג בדבר מה שמצאתי בבית מורי הגאון הקדוש מחוסט ז"ל בעל ערוגת הבושם בעת שהייתי לבקרו אגרת מהדרגנ"י אשר פלפל עם מורי ז"ל בדבר מה שהעלה הדרגנ"י שבפסח הבא בטומא' לא הי' מצות פריכה פסח ומצה ומרור למען לא יהי' טומאת אוכלין בכביצה עכ"ד הדרגנ"י - וע"ז פלפל מורי ז"ל דשפיר הי' אפשר לכוון ע"י טהור בשני חלקים ולאכול אותם בכדי אכ"פ שיעור טו"א ליכ' ומצות פריכה קיים עכ"ד מורי ז"ל - וע"ז דחה הדרגנ"י באגרת הנ"ל דזה ליתא

מפני דכל הטעם דאין מבטלין זא"ז הוא משום דמצות אין מבטלין זא"ז וזה דוקא אם
הי' אוכלן בפעם אחת דהי' מצוה אכל אם הי' אוכלן בשתי פעמים א"כ ליכ' בחלק א' רק
ח"ש ובח"ש ליפא מצוה רק רשות א"כ שוב מבטלין זא"ז וא"כ ע"כ דבפ"א הי' מוכרח
לאכול א"כ שוב איכ' שיעור דטו"א עכ"ד - וכשאני לעצמי איני רואה שום דיחוי לדברי
מורי ז"ל ל"מ לדעת גדולי האחרונים דסברי דכמו דאמרינן ח"ש אסור מה"ת כ"כ יש
בח"ש דמצוה משום מצוה א"כ ודאי דלק"מ דגם על חלק א' שהוא ח"ש חל המצוה ול"ה
אכילת רשות ושוב שייך גבי מצות אין מבטלות זא"ז וז"פ - אלא אפילו לדעת הני
גדולים דסברי דמצוה לית בח"ש שום סרף מצוה אפ"ה לק"מ משים דנראה ברור דהם
לא דברו רק באוכל ח"ש לבד אבל כשאוכל פזית בכדי א"פ דהיתה הלכה דחשיב כאכיל'
אחת א"כ שוב איכ' חלות מצוה על כל חלק וחלק שאוכל דאל"כ איך יצטרפו הני אכילות
יחד דהא כשאוכל השני כבר חלף הראשון מן העולם וכמו דקיי"ל גבי שבת בהוציא
חצי גרוגרת ולשרף או אכלו הפלב דפטור משום דבעת שהוציא השני כבר הראשון
ליתא בעולם - וע"כ דכף היתה הלכ' דשתייהן ביחד חדא אכילה הוא א"כ על שתייהן יחד
הני חלות מצוה ואיך נימ' דמבטלת זא"ז פינו דבכלל מצוה הן וא"כ צדקו דברי מורי
זלה"ה בדחוי חידושו של הדרגני - אבל בעיקר חידוש מילתא הנ"ל לא אבין פונתו
מה בכף שיהי' בו שיעור טו"א ומה חשש יש בזה - ולדעתי שפיר היו יכולין לקיים מצות
פריכ' בלי שום טומאה אף זולת העצה שכ' מורי הנ"ל דמבואר בתוספות גדה דף ט"ו
דאם נגע דבר טהור באדם טמא בבית הסתרים דהיינו ע"י מגע בית הסתרים לא נטמא
עיי"ש דכן יש ללמוד מדבריהם שם וכן מבואר ברש"י חולין ד' ע"א ע"ב בסוף העמוד
עיי"ש א"כ שפיר הני יכולין לקיים מצות פריכ' היינו שאדם טהור יכרוף אותם ויתחוב
בבית הבליעה ושם לא יקבל טומאה משום דהוי מגע בית הסתרים ל"מ למא"ד בנדה
מ"ג ע"ב דבית הבליעה חשוב טומא' בלועה ודאי אינו מקבל טומא' אלא אף למא"ד בית
הסתרים הוי ג"כ לא נטמא דבמגע בית הסתרים פשם שאינו מטמא את האדם כף אינו
מקבל טומאה מן האדם כדמוכח מתוספות ורש"י שם וא"כ שפיר מקיים מצות פריכ'
בלי טומא' - הא חדא ועוד קאמינא דגם הוא בעצמו הי' יכול לכרוכו ואפ"ה לא מקבל
טומאה עפי"ד הרשב"א בפרק העור והרנטב מובא במל"מ בפ"ד מטומאת אוכלין דהא
דקיי"ל דכל האוכלין מצטרפין זע"ז דוקא כשהם גוש אחד שחיברו נה יחדיו אבל בנגיעה
בעלמא שנגעו זב"ז עוד אינם מצטרפים ולא כשי' רש"י שם א"כ שפיר הי' יכול לכוון
אותם יחד היינו להניח אחד ע"ג האחד וזה הוי ג"כ פריכ' לענין זה דהא המצוה הי' דוקא
לאכול ביחד כמו שאומרים בנוסח זכר למקדש כו' הי' כורף כו' ואוכל ביחד אבל לא
עשה אותם גוף אחד נמצא שכ"ז שהן ביזו לא הויין גוף אחד ואינם מצטרפין לשיעור
ולא מקבלין טומאה מתי נעשים גוף אחד בפיו בעת שטוחנן בלעיסא ואז שוב הוי בבית
הסתרים דלא מקבלין טומא' וא"כ שפיר הוא מקיים מצוה פריכ' בלי טומא' - ועוד יותר
נראה לי דאף לשי' רש"י ז"ל דגם בנגיע' בעלמא מצטרפין לשיעור טו"א אעפי"כ א"ש
דהא קיי"ל ברמב"ם ובמשניות ובנדה נ"א דדבר שאין בני אדם אוכלין אותו להנאת
גופן רק למתק אחרים אינו מקבלין טומאת אוכלין א"כ מרור זה ודאי דאינו מק"ט דהא
לא ניתנה לאכילת אדם א"כ אפשר גם לדעת רש"י לכוון באופן דלא יצטרפו היינו
ליהן המרור בין הפסח והמצה וכיון דפסח ומצה אינו נוגעין זב"ז אינו מצטרפין וזכר

לדבר דבר שאינו מק"ט חוצץ בפני הטומא ע"כ שפיר אין הפסח והמצה מצרפין פיון דהמרור חוצץ ביניהם ואין נוגעין זב"ז ואם כי בעת שפא לפיו וע"י טחינת השנינים הם נוגעים יחד אז פבר הוי מגע בית הסתרים דאינו מקבל טומא' נמצא דשפיר מקנים מצות פריכ' לכ"ע אף בלי שום טומא' פו נראה ברור קלו) ומה שהקשה עלי מש"ס קידושין כ"ה דאמרין דלשון גלוי הוא לענון טומאה ולא חשוב בית הסתרים א"כ לכאור' ל"ש תירוצי דכשנוגעין יחד ע"י הטחינה בשנינים שפיר הם מקבלין טומא' לק"מ ל"מ לדעת רש"י בקידושין שם ובר"ש ורא"ש פ"ח דמקנאות דדוקא פשמיציא הלשון מפיו אז מטמ' אבל בפנים אינו מטמ' א"כ א"ש בפשיטות אף גם לדעת הרמב"ם דגם בפיו בפנים מטמ' מ"מ פבר פתב המקנה שם בקידושין דדוקא כשפיו פתוח אבל כשסותם פיו לכ"ע הוי בית הסתרים עיי"ש א"כ א"ש דברי דתיכף אחר שהכניסם לפיו יסתום פיו והוי מגע בית הסתרים וא"ש ועיין מ"ש בזה לעיל סימן י"ד ודו"ק - ושי"ת יזפני לקנים מצות אכילת פסחים בטרה בב"א - סימן ע"ה.

בעזה"י אור ליום ג' תצנה תרע"ד לפ"ק בנסערמין יצ"ו. שוכ"ט לידדי חביבי הרב הגדול החו"ב כו' כש"ת מו"ה אברהם יודא שפריער בק"ק ש' פאטאק יצ"ו.

אחדש"ה אודיעו שיקרתו האיר לנגד עיני ביום א' העבר ולא נתנוני העת להשיבו עד פה אמנם גם עתה לא אצא בכותבות הגסא רק בקצירות אומר פיז ה' הטוב' עלי - כמ"ה הביא לפני מה שהעלה מורי הגה"צ בספרו יד שלום דבקדושת דמים איכ' משום אי' חולין בעזרה - ואנכי הרואה בזבחים דף ע"ו גפי מה דאמר הש"ס לוג מה איכ' למימר והקשו שם בתוספות ד"ה לוג ובשיטה מקוננות לקמן דף ע"ז דלקדשי על תנאי בקדושת דמים דאם אין מצורע יהי קדושת דמים ונדבר הקרב ממנה יהי לשם מים עיי"ש מה שתיקצו - הרי בהדיא דבקדושת דמים ליכ' אי' חוב"ע דאל"כ לא הקשו התוס' מידי ובה"ל שחילוקו של ספר יד שלום הנ"ל בין הכנסה לשחיטה דכל הטעם של שחיטה הוא פיון דהוא דרף עבוד' וא"כ הכ"נ פיון דהוא דרף עבוד' דהוא מזה מדמו שפיר עביד עבודה כמו שכ' תוס' בתחלת דבריהם וא"כ שפיר שייך אי' חב"ע א"ו דאין בקדושת דמים משום חב"ע אף בדרף עבוד' ובהדיא פתבו תוספות שם בזבחים ריש דף ע"ז דאין בקדושת דמים משום חב"ע - וראיתי פיז שלום הנ"ל שהרגיש מתוס' זה וכתב דהוא רק משום אי' הכנסה וע"ז כ' דאין בהכנסת ק"ד משום חב"ע ולי צ"ע דבריו דהא הא דמליא בפורתא מיירי קודם ההנא' דהיא עבוד' פנ"ל ולקמן ד' פ' קיי"ל דיש בקלה וא"כ ע"כ הוא מזה גם מהאי פורתא ואפ"ה שרי וא"כ משמע בהדיא דאין בקדושת דמים משום חב"ע אף בעביד עבודה וצ"ע - ואולי יש לומר דהא דאיכ' בקדושת דמים אי' חב"ע לכ"ע ל"ה רק דרבנן אף מאן דסובר חב"ע דאורייתא וא"כ הכא משום תיקוני גברא שרי ואוקמי אדאוריית' ועיין תוספות ד' ע"ז ד"ה תיקוני גברא וא"כ א"ש דברי מורי בספרו הנ"ל ביישוב דברי ספר יהושע - עכ"פ לפי דרכנו למדנו דגם אי אמרינן דבקדושת דמים איכ' משום אי' חב"ע ל"ה רק דרבנן לכ"ע דהא הכא אליבא דר"ש קיימינן ואפ"ה לדידן שרי והוא סובר בחולין פ"ה דחשב"ע דאוריית' ועיין לעיל דף ה' בתוס' ד"ה אימור - וע"כ דלכ"ע ל"ה רק דרבנן והכא אוקמי אדאוריית' - וא"כ בזה נתיישב היטב תמיהתו דמר ידדי נ"י על השיטמ"ק בתמורה דף ז' שכתב דאם מקדיש בע"מ מעיקרו הוי פשוט חב"ע דאינו אלא מדרבנן עכ"ל - ונתקש' מעלתו מי דחקו

לאוקמי כמא"ד חב"ע לאו דאו' עכקו' - ולדידך' א"ש מאד דאין פוננתו להכניס עצמו בפלוגתת דחב"ע רק רצה לומר דחב"ע פנה בקדושת דמים לכ"ע אלא דרבנן ודו"ק כי נכון הוא בעזה"י - ואחרי מן פלג מצאתי בתוספות ב"ב דף פ"א ע"ב ד"ה דמקדיש דלפעמים יש גם בקדושת דמים משום חב"ע עיי"ש - ואגב אציע לפניו שתי קושיות בהא דזבחים דף ע"ו ע"א דקאמר רב יוסף היכי נסחוט נסחוט טובא קא מפסיד בשביעית נסחוט פורתא סוף סוף אירובי מיערב עיי"ש - וקש' לי מפרק בתרא דתרומות משנה זו ח' דתנו התם המערה מפד לכד ונוטרף שלשה טפים ונותן לתוך החולין אלמא דמה שמשאר אחר שנוטרף שלשה טפים לא חיישינן ומבטלה בחולין אף שמפסידה פעת בבטולו ועיין בתוספות רעק"א שהביא בשם הרשב"א דמייבא אפילו בתרום' דאוריית' וא"כ קש' טובא מאי קאמר הכא רב יוסף סוף סוף אירובי מיערב דעל מה שמשאר אין לחשוש כלל ואתי במכש"כ מהתם דמפסיד לגמרי ואפ"ה לא חיישינן לה מכש"כ הכא דלא הי' לו לחשוש על מיעוט זמן אכילתה וצ"ע - ועוד אעיר על הא"מ בתשוב' שהעלה דבתרומה לכ"ע אסור לבטל לכתחלה מדאוריית' משום דמפסידה עיי"ש - והנה התיו"ט שם בתרומות פתב דע"כ שרי לתת לתוכו חולין פינו דאין פוננתו לבטל וכבר כ' המפורשים דמה דשרי לבטל היכי דלא פוננתו לבטל זה דוקא לדין דקיי"ל איסור בטיול לכתחלה ל"ה רק דרבנן אבל מאן דסובר איסור בטיול לכתחלה דאו' אסור לבטל אף במקום דאין מכונן לבטל מטעם דקיי"ל בדאו' דבר שאין מתכנין אסור כר"י - וא"כ לפי"ז להא"מ דבתרום' מה"ת אסור לבטל א"כ למה שרי פה בתרום' אף דאין פוננתו לבטל וצ"ע - ואעיר אנון עוד כי מדברי תיו"ט פה משמע דהיכ' דאין פוננתו לבטל אף לכתחלה שרי לבטל ולא דברי תו"ט בסימן פ"ד ושאר מפורשים ודו"ק - עוד עלה ברעיוני להעיר בדרה' לימודי פעת בש"ס ברכות י"ט דמבואר דמה"ת אין קבר מטמא פינון דרוך ארונות הן פותח טפח ורק מדרבנן גזרו טומא' עיי"ש ועיין בתוס' ורא"ש ב"מ קי"ד גבי אלי' בבה"ק של עפ"ם א"כ ק' לי על מה דמבואר בנדה דף נ"ז דאין הכותי נאמן על טומא' דרבנן להעיד דאין פאן טומא' אבל על קבר שהלך בה נאמן משום דגם הוא מנוהר על טומאת קבר דהוא דאו' עיי"ש - ולדברי הש"ס דברכות ה"ל גם טומאת קבר ל"ה רק דרבנן וא"כ למה יהי נאמן יותר מטומאת בית הפך דרבנן וצ"ע - והמח' חיים יחיינו מיומים וישפיעני ברכה עד בלי דינים כדי שנגזף לישוב על התורה ועבודה מתוך נחת והרחבת הדעת דקדושה - והנני בזה ידידו דו"ש באהב' הפותח באישון לילה פיום יאיר לנו ולכל ישראל אמן.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ע"ו.

בעזה"י א' דברים תרע"ג לפ"ק בוסערמין יצ"ו. בעת אשר נפשינו לארץ שחה יתפוד ה' ימינו לששון ושמחה ויביאני במהרה לנחלה ומנוחה ובתוכינו גם פבוד רעי ואמיתי האברה החו"ב איש גבור חיל בתורה ובעבודה כש"ת מו"ה אליעזר גרינפעלד נ"י אבן יקר בעיר קאלוב יע"א.

אחדש"ה באהבה הן היום באתי להשיבו על שאלתו שהציע לפני אם מותר לילך בשטייער-אמט בשבת להשתדל עבור הנחה על הערכות המס שערכו עליו - תשובה. טרם אענה בגוף הדבר אציע לפניו מה שאני שוגג בהא מילת' אם התירו שבות במקום

פְּסִידָא כִּי אֲנִי נְבוּדָה בְּדִין זֶה וְאִמְרַתִּי אֲשִׁיחָה וְיִרְנַח לִי בַעֲזַה"י קלז) רֹאשׁ כֹּל הַדְּבָרִים
הוּא בְּרִישׁ פ' מִי שֶׁהִחְשִׁיף לוֹ בְּדַרְךְ נֹתֵן כִּיסוֹ לְעַפּוֹ"ם וְאִמְרוּ שָׁם בְּש"ס מ"ט קִים לְהוֹ
לְרַבְּנָן דְּאִין אָדָם מְעַמִּיד עֲצָמוֹ עַל מְמוֹנוֹ אִי לֹא שְׂרִית לִי אֲתִי לְאֲתוּי ד' אֲמוֹת בְּרַה"ר
עֵי"ש - וְהִנֵּה הַסְּפָר הַתְּרוּמוֹת לְמַד מְפָאן דְּהִתִּירוּ אִי דְרַבְּנָן מְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹן וְע"כ
הִתִּיר לְטַלְטַל מְוִקְצָה מְפָנִי לְסֻטִים - אוּלָם רֹב מִן הֶרְאֲשׁוּנִים קָמוּ עָלָיו דְּדוֹקָא הֵכָא הִתִּירוּ
מְשׁוּם דְּאִיפ' לְמִיחַשׁ דִּיכְשָׁל בְּדַבְּרָה גְּדוּל מְזָה אֲבָל בְּמָקוֹם דְּלִיכ' לְמִיחַשׁ דִּיכְשָׁל בְּאִיסוּר
גְּדוּל מְזָה אֲזִי לֹא הִתִּירוּ כָּלֵל אִי דְרַבְּנָן מְשׁוּר הַפְּסֵד עֵינִין רַמְבַּ"ן וְרִשְׁבֵּ"א וְרִיטְבֵּ"א וְכֵן
בְּתֻשׁבַּת הַרְשֵׁב"א ס' תשפ"ב - וְכֵן הֵבִיא הַטּוֹר בְּסִמְנֵן שֶׁל"ד דְּעַת סְפָר הַתְּרוּמוֹת הַנֵּ"ל
וְגַם הוּא הִשְׁיֵג עָלָיו כֵּן וְכֵן עֵינִין בְּהִגָּהוֹת מְרַדְּכִי בְּפָרְק בְּמָה טוֹמְנִין שְׁכ' בְּפִירוּשׁ דְּלֹא
הִתִּירוּ רַק בְּמָקוֹם דִּישׁ לְחוּשׁ שְׁיַעֲשֶׂה אִיסוּר דְּאוֹרְיִית' וְכֵן מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הַרַע"ב בְּסוֹפ"ב
דְּיוֹמָא מְשַׁנָּה ז' וְהוּא מְש"ס יוֹמָא ד' פ"ה עֵי"ש בְּרִישׁ"י - וּבִמְג"א סִמְנֵן שֶׁל"ד מְבִנְיָר
דְּגַם הַסְּפָר הַתְּרוּמוֹת לֹא הִתִּיר רַק בְּמָקוֹם דִּישׁ לְחוּשׁ דִּינְעֲשֶׂה אִיסוּר דְּאוֹרְיִית' עֵי"ש
בְּמַחֲזָה"ש שְׁפִינְיָר כֵּן דְּבָרֵי - אִף בְּמַל"מ בְּפ"ו דְּשִׁבְתָּ לֹא מְשַׁמַּע כֵּן בְּדַעַת סה"ת וְכֵן הֵבִין
מְרַן הַח"ס בְּאו"ח סִמְנֵן ס' דְּבָקָל עֵנִין הִתִּיר הַסֵּה"ת עֵי"ש וְעֵינִין בְּמַהֲר"מ שִׁיק או"ח
סִמְנֵן ק"ו שְׁכ' דְּמַהֲגָהוֹת מְרַדְּכִי מְשַׁמַּע כְּדַעַת הַמְּג"א בְּדַעַת סְפָר הַתְּרוּמוֹת - (וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיר
עַל הַטּוֹ"ז בְּסִי רַמ"ד שְׁכ' דְּלֹאוּ דוֹקָא מְשׁוּם אִי דָאוּ הִתִּירוּ אִי דְרַבְּנָן בְּמָקוֹם פְּסִידָה
רַק כֹּל הֵיכ' דִּישׁ לְחוּשׁ דִּיבֵּא לִידֵי אִי רַבָּה אִף בְּדַרְבְּנָן הִתִּירוּ אִי זוּטָא עֵי"ש וּבְהַדְּיָא
מְבִנְיָר בְּב"י שֶׁל"ד דְּדוֹקָא מְשׁוּם אִי דָאוּ הִתִּירוּ אֲבָל מְשׁוּם אִי דְרַבְּנָן לֹא הִתִּירוּ כָּלֵל
דְּבַדְרַבְּנִין אִין לְחַלְק עֵי"ש - אוּלָם יֵשׁ לְהֵבִיא רֵאִי לְדַבְּרֵי הַטּוֹ"ז מְדַבְּרֵי הַש"ש יוֹמָא
פ"ה שְׁרַמְזִתִּי עָלִי לְעֵיל דְּאִמְרַר רַבִּי יוֹדָא כֵּן לְקִישׁ שְׁמַעְתִּי שְׁמַצִּילִין אֵת הַמַּת מְפָנִי
הַדְּלִיקָה וּמְפֹרְשׁ שָׁם בְּש"ס דְּהַטְעַם מִתּוֹךְ שְׁאָדָם בְּהוּל עַל מִתּוֹ אִי לֹא שְׂרִית לִי טְלִטוּל
דְּרַבְּנָן אֲתִי לִידֵי כִּפּוּי דְּאוֹרְיִיתָא וְהַרִי"ף בְּפ' פִּירָה הֵבִיא וְכַתֵּב שָׁם הַר"ן וְז"ל לֹאוּ דוֹקָא
דָאוּ דְּהָא קִי"ל כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּאִמְרַר מְלֹאכָה שְׁאֲצָ"ל פְּטוֹר עָלִי וְהֵכָא אִינוּ צְרִיף לְכַפּוּי
אֲלָא בְּשִׁבִיל הַמַּת אֲלָא דַמ"מ עֵיקַר כַּפּוּי דָאוּ כְּגוֹן מְכַבָּה עֲצִים לְעֲשׂוֹת פְּחָמִים שְׁהוּא
כַּפּוּי הַצְּרִיף לְגוֹפּוֹ עַכ"ל - וְקִשְׁהָ מ"מ מִהַ בְּכָף דְּעֵיקַר כַּפּוּי הוּא דָאוּ אֲבָל עַכ"פ כָּאֵן הָוִי
רַק דְּרַבְּנָן וְע"כ צְרִיף לֹאמַר כֵּינֵן דִּישׁ לוֹ עֵיקַר מִן הַתּוֹרָה חֲמוּר אִיסוּרוֹ מְאִיסוּר טְלִטַל
שְׁאִין לוֹ עֵיקַר מִן הַתּוֹרָה (וְעֵינִין תו"י רִישׁ בִּיעָה ד"ג ע"ב דְּהָוִי רַק כְּעֵין דָאוּ אֲבָל לֹא
מְצִינוּ מְוִקְצָה מְדָאוֹרְיִית' וְדו"ק) וְהָוִי אִיסוּר כַּפּוּי אִיסוּר רַבָּה נֶגְדַּת אִיסוּר טְלִטוּל ע"כ
שְׁרִי וַא"כ יְהִי מְזָה רֵאִי טוֹבָא לְשִׁי הַטּוֹ"ז וְעֵינִין בְּכַפּוֹת תְּמָרִים יוֹמָא פ"ה וְדו"ק) -
עַכ"פ מְדַבְּרֵי כָּלֵם לְמַדְנֵן דְּמְשׁוּם הַפְּסֵד גְּרִידָא לֹא הִתִּירוּ אִי דְרַבְּנָן רַק בְּמָקוֹם דִּישׁ לְחוּשׁ
דְּאִי לֹא יִתִּירוּ יְכַשָּׁל בְּאִי גְּדוּל מְזָה - וְקִשְׁהָ לִי מְסוּגִיָּא עֲרוּכ' פְּסָחִים מ"ו ע"ב דְּהִתִּירוּ
לְשַׁחוּט מְסוּכָּנֵת בִּיו"ט מְשׁוּם הוֹאִיל אִף דְּבָקָל הוֹאִיל אִיכָּא אִיסוּר' דְּרַבְּנָן וְכֵן גְּפַסְק הַדִּין
בְּש"ע סִמְנֵן תצ"ח וְעֵינִין שָׁם בְּמַחֲזָה"ש ס"ק י"ב - וְעוֹד יוֹתֵר ק' לִי עַל הַרְשֵׁב"א וְז"ל דְּהָא
הוּא בְּעֲצָמוֹ כְּתִב בְּחִדּוּשָׁיו לְחֻלִּין דָּף ט' דְּמַהֲכָא מוֹכַח דְּמְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹן הִתִּירוּ אִי
דְּרַבְּנָן וְע"כ הִתִּירוּ לוֹ לְאַכְוֹל ג"כ בְּלִי בְּדִיקַת הַרִיָּא עֵי"ש (וּמְדַבְּרֵי הַרְשֵׁב"א הִלְלוּ ק'
ג"כ עַל גְּדוּלֵי פּוֹסְקִים הָאֲחֻרוּנִים שְׁהַנִּיחוּ לִיסוּד מוֹסַד דְּתַרִי קִילִי בַהֲפ"מ לֹא מְקִילִינֵן
עֵינִין בְּדַעַת תּוֹרַתְּבִתִּיקָה לְטְרִיפּוֹת בָּאוֹת ל"ט מ"ם שְׁהֲאַרִיף בְּזָה מְאֹד וּמַהֲכָא מוֹכַח
דְּשִׁפִיר יֵשׁ לְהַקְל אִף בְּתַרִי קִילִי בְּמָקוֹם הַפְּסֵד דְּהָא מְתִירִין אִי הוֹאִיל וְגַם אִיסוּר בְּדִיקַת

הַרְיָא' מְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹן וְאֶפְשָׁר מְשׁוּם דְּאִינְן בְּאִים בְּפ"א דא"י הוֹאִיל הָוֵי בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְאִי בְּדִיקַת הַרְיָא' בְּשַׁעַת אֲכִילָה וְעִינְן בְּעֵנְנֵן זֶה בְּהַקְדָּמָה לְסַפֵּר מִשְׁמַרְת שְׁלוֹ אוֹת י"ב וּבְחִמוּדֵי דְנִיָּאל הַנְּדָפֵס מִחֻדָּשׁ בְּוִיזְצֵעֵן ע"י יִדִּיד"נ דְּרַב הַה"ג מו"ה ח"ל מו"ץ בַּק"ק מְאָקְאוּוֹעַ נ"י ה' תַּעְרוּבוֹת אוֹת כ"ג וּבַהֲג"ה שָׁם וּבְתַשׁוּבַת מַהֲרִי"א הַלְוֵי ח"א סִימֵן ל"ו וּבִלְח"מ פ"ב דְּזָנְבִים וּבְתַשׁוּבַת מְהֵר"ש ח"א ס' ס"א לְהַגְאוֹן מְרַאדְאָמִישְׁלָא שְׁלִיט"א וּבְדַעַת תּוֹרָה ס' מ"ט ס"ק ט"ז וּבְסַפֵּר בְּרִית אַבוֹת עַל ה' מִילָה סִימֵן י"ג אוֹת י"ג) קִלְח) וְהָכָא בְּפִסְחִים מ"ו לִיכ' לְמִיחַשׁ דְּיָבֵא לִידֵי אֵינְזָה אִי דָאוּ אוֹ אֶפְיֵלוּ דְרַבְבִּנְן אִם לֹא יִתִּירוּ לוֹ כִּי מַה לוֹ לַעֲשׂוֹת אִם לֹא יִתִּירוּ לוֹ לְשַׁחֲטֵי וְאֶפ"ה הִתִּירוּ לוֹ מְשׁוּם הַפְּסֵד מְמוֹן וְאִיָּהּ כָּתֵב בְּחִידוּשֵׁיו בְּרִישׁ פ' מִי שֶׁהִחֲשִׁיף וּבְתַשׁוּבָה סִימֵן תַּשְׁפ"ב הַנְּ"ל דְּרַק בְּמַקּוֹם דְּיִשׁ לְחוּשׁ דְּיִכְפֹּשֶׁל בְּאִי יוֹתֵר גְּדוֹל הִתִּירוּ אִי דְרַבְבִּנְן וְצַע"ג דְּהִיא סְתִירָה גְּדוֹלָה בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ הַרְשָׁב"א ז"ל - וְעוֹד יוֹתֵר יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת קְוִשְׁיָתִי דְּהָא מְבִנְיָא בְּתוֹס' שְׁבַת דָּף מ"ד ע"א וּבְתוֹסְפוֹת יְשָׁנִים יוֹמָא פ"ה ע"א דְּבַהֲקִלְתָּ הַצְּלַת הַמַּת הוּא יוֹתֵר גְּדוֹל מְבַהֲלַת הַצְּלַת מְמוֹן עֵי"ש - וְאֶעֱפִי"כ אָמְרוּ בְּיוֹמָא פ"ה וְאִם מַת יִנְיַחוּהוּ וְקָאֵמַר בְּגִמְרָא דְצָרִיכ' לְמִימַר לר' יוֹדָא בֵּן לְקִישׁ דְּאוּמַר דְּמַצִּילִין אֶת הַמַּת מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה וְנִדְּקָא מִפְּנֵי הַדְּלִיקָה מִפְּנֵי שְׂאָדָם בְּהוֹל עַל מַתוּ אוֹ לֹא שְׁרִית לִי אֶתִּי לְכַבּוּיִי אֲבָל הָכָא אִי לֹא שְׁרִית לִי מֵאִי אִית לִי לְמִיעֵבַד עֵי"ש בְּרִישׁ"י דְּפִירֵשׁ כִּי לֹא שְׁרִית לִי לְפַקּוּחֵי מֵאִי אִית לִי לְמִיעֵבַד דְּתַהּוּי אִיסוּרָא דְּאוּרִינִי דְּנִשְׁרִי הָא מִקְּמִי הָא עכ"ל - וְהַדְּבָרִים ק"ו דְּאֶפְיֵלוּ בְּמַת דְּגְדוֹל בְּהִילְתּוּ מְבַהֲלַת הַמְמוֹן אֶפ"ה כִּינֵן דְּאִין לוֹ לַעֲשׂוֹת דְּבָר לֹא הִתִּירוּ לוֹ אִי דְרַבְבִּנְן כַּש"כ בְּמְמוֹן דְּבַהֲקִלְתּוּ לֹא גְּדוֹל כ"כ וְדָאִי דְּלֹא הִי לֵן לְהַתִּיר הִיכָא דְלִית לִי לְמִיעֵבַד מִיְדֵי וְדָא תַּמּוּזָה רַבְתִּי בְּעֵינֵי - וְהִנֵּה הַגְּאוֹן מו"ה שְׁמַעוֹן גְּרִינְפֶּעֶלְד שְׁלִיט"א אב"ד דַּק"ק סַעֲמִיָּהֵאל הַשִּׁיבְנֵי דְּאִין מְדַמִּין הַשְּׁבוּתִין זל"ז וְאִין לָהּ אֲלָא מַה שֶׁהִתִּירוּ בְּפִירוּשׁ וְלֹא הִנְזַח לִי בְּתִי זֶה כִּי לְדַעַתִּי לֹא נֶאֱמַר כָּלֵל זֶה אֲלָא בְּשֵׁנֵי סוּגֵי עֲנִינִים דְּאַף דְּבַעֲנִין א' הִתִּירוּ שְׁבוּת זֶה בְּעֵנְנֵן אַחַר לֹא הִתִּירוּ וְכִמוֹ שֶׁכָּתֵב הַה"מ בְּפִרְק שְׁשֵׁי מִשְׁבַּת הַלְכָה יו"ד וְז"ל שָׁם וְדַע שְׂאִין מְדַמִּין דְּבָר לְדְבָר בְּעֵנֵינֵי הַשְּׁבוּתִין וְאִין לָהּ בָּם לְהַתִּיר אֲלָא מַה שֶׁהִתִּירוּ חֻכְמִים וְלַגְבִּי מִילָה לֹא הִתִּירוּ שְׁבוּת וְלַגְבִּי לִיקַח בֵּית בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִתִּירוּ עֵי"ש וְכֵן עֵינֵן בַּכ"מ בְּשֵׁם הַרְמ"ך בַּפ"ו מִשְׁבַּת ה' כ"ב דְּשָׁם הָוֵי עֲנִינִים נִפְרָדִים ע"כ שְׁפִיר י"ל דְּאִין לְלַמּוֹד זמ"ז דְּאַף דְּהִתִּירוּ שְׁבוּת בְּעֵנֵן א' אִין לְלַמּוֹד לְעֵנֵן אַחַר - אֲבָל הָכָא בְּנִידוּן הַפְּסֵד מְמוֹן דְּנוֹשְׂאִין וְנִיָּתְנִין אִיָּהּ הִתִּירוּ שְׁבוּת לְגַבֵּי הַפְּסֵד מְמוֹן שְׁפִיר יֵשׁ לְדַמּוֹת זל"ז דְּנוֹשְׂאִי הַעֲנִין חַד הוּא וְאִם מְצִינוּ בְּמַקּוֹם א' דְּהִתִּירוּ שְׁבוּת מְשׁוּם הַפְּסֵד שְׁפִיר יֵשׁ מְקִים לוֹמַר דְּיִלְפִינֵן מְנִי לְעֵלְמָא הִיכָא שֶׁהוּא ג"כ מְשׁוּם הַפְּסֵד כֵּן נִרְא' לִי מְסַבְרָא קִלְט) אֲמַנְם מְצִאֲתִי כְּעַת בְּתַשׁוּבַת יַעֲב"ץ ח"ב סִימֵן קל"ח דְּנִרְא' דְּמִסְתַּפֵּק בְּזֶה אִם בְּאִנְפֵּן זֶה שְׁיָיָה כָּלֵל הַנְּ"ל עֵי"ש דְּמַתְחַלָּה רְצָה לְלַמּוֹד הַפְּסֵד מִהַפְּסֵד וְאַח"כ דְּחָה דְּאִין מְדַמִּין שְׁבוּתִין זל"ז וְלַבְּסוּף אֶעֱפִי"כ דַּעַתוֹ לְהַתִּיר עֵי"ש הָרִי דְּהִי בְּמִסְתַּפֵּק בְּזֶה - אֲבָל מִמָּה דְּמַסִּיק לְהַתִּיר נִרְא' דְּסוּבֵר סְבָרְתִי וּמִמִּילָא דְּקוֹשְׁיָתִי בְּתוֹקְפָה וְצ"ע - וְכֵן קִשָּׁה לִי מִהָּךְ דְּמִסְוִנְתָּ אַדְבָרֵי הַר"ן רִישׁ"פ מִי שֶׁהִחֲשִׁיף שְׁיָצֵא לְחַלֵּק בֵּין הִיכ' שֶׁהוּא בְּהִיל לְשְׂאִינוּ בְּהִיל דָּאִם הַשְּׁעָה דְּחוּקָה דְּהִמְזִיק בָּא פְּתָאוּם אִז לֹא הִתִּירוּ לוֹ מְשׁוּם דְּאִי שְׁרִינֵן לִי מִפְּח בְּהִילְתּוֹ יִשְׁפַח הַשְּׁבַת לְגַמְרֵי וְיַעֲשֶׂה אִי וְהִינּוּ טַעַמ' דְּדִלְקָה כִּינֵן דְּנִפְל פְּתָאוֹת וַיִּמְהַר בְּהַצְּלָתוֹ חִיָּשִׁינֵן דְּמִפְּח הַטְרָדָא בְּהַצְּלָה יִשְׁפַח לְגַמְרֵי שְׁשַׁבַּת הַיּוֹם אֲבָל הִיכָא דְּאִין הַשְּׁעַר דְּחוּקָה כ"כ וְאִין

צָרִיף לְהִיּוֹת נִחְפָּז בְּהַצְלָתוֹ אֲזַי שָׁרִי לְהַצִּיל עֵינָיו שֶׁהָאָרִיף בְּדַבְרֵי טַעַם - וְקָשָׁה דְבַרִּי בְּמִסְוֵפָנָת נְמִי הַשְּׁעָה דְחֻקָּה כְּדַאִית' בְּחֻלִּין ד' ל"ז לֹא אֲכַלְתִּי בְּשָׂר פּוֹס פּוֹס וְעֵינָיו שֶׁ בְּרַש"י שְׁפִי שְׁחוּט שְׁחוּט שְׁלֹא תָמוּת הֵינּוּ שְׁאֲמַרִּינָן לִי שְׁחוּט שְׁחוּט מִהָר שְׁלֹא תָמוּת וְהַשְּׁעָה דְחֻקָּה טוֹבָא וּבְהֵיל בְּמַהֲרַת שְׁחִיטְתוֹ וְכֵן אָמְרוּ בְּפִסְחִים י"א דְאִי שְׁבִיק לִי מִיַּת אָדָם בְּהֵיל עַל מְמִינֵי עֵינָן שָׁם וּא"כ הֵוִי דְוָמְיָא דְדַלְקָה דְכַתְּבֵי הָר"ן דְאִי שְׁרִית לִי מִיַּד לֹא יִתֵּן דְבַרְיוֹ לְשִׁיעוּרִין וְיַעֲשֶׂה אִסּוּר וּא"כ ה"כ ל"נ כִּינָן דְהוּא בְּהֵיל וְנִחְפָּז לְשַׁחֲטוּ נִיחּוּשׁ דִּישְׁפַח מְלִשְׁעָר הַשְּׁיעוּר דָּאָם יֵשׁ שְׁהוּת בִּיּוֹם לְאַכּוֹל מְמַנּוּ כְּזוּת צְלִי אוֹ חֵי וְיִשְׁחַטְנוּ אָף בְּלִי שְׁיעוּר זֶה וְיַעֲשֶׂה אִי דְאוֹרְיָתָא - וְאוּלַי י"ל עֲפִי"ד הַטו"ז בְּרִישׁ סִימָן שֶׁל"ד שְׁפַתְב כְּבִיאוּר דְבַרִּי תוֹסְפוֹת שְׁהַבְּאִיתִי לְעֵיל דְגָבִי מְמוֹן לֹא חִיָּישִׁינָן שְׁיַחְלַל שְׁבַת בְּמִזִּיד עֲבוּר הַהַצְלָה רַק דִּישׁ לְחוּשׁ דְאַחַר שְׁיַתְעַסֵּק בְּהַצְלָה וְיִהְיֶה מְנוּטְרָד בְּהַצְלָה יִשְׁפַח מִכַּח הַטְרָדָא אֶת הַשְּׁבַת עֵינָיו ש"ש - א"כ לִפִּי"ז כָּל הַחֲשָׁשׁ הוּא דְנוֹקָא עַל שְׁיַשְׁפַּח בְּאַמְצַע הַצְלָה אֶת הַשְּׁבַת מִכַּח טְרָדָתוֹ אֲבָל טָרָם שְׁהַתְּחִיל כָּלֵל בְּמִלְאֲכַת הַהַצְלָה אִין לְחוּשׁ עַל שְׁכַחַת הַשְּׁבַת כִּינָן דְעַדְיָן אִינוּ מְנוּטְרָד בְּה"כ עֲפִי"ז י"ל דְעַד כָּאֵן לֹא אָמְרִינָן דְמִכַּח בְּהֵילָתוֹ לֹא יִתֵּן שְׁיעוּר לְדַבְרֵי הוּא דְנוֹקָא בְּדַבְרֵי שְׁאִין בִּיכּוּלְתוֹ לְשַׁעַר אֶת הַמַּעֲשֶׂה קוֹדֵם עֲשִׂיתוֹ כְּגוֹן שָׁם בְּדַלְקָה אוֹ גָבִי לִסְטִים דְמִי יוֹכַל לִידַע מִתְּחִלָּה כְּמָה יִצְטַרֵּף לַעֲשׂוֹת ע"כ שְׁפִיר אָמְרִינָן אִי שְׁרִית לִי מִיַּד אֲזַי יִטְרִיד עֲצָמוֹ כ"כ עַד שְׁיַשְׁפַּח לְשַׁעַר בְּנַפְשׁוֹ כְּמָה לַעֲשׂוֹת וּמָה לַעֲשׂוֹת וְיַחְלַל אֶת הַשְּׁבַת - מִשָּׂא"כ הֵיכָא דְהַמַּעֲשֶׂה יָדוּעַ כְּמָה צָרִיף לַעֲשׂוֹת וּבַתְּחִלָּה קוֹדֵם שְׁהַתְּחִיל בְּה"כ עַדְיָן אִינוּ טְרוּד בְּה"כ שׁוֹב בְּזֶה שְׁפִיר יוֹכַל לְשַׁעַר בַּתְּחִלָּה וְלֹא חִיָּישִׁינָן דְאֵל יִשְׁעָר הֵיטֵב כְּמוֹ גָבִי מְסוֹנְפָת דְהַשְּׁיעוּר הוּא אִם יוֹכַל לְאַכּוֹל כְּזוּת מִבְּעוּד יוֹם וְזֶה יוֹכַל לְשַׁעַר עוֹד קוֹדֵם שְׁהַתְּחִיל בְּמִלְאֲכַת הַהַצְלָה דְעַדְיָן אִינוּ טְרוּד אֲזַי שְׁפִיר שְׁרִינָן לִי כִּינָן דְבַשְׁעָה הַזֹּאת עַדְיָן לֹא מְנוּטְרָד בְּהַצְלָה וְשְׁפִיר יוֹכַל לְכוּנּוֹן דְעַתּוֹ לְשַׁעַר וְאִם יִרְאֶה דְאִין שְׁהוּת וְדַאִי דְלֹא יִשְׁחַט כִּינָן דְלֹא חֲשִׂיד שְׁיַחְלַל שְׁבַת בְּמִזִּיד עֲבוּר הַהַצְלָה - וְעֵינָן בְּתוֹס' יְשִׁנִּים יוֹמָא פ"ה הֵיכָא דְהַמַּעֲשֶׂה הַהַצְלָה הִיא קְלָה אִינְהָ מְטְרָדָת אוֹתוֹ וְיוֹכַל לְשַׁעַר לַעֲשׂוֹת הַהִיתֵר וְעֵינָיו ש"ש - א"כ גַּם כִּינָן דְהַמַּעֲשֶׂה הַהַצְלָה הִיא הַשְּׁחִיטָה שְׁהוּא ג"כ מַעֲשֶׂה קְלָה לֹא יִהְיֶה מְנוּטְרָד וְשְׁפִיר יוֹכַל לְשַׁעַר אֶת הַשְּׁיעוּר דָּאָם שְׁהִית מִבְּעוּד יוֹם לְאַכּוֹל מְמַנּוּ כְּזוּת - אָף כ"ז לֹא נִרְאִי לִי לְפִי חִילּוּקוֹ שֶׁל הָר"ן דְתְלוּי הַפֶּל בְּשְׁעָה דְחֻקָּה אוֹ לֹא וְאִינוּ נִכְנָס בְּסִבְרַת הַתּוֹס' וּא"כ כִּינָן דְגַם הֵכָא בְּמִסְוֵפָנָת הַשְּׁעָה דְחֻקָּה כְּנ"ל שְׁפִיר ק'שְׂמָא מִכַּח דְחֻקְתוֹ יִשְׁפַח לְשַׁעַר הַשְּׁיעוּר דְבְּעֵי בְּזֶה וְצ"ע - עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר עַל תִּירָץ הַנְּ"ל מְפִסְחִים י"א גָבִי בְּכוּר שְׁאֲחִזּוּ דָם דְסוֹבֵר רַבִּי יְהוּדָא מִתּוֹף שְׁאָדָם בְּהוּל עַל מְמוֹנוֹ אִי שְׁרִית לִי בְּמִקּוּם שְׁאִין עוֹשִׂין בּוֹ מוּם אֲתִי לְמִיעֵבַד בְּמִקּוּם שְׁעוֹשִׂין בּוֹ מוּם וְעֵינָיו ש"ש - וְהַשְּׂמָא לְהַנְּ"ל דְבַתְּחִלָּה טָרָם שְׁהַתְּחִיל לְעַסּוֹק בְּהַצְלָה יוֹכַל לְשַׁעַר הַדְּבַר שְׁהוּמַר לוֹ לַעֲשׂוֹת וְעֵיקַר הַחֲשָׁשׁ הוּא רַק עַל הָאֲמַצַּע הַצְלָה א"כ בְּנִידוֹן הַקְּנָה דְצָרִיף לְשַׁעַר הַמְּקוּם הַמְּנוּטְרָד שְׁאִין בּוֹ מוּם נְמִי יוֹכַל לְשַׁעַר קוֹדֵם וְלָמָּה אָסְרוּ וְע"כ דְחִילּוּק הַנְּ"ל לִיתָא וְחִיָּישִׁינָן דְמִתְּחִילָתוֹ לִי לְשַׁחֲטוּ בְּהֵילָתוֹ יִשְׁפַח לְשַׁעַר זֹאת א"כ הַדְּרָקוֹ לְדוֹכְתָא מ"ש גָבִי מְסוֹנְפָת דְמִתִּירִין לִי לְשַׁחֲטוּ בְּאִנְפֵּן דִּישְׁעָר אִם יֵשׁ שְׁהוּת בִּיּוֹם לְאַכּוֹל מְמַנּוּ וְלָמָּה לֹא חִיָּישִׁינָן דְאֵגַב בְּהֵילָתוֹ יִשְׁפַח לְשַׁעַר וְיַעֲשֶׂה אִי דְאוֹ כְּמוֹ גָבִי דְלִיקָה וְגָבִי בְּכוּר וְצ"ע - אִיבְר' דְחֻכְמִים פְּלִיגֵי עֲלֵי דְרַבִּי יוֹדָא וְאָמְרוּ דִּיקִיז וּבְלִבָּד שְׁלֹא יִטִּילוּ בּוֹ מוּם וְטַעֲמָן הוּא דְכַש"כ אִי לֹא שְׁרִית לִי בְּמִקּוּם שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה מוּם עוֹבֵר עַל דְבַרְיָה וְעוֹשֶׂה וְשׁוֹב אִין נִזְהָר בֵּין מְקוּם מוּם לְשְׁלֹא מְקוּם

מום דסוכר הפל שנה דאדם בהול על ממונו עיי"ש ברש"י - (וצריף לומר דלא יקשה מזה על סברת התוספות שבת ותו"י יומא שהבאתי שכתב גבי שבת דאי לא יתירו לא יעשה מידי ולא חיישינן דיחלל שבת במזיד עבור ההצלה ולכאור' קשה מפאן דאמרו החכמים דאי לא שרית לי כש"כ שיעשה משום דאדם בהול ושוב יעשה באיסור ומ"ט לא אמרינו בשבת פן וצריף לומר דשבת חמורה להו לאינשי ודו"ק) ונרא' לומר דסברת הר"ן הג"ל הוא ממש פלוגתת רב"י ונחכמים דרפי יהודא סוכר היכ' דהוא בהול עדיף טפי לומר דלא יעשה מידי דסברת אדם בהול טפי עדיף ונחקה מסברת אין אדם מעמיד על ממונו והחכמים סוכרים להיפך דאין אדם מעמיד סברא גדולה היא טפי מאדם בהול וע"כ אי לא שרית לי בדרף היתר יעשה מעצמו ואז לא ישגיח פלל ויעשה כמו שבלבו חפץ בין בהיתר ובין באיסור - והשתא לפי"ז קשה לי ממ"נ אי קיי"ל פהחכמים דיותר יש לחוש על סברא דאין אדם מעמיד על ממונו מעל סברת אדם בהע"מ א"כ גם גבי דליקה הי' לן לומר פן ולהתיר באופן ההיתר דאל"כ יש לחוש שיעשה מעצמו וגם באיסור ואי דקיי"ל בזהא כר"י דיותר יש לחוש על סברת אדם בהול וע"כ לא מתירין לו פלל היכא דבהול אף בדרב דהשערה הוא קודם שהתחיל במלאכתו ועוד לא מןטרד אפ"ה חיישינן דשמא ישכח מחמת בהילתו לשער מקים הראוי להקנה היינו שישכח לשער ההיתר א"כ למה שרינו לי לשחוט מסונפנת על סמך דישער אם יש שהות לאכול ביום נחוש דשמא מחמת בהילות ישכח מלשער השיעור ויעשה באי' כמו גבי בכור - ואולי י"ל כמו שכתבתי לעיל במיסגר דבאמת קיי"ל פהחכמים דבכור דסברת אין אדם מעמיד על ממונו חזקה יותר מסברת אדם בהול וע"כ שפיר מתירין לו בבכור מפח דאי לא שרית לי בהיתר יעשה באי' - וע"כ ג"כ מתירין לו גבי מסונפנת ב ו"ט ורק גבי שבת דחמורה אז נופל סברת דאין אדם מעמיד דלא חשוד לחלל שבת בשביל ממנו וממילא דקם סברת אדם בהול ע"כ אסור גבי דליקה פן נראה לי - אבל קושיא דלעיל אפתי קשה דמבאר בתוספות יומא פ"ה דאין אדם מעמוד עצמו על מתו ומצער עצמו עליו יותר מעל ממונו ואפ"ה לא התירו לו לפקח היכא שמצאו מת מטעם דאי לא שרית לי מאי אית לי למיעבד וא"כ איך שרינו לי גבי מסונפנת אף דאין אדם מעמיד עצמו מ"מ אי לא שרית לי מאי אית לי למיעבד - ולכאורה גם גבי בכור קשה מ"ט שרי רבנן הא גם שם איכא למימר אי לא שרית לי מאי אית לי למיעבד - רק דשם י"ל דאפשר משום פסידא דקדושים התירו וכמו שכתב תוספות בפסחים י"א ע"א ד"ה פל ועיי"ש - אלא דגם ע"ז ק' הא גם פחן איכא סברא דגדול כבוד הבריות ואין כבודו של מת לנוח שם ואולי יש לחלק - אבל עכ"פ גבי מסונפנת שפיר קשה למה התירו מפני הפסד הא אי לא שרית לי מאי חזית לי למיעבד וצ"ע בכל זה וכעת אין בידי דבר ברור ושי"ת יאיר עיני באור תורתו - והנה במה שהעירותי לעיל דמהא דהתירו נשחוט מסונפנת משים הפסד ממון מוכח דמשום הפסד גרידא התירו איסור דרבנן - יש לפשוט ספיקו של הפרמ"ג שמשתפק באו"ח סימן תרנ"ח האם צריף למסור ממונו שלא יעבור על אי' דרבנן עיי"ש - דכיון דהתירו א' דרבנן משים פסידא בנדאי אינו מחויב למסור ממונו פדי שלא יעבור אי' דרבנן דכי צריף פסידא יותר מזה - ובטעמא דמילתא למה באמת התירו משום פסידא אי' דרבנן - נראה לי לומר עפי"מ דאמרו בב"מ דף ל' וד' ל"ג אמר רב יודא אמר רב אפס פי לא יהי בך אביון ומפאן למד דאבדתו קודם מאבדת רבו ואביו משום דאדם

מְנוּחָה שְׂיִחָס עַל מְמוֹנוּ כְּדֵי שְׁלֵא יַעֲנִי וְהוּא דְרָשָׁה דְאוֹרְיִית' דְּהָרִי אָמְרוּ בַב"מ שֶׁם דַּע"ז
לֹא צָרִיךְ קָרָא דְהַתְעַלְמַת דְּנִשְׁמַע מִדְר"י א"ר וְיוֹתֵר הַדְּבָר מְבֹאָר בְּסִנְהֶדְרִין ד' ס ד
דְּפָרִיךְ הַגַּמ' וְרַבְּנָן לֹא דְרָשׁוּ בָּהּ וְהִתְנַן אֲבָדְתוּ וְאֲבָדְתָּ אֲבִיו אֲבָדְתוּ קוּדָם מ"ט א"ר יוֹדָא
אָמַר רַב אָפֶס כִּי לֹא יְהִי בָּהּ אֲבִיוֹן וְהִתְם מֵאָפֶס וְעֵי"ש בְּרַש"י ד"ה הִתְם מֵאָפֶס שְׁפָתַב
בְּזוֹה"ל דָּאִי לֹא לְאוֹזְהָרָה אֲתִי רַק לְהַבְטָחָה שְׁמַבְטִיחוּ שְׁלֵא יְהִי בָּהֶם אֲבִיוֹנִים נְכֹתוּב לֹא
יְהִי בָּהּ אֲבִיוֹן מְדַכְתִּיב אָפֶס לְאוֹזְהָרָה אֲתָא כְּלוּמַר וְחִדְל וְכִלְהָ עֲנִיּוֹת מִמֶּה וְעֵי"ש - הָרִי
דְּהוּא דְרַש' דְּאוֹרְיִית' וְא"כ כִּינּוּן דְּמַהְתּוּרָה הוּא מְצִיָּה שְׁלֵא לְכִלְהָ מְעִיתִיו א"כ מִשׁו"ה
הִתִּירוּ רַבְּנָן אִי דְרַבְּנָן מִשׁוּם פְּסִידָא כִּינּוּן דְּהַמְצָנָה הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְהַתְפָּסָד הִיא דְּאוֹרְיִיתָא
וּמִמִּילָא דְּבִזָּה מְנַפְשֵׁט גָּמִי סְפִיקוּ שְׁל הַפְרַמ"ג דְּבִנְדָאִי לֹא יַעֲשֶׂה אִי דָאוּ לְכִלְהָ מְעוּתִיו
בְּשִׁבִיל אִי דְרַבְּנָן כֵּן נֵרָא לִי בְטַעַמ' דְּמִקְלָת' - וְאִם כִּי לְכָאוּר' יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דְּהָא חֲזִינוּ
דְּאָף בְּמָקוּם מְצָנָה דָאוּ מְנוּחָה שְׁלֵא לְכִלְהָ מְעוּתִיו דְּהָא מְצָנָת כִּיבּוּד אָב הוּא דְּאוֹרְיִית' -
י"ל דְּהוּא רַק מ"ע וּבמ"ע בְּאַמַּת קִי"ל דָּאִין מְפָזֵר מְמוֹנוּ רַק עַד שְׁלִישׁ אָף דְּיִנְקָשָׁה אֲפִתִי
הָא וְדָאִי דָּאִין בְּמְצִיָּאָה זֹו יוֹתֵר מְשֻׁלִישׁ בְּמְמוֹנוּ וְא"כ לְמָה לֹא יִקְדִים אֲבָדְתָּ אֲבִיו אוֹלִי
י"ל כִּינּוּן דְּהוּא בְּשׁוּא"ת ל"צ דְּהָא אִיכָּא מְהֵרָא שׁוֹנִי דְּגַם בַּל"ת בְּשׁוּא"ת לֹא צָרִיךְ לִיתֵן
מְמוֹנוּ עֵינֵן פ"ת יו"ד ס' קנ"ז וְסִפְרָ עֲרָף שִׁי או"ח סִימָן תְּרַנ"ח וּמַהֲר"מ שִׁי"ק או"ח
סִימָן שַׁל"א - וְעַתָּה נִפְנָה אֶל שְׁאֲלֵתֵינוּ הַנִּזְלָא כִּינּוּן דְּבְּאַמַּת פְּתִיבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלֹא הִתִּירוּ
שְׁבוּת דְּרַבְּנָן רַק בְּמָקוּם דִּישׁ לְחֹוֹשׁ שְׁיַעֲשֶׂה אִי יוֹתֵר גְּדוֹל מְזָה וְא"כ כַּבְנ"ד לְמֵאִי אִיכָּא
לְמִיחַשׁ וְאִי לֹא שְׁרִינּוּ לִי מֵאִי אִית לִי לְמִיַּעֲבַד ע"כ אֲפֻשֶׁר דְּלֹא שְׁרִינּוּ ל' אִי דְּוַדְבֵּר דְּבָר
שְׁלֵא יְהִי דִּיבּוּרָה שְׁל שְׁבַת כְּדִבּוּרָה שְׁל חוּל - וְרֵאִיתִי בְּסִפְרָ בֵּית שְׁעָרִים לְהַגָּאוֹן ר'
עֲמָרָם ז"ל שְׁכָבֵר נִשְׁאֵל בְּזָה וְכַתֵּב לְהִתִּיר וְהִבִּיא דְּבָרֵי הַבַּ"ח בְּתִשְׁבָּה מוֹכָא בְּבֵא"ה ט
סִימָן ש"ז דְּמִוֹתֵר לִילָף לְקַבּוּל בְּעֶרְכָּאוֹת עַל גּוֹי הַהוּלָף וְלֹא יָשׁוּב עֵי"ש - וְל"נ דְּמִשְׁם
לִיכָּא רֵאִי דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ דִּיַּעֲשֶׂה אִי יוֹתֵר גְּדוֹל דָּאִי לֹא שְׁרִית לִי לְקַבּוּל בְּעֶרְכָּאוֹת אִז
יִלָּף לְהַצִּיל בְּעֶצְמוֹ לְתַפְנוֹס מְטִלְטְלִי וְיַעֲבִיר ד"א בְּרַה"ר וְכִי"ב בְּאִי דָאוּ וְכִמוֹ שַׁכ' הָר"ן
וְהֵרִיטְב"א בְּהָא דְּמִפְּנֵי לִיסְטִים דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ לֵאִי דָאוּ כ"כ הֵכָּא וְאָף דְּבִזְמַנָּה ז' אִיכָּא
דָּאִית לְהוּ דְּלִיכָּא רַה"ר מ"מ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ דִּיטְלִטְל מְוִקְצָה אוֹ יַחְפּוֹר בְּדָקֵר וּשְׁאָר אִיסוּרִים
כְּדֵי לְהַצִּיל מְמוֹנוּ אֲבָל הֵכָּא מָה אִית לִי לְמִיַּעֲבַד אִי לֹא שָׂר ת לִי וְגַם מַה שְׁפָתַב בְּסִפְרָ
בֵּית שְׁעָרִים הַנִּזְלָא לְהִתִּיר מִכַּח דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי רמ"ד סק"ז דְּהוּי כְּמַצִּיל מִיָּדָם וְא"כ
גַּם הֵכָּא מְצִיל מְמוֹנוּ מִיָּדָם עֲכוּ"ם נֵרָא לִי דְּגַם בְּזָה יֵשׁ לְשׁוֹדוֹת נִרְגָּא דְּכָבֵר הַקְשָׁה בְּמַהֲר"מ
שִׁיק ס' ק"ו דְּהַמַּג"א סוֹתֵר עֲצָמוֹ דְּהֵכָּא מְתִיר מְשׁוּם דְּהוּי כְּמַצִּיל מִיָּדָם וְשֶׁם בְּסִימָן
שַׁל"ד אוֹסֵר טְלִטּוּל מְפָנֵי לִיסְטִים אָף דְּהוּי וְדָאִי מְצִיל מִיָּדָם וְכַתֵּב דְּעִיקָר טַעֲמוֹ דְּשָׁרִי
בְּסִימָן רמ"ד מְשׁוּם דַּל"ה שְׁבוּת גְּמוּר עֵי"ש - וְא"כ הֵכָּא דְּהוּי אִיסוּר גְּמוּר וּמַה גַּם לְדַעַת
הַתּוֹסְפוֹת בְּשִׁבַּת קנ"א הוּא אִיסוּר דְּאוֹרְיִית' מְנָא לָן לְמִשְׁרֵי וְצ"ע - וְכַעַת אִינִי אוֹמֵר בְּהָ
לֹא אִיסוּר וְלֹא הִתֵּר וְגַם לֹא צָרִיךְ לְמַחֲוֹת בְּהַמְקִילִין וְהַנַּח לְהֵם שְׁיִהִיו שׁוֹגְגִין וְאִין אָנוּ
מְחִיבִין לְמַחֲוֹת כְּדְּבָרֵי הַרְמ"א בְּאו"ח ס' תְּרַ"ח וְדו"ק - וּמַה שְׁתַּמָּה כ"ת נ"י עַל מַה
שְׁהוּבָא בַּפ"ת יו"ד סִימָן קצ"ה דְּמִוֹתֵר לְבַעַל לְיִקְחָה הַתִּינוּק מֵאֲשֶׁתּוֹ נְדָה מְשׁוּם דְּחִי נוֹשָׂא
אֶת עֲצָמוֹ עֵי"ש שְׁהִבִּיא זֹאת בְּשֶׁם הַתְּשׁוּב"ץ וְהַפ"ת הַעִיר דְּתִינוּק הוּי כְּכַפּוֹת עֵי"ש -
וְלוֹ כֹּל הַדְּבָר לְפָלֵא דְּמַה שְׁיִיךְ סְבֵרַת חֵי נוֹשָׂא א"ע לְאִיסוּר נְדָה - אוֹדִיעוּ שְׁיִפָּה כִּינּוּן בְּזָה
לְהַגָּאוֹן הַצְּדִיק ר' הַלֵּל ז"ל בְּסִפְרוֹ מְקָרִי דְּרַדְקֵי בַּפ' מְצוֹרַע אוֹת שַׁע"ד שְׁהַשִּׁיג ג"כ בְּזָה

על התשב"ץ וכתב שהוא אי' גמור לעשות פן והביא בשם ספר הברית דהיא דרף חזקה ובגדה אסור בכל ענין שהוא דרף חזקה עיי"ש - ובזה אשים קנצי למלין מנאי ידידו דו"ש בלונ"ח.

ה"ק ושכר שלמה טייפטהאל. בשולי המכתב.

אח"כ בא לידי תשובת הב"ח וראיתי שהוא מתיר איסור דבור של חול בכל אופן משום פסידא והרגיש בראי' שהבאתי מהא דמסוכנת והנאני שפונתי לדעתו הגדולה וממילא דגם הוא סובר סברתי בענין דמיית השבותין שפכתתי בפנים עיי"ש בס"י קמ"ו אף עיין בספר שו"ת בית יהודא עאייש לחכם ספרדי או"ח סימן י"ב שלא מלאו לבו להתיר אפילו אי' דבור של חול היכא דמדבר בעדו בפירוש עיי"ש ע"כ נרא' כמו שפכתתי בפנים אם שאין להורות היתר אבל למחות נדאי אין צריכין ואולי גם אינן יכולין למחות שדי מרן הב"ח לסמוך עליו אפילו שלא בשעת הדחק וכש"כ בשעה"ד פנה ועיין ג"כ בשו"ת בגנין ציון החדשות או"ח סימן ג' שהחזיק בפסק רבינו הב"ח דאיסור דבור של חול יש להתיר במקום פסידא ומותר לומר לעכו"ם להציל חובו כגון ע"י ערפאות פיון דישאראל לא עביד מעשה אלא דבורא בעלמא עיי"ש - אלא דאפתי לי צ"ע להתיר לילף לערפאות ולסדר לפניהם טענתו בפירוש פיון דכל ההיתר למד שם הב"ח בתשובה מדברי הרא"ש ב"פ כל כתבי שכ' דלאו דוקא בדליקה הקילו לומר קמ) כל המכבה אינו מפסיד אלא בכל היזק שפא פתאום הותר אי' שבות עיי"ש א"כ דיו לבא מן הדין להיות כנויזון דהרי גם בדליקה לא התירו לומר בפירוש לילף ולכפות רק כמדבר בעד אחרים כל המכבה כו' ואיך יש להתיר לילף לערפאות ולפרש טענתו וצ"ע קמא) ואולי מטעם זה אסר בבית יהודא הנ"ל לדבר בעדו ודו"ק - סימן ע"ז.

שוכ"ט סלה לכבוד ידידי הרב הגאון הגדול המפורסים מופה"ד צדיק כפיר כו' כקש"ת מו"ה שמעון גרינפעלד שליט"א אבד"ק סעמיהאל יצ"ו. אחדש"ה באהבה, אבא ע"ד תשובתו שהגיעני בתחלת החורף ושם יצא לדון בדבר החדש בפלוגתת הגאונים חו"י ועבודת הגירשונני בדין אמורה לאמורה בשבת דזה דוקא באופן שהגוי השני אינו יודע כלל שישאראל צינה לעכו"ם הראשון שיאמר לחברו רק שהוא מדמה שעושה לעכו"ם חבירו אבל היכא שהעכו"ם השני יודע שעושה המלאכה בשביל ישראל הרי לא עדיף מאילו עשה מעצמו בשביל ישראל שאסור לישראל ליהנות ממנו כפסק הש"ע סימן רע"ו וסימן שכ"ה וא"כ בזה כ"ע מודים דאסור והפלוגת' אזיל דוקא באופן שהעכו"ם הב' אינו יודע כלל מישאראל ראשון ובזה ישב כל השגות שהשיגו בזה עכ"ד בקצרה - ובאמנה פי האי דעירובין מאשתפף חמימי לא אבין איך מיןשב בזה פי עדיין הקושיא במקומה עומדת דכי מוכרח הי' שעכו"ם הב' יודע שהוצרך לתינוק ישראל הלא אפשר לומר לו שהוצרך לתינוק עכו"ם ודו"ק - אף בעיקר דבריו נראה לי לומר להיפך לפע"ד דבאופן שהעכו"ם הב' מדמה שעושה בשביל חבירו הנכרי לכ"ע מותר משום דהלכה רונחת דעכו"ם שעשה מלאכה לצורך עצמו או לצורך עכו"ם מותר לישראל ליהנות ממנה כמבואר בסו"פ כל כתבי וכן עיין ברשפ"א שם וא"כ הכא דמדמה שהוא לצורך עכו"ם חבירו שצוה לו נדאי דעשה רק בשבילו וא"כ מה"ת יהי' אסור לישראל ואי דאיהו הוי הגורם היכן מצינו אם באמת עשה העכו"ם מלאכה לעצמו ע"י גרמת ישראל דיהי'?

אסור לישראל פנין דעפוי"ם לצונרכו עשה וגדולה מזו מצינו בשכה"ג בשם הראנ"ח מובא בפרמ"ג סימן ש"ז בא"א סק"ד ובהגהות רעק"א סימן רע"ו דכאשר הי' צריך לספר שעמד בחדר שאין בו נר הי' מצוה לשפחה שתביא איזה חפץ משם והדליקה נר ואח"כ הלך והביא לו הספר שצריך עיי"ש - הרי דשם ל"ה הליכת השפחה רק לצורך ישראל רק פנין דהכריחה לשמש אותו שוב הי' ההדלקה לצורכה וכסברת הטו"ז סוס"י רע"ו גבי הדחת פלים ועיין שם בפרמ"ג וכיין דהיא באמת לצורכה שוב הי' יכול ליהנות ממנה - אבל באמת הוא הי' הגורם בזה וא"כ גם בנ"ד אם פי הוא הגורם בזה אף פנין שפאמת הגוי השני עשה בשביל עפוי"ם חבירו למה יהי' אסור פנין דחכז"ל לא אסרי מלאכת גוי אלא היכא דעשה בשביל ישראל וכיין דהכא עשה בשביל הגוי שצוה לו לית דין צריך בושש דנדאי מותרת לכ"ע בלי שום חולק פן נראה לי - ונהלום מצאתי בפרמ"ג סוס"י רע"ו במש"ז שכ' בזה"ל עפוי"ם הדליק בשביל חבירו ובאמת חבירו בשביל ישראל פונתו י"ל להקל עיין חו"י דמחולק עם עבוה"ג אמורה לאמורה פאן י"ל דכ"ע מודים דאין נראה פשליחו של ישראל עכ"ד - הרי מצאתי תנא דמסייע לי ה"ה מרן הפרמ"ג אשר בכל יומא שמעתי' מתבדרין בבי מדרשא כתב בפירוש פדברי דבאופן שהעפוי"ם עושה בשביל חבירו אף דבאמת חבירו צוה בשביל ישראל כ"ע מודים דמותר וע"כ לפי"ז הפלוגתא אזיל דוקא במקום שהעפוי"ם השני יודע שהוא בשביל ישראל ודו"ק - אלא דלפי"ז יוקשה לנו קשיית הדרגנ"י אם הגוי הב' יודע שהמלאכה היא לצורך ישראל למה יהי' מותר וכי גרע מאילו עשה מעצמו בשביל ישראל דקיי"ל דאסור - נראה בס"ד בישוב קוש' זו דבר נכון דהנה כבר הקשו רבותינו הראשונים תוספות ורשב"א ור"ן על הא דקיי"ל דאם עשה הגוי מלאכה בשביל ישראל דאסור הלא קיי"ל במבשל בשבת בשוגג דשרי - ותירצו דשם ליכא למיחש אי שרית לי' דיבשל בידים דמידע ידע דאסור לעשות פן אבל במלאכת גוי אי שרית לי' אתי למימר לי' שיעשה לו מלאכתו דקילי לי' מלאכת עפוי"ם עכ"ד - וכן הוא ברמב"ם פ"ו מה' שבת דמה"ט אסרו מלאכת גוי בשביל הגזרה שלא יאמר לו לעשות מלאכתו אבל זולת זה הגזרה אין שום הו"א לאסור וכל האיסור שעשו חכז"ל במלאכת גוי הוי רק גזר וסיגי שלא יכשל באיסור אמורה לנכרי - נמצא לפי"ז להך שיטה דאיסור אמורה לנכרי הי' דוקא בעפוי"ם העושה המלאכה משא"כ באמורה לאמורה ליתא לאיסור זה א"כ אז שפיר מותר המלאכה אף דהגוי פנין במלאכתו לישראל המצוה פנין דכל הטעם דאסרו היכא דהגוי פנין במלאכתו לישראל כדי שלא יקיל לאמור לו לכתחלה וכו"ל והפונה דיטעה לומר כמו דשרי ליהנות באם עשה הגוי מעצמו יטע' לומר דשרי למימר ני' ג"כ לעשות ובאמת זה אסור מפח אי דאמורה לנכרי וכ"ז בעשה הגוי בסתם בשבילו משא"כ היכא דהי' ע"י אמורה לאמורה חזינן דהוא יודע מאיסור דאמורה לנכרי ורוצה להזהר בו וע"כ נזהר שיהי' באמורה לאמורה שוב איך יש לחוש דיכשל באי' דאמורה פנין דהוא עצמו מהדר שלא ליכשל בזה נדומה להא דאמרו בפסחים י"א הוא עצמו מהדר עלי' לשרפו קאכיל מיני' בתמי' ועיין שם ברש"י דפי' דזוכר היטב האיסור וע"כ לא גזרינן - כ"כ ה"כא חזינן דהוא זוכר היטב האיסור אמורה לנכרי וע"כ עושה צדקי באמורה לאמורה כדי להנצל מאי' הנ"ל שוב איך תאמר דאם יהי' מותר לו המלאכה יאמר לו בפירוש לעשות אף בלי אמצעי דשמא יקיל באיסור זה הא חזינן דהוא אינו מיכל בזה ע"כ באמת ליתא לגזרה במקום

זה וא"כ מתוך היטב קו' על הגאונים הנ"ל שפּלפלו בזה אם יש באמורה לאמורה איסור דאמורה לעפום ות"ל משום דעשה המלאכה בשביל ישראל ובהנ"ל א"ש מאד דבאופן זה דהוא עצמו מהדר שלא יעבור על אי דאמורה לא גזרו חכז"ל וכסברת הש"ס בפסחים הנ"ל וא"ש מאד אעזה"י ודו"ק כי הוא עצה נכונה ב"ה קמב) ועוד נראה לומר בטעמא דמילתא דלא גזרו באופן שהי' ע"י אמורה לאמורה דכבר הקשו הר"ן והרשב"א למה בעשה הגוי לעצמו מותר מ"ש ממשקין שזבו ופירות הנושרין שאסרו משום שמא יעלה ויתלש או שמא יסחוט א"כ ה"ה הקא במלאכת גוי שעשה לעצמו נחוש שמא יעשה ישראל בידיים ותירצו דפירות הנושרין ומשקין שזבו דהוא דבר שהוא בממילא אי שרית לי שמא יעשה גם בעצמו בידיים אבל מידי דלא ממילא אלא תלוי במעשה ועשה הגוי לחברו שרי אפילו לישראל דליפא למיגזר מידי דישאל בעפום"ם לא מיחלף (ר"ל מעשי הגוי במעשי ישראל לא מיחלף אבל כשעשאן בשביל ישראל אי שרית לי אתי למימר לי כמו שפכתנו עכ"ל - ולכאור' ק' דאפתי נאמר נהי דמעשה עפום"ם עם מעשה ישראל לא מיחלף וע"כ לא תחיש באם עשה הגוי לעצמו ומיחר לישראל דיעשה הישראל בעצמו אבל אפתי נחוש לשמא יאמר לו ישראל לעשות כמו שעשה בשבילו דאתה חושש ע"ז - אף י"ל דגם זה בכלל התי' דישאל בעפום"ם לא מיחלף ר"ל היכא דנעשה בשביל עפום"ם לא מיחלף עם היכא דעושה בשביל ישראל ע"כ אין לחשוש דיאמר לו לעשות בשבילו אבל בשעושה בשביל ישראל אף בעשה מעצמו שפיר מיחלף בהיכא שמצוהו לעשות בשבילו וא"ש - וכמו כן לימא אנו דדוקא בשעושה בשביל ישראל בלי אמצעי נכרי אחר אז מיחלף ביאמר לו לעשות דזה ג"כ הוי בלי אמצעי משא"כ היכא דעשה בשביל ישראל באמצעות נכרי אחר שייב לא מיחלף ביאמר לו בלי אמצעי דזה בזה לא מיחלף והוי כמו נכרי בישראל דלא מיחלף וכדברי הרשב"א הנ"ל וא"כ לא גזרו בזה וע"כ מותר וא"ש בישוב קושיותו דמר וגם זה נכון והראשון פשוט יותר ודו"ק - (וכדברי הרשב"א הנ"ל דכתב דנכרי בישראל לא מיחלף צ"ע קצת משבת קל"ט גבי וליתן לנכרי גדול אתי לאחלופי בישראל עיי"ש הרי דשפיר מיחלף מעשה עפום"ם עם מעשה ישראל ויש ליישב ודו"ק) - ודע דבזה שאמרתי דהיכא דהוא עצמו מהדר שלא ליכשל באי דאמורה ועושה צטדקי לזה לא גזרו חכז"ל ולא אסרו מלאכת גוי אף בעושה בשביל ישראל משום דעדיף טפי מסתם מלאכה שעשה הגוי בשביל ישראל דאסרו חז"ל - יש להצדיק בזה דברי הב"ח דסובר דרמיזא מותר במלאכת גוי והמג"א סוף ש"ז ס"ק ל"א השיג עליו מטעם קושיות הדרגנ"י דלמה יגרע מעשה הגוי מעצמו דאסור וגם אסור לאמור לו דבר היתר שייבין הגוי מעצמו לעשות לישראל חפצו מה"ט דלא גרע מפי עשה מעצמו - ובהנ"ל יובנו הדברים היטב דעת רבינו הב"ח דנדאי בעשה מעצמו איכא גזרת חכז"ל דאי שרית לי אתי למימר לי ויכשל באי דאמורה משא"כ היכ' דעושה צטדקי שלא לעבור באי דאמורה היינו כמו רמיזא או אומר דבר היתר שייבין הגוי מעצמו מה לעשות א"כ חזינו שידע היטב מאי זה ומהדר שלא לעבור עליו שוב ל"ה בכלל הגזרה ולא נאסר פללמלאכת הגוי והוי כמו שנדלק בהיתר דמותר וא"כ לשי' הב"ח דרמיזא ל"ה כציווי וחוזינו דהוא רמיז ולא אומר בפירוש הוא מהדר שלא לעבור בזה ע"כ שוב ליכא גזרה פלל ומותר וז"פ - ואפילו לדעת הרמ"א דסובר דגם רמיזא אסור משום דלדידי' רמיזא הוי פדיבור כמבואר בגיטין ד' נ"ט והוי פאומר לו בפירוש אבל היכא

שָׁרְמַז לֹו שְׁלֹא בְּדַרְךָ צִוּוּי דַל"ה אַמּוּרָה לְעַפּו"ם לַכ"ע חֲזִינּוּ דְמַהְדָּר שְׁלֹא לִיְכַפְּשֵׁל
בְּאִיסוּר זֶה ל"ה בְּכָלֵל הַגְּזֵרָה וְשָׂרִי גַם לְהַרְמ"א - וְעַפּו"ז יֵשׁ לְקַיִּים פְּסָקוֹ שֶׁל מַהֲרִי"ט
מוֹבָא בַּפּרַמ"ג סִימָן ש"ז סק"ד וּבבֵּא"ט שֶׁם דְּכַשְׁתְּנִי רוֹצֵה לְלַמּוּד הִי אֹמֵר דֶּהֲנֵר אֵינּוּ
מֵאִיר יָפָה וּבְזֶה הַבִּינָה הַשְּׁפָחָה וְהַסִּירָה הַפְּחָם וְהַגְּאוּן יַעֲבִיץ בְּמִוֵר וּקְצִיעָא תָּמָה ע"ז
מָאד וְכַתֵּב דְּאֵינּוּ מֵאֲמִין דִּי צִא פְּסָקָא הַנָּ"ל מִפִּי אוֹתוֹ צָדִיק - וְעַפ"י הָאֲמוּר יֵשׁ יְסוּד נֶאֱמָן
לְדַבְרֵי רַבֵּינוּ הַמַּהֲרִי"ט וְכֵן נִקְטוּ לְהַלְכָה גְּדוּלֵי הָאֲחֻרּוֹנִים וְ"ל הַח"א פְּלֵל ס"ב וּבְכָלֵלֵת
שְׁבֵת הַתִּיר בְּאֲמוּרָה שְׁלֹא בְּדַרְךָ צִוּוּי וְכֵן חִילֵק בֵּינָם אֲפָרִים ש"ז בְּטו"ז סק"ב עֵי"ש
וְעַפ"י דְּבָרֵי הַנָּ"ל דְּבָרֵיהֶם שְׁפִיר מְכֻוֹנִים לְהַלְכָה וְדו"ק:: - וְדַע עוֹד דְּבַדְבְּרֵי הַנָּ"ל יֵשׁ
לִיתָן טַעַם לְדַבְרֵי הַמַּג"א בְּסִימָן רַע"ו ס"ק י"ד שְׁכ' עַל דְּבָרֵי הַרְמ"א שְׁכ' וּמִתָּר לְמַחֲוֹת
וְאֵם עֲשֵׂה אַעֲפִי"כ מִתָּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ עַכ"ל בְּשֵׁם הַב"ח - וּבְטַעַם הַתִּיר זֶה פְּתָבוּ
הַמַּחֲוֵה"ש וְהַפּרַמ"ג פִּינּוֹן דְּמִיחָא גְּלִי דַעֲתִי דְלָא נִיחָא לִי א"כ עַפּו"ם אַדְעָתָא דְנִפְשָׁי
עֲבִיד - וְלַפַּע"ד אֵינִי רוֹאֶה טַעַם מְסַפִּיק לְזֶה פִּינּוֹן דְּבַהֲדָיָא כִּי הַרְמ"א דְּגַבֵּי גַר שְׁהַדְלִיק
לְצֻנְרָה יִשְׂרָאֵל לֹא מְהַנִּי שׁוּם קְבָלְנוֹת אוֹ קוֹצֵץ פִּינּוֹן דְּעוֹשֶׂה לֹו עַל צֻנְרָה שְׁבֵת זֶה וְעֵינּוּ
בַּמַּג"א סִימָן רַנ"ב ס"ק י"א בְּשֵׁם הַר"ן וְא"כ מַה מְהַנִּי דִּישְׂרָאֵל לֹא נִיחָא לִי אֲבָל עַפּו"ם
רַק עַל צֻנְרָה יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה וְיִכְהִיָּא דַסִּי שְׁכ"ה סַעִי י"ב הַדְלִיק גַּר וְהֵלֵךְ לֹו וְנִרְאֶה
בְּעֵלִיל שְׁלִצְנֻרָה יִשְׂרָאֵל הַדְלִיקוֹ וְא"כ נִהְנֶה מִמַּעֲשֵׂה שְׁבֵת שׁוּב רְאִיתִי בַּפּרַמ"ג פֶּאן
שְׁהִבִיא בְּשֵׁם הַא"ר שְׁפָקֶפֶק בְּזֶה וְאוּלַי זֶהוּ טַעַמוֹ - אֲבָל בְּדַבְרֵי הַנָּ"ל יוֹבְנוּ הַדְּבָרִים הַיֵּטֵב
פִּינּוֹן דְּכָל הַטַּעַם דְּאָסְרוּ חֲכָמֵי מְלָאכְתָּ גוֹי בְּשְׁבֵת הוּי רַק פְּדִי שְׁלֹא יָבֵא לְהַקֵּל בְּאֲמוּרָה
אִם יִתִּירוּ לֹו לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂה הַגּוֹי וְא"כ הִיכָא דְּמִיחָא חֲזִינּוּ דִּיּוֹדַע וְנִהִיר שְׁלֹא לְצוּוֹת
לְגוֹי וְאֲדַרְבָּא הוּא מוֹחָא בּוֹ שׁוּב לִיכָא גְּזֵרָה פְּלֵל א"כ בְּמַקּוֹם זֶה לֹא גְּזָרוּ וְע"כ מִתָּר
הִיכָא שְׁמִיחָא בּוֹ וְא"ש בַּס"ד וְדו"ק - (וְעָתָה בְּעַת הַעֲתֻקַּת הַדְּבָרִים לְבִיָּה"ד וְכַפְּנֵי ה'
בְּסַפֵּר א"ר וּמְצָאתִי שְׁכ' בְּסוּף סִי רַע"ו וְנ"ל נִשְׁאַלְתִּי בְּכוּתִי שְׂרָצָה לְתַקֵּן גַּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל
וְנִכְבְּהָ בִּידוֹ וְחִזּוֹר וְהַדְלִיקוֹ אִם מִתָּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ גַּר"ל דְּמִתָּר דְּזֶה הוּי כְּמוֹ לְצַרְפוֹ פִּינּוֹן
שְׁכָבָה בִּידוֹ וְעוֹד דְּהָא פְּתָבוּ תוֹס' דָּף קכ"ב טַעַמָא דְּאִסוּר גַּר שְׁהַדְלִיק בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל
דְּאִי שְׂרִינּוּ לִי אֲתִי לְמִימַר לְנִכְרֵי לְעֲשׂוֹת בְּשָׁבִילוֹ ע"כ - וְזֶה לֹא שִׁינְיָה בְּזֶה שִׁיּוֹדַע שְׁכָבָה
וְחִזּוֹר וְהַדְלִיקוֹ עַכ"ל מְזַה רֵאִי גְּדוּלָה לְדַבְרֵינוּ שְׁהַעֲלִיתִי פֶּאן דְּכָל הִיכָא שִׁיּוֹדַע מְהֵאֲנִי
דְּאֲמוּרָה לְנִכְרֵי ל"ה בְּכָלֵל הַגְּזֵרָה וְדו"ק) - וְאַגַּב אֲזַכִּיר לְפָנֵי הַדְּרַגנ"י מַה שְׂרָאִיתִי בְּסַפֵּר
קִינּוֹר ש"ע לְהַגְּאוּן מְהַר"ש ג"פ וְ"ל שְׁהַעֲתִיק לְדַבְרֵי הַרְמ"א בְּתַשׁוּבָה הַמּוֹבָא בַּמַּג"א
סִי ש"ה ס"ק י"ב דְּהִיכָּ דְלִיכָּ עַפּו"ם לְהַלְעִיט הָאֲוֹנָא מִתָּר לְיִשְׂרָאֵל לְהַלְעִיט מְשׁוּם
צַעַר ב"ח וְלַפַּע"ד נִתַּן טַעוֹת בְּזֶה לְמַעֲיָינִים פִּי כְּפִי מַה שִׁיּוֹדַענָּה א"א לְהַלְעִיט הָאֲוֹנָא בְּלִי
שִׁיטְלֵטְלוֹ אוֹתָהּ פְּנֻלָה וְהָרִי הַמַּג"א גּוֹפָא מְבִיא בַּס"ק הַקּוּדָם לְזֶה דְלָא הִתִּירוּ אִי טְלֵטוּל
מְוָקְצָה מְשׁוּם צַעַר בַּע"ח וְא"כ ע"כ דְּהַרְמ"א בְּתַשׁוּבָה מִיִּירֵי מְהַלְעֻטָה בְּלִי טְלֵטוּל פְּנֻלָה
וְא"כ הִי לִי לְהַקְשִׁי עַל הַזְכִּיר מְזַה וּבְאֲמַת הָעוֹלָם אֵינָם יוֹדְעִים מְזַה - (וְהַגְּאוּן מְהַר"ש
גְּרִינְפֶּעֶלְד שְׁלִיט"א הַשִּׁיבֵנִי דִּיפָּה פִּינּוֹתִי בְּזֶה דְּאֵין לְהַתִּיר הַהַלְעֻטָה רַק בְּאֲוֹן דְּאֵינּוּ
מְטֵלְטֵל הָאֲוֹנָא פְּנֻלָה וְגַם הַרְמ"א בְּתַשׁוּבָה מִיִּירֵי רַק בְּאֲוֹן הַזֶּה אִךְ שׁוּב מְצָאתִי בְּשׁו"ת
פְּרִי הַשְּׂדֵה ח"ג סִימָן קע"ד שֶׁהוּא מְצַדֵּד לְהַתִּירָא בַּא"א בְּעַנְיָן אַחַר עֵי"ש שְׁהַתִּיר בְּכָל
עַנְיָן - אִךְ אַעֲפִי"כ לְדַעֲתִי נִרְאֶה דִּישׁ לְהַזְהִיר לְהַנְשִׁים דְּבְשְׁבֵת אִם לִיכָא גוֹי יִלְעִיטוּ בְּאֲוֹן
זֶה שְׁלֹא יִגְבִּיהוּ לְהַאֲוֹנָא לְגַמְרֵי וְיִהְיֵי רַק טְלֵטוּל בְּמַקְצָת דְּהַתִּירוּ מְשׁוּם צַעַר בַּע"ח

ודו"ק) קמג) ואגב גררא אשאל עוד את מר הדרגנ"י בדבר שנשאלי בישאלים ועפ"ם רופא צורך יאודא שדרים בקצור אחת ואינם יכולים לשכור הרשות ממנו וגם משכירו ולקטיו א"א כעת אם יש לסמוך על מה שכתב הרמ"א בסי' שפ"ב דאם הבית של ישראל אינו אוסר דלא שכוונו שיאסור עליו וגם פאן הבית הוא של ישראל אבל הוא אינו דר שם וקמסתפקנא אם דינו של הרמ"א שייך ג"כ באופן שהוא אינו דר שם ואני דייקתי מלשון הרמ"א שכ' "שיאסור עליו" משמע דוקא אם הוא עצמו דר שם ונוגע הדבר אליו אף מצאתי בקש"ע שכתב בפירושו דאפילו אינו דר שם ותמהני מאין לו זה - שוב מצאתי בחיי"א שכתב ג"כ פן אף מצאתי בשו"ת חתן סופר סימן ז' שכ' בפירושו והעלה להלכה דאם לא דר שם לא מהני סברא הנ"ל - ואח"כ עיינתי באבן העזר נראיתי שפקפק בגוף דין זה וכן הביאור הגר"א פתב דדוקא היכא דמצי לסלק לי' עינין שם - נא לחו"ד בזה - שוב מצאתי בפרמ"ג בסי' שפ"ד שסתפק ג"כ בזה ודו"ק - ואציע עוד קושיא בענינא דיומא המסבר בסימן תרפ"ז פתב דאין לה דבר שנדחה מקרא מגילה מפני נכתב הרמ"א דזה דוקא לענין קדומה אבל לענין דחי' אין מצוה דאו' נדחית מפני מקרא מגילה אבל עכ"פ לענין קדומה תמיד מקרא מגילה קודם לכל מצוה שיהי' - וקשה לי לעיל בה' חנוכה סי' תרפ"ד קיי"ל דפרסומי גיסא הוי רק לענין דחי' אבל לענין קדומה מעלת התדיר עדיף א"כ פאן גבי מגילה דג"כ ל"ה רק מעלת דפרסומי גיסא למה מקר"מ קודם לכל מצוה אף נגד התדיר אם פי פאן יש קרא ע"ז בש"ס עכ"ז קשה דגילף מכאן דפרסומי גיסא עדיף אף למעלת התדיר וצ"ע קמד) פ"ק בוסערמין יצ"ו יום י"ב אדר יה"ר שיקנים בנו וליהודים היתה אורה וישיבני במהרה העירה, כ"ד ידידו דו"ש באהבה ומאנה לו שמחת פורים.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. אחרי מופלג מצאתי בח"ס חו"מ סימן קפ"ה שכ' בזה"ל והנה הגאון חו"י שאל מהגאון עבודת הגירשוני אי שרי אמורה לנכרי שיאמר לנכרי שיעשה בשבת וצ"ל דשאלה הי' באופן שגוי האחרון אינו יידע שעושה ע"ד ישראל דאם עושה ע"ד ישראל אסור ליהנות ממנו אפילו בלא אמורה עכ"ל - וזה ממש פדעת הגאון מסעמיהאל נ"י - אף כבר הבאתי בפנים שדעת הפרמ"ג אינו פן דבאופן זה לכ"ע שרי א"כ דבר זה תלוי בפלוגתא בין מרן הח"ס למרן הפרמ"ג ודו"ק - סימן ע"ח. שאלה.

מבואר באו"ח סימן תנ"א דכשיש חלודה בכלי אין מועלת בהגעלה ועתה נפשי בשאלתי איהו הדין בהעביר כל החלודה מן הפלי ומאז והלאה לא נשתמש בו עוד עם חמץ וטרם שהגעיל את הפלי העלה הפלי חלודה עוד הפעם אם צריך להעביר ממנו החלודה שנית קודם הגעלה עכ"ת השאלה - (א) תשובה בדבר זה כבר עמד הפרמ"ג במ"ז סי' תנ"א סק"ו וכתב שמדברי הטו"ז משמע דמועיל הגעלה ולא דמי לטלאי פי מי הגעלה פועלים תוך חלודה ועפוריות עיי"ש והמעדני שמואל הביאו להלכ' בס"ק י"ב אות ג' עיי"ש בסי' קט"ז - ולפע"ד נ' דלהלכ' אין לסמוך ע"ז משום דמבואר בסימן תנ"ב סעי' ג' דאם הפלים נוגעים זב"ז לא מועיל ההגעלה ומבואר בטו"ז ס"ק ט' הטעם בשם המרדכי ורוקח דבמקום נגיעתם לא סלקי הרתחה אע"ג דלענין טבילה ל"ה חציצה לענין רתיחה שאני עכ"ל הטו"ז וזה לשון הרב ז"ל בש"ע התנא לפי שבמקום נגיעתו אין הגעלה עולה שם

ואעפ"י ש'המים מגיעין שם ש'הרי לענין טבילה אין נגיע' זו חשובה חציצה מ"מ לענין הגעלה צריף ש'רתיחת המים יגיעו בכל שטח הפלי ובמקום נגיעתם אין הרתיחה עולה יפה עכ"ל והמע"ש הנ"ל מביאו להלכ' אות ס"ד עיי"ש - והשתא הדברים ק"ו מה במקום ש'הוי רק נגיעה אף ד'המים באים לשם מ"מ פועלת הנגיע' להשקיט רתיחת המים דלא יהי' הרתיחה עולה פה מכש"כ חלודה דיש בה ממש ועפרוריות דמחלודה פנה איירי' כמו שכתב הטו"ז בסימן תנ"א סק"ו ודאי דפועלת להשקיט רתיחת המים דלא יהי' הרתיחה עולה יפה לגבי שטח הפלי ומה שכתב הפרמ"ג דמי הגעלה פועלת תוך החלודה ועפרוריות היינו שנוכנסת לתוכה ולא יהי' חוצץ בפני' דע"י חונק הרתיחה דוחקת עצמה ליכנס בפנים ומתגברת על הפסקת החלודה אבל זה ברור דהחלודה חונקת ופועלת במי הגעלה להשקיט קצת רתיחתה וזה דבר שהחוש מעיד יען שפבר הנוצרה הרתיחה להתגבר חנילים על החלודה שלא יהי' חוצץ בפני' וממילא דע"כ הנוחלשה ועוד דהוא בק"ו מנגיע' פנ"ל א"כ פשוט דלא מהני הגעלה וצריף להעביר שנית החלודה ממנה קודם הגעלה פן נלפע"ד - (ב) אגב אנפיר מה שראיתי בספר מעדני שמואל סימן קט"ז אות י"א שהביא בשם או"ה פלל כ"ט שכתב דמה שמברכין על הטבילה ולא על הגעלה היינו משום שהטבילה הוא מ"ע והעגלה הוא מצות ל"ת שלא לאכול גבילות והוי פניקור גיד וחלב שאין מברכין עליו עכ"ל - ולפע"ד צ"ע דל"ד לניקור שלא ציונה התורה בפירוש על הניקור ורק דהתורה אמרה כל חלב ודם לא תאכלו והניקור ממילא ידענו אבל מצות הגעלה דבאה בפירוש בתורה ומקרא מלא דבר הכתוב זאת חקת התורה אשר צוה ה' חת משה אף את הנהב כו' כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים הרי דהכתוב עשאה חוקה ותורה ומצוה א"כ ודאי קשה ע"מ"ש מטבילת פלים דנלמד מהאי פרשה גופ' דמברכין עלי' ועל מצות הגעלה לא מברכין קמה) ומה שחילק בין טבילה להגעלה דע"כ הטבילה הוא מ"ע בלי טעם משא"כ הגעלה הוי רק שלא להכשל באיסור גבילה לפע"ד שתי תשובות בדבר חדא מנא לן לדרוש טעמ' דקרא דהגעלה אינה מחיובית רק שלילית כדי שלא להכשל באי' גבילה פיון דבדבר מצוה נאמר בפרשה כמו כל מצות התורה שצאמרה בלשון חוקה ותורה ומצוה שנית דהלא מצונו כמה מצות דאינו חיובית ואפ"ה מברכין עלי' כמו טבילה דנדה דמפורש בתוס' נדה ד' ס"ז דאם תרצה להשאיר בנדחה שרי ורק בעת שרצונה להתקרב לבעלה מחיובת לטבול עיי"ש הרי דכל הטבילה בא רק כדי שלא יכשלו באי' נדה - וכן גבי גברא לולי שצריף לאכול בקדשים ל"ה צריף לטבול והטביל' הוי שלא יאכל קדשים בטומאת הגוף ואפ"ה מברכין על הטבילה כמבואר בברכות דף נ"א וברי"ף וברא"ש פסחים ד"ז ועיין שו"ת פני מבין או"ח סימן ל"ה אות ל"ז וכן השחיטה ל"ה חיובית רק כדי שלא לאכול גבילה ואפ"ה מברכין וכן הוא בהפרשת תרום' כמבואר בריש"י גיטין מ"ז ע"ב דלאו מצוה דרמ' עלי' הוא רק אם רוצה לאכול מחיוב להפריש עיי"ש וכבר תפסו בזה על רבינו הטו"ז יו"ד סי' א' שכ' דהפרש' סוי מצוה חיובית אף בלי שרוצה לאכול ועיין ג"כ בתוספות ב"ב דף פ"א ע"א עיין שם - ואפ"ה מברכין עלי' א"כ טוב' קש' למה לא יברכין על מצות הגעלה וצ"ע - (ג) והואיל שאני עומד במילי דפיקסא אציגה נא דבר חידוש במילי דפיקסא שלמדתי מדברי מאור עינינו רש"י ז"ל בפ' בא בפסוק פסח הוא לה' שכ' שם וז"ל הקרבן הוא קרוי פסח על שם הדילוג והפסיחה

שקב"ה מדלג בתי ישראל מבין בתי מצרים וקופץ ממצרי למצרי וישראל אמצעי נמלט
ואתם עשו כל עבודותיו לשם שמים דרף דילוג וקפיצה זכר לקרבן שקרוי פסח וגם
פסקא לשון פסיעה עכ"ל הקדוש - מדברים אלו למדתי יען שכל מילי דפסקא הוא זכר
לגס שעשה הקב"ה לאבותינו במצרים ושם הקרבן שקרוי פסח הוא ג"כ זכר לגס
הפסיקה שפסח הקב"ה על בתי ישראל וכמו שבאר רש"י ז"ל ולנו שאין לנו בעוה"ר
קרבן פסח נשאר עכ"פ בידינו המצות הנוהגות גם בזמנה"ז וצריכין אנו לעשותן
ולהתעסק בהן דומיא דהתעסקות הקרבן פסח כמבואר בפוסקים בטעם אפיית מצה ער"פ
אחר תצות וכן בכל המצות צריף לזכור בגס הג"ל ע"כ נראה לפע"ד דכל עשי' ועשי'
שעושים למצות החג צריף לעשות בדרך דילוג וקפיצה לזכר הגס וכמו שכתב רש"י ז"ל
ואתם עשו כל עבודותיו לשם שמים בדרך דילוג וקפיצה ע"כ צריף בכל העשי' שעושים
לפסח לקפץ ולדלג ולכנון לשם שמים ולזפור ולעורר הגס שחמל ה' על בתי ישראל
וכמו שתירגם התרגום על תיבת פסח וחמל ובזכות זה יהי חמלת ה' עלינו גם עתה
לחמול על בתי ישראל מבין בתי הגוים ונזכה לגאולה שלמה בב"א וב"ה שהאיר עיני
בזה פי לדעתי הוא דבר חדש אשר לא קדמני אדם ומן השמים קנכי לי בחידוש מילתא
הג"ל שלמדתי מאמרי קודש רבינו רש"י ז"ל ושי"ת ופני לקיים מצות החג הקדוש
בכשרות ובדצה וישמרני ממשוהו חמץ משומצא וישומצא ובזכות זה נזכה לגאולה במהר'
דין אכ"ר - י"ז אדר שני תרפ"ד לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן ע"ט.

ראיתי בשו"ת פרי השדה ח"ד סימן קי"ט להגאון מבאניהאד ז"ל שהאריף להוכיח
מדברי הפוסקים דמים שאובין כשרים לטבילת עזרא (ועיין תשו' תשורת שי ח"א סי'
ל' וכן עיין בתשובת מאמר מרדכי למהר"מ ד'סעלדארף ז"ל סימן א' באריכות וכעת אין
ספרים הללו בידי) - הנה אם פי לדינא נדאי דהצדק הוא כדברי הגאון פרי השדה הג"ל
דמים שאובין כשרים אף להמתזיקין בטבילת עזרא מ"מ מצאתי בירושלמי דברכות פ"ג
סוף הלכ' ד' דלכתחלה יש להחמיר אף בטבילת עזרא למים חיים וז"ל הירושלמי שם
אמר רבי ינאי שמעתי שמקילין בה ומחמירין בה וכל המחמיר בה מאריף ימים בטובה
מקילין בה לרחוץ במים שחובין מחמירין בה לטבול במים חיים עכ"ל - וחדוש שלא
הובא ירושלמי הלז בפוסקים - וכן מובא מימרא דרבי ינאי בבבלי ברכות ד' כ"ב אב'ל
שם לא קאמר רק שמעתי שמקילין בה ושמעתי שמחמירין בה וכל המחמיר מאריף ימים
- ועיין פרש"י שפירש שמחמירין לטביל במ"ם סאה - והשתא לשי' הבבלי ליכ' אפילו
חומרא לטבול במים חיים - אב'ל לשי' הירושלמי שפיר צריף להחמיר וליטבול במים
חיים דוקא - ועפ"י שיטת הירושלמי מוסבר מאד על מה שקבעו חכז"ל שזכר המחמירין
בה אריכות ימים דוקא - פינן דפירוש החומרא הוא מים חיים ומחפשים אחר' ע"כ מדה
כנגד מדה הוא חיים ארוכין לשון נופל על לשון חיים תחת חיים כמו שהוא מהדר אחר
מים חיים כמו כן מוסיפין לו חיים מן השמים וממילא דצריף להיות בטובה דדוקא חיים
כזה מקרי חיים כמאמר חז"ל ב'ומא בפסוק פי ירבו ימיה ויוסיפו לה שנות חיים עיי"ש
- משא"כ לשי' הבבלי לדעת רש"י דהחומרא הוא במה שמטבילין במ"ם סאה ולא בט'
קבין איה שניף השכר עלי' דוקא אריכות ימים - וא"כ ממתן שכרה יש ראי' לשי'
הירושלמי דעיקר החומרא הוא במה שמחמירין אחר מים חיים דוקא - ומכאן תשובה

לא לו האומרים שאין מעלה במקנה מים חיים למקנה מי גשמים גבי טבילת נדה ועוד מתנהגין לומר דמקנה מי גשמים אדרבא עוד יותר עדיף ממקנה מים חיים וסומכין דבריהם על דברי רבינו הח"ס ו"ל ביו"ד סימן ר"ג שפכת לית טב מינן לעשות מקנה ע"י מי גשמים דהוא פשר ונשר לכ"ע בלי פקפוק עכ"ל - ומדברי הירושלמי הנ"ל אנו למידין להקפיד דהוא חש להחמיר על מים חיים גבי טבילת עזרא דהוא רק מתקנא וכתב דמתברר עי"ז בחיים ארופים וטובים על אחת כמה וכמה בטבילת אשה נדה דהוא דינא דאורייתא ואי פרת בנדאי דראוי להחמיר על מים חיים ונזפה עי"ז להמשיך עלינו חיי אריכא מאילנא דחיים ע"כ בנדאי שיש מעלתא ויתרתא למקנה מים חיים ממקנה של מי גשמים ומה גם לשי' רבותיו של רש"י ו"ל בשבת ס"ה דגם לטבילת זבה צריף להיות מים חיים וגם רב פלוני גאון מוכא בב"ח ריש סי' ר"א פתב דדברי רבינו הלוי רבו דרש"י ו"ל והקושיא מתו"כ דמשמע דזבה אינה צריכה מ"ח פבר ישב הב"ח שם דהם מדרבנן אמרו דזבה צריכה מים חיים והתו"כ מייירי מדינא דאו' אבל מדרבנן גם זבה צריכ' מ"ח וע"כ עביד אפנה דשמואל מקווחות לבנת' משים דהאינדנא הו ספק זבות וספר בארות מקום מוצא מים חיים וכתב עוד הב"ח שם בזה"ל ואפשר דמפי שמוע' זו נהגו בכל הקהלות שכינו לנשים מקנה מים חיים נובעים לטבול בהם ואם דסיים שם הב"ח דליתא להו שמועא דרבינו הלוי וזבה אינ' צריכ' מ"ח אפילו מדרבנן והכי נקטינן עכ"ל - מ"מ אין להכחיש דמקנה מ"ח עדיף במעלה דכשר אף לרבותיו של רש"י ו"ל דהם הצריכו עכ"פ מדרבנן מ"ח גבי טבילת אשה וכבר ידוע מדברי הפוסקים קדמונים דמקנה דעיקר קדושתו של ישראל בו תלוי צריף בתחלה לעשות שיהי' פשר אליבא דכל הדעות בלי פקפוק כלל - והא לה לשון גדול שבאחרונים בספר גידולי טהרה ונ"ל בתחלת עשיית המקנה יחדר מאד אם אפשר במעיין או בפחות במי תמצית והתוקע עצמו לעשות מקנה של מי גשמים מכניס עצמו לספק איסור פרת לפי שא"א בשום אופן שבעולם שיהי' פשר לכל הדעות וטוב לפני אלקים ופלט מזה עכ"ל - הרי לה דברי גדול שבאחרונים שכ' דבמי גשמים א"א להמלט מספק איסור פרת ר"ל - ובדברי מרן הח"ס ו"ל שכ' לית טב מינן פבר שמעתי לפרש דבריו שכתב נגד דורו שהתחילו להתפרץ בטבילה ע"י שהמקוות היו בנויות בעומק גדול בהרב' מדרגות וכמעט הי' ספנה בדבר שפלאכת הבנין עוד לא הי' מתוקן פבזמנינו ע"כ פדי להקל עליהם אמר לית טב מני' לעשות מקנה מי גשמים שהוא למעל' בלי עומק - אבל פעת שבזנין באופן שלא יהי' פכד עליהם וגם בלי שום חשש איזה ספנה ח"ו בנדאי גם מרן הח"ס מודה דלית טב ממקנה מי מעיין שבזה יוצא לכל הדעות וכדברי הג"ט הנ"ל - וכמו דמוכח ג"כ מדברי הירושלמי שהבאתי דבזכות טבילה במים חיים זוכים לחיים ארופים וטובים ושי"ת יזכנו במהרה ליום שכלו ארוף וצדיקים יושבים כו' ונהגים מזיו השכינה אכ"ר קמו) ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן פ'. הנה ראיתי לאחד קדוש מדבר ה"ה אדונינו מורינו ורבינו הגאון בנו"ב קמא או"ח סימן כ"כ שהשריש לנו שורש חזקה דהא דאם מי פירות עם מים הוי חמץ גמור או לא הוי רק חמץ נוקשה תליא בפלוגת' דחמץ נוקשה אי הוי דאורייתא או דרבנן למ"ד דנוקש' דאו' לדידן' שפיר י"ל דמי פירות עם מים הוי רק נוקש' אבל למ"ד דנוקש' ל"ה רק דרבנן לדידן' עכצ"ל דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור - וטעמא דלי' הוא משום

דאָמרינגן במנחות דף נ"ז אָשר תקריבו לה' לרבות מנחת נסכים לחימוץ דברי ריה"ג רבי עקיבא אומר לרבות לחה"פופריה הש"ס מנחת נסכים מי פירות הוא ומי פירות לא מתמיצין ומשגי ריש לקיש קסבר ומגבלה במים וכשרה עכ"ל הש"ס - והשתא אי נימא דמי פירות עם מים ל"ה רק גוקשה ונוקש' ל"ה רק דרבנן א"כ אפתי לא משגי ריש לקיש מידי אלא ע"כ חד מהנה תרתי או דנוקש' דאו' או דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור - ואין לומר דבאמת מי פירות עם מים רק נוקש' הוי אלא דריה"ג בשי' ר"מ קאי דסובר נוקש' דאו' - י"ל דאפתי לרבי יוחנן דאמר איפוד דר"ע סובר לרבות מנחת נסכים לחימוץ וריה"ג סובר לרבות לחה"פ וא"כ גם אליבא דר"ע מוכרח לתרץ כמו דתי' ר"ל דמגבלה במים וכשרה - והשתא אין לומר דלעולם מי פירות עם מים ל"ה רק נוקש' ור"ע סובר כר"מ דנוקשה דאוריית' א"כ תקשה לדין דקיי"ל נוקשה דרבנן פרבי יהודא ואמאי הלא תלמוד ורבו הלכ' פרבו וא"כ איך שקיינו ר"ע ועבדינו כר"י ובפרט דקיי"ל הלכה כר"ע מתברו וכש"כ מתלמידו וא"כ לדין דקיי"ל נוקש' דרבנן נדאי דר"ע סובר כן וא"כ עכצ"ל דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור וע"כ שפיר קאמר ר"ע לרבות מנחת נסכים לחימוץ משום דהוי מ"פ עם מים וכמו שתי' ר"ל ע"כ תוכן דברי רבינו ז"ל - לכאורה נראה ראי' לדברי רבינו דהא בהא תליא דמאן דסובר נוקשה דרבנן ע"כ סבירא לי' דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור אבל מאן דסובר נוקשה דאו' שפיר מצי סובר דל"ה חמץ גמור והוא מדאמרו במנחות דף נ"ד ע"א אפילו תימא דרבנן נהי דחמץ גמור ל"ה נוקשה מיהא הוי והקשו בתוס' שם בד"ה אי דר"מ וכן בחולין כ"ג ובפסחים מ"ג לפי"מ דמוכח בחולין ובמנחות שם דנוקשה חשוב חמץ לגבי מנחות א"כ מ"ט דרבנן דסברי דאין מתמיצין בתפוחים ומתראו שם דרבנן לכתחלה קאמרי דאין מתמיצין עיי"ש - והקשיתי למה הקשו בתוס' על טעמ' דרבנן במה שאמרו אין מתמיצין בתפוחים פיון דנוקשה הוי חמץ גם גבי מנחות הלא זה ל"ה רק אליב' דר"מ דסובר דלקי עלי' וכמו שאמרו בהד"א בגמרא לר"מ מדלקי חמץ מעליא הוא אבל לרבי יודא דסובר דלא לקי על נוקשה באמת ל"ה חמץ גם לענין מנחות א"כ דלמא רבנן דרחב"ג כרב"י סבירא להו ומנא להו להקשות וצ"ע לכאורה על רבותינו בעלי התוס' - ואח"כ מצאתי שפאמת פבר עמד בזה על התוס' בשעה"מ פ"א מה' חו"מ - אמנם עפי"ד מרן הנו"ב ז"ל א"ש מאד פיון דלשי' התוס' איירי הך בריית' במי פירות עם מים ואפ"ה קאמר שם בגמ' דהוי רק נוקש' א"כ ע"כ הש"ס ה"כא בשי' ר"מ אזלי דנוקשה דאו' וא"כ שפיר הקשו בתוס' ודו"ק - וכשעיינתי היטב בשעה"מ שם ראיתי שהוא העיר בכל זה עכ"פ מזה ראי' נכונה למרן הגאון בעל נו"ב דשגי נושאים הללו אגודים זה בזה - אף אחר העיון הדק היטב נראה דראי' זו יש לדחות ולומר דלעולם אינן תלוין זב"ז ומאן דסובר מי פירות עם מים ל"ה חמץ גמור נמי מצי ליסבור דנוקשה מדרבנן ואי דא"כ הדרא הקו' על התוס' לדוכתא מנא להו להקשות על הרבנן דלמא סברי פרבי יודא דנוקש' ל"ה חמץ פלל - י"ל דזה הכרית לרבותינו בעלי התוס' דהת"ק ע"כ סובר כר"מ דנוקשה דאורייתא דאל"כ יקשה טובא למה יאסור תפוח זה את כל העיסה הלא תרומת אילנות לדעת התוס' ל"ה רק דרבנן עיין שבת דף פ"ט וכן עוד בדוכתי טובא ונוקשה נמי ל"ה אלא דרבנן א"כ הוי תרי דרבנן ולמה יאסור את העיסה עיין פנ"י שבת ריש פ"ק ב' כה"ג דבתרתי דרבנן יש להתיר לכתחלה קמז) אלא ע"כ דרבנן דרחב"ג כר"מ סבירא להו דנוקשה דאורייתא

ול"ה רק חד דרבנן וא"כ שפיר אוסר התפוח את העיסה וממילא עפ"י דע"כ מוכרח לומר דרבנן כר"מ סבירא להו שפיר הקשו בתוס' - וא"כ אולה ראיתי הג"ל לשיטת הגו"ב כמובן ודו"ק - ואם כנים הדברים הרנוחתי בזה לנישב תמיהת הר"ש בפ"י דתרומות שהביא שם בשם הירושלמי דרבי יוסי פליג אהה מתני' דתפוח נסובר דמותר ומפורש בירושלמי הטעם משום דאין חימוצו ברור וקאמר הר"ש דהכונה בזה עפ"י המבואר במנחות דלא הוי חמץ גוקשה מפני זה קרי לי' אין חימוצו ברור - ורק דהקשה שם הר"ש דמ"ט דרבי יוסי דמתיר לגמרי אף דאי נימא דסובר פירי יודא דגוקש' הוי רק דרבנן מ"מ לכל הפחות מדרבנן אסור לכ"ע גם לרבי יודא עכ"ד הר"ש - ולפי דברינו א"ש כחומר בס"ד - דזה הוא הטעם דרבי יוסי מתיר לגמרי פאן בהאי דתפוח משום דהוי תרי דרבנן פנין דל"ה חמץ ברור היינו דל"ה רק גוקשה ונוקשה דרבנן ס"ל ותרומות פירות ג"כ הוי רק דרבנן וכינון דהוי תרתי דרבנן מקיל לגמרי - אבל גבי פסח גם רבי יוסי מודה דגוקשה עכ"פ אסור מדרבנן פנין דהוי חד דרבנן וא"ש מאד בעזה"י - עכ"פ עפ"י האמור הת"ק דאוסר ע"כ מוכרח ליקבור כר"מ דגוקשה דאו' ואז גם זה ל"ה רק חד דרבנן ושפיר אסור א"כ שפיר הקשו בתוס' וממילא דנדחה ראי הג"ל וזה ברור ונכון ודו"ק - ועפ"י דהאלה נראה עוד לתרץ מה שהקשה בשעה"מ לדעת רש"י דסובר דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור א"כ קשה לפי"ז הא דנאמר בש"ס אלא הא דתנו תפוח שרסקו ונותנו לתוך העיסה ונחמצה אסורה לימא רחב"ג הוא ולא רבנן וקאמר בגמרא אפילו תימא רבנן נהי דחמץ גמור ל"ה גוקשה מיהא הוי - והשתא ק' למה לא מוקי בש"ס דמייירי שיש שם בעיסה זאת מי פירות עם מים וכמו שמורה הלשון באמת כף דהלשון לתוך "העיסה" משמע דכבר הי' עיסה גלוש במים ועתה נוסף עלי' מי פירות עוד וא"כ הוי מי פירות עם מים דהוי חמץ גמור וא"כ קשה טובה מאי קאמר נהי דחמץ גמור ל"ה גוקשה מיהא הוי הא אפשר דמייירי שיהי' חמץ גמור וצ"ע לכאור' וכן הקשה בישועות יעקב בסימן תס"ב - ועפ"י האמור יתיישב היטב בס"ד דע"כ מוכרח לומר דמייירי הקא באופן דאיכא תרי דרבנן וע"כ שפיר התיר רבי יוסי לגמרי והשת' אי מייירי בחמץ גמור א"כ ל"ה רק חד דרבנן וא"כ יקשה קו' הר"ש מ"ט דרבי יוסי דהתיר לגמרי אלא ע"כ דלא מייירי באופן דהי' חמץ גמור ורק חמץ גוקשה ומינושב קו' הג"ל וממילא דמינושב ג"כ הקו' על רש"י ודו"ק - אכן גוף דברי מרן הגו"ב שחידש דלדין דקיי"ל דגוקשה דרבנן ע"כ סבירא לן דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור תמוה לי' האי מקלמא טוב' הלא דעת הרי"ף ג"כ הוא דגוקשה הוי דרבנן כמו שפסק בריש פירק אלו עוברין ואפ"ה סובר דמי פירות עם מים ל"ה חמץ גמור ולא די בזה דנ"ה חמץ גמור אלא דסובר עוד יותר דלא מחמין כלל לדעת הרא"ש בדעת הרי"ף וכן התחזיק על ידו תלמידו הרבנינו ירוחם בנתיב חמישי חלק רביעי דף ל"ד דפוס קאפוסט בסוף ע"ב והח"ס או"ח סימן קכ"ו הביאו - וכן הוא דעת דטור בסי' תס"ב דמי פירות עם מים ל"ה חמץ גמור רק חמץ גוקשה וכן כתב הדור ברמזים בדעת הרא"ש אביו דל"ה חמץ גמור אף דלדעת פלם גוקשה ל"ה רק דרבנן וזה פליא' עצומה ונשגבה על מרן הגו"ב ז"ל קמח) וכן מצאתי בתשובת הרשב"א סימן של"ג שכ' נמי בדעת הרי"ף דמי פירות עם מים לעולם אינו בא לידי חמץ גמיר עיי"ש - ועוד גדולה מזה ראיתי בשלטי הגבורים בחידושי אנ"ש מהר"ן שפירא שכתב בדעת רש"י ז"ל שכתב בהא דר"ל דאמר אין

חייבין על חימוצי פרת דמיירי בלא נתן בה מים - וכתב באנ"ש דהפונה דאפילו בדלא נתן בה מים איירי היינו דאפילו עם מים לא הוי חמץ גמור אלא נוקשה וכן כתב הפנ"י בכוננת רש"י ז"ל - הרי אף דרש"י הוא דסובר דמי פירות אף בפ"ע מחמיצין אפ"ה סובר דאף בנתן בה מים ל"ה חמץ גמור וכש"כ לדידן ודאי דלא הוי חמץ גמור וצע"ג בכל זה על מאורן ורפן של ישראל מרן הצ"ח דכל רז לא אגס לי' ואיך לא שית לבו לכל זה וצ"ע מאד - ואחר החיפוש האיר ה' עיני לראות בנ"ב תגינא או"ח סימן נ"ג שפבר נשאל בזה מחכם אחד שדברי הרא"ש והטור עומדין לנגדו - והוא ז"ל פתב להליץ בעדו ותוכ"ד הוא פיון דליפ' נפ"מ בין אם הוא בלאו או בכרת משו"ה לא חשש הרא"ש לבאר דבריו באר היטב עיי"ש ששאריו - ואני העני בדעת אחר נשיקות פפות ידיו ורגליו לא זכיתי להבין דבריו הקדושים הכי לא יש חילוק בין אם הוא נוקשה גרידא ובלאו או אם הוא חמץ גמור ובכרת - הלא וידוע פלוגתת הפוסקים לענין בל יראה בחמץ נוקשה ודעת הרא"ש נראה דהוא סובר פהנה שיטות דליפא אי' בל יראה בחמץ נוקשה מדהביא דעת הפוסקים אלו באחרונה בריש פרק אלו עוברין פידוע מספר הטור שפמה פעמים הוכיח מזה דעת אביו ז"ל - וכן פתב הב"ח בס"י תמ"ב שדעת הרא"ש וטור פדעת ר"ת דאף לר"א דדריש כל לאכילה דוקא ולא לענין בל יראה וא"כ טובא איכ' בין אם הוא רק נוקשה או חמץ גמור וא"כ למה לא חש לבארו - ואין לומר דאפתי ליכ' נפ"מ פיון דעכ"פ מדרבנן צריך לבער נ' דגם זה אינו עיין בב"ח ס"י ה"ל שפיאר שם דדוקא לר"א דסובר דתערובות מדאורייתא אסור אסרו מדרבנן אבל לרבנן באמת מותר להשהותן ואין צריך ביעור כלל וע"כ נפ"מ טובא איכ' לדינא ולמה לא יהי' חושש לבאר אם הוא פדבריו - ועוד יש למצוא נפ"מ בין אם הוא חמץ גמור או רק נוקשה גרידא וא"כ דברי רבינו מאור הגולה צ"ע מאד - ואחר העיון נראה לי דאעיקרא דדינא דדן מרן בעל ני"ב ז"ל לומר דע"כ צריך לספור ר"ע חד מהנה תרי או דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור או דסובר דנוקשה הוי דאו' וכיון דזה אי אפשר לומר דר"ע יספור דנוקשה דאו' דא"כ יקשה עלינו מדוע פסקו פרבי יודא נגד ר"ע רבו ע"כ מוכרח לומר דר"ע סובר דמי פירות עם מים הוי חמץ גמור - ע"ז גופא יש לי פירכא טובא - והוא דלעולם י"ל דמי פירות "עם מים" הוי רק נוקש' ור"ע סובר באמת דניקשה דאו' נאי דא"כ ק' למה פסקו כרב"י נגד ר"ע רבו י"ל דלק"מ לפי"מ דמבנאר בספרי הפללים דאם אמורא או סתמא דהש"ס פסקו איזה הלכ' חזי לא משגיחין בכללי ההלכות - והנה הרמב"ן במלחמות ריש פ' אלו עוברין כתב דרבי יוחנן נמי פוסק פרבי יודא דנוקשה ל"ה רק דרבנן וכן מצאתי עוד בירושלמי רי"פ אלו עוברין דגם הרבה אמוראים סוברים פרבי יודא וא"כ לק"מ אף אם לא קיי"ל כר"ע דסובר דנוקשה דאו' וזה פשיט ונכון בס"ד - ובזה אפשר ג"כ ליישב דעת הרמב"ם ששקשו עליו במה דלא פסק הא דריע דאמר לרבות מנחת נספים לחימוץ - ולהנ"ל א"ש - פיון דשי' ר"ע לא אגיל רק אי סובר נוקשה דאו' וכיון דהרמב"ם סובר נוקשה דרבנן שוב ממילא לא הי' יכול לפסוק פדבריו וא"ש מאד בעזה"י ודו"ק - הא חדא ועוד קאמינא דבאמת לרבי יוחנן דמהפך הסדר ואומר דר"ע סובר לרבות מנחת נסכים לדידן' לא צריך להאי תירץ דר"ל דמגבלה במים רק סובר דמי פירות אף בפ"ע מחמיצין ובפרט לדעת הירושלמי מובא בתוס' מנחות וברא"ש פסחים דסובר דמי פירות אף בפ"ע מחמיצין - והנה ידוע דמרא דירושלמי הוא

רבי יוחנן א"כ לדידן לא צריף לאוקמי כלל במגבלה במים ומי פירות אף בפ"ע מחמיצין ובלאו"ה לפי מה שפכת הרא"ש בדעת הרי"ף דהו"ה פרייתא דאין לשין מיירי בלא מים משום דמי פירות אף בפ"ע מחמיצין ור"ע דסובר דמותר ללוש מיירי בעוסק בה שלא יחמיץ וכמו שכתב"ה בס"ד תס"ב עיי"ש אבל בלא עוסק בה באמת מחמיץ א"כ לפי"ז ר"ע נמי סובר דמי פירות אף בפני עצמו מחמיצין וא"כ ממילא לא צריף להאי תירוץא דריש לקיש וז"פ וברור בס"ד - והשתא לפי"ז דאנן קיי"ל פרכא דמי פירות לא מחמיצין כלל ליתא להא דר"ע ומתוך ג"כ שפיר דברי הרמב"ם הנ"ל וממילא דשפיר נוכל לומר דאף עם מים ל"ה חמץ גמור רק גוקשה וא"ש.

ועוד נראה יותר והא נראה לי עיקר אף אי נימ' דר"ע סובר דמי פירות בפ"ע לא מחמיצין ורק מיירי דמגבלה במים כמו שתי' ר"ל וגם סביר' לי דמי פירות עם מים ל"ה חמץ גמור ועוד סובר דגוקשה דרבנן אפ"ה לק"מ קו' הנו"ב דלא משני ריש לקיש מידי וכמו שאבאר בס"ד - והוא עפי"ד השלטי גבורים שפכת לתרץ קושיות הרא"ש שהקשה על הרי"ף שפכת דמי פירות עם מים לא מחמיצין כלל והקשה ממנחות ומהו ותיקא דבמיא ומילחא אסור וכתב לתרץ דע"כ לא פכת הרי"ף דלא מחמיצין אלא בסתם לישה אבל במנחות דנלישה בפושרין וכן הו' ותיקא דמיירי ע"י בישול שם י"ל דגם הרי"ף מודה דמחמיצין עכ"ד - ונראה דהפונה כמו שכ' בקרבן נתנאל דהו' ושוןין שאין לשין בפושרין מיירי במי פירות עם מים דקמיירי מני' עיי"ש - ונראה לבאר זאת ביתר ביאור עפי"ד הרבנו ירוחם שם בנתיב הנ"ל שפכת בשם ריב"א דאף מי פירות לבדן אם שוהין זמן מרובה מחמיצין ואף לדעת הרי"ף דוקא כשלישין בו את העיסה אבל שלא כדרך לישה אף הרי"ף מודה דמחמיץ ומה"ט שזכר המדי וכיוצא בו אסור להשהותו עיי"ש - הרי שלא התיר הרי"ף אלא כדרך לישה חבל ע"י שיהיה גם הוא אוסר והשתא י"ל דהיינו טעמא דושונוין שאוסרין בפושרין דהוי כמו שיהיה דממהר להחמיץ ע"י הפושרין ואסור לכ"ע וזה נכון ועפ"י פונה זו הו' דברי השל"ג הנ"ל - ועפי"ז נראה לומר עוד יותר דאף שפכתו הפוסקי' דמי פירות עם מים ל"ה חמץ גמור מ"מ אם הם פושרין אז אפ"ש לכ"ע הוי חמץ גמור דעד כאן לא דברו הפוסקים רק מסתם לישה אבל בפושרין לכ"ע הוי חמץ גמור כמו דלדעת הרי"ף אמרינן דבפושרין הוא מודה כ"כ לדידן אם הוא נלוש בפושרין הוי חמץ גמור וא"כ פיון דמנחות נלושות בפושרין א"כ שפיר הוי חמץ גמור ושפיר הוא מחייב משום מחמץ ושפיר אמר ר"ע לרבות מנחת נסכים אבל בסתם לישה באמת לכ"ע ל"ה חמץ גמור רק גוקשה וכדברי הפוסקים שהבאתי לעיל וא"ש הפל בס"ד בלי מוקשה עד שאני תמה על מאורן של ישראל שלא נחית לזה - וה' אמת, יוריני בדרך אמת, בתורת אמת, פ"ק בוסערמין יצ"ו א' ויקרא תרס"ז לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן פ"א.

נסתפקתי בהא דקיי"ל בש"ס בב"ה דף ט' ובש"ע או"ח סימן תרנ"ו דהידור מצנה עד שלישי בדמים אי שרי ליתן האי שלישי ממעות מעשר פיון דקיי"ל דכל דבר שפחובה אינה באה אלא מן החולין והמצנה גופא ודאי לכא' דאינה באה ממעות מעשר ועתה נפשי בשאלתי אי גם השלישי שמוסיף להידור מוכרח לבא מן החולין דהוי נמי בכלל

דָּבָר שֶׁבְּחֹבֶ' אוֹ דְלִמָּא פִּינֵן דְּהוּי רַבּ לְהִידוּר מְצֻנָה גְרִידָא וְלֹא מְעִיקָר מְצֻנָה שְׁפִיר מְצִי לְבֵא אַף מְמַעוֹת מְעֵשֶׁר ע"כ שְׂאֲלִתִי - תְּשׁוּבָה.

הֵנָּה זֶה מְקָרֹב נְדָפֶס וּבָא סְפָר קְטָן הִנְקָרָא "אוֹצֵר הֶלְכָה" עַל מַס' בְּב"ק (וְהוּא צִיּוּנִים עַל כָּל מוֹצֵא הַדִּין בְּמַס' זו) מְאַבְרָה א' בִּירוּשָׁלַיִם תְּבַב"א וְנִרְאִיתִי שֵׁם בְּהִסְפָּמַת הַגָּאוֹן הָאֲדִיר מו"ה חַיִּים בְּרַלִּין ו"ל שֶׁכ' לְפָרֵשׁ אֶת דְּבָרֵי ר' זִירָא שְׂאֲמַר בְּב"ק ד"ט עַד שְׁלִישׁ מִשְׁלוֹ מִכָּאן וְאֵילָף מִשְׁלֵל הַקַּב"ה וְכַתֵּב הַגָּאוֹן הֵנָּה כָּל הָרֵאשׁוֹנִים מְפֹרְשֵׁי הַש"ס בִּיזָרוּ מְאֹמֵר זֶה עַל דְּרָף אֲגָדָה וּמוֹסֵר אֲבָל לֹא נִרְאָה לְפָרְשׁוֹ עַל פִּי הֶלְכָה שְׁבַמְעָרְבָא דִּינָא קְאָמְרִי וְתו"ד עִפִּי"ד הֶרְמִ"א בִּיז"ד סִימָן רמ"ט שְׂאֵינן לַעֲשׂוֹת מְמַעוֹת מְעֵשֶׁר דְּבַר מְצֻנָה מְשׁוּם שְׁכָל דְּבַר שֶׁבְּחֹבֶה אֵינֹו בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֻלְיִין וּבִיזָר בְּבָאָר הַגּוֹלָה שֵׁם שְׂאֵם הִי' מְחִיּוּב לְקַיֵּים מְצֻנָה זֹו אֵף אֵם לֹא הִי' בְּיָדוֹ מְעוֹת מְעֵשֶׁר מְקָרִי מְצֻנָה זֹו דְּבַר שֶׁבְּחֹבֶה וְאֵינָה בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֻלְיִין וְאִסוּר לַעֲשׂוֹתָהּ מְמַעוֹת מְעֵשֶׁר שְׂהֵם מְמוֹן גְּבוּהָ אֲבָל אֵם מְצֻנָה זֹו אֵינָה מְחִיּוּבַת בְּאִנְפֵּן שְׂאֵם לֹא הִי' בְּיָדוֹ מְעוֹת מְעֵשֶׁר לֹא הִי' עוֹשֶׂה אוֹתָהּ כָּלֵל לֹא מְקָרִי דְּבַר שֶׁבְּחֹבֶה וְנִרְשָׁאֵי לַעֲשׂוֹתָהּ מְמַעוֹת מְעֵשֶׁר וְנִהוּ שְׂאֲמָרוּ בְּמַעְרְבָא אֲחֵרִי שְׂאֲמַר ר"ז הִידוּר מְצֻנָה עַד שְׁלִישׁ בְּמְצֻנָה הוֹסִיפּוּ לוֹמַר שְׁכָל כְּףֵהּ הוּא מְחִיּוּב בְּדְבַר עַד שְׁשׁוּנָה חִיּוּבוֹ לְחִיּוּב עֲצָם הַמְצֻנָה לְהִיּוֹת נִקְרָא דְּבַר שֶׁבְּחֹבֶה שְׂאֵינָ' בָּאָה אֲלֵא מִן הַחֻלְיִין וְלֹא מְמוֹן גְּבוּהָ אֲבָל מִכָּאן וְאֵילָף אֵם יִרְצֶה לְהוֹסִיף בְּהִידוּר מְצֻנָה יוֹתֵר מִשְׁלִישׁ שֶׁהִידוּר הֵהִיא אֵינֹו חוֹבָה עָלָיו כָּלֵל רִשָׁאֵי לַעֲשׂוֹת הַתּוֹסְפוֹת הֵהוּא גַם מְמוֹן גְּבוּהָ הַנִּמְצָא בְּיָדוֹ וְנִהוּ הַמְכַוֵּן עַד שְׁלִישׁ מִשְׁלוֹ דְּנֻקָא מִשְׁלוֹ מִכָּאן וְאֵילָף רִשָׁאֵי גַם מִשְׁלֵל הַקַּב"ה עַכ"ד הַגָּאוֹן ו"ל וְדַפְח"ח - וְהֵנָּה לְפִי"ד הַגָּאוֹן ו"ל בְּבִיזָרוּ דְּבָרֵי הַש"ס הַנֶּ"ל הַדְּבַר מְפֹרְשׁ בַּתְּלִמּוּד דְּגַם הַשְׁלִישׁ שְׂמוֹסִיף מְשׁוּם הִידוּר מְוַכְרַח לְבֵא מִן הַחֻלְיִין וּמְוַפְשֵׁט שְׁפִיר סְפִיקָתִי הַנֶּ"ל - אוּלָם כְּשֶׁאֲנִי לַעֲצָמֵי נְרָא' לִי שֶׁהַדְּבַר תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָ' וְכַתּוּב שְׂאֲבָאָר בַּס"ד - עִפִּי"ד רַש"י ו"ל שֵׁם בְּב"ק דְּהַטְעַם שֶׁל הִידוּר מְצֻנָה מִכַּח הַבְּרִיּוּתָא דְּשִׁבְתָּ דָּף קל"ג דְּתַנְיָא זֶה אֵלֵי וְאֵנְהוּ הַתְּנָאָה לְפָנָיו בְּמְצוֹת וְכֵן מִשְׁמַע דְּעַת הָרִי"ף בְּפָרֶק לִילְבַּב הַגּוֹזֵל דְּכָל עֲנִין הִידוּר מְצֻנָה עַד שְׁלִישׁ הוּא מִכַּח זֶה אֵלֵי וְאֵנְהוּ עֵי"ש שֶׁהִבִּיא הָאֵי מִימְרָא דְּר"ז דְּהִידוּר מְצֻנָה עַד שְׁלִישׁ אֲחֵר שֶׁהִבִּיא הַבְּרִיּוּת' דְּזֹא"ו וְעֵינֵן יַש"ש פ"ק דְּבַב"ק ס' כ"ד שְׁכַתֵּב מִכַּח זֶה דְּדַעַת הָרִי"ף כְּדַעַת רַש"י עֵי"ש - וּמִמִּילָא לְפִי"ז נִרְאָה דְּתְלוּי בְּזֶה אֵם דְּבַר הַבָּא מִכַּח זֹא"ו מְקָרִי דְּבַר חוֹבָה אוֹ לֹא אֵי נִימָא דְּדְבַר הַבָּא מִכַּח זֶה אֵלֵי וְאֵנְהוּ ג"כ מְקָרִי חוֹבָה אֲזִי שְׁפִיר אֵינָה בָּא אֲלֵא מִן הַחֻלְיִין מִשָּׂא"כ אֵי נִימָא דְּדְבַר הַבָּא מִכַּח זֹא"ו לֹא מְקָרִי חוֹבָה אֲזִי שְׁפִיר יְכוּל לְבֵא אַף מִן הַמְעֵשֶׁר וּז"פ - וּבְאֲמַת מְצִינֹו בְּזֶה פְּלֻגְתַּת הַטּוֹר עִם הַב"י בְּאו"ח בְּסִימָן תְּרַנ"א גַּבִּי מְאִי דְּקִי"ל בְּסוֹפָה י"א וּל"ג דְּלוּלָב אֵינן צָרִיף אֲגָד וְרַב לְכַתְחַל' מְצֻנָה לְאֲגָדוֹ מְשׁוּם זֶה אֵלֵי וְאֵנְהוּ וְכַתֵּב הַטּוֹר בְּסִי' תְּרַנ"א וְנ"ל וְרַש"י פִּירֵשׁ אַע"ג דְּאֵינן צָרִיף אֲגָד מ"מ לְכַתְחַל' חוֹב' לְאֲגָדוֹ מְשׁוּם זֹא"ו עַכ"ל - וְהָרַב הַבֵּית יוֹסֵף כָּתֵב עָלָיו דְּלֹא מוֹכַח מְרַש"י דְּיִהְי' אֵיזָה חוֹבָה וְרַב מְצֻנָה גְרִידָא אֵיכ' עֵי"ש - הָרִי דְּהַטּוֹר ס"ל דְּדְבַר הַבָּא מִכַּח זֹא"ו חוֹבָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת וְחָשׁוּב כְּמוֹ עֲצָם הַמְצֻנָה וְכִמוֹ שְׁכַתֵּב הַמַּג"א בְּסִי' תְּרַמ"ט סק"ח פִּינֵן שֶׁהוּא נוֹי לְמְצֻנָה חֲשׁוּבָה כְּמְצֻנָה עֲצָמָה וְעֵינֵן שֵׁם בְּמַחֲה"ש שְׁכַתֵּב דְּזֶה דְּנֻקָא לְשִׁי הַטּוֹר דְּחוֹבָה עָלָיו לַעֲשׂוֹת פ"כ חֲשׁוּב כְּמוֹ עֲצָם הַמְצֻנָה עֵי"ש וּבֵית יוֹסֵף סוֹבֵר דְּל"ה חוֹבָה וְאֵינָה דוֹמָה לְמְצֻנָה עֲצָמָה - א"כ י"ל לְשִׁי הַטּוֹר דְּחָשׁוּב חוֹבָה כְּמְצֻנָה עֲצָמָה א"כ כְּמוֹ דְּמְצֻנָה גּוֹפָא אֵינֹו בָּא אֲלֵא מִן הַחֻלְיִין כ"כ הִידוּר מְצֻנָה נְמִי אֵינֹו בָּא אֲלֵא מִן הַחֻלְיִין

- משא"כ לשי' הב"י דהידור מצנה ל"ה חובה ולא חשוב כמצנה עצמה ע"כ שפיר תוכל לבא אף מן אינו חולין פן נראה לי - ולכאורה אמרתי להביא רא' לשי' הטור דהידור מצנה.

חשוב כמצנה עצמה מדברי השאג"א בסי' נו"ן ולכ' באמצע התשובה שם דהידור מצנה דוחה שבת כמו מצנה עצמה והביא רא' לזה מדברי הש"ס מנחות ד' ס"ד דאמר רבה הו' לפניו שתי חטאות אחת שמנינה ואחת פחוישה שחט פחוישה ואח"כ שמנינה פטור ולא עוד אלא שאומרין לו הבא שמנינה לכתחלה וישחוט - הרי דמשום הידור מצנה דשמנינה מחללין את השבת ועיי"ש - א"כ ע"כ צריך לומר דגם ההידור הוי חובה ונחשוב' כמצנה עצמה דאל"כ ודאי דלא ניתנה שבת לינחות אצלה וא"כ יהי' מזה רא' טובא לשי' הטור - אבל באמת יש לפקפק בעיקר דברי השאג"א במה שהעלה דמשום הידור מצנה מחללין שבת עפ"י דתוס' בריש פ' לולב הגזול שכ' דכל עיקר דרשא דזה אלי ואנוהו ל"ה רק על לכתחלה אבל בדיעבד לא מיפסל בהכי וכדמוכח בסוף י"א והנה במנחות ד' ע"ב אמרו גבי קצירת עומר דדחי שבת ואי סלקא דעתך נקצר שלא כמצותו פשר אמאי דחי שבת נקצרין מערב שבת וכ' בתוספות שם בד"ה אמאי דחי שבת וז"ל ואע"ג דלכתחלה מצותו בליגה פינו דבדיעבד פשר ל"ה דומיא דתמיד דכתיב בי' במועדו לומר דדחי שבת ומסתברא דדומיא דתמיד בעינו עכ"ל עיי"ש - וא"כ גם גבי מילה דאיירי בי' השאג"א פינו דהציצין אינו מעכבין ל"ה דומיא דמילה עצמה דדחי שבת וממילא דכן דין בכל שאר הידור מצנה דל"ה רק לכתחלה דלא דחי שבת - איברא דנה יש לדחות די"ל דשאני ה"א פינו דכבר ניתנה שבת לינחות אצל מצנה גופא ע"כ שפיר דוחין אף משום הידור וכה"ג אמרו שם במנחות עיי"ש - גם י"ל דהא הרמב"ם באמת אינו פוסק פסוגיא דפרק רבי ישמעאל ה"ל (ובמק"א ביארתו דטעמו של הרמב"ם משים דהפוגיא דשחט פחוישה דאומרין לו הבא שמנינה הוי סתירה לפוגיא דפרק ר"י ה"ל ע"כ פסק הרמב"ם פסוגיא דמנחות ד' ס"ד ה"ל) - אמנם בלאו"ה ק' בעיני דברי הגאון בעל שאג"א זלה"ה - במה שכ' דמשום הידור מצנה מחללין שבת לפי"ד התויו"ט בפלפילא חריפתא על הרא"ש שכ' בב"ק בפ"ק סי' ז' דשליש מלגיו בעינו פינו דלא איפשטא האבעיא וכתב התויו"ט דטעמא דמילתא דהידור מצנה דרבנו ולקולא עיי"ש - וכן הוא במהרש"א שבת ד' ק"ד דז"א ואניהו ל"ה דאו' עיי"ש - וכן הוא ביש"ש בסיומן ה"ל על דברי הרא"ש שכ' שלישי מלגיו פינו דלא איפשטא הבעיא ותימא מאחר שהיא ספיקא דאו' אזלינן לחומרא ואפשר דהוא סובר דאין זה דאו' מאחר שאינו מצות עשה רק מצנה בעלמא להדר המצנה עכ"ל היש"ש - והשתא עפ"י דכל דין הידור מצנה הוא מדרבנן איך ידחה שבת וצ"ע - ומה שהביא רא' משחט פחוישה דאומרין לו הבא שמנינה לכתחלה אף דבדיעבד גם פחוישה פשר - נראה אחרי בקשת המחילה מהאדון הגדול דלאו רא' משם מתרי טעמא חדא דהא קיי"ל דשבת הותרה אצל קרבנות עיין תשב"ץ ח"ג סימן ל"ז וכן כ' בתשובת מהר"מ אלשיקר סי' ק"ב דשבת חול אצל קרבנות וביאר בזה את מאמר חכז"ל מחללי' מות יומת וביום השבת שני כבשים בדבור א' נאמרו היינו דלגבי השני כבשים לא נאמר' פלל מחללי' מות יומת עיי"ש בשם שרירא גאון - וא"כ פינו דלגבי מצות התמיד אין כאן שום חלות איסור שבת שפיר יש לעשות המצנה באופן היותר טוב דאין כאן בהתעסקות התמיד שום חילול שבת משא"כ גבי שאר מצות כמו גבי מילה בשבת דהוי

רק מצד דחי' מנא לן דמשום הידור יהי' מחללין שבת - שוב בא לידי ספר שו"מ מהד' ד' בפאלה וראיתי שם בסי' כ"ט שדחה ג"כ בזה דשבת הותרה אצל קרבנות את ראית השאג"א והביא ג"כ מהתשב"ץ אצל בדברי מהר"מ אלשקר לא הרגיש הא תדא ועוד קאמינא דהא דאמרינו לו הבא שמינה לכתחלה לא מטעם מצות הידור גרידא הוא רק מטעם עיקר מצוה פינון דיש לפנוי שמינה והוא לוקח פחושה אזי יש בכחושה אי' דוהקריבו נא לפתחה כמו שפירש רש"י ז"ל ולא מקנים בזה עיקר מצות קרבן נהי שלא מחלל עליו את השבת פינון דעכ"פ הי' ראוי לקיים בו המצוה אבל עתה שישנו לפנוי שמינה ל"ה בו משום הידור גרידא רק משום עיקר קרבן ע"כ שפיר מחללין עלי' את השבת וכבר הארכתי בזה במק"א והוא לעיל בסי' כ"ה והבאתי שגם הגאון בעל יד יצחק פתב פן עיי"ש אבל לעולם משים הידור מצוה גרידא לא מחללין את השבת פן נראה לי ודו"ק - ונחזור לענינינו דלכאורה הדבר תלוי בפלוגתת הטור ובית יוסף וכאשר פתבנו אף באמת נראה דאין בזה פלוגת' פלל ולכ"ע שרי לפי"מ שהבאתי לעיל בשם שלשה רועים ה"ה המהרש"ל ומהרש"א ותויו"ט דכל עיקר דין דהידור הוי רק דרבנן ובדרבנן לא אמרינו פלל הא פללא דכל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין כדמוכח בתגיג' ד' ז' ע"ב דפריף בגמרא מ"ש חגיגת יו"ט ראשון של פסח אמר רב אשי הא קמ"ל חגיגת חמשה עשר אין חגיגת ארבעה עשר לא אלא חגיגת ארבעה עשר לאו דאו' עכ"ל הש"ס - הרי בפירוש יען חגיגת ארבעה עשר לאו דאו' ע"כ באה אף מן המעשר עיי"ש ברש"י א"כ הרי בהדיא דבמילתא דרבנן ליתא להאי פללא - ואל תשיבני דאין ראוי מחגיגת ארבעה עשר יען שאינה חובה פלל כדאית' בפסחים דף ע' ע"א דאינ' באה רק כדי שיאכל הפסח על השנבע ע"כ באה אף מן החולין אבל אפתי דבר שהוא חוב' אפילו הוא מדרבנן נמי אינ' באה אלא מן החולין - נראה לי דלא משמע פן לשון הש"ס דקאמר לאו דאו' למה לא קאמר אלמ' חגיגת ארבעה עשר לאו חובה וכדקאמר שם בפסחי' ש"מ חגיגת ארבעה עשר לאו חובה ורק קאמר הכא ש"מ לאו דאו' ש"מ דזה עיקר הטעם דבאה אף מן המעשר יען שלא דאו' ובמילתא דרבנן לא אמרו להאי פללא - ואפשר דזה גופא רוצה הש"ס להשמיעני פאן בחגיגה דאל יטעה האדם לומר דמשום זה באה אף מן המעשר יען דאינה חובה וכמו דאמרו בפסחים אבל אם הי' חובה הי' בא מן החולין אף דהוא מדרבנן ע"ז קאמר הש"ס דבאמת משום זה באה מן המעשר יען שלא הוי מדאוריית' וקמ"ל דבמילתא דרבנן ליתא להאי פללא - והטעם י"ל משום דבאמת במנחות פ"ב הוצרך קרא ע"ז דפריף הגמרא ובפסח גופא מנ"ל משמע דמצד הסברא הי' אמרינו דשפיר הי' יכול לבא אף מן המעשר ורק דגלי קרא עיי"ש ועיין בטורי אבן חגיגה דף ח' שכ' דבאמת למאן דלית לי קרא ע"ז באמת ס"ל דבאה אף מן המעשר - א"כ י"ל דבמילתא דרבנן הניחו על הסברא ולא רצו להחמיר ולעשותו כדאורייתא גם בענין זה וע"כ אמרו דבמילת' דרבנן ליתא להאי פללא - וממילא עפ"י האמור גבי מצות הידור נמי דהוא רק דרבנן שפיר באה מן המעשר לכ"ע ואין פלוגת' בדבר פן נראה לי ודו"ק - שוב מצאתי בסדר משנה בה' ת"ת שהעלה ג"כ דבמצוה דרבנן ליתא הא פללא מדברי הש"ס הנ"ל והנאני - ועוד יותר נראה לי דאפילו אי נימא דהידור מצוה היא דאו' אפ"ה שפיר מצי לבא ממעות מעשר ואין בה משום דבר שבחובה הבאה מן החולין ושלא כדברי הגאון ר' חיים ברלין ז"ל שהבאתי בתחלת דברי - והוא עפ"י דפריף

הגמרא בחגיגה על בית הלל דאמרו דיו"ט הראשון של פסח באה מן המעשר והא דבר שבחובה הוא וכל דבר שבחובה אינו באה אלא מה"ח אמר עולא בטופל וקאמר שם בגמרא בשם רבי יוחנן דטופל מעות למעות היינו שמערב מעות מעשר עם מעות חולין ומביא עיי"ש דמרב זהאת מקרא דטופל פשר - הרי דאף היכא דבעי להיות בא מן החולין לא מוכרח להיות כולה מש"ח ונשפיר מצי לערב בה מעות גבוה וא"כ ה"ה הכא פיון דעיקר מצוה בא מן החולין שפיר מותר להוסיף השליש מן הגבוה ואף דהרמב"ם בפ"ב בחגיגה פתב דיש שיעור להמעות חולין כמו שכתב שם בהלכה ח' והוא שיהי' שיעור אכילה ראשונה מן החולין הרי דמעות החולין יהי' שיעור הראוי לקנינים בו המצוה איש גם בנ"ד דהא יש פאן מעות כ"כ שיהי' ראוי לקנינים בו עיקר המצוה א"כ פשיטא דשרי להוסיף השליש משום הידור ממעות מעשר וזה ברור ופשוט בעיני מפת דברי הש"ס ורמב"ם דבטופל שרי ופלא על הגאון מהר"ח הג"ל שלא זכר דברי הש"ס הג"ל ודו"ק קמט) הנה עד פה הי' דברינו באופן שאי נאמא דגם במצות שיהי' הא פללא פל דבר שבחובה אינו באה אלא מה"ח עכ"ז במצות הידור עד שלישי לא שיהי' זאת אי משום דהידור הוי דרבנן ובדרבנן לא אמרו הא פללא וכמו שהוכחתי מש"ס בחגיגה הג"ל או משום דקיי"ל דבטופל שרי והאי טופל הוא וכמו שכתבתי לעיל - אולם בעיקרא דמילתא אם גם במצות שיהי' פללא הג"ל קמיבעא לי טובא פיון דהא דינא אצל קרבנות נאמר כמבואר במנחות ד' פ"ב דלמא לא ילפינן מצות מקרבנות כמו שמצינו בהרפ' מקומות דלא ילפינן מצוה מגבוה וכמו שאמרו בשפת ד' קל"א מה לעומר ושתי לחם שצורך גבוה הן ולא ילפינן לולב מני' הרי דלא ילפינן מצוה מקרבנות וביותר הדבר מבואר בירושלמי פרק א' דביכורים הלכה ב' דאיתא שם רל"ק בעי מהו שביא ממנה (מאשירה שבטלה) לולב מצות כגבוה הן או אינן כגבוה (והיא בעיית ריש לקיש בע"ז ד' מ"ה אי יש דחוי אצל מצות כמו בקרבנות או לא) אין תימר כגבוה הן אינו מביא אין תימר אינו כגבוה מביא פשיטא שהוא מביא ממנה לולב שאין מצות כגבוה עכ"ל הירושלמי הרי דפשיטא לי להירושלמי דגבי מצות לא אמרינן דחוי פיון דענן דחוי בקרבנות נאמר כדאיתא ביומא ד' ס"ד ולא ילפינן מצות מקרבנות (ועפי"ד הירושלמי הלז עולין שפיר פסקי הרמב"ם בה' לולב וכן בה' פיסוי הדם דפסק לפשיטות דאין דחוי אצל מצות ורבים קמים עליו איך נקיט הדבר לפשיטות הא בע"ז ובסופה נשאר התלמוד בספק - חבל לפ"ד הירושלמי א"ש פיון דפשיטא לי לירושלמי הג"ל דאין דחוי אצל מצות לא עזב פשיטתא דירושלמי מפני ספיקו של התלמוד ופסק בהירושלמי דאין שום ספק בדבר והרבה פעמים שרבינו סתם הדבר כשי' הירושלמי ומכש"כ הכא דלתלמוד בבבלי הוא ספק ולתלמוד ירושלמי מןפשיטא לי ודו"ק) א"כ כ"כ הכא לענן הא מילתא דבר שבחובה פיון דבקרבות נאמר' מנא לן זה אצל מצות פיון דקיי"ל דמצות אינן כגבוה וצ"ע - ועוד יותר אבאר דברי בס"ד הלא מקיר דבר זה הוא במנחות פ"ב במתני' ונלמד זאת מקרא ונבחת פסח לה"א צאן ופקר ונלא אין פסח באה אלא מן הכפשים ומן העזים א"כ למה נאמר צאן ופקר אלא להקיש פל הפא מן הפקר וצאן לפסח מה פסח שהוא בא בחוב' ואינו בא אלא מה"ח אף פל הפא בחוב' לא יבא אלא מה"ח הרי דהיקוש זה לא נאמר אלא גבי פקר וצאן אכל בשאר דבר לא ידעין פלל דבר זה עד שפתוס' הקשו והניחו בתימא וז"ל תימא תינח וזכחים עוכות ומנחות ולחמי תודה

מנ"ל ולמאן דיליף בגמרא מחטאת ניקחא עכ"ל - הרי דלא ידעינו מהיקש זה רק מה שנתכת בקרא רק תוס' פתבו דמאן דיליף מחטאת היינו ר"ע דיליף זאת שם ד' פ"ג מקרא דזאת התירה לעולה ולמנח' ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים ניקחא היינו משום דכל הקתרנות הקשו פולן להדדי וגבי חטאת דרש מה חטאת אינה באה אלא מה"ח דאמר קרא והקריב את פר החטאת אשר לו ולא משל מעשר אף פולן אינם באין חלא מה"ח אף כ"ז בקרבנות שהקשו פולן אהדדי ע"י שהזכרו בהיקש זה אבל בדבר אחר שלא נכנס בהיקש הנ"ל מנ"ל ומשמע בפסוק הנ"ל דהיכ' דלא נכנס בכלל הלימוד באמת לא ידעינו לדינא הנ"ל - ויותר מפורש מצאתי ברש"י חולין ד' כ"א ע"ב שכתב דהו סברא דחולין נפקא לי' לרבי ישמעאל מההקישא דזאת התורה דאיתקש פלהו להדדי ומשמע לי' בין עולת העוף בין עולת בהמה ות"ק לא משמע לי' מהאי הקישא אלא קרבנות בהמה דומיא דשלמים ואשם עיי"ש - הרי בפירוש יען דהת"ק סובר דהקרא לא מדבר אלא בבמהות באמת בעופות ליתא להאי פלגא נאפ' לר"י דסובר דבעופות נמי איתא להאי דינא היינו משום דמשמע לי' דגם עופות נכללו בהיקש זה - אבל לכ"ע דבר שלא נכנס בהיקש באמת ליתא גבי' האי דינ' דדבר שפחוה אינה בא אלא מה"ח ועיין בתוספות זבחים ד' נו"ן ד"ה אם וכן בחולין ד' כ' ד"ה מה חטאת דכתבו דמנחת נדבה לא נשמע מהאי הקישא ועיין ג"כ בתיו"ט מנחות פ"ז משנה ו' שכ' דלחמי תודה בכלל שלמים הוא - מכל זה מוכח דכל מה שלא נכלל בהיקש זה באמת לא ידעינו גבי' הא פלגא הנ"ל דיהי' בא מן החולין וא"כ עפ"י מנא לן לומר דיהי' שייך האי דינא גבי' מצות שלא באו בכלל ההיקש הנ"ל וצ"ע לדינא - והנה פבוד אדומו"ח שליט"א עוררני לעיין בספר סדר משנה על הרמב"ם להגאון מו"ה וואלף באסקאוויטץ ז"ל בה' ת"ת פ"א ה"ח וראיתי שהק' אהא דאמר רבי יוחנן במנחות ד' צ"ט אפילו לא קרא אדם אלא ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש כו' והקש' הוא ז"ל איך אפשר לקיים מ"ע של ת"ת בק"ש של שחרית וערבית הלא קיי"ל בחגיגה ובכמה מקומות בש"ס דכל דבר שפחוה אינו באה אלא מה"ח ונפקא לן מקרא ולא בלבד לענין קרבנות דקיי"ל פן אלא אפילו לענין תענית נמי הכי הוא שאם הי' מתחייב עצמו בתענית אינו יוצא י"ח נדר במה שהוא מתענה תענית חובה והוא מהאי טעמא וכמו שפבאר בס' תקס"ח במג"א ס"ק כ"ב וא"כ פיון שהוא דבר הבא מן החובה ללמוד בכל יום זה פעמים האחת בפקר והשנית בערב הוא באהוגם הוא מחויב בכל יום שתי פעמים א"כ איך יוצא בק"ש שאינו חולין ורשות דבר שפחוה ללמוד התורה עכ"ל ז"ל - הרי דדעת הגאון דאף במצות אמרי' האי דינא אם דהוא ג"כ הרגיש דיש לחלק דבר בקרבנות נאמר האי דין רק דהביא ראי' דגם לעלמא נאמר מתענית - ובאמת נרא' לי דמתענית ליכ' ראי' פלל לעלמא דכבר ידוע דתענית במקום קרבן הוא וכמו שכתב הגאון בספר תורת השלמים ביו"ד סי' קפ"ה וכן פתב התיו"ט בפ"ד דפסחים משנה ה' בזה"ל שהרי קרבן ותענית שווין הם דשניהן לכפרה הם באים עכ"ל - וכיון דתענית במקום קרבן הוא שפיר דינו כמו בקרבן דאינה באה אלא מה"ח אבל במצות דעלמא באמת פיון דליכא שום ריבוי לזה מנא לן לחדש בהו האי מילתא - שוב מצאתי בספר בית שערם להגאון מו"ה עמרם ז"ל שגדפס מחדש בס' שמ"א שסתפק ג"כ בזה אם אמרינו במצות האי פלגא דכל דבר שפחוה' כו' והעיר מהא דמנחות דמשמע משם דצריך קרא לזה והיכ' דליכא קרא מנ"ל זאת וכמו שכתבתי

לעיל - ואולי לא אמרו זאת גבי מצות אלא מדברבנו - אף נרא' לי להביא רא' דבמצות אף מדברבנו לא בעינו שביא מן החולין מסוגיא דפסחים ד' ל"ו מפלוגתת ריה"ג ור"ע דפליגי אי יוצאין במצה של מעשר שני ר"ע סובר דיוצא וריה"ג סובר דאינו יוצא משום דלקח עוני בעינו מה שנואכל באנינות וכן ממעטין שמה דאין יוצאין במצה של בכורים מטם דאינה נאכל בכל מושבות עיי"ש - והשתא למה לי לכל הני טעמים ת"ל משום דכל דבר שפחובה אינה באה אלא מה"ח וגם לר"ע איהו יוצא במצה של מע"ש הא בעינו שיהי' מה"ח פיון דמצה הוי דבר שפחובה - וכן איתא שם בד' ל"ח אמר רב אסי מצות של מע"ש לדברי ר"מ אין אדם יוצא י"ח בפסח לדברי חכמים יוצא בה י"ח בפסח אתרוג של מע"ש לדברי ר"מ אין אדם יוצא ולדברי חכמים אדם יוצא י"ח סוגיא זו איתא ג"כ בסופה ד' ל"ה ומבואר שם הטעם דלר"מ הוי ממון גבוה ול"ה לכם אכל לחכמים דהוי ממון הדיוט שפיר מקרי לכם עיי"ש - והשתא אי נימא דגם גבי מצות שינוי האי דינא דכל דבר שפחובה אינה באה אלא מה"ח א"כ אף לחכמים דהוי ממון הדיוט לא מהני מידי לגבי דבר שפחובה שיהי' בא מה"ח מה שהוא ממן הדיוט וכמו שכתב רש"י בפירושו בחולין ד' כ"ב בד"ה משלו דאפילו לרבי יודא דסובר דמעשר שני ממון הדיוט הוא אפ"ה להכי אתי לו למעוטי דבאה מן החולין עיי"ש - הרי בפירושו דלעגנו סברת דבר שפחובה לא מהני לן מידי מה שהוא ממון הדיוט א"כ איהו אמרו דלמאן דסובר דמע"ש ממון הדיוט הוא אדם יוצא בה י"ח בפסח אלא עכ"ח דבמצוה לא אמרו האי דינא דכל דבר שפחובה כו' - ואף לדברי הטו"א בחגיגה ד' ח' שהקשו על רש"י הנ"ל והעלה שם דלמאן דסובר מע"ש ממון הדיוט לא נשמע מכאן דדבר שפחובה בא מה"ח עיי"ש א"כ לפי"ז א"ש הא דאמרו דלדברי חכמים אדם יוצא י"ח בפסח - מ"מ עדיין יש להקשות הלא בחגיגה ד' ח' איתא ברייתא מיסת מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין עיי"ש הרי דיש לנו עוד ילפונתא על האי דינא הנ"ל (ומה שצריף גם לימוד זה כפר הקשו בתוס' שם בחגיגה וכן בנזכרים ד' נ' ותירצו בטוב עיי"ש - וצע"ק לתירוץ דאפתי יקשה למה לן הני קראי בפ' התודה ת"ל מהאי קרא דמיסת) - ועיין בטורי אבן שם שכתב דמהאי קרא ממעטין אפילו למאן דאמר מע"ש ממון הדיוט הוא פיון דמיסת לישנא דחולין הוא וכמו דמבואר ברש"י בשמעתין א"כ ממילא מע"ש דקדוש קריא רחמנא מומעט מזה עיי"ש בטו"א - וא"כ פיון דמהאי קרא דמיסת ילפינו ג"כ דדבר שפחובה באה מה"ח וצריף שיהי' חולין גמורין בלי שום חלות קדושה כלל ומה"ט מומעט נמי מע"ש אף למאן דסובר מע"ש ממון הדיוט הוא א"כ תיקשה אי נימא דגם במצות שינוי האי דינא למה יהי' יוצאין במע"ש י"ח בפסח ובאתרוג של מע"ש י"ח בסופות אף לחכמים דהא דבר שפחובה באה מה"ח והאי קודש קריא רחמנא וכן קשה בסופה ל"ה דהגמרא שקיל וטרי אי דין ממון בעי או היתר אכילה וכן בתרומה טהורה שם ועל כלן קשה פיון דבעינו שיהי' באה מן החולין כל הטעמים לא יספיקו לצאת י"ח בדבר שאינו חולין וע"כ מוכרח דהאי פללא ליתא גבי מצות וא"כ פל א' על מקומו יבא בשלום וכמדונמה לי שראיות הללו הן ראיות ברורות שאין עלי' תשוב' ודו"ק - ואחר שבירנו בעזה"י להלכה דבמצוה לא שינוי פללא הנ"ל צריף להתנישב בדברי הבאר הגולה שביאר דברי הרמ"א בסימן רמ"ט שכ' דאין לעשות שום מצוה ממעות מעשר שהוא משום דכל דבר שפחובה באה מה"ח ומה"ט יצא לחלק שם בין מצוה מחיובת או לא עיי"ש - וכיון שקבענו

במסמורות נטועות דבמְצוּה ל"ש זאת צָרִיף לִידַע טַעֲמוֹ שֶׁל הַרְמֵ"א - אַף א"ש מְשׁוּם
דבלאו"ה כְּבָר תִּפְסַע עֲלָיו מֶרֶן הַח"ס בְּסִימָן רל"א בחיו"ד וְכַתֵּב דְּהַבְּאָר הַגּוֹלָה לֹא פִּינּוּן
יָפֵה בְּטַעֲמוֹ שֶׁל הַרְמֵ"א דְּטַעֲמוֹ ל"ה מְשׁוּם דְּבָר שְׂבַחֲוֹבָה בָּאָה מֵה"ח רַק מְשׁוּם דְּמַעֲוֹת
עֲנִיִּים הוּא וּפְנִירַע חוּבוֹ בְּמַעֲוֹת עֲנִיִּים וּמִמִּילָא דְאָף לְמַצְנָה שְׂאִינָה מַחֲיוּבַת לֹא שָׂרִי לִיתָן
מְמַעֲוֹת עֲנִיִּים דְּהָא גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים וְאִין זֶה עֲנִינְן פְּלִל לְהָא דְבָר שְׂבַחֲוֹבָה דְשֵׁם מְדַבֵּר
בְּמִמּוֹן גְּבוּהָ לְמַצְנָה שֶׁל גְּבוּהָ וְאִינוּ מְקַפְּחֵ בְּזָה לְשׁוּם בְּרִי' אֲבָל הֵכָא מַעֲוֹת מַעֲשֵׂר הוּא
מַעֲוֹת עֲנִיִּים וְע"כ אָסוּר לִיתָנוּ לְכָל דְּבָר מַצְנָה אַחֲרַת דְּגוֹזֵל בְּזָה אֶת הָעֲנִיִּים וּמְסִיק שֵׁם
הַח"ס לְהַלְכָה דְּזָה דְּנֹקָא אִם נִהְגֵּי לְהַפְרִישׁ סְתָם אֲזִי אִין לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַצְנָה רַק לְתַתָּנוּ לְעֲנִיִּים
מְשׁוּם דְּהוּא מַעֲוֹת שְׂלָהֶם אֲבָל אִם בְּתַחֲלָה הִתְנָה לַעֲשׂוֹת מֵהֶם מַצְנָה עוֹשֶׂה עֵי"ש -
(וְהַגְּהָ עֵינָן בְּפָנִים בַּח"ס וּדְבָרָיו קֶצֶת צ"ע בְּפָה שֶׁכ' דְּהָרָא' שֶׁהֵבִיא הַרְמֵ"א בַּד"מ מִבִּיצָה
כ' הִי כְּדִי שְׂלֵא נִימָא כִּינּוּן דְּמַעֲשֵׂר כְּסָפִים אִינָה מַצְנָה מַחֲיוּבַת א"כ דְּאֶפְשָׁר בְּזָה הָוִי
אַמִּינָא דְשִׁפִּיר יָכוֹל לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַה שְׂיִרְצָה לְזָה הֵבִיא רַא' מִבִּיצָה דְאָמַר הַרְינִי נְזִיר וְאֶגְלַח
מְמַעֲוֹת מֵע"ש אַף דְּגַם שֵׁם אִינָה מַצְנָה מַחֲיוּבַת לְהִיּוֹת נְזִיר רַק מַעֲצָמוֹ נְדַר אַפ"ה אַחַר
שְׂכָבָר קוֹיָבֵל הָוִי חוּבָה עֲלָיו וְכ"כ גַּבִּי מַעֲשֵׂר כְּסָפִים כִּינּוּן דְּכָבָר נִהְגֵּי עֲצָמוֹ כֹּן כְּבָר חוּבָה
עֲלָיו לִיתָן לְעֲנִיִּים עֵינָן בְּפָנִים וְתַבִּין בְּיַתֵּר בְּיַאֲוֹר - וְצ"ע דְאָם כֹּן הִי רֵאִיְתִי הַד"מ א"כ
טְפִי הִי לִי לְהֵבִיא הַמְשָׁנָה דְּמִנְחֹת פ"ז מ"ו דְּתַנּוּן שֵׁם לְפִיכָף הָאוּמַר הָרִי עֲלֵי תוֹדָה הָרִי
עֲלֵי שְׂלָמִים לֹא יְבִיא מִן הַחֻלִּין וְהַקְשָׁה רש"י דְּהָא הָוִי מְשָׁנָה שְׂאִינִי צְרִיכָה וְכַתֵּב בְּתוֹס'ס
חֲדָשִׁים דְאֶתִּי לֹא אֲשַׁמִּיעֵנּוּ דְלֹא תִימָא דוֹק' בְּפִסְחָ דְהוּא מַצְנָה מַחֲיוּבַת קמ"ל דְאָף בְּתוֹדָה
וּשְׂלָמִים דְהוּא עֲצָמוֹ קוֹיָבֵל עֲלָיו נְמִי אֶמְרִי' כֹּן - עכ"פ מְפִנְרֵשׁ בְּמִשְׁנָה דְאָף בְּדָבָר שְׂאִינָה
מַחֲיוּבַת שְׂיִיף הָאִי דִינָ' וְא"כ טְפִי הִי לֹ' לְהֵבִיא מִמְשָׁנָה וְצ"ע - אוֹלָם זֶה בְּאֶמֶת קֶשֶׁה גַם
לְדַעַת הַבֵּאָה"ג לְמָה לֹא הֵבִיא מִהַמְקוֹר וְלְמָה הֵבִיא מְמַרְחָק לְחַמוֹ וְצ"ע וְדו"ק) - עכ"פ
לְפִי דְבָרֵי רַבִּינוּ הַח"ס בְּטַעֲמוֹ שֶׁל הַרְמֵ"א אִין סְתִירָה לְדְבָרֵינוּ בְּמַה שְׁהַעֲלִינוּ דְּבַמְצָנָה
לֹא אֶמְרִינוּ הָא פְּלִלָא כֹּל דְּבָר שְׂבַחֲוֹבָה כו' כִּי שֵׁם טַעַם אַחַר יֵשׁ בּוֹ וְכַנ"ל - וְעַתָּה נִבְאָ
לְנִידוֹן סְפִיקוּתֵינוּ שְׁהַצְגָתִי מְרַאשׁ דְּבָרֵי אַחֲרֵי שְׂבִירָנוּ דְּבַמְצָנָה ל"ש הָא דְבָר שְׂבַחֲוֹבָה
וְשֵׁם יֵשׁ רַק מְשׁוּם לְתַא דְּגוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים דְּהוּי מַעֲוֹת שְׂלָהֶם וְתַלּוּי הַפִּל הֵיכָא הִי
מְפָרִישׁ וְכַמְסַקְנַת הַח"ס הַנ"ל אִם הַפְרִישׁ סְתָם אָסוּר לְמַצְנָה אַחֲרַת וְרַק מְוַכְרַח לִיתָנוּ
לְעֲנִיִּים וְא"כ מִמִּילָ' דְאָף לְהִידוֹר מַצְנָה אָסוּר לִיטּוֹל מִמֶּנּוּ וְאִם הַפְרִישׁ ע"י תְּנַאי שְׂיִקַּח
מִמֶּנּוּ לְמַצְנָה אֲזִי גַם גּוֹף הַמַּצְנָה יָכוֹל לִיקַח מִמֶּנּוּ אַף דִּישׁ עַל הַמַּעֲוֹת צַד חִלּוֹת שֶׁל קְדוּשָׁה
מִתּוֹרַת נְדָר שְׁהַפְרִישׁ אוֹתוֹ לְמַצְנָה וְכָבָר הַבֵּאִתִּי מִש"ס דְּחִגִּיגָה דְּדָבָר שְׂבַחֲוֹב' אִינָה בָּאָה
רַק מְדַבֵּר שְׂאִין עֲלֵי שׁוּם חִלּוֹת קְדוּשָׁה פְּלִל מ"מ כְּבָר הוֹכַחְתִּי בְּרֵאיוֹת דְּבַמְצָנָה ל"ש
הָאִי פְּלִלָא ע"כ שְׂפִיר מוֹתֵר לְהֵבִיא מִמֶּנָּה לְמַצְנָה כֹּן נֵרָא לִי בַס"ד - וְעֵינָן מַג"א סִימָן
תַרצ"ד שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַשֶּׁל"ה דְאִין לִיתָן מִתְּנוּת לְאֲבִיוֹנִים מְמַעֲוֹת מַעֲשֵׂר וְכַתֵּב הַמַּחֲה"ש
שֵׁם מְטַעַם דְּפּוֹרַע חוּבוֹ מְמַעֲוֹת מַעֲשֵׂר - וְלֹא כְּתֵב הַטַּעַם מְשׁוּם דְּבָר שְׂבַחֲוֹבָה כו' וְע"כ
מִהַטַּעַם שְׂפַתְבְּתִי דְּבַמְצָנָה לֹא אֶמְרִינוּ זֹאת וְאִף דְּבִשְׁל"ה גּוֹפָא בַה' מְגִילָה כְּתֵב זֶה הַטַּעַם
- נֵרָא לִי דְהוּא רַק לְשׁוֹן מוֹשָׁאֵל אֲבָל עֵינְקֵר הַטַּעַם הָוִי כְּמוֹ שֶׁכ' הַמַּחֲה"ש דְּפּוֹרַע חוּבוֹ
מְמַעֲוֹת עֲנִיִּים וְע"ש הַפִּל בַּעֲזָה"י וְהַנְרָא' לַפַּעַנ"ד בְּעֲנִינִים אֵלוֹ פְּתַבְתִּי וְה' יֵאִיר עֵינֵי
בְּתוֹרַתוֹ לְכוֹנֵן הָאֶמֶת לְאֶמֶתָה שֶׁל תּוֹרָה וְלַהוֹצִיא כֹּל דִּין וּמִשְׁפָּט שֶׁל תּוֹרָה לְאוֹרָה זְכָה
וְבוֹרֵךְ אַכִּי"ר וְחַתְמַתִּי שְׁמִי פ"ק בּוֹסְעֶרְמִין יצ"ו ב' נַח תַרע"ג לַפ"ק.

ה"ק ישׁכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב.

אחרי מןפּלג בשנים מצאתי מציא' גדולה אשר הקנהלי לי ד' אמות של הלכ' בתשובת פני יהושע לרפן של ישראל מרן יהושע אבדק"ק קראקא ז"ל בסימן ב' שפּתב ממש כדברינו הנ"ל דדוקא בקרפנות אמרו האי פללא דכל דבר שבחוב' והרגיש בכל הראיות שפּתבתי ממנחות וחקולין מממש כל דברי פתובים שמה אחת מהן לא נעדר וב"ה שהניחני בדרך האמת לכונן לדעת תורה מרנא ורפנא הנ"ל אשר נודע בשערים מגדולת תורתו כמבואר בהסכמת שר התורה בעל שו"מ ז"ל - ועיי"ש שפּתב עוד דלית' במעות מעשר שלנו שום קדושה והם חולין גמורים ואף קרפנות שאינם באים מן החולין יש להביא מהם והביא מחו"מ סי' רי"ב דכל הקדש שלנו יש לו דין חולין ופסק שם דיש ליתן ממעות מעשר על מצנת שקונה בביה"כ ולשאך מצות ואין בזה משום פורע חובו ממעות עניים דהא אינו מחויב ליתן להם עיי"ש ששאך ליתן טעם לדבריו וכדי שלא יקשה מדבריו על דברי רבינו הח"ס שהבאתי בפנים - נרא' לי להשוות את דבריהן דהפנ"י מיירי במעשר שהפריש סתם - משא"כ היכ' דנהג מכבר ליתן מעות מעשר רק לעניים יודה הפנ"י שאסור ליתן מהם לשאך דבר דנדאי על דעת מנהגו הפריש וכבר זכו בקו העניים והן מעות של עניים ולא גרע ממפירי פהונה ועיין בטו"ז ביו"ד בענין זה ודו"ק - שוב מצאתי עוד במהר"מ שיק או"ח סי' שכ"ג שהביא דברי הסדר משנה במה שפּובר דגם במצוה אמרינו כל דבר שבחוב' אינה באה אלא מה"ח והשיג עליו ג"כ וכתב דדוקא בקרפן אמרו פן ולא לענין מצוה והרגיש בהרא"י מהא דפסחים ל"ה הפהנים יוצאים בחלה ובתרומה ובלחמי תודה אם עשען לעצמו עיי"ש - ושתי המאורות הגדולים הנ"ל יתנו עידיהן שדרפי ב"ה דרף זך וישך פי פינונתי לילך בדרכיהם פן ידרכני ה' במעגלי צדק ועל מי מנחות ינהלני נצח סלה ועד אכיר - סימן פ"ב.

בעזה"י אור ליום ועש"ק ואו' דחננפה ר"ח טבת תרס"ח לפ"ק בוסערמין יצ"ו: לכבוד ידי"ג הרבני האברך המןפּלג בתורה חו"ש כש"ת מו"ה משה קליין אבן יקר בק"ק סערענטש יע"א. אחדש"ח קבלתי יקרתו וע"ד שביקש לכתוב לו ממה שנתחדש לי בבי מדרשא פעת לעשות רצונו חפצתי ואודיעו מה שהעליתי בס"ד בשוב דברי הכ"מ בפ"ז מה' מעילה שפּתב וז"ל וא"ת ליבטל ברנפא וי"ל דדבר שיל"מ הוא עכ"ל - והנה הברכת הזבח פתב עליו דלא דק בזה דכבר דחה זאת תוספות בעצמם סוף מעינ' וכתבו דליכ' למימר מטעם דישל"מ דמדברבן לא בטיל וכן נתקשה בזה המל"מ עיי"ש - ובעזה"י עלה בדי לתרץ דברי רבינו הכ"מ באופן נאות מאד - דיודע דברי הר"ן בגדרים נ"ב בטעם דישל"מ פינו דעתיד להיות היתר א"כ דמי לדם הפך ולדם השעיר דאינו מבטלים זא"ז דשניהו עולין לזריק' והוי היתר בהיתר - ולכאור' הקשיתי דלדבריו למה דין דשיל"מ דרבנן הוי לי' להיות דין דאוריית' כמו דם הפך ושעיר דמדאו' לא מבטלין זא"ז - אף א"ש פינו דבאמת השתא עדיין לא הותר ל"ד לדם הפך ושעיר ורק פינו דעתיד להיות מותר יש לו דמיון קצת ע"כ החמירו בו חכז"ל וכן פתב הפרמ"ג ריש סי' ק"ב במש"ז עיי"ש - ועפי"ז נרא' לומר דבר חדש לרבי שמעון דסובר בכל התורה דכל העומד להיות ולעשות כעשוי דמי ונחשב הענין פאלו ככר נעשה בו דבר העומד להעשות כמו כל העומד לזרוק ועוד בשאר ענינים בש"ס דוק ומשפח בכל המקומות ולדידנ' הוא סבר' דאוריית' א"כ לדידנ' דבר העתיד להיות מותר כמאן דהותר דמי וכהיתר חשבי' לי' והוי

היתר בהיתר ודמי לדם הפר ושעיר א"כ לדידך' י"ל דדין דשיל"מ דאוריית' הוא ומדאו' לא בטיל פן נרא' לילומר והיא מילתא חדתא - אף יש לדחות עפי"ד תוס' בכמה דוכתא שכ' דגם ר"ש לא בכל מקום סובר כמאן דעשוי דמי רק היכ' דאיכ' מצוה כמו גבי זריקת דם או פדיית פרה אבל במקום דליכ' מצוה לא סבירא לי' הך סבר' א"כ ממילא באיסור דעלמ' דליכ' גבי מצוה בהתרתו ל"ש לומר דנחשב פאלו פבר הותר א"כ גם לר"ש ל"ה דינא דדישיל"מ רק דרבנן - אמןם ראיתי בשעה"מ בפ"ד דגירושין שהעלה דע"כ לא פליגי ר"ש ורבנן בהך סבר' אי נחשב כעמיד להיות אלא היכא דאינו עומד להיות במצב האחר מצד עצם עינינו רק מפח המצוה עומד להשתנות למצב אחר אז פליגי רבנן אבל בדבר שעומד לקח מצד עצם עינינו כמו הא דידות ארנפים דעומדין לקצוץ מצד עצמו פיון דארנפות יותר מדאי בזה כ"ע מודים דכעשוי דמי ובהוה הוא מפרש דברי הרמב"ם בפ"ג מתרומות שכתב דאם נפל סאה תרומה למאה סאה חולין ולא העלוהו עד שנפל עוד סאה וכתב דאם הי' ידע מהראשונה קודם שנפל השני' אינו מדמעת וכן הוא בר"ש בפ"ה דתרומות וכתבו הרא"ש בפ"ק גיד הנשה והר"ש שם דר"ש לשי' דסובר בכל מקום העומד להיות כף כעשוי דמי וה"נ פל העומד להרים פהורם דמי והוא ז"ל דחה דבריהם וכ' דלא תלי' כלל בפלוגת' דר"ש ורבנן דהכא שאני דהדבר עומד מצד עצמו להרים ממנו הסאה שנפל לתוכו כדי שלא יצטרף ליתנו לכהן בדמים פחותים וכ"ע מודו בזה דכהרים דמי והינו טעמא דרמב"ם עיי"ש שהכריח דבריו פן מש"ס דמנחות קנ) היצא לנו מדברי השעה"מ דכל היכ' דהענין העתיד לבא בא מצד עצמו מטבעו ומהותו ולא מפח אינה פעינה חיצוני כמו מצוה וכדומה לכ"ע כעשוי דמי ונחשב פאלו פבר בא למצב השני - וא"כ כ"כ באיסור העומד מצד מצד עצמו להיות מותר לכ"ע חשבי' לי' פהיתר ובהוה דשיל"מ דאורייתא - (ויש לעיין בזה בש"ע סימן ק"ב ודו"ק) - והנה בגידוון פרוטה של הקדש שנפל לכיס של חילין או אמר פרוטה מן הפיס יהי' הקדש ודאי דפרוטה זו עומר לחלל כדי שלא ימעיל בו וכדי שלא יצטרף ליתן פל הפיס לגזבר ואדרב' עוד עדיפא מהא דתרומה דכתב הש"ה"מ דחשוב פאלו הורם פבר פיון דעומד להרים כדי שלא יצטרף ליתנו לכהן בזול וכאן דאם לא יחלל לא יוכל להשתמש בכיס זה כלל כמובן א"כ ודאי דעומד להתחלל מצד עינינו ולכ"ע כמחוקל דמי א"כ דמי לפר ושעיר דאינו מבטלין זא"ז מדאו' א"כ שפיר כתב הכ"מ דכאן דשיל"מ דאוריית' ומינשב מאד דברי רבינו הכ"מ - אף כ"ז לשי' הר"ן בטעמא דשיל"מ אבל לטעם רש"י לא שייך כ"ז כמובן - א"כ א"ש ג"כ מה שדחו תוס' במעילה לטעמא דשיל"מ גבי פרוטה שנפל לכיס חולין משם דכבר הוכיח הנו"ב תנינא יו"ד סוף סי' נ"ג דתוס' לא ס"ל טעמו של הר"ן א"כ לדידהו לא שייך כ"ז אבל לשיטת הר"ן שפיר י"ל פנ"ל וא"כ דברי הכ"מ אמורין אליבא סברת הר"ן וא"ש בס"ד - אמןם פשאני לעצמי נתקשיתי טובא בדברי הכ"מ שהקש' דליבטל ברובא פיון דמיירי שהוציא פל הפיס ומעל בנדאי כמו שכ' הוא עצמו א"כ איך יפטר מפח הרוב דחולין פיון דעכ"פ בנדאי הוציא גם הפרוטה של הקדש ודמי למאי דאמרין דבמשא לא מהני רובא דכדאיתא דמי ותוס' שפיר הקשו לר"ע דסובר דאף כשהוציא פרוטה אחת מעל דנימ' דהוציא מהרוב דכל דפריש מרובא פריש והפרוטה של הקדש עדיין בפס אבל לרבנן דמיירי שהוציא פל הפיס וא"כ גם הפרוטה של הקדש הוציא איך מהני לכאן רובא פיון דנדאי מעל - ודוחק לומר דהקושיא היא

דנימא דההקדש נהפך להיות מותר וכמו שכ' הרא"ש בפ"ג דחולין אכל זה צ"ע טוב' לומר פן גבי הקדש דקדוש' שפיקו להיכן הלך ועינין ראב"ד פט"ו ממעשי הקרבנות ה"ז וצע"ג - ונדע דבמה שפירשתי קו' התוס' במעיל' דהוא מטעם דכל הפריש מרנבא פריש יתורץ קו' הפלתי ופרמ"ג בסי' ק"ב ש'הקשו לשי' המרדכי דהיכא דנולד בתערוכות ל"מ ביטול א"כ מה הקשו בתוס' דהא הכא נולד בתערוכות עיי"ש - ולהנ"ל א"ש די"ל דדוקא ביטול ל"מ אכל סברת כל הפריש מר"פ גם בזה אמרי' ודו"ק ועפ"י הנ"ל יהי נפשט ספיקת בעל סידורו של שבת אי אמרי' מרנבא פריש בדבר שיל"מ - ולהנ"ל דקו' התוס' הי' מטעם מר"פ וע"ז כתבו דאין לומר מטעם דישל"מ משמע דבדבר שיל"מ גם מרנבא פריש לא אמרינו - ואחר שפא לידי בשאלה ספר שדי חמד פאת השדה מערכת ב' ראיתי שהביא בשם גאון א' שתי' ג"כ פן לקו' הפלתי דכונת התוס' הי' מפח מר"פ ונהגייתי מאד לכוון לדעת גאון המובא שם עיי"ש - וגם ראיתי בשו"ת טוב טעם ונדעת להגאון מו"ה שלמה קלוזנער ז"ל חיו"ד סי' קמ"ז במהד"ק שקדמני בחידוש מילתא הנ"ל דלר"ש יהי דשיל"מ דאורייתא וגם לרנבן היכא דעומד מצד עצמו לכך עיי"ש דשנינו לדבר א' נתפוננו ורק אני ביאתי הדברים יותר וכתבתי דתוס' לשיטתייהו שפיר דחו עיי"ש והנאני מאד ת"ל להיות פן גילו - ואשאר בזה ידידו דו"ש באהבה.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן פ"ג.

בעזה"י אור ליום ד' שמות תרס"ח לפ"ק בוסערמין יצ"ו. לכבוד ידי"נ עוז הרב הגאון החו"ב בחדרי תורה כקש"ת מו"ה מו"ה פינחס הלוי' בילליטצער נ"י (ז"ל) אבד"ק סערענוטש והגליל יע"א.

בידיעה של חיבה אודיעו כי תשובתו הגיעני ע"י ידידנו האברך מו"ה משה נ"י ואם כי בו ירה יירה חצי השגותיו עלי נאמנים עלי פצעי אוהב ודבריו היו לי לשעשוע ואחזיקנא לי טיבותא על פי יקרו דבריי בעיניו לבקש מאת ר' משה הנ"ל את תשובתי שכ' לו ולשום עין בקרת עליהם ועתה הנני לתשובתו ולהשיב על השגותיו שהשיג עלי - ראשית דברי הדרגנ"י לדחות דברי מה שהעליתי פיון דעומד להתחלל כמחולל דמי והני דשיל"מ - וכתב מעכ"ת נ"י דהוכיח סופו על תחלתו פיון דלבסוף הוציאה ולא חיללה הנוכר הדבר למפרע דלא הי' עמד לכך עכ"ד - לא אדע דבריו בזה הלא הש"ס מלא מזה דאפילו באופן שלא נעשה הדבר לבסוף אפ"ה טרם שנודע סופו מחשבינו אותו למה שמוכן להיות וכמו דאיתא בב"ק ד' ע"ו דאפילו אם נשפך הדם ולא נורקה לבסוף אפ"ה מיתחשב פזרוק עיי"ש - ולסברתו עדיפא הוי לי להקשות אהא דתרומות דאמרינו כל העומד להרים פהרים דאמאי לא נימא פיון דלא הורמה הנוכר הדבר דלא עמד לכך משעה ראשון' - אלא ע"כ דהאמת הוא פיון דבאמת עמד לכך ורק עפ"י מקרה לא נעשה בו הדבר שהי' ראוי לעשות בו מ"מ עיי"ז לא יגרע מצבו הראשון ושפיר מחשבינו בו כמו שנעשה הדבר העתיד להיות מצד ענינו וא"כ גם כאן בפרוטה פיון דמצד עצם ענינו הי' עמד להתחלל ע"כ אז שפיר נחשב למחולל ואינו בטל מה אמרת פיון דלבסוף לא חיללה איגלאי למפרע דלא עמד לכך - ז"א דקודם שהוציא' שעוד הי' יכול להתחלל נחשב כמחולל מפני שעוד לא נתבטל חילולה ואז לא בטל ובשעה שהוציא ונתבטל החילול אז בעת הזאת אין במה להתבטל וא"ש ולק"מ - אולם מצאתי בתוס' חגיגה דף ד' סוף ע"א

דְּכַתְּבוּ פְּסָבְרַת מֵר יְדִידֵי נ"י (ז"ל) וְז"ל דְּעַד פְּאָן לֹא מְחַיֵּיבִי לִי הֶכָּא אֱלָא מְשׁוּם דְּעוֹמֵד לְכוּף רַבּוּ פְּמָאן דְּמְשׁוֹחֵר דְּמִי אֲבָל הֶתֶם דְּמִית אִיגְלִיא מִלְתָּא דל"ה עוֹמֵד לְשַׁחְרוּר עכ"ד - וְזֶה פְּסָבְרַתוֹ וְהִי לִי לְמַר לְאִיסְתַּעֲיָא מִדְּבַרְיָהֶם - אֱלָא דְּבִאֲמַת גַּם עַל הַתּוֹס' קָשָׁה מִהֶמְקוֹמוֹת שֶׁהִבְאִתִּי דְּמוֹכַח בְּאָף דְּלִבְסוּף לֹא נַעֲשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה מ"מ לֹא נִיגְרַע בְּזֶה מַצְבוֹ הֶרְאִישׁוֹן שֶׁנֶּחְשָׁב לְכָף בְּעוֹד שֶׁהִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת בּוֹ הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִי רְאוּי לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ בְּנִפְשָׁךְ הֶדֶם אַפ"ה אֲמַרְיֵנּוּ בִּי כָּל הָעוֹמֵד לְזְרוּק כּוּז"ד וְצ"ע מְאֹד - וְאוּלַי י"ל דְּשִׂאֲנֵי הֶתֶם בְּתוֹס' דְּהֶם מְתַרְצוּ גַבֵּי חֲצִי עֶבֶד וּח"ב שֶׁהִמִּית דְּבָא חַיִּיב בְּשַׁעֲה שְׂאִיגְלֵאֵי דְּאִינוּ עוֹמֵד לְכָף ע"כ דְּנִינְן לִי לְכָף כְּמוֹ שֶׁהוּא עֵתָה אֲבָל הִיכָּא שְׂאֲנֵי דְּנִין עַל הַשַּׁעֲה שֶׁעוֹד לֹא יִדְעִינוּ שְׂלֵא יְהִי נַעֲשֶׂה בּוֹ הַדְּבָר שֶׁרְאוּי לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּמוֹ הֶכָּא גַבֵּי פְּרוּטָה שְׂרוּצִין שְׂיִתְבַּטַּל קוֹדֵם הַהוּצָאָה וְאִזּוּ בְּאֲמַת עֲדִינְן לֹא נִתְבַּטַּל הַחִלּוּל וְכֵן שֵׁם בְּב"ק דְּנִין עַל קוֹדֵם שְׂנִשְׁפָּה וּא"ש וּלְק"מ וְדו"ק קנא) וְמָה שֶׁהִק' כַּהֲד"ג עַל הָר"ן דְּנִדְרִים הַנ"ל מִר"ל זְבָחִים ד' ע"ח דס"ל דְּפִגּוּל וְנוֹתֵר וְטָמֵא מְבַטְלִין זֵא"ז הֲלֵא שֵׁם הַוּוּיִין פְּוֹלֵן אִיסוּר דְּוּמִיא דְּעוֹלִין וְאַפ"ה מְבַטְלִין זֵא"ז וְנִכְנַס בְּפִרְצָה דְּחוּקָה - וְלִי א"ש בַּעֲזָה"י לְפִי"מ דְּאֲמָרוּ בְּמַעֲלֵה ד' י"ז דְּפִגּוּל וְנוֹתֵר אִין מְצַטְרְפִין זַע"ז מְפָנִי שְׂשִׁנֵּי שְׁמוֹת הֵן וְאַף דְּאֲמָרוּ שֵׁם דְּלַעֲנָן אֲכִילָה מְצַטְרְפִין מ"מ כְּפָר פְּתִיבוּ תוֹס' בְּזָבָחִים שֵׁם דְּלַעֲנָן לֹא שְׂיִלְקָה אִין מְצַטְרְפִין וְהִינּוּ מְפָנִי שְׂשִׁנֵּי שְׁמוֹת הֵן וּא"כ אֲפָשֶׁר בְּזֶה מוֹדָה הָר"ן דְּמְבַטְלִין זֵא"ז וְדְּבָרֵי הָר"ן נֶאֱמָרִים דְּוִקָּא בְּשֵׁהוּ שְׁוִין בְּשְׁמוֹת דְּוּמִיא דְּדָם הָפֵר וְדָם הַשַּׁעִיר דְּשִׁנְיָהוּ שֵׁם דָּם לְהֶם אֲבָל בְּשִׂאֲנֵי שְׁוִין בְּשְׁמוֹת גַּם הָר"ן מוֹדָה דְּמְבַטְלִין זֵא"ז וְהוּא נִכּוֹן בְּעֵינֵי בַס"ד - וְהֵלֵן רְאִיתִי בַח"ס יו"ד ס' צ"ו שֶׁהִרְגִישׁ דְּבָרֵי הָר"ן מִהֵאִי דַר"ל הַנ"ל וְעִי"ש מָה שֶׁפְּתַב בְּזֶה וְמָה שֶׁפְּתַבְתִּי ג"כ נִרְא' לִי - וְעוֹד נ' לֹמֵר דְּפִגּוּל עִם נוֹתֵר ל"ה מִין בְּמִינוֹ כָּלֵל דְּלֹא שְׁוִי בְּאִיכוּתֶם מְשׁוּם דְּאִיסוּר נוֹתֵר הָיִי בְּכָל הַקְּדָשִׁים וּפִגּוּל ל"ה בְּכָל הַקְּדָשִׁים כְּמוֹ דְּקִי"ל דְּאִין פִּגּוּל בְּמִתִּירִין דְּהִינּוּ בְּקוֹמֵץ אוֹ בְּמִנְחָת כֶּהֱן וְכִינּוּ דְּלֹא שְׁוִי אִיסוּרֵן דְּגָדוּל כֶּהוּ שֶׁל נוֹתֵר מִפְּחוּ שֶׁל פִּגּוּל ל"ה מְב"מ וְעֵינֵי בַח"ס שֵׁם לַעֲנָן צָמֵר גְּמֵלִים וְצָמֵר רַחֲלִים כְּעֵין זֶה וְדו"ק - וְהִנֵּה רְאִיתִי מָה שֶׁפְּתַב עַל קוֹשְׁיִיתִי עַל הַכ"מ מְטוֹמָאֵת מְשָׂא וּכְמוֹ שֶׁפְּתַבְתִּי בְּתִשׁוּבָךְ דְּלַעֲלֵל וְכַתְּבִי מִדְּבָרֵי הַמַּל"מ דְּטוֹמָאֵת מְשָׂא ל"ה רַק דְּרַבְּנָן - הִנֵּה לֹא נַעֲלָמוּ מִפְּנֵי הַדְּבָרִים וְאַף אֲנִי לֹא בְּנִיתִי קוֹשְׁיִיתִי ע"ז רַק הִבְאֵת סְמוּכִים מְטוֹמָאֵת מְשָׂא וְעֵיקָר קוֹשְׁיִיתִי הוּא לָן דְּהוּצִיא בְּנִדְאֵי פְּרוּטָה שֶׁל הַקְּדָשׁ דְּהָא הוּצִיא כָּל הַכִּיס אִיף יוֹפְטֵר מִמַּעֲלָה וְמָה אֶהְיֵי לָן רֹב חוֹלוּן וְכִי נִתְהַפֵּה לְחוֹלוּן קְדוּשָׁה שְׂבוּ לְהִיכֹן הֵלֵךְ בְּשַׁלְמָה בְּאִיסוּר דְּעַלְמָ' כֶּה גִזְרָה הַתּוֹרָה דְּאִיסוּר נִהַפֵּה לְהִיּוֹת הֵיטֵר אֲבָל מְנָא לָן זֶה גַבֵּי הַקְּדָשׁ ל"מ לְכַר פְּדָא בְּנִדְרִים כ"ט דְּגַם קְדוּשַׁת דְּמִים לֹא פִקְעָה בְּכַדִּי בְּנִדְאֵי קָשָׁה קוֹשְׁיִיתִי - וְרַק אֲפִילוּ לְמָאן דְּפָלִיג אֲבָר פְּדָא וְסָבְרִי דְּבִקְדָשַׁת דְּמִים פִּקְעָה בְּכַדִּי הִיכ' דְּהוּקְדָשׁ לְזִמְן וְכִינּוּ דְּמִטִּי זְמַנִּי פִּקְעָה אֲבָל הִיכָּא דְּהוּקְדָשׁ לְעוֹלָם אִיף וּבְמָה יִפְקַע קְדוּשַׁתָּה בְּכַדִּי ע"י הָרֹב שֶׁל חוֹלוּן דְּאִיִּתְנַיְהוּ גַבֵּי וְכַש"כ לְהִנָּה שִׁי דְּאֲפִילוּ בְּאִיסוּר לֹא אֲמַרְיֵנּוּ אִי נִהַפֵּה לְהֵיטֵר אֱלָא אֲפִילוּ לְהִנָּה דְּסָבְרִי הִכִּי גַבֵּי אִיסוּר וְהֵיטֵר מְנָא לָן לֹמֵר כֵּן גַבֵּי הַקְּדָשׁ וְזָכַר לְדְּבָר מָה שֶׁאֲמָרוּ בְּפִרְק שְׁלִיּוֹת הֵן גַבֵּי הַקְּדָשׁ כָּל הִיכָּא דְּאִיתָא תַּחַת בִּי גִזְי דְּרַחֲמָנָא אִיתָא וּא"כ גַבֵּי תַעֲרוּבוֹת פְּרוּטָה שֶׁל הַקְּדָשׁ בְּחוֹלוּן נְמִי נִימָא כָּל הִיכָּא דְּאִיתָא תַּחַת בִּי גִזְי דְּרַחֲמָנָא אִית' וְהַקְּדָשׁ לֹא פִקְעָה מִמֶּנָּה - וְאוּסִיף עוֹד בְּחִיזוּק הַקּוֹשְׁיָא דְּהָרִי מְבוֹאֵר בְּבִיצָה ל"ח דְּמָמוֹן לֹא בְּטִיל ע"י הָרֹב א"כ מֵאִי הִקְשׁוּ דְּלִיבְטַל הַפְּרוּטָה שֶׁל הַקְּדָשׁ וּבְשַׁלְמָ' עַל הַתּוֹס' לְק"מ דְּהֶם

הקשו שטעם פל דפריש מר"פ וכמו שכ' בסי' דלעיל אבל על הכ"מ שפיר קשה - אף דבאמת מהו דביצה פבר עמד הש"ש ש"ו והעלה דבהקדש אין דנין על הממון רק על איסורא עיי"ש קנב) אילם לפע"ד עוד לא נתבררו הדברים לומר בפשיטות פן דגבי הקדש לא דנין פלל על הממון דיש עוד דברים פגו וכמו שאגיד בס"ד - והוא דעכ"פ מודה השיש דלענן ממון לא בטול והיגו שיצטרף לשלם להקדש הקרן היגו פרוטה הזאת ורק לענן חומש וקרפן דהוא איסורא לענן זה לחוד בטיל אבל ודאי דהקרן מוכרח לשלם דלא גרע ממזיק להקדש דקיי"ל דאין בו מעילה אבל הקרן שהפסיד להקדש מוכרח לשלם וכמו שהוכיח הפנ"י בב"מ ד' נ"ז בדעת הרמב"ם דמזיק להקדש חייב לשלם הקרן מה"ת ואם פי תוס' בב"מ ד' צ"ט לא ס"ל פן עיין שם (ועיין ג"כ בבית יצחק להגאון מלבו"ב ז"ל יו"ד ח"ב סי' קמ"ט) מ"מ הקא ל"ה מזיק וכי נחזקה המטבע להקדש דהיא ישנו במציאות וכל היכא דעומדת תחת פי גזא דרחמנ' עומדת לכו נראה פשוט פנין דקיי"ל דלענן ממון לא מהני בטול ע"כ הקא לכ"ע אף לשי' התוס' הנ"ל מחייב לשלם הקרן היגו הפרוטה להקדש ורק לענן חומש וקרפן דהוא נוגע לאיסור מעילה י"ל דבטול וז"פ - וכיין שפן איכ' להקשות טובא לפי"ד הרי"ט אלגזי בפ"ד דבכורות דהעלה דמשו"ה לא מהני ס"ס בבכור להוציא מקדושת בכור ע"י ס"ס שפא פספ לחוד מהני ואת"ל פספ אינה קינה שפא קיי"ל פרמב"ם עיי"ש שיש לעשות הרבה ס"ס להקל וכתב דכולן לא מהני דכיין דממונא לא מפקיעין ע"י ס"ס וא"כ אין הנכרי יכול להוציא ממנו ע"י ס"ס זו א"כ איסורא פתר ממונא גריר דגם האיסור בכור לא הופקע ע"י ס"ס עיי"ש קנג) וא"כ קשה נימא פמו כן הקא דכיין דלענן ממונא לא בטיל ואפתי ברשות הקדש קאי וכל היכא דאייתא תחת פי גזא דרחמנא אייתא א"כ ממילא גם איסור מעילה הוי דהא בהא תליא פנין דעודנו ברשות הקדש היא ממילא מקדשי השם הוא ומעל - ואם פי אין ראי' כ"כ מהריט"א הנ"ל דהתם לחומרא אמרינן דאיסורא פתר ממונא גריר אבל אפתי מנא לן לומר פן גבי מעיל' להקריב קרפן דיש לחוש שפיגע באי' חב"ע - אבל אף בלי הריט"א הנ"ל קשה פנין דאי' מעילה בקדשי השם תלוי וכיין דהקא לענן ממון הקדש לא בטיל ואפתי ברשות הקדש קאי א"כ ממילא דאפתי מקדשי השם הוא וממילא פריף אחריו איסור מעילה ג"כ ודומה לנה מצינו בתוס' פסחים כ"ט דכתבו דהיכא דליפא קרן ליכ' חומש ואשם נאנן נימא ג"כ להיפף דהיכ' דאיפא לקרן ולא נתבטל ממילא דאיכ' ג"כ לחומש ואשם פנין דאגודין זב"ז - ואין לדחות דהא במזיק ממון הקדש איכ' קרן וליכ' חומש ואשם - שאני התם דכף גזרה חכמתו יתברך דבאופן זה ליפא חומש ואשם - אבל היכא דנהנה באופן דחייבה התורה חומש ואשם - ורק מטעם דלייתא במציאות לקדשי השם אתה רוצה לפטרו היגו מטעם בטול - וכיין דע"כ לענן קרן ישנו במציאות דלא בטיל ויש פאן קדשי השם ממילא דיש פאן ג"כ איסור מעילה ונה ברור בסב"א לפי קט שפלי וא"כ דברי הש"ש צ"ע בעיני ולא ברורים לי - ונהה מריש הוי קשיא לי על דברי הרי"ט אלגזי הנ"ל דהעלה דאי' פתר ממונא גריר מביצה שם דאמרו לענן ממונא לא בטיל ולענן אי' תחומין בטיל ואמאי לא נימ' דאיסור פתר ממונ' גריר - אף שוב הדרני בי דע"כ לא אמר הריט"א דאי' פתר ממונא גריר רק היכא דאיסור וממון אגודים זב"ז וישניהן מחד טעמא היא פמו גבי בכור דאי נימא דע"י ס"ס ל"ה בכור משום דקנאו הנכרי ממילא גם לענן ממון הוי שולו וכיין דלא מפקיעין

ממון' ע"י ס"ס ואפתי של ישראל הוא ממילא הוי של ישראל גם לענין אי דבכור - משא"כ באי דתחומין וכי תלוי אי דתחומין באי ממון והא אפילו בנתן לו המים והמלח דליכ' אי ממון אפ"ה איכ' אי תחומין וכינון דאינו תלוינו זב"ז לא שייך סברת הריט"א וא"ש - וע"כ ממיל' הקא גבי פרוטה של הקדש דשפיר תלוינו ואגודין זב"ז שפיר קשה כיון דלגבי ממון' לא בטיל ממילא דלא יכול לביטול גבי איסור' דמעילה וצ"ע ודו"ק - שוב מצאתי ברש"א חולין קל"ט דבהקדש דמים כל דין ממון בעלים עלה מזה סיוע גדולה לדברי עיי"ש דפרי"ג"כ קדושה שבהו להיכן הלך ומתיר דנעשה הפקר ופקע שם בעלים עש"ה וא"כ הקא דע"י ביטול לא נפקע שם בעלים שפיר קשה קדושה שבהו להיכן הלך ודו"ק - ואשאר בזה ידידו דו"ש וש"ת באהבה ובלנ"ח.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן פ"ד.

נשאלתי באחד שהרצון עשה לו מנעלים ונגמרו בערב שבת ורק עוד לא נשמת מהם הדפוס והוא צריך להם בשבת אם מותר לשמט הדפוס מהמנעלים בשבת ע"כ השאלה. תשובה.

נראה לי דיש לאסור ואם כי לכאורה מבואר בש"ע סי' ש"ח סעי' י"ד להיפך דשפיר מותר לשמט הדפוס ממנעל אפילו כשהוא מהודק והוא מש"ס שבת קמ"א דקיי"ל כרבנן דסברי דמנעל שעל האימום הוי פלי עיי"ש - עכ"ז נרא' לי לאסור והוא עפ"י דהכ"מ בפרק כ"ד מפלים והתיו"ט בפ' כ"ו דכלים הביאו שכ' דמה"ט סברי החכמים דהוי פלי משום דאף טרם שנשמטה מעל האימום הוי פלי משום דאינו מחוסר מלאכה הצריכ' אומן שהדיוט יכול לשומטה מהאימום עיי"ש - ולפי"ז נראה דזה דוקא הי' במנעלים שלקחם אפטר דלא הי' צריכים מלאכת אומן לשמט המנעל מהאימום אבל במנעל שלנו כפי שדברתי עם הרצון ואמר לי שהדיוט שאינו בקי במלאכה זו אינו יכול לשומטה וגם כי צריך להשמטה פלי אומן שמינחת לכו אשר מזה עצמו יען שצריכה לכלי אומנית ל"ה בכלל שהדיוט יכול לעשות שהפונה במלאכת ההדיוט הוא אשר ההדיוט יכול לעשות פלי שום פלי אומן וכל היכא דצריך לכלי אומן אז אף אם שההדיוט ג"כ יכול לעשות הוי בכלל מלאכת אומן כן נראה לי בפשיטות - וא"כ עפ"י"ז גם לרבנן עדיין לא וגמ' מלאכתה ול"ה עדיין פלי ואסור לטלטלה וממילא דאסור לשומטה - ועוד יותר י"ל כיון דעוד לא נגמרה מלאכתה איכ' בההסרה זו משום מכה בפטיש - ומה גם לפי"מ שנהגו הרצענים אחר ששמטו הדפוסים מהמנעלים לחרות בברזל את היתידות שבתוך כף המנעל כי זולת זה א"א לדרוך על כף המנעל בנדאי עוד לא נגמר המנעל טרם שנשמט האימום מהם - וא"כ לפי"ז אסור לטלטל המנעל כיון דעוד לא נגמר ואין שם פלי עליו וממילא דאסור לשמט ממנה האימום והשומטה חוששני בו משום מכה בפטיש שהוא אב מלאכ' כן נראה לי לדינ' ותמה אני על הנושאי כלים של הש"ע שלא עוררו בזה ודו"ק - ואגב אנכיר מה שצ"ע לי ברש"י שבת קמ"א ע"ב שפירש הטעם דלר"א אסור לשמט המנעל מהדפוס דסובר דמנעל שעל האימום ל"ה פלי ע"כ אסור לטלטל עיי"ש - למה לא קאמר טפי עפ"י דהרא"ש והר"ש והרע"ב בפכ"ו דכלים דפירשו בטעם דר"א דמטהר במנעל שעל האימום משום דלא נגמ' מלאכתה עד שיסירה מהאימום וכן מורה פשטא דמתני' שם א"כ בזה ששומטה מהדפוס הוא גומר בה את המלאכה וא"כ

איכא בזה משום מפה בפטיש וא"כ טפי הי' לי לרש"י לפרש בטעם דר"א משום מפה בפטיש ממה שפירש משום איסור טלטול שהוא דרבנן וצע"ג ודו"ק - ר"ח טבת תרע"ד לפ"ק בוסערמין יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן פ"ה.

בעזה"י אדר תרע"ד לפ"ק בוסערמין יצ"ו. הנה תשובתי הנ"ל הדפסתי בוילקט יוסף דשנת תרע"ד סי' ע"ג ובסי' צ"ו השיגו עלי הגאון מו"ה משה גינז נ"י אב"ד דק"ק קערעסטור יע"א ונהרב הדיין דק"ק עיר חדש יצ"ו ואני השבתי עליהם בארנפה ורק מפני שערורת המלחמה לא הגיעה לדפוס ועתה הנני מציע תשובתי עליהם בס"ד - ראיתי שני גביאים מתנבאים בסגנון אחד והעלו דאיסור מפה בפטיש לא שייך רק בעושה מעשה בגוף הדבר להשלמת הפעולה משא"כ היכא דאין צריך עוד לאיזה מעשה בגוף הפעולה רק דעושה מעשה בדבר חיצוני ל"ש לדון משום מפה בפטיש וע"כ אין בהשמטת האימום מהמנעל משום מפה בפטיש כיון דהמנעל כבד נשלם בכל צדדיו ואינו חסר רק מה שנדבק באימום א"כ המעשה רק באימום שהוא דבר חיצוני למנעל היינו מעשה ההסרה ע"כ אין בזה משום מפה בפטיש עכ"ל בקצרה - ואני תמה עליהם איך לא שתו לבם על דברי מאור עינינו רש"י ז"ל במה דפירש במתני' ד' ע"ג בד"ה מפה בפטיש הוא גמר כל מלאכה שכן אמן מפה בפטיש על הסדן עיי"ש וכן פירש הרמב"ם בפיה"מ וכן פירש הרע"ב במתני' שם - הרי שלשה רועים עדים נאמנים דאיסור מבפ"ט אינו מוכרח להיות נעשה בגוף הפעולה כי הגע בעצמה לפירוש השלשה רועים הנ"ל שפירשו דהגמר הוא במה שמכה על הסדן אחר שפבר גמר גוף הפעולה וכבר השלים רדידת הטס ואינו רוצה להרים יד עלי' עוד ומכה באחרונ' על הסדן והפטיש לא פגע ולא נגע כלל בהטס ואפ"ה חשוב הכאה אחרונה הלז גמר מלאכה ועל כרחך דעיקר תלוי איך הוא דרך האומנים לגמור פעולה הלזו לא שנא אם הגמר נעשה בגוף הפעולה או חוץ ממנה אם כן הוא דרך של האומנים לגמור במעשה זו את פעולתו חשוב גמר מלאכה ויש בה משום מפה בפטיש כן נראה ברור בעזה"י - ונראה דעל זה רמזו רבה ור' זירא בדבריהם בשבת דף ע"ה דאמרו כל מידי דאית בי' גמר מלאכה חייב משום מפה בפטיש הם סתמו דבריהם ואמרו כל מידי לרבות כל אונפי ההגמרה שיינהגו האומנים בין אם נעשה בגוף הדבר או חוץ ממנה בכל אופן חייב משום מבפ"ט - ובזה מצאתי ישוב לדקדוק שדקדק בספר ברית מלשה שנדפס מחדש על הסמ"ג במצות ל"ת סי' ס"ה שכ' בזה"ל על כל גמר מלאכה חייב משום מבפ"ט עכ"ל הסמ"ג - ודקדק הנ"ל למה שינה רבינו מלשון הש"ס דאמרו כל מידי דאית בי' והוא כתב סתם על כל גמר מלאכה עיי"ש מה שכתב עפי"ד - ולדבריי מדויקין מאד דבריו דבכונה שינה לשונו דלא תטעה לומר דהגמר תלוי בגוף הפעולה כמו דמשמע לכאורה מלשון הש"ס דאמר כל מידי דאית "בי" ותיבת בי' תסוב על הפלי ולא על המלאכה ועפי"ז תהי' מוכרח הגמר להיות דבוק בכלי, וע"כ כתב סתם על כל גמר מלאכה היינו לשלול זה וכלל הפלי היינו שכל אופן שיהי' הגמר חייב משום מבפ"ט - או נראה פשוט בבואור דברי הסמ"ג הנ"ל דמלשון הש"ס נראה לכאור' דלאו כל הגמר הוי גמר לענין מבפ"ט והטיל תנאי בדבר והיינו דקאמר כל מידי דאית "בי" משמע דאם ל"ה "בי" אף דבאמת גמר בזה הפלי לא הוי בכלל מבפ"ט ועפי"ז הי' מוכרח לומר דצריך שיהי' בהגמר איזה תוספות תיקון או

הידור בגוף הפעולה והיגו דקאמר דאית "בי" וחשוב גמר משא"כ היכא דלא ניתוסף בו בפלי מידי לא חשוב גמר וע"כ מוכרח לומר פן דאל"כ מה תחלק בין גמר לגמר ומזה הי' משמע פדברי הגאון מוהר"מ גינז והרב הדיין הג"ל דצריף שיהי' איזה תיקון ותוספות בגוף הפעולה - וע"כ לשלול זאת שינה הסמ"ג מלשון הש"ס ולא כתב תיבות "דאית בי" היגו לומר דאין תנאי בדבר ולא תחלק בין גמר לגמר ולעולם חייב על כל גמר מלאכה באיזה אופן שיהי' פן נראה ברור בכונתו וא"כ עפי"ז יש ראי' לדבריי בס"ד - ולפי דרכנו למדנו דגם הר"ן שחולק על רש"י בבבאור ענין מכה בפטיש עיין ר"ן במשנה דארבעים אבות מלאכות דפירש דמייירי מההפאה שמכה על הכלי בעצמו בגמר מלאכה וכו' החזיק בפשט זה הה"מ בפ"י מה' שבת - י"ל דלא השיג על רש"י רק בבבאור ענין מכה בפטיש הנאמר במתני' כי לדעתו קשה על פירושו של רש"י מפני הבהנה דמוסיף רש"י ג אף המכה בקורנס על הסדן א"כ משמע דמכה בפטיש הנאמר ברישא לא מייירי מההפאה שהוא על הסדן - אבל בזה דמשמע מרש"י דהגמר אינו מוכרח להיות נעשה דוקא בגוף הפעולה בזה גם הר"ן יודה דבאופן שנהגו האומנים לעשות גמר אף חוץ מגוף הפעולה ג"כ יש בזה משום מבפ"ט - וראי' לזה דהלא גם הסמ"ג מפורש ענין מכה בפטיש כפי הר"ן עיי"ש מה שהביא בשם ר"י והוא ר"י המובא בתוס' דף ק"ב עיי"ש - ואפ"ה סובר דבכל ענין שיהי' הגמר יש בזה משום מבפ"ט וכמו שכתבתי בכונתו - ועוד מצאתי און לדבריי דבגוף הדין אין נפ"מ בין פרש"י לפר"ח המובא בר"ן הג"ל מדברי הראים בעמוד זמנים סי' ק"ב שכ' לפי שהאומן מכה בפטיש על הסדן או על הכלי בשעת גמר מלאכה עכ"ל - הרי דהוא הרפיב שני פשטים הג"ל ואי נימא דלפר"ח מוכרח שיהי' הגמר בגוף הפעולה ולרש"י אף בחוץ הוי גמר א"כ איך פלל אותם יחד הלא הם רחוקים זמין ונפ"מ גדולה ביניהם לדין וע"כ דליכ' פלוגת' פלל ביניהם ורק משמעות לישנא איכ' ביניהם וזה ראי' גדולה לדעתתי בס"ד - וכן כתב המאירי בשבת במשנה הג"ל וז"ל המכה בפטיש ובכללו כל גמר מלאכה שהוא זו דרך האומנים פשגומרים מלאכתם מעיינים בזה אם נשאר בזה דבר מועט להשלים תיקונו ומתקן בקורנס שבידו לעגלה או להרחיבה וכל שהוא גמר מלאכה באיזה ענין נתחייב מתולדות מכה בפטיש ויש מפורשים שכן דרך האומן להכות על הסדן בקורנס תיכף שנגמרה מלאכתו עכ"ל - הרי שתחלה כתב פירוש הר"ן ומשמעו שעושה איזה תיקון בגמר זו ואח"כ כתב פירוש רש"י ורמב"ם דמייירי דאינו עושה שום תיקון בדבר מלאכתו ואפ"ה הוי בכלל מבפ"ט - ע"כ נרא' לי ברור דבאופן אם נהגו האומנים באיזה מעשה לגמור איזה פעולה ר"ל דזה המעשה הוא סימן ואות דהפעולה נגמרת אף אם הוא חוץ לכלי יש בזה משום איסור מכה בפטיש ונראה לי דזה הי' נמי פונת המאירי שכתב וכל שהוא גמר מלאכה באיזה ענין נתחייב מתולדות מכה בפטיש כיון על דברינו הג"ל דאין חילוק היכי נעשה הגמר אם בהכלי עצמו או חוץ ממנה וזה ברור בעיני בס"ד - כי לדעתתי גם הר"ח לא פליג על רש"י בדינא רק בבבאור ענין מכה בפטיש מפיח הקושא דהקש' עליו וכמו שהבאתי לעיל - ובאמת נרא' דלק"מ קושיותו על רש"י דהנה למן דף ק"ג קאמר בגמרא דטעמא דרשב"ג הוא שכן מרדכי טסין עושין פן ופרש"י מפין ג' על הטס ואחת על הסדן להחליקו לקורנס שלא יפקע הטס עיי"ש - א"כ לפי"ז מדבר רשב"ג מההפאה שהוא באמצע מלאכה וכן מוכח פשטת' לשונו שאמר אף המכה בקורנס בשעת מלאכה הרי

בְּהִדְיָא דְהוּא מְדַבֵּר מֵהֶפְאָה בְּשַׁעַת מְלָאכָא א"כ אין עֲגִינָא כְּלָל לְמַכָּה בְּפִטְיֵישׁ שְׁקֵאֲמַר הַת"ק שֶׁהוּא מְיִירֵי מְגַמֵּר מְלָאכָה וְלִק"מ וְזֶה פְּשׁוּט וּבְרוּר בְּדַעַת רַש"י ז"ל - וְנִתְעוֹרְרֵתִי לְזֶה מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפִירוּשׁ הַמְשֻׁנָּיוֹת שֶׁכ' בִּזְה"ל מַכָּה בְּפִטְיֵישׁ אֲפִילוּ בְּשַׁעַת גְּמַר מְלָאכָה פֶּאֶשֶׁר עוֹשִׂין הַפִּטְיֵישִׁין כִּי מְנַהֲגִים הֵי לְהַפּוֹת הַפְּאוֹת עַל עֲצָמֵהֶסְדָּן בְּשַׁעַת מְלָאכָה עכ"ל - הָרִי בְּעֵלִיל דְּהוּא פִּירֵשׁ בְּמַכָּה בְּפִטְיֵישׁ דְּהֶרְבוּתָא בְּזֶה בְּמָה שֶׁהָא אִפִּי' בְּגַמֵּר מְלָאכָא' חוּץ מֵהַמְנַהֵג שְׁנֵהֲגוּ לְהַפּוֹת בְּאֲמָצַע הַמְּלָאכָה וְאוּלַי פִּינּוֹן עַל קוֹשְׁיֵית הַר"ח הַגָּ"ל עכ"פ הַקּוֹשְׁיָא עַל רַש"י מִתְנַרְצֵת שֶׁפִּיר וְזֶה אֲמַת - שׁוּב מְצֵאתִי בְּהִגָּהוֹת רַש"י שֶׁשְׂכָר קִדְמָנִי בְּיָשׁוּב זֶה עַל רַש"י אֲבָל לֹא הָעִיר עַל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם הַגָּ"ל וְאִילוּ רָאָה הֵי שְׂמַח שְׂכָרָא קִדְמוֹ הֶרְמֵב"ם בְּחִילוּק הַגָּ"ל וְדו"ק - וְנִחְזֹר לְרֵאשׁוֹנוֹת לְדַעַתִּי הַדְּבָר מְסַכֵּם מְכָל הַפּוֹסְקִים דְּבָכָל אֲנֹפֵן שְׁנַעֲשֶׂה הַגְּמֵר חֵיִיב מְשׁוּם מַכָּה בְּפִטְיֵישׁ קִנְד) וְהֵלֹם רְאִיתִי בְּדְבָרֵי הַגָּאוֹן ר' מִשֶּׁה גִינְזוּ נ"י שֶׁהַקְּשָׁה קוֹשְׁיָא לְעֲצָמוֹ עַל מָה שֶׁהֶעֱלָה דְבַמְקוֹם שֶׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה תִּיקוֹן בְּגוֹף הַכְּלִי ל"ה גְּמֵר מְלָאכָה מְהָא דְסִי' ש"ב סֵעִי' ב' דְּהִלּוּקֵט יִבְלַת שַׁע"ג בְּגָדִים חֵיִיב מְשׁוּם מַכָּה בְּפִטְיֵישׁ הָרִי דְגַם שָׁם לֹא הוֹסִיף תִּיקוֹן בְּגוֹף הַבְּגָד וְלֹא שְׂיַמֵּשׁ רַק מַעֲשֶׂה הַסֵּרָה בְּעֵלְמָא וְאִפ"ה חֲשׁוֹב גְּמֵר מְלָאכָא' - וְנִיחָא לִי דְשָׁם מְיִירֵי בְּתַפִּירוֹת שְׁנִכְנָסוּ תוֹף הַבְּגָד וְנוֹלַד שְׁיִנּוּי בְּגוֹף הַבְּגָד בְּהִסְרָם מִתּוֹכָהּ מִשָּׂא"כ פֶּאֶן בְּהִסְרַת הָאִימוּם עכ"ד - וְלְדַעַתִּי עֲדִינּוֹן יוֹקְשָׁה עֲלֵיו מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם בַּפ"י מַה' שְׁבַת הֵי"ח דְּאֲחַר שֶׁהִבִּיא הֶרְמֵב"ם הָרִי דִּינָא דִּיבְלַת הַגָּ"ל כ' עוֹד וְז"ל הַמְנַעֵר טְלִית חֲדָשָׁה שְׁחֹרָה כְּדִי לְנֵאוּתָהּ וְלִהְסִיר הַצֶּמֶר הַלְכוּ הַנְּתַלָּה בֵּהּ כְּדָרָף הָאֲנִינִים עוֹשִׂין חֵיִיב חֲטָאת וְאִם אִינוּ מְקַפִּיד מְוֹתֵר עכ"ל - הָרִי דְּהֶרְמֵב"ם הַשְּׁנוּה שְׁנֵי דִינִים הַלְלוּ וְעַל שְׁנֵיהֶן הוּא עוֹבֵר מְשׁוּם מַכָּה בְּפִטְיֵישׁ עֵי"ש בַּכ"מ וּבַב"י סִימָן ש"ב וַא"כ קָמָה וְגַם נִצְבָּה קוֹשְׁיֵיתוֹ מְהֵכָא דְּהָרִי הֵכָא לֹא שְׂיַמֵּשׁ רַק מַעֲשֶׂה הַסֵּרָה בְּעֵלְמָא דְּהֵכָא מְיִירֵי מְצֵמֵר שְׁנֵתְלָה עֲלֵיו מְלַמְעֵלָה וְלֹא נִכְנַס בְּגוֹף הַבְּגָד וּמַעֲשִׂיו מוֹכִיחִין עֲלָה דִּיּוּכָל לְהִסִּיר בְּנַעֲרָה גְּרִידָא מִשָּׂא"כ לְמַעֲלָה דְּמְיִירֵי שְׁנִכְנָסִין בְּגוֹף הַבְּגָד צְרִיף לְקִיטָה - וְעֵינּוֹן פֶּרַמ"ג סִי' ש"ב בַּמַּש"ז סִי' א' שְׁכַתְב דְּמַה"ט בְּיִבְלַת אִף בְּאִם אִינוּ מְקַפִּיד אֲסוּר לְכַתְחֵלָה וּבְמַנְעֵר בְּאִינוּ מְקַפִּיד מְוֹתֵר לְכַתְחֵלָה פֶּאֶשֶׁר כ' הֶרְמֵב"ם וְאִם אִינוּ מְקַפִּיד מְוֹתֵר מְשַׁמַּע אִף לְכַתְחֵלָה וְהֵינּוּ טַעְמָא דְשָׁם הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה בְּיַדֵּיִם אֲבָל הֵכָא אִינוּ מַעֲשֶׂה כ"כ ע"כ מְוֹתֵר אִף לְכַתְחֵלָה עֵי"ש - וְעֵינּוֹן בְּתַשׁוּבַת שְׁמֹן רַקַח ח"ג סִימָן ז' דְּנִתְקַשְׁה בְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם אֵלּוּ פִּינּוֹן דְּלִתְרוּנוּיָהּ חַד טַעְמָא אִית לְהוּ לְמָה בְּרִישָׁא הַחֲמִיר וּבְסִיפ' הַתִּיר אִף לְכַתְחֵלָה וְהֵנִיחַ בַּצ"ע - וְנַעֲלַם מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי הַפֶּרַמ"ג הַגָּ"ל שְׁנֵתְנָן טַעַם לְשַׁבַּח בְּזֶה - עכ"פ לְדִין הַמְנַעֵר טְלִית שְׁחֵיִב לְרַמְב"ם מְשׁוּם בַּמַּפ"ט לִישׁ תִּירוּצוֹ דְּנוֹלַד שְׁיִנּוּי בְּגוֹף הַבְּגָד דְּהָא שָׁם לֹא חֲסַר הַבְּגָד כְּלוּם וְהוּא שְׁלֵם בְּכָל וְאִינוּ חֲסַר רַק מָה שְׁמִדְוּבָק בּוֹ הַצֶּמֶר וְהוּא בְּהִסְרֵוֹ אֵת הַצֶּמֶר גּוֹמֵר בֵּהּ אֵת הַמְּלָאכָא' וְע"כ הוּא חֵיִיב וַא"כ מְמִיל' נִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם אֵלּוּ שְׁגַם בְּאֲנֹפֵן הַזֶּה חֵיִיב מְשׁוּם מַכָּה בְּפִטְיֵישׁ א"כ צְדָקוֹ דְּבָרֵי שְׁדִנְתִּי לְאַסְוֵר הַסֵּרַת הָאִימוּם מֵהַמְנַעֵל בְּשַׁבַּת מְשִׁים מַכָּה בְּפִטְיֵישׁ מְשׁוּם דְּהִסְרַת הָאִימוּם מִמְנַעֵל דְּמִי מְמַשׁ לְהִסְרָה דְּצֶמֶר מְעַל הַבְּגָד וְדו"ק - וְאִין לְדַחֲוֹק וְלוֹמַר דְּגַם מְהָא דְּמַנְעֵר לִק"מ עַל הַגָּאוֹן מוֹהַר"מ הַגָּ"ל דְּגַם שָׁם מוֹסִיף שְׁיִנּוּי בְּגוֹף הַבְּגָד בְּהִסְרָה זֹו דְּמִינִיפָהּ בְּזֶה וְכַמוֹ שְׁכַתְב הֶרְמֵב"ם וְלִנְאוּתָהּ - י"ל דְּזֶה אִינוּ מְסַפִּיק לְסִתּוֹר דְּבָרֵי פִינּוֹן דַּע"י דְּמוֹסִיף אִיזָה הוּד וְיֹופִי אִתָּהּ מְחַשְׁבּוֹ לְשִׁנּוּי בְּגוֹף הַפְּעוֹלָה אִם דְּבַמְּלָאכָה עֲצָמָה לֹא נִיחָסְפָה שׁוּם הַשְּׁלָמָה א"כ אֲמַאי לֹא נִחְשָׁב גַּם לְהִסְרַת הָאִימוּם לְשִׁנּוּי בְּגוֹף הַמְנַעֵל פִּינּוֹן

דע"י ההסרה תוכל לשמש בו ורואה אני שהדברים ק"ו מה שם במנער טלית שהוא בעצמו ראוי לשמש בו דכבר נגמרה מלאכתו וכמו שאמר הרמב"ם ואם לא יקפיד מותר הרי דאינו מעפב מעשה השימוש ואעפ"כ אם יש לו הקפדה עליו אסיר כש"כ היכא דבאמת מעפב השימוש דלא יוכל להשתמש בו כ"ז שהאימים בתוך ואין לה הקפדה גדולה מזו כש"כ דיקה' שינה בהסרתו משום מכה בפטיש - אלא נדאי נרא' ברור דאינו תלוי כלל אם עושה מעשה הגמר בגוף הדבר ורק במה שנהגו האומנים לעשות בגמר מלאכ' לסימן ואות שנגמרה המלאכה לא שנא אם הוא בגוף המלאכ' או חוצה לה וזה שדייק הרמב"ם וכו' בהך דינא דהמנער פדרף האומנים עושין ולא פתב פן בדין דלוקט יבילת משום דשם עביד מעשה בפועל א"כ שפיר הוא חייב משא"כ פאן דבאמת לית בי' שום צורך לפגד עצמו פי פבר נגמר בכל עניניו ואינו חסר רק מה שדבק בו צמר וזה בעצמו ל"ה שום דמיון למלאכ' ע"כ הנצרך להתנות שיהי' מדרף האומנים לגמור פן אז שפיר יש לחייבו משום מבפ"ט אף דל"ה מלאכ' כלל וכמו שאמרו בירושלמי פרק כלל גדול דרבי יוחנן ור"ל ישבו בהאי פרקא שלש שנים ונחצי ואפקון מני' ארבעים חסר אחת ותולדות על כל חדא וחדא מה דמצאו לו סמך להסמיכו לאב סמכו ומה דלא מצאו לו סמך לאב סמכו אותו למכה בפטיש עיי"ש בפני משה שכ' דאותה קראו אב ללמוד על כל גמר מלאכ' אף אם ל"ה בעצם מלאכ' עיי"ש - הרי דשם מכה בפטיש הוא שם כולל לכל גמר מלאכ' שנהגו האומנים וא"כ אין נפ"מ באיזה אופן שנהגו אף בדרף של"ה מלאכה ותיקון כלל נכלל בשם מכה בפטיש פי זה מטבע שם אב הנ"ל וכדברי הירושלמי הנ"ל לכלול בה כל ענין הגמר אף בלי מלאכ' ותיקון כלל א"כ נדאי דאף בכל אופן שיהי' הגמר אם דרף האומנים בכה יש בה משום מכה בפטיש וזה אמת וברור לאמיתה של תורה - וארבה עלי עדים בס"ד דאף במעשה הסרה גרידא איכ' משום מבפ"ט מדברי הספר הראים שפירש בהא דאיתא בשבת ד' מ"ח אמר רב יודא א"ר הפותח בית הצנואר בשבת חייב חטאת ואמרינו מה בין זה למגופת חביות דהמסיר מגופת חביות בשבת מותר ומשני שזה חיבור וזה אינה חיבור - ופירש הרא"ם המגופה נתחברה בחביות לאחר שנגמרה ונעשית הלכה אין בהרחה גמר מלאכת החביות שהרי קודם חיבורה נגמרה וזה פתיחת הצאור אינו חיבור פירוש חתיכת בגד שמסיר לא נתחברה בו אלא מעיקרא היתה שם הלכה חייב משום מכה בפטיש עכ"ל הרב ר' אליעזר ממייז"ל מובא בהגהות מרדכי בפרק במה טומנין - הגה דברי הרא"ם מובנים היטב ואין צריך לביאור וחיילוקו הוא ברור דכבר ידוע דליכא משום מכה בפטיש אלא בעושה תיקף אחר שנגמרה המלאכ' וכמו שהבאתי לעיל בשם המאירי משא"כ בשעושה אח"כ ליכ' מבפ"ט - וע"כ קאמר מגופת חביות שנתחברה אחר שכתב נגמר החביות א"כ שפיר ליתא בהסרתו משום מבפ"ט משום דל"ה תיקף לגמרה של חביות משא"כ בבית צנאר שהוא אחת עם הבגד שפיר חשוב גמר בזה - ולפי"ז עיקר טעמו של חביות דמותר הוא משום דמעשה ההסרה של המגופא לא נעשה תיקף לגמר החביות ועפי"ז קשה דעיקר חסר מן הספר דהגמרא לא קאמר אלא שזה חיבור וזה אינו חיבור - אלא משום דהרא"ם מפורש דזה חיבור קאי על מגופת חביות וזה אינו חיבור קאי על בית הצנואר (וזה התיקף מרש"י ותוס' שם ובאמת יש ראי' לפירוש רש"י ותוס' מפ"ג דכלים מ"ו דאיתא שם מגופת חביות אינו חיבור עיי"ש מזה יותר משמע דזה אינו חיבור דקאמר

בגמרא דשבת שם קאי על מגופת חביות דתנו בפירוש פו במשנה הנ"ל) הנצרה לדחוק עצמו ולומר דהכוננה דזה חיבור ר"ל שנתחברה אח"כ אחר שפבר נגמר החביות וזה אינה חיבור היינו בית צונאר תמיד הית' שם ובא עתה הגמר ונעשה תיקוף בלי איחור ואם כי הלשון דחוק מ"מ דחיק אנפשי' דאל"כ מה תפרש - והשתא אי נימ' פדברי הגאון מו"ה משה הנ"ל דהיקא דאינו מוסיף אגוף הפלי מידי ורק מסיר ממנו דבר הדבוק בו אין בו משום מבפ"ט - א"כ טפי הי' לי להרא"ם ו"ל לפרש בפשיטות לשי' בפירוש הש"ס דזה חיבור קאי על מגופת חביות ולומר זה חיבור ר"ל דהמגופה אינו מגוף החביות ורק נתחברה לו ועכשיו כשמסיר ממנה המגופה אינו משמש רק מעשה הסרה גרידא ואינו מוסיף תיקון בגוף החביות ע"כ ליכא משום מבפ"ט - משא"כ זה אינו חיבור ר"ל בית צונאר אינה חיבור רק חתיכ' אחת ועושה מעשה בגוף הפעולה ופירוש זה הי' פשוט בלי שום דחוק - ומדלא פירש פו משמע דאין נפ"מ אם הגמר נעשה בגוף הפעולה או חוצה לה ועיקר תלוי שיהי' נעשה בגמר מלאכ' וע"כ פירש שזה חיבור ר"ל שנתחברה אחר שפבר נגמר החביות ואילו נתחברה בחביות טרם שנגמר' הוי שפיר בהסרתה משום מבפ"ט וא"כ ה"ה הקא בהאימום שנתחברה למנעל טרם גמר המנעל שפיר איכ' בהסרתה משום מכה בפטיש ודמי ממש הסרת המגופה להסרת האימום ממנעל וזה ראי' טוב' לדברי ודו"ק - עוד ראיתי להרב הדיין דק"ק ע"ח דהקש' עלי דאיהו יחייב על השמטת הדפוס משום מכה בפטיש אחרי דמנעל זה צריף עוד להחלקה א"כ עדיין לא נגמרה מלאכתו ומדוע יתחייב בשמטותו על מכה בפטיש עכ"ד - הנה מפותלי מכתבו ניפר שלא ראה או ידע ונעלם ממנו דברי המאירי בדרף ע"ה שכתב ונ"ל שכל שהוא גמר מלאכ' אין הגמר נעשה בפעם אחת לכד שאף הכאה הוא מכה וחזור ומכה וכן כתבו גדולי המפורשים עכ"ל - הרי דאף אם הגמר נמשך חייב מתחלת הגמר וא"כ הכ"נ אחר שפבר השלים המנעל ומסיר האימום ממנו אז מתחיל הגמר ונמשך עד גמר החלקה פו נרא' ברור בס"ד - והלום ראיתי בפרמ"ג סימן ש"ב במש"ז סק"ב שכ' ונ"ל ודע בלוקט יבלת אף אחד והרבה נשארו עדיין מ"מ אפשר דחייב דהוי גמר מלאכ' ושגם זה צריף ללקוט לא מצאתי זה מבואר עכ"ל - כפי הנרא' לא ראה דברי המאירי הנ"ל שכ' בהדיא דחייב תיקוף משעה שהתחיל בגמר שכתב גבי הצר צורה דלא דוקא בהשלמת הצורה הוא מחייב אלא אף בתחלתה מפני שאין הגמר נעשה בפעם אחת עכ"ל - וא"כ פשיטא דחייב תיקוף משעה שליקט אף יבלת אחת אם שנשארו עוד הרב' וא"כ ה"ה הקא גבי השמטת האימים פינו דמנעל גופא כבר נשלם א"כ כל מה שעוסק בה עוד הוי רק גמר ופשוט הוא ודו"ק - ועתה אפנה לענני מה שכ' הרב הדיין על הקו' על רש"י למה לא פירש בטעמ' דר"א דאוסר שהוא משום מבפ"ט וכמו שכתבתי לעיל - וכתב הנ"ל דמש"ס מוכח דמשום איסור טלטול נגעו בה דקשקיל וטרי הש"ס בטלטול לצורך גופו או מקומה א"כ לא על רש"י תלינתי רק על הש"ס גופא עכ"ד - ואיני יודע מה הוא סח הלא שם קאי הש"ס אליב' דרבנן דמטמאו וקסברי דכבר נגמרה ונ"כ ודאי דלדידהו ל"ש לישא וליתן רק משום אי' מוקצה ואני לא הקשיתי רק אליבא דר"א דסובר דעד שלא השמיטו ממנו האימום לא נגמרה מלאכת' ובהשמט' נעשה גמר המלאכ' ח"כ לא הוי לי לרש"י ו"ל לומר דטעם דאין שומטין הוא משום טלטול כמו שכ' בד"ה ר' אליעזר מטהר ונשנו הדברים להלן בד"ה ה"ג עיי"ש וה"ל לפרש אליבא דידי' שהוא אי' דאו'

משום מכה בפטיש ודו"ק - והנה ראיתי שם בדברי הג' מהר"מ נ"י ובדברי הרב הדיין שגם בזה שניהן לדבר א' נתפוננו והוא דאף לר"א דמטהר משום דעוד לא נגמרה מלאכת' מ"מ זה דוקא לגבי טומא' משא"כ לענין שבת גם לר"א פבר נגמרה מלאכתי והגאון מהר"מ שליט"א הוסיף דאין ללמוד שבת מטומא' עכ"ד - וכמה דבריהם זרים בעיני ולא אוכל להולמם מי גילה להם רז זה להפריד כ"כ בין הדביקים אין אלו אלא דברי גביאות אמת שמצינו חילוק בזה בש"ס בכמה דוכתא ענין שבת ד' קכ"ג גבי מחט דלענין טומאה לאו מנא ולענין שבת מנא וכן בדרף נ"ב ע"ב - אף כ"ז היכא דמייירי בשבת לענין טלטול אז אמרי' לחלק בין שבת לטומא' וכמו דאמרו שם בד' קכ"ג אמר אב"י טומא' אשבת קרמית טומא' פלי מעשה בענין לענין שבת מידי דחזי בעינין וכמו שפרש"י בד' נ"ב דלענין טומא' פלי מעשה פתיב שגמר כל מעשהו והיכא דלא גמר אינו פלי וטהור אבל לענין שבת פנין דחזי לתשמיש פבר הוי פלי לענין טלטול - וכ"ז היכא דדנין בשבת לענין שימוש וטלטול אבל היכא דדנין גם גבי שבת לענין פלי מעשה אם גמר מעשהו או לא אם פבר נגמרה מלאכת' או לא בזה מאן מפסי לחלק בין גמר שיהא גבי טומא' לגמר לענין שבת דכי כתב' התורה דלענין טומאה צריך גמר אחר מלענין שבת בתמי' הלא סתמא פתיב בתורה וכל פלי מעשה דמשמע דל"ה פלי עד שגמר מעשהו וכפירש"י לעיל וא"כ פנין דלא נחשב לכלי גבי טומא' כ"כ לא נחשב לכלי גבי מלאכת שבת והדבר פשוט אצלי עד שאיננו צריך לרא' קנה) אף לרונחא דמילתא אביא ראי' משבת קי"ב גבי סנדל שפסק אחר מאזניו החכמים מטמאים ור"י אומר נפסקה הפנימית טמא החיצוני' טהור ואמר רבב"ח אר"י כפמחלוקת לענין טומאה פה מחלוקת לשבת וכן לחליצה אליבא דמסקנא עיי"ש - הרי דמה דחשוב פלי לגבי טומאה חשוב פלי לגבי שבת ולכל מילי ואם לגבי טומא' לא חשוב פלי לא חשוב פלי גם לגבי שבת ולא לדבר אחר - וא"כ ודאי גם ה"א גבי אימום במנעל דלר"א לא חשוב פלי גבי טומאה לא חשוב פלי גם גבישבת ול"ה הגמר עד שפתי השמט' שבזה גומר הפלי וא"כ קמה גם נצבה קושית' הג"ל - ואחר שברנו בעזה"י שיש בהשמטת האימום מהמנעל משום מכה בפטיש וקבענו הלכה זו במסמורות חזקות הדרא תמיהתי לדוכתא על הנושאי פלי דהש"ע שלא העירו לאמור דפסקא זו של הש"ע דפסק דמותר לשמוט מנעל חדש מעל הדפוס דזה דוקא במנעל דדברו בו ר"א ורבנן שם דמייירי שלא הוצרך אמן לזה שגם ההדיוט הי' יכול לשומט' ע"כ סברי רבנן דאין בהשמטה זו משום גמר מלאכ' דכבר נגמרא מקדם וכדברי הכ"מ בפ' כ"ד מפלים ודבריו נובעים מהתוספתא המורא בר"ש בפכ"ו משנה ד' וז"ל התוספת' וחכמים מטמאים מפני שהאשה נועלת בו ומחזירתא לאימום עיי"ש - הרי שגם אשה הדיוטית יכולה ליטול ולחזור וליתן באימום ולא צריך למעשה אמן ע"כ נחשב לנגמר עוד קודם ההשמט' - ואולי ר"א דסובר דלא חשוב לנגמר עד אחר ההשמט' הוא משום דבאמת הא דאמרינן היכ' דלא חסר מעשה אמן חשוב גמר הוא דעת רע"ק בפרק י"ד דכלים דאמר המחוסר חטיפה טמא והמחוסר לעושה טהור ועיין שם בפיה"מ לרמב"ם ובמל"מ רי"פ ח' דכלים דהחילוק הוא בין חסר מעשה אמן לחסר מעשה הדיוט ואולי ר"א פליג עליו וסובר דאף בחסר מעשה הדיוט ל"ה גמר - עכ"פ טעמא דרבנן דחשבו לנגמר הוא משום דלא צריך מעשה אמן - וא"כ השתא דנשתנה הענין דשפיר צריך לזה מעשה אמן - ועתה בשעת העתקה דרשתי

וְחִקְרָתִי עוֹד הַפַּעַם אֶצֶל רִצְעוֹן מְוַפְלָג וְאָמַר שְׁלֹאֲדָם בְּלִתִּי מוֹמָחָא בְּמִלְאָכִי זֶה א"א בְּשׁוּם אֲוָן לְשׁוּמְטָה - וְגַם אֶפְיָלוּ תַלְמוּד הַלּוּמָד אֶפְיָלוּ חֲצִי שְׁנָה עוֹד אֵינּוּ יְכוּל לְשִׁמּוֹט הָאֵימּוּם מְמַנְעֵל וְגַם אָמַר שְׂאָם הִי שׁוּמְטָה אָדָם פְּרִטִי שְׂאֵינּוּ בְּקִי בְּאֲוָמְנִית זֶה הִי מְקַלְקֵל הַמְנַעֵל לְגַמְרֵי וַיֵּשׁ לְזֶה פְּלִי מְיֻחָדָת לְהוֹצֵאת הָאֵימּוּם - א"כ בְּאֲוָן זֶה וְדָאִי גַם הַחֲכָמִים מוֹדִים דְּאָסוּר וַיֵּשׁ בּוֹ מְשׁוּם מִבְּפ"ט - אֵלָא דְאַפְתִּי עֲמָדָה לְנִגְדֵי קְוִשְׁיָת מְחֻתְנֵי הָאֲבָרָה הַחוּ"ב מו"ה נָתַן שְׁטְרָאֶסְפֶּר שְׁלִיט"א בְּן מַחוּ' הַגָּאוֹן אַבְד"ק טֹאקִיָּא יַצ"ו שְׁחֻתְנֵי הַגָּאוֹן אַב"ד דְּק"ק קַעֲרַעְסְטוֹר הִבִּיא שְׁהַקְשָׁה עָלַי מְסִימֵן ש"ב דְּמְבֻנְאָר דְּאָף בְּמַעֲשֵׂה הַדְּיוֹט אֵיפָא מְשׁוּם מְפָה בְּפִטְיִשׁ וַא"כ אֶפְתִּי מ"ט דְּרַבְּנֵן דְּמַתִּירִין לְשִׁמּוֹט הַדְּפּוּס אָף דְּלֹא צְרִיף לְמַעֲשֵׂה אֲוָן מ"מ יֶאֱסוֹר מְשׁוּם מִבְּפ"ט כִּינֵן דְּיֵשׁ בְּהַסְרַת הָאֵימּוּם מְשׁוּם מִבְּפ"ט - י"ל דָּא"ש דְּנָהִי דְּבִמְבַפ"ט לֹא צְרִיף דְּוָקָא מַעֲשֵׂה אֲוָן אֲבָל עַכ"פ דְּרַף אֲוָמְנִים צְרִיף לְהִיּוֹת דְּיִהְיֵי דְּרַפֵּן שֶׁל הָאֲוָמְנִין לְגַמּוֹר הַדְּבָר בְּאֲוָן זֶה כְּמְבֻנְאָר בְּש"ס וּבְרַמְבַּ"ם וְאִז אָף הַהַדְּיוֹט הָעוֹשֶׂה גָּמַר הִזָּה חֲזִיב אֲבָל אִם אֵינּוּ דְּרַף אֲוָמְנִין כָּלֵל וְגַם ל"ה מַעֲשֵׂה בְּעֵצִים פְּשִׁיטָא דְּלִיכָּ' בִּי מְשׁוּם מְפָה בְּפִטְיִשׁ - וְעַפִּי"ז י"ל דְּאוּלֵי בִּימֵיהֶם לֹא הִי דְּרַף הָאֲוָן כָּלֵל לְהַסִּיר הַדְּפּוּס מִהַמְנַעֵל רַק נִמְכָּר כְּמוֹ שֶׁהוּא עִם הַמְנַעֵל וַיֵּשׁ לְדִיּוּק כֵּן מִהַתּוֹסְפָתִי שְׁהַבֵּאתִי דְּחֲכָמִים מְטַמְּאִים מְפָנִי שְׁהַאֲשָׂה נוֹעֲלַת בּוֹ וּמְחֻזְזֵרְתוֹ לְאֵימּוּם מֵה עֵנִין הָאֵימּוּם אֶצֶל הָאֲשָׁה וְעַכְצ"ל דְּהָרֹב עָשׂוּ כֵּן דָּא"כ בְּטֵלָה דְּעֵתָה אֶצֶל כָּל אָדָם וַא"כ מֵאִין הִי בָּא הָאֵימּוּם לְאֲשָׁה וְע"כ כְּמוֹ שְׁכַתְּבִי דְּכֵן הִי הַדְּרַף אִז בְּזִמְן הַש"ס דְּהָאֲוָן לֹא הִי מְסִיר הָאֵימּוּם מִן הַסַּנְדָּל רַק הִי מוֹכְרוֹ כֵּן עִם הַסַּנְדָּל וְהַלּוּקָח הִי שׁוּמְטוֹ אַח"כ וְאֶפְשָׁר דְּהִי מְנַהֵגָם כֵּן כְּדֵי לְשִׁמּוֹר צוּרַת הַסַּנְדָּל וְע"כ צְרִיף לֹא מְרָה לֹא הִי מְנַהֵג אַחַר מְמַנְהֵגִינוּ דְּהַגַּע בְּעֵצִים בּוּזָה"ז אֵיזָה אֲשָׁה עוֹשִׂית כֵּן וְכִינֵן דָּאִז לֹא הִי שְׁיִיף שְׁמִיטַת הָאֵימּוּם לְהָאֲוָן א"כ ל"ה דְּרַף הָאֲוָמְנִין כָּלֵל בְּזֶה ע"כ הַתִּירוֹ רַבְּנֵן וַא"ש וְלִק"מ - וְהַשְׁתָּא דְּאֵתִית לְהַכָּא לֹא צְרִיף כָּלֵל לְמָה שְׁכַתְּבִי לְעֵיל לְאֲסוֹר שְׁמִיטַת הָאֵימּוּם מְמַנְעֵל מְשׁוּם דְּצְרִיף לְמַעֲשֵׂה אֲוָן רַק כִּינֵן דְּעֵתָה הוּא שְׁיִיף לְאֲוָן וְדְרַף הָאֲוָמְנִין כְּעַת לְהַסִּיר הָאֵימּוּם בְּגַמְרֵי מְלַאכְתָּם א"כ מְמִילָא אָסוּר אָף לְהַדְּיוֹט כְּמוֹ הַמְנַעֵר אֶת צְמֵר הַנְּתִלָּה בְּכַד שְׁהַבֵּאתִי לְעֵיל וְזֶה פְּשִׁיטָה דְּפְשִׁיטָא לִי דְּלֹא גָרַע הַסְרַת הָאֵימּוּם מִצְמֵר הַנְּתִלָּה בְּכַד וְעוֹד עַדִּיפָא מְפָנָה בְּק"ו וְכְמוֹ שְׁכַתְּבִי לְעֵיל וַא"כ בְּרוּר דְּאִיכָּ' בְּזֶה מְשׁוּם מְפָה בְּפִטְיִשׁ וְכְמוֹ שְׁכַתְּבִי - וְיֵמָה גַם שְׁכָבְרֵי הַבֵּאתִי שְׁדַרְשִׁיתִי וְחִקְרָתִי אֶצֶל בְּקִיָּאִים בְּמִלְאָכִי זֶה שְׂאָדָם פְּרִטִי וְהַדְּיוֹטִי אֵינּוּ יְכוּל לְהַשְׁמִיט הָאֵימּוּם מִהַמְנַעֵל רַק צְרִיף לְזֶה מְלַאכְתָּ הָאֲוָן א"כ עַפִּי"ד הַכ"מ שְׁהַבֵּאתִי בְּאֲוָן זֶה מוֹדוֹ רַבְּנֵן שְׂאָסוּר לְטִלְטֵל וְהוּא מְוָקְצָה וַא"כ גַם מְשׁוּם זֶה אָסוּר לְשִׁמּוֹט בְּשִׁבְתָּ לְכ"ע וַא"כ עַפִּי"י הָאֲמוֹר קָם דִּינָ' מֵה שְׁכַתְּבִי בְּסִימֵן דְּלְעֵיל דְּאָסוּר לְהַשְׁמִיט הָאֵימּוּם בְּשִׁבְתָּ מְטַעַם הַנ"ל - וְגַם חוֹשְׁשֵׁנִי בּוֹ מְשׁוּם מְפָה בְּפִטְיִשׁ וְזֶה דְּבָר חֲדָשׁ שְׁלֹא קְדַמְנִי אָדָם בְּבִיאוֹר דִּין זֶה וּמְקוּם הַנִּיחוֹ לִי לְהַתְּגַדֵּר וְדו"ק - וְשִׁי"ת יְאִיר עֵינֵי בְּתוֹרְתוֹ - ה"ק יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיכְטָהָאֵל.

בְּשׁוּלֵי הַמְּכָתָב. אֵירוּ עֵינֵי וְשִׁישׁוּ מְעֵי בְּמָה שְׁמַצָּאתִי חִיזוּק לְפָסֵק הַלְכִי הַנ"ל בְּהַג"א בִּינָה ב"פֵק שְׁכַתְּבִי דְּאֵין פּוֹרְקִין הָאֵימּוּם מְעַל הַמְנַעֵל בִּי"ט וּבְחוּה"מ מְוָתֵר וְהִיא פְּלֹא דְּהֵלֵא הַלְכִי פְּסוּקָה דְּגַם בְּשִׁבְתָּ מְוָתֵר וְכַש"כ בִּי"ט - וּמַצָּאתִי בְּאֲמָרֵי אִשׁ שְׁנַשְׂאֵל בְּזֶה וְהָאֲרִיף בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הַג"א וּמְסַקְנָתוֹ דְּהַג"א מְדַבֵּר בְּצְרִיף אֲוָן לְהַסִּירוֹ וּמֵאִי דְּקִי"ל בְּשִׁבְתָּ דְּמְוָתֵר מִיָּרֵי בְּאֲוָן דְּאֵין צְרִיף לְאֲוָן עֵי"ש - הַרִי מְפֻנְרֵשׁ יוֹצֵא מִפִּי הַג"א דְּלֹא

בְּכֹל מִיחָתָא יֵשׁ לְהַתִּיר וְהִיכֵי דְצָרִיף לְמַעֲשֵׂה הָאֲנָמֵן בְּאַמַּת אָסוּר וְכִינּוּ דְכָבֵר כְּתַבְתִּי דַעֲתָה צָרִיף לְמַעֲשֵׂה הָאֲנָמֵן לְזֵה יָפָה דְנָתִי וְיָפָה הוֹרִיתִי דְאָסוּר לְשִׁמּוּט הַמְנַעֵל מֵהַדְפּוּס בְּשִׁבְתָּ וְכָל כִּי הָאִי מִקְלָתָא לְיִמְרֵי בְּשָׂמִי בְּבִי מְדַרְשָׁא - וּב"ה שְׁזַכִּיתִי לְכַוּוֹן לְדַעַת גְּדוּלִים וְעִינֵי ג'כ בְּדַבְרֵי הַג"א הַנ"ל בְּשׂוֹאֵל וּמְשִׁיב מַה"ד וְאו' וְדו"ק - סִימָן פ"ו.

וְהוֹאִיל שְׁעָרֵיבִים לִי דְבָרֵי יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא וְחו"פ שֶׁר בֵּית הַזֶּהֶר פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ בְּגִלְגָּה וּבְנִסְתָּר כַּקַּשׁ"ת מו"ה אֶהְרֹן יִשְׁעֵי' פ"ש שְׁלִיט"א אַבְד"ק הָאֲדַעַס יַצִּי' וְאֶשֶׁר פָּעַת יוֹפִיעַ הוֹדוֹ וְתַפְאָרְתוֹ בַּק"ק סַאֲלָקָה הַמְּקוֹם יְהִי בְּעֶזְרוֹ וְנַעֲדִי עַד יַצִּי' בְּנֵרוֹ.

אַתָּן מְקוֹם בְּסִפְרֵי הַדָּל לְעֹטֵר דְבָרֵי בְּפִירוּתֵי פְרִי קִדְשׁ הַיְלּוּלִים וְאַצִּיגָה אֶת יִקָּר תְּשׁוּבָתוֹ עַל דְבָרֵי תְשׁוּבָה הַנ"ל שְׁמֻסְרְתִי לוֹ לְשׁוּם עֵינֵן בְּקָרְתָּ עַל דְבָרֵי וְלַחֲוֹת לִי דַעַתוֹ דַּעַת תּוֹרָה בְּזֵה וְזֵה לְשׁוֹנוֹב"ה אֹזֵר לְיוֹם ג' י"ז לְמַטְמוֹנִים פ"ק הָאֲדַאֵס יַע"א תַרע"ד לַפ"ק.

שׁוֹכ"ט לְכַבּוֹד יְדִידֵי וְכו' הָרַב מו"ה יִשְׁכָּר שְׁלֵמָה שְׁלִיט"א. אֶשְׁלַח לוֹ בְּחֻזְרָה כ"י וְעִינֵינִתִּי בּוֹ וְהִנֵּה אֲנִי מְסַפֵּים לְדַבְרֵי, אֲבָל בְּעֵינֵיךָ דִּין הָאֵימּוּם לֹא כֵן עֲמָדִי הִנֵּה בְּאַמַּת לֹא הִבְנִיתִי מֵהַ שְׁכַתֵּב שְׁפַעַת נִשְׁתַּנָּה שְׁצָרִיף לְהוֹצִיאָו ע"י מַעֲשֵׂה אֲנָמֵן וְלִי לֹא נ' כֵּן כִּי עֵינֵיךָ מַעֲשֵׂה אֲנָמֵן הִינֵנו אִם הַדְּיוֹט מְקַלְקְלוֹ קָצַת שְׁאִינוֹ מְהַדְרֵר כ"כ אֲבָל אִם אֵין צָרִיף רַק פַּח בְּזֵה אֶמְרוּ בְּגִמְרָא אֶפִּילוֹ אֵינוֹ רַפּוּי מְוֹתֵר - וְהִנֵּה לְרַבָּנָן ע"כ מִיִּירֵי שְׁאִינוֹ מְחִסֵּר לְהַשְׁחִירוֹ דַּאֲל"כ לֹא הָיוּ מְטַמְּאִין רַבָּנָן דְהָרִי אֵיתָא בְּתוֹסְפָתָא וּפְסָקָה הַרְמַב"ם פ"ז מְפִלִים הַמְנַעֵל מֵאֵימְתִי מְקַבֵּל טוֹמְאָה מְשִׁיגָנוֹב (ר"ל נְתִיבָשׁ) עַל הָאֵימּוּם וְאִם עֲתִיד לְכַרְכֵּר וּלְשַׁרְטֵט עַד שְׁיַכְרֵר וּיִשְׁרְטֵט וּע"כ דְאֵינוֹ חֹסֵר פְּלוּם וַא"כ הַהוֹצָא' לֹא מְקַרֵי גְמַר כְּלִי שְׁהָרִי הַדְּיוֹט יְכוּל לְשׁוֹמְטוֹ וְלֹא הָיוּ הַהוֹצָא' לְדִידְהוּ שׁוּם תִּיקוֹן דְהָיוּ כְּמוֹ שְׁהִי נַעוּל בְּתוֹכָ' וּפְתַחוּ וּמִפְּהָ בְּפִטְשֵׁי צָרִיף קָצַת תִּיקוֹן אֶפִּילוֹ לֹא הָיוּ מְלַאכָה בְּמְקוֹם אַחַר וְזֵה אֵינוֹ מְתַקֵּן בְּגוּפוֹ שֶׁל כְּלִי כָּלֵל וְאֶפִּילוֹ לְשִׁיטַת רַש"י וּמְאִירֵי וְהַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנְיֹת שְׁשִׁינֵי מְכַבְּב"ט אֶפִּי' עַל הַסְּדָן מ"מ כְּתַב רַש"י ז"ל לְהַחֲלִיק הַקּוֹרְנוֹס הַגַּם מִן הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְשַׁנָּה לֹא נֵרָא' כֵּן מ"מ צָרִיף שְׁיִהְיֵ' נְחָשֵׁב לַאֲיֵה תִיקוֹן כִּי דְרָף הָאֲנָמֵן לְהַכּוֹת בְּגִמְרָה עַל הַסְּדָן זֵה גּוֹפ' נְחָשֵׁב לְתִיקוֹן כְּמוֹ שְׁאֹמְרִין גְּבִי קוֹרַע בְּחֻמְתוֹ שְׁעוֹשֵׂה נַחַת רוּחַ לִיצְרוֹ כְּמוֹ כֵּן הָאֲנָמֵן פְּעוֹשֵׂה בְּגוּמְרוֹ אֵינֵה פְּעוּלָה לְסִימָן עַל גּוּמְרוֹ שֶׁל כְּלִי זֵה גּוּפָא תִיקוֹן הוּא - אֲבָל כָּל זֵה לֹא שְׁיִיף רַק תִּיקָף לְגוּמְרוֹ אֲבָל אִם עֲשָׂאוֹ אַח"כ אֵינוֹ פְּלוּם וְכֵן מוֹרָה הַלְשׁוֹן בְּסִפְרֵי הַמְּאִירֵי וַיֵּשׁ מְפֹרְשִׁים תִּיקָף שְׁנַגְמָרָה מְלַאכְתוֹ כֵּן נֵרָא' בְּדַעַת רַש"י וְסִינְעֵתִי' - אֲבָל לְשִׁי הַר"י וְהַר"ח דְצָרִיף תִּיקוֹן בְּגוּף הַכְּלִי אֵין חֲלִיּוֹק (ר"ל אֵין מוֹכַרְח לְהִיּוֹת תִּיקָף) וְע"כ אִם מְפִקִיד עָלָיו חֲזִיב וְדו"ק - וְכֵן מְפֹרְשׁ בַּס' שְׁנוֹת אֵלִי מְהַגֵּר"א אֶת דְבָרֵי רַש"י לְקַמֵּן בְּשַׁעַת מְלַאכָ' אֲבָל שְׁלֹא בְּשַׁעַת מְלַאכָ' לֹא וּמִשְׁפַּחַת לֵה שְׁעוֹשֵׂה ע"ש בִּיה"ש וְהִפָּה בְּקוֹרְנוֹס מְשַׁחֲשָׁכָה ע"כ - וּמְדַבְרֵי הַמְּאִירֵי נִרְאָה דְפָסַק כְּרַש"י ג' שְׁם וְדו"ק - עַכ"פ מִיָּד שְׁיִגָּנוֹב עַל הָאֵימִים נִגְמָרָה מְלַאכְתוֹ וְאַח"כ פְּשָׁמוֹצִיאָו אֵין כְּאֵן שׁוּם תִּיקוֹן בְּגוּף הַפְּעוּלָה שׁוֹב לֹא שְׁיִיף מְבַכְּב"ט - אֶף קוֹשְׁיִתוֹ שְׁהַקְשֵׁ' לַר"א לְחֲזִיב מְשׁוּם מִפְּהָ בְּפִטְשֵׁי זֵה קִשָּׁה מְאֹד כִּינּוּ דַס"ל אִם אֵינוֹ רַפּוּי אָסוּר דְהָיוּ טִירְחָא לְהוֹצִיאָה וְע"כ לֹא נִקְרָא כְּלִי א"כ זֵה גְמַר וְשִׁפִּיר קִשָּׁה לְחֲזִיב מְשׁוּם מְבַכְּב"ט אֲבָל לְדִידָן דְקִי"ל כְּרַבָּנָן שִׁפִּיר פְּסָקוֹ שְׁמוֹתָר לְשׁוֹמְטוֹ - וְאֶף לְתַרְזֵן הַגְּמָרָא אֵלִיכָ' דַר"א נֵרָא' לִי עַפִּי"מ שְׁרַאֲתִי בְּסִפְרֵי מְשַׁנָּה אַחֲרוֹנָה עַל הַמְשַׁנְיֹת בְּמְשַׁנְיֹת

החדשים שהקשה ג"כ הלא הדיוט יכול לשונמטו ומ"ט דרבי אליעזר (אמר המחבר גם אני הרגשתי בזה ועיין לעיל מה שפתי בזה) ותיגרין דפליגי אי שומטו בתוך הזמן ונ"ל דהא האומן יש לו שיעור עד כמה צריף המנעל לעמוד על האומם יום או יומים עד שיתפשט ויתרחב כל צרכו ובתוך הזמן פליגי דר"א סבר לא נגמרה מלאכתו ואין דעתו לשמטו עד זמנו ונחמם ס"ל הואיל ודעתו לשונמטו הוי פנגמרה מלאכתו מיד עכ"ל - והנה באמת צריף לפרש דמייגרי ע"כ לאחר שיגוב מ"מ הדרף להניחו שם ואז פליגי אבל קודם שנתניבש לא נגמר וטהור גם לרבנן - א"כ י"ל לר"א ברפוי מותר שאז אין עושה שום פעולה וא"כ גם לר"א נגמר ממילא בלי שום פעולה - ויש לפרש דפלוגתא פיון דכבר נתניבש ורק דצריף להניחו שם שיעמוד מתוח ולא יחזור ולהתקמט ולאחר שנתניבש לא ניכר הפעולה ולא ניכר הגמר ע"כ לרבנן כפר נקרא נגמר הכלי אבל ר"א ס"ל פיון דדרף להניחו שם לא נגמר עדיין אבל הגמר לא נעשה ע"י ההוצאה וע"כ לא שייף מפה בפטיש גם לר"א שאין ההוצאה עושה שום תיקון בכלי דהרי הדיוט יכול להוציא ומלאכת האומן נגמר בעת שפניחו בתוך האומם שוב לא שייף מבפ"ט אפילו לדעת רש"י פן נרא' לי ודו"ק - והנני ידוהו הד"ש באהב' השי"ת ירים קרנו ומזלו ללמוד תורה מתוך הרחבת הדעת.

אהרן ישע'י פיש. עכ"ל תשובת ידידי הרב הגאון הצדיק הנ"ל - ואענה דברי עליהם מה שכתב שלא הבין מה שפתי שפעת נשתנה הענין ושצריף מעשה אומן בהוצא' מפני שלדעתו הקדושה בהבנת מעשה אומן היכא דהדיוט מקלקלו ולא מה שצריף פח - לא אדע מה שאין להבין בזה הלא פתי שדרשתי וחקרתי אצל האומנים ואמרו לי שאדם הדיוטי אינו יודע להשמיט האומם מפלי שיקלקל קלקול בזה אשר לא יצלח למלאכ' כלל - וגם תלמוד הלומד חצי שנה עוד אינו בקי בהוצא' זו כי נחויץ אומנית יתירה, א"כ ע"כ דנשתנה מעשה זו ממה שהי' בזמן התלמוד וגם כפר הבאתי משם התוספת' שדרפן של הנשים הי' ליטול לאומם ולהחזיר לשמירת המנעל ועכשיו אין בזהגין פן וא"כ ע"כ דנשתנה הענין והבין - ומה שהצריף בענין הגמר של המנעל אליב' דרבנן ור"א ותוכ"ד דגם אליבא דר"א אין גומרה של המנעל ע"י ההשמטה אחרי המחיל' כפר מפוןרש בר"ש וברא"ב וברע"ב דבהשמטה פליגי אי זה הוא הגמר דלרבנן פיון דלא צריף למעשה אומן אין בהשמטה משום גמר ולר"א שפיר הוי בהשמטה משום גמר דבשמטת האומם נגמר המנעל ובזה קאי פלוגתם וכן כתב רש"י שבת קמ"א ונ"ל אליבא דר"א דאמר מנעל שע"ג אומם לאו גמר פלי הוא כ"ז שמחוסר הוצא' וא"כ קושיותי במקומה עומדת ובטעמא דר"א כפר פתי למעלה דהוא סובר דאף מעשה הדיוט גומר ודלא כרע"ק ורבנן כר"ע - ומה שכתב דאין בהשמטת האומם משום גמר מלאכ' פיון דלא נעשה שום תיקון על ידה - כפר פתי בתשובתי דלא יגרע הסרת האומם ממנעל מהסרת הצמר שנתלה ע"ג הבגד לרמב"ם דיש בה משום מבפ"ט ואדרב' עוד עדיפא מינה וכאשר פתי לעיל וע"כ מפל הלין טעמא אני על משמתי אעמודה דיש בהסרת האומם משום מבפ"ט - ומה גם פעת דצריף למעשה האומן וכמו שפתי לכת"ע גם לרבנן אסור לשומטה בשבת ואח"כ מצאתי מקור נאמן לדברי בהג"א דפ"ק דביצה ובתשובות אמרי אש או"ח סימן מ"ד וזה ברור וגם פתי דמוכח מדברי הרא"ם שבהג"מ דאלמלי נתחבר המגופה טרם גמר החביות אף שאין שם שום מעשה זולת מה

שְׁהִסְרָה מִמֶּנָּה הִיא בְּהִסְרָה מִשׁוּם מִבֶּפ"ט וְהִיא גַּבִּי מְנַעֵל וְדו"ק - וְנָדַע שֶׁקִּשְׁהָ לִי קוֹ
עֲצוּמָה בְּמִשְׁנֵה דְסוֹפ"ק דְּבִיכָה דְקִתְנִי ר' יְהוּדָא אֹמֵר אִף לֹא מְנַעֵל לְבֹן מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיף
אֲנִי לְהִשְׁחִירוֹ - וּבְגִמְרָא שָׁם אָמְרוּ גַבִּי סְנַדְל מְסוּמָר וּמִתָּר לְטִלְטְלוֹ מִדְקִתְנִי אִין
מְשַׁלְחִין דָּאִי ס"ד אֲסוּר לְטִלְטְלוֹ הַשְׁתָּא לְטוֹלְטוּלֵי אֲסוּר מְשַׁלְחִין מִבְּעֵינָא עַכ"ל - וְהַשְׁתָּא
לְדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם הַמּוּבָא לְעִיל בְּתִשׁוּבַת הַגָּאוֹן מֵהַאֲדָאס שְׁלִיט"א דְכָתַב הַמְּנַעֵל מֵאִימְתִי
הוּא מְקַבֵּל טוֹמְאָ' מִיִּשְׁגוּב הַיְיָנוּ אַחַר הַהֶשְׁחֵר' וְהַיְיָבוּשׁ וְקוֹנְדָם זֶה לֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ וְלֹא
הוּי פְּלִי א"כ אֲסִיר לְטִלְטְלוֹ פְּדָמוּכַח מְסוּגֵינָא דְשַׁבַּת ד' קמ"א ע"ב דְּהִיכִי דל"ה גְּמַר לְגַבִּי
טוֹמְאָה אֲסוּר בְּשַׁבַּת בְּטִלְטוּל עֵי"ש - רַה וְכִינּוֹן דִּלְר"י מְחֻסָּר שִׁיחוּר אוֹ לְר"י מְחֻסָּר
צְחָצוּחַ עֵי"ש בְּסוּגֵינָא א"כ ל"ה גְּמַר לְטוֹמְאָ' א"כ קִשְׁהָ קוֹשְׁיִית אַבְיִי הַשְׁתָּא לְטִלְטוּלֵי
אֲסוּר מְשַׁלְחִין מִבְּעֵינָא וְצ"ע וְאִין פְּנָאִי לְחַפְשׁ בְּסָפְרִים אוֹלֵי עֲמָדוֹ בְּזֵה וְדו"ק - סִימָן פ"ז.

וְהוֹאִיל דְאַתִּי לִינּוֹן דִּין מְפָה בְּפִטְיִשׁ נִימ' בְּהַ מִקְלָת' עוֹד בְּנִינּוֹן מַה שֶׁרְאִיתִי בְּסָפֵר
הַתְּעוֹרְרָתָּ חֲשׁוּבָה לְהַגְהָ"צ מו"ה שְׁמַעוֹן סִיפֵר מְעַרְלוֹי שְׁלִיט"א סִימָן ל"ט שֶׁיִּצְאָ לְדוֹן
בְּדָבָר הַחֲדָשׁ בְּמַה דְּמִבְּנָאָר בְּאו"ח ס' ר"נ דְּמַצְנָה לְהַשְׁחִיז הַסְּפִין בְּכָל עָרְבַּ שַׁבַּת דְּאֲסוּר
לְחַתְּנָהּ בּוֹ בְּפַעַם רֵאשׁוֹנָ' בְּשַׁבַּת מִשׁוּם דְּאִזְ מְחַלִּיקוֹ בְּזֵה וְהוּי גְּמַר מְלֹאכָ' וַיֵּשׁ בּוֹ מִשׁוּם
מְפָה בְּפִטְיִשׁ עַכ"ד בְּקִצְרָה - וְהוּא דְבָר חֲדָשׁ אֲשֶׁר לֹא שְׁעָרוּם אַבּוֹתֵינוּ וּמַעוֹלָם לֹא שְׁמַעְנוּ
לִינְהָר בְּזֵה וְח"ו שֶׁיִּכְשְׁלוּ אַבּוֹת הָעוֹלָם בְּאִסוּר אַב מְלֹאכָה - וְנִרְאָה לִי בְּס"ד דְּאִין
לְחַשׁוֹשׁ עַל זֶה פְּלָל חֲדָא דְּמִבְּנָאָר בְּפִי"ד דְּכָלִים מְשֻׁנָּה ה' הַסִּינָף מֵאִימְתִי מְקַבֵּל טוֹמְאָ'
מְשִׁישׁוֹפְנוֹ וְהַסְּפִין מְשִׁישׁוֹחִיזוֹנָה עֵי"ש בְּמִפְּרָשִׁים דְּדָרְף הַסִּינָף לְסוּף בְּשִׁמְן אַחַר הַלְטִישָׁה
וְאִזְ הוּי גְּמַר מְלֹאכְתּוֹ וְכֹן מְבֹאָר בְּרַמְבַּ"ם רִישׁ פ"ח דְּכָלִים וְז"ל כָּל פְּלִי מִתְּכּוֹת אִין
מְקַבְּלִין טוֹמְאָ' עַד שֶׁתִּגְמָר מְלֹאכְתּוֹ כְּוָלָה וְלֹא יְהִי הַפְּלִי מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה פְּלָל אֲבָל גּוֹלְמִי
פְּלִי מִתְּכּוֹת אִין מְקַבְּלִין טוֹמְאָה וְאִלוֹ הֵן גּוֹלְמִי כ"מ פֶּל שְׁעָתִיד לְשׁוּף אוֹתָא אוֹ לְשַׁבֵּץ אוֹ
לְגַרֵר כּו' עַד שֶׁיִּתְקַנְנוּ וַיִּיפְהוּ וְלֹא תִשְׁאָר בּוֹ מְלֹאכָ' פְּלָל כִּי צַד הַסִּינָף א"מ טוֹמְאָה עַד
שֶׁיִּשְׁוֹפְנוּ וְהַסְּפִין עַד שֶׁיִּשְׁחִיזוּנוּ עֵי"ש - הַרִי דְּהֶרְמֵב"ם הַתְּנָה כְּמָה פְּעָמִים שְׁלֹא יִחְסֵר בּוֹ
מְלֹאכָה וּפְרִט פֶּל פְּרִטִי מְלֹאכּוֹת שְׁעוֹשִׁין בְּכָל דְּבָר וְלָמָּה לֹא קָאָמַר ג"כ גַּבִּי סִפִּין עַד
שֶׁיִּחְלַקְנוּ כְּמוֹ גַבִּי סִינָף דְּקָאָמַר עַד שֶׁיִּשְׁוֹפְנוּ וְגַם בְּמִשְׁנֵה גּוֹפָא הוּי לִי לְמִתְנִי כֹן וְדוּחַק
לוֹמַר דְּהוּי בְּכָלִל הַשְׁחָזָה כִּינּוֹן דְּבִפְרִישׁ הַתְּנָה הֶרְמֵב"ם שְׁלֹא תִשְׁאָר אַחֲרֵינוּ שׁוּם מְלֹאכָ'
לֹא שׁוּם גִּירוּר וְלֹא שׁוּם שִׁיבּוּץ א"כ הוּי לִי לְפָרֵשׁ ג"כ דְּצָרִיף לְחַלּוֹק' כְּדִי שְׁלֹא נִטְעָה
דְּבִהַשְׁחָזָה לְחוּד הוּי גְּמַר מְלֹאכָה וְכְמוֹ שֶׁכ' בְּפִירוּשׁ גַּבִּי סִינָף א"ו מוּכַח דְּלֹא צָרִיף גַּבִּי
תּוֹכֵן חֲלֵק' לְגַמַר מְלֹאכְתּוֹ הָא חֲדָא - וְעוֹד קָאָמִינָא עֵפִי"ד הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב או"ח סִימָן
ש"ב שֶׁהַעֲלָה מְקִלְתָּא חֲדָתָא דְּאִף דְּקִי"ל דִּפ"ר אֲסוּר אִף בְּאִינוּ מִתְּכּוֹנִין מ"מ בְּדָבָר שֶׁאֲסוּר
מִשׁוּם גְּמַר מְלֹאכָ' וְהוּי גְּמַר פְּלִי צָרִיף שִׁינְיָ' מְכּוֹנִין בְּגוֹמַר' שֶׁל פְּלִי אֲבָל אִם נַעֲשֵׂה בְּדָרְף
עֶסֶק בְּעִלְמָא מְבִלִי מִתְּכּוֹנִין אִין בְּזֵה אִסוּר פְּלָל וְהַבִּיא סְמוּכִין לְזֵה מִדְּבָרֵי הַה"מ הַמּוּבָא
בְּמַג"א ס' שִׁי"ח שֶׁכ' גַּבִּי צָרִיף דְּאִף דְּאִי אֲפָשֵׁר לִיתָן מִים לְתוּף הַמִּיחָם שְׁלֹא יִצְרָף מ"מ
מִתָּר דְּכִינּוֹן דְּאִינוּ מִתְּכּוֹנִין לְגַמְרָה הַפְּלִי בְּזֵה וְדִי אֲצָלוּ בְּכָלִי זֹו כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּלִי גְּמַר אִין
כָּאֵן גְּמַר עֵי"ש - (אִיבְרָא דִּישׁ לְהַעִיר ע"ז מִדְּבָרֵי הָרָא"ש בְּפִר"ד דְּבִיכָה ס' ט"ו שְׁפַתְב
גַּבִּי הָא דְּתִנְיָא אַחַד מְבִיא אֶת הָאוּר וְא' מְבִיא אֶת הַעֲצִים וְא' שׁוֹפֵת הַקְּדֻרָה וְא' מְבִיא מִים
כּו' חֲזִיבִין וּפְרִיף בְּגִמְרָא בְּשִׁלְמָא פְּלָהוּ עֲבָדִי מַעֲשֵׂה אֲלֵא שׁוֹפֵת הַקְּדֻרָה מֵאִי קַעֲבִיד וְאָמַר
ר"ל הֵכָא בְּקִדְרָה חֲדָשָׁה עֲסָקִינוּ וּמִשׁוּם לִכְבוֹן רַעֲפִים נִגְעוּ בָּהּ וְכָתַב הָרָא"ש דְּהוּא מִשׁוּם

חיסום דאיכ' מפה בפטיש עיי"ש - וקשה דהכא הי' פוננתם רק לבשל ולא פיון השופת הקדרה לגמור בזה את הפלי ואיך יהי' בזה משום גמר פלי - ואולי מוקמינן לה באופן שפיון ג"כ לגמר פלי וצ"ע) קנו) וא"כ עפ"י האמור פיון שגם הכא בשעה שחזתה בפעם ראשונה בשבת אינו מכנין כלל להחלקת הספין לגמורו בזה ולו הי' די בהשקנה ראשונה לחוד א"כ לית פאן איסור כלל והנח להם לישראל ושפיר עבדי בלי שום חשש כלל וכלל ועיין במחה"ש סימן שי"ח ס"ק ל"ו - ושי"ת יצילנו ממכשול ופוקה וישמרנו מצרה וצוקה וישלח לנו במהרה המורה בצדקה אמן כ"ר, בוסערמין תרע"ד לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן פ"ח.

בשו"ת דברי חיים לרבינו מצאנו ז"ל זי"ע ח"ב סוסי' ט' כתב וז"ל ומה שמסופק אם לענות אמן על ברכת הקטנים משום שאינם נקיים - הנה מותר לענות אמן אחר ברכת הקטן דהא לדין לא איכפת לו מה שפטי טבעתו אינו נקי והקטן גופי' אינו בר חיובא לכן מותר בנדאי וחיוב לענות אמן אחר ברכתו עכ"ל - וראיתי בקיצור ש"ע להגאון רשג"פ ז"ל בסי' קס"ה בהגהות לחם הפנים שהשיג על מרן ז"ל וכתב דמה בכך דהקטן אינו בר חיובא מ"מ הברכה יוצא מגוף מטונף וגרע טפי מברכ' לבטל' שאסור לענות אמן אחרי' ועוד הא דעונין אמן אחר ברכת קטן הוא מטעם שמברך לפטור את עצמו מטעם חינוף וכשהוא מטונף אין פאן חינוף דפשיטא דהמחנה את הקטן צריף לחנכו במצות ולא בעבירה וכשהוא מברך בהיותו מטונף אין זאת הברכ' לפטור את עצמו עכ"ל - ולפע"ד אחרי המחילה מכבוד תורתו אם כי רב גוברי' עכ"ז כל דבריו פה שגגה וצדקו דברי רבינו מאור הגולה בעל ד"ח ז"ל דמה שכתב דברכה פזאת דמברך פשהוא מטונף אינה יכולה לפטור את הקטן שחיוב בה מטעם חינוף - דברים אלו שגגה הם וכי יש חוב על הקטן לעשות מצוה או ברכה הלא כבר כתב רש"י ז"ל בנדה דף מ"ו ע"ב וז"ל דקטן לאו בר קבולי עלי' תקנתא קנז) דרבנן הוא עכ"ל א"כ עליו אין מיטל שום חוב דיהי' שייף לומר דצריף לפטור את עצמו ורק החוב הוא על האב דמחוייב לחנכו במצות והיכא דמצוהו לברך פוטר האב את עצמו בזה ידי חובת חינוף דמלמדהו בזה דאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכ' וגם אם הקטן אינו נקי מ"מ שפיר עושה בזה מצוה פיון דלקטן ליפא שום אי' בזה דאינו בר מצוה ואינו עושה שום איסור בברכתו והמצוה של חינוף שפיר נתקיים פיון דמלמדהו דצריף לעשות ברכה ויורגל בכך פשיגדיל וגדולה מזו כתבו התוס' בפסחים ד' פ"ח דמותר להאכיל פסח לקטן אף דיש בזה אי' שלא למנויו מ"מ משום מצות חינוף שרי עיי"ש קנח) הרי דשם איכא אי' ברור אפ"ה פיון דלקטן ליכ' איסור דאינו בר חיובא ועל האב מוטל לחנכו במצות ולהרגילו על מצות פסח פשיגדיל קיים האב בזה מצות חינוף ואינו משגיח על אי' שלא למנויו כמו פן פאן פיון דעל האב לחנכו במצות ברכה ואם פי אין הקטן נקי ויש אי' והי' מחניף קדוש פיון דאין הקטן בר חיובא מקיים האב בזה מצות חינוף פיון דיורגל עי"ז לברך ברכה הצריכה פשיגדיל נמצא דהברכ' נעשה במצוה ע"כ שפיר החיוב לענות עלי' אמן ואינו דומה כלל לברכ' לבטלה דשם נעשה בעבירה וזה אמת ויציבוע"ז פיון רבינו בדבריו שכתב דהקטן אינו ב"ח והו דברים ברורים ואמיתיים בס"ד קנט) ואגב גררה אבא בדרף קצרה להעיר מה שקשה לי מזה אינה שנים עפי"ד תוספות הנ"ל והמג"א בסי' שמ"ג וכן מרן בש"ע הרב מהרז"ש שם הביאום להלכ' ועיין ח"ס ח"ו סי' י"ג שהביא ג"כ דברי תוס' הנ"ל להלכ' א"כ מאי

האי דאָמער ר' זיַראַ בַּסְנוֹפֶה מ"ו וַנִּפְסַק לְהֵלֵךְ בִּשְׁ"ע או"ח סי' תרנ"ח דְּלֹא לִיקְנֵי אִינִישׁ הוֹשַׁעְנָא לִינּוּקָא בְּיוֹמָא טַבָּא קַמָּא מ"ט דִּינּוּקָא מְקַנָּא קְנֵי אַקְנוּיִי לָא מְקַנֵּי - וְלָמָּה לִּי לְאַקְנוּיִי לְקַטְוִן כָּלל מָה אֲמַרְתָּ דְּאִי לָא אַקְנֵי לִּי לֹא יְהִי הַקְטָן יוֹצֵא דל"ה גבִּי לְכֶם מָה אִיכְפַת לָן לְגַבְיָ דִּידְנִי כָּלל הָא הוּא אִינוּ בַר חַיּוּבָא כָּלל אֲפִילוּ מְדַרְבְּנִין פּנ"ל בְּשֵׁם רִש"י וְכָל הַחַיּוּב הוּא רַק עַל הָאָב לְחַנְכּוֹ בְּמַנּוּת לְהַרְגִּילוֹ בְּכַף א"כ דִּי בְּזַה בְּמָה שְׁנוֹתָן הַלּוּלָב בְּיָדוֹ לְנַעֲנַע אֲפִילוּ אִם לֹא הִקְנֶהוּ לוֹ עכ"פ יִרְגַּל לְקַנֵּים מַצּוֹת לּוּלָב כְּשִׁיגְדִיל וְדוּמָה מְמַשׁ לְמַצּוֹת פֶּסַח דְּאָבִיו מְאָכִילוֹ אַף שְׁלֹא נִמְנָה עָלָיו וְאִם דְּבַעַת שְׁיִגְדֵל וְיֹאכַל פֶּסַח בְּאִנּוּן זֶה לֹא קַנֵּים הַמַּצָּנָה וְאֲדַרְבָּא עוּד יַעֲשֶׂה אִסּוּר בְּזַה אַפ"ה מְקַנֵּים אָבִיו בְּזַה מַצּוֹת הַחַיּוּבָא הַמְּנוּטֵל עָלָיו וְע"כ צָרִיף לֹא מְנוּטֵל עַל הָאָב לְחַנְכּוֹ וְלְהַרְגִּיל בְּעִיקָר הַמַּצָּנָה שְׁיִרְגַּל לְאַכְוֵל פֶּסַח וְאַח"כ כְּשִׁיגְדִיל יִתְּנֵה לּוֹ כָּל פְּרֻטֵי הַתְּנָאִים שְׁיִשְׁנוּ בְּזַה וְיִקְנֵים הַכָּל כְּדִינוּ בְּכָל פְּרֻטֵי קוֹס) אָבֵל עכ"פ מַצּוֹת חַיּוּבָא שֶׁהוּא רַק לְהַרְגִּילוֹ בְּמַצּוֹת קַנֵּים אַף אִם ל"ה בְּכָל פְּרֻטֵי וְע"כ צָרִיף לֹא מְנוּטֵל עַל הָאָב לְחַנְכּוֹ א"כ מָה כָּל הַרְעַשׁ בְּהַאי יִנּוּקָא נַעֲבִיד גַּם כָּאן כּוֹן דְּלֹא יִקְנֶהוּ לוֹ כָּלל וְיִמָּה דְּלֹא הָיִי גבִּי לְכֶם לֹא אִיכְפַת לָן כִּינּוּן דְּלִידְנִי לִיכָּא חַיּוּבָא כָּלל וּמַצּוֹת חַיּוּבָא הַמְּנוּטֵל עַל הָאָב שְׁפִיר קַנֵּים בְּזַה דַּע"כ"פ מְרַגִּילוּ בְּזַה לְהַדַּר אַחַר מַצּוֹת לּוּלָב לְקַנֵּים אוֹתָהּ - וְאַח"כ כְּשִׁיגְדֵל יִתְּבַר לּוֹ דְּבַעֲי לְהִיּוֹת לְכֶם יִקְנֵמוּ בְּכָל פְּרֻטֵי וְהוּא דוּמָה מְמַשׁ לְמַצּוֹת חַיּוּבָא דְּפֶסַח לְשִׁי הַתּוֹס' הַנִּי"ל וְדָא תְּמוּהָ רַבְתִּי בְּעִינֵי וְהַרְבֵּה נַצְטַעֲרַתִּי בְּזַה - וְשׁוּב נַחֲמַתִּי וְרֵאִיתִי דְּלֹא קָשָׁה כָּלל דְּאִין הַכ"נ דְּבִאֲמַת סְגִי בְּאִנּוּן הַנִּי"ל לְקַנֵּים מַצּוֹת חַיּוּבָא וְר' זִיַרָא נָמִי לֹא קֹאֲמַר דְּלֹא סְגִי בְּלֹא"ה רַק עֲצָה טוֹבָה קמ"ל לְמֵאן דִּירְצָה לְקַנֵּים מַצּוֹת חַיּוּבָא בְּכַוְנָה עַל צַד הַמְּנוּבָחַר הֵינּוּ בְּאִנּוּן שְׁיִהְיֵי נָמִי לְכֶם גַּבִּי הַקְטָן ע"ז בָּא לְעוֹרַר דְּלֹא יַעֲשֶׂה כּוֹן קוֹדֵם שְׁיִצָּא הוּא בְּעַצְמוֹ וּמִטַּעַם הַמְּבֹאֲרָר שֶׁם אָבֵל בְּאֲמַת לְדִין מַצּוֹת חַיּוּבָא לֹא צָרִיף כָּלל לְזַה וּמִטַּעַם שְׁפַתְבְּתִי וְהוּא דְּבַר חֲדָשׁ בְּבִיאוּר דְּבַרֵי ר' זִיַרָא הַנִּי"ל - וְאִם כְּנֵים דְּבַרֵינוּ בְּזַה מַצְאָתִי לִיִּישֵׁב מְנַהֵג הַעוֹלָם שְׁנַתְקַשָּׁה בְּזַה בְּהַגְהוֹת חֲכַמַת שְׁלֵמָה לְהַגְאֹן מִהַרש"ק ז"ל בְּאו"ח סי' תרנ"ח עַל מָה שְׁנוֹהֲגִין לְתַת לְקַטְוִן תְּחִלָּה לְצֵאת וְאַח"כ מְבַרְכִין הַגְּדוֹלִים וְכַמְדוּמָה לִי שְׁגַם בְּתַשׁוּ אַבְנֵי צֶדֶק לְהַגִּיה"ק מְסִיגְעַט נַתְקַשָּׁה בְּזַה וְכַעַת אִינוּ תַח"י וְגַם בְּפֶרֶם"ג הַעִיר אִיף עוֹשִׁין אָנוּ דְּעוֹשִׁין שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלוּיּוֹת דְּבִיּוֹם א' נִתְּנוּ לְקַטְוִן וְאִיף יוֹצֵאִין בִּי"ט ב' עֵי"ש - אָבֵל כְּדַבְּרֵינוּ הַנִּי"ל א"ש דְּבִאֲמַת גַּבִּי מַצּוֹת חַיּוּבָא דְּקַטְוִן דְּהוּא מְשׁוּם לְתַת דְּאָב וְלֹא מְשׁוּם חַיּוּב דְּקַטְוִן לֹא בְּעִינֵינוּ כָּלל דִּיהֵי לְכֶם וְסְגִי בְּלֹא הַקְנָאָה לְצֵאת י"ח חַיּוּבָא וְכַנ"ל וְר"ז רַק עֲצָה טוֹבָה קמ"ל לְזַרוּזִי דְּאִבּוּהָ דְּלֹא יִקְנֶה לְקַטְוִן הַלּוּלָב מְשִׁים דְּאִזּוּ יִגְרַע מְמַנּוּ הַמַּצָּנָה - וּמְמִילָא דַּע"ז אָנוּ סוּמְכִים בְּמָה שְׁאִין מְקַפִּידִין מְלִיתָן הַלּוּלָב לְקַטְוִן תְּחִלָּה מְשׁוּם דְּאָנוּ אִינּוּן מְקַנִּין כָּלל לְקַטְוִן אַחַר שְׁיִדְעִינוּ מְזַרוּזִי דַר' זִיַרָא וְא"ש מְאֹד וְהוּא דְּבַר אֲמַת וּמְקוֹם הַנִּיחוּ לִי לְהַתְּגַדַּר שׁוּב עֵינִינְתִי עוּד הַפַּעַם בְּהַגְהוֹת חֲכַמַת שְׁלֵמָה הַנִּי"ל וְרֵאִיתִי שֶׁכ' קְרוּב לְדַבְּרֵינוּ אָבֵל הוּא נִדְחַק עַצְמוֹ בְּזַה מְאֹד אָבֵל לִי עָלוּ הַדְּבָרִים בְּמַרְנוּחַ בַּעֲזַה"י כִּי הֵם בְּנוּיִם עַל דְּבַרֵי תוֹס' הַנִּי"ל וְדוּק - וְאַל חֲשִׁיבֵנִי מְדַבְּרֵי הַמַּג"א שֶׁם בְּסִק"ח שְׁכַתְבֵּם אִם אֲמַר לְקַטְוִן יְהִי שְׁלֵף עַד שְׁתַּצֵּא בּוֹ לֹא יִצָּא הַקְטָן כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּם בְּס"ג וְהוּא מְדַבְּרֵי הָרָא"ש עכ"ל וְר"ל דְּבַס"ג מְבֹאֲרָר דְּבְּגְדוֹל אִינוּ יוֹצֵא בְּזַה מְשִׁים דל"ה לְכֶם וְעֵי"ש בְּלַבּוּש"ר - הָרִי דְּגַם בְּקַטְוִן בְּעִי לְכֶם - י"ל דְּבִאֲמַת גַּבִּי קַטְוִן לֹא בְּעִי לְכֶם כִּינּוּן דְּהַכָּל הוּא מְשׁוּם חַיּוּבָא וְעִיקָר הַחַיּוּבָא הָיִי דִּיתְרַגַּל בְּמַצָּנָה זֶה וְכַמוֹ שְׁכַתְבַתִּי וּפְרֻטֵי הַתְּנָאִים אִינוּ צָרִיף לְהִיּוֹת בְּמַצּוֹת הַחַיּוּבָא כִּינּוּן דְּלֹא מִתּוֹרַת חַיּוּב אֲתִינּוּ

עלה גבי קטן וכמו שמוכח מתוס' הג"ל - ורק דשאני היכא דאמר לי' לקטן יהא שלף עד שתצא בו דעוד מיגרע גרע בזה היכא דאמר לי' כן מפני דהתינוק ישאל לו למה אומר לו כן ויפרש לו הדברים דבעי שיהי' לגבי דידי' לכם ע"כ יספור דזה ג"כ מקרי לכם ויורגל בלכם בזה אף פשיגדיל ע"כ אסור לעשות כן משא"כ פשוטן לו סתם והקטן אינו יודע כלל מהתנאי דבעי שיהי' לכם רק אהני לי' בזה שיורגל במצות לולב ואח"כ פשיגדיל ויהדר אחריו יתודע לו בודאי כל פרטי הדינים שישנו בזה ממילא ידע איך הוא לכם ויקיים פדינו - אבל פשיאמר לו יהא שלף עד שתצא בו ויפרש לו הדברים כנ"ל עוד מיגרע גרע משום דינגדל בטעות זה וזה ברור ואמת בבאיור הדברים בס"ד - ובזה עלה בידי לתרץ קו' הלבושי שרד שם על המחבר שכתב ואם תופס עם התינוק יוצא פיון דלא יצא מידו שפיר דמי עכ"ל המחבר - וכתב הלבו"ש שם משמע דבכה"ג לא זכה בו הקטן וק' דא"כ אין הקטן יוצא כמ"ש המג"א סק"ח עיי"ש - ולהג"ל א"ש דשם מיגרע גרע מטעם הג"ל אבל בסתם שפיר יוצא ידי מצות חינוך דלא בעי שיהי' לקטן לכם פיון דל"ה בר חיובא וא"ש ודו"ק - אלא דעדיין לא הונח לי משום דלדברינו מה השמיעני המחבר דאם תופס עם התיקון יוצא פיון דלא יצא מידו למה לא השמיעני רבותא יותר דאפילו אם לא תפסו כלל ויצא מידו לגמרי ליד התינוק אפ"ה יוצא היכא דלא הקניהו וצ"ע - ונדעתי דיש לומר דהמחבר קאי על מה שכתב בתחלה לא יתנונו ביום ראשון לקטן היינו במתנה גמורה א"כ מיירי המחבר מהיכא שהקנהו לו וכו' זירא בש"ס וע"ז כתב דהיכ' דהוא תופס עם הקטן שפיר דמי אפילו בהקנהו לו מטעם דעדיין לא זכה בו התינוק פיון דלא יצא מידו וא"ש ולק"מ - אבל לא נחה עוד דעתי בזה דאם נימא היכ' דלא הקנהו לקטן יוצא ידי חינוך א"כ המחבר דנחית לאשמענו האיה לעשות עם קטן במצות לולב ל"ה לי' לשתיק מזה כי הוא עצה טוב' וקלה טפי מתפיסה עם התינוק - אלא ע"כ דהמחבר סובר דבעי שיהי' לכם גם גבי קטן ובלא זה אינו יוצא י"ח חינוך וא"כ תהדר הקו' מתוס' הג"ל לדונכתא פיון דחזינו דשם יוצא י"ח חינוך אף באופן דלא סגי באופן זה לקיים המצוה פשהגדיל ואדרב' עוד יעשה איסור ולמה פאן נמי לא יהי' סגי בלא לכם וכבר פתבתי דדברי התוס' הג"ל מוסכמים להלכ' וצ"ע - ונחזור לראשונות דדברי רבינו בעל ד"ח בצדק אמורים דכיון דלא משום חיובא דקטן אתיא עלה רק משים לתא דאב ובקטן ליכ' שום איסור שפיר מקיים האב בברכתו משום מצות חינוך והברכ' נעשה בהקטר ובדרך מצוה ויש חיוב לכל השומע לענות אמן בלי שום פקפוק - וקצת האיר ה' עיני לראות במגילה ד' כ"ד ע"ב ומצאתי דדינו של מרן ד"ח ז"ל מפורש בש"ס שם דאמרינו התם בעא מיני' עולא בר רב מאבני קטן פוחח מהו שיקרא בתורה אומר לי' ותיבעי לה ערום ערום מ"ט לא משים כבוד צבור הכ"נ משום כבוד צבור עכ"ל הש"ס ופרש"י וז"ל גדול פוחח הוא דאסיר משום ולא יראה בה ערות דבר אבל קטן אינו מוזהר כו' עיי"ש קסא) הרי בפירוש יען שהקטן אינו מוזהר על ערות דבר מותר לנו לשמוע ברכתו ולצאת בקריאתו ומה שק' לכאור' אם כי הקטן אינו מוזהר על זה אבל אפתי אסור לגדולים לקרות קר"ש ולומר ברכה נגד הערוה אפ"ל לגד ערות קטן ועיין מג"א סי' ע"ה ובט"ז ובפר"ח דאפילו עצימת עינים לא מהני א"כ איך קאמר רש"י דיש בפוחח משום לא יראה לה ערות דבר א"כ איך פורס על שמע מצאתי שעמד בזה בספר בית יצחק על מגילה ובטורי אבן - וכתב בספר ב"י הג"ל דרש"י לאו ערוה

ממש קאמר רק פֿינן דבֿשֿרו גרא' דֿרֿך קרע הוי פֿעֿרנה ע"כ פֿורס על שֿמע אָבֿל אין קורא פֿתורה עיי"ש - והנה לפע"ד דעֿדין גֿוקש' מה קאמר ותיבֿעי לך עֿרום דאפתי בעֿרום איפא גֿילה עֿרנה ממש נאפתי איך יקרא בתיֿרה אם פי הקטן אינו מֿונָהר אָבֿל אפתי איך ישמעו הצבור ויהֿנ' יוצאים בו הא לגבי דיֿדהו הוי הקריאה נגד העֿרנה - ונראה לי דמֿיירי דהוא שפיר מֿכנסה באיזה לבוש ומה שקורהו עֿרום מֿיירי דל"ה לגבי דיֿד' הֿפסק בין לבו לעֿרנ' דמֿקרי עֿרום לגבי לבו הרוֿאה את העֿרנה או דמֿיירי דיש מֿחיצה בינו ובין העֿם כמו שהמנהג הוא דהקורא עומד על הבימה ולבימה יש פֿתלים דהוא מֿפסיק בינו לבין העֿם ע"כ אין לציבור משום קורא נגד עֿרנה אָבֿל לגבי' דיֿד' שפיר הוא איסור עֿרנה נאפ"ה מֿותר מדינ' לקרות בתורה פֿינן דקטן אינו מֿונָהר על לא יראה לך עֿרנות דֿבר יהי' איך שיהֿנ' עכ"פ גבי הקטן איפא איסור עֿרנה נאפ"ה יען שהוא אינו מֿונָהר עליו מֿותר לשמֿוע ממנו ועוד יכול לצאת אחרים בזה וא"כ ממילא כמו שכ' רש"י יען דלא יהי' בֿה עֿרנות דֿבר לא קאי על קטן מֿותר להיות קורא בתורה כמו כן אי צוֿאה דהוא מֿקרא והי' מֿחנה קדוש הפתוב אצל ולא יהי' בֿה עֿרנות דֿבר דהוא רישא דקרא הֿנ' ל גמי לא קאי בקטן ואינו מֿונָהר עליו וא"כ ממילא לית בי' שום איסור ומֿותר לשמֿוע ברכתו ודֿרב' עוד חיוב יש בזה פֿינן דליתא לאיסור.

הֿנ' ל גבי קטן וחיוב לענות אמן פֿן גרא' לי ברור והוא ראי' שאין עלי' תשובה קסב) וגם זכור אֿזפור שזה רבות בשנים ראיתי בספר עֿרף דל להגאון מו"ה מֿרדכי אליעזר וועבער שהי' אבדק"ק אדא שֿהלף לירושלים תבב"א ושם הדפיס חיבורו הֿנ' ל על מס' עירכין ובסוף קונטרס מלחמות חובה הנספח לספר הֿנ' ל השיג ג"כ על הקיצור ש"ע וקיים פסק מֿרו הֿנ' ל נֿעת איני זכור דבריו אָבֿל זאת נשאר בזכרונֿי דדבריו הם דברי טוב טו"ד - נֿעת ראיתי שגם בעל הגהות מסגרת השלחן קיים פסקא דמֿרו ז"ל והסיר השגת בעל קיצור ש"ע מֿמֿרו ז"ל - אָבֿל גראין לי דברי בעזה"י מדבריהם פי מֿצאתי ב"ה רש"י מֿפֿרשת כדברי רבינו חיים ז"ל זי"ע ממגילה הֿנ' ל ודו"ק - אָבֿל בנדאי שצריך ללמד לתינוק שיקנח עצמו פֿראוי שזה הוי ג"כ מֿצנת חינוך בפ"ע אָבֿל לא שיעכב זה מֿצנת חינוך דמֿצנה אחרת אָבֿל עכ"פ צריך שח"ו לא יורגש מֿמנו ריח רע והיכא דלא הורגש מֿמנו שום ריח לא איכפת לן שוב מה שנשאר לו צוא באותו מקום ועיין פֿנים מאירות ח"ב סי' קס"ה והמחה"ש בסי' פ"א פֿינן בְּכָל דְּבָרָיו לְפָנִים מְאִירוֹת הֿנ' ל אָבֿל יִפָּה כְּתֹב עָלָיו הַמְחִזִיק בְּרִכָּה מוּבָא בְּשַׁע"ת סי' פ"א דע"כ מֿיירי דלא יורגש שום ריח מֿמנו וא"כ שום לא איכפת לן מה שנשאר באותו מקום ופסקא דמֿרו ז"ל אָמֵת ויציב ונכון ותייתי לי שקיימתי דבריו ויעלה לי זכותו לשבת על התורה ועבודה באָמֵת ובֿלבב שֿלם מתוך הרחבה אכיר - פ"ק פֿישטיאן א"ח ח' לֿספֿירה תרפ"ד לפ"ק.

ה"ק ישכר שלמה טייכטֿהאל. סימן פ"ט.

קשה לי מה דמבואר בש"ס זבחים ד' כ"ז ע"ב שאין מֿזבח החיצון מֿקדש פֿסולין אלא הראוי לו והפנימי מֿקדש בין ראוי לו בין שאין ראוי לו מ"ט האי רצפה והאי פֿלי שרת עכ"ל הש"ס וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מפה"מ - ובסוף תגיגה אֿמרו פֿל הפלים שֿהיו במקדש טעונים טבילה חוץ מֿמֿזבח הזהב ומֿזבח הנחֿושת וקאמר בגמרא הטעם דכתיב מֿזבח אֿדמה תעשה לי ועיי"ש ברש"י דהפתוב קראו אֿדמה וכן הוא ברע"ב ועיי"ש

בתיו"ט - ור"ל פנין דהפכתוב קראו אדמה הוי פקרקע דאינו בר קבולי טומאה והנה גבי מנבח הזקב דהוי פלי קאמר הגמרא הטעם דטהור משום דכתיב המנורה והמנבחות איתקווש מנבחות זה לזה וכן פסק הרמב"ם בפ"א ממשכב ומושב עיי"ש - וקשה לי מ"ש גבי טומאה דלא אמרינן האי רצפה והאי פלי ואמרינן מקרא דהמנורה והמנבחות דאיתקווש להדדי - וגבי קידוש פסולין לא אמרינן דאיתקיש זה לזה ואמרינן האי רצפה והאי פלי וצ"ע דהא קיי"ל דאין היקש למחצה - ועוד פנין דקרא דנהמנבחות גבי משא נאמר עיין במדבר ג' גבי משא בני קהת א"כ מאין לנו לתלות ההיקש דאיתקשו להדדי לענין טומאה להשוות אותן יותר מענין מילתא אחריתא וצ"ע ודו"ק (קסג) ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל.

סימן צ' איקלע לאתרון על חג השבועות דהאי שתא תרפ"ג גיסי חביבי הרב המאור הגדול צדיק תמים כמו"ה מרדכי פריעדמאן נ"י מתושבי עיר הקודש ורושלים תבב"א בן יקיר לאדמו"ח הגאון הצדיק מו"ה דוד פריעדמאן זצ"ל שהי' אב"ד דק"ק צעהלים יע"א וביום שני של שבועות נזרקה ושאלה מפיו מה נעשה ביום שיזנבר בו לעלות לתורה פנין דלדידן' כחול הוא ואינו בר חיובא בקריאה א"כ אינו עולה לה' קריאים או דלמא פנין דעכ"פ בפרהסיא אינו נוהג בו מנהג חול שפיר רשאי לו לעלות ולברך על התורה עכ"ד ספיקתו - ונזפרתי לעיני בבאה"ט סי' תקס"ו וראיתי שכתב וז"ל ודע דמחלוק' זו שייך גמי בכ"א ש"א לחו"ל אם יכול לעלות לתורה ביום ב' של גלויות ועיין בדבר שמואל סי' שכ"ד ובהלק"ט עכ"ד - הרי דזו ספק קדומה מדורות שלפנינו ואני אחר העיון קצת פפי מיסת הפנאי כי לא הי' העת מספיק לעיני הרבה אמרתי לו שאם יקראו לו יעלה ויברך אכל מן השמים עכבוהו כי בא לבית הפנסת אחר קריאת המפטיר וממילא דל"ה צריף לזה אבל להתלמד לדינא עיינתי עוד הפעם וזה מה שעלתה במצודתי בעזה"י - בתשובת דבר שמואל להגאון און החסיד מו"ה שמואל אבוהב זצ"ל הדבר פשוט פנין דפסק הרא"ש בפ' מקים שנהגו שכל ההולך ממקום למקום אחר אעפ"י שדעתו לחזיר צריף לנהוג בפרהסי' כמנהג המקום שהוא בו אע"ג דלגב' דידן' ולפני המקום שיצא משם הוא חשוב לאיסור ודאי דרבנן פנין דאינו אסור מה"ת בפירוש שמכאן נ' חיוב הנחת התפילין בכגון זה ושללא לשנות מפני המחלוקת והוא הדין בברכות ס"ת אם קראו אותו פה הוא דאמרינן בטור יו"ד סי' ת' לגבי פהג האבל לעלות ולקרות בס"ת בשבת פנין שהוא דבר שבפרהסי' - שוב הביא דעת הב"ח בס' תקס"ו בה' תענית דאם קראוהו יעלה ויברך וכתב עוד שם דלא מיבעא ביו"ט שני של ב' ימים הראשונים של פסח וסופות דאף לבני ארץ ישראל יש חיוב לקרות בתורה שמכרף אף דלגב' דידן' הוי קורא פרשה אחרת לא תקרא משום זה ברכה לבטל' אבל אפילו ביו"ט שני של שבועות או ש"ת שאירעו בימי אגד"ו שאין בהם קריאת התורה כלל אם נקראו בני ארץ ישראל לעלות לס"ת שחייבים לעלות ולקרות אם כי אפשר להערים ולהעלים הדבר בהבלעת השם או להקדים ולהודיע בסתר אל הש"ץ הקורא בתורה שפונתו של העולה בברכותיו היא להוציא את הש"ץ בעצמו במצות קריאתו זה הנראה לע"ד עכ"ל - ויש לי ספק בדברי הקדוש הנ"ל במה שסיים אם כי אפשר להערים ולהעלים כו' איה פונתו אם פונתו דאם אפשר לעשות כן עדיף טפי שיעשה כן או פונתו כלפי מה שכתב וסיים פסקו אם נקראו בני א"י לעלות לס"ת שחייבים לעלות ולקרות בתורה אם כי אפשר

להערים כו' אעפ"כ חייבים לעלות ולקרות ולא יעשה שום ערמה פלל ולא נתברר לי פונתו בזה גם מה שפכת להקדים ולהודיע לש"ץ שמכונן בברכתו להוציא יש לשדות נרגא בזה עם דברי הפר"ח סוף סי' תפ"ח שפכת דהאין מחיוב בדבר אינו יכול להוציא בברכתו את אחרים עיי"ש שהאריף בזה ודו"ק - ועיין בתשובת חיים שאל ח"א סי' צ"ט שהחזיק בדברי פר"ח הללו - והלום ראיתי בהלק"ט ח"א סי' ד' דמעשה בא לפניו בדין גופא ביו"ט ב' של שבועות שהי' בק"ק ליווארנא שקראוהו לעלות לתורה ואמר להן שעשו שלא פהגן כמה שקראוהו והרב דשם לא סבירא לי' פנותי' והביא ראי' מהא דאבל שקראוהו בשבת דצריף לעלות (והרב הג"ל הי' בר גילוי בראי' זו להחסיד רבינו דב"ש הג"ל) והוא השיג עליו דמשם אין ראי' דשא"ה דהוא גופא בר חיובא היא בקריא' זו שפן פתב הש"ע דאבל יכול לחזור פרשייתו פניו דחייב אדם להשלים עם הציבור הוי פקורא את שמע דמותר וכיון דחייב בפרשה השבוע זאת הוי תרי טעמא אלימא חדא שיהוא חייב בפ' השבוע הזאת ועוד דהוי דבר של פרהסיא משו"ה חייבהו לעלות אבל בנ"ד דלאו בני חיובא ניהו בני א"י בקריאת הפ' של בני הגולה מי זה אמר ויהי שיעלה מטעם דינו של פרהסי' עכ"ל - ואני תמה מה שייכות יש להשלמת פרשה של השבוע עם קריאת התורה בצבור דהא הוא מצנה פרטית שמוטל על כל יחיד ויחיד כק"ש ותפלה ואעפ"י שקורין בצבור היא לא מיפטר בזה וכדכתב הרמב"ם וז"ל אעפ"י שאדם שומע כל התורה כולה בכל שבת בצבור חייב לקרות לעצמו בכל שבוע ושבוע סדר כל אותה שבת ב' מקרא וא' תרגום עכ"ל הרי דהוא מילתא בפ"ע והיא באמת פקורא את שמע וכתפלה וגם הוא בלא ברכ' וגם יכול לאומרה אף קודם שבת כמבואר בס' רפ"ה א"כ מה שייכות יש לחיוב פרטי הג"ל עם קריאת התורה בצבור שהיא דוקא בשבת ויש לה ברכ' בפ"ע הנתיקן לה בפ"ע ולא דיהי' מישהו שייך לחיוב השלמת הסדרא המוטל על היחיד לפטור אותה בברכ' זו דשם אין חיוב ברכ' פלל וגדולה מזו מבואר בתשובת מהר"י ברונא מובא בס' מנחת שבת וגם ממהרי' נוייל דאין יוצא פלל עם קריאת התורה בצבור משום חיוב השלמת הסדרא א"כ מה יועיל חיובו בהשלמת הסדר' לברכ' על קריאת הצבור שאינו חייב בה' והא ראי' דא"כ למה באמת אסור לאבל לעלות לתורה בשבת פניו דחייב בהשלמת הפרש' יהי' שרי גם בזה וע"כ דזה מילת' בפ"ע וא"כ מה יועיל חיובו בהשלמת הפרשה לקריא' בצבור בברכ' וע"כ דעיקר הטעם משום דחייב בדבר של פרהסיא וא"כ עולה שפיר ראית הרבנים הג"ל משם וזה ברור בעיני בס"ד - וגם מה שפכת ההלק"ט שם דכל מקום שמוסיפים הדעת נותן שיוכל להיות בן א"י מן הנוספים והרי הוא פקורא בתורה ולא איתקריא ברכ' לבטל' לגבי דידן' וגם לבני הגולה הרי איכ' חמשה גברא דב"ח עיי"ש - ואחרי המחילה לדעתי אין הדעת נותן כף ואיפכא מסתברא לשיטתו דאין לבני ארץ ישראל שייכות עם הצבור דבני הגולה שפיר אין יכול להיות מן הנוספים דמה שפכת דלגבי דידן' הוי פקורא בתורה ואינו ברכ' לבטל' אתמהה דעיין בס' קל"ט דברכ' זו דמברכין בקריאת הצבור נתקנה משום פבוד הצבור וע"כ גם אפילו אם בירך ברכת התורה ולא הפסיק בנתיים פלל אם קראוהו לעלות מברך עוד הפעם עיין בטור בספיקת הר"י בן הר"א ש"ז"ל שם וא"כ בשלמא בשאר הנוספים דמישהו שייכי בקריאת פרשת היום ע"כ שפיר יכולין לברך משום פבוד הצבור אבל הנך בני ארץ ישראל לשי' ההלק"ט דלאו בני חיובא ניהו בקריאת פרשת היום דבני הגולה

ואינם יכולין לברך משום פבוד הצבור דבני הגולה דאין להם שייכות אתם א"כ איך יברכו על התורה ומה שאמר דהוי פקורא בתורה ע"כ ל"ה לדידהו ברכה לבטלה אחר המחיל' אדרב' משום זה דהוי לגבייהו פקורה בתורה הוי אצלו ברכה לבטל' משום דעל קריאה בתורה לחוד כבר נפטרו בברכת התורה שאמרו בפקר או בברכת אה"ר שאמרו בתפלה ע"כ פשוט אצלי דאם נימא דבן א"י אינו יכול להיות מחמשה גברא גם מהגנוספי' אסור לו להיות וז"פ ודו"ק - גם מה שכתב עוד שם למסקנא דדעתו דאם קראו לבן א"י לעלות ביו"ט ב' של גליות דחייב לעלות משום דהוי דבר של פרהסיא אם לא יעלה אבל לא יברך ויברך הסזן במקומו כשהיו"ט ב' הוא אג"ד עיי"ש - בזה לא נכתיב להבין דעת קדושים וכי יש פרהסי' יותר מזה פינן דהמנהג דהעולה מברך ועתה אם לא יברך ורק יברך הסזן וכי יש לה פנמבי' ופרהסי' יותר מזה והלא אולי אדרבא יותר הי' שלא לעלות כלל דזה הוי פירסום מיעוט נגד מה שיעלה ולא יברך דשם הוא מקום גבוה ומגולה נראה בראש הר גבוה לכל אחד ואחד משא"כ אם לא יעלה לא ידעו רק שכן הועומדים אצלו ושאר העם יסברו דאינו יכול לעלות או מטעם אחר דאינו עולה משא"כ אם יעלה ולא יברך יתפלאו על החידוש שראו ונעשה פירסום גדול וזה ברור בסברא - ויותר הי' לו לבעל ההלק"ט לומר לעשות כמו שכתב הדב"ש הג"ל להערים ולהכליע תיבת השם או לומר קודם להש"ץ שמכונן בברכתו להוציא וכו' שהבאתי לעיל אולם בזה שדיתי נרגא מדברי הפר"ח הג"ל ודו"ק - עוד יש לדקדק בדברי ההלק"ט הג"ל דנראה מדבריו דעיקר החששה של עליית בן ארץ ישראל הוא רק משום הברכ' - ולא כן כתב הפ"ח ריש סי' רפ"ב גבי הספק אי קטן קורא ביום טוב בחובת היום וכתב בזה"ל הב"י האריף בדין קטן בספר שני ולפע"ד היכא דהקטן אינו אלא מברך והש"ץ קורא ליכא מא"ד דאסור ופשיטא דשרי וכן כתב ג"כ בתשובתו תשובת הפ"ח סי' קנ"ח וא"כ ה"כא בבן א"י פינן דהש"ץ קורא מאי איכפת לן בברכתו - ואולי יש לחלק דקטן לאו בר קיבולי מצות הן עיין רש"י נדה ד' מ"ו וכן לאו בר עוברי עבירה הן וכבר כתבו תוס' פסחים ד' פ"ח דע"י דמחנכין אותו למצות ספינן לי' איסורא בידיהם והמג"א ונהר"ז"ל הביאו דברי תוס' הג"ל להלכה בסי' שמ"ג ע"כ אפ"ש גבי קטן היכא דאינו קורא שפיר לא חשו על ברכתו פינן דאיכא בזה מצות חינוך משא"כ גבי גדול דיש חשש ברכ' לבטלה אצלו שפיר יש לחוש טובא ועיין תוס' ר"ה ד' ל' ד"ה וקא וא"ש ולק"מ ודו"ק - וצופה הייתי פשו"ת שבות יעקב ח"א סימן מ' שנשא אל ג"כ בנידון בזה והביא ההלק"ט הג"ל ודחה דבריו פינן דקיי"ל דקטן ואשה עולה למנן ז' אע"ג דקטן ואשה לאו בר חיובא הן אפ"ה עולין למנן ז' קרואים וא"כ הה"ד בנ"ד - ואף למא"ד דתוף שלשה אינם עולים קטן ואשה דוקא בקטן ואשה שאינם בר חיובא כלל אבל האי שהוא בר חיובא ביומו וגם אלו נשאר פה ראוי גם ליום זה א"כ ראוי לביקלה מקרי ע"כ שפיר מצטרף - וגם הביא מתוס' ברכות מ"ח דגדול מוציא אף אי ל"ה בר חיובא וכן משמע מרש"י מגילה דבני העיר יקראו לבני כפרים אף הר"ן חולק וכן משמע בירושלמי ועיין פר"ח סי' תפ"ט עיין שם שהאריף לחלק בין הא דתענית דסי' תקס"ו פינן דהיא פירש עצמו מן הצבור לא יזכה להצטרף עמהם בקריאה ואיהו דשפסיד אנפשי' עיי"ש שהעלה הלכ' למעשה דבן כרף שהלך לעיר יכול לעלות לתורה וכן בן א"י שהוא בחו"ל יכול לעלות לתורה עיי"ש - וכן מצאתי במג"א סימן רפ"ב סק"ו שכתב וז"ל ומיהו י"ל דאעפ"י שאינן חייבות עולות

למגן וכ"כ תוס' בר"ה עכ"ל - גם נראה לדייק מדברי המג"א בסי' רפ"ב סקט"ו שכתב דאם קראוהו בבהכנ"ס אחרת ונדמנה לו אותה הפרשה שפבר קרא אפ"ה צריף לחזור ולברך ע"כ - הרי אף דהוא פבר נפטר בקריאת הפרש' ול"ה תו פר חיובא פלל אפ"ה אם קראוהו עור הפעם צריף לחזור ולברך א"כ הה"ד בנידון דבן א"ו - אכן הדנא בי משום דיש לחלק בין הנושאים וכן מצאתי חילוק זה בברכ"י או"ח סימן קכ"ד דבשלמ' פי תרנוייהו שונון בחיוב רק שא' קדם ויצא י"ח מחניב קרינון בי' וכמ"ש בירושלמי פ"ג דברכות אבל זה שאין עליו היום שום חיוב בנדאי דאינו ב"ח מקרי וז"פ - אכן בפרישה סי' רפ"ד מצאתי שפאמת עמד בזה איה רשאי לו עוד הפעם לברך הא פבר בירך ולית בי' שום צורך לזה עוד ות' בזה הלשון ונ"ל דמשום פבוד צבור ותורה מותר לו לחזור ולברך כמ"ש לעיל ס' קל"ט בכיו"ב עכ"ל - ר"ל דעיקר ברכה נתקנה משום פבוד הצבור והתורה ע"כ שפיר יכול לברך משום פבוד צבור החדש דבא לשם והשתא לדבריו נאמר ג"כ בנ"ד פינון דכבוד הצבור הוא ולא חיובא דידן' פמבואר ג"כ ברא"ש פ"ק דקידושין סי' מ' וכן בתוס' ר"ה א"כ פינון דהאי פן א"י הוא ג"כ בהאי ציבורא ומה גם דבפרהסיא חיובא עליו להשתתף עמהם א"כ מאי אפסורא יהי' בזה דמברך על התורה מאי אמרת דהוא אינו פר חיובא בזה הברכ' דהא ברכ' זו לא משום חיובא נתקנה רק משום פבוד הצבור וכינון דהפבוד איכ' היום לגבי האי ציבורא דהוא שם עמהם ממילא הוא נגרר עמהם ושפיר יכול לברך בלי שום חשש פלל - ועוד יותר י"ל אפילו לשי' ההלק"ט הנ"ל דצריף לשני טעמים דכבוד לברך ומשום בפרהסי' לחוד עוד אינו רשאי לברך הא גם הקא איכ' שני טעמא אלימי א' משום פבוד הצבור והב' הא בפרהסיא הוא ג"כ חייב בזה ואם תדחוק דעפי"ז יהי' צריף לג' טעמים משום דגבי פהו אבל איפא ג' טעמים חדא דחייב בהשלמת הסדרא לשי' ההלק"ט וב' פבוד הצבור וג' דבפרהסיא חייב משא"כ פאן דהוי רק ב' זה דוחק דנדאי סגי בב' טעמים לחוד - ומה גם דכבר דחיתי עיקר דבריו מענן השלמת הסדרא וביותר לשי' הפרישה הנ"ל משום פבוד צבור לחוד יכול לברך ומכש"כ פאן דאיפא תרתי למעליותא פבוד הצבור וגם דבפרהסיא הוא חייב פמותם - ועוד יותר יש להסביר הדברים דנדאי זאת פשוט דבן א"י יכול להשלים את הצבור אם אין עשרה זולתו דעל זאת לא פקפק אדם מעולם ובאופן דהוא השלים הצבור א"כ י"ל שייכות גדולה עמהם וכינון דכל הברכה על התורה הוא משום פבוד הצבור וכינון דגם הוא נצטרף עמהם גם פבודו דידן' הוא בהאי ברכ' דהוא ע"כ נטפל עמהם דכמו דעונה קדיש ואמיהש"ר עמהם ומסייע להם לזה ועיין שם בברכ"י סי' קכ"ד כ"כ הוא מצטרף עמהם לקריאת התורה להשלים עשרה וכינון דהוא נטפל עמהם א"כ שפיר שייף בהאי פבוד ויכול לברך להם פינון דזה פבודם וגם אפילו באופן דיש עשרה זולתו מ"מ דכמו שראוי להשלים הצבור כ"כ ראוי להשלים הה' קריאים ועוד פינון דהי' ראוי אם הי' מעשרה ראוי מקרי אף באין משלים ע"כ הדבר פשוט פינון דהברכ' בתורה לא בא על החיוב רק משים פבוד הצבור וכינון דהם מתפבדין בברכתו שפיר יכול לעלות ולברך בלי שום חשש וזה סבר' ברורא לדעת' בס"ד - ובזה מסולק גמי השגת ההלק"ט שהקש' על אלו המתירין לעלות משום דהוי דבר שבפרהסיא דמי צנה להצבור לקרוא לו לעלות פדי לחייבו שיעלה מטעם שהוא דבר של פרהסיא עיי"ש - ובהנ"ל א"ש פינון דכל הברכ' הוא משום פבודם וכינון דרצונם להתפבד עם אורח נכבד פן א"י שפא ורצונו של אדם

זהו פְּבוּדוֹ ע"כ שפיר רשאי לכתחלה לקרוא לו וגם לדידן רשאי לעלות פִּינּוֹ דַּמְתַּפְּדִין
אָתוּ וּמְבַרְךָ פְּדִין כָּל קוֹרָא בַּתּוֹרָה דְּמְבַרְךָ מְשׁוּם פְּבוּד הַצְּבוּר פֶּן נֵרָא לִי בְּרוּר בַּס"ד -
וּבְזָה מִיְנִישׁב ג"כ מַה שְּׁהִבִּיא שָׁם בַּהֲלַק"ט תְּשׁוּבַת הַגָּאוֹן הַסְּפָרְדִי ר' גְּבַרְיָאֵל אִישׁ
בְּרַאנְסָה ז"ל שְׁהִבִּיא רַאִי לְאַסּוּר מְהֵרָא שְׁפָתַב דְּבָן עִיר אֵינּוּ מוֹצִיא בֶּן פֶּפֶר עֵינָן שָׁם -
דְּשִׂאנִי מְגִילָה דְּהוּא מְצַד חַיּוּב וְצָרִיף לְהוֹצִיא אוֹתוֹ הֵן בְּקִרְיָא וְהֵן בְּבִרְכָה אַבְל הֵכָא
הַש"ץ הַקּוֹרָא הוּא ב"ח וְהַבְּרָכָה לְאוֹ חַיּוּבָא הוּא וְרַק בָּא בְּשׁוּם פְּבוּד הַצְּבוּר וּמְשׁוּם פְּבוּד
גַּם הֵבֵן א"י יְכוּל לְבַרְךָ וּכְמוֹ שְׁבַאֲרִתִּי לְעֵיל וְזָה בְּרוּר וְאַמַּת לְדַעְתִּי וְעֵינָן בְּבִאָר שְׁבַע
סוּטָה מ"א וּבְסִפּוּר מְשִׁפְנוֹת יַעֲקֹב סִמְּן ס' וּמְהֵרָא מ' שִׁיק או"ח ס' ר"מ וּבְשִׂאֲיִלַת יַעֲב"ץ
ח"א שְׁהֵאָרִיכוּ בְּעֵינָן הַבְּרָכָה עַל סִפּוּר תּוֹרָה וְכַעַת אֵינּוּ לִי פְּנָאִי לְעֵינָן בְּדַבְרֵיהֶם וְדו"ק :: -
וּבְאַמַּת לוּלִי דְּמִסְתַּפְּינָא מְרַבּוּתִי הַג"ל ה"ה הַדְּב"ש וְהַהֲלַק"ט וְהַשֵּׁב"י שְׁנַתְּלַבְטוּ מֵאֵד מַה
לְעֲשׂוֹת בְּבֵן א"י בִּיּו"ט שְׁנֵי שָׁל גְּלִיּוֹת בְּעֲלִיּוֹת הַתּוֹרָה יַעֲן שְׁהוּא אֵינּוּ בֶּר חַיּוּבָא בְּקִרְיָא
זוֹ הִיא נְרָאָה לִי דְּהוּא דְּבַר פְּשׁוּט וְאֵינּוּ מְקוּם כָּלֵל לְהַסְתַּפֵּק בָּהּ וּכְמוֹ שְׁאַגִּיד בַּס"ד - וְהוּא
דְּנִרְאָה לִי לְחַלֵּק בֵּין חַיּוּבָא דְּקִרְיָאֵת הַתּוֹרָה בְּצְבוּר לְחַיּוּבָא דְּשִׂאָר מְצוֹת דָּאוּ אוֹ דְּרַבְּנָן
דְּחַיּוּבָא דְּשִׂאָר מְצוֹת כְּמוֹ תְּפִלָּה וּק"ש וְכְדוּמָה הוּא חוֹב הַמְּנוּטֵל עַל אָדָם פְּרִטִי עַל כָּל א' וְא'
וְא' מִיְשְׁרָאֵל מִשָּׂא"כ חַיּוּבָא דְּקִרְיָאֵת הַתּוֹרָה מְעִיקְרָא לֹא נִתְקַנָּה כָּלֵל לְהִיּוֹת חַיּוּבָא דְּיַחֲדִיד
רַק חַיּוּבָא דְּצְבוּר הוּא וּבְמְקוּם דְּלִיכָא צְבוּר אֵינּוּ חֲלוּת כָּלֵל שׁוּם חַיּוּב עַל הַיַּחֲדִיד וְהוּא
כְּמוֹ תְּפִילַת הַמוֹסָפִין לַת"ק אֲלִיבָא דְּרַאב"ע בַּסּוּפ"ד דְּבִרְכּוֹת דְּאַמְרוּ שָׁם דְּאִיכָּא בִּינְיָהוּ
יַחֲדִיד שְׁלֹא בְּחֵבֶר עִיר דְּפִטוּר מְשׁוּם דְּלֹא נִתְקַנָּה אֲלָא בְּצְבוּר בְּחִבּוּרַת הָעִיר אַבְל לֹא בְּיַחֲדִיד
עֵינִי"ש וְכָאֵן גַּבִּי קִרְיָאֵת הַתּוֹרָה גַּם לְדִידָן כֵּן הוּא דְּלֹא נִתְקַנָּה אֲלָא לְצְבוּר אַבְל לְיַחֲדִיד
לִיכָא שׁוּם חוֹב ע"ז וּפְטוּר וּכְבָר כְּתַבְתִּי כֵּן לְעֵיל בַּס"א א' וּב' קַסֵּד) וְכַעַת מְצַאֲתִי בַּסִּפּוּר
תְּשַׁב"ץ הַקְּטָן מִתְּלִמוּד שְׁל מְהֵרָא מ' מְרַאָטְעֵנְבוּרְג ז"ל בַּה' קִרְיָאֵת הַתּוֹרָה אוֹת קַפ"ה
שְׁכַתְּב בּוּזָה"ל וְאוֹמֵר שְׂאִין חוֹבָה לְקִרְוֹת הַפְּרָשָׁה לְיַחֲדִיד בְּשִׁנִּי וּבְחַמִּישִׁי וְאַפִּילוּ בְּשַׁבַּת
בְּמְקוּם שְׂאִין מְנִין כְּדִאִית' בְּמִגְלָה אֵינּוּ קוֹרִין בַּתּוֹרָה פְּחוֹת מְעֻשְׂרָה וְרָאָה לְמְהֵרָא מ' שְׁקָרָא
הַפְּרָשָׁה בְּיוֹם חַמִּישִׁי בַּע"פ כִּי אָמַר מַה שֵׁישׁ בְּגִיטִין דְּבָרִים שְׁבַכְתָּב אֲסוּר לְאוֹמְרֵם בַּע"פ
רוּצָה לְזַמֵּר בְּמְקוּם שְׁהוּא חוֹבָה אַבְל בְּכָאֵן אֵינּוּ חוֹבָה תַּדַּע שְׂאִין מְבַרְכִין בְּרַפְתַּת הַתּוֹרָה
בְּיַחֲדִיד לְכַף יְכוּל לְאַוְמְרֵן בַּע"פ עַכ"ל - הָרִי שְׁכַתְּב בְּפִירוּשׁ דְּבְמְקוּם שְׂאִין מְנִין אֵינּוּ שׁוּם
חוֹבָה לְיַחֲדִיד לְקִרְוֹת בַּתּוֹרָה א"כ אֵינּוּ דוּמָה לְתַפְּיָלָה וּק"ש דְּאַף דָּאֵין מְנִין יֵשׁ חוֹבָה עַל
הַיַּחֲדִיד וְזָהוּ ג"כ הַטַּעַם דְּקִי"ל בַּס"א ס"ט דְּפוּרְסִין עַל שְׁמַע אַף עַל יַחֲדִיד שְׁלֹא שְׁמַע קְדוּשָׁה
וּבְרַכּוּ וּגַבִּי קִרְוֹת קִי"ל דָּאֵין קוֹרִין בְּשַׁבִּיל יַחֲדִיד שְׁלֹא שְׁמַע - וְהַטַּעַם הוּא כְּנ"ל פִּינּוֹ
דְּתַפְּלָה אוֹ קְדוּשָׁה וּבְרַכּוּ אַף דָּאֵין אוֹמְרִין אֲלָא בְּעֻשְׂרָה מ"מ לְאוֹ חַיּוּבָא דְּעֻשְׂרָה הוּא רַק
חַיּוּבָא דְּיַחֲדִיד הוּא וְרַק הַמְצָנָה הוּא שְׂאִימֵר אוֹתָהּ כָּל יַחֲדִיד וְיַחֲדִיד בְּעֻשְׂרָה דוּקָא פִּינּוֹ דְּהוּי
דְּבַר שְׁבַקְדוּשָׁה ע"כ בְּאַמַּת הֵיכָא דְּאִיכָּא עֻשְׂרָה אוֹמְרִין אַף בְּשַׁבִּיל הַיַּחֲדִיד מִשָּׂא"כ קִרְוֹת
דְּהוּא חוֹב צְבוּרִין וְלֹא חוֹב יַחֲדִיד ע"כ בְּאַמַּת אֵינּוּ קִרִין בְּשַׁבִּיל יַחֲדִיד אַף דְּאִיכָּא עֻשְׂרָה
וְכֵן מְשַׁמַּע מְרַש"י מְגִילָה דָּף ל"ב דְּאִיתָא שָׁם וְאָמַר ר' שְׁפִטְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עֻשְׂרָה
שְׁקָרָאוּ בַּתּוֹרָה הַגְּדוּל שְׁבָהֵן גּוֹלָל וּפִירַשׁ"י שָׁם ז"ל עֻשְׂרָה שְׁקָרָאוּ שְׁנַאָסְפוּ וְקָרָאוּ הַג'
אוֹ הַז' כְּחוֹק הַיּוֹם וּלְפִי שְׂאִין קוֹרִין בַּתּוֹרָה בְּפְחוֹת מִיּו"ד נְקִט יו"ד שְׁקָרָאוּ בַּתּוֹרָה עַכ"ל
- וְלְכַאוּרָה קָשָׁה דְּהֵלֵא כָּל דְּבַר שְׁבַקְדוּשָׁה אֵינּוּ פְּחוֹת מִיּו"ד וְמָה רְבוּתָא דְּקִרְוֹת"ת - אַבְל
בְּהַג"ל יוֹבֵן הֵיטֵב דְּשִׂאָר דְּבַר שְׁבַקְדוּשָׁה אַף דַּל"ה פְּחוֹת מִיּו"ד עַכ"ז הֵיכָא דְּהוּי יו"ד

עוֹשִׂין אַף בְּשִׁבִיל יְחִיד מִשָּׂא"כ קְרִיאַת הַתּוֹרָה דְּהוּא חַיּוּבָא דְּכִלְלִית הַצְּבוּר אֵין עוֹשִׂין
רַק בְּשִׁבִיל עֲשָׂרָה שְׁלֵא שְׁמַעוּ ע"כ שְׁפִיר נִקֵּט עֲשָׂרָה שְׁקִרָאוּ בַּתּוֹרָה לְהוֹדִיעֵנִי זֹאת
דְּצָרִיף דִּי קָא עֲשָׂרָה שְׁלֵא שְׁמַעוּ לְקְרִיאַת הַתּוֹרָה מִשּׁוּם דְּהוּא חַיּוּבָא דְּצְבוּר וְלֹא דִּיְחִיד
וּא"ש בְּכֹנֶנֶת הַדְּבָרִים בַּעֲזָה"י וְהוּא רֵא"י טוֹבָא לְדְבָרֵינוּ הַנְּ"ל - וְלִכְאוּרָה הִי מִשְׁמַע
מִפְּאֵן דְּאֵין לְקָרוֹת בַּתּוֹרָה רַק לְעֲשָׂרָה שְׁלִימִים שְׁלֵא שְׁמַעוּ קְרָה"ה וּבְאַמַּת הָעוֹלָם מְקִילִין
אַף בְּשִׁבִיל פְּחוֹת מַעֲשָׂרָה וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבְיָא רֵא"י מְדַבְּרֵי הַטּוֹר או"ח סִימָן תַּקס"ו ש"כ
לְעֵנֵן בְּרַפְת עֵנֵינוּ בְּתַפְלָה גְּבִי עֲשָׂרָה שְׁקִבְעוּ תַעֲנִית דְּאִיפ' מֵא"ד דְּאֵין לֹמַר עֵנֵינוּ בְּתַפְלָת
י"ח דְּכִיחִידִים דְּמִי וְאֵין לְיַחֲד לְקַבְּוֹעַ בְּרַכ' בְּתַפְלָתוֹ אֲבָל דַּעַת הָרֵא"ש דְּקָהָל שְׁקִבְעוּ
תַעֲנִית פְּרַבִּים דְּמִי וְיִכְוְלוּ לְקַבְּוֹעַ בְּרַכָּה וְגַם לְגַבִּי קְרִיאַת וְיַחַל הִבְיָא הַב"ח שֶׁם תּוֹסַפְתָּ'
דְּאֵין קוֹרִין בַּתּוֹרָה עַל תַּעֲנִית יְחִיד עַכ"ז פִּינּוּן דְּרַבִּים קִבְּעוּ תַעֲנִית קוֹרִין וְיַחַל עֵי"ש -
וְכַתֵּב הַטּוֹר ע"ז וְנ"ל וּמִיָּהוּ נֵרֵא' שְׁצָרִיף שְׁיִהִי עֲשָׂרָה שְׁמַתְעֵנִין וְאַפְּלוּ לִר"ת שְׁפַתֵּב
דְּאֵם יֵשׁ שְׁשָׂה אוֹ שְׁבַעָה שְׁלֵא שְׁמַעוּ קְדִישׁ וּבְרַכּוּ יְכוּלִין לֹמַר קְדִישׁ וּבְרַכּוּ אַעפ"י
שְׁהַשָּׂאָר שְׁמַעוּ הָכָא מוֹדָה דְּבַעֲי עֲשָׂרָה דְּהֵתָם הֵינּוּ טַעֲמָא כְּמוֹ שְׁפַתֵּב אֲדוּנִי אָבִי מִיָּדִי
הוּא טַעֲמָא אֲלֵא דְּכָל דְּבָר שְׁבַקְדֻנְשָׁה לֹא יֵהָא פְּחוֹת מַעֲשָׂרָה וְהָרִי הוּא מְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם
בַּעֲשָׂרָה אֲבָל הָכָא לְעֵנֵן קְבִיעַת בְּרַכ' צָרִיף שְׁיִהָא עֲשָׂרָה וְאֵם יֵת בְּעִיר אֵם אֵין יו"ד
בְּבִיהֶכְנ"ס אֵין יְכוּלִין לְקַבְּוֹעַ בְּבְרַכָּה עַכ"ל - וּמִמִּילָא דְּהַה"ד גְּבִי קְרִיאַת וְיַחַל דַּג"כ הָיִי
לְקַבְּוֹעַ בְּרַפְת הַתּוֹרָה דְּלַתַעֲנִית יְחִיד אָסוּר וְכַדְבְּרֵי הַב"ח הַנְּ"ל עֵי"ש מַה שְׁפַתֵּב בְּשֵׁם
הָאֲגוּדָה וְדַחָאָה וְעֵינֵן מַחַה"ש בְּסִי' תַּקס"ו סק"ד - הַרִידֵהִיכָא דְּלֵא תְּלוּי בְּקַדוּשׁ בַּעֲשָׂרָה
רַק בַּעֲשָׂרָה דִּיְהִי מְקַרִי רַבִּים צָרִיף יו"ד שְׁלִימִים א"כ כְּמוֹ כֵּן בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה דְּעַלְמָא
דְּתְלוּי נְמִי בְּחַיּוּבָא דְּרַבִּים כְּנ"ל נְמִי הִי מְוַכְרַח לְהִיּוֹת דְּוִקָא עֲשָׂרָה שְׁלִימִים וּבְאַמַּת אֵין
נוֹהֲגִין כֵּן וְצ"ע לְמַה - וּבְאַמַּת צ"ע גְּבִי תַעֲנִית לְמַה לֹא יֵהִי סְגִי בְּרוּב מְנַן הֵלֵא בְּכָל
הַתּוֹרָה קִי"ל רַבָּא כְּכּוּלָא עֵינֵן בְּהוֹרִיּוֹת ג' ע"ב וְאוּלַי מִשּׁוּם דְּרַבָּא מַתוּף כּוּלָא בְּעֵינֵן
עֵי"ש בְּהוֹרִיּוֹת גְּבִי הוֹרָאֵת בִּי"ד דְּבַעֲנֵן שְׁיִהִי כְּוָלָן שֵׁם וְאִז מְהֵנִי רַבָּא וּא"כ הִיכָא דְּאֵין
מַתְעַנִּין עֲשָׂרָה לִיכָא רֹוב' מַתִּיף כְּוָלָה דְּהָא אֵין כָּאֵן רַבִּים כְּוָלָן שְׁיִהִי רֵאוּי לְקַבְּוֹעַ בְּרַכָּה
בַּפ"ע דְּדוּקָא הַמַּתְעַנִּין נְכַנְסִים בְּסוּג בְּרַכָּה הַנְּ"ל וְע"כ מְוַכְרַח דְּוִקָא עֲשָׂרָה שְׁלִימִים -
וּלְפִי"ז א"ש גְּבִי קְרִיאַת הַתּוֹרָה דְּאֵין מְקַפִּידִין עַל דְּוִקָא עֲשָׂרָה שְׁלִימִים אַף דְּהוּא חַיּוּבָא
דְּרַבִּים מִשּׁוּם דְּכָאֵן שְׁפִיר סְגִי בְּרַבָּא כְּכּוּלָא כְּמוֹ בְּכָל הַתּוֹרָה דְּכָאֵן שְׁפִיר הָיִי רַבָּא מַתוּף
כְּוָלָה דְּהָא כְּוָלָן הָיִי חֵיבִים בְּהָ וּא"ש - וְעֵינֵן בַּפְרַמ"ג ס' תַּקס"ו דְּלַגְבִּי קְרִיאַת הַתּוֹרָה
סְגִי בּו' עֵי"ש קְסָה) וּבְדְבָרֵינוּ הַנְּ"ל נִפְשֵׁט סְפִיקוֹ שֶׁל הַחַיִּי אָדָם כְּוָלָן ל"א שְׁנַסְתַּפֵּק אֵם
יְקָרָאוּ בְּשִׁבִיל יְחִידִים שְׁלֵא שְׁמַעוּ קְרָה"ת כְּמוֹ גְּבִי פּוֹרֵס עַל שְׁמַע אוֹ אֲפִשֵׁר דַּל"ד לְפוֹרֵס
ע"ש דְּשֵׁם כָּל יְחִיד מְחַוֵּב בְּאוֹתָהּ בְּרַכָּה מִשָּׂא"כ הָכָא דְּלֵא תַקְנוּ אֲלֵא בְּשִׁבִיל הַצְּבוּר
וְהַנִּיחַ בַּצ"ע - וְעַפ"י הָאֲמוּר וְנָדַי שְׁכֵן הוּא דְּלֵא דְּמִי לְפוֹרֵס ע"ש דְּהָיִי חַיּוּבָא דִּיְחִיד וְע"כ
אוּמְרִים בְּשִׁבִיל יְחִידִים מִשָּׂא"כ קְרָה"ת דְּהָיִי חַיּוּבָא דְּרַבִּים וְנָדַי שְׁלֵא לְקָרוֹת אֲלֵא כְּשֵׁהָן
צְבוּר שֶׁל עֲשָׂרָה וּבְרַבָּא עַכ"פ סְגִי מִטַּעַם רַבָּא כְּכּוּלָא וְזֵה בְּרוּר וְאַמַּת לְדַעַתִּי בְּס"ד -
וְעֵינֵן מְהַר"י אֲפָאָד ח"ב ס' רנ"ח וּבְפָרִי הַשְּׁדָה ח"ג סִימָן צ' דְּמַתִּירִין אֲפִילוּ בְּשִׁבִיל ג'
וְאַחֲרֵי הַמְחִילָה לֹא נֵרֵא' לִי דְּבְרִיָּהֶם וּבְהִדְיָא כְּתַב הַתְּשַׁב"ץ שְׁהַבְּאֵתִי דְּבְמִקוֹם דְּלִיכָא
מְנַן אֵין חוּבָה דְּלֵא נִתְקַנָּה בְּאוּפְן זֵה כְּוָלָן וּא"כ אֵיף יְבָרְכוּ בְּרַכָּה לְבַטְלָה וְזֵה בְּרוּר וְאַמַּת
לְדַעַתִּי - וְנִתְמַתִּי שְׁמַחָה בְּלַבִּי בְּמַה שְׁמַצָּאֵתִי כָּל חַזְיוֹן הַזֶּה שְׁפַתֵּבְתִּי בְּעֵנֵן קְרִיאַת הַתּוֹרָה

בשנות פני מבין או"ח סימן ל"ב שנשאל אם יש לקרות בשביל ב' או ג' שלא שמעו קרה"ת והשיב בזה"ל הנה ה"ר"ן במגילה ד' כ"ג על המתני' דאין פורסין ע"ש בפחות מעשרה פתב בזה"ל משום דאין דבר שבקדושה פחות מעשרה ועל אין קורין בתורה בפחות מעשרה פתב דתקנת התקמים הי' לקרות בצבור ויש להבין בשנותו את טעמו ולא פתב ג"כ על אין קורין בתורה משום דא"ד שבקדושה פחות מעשרה ורק הטעם דפריסת שמע קדושה וברכו המצנה על כל יחיד ויחיד לשמוע ולקב' יהיב טעמא דא"ד שבקדושה פחות מיו"ד משא"כ קרה"ת דאין מצנה על יחיד רק אם יש צבור תקנו חכמים לקרות ואם קראו הצבור ויש איזה יחידים שלא שמעו באמת א"צ להוציא ס"ת עבורם וכן פתב בס' יד מאיר סי' ג' ובספר תורת חיים החזק נכתב דמה שכתב הגאון מהר"י אסאד בס' נ"א דהוי ג' שלא קראו צ"ע ואולי סגי ברנבא דמינכר בז' שלא שמעו קרה"ת עיי"ש שהביא הלכה למעשה בשם הגאון בעל פני יצחק חתן הגאון בעל טוב גיטין ו"ל שלא התיר להוציא ספ"ת עבור יחידים שלא שמעו קרה"ת עכ"ל הגאון בעל פני מבין ו"ל - ושישו מעי שזכיתם לכונן לגדולי תורה בהלכה זו - ותמהני שלא הרגיש בדברי רש"י דסוף מגילה ה"ל ודו"ק - ונראה בס"ד להוסיף מ"א וקומחא למה שהעליתי לחלק בין חיובא דתפלה לחיובא דקרה"ת דשם החיובא על היחיד וכאן החיוב דוקא על כלל הצבור מדברי תוס' ברכות ח' והג"א שם גבי רב וששת דמהדר אפי' וגריס דכתבו דמיירי בדאיכא עשרה חוץ ממנו עיי"ש - ולכאורה קשה מה מהני בדאיכא עשרה חוץ ממנו הא מ"מ הוא ביטל מעצמו מצות קרה"ת וע"כ דהחוב מוטל על הצבור ובדאיכ' צבור שוב אין חוב על אדם פרטי וזה ראי' טובא לדברינו - וכן יש לדייק מדברי הש"ס יומא בפרק בא לו הרואה פהו גדול פשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כה"ג פשהוא קורא ופריה בגמ' פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות ומה מצנה ברכ עם הדרת מלך קמ"ל - ופרש"י מהו דתימא האי גמי אעבורי מצנה הוא שמניח זו והולך לראות זו קמ"ל דלאו מעבר הוא מאחר שאינו עסוק בה עכ"ל קסו) וק' דהא קריאת הכה"ג ביוה"כ הוא מחובת היום פמבואר בפ"ג דמגילה מ"ה א"כ מה קאמר קמ"ל ופרש"י דל"ה אעבורי מצנה מאחר שאינו עסוק בה וכי צריך לעסק יותר גדולה ממה ששומע את הכהן קורא ומכונן לצאת ידי חובת עצמו א"כ שפיר עסוק בה ואיך רשאי לו להניחה ולהעביר ממנה - וגם זילת איסור דאין מעבירין איך רשאי להניחה ומה יעשה בחובת קריאת פרשת היום ואיך יהי' יוצא יד"ח אם ילך משם ולא ישמע הקריאה ונדא קושיא אלימתא לבאנה - וע"כ דאין במצות קריאת התורה חוב על אדם פרטי והחוב הוא על הצבור בכלל אבל על היחיד ליכ' גבי שום חיוב ולא שייך לומר אצלו דצריך להוציא יד"ח ורק את הצבור צריך לצאת יד"ח והיכא דיש צבור דקורין אז יש לומר על אדם הפרטי דמקרי לא עסוק בה וגם מותר לו להניח את הס"ת בשביל מצנה אחרת ול"ה בכלל אין מעבירין את המצות פנין דלדידך בעצמו ליכ' חיוב ול"ה בכלל עסוק במצנה וגם לא קשה איך יעשה ביציאת ידי חובתו בקריאת התורה דלדידך בעצמו בתור אדם יחיד לא צריך כלל לזה מפני שאין עליו שום חיוב וגם הקריאה ל"ה לצאת חובת אדם פרטי רק חובת הצבור בכלל וממילא דא"ש שיטת הש"ס שם ביומא ולק"מ ודאי בלא מצנה אחרת אין רשאי להניח ס"ת משום דהוי בזיון לס"ת כמו שאמרו בגמרא בפסוק ועוזבי הי כו' אבל משום מנהג

אחרת מותר פנין דלא מקרי עסוק במצנה וא"ש והוא ראי' אלימתא ובקריה לדברינו
הג"ל ודו"ק - וכן נראה מדברי תוס' סנפה ד' נ"ב ע"א ד"ה וכיון שכתבו ונ"ל והא
דעונין אמן בהנפת סודרין היינו בקרה"ת ולא בתפלה ולא בדבר ששליח מוציא רבים
י"ח עיי"ש וכן הביאו שם הירושלמי - הרי דתוס' כתבו בפירושו דליכא בקרה"ת משום
להוציא את הרבים ידי חובתן כמו בתפלה ונראה לי פונתם כמו שכתבתי דחוב פרטי
ר"ל דיהי' מוטל על כל יחיד ויחיד כמו בתפלה ליכא בקרה"ת אבל ודאי חוב כללי היינו
על הצבור בכלל ודאי איכא בקרה"ת ורק התוס' מחלקי היכא דאין החיוב בפרט ואין
הש"ץ צריך להוציא בפרטית כמו בתפלה וכיו"באז ליכא משום אמן יתומה אבל בתפלה
דצריך להוציא ויהי' שומע פעונה לא די בהנפת סודרין - ובזה מנושב תמיהת הראב"י
סי' קנ"ט שהביא דברי תוס' הג"ל וכתב וקצת תימא הוא דבקרה"ת הוי נמי לכולן חיובא
אלא שקורין בשבת ז' ובחול ג' ומוציאים את הרבים י"ח עכ"ל מוכא בספר ציונים
לתורה להגאון מהר"י ענגעל ז"ל סי' ט' עיין שם - ולהג"ל איש מאד דכונת התוס' הית'
יען שאין בקריאת התורה משום להוציא את היחידים מחיובים בברכה זו וגם הוא בעצמו
אינו מחיוב בה כמו שהבאתי לעיל דהוי רק מפבוד הצבור וכיון דאין בברכ' זו להוציא
את רבים יחידים לא מזיק אמן יתומה כן נראה לי ברור בכונתם בס"ד - ובאמת בדברי
התוס' הג"ל שכ' דאין בברכת התורה שמכרה העולה משום יציאת י"ח השומעים מבואר
בש"ע או"ח סי' תקפ"ה ובסי' רפ"ד עיי"ש במג"א ובמחה"ש שם דאין בברכה שעושה
העולה משום לצאת בזה להשומעים עיי"ש - ועל פרחף מה"ט שכתבתי דאין בזה מצנה
פרטית על היחידים רק הוא חוב כללי על הצבור - ועוד יותר יש לבאר בדברי תוספית
הג"ל פנין דהחוב הוא רק על הצבור א"כ סגי אם נקרא בצבור זה אף אם כל הצבור
אינו שומעין פבר יצאו בזה כולן י"ח הקריאה אף אלו שלו שמעו ומה"ט שכתבתי דהחוב
מוטל על הצבור וכיון דהיו קורין בצבור זה פבר יצאו י"ח - וגדולה מזו מבואר באלף
רבא סי' קל"ה סק"ב בשם תשובת הרא"ם על הדין דמבואר שם דאם בטלו התמיד היינו
שלא קראו ע"י אונס בשבת צריך להשלים בשבת הבא - וכתב הרא"ם דבמקום שיש
יותר מביהכ"נ אחד אם קראו בביהכ"נ אחד אעפ"י שלא קראו בביהכ"נ אחרים לא
נקרא ביטל התמיד ועיין שם - וע"כ היינו טעמא פנין דהחיוב על הצבור וכיון דהי' צבור
דכבר י"ח - ואף דהא"ר שם השיג עליו וכתב דדוקא כשהקהל מביהכ"נ זה היו קוראין
בביהכ"נ אחר אבל אם הקהל זה לא היו קוראין כלל צריך להשלים עיי"ש - נראה
דוקא פנין שהם קהל בפ"ע חל גם עליהם החיוב של צבור אבל אם הם קהל אחד אף
דכל הצבור לא היו שומעין עכ"ז היו יוצאים י"ח הקריא' לכ"ע פנין דאין החיוב על
הפרט ורק על הפלל והפלל פבר יצא - ובזה מוכנים היטב דברי תוס' והג"א בברכות ח'
שהבאתי שכתבו דמשים זה מהדר רב ששית אפי' וגרים משום דהי' עשרה חוץ ממנו -
והיינו כמו שכתבתי פנין דאיכא צבור דקוראין שוב אין על היחידין מצבור זה שום חוב
ויכול לעסוק במצנה אחרת - וזה נמי טעמ' דש"ס יומא הג"ל דמבואר שם דהי' רשאי
להניח את הפהן קורא ולילף לראות את הפרים הנשפרים והקשיתי איך היו רשאי להניח
מה יעשה אם קריאת חובת היום ואיך יהי' יוצא ידי חובתו - אבל בהג"ל פנין דאיכ'
צבורא דשומעין את הקריא' שום ליכא על היחיד שום חוב ולצורך מצנה אחרת שפיר
רשאי להניח את הס"ת וליכא בזה משום ביטול מצות הקריאה ול"ה בכלל אין מעבירין

על המצוד דמקרי אין עסוק בקריאה כמו שכ' רש"י שהבאתי לעיל יען שעליו אין שום חוב ומה שאין רשאי לעזוב את הקורא בלא הליכי אל איזה מצנה נמי ל"ה משום חובת הקריא' רק שלא יהי בכלל ועוזבי ה' כמו שאמרו במגילה - עכ"פ ברור מדברי הש"ס ותוס' הג"ל דאין בקריא' ובכרפ' שמברכין על התורה לצאת ידו חובת היחידים וזה ברור נאמת לאמית' של תורה בס"ד - א"כ שפיר כתבו תוס' בסנפה דהני מילי גבי קרה"ת דלא צריף לצאת ידי חובת המצנה ליחידים רק להצבור והצבור שפיר יצאו במה שקראו וברכו שם בצבור זה אף דלא שמעו פולן וא"ש ודו"ק - וכן משמע מדברי הר"ן במגילה דאין בברכ' שמברך העולה משום לצאת ידי חובת השומעים - ורק מתחל' שלא בירף אלא הפותח והחותם הי' בברכ' זו לצאת ידי חובת הקוראים.

ואחר התקנה שקל א' מברך לעצמו ליפא בזה שום הוצאה לאחרים רק לדידן' וע"כ גם אשה וקטן יכול לעלות גם בתחל' וסוף עיי"ש - הרי דגם דעתו דאין בזה משום הוצא' י"ח השומעים נאי הי' החיוב על יחידים אז הי' מוכרח לומר דהעולה מוציא אותם כמו במגילה ושאר מצות ואיף יהיו עולה קטן ואשה וע"כ דליתא בזה משום הוצאה - וכן משמע נמי ממתני' מגילה ד' פ"ד דאיתא שם קטן קורא בתורה ואינו פורס על שמע ועיין ברש"י שכ' לפי שהוא בא להוציא רבים עיי"ש - משמע דבקה"ת אין בא להוציא רבים - ומה שמשמע מלשון הרא"ש בתשובה מובא בב"י יו"ד סי' רע"ו ואו"ח סי' קמ"ג שיש בקרה"ת משום הוצאה י"ח - נרא' לי שהוא על דרף שפכתתי שהוא הוצא' ידי חובת הצבור ולא מצנה יחידית אשר רביע על כל יחיד ויחיד ורק מוציא את הצבור שמנטל עליהם לקרות בתורה - ומנה תדין על כל ענין יציאה הנאמר בקרה"ת דקאי על הצבור בכלל ולא על יחיד בפרט ועיין תוס' ר"ה ד' ל"ג ד"ה הא דמשמע דיש בקרה"ת משום יציא' י"ח נמי הוא על דרף זה דקאי על הפלל ולא על הפרט - וראיתי בספר ציונים לתורה להגאון הג"ל שם שרצה לומר דדברי תוס' דסנפ' הג"ל עם דברי תוס' דר"ה הג"ל הם סותרים זא"ז עיי"ש - אבל לפי דברינו הג"ל אין כאן סתירה כלל ושניהן עולין בקנה א' ועיי"ש מה שהאריך בזה ועפ"י דברי הג"ל יפלו הרבה מדבריו ודו"ק - ודע דבדברינו הג"ל יש ליישב דעת הר"ן שהבאתי לעיל שכ' דלדינא דקונד'ם התקנ' שאינו מברך אלא הפותח והחותם אשה וקטן אינן קוראין לא ראשון ולא אחרון לפי שא"א לקורין האחרים שיצאו בברכתו עכ"ל - ונתקשה בספר בית יצחק על מגילה דאיף נתפייס הר"ן במה דאשה וקטן קורין לו יהי באמצע אפתי תקשי האיף אשה וקטן מוציאין את הצבור ידי חובת קריאת הפרשה בס"ת שהוא מתקנת משה רבינו ע"ה דהא בימיהם לא הי' הש"ץ קורא והר"ן לא הוקשה לו רק איף מוציאים בברכתם שאר העולים הקוראים ומה שמוציאים בגוף הקריא' לא הוקשה לו עד שפכת דהאידינא שפולם מברכין אשה וקטן קורין ראשון ואחרון וטעמא לא ידענא עכ"ל - ובהג"ל א"ש דדעת הר"ן דמאי דקיי"ל דקטן ואשה אינם יכולין להוציא אחרים י"ח משום דהוויין אינם בר חיובא זה דוקא בדבר חיובית פרטית על כל יחיד ויחיד ככל המצות בין דאורייתא או דרבנן דנדאי פיון דהחוב אלים על פליחיד והם אינם ב"ח אינן יכולין להוציא את אחרי' פדין כל שאינו מחיוב בדבר אינו יכול להוציא את אחרים י"ח משא"כ במצות קרה"ת דהיא אינו חוב פרטי על יחיד ורק מוטל על הצבור בכלל א"כ אין חיובו אלים כ"כ בזה גם אשה וקטן יכולין להוציא והוא כעין חילוק התוס' לגבי אמן ותימה דזה דוקא על ברכ' שאדם פרטי

מחיוב ביה ולא בברכ' מחיובת מהכלל וכחילוק זה סובר הר"ן גם לענין הוצא' את הרבים יד"ח דבמצנה מחיובת מהכלל גם אשה וקטן יכולין להוציא - או י"ל יותר בזה דמצינו גבי מצנת קריאת המלה בסוכות דהתורה אמר' הקהל חת העם האנשים ונשים וטף הרי דמצינו גבי מצנה שמוטל על הכלל דגם נשים וטף פללינהו המקרא א"כ י"ל דגם קריאת התורה שהי' מתקנת משה רבינו ע"ה ג"כ הי'ת' באופן זה שהם נמי בכלל הצבור בזה וכעין דאו' תיקון וחי' ראשי שפתבתי זאת מעצמי ואח"כ עינותי במג"א סי' רפ"ד סק"ח וראיתי שכיונתי לדעתו בזה דממצנת הקהל יש ללמוד דגם נשים חייבים לשמוע קרה"ת והנאני מאד - וא"כ פינו דגם הם בכלל הצבור לענין הקריא' שפיר יכולין להוציא הכלל בקריאתם ולק"מ - וכ"ז בגוף הקריא' שהוא חיוב כללי משא"כ לגבי ברכה של הקוראין דיש חיוב עליו לברך פשעולה לתורה והוא חיוב פרטי ויחידי פשאר מצות והראשון והאחרון מוציאים האמצאים שפיר הקשה הר"ן איך יכולין אשה וקטן להוציא את אחרים ל"מ לפי חילוק ראשון שפתבתי בין חיוב כללי לפרטי א"ש דברי רק אפילו לפי מה שפתבתי דגם נשים בכלל קריא' מ"מ אין חיובם אלים כ"כ כחיוב אנשים כמו שכ' רש"י על התורה בפ' הקהל הנשים ללמוד ונשים לשמוע וטף ליתן שחר למביאייהם עיי"ש - עכ"פ אינו שוין בחיובם וע"כ בברכ' שוב אינו יכולין להוציא ע"כ שפיר כתב הר"ן דקודם התקנה אסור לקטן ואשה לעלות ראשון ואחרון אבל באמצע משום הקריאה לחוד שפיר יכולין להוציא פינו דאינו חיוב פרטי ורק כללי וגם הם בכלל - ואחר התקנה דכל אחד מברך שפיר יכולין לעלות ולצאת י"ח הצבור בקריא' פינו דהוא חיוב כללי פן נראה לי בדעת הר"ן - עכ"פ מבואר דעת הר"ן דאין בברכה דעל קרה"ת משום לכטיר את אחרים ידי חובתם ובאמת גם בש"ע מבואר פן בסיומן תקפ"ה ובסיומן רפ"ד וגם בההפטורה הוי פן ושלא כדברי רבינו הטו"ז בסי' תרפ"ה עיי"ש - וגם בטורי אבן מגילה הק' איך יכיל הקטן להוציא בהפטורה וברכ' את הרבים ובמה שפתבתי לעיל לק"מ דדוקא בחוב פרטי אשר רבע על כל יחיד מישראל אין קטן יכול להוציא אבל בחוב כללי שהוא על כללות הקהל שפיר מוציא קטן או מטעם שני שפתבתי דאפשר דבכלל הכלל הוא - וכינון דהקריא' והברכ' והפטורה אינו להוציא מתורת חיוב יחיד כמו תפלה ושאר מצות שפיר יכול גם קטן להוציא וזה ברור ואמת לדעת בס"ד - ואחר שהוכחתי בעזה"י דקריאת התורה לצבור נתנה ולא ליחיד נבא לנידון שאלתינו שהצגתי מראש ונרא' לי פשוט היכא דא' נשתתף בהדי ציבורא אף דעליו ליכא חיובא בפרט בקריאה זו מ"מ פינו דגוף הקריאה לצבור נאמר ולא ליחיד וכינון דגם הוא בכלל הצבור דהא נשתתף עמהם ומה גם דבפרהסיא מוכרח לצרף עמהם א"כ הוא פא מפח חיובא דצבור וגם בעלמא קי"ל דהיחיד נגרר אחר הצבור א"כ שפיר יכול לעלות ולברך דהא לא מפח עצמו הוא פא לקרות בתורה רק מפח הצבור והצבור שפיר מחיוב בקריאה זו ע"כ שפיר יכול לעלות ולקרות כמו איניש אחר מצבור זה ואין שום חילוק גבי' מאיניש אחר דהא כלם לא מעצמם פאו לקרות רק מפח הצבור והצבור מחיוב בקריאה זו וזה פשוט וברור בעיני ותמוה לי על הני גדולים שנתקשו בזה - ועיין בב"ח סי' תקס"ו ותמצא שם סוף גדול לדברי עיי"ש - והגע בעצמך אם אינו מנין זולתו הכי אינו מצטרף לעשרה דזה פשוט דמצטרף וכין דהוא משלים הצבור ובטל לגבייהו ודאי דיכול לעלות בשבילם ועיין בתשו' בגין ציון סימן ח' דדעתו דאף היכא דיכול לעלות לתורה אינו

מִצְטָרֵף לְמַגֵּן עֵינַי שֶׁמִּגְבִּי שְׂאֵלְתוֹ א"כ כש"כ נִידוֹן דִּינֵן דְּמִצְטָרֵף לְמַגֵּן בְּנֹדָא דְעוֹלָה
לְתוֹרָה וְהָא פְּשִׁיטָא דְּמִצְטָרֵף לְמַגֵּן דַּל"כ לִיכָא פְּרִהֶסְיָא יוֹתֵר גְּדוּלָה מְזָה וְלֹא רִפְרָף
בְּה אָדָם מְעוֹלָם פְּלִלוּ שֶׁל דְּבָר נ' פִּינֵן דְּהוּא בְּהָא צִיבּוּרָא וְהוּא נִגְרָר לְהֵם בְּמִילֵי
דְּפְרִהֶסְיָא עכ"פ - וְגַם זוּלַת זֶה יִחִיד נִגְרָר אַחַר הַצְּבּוּר וְחַיּוּב עֲלִיּוֹת הַתּוֹרָה הוּא חַיּוּב
צִבּוּרֵי וְלֹא פְּרִטֵי א"כ כְּשֶׁהוּא עוֹלָה בְּשִׁבְיָלָם הוּא עוֹלָה, וְלֹא מִפְּחֵ דִּינֵן א"כ הַדְּבָר פְּשׁוּט
דִּיכּוּל לְעֵלוֹת בְּלֵי שׁוּם פְּקֻפּוּק כֹּא מִשְׁאַר בְּנֵי הַצְּבּוּר וְזֶה בְּרוּר בַּס"ד - וּבְזֶה נִדְחָה נְמִי
רְאִינִית הַהֲלָק"ט מְמַגִּילָה דְּכֵן עִיר אֵינּוּ קוֹרָא לְבֵן פְּפָר דְּשִׁאנֵי מְגִילָה דְּהוּא חַיּוּב לְכָל יִחִיד
וְיִחִיד וְצָרִיף לְהוֹצִיא אוֹתוֹ ע"כ אֵינּוּ מוֹצִיא אוֹתוֹ פִּינֵן דְּהוּא אֵינּוּ מְחַיּוּב בְּדָבָר - מִשֶּׁא"כ
גְּבִי קָרִיאת הַתּוֹרָה דְּהוּא אֵינָה מְחַיּוּבַת לְיִחִיד רַק לְכָלֵל הַצְּבּוּר וְכִינֵן דְּגַם הוּא נִכְלָל כְּעַת
בְּהָא צִיבּוּרָא וּמִפְּחֵם בָּא וְלֹא מִפְּחוֹ שְׁפִיר יְכוּל לְהוֹצִיאָם וַא"ש מַא"ד - וְעֵינֵי"ש מַה
שְׁחִילֵק בְּשֵׁם מְהָרֵי בְּרוּנָא בֵּין מְגִילָה לַס"ת בְּקָרִיאת קֶטֶן עֵינֵי"ש וְכִמוֹ כֵּן נִימָא חִילּוּק
הַנְּל"ל - וַא"כ נִפְלָה רְאִינִיתוֹ מִכּוּן עִיר - וְגַם הֶרְאָל מִתְּעַנִּית שְׁפִיר דְּחָה הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב
שֶׁהִבְאִתִּי לְעֵיל שֶׁהוּא הוֹצִיא עֲצָמוֹ מִן הַצְּבּוּר ע"כ אֵינּוּ יְכוּל לְהַשְׁתַּתֵּף עִמָּהֶם מִשֶּׁא"כ
בַּנ"ד דְּאֶדְרָבָּ הוּא מְשַׁתַּתֵּף עִמָּהֶם בְּפְרִהֶסְיָא בְּכָל דְּבָר וַא"כ וְדָא דְּהוּא בְּכָלֵן וַא"כ
שְׁפִיר יְכוּל לְעֵלוֹת לְתוֹרָה בְּשִׁבְיָלָן בְּלֵי שֵׁם פְּקֻפּוּק - וְדָבְרֵי הַטּו"ז בְּסִימָן תַּקְס"ו שְׁפַתְב
דְּאִיפָּ בְּזֶה מְשׁוּם בְּרָכָה לְבִטְלָה הוּא צ"ע - וְדָבְרֵי הַב"ח בְּסִימָן תַּקְס"ו וּבְסִימָן תַּרְפ"ה
הֵן שְׁרִירֵי וְקִימִין דְּלִיכָא בְּזֶה שׁוּם אִיסוּר פְּלָל וְדָבְרֵי הַר"ן שֶׁהִבְאִתִּי כְּפִינֵי הוּא וְעֵינֵי
בַּח"ס או"ח סִימָן קע"ז דְּהִיכָא דְּהוּא מְשׁוּתַף בִּינֵיהֶם בְּשִׁאָר דְּבָר שְׁמַחַיּוּב מְקָרֵי עֵינֵי"ש
וְהִכָּא מְשׁוּתַף עִמָּהֶם בְּמִילֵי דְּפְרִהֶסְיָא - וְעֵינֵי בְּתִשׁוּבַת יַעֲב"ץ ח"א ס' קס"ח שְׁפַתְב אֵלוֹ
בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן בַּחו"ל שְׁמַבְדִּילִין פְּלִיל שְׁנֵי שֶׁהוּא יו"ט ב' שֶׁל גְּלוּת שֶׁהִבְדִּילָה
ל"ה הַבְּדִילָה יָפֵן שְׁעוֹד נֶאֱסָרוּ בְּמִלְאכָּ בְּפְרִהֶסְיָא וְגַם ח"ו הָיוּ בַר נִידוּי עֵינֵי"ש הָרֵי דְּעַד
כְּמָה הוּא מְשׁוּתַף עִם בְּנֵי ח"ל א"כ גַּם מְשׁוּם זֶה לְחוּד יְכוּלִין לְעֵלוֹת וְכָדָבְרֵי הַח"ס הַנְּל"ל
דְּהִיכָא דְּהוּא מְשׁוּתַף אַחֲרֵיב מְקָרֵי וּמִצְאִתִּי עוֹד בְּשִׁאִילַת יַעֲב"ץ שֶׁם שֶׁהִבִּיא ג"כ הַהֲלָק"ט
הַנְּל"ל וְהַשִּׁיג עָלָיו ג"כ כְּמוֹ שֶׁהִשְׁגִּיתִי אֲנִי לְעֵיל וּב"ה שְׁפִינֵי לְדַעַתוֹ וּמִסְקָנָתוֹ דִּיכּוּל
לְעֵלוֹת לְתוֹרָה בְּלֵי שׁוּם פְּקֻפּוּק עֵינֵי"ש - וְעֵינֵי כְּתִשׁוּבַת רַעַק"א מַהֲד"ת ס' א' שְׁפַתְב ג"כ
דְּעִיָקָר כַּהֲב"ח וּמַג"א וְלֹא כְּטו"ז דִּישׁ בְּזֶה חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבִטְלָה עֵינֵי"ש - וְעֵינֵי ג"כ בְּתִשׁוּ
פְּתִחֵי שְׁעָרִים לְהַגָּאוֹן ר' יִשְׁכָּר אַבְדִּיק"ק טַשְׁעִנְסְטַחֻב ס' א' שֶׁהֶעֱלָה ג"כ הִיכָאֲדְהוּא נוֹהֵג
בְּדָבָר שְׁבִפְרִהֶסְיָא חֲשׁוּב מְחַיּוּב בְּדָבָר יְכוּל לְעֵלוֹת עֵינֵי"ש שְׁפַתְב כֵּן לְגַבֵּי תְּעַנִּית - עוֹד
נִרְא' לִי לֹאמַר בְּזֶה עִפִּי"מ שֶׁהִקְשָׁה הַפְּרַמ"ג עַל מַה דְּאָמְרוּ בַּב"ק פ"ב דְּהִלְכוּ ג' יָמִים
בְּלֹא תוֹרָה וּלְכֹף תַּקְנֵנוּ ב' וְה' לְקָרוֹת הֲלֹא לְמַא"ד ק"ש דָּאו' וְאָמְרוּ בְּמִנְחוֹת דִּיּוֹצְאִין יְדִי
חוֹבַת ת"ת בַּק"ש שֶׁל עָרֵב וּבְקָר - וְאָמְרֵי לְתַרְץ עִפ"י דְּבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ב מַה תְּפִלָּה
שְׁכ' דִּיהֵן קוֹרִין תּוֹרָה בְּרַבִּים עֵינֵי"ש - הָרֵי דְּרָצוּ לְתַקֵּן שְׁיִלְמָדוּ תּוֹרָה בְּרַבִּים וְכֵן יִרְאָה
מִמָּה שֶׁהִבִּיא בַּא"ר בְּשֵׁם גְּלִיוֹן מְרָדְכֵי קֶטֶן בְּרִישׁ מַס' בְּרִכּוֹת מִימּוֹת מַרְע"ה נִימְתַּקְנָה
לְקָרוֹת בְּפְרָשִׁיּוֹת לְהַשְׁמִיעַ לְרַבִּים ע"כ - א"כ עִפִּי"ז לַק"מ דְּבַקָר"ש אֵינֵן יוֹצְאִין יְדִי ת"ת
דְּרַבִּים דְּכָל יִחִיד וְיִחִיד אוֹמְרָה בַּפ"ע - (אֵיבְרָא עֵינֵי רַדְבָּ"ז ח"ג ס' תמ"ו וְס' תע"ד
שְׁמַצְרִיף לֹאמַר ק"ש יַחַד מְיָלֵי בְּמִילֵי עֵינֵי"ש שְׁצַעֲקָ ע"ז לְמָה אֵין נוֹהֲגִין כֵּן וּכְבָר הִבְאִתִּי
דְּבָרֵי לְעֵיל בַּסִּי"א עֵינֵי"ש) וְגַם י"ל דְּהַנְּבִיאִים לֹא רָצוּ לְסַמְּחָ ע"ז דְּזֶה הָיוּ רַק בְּשַׁעַת
הַדְּחָק ע"כ תִּיִקְנֵנוּ עַל צַד הַמְּוִבָּחָר קָרִיאת הַתּוֹרָה בְּרַבִּים כְּדִי לְקַיֵּם מִצְוֹת ת"ת בְּרַבִּים

וא"ש ולק"מ שוב מצאתי שכתב פן בפני מבין סי' ל' וכן בספר אוצר חיים להגאון מו"ה חיים קצע ז"ל בסי' ט' בשם תשובת גינת נורדים עיי"ש - וכינון דקריאת התורה נתקנה בשביל תלמוד תורה דרבים והתקנה היתה דבלימוד הזה יעשה כל העולה ברכ' א"כ שפיר יכול הבן ארץ ישראל לעלות ולברך דאם דבפרשת היום איננו מחיוב מ"מ על ת"ת דרבים גם הוא מצויה ועומד בכל יום ובכל עת וא"כ אם לא יעלה לו משום חובת היום יעלה לו עכ"פ משום ת"ת דרבים פן נראה לי וגם זה א"ש בס"ד מפל הליון טעמים שהעליתי פה בעזה"י נרא' לי ברור לאמת שיוכל הבן א"י ביו"ט ב' של גלויות לעלות לתורה בלי פקפוק ולברך וגם לכתחלה יש לכבדו ולקרואו לתורה פן נלע"ד קסז) וחתמתי שמי אור ליום ב' שלח תרפ"ג לפ"ק יצ"ו פישטיאן.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. בשולי המכתב.

בפנים ביארתי בס"ד דין קריאת התורה בארנפ' והרגשתי בעזה"י בכל מה שיש להרגיש בזה וכעת בשעת העתקה זפני השם בספרי שו"ת מהרש"ם נראיתי בח"א סי' קע"ה שנסאל אם לקרות ליחידים שלא שמעו ונראיתי שקדמני באיזה דברים ברא' מתוס' סופה נ"ב וממתני' דמגילה והרגיש בסתירה מר"ה ל"ג והניח בצ"ע אבל לפי מה שפכתתי בפנים ל"ק פלל עיי"ש ותונה צמאונה - ועין עוד במהרש"ם שכתב דלשי' רש"י דגם בשביל אחד אומרי' קדיש וברכו ה"ד קרה"ת - אחרי המחילה לא נראה לי פן בדעת רש"י דהרי הוא עצמו הביא בשם רש"י במתני' דאין בקרה"ת בשביל להוציא יחידים יד"ח משא"כ בפריסת שמע א"כ ע"כ דלהכלל ניתקנה ולא ליחיד וא"כ איך יש לקרות בשביל יחיד - ועל חילוק זה שחלקנו בפנים בין קרה"ת לתפלה ופרס"ש נראה דלא עמד הגאון מהרש"ם - ובאמת החילוק זה אמת פאשר הארכת בראיות ברורות בפנים עיין עליהם - והרמב"ן במלחמות פ"ק דמגילה שכתב על קדושה וברכו ופר"ש שהן חובת הצבור י"ל דבאמת לדיד' אין לפרוס ע"ש או לומר קדיש וברכו רק בדאיפ' רוב מנן שלא שמעו א"כ ע"כ דהוא סובר דזה הני ג"כ מחובת הצבור ולא מיחיד א"כ לדיד' באמת ליכא חילוק בין קדיש וברכו לקרה"ת דכולם הני רק מחובת הצבור - אבל לשי' רש"י דיכול לומר גם בשביל יחיד א"כ לדיד' הני חובת יחיד רק צריף שיהי' לזה עשרה אבל בקרה"ת מודה דל"ה חובת יחיד רק חובת הצבור פדמוכח מרש"י סוף מגילה שהבאתי בפנים א"כ לכ"ע בקרה"ת מוכרח להיות מנן או רוב מנן פן נראה לי ברור ועיי"ש שגם הגאון מהרש"ם העלה פן להלכ' דצריף עכ"פ רוב מנן בקרה"ת ועיין ג"כ בח"ב מהרש"ם סי' צ"ז שהביא ג"כ בדעת רש"י דלדיד' סגי בפחות מרוב מנן כמו בקדיש וברכו ולפע"ד ז"א דבקה"ת גם רש"י מודה דלא סגי בפחות מעשרה משום דל"ד לקדיש וברכו שהן חובת יחיד משא"כ בקרה"ת הני חובת צבור ורוב מנן מהני מטעם רובא פכולה פן נלע"ד ודו"ק - סימן צ"א.

נשאלתי מידידי הרבני המופלג בתורה וביראה מו"ה יחזקאל שלמה גראסמאנן נ"י אחד מנטורי קרתא דקהלתנו יצ"ו אודות המנן שיש בבית הגביר המרומם הירא את דבר ה' כה"ר עקיבא האלצער נ"י שמתפללין שם בצבור בכל ערב מידי יום ביומו זה שנים רבות שמתאספים שם משכונות הקרובות וגם לומדים שם בקביעות בכל לילה אחר התפלה ברבים ודק בשחרית אין מתפללין שם אם חשוב ביהכ"נ קבוע לומר בשבת

בליקלה ברכ' דמעין שבע דמבואר בש"ע סי' רס"ח דדוקא בביה"כ קבוע אומרין אותו ע"כ שאלתו - תשובה.

פבר פתב הטו"ז שם דהפלל בזה דלדין א"צ פלל לאומרה אלא משום דכבר תקנוה עדיין עושין פן וכל שאין קביעות אין מקום לזה ומ"מ העלה דהיכ' שקובעין מקום להתפלל על איזה ימים כמו שרגילים לעשות בירידים דומה לביה"כ"נ קבוע ואומרים שם ברכ' זו עכ"ל - וא"כ כש"כ בנדידון דידן שפאמת הוא מקום קבוע להתפלל שם בכל ערב ודאי דנקרא ביה"כ קבוע לענין זה - רק הבאה"ט הביא בשם שכה"ג דבמקום שאין ביה"כ קבוע בס"ת אין לאומרו עיי"ש - וכן הכרמ"ג בטו"ז ס"ק ח' פתב ונ"ל ובא"ר כ' דוקא בית שיש בו ס"ת הא לאו"ה לא מקרי קבוע וצ"ע ועיין מג"א י"ד וצ"ע דהוי ספק ברכה לבטלה ואי"ה שם יבואר עכ"ל אבל לא זכינו לביאירו כי שם לא ביאר פלום רק הניח בצ"ע מה שפתב המג"א דבמקום שנוהגין לאומרה אין למחות בינדם - ועיניתי בא"ר וראיתי שפתב על מה דמבואר בטו"ז דכשיש קביעות על איזה ימים אומרים דצ"ל דמיירי פשיש ס"ת דבלא ס"ת לא מקרי קבוע וסיים בצ"ע - וא"כ ממילא בנ"ד דליתא שם ס"ת ג"כ אין יכולין לאומרה - גם ראיתי באש"ל אברהם להגה"ק מביטשאטש ונ"ל שפתב על דברי טו"ז שפתב דבקבוע על איזה ימים אומרין דדוקא בקבוע להתפלל שחרית מנחה ומעריב משא"כ פשמתפללין רק בשחר ולא בערב או להיפך או בלי ימים רצופים צ"ע אם לברך וספק ברכות להקל עכ"ל - וא"כ פאן שאין מתפללין רק בערב א"כ לפי"ד הא"א לא מקרי קבוע ואין רשאין לאמור שם הברכה דמע"ש פן נראה לכאור' - אולם נראה דבנ"ד כ"ע מודים דיש לומר ברכ' הנ"ל - ומטעם שאומר בס"ד דלכאור' צריך להבין מה שפתבו דדוקא בית שיש בו ס"ת חשוב קבוע מה ענין הס"ת לקביעת המקום ולמה נעשה הקביעות דוקא ע"י הס"ת - ואולי מה"ט הניח הא"ר דבר זה בצ"ע ונרא' בזה דכבר פתב הטו"ז בשם הטור דבאמת האידנא דאין ספנה לא הי' צריך לומר פלל רק דנשאר כמו שתקנוה והתקנה היתה דוקא במקום קבוע היינו בצבור קבוע כמו שדייק הטור מלשון דאמרו חכז"ל ש"ץ היורד לפני התיבה ע"כ אין להוסיף על מה דתקון ולא נתקנה אלא בצבור עכ"ל הטור והגר"א שם הביאו וכתב וכן עיקר עיי"ש - וע"כ היכא דעושין מנין חוץ לביה"כ"נ על איזה ימים מועטים איך יאמרו פיון דל"ה מנין קבוע בתמידות ול"ה פתיקון חכז"ל - ע"ז נתנו עצה הבאת ס"ת לשם דע"י הס"ת יהי למקום חשיבת דקבוע והוא על דרך דמבואר בסוף סי' קל"ה דאין להוציא ס"ת למקום אחר אבל אם מכינים יום או יומים שרי והמג"א הביא בשם מהר"מ פאדוה דנראה פקובע מקום לס"ת וכן פתב בטו"ז וא"כ ממילא ע"י דיש שם ס"ת נקבע המקום לצבור להתפלל ויש להסביר הדברים יותר עם מה שאמרו בעירובין נ"ה ע"ב אמר רב הינא יושבי צריפין אין מודדין להם אלא מפתח בתיהם ופרש"י דירה של הוצין וערבה ואינו קבע ופריך מדגלי המדבר וישאל במדבר יושבי אהליו היו שאינן קבועים עיי"ש בפרש"י - ומתוך רבא דגלי מדבר קאמרת פיון דכתיב בהו עפ"י ה' יחנו ועפ"י ה' יסעו פמאן דקבוע להו דמי ופרש"י תשובה חנייתן להיות נדנת קבע עיי"ש - ונראה דזה טעמו של הרמ"א דכתב דאם מכינים לו מקום קודם מותר ובטו"ז נתקשה מנא לן חילוק זה - אבל בהנ"ל יובן דע"י דמכין לו שם מקום חשוב קבע ע"י חשיבת הס"ת - וזהו ג"כ הטעם לגבי אמירת ברכה דמע"ש דתלוי בס"ת פיון דהברכ' לא נתקנה רק במקום קבוע

ולא במקום דמתפללין באיקראי ע"כ לולי הס"ת לא הי' ראוי לאומרה פלל רק היכ' דמביאין לשם ס"ת ומסתם דאז מכינים לה מקום א"כ ממילא מקבל מקום זה חשובות דקבע וכיין דחשוב מקים קבע שוב שפיר יש לומר שם ברכה הנ"ל כיין דהוי מקום קבוע והוא פתיקון חז"ל - אמנם כ"ז היכא דבאמת ל"ה מקום קבוע להתפלל שם ע"כ צריף שיהי' שם ס"ת לתת לו חשיבות דקבוע - משא"כ היכא דהוא באמת מקום קבוע לרבים להתפלל שם מימים ימימה שנה אחר שנה שוב לא תלוי פלל בס"ת ואף אם ליפא שם ס"ת מ"מ אין להכחיש האמת דהוא קבוע להתפלל בכל ערב ואילו הי' כבזמן הש"ס הי' שייף בו חשש דספנה וגם שייף פאן לשון חכז"ל ש"ץ היורד לפני התקבה דמנני' דניק הטור דצריף מקום קבוע כיין דבאמת אית פאן תיבה קבועה א"כ עפ"ז פשיטא לי דבגידון דידן לא תלוי פלל בספר תורה ואף אם אין פאן ס"ת הוי מקום קבוע ויש לומר ברכה דמע"ש פו נראה ברור בעזה"י - וקזה נרא' לומר ג"כ במה שפתב האשל אברהם דצריף שיהי' מנני' בו שחרית וערבית וזולת זה לא חשוב קבוע נמי קאי רק אדברי טו"ז דמנירי דמתפללין באיקראי בזמן היריד אז דוקא צריף דעכ"פ יהי' קבע שחרית וערבית דאל"כ הוי תרתי לריעותא לא קבוע גמור וגם לא שחרית וערבית אבל היכא דנקבע להתפלל בו בתמידית אפילו לא הוקבע רק לתפלת ערבית לחוד אם הוא קבע גמור שמתפללין פו כל השנה ושנה אחר שנה שפיר חשוב מקום קבוע לכ"ע - וראני' מרש"י דסדר השבוע בפסוק להעלות נר תמיד ופרש"י מלילה ללילה וכן פירש בפ' תצנה פל לילה ולילה קרוי תמיד והכ"נ כיין דהוא מנני' קבוע פל לילה ולילה קרוי תמיד וקבוע ע"כ שייף בו תיקון חכז"ל שמתקנו לומר במקום קבוע ברכה דמע"ש - ועוד יש פאן חדא לטיבותא דלומדים שם בקביעות פל לילה ולילה אחר התפלה וכבר הביא המג"א שם בשם הרדב"ז והוא ברדב"ז ח"ד סי' י"ח דבבית המדרש שמתקבצין בו התלמידים ללמוד ומתפללין שם דהוי קבוע לענין לומר בו ברכ' הנ"ל והכ"נ פו - אם דמדרדב"ז הלז אין ראוי כ"כ די"ל דהוי מתפללין בו גם שחרית אבל די לי במה שכתבתי לעיל וגם דבלאו"ה הביא המג"א שם בס"ק י"ד דאין למחות במקום שאומרים אותו אפי' בלי מקום קבוע אם פי הפרמ"ג הניח דברי המג"א בצ"ע למה לא יהי' מוחזן הלא איכ' חשש ברכ' לבטל' וכן כ' הא"א פמו שהבאתי לעיל בנ"ד דא"כ סברא טובא לומר פמו שכתבתי פשיטא דאין צריף למחות לכ"ע - וגם אפילו לכתחלה יש לנהוג ולומר ומהטעמים שביארתי פו נרא' לפע"ד ברור בס"ד - וחתמתי שמו ועש"ק פ' אמור כ"ז למב"י תרפ"ד לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן צ"ב.

בימי הספירה יתברך מפי הגבורה האי דיתיב ודריש פמשה מפי הגבורה וחקמתו לארץ ולדרים האירה ה"נ פבוד מרנא ורפנא רב האי גאון האמיתי שר התורה עמודי דנהור' ריש גילותא וריש מתיבתא רבן של ישראל סיני ועוקר הרים בפלפוליו היקרים המפיקים זיו ונוגה בחיבוריו היקרי' ה' חזיהו לדור דורים לפאר ונזר ישראל הנפזרים פבוד מרן ר' מאיר דן פלאצקי שליט"א אב"ד ור"מ בק"ק אסטרויב יצ"ו בעהמ"ח ספרי פלי חמדה חכמת ישראל ועוד ספרים המאירים פספירים המקום יהי' בעזרו ועדי עד יציץ נזרו נצח סלה ועד אכ"ר - אחריתת שלו' פמשפט קדם גברא רבא פדכוותי' מחדל האישים פמוני אקדם פניו בתודה רבה על שהאציל מהודו עלי לתת הסכמתו עלי

ספרי הדל כו' ונתפבדתי מאד בהערוות שרשם עלי הקונטרסים ששלחתי לידו הגדולה ותשוואות חן חן לו ושי"ת יחזקהו ויאמצהו ויהי' בריא אולם כל ימי עולם להיות נושא גזר ראשינו ולפאר הודינו ולהרחיב גבול תורתנו עד שוב ה' לציון עיר קדשינו בב"א פן יהי רצון - (א) והנה ראיתי בקונטרס ההערוות ששלח לידנו שצייד כהדרגתו להעלות דהתרת העומר בתנופה תלי' ולא בהקרה כדמשמע לכאור' פשטאדקרא בפ' אמור - הנה זה לי מציצא גדול' ויקרה כי מצאתי בזה ישוב לקושיא שהקשיתי עוד בהיותי בחור צעיר לימים וכבר היא פתובה בספרי גדולי הדור משמי נכף היא תוארה דהנה ראיתי בפלתי סי' ק"ב שהעלה דבעת שיבא משיח צדקינו בכ"א יאסר הפל משום איסור חרש אפילו חטים ישנים שבעלי' כמו שכתבו תוספות ר"ה י"ג דבעת פנימתן לארץ ישראל נאסר הפל אפילו חטים שבעלי' עיי"ש כמו כן יהי' בזמן שיבא משיח ומתרג' בזה שי' ה"ר יו"ט במקדכי בפ"ק דביצה דכתב דחדש ל"ה דבשיל"מ יען שחזור לאיסורו עיי"ש - שוב מצאתי שגם מרן רבינו הח"ס בספרו תורת משה בפ' וישב בסוגיא דדשיל"מ העלה פן עיי"ש - וע"ז קשה לי מר"ה ד' ל' ומנחות ד' ס"ח דהתקין ריב"ז שיום הג' יהא כולה אסור מ"ט מהרה יבנה ביהמ"ק ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו בהאיר המזרח עכשיו נמי נאכל ולא ידעו דאשתקד דלא הי' עומר האיר המזרח מתיר עכשיו דאיכ' עומר עומר מתיר עיי"ש דמסיק הש"ס דהחשש הוא דיבנה פתאום ולא הי' שהות להכין העומר ע"כ אסור כל היום עיי"ש - וקשה הלא קיי"ל דכהן שהולך לעבוד בפעם ראשון צריך להקריב תחלה מנ"ח עיין מנחות ד"ג ובפ"ז דשקלים נדעת הת"כ מובא במל"מ פ"ה מפלי מקדש דמנ"ח מעכב העבוד' דאם עבד בלא הקרב מנ"ח עבודתו פסולה וכן מצאתי בניקרא רבה פ' צו דרבי יוחנן אמר דמעכב עבודה - ואח"כ מצאתי שפבר העירו מהא דמ"ר הג"ל - והנה קיי"ל דאין מביאין מנחות קודם העומר ואם הביא פסול דלא הוי ממשקה לישראל מן המותר לישראל עיין מנחות ד' ס"ח - והשתא בעת שיבנה בית המקדש וירצה הפהן להקריב מנחת העומר ע"כ יצטרף להקריב תחלה מנ"ח להתחנף בעבוד' והשתא לדברי הפלתי והח"ס דכל החטים יהיו אסורים משום חדש א"כ לא יהי' יכול להקריב תחלה מנ"ח דהא ל"ה ממשקה לישראל - וכיון דלא יוכל להקריב מנ"ח א"כ יהי' אסור לעבוד שאר עבודות דהא פבר הבאתי בשם הגי' דלעיל דמעכב העבוד' וא"כ איפה מה יהי' תקנתם - וע"כ דגם אז יצטרף דהאיר המזרח יהי' מתיר ויכול שוב להקריב מנ"ח ולעבוד שאר העבודות וא"כ מאי קאמר עכשיו דאיכא עומר עומר מתיר ז"א דע"כ מוכרח להיות גם שם דהאיר המזרח יתיר כדי שיוכל להקריב מנ"ח ויעבוד שאר העבודות פי זולת זה לא יכלו לעשות שום עבודה וצ"ע - ואל תשיבני הא באמת פסק הרמב"ם דאיני מעכב וא"כ אפשר דבאמת לא יקריבו מנ"ח תחלה י"ל דעדיין יוקשה דהלא מבואר במו"ק ד' ט"ו על גביאית יחזקאל דאמר וביום באו אל חצר כו' יקריב חטאתו זו עשירית האיפה היינו דביום באו לעבוד עבודה יהי' ראשון שבעבודה הקרבן דמנ"ח וידוע דגביאית יחזקאל על לעתיד נאמר הרי בפירוש דרצון השם הוא דיקריב מתחלה מנ"ח ואיך יהי' אפשר פנין דהפל הוא אסור משום חדש וצ"ע קסח) והגאון בעל פני מבין ביו"ד סי' פ"ג השיב לי עפי"ד הירושלמי מובא בתוס' ר"ה דאכלי מצה מתגרי נכרים וא"כ יהיו יכולין להקריב מנ"ח מתבואות חוץ לארץ מגופרים עכ"ד - ואחרי המחילה לא ידעתי את שיחו בזה דהלא הפלתי קאי על ר"ה

ור"פ במנחות ס"ט דאכלי בנגהי שיבסר מטעם דחדש בחו"ל דרפנן וע"ז הקשה המרדכי
הא הוי דשיל"מ ות"ה ה"ר יו"ט דחדש ל"ה דשיל"מ דחוזר לאיסורו ועפ"י ביאור הפלתי
והח"ס דהפונה דבעת שיבא משיח בב"א יחזור לאיסור חדש - הרי בפי' דהם לא אזלי
בש"י הירושלמי דבחוץ לארץ ליכ' אי' חדש וז"פ וא"כ לא ת"ה הפ"מ מידי - ועוד ת"ה
שם בפ"מ דאל' דהוא פהו יכול להקריב העומר אף בלי מנ"ח וכן תירץ לי הגאון בעל
פרי השדה ז"ל והוא יבא מקדם עכ"ד - אבל גם זה אינו דעיין במלבים בהפטורת אמור
דביאר עגנו זה בטוב ותראה שגם אם אלי' יהי' המקריב צריך למנ"ח - ומה גם שפבר
הבאתי מנביאת יחזקאל שפך הוא רצון הבורא להקריב אז בעת הזאת מנ"ח קודם לשאר
העבודות וא"כ קושיותי במקומה עומדת - והגאון מטאלטשווע ז"ל בספרו יד יצחק ח"ג
סי' רל"ט השיבני דעשה דהקרבת מנ"ח יהי' דוחה לאיסור ממשקה לישראל עיי"ש -
ואני אמרתי דאחרי העחילה זה טעות ואי אפשר לאומרה דאי ל"ה ממ"י ופסול לקרבן
כמו דאמרו במנחות דאם הביא קודם העומר פסול שוב ל"ה עשה כלל ואין פאן עשה
שידחה לל"ת והבאתי ראי' מתוס' מנחות מ"ט עיי"ש והי' לי בזה אתו פלפול עצום אי
שייך באופן זה עדל"ת קסט) וכעת מצאתי הדבר מפורש ברש"י הוריות ד"ד ע"א ד"ה
ספק משחשכה שפכת בזה"ל ואף עפ"י שהיא קרב אחר התמיד של בין הערבים אין בו
שום פסול דהרי אמרינן בפ' תמיד נשחט דאחי עשה דפסח ועשה דאכל"ק ודחי עשה
דהשלמה עכ"ל - ולכאורה אין הבנה לדבריו דאיך תלוי זכ"ז - וע"כ דכונתו דאי הי' שם
פסול על הקרבן דקרב אחר תמיד של בין הערבים שוב ל"ה שייך לומר עשה דוחה עשה
פינו דאיכ' עלה שם פסול אין פאן עשה כלל וזה ברור בכונת רש"י ז"ל - וחי ראישי
דאחר שביארתי פן דברי רש"י ז"ל מצאתי בהגהות מראה פהו שם בהוריות שביאר ג"כ
פן דברי רש"י ז"ל והגאני מאד - עכ"פ מפורש ברש"י פדברי ועיין בפירוש רבינו חננאל
שם דפירש ג"כ פרש"י דבדיעבד פשר משמע דסובר בזה פרש"י - אולם עיין שם בתוס'
שפכתו דהקרבן פסול ומביא פן מתוספתא ואפ"ה אמרינן עדל"ת ומוקי לה בערב פסח
וכן מפירש שם הרא"ש א"כ משמע מתוספות ורא"ש דשפיר שייך באופן זה עדל"ת
נמצא דסברא הנ"ל הוא בפלוגתא רש"י ותוס' - אולם נראה דיש ראי' דאין לומר באופן
זה עדל"ת מסוגיא דרוב דגליף רוב מעולה נחוש דטרקפה הוא ופרש"י דטרקפה פסול -
וק' אמאי לא נימא דעדל"ת - וע"כ דהיכ' דפסול ל"ה לעשה כלל - ונרא' דגם תוס'
בהוריות לא פתבו רק היכא דאין הפסול בא מצד הקרבן דאין הפסול דבוק בקרבן והוא
מצד עצמו בר הקרבה הוא ורק הפסול בא מפח הפהו דאיחרו אחר התמיד והוא פסול
חיצוני ע"כ שם קרבן עלה ואיכא לעשה דקרבן ושייך לומר עדל"ת - משא"כ היכא
דהפסול בא מפח הקרבן עצמו דהוא פסול להקרבה כמו בטרקפ' או היכא דל"ה ממשקה
לישראל ואינו בר הקרבה כלל אז באמת גם התוס' מודו דלא הוי בי' עשה ולא שייך
לומר עדל"ת וע"כ גבי טריפה דהתורה פסלו מקרבן או שאר אי' בודאי לא שייך לומר
עדל"ת פינו דע"ז גופא צינתה התיירה דלא יעלה לקרבן כלל - וכיוצא בזה פתב הצל"ח
בפסחים מ"ט גבי לאו דלא תשחט על חמץ דם זבחי דלא שייך לומר עדל"ת פינו דע"ז
גופא בא הציווי מאתו יתברך עיי"ש - והכ"נ פינו דהתורה אמרה דקרבן צריך להיות
דוקא מן המותר לישראל וממילא דהיכ' דאינו מותר לאו בר הקרבה היא וליכא בי' שום
עשה וז"פ נאמת ודו"ק - ועפ"י האמור קושיותי הנ"ל בתוקפה אף עפ"י חידושו של

מִרְוֹן הַדְּרָגָה"י דְּכָל הַיָּתֵר חֲדָשׁ בְּהַנְּפֹאֶה תִּלְיָא וְלֹא בְּהַקְרָבָה א"ש - דְּשִׁפְרִי אֲמָרוּ עֲכָשְׁוֹן
דְּאִיבָא עֲוֹמָר עֲוֹמָר מִתִּיר ר"ל דְּיִנְוּפֹה תִּחְלָה אֶת הַעֲוֹמָר וְנִתִּיר אֶת הַחֲדָשׁ וְאַח"כּ יִקְרִיבוּ
אֶת הַמִּנ"ח וְאַח"כּ יַעֲבֹדוּ שְׁאָר הָעֲבוּדוֹת שְׂבַמְקֻדָּשׁ וּמִינְשֵׁב פְּחוּמָר קְוִשְׁיָתִי הַגְּ"ל - אֲמַנְם
אֲלִיבָא דְבְּאַמַּת מְסִיק הַדְּרָגָה"י דְּרַק הַקְרָב' מִתִּיר וְלֹא הַתְּנוּפָה וְלִיתָא לְחִידוּשׁ מִיְלָתָא
הַגְּ"ל א"כ קְוִשְׁיָתִי הַגְּ"ל הַדְּרָא לְדִנְוּתָא וְצ"ע וְכִבֵּר כְּתִב עֲלֵה הַגָּאוֹן בְּעַל יָד יִצְחָק ו"ל
דְּהוּא קְוִשְׁיָא מְוִשְׁפֵּלֵת נָא לְחִוּוֹת לִי דְעֵתוֹ הַגְּדוּל' בְּזֵה וְדו"ק - (ב) וְהוּאִיל שְׁיָמִי הַשְּׁבוּעוֹת
מְמַשְׁמָשִׁים וּבָאִים אֲצִיגָה נָא לְפָנֵי אֲדוּנֵי דְבָר א' מְמַשְׁנָתִי דְבָר בְּעֵתוֹ בְּיָשׁוּב דְּבָרֵי
הַרְמַב"ם דְּפָסֵק דְּתַנּוּר מְקֻדָּשׁ וְאַפ"ה פְּתַב דְּשִׁמְיָ לְחֵם אֵינֶן דּוֹחִין שְׁבֵת וְהִקְוֹן מְפֹרְסָמַת
- וְנִר"ל בַּס"ד דְּתוֹס' לְעֵיל נ"א הַקְשׁוּ מֵה פְּרִיָּה פִּינֹן דְּתַנּוּר מְקֻדָּשׁ אִיפְסָלָה בְּלִינָה הָא
קִי"ל דְּאֵין פְּלִי שְׁרַת מְקֻדָּשׁ אֲלָא בְּזַמְנָן וְתִי פִּינֹן דְּאֵין דּוֹחִין שְׁבֵת ער"ש זַמְנָן וְשִׁפְרִי
מְקֻדָּשׁ וְאִיפְסָלָה בְּלִינָה ע"כ דּוֹחִין שְׁבֵת עֵי"ש - וְקָשָׁה לִי הַשְׁתָּא דְּדוֹחִין שְׁבֵת א"כ שׁוּב
הָוִי ער"ש לָאו זַמְנָן וְלֹא יִקְדָּשׁוּ לְחֵם אֵיָּה יְדָחָה שְׁבֵת יֵאָפוּ אוֹתָן בְּעָרְב שְׁבֵת פִּינֹן דְּלָאו
זַמְנָן בְּאַמַּת - הָא בְּוֹרְכָא פִּינֹן דְּאַמְרַת דְּלָא יְדָחָה שְׁבֵת שׁוּב אֲפִתִי נַעֲשֶׂה ער"ש זַמְנָן וְאַפִּתִי
וְנִפְסָלוּ נִמְצָא דְבְּדָבָר זֶה הַיָּתֵר פְּרוּף בְּצַד אִיסוּר וְאִיסוּר בְּצַד הַיָּתֵר דְּוִמְיָ דְּסִבְרַת הַתּוֹס'
בְּפָסְחִים ד' כ"ו גְּבִי עֲלֵה עוֹל וְעֵינִן בְּכָרוּף טַעַם בְּשִׁאָר ש"א חֲד"א דְּבִכּוּגוֹן זֶה הָוִי
סַפְד"א וְאַמְרִינֵן לְחוּמְר' וְא"כ קָשָׁה טוֹב אֵיָּה יְדָחָה שְׁבֵת הָוִי לָן לְמִימַר סַפְד"א ו' לְחוּמְר'
וְלֹא יְהִי מְוִתֵּר לְדַחוֹת שְׁבֵת מְסַפֵּק - אָף א"ש פִּינֹן דְּבְּאַמַּת בְּמִקּוּם זֶה אִיסוּר לְדַחוֹת שְׁבֵת
מִפְּחַ סַפֵּק וּמִהַתּוֹרָה לְחוּמְרָא שְׁלֵא לְדַחוֹת אֶת הַשְּׁבֵת דְּהָא סַפְד"א ו' מִהַתּוֹרָה לְחוּמְרָא שׁוּב
נַעֲשֶׂה ער"ש זַמְנָן בְּנֻדָּי וְאַפִּתִי יִקְדָּשׁוּ וְנִפְסָלוּ א"כ מִפְּחַ זֶה בְּאַמַּת דּוֹחָה שְׁבֵת וְלִק"מ -
וְכ"ז לְמָאן דְּסוּבֵר סַפְד"א ו' מִהַתּוֹרָה לְחוּמְרָא נִמְצָא בְּכּוּגוֹן דָּא אִיסוּר לְאַפּוֹתָן בְּשְׁבֵת
מִהַתּוֹרָה ע"כ שִׁפְרִי נַעֲשֶׂה ער"ש זַמְנָן וְנִפְסָלוּ בְּאַמַּת מִה"ט דּוֹחִין שְׁבֵת - מִשְׁא"כ לְמָאן
דְּסוּבֵר סַפְד"א ו' מִהַת"ו לְקוּלָא א"כ בְּכּוּגוֹן זֶה מְוִתֵּר מִהַתּוֹרָה נְתִיבָתָן בְּשְׁבֵת א"כ ער"ש
בְּאַמַּת לָאו זַמְנָן וְלֹא יִקְדָּשׁוּ אוֹתָן א"כ בְּאִנְפֹן זֶה בְּאַמַּת אֵין לְאַפּוֹתָן בְּשְׁבֵת רַק בַּעַר"ש
מִשׁוּם דְּלֹא יִזְיֵק לָן מִיָּדִי בְּמֵה דִּיאָפוּ אוֹתָן בַּעַר"ש דְּהָא בְּאַמַּת לָאו זַמְנָן מִשׁוּם דָּאִי הִי
רוּצָה הִי יְכוּל לְאַפּוֹתָן בְּשְׁבֵת פִּינֹן דְּסַפְד"א ו' מִהַתּוֹרָה לְקוּלָא - וְעִפִּי"ז יְבוֹאֵר הֵיטֵב שִׁי
הַרְמַב"ם פִּינֹן דְּהוּא סוּבֵר סַפְד"א ו' לְקוּלָא א"כ מִהַת"ו יְכוּל לְאַפּוֹתָן בְּשְׁבֵת וְאִז הָוִי ער"ש
לָאו זַמְנָן ע"כ פְּתַב דְּאֵין דּוֹחִין שְׁבֵת דְּלָמָּה יְדָחָה הַשְּׁבֵת פִּינֹן דְּאַפְשָׁר לְאַפּוֹתָן בַּעַר"ש בְּלִי
שׁוּם פְּסוּל וְכ"ז לְשִׁי הַרְמַב"ם דְּסוּבֵר סַפְד"א ו' מִהַת"ו לְקוּלָא - אֲבָל שִׁיטַת הַגְּמָרָא אֲפָשָׁר
דְּאִזְזִיל לְמָאן דְּסוּבֵר סַפְד"א ו' מִהַת"ו לְחוּמְר' א"כ בְּאַמַּת אִיסוּר לְאַפּוֹתָן בְּשְׁבֵת וְשׁוּב הָוִי
ער"ש זַמְנָן וְיִוּפְסָלוּ ע"כ בְּאַמַּת דּוֹחָה שְׁבֵת וְא"ש לְדַעֲתִי בְּיָשׁוּב הַדְּבָרִי וְדו"ק - וְעוֹד
יִוִּתֵר נִרָא לְזִמְרָא דְּאֵין פְּלוּגְתָא פְּלָל בֵּין פָּסֵק הַרְמַב"ם לְשִׁקְלָא וְטָרְיָא דְּגְמָרָא - דְּהַש"ס
שְׁקִיל וְטָרִי אֲלִיבָא דְּדִינָא אִם דְּחִי שְׁבֵת מְדִינָא אוֹ לֹא וּבִיָּרֵר הַלְכָה דְּדְחִי שְׁבֵת לְמָאן דְּס"ל
תַּנּוּר מְקֻדָּשׁ - אֲבָל אַחַר דְּדִינָא הוּא דְּדְחִי שְׁבֵת וְא"כ ער"ש לָאו זַמְנָן הוּא אִז לְכ"ע ל"ד
שְׁבֵת פִּינֹן דְּאַפְשָׁר לְאַפּוֹתָן בְּלִי חִילּוּל שְׁבֵת וּבְלִי שׁוּם פְּסוּל וְאַפִּילוּ לְמָאן דְּס"ל דְּשְׁבֵת
הַתּוֹרָה אֲצִל קְרַבְנוֹת זֶה דְּוָקָא בְּקְרַבְנוֹת הַקְרָבִין בְּשְׁבֵת וּמִטַּעַם סְבֵרַת הַרְמַב"ן בְּסַפֵּר
תּוֹלְדוֹת אֲדָם מוּבָא בִּישִׁיעוֹת יַעֲקֹב בְּהַרְבֵּה מְקוּמוֹת מִשׁוּם דְּתַמִּיד הוּא כֵּן וְאִי אֲפָשָׁר
בְּלֹאו"ה אֲבָל בְּשִׁמְיָ לְחֵם דְּהֵם רַק בְּאַקְרָאִי א"כ לְגַבְיָהוּ לָאו הַתּוֹרָה רַק דְּחִי וְכִינֹן דְּרַק
דְּחִי הוּא וְאַפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בְּלִי דְּחִי שִׁפְרִי אֵין לְדַחוֹת שְׁבֵת פִּינֹן דְּאַפְשָׁר בְּלִי פְּסוּל - אֲבָל

כ"ז אי אַמרי' דדוחין שבת אז ער"ש לאו זמן ואפשר לעשות פן אכל אי הוי אמרינו דאין דוחין שבת מדינא אז לא היו יכולין לאפות בער"ש פנ"ל נמצא דאדרב' דדברי הרמב"ם בנויים רק על דברי הש"ס דמסיק להלכ' דדוחה שבת וא"ש ודו"ק - ובזה יתפרשו בטוב דברי רבינו תי"ט שם שפכת על דברי הרמב"ם דאם דיש קוש' גדולה בסוגיא על מתני' זו עכ"ז לא נדחית מהלכה עכ"ל - ורבים נתקשו בהבנתו דבא לתרץ ולא הועיל פלוג' בתירוץ דהוי פחוק בלי טעמא דלמה באמת יהיה פהלכ' פיון דיש קו' אלימתא פמו דאמרו הקשה אדם קשה קו' כבדל - אכל בהנ"ל יובן דלהלכ' לא נדחית המשנה ואדרבא אחר דלהלכ' הוא דדוחה שבת שוב באמת מהאי טעמא אין דוחה שבת פיון דאפשר לאפות מער"ש ולא נפסלו פיון דלאו זמנא הוא וא"ש הפל בעזה"י ודו"ק - (ג) ואציע עוד קוש'א בסוגיא דאין העזרה מתקדשת אלא בשניי' מנחה שבועות ט"ו ואמאי נקדשי' בשתי לחם משום דלא אפשר נשבקה לבתר הכי ונבג' וניקדשי' איפסלה לי' בלינה עיי"ש - וקשה לי לפ"ד הרשב"א שם שפכת בזה"ל ומיהו אפתי תמי' לי' הלא בתחלת יציאה נפסלת שיצאה ואיך תקדש אחר שנפסלה אעפ"י שהי' קדושה מעיקרא והא אמרינו גבי נבג' למחר ונקדשה איפסלה בלינה פלומר וכל שנפסלה אין מתקדשת וא"כ מ"ש הכא וי"ל התי' נפסלו קידם קידוש אכל הכא הפל בא פאחד עכ"ל - המירם מדבריו דאם לא נפסל מקודם הקידוש אף דתיכף בתחלת הקידוש נפסל מועיל הקידוש וא"כ כש"כ היכא דהפסול בא באמצע הקידוש בנדאי הדין דמהני - וא"כ קשה לי לשי' המהרש"ל בסופה נ"א דפסול לינה הוא דוקא בגין החמה ומעמוד השחר עד נה"ח עוד לא נפסלה ועיין מהרש"א שם שהשיג עליו אף עיין בהגהות מצפה איתן שם שהצדיק את דברי המהרש"ל והביא שם דגם דעת הרמב"ם פן (ועיין ברש"י פ' בא בפסוק והנותר ממנו עד בקר שכ' דבקר משמעו משעת גז החמה ועיין בתורה והמצוה למלבים בס' צו סי' ט"ז ובפ'א סימן ל"ז שפכת ג"כ דסתם בקר הוא גז החמה כמאמר הפתוב שופטים ט' והי' בבקר פזרוח השמש ובמכילתא בשלח ויהי באשמורת הבקר בקר זה הי' עם הנה"ח עיי"ש ועיין עוד ברש"י מגילה כ' בשם הירושלמי ומדרש רבה) ומבואר בפסחים צ"ד דמעה"ש עד נה"ח הוא ה' מילין ומבואר בספר נחמ' מובא במגילה ד' כ' דבגין ביהמ"ק פשר מעה"ש ועיי"ש בתוס' דהוא ילפותא גמירה - א"כ לפי"ז איכא שהות טובא מעה"ש עד נה"ח דאפשר לבנות הפזרת' דשייר בבגין ועוד השת"ל פשרים ולהתחיל בקידוש ואם אח"כ באמצע הקידוש פשיג' נה"ח ונפסלו השל"ח מה בכך פיון דלא נפסלו מקודם וכדברי הרשב"א הנ"ל וא"כ קשה טובא אלמא לא אפשר בשתי להם - ובאמת לולי דברי הרשב"א הנ"ל הייתי יכול לעשות חילוק אחר דשם בקידוש דשתי תודות בא הפסול ע"י הקידוש וזה לא מזיק לן אכל הכא בא הפסול שלא ע"י הקידוש רק מצד חוץ ואז מזיק אף שלא הי' מקודם וממילא עפי"ז לא קשה קוש'ייתי פמוכן - אולם לפי חילוקו של הרשב"א שפיר קשה קוש'ייתי וצ"ע - אף המצפה איתן שם כ' דיש פזוה פלוגתא ביומא ד' כ' ע"ב איזה קריאת הגבר והפסול דלינה אם הוא מעה"ש או מנה"ח תלוי בזה עיי"ש - א"כ י"ל דסוגיא דשבועות אגיל בשי' המא"ד דפסול לינה הוי מעה"ש א"כ כבד נפסל מקודם שהתחילו בקידוש בעת שבגין הפזרתא דשייר בבגין וברגע שבא עה"ש נפסל וא"ש - אף עדיין נוקשה לכאורה על הרמב"ם דפוסק דחלות פסול לינה הוי מנה"ח ופוסק ג"כ דאין עזרה מתקדשת אלא בשניי' מנחה

ולדידני' שפיר קשה הא אפשר לקדש בשתי לחם וכנ"ל ששייר פורתא ובונים אחר עה"ש ומתחילין בקידוש בעוד של"ח פשרים ואם דיופסלו באמצע הקידוש פשיגייע נה"ח מה בכה פינון דלא נפסל מקנדם וכדברי הרשב"א הנ"ל י"ל דהרמב"ם סבור חילוק שחלקתי אני דאף פשבא הפסול באמצע הקידוש מזיק פינון דהפסול לא בא ע"י הקידוש וא"ש - שוב נחמתי וראיתי דעל הרמב"ם נשאר הקושיא דהלא שיעור מעה"ש עד הנה"ח הוא ה' מילין ומיל הוא י"ח מינוטען וה' פעמים י"ט מינוטען הוא שעה ומחצה ובמשך עת כזה בנדאי דהיו יכולין להקיף כל העזרה טרם בא נה"ח וביותר לשיטת הרמב"ם דשיעור מיל הוא כ"ד מינוטען עיין בסי' תנ"ט מג"א סק"ג וח"י סק"י שיהאריה בבניאר דברי הרמב"ם - וא"כ לשיטתו הוא שתי שעות מעה"ש עד נה"ח ובמשך זמן כזה נדאי דהיו יכולין להקיף העזרה בעוד שהשתי לחם פשרים וא"כ קש' טובא למה פסק דאין העזרה מתקדשת אלא בשיירי מנחה הלא לדידני' שפיר היו יכולין לקדש בשתי לחם ומוכח בסוגיא דאם אפשר לקדשה בשתי להם עדיף טפי והי' יכולי' לשייר בבגנון פורתא ונבני' למחר אחר עה"ש ומקדשין עוד קודם הנה"ח ועד עת הזאת השל"ח עודם פשרים ומה גם בהוספה לחוד בנדאי דהי' פנאי לזה והרמב"ם מדבר מהוספה אבל באמת אף בכל העזרה הי' פנאי לזה ובשלמא על הש"ס ק"מ דאפשר דאזלי למא"ד דפסול לינה בא מעה"ש אבל על הרמב"ם דסובר דפסול לינה בא מנה"ח ק' פנ"ל וצ"ע והוא קושיא גדולה לדעתו ודו"ק - ובזה אצא במחוי קידה ומשתחנה מרחוק מיל מול הדר"ק עבדו העומד הכן לשרתו והמעטיר בעד אריכות ימיו ושנותיו ג' פהר ל"ב למב"י תרפ"ד לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן צ"ג.

פלפול שפתבתי לחכם אחד בדברי רש"י בב"מ ד' ע"א בשנת תרס"ז לפ"ק בוסערמין יצ"ו. בבבא מציעה דף ע"א ע"ב אמרינו דאין שליחות לקטן ופרש"י שם דכי כתב שליחות בגדול כתיב בראוי לתרום שיהא הקדש ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדריים איש כתיב וגבי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו וגומר עכ"ל רש"י ז"ל - והנה ק' לי אדברי רש"י ז"ל במה שכתב דממעטינו שליחות דקטן מתרומה הלא מבואר בגדה דף מ"ו דמנפלא סמוך לאיש דאורייתא ולדידני' קטן תורם וכמבואר במשנה דתרומות פ"א דבהגיע לעונת נדרים תרומתו תרומה א"כ גם קטן ראוי לתרום ואיך קיי"ל דקטן לאו בר שליחות הוא וכן ק' לדעת התוס' בגיטין דף ס"ד שכתבו דלא ממעטין קטן רק היכא דליתא בדנפשי' אבל וכו' עיי"ש וקשה הלא גם תרומה איכ' בקטן וזה תמוה רבתי ובתחלת החורף דשנת תרס"ז נזמנתי (פאשר הזכרתי לעיל) עם הרב הגאון הצדיק מו"ה יודא גרינפעלד אבד"ק סענמיהאל זלה"ה בק"ק דאראג אצל הרב דשם ושאלתיו אודות דברי רש"י אלו ולא מצא מענה - ואחר העיון אמרתי אפתח אנא פתחא לנפשי לתרץ דברי רש"י אלו עפ"י מה דמבואר בש"ס גדה הנ"ל דאף אם אמרינו מנפלא סמוך לאיש דאורייתא ואם הקדיש קטן כנה לוקה אדם על הקדשו מ"מ קרבו אין מביאין על הקדשו מפת גזה"כ דאין מביאין קרבו על הקדש קטן וראיתי בספר הפהיר מנחת חינוך במצנה רפ"א שרוצה להעלות עפי"מ דקיי"ל דחומש במקום קרבו הוא וא"כ כמו שמייעט הפתוב דאין מביאין קרבו על הקדש קטן כ"כ י"ל דאין נותנים חומש על תרומת קטן ואם אכל זר תרומה שהפריש קטן פטיר מחומש עיי"ש, והנה מה דממעטינו כל הגי

דפסולין לשליחות רק מהקרא דאתם ממעטין דדומני דאתם בעינן ולפי"ז יש לומר דכל היכא דעשית השליח לא יהי מפוש כמו עשית הבעל בית שהיא משלחו אז לא יכול להעשות שליח דדוקא היכא דיש לומר דהשליח הוא כמותו כמו מעשה המשלח אז מהני השליחות וכמו דאמרו דשלוחו של אדם כמותו כמותו דיקא אז אפשר בשליחותו אבל היכא דמעשה השליח לא יהי כמו מעשה המשלח אז לא יכול לעשותו שליח בדבר דאתם אמר רחמנא דומיא דאתם דיהי דומיא דאתם שמעשהו יהי כמו מעשה המשלח ובאופן זה דייקא גילתא התורה תורת שליחות וא"כ ה"קא בתרומה אף דבאמת אם תרם קטן תרומתו תרומה מ"מ ל"ה כמו תרומת המשלח ויש בו אפיה שינוי לענין חומש שוב אין יכול להעשות שליח ונפיר מימעט ג"כ מהקרא הנ"ל כיון דשם גלתה התורה דבעינן אתם דומיא דאתם וא"כ כיון דקטן זה ל"ה כמותו שוב לא יכול להעשות שליח בדבר וא"כ א"ש דברי רש"י הנ"ל במה שכתב דכי כתיב שליחות בגדול כתיב בראוי לתרום שיהא הקדשו הקדש דע"כ האי קרא דגמאתם דמייירי בשליח בגדול כתיב דגדול שפיר מצי להיות שליח בדבר משום דיהי דומיא דאתם ויהי כמותו בכל דבר אבל לא כן קטן שיהי איזה שינוי בדבר אם הוא יעשה אותו שליחות ע"כ אין יכול לעשות מעשה השליחות רק בגדול ואפשר דעל זה רמז רש"י ז"ל במתק לשונו שהאריך בלשונו ואמר דכי כתב שליחות בגדול כתיב דיהא הקדשו הקדש ולמה לו להאריך ולומר כן יאמר בקיצור דרק בגדול כתיב דיהא הקדשו ודברו חל למה אמר דיהא הקדשו הקדש וע"כ דרמז לזה דבשליח כזה מייירי קרא דיהא הקדשו הקדש לכל דבר ויהי כהקדש דעלמא וא"כ ע"כ לא מייירי קרא רק בגדול ולא בקטן וא"כ שפיר כתב רש"י ז"ל דמתרומה נמעט שליחות דקטן וא"ש בעזה"י והבן - עוד עלה בדעתתי לתרץ דברי רש"י הנ"ל עפי"מ שראיתי בפתיחה כוללת לפרמ"ג ז"ל ח"ג אות כ"ח שכתב דכל היכא דהשליח לאו בר חיובא הוא אף דשייך במצוה הזאת אם עשה בדנפשי אפ"ה כיון דלא הוי מחייב עלה ל"ש בי' תורת שליחות כמו אשה במ"ע שהז"ג ועיי"ש וא"כ גם ה"קא בנ"ד אף דבאמת קטן איתא במ"ע דתרומה ואם תרם תרומתו תרומה מ"מ לא הוי מחייב בדבר דאינו מצויה להפריש תרומות ועשרות א"כ שוב לא שייך בי' תורת שליחות כלל דמאי דאשה במ"ע שהז"ג אף דגם האשה הזאת שייכת באותה מצוה והרבה פוסקים סוברים דגם מצוה יש לה אם עשתה ומקבלת שכר עלי' ונהביאם הבית יוסף סי' י"ז בחלק אנוח חיים מ"מ כיון שאינו מחייבות עליהם מצד הדין לא שייך בה תורת שליחות וא"כ גם ה"קא גבי קטן אף דשייך במצוה הזאת דהא תרם תרומתו תרומה מ"מ אינו מחייב בו שוב לא יכול להעשות שליח בדבר וא"כ ע"כ ה"קא דגם אתם דמרבך שליח ע"כ בשליח גדול קמייירי וכמו שנשמע מהקרא גופא דומיא דאתם דיהי מחייב בדבר עיין במ"ד כ"ב גבי דומיא דאתם א"כ שפיר כתב רש"י ז"ל דמתרומה נמעט שליחות דקטן וא"ש גם זה ביישוב דברי רש"י ז"ל הנ"ל לפע"ד ודו"ק - ואמר החיפוש מצאתי בקצות החושן סי' קפ"ח שעמד על דברי רש"י הנ"ל והעיר בכל מה שהעירותי עליו וכתב שם דדבר זה תלוי באם מןפלא סמוך לאיש דאורייתא ועיי"ש אבל מה שכתבתי נראה לי דאפילו למאן דסובר מןפלא סמוך לאיש דאורייתא מ"מ שפיר מןמעט מפאן שליחות דקטן וכמו שכתבתי - סימן צ"ד.

בעזה"י נשאלתי בפְרִשָׁה שֶׁל תְּפִילִין שֶׁרָגַל הָרִישׁ שֶׁל תִּיבַת יִרְאֵה הַיְתָה אַרְוֶה קִצַּת מַגְנָה
מה דינה. תשובה.

מבואר במג"א סי' ל"ב סקכ"ו דְרָגַל הַפָּרָה צָרִיךְ לִהְיוֹת כְּפִלְיִים כַּגֵּן שֶׁלֹּא תִדְמֶה לְרִישׁ
ועיי"ש בדג"מ דאפילו בדיעבד פסול היכא דלא נעשה כפליים כגנה מטעם זה שלא
תדמה לריש ועיי"ש - וי"ל דכמו בקר פשוטה היכא דלא עשאה כפליים פסול אף דיעבד
מטעמא דלא תדמה לריש כמו כן בריש היכא דלא עשאה קצר נמי פסול מה"ט שלא
תדמה לכף - וכ"כ בנ"ו דצריך להיות גנה קצר שלא תדמה לריש ורגלה ארוך שלא
תדמה ליוד היכא דקוצר קצת ברגלה או שהאריך קצת בראשה דפסול מה"ט כמו גבי
כף לדברי הדג"מ וא"כ פרשה זו פסילה - אלא שקשה לי על הדג"מ הנ"ל למה לא יהי
מהני הבחנת התינוק לפ"ד הטו"ז בסק"י דמכשירין ע"י תינוק אף בתחלת הפתיכה ושלא
כדברי הב"ח וכדבריו משמע מדברי הטור בסי' ל"ו אחר שכתב צורות האותיות כתב
בזה"ל וכל אות שיש בה ספק מיתנינו ינוקא משטחת לשונו משמע דאף אם הספק
מתחלת הפתוקה וא"כ קשה טובא למה לא יהי מהני הבחנה התינוק ודברי הדג"מ צ"ע
לדעתי ואין בידי שום ספר מספרי סתם לעיין אם דברו מזה ודו"ק קע) סימן צ"ה.

באו לידי מזוזות ישנות לבדוק ומצאתי בהרבה מהן שהי' עפרוריות מיוכש עליהן וגם
על השמות שבהן ונסתפקתי אם מותר לגרר העפר מהן כי אחר שגברתי העפר מהכתב
הי' הכתב יפה והדר וגם בלא גירור אם פשרות הן - לאחר שעיינתי עלה בידי שאסור
לגרר מהאזפרות היבש שעליהן וגם בלא גירור אינן פשרות - וטעמא דלי משום דהמג"א
סי' ל"ב סקכ"ג כתב ואם נטף שענה וסלקה מותר משמע דפשיטא לי' דבעוד השענה
עליו מבטל הכתב ובאמת כן דעת הב"ח באו"ח סי' ש"מ וכן מסיק להלכ' השבוח יעקב
ח"ב סי' ד' דשענה שעליו מבטל הכתב ורק הסילוק מהני ולא חשוב כחזק תוכות כדברי
המג"א - והמג"א לא הביא ראיה דסילוק יהי' מהני ומצאתי בשו"ת רבינו עקיבא איגר
ח"ב סי' י"א שהביא מקור לדברי המג"א ממ"ש המחבר בסי' ל"ב סעי' ג' בנרק עפרות
זהב על האותיות מעביר הזהב וכשר אף דהנמ"י כ' דמבטל לכתב התחתון כ"ז שהעפרות
עליו עכ"ז מועיל ההעברה כ"כ מועיל סילוק השענה וכ"כ הש"ך יו"ד סי' רע"ו דבנרק
זהב יש תקנה בגרירה ועיין בשמן רוקח ח"ג סימן י"ד שכתב דהמג"א דמתיר בסילוק
השענה מירי בשאינו מכסה כל האות עיי"ש אבל לדברי רעק"א לא צריך לנה ומותר
אפילו במכסה כל האות משום דדמי לנרק עפרות זהב - אף מבואר במחבר שם דאם
נרק עפרות זהב על אות מאזפרה אין לו תקנה לפי שאסור להעביר הזהב משום דהוי
כמוחק את השם עיי"ש - י"ל דגם בעת שנטף שענה או עפר יבש על אות מהשם או
שמכסה אות' כולה ג"כ אסור לגרור דהוי ג"כ כמוחק את השם וממילא כיון דאין גוררין
אסור כיון דמבטל את הכתב כנ"ל או דיש לחלק דשם בנרק זהב ניפר כתיבת השם ורק
דהוא מזיהב ע"כ אם גורר בה הוי כמוחק את השם משא"כ היכא דתיבת השם מכוסה
כולה ובטלה הכתב לגמרי א"כ אין פאן שם אולי אין בגרירה זו משום מוחק שם וצ"ע
- סימן צ"ו.

בימי הספירה יתברך מפי הגבורה כבוד ידי"נ עוז הרב הגדול בתורה עוטה אורה מן
השירים אשר ה' קורא לשם ולתהלה ויזכה לתורה וגדולה כש"ת מו"ה שמואל בנימין

שְׁלֵע-זִינְגֶער שְׁלִיט"א אָבן יָקָר בַּק"ק אונגוואַר יצ"ו ואחדש"ה בְּאַהֲבָה הִנֵּה בְּתַחֲלַת
הַשְּׁבוּעַ שְׁלַחְתִּי שְׁנֵי קְוֹנְטֵרְסִים כְּמִבְּקָשׁוֹ בְּטַח הַשִּׁיגֵם יְדִידֵי נ"י וְאֵז לֹא נִפְנִיתִי לְהַשִּׁיב
עַל ד"ת שֶׁהֲצִיעַ כִּי הֵייתִי טְרוּד וְעַתָּה פֹּאשֶׁר ב"ה הַנַּחֲתִי מִטְרַדָּא פְּנִיתִי מְעַסְקִי לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ
בְּדַבְּרֵי הַיְקָרִים אֲלֵי מָאד - כְּבוֹד מַעַכ"ת יְדִידֵי נ"י הַעִיר עַל הַחֲשֵׁק שְׁלֵמָה בְּהַגְהוֹתִיו
לְפָסְחִים קט"ז שְׁיֵשֵׁב קו' הַרְבֵּינוּ טוֹבִי! בְּמִרְדְּכִי בְּמַגִּילָה עַל רַאב"י לָמָּה לִי גז"ש לְפָטוֹר
סוּמָא מֵאַמִּירַת הַגָּדָה ת"ל מִדְר"י דְּאָמַר דְּסוּמָא פְּטוֹר מִכָּל הַמְצוֹת וְתִי הַח"ש הַגָּל עֲפִי"מ
שֶׁהֲעֵלוּ גְדוּלֵי הָאַחֲרוּנִי דְדוֹקָא מִמ"ע פְּטוֹר רַבִּי יוֹדָא וּבְלֵאנֵן אֵיתְנִינְיָהוּ וְכִינֵן דְּהַקְשָׁא
הַהַגָּדָה לְלָאוּ דְחִמְצִי ע"כ שְׁפִיר הִי סְבַרְתָּ לְחַיִּיב סוּמָא מִכָּל הַקְשָׁא הַגָּל ע"כ הַקְצָרָה גז"ש
עכ"ד בְּקַצְרָה - יָדַע מַע"כ נ"י שְׁפָכְרָ קְדָמוֹ לַח"ש הַגָּל בְּהַגָּהַת פְּסָא דְהַרְסָנָא בְּתִשׁוּ'
בְּשָׁמִים רֹאשׁ סִי ע"ג עֵי"ש - וְע"ז הַקְשָׁה יְדִידֵי דְדַבְּרִיהֶם לֹא א"ש בְּיָשׁוּב קו' הַר"ט
הַגָּל דְּהוּא לֹא ס"ל לֹמַר הַקְשָׁא גְבִי סוּמָא דְהָרִי הוּא סוּבְרָ דְסוּמָא אֵינּוּ מְחִיב בְּקִידוּשׁ
הַיּוֹם אִם דְּחִיבּוֹ נְשִׁים מִטַּעַם כָּל שְׁיֵשְׁנוּ בְּשִׁמְרָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּש"ס וּבש"ע סִי רַע"א וְע"כ
דס"ל דְּגְבִי סוּמָא אֵינּוּ לֹמַר הַקְשָׁא א"כ לִיתָא לְדַבְּרִיהֶם עכ"ד - וְלִדְעִיתִי קוֹשְׁיִיתוּ עֲצוּמָה
עַל הַגְּאוּנִים הַגָּל וְלִפְלֵא בְּעֵינֵי שְׁלֵא הַרְגִישׁוּ בְּזָה כִּי הוּא דְבָר הַבּוֹלֵט לְעֵינֵים - אִיךָ בְּאַמַּת
צָרִיף לְהַבִּין לְשִׁי הָאוּמְרִים דְּמִלְּאֵנִי לֹא פְטוֹר ר"י לָמָּה בְּאַמַּת לֹא יְהִי חַיִּיב סוּמָא בְּקִידוּשׁ
הַיּוֹם מִכָּל הַקְשָׁא הַגָּל כְּמִי נְשִׁים - וְכָל מָה שְׁפָתְבָּ בְּזָה בְּתִשׁוּ' בֵּית שְׁעָרִים סִי צ"ט שְׁרַמְז
עָלְיוּ יְדִידֵי נ"י אַחֲרֵי הַמְּחִילָה כָּל דְּבָרֵי דְחֻקִּים מָאד וְאֵינֶם פְּדָאֵי לְדַחוּת הַקְשָׁא מְפֹרְשׁ
בש"ס כָּל שְׁיֵשְׁנוּ בְּשִׁמְרָה יֵשְׁנוּ בְּזַכִּירָה - וְכַעַת מְצִאתִי בְּהַגְהוֹת רַעק"א בִּיּוֹ"ד סִי א'
שְׁנַקֵּט לְאַמַּת שְׁסוּמָא חַיִּיב בְּקִידוּשׁ בְּאִפְּוֹן דְּנִימָא דְסוּמָא חַיִּיב בְּלֵאנֵן מִכָּל הַקְשָׁא הַגָּל
כְּמוֹ נְשִׁים - וְלִפְלֵא שְׁלֵא הַזְכִּיר כָּל דְּבָרֵי נֶגֶד הַמְרַדְּכֵי הַגָּל - עכ"פ הָא קוֹשְׁיָא גְדוּלָה
עַל הָאוּמְרִים דְּבְלֵאנֵי חַיִּיב א"כ לָמָּה סוּבְרָ רַבִּינוּ טוֹבִי! דְּלִיתְנִינְיָהוּ בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם וְאֵנִי
הַפְּעוּט אוֹמַר לְהִיפּוֹף דְּמַדְּבָרֵי הַרְבֵּינוּ טוֹבִי! דְּסוּבְרָ בְּפִשְׁטוּת דְּסוּמָא אֵינּוּ חַיִּיב בְּקִידוּשׁ
הַיּוֹם יְהִי רֹאֵי דְגַם מְלֵאוּנֵי פְטוֹר סוּמָא כְּדַעַת הַמְקַנָּה קִידוּשִׁין ל"א וְנוֹב"ת סִי קִי"ב -
וּבְאַמַּת גּוֹף דְּבָרִיהֶם ז"ל שֶׁהֲעֵלוּ דְּבְלֵאנֵן חַיִּיב סוּמָא לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין כָּלֵל - פִּינֵן דְר"י
יְלִיף בַּב"ק פ"ז דְּסוּמָא פְטוֹר מִכָּל עוֹנָשׁ וְהַבְּשָׁמִים רֹאשׁ גּוֹפָא דְכָתַב דְּבְלֵאוּ חַיִּיב סוּמָא
כָּתַב אֲבָל מְעוֹנָשׁ פְטוֹר וְכֵן כָּתַב הַמְנַח בְּסִי כ"ו דְּפְטוֹר מְעוֹנָשׁ וְאַחֲרֵי שְׁכֵן דְּאֵינֶם בַּר
עוֹנָשִׁין אֵינְנִי יְכוֹל לְצַיֵּיר אִיךָ אֲפֹשֶׁר לְחוּל עֲלֵיהֶם אֵינְזָה חוֹב דְּכָל מְקוֹם שְׁיֵשׁ חוֹב יֵשׁ
עוֹנָשׁ - דְּאֵפִילוּ גְבִי עֲשֵׂה אִיכָּא עוֹנָשׁ בְּעֵינֵן רִיתְחָא דְזָה הוּא מְטַבֵּעַ הַחוֹב שְׁיֵשְׁמוּף אַחֲרֵי
עוֹנָשׁ אִם לֹא יַעֲשֵׂה חִיבּוֹ אֲבָל אִם אֵינּוּ בַר עוֹנָשִׁים כָּלֵל לֹא בְּדִינֵי אָדָם וְנָא בְּדִינֵי שָׁמַיִם
כְּדַמְשָׁמַע מִהַקְשָׁא הַמְבֹנָאֵר שָׁם בַּב"ק דְּלָמַד מִשָּׁם ר"י דִּינוּ אִיךָ יוֹטֵל עָלְיוּ אֵינְזָה חוֹב
עֵינֵן רַש"י גְּדָה מ"ו ע"ב דְּקִטְוֵן לָאוּ בַר קְבוּלֵי תַקְנֵתָא דְרַבְּנֵן ג"כ מַה"ט פִּינֵן דְּאֵינּוּ בַר
עוֹנָשִׁים לֹא יוֹטֵל עָלְיוּ שׁוּם חִיבּוֹ - וּמִכָּח זָה נִרְאָה לִי לְפִשְׁטוּת דְּסוּמָא פְטוֹר מִכָּל וְכָל קַעֲא)
וְהַטַּעַם נִרְאָה לִי כְּמוֹ שְׁכָתַב רַש"י הַטַּעַם דְּהַקְב"ה יַחַד שָׁמוּ עַל יִצְחָק בְּחִיו פִּינֵן דְּהִי
כְּלוּא בְּבִית כִּי הִי סג"נ וְחָשׁוּב כְּמַת - הַה"ד בְּכָל סוּמָא וְזָה טַעְמוֹ שְׁל ר"י דְּפְטוֹר אוֹתוֹ
מִמְצוֹת דְּחָשׁוּב כְּמַת וְנַעֲשֵׂה חֲפְשֵׁי מִמְצוֹת אִף מְלֵאוּנֵן כֵּן נ"ל בְּדַעַת ר"י - וּמִזָּה הַטַּעַם
אֵנִי מְפַקֵּק ג"כ בְּמָה שֶׁהֲעֵלוּ הַבַּש"ר שָׁם וְהַמְנַח וְהַבִּית צָחַק חַא"ח סִי ה' וְח"ב יו"ד
סִי י"ג דְּמַז' מְצוֹת ב"נ לֹא פְטוֹר ר"י - לְדַעַתִּי לֹא נִרְא' כֵּן פִּינֵן דְּאֵינֶם בַּר עוֹנָשִׁין כְּמוֹ
שְׁכָתַב הַמְנַח שָׁם גַּם ז' הַמְנּוֹת לֹא שְׁיָיְהוּ גְבִינְיָהוּ דל"ד לַב"נ דְּבְנֵי עוֹנָשִׁין הֵן - וּמָה שֶׁהִבִּיא

הב"י בח"ב יו"ד סי' י"ג ראי' דב'לאני חייב מנדה י"ג דקאמר הגמרא דסמי מפאן סומא דב'ודקת את עצמה וכל הטעם דאשה נאמנת הוא מפח דנאמנת על עצמה נאמנית ג"כ על בעלה וכיון דהוא פטורה על עצמה ממילא אינת נאמנות על בעלה ולמה לא קאמר דאתיא כר"י וע"כ דב'לאני חייב ר"י - לדעתו י"ל דאדרבא יש לדייק מפאן דאין הלכ' כר"י וע"כ לא רצה הש"ס לומר דאת' כר"י שלא אליבא דהלכתא ועיין פר"ח סי' תע"ג וסי' נ"ג דדחה שי' ר"י מפח דברי הש"ס פסחים קט"ז כקו' רבינו טובי' ובה' ע"ז דיק ל'דחות דינו של ר"י - ובאמת משם אינו ראי' כ"כ וכמו שדחה בעצמו ר"ט ב'מרדכי שם דאולי מדרבנן פטור אותו עיי"ש וכן כתב המלא רועים מעצמו ולא זכר פי כגר קדמו בכל זה המרדכי שם - אבל מדברי הש"ס דנדה הנ"ל איכ' ראי' טובא דאין הלכה כר"י - ועיין רדב"ז ח"א סימן ל"ט וח"ב סי' תר"ה שכתב ג"כ דאין הלכה כר"י וכן נראה ממה דקיי"ל סומא יכול לשחוט ודו"ק - אבל עכ"פ נראה לי ברור דלר"י סומא פטור מכל וכל אף מלאונו ע"כ שפיר פטור אף מקידוש היום וכן הוא שיטת רבינו טובי' ב'מרדכי הנ"ל - ורק המרדכי העלה פיון דאפשר דיתפקח ויהי' בר עונשין ע"כ ל"ד לגמרי למת ע"כ איפא עליו תקנתא דרבנן ומה"ט יכול להוציא ג"כ אחרים ולמד מקידוש דאתא דרבנן ופוטר דאו' - ובאמת לא הבנתי את דברי רבינו המרדכי דמדמי סומא למה שמקדש מבעוד יום דהתם בחד גופא אבל הקא בתרי גופא ומה גם דכל יציאה את אחרים הוא מטעם ערבית או שליחות והיא דאינו בר חיובא ליתא בערבית וליתא בשליחות עיין פרמ"ג ח"ג בפתיחה כוללת דדוקא היא דהוי בר חיובא כמותו א"כ אפתי איך יוצא את בני ביתו דהם בחיובא דאו' והוא לא ב"ח - ע"כ נראה דעיקר לדעתו תירץ הב' שכ' המרדכי דאין הלכה כר"י ובדבריו מיושב קו' התוס' במגילה י"ט ע"ב - ובאמת עמדתו שם על דברי תוס' שהקשו מפסחים מר"י ור"ש דאינו מוכן כלל דבאמת מסקנת הש"ס דר"י ור"ש מחייבי ולית להו הגז"ש וזה כמו עשרה שנים שהקשיתי זאת - וכעת אמרתי דאולי קו' התוס' מהס"ד נהלום ראיתי שקדמני בכל זה המלא רועים בערה סומא ודחה זה עיי"ש שהארי' והניח דברי תוס' בצ"ע ומה שחלקתי לעיל בין חד גופא לתרי גופא מצאתי שיש לזה מקור ברמב"ם פ"ה מקרבן פסח שפסק דקטן שעשה ק"פ בראשון ואח"כ הגדיל פטור מלעשות פ"ש הרי דהוא מוצא את עצמו ואעפי"כ אינו יכול להוציא אחרים ועיין הג' רעק"א או"ח סי' רס"ז ובטו"א ר"ה כ"ח ודו"ק - ונחזור לקושית ידידי הרב נ"י על הגאונים ה", ל' ועלה בדעתי לתרץ קצת דבריהם אל בא דשיטתם - ולא יוקה מ'מרדכי הנ"ל - דנראה לומר דאף אי נימא דסומא חייב בלאו מ"מ כפר פתבו דמעונש פטור - ונראה לי לומר פיון דמעונש פטור ליתא בכלל ערבות אף בלאו פיון דערבות ולפינו מפסוק וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו דהוא נתפס בעון חבירו - וכיון דסומא אף על עונו אינו נתפס ממילא דכש"כ דאינו נתפס עלעון חבירו א"כ לא שייך לומר איש בעון חבירו וז"פ א"כ ממילא ל"ה בכלל ערבות אף על הלאונו א"כ לפי"ז אינו יכול להוציא חבירו בשום דבר אף באופן אם הוא בעצמו חייב בו מ"מ פיון דליכ' בו ערבות וכל דין יציאה לחברו הוי רק מטעם זה פידוע - וא"כ אף אם יסבור ההקדש שישנו בשמירה ישנו בזכירה מ"מ לענין יציאה חת בני ביתו לא מהני לן מידי ועדיין יוקשה איך יוציא את בני ביתו ע"כ לא חש הר"ט לברר קושיותו והקשה סתם איך סומא יכול להוציא פיון דל"ה בר חיובא ולענין הוצאה לאחרים הוי דינו כמו שלא הי' עליו רק חיוב

דַּרְבָּנָן - וע"ז תי' פִּינָן דִּיתַפְקַח וְיִהְיֵי בֵּר עוֹנָשִׁין וְאָז יתְפַס ג"כ מְשוּם עֵין חֲבֵרוֹ ע"כ שׁוֹב הָוֵי בְּעֵרְבוֹת וּא"כ א"ש וּלְק"מ - עכ"פ קו' הַמְרָדְכִי הִי שְׁפִיר אַף בְּאַנְפָּן דְּהִי סוֹבֵר הַהִיקָשׁ מְשׁוּם דְּלִגְבֵי הוֹצָאָה לְאַחֲרִים לֹא מְהַנִּי לָן הַהִיקָשׁ מִיָּדִי וּכְמוֹ שְׁפִיאֲרֵתִי - וּכ"ז שְׁם בְּמֶרְדְּכִי דְּמִיָּרִי בְּעֵנָן הַהוֹצָאָה לְאַחֲרֵי - אֲבָל בְּפִסְחִים קט"ז דְּמַדְבָּר מְחִיב עֲצָמוֹ אִם חֵיב לֹמֵר הַגְּדָה וּרַאב"י פֶּטֶר אוֹתוֹ מַגז"ש - ה וְכִינָן דְּמִיָּרִי מְחִיבוֹ דְּמַעְצָמוֹ שְׁפוֹר פְּתָבוּ הַגְּאוּנִים דְּמָזָה אֵין רֵאִי דְּלִית הַלְכָתָא כּר"י דְּשִׂאֲנִי הֵכָא פִּינָן דְּבִלְאוּ חֵיב יֵשׁ לֹמֵר הִיקָשׁ כֹּל שְׁיִשְׁנוּ בְּלֹא דְחִמָּץ אִיכָא בְּעֵשָׂה דְּהַגְּדָה וע"כ שְׁפִיר הַנְּצָרָה הַגז"ש וּא"ש וּלְק"מ - אֲבָל שְׁם בְּמֶרְדְּכִי דְּמִיָּרִי בְּהוֹצָאָה לְאַחֲרִים שְׁפִיר הַנְּקִשָׁה דָּאֵף אִם סוֹבֵר כֹּל שְׁיִשְׁנוּ בְּשִׁמְרָה יִשְׁנוּ בְּזִכְרָה מ"מ לְהוֹצִיא אֵינוּ יָכוֹל וְלִגְבֵי הוֹצָאָה דְּאַחֲרִים הָוֵי רַק פְּחִיב דַּרְבָּנָן ע"כ שְׁפִיר הַנְּקִשָׁה - וְתִי' כּנ"ל פִּינָן דִּיתַפְקַח וְאָז יתְפַס עַל חֲבֵרוֹ שְׁפִיר הָוֵי בְּכָל עֵרְבוֹת פ"כ יָכוֹל לְהוֹצִיא אַחֲרִים וּא"ש הַפֶּל בּס"ד וְלֹא ק' כֹּל עַל הַגְּאוּנִים הַנְּ"ל - וְכַעַת עָלָה בְּדַפְתֵי דְּאַדְרָבָא בְּזָה אֲתִי שְׁפִיר מֵאֵד דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי בְּתִירוּצוֹ דְּנִתְקַשְׁתִּי לְעִיל בְּהַ טוֹבָא וְהַנְּחֵתִי בּצ"ע - ועפ"י הָאָמֹר יוֹבֵן הֵיטֵב טַעְמִי - דְּבִאָמַת הוּא עֲצָמוֹ ב"ח בְּקִידוּשׁ מִפְּחַ הַהִיקָשׁ דְּכָל שְׁיִשְׁנוּ בְּשִׁמְרָה יִשְׁנוּ בְּזִכְרָה וְרַק פִּינָן דְּאֵינוּ בֵּר עוֹנָשִׁין לֹא שְׁיָיָה לֹמֵר דְּהוּא נִתְפַס מְשׁוּם חֲבֵרוֹ ע"כ אֵין יָכוֹל לְהוֹצִיא - וְכִינָן דָּאִם יתְפַקַח יֵהִי נִתְפַס עַל עוֹן אַחֲרִים שׁוֹב שְׁפִיר יָכִיל לְהוֹצִיא אַחֲרִים פִּינָן דְּמַעְצָמוֹ הָוֵי ג"כ ב"ח וּא"כ עפ"י אֲדָרְבָּא כֹּל דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי בְּנוֹיִים עַל הַהִיקָשׁ דְּקִידוּשׁ הַיּוֹם לְלֹא א"כ מְמִילָא מִיִּנְשָׁב קוֹשְׁתֵי הַבֵּית שְׁעָרִים וְגַם קו' מַעַכ"ת מִיִּנְשָׁב פְּחוּמָר - וְהוּא דְּבָר נָכוֹן לְדַעַתִּי בּס"ד רַק הָא קָאמְבַעֵי לִי טוֹבָא מַה דְּמִבְּנָאָר בְּסִפְר חֲסִידִים סִי תַתְּשַׁכ"ט מוֹבָא בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים מְעַרְכַת א' אוֹת קצ"ט דְּרַבִּינוּ הַקְּרוּשׁ הִי פוֹטֵר ב"ב מְקִידוּשׁ עֵי"ש פִּי צְדִיקִים אֵינָם חוֹפְשִׁים מִן הַמְּצוֹת - וְקִשָׁה אֵיךְ יִהְיִי מוֹצְאִים אַחֲרִים פִּינָן דל"ה בֵּר עוֹנָשִׁים וְלִיכָא עֵרְבוֹת וּצ"ע (קַעֲב) וְדַע דְּכִפִּי שְׁבִיאֲרֵתִי דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי מְתוֹרֵץ קִי הַמַּג"א בְּסִי רס"ז עַל הַמְרָדְכִי מְקַטֵן דְּאֵינוּ מוֹצִיא גְּדוֹל אַף שְׁיָבֵא אַח"כ לִידֵי חֵיב דָּאוּ - וְלִהַנְּ"ל א"ש דְּבִאָמַת סוּמָא הָוֵי בֵּר חֵיבָא מִפְּחַ הַהִיקָשׁ וּמַה שְׁמַהֲנִי מַה שְׁיִתְפַקַח הוּא רַק שְׁיִהְיֵי בְּכָל עֵרְבוֹת אֲבָל קֵטָן ל"ה ב"ח כֹּל וְכָל וְדו"ק - וְאַשְׁאָר בְּזָה יְדִידוֹ דו"ש הַדְּבוּק בְּאַהֲבָתוֹ כֹּל הַיָּמִים - עש"ק כ' לַמְב"י פֶּה פִּינְשִׁיאָן יצ"ו.

ה"ק יְשָׁכֵר שְׁלֵמָה טֵיכְטְהָאֵל. סִימָן צ"ז.

בְּמַטָּה אַפְרִים סִי תֵרַכ"ה אוֹת י"ז הַזְּהִיר כְּשִׁקוּנָא ד' מֵינִים לֹא יִקְנָה בְּהַקְפָּה רַק יִפְרַע קוֹדֵם יו"ט מְשׁוּם דָּאֵעֲפ"י שְׁמִשְׁחָה אוֹתָם לְבֵיתוֹ ל"ה רַק קִנְיָן דַּרְבָּנָן וְאוּלֵי קִי"ל כְּהַנְּדָה שִׁי דְּלֹא מוֹעִיל קִנְיָן דַּרְבָּנָן לְדָאוּרֵייתָא וְעֵינָן ג"כ בְּשַׁע"ת סִי תֵרַנ"ח וּבְאַלְפָה לְמַטָּה שְׁם.

וְלִי הַצְּעִיר נֵרָא עוֹד לְהוֹסִיף חֲשִׁשָׁא בְּשִׁקוּנָה בְּמִשְׁכִּי גְרִידָא בְּלִי פְרִיעַת הַמְּעוֹת עפ"י דְּהַמְרָרִי"ל בְּלִיקוּטִים דְּכַתֵּב דְּמִסְקִנַת הַש"ס ב'פ' חֲלוֹן דְּבַעוּשָׁה מְצוּה הַעֲמִידוֹ דְּבִרְיָהֶם עַל דִּין תוֹרָה דְּמַעוֹת קוֹנוֹת וע"כ פֶּסֶק דְּבִנְתָן ער"ש מְעוֹת עַל יֵין קִידוּשׁ וְהַבְּדֵל אֵינוּ יָכוֹל לְחַזֹּר וְהַרְמ"א בַּחו"מ סִימָן קצ"ט קָבַעוּ לְהַלְכִי עֵי"ש וּמְדַבְּרֵיהֶם יֵשׁ לְלַמֵּד דְּבִכָּל קִנְיָתִי מְצוּה הָוֵי כֹן וְעֵינָן בַּמַּג"א סִי ש"ט וּבַמַּחֲזָה"ש וּבְאַחֲרוֹנֵי וּבְהַגְהוֹת רַע"א וּבְבִיאָאוֹר הַגְּר"א חו"מ סִי הַנְּ"ל - וְכִינָן דְּבִמְקוֹם מְצוּה הַעֲמִידוֹ דְּבִרְיָהֶם עַל דִּין תוֹרָה דְּמַעוֹת קוֹנוֹת א"כ עפ"י"ז נוֹכַח לֹמֵר דְּתַקְנָה דְּמִשְׁכִּי לֹא נִאֲמָרָה כֹּל גַּבִּי מְצוּה כְּמוֹ דְּאַמְרִינוּ בְּעִלְמָא

דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו והפננה דהתקמים לא דברו ולא גזרו אלא במילתא דשכיח
ובמילתא דלא שכיח ליתא לדבריהם כלל עינין על זה בש"ס בכמה דוכתי כ"כ הכא פיון
דהם לא גזרו במקום מצנה רק העמידו על ד"ת א"כ לא אמרו כלל גזרת ותקנת משיכה
גבי מצנה ורק העמידו הדבר על דין תורה ממש ולא חידשו בו כלל וכיון דמדין תורה
לא מועיל משיכה כלל רק מעות לחוד ע"כ באמת גבי קניית מצנה אין בו רק קנין מעות
לחוד פו נראה לי מסברא דנפשאי טרם עיוני בש"ס ופוסקים אף צריף לזה בדיקה בש"ס
ופוסקי' וכעת אין לי פנאי לחפש אם לא אמצא סתירה מאיזה מקום לדברי - ואם פנים
דברי יהי' חידוש דין גדולה דבכל קניית מצנה כמו תפילין וציצית וקומחא דפסחא למצות
מצנה וד' מינים ויין קידוש וכיוצא בו שהוא צריך מצנה בכל אלו אין מועיל משיכה
לקנות אלא נתינת המעות גומר הקנין ומה גם במצות דבעי שיהי' לכם בנדאי לא מהני
בלתי נתינת המעות והוא מילתא חדתא גדולה - והנה בא חכם לגבולי ה"ה ידיד"נ הגאון
המפורסי' בבקיא'תו הנפלא כו' כמו"ה יצחק ונייס ראבדק"ק ווערבוויא יצ"ו והראיתי לו
חידוש מילתא הנ"ל במה שהעליתי דבמצנה לא יהי' מועיל רק קנין מפות ולא משיכה
ועוררני לעינין בפייט ליום שני של סוכות במה שאומר שם בזה"ל קיחתם בדים יכשרו
לשם איום ראויים להנטל בזה ראשון יום עכ"ל והמפורש ביאר שם שבא למעט גזל כמו
שאמרו בש"ס אבל הוא מפורשו עפ"י ד המטה אפרים הנ"ל דמשיכה יען שהוא קנין
דברבן לא מועיל לדאו' ואינו פשר רק לקיחה במעות וזה נמי הי' פונת הפייטין לקיחתו
בדים יכשרו כו' ר"ל דייקא בדים עכ"ל ודפח"ח - ועפ"י שיטתי הנ"ל דלא מועיל
משיכה כלל במצנה אפילו מדברבן פי החז"ל לא דברו כלל מקניית מצנה יתפרשו דברי
הפייט עוד בפשיטות יותר דרק לקיחתו בדים יכשרו ולא קנין אחר דגב' מצנה ליתא
כלל שום קנין אחר רק דמים וא"כ יהי' סמיכה גדולה מדברי הפייט הנ"ל לדברי - אף
הגאון הנ"ל לא הודה לי ואמר פי לדעתו הפננה במה שכתבו הפוסקים דבמקום מצנה
העמידו דבריהם על דין תורה היינו שגם הקנין דהוא מד"ת יהי' ג"כ מהני ולא כמו גבי
מקח דרשות דהפקיעו חכז"ל לקנין מעות שהוא ד"ת ועשאוהו לכלום ולא מהני רק
הקנין שעשו הם פאן גבי מצנה העמידו דבריהם על ד"ת ואמרו דמהני ג"כ אבל בטח
דלא גרעו קנינם ג"כ במצנה דלא יגרע מקנין דרשות אלה דברי ידי"נ הגה"צ הנ"ל -
ואני אמרתי לו שבאמתעד היום גם אני למדתי פן בפשט דבריהם ז"ל רק פעת נתעוררתי
לומר שאפשר דכוננתם הי' באופן הנ"ל דהעמיד על ד"ת ולא דברו בו כלל ולא נכלל
בגזרתם כמו בעלמא דאמרו דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו דהפננה דליתא כלל לגזרתם
במילתא דלא שכיחא כ"כ הכא - ואחר שהרב הנ"ל שדא בו נרצא אמרתי ארדה נא
ואראה בחיפוש אחר חיפוש בש"ס ופוסקים אולי אמצא איזה רמז רמיזא הנוגע לחידוש
מילתא הנ"ל - הנה הדרף הראשון הולכני לראות בש"ס חולין פ"ג דשם הוא מקור
לדבר זה שלמד המהרי"ל מארבעה פרקים שהעמידו חכמים דבריהם על דין תורה
ופרש"י שם בד"ה עד"ת בזה"ל שקונין לי מעותיו בלא משיכה עכ"ל - הנה מדכתב
שקונה בלא משיכה משמע דנדאי גם משיכה מהני רק חידשו בזה דגם כסף בלא משיכה
מהני פן משמע מדבריו דאל"כ הוי' לי' למימר דרק מעות קונה ולא משיכה זה פשוט
וברור בכוננתו א"כ סיוע גדולה מדברי רבינו הנ"ל לדברי הרב הנ"ל נגד דעתי בחידוש
מילתא הנ"ל ובנדאי הנני מבטל דעתי הפעוט נגד ראי' גדולה פזו - אף עוד לא שקטה

רוחי בקרבי ולא הנחתי בזה וחפשתי עוד עד שהאיר ה' עיני לראות את דברי החינוך בסי' של"ו ושם מצאתי מציאה גדולה ב"ה וראיתי שהוא ז"ל ממש הולך בשיטתי ונדעתו בפירוש דהיכא דמהני קנין פספס לא תקנו חז"ל קנין דמשיכה ולא מועיל פלל וע"כ דמפניו כמו שפירשתי אני דבמקום דהועמד עד"ת לא דברו פלל בתקנתם וליתא שם פלל תקנה אחרת רק מה שצאמר בו מן התורה והנאני מאד פי הניחני השם בדרך הרא"ה וברכתי ברוך שפחד בו ובמשנתו וזה לשון החינוך ז"ל שם וארז"ל בגמרא ד"ת מעות קונות אף במטלטלין אבל טעם הצריכין משיכה בהן גזרה שפא יאמר לו מוכר ללוקח נשךפו חיטף בעלי ומפני שתקנת המשיכה נעשית ע"ז ארז"ל שם הי' המטלטלין ברשותו של לוקח אף שנשפך אותו מקום למוכר מפנין שהרשות היא של לוקח ועיניו תמיד עליו ואם יארע שום מקרה באותו מטלטלין גם הוא יכול להרגיש בענין כמו המוכר וישתדל בהצלתו שפצד זה לא נקנה במשיכה אלא בכסף כד"ת וכן אם הלוקח שוכר אותו מקום שהמטלטלין בו גם בענין זה לא תקנו בהם משיכה ומסירה והגבחה עכ"ל - הרי בפירוש דדעתו דהיכא דהועמד דבר על ד"ת ליתא לתקנת חכז"ל שתיקנו משיכה והוא ממש דעתי הנ"ל ומצאתי תנא דמסייע לי ב"ה - והמנ"ח שם הביא דגם דעת רבינו הרמב"ם פן הוא דכל היכא דמהני פספס מפני שהעמידו עד"ת ליתא לקנינים שתקנו חז"ל אלא שהוא תמה ע"ז דלמה נימא דחכז"ל בטלו קנינם במקום דמהני קנין דאורייתא עיי"ש שהאריף להטעים דבריו והביא ג"כ מהא דד' פרקים דמבואר דכסף קונה היינו דכסף ג"כ קינה אבל ודאי דגם משיכה קונה ופלא דלא הרגיש דמדברי רש"י ז"ל שם משמע דדעתו הוא פן והוא ראי' לדבריו - אבל בעיקר תמיהתו על החינוך שהק' דלמה יבטלו חכז"ל במקום דכסף מהני קנין דמשיכה נראה לי לפי מה שהסברתי ל"ק פלל דהם לא בטלו פלל תקנתם במקום זה רק דהכפנה דתקנתם לא נתפשטה פלל באופן הזה דהם לא דברו רק במקום דלא הועמד עד"ת אבל במקום דהועמד עד"ת לא דברו פלל ולא גזרו תקנתם וכמו שהבאתי מהא דמצינו בש"ס בהרבה מקומות דבמילתא דלא שכיחא לא גזרו היינו דלא פשטה הגזרה פלל במקום הזה וליתא שם לדבריהם פלל א"כ לא נפלא דהדבר לומר פן גם בנידון דידן וא"ש ולק"מ - עיי"ש במנ"ח שהביא ג"כ מדברי הפני יאושע דסובר כשי' הרא"ה דבמקום דכסף מהני ליתא לקנין דמשיכה אמת שהביא בשם הנתיבות בסי' קצ"ז שהשיג על הפ"י אף כתב המנ"ח דברמב"ם ובחינוך מבואר להדיא דבמקום דאיתא לקנין דכסף ליתא לתקנה דמשיכה וכדעת הפ"י וסניי' שם דמיום בואו לחזר הוראה לא שמע משום בי"ד שיפקפקו על קנין משיכה מד' הרמב"ם ונהנינו אבל באמת לח מצינו להיפך בדברי הפוסקים שנקנה משיכה וצ"ע עכ"ל ופלא שלא הרגיש בדברי רש"י הנ"ל הפוסק הגדול שפראשונים דמשמע דאינו סובר פשיטת הרמב"ם ונהנינו הנ"ל - ונראה ני דרש"י ז"ל בחולין פ"ג הנ"ל דכתב ולא בעי משיכה גבי ד' פרקים דמשמע ונדאי דגם משיכה מהני קאי לשיטתו בסוגיא דמשיכה גבי הא דאמר רבא ה"א במ"ע פגון שהי' עלי' של לוקח מושפרת ביד המוכר טעמא מאי תקינו רבנן משיכה גזרה שפא יאמר לו נשךפו חיטף בעלי' ה"א ברשותי' דלוקח נינהו אי נפלה דליקה באונס איהו טרח ומייתי לה ופרש"י ז"ל ה"א נא איצטרף תקנתא עיי"ש משמע מדבריו אבל אם משה בנדאי ג"כ מהני עיי"ש ועפ"י שטתו כתב ג"כ בהא דד' פרקים דלא גרעו לקנין משיכה בד' פרקים ורק דהוסיפו ג"כ לקנין ד"ת

יְזַה אֱמֶת וּבְרוּר בְּדַעַת רַשׁ"י מִשָּׂא"כ לְדַעַת הָרֵא"ה דְּמַפְוֹרֶשׁ שֵׁם דְּלֵא מְהַנִּי שֵׁם לְקַנְיָן מְשִׁיכָה בְּוֹדָאֵי ג"כ סוֹבֵר בַּד' פְּרָקִים דְּהַעֲמִידוּ עַד"ת דַּג"כ לֹא מְהַנִּי קַנְיָן מְשִׁיכָה וְזֶה אֱמֶת וּבְרוּר בְּדַעַתָּם ו"ל - וְנִרְאֶה לִי דְּפִלְוִגְתָּתָם אֲזִיל בְּבִיאור מֵאֲמָרָם ו"ל דְּהַעֲמִידוּ דְּבִרְיָהֶם עַד"ת אִיךָ הַפֶּשֶׁט בְּזֶה אִם דְּבִמְקוֹם זֶה לֹא דְּבָרוּ בּוֹ פֶּלֶל וְא"כ אֲזַ לֹא הִתְחִילָה שֵׁם פֶּלֶל קַנְיָן דְּרַבְּנָן אוֹ דְּהַפְּנִינָה דְּבִמְקוֹם זֶה לֹא עֲקָרוּ ד"ת וּכְמוֹ שֶׁבִּיאָרְתִּי וְדו"ק - עַכ"פ יֵשׁ לָנוּ עֲמוּדִים גְּדוּלִים כְּמוֹ הַרְמַב"ם וְהָרֵא"ה וְהַגְּדוּל שֶׁבִּיאָרְוֹנִים כְּמוֹ מְרֵן הַפ"י דְּסוֹבָרִים בְּפִירוּשׁ דְּכָל הֵיכָא דְּמְהַנִּי כְּסָף לֹא מְהַנִּי מְשִׁיכָה וְגַם הַמְנַ"ח פֶּתַב דְּלֵא מְצָא בְּהַדְיָא הִיפּוּ דְּבִרְיָהֶם וְסִיִּים בְּצ"ע - א"כ לַפִּי"ז קָם דִּינָא בְּמָה שֶׁחִדְּשִׁיתִי דְּבִמְקוֹם מְצוּנָה לֹא יְהִי מְהַנִּי פֶּלֶל קַנְיָן מְשִׁיכָה עַפ"י מַה שֶׁנִּפְסַק לְהִלְכָה בַּחוּ"מ סִי' קַצ"ט דְּבִקְנִינִית מְצוּנָה הַעֲמִידוּ עַד"ת דְּמַעוֹת קוֹנוֹת א"כ אֵיכָא לְמִיחַשׁ טוֹב' שְׁלֵא לְקַנוֹת בְּהַקְפָּה הַד' מִינִים רַק יִפְרַע הַמַּעוֹת עוֹד קוֹדֵם יו"ט וְהוּא חֲשָׁשׁא גְּדוּלָה טְפִי הַרְבֵּה מִחֲשָׁשׁת הַמַּטָּה אֲפָרִים הַנְּ"ל וּפְלֵא שְׁלֵא הַרְגִישׁ בְּזֶה וְדו"ק - וְהִנֵּה בְּסִפְרֵי הַקְדוּשׁ בְּנֵי יִשְׂשַׁכָּר בְּדְרוּשׁ א' לְשַׁבַּת הַגְּדוּל רְאִיתִי שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם סִפְרֵי רֵאשׁ דָּוִד לְהַגָּאוֹן קְדוּשׁ ה' חִידָא ו"ל שֶׁכְּתַב עַל סִפְרֵי מְחַנְהָ רֵאוּבֵן שֶׁכְּתַב דְּבִקְנִינִית הָאֲדָם חֲפִץ לְמַצְנָה דְּאוֹרִינִיתָא כְּגוֹן קוֹנָה אֲתְרוּג לְמַצְנָה אֵינּוּ קוֹנָה בְּמְשִׁיכָה לְבַד לְבַד דְּהוּא קִנִּי' מְדַרְבְּנָן וְצָרִיךְ לִיתָן כְּסָף דְּהוּי קִנִּי' מְדְאוֹרִינִיתָא וְכְתַב ע"ז הַרְבֵּי חִידָא ו"ל דְּהַה"ד בְּכִסְף לְחוּד בְּלֵא מְשִׁיכָה ג"כ לֹא קִנָּה לְמַצְנָה דְּכִינּוּ דְּתִקְנוּ רַבְּנָן דְּכִסְף לֹא קִנָּה הִנֵּה הַהֲפָקָר בִּי"ד הַפָּקָר א"כ תְּרַוּנִיָּהוּ בְּעֵינָן כְּסָף וּמְשִׁיכָה לְקַנוֹת הַמַּצְנָה עֵינִי"ש וְכֵן נִשְׁנוּ דְּבָרֵי בְּסִפְרֵי בְּנֵי יִשְׂשַׁכָּר הַנְּ"ל בְּסוֹף הַסִּפְרֵי עֵינִי"ש - וְדְבָרֵי פְּלֵא בְּעֵינֵי בְּמָה שְׁכ' דְּבִמְצוּנָה לֹא מְהַנִּי קִנִּי' בְּכִסְף לְחוּד כִּינּוּ דְּתִקְנוּ רַבְּנָן דְּכִסְף לֹא קִנָּה הֲלֵא כְּבָר פֶּסֶק הַרְמַ"א הַנְּ"ל דְּבִמְצוּנָה הַעֲמִידוּ דְּבִרְיָהֶם עַל דִּין תּוֹרָה וְכֹאשֶׁר כְּתַב כֵּן בְּהַדְיָא בְּמַהֲרִי"ל שֵׁם - וְאוּלַי כְּוִנְתּוּ לְשַׁאֲרֵי פּוֹסְקִים עֵינֵן בְּהַגְּהוֹתְרַע"א בַּחוּ"מ שֵׁם וּבְבִיאור הַגְּר"א שֵׁם פֶּלֶל כִּי הָאֵי הוּי לִי לְפָרֶשׁ - וְכֵן מְצָאִיתִי בְּסִפְרֵי אַרְעָא דְּרַבְּנָן בְּהַגְּהוֹת עַפְרָא דְּאַרְעָא אוֹת ס"ה דְּמִסְתַּפֵּק בְּזֶה הֵיכָא שֶׁקִּנָּה שְׁמַעוֹן מְרֵאוּבֵן בְּכִסְף לְחוּד וְלֹא מְשַׁף וְעוֹדֵן בְּרִשׁוֹתוֹ וּבִירְיָה עֲלִיו הַמוֹכֵר בְּרַפְת לְוֹלָב אִם יָצָא בְּזֶה כִּינּוּ דְּמְדָאוּ' קִנָּה שְׁמַעוֹן שׁוֹב ל"ה שְׁלוֹ וְכֵן נִסְתַּפֵּק לְאִידָךְ גִּיסָא אִם מְשַׁף שְׁמַעוֹן וְלֹא פְרַע הַמַּעוֹת וְנִטְלוּ שְׁמַעוֹן לְצֵאת בּוֹ אִם יוֹצֵא בּוֹ י"ח כִּינּוּ דְּקִנְאוּ בְּמְשִׁיכָה לְתַקְנַת חֲכו"ל אוֹ דְּלֵמָא דְּלֵא מְקָרִי שְׁלוֹ לַפִּי דִּינָא דְּאוּ' וְכְתַב שֵׁם וְז"ל וְהִי נֵרָא' כִּינּוּ דְּהַפְּקִיעוּ חֲכָמִים כַּח הַקּוֹנָה בְּמַעוֹת לְבַד וְהַמוֹכֵר חֲזִיב בְּאוֹנְסֵי הַחֲפִץ וְגַם יִיפּוּ כַּח הַלּוֹקֵם בְּשִׁיפָה לְבַד א"כ הוּי לִי כְּהַפָּקָר בִּי"ד דְּהַפָּקָר וְלֹא אֲזַלִּינָן אֲלֵא בְּתַר תְּקִנְתָּא דְּרַבְּנָן וְחִזּוֹר לְהִיּוֹת דְּבִרְיָהֶם כְּדִין תּוֹרָה וְלֹא מְקָרִי שְׁלוֹ אֲלֵא מַה שֶׁקְרָאוּ חֲכָמִים שְׁלוֹ עֵינִי"ש שֶׁהָאֲרִיךְ בְּזֶה וּפְלֵא ג"כ עֲלִיו דְּלֵא זְכַר מְדַבְּרֵי הַרְמַ"א וּמְהַרִּי"ל הַנְּ"ל דְּגַבֵּי מְצוּנָה לֹא הַפְּקִיעוּ חֲכו"ל לְקַנְיָן דְּכִסְף וְעוֹד יוֹתֵר נִפְלֵא בְּמָה שֶׁנִּקְטַל לְפָשִׁטוֹת דְּהוֹלְכִין רַק עַפ"י תְּקִנְתָּא דְּחזו"ל וְא"כ גַּם בְּסִפְרֵי הָרֵאשׁוֹן פֶּשֶׁט לְהַתִּיר הִינּוּ שֶׁהַמוֹכֵר יְכוֹל לְצֵאת בְּאַתְרוּג שְׁלֵא מְשַׁף שְׁמַעוֹן אִף דְּכְבֵּר נָתַן הַמַּעוֹת וְזֶה וְדָאֵי דְּאֵינּוּ כֵּן עַפ"י פֶּסְקוֹ שֶׁל הַרְמַ"א הַנְּ"ל דְּבִמְצוּנָה מַעוֹת קוֹנָה וְא"כ ל"ה שְׁלוֹ וְזֶה בְּרוּר וְאֱמֶת ע"כ דְּבָרֵי נִפְלָאוּ בְּמָה שְׁלֵא הַזְּכִיר מְדַבְּרֵי הַרְמַ"א הַנְּ"ל פֶּלֶל וְדו"ק - וְעוֹרְרֵנִי עוֹד יְדִידִי הַרְבֵּי הַנְּ"ל נ"י לְעֵינֵן בְּסִפְרֵי נַחֲלַת בְּנֵימִין לְהַגָּאוֹן מְטָאָב ו"ל בְּסִימָן צ"ג שֶׁהָאֲרִיךְ בְּעֵנֵן מְצוֹת מְצוּנָה שֶׁצָּרִיךְ לְשַׁלֵּם עוֹד קוֹדֵם פֶּסַח אֲבָל הַפֶּלֶל הוּא מְטַעַם דְּקַנְיָן דְּרַבְּנָן לֹא מְהַנִּי לְדָאוּ' עֵינִי"ש בְּאַרְיִכוֹת נִפְלֵא וְלֹא עֲמַדְתִּי עַל דְּבָרֵי מְפָנִי אֲסִיפַת הַפְּנָאֵי וּפְלֵא כִּי לֹא עוֹרְרוּ

בהערה חדשה הנ"ל דלדעתי לא מועיל כלל משיכה אצל מצנה וכמו שביארתי והוא דבר חדש ב"ה לפע"ד א"ח דשבועות דהאי שתא תרפ"ד פ"ק פנישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטקאל. אמר המחבר שלשה תשובות הפאים הם מפתבי אדמי"ח הגאון הצדיק מוהר"ד אבדק"ק צעהלים זצ"ל ונשארו הרבה ח"ת ושו"ת אחריו אבל הם מפוזרים בידי תלמידיו ואפריון למטי' לגיסי תביבי הרב הה"ג מו"ה משה קליין שליט"א בן הגאון דק"ק האלמין שליט"א שהי' אב"ד דק"ק רעטע וכעת רב בביהכ"נ פועל צדק בעיר ואם בישראל ק"ק גראססיוארדיין יע"א ששלח לידי תשובות הללו ונתתי להם מקום בספרי לעטר ספרי בפירותיו פרי קודש הלולים וזכותו יעמוד לי ולבני ביתי לשבת בבית גאון קודש על התורה ועבודה בקדושה ובטהרה ברחבת הדעת דקדושה אמן פן יהיו רצון - סימן צ"ח.

שוכט"ס לכבוד הרב הצדיק גדול בתורתו וביראתו התמימה חדש מלא ישן צנא מלא ספרא איש נשגב כמו"ה דוד צבי פ"ץ נ"י לנצח פאור צח רב דק"ק זאטטעלניידארף יע"א. אחדש"ה הנה הראני מו"ח הגאון נ"י את דבריו הפונים אליו תל נשפך פונים ואמר לי להשיב מפני כבודו בזה"ל פחו עתה אינו פכחו אז ומכל דבר הצריך עיון הוא מונע את עצמו אף פללא נקט בדינו כל מקום שהלכה רופפות הלך אחר המנהג ופוק חזי מאי עמא דבר אבל מפני שאביו הצדיק המנוח ז"ל הי' נזהר מאד על זה בנדאי ראוי והגון ומן הנכון לחוש לדבריו ומצנה לקיים דיבורו ולמאן דקפ"ד קפדינן בי' ע"כ דברי רבינו נ"י - ואחרי רואי כבוד תורתו אמרתי לאו אורח ארעא לפוטרו בלא כלום ולהשיבו ריקם ואף כי רבו טרדותי עברתי בין בתרי שורותיו ואפא בקצירת אומר - הנה מה שפכת כ"ת שי"ל בהאי דבת פהו לישראל אינו פגם רק בע"ה גמור כבימיהם פעין שפרש"י לקמן בד"ה נשיהם שרץ ליתא ואין פונת רש"י דהפגם הוא משום דהוא ע"ה גמור אלא מפני שהוא ישראל ולא פהו ולא ת"ח גנאי הוא לזרעא דאהרן מפני שירדה מגדולתה והוא מבואר בלשון רש"י שכ' בד"ה בת פהו צריכא להנשא לפנהים ולא לפגום משפחתה להנשא לישראל עכ"ל - ועיין ברמב"ם בפ' ה' הלכ' דעות ובכ"מ שם תדע דהא לכהו ע"ה מותרת לינשא ועולה יפה אעפ"י שהנהו ע"ה גמור בימיהם והוא מבואר מלשון רש"י בסמוך ד"ה ת"ח שבח הוא לו אבל ע"ה ואינו פהו גנאי הוא לו לאהרן ונענשין, וכן משמע משינוי לשון דאר"י בת פהו לישראל ולא אמר בת פהו לע"ה כמו שאמר בת ת"ח לע"ה אלא דאתי לאשמעינן בזה דווקא לישראל ע"ה אין זיווגו עולה יפה אבל לכהו ע"ה ראוי להנשא וא"כ מוכח דהפגם הוא מפני שהוא ישראל והיא צריכא להנשא לפנהים ולא לפגום משפחתה ואם הפגם הוא מחמת שהוא ע"ה מה לי פהו ע"ה או ישראל ע"ה ובנדאי גם בת פהו מחויבת להדר אחרי ת"ח פהו או ת"ח ישראל למען יהיו בניו ת"ח כמ"ש הכ"מ אבל אם תנשה לכהו ע"ה עכ"פ אינה נענשה ועולה יפה - ועוד יש הביא ראי' מר"י ור"כ אי ס"ד דרבי יוחנן בע"ה גמור קאמר הגם שהם בענותונותם סברי שאינם ת"ח ואין פתרים ומה מדרקדקים במצות ואוהבי תורה אלא ודאי דמה שאמרו ב"כ לת"ח דוקא ת"ח שבח לאהרן דלהני נחא לי' בסתמי' - וגם זה משמעות משינוי לשון דר"י דאמר בת פהו לישראל ולא קאמר בת פהו לע"ה אלא אשמעי' דלאו דוקא ע"ה אלא אפילו ישראל ולא ע"ה אם אינו ת"ח אינו ראוי להנשא לו - ולפי האמור

ממילא אֲזוּל לָה טַעְמָא דְמַר שְׂרָצָה לומר אם אינו ע"ה גמור הנם פְּכַל הַמוֹן:יִשְׂרָאֵל ליתא פְּכַל הַמוֹן יִשְׂרָאֵל אין פָּאן פָּגָם וּבִשְׁנוּיִם אין פָּאן סְעוּדַת רְשׁוּת וְעוֹלָה יָפָה וכמ"ש הכ"מ שם בְּהֵלֶכְ דְּעוֹת אֲבָל גְּבִי פֶתֶר פְּהוֹנָה שְׂאֵנִי - ומה שְׂמֵדָמָה כ"ת להאי דפרש"י בְּסִמּוּף על נְשִׂיָהּ שְׂרָץ ומ"ש בש"ע ובט"ז אין הַדְּמִיוֹן עוֹלָה יָפָה וְאִין לוֹ שְׂיִיכוּת פְּלָל לנ"ד כִּי שָׁם לִיפָא טַעְמָא מְשׁוּם פָּגָם מְשַׁפְּחָה אֲלָא דְאִין אָמֵן יוֹדַעַת פֶּתֶר תּוֹרָה אוֹ שְׂאֵרֵי טַעְמֵי גְבִי ע"ה ויעיני' פְּהַרְמַב"ם ב"פ כ"ג ה' מה' אִיסוּרֵי בִיאַה - עד הִנֵּה דְבַרְתִּי לְפִי שְׂיִטְתּוֹ דְמַר אָמְנָם בְּאַמַּת מְעִיקְרָא דְדִינָא לִיתָא דְהָא אָמַר בְּבִרְכוּת מ"ג ע"ב אִיזְהוּ ע"ה וכו' ואר"ה הִלְכָה כְּאַחֲרִים אֲפִילוּ קָרָא וְשָׁנָה וְלֹא שְׂיַמֵּשׁ ת"ח ה"ז ע"ה וְכַתֵּב רַש"י ז"ל אִיזְהוּ ע"ה שְׂדַבְרוּ חֲכָמִים בְּכָל מְקוֹם וְאֲפִילוּ לְפִי דְבַרֵי הַתּוֹס' עכ"פ אין מְזַמְנִין עָלָיו רק מְשׁוּם אִיבָה אין אָנוּ מְחַזְיָקִים עֲצָמֵינוּ לַת"ח בְּעֵנִין זֶה וְהִיכָא דְלִיכ' אִיבָה וְדָאֵי ע"ה מְקַרְנִי ומכש"כ שְׂאִין מְתַחַתְנִין עִמּוֹ ויעי' בְּתוֹס' גִּיטִין ס"א ד"ה אִיזְהוּ - אָף מָה שְׂכ' כ"ת נ"י לַה"ר מְרַש"י בִּיבְמוֹת פ"ד דְּדוֹנְקָא בְּמוֹצָא אֲבָל בְּאִינוּ מוֹצָא אין לְדַקְדָּק בִּיזָה - הִנֵּה מְדַבְרֵי רַש"י ז"ל אין ראי' דִּי"ל בְּאִין מוֹצָא בַת פֶּהֶן יִשָּׂא בַת ת"ח אוֹ בַת טוֹבִים אֲבָל בַּת ע"ה לֹא יִשָּׂא בְּשׁוּם אֲפֹן וּמוּטָב שְׂיִשְׂאָר בְּעֲצָמוֹתוֹ וְכֵן א"ל לְהִיפּוֹף דְּלֹא תִנְשָׂא לַע"ה בְּשׁוּם אֲפֹן דְּהוּי פְּכַפְתָּה לְפָנֵי אָרִי - וְיֵשׁ לְחַלֵּק - אָמְנָם הַדַּעַת נוּטָה כְּדַבְרֵיוּ בְּאִינוּ מוֹצָא בְּנִדְאֵי נִיחָא לְאַהֲרֹן שְׂלֹא תִשְׂיִירוּ בְּנוֹתָיו עֲגוּנוֹת וְעִגְמוֹת וְהִיכָא דְלֹא אֲפִשֵׁר לֹא אֲפִשֵׁר וּבְפֶרֶט עִם מִי שְׂהוּא מְדַקְדָּק בְּמִצְוֹת וְאוֹהֵב תּוֹרָה וְאֵם מוֹכֵר אָדָם כָּל מָה שְׂיֵשׁ לוֹ וְאִפְ"ה אִינוּ מוֹצָא מָה יַעֲשֶׂה וּלְפַעַד"נ יוֹתֵר יֵשׁ לְהַקְל בַּת ת"ח לַע"ה מַת"ח לְבַת ע"ה וְהַמְשַׁכִּיל יִבִּין זֹאת מְדַבְרֵי חֲכו"ל וּמְסַתְבְּרָא דְגַם לְעֵנִין פְּהוֹנָה אִיכָא לְמִימַר הֵכִי - וְע"ד תְּמִיחָתוֹ בְּדַבְרֵי רַש"י ז"ל בִּיבְמוֹת הַנָּ"ל אין פָּאן שׁוּם תְּמוּהָ דְכַש"כ וְכַש"כ הוּא שְׂכַהֵן לֹא וְשָׂא בַת יִשְׂרָאֵל דִּיוֹתֵר פָּגָם מְשַׁפְּחָה הוּא אֵם הוּא פֶּהֶן וְנוֹשָׂא בַת יִשְׂרָאֵל מִבַּת פֶּהֶן שְׂנַשְׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא זֶה בְּלִבְד שְׂיִיף גְבִי דְהוּי סְעוּדַת רְשׁוּת וְאִין עוֹלָה יָפָה אֲלָא דְגַם חֲשַׁשׁ פָּגָם פְּהוֹנָה אִית פָּאן דְּדַלְמָא אִינָה כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה וְצָרִיף רַאִי לְיוֹחֲסִין ויעיני' באה"ע סי' ב' סק"ג אָף דְאִין לָן לֹא פֶהֶן וְלֹא מְזַבַּח אָמְנָם בְּנִדְאֵי כ"ז שְׂמוֹצָא רַאִי לְהַדַּר אַחַר יְחוּסֵי פְּהוֹנָה וְיֵשׁ לִי לְהַבִּיא רַאִי מְגַמְרָא דְפִסְחִים מ"ט דְּתִירָץ ל"ק הָא בַת"ח הָא בַע"ה וְלָמָּה לֹא תִירְצוּ הָא דְאָמַר ר"י הַרוֹצֵה שְׂיִתְעַשֵּׂר לְדַבְּק בְּנִרְעָא דְאַהֲרֹן אִיירֵי בְּבַת ת"ח לְכַהֵן וְכִמוֹ שְׂאֲמָרְןָן עַל בַּת פֶּהֶן שְׂכַהֲנָה מְסִייעַת' כֵּן א"ל עַל בַּת ת"ח תּוֹרָה מְעַשְׂרָתוֹ וּמְסִייעַתוֹ אַל"ו דְאִינוּ דְדוֹנְקָא ב"כ לַת"ח יֵשׁ פָּאן פְּהוֹנָה שְׂהִיא מְשַׁפְּחַת פְּהוֹנָה וְכַשְׂרָה לְכַהֲנָן' וְתוֹרָה מְשׁוּם שְׂהוּא יֵשׁ לוֹ פֶּתֶר תּוֹרָה וּמְשַׁמְאֵלָה עוֹשֵׁר וְכְבוֹד וְשִׁבְחָה הוּא לְאַהֲרֹן אֲבָל בַּת ת"ח אין לָה פֶּתֶר תּוֹרָה אֲלָא שְׂהוּא יוֹדַעַת וְיֵשׁ לָה לֵב לְהַבִּין פֶּתֶר תּוֹרָה וּבְנִי' יִהְיוּ ת"ח אָמְנָם אִינָה שְׁוִוִית לְכַהֵן וְהוּא יוֹרֵד מְגִדְוֹלָתוֹ ע"כ כ"ז שְׂמוֹצָא ב"כ לֹא יִשָּׂא יִשְׂרָאֵלִית דְּלֹא לִפְגָּם מְשַׁפְּחָתוֹ וְהִיא רַאִי נְכוּנָה וְדַבְרֵי רַש"י מְבִנְאָרִים וּמְדַקְדָּקִים הֵיטֵב וְדו"ק - וְמָה שְׂחֻשָׁב פְּרו"מ נ"י שְׁגָם מְהַגְמ' יְבָמוֹת הַנָּ"ל מְשַׁמַּע כֵּן מְדַקְאָמְרוּ מְדַהוּא פֶּהֶן הִיא פֶּהֶנָת שְׁגָגָה יִצָּאָה מְלַפְנֵיו וְה"ק מְדַהוּא פֶּהֶן פִּי' כִּינּוּן דְּהָא דְקַתְנֵי בְּמַתְנֵי' אַחַּךְ פֶּשֶׁר פִּירוּשׁוֹ לְכַהֲנָה הִיא פֶּהֶנָת סִי' גַּם מָה דְקַתְנֵי חָלָל שְׂנַשָּׂא כְּשֶׁרָה אִיירֵי שְׂהִיא כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה אֲבָל לֹא כְמוֹ שְׂסַבֵּר כ"ת דְאִיירֵי הַגְמ' מְדַהִיא פֶּהֶן גַּם אֲשַׁתּוֹ פֶּהֶנָת, וְס' תְּשׁוּבַת הַמְצָרָף אִינוּ בְּיָדֵי וְאִין בְּיָדֵי לְהַשִּׁיב וְעַל קוֹשְׁלֵי הַתּוֹס' יֵשׁ לְתַרְץ בְּאֲפֹן הַנָּאוֹת אָף אין פָּאן מְקוֹמוֹ ה'

הטוב ירים קרנו בכבוד ויברכהו בברכה משולשת והוא פהן אל עליון יסייע פהנא ברב הונא וחנא פאנת נפשו הטורה אוה"נ הדש"ת מצפה לישועת ה' מהרה" דוד ה"ק.

פה ק"ק צעהלים תב"א לס' וישלח תר"ן לפ"ק. ואל ישיבני משום דלשון הרוצה שיתעשר משמע דקאי עליו, ע"ז גופא קשי' למה לא השמיעני עצה זו הרוצה שתתעשר ידבק וכו' - הנ"ל.

אמר המספר חתן הגאון המדבר ז"ל עיין בענין זה במהר"מ שי"ק אבה"ע סי' נא"ו). סימן צ"ט.

שלום לה אהובי הרבני המנפג בתורה וביראה טהורה כמו"ה דוד יודא גראס נ"י ע"ע. מכתבה הראשון גם השני קבלתי ועכשיו הפרתי מתוך דבריך שאמה יושב בתוך קהלה שיש לה רב מרא דאתא ואני תמה למה אמה שואל ממני להורות דאתרא דלאו דילי עכ"ז מפני כבודך ונחביבותך אלי הנני משיב כהלכה ולמעשה תשאל את פי הרב"ד נ"י נידון שאלתך שמצאו בבקר כליל של אנוזות חד רישא קטוע וחד צנוארה פצוע מהו דינם של הנותרים הנה צללת במים אדירים ודלגת הרים ונהגיטי מדבריך פי ראיתי שאמה הולך ומתגבר בתורת ה' ואמץ והי' לאיש חיל אכל בגוף השאלה נרלע"ד שהנשארים מותרים מפני שתולין במצוי בין להקל בין להחמיר ועיין בטו"ז ס"ק כ' דאפילו בשוין תולין להקל א"כ ראוי לתלות בפלפא שדרכו בכך והיא מעשה בכל יום פאשר ראינו גם בעינינו והוא מצוי מאד דהפלבים אף שאינם רעים לבני אדם אבל ממיתין העופות הנמצאים בבית וגם יש לתלות בעכברים רשיעי הנמצאים ביניכם פאשר כתבת.

ועוד דהא התילים שלנו בני תרבות הם וכינן דלא ראינו ההפאה ולא רדיפה ולא חזאי דקפצי פדרה הדורסים יש לתלות שהמיתם בפה ולא ע"י דריסה מפני שאנו סומכין ע"י שהם בני תרבות ועופות הדורסים כמעט אינם שכיח פלל ובהא אפילו הרשב"א ז"ל המחמיר מן המחמירים מודה שתולין להקל במצוי ובפרט שיש עוד כמה צדדים להתיירא ע"כ הא נראה בעיני להתירם ואם השואל הוא בע"נ וירצה למוכרם או להחליפם בשל נכרי מה טוב ומה נעים ותע"ב - ואם לתלות בעכברים יש לפקפק כי קצת משמע מתוס' סנהדרין י"ז שהביא ירושלמי ומה עכבר שאינו ממית וכו' דבנידון דידן דנקטע חד רישא לירא למיתלי בעכבר - אמנם נראה באמת פנונת הירושלמי היא דעכבר אינו ממית בארסוקמו נחש והיא מימרא דשמואל בע"ז ל"א ע"ב פל השרצים יש להם ארס של נחש ממית של שרצים אינו ממית - ומאד בעיני יפלא על מאוה"ג בעל חת"ס ז"ל שכתב מסברא דנפשי' דעכבר אין לו דרוסה וחולדה דקתני לא מייירי בחולדה שהוא שרץ אלא חולדה שהיא חי' הלא הוא מימרא דשמואל דארס של שרצים אינו ממית, ובאמת תמי' לי גם על הפוסקים והש"ע שלא הביאו פלל זה להלכה דשרצים אין להם דרוסה ואפשר משום דהוא משנה שאינה צריכה מפני שאפילו נחש אינו שורף בדרסה מכש"כ שאר שרצים - ויש לי גם בזה עיון הנה למה באמת אינה נטרפת ע"י נחש פיון שהוא ממית וכל שאין חי' טריפה וצ"ל דשמואל לאו דווקא קאמר שהיא ממית בכל אופן אלא דאי לא בדרי לה סמא וכן היא פנונת הירושלמי שהבאתי לעיל אף גם דמשמעות הלשון לא משמע פן וממתני' דפ' אלו טריפות דקתני או שהפיישה נחש מותרת משום טריפה ליפא

הוכחה דהתם א"ל דונוקא הפישה והיא כמו בנשכה בשנינים גבי חי' - אמנם אם הנחש זרקת ארסה בכעס אפשר דממית כשמואל - אבל פינון דלא אינשמיט בשום דוקתא למימר דנטרפת ע"י נחש מבואר דאינ' יכולה לדרוס פינון דאין לה יד אלא ארסה הוי כמו סם המות ואי בדרה לה סמי חי' אבל מ"מ על מרן בעל הח"ס ו"ל קשיא טובא שנעלה ממנו לפי שעה גמרא ערוכה - וכן ראיתי בהגהות אבא מארי ו"ל שכ' דעכבר אינו דורס מגמרא הנ"ל - מה שרצית להעלות ארוכה מהשומר שלא נעל פראוי לא העלית פלום דהתם לא מחייבא לי' משום דהוא נודאי דמעצמה נפתחה דונודאי אפשר לומר ג"כ דגנבים שדדו אלא אעפי"כ חייב משום דלא שמר פדרה השומרים והיא תחילתו בפשיעה וסופו באונס ג"כ חייב אבל לא ידענא למה הוצרכת להביא ראי' מגמ' זו לעשות ספק וכי בלא זה אי אפשר לה לעשות ספיקא ספק מעצמה נפתחה או האנוחות בעצמם פתחו' קודם שבא הדורס ספק פתחי' הדורס, אמנם לדעתמי אין זה ספק כי פאן נמצא וכאן הי' ואם הם בורחים אינם בורחים לקראת הדורס פי איתתו מוטלת עליהם ואין רצוני להאריה בזה - ומה שפלפלת עם הרב אב"ד דעירך נ"י בענין חולין מקדשים לא גמירי וכו' איסורא ממונ' ולהיפך עינין בספר מלא הרועים חלק ב' אות ח' ותמצא דבריו ודבריה ועוד הוספה קצת ובעניני ממונא מאיסור' תמצא שם באות מ"ם וכו' בס' יד מלאכי ושארי מחברים שהאריכו בכללי הש"ס בענינים פאלו - מה שבקשת ממני לכתוב לק"ק רעטע אין בזה תועלת אם אני אבא פנבהל להשיב קודם ששאלוני אותי כ"א אתה תאמר להם שהם יכתבו אלי וישאלו ממני עליה מה טיבו של איש הזה ואז אשיב להם לטובתה ולהנאתה ועל דרך זה אקנה שדברי יעשו רושם בעזה"ת ה' ירום קרנה בכבוד ותמצא מקום לישוב עה"ת והע"ב פאות נפש היפה ונפש אוה"נ חפץ בהצלחתה מצפה לישועת ה' מהרה.

פה צעהלים תפ"א לס' בא תר"ן לפ"ק. דוד ה"ק.

בשולי המכתב את זה מצאתי בהגהת אבא מארי ו"ל: בפ' אלו טריפות סי' מ' האריה הרא"ש ו"ל וסובר דאין דרוסה אלא לארי וזאב ואעפ"י שהדוב שכול אינו דורס וילקמן בפ' בהמה המקשה סי' ו' פתב ולא נהירא דלא על חנם נקט דנבא וכו' א"כ מבואר דסובר דדוב יש לו דורס ודו"ק ומצנה ליישב - ואגב אודיעה פרפרת אחת שאמרתי בתוס' נ"ג ע"ב ד"ה אתי בהוא וכו' דתירץ תוספות דלמאי דמסיק משום דלפרסומי מילתא עביד הכי ניחא עינין במהר"מ ופירושו נראה דחיק מאד ולי נראה דהכי פירושו פינון דהאריה שמואל לעשות דבר מה לפרסומי מילתא א"כ עדיין לא חששו ולא היו נוהרין פולם בספק דרוסה כרב וכינון דקיל אתי לזלזולי ולהכי חייש שמואל דונוקא הקא דאתי בהוא לידי תקלה אמנם גבי' ביעי ספק טריפה דאיסורי לכ"ע לא חייש דאתי לזלזולי והוא נכון - ויש בזה להאריה אף לדינא ואין פאן מקומו ודו"ק - אמר המסבר חסן הגאון המדבר הגהות אבא מארי ו"ל שיהביא אדומו"ח הוא מאביו הגאון הגדול שהי' מפורסי לגאון מופלא בקי בשני תלמודים ובד' חלקי ש"ע והניח אחריו הגהות על פל הש"ס ועל ד' חלקי ש"ע מסימן לסימן והם פנינים יקרים והי' נקרא בפי העולם ר' ישראל קערט יען שהי' אב"ד בק"ק קערט סמוך לנייטרא והי' תלמוד מובהק להגאון הקדוש ר' יחזקאל בנעט אבדק"ק נייטרא ורבו האציל לו מגליל שלו רבנות הנ"ל ואח"כ הי' ראבד"ק ווערבו וישם חלקת מקומו ספון אצל השערי תורה זכותם יגן עלינו ועכ"י - סימן ק.

שוכ"ט לכבוד ידיני"פ הרב הגדול בתורתו וביראתו הטְהוֹרָה איש חי רב פְּעֵלִים עומד לגס עֲדָתוֹ בְּאַמֶּת וּבְתִמִּים כ"ש מו"ה מְרֻדְכֵי פ"מ נ"י אב"ד ק"ק שְׁיִמְאָנִי יע"א. גי"ה הגיעני וקראתי וּשְׁנִיתִי דְּבָרָיו הַנְּחֻמְדִּי מִן־סֻדִּי על אדני פֶּז רְאוּיָם לְמִי שְׁאַמְרָם כָּלָם בְּחֻכְמָה וּבְדַעַת דַּעַת הַתּוֹרָה וְדַעַת נוֹטָה וְדַעַת זְקָנִים נוֹחָא הֵימְנוּ - וְהִנֵּה דְּבָרָיו בָּאוּ אֵלַי עֲש"ק סְמוּךְ לְהַכְנֹסֶת כָּלָה הָאִי שְׂבָתָא קַדִּישָׁא וְהַיּוֹם בָּאתִי עַל הָעֵינָן וְרֵאִיתִי שְׂפָבוֹד מֵר ידִי"נ דוֹחֵק הַשְּׁעָה ע"כ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ הַטְּהוֹר הַנְּנִי אֶץ וְנִמְהָר לְהַשִּׁיב כְּפִי יָד ה' הַטּוֹבָה עָלַי וְלֹא אֶאֱרִיךְ בְּפִלְפוּלָא דְּאוּרֵיִתָּא כ"א מַה שְׁנוּגַע לְהִלְכֵי וּלְמַעֲשֵׂהָ, וּבִזָּה אֵין דַּעַתִּי הָעֲנִי מִסְפָּמַת לְהַתִּיר חֻדָּא דְּלַהֲרֵבָה פּוֹסְקִים בְּשָׁל אַבּוּתִיו גְּרָסִי וְעוֹד דְּהָרִי בַּעֲלָה וּבְנִיו עַדִּינָן בְּחִיוֹתָם וְלֹא מְקָרִי כָּאֵן בְּשָׁל מִשְׁפָּחָה כִּי מִי יוֹדַע מַה יִּוֹלַד יוֹם וְרַגְלִיהָ דְּאִינִישׁ אֵינוֹן עֲרַבִּין וְכו' וְמִי יוֹדַע לְהִיכֵן יוֹבְלִין יְתִי' וְמִי מַעִיד וּמְבַטִּיחַ שְׁהַבְעֵל וְזָרְעוּ יִקְבְּרוּ שְׁמָה בְּהַפְּאֵמִילִיעֵן פְּלֹאטִץ וְעַל הָעֵתִיד לִיכָּא לְמִימֵר בְּשָׁל מִשְׁפָּחָתוֹ וּבְפָרְט שְׂאִין זֹו מִשְׁפָּחָתָה מִמֶּשׁ כ"א מִשְׁפָּחַת בַּעֲלָה וְצַד שְׂרָצָה פְּרוּ"מ נ"י לְמַצוֹא הָיִתֵּר מִפְּנֵי שְׂפָכֵר כָּלָה בְּשָׂרָה וּבַעֲצָמוֹת לִית כָּאֵן בִּיִּלְבוּל כְּפִי הַנְּרָאָה לְכְּאוּרָה מְלִשׁוֹן הַט"ז וְפִי הַנו"ב אֵין פֶּח הָיִתְרָא זֹו יָפָה כִּי מְלַבֵּד שְׁהִלְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי וְש"ע מוֹכִיחִין לְהִיפָּךְ גַּם מִהַפּוֹסְקִים הַנְּ"ל אֵין כָּאֵן רֵאִי' כִּי בְּאַמֶּת גַּם־הַמוֹחַ שְׂבַעֲצָמוֹת נִקְרָא בְּשָׁר וַיֵּשׁ לוֹ דִּין בְּשָׁר עֵינָן פְּסָחִים פ"ה וְגַם ע"ז נְאָמַר בְּשָׂרוֹ עָלָיו יְכָאָב וּמַה שְׂרוּצָה הַנו"ב לְהַתִּיר בַּעֲצָמוֹת הוּא דוֹקָא דוֹמְנִ' דְּרַקֵּב בַּעֲצָמוֹת יְבִשׁוֹת שְׂאִין בְּהֵם שׁוּם מוֹחַ וְלַחְלוּחִית וְהוּא מִיִּירִי שָׁם מְאוּתָם שְׂנֻקְבָרוּ כְּבָר יוֹתֵר מִמָּאָה שְׁנַיִם אָבֵל בְּמִשְׁפָּחָה עֲשָׂרִים שְׁנָה לֹא פְּסִיקָא מִיִּלְתָּא וְהֵאָבֵן עֲזוּר' ז"ל ל"כ אֵלָא הָעוֹר וְהַבְּשָׂר יְרוּם תּוֹלְעִים וַיְכַאֵשׁ אָבֵל הַעֲצָמוֹת עַדִּינָן אֵינָם יְבִשׁוֹת לְגַמְרִי וּבִזָּה יֵשׁ לְהַשׁוֹת שִׂיטַת הַפּוֹסְקִים וּלְיִישָׁב כְּמָה קוֹשׁוֹת שְׁהִבִּיא כְּבוֹד מֵר יְדִידִי נ"י וְדו"ק - וְעוֹד בְּלִתִּי סָפֵק הָיִתָּה הָאִשָּׁה עַדִּינָן כְּשָׂרָה כְּדָרָךְ הַנְּשִׂים צְדָקָנוֹת קוֹדֵם עֲשָׂרִים שְׁנָה וּבְפָרְט שְׂפָכֵר קִבְּלָה הַדִּין שְׁלָה, וּבַעֲלָה וְזָרְעָה הֵם בל"ס מְפָרִיצֵי הַזְּמַן הַפּוֹקְרִים בְּתוּה"ק וּבְתַחַה"מ כְּדָרָךְ הָאֲנָשִׁים הַמְּקַבְּלִים "הָאֲדָעֵל" וְאֵין קוֹבְרִין צְדִיק אֲצֵל רְשָׁע אֲפִילוּ רְשָׁע קֵל אֲצֵל רְשָׁע חֲמוֹר וְטוֹב שְׂכָן קְרוֹב מֵאֵח רְחוֹק וּבִל"ס לֹא יִקְבְּלוּ אַבְיָלוֹת אֲפִילוּ עַל שְׁעָה חֻדָּא וַיּוֹלִיכוּהָ עַל דְּרָךְ הַמְּתַחַדְשִׁים וְאַנְּן סְהַדִּי דְּנִיחָא לָהּ לְהִיּוֹת כְּבוֹדָהּ בְּמִקּוּמָהּ מְנוּחַ תְּשַׁכֵּב וְעָרְבָה שְׁנַתָּה בְּאֵין מַחְרִיד, וְעוֹד הָאִיכָּא כַּאֲ מְשׁוּם גִּיווּל כַּמֶּש"ה כְּבוֹד מַעַכְתָּנִי - וְעוֹד מְטַעַם אַחַר אֲשֶׁר הוּא כְּמוֹס אֲתִי אֵין רְאוּי לְהַקְלִל וּלְהַתִּיר לְפָנוֹת מְמָקוֹם לְמָקוֹם בְּזַמְנֵינוּ - וְאֵם זֶה הָאִישׁ גְּבַר אֵלִים הִנֵּה אֵין כְּבוֹדוֹ מְחֻנֵּיב לְצִאת בְּחֻרְבַּ לְקִרְאָתוֹ כ"א לַעֲשׂוֹת אֵת שְׁלוֹ וּלְהוֹרוֹת עַפ"י הַתּוֹרָה שְׂאִין רְשָׁאִי לַעֲשׂוֹת כֵּן וּבִזָּה יָצָא יְדִי חוֹבְתוֹ וְאֵם אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא יִשְׁמַע לְקוֹלוֹ הַקּוֹלֵר תְּלוּי עַל צְאֻנוֹרוֹ וּכְבוֹד מַעַכ"ת נ"י אֵת נַפְשׁוֹ הַצִּיל וְתוֹ לֹא מִיָּדִי - דְּבָרֵי אוּה"נ בְּלוֹנ"ח דַּש"ת חוֹתָם בְּכָל חוֹתְמֵי בְּרֻכּוֹת בְּאַהֲבָה רַבָּה וּבְשִׂים שְׁלוֹם וַיִּמְחַנֵּל לְהוֹדִיעֵנִי אִיךְ נִפְל הַדְּבָר וּכְחֻכְמָתוֹ יַעֲשֵׂה לְדַבֵּר עַל לֵב הַבַּעַל בְּדְבָרִים רַפִּים הֵלֵא הִיא רוּצָה לְכַבְּדָהּ וְאַמֶּת יוֹתֵר כְּבוֹד הוּא לָהּ שְׂתִישָׂאָר בְּמִקּוּמָהּ בְּמִנוּחָה וְאֵל יִגְלָה לוֹ שׁוּם טַעַם לְמָה וּמִפְּנֵי מַה כ"א כֶּף הִיא הַדִּין וְאֵם יִשְׁמַע לְדְבָרָיו מוּטָב וְאֵם לֹאֵן אֵין עָלָיו אַחֲרִיוֹת וְה' יְרִים קֶרֶן עֲמוֹ וַיִּשְׂרָאֵל וַיּוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיוֹת לְאַרְצָנוּ וּשְׂמַחַת עוֹלָם עַל רֵאֲשִׁינוּ כְּאוֹת נַפְשׁוֹ הַטְּהוֹרָה וְנִפְשׁ יְדִידוֹ הַמְּבָרְכוֹ וּמְצַפֵּה לִישׁוּעָה - פָּה נַעֲהָלִים תַּע"א א' לְסֻדֵּר בְּהַעֲלוֹתָהּ תִּר"ן לִפ"ק.

דוד ה"ק אמר המַחְבֵּר חֲתַן הַגָּאוֹן הַמְדַבֵּר ו"ל מַעֲשֵׂה כְּזוֹ בָּא לַיָּדִי תִּיכַף בְּתַחֲלַת בָּא לְכָאן פִּינְשֵׁטִיאָן יצ"ו שא' מְפָרִיזֵי הַזְמַן רָצָה לְהוֹבִיל אִמּוֹ הַקְּבוּרָה פֶּה לְעִיר וְוִיעֵן לְהִיּוֹת נִקְבֵּר אֲצֵל בְּעֵלָה הַמְּוֹנָח שָׁם וְהוּא אָמַר שְׂזֹאת הַיְתָה רָצוֹן אִמּוֹ וְרַק מִחֲמַת שְׁעָרֹת הַמְּלַחְמָה נִשְׁתַּהֲהָ פֶּה שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְהוּא בְּאַחַת עֶמֶד בְּדַעְתּוֹ שֵׁישׁ לוֹ רְשׁוּת וְהוֹרָמְנָא דְמַלְכוּת ע"ז וְאִינוּ שׁוֹמְעֵי לְקוֹל הוֹרִים וְהַח"ק שְׁאֵלוּנִי ע"ז וְאִמְרַתִּי לֶהֱנֹן שְׂאִין לְהַתִּיר וְהֵם אָמְרוּ שְׁלֵא יִשְׁמַע לְקוֹל הַמּוֹרָה עַפ"י הַתִּירָה וּקְרֵאתִיו שְׂיָבֵא אֵלַי וּבְקוֹשֵׁי בָּא וְדַבְּרַתִּי עַל לְבוֹ דְּבָרִים פְּאֵלָה שְׁפֹתַי חֲדוּמוֹ"ח ו"ל וּב"ה נְעִמְרָה לְדַבְּרֵי וּבִיטֵל דַּעְתּוֹ מִפְּנֵי דַעַת הַתּוֹרָה וְהַנְּאֻנִי מְאֹד שְׁזַכִּיתִי לְכַוֵּן לַדַּעַת אֲדוּמוֹ"ח הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק ו"ל וְהַמְחִי' חַיִּים יַחְיִינוּ מִיּוֹמִים וַיִּבְיָאנוּ בְּקִרְוֵי לִירוּשָׁלַיִם אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רָצוֹן - סִימָן ק"א.

סִימָן זֶה הוּא מַחֲדוּשֵׁי מוּח"ז הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ חֲפִימָא דִּיהִיָּדָאִי מְרַן ר' מְנַחֵם פ"ץ הַנִּקְרָא בְּפִי הָעוֹלָם ר' מְנַחֵם פְּרָאסְנִיטֵץ מְגֹדוּלֵי תַלְמִידֵי רַבֵּינוּ הַח"ס זֶלֶה"ה שְׁהִי אַבְדֻק"ק צְעָהָלִים וְגוֹדֵל חֲבִיבְתָא דְרַבֵּינוּ הַח"ס ו"ל לְתַלְמִידוֹ הַלְזָה בְּיַחְוֹד מוּבָא בְּחוּט הַמְּשׁוֹלֵשׁ עַיִ"ש - וְאַעֲתִיק מַחֲדוּשֵׁי שְׁפֹתַי בְּכַת"י קְדָשׁוֹ אוֹת בְּאוֹת פְּדֵי שְׁיַעֲלָה שְׁמוֹ וְזָכְרוּ לְנֹצַח בְּסַפְרֵי וְזָכוּתוֹ יַעֲמִיד לִי לְשֹׁבֵת בְּאִנְהָל תּוֹרָה מְרֹב טוֹבָה וְאוֹרָה אַכִּי"ר - וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: בַּעֲזַה"י מַה שְׁחַנְנִי הִי"ת סוּף ע"ז שְׁבֹת הַגְּדוֹל תַּקְצֵטִית לַפ"ק.

מִמְתַּנִּי הַלּוֹקַח כְּלֵי תַשְׁמִישׁ מִן הַנְּכָרִים אֵת שְׁדַרְכּוֹ לְהַטְבִּיל כו' כ' הַרִיטְבָ"א בְּשֵׁם רַא"ה מְדַנְקֵט לִישְׁנָא דְכָל שְׁדַרְכּוֹ אֵתָא לְאַשְׁמַעֲיָנוּ דְמִסְתַּמָּא אִין לְחוּשׁ שְׁמָא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ נְכָרֵי שְׁלֵא כְּדַרְךָ תַשְׁמִישׁוּ וְאִין לְנוּ אֵלָא מַה שְׁדַרְכּוֹ - עַיִן רַש"י פ' מַטוֹת שְׁפִירֵשׁ תַעֲבִירוּ בְּמִים מְטְבִילוֹ וְדִיו כו' וְהַק' הַרְמַב"ן הָא אִף הַכְּלִים שְׁתַשְׁמִישֵׁן בְּצוּגוֹן צְרִיכִים הַכְּשֵׁר מִן הָאִיסוּר שְׁבִהֵן מְלַבֵּד הַטְּבִילָה וְאִיף לֹא יִזְכָּר הַכְּשֵׁרֵן כְּאִשְׁרָ עֲשֵׂה בְּפִאִים בְּאֵשׁ וּכְשֵׁלְמֵדוֹ חֲכָמִים טְבִילָה זוֹ לֹא יִזְכָּרוּ הַמְּקַרָּא הַזֶּה אֵלָא דְרָשׁוּ אִף בְּמִי נִדָּה יִתְחַטָּא מִים שְׁנִדָּה טוֹבֵלֵת בְּהֵם לְכַף פִּי הוּא תַעֲבִירוּ בְּמִים לְכַבֵּס וּלְשַׁפְּשֵׁף אוֹתָם בְּמִים יָפֶה עַד שְׁתַּסִּיר חֲלוּדָה שְׁנִדְבֵק בְּהֵם מִן הָאִיסוּר שְׁנִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵם עַיִ"ש - וְלְכַאוֹר' יֵשׁ רַא' לִש' רַש"י דָּאִי תַעֲבִירוּ בְּמִים הַיָּינוּ שְׁפִשְׁף כְּפִי רַמְבַּ"ן הַכִּי הוּ"ל לְכַתְּנֹב אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְאֲשֶׁר לֹא יָבֵא בְּאֵשׁ תַעֲבִירוּ בְּמִים דְהַיָּינוּ הַכְּשֵׁרֵן מִן הָאִיסוּר שְׁבִהֵן וְהִזְדַּר לְכַתְּנֹב וְטָהַר אִף בְּמִי נִדָּה יִתְחַטָּא וְדַהַיָּינוּ טְבִילָה אֲבָל לְפִרְש"י נִיחָא דְתַעֲבִירוּ הַיָּינוּ טְבִילָה וְטְבִילָתָן הוּא הַכְּשֵׁרֵן וְאִי הוּי פְתִיב וְטָהַר לְבִסוּף ה"א דְצָרִיף לְהַטְבִּיל מְלַבֵּד הַעֲבָרְתוֹ בְּמִים וְלֹא קָשָׁה קוֹשֵׁי הַרְמַב"ן אֲמַאי לֹא יִזְכָּר הַכְּשֵׁרֵן כְּאִשְׁרָ עֲשֵׂה בְּפִאִים בְּאֵשׁ וּלְקַמֵּן יְבוֹאֵר יוֹתֵר - וְעַל קוֹשֵׁי הַב' דְּבַגְמָרָא דְרָשׁוּ טְבִילָה מֵאִף בְּמִי נִדָּה יִתְחַטָּא, י"ל דְּנִדָּאִי מִתַעֲבִירוּ בְּמִים לִיכָּא לְמִיזְדַּרְשׁ טְבִילָה דַּה"א דְהוּא רַק שְׁפִשְׁוּף וּלְהַכְשִׁיר מֵאִיסוּר כְּפִי רַמְבַּ"ן, אִף לְבַתֵּר דִּינְדַעִי דְכָל הַכְּלִים צְרִיכִין טְבִילָה מֵאִף בְּמִי נִדָּה, מִמִּילָא אֲמַרִינֵן דְהָא תַעֲבִירוּ בְּמִים הוּא ג"כ טְבִילָה וּבְזָה סְגִי גַם לְהַכְשִׁיר דְהָא לְהַעֲבִיר מַה שְׁנִדְבֵק עַל פְּנֵי הַכְּלֵי זֶהוּ יִדְעֵנוּ מֵאִף אֵת הַזְהָב וּכְפִרֵשׁ"י ע"ש וְלִשְׁטִיפָה דְבַתֵּר הַכִּי לְזָה סְגִי הַטְּבִילָה וְח"ש - וְעַיִן ר"ן סוּף ע"ז שְׁכ' וְז"ל וְעוֹד דְקָדַק הַרְאַב"ד ו"ל מְדַקְתַּנִּי מְדִיחֵן וּמְטְבִילֵן שְׁצָרִיף לְשַׁפְּשֵׁף הֵיטֵב בְּמִים בְּיָדוֹ בְּשַׁעַת הַדְּחָה וְלֹא שְׁיַעֲבִיר עָלָיו הַמִּים בְּנַחַת דַּא"כ לְמַה הַוָּצָרְכוֹ הַדְּחָה וְטְבִילָה תְּסַגִּי לִי בְּטְבִילָה לְחוּד.

וגם נראה שצריך לשוטפו במים אחר השפשוף וכו' ע"ש וק"ל - הסכין שפה והיא טהורה לכאורה קשה לשיטת הסוברים דשיפה מהני אף לחמין אמאי לא תני נמי נעיצה יו"ד פ' בקרקע פי היכי דתגיההכשר לחמין הואיל ויצא לידון בדבר חדש דהיינו שיפה ה"נ הו"ל למתני ההכשר לצונן דהוא נמי דבר חדש ועיין מ"ש לקמן א"ה - ראיתי בחי' אמ"ו הגאון האמיתי מהרמ"ס נ"י ונ"ל מ"כ בכתבי הגאון מחצית השקל זצ"ל שביד נכדו הבח' מו"ה גבריאל זצ"ל שהקשה למ"ד לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא ל"ל מיעוטי דלא בעי הזאת ג' וזיין מאד חלק ת"ל אי צריה ז' ימים הו"ל פגים ולא אסרה תורה אלא קדרה ב"י, ותי' דהוי סד"א פיון שהבליע בעצמו אינו פגום כמ"ש הר"ן הו"ל טובל ושרץ ביזו משו"ה צריה הגעלה ואח"כ טבילה, אבל לא משום או"ה קמ"ל אף דלא בעי הזאה ג' ו"ז וממילא לא נאמר דהגעלה הוא רק משום טבילה ולא משום או"ה ובת יומא דוקא אלו דבריו ז"ל - ועדיין לא יצא י"ח עכ"פ מאי פריה ש"ס היכי משפחת לה דלמא באמת פן הוא דהגעלה משום דלא להוי טובל ושרץ ביזו ונהרי גש פוסקים שסוברים פן ועיין בריטב"א ועיין רמב"ן פ' מטות ובסוף הפלגה בכתובות בליקוטים מבנו הגאון ז"ל עכ"ל הטהור עיי"ש מה שפירץ ותמצא נחת - והנה באמת בלא דברי המחצית השקל הנ"ל קשה קושיא הנ"ל ועוד היכי ילפינו טעם פיעקר מגיעולי מדין דלמא ההגעלה הוא דלא להוי פטובל ושרץ ביזו וכנ"ל - ונ"ל דהתוס' הקשו לשיטת הסוברים דמגעילין ברישא משום טובל ושרץ ביזו דאפילו חדשים צריכין טבילה ותנן נמי סכין שפה והיא טהורה אע"ג דלא טהורה לגמרי שהרי צריכא גיעול לחתונה רותח אפ"ה מטביל לחתונה צונן ע"ש - ולקשי' שני' י"ל דס"ל להנה פוסקים דשיפה מהני אף לרותח ויש ראי' דמגעילי' ברישא דכבר כתבתי לעיל במתני' דיש לדקדק אמאי לא תני נמי במתני' הכשר צונן ולהנה פוסקים גיחא דבמתני' תני הלוקח כלי תשמיש מן הנכרים מה שצריך לעשות שיעלה הטבילה בטר הכי וכדתני בברייתא וכולן צריכין טבילה וכו' ולא אתא לאורו' דיני הכשר ולהכי תני ההכשר לרותח דזה לא הוי פטובל ושרץ ביזו, אבל מר עוקבא לקמן מירי בהכשר הפלי שלא צריה טבילה כגון השואל כלי מן הנכרי או סכין של ישראל שנאסר ואשמעינו דבסכין צריה לצונן נעיצה וק"ל - אמנם אי ס"ל דשיפה מועיל רק לצונן קשה קושיא התוס' וי"ל דאיתא בירושלמי דהטבילה הוא לפי שיצאו מטומאתי של גוי לקדשתן של ישראל ועיין בריטב"א וס"ל לרשב"ם וסיעתו פיון דכלי סעודה אמורין בפרשה תינח אי לאחר הטבילה ראוי לתשמיש ישראל א"כ יצא בטבילה זו מטומאת נכרי לקדושת ישראל שפיר עלתה לו טבילה אבל אם לאחר הטבילה עדיין אינו ראוי לתשמיש ישראל מחמת איסור שבו לא הוי עדיין כלי סעודת ישראל והוי כמו זוזי דסרבלי ולא מהני טבילתו ולהכי חדשים צריכין טבילה ועלתה טבילה שראונו מיד לתשמיש ישראל אבל ישנים מגעילין ברישא שיהי' ראוי לתשמיש ישראל ול"ק קושיא התוס' מחדשים - ובזה יש להסביר הש"ך יו"ד סי' קכ"א סק"ד בשם הלבבוש דאי טבלו אדעתא להשתמש בו צונן אף אם אח"כ רוצה לשמש בו חמין א"צ להטבילו שנית ואם טבלו אדעתא להשתמש בו חמין אף צונן לא ישמש בו עד שמטביל שנית יעו"ש - ולהנ"ל מובן שפיר דאי אדעתא להשתמש בו צונן וצונן יכול לשמש בו מיד א"כ מיד אחר הטבילה הוי כלי סעודת ישראל ושפיר עלתה לו טבילה ולא איכפת לן באיסור שבו רק שיהי' כלי סעודת ישראל ואם רוצה לשמש בו בטר הכי חמין יגעיל

וא"צ טבילה שנית פינו דבא לקדושת ישראל בא - אבל אם דעתו להשתמש בו חמין אף שראוי לשמש בו צונן לא מהני טבילה דלא הוי לאחר הטבילה פלי סעודתו של ישראל הטובל ולא בא לקדושתו וק"ל - והנה ספין סתמא עומד לשמש בו חמין וצונן אם שפה עד שראוי לשמש בו צונן וטבלה סתמא שפיר עלתה לו טבילה דשוב הוי פלי סעודה דעומד נמי לשמש בו צונן ול"ק קוש' שני של התוס' מספין שפה - ותוס' שהקשו מספין שפה י"ל דס"ל דצריף להיות הפלי ראוי לאחר טבילה לכל מה שעומד ובסברא זו פליגי הרשב"ם והחולקים עליו - והשתא שפיר ילפינן טע"כ מגיעולי מדין ול"ק דלמא הטעם הוא משום טובל ושרץ בידו דאי טע"כ לאו דאו' ומותר לישראל לשמש בו מיד אחר הטבילה א"כ שפיר בא לקדושת ישראל בטבילתו ולא חיישינן לאיסור שבו וכמ"ש לעיל ופריף נמי שפיר למ"ד נט"ל מותר היכי משפחת לה דאסר רחמנא דאי מותר לבשל בו לא הוי טובל ושרץ בדי וכנ"ל - ובזה יש ליישב מה שמקשים העולם היכי ילפינן טע"כ מפלי מדין בכל איסורים דלמא הא דציונתה התורה להגעיל הוא משום בשר בחלב פ"א שבשיל בו הנכרי חלב והישאל בו חלב או איפכא ובב"ח לכ"ע טע"כ דאורייתא ומנ"ל בשאר איסורין - ולהנ"ל ניחא דאי טע"כ בשאר איסורי"ל ד ומותר לשמש באותו פלי כל דבר חוץ מבשר או חלב - א"כ עדיף מספין הנ"ל ושפיר בא לקדושת ישראל בטבילתו ולמה צוניתה התורה להגעיל תחלה משום טובל ושרץ בידו דכתיב תעבירו באש ואח"כ וטהר ובמי גדה וכו' הא שפיר מצי להטביל תחלה.

אע"כ טע"כ בכל איסורים ואינו ראוי לשמש בו פלל ושפיר הוי טובל ושרץ בידו ולהכי צריף להגעיל תחלה מאיסור שבו וק"ל - אמנם יש לפקפק קצת לפמ"ש לעיל בשם הש"ף דתלוי בדעת הטובל, י"ל דלהכי הצריף הפתוב להגעיל תחלה אף משום בשב"ח פגון שהנכרי בשיל בו חלב והישאל הטובל ריצה לשמש בו בשר או איפכא ולהכי לא עלתא לו טבילה בלא הגעלה תחלה, ויש לחלק בין מ"ש הש"ף בסתם פלי העומד לשמש בו חמין ובין הו דהכא מבשר לחלב ודו"ק - וכ"ז היא אי אמרינן דאם כבר נעשה בשר בחלב הרי הוא פנבילה וקוש' העולם הוא רק הנכרי בשיל בו בשר והישאל יבשל בו חלב אז י"ל פנ"ל - אבל אי אמרי' דאף לאחר שנעשה בשר בחלב הטע"כ מדאורייתא אף אם בשאר איסורי' לאו דאו' קוש' העולם במקומה עומדתלמא הנכרי בשיל בו בשר בחלב ואז אין לבשל בו שום דבר וליכא למימר פנ"ל ודו"ק ועיין יו"ד סימן ק"ג ש"ף ס"ק ח"י - ואולם לפי"ז קוש' המחצית השקל במ"ע למה לי אף חלק, וליכא למימר משום טובל ושרץ בידו דהא אי מותר לשמש בו ל"ה שרץ וכנ"ל וי"ל דהשתא דכתיב אף י"ל נטל"פ מותר מדכתיב לגר אשר בשעריף דצריף להיות ראוי לגר ולא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא - אבל אי לא כתיב אף ה"א מי גדה בפשוטו מי הנזה וחי'דוש הוא בכלי מדין וכדס"ל לר"ע בפסחים מ"ד ע"ב ע"ש, ואין להקשות ולומר דבלא אף נמי הוי ידעי' דמי גדה הוא מים שגדה טובלת בהם והוי פלי מדין פכל התורה ונה עדיף טפי מלומר מי גדה הנזה ג' וז' ויצאו פלי מדין מפלל לידון בדבר חדש לאסור נטל"ש מגזרת הפתוב דזה אינו דהא השתא נמי אי מי גדה הוא מים שגדה טובלת בהם דהיינו מם סאה נמי יצא מן הפלל דהא מחטין וצינורות סגי להן ברביעית ועיין בתוס' ד"ה מים שהגדה כו' וא"כ עכ"פ צ"ל גזה"כ בכלי מדין וא"ש ועיין ט"ז יו"ד סי' ק"כ סק"ב - ועוד י"ל ע"פ מה שהקשה הריטב"א לעיל ס"ז ע"ב דיה לא אסרה תורה אלא

קדורה בין למה נאסר כלל דהא ודאי עבר עליהם לילה אחת אחר שלקחום ויהו פגם, ותו' שהיו שם טרף ונשים שהקחיו להם שבשלו בקצתם והיו בני יומן ע"ש - ולפי"ז א"ש דהזאת ג' וז' הוא מחמת טומאה.

וא"כ אף אם בשלו בין הזאת ג' להזאת ז' אינו מעכב ההזאה ומ"מ הוי בני יומן מאיסור שבשלו לטרף ונשים וק"ל - ובזה יש ליישב קוש' הרמב"ן פ' מטות אמאי לא צונה התורה להגעיל הכלים במלחמת סיחון ועוג ע"ש מה שפירץ ודבריו האחרונים שם תמוהים מ"ש דטומאה הותרה בצייבור - ולהנ"ל ניחא דשם לא הקחיו להם טרף ונשים י"ל פקוש' הריטב"א דנדאי עבר עליהם לילה אחת עד שבאו אל המחנה ושוב הוי נטל"פ וק"ל - עד פאן מחידושי מוח"ז הגה"ק ז"ל והוא פטפה מן הים מחידושו שגשגארו אחריו והם מפנזרים בעולם בין תלמידיו ואיזה מפתבי ידיו באו לידי ומחמת גנדל ההוצאה לא יכולתי לדפוס יותר ממנו ואם יזכיר השם אסדרם לחיבור מיוחד וליתנם בביה"ד ואבקש מאת פל' א' שיודע שיש מפתבי ידיו שישלחם אלי וזכות הצדיק יגון בעדו, ומר גיסי הגאון מו"ה משה קליין מגראסווארדיין שליט"א שלח לי ג"כ תשובת רבינו הח"ס שכתב לתלמידו מוח"ז הגה"ק הנ"ל והיא עוד לא נדפסה ואתנה לה מקום בספרי וזכות רבינו רבן של ישראל יעמוד לי שיתקבל ספרי בעולם בעזה"י - סימן ק"ב.

שיל"ת פר"ב נגהי יום ה' ד' אדר תקצ"ה לפ"ק. שלום וכ"ט לתלמידי הנתיק מלא עתים הרב המופלג החרוץ ושונון כש"ת מו"ה מנחם פ"ץ נ"י אב"ד בק"ק ר"ד יע"א.

נהינתי מנעימת ימינו כי תליית הברכהו ה' בונה שאנן השקט שליו ורענו למעלה חן ולמטה חנון עוד ירחיב ה' גבולו מעל מעלות בקודש הא לן בהרבצת תלמידים הא להו בעושר נכסים וכבוד אמן - נפשו היפה בשאלתו להודיעו דעתו בעובדא דאמי לקמי' - הנה פל' ב"ד דמדינתנו נוהגים שהיתומים מסלקים להאלמנה פשיטתו פתשו' הריב"ש סי' ק"ז מובא ברמ"א סי' צ"ג סעי' ג' וכו' ריב"ש תקנה נכונה היא פדי שגח תתפס כפר זהב למזונותי ותפסיד היתומים - וכו' שפית יעקב ח"ב סי' קכ"ד דתקנה קביע היא במדינתנו ושפן הורו ב"ד בק"ק פראג ומדינא צריכה לצאת גם מהדירה אלא שהסכים עם חכמי פפד"מ שמדירתה אין לזוזה ואבל מזונות המנהג פנ"ל וא"כ אין לה לתפוס יותר ממזונות ג' חדשים או ב' שנים אם היא מיניקת עב"ש סק"ז ועיין ח"מ ס"ק מ"א - נמצא מה שתפסה יותר משיעור הנ"ל מוציאין מידה - ואמנם בשיעור הנ"ל פליגי הפוסקים ומספיקא דדינא אין להוציא מידה והיינו אם הי' בידה ממש - אף היא הפקידה בחיי בעלה ביד היורש דאורי' ומעתה בטל תפיסתה מתרי טעמי' א' דמשמע ממג"א רס"י ת"מ דעתו נוטה כש"ף - ואמנם בש"ף ח"מ סי' ע"ב ס"ק כ"ד פסק בן אף בס"ק כ"ה חזר בו ואין להוציא מהמחזק ע"ש - וכל זה בשומר שקיבל שמירה וחזר להפקידו ביד בעליו אפשר לומר לא פלגתה שמירתו בזה - אבל זו שבתורת תפיסה תפשה ולא שיהי' שילה לגמרי כי גם אם הוא בידה הוא פחזקת יתמי שאם מתה תחזור להיורשים ג"כ ולא הי' תפיסה שיהי' שילה ממש רק שתתפרנס ממנו אחת לאחת וכיון שהחזירו לבעליו ה"ל חזרה ממש לכ"ע לפע"ד - ולכל הפחות אין להוציא מיד היורשים המחזקים עתה - וגם כיון שכל עצמה דתפיסתה מועיל ספיקא דדינא הוא א"כ כיון שחזר היורש ותפס ממנה

ותפִּיֶסָה בְּלֹא עֲדִים וּבִקְהִירָא אֶתִּי לִידָן' פְּשִׁיט' דְּאִין לְהוֹצִיא מִדָּו - ומכש"כ בְּמִמּוֹן דְּמַעוֹת
אֶמְרִי לְהוֹצֵאָה נִתְּנָה וְאִינוּ פְּקֻדוֹן אֶלָּא .

.
. .
. .

עֵינִין בַּח"מ סִימָן רצ"ב סמ"ע סקו"ח (וְנִרְאָה דצ"ל סקו"ז עיי"ש) - ע"כ אִין לְהֶאֱשָׁה
שׁוּם זכ"י בְּכָלִים וּמַעוֹת שְׂבִיבֵי הַיּוֹרֵשׁ וְהוּא . .

.
. .
. .

וּשְׂאָר יוֹרְשֵׁים אִין לְהֶם עָלְיוּ תְּבִיעַת בְּרִי כ"א עפ"י . .

.
. .
. .
. .

א"א לְהַשְׁבִּיעַ וְעֵינִין בְּשִׁ"ף ס' ע"ה ס"ק . .

.
. .
. .
. .
. .
. .
. .
. .
. .
. .

והאי איתתא קרובה היא ונוגע . .

מ"מ ה"ד יכולין להטיל היסת היכא דאיכא רגלים לדבר אפילו שלא מן הדין - ואמנם
מה שנוגע לתכשיטי האשה אם הוא באופן לה . .

ונוטלת ויוצאת והוא כופר בזה נשבע נגדה היסת ואם היא מודה במקצת ישבע שבועה
דאורייתא נגדה מ"מ אין יכול לגלגל לשבע גם על תביעת היתומים פיון דתרי גופי הנה
אין לגלגל שבועה של זה לזה ומ"מ אם יתייבנו ב"ד היסת על תביעת היתומים פנ"ל
וגם שבועה על תכשיטי האשה אם שני הצדדים רוצים יכול לפטור עצמו בשבועה אחד
על שני הטענות - ע"ד יש לפקפק על תפיתסה בלי כל הנ"ל פיון שיש כאן יתומים מבת
א' ולהם תביעת שטר חצי זכר ואם תתפס הרבה לנזונותי תפסיד החוב של היתומים
הללו ולא כל כמינה עיין ב"ש סימן ק"ב ס"ק ב' וק"ל כם - וכתובה מהיתומים תפסיד
או זה היורש צריך לשלם לה כתובה פשיעור המגיע לחלקו ולפ"ז תוכל היא להשביעו
שבועה דאורייתא גם על ממון גניבה (אולי צ"ל גניזה) שנתנה לו והיא מפסדת על ידו
וק"ל - לא נשאר לי העתק מזה ע"כ אם עוד יצטרף בענין זה צריך להזכירני מה
שכתבתי.

ואחתום בכרחה א"נ. משה"ק סופר מפפ"ד.

העתקתי תשובה הזאת מכתובת יד קדשו ויען שהנניר הי קרוע מאד וגם הדיו היתה
אוכלת מקים התיבות מחמת יושנו ובקושי גדול הייתי יכול לקרותן ולהבין משמעתי
היכא דלא יכולתי לידע את המלות ותיבות ציינתי בנקודות והמבין יבין על מה הדברים
סובבים פי גם השאלה חסרה ומוכנת מתיף התשובה וברוף השם שזכני להציל תורת
משה רבינו משני העת וזכותו יעמוד לי להאיר עיני באור התורה ולא ימוש התורה מפי
ומפי זרעי וז"ז עד סוף כל הדורות אכיר - וברוף השם שסיימתי ספרי כדבר טוב ואין
טוב אלא תורה תורת משה ספרא רבא דישראל זי"ע ועל כל ישראל אמן ואמן.

סימן קג נשאלתי מהרבני המופלג בתורה הנגיד מו"ה אהרן וועלדלעך נ"י מפה איך לנהוג בליל הסדר בחליקת הזיתים של המוציא ומצה לבני הבית אם יאכל הבוצע תחלה את שני הזיתים והמסובין ימתינו עד אחר שאכל ואח"כ יחלק לכל א' וא' את השני זיתים או יחלק תחלה להמסובין ואח"כ יאכלו כלם הבוצע עם המסובין יחד ע"כ שאלתו קעה) תשובה.

באמת הוא דבר שצריך בירור ושמעתי מרבנים גדולים שנסתפקו ג"כ בזה וחפשי בספרי האחרונים שנתחדשו בימינו קובצי דינים חדשות שונות ולא מצאתי לא שיעורר וידבר מזה ואני הייתי סמוך על שלחן מו"ח (מז"ר) הגאון הצדיק אבדק"ק בוסערמין ז"ל וראיתי שהי' נוהג לחלק תחלה להמסובין ואח"כ אכל והוא הי' תלמוד מובהק להגאון רבן של ישראל מהר"מ שיק ז"ל ולא הניח שום מנהג שראו אצל מורו ובטח גם הוא הי' נוהג כן וכן אני נוהג.

אחריו להבחל"ח - וכעת אמרו לי איזה רבנים שיש חשש הפסק להבוצע במה שמחלק קודם האכילה ואמרתי לירד לעומקה של הלכה בעזה"י: והנה ידי"נ הגאון מהר"ר יצחק ווייס שליט"א הראבדק"ק ווערבו עוררני על מה שנמצא במנהגי הח"ס ז"ל בזה"ל לקח הג' מצות העליונה עם התחתונה והפרוסה באמצע בירך המוציא והמסובין ענו אמן ולא בירכו המוציא פלל וכן בכל שבתות ויו"ט שצריכים לח"מ ופרס פזית לכל אחד מהמסובין ואח"כ לקח הפריסה ופירס פזית שוב לכל א' מהמסובין ולאחר שפירס לפני כולם לקח השני זיתים סמוך לפיו ובירך עם המסובין ביחד על אכילת מצה והכניס מהם מעט מעט לפיו ולעסו והניחו בצד הפה על הלחי השמאלית ולאחר שלעס כל השני זיתים בלען בב"א עכ"ל: וכתב לי ידי"נ הגאון הנ"ל שנסתרה לו דרכו של רבינו זללה"ה מדוע לא בירך שתי הברכות יחד וגם למה הפסיק בחלוקה בין הברכות ונעלם ממנו כוונתו - ובאמת הוא פליאה עצומה שהוא נגד דעת הטור וש"ע ריש סי' תע"ה ועיין בטו"ז סק"ב שתמה על המהרש"ל במה שהי' מחלק הברכות המוציא על השלימה ואכילת מצה על הפרוסה שהוא רק לחד דעה ומשמעות הטור הוא לצאת ידי שניהם ולומר הברכות תרופות זה אח"כ ואח"כ יבצע אותם בזה אח"כ וכן הוא בטור סי' תפ"ו שהבציעה יהי' כאחד עכ"ל הטו"ז בהקשותו על הרש"ל ועיין ג"כ בח"י שם סק"ב דכתב דיברך שתי הברכות טרם ישברם דכן הוא הסכמת האחרונים וא"כ גדלה התמי' על רבינו זללה"ה מה ראה על ככה שלא לעשות כהסכמת הראשונים והאחרונים וכפסק הש"ע ונושאיו פליו: וגם פלא דרבינו הח"ס כמאן עביד שמעת' דלא כמאן דגם הרש"ל דחילק הברכות כתב בפירוש שלא לבצוע מהשלימה שבירך עלי' המוציא עד שבירך על הפרוסה על אכילת מצה ויבצע משתייהם, והח"ס ז"ל הי' ביצע מהשלימה תיקף אחר שבירך עלי' המוציא ושוב הי' בוצע שנית מהפרוסה קודם הברכה והוא דלא כהרש"ל והשתא דעביד דלא כמאן - וגם קשה שהפסיק כ"כ בין הברכות בשתי בציעות למה לי' פל זה הלא הי' יכול לעשות הביצוע בפ"א משתייהם אחר ברפת המוציא ואח"כ יברכו ברפת אכילת מצה אם הי' רוצה לעשות כשיטה החדשה שלו - גם יש להפליא עליו במה שבברפת המוציא הי' מוציא את האחרים המסובין ובברפת אכילת המצה לא הי' מוציאם הלא עפ"י מה דמבואר בב"י סי' תע"ה בשם הה"מ בטעם דמברכין על אכילת מצה ולא לאכול הוא משום דבברכה זו מוציא עצמו ואחרים סמוכין ועיי"ש - וא"כ יותר מסתברא להוציא

את אחרים בברכת אכילת מצה מברכת המוציא וכל זה הוא פליאות גדולות על רבינו זללה"ה: ואחר העיון האיר ה' עינינו להבין עומק פונת רבינו ועל מה אדני דבריו הטבעו ושהם בנויים על דברי תו"ס פסחים קט"ו ע"ב ד"ה מצה שפתבו בזה"ל נראה דטעמא כדי שיטענום תיקף לברכה מיד פיון דזאת הברכה הוא חובה אבל בשאר ימות השנה דאין הברכה חובה אין צריך לטענום תיקף לברכה מיד עכ"ל - ועיין מג"א סי' קס"ז ס"ק י"ט שפיאר פונתם אם שגם בשאר ימות השנה אסור בהפסק בין ברכה לטעימה לכל א' מהמסובין ואין יוצאין בטעימת הבוצע עכ"ל פיון דהאכילה של ליל פסח הוא חובה דאורייתא מה שלא מצינו זה בכל השנה ע"כ צריך בזה תיקף יותר גדולה משאר ימות השנה וע"כ בשאר ימות"ש ימתין עד שיתן לו הבוצע פרוסת המוציא וקשוב בזה גם פן תיקף לברכה טעימה הקא נותנים מצה לפני כל א' וא' כדי שיטענום תיקף ומיד בלי הפסק כלל ולכן פפלו התוס' לשונם וכתבו תיקף לברכה מיד להורות על ריבוי התכיפה בכל מה דאפשר עיי"ש במחה"ש - הרי דברכת אכילת מצה צריך שיהי' התכיפה בכל מה דאפשר בלי הפסק כלל וכלל לא והנה ברפת המוציא צריך להיות על השלימה בשביל הלחם משנה והנה פלם צריכים ללח"מ א"כ ממילא צריך להבוצע להוציאם פלם והברכה שהוא מברך הוא בעד פולם להוציאם - והנה באמת קיי"ל בריש סי' קס"ז דצריך לחתוך מעט קודם הברכה כדי שלא יהא הפסק בין הברכה לאכילה עיין טו"ז ומג"א שם והוא מתוספות ורא"ש ברכות דף ל"ט אע"ג דבסעי' ו' קיי"ל דלא הוי הפסק בדבר שהיא צורך פרוסה עיין בב"י בסי' קס"ז אבל כבר כתבו הפוסקים דהוא דוקא בדיעבד אבל לכתחלה צריך שיהי' בלי הפסק כלל: והשתא דצריך שהבוצע יוציא את פלם בברכת המוציא בלח"מ ואם הבוצע יאכל את שני הזיתים תחלה נמצא דהם יצטרכו להמתין עד שיאכל כל השני זיתים והוא יהי' בשיהוי גדולה הרבה ממה ששוקה הבוצע בחילוק הזיתים למסובין פנו דצריך לדקדק ללעוס לאט לאט ולהניח על צד הלחי ולבלוע בפ"א פמוקא לעיל בשם רבינו הח"ס וא"כ יהי' הפסק גדול להמסובין - ועיין בתשובת הרש"ל בסימן ל"ד מה שהקשה אהרא"ש המוקא בטור וש"ע סי' קס"ה שהי' נוהג ליטול באחרונה.

כדי שלא יהי' הפסק בין נטילה למוציא דהא אפתי יהי' הפסק להאחרים ומה חזית כו' ועיין מג"א בסי' קס"ז ס"ק ט"ו ו"ל היינו דיקא היכא דהשיהות שוות שפיר כתבו מה לי הוא מה לי הם בכל ענין איפא הפסק ע"כ שפיר קפידא דלגב' דידי' לא יהי' הפסק משא"כ היכא דאם הפל ימתינו עליו יהי' להם הפסק גדול יותר ממה שאם ימתין הוא עד שיחלק להם עדיף שיעשה הוא שיהוי מיעוט ממה שיעשו האחרים שיהוי גדולה על דו וע"כ הי' דעת מרן הח"ס שלא יאכל הוא תחלה השני זיתים ואחרים ימתינו עליו כדי שלא יגרונם להם שיהוי הרבה רק יחלק קודם אכילתו ומה גם דדעת הרמ"א בסי' קס"ז סעי' ט"ו דבכל פעם מותר לחלק קודם שיאכל הוא וכן הסכים בבבאור הגר"א שם ואולי דבנ"ד גם הטו"ז מודה דעדיף לחלק קודם שאוכל דעד כאן לא השיג הטו"ז על הרמ"א במה שמתיר לחלק קודם שיאכל הבוצע אלא משום דאם יחלק קודם יהי' הפסק לכולם דהא ימתינו עליו באכילה כדקיי"ל דאין המסובין טועמים עד שיטענום הבוצע ואין גם אחד שיאכל מיד עיין שם בלבוש"ר משא"כ כשיטענום הוא תחלה מעט שהוא פרגע וליתא בזה שום

גַּרְם שִׁיְהוּי לְאַחֲרִינָא לְעֵינַן לְעֵיל סק"ז ודג"מ נשם) ע"כ דעת הטו"ז דְעַדִּיף דִּיטְעוֹם הוּא תַחֲלָה מִשֵּׁא"כ הֵכָא בְּפִסְחָא דִּישְׁקָה הֶרְבֵּה בְּאַכִּילַת שְׁנֵי זְתִים לְלַעֲוֵס אוֹתָם תַּחֲלָה וְלִבְלֹעַ בְּפ"א פְּמִבְנָאָר בִּמְג"א ס' תע"ה וְזֶה עוֹלָה בְּשִׁיְהוּי גְדוּלָה וְהֵם שְׂיִצְאוּ בְּבִרְכָתוֹ בְּרַפְתָּ הַמוֹצֵיא יִמְתִּינוּ עָלָיו כ"כ הֶרְבֵּה גַם הַטו"ז מוֹדֵה דְעַדִּיף שְׂיַחֲלַק לְהֵם בְּתַחֲלָה כְּדִי שְׂלֵא יְהִי לְהֵם כ"כ הֶפְסֵק דְהָא הַטו"ז בְּעַצְמוֹ כָּתַב לְעֵיל סק"ג דְאִין בְּזֵה מִשׁוּם הֶפְסֵק פְּלִל דְהָא בְּשִׁבְתָּ אִין חוֹתָף וְרַק מִשׁוּם זְהִירוֹת בְּעַלְמָא הוּא (וְכֹן דַּעַת הַפְנ"י שֵׁם בְּבִרְכוֹת דָּף ל"ט עיי"ש) וְכַאן הֵבִיא הַטו"ז רֵאִי מְהָא דְחוֹתָף עיי"ש א"כ וְנִדְאִי דְגַם הוּא מוֹדֵה דְעַדִּיף טְפִי לְחַלְקָא קִידָם שְׂלֵא יִגְרוֹם שִׁיְהוּי גְדוּלָה לְהַמְסוֹבֵין וּמָה גַם לְדַבְרֵי הַמַּחֲה"ש וְהַגְהוֹת הַח"ס שֵׁם שְׂפַתְבוּ דִּמְה"ט ל"ה הַחֲתִיכָה הֶפְסֵק בְּשִׁבְתָּ מִשׁוּם דְהוּא צְוֹרָף לְלַח"מ עיי"ש א"כ גַם כַּאן פִּינֹן דְהֵם יִצְאוּ בְּבִרְכָתוֹ וְהוּא מְחַלְקָא לְהֵם תַּחֲלָה כְּדִי שְׂלֵא יַעֲשׂוּ הֶפְסֵק גְדוּלָה בֵּין פְּרוּסָה לְמוֹצֵיא שׁוּב הָוִי ג"כ מְצוֹרָף הַפְּרוּסָה וְלֹא חָשׁוּב גַם לְדִידָן' הֶפְסֵק דְבַפְּרוּסָה זֹו הַשְׂתַּתְּפוּ כַּחֲדָא בְּבִרְכָתוֹ וּמִן כְּרַח לְחֻשׁוֹן עַל הֶפְסֵקָם כְּעַל הֶפְסֵקוֹ וְגַם הַדַּעַת הַטו"ז כְּדַעַת הַב"י וּמְג"א סק"ט עיי"ש בַּטו"ז סק"ח דְהַמְסוֹבֵין אִינֵן יוֹצְאִין בְּטַעֲמַת הַבוֹצֵעַ לְעַנְנֵן הֶפְסֵק וְא"כ פִּינֹן דְעוֹשֶׂה זֹאת שְׂלֵא יְהִי הֶפְסֵק לְהַמְסוֹבֵין שׁוּבְהָוִי מְצוֹרָף הַפְּרוּסָה דְלֹא חָשׁוּב פְּלִל הֶפְסֵק וְשָׂרִי לְעֵשׂוֹת כֹּן אָף לְכַתְחֲלָה וְאִינוּ דוֹמָה לְנִידוֹן הַטו"ז בַּס"ק טִי דְאוֹסֵר לְחַלְקָא לְכַתְחֲלָה מִשׁוּם דְלֹא יִרְוִיחַ פְּלִל בְּחַלְלוֹקָה זֹו וְאִדְרָבָא יְהִי הֶפְסֵק לְכַלּוֹן אֲבָל בְּנִי"ד דְפִסְחָא גַם הוּא מוֹדֵה דְשָׂרִי לְכַתְחֲלָה וּמִטַּעַם שְׂפַתְבְּתִי: עכ"פ נִרְאֶה פְּשׁוּט דְזֵה הִי טַעַם דְרַבִּינוּ רַבִּין שֵׁל יִשְׂרָאֵל הַח"ס זִיל שְׂלֵא רַצָּה לְאַכּוֹל תַּחֲלָה, וְאַח"כ לְחַלְקָא לְהַמְסוֹבֵין רַק חִילְקָא קוֹדָם לַב"ב כְּדִי שְׂלֵא לִגְרוֹם לְהֵם הֶפְסֵק גְדוּלָה בְּהַמְתַּנְתָּם עָלָיו: אֲמַנָּם לְבָרָף שְׂתִי הַבְּרִכוֹת הֵינְנוּ גַם בְּרַפְתָּ אֲכִילַת מִצָּה בְּפ"א לֹא הִי רוֹצָה אִם שְׂפַכְרָה הֶסְכִּימוּ כֹן בְּטוֹר וּש"ע כְּדִי לְצַאֲת יְדֵי הַדַּעוֹת לְשָׂרִי גַם בְּרַפְתָּ אֲכִילַת מִצָּה עַל הַשְּׂלִימָה כְּמוֹכָא בְּטוֹר וּבב"י רִישׁ ס' תע"ה מְפַנֵּי דְהִי רוֹצָה לְצַאֲת יְדֵי דַבְרֵי הַתּוֹס' בְּפִרְקָא ע"פ הַנְּ"ל שְׂפַתְבוּ דְהֵכָא שֶׁהוּא חוֹבָה צְרִיף תְּכִיפָה גְדוּלָה בְּכַפְלִיִּים מְשַׁאֲר יְמוֹת הַשְּׁנָה שְׂלֵא יְהִי הֶפְסֵק פְּלִל וּכְלָל אָף בְּחַלְלוֹקַת הַפְּרוּסָה לְהַמְסוֹבֵין דְשָׂרִי בְּעַלְמָא הֵכָא אָף זֶה לֹא יֵאוֹת לְמִיַּעֲבַד ע"כ אִם יִבְרָף תְּיִכְף בְּרַפְתָּ אֲכִילַת מִצָּה וְאַח"כ יַחֲלַק שׁוּב לֹא יְהִי תְּיִכְף וּמִידָ שֶׁהוּא מוֹרָה עַל בְּלִי הֶפְסֵק פְּלִל וְכַ"ל לֹא לוֹ וְלֹא לְאַחֲרִים (וּתְלִמִּידֵי כֹן אַחוֹתֵי הַב' הַמְּוִפְלָג כְּמוֹ"ה שְׂלֵמָה נ"י עוֹרְרָנִי דָּאָף זוֹלַת הַחַלְלוֹקָה לְאַחֲרִים יֵשׁ הֶפְסֵק בְּבִצִיעָה לְחוּד אִם יִבְרָף אֲכִילַת מִצָּה כְּשֶׁהוּא שְׂלִימָה וְלֹא תְּשׁוּב תְּיִכְף וּמִידָ לְדַעַת הַתּוֹס' שֶׁהַתְּכִיפָה הוּא בְּלִי הֶפְסֵק פְּלִל וְע"כ נִטַּל מִרְן ז"ל הַזִּיתִים סְמוּךְ לְפִיו וְנִפְּהָ הַפִּיר) וְע"כ יַעֲץ עֲצָה לְבָרָף רַק הַמוֹצֵיא עַל הַשְּׂלִימָה כְּדִי לְצַאֲת יְדֵי ח"ל ח"מ וְאַח"כ לְחַלְקָא לְכָל הַמְסוֹבֵין לְכָל א' חַלְקוֹ הַמַּגִּיעַ לוֹ וְאַחַר שְׂפַכְרָה יְהִי בְּיַד כָּל אֶחָד מֵהַמְסוֹבֵין הַזִּיתִים הַצְּרִיכִין לְאוֹתוֹ לִילָה יִקְחוּ כָּלֵם הַזִּיתִים סְמוּךְ לְפִיָּהֶם וְיִבְרָכוּ בְּרַפְתָּ הַמִּצָּה וְיִאֲכְלוּ תְּיִכְף מִמֶּשׁ בְּלִי אִיחּוּר פְּלִל וּבְזֵה יִצְאוּ יְדֵי דַבְרֵי תּוֹס' הַנְּ"ל דִּיְהִי תְּיִכְף וּמִידָ הַטַּעֲמָה לְבִרְכָה בְּלִי הֶפְסֵק פְּלִל וּכְלָל אֲפִילוּ בְּהַגְבַּהַת הַיָּד עִם הַזִּיתִים לְפִי הָאֲנָקַל מָה שְׂלֵא הִי אֲפֻשֶׁר לְעֵשׂוֹת כֹּן אִילִי לֹא הִי בְּיַדָן תַּחֲלָה שְׁנֵי הַזִּיתִים כְּמוֹכָן - וְאַפְשֶׁר דְהֵינְנוּ טַעֲמָא שְׂצוּהָ לְכָל א' וְא' שְׂיִבְרָכוּ לְעַצְמָן וְלֹא הִי רוֹצָה לְהוֹצִיאֵם בְּבִרְכָתוֹ שְׂלֵא יִשְׁקָה עַל אַחֲרִים שְׂיִשְׁמְעוּ בְּרַכָּתוֹ אוֹ שְׂמָא פִּינֹן דְקִרְבַּת הַזִּיתִים סְמוּךְ מִמֶּשׁ לְפִיו אוֹלִי לֹא יִשְׁמְעוּ הֵיטֵב עיי"ז בְּרַכָּתוֹ וְגַם לֹא רַצָּה שְׂיִתְעַסְקוּ בְּשְׂמִיעַת הַבְּרָכָה מְהֵאֲחַר רַק פְּלִל א' יְהִי בְּמַהֲרַת הַזִּיתִים לְבִרְכָה מָה שְׂלֵא הִי אֲפֻשֶׁר אִם הִי מוֹכְרָח לְשְׂמוֹעַ הַבְּרָכָה

מפי האחר ע"כ צוה לברך כל א' לעצמו בן נראה פשוט כטעמא דמילתא ומה שחילק הזיתים בשתי פעמים ולא בפ"א באמת אפתי לא ידעתי למה אולי כדי ליחד המצה לכל א' מהברכות בפ"ע - אבל דע בטח בלי שום ספק דדברי רבינו מיוסדים על דברי תוס' הנ"ל וכמו שביארתי דבריו וזה פשוט וברור לענ"ד: ועתה נבא לדין להלכה למעשה איך נעשה אנו בדבר זה ואומר אם כי רבינו הח"ס רב גוברין לקבוע הלכה כשי' התוס' לחוד, אף נגד הכרעת הטור וש"ע אבל אנו ונדאי שלא לזוז מהפסק הש"ע אף זיו כ"ש ועלינו לעשות כאשר הוספם בש"ע ונושאי כליו לברך שתי הברכות יחד וכן קבע להלכה בש"ע התניא וכן נוהגין בכל העולם אבל עכ"פ שפיר יש לחוש פג הפסק של האחרים דכיון דגם על האחרים מוטל החוב לברך שתי הברכות על השלימה א"כ הבוזע הוא מוציא אותן בשתי הברכות או לרנוחא דמילתא יברכו עמו בפ"א (עיין מטה אפרים סי' תרי"ט סעי' י"ב קעו) דכל אחד יברך בלחש ולא יהי' דעתו לצאת בברכת הש"ץ וימהר לסיים כדי שיפנה אמן על ברכת הש"ץ אבל חידוש שלא הזכיר מהשל"ה במס' יומא דכתב שלא ישר בעיניו לעשות כן ולדידך עדיף שלא יאמרו הצבור כלל רק יכוונו לצאת בברכת הש"ץ) וע"כ צריך לחוש שלא יהי' הפסק גדול להאחרים מהברכה עד שעת האכילה ומה גם באכילת מצה דהחויב של התכיפה הוא בכפליים מבשלמא כאשר הבאתי מתוס' דלעיל ואם ימתינו המסובין עד שיאכל הבוזע שני הזיתים יגרום להם הפסק גדול ע"כ עדיף שיהי' להבוזע במעט הפסק היינו בחלוקה שמחלק הפרוסות לאחרים שהוא מעט שיהוי משיעשה להם משיהוי גדולה בהמתנתם על אכילתו שני זיתים יחד שהיא שיהוי הרבה יותר משהוי בחלוקה וכבר הבאתי לעיל דבאופן זה כ"ע מודים דמותר לחלק קודם ואח"כ יאכלו כולם בפ"א אע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר מה שאמרו חז"ל גיחא לי לחבר שיעשה איסור זוטא ולא יעשה חברו איסור רבה - אמנם כ"ז במסובין מועטין היינו שלא ישנה בחלוקת הפרוסין כ"כ כמו שישנה באכילת הזיתין כמו שהיא עפ"י רוב אצל סתם בעל בית משא"כ היכא דישנם מסובין מרובין דשיהוי בחלוקה יהי' שיעור גדול יותר משיהוי באכילה אז באמת ראוי לעשות כמו שאמרו בפסחים ד' קט"ו ע"ב דהביאו מצה לפני כל א' וא' כדי לקיים תיקף לברכה טעמיה ובאמת היא לפלא לשי' התוס' הנ"ל למה אין אנו נוהגין כן גם בזה"ז בשלמא לשי' הרשב"ם שם דלאו משום תיקף לברכה טעמיה עשו כן ואין חילוק לדידך בין תיקף דמצה לתיקף דשאר ימות השנה א"ש למה שאין אנו נוהגין כן וכמו שכתב שם הרשב"ם הטעם ואין בחלוקת הפרוסין שום הפסק ומטעם שכתבתי לעיל דאין זה חשוב הפסק וכמו שכתב המג"א בס"ק י"ט שם (ובאמת מהש"ס מוכח כמו הרשב"ם דקאמר שם דהביאו גם כן חרוסת לכל א' וא' ולגבי חרוסת לא שייך סברת התוס' פמובין) אבל לשי' התוס' דהוא משום תיקף דברכה קשה באמת למה לא כתבו הפוסקים לעשות כן להביא מצה לפני כל א' וא' גם בזה"ז ושום א' מהפוסקים לא הביאו לחוש לדברי תוספות הנ"ל אף הב"י דמביא כל הדעות בספרו הארוך שעל הטור לא הביאו שם וצע"ג בעיני ודו"ק: ועוד יותר קשה על רבינו בעל ח"ס דחש לשיטת התוס' וכמו שכתבתי למה באמת לא עשה כמו שאיתא בש"ס לתת לכל א' וא' מצה בפ"ע והי' יכול לצאת גם כדי הפוסקים והלכה פסיקה בש"ע הנ"ל וגם לא הי' הפסק כלל גם לגבי ברפת המוציא משום דכל א' הי' מברך לעצמו שתי הברכות בפ"א והי' אוכל תיקף בלי הפסק ויותר הי' עדיף להנהיג

לתת לפני פל א' וא' מצה בפ"ע פדי לקנים שיטת התוס' הנ"ל וכמו שהי' בזמן הש"ס ובה' הי' מקנים ג"כ שיטת הטור והש"ע לברך שתייהם יחד וכמו שהיה מנהג העולם ממה שהנהיג לחלק הברכות וכן"ל שהוא נגד הטור והש"ע וצ"ע להבין דעת קדושים ועיין רדב"ז ח"א סי' תפ"ח שהביא ג"כ שהוא מנהג אבותיו ורבותיו פן לברך שתייהן בפ"א על השלימה וגם לא הניח פלל השלישית מידו (לא כמו שאנו נוהגים להניח אחר ברפת המוציא את השלישית ולאחזו רק הפרוסה והעליונה ומברכים ברפת המצה והוא לא רצה בזה פדי שלא לגרוס בזה הפסק שיהוי בין ברפת המוציא לאכילה) פדי שלא להפסיק פלל בשום שיהוי בין ברכה לאכילה ועיי"ש: ועוד קשה לי על מנהג רבינו הח"ס ו"ל לשיטתו דלא הי' חש לברך אכילת מצה על השלימה והי' מצוה להאחרים לברך על המצה בפ"ע א"כ הי' יכול לעשות פה היינו שהוא שהי' הבוצע יברך תיקף אחר המוציא ברפת אכילת מצה על השלימה והי' יוצא בזה ידי שיטת הטור וש"ע ויאכל תיקף פדי לצאת שיטת התוס' והמסובין ומתינו עם ברפת האכילת מצה עד אחר אכילתו ואח"פ הי' נותן הפרוסות לכל א' וא' והי' הם מברכים על אכילת מצה ונמצא דגם באופן זה הי' להם תיקף לברכה טעמה גבי אכילת מצה והי' הוא מרויח שהי' יוצא לכל הדעות וגם הם היו יוצאים ידי שי' התוס' כמו עכשיו כמו שהי' מנהגו שלא יצאו רק לדעת התוס' בלחוד וצ"ע למה באמת לא נהג פן: ועכצ"ל דאף פן הי' עושה הי' בזה הפסק גדול להאחרים בין ברפת המוציא שהי' מוציאם בשביל לח"מ לאכילה והי' חש בשביל הפסק דאחרים - הרי דהוא הי' חש על הפסק דאחרים גם בשביל ברפת המוציא לחוד א"כ כש"כ לדין דמברכין גם ברפת אכילת מצה על השלימה וממילא דצריך שיהא פל הב"ב מברך שתי הברכות בעת שמברך בעל הבית או לצאת בברכתו בשתייהן כש"כ וכש"כ דצריך לחוש על הפסק דאחרים דהא התיקף של ברפת אכילת מצה הוי יותר מתיקף דברפת המוציא לשי' התוס' הנ"ל א"כ בנדאי דאין ראוי שימתינו האחרים על אכילתו שיהוי מרובה כ"כ רק שיחלק קודם אכילתו - וכן יש לדייק מלשון המרדכי בסדר הפסח שעשה שכתב בזה"ל ואחר שבצע יתן לכל אחד פזית מפל אחת ואחת עכ"ל עיין נשמת אדם פלל ג' סי' ט"ו שכתב בשם הגאון בית מאיר דיותר יש ללמוד מסתימתן של ראשונים מפירושן של אחרונים עיי"ש - א"כ מדסתם המרדכי ולא כתב ואחר שבצע ואכל ברור שדעתו לחלק תיקף אחר הבציעה וכמו שכתבתי בפנים וגם מדכתב ואחר שבצע יתן לכל א' פזית מפל אחת ואחת משמע דלא הי' מחלק רק פ"א אחר הבציעה וכמנהגנו ולא כמנהג רבינו הח"ס ו"ל ודו"ק - ומדלא כתב ואחר שבצע ואכל יתן כו' משמע דתיקף אחר שבצע לו לעצמו יתן לאחרים - וכן יש לדייק מלשון של הקיצור ש"ע שכתב בסימן קי"ט ו"ל ובוצע מן העליונה וגם מן הפרוסה מפל א' פזית וכן הוא נותן לכל א' מבני ביתו ואוכל שניהם יחד עכ"ל מלשון זה נמי מוכח דסובר דמחלק קודם אכילתו וכן נלע"ד להלכה ולמעשה ודו"ק.

ד' צו ט' ניסן תרפ"ו לפ"ק פישטיאן יצ"ו. הק' ישכר שלמה טייכטדאל סימן קד אדם אחד מאלף מצאתי מעודו ידו הדה בין סותר וכן עני הארץ ובכל אלה מחוץ לד' אמות של הלכה אותו לא מצאתי ה"ה ידי"נ ענין פאר הזמן וזו עזתנו הרב הגדול בתורה ובראיה החרף ובקי נפלא בכל מקצעות הש"ס וש"ע איש גבור חיל פוסק בתורה יומם וליל כש"ת מו"ה משה מרדכי מאנהיימער נ"י (וצ"ל) פק"ק פישטיאן יצ"ו מתלמידי

תקיפא לדודו הגאון המובהק כ"ק מרן ר' חיים צבי מאנהיימער זללה"ה אב"ק אונגוואר יצ"ו.

אחדש"ה באהבה עתה באתי בגידון שאמרתי לו בפורים העל"ט אודות הבית המדרש דקהלתינו שהמנהג בכל השנה להתפלל בכל יום במנינים שונים היינו עשירה שבאים בבית המדרש תחלה מתפללין ואח"כ כשהם גומרין ובאים אחרים עושין מנין מחדש וכמנהג בכל עיר גדולה רבתי העם ובסתם הי' זמן התפלה בימי האדר בשפה האלב זיעבען ובפורים שהוא אחד מהשכמות קבעו זמן תפלת שחרית לשעה זעקס אף יש מנין שמתפללין תמיד בהשפמה עוד קודם זמן הנקבע לשחרית פ"כ הי' מתפללין גם בפורים קודם שעה ששה וקורין המגילה לעצמן ואמרתי לו שלדעתי לא יאות למיעבד הכי היום בפורים לחלק הצבור למנינים שונים רק ראוי לתקן שהפל יבאו לזמן הנקבע להתפלל יחד כדי לקרות המגילה ברב עם הפל בפעם אחת וגם אלו שדרפן תמיד להתפלל בהשפמה ומתינו על זמן תפלת צבור הפללי מטעם שאבאר בעזה"י: ולכאורה הי' נראה דהני שעושין השפמה גם בפורים ואינם ממתנין על תפלת הצבור שפיר עבדי ממה ששבאר בר"ה ד' ל"ב ע"ב דזריזין מקדימין למצות דוחה מעלת ברב עם הדר"מ עיי"ש - אף כבר כתב מרן הח"ס בספרו תורת משה בפ' תצווה בסוגיא דתדיר דדברי הש"ס הג"ל אמורין דווקא במקום דאין המצוה משופחת בעצמה ע"י האיחור רק מעלת ברב עם לחוד איכא דע"ז לא ניתוסף שום הידור למצוה עצמה בזה האופן שפיר זריזין מק' למצות עדיפא אבל במקום שהמצוה גופא תהי' משופחת יותר ע"י האיחור אזי נדחה מפלה דזריזין מל"מ ומשהיין את המצוה כדי לקיימה יותר משופח וכמו שפסק הרמ"א בסי' תכ"ו גבי קידוש לבנה וכן מסיק להלכה הח"צ בסי' ק"ו וכן פסק המהר"מ שיק או"ח סי' מ"ה ובחלק אה"ע סי' א' ועיין ג"כ תשו' ריב"א סי' מ"ו ובתשו' נחלת בנימין סי' י"ג י"ד ט"ו באריכות מזה: קעז) ונחזי אנו גבי קריאת מגילה דגלתה הפסוק משפחה ומשפחה דכהנים מבטלין עבודתן בשביל קריאת המגילה ובתוס' שם הקשו וא"ת ויעשו עבודתן מיד ואח"כ יקראו המגילה לבדם וי"ל דטוב לקרות עם הצבור משום דזהו טפי פרסומי גיטא עכ"ל: ולכאורה קשה פיון דעבודת התמיד נעשה בשלשה עשר פהנים א"כ הי' להם צבור בפ"ע והי' שפיר פרסומי גיטא אף בקריאתם לבדם ועבודת התמיד הוא תדיר וכבר פתבו תוס' בשפת כ"ג ע"ב וכן נקבע להלכה בסי' תרפ"ד דהיכא דאפשר למיעבד תרנוניהו תדיר קודם אף נגד פרסומי גיטא ודוקא היכא דאחד נדחה דא"א למיעבד תרנוניהו אז פרסומי גיטא קודם אבל במקום דאפשר למיעבד תרנוניהו תדיר קודם וא"כ גם ה"כא פיון דבכל אופן יהי' צבור ופרסומי גיטא גם בכהנים לבדם א"כ מקרי דאפשר למיעבד תרנוניהו תדיר קודם א"כ שוב הדרא קושיות התוס' לדוכתא דיעשו עבודתן ואח"כ יקראו הפהנים לבדם ואי דכך גלתה הקרא דמשפחה הג"ל א"כ גיליף מכאן דפרסומי גיטא עדיף אף בקדימה לחוד וא"כ יוקשה על דברי תוס' דשפת הג"ל ועל הש"ע דסי' תרפ"ד גבי חנפה וצ"ע לכאן (ופלא פל הגו"ב מהד"ק סי' מ"א שפעם בדברי תוס' שבת הג"ל וביאר בזה דברי תוס' פאן ולא הרגיש בדברינו ודו"ק) ואחר החיפוש מצאתי דבספר בית יצחק על מגילה שם עמד בזה: וכתב לתרץ דעד כאן לא קאמרי בתוס' דהיכא דאפשר למיעבד תרנוניהו תדיר קודם לפרסומי גיטא דוקא כאופן דאם יעשה הפרסומי גיטא באחרונה יהי' פל כף פירסום הגס כמו בשה"ל פושה

בתחלה אז שפיר מקרי אפשר למיעבד תרנוניהו ואז תדיר קודם משא"כ באופן דאם
יפשה הפרסומי ניסא באחרונה לא יהי פירסום כ"כ כמו בפשה' עושה אותה בתחלה אז
לא מקרי אפשר למיעבד תרנוניהו דהא אם לא יעבוד אותה בתחלה יתקטן הפרסום
והוי כמו שגדחה ממעלתה ובדחי' שוב פירסום הגס קודם א"כ שפיר תירצו התוס' דטוב
לקרות עם הצבור דהוי טפי פירסומי ניסא ר"ל דאם יקראו לבדם לא יהי פירסום כ"כ
ע"כ הוי כמו דין דחי' פאן פ"כ שפיר צריד לבטל העבודה מפני' פדין היכא דהי' נדחה
הפירסום פרסום הגס קודם ולא דמי להא שכ' תוס' בשבת דשם הפל שנה בין אם יפשה
קודם או אח"כ וא"ש עיי"ש קעח) (שוב עוררני ידי"נ הגאון ר' זעליג לאנדא שליט"א
מאשפעצין שגם בשו"ת מהרי"א הלוי להגאון מלבוב ח"א סימן קפ"ז ביאר פן דברי
תוס' הג"ל ודו"ק): עכ"פ למדנו מדברי תוס' דכל מה שיש פירסום יותר הוא משנבח
יותר ועל עיקר זה באה קרא דמשפחה ומשפחה הג"ל להודיענו דאף במקום שיש צבור
אם ימצא צבור יותר גדול מוכרח להדר ולקרות בצבור היותר גדול כמו בכהנים דהוי
ג"כ צבור בפ"ע אפ"ה מוכרחין היו לבטל פדי לקרות בצבור היותר גדול ובאמת מזה
למד הר"ן בפ"ק דמגילה ונהביאו המג"א בסוס"י תר"צ דאפילו אם הם מאה אנשים עכ"ז
כשיש צבור יותר גדול מזה מחנכים לילד לשם ועיי"ש בפרמ"ג דגלמד זאת מדברי
תוס' הג"ל וכמו שפתי מושם דגם הם היו צבור בפ"ע ואפ"ה היו מוכרחין לילד לצבור
ועכ"ח משום דכל כמה הוא נעשה בפירסום יותר משנבח המצנה ביותר: אחרי מופלג
מלאתי עוד תנא גדול דמסייע לן בזה ה"ה הגאון נצי"ב ז"ל בספרו העמק שאלה
בשאילתות פ' ויחי שכתב בזה"ל והא דהצרכו ללמוד מעבודה שמבטלין ת"ת למקרא
מגילה משום דקיי"ל דבכל הדור מצנה אין מבטלין ת"ת בשבילה פיון דאין גוף המצנה
נידחית והי' ס"ד דמה דמצנה לקרות המגילה בצבור אינו אלא משום ברוב עם הד"מ
כדאייתא פסחים ד' ס"ד ויומא ד' ע' וא"כ אין ת"ת נדחית משום הא פיון דמ"מ יקרא
המגילה אח"כ קמ"ל דמבטלין ת"ת בשביל פרסומי ניסא משום דהוא מגופא דמצנה
ולמדנו דמבטלין עבודה בשעתא בשביל לקרות בצבור ש"מ דמכש"כ ת"ת דייחיד עכ"פ
עיי"ש הרי דכתב ג"כ דהוא משום מצנה דגופא ולא משום הדר"מ רק דהמצנה משנבחת
יותר בגופה בפירסום היותר גדול: וא"כ לפי"ז הא כבר הבאתי דהיכא דאם יהי' משהין
המצנה יהי' נעשה מן המשנבח ביותר לא משגיחין על זריזין מקדימין א"כ גם הכא פיון
דאם ימתינו אלו בעלי השכמה על תפלת צבור הפללי יהי' הקריאה יותר משנבח בנודאי
דחוב מוטל עליהם להמתין על תפלת צבור היותר גדול - ורואה אני שהדברים ק"ו
מהפנהים שמבואר בש"ס דהם צריכים לדחות מצנה אחרת בשביל מקרא מגילה ועוד
באופן כזה אשר אז בעת בא מצנות עבודה עוד לא בא מצנות קריאת המגילה דעבודה היא
משאיר המנחה ומקרא מגילה היא מהנה"ח וע"כ הקשו בתוס' דיעשו תחלה עבודה פיון
דהיא בא עוד טרם שפא חיוב דמ"מ דאם בא בפעם אחת אין מוכן לקו' התוס' דיעשו
תחלה העבודה פיון דכתבו בעצמם בתחלה דזה מקרי ביטול במה שפא זמנה ומקדימין
המגילה ומדחין העבודה דהקרא גלי לעשות פן וא"כ איך יעשו תחלה העבודה פיון
דבהדיא גלי לן קרא לעשות פן לבטל העבודה וע"כ דקוששיתם הי' פיון דע"כ זמן
העבודה בא תחלה א"כ יעשו אותה תחלה ואח"כ יקראו לבדם המגילה וע"ז תירצו פיון
דעי"ז לא יהי' פירסום כ"כ מוכרח לבטל העבודה אף שפא תחלה שוב מצאתי בספר

בית יצחק שביאר ג"כ פן פנונת דברייהם (ומכאן קשה לי על הרש"ש לקמן דף כ' שפכתב דגן הסמה שגאמר במשנה שם גבי מקרא מגילה הוי הפנונה משנהאיר המזרח כמו בקדשים א"כ הוי חד זמן לעבודה עם מק"מ א"ר לפי"ז אין הבנה לקו' התוס' ועיין בשנירי מנחה הנספח לס' מנחת פחים (יו"ד סי' תרפ"ז בהגה כס ודו"ק) עכ"פ חזינו דיש בלח פירסום הנס לזחות מצות העבודה שפא מקודם ועיין מהר"מ שיק סי' של"ט דסובר דאף אם כבר התחילו בעבודה מוכרחין להפסיק דקיי"ל בעלמא אם התחילו אין מפסיקין ומה גם במצוה העוסק במצוה פטור מן מהמצוה אפ"ה פאן מפסיק ואני דייקתי מלשון הרמב"ם ריש מגילה דסובר ג"כ פן דאפילו אם התחילו כבר בעבודה מפסיקין שוב מצאתי בספר העמק שאלה הנ"ל בפ' ויחי סי' ל"ד סוף סק"ה שדייק ג"כ פן מלשון הרמב"ם הנ"ל דאפילו אם כבר עסוקין בעבודה מניחין אותה ויוצאין ובאין לביהכ"נ לשמוע מ"מ עיי"ש והנאני שפנונתי לדעתו הגדולה: ובמהר"מ שיק שם פתב בטעמא דמילתא שיש ענין גדול בקריאת המגילה דיהי' בפרסום רב וע"כ מניחים הפל ויוצאים לקריאת המגילה בפרסום רב - א"כ ק"ו פן בנו של ק"ו הקא בנ"ד גבי' אלו בעלי השקפה דלא נדחה שום מצוה אחרת כלל בשביל המתנתם על הצבור היותר גדול בנדאי הסברא והדין מחייבת אותן להתמתין על קריאת הצבור הגדול - ועוד יש ק"ו דהר"ן והמג"א פתבו דאפילו אם הם מאה אנשים לא יקראו בעצמם רק עם הצבור הגדול כש"כ בהשפכה שנוהגין פאן דהן רק מנין או לכל היותר שני מנינים בנדאי דלא יאות עבדי בקמה שהן קוראין המגילה בפ"ע וזה ברור נאמת לאמיתה שנ תורה לפע"ד: שוב פא לידי ספר שדה חמד וראיתי בערך זריזין מקדימין למצות שהביא חבל גאונים שחולקין על שיטה הנ"ל דאף משום לעשות המצוה משופכת יותר אין להשהות המצוה - אף מסיק שם דזה דוקא אם משהין המצוה על יום אחר פליגי אבל אם משהין רק על אותו יום ואז יהי' משופך יותר ב"ע מודים דמשהין המצוה כדי לעשותה יותר משופך וכש"כ בנ"ד דכל השיהוי ל"ה רק פשעה חדא קטנה לכ"ע ראוי לעשות פן בלי שום חולק ועיין בנשמת אדם כלל ס"ח שהביא בשם ספר חסידים שחולק גם פן על התרה"ד דאף זמן מועט לא משהין המצוה כדי לעשותה משופך יותר אמנם נראה דג"כ מודה בכגון דא דהוי רק פשעה חדא קטנה כמו שיראה המעיין שם ומה גם הקא דהקרא מחייב אותנו לעשות פן ודו"ק: וגדולה מזו מצאתי בשו"ת חתן סופר סי' ע"ד שנתקשה מאד עפי"ד תוס' מגילה הנ"ל דהפנהנים מבטלין עבודה אף דיקלו לקרות לבדם בצבור והקשה מה שהקשיתי למעלה דהא הקרבן מיקרב בשלשה עשר פהנים וגם ישראל במעמדן א"כ יש להם צבור בפ"ע וע"כ דקף הוא המצוה דקריאת המגילה בתוף המון חוגג המון רב ורק דקשה א"כ בעיר שיש בתי פנסיות הרבה יהי' המצוה לילף דוקא בביהכ"נ יותר גדול ולא מצוה בלבד רק דחייב גמור יהי' פן דהא ע"ז באה הקרא דמשפחה ומשפחה הנ"ל וכן פתב המג"א בס' תר"צ דאע"ג יש ק' אנשים מצוה לקרותה בצבור ותמה אני שלא ראיתי נוהגין פן בבית מדרשו של אא"ז בעל ח"ס ז"ל ומי יתן להבין טעמו ונימוקו שבודאי הלכה פמותו עכ"ד בקצרה: הרי דהוא רצה להתמיר גם דכל בחי פנסיות הקטנים ילכו בהגדולה ורק דמאן בזה משום דלא ראה פן אצל רבינו הח"ס אבל לא ידע טעמו - ולי הצעיר נראה להגיד טעמו של מרן ז"ל דהא באמת קיי"ל פרב דבזמנה ביחיד עיין מגילה דף ה' וכן פסק המחבר בסוס"י תר"צ דאם אי אפשר אין צריך עשרה ורק היכא

דאָפּשער צרײַף לחזור אַחר עֶשְׂרֵה וּכְפִירוֹשׁ הַמַּגֵּ"א שֶׁם אַחַר צַבּוּר הַיּוֹתֵר גָּדוֹל וְעֶשְׂרֵה לְאוֹ דְּוָקָא עֵי"ש - נִמְצָא דְדִין הַנַּ"ל תְּלוּי בְּאֵם אֶפְשָׁר אוֹ לֹא אֶפְשָׁר וְדָבָר זֶה סִתְמוּ חֲזו"ל וְלֹא פִירְשׁוּ מַה הִיא בְּגֵדָר אֶפְשָׁר וּמַה הִיא בְּגֵדָר לֹא אֶפְשָׁר וְע"כ דְּסִמְכוּ בְּזֶה עַל הַסְּבָרָה לְמַה שֶׁהַסְּבָרָא נוֹטָה וּבּוֹדָאי אֵין סְבָרָא כָּלֵל דָּאָם בְּמִקּוּמוֹ לֹא נִמְצָא צַבּוּר דִּינִטְרִיחַ לְמִקּוּם אַחַר עַבּוּר צַבּוּר וְגַם כִּי נִחַת דְּבָרֵיהּ לְשִׁיעוּרֵין דְּמֵאֵן מְפִיס עַד פְּמָה יִטְרִיחַ אֶלְא וּבָדָאי דְּלֹא דְבָרוּ חֲזו"ל אֶלְא דְּוָקָא בְּאֵם בְּמִקּוּמוֹ יֵשׁ צַבּוּר יִמְתִּין עַל הַצַּבּוּר הַיּוֹתֵר גָּדוֹל וְהַשְּׂתָא דְקִי"ל דְּצָרִיף לְקַבּוּעַ מְקוּם לְתַפְלָה א"כ כָּל א' נִידוֹן עַל מְקוּמוֹ שְׂרָגִיל לְהַתְּפַלֵּל שֶׁם וּא"כ מִמִּילָא בְּעִיר שְׁיֵשׁ בָּהּ הַרְבֵּה בְּתֵי כְּנִסְיוֹת כָּל א' נִגְרָר אַחַר הַבֵּית הַפְּנֹסֶת שְׂרָגִיל בּוֹ כִּי בּוֹדָאי לֹא חִיבִיהוּ לְעֲזוֹב מְקוּמוֹ וְלִילָף מִשָּׁם כִּי זֶה הוּא בְּלַבּוּל הַדַּעַת וְגַם כִּי כָּל בֵּית הַפְּנֹסֶת נִידוֹן פְּקֻהָה בַּפ"ע וּכְמוֹ שֶׁהַבֵּאתִי בְּסִפְרֵי מְשֻׁנָּה שְׂכִיר ח"א ס' צ' בְּשֵׁם הָאֱלֹהִי רַבָּה עֵי"ש - א"כ כָּל א' נִידוֹן עַל בֵּית הַפְּנֹסֶת שְׁלוֹ הֵינּוּ שְׂמֹנְכָרַח לִילָף לְבֵית הַפְּנֹסֶת שְׁלוֹ וְלִקְרוֹת בְּצַבּוּר הַיּוֹתֵר גָּדוֹל דְּשָׁם אֲבָל בּוֹדָאי לֹא יִחִיבִיהוּ לִילָף מִשָּׁם לְמִקּוּם אַחַר דִּיהֵי' לוֹ לְטַרְחָא יִתִּירָה וְזֶה אֵינוֹ מְחִיב פְּתוּב בַּמַּגֵּ"א ס"ק כ"ה וְעֵי"ש בַּפְּרַמ"ג מַה שְׂבִיָּאָר שֶׁם דְּבָרֵי הַמַּגֵּ"א וּלְפִי"ז לֹא צָרִיף לִזְמַר דְּעֶשְׂרֵה לְאוֹ דְּוָקָא דְּוָדָאי דְּוָקָא דְּעַד עֶשְׂרֵה מְוַכָּרַח לְהַדַּר וְלְטַרוֹחַ מִשׁוּם פְּרִסוּמֵי נִיטָא אֲבָל מִשׁוּם צַבּוּר הַיּוֹתֵר גָּדוֹל אֵינוֹ חִיב לְטַרוֹחַ וּא"כ מִמִּילָא דְּשִׁפִּיר אֵינוֹ מְחִיב לְעֲזוֹב מְקוּמוֹ דִּיהֵי' לוֹ לְטַרְחָא גְּדוּלָה וְכ"ז לִילָף לְבֵיהֶכְנ"ס אַחֲרַת אֲבָל בְּבֵית הַפְּנֹסֶת שְׁלוֹ שְׂרָגִיל בָּהּ תְּמִיד בּוֹדָאי דָּאֵין לְעֲשׂוֹת מַנְיָן קִטְנָה אִם אֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹת מַנְיָן גְּדוּלָה פ"כ נִרְאָה לְפַע"ד פְּשׁוּט דָּאֲסוּר לְהַתְּפַלֵּל בְּהַשְּׂכָמָ' רַק יִמְתִּינוּ עַל עַת שְׂכָל הַצַּבּוּר מְתַפְלְלִין וְגַם נִרְאָה דָּאֵין לְחַלֵּק הַצַּבּוּר לְמַנְיָנֵי הַרְבֵּה רַק יַעֲשׂוּ מְכָל הַצַּבּוּר דְּמִתְּפַלְלִין שְׂמָה מַנְיָן אַחַד גְּדוּלָה כְּדִי שִׁיהֵי' פִּירְסוּם רַב וּבְזֶה יִקְיָמוּ הַמְּצָנָה מִן הַמְּוַכָּרַח מְאֹד וְכַמְצָנָה עֲלֵינוּ מְקַרָּא דְּמִשְׂפָּחָה וְגו' וְכֹאֶשֶׁר רָאִיתִי הַמְּנַהֵג בְּכַמָּה קַהֲלוֹת דְּבָכָל הַשָּׁנָה מְתַפְלְלִין הַרְבֵּה מַנְיָנִים וּבְפּוּרִים מְכַרְזֵי הַשְּׂמֵשׁ דָּאֵין לְעֲשׂוֹת שׁוּם מַנְיָן רַק מַנְיָן אַחַד מִצַּבּוּר הַכָּלְלִי וְעֵינֵן בְּחֵי אָדָם דְּכַתֵּב ג"כ דְּמַמְנָן קְבוּעַ אֵין לִילָף לְבֵיהֶכְנ"ס אֲבָל וּבָדָאי דְּצָרִיף לְרְאוֹת דְּבַמְנָן הַקְּבוּעַ יֵהִי צַבּוּר הַיּוֹתֵר גָּדוֹל דְּאֶפְשָׁר לְהִיּוֹת שֶׁם וְלֹא לְחַלֵּקֵם לְמַנְיָנִים שׁוֹנִים כֵּן נִלְעַד בְּרוּר בַּעֲזַה"י: יוֹם ד' תַּשְׁא ט"ז אֲדָר תַּרְפ"ה לַפ"ק פִּישְׂטִיאַן יצ"ו.

הַק' יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵינִיבְטֵהָאֵל תְּשׁוּבָה הַנַּ"ל שְׁלַחְתִּי לְכַמָּה גְּדוּלֵי תוֹרָה שְׂבִזְמַנֵּנוּ שְׂבִמְדִינָה וְחוּץ לְמְדִינָה וְכוּלָם הִסְפִּימוּ לְדְבָרֵי וִיד"נ הַגָּאוֹן ר' זַעֲלִיג לֵאנְדוּי מְאַשְׁפְּעֵצִין סִינִים בְּתִשְׁבּוּתוֹ אֵלֵי בּוּזָה"ל וְאַסִּיר לִיחִידִים לְעֲשׂוֹת מַנְיָן בְּהַשְּׂכָמָה קוֹדֵם מַנְיָן הַצַּבּוּר רַק לְהַמְתִּין וְלִקְרוֹת הַמְּגִילָה עִם הַצַּבּוּר הַגְּדוֹל רַק דֹּאֲפֵלֵק"ש לְהַתְּפַלֵּל בְּהַשְּׂכָמָה כְּדִרְכָּם רַק הַמְּגִילָה לֹא יִקְרָאוּ אִזּוֹ וְלִבְאֵל לְשִׁמּוּעַ מ"מ בְּיַחַד עִם הַצַּבּוּר הַגְּדוֹל וּבְאַמַּת לֹא רָאִיתִי בְּפּוּרִים לְעֲשׂוֹת בְּמַנְיָן קְבוּעַ כְּמָה מַנְיָנִים זֹא"ז כְּמוֹ בְּחוֹל שְׁיֵשׁ כְּמָה וְכַמָּה מַנְיָנִים זֹא"ז רַק כְּוָלָם בְּיַחַד מְתַפְלְלִים וְקוֹרְאִין הַמְּגִילָה וְכֵן הוּא הַמְּנַהֵג בְּפָה וּבְאַמַּת הִי' מִן הַרְּאוּי לְבַחֲוֹר לְהַתְּפַלֵּל כָּל הַצַּבּוּר בְּבֵיהֶכְנ"ס הַגְּדוֹל שִׁיהֵי' פְּרִסוּם גְּדוֹל וְהַמְּצָנָה מְהוֹדַרְתִּי טְפִי וּמַה שְׁלֹא נִהְגוּ כֵּן מִשׁוּם דְּגְדוּל הַשְּׁלוֹם וְכ"א רוּצָה לְזַכּוֹת בְּקִרְיַת הַמְּגִילָה וְגַם שִׁיהֵי' לְכָל מַנְיָן מְעוֹת לְהַכִּיל הַבֵּיהֶמ"ר שְׁלוֹמֵדִים וּמְתַפְלְלִים שֶׁם כָּל הַשָּׁנָה שְׂאֵז הַזְּמַן שְׂצָרִיף כָּל א' לְהַתְּנַהֵג בְּנוֹתְרָנוֹת וְגַם מִשׁוּם רִישׁ לְכָל א' קְבִיעַת מְקוּם לְתַפְלָתוֹ בְּמִקּוּם שְׂמִתְּפַלֵּל עַכ"ד וְדְבָרֵיו ג"כ נְכוּנִים בְּטַעְמָא דְּמִילְתָּא דָּאֵין הוֹלְכִים כְּוָלָם כְּרִי כְּנִישְׂתָּא הַרְבָּתִי

ודו"ק: סימן קה שוכ"ט ושקמת החג וחדות ה' מעוזו כבוד ידי"נ עוז הרב הגאון הגדול המפורסם בתריפתו ובבקיאתו הנפלא כו' כקש"מ מו"ה חיים צוקקער שליט"א ראבדק"ק בערענסאז יצ"ו.

אחדש"ה באהבה ע"ד שכ' כהדרגנ"י על מה שהעליתי לעכב ביומא דפוריא שלא לעשות מנינים שונים רק שהפל יעשו מנין א' גדולה פדי לקיים מצות קריאת המגילה בפירסום רב וכמו שביארתי טעמי ונימוקי בתשובה שלמעלה ותמתי על מה שאין משגיחין ע"ז - וכהדרגנ"י העלה בעים רוחו בלימוד זכות על ישראל תחלה פתב שלא ראה לנהוג פן בשום מקום ומעשים בכל יום שנוהגין לעשות הרבה מנינים ואין מוחה בדבר יענין מר במהרי"ל ה' פסח מובא בתשו' בצלאל אשפנזי סי' א' שהרבה מנהגים נתסדו בטעות ושאין לבנות עליהם ומה שלא מיתו בהם החכמים אולי משום שהעולם בהיל על ממונם ומפני היראה שלא ישמעו להם לא מיחו בדבר אבל בטח שלא הי' דעת החכמים נוחה בהן וגם נדאי מי שמיישר חילו לתמן הדבר יתמן ויקרא עליו דבר טוב עשה בעמו בלי ספק - גם מה שכתב דבעיירות גדולות כמעט רוב הצבור מתפללין וקורין בהשפמה ולפי דברי הי' מן הראוי שייתר המנינים יתפללו יחד עם אותן הקוראין בהשפמה דמיעוט נגרר אחר הרוב ובשום מקום אין נוהגין פן ומה גם החסידים ואנ"מ ששוהין בהכנה לתפלה בטבילה וכדומה הכי פנינו להו להתפלל בהשפמה עם הצבור הפללי דוקא עכ"ד: קעט) הנה על אלו הנימושות שמתפללין לאחר שקראו בצבור הגדול לא קשה לי פלל והם אינם עושים שלא פדין פלל ואני לא פקפקתי רק על מה שמתקין הצבור למנינים מנינים וקמא קמא דמטו עשו מנין ומתפללין וקוראין בפ"ע ומה גם לאלו שעושין השפמה במנין בפ"ע קודם הצבור הגדול שפמקום הזה על אלו אמרתי שעושין שלא פדין וכמו שביארתי הטעמים בתשו' דלעיל - אבל אלו ששוהין להתפלל ולקרות מחמת איזה סיבה שפינן אחר שפבר קראה הצבור היותר גדול והיתה פבר פירסום רב אלו שפיר עבדי ואין עושין פלל שלא פדין - פי ענין בב"י סי' חר"צ מה שהביא בשם הראב"ד ומפסק ברמ"א שם להלכה ובמג"א ובפרמ"ג שם דהיא דהצבור הפללי פבר קראו בפירסום רב שוב ראשי גם ליחידים לקרות אף בלי פירסום ואין בזה אף משום מצנה מן המוכח לעשות בפירסום היא פירסום רב על ידי הצבור היותר גדול עיי"ש א"כ אלו החסידים ואנ"מ פינו דלא קל להו כ"כ להשתתף עם הצבור היותר גדול להשפם כ"כ שפיר ראין לשהות פינו דיהי' הפירסום ע"י הצבור הפללי אבל פל זמן שלא הי' הפירסום בצבור גדול שאפשר להיות אסור לחלק הצבור ולקרות שלא בפירסום רב פדילפינו מפהנים שמבטליל עבודתן וכמו שביארתי לעיל בארנפה ודו"ק: ומה שהאריך בלימוד זכות משום דהתורה חסה על ממונן של ישראל והעולם ממהרין בתפלה פדי לפתוח תנותם ואם ימתינו עד עת תפלת הצבור הגדול יפסידו שהקונים ילכו למקום אחר והביא מפמה מקומות דמשום הפסד מצנה לא חשו על הידור מצנה פל פה - לפע"ד לא יתפנונו הדברים פאן דאיפא קרא מינוח לזה לעשות המצנה בפירסום רב ולא משום הידור גרידא היא פמו שהבאתי למעלה אין לחוש פלל על הפסד הממון ואינו דומה למצנה דעלמא דלא פא קרא מינוח להזהיר ע"ז וזכר לדבר ממה שכתב הצ"ח בפסחים מ"ט דהיא דהלאו פא על דבר זה לא אמרינו עדל"ת יענין שם - וכדמות ראי' נראה לי ג"כ ממה דקיי"ל דאין מקרא מגילה נדחה משום מצנה הרי

דמגילה גדולה משאר מצנה ומצנה גדולה מהפסד ממון דהא קיי"ל דשליש מן הממון מפסידין בעד מצנה עינין באו"ת סי' תרנ"ו על אחת כמה וכמה דמגילה עדיפא מן הפסד ממון וכש"כ משום הפסד מועט פנה שמפסידין ע"י שימחינו עד עת שמתפללין הפל ביחד ודו"ק: וכן פתב לי חכם גדול אחד מק"ק אשפעצין יצ"ו ששם ג"כ המנהג שלא לעשות בפורים, רק מנין אחת גדולה בכל מנין קבוע אם כי בכל השנה בימי החול עושין הרבה מנינים וכן ראיתי לנהוג בגליל שהייתי מקונדם וכן ראוי לעשות והשמש יכריז שלא לעשות באותו יום רק מנין אחת ושהפל ישתדל לבא לאותו מנין ואז אם ישארו איזה יחידים שלא יכלו לבא לעת הזאת מפאת איזה סיבה מותרין לעשות אח"כ מנין בפ"ע בלי פקפוק פיון הכבר היתה פרסום רב ע"י הצבור הפללי כן נלע"ד ברור ואמת להלכה ולמעשה בס"ד - ואחתום בכרכה ה' יזכהו לקיים מצות התג בשמחה ובכשרות ונזפה לגאולה שלמה בחדש הזה וכימי צאתנו מארץ מצרים יראה ה' אותנו נפלאות: כ' ויקרא ג' ניסן תרפ"ו לפ"ק פיישטיאן יצ"ו.

כ"ד ידיו הדבוק באהבתו נס"ו ה' ישכר שלמה טייכטאהל סימן קו בתדב"א פ"ק א' איתא בזה"ל מפאן אמרו ישפם אדם וישנה בשבת ילף לבית הפנסת ולביהמדר"ר ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואח"כ ילף לביתו ויאכל וישתה לקיים מה שנאמר לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינה עכ"ל: מפאן סמוך גדול לחסידים ואנשי מעשה שמקפידים שלא להתפלל עד שילמדו בתורה תחלה ואם אפשר אף בימי החול עושין כן ובאמת הוא מדה טובה מאד כאשר ראיתי במאסר שהביא בשם ספר ברפת אברהם להגאון הקדוש איש אלקי ר' אביש זללה"ה זי"ע אבדק"ק פפד"מ (אחר הפ"י קונדם ההפלא"ה) שפתב וז"ל בענין מחלוקת רש"י ור"ת בכרכות ד"ה אם מותר ללמוד קונדם התפלה נראה דאותם שהם דבקים בה' יותר טוב להתפלל תיכף מתוך הדבקות בדברים העומדים ברומו של עולם פי בלימוד ההלכה נפסק הדבקות כמ"ש לקמן אל יפטור אדם מחבירו היינו מחיבור השכינה אלא מתוך דבר הלכה אבל אותם הטרידים בשאר ענינים טוב יותר לעסוק בתורה להפרידו מגשמיית להביא עצמו לשמחה כמ"ש פקודי ה' ישרים משמתי לב וזהו דאגה בלב איש שיחנה ודבר טוב ישמחה להיות הדאגה עצורה בלבו וישמחה להיותה שוחה עמוקה שם אבל כאשר יהי עמו דבר טוב היינו התורה שהיא לקח טוב יוסיף שמחה בתפלה ומצינו תפלה נקרא חיי שעה (שבת יו"ד) ועבדתם את ה' א' וברך את לחמך ונהסירותי מחלה מקרבך וכן (תגי ב') מן היום אשר יוסד כו' מן היום הזה אברהם עבודה שבלב נו תפלה ונקרא לחם ואמר קהלת לך אכול בשמחה לחמך מתוך ד"ת המשמתיים לב וכמו שפתב רש"י לעיל במשנה פדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת וכן בב"מ דף ק"ז עכ"ל - ועינין ג"כ בסה"ק מאור ושמש בפ' בראשית בפסוק יהי רקיע ובפ' וזאת הברכה בפסוק ברוך ה' חילו מענין הלימוד קונדם התפלה פד כמה מועלת לכונן אח לב האדם לעבודת הלב זו תפלה: ואני אמרתי עוד רמז נאה לזה כמה שאמר דוד המע"ה אודה ביושר לבב בלמדי משפטי צדקה היינו מתי אוכל לאודה בתפלה ביושר לבב בלמדי תחלה משפטי צדקה - ע"כ ודאי מאד ה' טוב אם אפשר ללמוד בכל יום קונדם התפלה בפרט לאנו עיפי הטרדא חלושי הדעת חיבור לחם העצבים המעצב אותנו מעת קום עד אחרי שבת בנדאי מן הצורה מאד לשמח נפשינו בתחלה בד"ח אבל מה נעשה שהפל רציו ונחפזיו לדרפן להלן אחר בצעו אבל בשבת שהאדם נח ושובת מפל זה בנדאי מן

הצורך וימן הראוי לקבוע עח ללמוד קודם התפלה וע"כ דייק התדב"א ואמר ישפיים אדם וישנה "בשבת" דייקא בשבת שהכל מופנין מפל טרדא אז לא יתפלל האדם עד שיילמוד תחלה ע"כ יש לשבת מנהג גליל התחנותן שמאחרין קצת התפלה בשבת כדי שיהיה פנאי לקבוע עת ללמוד קודם התפלה ודו"ק: ואגב אומר עוד מה שלא נראה לי מה שראיתי גם פ"ק שבשבת ויו"ט אין פל הצבור נאספין ביחד בשעה קדא וקבוע להתפלל ברוכב עם רק עושין אסופות שונות בהרבה פעמים ומתפללין בהרבה פעמים ועיין בסה"ק רחמי אב בערף תפלה שצעק על מה שעושים כמה מנינים זא"ז אפילו בימי החול דוכי על זה נאמר הן אל כביר לא ימאס וכל בי עשרה שכינתת שרוא וכבר אמרו אינו דומה מועטים עושין מצוה למרובין עיי"ש: וכש"כ בשבת ויו"ט דחויז טעם ה"ל עוד יש טעם לזה מדינא דאריתא דעיין בבית יוסף סי' תפ"ז שהביא בשם הרמב"ן בטעם מקרא קדש הנאמר ביו"ט שיהיו ביום הזה פולם קרואים ונאספים לקדש אותו כי מצוה היא על ישראל להקבץ בבית אלקים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה ובהלל כו' והנה מקרא קדש מלשון קרואי רעדה כו' על פנופיא וקוביז עכ"ל קפא) הרי בפירוש דהמצוה ביו"ט דהתפלה יהי בכנופיא ובקוביז רב ועתה איה ולמה אין נאספים פל הצבור לעת קבוע להתפלל יחד וסדדי בשחק שמעצמי הרגשתי בזה מפת דברי הב"י ה"ל ואחריו מופלג האיר ה' עיני לראות בשו"ת מהר"י אסאד או"ת סי' ק"א שגם הוא התרעם ע"ז מפת דברי הב"י ה"ל והביא שגם מורו רבן של ישראל מהר"מ בנעט ז"ל אמד דכל שהם רבים טפי עדיפא טפי וכפי ששמעתי התקין פן בעירו שיתפללו הכל ביחד בפ"א מטעם ה"ל ועיין בש"ע התניא ריש ה' שבת בשבת בכלל מקראי קדש הוא וא"כ ממילא גם בשבת צריך לעשות פן וכל מאן דמישר חילו יבטל מנהג הרע הנה ויתקן לעשות מנין א' קבוע וגדול ויהי ממזפי הרבים ויתקדש שיה שמים על ידו ואין פונתי לבטל המנינים הקבועים במקומות שונות ולילך למקום א' רק פונתי דבמקום א' לא יתפללו בהרבה פעמים (ועיין מה שפכתתי לעיל גבי פורים) ודו"ק: וכדי להבין גודל מעלת התפלה אף מפשוטי העם אביא כאן מה שמצאתי בתשו' הרשב"א סי' תכ"ג וכה לשונו ועל ענין התפלה שאמרת כי בלתי הפנונה נחשבת כמאומה לעובד באמת כי הפנונה יסוד הכל אבל הפנונות רבות זו לפנים מזו כפי ריבוי הידיעות והשגות מן הקטן שבאישים ועד משה רבינו ע"ה ולפי השגת כל א' וא' ימצא תן והמדרגה הראשונה שבפנונות שכל ישראל עומדים עליה הוא שהכל יודעים ומודים שיש אלוה יתברך מחוייב המציאות חידוש העולם כרצונו כאשר רצה ושנתן תורה לעמו ישראל בסיני תורת אמת וחקים ומשפטים צדיקים ולו אנחנו ולפניו נעבוד והוא שצונו למסור נפשנו אליו בקראינו השם ואליו נודה ולפניו נתפלל כי מאתו נמצא הכל והוא המשגיח והמשקיף על מעשינו לגמול ולשלם שכר ועל הפנונה הזאת יתפלל כל המתפלל כישראל ואפילו הנשים ועמי הארץ וכלם מקבלים שכר חלף עבודתם אשר הם עובדים ואפילו מי שאינו יודע לכוין המלות ומחליף מלה במלה מקבל שכר על הפנונה הפלית וכן אמרו ז"ל ודגלו עלי אהבה וחס ושלום למנוע מהתפלל כל מי שאינו יודע לכוין בפנונות שמכונים אליהם גדולי החכמים ולא לרפות ידיהם שאם אתה אומר פן נמצאו הקטנים הנשים ועמי הארץ נמנעים מן התפלה ומן המצות ולא אלו בלבד אלא אפילו פל המון ישראל זולתו אחד או שנים בדור וכבר אמרו חכמי האמת ז"ל פל ישראל יש להם חלק

לְעוֹלָם הִבָּא עכ"ד הַמְתוּקִים מְדַבֵּשׁ וּמְנַפֵּת צוּפִים: קפב) וְעַם דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים הִנְּלִי
זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרֵי הַזֶּה"ק פ' וְאַתְחַנֵּן ד' רס"ג מוּבָא בְּסִפְרֵי יְסוּד וּש"ע בְּשַׁעַר הַרְאִשׁוֹן
סוּפ"ב דְּהַחִיּוּב לִירְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד בְּאַנְרַח כָּלֵל וּבְאַנְרַח פָּרֹט וְכֵן מוּבָא בְּרֵאשִׁית
חֻמְתָּה בְּשַׁעַר הִירְאָה בַּפ"א עיי"ש - וְלֹא הִבְנִיתִי בְּדַרְךָ פְּשׁוּט מֵהוּ אֲנִי כָּלֵל וּמֵהוּ אֲנִי
פָּרֹט וְאִין לִי עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת - אֲמַנָּם עִם דְּבָרֵי אֲדוּנֵינוּ הַרְשָׁב"א הִנְּלִי יוֹכֵן הֵיטֵב גַּם
בְּפִשְׁטוֹת דְּאוֹרַח כָּלֵל הוּא כְּמוֹ הַכְּנָה הִנְּלִי שְׂשִׁית הוּא שְׁנֵרֶשׁ הַכֵּל וּכְדְבָרֵי הַרְשָׁב"א
הִנְּלִי בְּאַרְיִכוֹת וּבְאַנְרַח פָּרֹט הוּא לְמִי שְׁחֻנְנוּ הַשֵּׁם בְּהַשְׁגָּה יְתִירָה וַיִּוְדַע וּמִבִּין יְסוּד
וְכְנָה כָּל מְצוּה וּמְצוּה וְאִין אָדָם יוֹרֵד לְסוּף סוּד כָּל מְצוּה וּמְצוּה אִף אִם הַשִּׁיג כָּל
מָה שִׁישׁ לְהַשִּׁיג בָּהּ כְּאֲשֶׁר כְּתִבְהַרְשָׁב"א לְעֵיל בְּתִשׁוּבָה צ"ד שֶׁהוּא רַק כְּנִקְוָה
מִתּוֹעֲלָתֶיהָ וּמְכֻוֹנוֹתֶיהָ וְהַדְּבָרִים הַנִּעְלָמִים הַרְמוּזִים בְּתוֹכָהּ לְאֲשֶׁר חוֹנְנֵם הַשִּׁי"ת אִין לְהֵם
תְּכַלָּה כְּאֲשֶׁר אָמַר דָּוִד הַמַּע"ה עיי"ש - עכ"ז כָּל מָה שֶׁהַשִּׁיג בָּהּ הָיָה בְּאַנְרַח פָּרֹט שׁוֹב
מְצַאֲתִי לְהַגִּיה"ק אִישׁ אֱלֹקֵי בְּנִתִּיב מְצוֹתֶיהָ שֶׁהִרְחִיב הַדְּבֹר בְּבִיאוֹר דְּבָרֵי הַזֶּה"ק הִנְּלִי
וְאִנִּי אֲמַרְתִּי רַק בְּדַרְךָ פְּשׁוּט - וַיִּוְדַע דִּישׁ לְכָל תְּפִלָּה כְּוֹנֵנוֹת וַיְסוּדוֹת רְמוֹת וּנְשֻׁגָבוֹת מְאֹד
וְאִם דְּדִי כְּכֻנָּה כְּלִית הִנְּלִי עכ"ז תְּפִלַּת רַבִּים חֲבִיב אֶצֶל הַקַּב"ה כְּאֵלוּ כְּוֹנֵנוּ בָּהּ כָּל
הַסּוּדוֹת ע"כ בְּנִדְאֵי עֲדִיף שִׁישְׁתַּתְּפוּ בָּהּ רַבִּים טָפִי וְעֵינֵי בִסָּה"ק נִוְעַם אֱלִימֶלֶךְ בַּפ' חֲקַת
שְׁכַתְּבָה בְּמָה דְּפִלְגִי בְּגַמְרָא חַד אֲמַר תְּפִלוֹת נִגְדַתְּמִידִין תִּיקְנוּם וְחַד אֲמַר אַבּוֹת תִּיקְנוּם
וְכַתֵּב דְּמַא"ח וּמַא"ח וּל"פ דְּבִקְאָת הַאֲבוֹת תִּיקְנוּם הַתְּפִלוֹת אֱלָא דְּבִזְמַן שְׂבִיהֵם"ק קִינִים
הָיוּ הַקְּרִבּוֹת מְכַפְּרִים הֵינּוּ תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר עַל עֲבִירוֹת שְׂפִלְיָה וְתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרִבִים
עַל הָעֲבִירוֹת שֶׁל יוֹם וְנִמְצָא הָיוּ תְּמִיד כְּלֹא חַט וְעַתָּה בַּעוּה"ר שְׁחַרְבַּת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
הַתְּפִלוֹת מְכַפְּרִים בְּמָקוֹם הַתְּמִידִים וְלָזֶה תִּיקְנוּ הַתְּפִלוֹת עיי"ש - וְכִינֵן דְּהוּא בָּא לְכַפְּרָה
בְּנִדְאֵי שְׂרָאוֹי לְעִשׂוֹתָהּ בְּאַנְפֵּן הַיּוֹתֵר מוֹעִיל בְּרַב עִם שִׁיעֲלָה לְרִצּוֹן לְפָנֵי אֲדוֹן כָּל וְלֹא
בְּחֻטִּיפָה בְּבַחֲיִנַת חֲטוּף וְאֲכֹל חֲטוּף וְאֲכֹל לְהַתְּפִלָּה בְּחֻטִּיפָה כְּדִי לְאֲכֹל מֵהַר וְעֵינֵי ג"כ
בְּתִשׁוּבָה רַבִּינוּ ד"ח ח"ב או"ח סי' י"ז מָה שְׁכַתְּבָה מְעַנֵּן הַתְּפִלָּה: וְגַם נִשְׁמַע מִדְּבָרֵי
הַתְּנַדָּב"א הִנְּלִי שְׁכַתְּבָה וַיִּקְרָא בְּחֻרָה וַיִּשְׁנָה בְּנִבְיָאִים וְאַח"כּ יִלְךָ לְבֵיתוֹ וַיֵּאכֹל כּו' שְׁמֵן
הַרְאִוִי לְקִרוֹת בְּתוֹרָה וּבְהַפְּטוּרָה קוֹדֵם הַאֲכִילָה ע"כ בְּנִדְאֵי לֹא יָפָה עוֹשִׁין בְּמָקוֹמוֹת
שְׁמַחֲלִין הַתְּפִלוֹת הֵינּוּ שְׁאֲחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית הוֹלְכִין לְבֵיתָם וְעוֹשִׁין סְעוּדַת שַׁחֲרִית
וְאוֹכְלִים לְשִׁבְעָם וְאַח"כּ קוֹדֵם חֲצוֹת הוֹלְכִים לְבֵיהֶם לְקִרוֹת בְּתוֹרָה וּכְבָר הַאֲרַכְתִּי בְּזֶה
בְּסִפְרֵי מִשְׁנָה שְׁכִיר ח"א סי' א' עיי"ש וְדו"ק: וְאַגַּב אֲצִיגָה ג"כ פָּה מָה שֶׁשְׂמַעְתִּי מִחֻמְתָּם
אֲחַד שְׂרָאָה בְּסִפְרֵי אֲחַד שְׂבִימֵי רַבִּינוּ הַגָּאוֹן מוֹנִילָנָא בָּא מְחַבֵּר אִי עִם סִפְרוֹ שֶׁעָשָׂה לְבַקֵּשׁ
מִמֶּנּוּ הַסְּפָמְטֵל הַגָּאוֹן ז"ל אֶת הַכַּת"י לְהַבִּיט בּוֹ מְצָא כְּתוּב בּוֹ טַעַם לְמָה שְׁנוֹהֵגִין
לוֹמַר בְּרֵאשׁ כָּל תְּפִלָּה אֲדוֹן עוֹלָם עִפִּי"מ שְׁאֲמָרוּ חז"ל בְּבִרְכוֹת דְּעַד אַבְרָהָם לֹא הִי מִי
שְׁקָרָא לְהַקַּב"ה אֲדוֹן נִמְצָא דְאַבְרָהָם הִי הַרְאִשׁוֹן שְׁקִיבֵל אֶת הַקַּב"ה עָלָיו לְאֲדוֹן ע"כ
אֲנוּ פּוֹתְחִין בְּאֲדוֹן עוֹלָם כְּדִי לְהוֹרוֹת בְּזֶה שְׁאֲנוּ צְאָצְאֵי אַבְרָהָם אֲבִינוּ פ"ה הוֹלְכִים
בְּדַרְכּוֹ לְקַבֵּל אֶת אֲדוֹנוֹתוֹ וְתִבְרָךְ עַל עֲצֻמְנוֹ כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֲבִינוּ הַזְּקֵן וּבְזֶה נְעוֹרֵר ג"כ אֶת
זְכוּתוֹ עָלֵינוּ וּכְשֶׁרָאָה זֹאת הַגָּאוֹן ז"ל אָמַר שְׂאִינוּ צְרִיף לְהַבִּיט בּוֹ עוֹד יוֹתֵר כִּי בְּשִׁבִיל
זֶה לְחוּד כְּדִי לְסַפְּרוֹ לִיתֵן עָלָיו הַסְּפָמְטוֹ ע"כ שְׂמַעְתִּי: וּמְצַאֲתִי חִזּוּק וְסִייעָתָא לְטַעַם
הִנְּלִי מִדְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּבָה בְּסִי"ה הִנְּלִי שְׁכַתְּבָה עוֹד בְּזֶה"ל וְאֲשֶׁר אֲמַרְתָּ בְּמָה שְׁקַבְּעוּ
בְּתְּפִלָּה לוֹמַר אֱלֹקֵי אַבְרָהָם אֱלֹקֵי יִצְחָק וְאֱלֹקֵי יַעֲקֹב וְלֹא תִיקְנוּ לוֹמַר אֱלֹקֵי שְׂמִים וְאֱלֹקֵי

אָרץ כּו' בַּאֲמַת יֵשׁ לְזֶה עֵיקָר גְּדוּל בְּעֵנֵן הַתְּפִלָּה וְכוּנָתָהּ לְמִי שֶׁחֲנִנּוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לַעֲמֹד עַל עֵקְרֵי הַפְּנִיָּה הָאֲמִיתִית וְהוּא אֲמָרם הָאֲבוֹת הֵן הֵן הַמְּרַכְּבָה וְאֲמָנָם אֲפִילוּ פְּשָׁטֵי הָעֵנָן נְכוּנִים.

כִּי מֵה שֶׁאָנוּ מִזְכִּירִין הָאֲבוֹת לְפִי שֶׁאָנוּ מְכוּנִין לְהַזְכִּיר זְכוֹת הָאֲבוֹת בְּתַחֲלַת תְּחִינָנוּ וְהוּא הָעֵנָן שֶׁזָּכַר מִלְּפָנֶיךָ בְּעַת הַצְּנוּת הַגְּדוּל בַּאֲמָרוֹ זְכוּר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִישְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ וְזֶה שֶׁאָנוּ מִצְרִיכִין כְּזֶה בְּמָקוֹם הַזֶּה הוּא בְּתַפְלָה בַּאֲמָרוֹ וְזוֹכֵר חֲסָדֵי אֲבוֹת וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבָנֵי בְּנֵיהֶם וּמִס' יוֹמָא אֲמָרוּ הָאִיר הַמְּזַרְחָ עַד שֶׁהוּא מְגִיעַ לְחִבְרוֹן וְאֲמָרוּ שֶׁם לְמָה הוּא אוֹמֵר עַד שֶׁמְגִיעַ לְחִבְרוֹן כִּדִּי לְהַזְכִּיר זְכוֹת יְשִׁנֵי חִבְרוֹן וְעוֹד שֶׁהוּא הָעֵנָן שֶׁזָּכַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְמִלְּפָנֶיךָ תְּחִלַּת דְּבָר בּוֹ בַּאֲמָרוֹ אֲנִכִּי אֱלֹקֵי אָבִיךָ אֱלֹקֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְלֹא אָמַר אֵלָיו אֲנִכִּי אֱלֹקֵי הַשָּׁמַיִם וְאֵלֹקֵי הָאָרֶץ וְעוֹד שֶׁאָנוּ בְּנֵי הָאָדָם וְתַפְלִינּוּ בְּצַרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם וְעַל כֵּן אָנוּ מִזְכִּירִין אוֹתוֹ עַל מְבַחֵר הַמִּין הָאֲנוּשִׁי שֶׁהֵם הָאֲבוֹת עַכ"ד הַקְּדוּשִׁים הָרִי שֶׁאָנוּ רוֹצִים בְּתַחֲלַת תְּחִינָנוּ לְהַזְכִּיר זְכוֹת הָאֲבוֹת עַל כֵּן תִּיכַף בְּעַת פְּתִיחַת פִּינוּ לְתַפְלָה אָנוּ מִזְכִּירִין זְכוֹת אֲבִינוּ הֵרָאשׁוֹן שֶׁהוֹדִיעַ אֶת אֲדֻנּוֹתוֹ בְּעוֹלָם.

וְהֵבֵן כִּי הַדְּבָרִים כְּנִים וְאֲמִיתִים וּשְׁי"ח יִזְכְּנוּ לְקַבֵּל אֲדֻנּוֹתוֹ עֲלֵינוּ בְּפָה וּבִלְבַב וּבְמַחְשָׁבָה אַכִּי"ר: א' בְּלֶק תִּרְפ"ו לִפ"ק פִּישְׁטִיאָן יצ"ו. הַק' יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טֵיִיפֶטְהָאֵל סִימָן קז נִשְׁאַלְתִּי מִיִּשְׂרָאֵל עַל־עַקְטָעֵר-טַעֲכִינִיקָעֵר אִם רִשְׁאֵי לוֹ לְקַבֵּל לַעֲשׂוֹת גְּרוֹת הַעֲלֵעַקְטָרִי בְּבֵית הַתְּיַפְלָה שְׁלֵהֶם וְאִם לוֹ בְּעֵצְמוֹ אֲסוּר אִם רִשְׁאֵי לוֹ לִיתֵן לְאַחַד מִפּוֹעֲלָיו לַעֲשׂוֹת וְגַם לוֹ יִהְיֶה אֵינָה רִינוּחַ מִזֶּה וְאִם גַּם זֶה אֲסוּר אִם יָכוֹל עַכ"פ לִיתֵן אֶת הַדְּבָרִים הַגְּדוּרִשִׁים לְזֶה מִבֵּית חֲנוּתוֹ וְלִהְיָרָא עַל שְׁמוֹ וְהָרִינוּחַ יִהְיֶה לְגַמְרֵי לְפּוֹעֵל נְכָרִי וְהוּא לֹא יִהְיֶה מִזֶּה כְּלוּם וְרַב שְׁיִהְיֶה לוֹ לְהוֹעִיל לַעֲשׂוֹת לוֹ שֶׁם וְרַעֲקֵלָאֵם עַכ"ד שֶׁאֲלָתוֹ: קַפָּג) תְּשׁוּבָה.

נִרְאָה לִי אַחֲרֵי הָעֵינָן בִּשְׁע"ע יו"ד סי' קמ"ג שֶׁהַפֶּל אֲסוּר עֵינָן שֶׁם בְּטו"ז סק"ב דְּאֲסוּר לַעֲשׂוֹת חֲלוּנוֹת א"כ בְּנֻדָּאֵי לֹא יִגְרַע גְּרוֹת הַנָּ"ל מִחֲלוּנוֹת וְגַם עֵינָן בְּש"ף סק"א דְּתִשְׁמִישׁ בְּכָל עֵנָן אֲסוּר וְזֶה בְּנֻדָּאֵי תִשְׁמִישׁ גְּדוּל הוּא וְגַם הַטו"ז שֶׁם בְּסִק"ג הִבִּיא בְּשֵׁם הַתּוֹס' דְּאֲפִילוּ תִשְׁמִישׁ דְּתִשְׁמִישׁ אֲסוּר כִּש"כ זֶה דְּהוּי תִשְׁמִישׁ חֲבִיב וְלִנְוִי בְּכָל בֵּית הַתְּפִלָּה וְעֵינָן בִּש"כ שֶׁם שֶׁהִבִּיא בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִּי דְּאֲסוּר שְׁכַר הַכִּיפָה שֶׁקָּנָה מִשׁוּם שֶׁהוּא מְשַׁמַּח בְּעַפּו"ם כֹּל זְמַן שֶׁהַכִּיפָה קָיָם וְהַכ"נ כ"ז שֶׁהַגְּרוֹת הַנָּ"ל קָיָם הוּא שְׁמָחָה וְכָבוֹד לְעַפּו"ם וְא"כ פְּשִׁטָּא דְּאֲסוּר לוֹ בְּעֵצְמוֹ.

וְע"י א' מְפּוֹעֲלָיו כְּבָר מְבּוֹאֵר בְּשׁו"ת מֵהַר"מ שִׁיק יו"ד סי' קנ"ג דְּאָף ע"י אַחֲרֵים אֲסוּר לוֹ עֵינָן טַעֲמוֹ וְנִימוּקוֹ - וְאִם לְמַפְנֵי הַחֲפָצִים לְעַפּו"ם וְהָרִינוּחַ יִהְיֶה לְעַפּו"ם שֶׁיַּעֲשֶׂה אוֹתָם בְּבֵית תְּפִלָּתָם עֵינָן בְּשׁו"ת תְּשׁוּרַת ש"י מֵהַד"ת סי' קכ"ח שֶׁאֲסוּר שֶׁם גַּם בְּאֲנָפָן זֶה הֵינּוּ בְּגוֹי אֲנָפָן שְׁקִי"ל לַעֲשׂוֹת חֲלוּנוֹת לְבֵית עַפּו"ם שֶׁאֲסוּר לִישְׂרָאֵל לְמַפְנֵי לוֹ הַזְּכוּכוֹת לְזֶה שֶׁיֵּינָן שֶׁם הֵיטֵב דְּגַם זֶה אֲסוּר לוֹ וְלֹא הוּי לְפָנֵי דְּלַפְנֵי מְפָנֵי כִּינּוּן שֶׁבְּנֻדָּאֵי יִהְיֶה לְעַפּו"ם עֵינָן הֵיטֵב וְתַלְמוּד לְכָאן.

וְגַם לְהַקְרָא עַל שְׁמוֹ נְמִי אֲסוּר לְפַע"ד אֲפִילוּ בְּאֲנָפָן שֶׁפּוֹעֵל שְׁלוֹ יִקְנֶה הַחֲפָצִים בְּמָקוֹם אַחֵר וְלֹא אֲצִלוּ מִשׁוּם דְּהוּא רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ וְאֲסוּר בְּכָל עֵנָן וְכִמוֹ שֶׁהוּבָא בְּבִדְקָה הַבֵּית בְּבֵית יוֹסֵף סי' קמ"ג מְרַבֵּינוּ יְרוּחָם בְּשֵׁם הַרְמַב"ן כִּינּוּ דְּאֲמָרִינוּ מְצוּהָ לְבַטֵּל אֱלִיל וּמִשְׁמִשְׁיָהּ וְרוֹצֶה בְּקִיּוּמָן אֲסוּר נִרְאָה דְּאֲפִילוּ בְּחֻנָּם שֶׁאִם אָמַר לוֹ שְׁמֹר לִי אֲסוּר שֶׁאִם

יגנבו בפשיעה ויתחייב לשלם והלפף רוצה בקיומו ואפילו פטרו מתשלמין רוצה בקיומו
הוא כיון שקיבל בטובה עכ"ל: והכ"נ פיון דלעיני הגזברים של בית התפלה שלהם הוא
קיבל עליו לעשות את הגרות בטובה זו פדי שיקרא על שמו רוצה בקיומו הוא ואסור
בברור בס"ד ומקרא מלא דבר הכתוב ושם אלהים אחרים לא תזכירו ולא ישמע על
פניך - הרי דגם הזכירה והקריאה על שמו ועל פיו אסרה התורה הקדושה - ועיין גם
בהגהת חכמת שלמה על יו"ד ח"ב בהשמות סי' קצ"א שכתב דגם במקום דגם הסחורה
ל"ה של ישראל רק הוא של נכרי אחר נכרי והישאל הוי רק שליח בדבר ג"כ איפא
לאו דלפני עור עיי"ש - א"כ הקא בנ"ד בכל ענין אסור פן נראה לי בעזה"י אחר העיון
במקומות הנ"ל ודו"ק: וכשאמרתי להשואל תשובתי והוא קיבל תשובתי וצייח לדברי
אף שהבנתי ממנו שהוא לו לנסיון גדול וגם הי' לו לפרסומי מילתא טובא ולרעקלאם
גדול עכ"ז נענה לדברי נתפעלתי מאד אף שישאל פשוט עומד בנסיון פנה ומה גם
עתה בציק העת הגה שהפרנסות הם קשים מאד ולדבר קטן שקטנים יש קופצים הרבה
והבטחתי שיש"ת יזמין לו פרנסתו בהיתר - והיום בבקר בעת אמירת ההלל הרהרתי
בפסוקים עצביהם פסך ונהב כו' פמוהם יהיו עושיהם כל אשר בוטח בהם ישראל בוטח
בה' עזרם ומגינם הוא - ולכאורה צריך להבין הקישור וגם מה רבותא הוא דישאל
בטוח בה' ועזרם ומגינם הוא וגם אף הדמיון בטחון השם לבטחון הע"ז להבדיל אלף
א"א הבדלות ומה צורך בזה להגיד - אבל נראה דהפונה הוא פך דקודם אמר דאין ממש
בע"ז והולך ומספר גנותם שיש להם אברים ואין בהם כח לשמש בהם והם פאכן דומם
בלי שום חיות וממשות - ואח"כ אמר פמוהם היינו כמו שבהן אין ממש פן יהי עושיהם
היינו אף במי שיעשה אותם ולא לשם ע"ז רק להשתפר ולהתפרנס מהם ובוטח עליהם
למצוא על ידן פרנסתו גם בזה לא יהי בו ממש כי לא ימצא בו סימן ברכה ויגלה לטמיון
ורק ישראל בטח בה' שישלח עזרה מקודש ועזרם ומגינם הוא להזמין לו פרנסתו בדרך
היתר מדבר שבקדושה ולא מדבר שבתועבה פמוהו ולא דבק בידה מאומה מן החרם
אמר הכתוב היינו שלא ישאר בידה מאומה מה שתרויח מן החרם ע"כ למה יבטח בזה
ורק בה' ואז יהי ה' עזרם ומגינם וימציא לו פרנסתו בריח מן ההיתר וא"ש בעזה"י
בהבנת הפסוקים: זאת חנוכה ב' ויגש תרפ"ה לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישפר שלמה טייכטהאל אחר כתבתי פשט הפסוקים הנ"ל מצאתי בספר חסידים
סי' ת"ל שכתב בז"הל רוב בני אדם שיש להם פסקים עם הצדוקים משמשי ע"ז אינם
עשירים עד יום מותם כי לא יאריף עצמם עד סוף ימיהם לפי שמספיקים להם משמשי
ע"ז עוד עוברים על ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם פמהו לכה לבסוף מה
שהרויחו ע"י הצדוקים יפסידו עכ"ל וברוף השם שפיונתי מעצמי לדבריו הקדושים
דאין ברכה בריח פנה הפא על ידם ורק לבטוח בה' שיזמין לו פרנסתו בריח ובהיתר
וממילא דהפשט שאמרתי בפסוקים הנ"ל הוא אמת ונכון בעזה"י: סימן קח בהגהת אשל
אברהם באו"ח סי' נ"ג הביא מרב שגברה עליו חולשה מחמת זקנה ומינה בנו לדרוש
בכל שבת בלתי פיצה פה משום אדם וכד נח נפשי של זמן בקשו לדחות את הבן והעלה
בתשו' ד"מ סי' א' דאין בכחם להעבירו אף כי ישנו באותו קהלה מןפלגים יותר ממנו
ועיין יו"ד סי' רמ"ה בדברי רמ"א ותשו' רשב"א סי' שי"ן ועיין כנה"ג ורשד"ם ח"א סי'
ל"ה ורש"ל פ"ק דחולין סי' נ"א עכ"ל: ואני מצאתי בעזה"י תנא דמסייע לפסק הנ"ל

מתוס' הרא"ש בהוריות דף י"ג שפכתב שם דאף דקיי"ל דראשון חוזר לעבודתו היינו דוקא באירע קרי שלא שימש השני אלא לפי שעה אבל בשימש ימים רבים כגון שחלה הכה"ג ואוקמי אחר תחתיו מסתמא אין מעבירין אותו עיי"ש קפד) ומשמע מדבריו דאפילו אם הכה"ג הראשון חזר לבריתו ורוצה לחזור בעבודתו אפ"ה אין מעבירין לשני (והוא באמת דבר חדש וחדוש שלא הובא בפוסקים האחרונים) א"כ כש"כ וכש"כ דאין מעבירין את מי שימש תחת הראשון בשביל אחד הבא לשמש מחדש ועוד לא שימש פאן כלל - וכעת מצאתי בשו"ת מהר"ש ענגל ח"ר סי' י"ט (להגאון רבן של ישראל מראדאמישלא המקום יהי בעזרו ועדי עד יציץ נזרו בבריאת השלם לתפארת הדור) שנסאל במו"ץ א' שחלה כמה שנים ר"ל ושימש תחתיו מו"ץ אחר בחור מו"ץ ראשון (פי' הי' בקהלה גדולה שישנם שם דיינים רבים) ואחר פטורתו של החולה הג"ל נתקבל בן אחיו שלו ורצה המו"ץ החדש שנתקבל למלא מקום דודו הג"ל להיות המו"ץ הראשון ובא בטענה יען שנתקבל על מקום דודו ודודו הי' בתור מו"ץ ראשון ע"כ מגיע לי חזקה זו ונשאל הגאון הג"ל בזה ועיי"ש מה שמסיק בזה - אבל חידוש גדול בעיני על הגאון הג"ל שכל רז לא אנס ליה איף לא הרגיש כדברי תוס' הרא"ש הג"ל שכ' דהיכא דשימש השני הכא מפת הראשון ימים רבים אז מגיע לו הזכות של העבודה אף נגד הראשון כש"כ נגד האחר שלא שימש כלל עוד במקום הזה, וא"כ בדבר שאלתו שהמו"ץ השני שימש כבר כמה שנים בתור מו"ץ הראשון תחת הראשון בנדאי שלו משפט הבכורה ודו"ק: תרפ"ה לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל. סימן קט החיים והשלום לכבוד האברך הקריף ובקי כמו"ה אברהם צבי הפהן באלקען בעיר אשפעצין יצ"ו.

אחדש"ה ע"ד השאלה שהציע לפני בענין שנתחדש בימינו שפחת חתימת היד שהי' נהוג בימי קדם בעת שבקורת הוא להעבירים על הפקודים לעבודת הצבא נותנים פעת האצבע הצבוע בצבע על המיליטערביכעל לרושם וסימן שקורין בל"א "פינגער אבדרוקק" ונפשו בשאלתו אם מותר לעשות כן בשבת וכתב ששמע בשם גדול א' שהתיר לעשות החותם אצבע הג"ל ביד שמאלית אכל טעמו לא איתפראש לו ולדעתו אין נפ"מ בזה בין יד שמאל ליד ימין פי' אין זה כתיבה רק כמעשה הדפוס עכ"ד: תשובה.

נראה פשוט דאף דאין בחותם אצבע הג"ל משום כתיבה עכ"פ רושם הוי ותלוי בפלוגמת רש"י ורמב"ם בשבת ק"ג לרש"י ליתא לרבנן שום איסור רק בכתיבה ורק רבי יוסי מחייב משום רושם ונהלכה פרבנן א"כ ליתא לדידן שום איסור ברושם היכא דליכא כתיבה - אף הרמב"ם וה"ה פי"ז משבת הביאו סובר דגם לרבנן איסור רושם כמו כתיבה ורק הוא תולדה דכותב ולרבי יוסי היא אב בפ"ע - א"כ להלכה ליכא נפ"מ בינייהו ולכ"ע איסור רושם כמו כתיבה ורק חיוב קרנן איכא בינייהו בפתיב בפיה"מ להרמב"ם שם בשבת ק"ג (ועיין רבינו ח"ס בשבת שם ביאור נכון בפיה"מ שנתקשה בו הגאון מנ"ח עיי"ש) נמצא דלרמב"ם לכ"ע איסור רושם בשבת א"כ אין היתר לחותם אצבע הג"ל - ואם פי' גם רושם צריף שני רשימות וכאן בחותם אצבע לכאורה דלא הוי רק רשימה אחת - מ"מ כבר מבואר בפרמ"ג סי' ש"ס ובברכי יוסף שם דאף באות אחת יש איסור תורה מטעם חצי שיעור ממילא דגם ברושם אחד איכא חיש ואסור מה"ת - ועוד

יש לומר דבאמת במעשה אצבע הנ"ל יש כמה וכמה רשימות כמו שיראה הרואה שיש להאצבע כמה חריצין ומרשים כמה רשימות ויש בו איסור דשני רשימות ואם דעושה אותה בפעם אחת מה בכך אטו חותם דיש בו שני אותיות וחותם בפ"א לא יהי חשוב כשני אותיות וגם הא קיי"ל דאפילו הגיה ומחק גנו של ח' ונעשה שני ויניין חייב אף דנעשה רק בפעם א' וכמו כן פאן פיון דבאמת יש פאן שני רשימות אף דנעשה בפעם א' חשוב שני רשימות - וא"כ יש פאן ג"כ חייב חטאת ואין לנו לצדד בזה שום היתר רק מה שכתוב בספר מנ"ח סוף אות ל"ד דלקרמב"ם דרושם הוי תולדה דכותב כל דין פותב יש לה וקרושם בשמאל פטור ודוקא לרבי יוסי דהוא אב בפ"ע אפרו בגמרא דאין חילוק ברושם בין שמאל לימין ולא להת"ק דמטעם פתיכה הוא עכ"ד - ונראה נדאי דהיינו טעמא דגדול הנ"ל שהביא מע"כ נ"י דהתיר בשמאל ומע"כ כתב דלא ידע טעם ההיתר דשמאל ולדברי המנ"ח הנ"ל איתפריש טעמי' בטוב: אף לקושטא דמילתא דברי רבינו בעל מנ"ח ז"ל פליא מבעיני כמה דנקט לפשוט דלת"ק רושם בשמאל פטור פיון דתולדה דכותב היא דינו פכותב קפה) לפענ"ד יש לדון בזה דגם לרבנן חייב ברושם אף בשמאל פיון דעכ"פ אף בשמאל רושם היא פדמפניש בפיה"מ לרמב"ם ודמפניש בגמרא דברושם אין חילוק בין יד ימין לשמאל א"כ הוי לגבי רושם כמו ששולט בשתי ידיו דגם פכותב חייב וא"כ למה יפטור ברושם הא גם בכתיבה בששולט בשתי ידיו חייב א"כ השתא לגבי רשימה דבאמת שולט בשתי ידיו מהכ"ת נימא דלא חייב משום דנידון בכתיבה הא באמת גם בכתיבה באופן זה חייב וזה פשוט וברור בעיני פד שאני תמה על הגאון בעל מניח זללה"ה שלא הרגיש בזה פן עלתה במחשבתו בתחלת רואי דברי מנ"ח הנ"ל ואחר החיפוש מצאתי און לי בסברא הנ"ל מדברי נו"ב תנינא או"ח סי' ל"ג שנסאל מקצין א' שישב "באמט" בשבת ורצה לעשות חותם דפוס ויצוות לא"י ליקבע דפוס החותם בכתיבם שצריך לחתום עיין שם שפייס הנו"ב בזה"ל וכיון שנ"ד לרוב הפוסקים היא מלאכה דאורייתא אין להתיר אפילו במקום הפסד גדול ולכן קשה למצוא היתר להגביר פדבר זה עכ"ל - והשתא אי נימא דבדבר שהוא מתולדה דכותב נידון פכותב ופטור בשמאל א"כ הרי אית לן היתר ברור וקל היינו לצוות לא"י שיקבע החותם דפוס הנ"ל ביז שמאל דאין בו איסור דאין וקרוי רק שבות דשבות דבצורה גדול מתירין פמבואר בסי' ש"ז וא"כ ההיתר ברור בלי שום קושוי ולמה אמר הנו"ב שקשה למצוא היתר - וע"כ דדעתו ג"כ דבחותם דפוס יען שאפשר לעשותו בשמאל פכמיין הוי דינו כמו ששולט בשתי ידיו ע"כ שפיר אין למצוא היתר בזה - וא"כ ממילא גם פן גבי רושם פן דלענין זה הוי פשולט בשתי ידיו וחיוב אפילו לרבנן וז"פ נאמת וא"כ ממילא גם בנידון שאלתינו פיון דאין נפ"מ איזה אצבע הוא נותן אם אצבע הימין או השמאל א"כ הוי גם פאן פשולט בשתי ידיו וחיוב גם לרבנן א"כ שפיר כתב מעלתו דאין נפ"מ בין שמאל לימין דהוי פמעשה הדפוס ומעלתו לא ביאר דבריו אבל פפי מה שפיארתי הדברים נכונים נאמתיים ולא פדברי הגדול שהביא מעלתו נ"י ודו"ק: נאגב אבאר דבר א' בענין זה דהנה הרמב"ם בפיה"מ כתב בזה"ל ותועלת היותו משום פותב או משום רושם פי לדעת האומר משום פותב יתחייב על ב' אותיות פשכתב פתיכה בשבת דשוגג נאח"פ ב' אותיות בהעלה א' אינו חייב אלא חטאת אחת לפי שהוא מלאכה אחת והאומר משום רושם מונה רושם מאבות מלכות ויתחייב שתיים עכ"ל - והוא מוקשה בלי הבנה פאשר

פְּכָר פֶּתַח הַגָּאוֹן מִנִּיחַ שְׁלֵא הִבִּין דְּבָרֵי רַבֵּינוּ בְּזֶה - אִךְ מֶרֶן הַח"ס בִּיאָר הֵיטֵב דְּבָרָיו שְׁרָצָה לֹאמַר בְּזֶה דְּלִרְבֵּנָן לִיפָּא אֱלָא תָּדָא אַב מְלָאכָה פְּתִיבָה וְכָל מִינֵי סִמְנִים וְרִישׁוּמִים הָיָה תּוֹלְדָה דְּכּוֹתֵב וְהַפּוֹתֵב וְהַרְוֶשֶׁם בְּהַעֲלָם אַחַת אֵינּוּ חֲזִיב אֱלָא אַחַת - אִךְ לְרַבֵּי יוֹסִי ה"ל ב' אַבּוֹת פְּתִיבָה שְׁפּוֹתֵב עֲנָן מְצַטְרֵף הוּא אַב בַּפ"ע וְרוֹנְשֵׁם הוּא אַב בַּפ"ע וְהַפּוֹתֵב ב' אוֹתִיּוֹת לְסִמֵּן בְּעֲלָמָא לֹא מְשׁוּם עֲנָן הַמְצַטְרֵף לְדָבָר שְׁלָם כִּי אִם לְסִמֵּן הוּא מְטַעֵם רוֹנְשֵׁם וְהַפּוֹתֵב עֲנָן שְׁלָם וְכּוֹתֵב ג"כ ב' אוֹתִיּוֹת לְסִמֵּן בְּהַעֲלָם א' חֲזִיב ב' א' מְשׁוּם פּוֹתֵב וְהַב' מְשׁוּם רוֹנְשֵׁם אֵלּוּ דְּבָרֵי רַבֵּינוּ הַח"ס ז"ל בְּבִיאָר דְּבָרֵי הַרְמְב"ם - וְנִרְאָה לִפְעֻנָּד דְּלִפִּי"ז מַה דְּמַבְּרָא בְּגִמְרָא דְּלְרַבֵּי יוֹסִי אֵין חִילוּק בֵּין יָמִין לְשְׂמָאל דְּלְעוֹלָם חֲזִיב מְשׁוּם רוֹנְשֵׁם הֵינּוּ דְּנוֹקָא בְּשְׁכּוֹתֵב בְּשִׁבִיל סִמֵּן אִזּוּ שְׁפִיר חֲזִיב אִךְ בְּשְׂמָאל כִּינּוּן דַּעֲכ"פ רוֹנְשֵׁם הָיָה כְּמוֹ שְׁפָתֵי הַרְמְב"ם בַּפִּי"מ דְּכַתִּיבַת שְׂמָאל הָיָה רוֹנְשֵׁם אֲבָל כְּשֶׁרוֹצֶה לְכַתּוֹב עֲנָן שְׁלָם שְׁהָאָב שְׁלוֹ הוּא מְשׁוּם פּוֹתֵב שְׁפִיר פְּטוֹר בְּשְׂמָאל גַּם לְר"י כְּמוֹ לְרַבֵּנָן כִּן נִרְאָה לִפ"ד מֶרֶן הַח"ס בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי הַרְמְב"ם וְדו"ק: וְדַע שְׁרָאִיתִי בְּסִפְרֵי אֵלִי רַבָּה סִי"ש מְשׁוּם שְׁצִיָּדָה לֹאמַר דְּמוֹחֵק בְּשְׂמָאל פְּטוֹר כְּמוֹ פּוֹתֵב עֵי"ש וְדְבָרָיו ג"כ פְּלָא בְּעֵינֵי מַהֲכ"ת נִימָא דְּמַחִיקַת שְׂמָאל לֹא מְחִיקָה הִיא וְכִי א"א לְמַחֵק בְּשְׂמָאל כְּמוֹ בְּיָמִין וְהָיָה ג"כ גְּבִי מְחִיקָה כְּמוֹ שְׁשׁוּלְטַת בְּשִׁתֵּי יָדָיו גְּבִי פְּתִיבָה דְּחֲזִיב - וְכֵן יֵשׁ לְדִיִּיק מְדַבְּרֵי רַש"י ד' ע"ה ע"ב דִּיָּה מְחִיקַת אוֹת, א' שְׁפָתֵי בּוֹזֵה"ל שְׁאִין מְלָאכַת מְחִיקָה חֲשׂוּבָה אֱלָא ע"מ לְכַתּוֹב וְהָרִי יֵשׁ מְקַיִם לְשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת עֵי"ש - וְה"ה גְּבִי מְחִיקַת שְׂמָאל שְׁיָיָה הָיָה טַעְמָא דְּלֹא מְשׁוּם מְחִיקָה הוּא חֲזִיב רַק מְשׁוּם דְּמוֹעִיל לְכַתִּיבַת שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וְא"כ מַה"ת יֵהִי פְּטוֹר וְצ"ע עָלָיו - וְלְכַאוּרָה לִפ"ד הָרָא"ש בַּפ"ז מִשְׁבַּת סִי"ט שְׁפָתֵי שְׁאִין רְאוּי לְחֲזִיב עַל מַחְשַׁבַת פְּתִיבָה יוֹתֵר מֵעַל פְּתִיבָה עֲצָמָה א"ש דְּבָרֵי הָא"ר לֹאמַר בְּטַעְמָא דְּמִלְתָּא דְּמַחִיקַת שְׂמָאל פְּטוֹר דְּאִין חֲזִיב עַל מְחִיקָה דְּשְׂמָאל כְּמוֹ דַּעַל פְּתִיבָה דְּשְׂמָאל - אִךְ בְּאַמַּת זֶה אֵינּוּ דְּהָרָא"ש שְׁפִיר פֶּתַח סְבָרָא הַנִּי"ל לְגְּבִי מַה שְׁרָצָה לֹאמַר דִּיִּחֲזִיב בְּמַחִיקַת אוֹת א' ר"ל שְׁאִין מְקוֹם לְכַתּוֹב אֱלָא אוֹת אַחַת מְשׁוּם דְּהִי בְּמַקְדָּשׁ ע"ז שְׁפִיר פֶּתַח כִּינּוּן דְּמוֹחֵק דְּחֲזִיב הוּא ע"מ לְכַתּוֹב א"כ לֹא עֲדִיף מְכַתִּיבָה דְּאֵינּוּ חֲזִיב רַק עַל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת כְּמוֹ כֵּן אֵינּוּ חֲזִיב בְּמַקְדָּשׁ שְׁאִין בּוֹ אֱלָא לְכַתּוֹב אוֹת א' אֲבָל בְּמַקְדָּשׁ שְׁיֵשׁ לְכַתּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שְׁפִיר חֲזִיב אִךְ בְּאַנְפֵּן שְׁלֵא מְחִיקַת אֱלָא אוֹת א' כְּמוֹ בְּמַבְּרָא שְׁם הָרִי דְּלַעֲנָן אֵיכּוֹת הַמְּחִיקָה חֲמוּר מְכַתִּיבָה כְּמוֹ כֵּן נִימָא בְּמַחִיקַת שְׂמָאל דְּאִךְ דְּכַתִּיבָה פְּטוֹר מ"מ כִּינּוּן דִּישׁ בּוֹ לְכַתּוֹב ש"א הוּא חֲזִיב נְעוּד הָא בְּאַמַּת בְּכַתִּיבָה גּוּפָא הִיכָא שְׁשׁוּלְטַת בְּשִׁתֵּי יָדָיו חֲזִיב א"כ גְּבִי מְחִיקָה דְּבְּאַמַּת שׁוּלְטַת בְּשִׁתֵּי יָדָיו שְׁפִיר חֲזִיב אִךְ בְּשְׂמָאל כְּנִלְפַע"ד: וְאַגַּב אֲנִימַר עוֹד מַה דְּמַבְּרָא בְּמַחְבֵּר סִי"ש מ"מ סַעִי"ג דְּמוֹחֵק דִּיו שְׁעַל הַקְּלָף אִם יֵשׁ בְּמַקְדָּשׁ לְכַתּוֹב שְׁנֵי אוֹתִיּוֹת חֲזִיב וְכַתֵּב בְּהַגְהוֹת הַח"ס ז"ל וְז"ל הֵינּוּ פ"מ לְכַתּוֹב ש"א וְעֵינָן לְשׁוֹן רַש"י ע"ה פ"ב אֲבָל בְּלֹאוּ"ה אֵין פֶּאן חֲזִיב חֲטָאֵת עַכ"ל הֵנָּה בְּסִפְרֵי קַרְיַת סִפְרֵי לְהַמְבִּי"ט בַּה' שְׁבַת פִּי"ח פֶּתַח לְהִיפְּדָה זֶה וְז"ל נִפְלָה דִּיו עַל גְּבִי הַסִּפְרֵי וְמַחֵק אוֹתָהּ אִם יֵשׁ בְּמַקְדָּשׁ לְכַתּוֹב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מְחֲזִיב וְאֵע"ג דְּלֹא מְחִיקַת ע"מ לְכּוֹתְבָם דְּלַעֲלֵל דְּמַחֵק פְּתִיבַת אוֹתִיּוֹת בְּעֵינָן דְּלִהְיוּ הַמְּחִיקָה ע"מ לְכּוֹתְבָה ש"א כִּי הִיכָא דְּלֹא לִיְהִי מְקַלְקֵל אֲבָל הִכָּא בְּלֹאוּ"ה הָיָה מְתַקֵּן כִּינּוּן דְּמוֹחֵק דְּבָר שְׁאֵינּוּ פֶּתַח וְיֵשׁ בְּמַקְדָּשׁ לְכַתּוֹב ש"א עַכ"ל הָרִי בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא כְּדְבָרֵי הַח"ס ז"ל - וְעַפִּי"ד הַמְבִּי"ט גַּם מְדַבְּרֵי רַש"י שְׁרַמְזוּ עֲלֵי הַח"ס אֵינּוּ רְאוּי דְּנוֹקָא שְׁם דְּמוֹחֵק בְּכַתִּיבָה פֶּתַח רַש"י דְּאֵין בְּמַחִיקָה מְלָאכָה חֲשׂוּבָה מְשׁוּם דְּהָיָה מְקַלְקֵל מַה שְׁנִכְתַּב תְּחִלָּה מִשְׂא"כ הִיכָא

דל"ה פתב רק טינשטויש בעלמא שפיר הוי במחיקה עצמה מלאכה חשוכה - ואולם דברי המבי"ט צ"ע מדברי הרא"ש שהבאתי לעיל דכתב בפירושו דעיקר החיוב במחיקה הוא משום מחשבת פתיכה הלכה אפי' בטינשטויש נמי כן הוא עיי"ש ועיין במנ"ח באות ל"ה בדין מוחק ובפרמ"ג סי' ש"מ ודו"ק - ונחזור לשאלתנו דנראה לי פשוט דבחותם אצבע הנ"ל אין נפ"מ בין ימין ושמאל ויש בו ג"כ חיוב חטאת מטעמים שכתבתי לעיל ועיין ג"כ בשואל ומשיב ח"א סוס"י קצ"ד ובהגהות הג' מבערוזאן בספר או"ח סי' ש"מ ודו"ק - והנני בזה ידידו דו"ש באהבה: אור ליום ב' לסדר בשלח תרפ"ו פישטיאן יצ"ו.

הק' ישכר שלמה טיינפטהאל סימן קי נשאלתי מהרבני המנפ"ג ר' ישראל חיים מאנדל נ"י מק"ק זלאטע-מאראווע יצ"ו. בענין שלש סעודות בשבת שחל יו"ט במוצ"ש איך ראוי יותר לעשות אם לחלק סעודת שחרית לשתיים או לעשות הסעודה שלישית קודם שעה עשירית בפני עצמו עכ"ד שאלתו: תשובה.

כבר מבואר באו"ח סי' רצ"א ס"ג דאם נמשכה הסעודה דבקר עד שעת זמן מנחה שהוא משעה שש ומחצה ולמעלה כמו שכתב המחבר שם בס"ב יפסיק הסעודה ויברך בהמ"ז ויטול ידיו ויברך ברפת המוציא ויסעוד ונכון הדבר שאם לא הי' עושה כן מאחר שנמשכה סעודת הבקר עד אותה שעה לא יכול לאכול אח"כ אלא אכילה גסא משא"כ בתוך הסעודה האיציטמכא פתיחה עיי"ש טו"ז ומג"א הרי דהמחבר כתב דצריך לחלק הסעודה לשנים ועיין מג"א ס"ק א' וטו"ז ס"ק א' דדעת שניהם בפשיטות דבהגיע זמן מנחה יכל לחלק ומחבר כתב דזה נכון יותר ורק דהמג"א שם ס"ק א' כתב דאין לדרוש ברבים כן דיחלק הסעודה כיון דקודם חצות אינרשאי לחלק אין העולם בקיאים בזה - ולכאורה קשה למה כתב המחבר דנכון לעשות כן כיון דיש לחוש לקלוקל דילמדו ממנו לחלק גם קודם חצות - ונראה דגם המחבר לא כתב דנכון לעשות כן רק במקום דיש לחוש דיאכל אח"כ אכילה גסא פ"כ כתב דנכון טפי לחלק דכעת האיציטמכא פתוח אבל במקום דידוע דלא יהי' אכילה גסא גם הוא מודה דיותר עדיף דלא יחנק הסעודה רק דיאכל אח"כ בסעודה בפ"ע פדי דלא יבא ממנה שום קלקול - ולפי"ז מ"ש הרמ"א שם אבל מי שידוע דאפשר לאכול אחר שיתפלל מנחה עם הצבור לא יעשה סעודה שלישית קודם מנחה אל תטעה בדבריו דדוקא משום קודם מנחה קאמר פדי שיעשה הסעודה אחר מנחה כמו שכתב בסעי' הקודם דיותר טוב לעשותה אחר מנחה דלפי"ז דוקא אם הי' לי צבור להתפלל כמו שכתב דאחר שיתפלל מנחה עם הצבור דמשמע לכאורה דאם אין לו צבור דהדין דלא יתפלל ביחיד אז אין לו לאכול בזמן זה רק יחלק סעודה דבקר כן משמע לכאורה בדבריו אבל באמת אינו כן דהפונה הוא אם יודע דיכול לאכול, אח"כ בזמן שרגיל להתפלל מנחה לא יעשה קודם היינו שלא יחלק הסעודה דבקר פלל והטעם דיבא לידי קלקול דהעולם אינם בקיאים ובאופן זה גם להמחבר יותר טוב שלא לחלק הסעודה והוא לא התיר רק במקום דיש לחוש שיהי' אכילה גסא - וכן משמע בדברי המג"א בס"ק ח' שכתב דאפילו ביו"ט שחל במוצ"ש אם יודע שיוכל לחזור ולאכול קודם שעה עשירית לא יחלק סעודת שחרית לשתיים דהא י"א דאסור לעשות כן משום ברכה שאינה צריכה עכ"ד - משמע ג"כ בדבריו דתלוי בזה שידוע שיוכל לאכול קודם שעה עשירית או לא ולא תלוי פלל בתפלת מנחה וא"כ אף אם אין לו צבור להתפלל מנחה מ"מ אם יודע שיוכל לחזור ולאכול קודם שעה עשירית לא יחלק הסעודה וסגדי

בְּשֵׁחַק אַחַר שְׂפִירְשֵׁתִי כִּן דְּבָרֵי הַמַּג"א מְצֵאתִי בְּאַלְפֵי רַבָּה שְׂפִירְשֵׁתִי כִּן דְּבָרֵי הַמַּג"א דְּלֵא תְּלוּי בְּתַפְלַת מְנַחָה אִם הַתְּפִלָּל אוֹ לֹא רַק תְּלוּי בְּשֵׁעָה עֲשִׂירִית אוֹ לֹא וּבְאַמַּת מִדְּבָרֵי הַמְּחַבֵּר ג"כ יֵשׁ לְלַמּוּד כִּן כְּמוֹ שְׂדֵיִיקְתִּי אֲנִי דְּלֵא פְּתַב דְּנִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כִּן רַק מְשׁוּם אֲכִילָה גָּסָא אֲבָל בְּמַקּוֹם דְּאִין לְחַוֵּשׁ לְאַכִּילָה גָּסָא גַם הוּא לֹא הִתִּיר לְחַלְק וְהַטְעַם נַר"ל כְּמוֹ שְׂפַתְב הַמַּג"א בַּסֵּק"ו בְּשֵׁם הַב"י דְּיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְקַלְקוּל דְּיִחְלְקוּ גַם קוֹדֵם חֲצוֹת וְאֵז אֲסוּר לַעֲשׂוֹת כִּן וְהַמְּחַבֵּר לֹא דִּיבֵר מִתְּפִלַּת מְנַחָה כָּלֵל - וְרַק דַּלְפִּי"ז יִנְקֶשֶׁה לְכֹאֲרָה עַל הַמַּג"א לְמָה פְּתַב הַטְעַם דְּיַעֲשֶׂה קוֹדֵם שְׁטָה עֲשִׂירִית דוּקָא וְלֹא חֵלֵק מְשׁוּם דִּי"א דְּאֲסוּר מְשִׁים בְּרַכָּה שֶׁא"צ ת"ל דְּאֲסוּר מְשׁוּם קַלְקוּל כְּמוֹ שְׂפַתְב בַּסֵּק"ו וְשֶׁגַם הַמְּחַבֵּר לֹא הִתִּיר אֲלֵא בְּמַקּוֹם דְּיֵשׁ חֲשׁ אֲכִילָה גָּסָא - י"ל דֵּהַמַּג"א פְּתַב עוֹד טַעְמָא בְּמִקְלָתָא לְזָה חוּץ מִטַּעְמָא דַּלְעִיל - וְלַפִּי"ז מ"ש הַמַּה"ש דְּזָה הָיִי רַק לְדַעַת הַתּוֹס' אֲבָל לְדַעַת הָרֵא"ש שְׂפַתְב כְּאִן דְּעוֹשֶׂה מְשׁוּם כְּבוֹד שְׁבַת ל"ה חֲשֵׁשׁ בְּרַכָּה שֶׁא"צ מ"מ כִּיּוֹן דְּאֲפֹשֶׁר לְצֵאת גַם לְדַעַת הַתּוֹס' עֲדִיף עֵי"ש - דְּמִשְׁמַע דְּלַדַּעַת הָרֵא"ש לֹא צָרִיף לַעֲשׂוֹת כִּן - וְלַפִּי הַנְּ"ל ז"א דְּגַם הָרֵא"ש לֹא פְּתַב כִּן רַק בְּמַקּוֹם דְּיֵשׁ חֲשֵׁשׁ בְּאַכִּילָה גָּסָה אֲבָל בְּמַקּוֹם דְּאִין חֲשֵׁשׁ לְזָה גַם לְהָרֵא"ש אִין לְחַלְק כְּדִי שְׁלֵא לְבֹא לִידֵי קַלְקוּל נְמַצָּא דַּלְכ"ע אִם יוֹדַע דְּיִוָּבֵל לְאַכּוֹל אַח"כ לֹא יְחַלְק הַסְּעוּדָה דְּבַתֵּר רַק יֵאכַל הַסְּעוּדָה שְׁלִישִׁית בְּזִמַּן אַחַר קוֹדֵם שְׁעָה עֲשִׂירִית.

וּמְצֵאתִי ג"כ בְּרַדְבָּ"ז ח"ר סי' תפ"ט שְׂפַתְב לַעֲנִין שְׁלֵשׁ סְעוּדוֹת דְּשַׁבַּת עֶרֶב פֶּסַח דְּרַגִּיל הִי בְּמַצָּה עֲשִׂירָה בְּשִׁיעוּר כְּבוֹד פְּדֵי לְאַכּוֹל מַצָּה לְחִיָּאֲבוֹן כִּי לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ סְמוּךְ לְסְעוּדָה רֵאשׁוֹנָה אִינוּ נִכּוֹן כִּי כְּשֵׁם שְׁהֵם חֲלוּקוֹת בְּתַפְּלוּת וְזִמְנָם כְּפִי צָרִיף שְׂיִהִיו הַסְּעוּדוֹת כָּל אַחַת בְּזִמְנָה וְכִן הַדְּבָר לְפִי טַעַם הַמַּצָּנָה לְמִשְׁכִּילִים הָרִי שְׂפַתְב בְּפִירוּשׁ דְּאִין נִכּוֹן לַעֲשׂוֹתָהּ סְמוּךְ לְרֵאשׁוֹנָה רַק בְּזִמְנָה הַמִּיּוּחָד לָהּ וְכַתְּב עוֹד שֵׁם דְּלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ בְּמִיּוֹ פִירוּת אִין זֹו סְעוּדָה לְפִי שְׂצָרִיף פֶּת וּשְׂתִי כְּפָרוֹת עֵי"ש: א"כ מְכַל אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲנוּ לְמַדִּין דַּלְכ"ע עֲדִיף שְׂיִהִי זְהִיר שְׂיִוְכַל לְאַכּוֹל אַח"כ בְּזִמְנָה הַמִּיּוּחָד לָהּ בְּסְעוּדָה בַּפ"ע קוֹדֵם שְׁעָה עֲשִׂירִית וּבְזָה יוֹצֵא לְכָל הַדְּעוֹת וְלֹא יַעֲשֶׂה סְמוּכָה לְסְעוּדָה הָרֵאשׁוֹנָה דְּזָה דוּקָא בְּשֵׁעָה שְׁלֵא יוּכַל לְאַכּוֹל אַח"כ קַפּו) וְנִדְּאִי אִם יְכוּלִין לְקַבֵּץ עֲשָׂרָה שְׂיִתְפַּלְלוּ מְנַחָה מִקּוֹדֵם מַה טוֹב דְּהַעֲיָקֵר לַעֲשׂוֹתָהּ אַחַר מְנַחָה כְּדַכְּתַב הַרְמ"א וְכְמוֹ שְׂפַתְבִּיתִי ג"כ בְּסִפְרֵי מְשֻׁנָּה שְׂכִיר ח"א סי' ס"ה בְּשֵׁם סִפְרֵי יְסוּד הָאֲמוּנָה לְהַחֲסִיד ר' יוֹסֵף יַעֲבִ"ץ ז"ל דְּהַעֲיָקֵר לַעֲשׂוֹתָהּ סְמוּךְ לְתַפְלַת מְנַחָה עֵי"ש א"כ מַצָּנָה מִן הַמְּנוּבָחֵר לְקַבֵּץ עֲשָׂרָה וְלְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּא מְנַחָה תַּחֲלָה וְלֹא אַח"כ לַעֲשׂוֹת ס"ש וְכִן רְאִיתִי אֲצֵל מו"ח הַגָּאוֹן אַבְדִּיק בּוֹסְעֵרְמִין ז"ל וְהוּא קִיבֵל כִּן מְמוּרוֹ הַמַּהֲר"מ שִׁיק ז"ל אֲבָל אִם א"א לַעֲשׂוֹת כִּן וְדֹאִי דְּלֹא יִתְּפַלֵּל בְּשַׁבִּיל זָה מְנַחָה בְּיַחֲדִיד וְכְמוֹ דְּמִשְׁמַע ג"כ מְלִשׁוֹן הַרְמ"א דְּלֹא יִתְּפַלֵּל בְּיַחֲדִיד שְׂפַתְב מִי שְׂיִוְדַע שְׂאֲפֹשֶׁר לְאַכּוֹל אַחַר שְׂיִתְּפַלֵּל מְנַחָה עִם הַצְּבוּר כו' מִשְׁמַע דְּבְיַחֲדִיד לֹא יִתְּפַלֵּל וְלֹא יִפְרוֹשׁ מִן הַצְּבוּר מ"מ לֹא יְחַלְק הַסְּעוּדָה דְּשַׁחֲרִית וְרַק דְּיַעֲשֶׂנָה מְאֻחֵר וְלֹא סְמוּךְ לְרֵאשׁוֹנָה רַק בְּזִמְנָה הַמִּיּוּחָד לָהּ דְּלֹא תְּלוּי בְּתַפְלַת מְנַחָה כָּלֵל רַק בְּזִמַּן הַקְּבוּעַ לָהּ וְכְמוֹ שְׂפַתְבִּיתִי לַעֲלִיל מִהַמְּחַבֵּר וְהַמַּג"א וְהַא"ר הַסְּפִים לְזָה וְגַם הַרְדְּבָ"ז לֹא הִזְכִּיר מִתְּפִלַּת מְנַחָה וְרַק שְׁלֵא יַעֲשֶׂנָה סְמוּךְ לְרֵאשׁוֹנָה רַק בְּזִמְנָה הַמִּיּוּחָד לָהּ וְזָה בְּרוּר וְאַמַּת בַּס"ד שׁוּב מְצֵאתִי בְּמַטָּה אֲפָרִים סִי' תַּקצ"ז שְׂפַתְב אִם חָל ר"ה בְּשַׁבַּת יְחַלּוֹק סְעוּדוֹתוֹ לְשָׁנִים כְּמִבּוֹאָר סִי' רצ"א וְכַתְּב שֵׁם בְּאַלְפֵי לְמַטָּה עֵי"ן מַג"א סִי' רצ"א דְּאִם יוֹדַע שְׂיִוְכַל לְאַכּוֹל קוֹדֵם שְׁעָה עֲשִׂירִית לֹא יְחַלּוֹק סְעוּדוֹתוֹ לְשָׁנִים אֶף בַּר"ה שְׂמֵאָרִיכִים בְּוִדְּאִי א"א שְׂיִוְכַל לְאַכּוֹל שְׁנִית קוֹדֵם

שְׁעָה עֲשִׁירִית יִחְלוֹק לְשָׁנִים עֵי"ש - הָרִי בְּפִירוּשׁ כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּתִי דְגַם דַּעְתּוֹ לְהִלְכָה לְאָכְלוֹ
בְּסַעֲוֵדָה בְּסַעֲוֵדָה בַּפ"ע אִם אֶפְשָׁר קוֹדֵם שְׁעָה עֲשִׁירִית וְלֹא לְחֻלְק הַסַּעֲוֵדָה רִאשׁוֹנָה
לְשָׁנִים וְדו"ק: וְהִנֵּה פֹה בְּגִלְיִל הָעֲלִיּוֹן שֶׁהַמְּנַהֵג לְהַקְדִּים לְהַתְּפַלֵּל בְּשַׁבַּת וּבִיּו"ט בְּבִקְרָה
וְהוֹלְכִים לְאָכְלוֹ סַעֲוֹדַת שַׁחֲרִית וְאַח"כּ לַעֲת הַצִּהָרִים אוֹכְלִין הַסַּעֲוֵדָה גְּדוּלָה בְּקֵל יֵשׁ
לְצֵאת לְכָל הַדַּעוֹת (זוּלַת בַּר"ה שֶׁחֵל בְּשַׁבַּת דְּגַם פֹּה מְאַרְיִכִין עַד חֲצוֹת) הֵינּוּ דְבַשַּׁבַּת
כְּזֶה שֶׁחֵל יו"ט לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת יְהִדְרוּ שֶׁבְּסַעֲוֹדַת שַׁחֲרִית וְאָכְלוּ פֶת וַיִּטְלוּ אֶת הַיָּדִים וַיְבָרְכוּ
הַמוֹצֵיא וּבְרַהֲמ"ז וַיִּכְוֶנוּ לְסַעֲוֵדָה אַחַת וְאַח"כּ יִמְתִּינוּ בְּסַעֲוֵדָה גְּדוּלָה קֶצֶת אַחַר הַצִּהָרִים
(וּבְלֹאו"ה הַחַיִּיב בְּסַעֲוֹדַת שַׁבַּת לְאָכְלוֹ קֶצֶת מְאֻחָר מִבֵּימֵי הַחוֹל אוֹ קוֹדֵם כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּש"ס
וּבש"ע וְעַכְשָׁיו יִאָּחְרוּ הַסַּעֲוֵדָה) וַיִּתְּפַלְלוּ מִנְּחָה תַּחֲלָה וַיַּעֲשׂוּ אֶת סַעֲוֵדָה הַגְּדוּלָה בְּמִקוֹם
סַעֲוֵדָה שְׁלִישִׁית אֲמָנָם כ"ז אִם אָכְלוּ בְּסַעֲוֹדַת שַׁחֲרִית פֶת בְּנִטְיִלַת יָדִים בְּמוֹצֵיא
וּבְבֵרַהֲמ"ז אִזּוֹ יַעֲלֶה לְסַעֲוֵדָה אַחַת אֲבָל אִם אָכְלוּ בְּרַפְת מִיָּנִי מְזוֹנוֹת לֹא עָלָה כָּלֵל לְסַעֲוֵדָה
דְּשַׁבַּת דְּסַעֲוֹדַת שַׁבַּת צָרִיף מוֹצֵיא וּבְרַפְת הַמְּזוֹן ע"כ גַּם אִלּוּ שֶׁבְּכָל שַׁבַּת לֹא נִהְגוּ לְאָכְלוֹ
פֶת בְּסַעֲוֹדַת שַׁחֲרִית בְּשַׁבַּת כְּזֶה צָרִיף לְהִדְרַת דְּנוֹקָא שִׁיאֲכְלוּ פֶת בְּנִטְיִלַת יָדִים וּבְמוֹצֵיא
וַיִּחְשַׁב לְסַעֲוֵדָה וְאַח"כּ יַעֲשׂוּ כַּנ"ל לְהַתְּפַלֵּל מִנְּחָה בְּצַבּוֹר תַּחֲלָה קוֹדֵם הַסַּעֲוֵדָה הַגְּדוּלָה
וְכֵן נוֹהֲגִין כְּרֹב קְהֵלוֹת פֹּה בְּגִלְיִל הַזֶּה: הֵן אֲמַת כִּי גַם בְּאֵם אוֹכְלִין בְּשַׁחֲרִית פֶת בְּנִט"י
וּבְמוֹצֵיא יֵשׁ לְפַקֵּק קֶצֶת לַפ"ד הַגָּאוֹן מְדַעַשׁ בְּשִׁ"ת שְׁעָרֵי צְדָק או"ח סי' כ"ב שֶׁפְּתַב
דְּהַסַּעֲוֵדָה קִטְנָה שְׁעוֹשִׁין אַחַר תְּפִלַּת שַׁחֲרִית לֹא נִחְשָׁבָה לְסַעֲוֵדָה כָּלֵל וְהַבְּאֵתִי דְבָרִיו
בְּסַפְרֵי מִשְׁנֵה שְׁכִיר ח"א סי' ס"ה עֵי"ש - וּלְפַע"ד נִרְאֶה לְהוֹסִיף עַל דְּבָרֵינוּ בְּטַעֲמָא
דְּמִילְתָא כִּינּוֹן דְּקִי"ל דְּכַבּוּד הַיּוֹם עָדִיף מִכַּבּוּד הַלַּיְלָה וְע"כ צָרִיף שְׁיִהְיֶה סַעֲוֹדַת הַיּוֹם
יּוֹתֵר מִהַוְדָר מִסַּעֲוֹדַת לַיְלָה וְכִינּוֹן דְּסַעֲוֵדָה הַקִּטְנָה דְּעוֹשִׁין אַחַר שַׁחֲרִית הוּא הַרְבֵּה גְּרוּעַ
מִסַּעֲוֹדַת הַלַּיְלָה ע"כ וְדַאי דְּאִינָה חָשׁוּב בְּעֵינָיו לְסַעֲוֵדָה וְא"כ אִיף יַעֲלֶה לוֹ לְסַעֲוֵדָה אַחַת
מִג' סַעֲוֹדוֹת אוּלָם י"ל דְּוְדַאי הַש"צ שֶׁפִּיר כְּתַב שֶׁם דְּאִינָה נִחְשָׁבַת לְסַעֲוֵדָה בֵּין הַג'
סַעֲוֹדוֹת דְּעוֹשֶׂה לְעַנְיָן אִם לוֹמַר אֲתַקִּינוּ סַעֲוֹדָתָא דְּבִאֲנָפִין דְּעוֹשֶׂה ג' סַעֲוֹדוֹת חוּץ מִזֶּה
וְדַאי אֵינוּ מִחְשִׁיבּוֹ לְסַעֲוֵדָה אֲבָל בְּאֲנָפִין זֶה שְׁאִיִּרִינוּ אֲנִי אֲמַרִּינוּ אֲדַרְבָּא הִיא רוּצָה
בְּחִשְׁבּוֹתוֹ וְהַמְּצוּה אַחֲשָׁבִיהָ לְסַעֲוֵדָה וּמַה שְׁאִינוּ מְהוֹדֵר כ"כ וְגַרְע מִסַּעֲוֹדַת הַלַּיְלָה אֵינוּ
מַעֲפֵב מִלְּהַחֲשִׁיבָה לְסַעֲוֵדָה וְדו"ק: וְאַגַּב אֶעִיר בְּרַדְב"ז שֶׁהַבְּאֵתִי לְמַעֲלָה שֶׁפְּתַב דְּהוּא
רְגִיל בְּשַׁבַּת עַר"פ לְקַיִים שֶׁל"ס בְּמִצְעָה עֲשִׂירָה כְּשִׁיעוֹר כְּזִית לְבַד כְּדִי שִׁיאֲכַל מִצְעָה
לְתִיאָבוֹן וְסַיִים שֶׁם בְּדְבָרֵינוּ וַיִּשְׁתֶּה דְבָרִים הַמְּגַרְרִים אֶת הַלֵּב כְּדִי שִׁיאֲכַל מִנָּה לְתִיאָבוֹן
עֵי"ש - וְקִשָּׁה לִי עַל דְּבָרֵינוּ לְמָה הִי לִי לְהַזְהֵר כָּל כֹּף לְאָכְלוֹ כְּזִית לְבַד וְלִשְׁתוֹת יַיִן
הַרְבֵּה לְגַרֵר תַּאֲנוֹת הָאֲכִילָה דְּכָל הַתְּרַדָּה הִי רַק שְׁלֹא לְהַסְמִיף הַסַּעֲוֵדָה שְׁלִישִׁית לְרִאשׁוֹנָה
וְלַעֲשׂוֹתָהּ בְּזַמְנָה וּזְמַנָּה הִיא אַחַר שֶׁשׁ וּמְחַצָּה וְהָאִסוּר אֲכִילַת פֶת בְּעָרְב פֶּסַח הֵנוּ רַק
מִשְׁעָה עֲשִׁירִית כְּמִבְּנֵי בְּסִי תַע"א וּבְמַג"א סִימָן רַצ"א סַק"ח א"כ מַה הִי הַתְּרַדָּה שֶׁל
הַרְדָּב"ז שְׁלֹא לְאָכְלוֹ רַק כְּזִית לְבַד וּבְשִׁתִּיּוֹת דְבָרִים הַמְּגַרְרִים אֶת הָאֲכִילָה הִיא הִי יְכוּל
לְאָכְלוֹ כְּרַצוֹנוֹ קוֹדֵם שְׁעָה עֲשִׁירִית וְכְמוֹ שֶׁפְּתַב הַמַּג"א בְּסִי רַצ"א דִּינְהָר קוֹדֵם שְׁעָה
עֲשִׁירִית בְּלַחּוּד וְאִזּוֹ לֹא צָרִיף לְדַקְדֵק בְּשִׁיעוֹר שִׁיאֲכַל - וְאוּלַי סוֹבֵר ג"כ כְּשִׁי הַמְּהַר"ל
הַמוֹבָא בְּמַג"א סִי תַקכ"ט סַק"ד וּבְרַמ"א סִי תַרל"ט וּבְמַג"א שֶׁם דְּהָאִסוּר אֲכִילַת פֶת
הוּא מִמְּנַחָה גְּדוּלָה ע"כ הִי צָרִיף לְיִזְהֵר בְּכָל אֶלֶה וְא"ש וּלְק"מ - עַכ"פ מְדַבְּרֵי הַרְדָּב"ז
יֵשׁ לְלַמּוֹד גַּם לְדִידוֹן דְּכַתַּב שֶׁם הַמַּג"א בְּסִי תַקכ"ט דְּלִדִּידוֹן דְּאִין הָאִסוּר רַק מִמְּנַחָה

קטנה יעשה הס"ג קודם מנחה קטנה וכמו שכתב ג"כ בס"א רצ"א קודם שעה עשירית אף אם שכח לעשותה קודם יעשה אח"כ אמנם אז יזהר לאכול רק מעט פת וכמו שכתב הרמ"א ונראה לי רק להוסיף על דברי רבינו הרמ"א דאז ישנה ג"כ דברים המגדלים את הלב שהוא היין יין טובא ולכל הפחות שתי פוסות שהוא בכלל טובא פמבואר בה' פסח סי' תע"ד במג"א סק"ד וכדברי הרדב"ז הנ"ל ודו"ק: אור ליום ה' בראשית תרפ"ו לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

הק' ישכר שלמה טייפטהאל סימן קיא אור ליום ה' תצנה י"א אדר פורת לפ"ק. פישטיאן יצ"ו.

שמחת פורים וחדות ה' מענוזו לכבוד ידי"נ עזו הרב, הגאון הגדול צמ"ס צדיק נשגב כמו"ה יצחק נוייס שליט"א רבדק"ק ווערבווי יצ"ו. אחדש"ה באהבה אבא בקצרה ע"ד המאורע בא' שעשה חטים דשמורה והניחם על גג ביתו מקום משומר מזרם ומטר ועכ"ז מצאו הרבה שקים שהי' בהם מצומחים ומעופשים ובשאר השקים לא נמצא מצומחים רק מעופשים לחוד היינו דומפף-גראף שנסתפקנו בעת שהייתי אתו במחיצתו מה דינם של השמורים הללו - וכשבאתי לביתי עיינתי קצת כפי מסת הפנאי וארשון בראשי פרקים מה שעלה לי בזה בעזה"י - הנה בדומפף-גראף לחוד מצאתי שכבר נשאלו בזה בשו"ת זכרון יהודא להגאון הצדיק מסאטמאר ז"ל סי' קט"ו ובספר לבושי מרדכי ח"ב סי' קנ"ב ובספר ערוגת הבושם למורי ז"ל והעלו להתיר: אף בנ"ד י"ל פיון דכל השקין היו ביחד במקום אחד ובאיזה מן השקים נמצא מצומחים ומעופשים זה הוי ריעותא לגם אינף השקים אשר לא ראינו בהם שום ריעותא רק מה שהריח היא מטופש - ראשונה צריף לברר אי הצמות של השקין הוי חמץ גמור יען כי אנו בטוחים שלא בא מחמת גשם כי גשם ומטר לא הגיע אליהם - הנה הבית יוסף בס"א חס"ז הביא בשם הר"ן שנשאל על חטים שנמצאו בהם חטים מבוקעות ואפשר שהבקוע ההוא אינו מחמת מים אלא מחמת הליחה הינצא מהשבלים בעודנו בגדיש והשיב החטים המבוקעות אינו רואה בהם צד היתר ולענן שאר החטים שאינו מבוקעות נראה בעיני דמותרים מפני שהדבר מצוי שבשעת גשמים עליונות הגדיש ותחתונות מתחמץ ומתבקע ואין המים נוגעין באמצעיתו כלל וכל כה"ג דלא איתילד ריעותא באמצעית הגדיש וכו' עכ"ל הצריף לענינינו - הרי בפירוש דאף אם אפשר לתלות בליחה פכ"ז הבקועות אסורין בכל אופן וכן כתב בגשמת אדם ה' פסח סי' י"ט וז"ל ודע דהחטים המצומחות אפילו יאמרו מאה עדים שנקצרו בעת שלא ירדו גשמייה ואח"כ נשמו אותם מכל מים אעפ"כ הם חמץ גמור דמסתמא בא עליהם טל במחנפר ונתחמצו ועיין בביאור הגר"א בשם הירושלמי דעד חצות היום עדיין לחלוחית הטל קיים אע"ג שנמס מארבע שעות דאין סברא כלל שנצמחו מעצמם וכ"כ הר"ן בתשובה סי' צ"ט בהדיא (ואולי היא הר"ן המובא בב"י) וכן משמע מלשון כל הפוסקים כו' ועוד וכי בדקו הקוצרים כל שפולת ושפולת שלא הי' יבש כל צרכו בפת הקצירה ואף שראו איזה שבלים שעדיין הם ירוקין מעט וכי בדקו כל השדה ושמה אלו הנצמחים היא מהשבלין שפכר יבשו כל צרכן במחנפר ונתחמץ במחנפר וכל דברי האומרים פן ועוד סברות פרוסיות הבל הוא ועכ"פ מידי ספקות דאו' לא נפיק עכ"ל - וכן כתב באשל אברהם להגה"ק דע"ק ז"ל בס"א תנ"ג סוס"י קטן ג' וכה לשונו שמעתי שאולי אפשר שיצמחו החטים רק ע"י שהיו לחים בשע"ק ומזה הלחלוחית

אולי צומח גם בפליטה הנצמחת מהן לחוץ והי' עפ"י צד קולא כשפת הדחק בהצטרף עוד ספק אף משמעות הפוסקים ז"ל שהצמחים הן ודאי חמץ וממילא גם אשר לא נצמחו רק נתבקעו קצת אין להקל בהם עכ"ל - הרי מפל זה דאלו השקין שמצאו בהם מצומחות הם ודאי חמץ ורק הספק הוא מה לעשות עם אלו השקין שלא מצאו בהם מצומחים ורק שריחן מעופש - הנה לפי"מ שהבאתי בשם הר"ן שהתיר הגי החטים שאינו מצומחים מטעם שלא נמצא ריעותא בהם וא"כ בנ"ד שאף שאינם מצומחים מ"מ ריחן הוא מעופש אולי חשוב ריעותא - ועוד פיון דכל החטים נשמרו ממים ואפ"ה נמצאו בהם צמוחים א"כ פ"כ דהשמורה לא הי' טוב בהם והי' בא ממים שפא עליהם בשעת קצירה בלי ידיעה א"כ אפשר שאלו שריחן מעופש נמי הי' עליהן מים ורק דלא נתבקעו עוד וכבר מבואר ברמ"א סי' תס"ז דהיכא דבא עליהם ודאי מים אפילו אם לא נתבקעו אסורין וגם עגנון ביקוע הוא ריפוף וניפוח פמבואר בתשובות גדולי האחרונים, וכבר ראינו בהחטים שאינם מצומחים שפוחין קצת גדול משאר החטים עד שאתשר בכלל בקוע הן וכבר הבאתי בשם הא"א שכ' וממילא גם אלו אשר לא נצמחו רק נתבקעו קצת אין להקל: ועוד הרי כל א' וא' יודה דנולד ספק בגוף עגנון השמורה של אלו החטים אף ומה בא לידי פך שקצת מאלו החטים הן מצומחים וקצת יש להן ריח מעופש עכ"פ נולד בהן ספק וכבר הביא המהר"מ שיק באו"ח סי' קכ"ה בשם השו"מ דכל היכא דבעי שימור לא מהני לא רוב ולא חזקה וא"כ בנ"ד דודאי בא איזה מים לאלו החטים דהא נמצא בהם מצומחים דהוי חמץ גמור א"כ ע"כ דבא עליהם מים יהי' מזמן שיהי' משעת קצירה או מזמן אחר עכ"פ השמורה לא הי' בטוב א"כ פיון דהכל היו ביחד תו ל"ה בם שמורה בכולן ומה גם הכא בשגם כשאר החטים יש ריעותא דריח שהוא מעופש ונפוח קצת - ועיין בשערי צדק להגאון מדעעש ז"ל בסי' פ"ו שכתב בזה"ל אף לפי"מ שכתבתי ביום ה' העבר דיש חשש כשמונחים יחד אחר הקצירה ואחר הדישה ומאחר שקצת חטים ודאי נתלח לחו במים במקור י"ל דנתלח לחו גם השאר ואף דהוי רח חשש מ"מ שמורה משפת קצירה ליכא עכ"ל - וגדולה מזו מצאתי בשו"ת מנחת שי סי' ל' בעובדא בחטים שמורים משפת קצירה ונבדקו פדת ונמצאו כשרים ונטחנו לפסח אף קב אחד מחטים הנ"ל נשלח לקאמארנא ונמצא שם הרבה מבוקעים אם יש חשש על המצות שנגאפו בכבר בעיר השואל והביא שם ששמע מפי הגאון הגדול רבן של ישראל מו"ה יוסף שאול ז"ל שפא לפניו שאלה כזאת והורה להתיר המצות רק שלא ליקח אותם למצות שמורה הרי אף דהמצות שנגאפו כבר נבדקו תחלה ומצאו פדת אפ"ה יען שנגמאאו בהאחרות ריעותא גמורע עי"ז החזקת פשרות על הכל כש"כ בנ"ד דאיכא באמת ריעותא גדולה על פולן פנ"ל בנדאי דיש לאסור פולן לשמורה - [והנה מרן המהר"מ שיק החמיר שם מאד בנדון השמורה וכתב דלדעתו אם מונחים החטים במקום דיש לחוש דשכיחים עכברים ל"ה בכלל שמורים אפילו אם אינו נמצא שם פתם או שאר סימן דיהי' מוכח דהשתינו העכברים עליו אפ"ה פיון דשכיח עכברים לא חשוב שמורה דמה לי גשמים או מי רגלים וכשם שאם החטים מונחים במקום שיש חשש נפילת גשמים אחר התלישה אפילו אם אינם יודעים שיירדו עליהם מים ל"ה בכלל שמורה ה"נ במקום דיש לחוש להשתנת העכברים ל"ה בכלל שמורה ולא נקרא חטים משמורים עיי"ש - ועל דבר זה באמת יש לצער הרבה פי הבעלי בתים גותנים החטים משמורים על גג הבית או בשאר

מקים מן צנע המשונמר מגשם ומים וחושב פי בנה יוצא יד"ח שמורה ואינו יודע או אינו נותן לב לדעת אם שכיחים שם עכברים ואם שכיח אזי תו לא חשוב שמורה לדעת רבינו המהר"מ שיק אשר הלכה כמותו בכל מקום על פן יש לנהוג כמו שראיתי בגלדותי בבית אבי מורי ורבי המובהק מו"ה יצחק שליט"א שהי' לוקח את החטים המשונמרים משעת קצירה אחר הדישה שגדוש לפניו ונותן בשק מעוטף בהרבה עיטופים ונותן בבית אשר אין אדם נכנס לתוכו ותולהו באויר הפית על הקורה וכעת אני רואה שראוי לעשות כן ובלא זה כמעט לא אפשר לצאת יד"ח שמורה לס"ד מן המהר"מ שיק זצ"ל ונהלום מצאתי להביא בשם הגאון קדוש ישראל ר' ישראל סאלאנטער זצוק"ל שהי' גם כן מחמיר מאוד בדבר השמורה והי' איש אחד קוצר בגדיו מעט שבלים לשם מצנה ויבש ונדש אותם ואחר הדישה הי' מכניס אותם בתובה קטנה והי' מחזיקו בבית גנזיו וקודם הפסח טחנו ברחיים של יד ועשה מעט קמח לצאת בו בלילה הראשונה ידי מצנה וכמה יגיעות הי' בנה ולפעמים גם הוצאה רבה לפי ערכו וראיתי במקתב אחד אשר כתב בהיותו חוץ למדינה לא' ממקורביו ע"ד הכנת השמורה למצת מצנה וז"ל הטהור אבקש נא מכת"ר למחול לעשות המעט שמורה על ליל פסח בעדי כו' אל קמץ כלל בהוצאה הנדרש על זה פי זהו אצלי כמו אחרוג אשר אין בה קימוץ עכ"ל ובמכתב אחר משנה אחרת כתב בנה הלשון אל יחוס על ההונאה גם על איזה רובעל פסח לא גרע מצנת עשה דמצה ממ"ע דארבעה מינים עכ"ל הטהור כל זה מצאתי כתוב בספר אור ישראל לתלמידו הגאון ר' יצחק אב"ד דעיר מלוכה פ"ב עיי"ש - ועיין ג"כ בח"ס חו"מ סי' קצ"ו שכ' בזה"ל מ"ע של אכילת מצה משונמרת בליל פסח היא הידה נשארת לנו מפל מצית אכילה שבכל התורה אין לנו פסח ולא קדשים לא תרומה ולא מע"ש רק מצנה אחת משנה לשנה ואם גם היא לא תועילה בגדינו בשלימות כו' הייטב בעיני ה' חלילה וחלילה עכ"ל הטהור] - ונהלום ראיתי עוד במהר"מ שיק סי' רי"ו חא"ח שהביא בשם חכם השואל לאסור כיו"ב והוא צידד שם.

להקל מ"מ נראה לי דוקא בגידון דידי' דבאמת לא נמצא ריעותא בשאר החטים שלא הוי מצונמחים אבל בגידון דידי' דבאמת נמצא בהו ריעותא גדולה הריח העיפוש דיש בהו בודאי דל"ה בכלל משונמר וכן כתב בשו"ת שפרי צדק הנ"ל בסי' פ"ה בזה"ל ומ"מ מצות שמורה לא קיים כו' וממילא גם אם נמצאו בהם מחנמצים ובטלים בס' מ"מ חשש איכא על אחרים באופן שלא נתקיים בהם מצות שמורים ושמרתם אף שמותרים באכילה עיי"ש קפז) ונהלום מצאתי ג"כ בשו"ת זכרון יהודא להגאון מסאטמאר ז"ל בסי' קי"ח שכ' וזיל ובשאלתה עתה שנמצא בהם חטים מצונמחים בנה נדאי יודה ה"ר"ן דשם בעובדא דה"ר"ן הוא רק מצונמחות בעליונו ובתחתונו של הגדיש ובעובדא דידי' הלא היו החטים מונחים בשק בפ"ע והאיך בא לידי כך שיהי' בהם מצונמחים אלא בודאי הי' בהם עוד משפת קצירה או מלחלוחית החומה וכדומה ובה גם ה"ר"ן מודה לתשובת שו"מ עכ"ל - ועיין ח"ס סי' קל"ב שסיים בגידון שאלתו שלא הי' בה ריעותא כלל לעין הרואה ואפ"ה כתב אף כל זה שלא לאסור אבל שומר נפשו יתיר אחר חטים משונמרים פראוי עכ"ל - מכש"כ בנ"ד שיש ריעותא גדולה הריח מעופש של האינו מצונמחים ושאר חטים מצונמחים א"כ ע"כ שהי' בא עליהם מים וכמו שהבאתי לעיל בשם הנש"א דמעצמן לא נעשו מצונמחים ואף דאפשר לתלות בליחה שבהם אין תולין בנה רק במים וכמו שכתב

הר"ן הנ"ל וכינון דהפל הוּו בַּיחַד א"כ גַּם בְּאֵלוּ שְׂאִינָן מְצוּמְחִים לֹא הִי שְׁמוּרָה מְעוּלָה וְכַש"כ דְּאִיכָּא רִיעוּתָא דְרִיחַ עִיפוּשׁ א"כ מְכַל הַנְּ"ל מוּכַח דְּכוּלָּן לֹא נִקְרִין מְשׁוּמְרִים כֹּן נִלְפַע"ד - וְאַגַּב אוֹמֵר שְׁמָה שְׂאוּמֵר הַמְהַר"מ שִׁיק בְּסִי רִי"ז שְׁקָצִירַת הַחֲטִיִּים לְשְׁמוּרָה צְרִיף שְׁלֹא יִהְיֶה בְּשַׁחְרִית בְּעוֹד שְׁהַטֵּל עֲלֵיהֶם כִּי הַטֵּל מִחֲמִיץ וְגַם טָרָה שְׁנִתְיַבְּשׁוּ הַחֲטִיִּים וְאִפְּיֻלוּ אִם לֹא נִתְקַצְרוּ עַד אַחַר שְׁיָבְשׁוּ לֹא תְּשׁוּבִין שְׁמוּרָה רַק הַחַיִּיב הַקָּצִירָה כְּשֶׁרוֹאִין דְּמִתְחִילִין לְיִבֵּשׁ עֵי"ש: הִנֵּה לְפִי"מ שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל בְּשֵׁם הַגָּב"א כְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי דְלַחְלוּחִית הַטֵּל הָנִי עַד חֲצוֹת א"כ לְפִי"ז לֹא דִי מַה שְׁנִזְנֶהְרִין שְׁלֹא לְקַצֹּר בְּשַׁחְרִית רַק יִנְהָרוּ לְהִמְתִּין עַד אַחַר חֲצוֹת דְּנֻקָּא וְא"כ עִפִּי"ז צְרִיף לְזָה ג') תְּנַאִים א') בְּתַחֲלַת הַיְּבִשָּׁה וְלֹא אַחַר שְׁכַבְרָה נְתִיבָשׁ ב') אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם ג') שְׁיֵהִיו מְוַנְחִים בְּמָקוֹם שְׂאִין שְׁכִיחַ עַכְבָּרִים וְאִם יִחַסֵּר אֶף תְּנַאִי אֶחָד מְאֵלוּ ל"ה בְּכָלֵל שְׁמוּרָה - שׁוּב רְאִיתִי בְּמַעֲדָנִי שְׁמוּאֵל סִי ק"ח אוֹת ה' שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מֵהַרש"ם בְּהַגְהוֹת לְסִפְרָא או"ח סִי תס"ז אוֹת י"ג שְׁכַבְרָה הָעִיר בְּזָה שְׁלֹא לְקַצֹּר אֶלָּא בְּשַׁעֲזָה שְׁהֵם יְבִשִׁים מֵהַטֵּל וְהִבִּיא כֹּן בְּשֵׁם פְּסָקִי תוֹסְפוֹת וּבְשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי דְעַד חֲצוֹת הַיּוֹם הַלְחָלוּחִית הַטֵּל קִיִּים אֶף שְׁנַמְס בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת וְגַם הִבִּיא בְּשֵׁם שׁו"ת שֵׁם אַרְי' דְּדָגָן שְׁכַבְרָתוֹ שְׂא"צ לְקַרְקַע מְקַבֵּל חִימוּץ גַּם כְּשֶׁבֶא עֲלֵיהֶ טַל וְעֵי"ש בְּתַחֲלַת סַעִי קֶטֶן ה' וְדו"ק: וְהִנֵּה בְּדַבְרֵי הַגָּאוֹן שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב הַנְּ"ל שְׁהַעֲלָה דְבִשְׁמוּרָה לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רֹב רַק צְרִיף לְהִיּוֹת נִדְאִי מְשׁוּמְרִין רְאִיתִי בְּשׁו"ת זְכָרוֹן יְהוּדָא הַנ"ב בְּסִימָן קי"ח שְׁכַתֵּב דְּגוּף דְּבַרֵי הַשׁו"מ הַנְּ"ל צ"ע בְּעֵינָיו דְּנִדְאִי אִם הִי כְּתוּב וְאֶכְלָתֶם מִצוֹת שְׁמוּרָה הִי מְקוֹם לְפָרֵשׁ שְׁמוּרָה נִדְאִי וְלֹא סָפַק כְּמוֹ דְּאִמְרִינָן עֲשִׂירֵי נִדְאִי וְלֹא סָפַק אֶבֶל כְּעַת שְׁהַתוֹרָה אִמְרָה וּשְׁמַרְתֶּם אֵת הַמִּצְוֹת ר"ל שְׂאֵנוּ מְצִוִּים לְעַשׂוֹת שְׁמוּרָה וְאִם עֲשִׂינוּ מַה שְׁעֲלִינוּ וְאִין חֲשַׁשׁ חִימוּץ עִפ"י הַתוֹרָה מְנָא לָן לוֹמֵר שְׂאִין יוֹצֵאִין בְּכֹזָה עֵי"ש - וּבְאִמְתַּת הַדְּבָר מוֹסְבֵּר מְאֹד בְּשַׁעֲרֵי צְדָק הַנְּ"ל סִי פ"ה שְׁהַגָּאוֹן הַשׁוֹאֵל שֵׁם רְצָה לְהַסְבִּיר עֲנִין הַשְׁמוּרָה עִפ"י סְבָרַת הַחוּ"ד הַנוֹעֲדִים דְּבַמ"ע צְרִיף לְהִיּוֹת נִדְאִי גַּם לְהַרְמַב"ם וְהוּא הַקֶּשֶׁה פ"ז דְּעֵדִינָן קֶשֶׁה וּשְׁמַרְתֶּם לְמָה לִי הָא בְּמַה שְׁכַתִּיב בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצוֹת סְגִי שְׁנַדַּע שְׁכַבְרֵינָן נִדְאִי מִצָּה דְעֵשָׂה הִיא וְכֹן מְבֹאֵר בְּהַדְיָא בַּחוּ"ד סִי ק"י דְּבַעֲי נִדְאִי מִצָּה מִחֲמַת דְּהָנִי עֵשָׂה - וְיִוְתֵר קֶשֶׁה ע"ז דְּהָא חַחוּ"ד הַפְּלָה סְבָרַתוֹ הַנְּ"ל כְּדִי לְיִשָּׁב דַּפַּת הַרְמַב"ם בְּסוּגְיָא דְרֹב דְּבַעֲשָׂה גַּם הוּא מוֹדָה דְּסָפַק אֶסוּר מְשׁוּם דְּבַעֲי נִדְאִי וְא"כ עַל כְּרַחֲוּ מְטַעַם רֹב חָשׁוּב נִדְאִי וְא"כ גַּם גְּבִי שְׁמוּרָה הִי צְרִיף לְהִיּוֹת סְגִי בְּרֹב וּבְאִמְתַּת כְּתַב הַשׁו"מ וְהַסְפִּימוּ אֹתוֹ כְּמַה מְגֹדִלִי יִשְׂרָאֵל דְּגַם רֹב וְחִזְקָה לֹא מְהַנִּי גְּבִי שְׁמוּרָה - וְעַל כֹּן הַסְבִּיר הַשַּׁעֲרֵי צְדָק הַנְּ"ל דְּהַעֲנִין הוּא דְּכִמוֹ דְּמַצִּינוּ גְּבִי הַבְּדִלְתָּ בְּדִיקַת סִימָנִים דְּעוֹף טְהוֹר דְּלֹא מְהַנִּי רֹב מְשׁוּם דְּהַבְּדִלְתָּ וּבְדִיקָה דְּנֻקָּא בְּעֵינָן וְאִי לֹא עֲבַד הָכִי עֲבַר אַעֲשָׂה כְּמוֹ כֹּן כָּאֵן אֶף דְּסָמְכִינָן בְּסַתֵּם חֲטִיִּים וְאוֹמְרִים שְׁלֹא בָּאוּ מִים אֲלֵיָּה מְשׁוּם דַּעֲפ"י רֹב לֹא הִתְקַרַב אֶצֶל מִים מ"מ מ"ע דְּשְׁמוּרָה לֹא קִיִּים דְּשְׁמוּרָה מ"ע הִיא דְּצְרִיף לְקִיִּים כְּמֵאֲמָרוֹ וְלֹא לְסַמְוֵה עַל הַרֹב וּרְגִילוֹת דְּכָל שְׁלֹא שְׁמַר וְאֶף דִּיּוֹדַע בְּנִדְאִי שְׁלֹא בָּא מִים עֲלָיו לֹא קִיִּים מ"ע דְּוִשְׁמַרְתֶּם וְאִין כָּאֵן שְׁמוּרָה לְהַנִּי פּוֹסְקִים דַּס"ל דְּגִזָּה"כ הוּא דְּאִינוּ יוֹצֵא י"ח מִצָּה רַק בְּשְׁמוּרָה מְשַׁעֲת קָצִירָה וְזָה פְּשוּט עַכ"ד: וּמְמִילָא דַּעֲפִי"ז מִיּוֹשֵׁב מְאֹד מַה שְׁהַקֶּשֶׁה הַזֶּה הַנְּ"ל דְּדַלְמָא סְגִי בְּשׁוּמֵר כְּזָה מַה שְׂאִינוּ חֲמִץ עִפ"י הַתוֹרָה דַּא"כ קָרָא דְּוִשְׁמַרְתֶּם לְמָה לָן דְּהִלָּא זֹאת יִדְעִינָן מְבַעֲרֵב תֹּאכְלוּ מִצוֹת לְחוּד וְעַס"י סְבָרַת הַחוּ"ד הַנְּ"ל וְע"כ דְּלְשְׁמוּרָה יִתִּירָה אֹתִי וּכְהַסְבֵּר הַשַּׁע"צ הַנְּ"ל - וּבְזָה א"ש נְמִי מַה

שְׂרָאִית בְּשׁוֹ"ת מְנַחֵת שִׁי הַנָּ"ל בְּסִי' ל' שֶׁפְּתַב בּוֹזֵה"ל וּמְדֵי דְבָרֵי זְכוּר אֲזַפִּיר פִּי זֶה שְׁנִים רַבּוֹת סִפֵּר לִי אֲדוּנִינוּ הֶרֶב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל מו"ה יוֹסֵף שְׂאוּל אַבְדֵק"ק לְבוֹב זצ"ל אֲשֶׁר בָּאָה שְׂאֵלָא פְּזֹאת לִפְנֵיו (וְהִיא הַשְּׂאֵלָה דְלַעִיל) וְהוֹרָה לְהַתִּיר הַמְצִיית רַק שְׂלֵא לִיקַח מִהוֹן לְמִנּוֹת שְׂמוּרָה.

וְהִרְאָה לִי דְבָרֵי הַרְמַב"ן חֲוָלִין גַּבִּי בְּרִי לִי שְׂלֵא נִגְעַתִּי דְאָף דְהוּי סְרַט בְּרַה"ר מ"מ פִּינוֹן דְכְּתִיב מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי וְכִינוֹן דְהוּי סֶפֶק ל"ה מְשֹׁמֵר וְאֲנִי נָא הַסִּפְמָתִי לְזֶה דְמָה עֲנִינוּ שְׂיִמּוֹר דְתְרוּמָה דְפּוֹסֵל בְּהִיסָח הַדַּעַת לְשְׂיִמּוֹר דְמִצְחָה מְחִימוּץ וְהוּא ו"ל עֲמַד עַל דַּעַתוֹ עַכ"ד: וּבִאֲמַת עַפִּי"ד הַשַּׁע"צ לַק"מ דְהִקְא הוּי כְּמוֹ שְׂיִמּוֹר דְתְרוּמָה דְבָאָה עַל מ"ע בַּפ"ע חוּץ מִחֲשַׁשׁ חֲמִץ דְטַל חֲשַׁשׁ דְחֲמִץ הוּי סְגִי בַעֲשֵׂה דְמִצְחָה לְחֹד וְע"כ לְאֲזַהְרָה יִתְרָה וּשְׂמוּרָה יִתְרָה אֲתִי קָרָא דְלֵא יְהִי בְּהַ שׁוּם סֶפֶק וְסִפְקוֹת אָף מְעַט דְמַעְנֵנוּ - וְיִוְבֵן הַדְּבָר עִם דְבָרֵי הַקָּב הַיֵּשֶׁר בְּפָרָק פ"ט דְכְּתַב וּשְׂמֶרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת רְאוּי לְהַתְּבוּנָה לְמָה אֲמָרָה תוֹרָה בְּמִצְוָה זֹאת לְשׁוֹן שְׂיִמּוֹר הַנּוֹפֵל עַל עֲנָנוּ הַצָּרִיף שְׂיִמּוֹר מִן הַגְּזֻלָּנִים אוֹ מִן הַגְּזָבִים אֲמַנֵּם דַּע פִּי בְּהוֹצִיא כו' הַקָּב"ה צָוָה עָלֵינוּ בְּאֲזַהְרָת אֲכִילַת מִצְחָה וְהַמִּצְוָה הַהוּא מְכַרְעַת הַס"א וְהַמְקַטְרִיגִין שְׂלֵא יוֹכְלוּ לְקַטְרֵג כו' לְכֹן צָרִיכִין אָנוּ לְשְׂמֹר אֶת הַמִּצְוֹת מְשׁוּם חִימוּץ וְנוֹפֵל ע"ז לְשׁוֹן שְׂמוּרָה וּשְׂמֶרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת כְּמוֹ שְׂהַנְכַרַח אֲדָם לְשְׂמֹר עֲצָמוֹ מִן הַגְּזֻלָּנִים וְחֲמֻסִּים הַבָּאִים עָלָיו לְהַרְגוֹ וְלִקְחַת אֶת נַפְשׁוֹ כו' וְעַל הַאי קְלִיפָה נֶאֱמַר וְכָל הַרְשָׁעָה כְּוָלָה כְּעֵשֶׂן תִּכְלָה וְחִלְלָה לְהִיּוֹת לָהֶם דְבִיקוֹת בְּקַדְוָשָׁה הַעֲלִינָה אֲפִילוּ כְּמֵלֵא נִימָא וְלְכֹן אִיסוּר חֲמִץ בְּמִשְׁהוּ עֵי"ש שְׁעַד כְּמָה מִן הַזְּהִירוֹת צָרִיף שְׂיִהְיִי בַעֲשִׂיית הַמִּצְוֹת וְכַמְעַט הַהִיסָח הַדַּעַת פּוֹסֵל ח"ו בְּזֶה וְדְבָרֵי הַגָּאוֹן רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּעַל שׁוֹאֵל וּמַשִּׁיב פָּנִים וְאֲמִיתִים וְדַע דַּעפִּי"ז יְהִי מְנַכְרַח דְשְׂיִמּוֹר דְמִצְחָה הוּא דְאוֹרִיִּיתָא וְכַשִּׁי הַפְּר"ח וְעֵינִין בְּמַעֲדָנֵי שְׂמוּאֵל רִישׁ סִי' ק"ח שְׂהִבִּיא חֲלוּקֵי דַעוֹת בְּזֶה - וְעֵינִין בְּמַהֲרַש"ם ח"ב סִי' ג' מַה שְׂהִאָרִיף בְּדְבָרֵי הַשׁו"מ הַנָּ"ל וְעֵינִין קוֹנְטְרַס בֵּין פּוֹרַת לְהַגָּאוֹן הַצָּדִיק מוֹפֵת הַדּוֹר דְסִפְיִנְקָא שְׂלִיט"א הַנְּסַפַּח לְסִפְרֵי אֲמָרֵי יוֹסֵף לְמָרְן אָבִיו זְצוּק"ל זי"ע בְּחַמוּשׁ שְׂמוֹת סִי' א' שְׂהַרְחִיב ג"כ הַדִּיבּוֹר בְּזֶה וְדו"ק - וְהִנְנִי בְּזֶה יְדִידוֹ דו"ש בְּאֲהָבָה רַבָּה וּבְאֲהָבַת עוֹלָם: הַק' יִשְׁכַּר שְׂלֵמָה טִיִּיפְטְהָאֵל וְהִנֵּה בְּפָנִים כְּתִבְתִּי דְמֵן הִרְאוּי לִיקַח אֶת חֲטִיִּים הַשְּׂמוּרָה לְצִנְרָף מ"ע דְמִצְחָה לְבֵית וּלְשׁוֹמְרוֹ כֶּף מְכַל חֲשַׁשׁ וְעַכְשָׁיו עָלָה בְּדַעַתִּי כְּמָה מִן הַזְּכוּת יִרְכַּשׁ הָאָדָם לְעַצְמוֹ בְּזֶה דִּידוּעַ דְמִצְוָה בְּעִידְנָא דַּעְסִיק בְּהַ מְגִינָה וּמְצַלִּי וְעַכְשָׁיו דְחֲטִיִּים שְׂל כְּזִית מִצְחָה הוּא בְּבֵיתוֹ לְשְׂמוּרָה נְמַצָּא דַּעְסִיק בְּכָל עַת בְּשְׂמִירַת הַכְּזִית מִצְחָה א"כ הִיא מְסוּנְגֶלֶת לְהַצִּילוֹ מְכַל רַע דְתַמִּיד הוּא בְּעִידְנָא דַּעְסִיק בְּהַ וְעֵינִין חֲוָלִין דָּף ז' דְנִשְׁתַּנּוּ לר' פַּב"י סְדְרֵי בְּרֵאשִׁית בְּשַׁעָה שְׂהִי עָסוּק בְּשְׂמִירַת חֲטִיִּים לְמִצְחָת מִצְוָה כְּמוֹ כֵּן פִּינוֹן דְהוּא עָסוּק בְּכָל עַת בְּשְׂמוּרַת חֲטִיִּים לְכְזִית מִצְחָה יְכוּל לְזַכּוֹת גַּם לְנִסִּים חוּץ לְדָרָף הַטְּבַע וְד"ל: סִימָן קִיב חֲטִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט סְלָה אֵל כְּבוֹד הֶרֶב הַגָּאוֹן הַמְּנוֹבָהֵק הַמְּפּוֹרְסִים בּוּצִינָא קְדִישָׁא חו"פ אֹר צַח וּמְצוֹחְצַח דְנִהְיָר וּמֵאִיר בְּכָל פִּינָה וְעַבְרִים לְאַרְץ וּלְדָרִים רַבִּים הִלְכוּ וְיִלְכוּ לְאוּרוֹ מִטַּע קֹדֶשׁ מְגִאוּנִי וְקְדוּשָׁי אֵל כַּק"ש מָרְן ר' יוֹאֵל טִיִּיטְעֵלְבוּיִם שְׂלִיט"א אַבְדֵק"ק אַרְשָׁאוּעַ וְהַגְּלִיל יצ"ו: אַחֲרֵי קִינָה כְּמִשְׁפֵּט קֹדֶם גְּבָרָא רַבָּה כְּדוּוֹתִי הִנְנִי בְּמוֹדַע פִּי כְּסָף הַמְּשׁוּלַח בְּעַד סִפְרֵי הַגִּיעֵנִי נְכוֹן וּמֵאֵד נִהְיִיתִי אֲשֶׁר סִפְרֵי מְצָאָה חֲזוֹן בְּעֵינָיו הַבְּדוּלְחִים וְחָרַב שְׂמַחְתִּי עַד לְמֵאֵד עַל הַבְּרָכָה שְׂבַרְכְּנִי שְׂאֵהָי' בַּעֲזָה"י מְמַזְכֵּי הֶרֶבִים וְשְׂאֵזְפָה לְהַרְחִיב גְּבוּל הַתּוֹרָה וְהַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר בְּאֲמַת זֶה כָּל חֲפָצֵי וּמְגַמְתֵי מַעוּדֵי וְחֻקוֹתֵי חֻזְקָה

שְׁבִרְכַת צְדִיק וְקְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְזֹב כְּמֵאמֶר חֲזוֹן לְשִׁבְרַת ת"ח אֲפִילוּ עַל תְּנַאי אִינוּ חוֹזְרִים וּמִכַּשְׁ"כ בְּרַכַת אָדָם גָּדוֹל כְּמוֹתוֹ יָרְבוּ בְּיִשְׂרָאֵל וּבְאֵתִי פַעַת רַק לִיתֵן לַכַּהֲדָר"ג וְקְדוּשׁוֹ נ"י תְּשׁוּאוֹת חֵן שְׂרָצָה לְהַכִּירֵנִי וּלְחַבֵּב אֶת סִפְרִי בְּעֵינֵי נְגַם אֲנִי לֹא אוֹכֵל לְהַתְעַלֵּם מִלְּהִזְפִּיר לִפְנֵי כ"ק מֶרֶן שְׁלִיט"א שְׁעוֹד לֹא פָג מַחֲזִיכֵי טַעֲמֵי הַתּוֹרוֹת וְהַדְרָשׁוֹת שְׁדְרוּשׁ דְּרַשׁ לָנוּ מִשָּׁה שְׁפִיר קָאָמֵר ה"ה כַּהֲדָרַגְנִי בְּקִיץ דְּשָׁנַת תרע"ח בְּעַת שְׁחִנָּה אֶת פְּנִיָּה עֵיר נֶאֱמַר יצ"ו וְגַם אֲנִי הֵייתִי בְּתוֹךְ הַבְּתִים לְקַבֵּל פְּנֵי קְדוּשׁוֹ וּלְהִיּוֹת מְשׁוּבָתִי שְׁבַת קְדוּשׁ תַּחַת צְלוֹ וְשֵׁם זְכִיתִי לְשִׁמּוֹעַ מִפִּי קְדוּשׁוֹ כְּמָה מְזִילִי מְעַלְיוֹתָא בְּהַלְכָּה וּבְאַגְדָּה וּבְמוֹסָר מְדוּבָרוֹת מְלַחְבוֹת קְדוּשׁוֹ וְהַרְבֵּה דְבָרִים שְׁשִׁמְשִׁתִּי בְּהֵם בְּדְרָשׁוֹתַי וּלְדוּגְמָא אַעְלָה עַל הַגְּלִיזוֹן מַה שְׁאֲמַרְתִּי עִם דְּבָרוֹת קְדוּשׁוֹ בְּסִדְרַת הַשְּׁבוּעָה וַיְבֹא אֱלֹקִים אֵל לְבֹן הָאָרְמִי בְּחִלּוֹם הַלְלִיָּהּ וַיֹּאמֶר לוֹ הַשְּׁמֵר לָהּ פֶּן תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מְטוֹב עַד רַע וְרַשׁ"י פִּירֵשׁ כֹּל טוֹבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים רַעֲהָ אֲצֵל הַצְּדִיקִים וַיֹּאמֶר לְבֹן לִיעֲקֹב מַה עָשִׂיתָ וַתִּגְנוֹב אֶת לְבָבִי כו' לְמָה נִחְבַּאת לְבָרוּחַ כו' וְלֹא הִגַּדְתָּ לִּי וְאֲשַׁלְחֶה בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁירִים בְּחוּף וּבְכַנּוּר וְלֹא נִשְׁתַּפְּנִי לְנִשְׁק לְבָנִי וּלְבָנוֹתֵי עֵתָה הַשְּׁפֵלַת עָשׂוּ יֵשׁ לְאֵל יָדֵי לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם רַע וְאֵלֶי אֲבִיכֶם אֲמַשׁ אָמַר אֵלֵי לֹאִי לֹאִי הַשְּׁמֵר לָהּ מִדְּבַר עִם יַעֲקֹב מְטוֹב עַד רַע כו' וַיַּעַן יַעֲקֹב כִּי יִרְאֵתִי כִּי אֲמַרְתִּי פֶּן תִּגְזוֹל אֶת בְּנוֹתַי מִמַּעַי ע"כ - וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק טוֹבָא בְּמַקְרָאֵי הַלְלוֹ א' פִּינּוֹן דְּהַ' אָמַר לְבֹן הַשְּׁמֵר מִדְּבַר עִם יַעֲקֹב מְטוֹב עַד רַע לְמָה עָבַר עַל פִּי ה' וְדַבַּר עִמּוֹ טוֹב וְאָמַר לוֹ וְאֲשַׁלְחֶה בְּשִׁמְחָה כו' דְּבָרִים טוֹבִים וְנִעְיָמִים כְּאִילוּ אֶת טוֹבָתוֹ הִי דוֹרֵשׁ - שְׁנֵית קוֹשִׁיּוֹת הַמְּפֹרָשִׁים מַה אֵיכָפַת לָן בְּזָה שְׁיִדְבַר עִמּוֹ טוֹב וּמַה שְׁפִירֵשׁ רַשׁ"י שְׁטוֹבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים רַעֲהָ הוּא אֲצֵל הַצְּדִיקִים הֵא גּוֹפָא טַעֲמָא בְּעֵי לְמָה הוּא בְּאַמַּת כֵּן - גַּם קָשָׁה לְאִיזָה צוֹרֶה הִי לוֹ לְלָבֵן לְהַגִּיד זֹאת לִיעֲקֹב יֵשׁ לְאֵל יָדֵי כו' רַק וְאֵלֶי אֲבִיכֶם אֲמַשׁ אָמַר אֵלֵי הַשְּׁמֵר כו' דְּכִינּוֹן שְׁכֵן הוּא מַעֲשֶׂה לְסַתּוֹר שְׁבָאַמַּת אֵין לְאֵל יָדוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ רַע עוֹד קָשָׁה תְּשׁוּבַת יַעֲקֹב כִּי יִרְאֵתִי פֶּן תִּגְזוֹל אֶת בְּנוֹתַי מִמַּעַי הֵלֹא תִתֵּן אֲמַת לִיעֲקֹב וְלֹא הִי פֶה דוֹבֵר שְׁקָרִים ח"ו וְאִיךָ בְּאַמַּת יִרְא מִמֶּנּוּ הֵלֹא לְעֵיל מִזָּה כְּתִיב וַיֹּאמֶר ה' אֵל יַעֲקֹב שׁוּב אֵל אֶרֶץ אֲבוֹתַי וְאֵהִי עִמָּךְ וְכִינּוֹן שֶׁה' הַבְּטִיחַ לוֹ שִׁיְהִי עִמּוֹ מַה מְקוֹם הִי לִירָא מִמֶּנּוּ וְאֵם כִּי דְיוּעַ מֵאֲמָרָם ז"ל בְּיַעֲקֹב שֶׁהִי יִרְא שְׁמָא יִגְרוֹם הַחֲטָא עכ"ז מ"ט פְּנִיִם לְתוֹרָה: אֲבָל יוֹבְנוּ הַדְּבָרִים הַיֵּטֵב עִם מַה שְׁשִׁמְעַתִּי מִפִּי קְדוּשׁוֹ בְּהַדְרָשָׁה נִפְלְאָה הַנִּזְכָּר שְׁפִירֵשׁ דְּבָרֵי רַבִּינוּ רַשׁ"י שְׁפִירֵשׁ בְּתְשׁוּבַת אֲמֵנוּ רַבְּקָה עַל שְׁאֵלַת אַחִיָּה וְאַמָּה הַתְּלִכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה, וְתֹאמַר אֵלָהּ וּפְרַשׁ"י מַעֲצָמִי וְאֵף אִם אֵינְכֶם רוֹצִים עכ"ל - וְהִיא פְּלֵא מַה כִּינּוֹן רַשׁ"י ז"ל בְּזָה וְגַם מַה צוֹרֶה הִי בְּתְשׁוּבָה כְּזוֹ הֵלֹא אֵל תִּתְחַר בְּמַרְעִים כְּתִיב וְאָמַר לָנוּ, כ"ק מֶרֶן שְׁלִיט"א כְּוֹנֵנָה נְאוּתָה וְאַמַּת בְּזָה בְּהַקְדַּמַת דְּבָרֵי הַגַּה"ק בְּאַגְרָא דְכֻלָּה בְּפִסְוִיקִים דְּאַחֲרֵי כְּמַעֲשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבְּתֶם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמַּעֲשֶׂה אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֵלֵי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקוֹתֵיהֶם לֹא תִלְכוּ - וְקָשָׁה לְאִיזָה צוֹרֶה אָמַר הַפְּתוּב אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה וְכִי עַד הַשְּׁתָא לֹא יִדְעִינוּ זֶה - וְאָמַר הַגַּה"ק הַנִּזְכָּר דְּכָבֵר דְיוּעַ דְכַח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעֵל וְכֹל הַנּוֹתֵן מִחֲנָה לְחֻבְרוֹ הוּא נּוֹתֵן גַּם כַּחוֹ בְּמִתְנָה זוֹ לְחֻבְרוֹ וְע"כ הִיוּ נִזְהָרִין קְדוּשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִלְּקַבֵּל מִתְנָה מֵאִינִישׁ דְּלֹא מַעֲלִי כְּדִי שְׁלֵא יִשְׁחָדוּ מִכַּחוֹ - וְעֵתָה דְהַקְבָּה"ו הִי מְבַקֵּשׁ מִזְרַע יִשְׂרָאֵל שְׁלִקְחוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן מִהַכְּנַעֲנִים שְׁלֵא יִלְכוּ בְּחֻקוֹתֵיהֶם וְכַמַּעֲשִׂיהֶם לֹא תַעֲשׂוּ הִי לְכַאוּרָה פְּתַחוֹן פֶּה לְשִׁאוֹל הֵלֹא זֶה דְבָר שְׁאִי אֲפָשֶׁר בְּטַבַּע כִּינּוֹן דְּהֵם קָבְלוּ אֶת הָאֶרֶץ מִיָּדָם א"כ בְּלִמֵּי מִכִּינּוֹן הֵם נִשְׁחָדִים מִכַּחַם ע"י שְׁפַח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעֵל וְא"כ

מהטבע הם מוכרחים לילה בקחותיהם ולעשות פמותם על פן הקדים להם הקב"ה וכמעשה ארץ פנען אשר אני מביא אתכם שמה רצה לומר בזה שתדעו שלא הפנענים נתנו לכם את הארץ רק אני נותן לכם את הארץ ע"כ שפיר יש לאל ירכם שלא לעשות כמעשיהם ועוד תרתי לטיבותא יש א' שנגרע פח הפנענים בזה ע"י שנעשה הדבר נגד רצונם וב' שאני הוא הנותן לכם זה א"כ אדרבא עוד נתתי את פחי בכם שתכלו לחיות בארץ בקדושה פי פח הפועל בנפעל א"כ פחי יש בכם וע"כ שפיר אני מבקש מכם את זאת עכ"ד הקדוש בספרו אגרא דכלה והדברים אמיתיים ומתוקים - והוא הענין ג"כ אצל אמנו רבקה ע"ה דלקיחתה ליצחק הי' לתכלית גבוהה ורמה ונשגבה מאד לטעת על ידה אומה קדושה ולבנות אתה את בית ישראל חלק ה' עמו ובאמת הי' מדעת אחיה ואביה לעפב את כל המעשה רק אחר דראו דכבר נגמר מן השמים (ובתואל שרצה עוד לעפב באמת קיבל עונשו כמו שפי' רש"י) לא עיפבו עוד וכמו שאמרו בפירושו מה' יצא הדבר לא נוכל דבר אליה רע או טוב אבל עוד התחכמו להזיק במפעל הקדוש הזה ע"י שחשבו דרבקה עודה קטנה ודבוקה באמה כמו שאמרו ו"ל בפסוק ותרוץ ותגד לאמה א"כ בודאי לא תרצה לעזוב את בית אמה ופ"י דברי פיתוי שלהם תשלחו אותה וא"כ כל הילוכה יהי' על ידם וא"כ שוב יהי' פח הפועל בנפעל וא"כ יהי' פחו של לכן באמצע וא"כ ממילא לא ישיגו את התכלית הנרצה בהלוך רבקה ליצחק ע"כ התחכמה רבקה בתשובתה לרשעים הללו ותאמר אלה וכפרש"י מעצמי ואף אם אינכם רוצים וא"כ לא תוסיפו תת פחכם במפעל הזה פלל וכלל א"כ ממילא לא תכלו להזיק לן פלום בהבנת בגן בית ישראל וא"ש עכ"ד מר הדרג"י בתוף אחד השיחים שיח קודש שישח לן בדרשה הנ"ל ודפח"ח ושפתים ישק: ומכאן ואילך אוסרף אני בעזה"י בבחינה הנ"ל לבאר ענין פריחת יעקב אבינו ע"ה מלבן דזה הי' ג"כ טעם יעקב אבינו שגנב את לבבו בלי הגיד לו פי בורח הוא יען פי הגיע השעה שיעקב אבינו הי' רוצה לילה לארץ הקדושה ולבנות בית הנאמן לה' עם י"ב שבט ה' וכדי שיהי' הקדושה בשלימות הי' רוצה לעשות זאת בלתי התערב בה פלל פחו של אותו רשע היינו שלא יהי' פלל בהספמת רצונו וממילא לא יהי' שנייה בו פח הפועל בנפעל ולכן הרשע הבין את פונתו היטב יען שהי' חכם בקליפה פידוע וטען עמו שלא טוב עשה בזה דכמו אצל רבקה יען שידעה שמה' יצא הדבר ולא נוכל לדבר מטוב עד רע היינו שלא יכלו לעפב על ידה על פן לא הי' מזיק פלל הספמתו בזה וכמו שאמרה רבקה אלה מעצמי אף אם אינכם רוצים ויען שהי' פן שוב לא התנגדו פלל על שילוחם אותה בברכה פדכתיב וישלחו את רבקה כו' ויברכו את רבקה א"כ גם אצלה יען פי אלקי אביכם אמר אלי השמר לה מדבר עם יעקב מטוב עד רע היינו שלא אעפב אותה בהילוכה מכאן אל אבותיה ומסתמא גם אתה ידעת מזה ואתם תלכו מפה אף אם איני רוצה להספים וא"כ ממילא לא יזיק פלל הספמתי בזה א"כ מה עשית ותגנוב את לבבי ותנהג את בנותי פשביות חרב למה נחבאת לברוח ונא הגדת לי ואשלחה בשמחה ובשירים בתוף ובכנור ולא נטשתי לנשק לבני ולבנותי עתה הספלת פשו יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלקי אביכם אמר אלי השמר לה מדבר עם יעקב מטוב פד רע ועפ"י הנ"ל יהי' זה בלשון תימא יש לאל ידי וכי יש לאל ידי לעשות עמכם רע בתמי' הלא ואלקי אביכם כו' ופסוק יש לאל ידי הוא נתינת טעם על ועתה הספלת עשו שנאמר בתחלה יען דוכי יש לאל ידי לעשות עמכם רע הלא ואלקי כו' א"כ

גם הספמתי לא נזיק לה א"כ היא לה להגיד לי זאת כדי לשלחה בשירים כמו שעשו עם רבקה אמה דשלוחו אותה בברכה והואיל אפה לא עשית פן על פן עתה שפיר הספלת עשו - ועל זה השיב לו יעקב ברחמיה יפן פי אמרתי פן תגזול את בנותיך מעמי והכונה היא עפי"ד הגר"א ז"ל בזהחילוק בין שני החיבות "עם" או "את" שהם משמות הנרדפים כי תיבת "עם" יורה השיווי בדבר ההוא דקמנירי ופעולת שניהם שנה אף תיבת "את" יורה שהגם ששניהם עושים את פעולה הזאת עכ"ז אין שניהם שוין בדבר זה כי האחד עיקר והשני טפול לו וכמו שדדדדד את הטפול לבשרו עכ"ז (עיין מה שפירש בפסוק וילך עם שרי מואב ויחר אף ה' כי הולך הוא וכפרש"י לבו פלפם שנה) וטען יעקב בתשובתו אליו אם כי לכאורה הצדק אפה דאחר דאין בכחו לעכב אין ברצונו הניק בעיקר הדבר וכמו שהי' בברכה דלא היא בכחו להזיק ונעכב בגין בית ישראל עכ"ז לא ימנעו משום איזה הניק בדבר והי' מקום קפינדא לחול הניק בדבר במקצת מה שלא היא פן אם לא קבלו אז את הספמתו פלל והיינו דידוע דמיצחק ורבקה נולד עשו הרשע ג"כ ורק דהברכה באה מקבה"ו כי ביצחק יקרא לה זרע ולא כל יצחק ועשו נדחה לחוץ וי"ל מה שנולד להם רשע זה היא ע"י הרצון קצת שהי' בזה מצד לבו הרשע והי' קצת פח הפועל בנפעל ומצא מקום לחול בעשו הרשע ועתה דייעקב הי' רוצה שיהי' מטתו שלימה ופסולת נקיה בלתי שום פסולת ע"כ רצה שלא יתערב זר פלל במעשיהו ולא יהי' רצון לבו הרשע בזה אף במקצת דמקצת וע"כ הי' בורח ממנו בני הגיד לו וזה שאמר יעקב בתשובתו פן תגזול חת בנותיך "מעמי דייקא מעמי" שיהיו שונים לי במפעלי כמו שאני הוא פסולת נקה בני שום סוג פידוע שהי' המוכרר שבאבות כמו כן רציתי שיהיו שונים ני בפעולת העמדת שבטי יה ע"כ לא יכולתי להגיד לה כדי שפח יהי' פח הפועל שלה בנפעל אף במקצת וא"ש בהקנת הפסוקים בס"ד וגם דברי רש"י יובנו היטב שטובתן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים מפני שפח הפועל בנפעל ות"ש הפל בעזה"י - ובאמת ענין הנ"ל שטובתן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים מטעם דכח הפועל בנפעל והם נשדדו בע"כ מכחם מצאתי ג"כ למרן הח"ס ז"ל בסוף ספר תורת משה בדרשה לחנוף ביהכ"נ עיי"ש מה שכתב בטעם חרפנות של ב' בתי מקדשות שהי' לנו על ידי שהי' יד בני נכר באמצע וע"י פן שלטו בו זרים ובית ראשון על ידי שחטא שלמה בבת פרעה לא עצר פח לבנותו מבלי סיועת חירם מלך צור ועי"ז שלטו בו זרים לבסוף וע"ז פתיב כי על אפי ועל חמתי היתה העיר הזאת מיום בנינה אמנם דוד המע"ה פל הכנותיו שעשה לביהמ"ק השתדל מאד שלא יהי' יד גוי באמצע פלל ע"כ לא רצה לקבל מארונה היבסי המורגיים והבקר ואמר לא אעלה לאלקי עולת חנם הפל מטעם הנ"ל ועיי"ש מה שהאריך בזה שעד כמה יש ליזהר שלא יתערב פח הגוי באמצע עבודתנו ולימוד תורתנו ותפלתנו - ובזה זכיתי להבין דעת קדושים קדושי רבנו קשישאי משנים שלפנינו מה שדכירנא מימי טליותי בעת שנתחדש החוק של "הקארגרניא" היינו שהרבנים יקבלו תמיכה מהמלכות שכ"ע שפחו לקראתה אבל לרבנים הזקנים צדיקי הדור הי' מוסיף עצב עמה וקטן הייתי בעת הזאת ושמעתי לאמור שהצדיקים הם מתנגדים לזה ולא יכולתי להבין למה יהי' בזה איזה התנגדות - ועתה אני מבין שפיר ועמדת על דעתם הגדולה כי איהי' יהי' התורה הזו שנלמד בהיות יד גוי באמצע והם יהיו התמכין דאורייתא דילן וכדברי מרן ז"ל שלא יתערב פחם פלל בעבודתנו את השם כי

זולת זה ישלחו ביה ידי זרים וה' ירחם בְּמַהֲרָה על קרן התורה ועמו: ואסיים דברי בדבר ההלכה ואנפיר קמי' תרי מילתא דתמיה לי בענינא דיומא המג"א תרע"ב סק"ג פתב דאין מצנה בהרבה שמן בנר שינדליק גם אחר השיעור דאז שוב אין מצנה ואין שינדל הדור מצנה אלא בשעת מצנה והוא מדרכי משה שם עיי"ש - ולי צ"ע מש"ס דשבת כ"ג דינש לדייק משם דשפיר איכא הידור מנה גדולק גם אחר השיעור והוא מדאמר אבני מריש הנה מהדר מר אמשחא דשומשמי אמר האי משה נהורין' טפי פינו דשמע להא דרבי יאושע בן לוי מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורא טפי עכ"ל ופרש"י ד"ה משה נהורין' אינו ממהר לכלות פשמן זית עכ"ל - ועיי"ש בתוס' דקאי אנר חנוכה אבל לנר שבת פשיטא דשמן זית מצנה מן המוכרח לפי שהוא נמשך אחר הפתילה טפי משאר שמונים ורק לנר חנוכה לקח משחא דשומשמי משום דנפיש דנפיש נהורא טפי וכדפרש"י דאינו ממהר לכלות פשמן זית ועיי"ש במהרש"א: ונחזי אנן למה הי' מהדר בתחלה אסמן כזה דמושך נהורא יותר משמן זית שהוא בנדאי טוב שבשמונים רם מפני שדולק זמן ארוך יותר משמן זית ע"ז קשה הא על פרחו הי מוכיח נקז גם משמן זית כדי שיעור ח"ש א"כ מה הי' מרויח בשמן שומשמי ואדברא שמן זית הי' טפי עדיף שהי' דולק בטוב וגם הי' דולק פשיעור הראוי וא"כ מה האי רבותא דשמן שומשמי ואי נימא דלא הי' יודע כלל משמן זית שהוא טוב שבשמונים ז"א דהא כתבו בתוס' דעל שבת תמיד הי' לוקח שמן זית בנדאי משום שהוא טוב שבשמונים ורק על חנוכה לחוד הי' מהדר אשמן שומשמי והשפתא דגם משמן שומשמי לא לקח רק על שיעור חצי שעה מה הי' מפסיד אם הי' לוקח גם לחנוכה שמן זית כמו לשבת ושיהי' בו שיעור חצי שעה ומה מעליותא דשמן שומשמי דמשיך נהורא הלא ל"ה צריך להדליק רק זמן חצי שעה ויקח גם משמן זית שיעור כ"כ דינדלוק חצי שעה וא"כ לא הי' מרויח כלל בשמן שומשמי טפי מש"ז א"כ יותר מסתברא ליקח שיז שהוא טוב שבשמונים והא ראי' דנדלקח גם לשבת וא"כ קשה למה מהדר בתחלה אשמן שומשמי - ונדחק לומר דהרינוח מעט שהי' מרויח בשמן שומשמי דהי' סגי בפחות מעט מש"ז משום דמשיך נהורא ואינו ממהר לכלנה א"כ ל"ה צריך ליקח על שיעור חצי שעה כ"כ שמן כמו שהי' מוכרח ליקח מש"ז זה דוחקו ליקח מתחלה שמן שומשמי זה אינו במשמעות הש"ס כלל דנדאי לא הי' מצמצם במעותיו להרויח רינח קטן כזה ועיין בסנהדרין ד' צ"ח ע"ב דאמר אבני לרבה מר הא תורה הא גמילות חסדים מובא בתוס' ר"ה י"ח ע"א הרי דהי' לו מפות גם לעסוק בגמ"ח א"כ נדאי דהי' נותרו כבמוניה גבי דבר מצנה ולא הי' מצמצם ממונו גבי מצנה כדאמרו ז"ל לעולם יהא אדם נותרו בממונו אפילו גבי מילי דהדיוטא כש"כ לדבר מצנה וגם דזרפן של התנאים והאמוראים להשמיעני בדבריהם איזה מדה טובה ודרך בעבודת השם ולא להשמיעני ח"ו מדות קמצנות וגם לשון מהדר משמע שהיו מהדר במצנה גופא ולא בממונא א"כ שפיר קשה פינו דבתרנוניהו לא הי' דולק רק בחצי שעה מה הי' המעליותא בשמן שומשמי יותר מבשמן זית ולמה מעיקרא לא הי' לוקח תיכף ש"ז פינו שהוא טוב שבשמונים - וגם קשה מה דאמר פינו דשמע לה להא דריב"ל הי' מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורא טפי הרי דהי' נצרך לנתינת טעם אמה דלקח אח"כ שמן זית ולמה הנצרך לנתינת טעם כלל דהא לא הי' מפסיד מידי בזה דהא גם מש"ז לקח שינדלק פשיעור הראוי וע"כ משמע מזה דהי' בו חסרון דמהר לכלה יותר משמן שומשמי א"כ

מצד הסברא הי' צריף ליקח דוקא שמן שומשמי עכ"ז מצד המעלה שהי' בש"ז דצליל נהורא טפי משמן הנ"ל הי' מנוטר על מעלה דמשיף נהורא משום המעלה דצליל נהורא וע"כ הוצרף לנתינת טעם הגה - והשתא שפיר קשה פיון דגם משמן שומשמי לא לקח רק על שיעור חצי שעה וגם מש"ז לקח על שיעור כזה א"כ לא הי' מפסיד מידי ומה הי' צריף לנתינת הטעם דהאי צליל טפי וגם עיקרא דמילתא בעיקר סיפורו דאבני קשה פיון דמאיזה שמן שלקח הוצרף ליקח פשיעור ח"ש מה נפ"מ איזה שמן לקח ואי דרצה להשמיעני דמאנה ליקח שמן זית משום דצליל נהורא' הוי לי' למימר סתמא ובקצרה מה דשמע מריב"ל דמאנה ליקח ש"ז משום דצליל נהורא מה הי' צרף בגוף הסיפור מה דלקח מתחלה: ועל פרוץ צ"ל דאם דהחכמים נתנו שיעור דחצי שעה בהדלקת נר דחגונה עכ"ז יש בו הידור מצנה בשדולק הרבה אחר שיעורו וכ"ז שנומשף הדליקה טפי יש בו הידור מצנה טפי ע"כ שפיר סיפר לן אבני דרבו הי' מהדר דוקא אשמן שומשמי וכדפרש"י מפני שאינו ממהר לכלה ודולק זמן הרבה אם דינע דש"ז הוא טוב יותר והא ראי' דלצרף שבת לקח תמיד ש"ז וכדברי תוס' הנ"ל פכ"ז הקדים ש"ש משום דמשיף נהורא טפי מש"ז ואם הי' לוקח מש"ז אף במדה היותר גדולה שידלק זמן ארוך עכ"ז אם לקח שמן שומשמי כמדה זו הי' משיף נהורא טפי ע"כ הי' מקדים ש"ש משום מעלה זו - וכך נהג קודם דינע ממעלה דהאי צליל טפי כדי להדר במצות השם אבל לבתר דשמע ממעלה דהאי צליל טפי הי' שוב מהדר אש"ז אם דעי"ז הפסיד המעלה והידור של דליקת זמן ארוך יותר מש"ז מפני דכל פמה שלקח מש"ז אם הי' לוקח ש"ש הי' דולק זמן ארוך יותר עכ"ז יען שיש בשמן זית ההידור דצליל נהורא הי' מנוטר על ההידור של דליקת זמן ארוך כדי לקיים ההידור של צליל נהורא והטעם דהי' חביב לי' ההידור דצליל נהורא מהידור דדליקה דזמן ארוך הוא פשוט מפני דבש"ז הוי ההידור בשפת עיקר המצנה ובשמן שומשמי הוי ההידור אחר שעת עיקר מצנה ופשיטא דיש לבחור בהידור דהוא בשעת מצנה מלעשות ההידור שלא בשע"מ - ועפי"ז תפרש היטב דברי אבני אבל אי נימא דליכא הידור כלל בשדולק אחר השיעור א"כ לא יובן כלל דברי אבני בסיפורו מהטעמים שכתבתי למעלה וא"כ הרי גמרא מפונרשת דשפיר יש הידור מצנה בזה שדולק נר דחגונה זמן ארוך הרבה אחר שיעור הקבוע לה וא"כ דברי רבותינו הפוסקים דהלכה כמותם בכל יום צע"ג בעיני איף לא הרגשו בש"ס ערוף הנ"ל ודו"ק - ובאמת ראיתי בס' זכרון יודא בשם הגה"ק ר' דוד דייטש ז"ל שהי' נוהג ליתן שמן הרבה בנר כדי שידלק הרבה וכן אני נוהג: ב') תמלי לי דברי הגאון מהר"מ שיק זצ"ל ששמעתי מפי מו"ח הגאון ז"ל מבוסטרמין שהי' אימר ששמע מפי מורו הנ"ל להסביר דברי המג"א הנ"ל שכ' דאין שום הידור במה שנותן שמן הרבה במנורה שידלק בזמן הרבה יותר משיעור הקבוע לה ואמר מההר"מ שיק ז"ל דזה דוקא לעשות נר של שמן גדול אי קטן על זה אין שום הידור לעשותו גדול בתחלה שיתזיק שמן הרבה אבל אם כפר נעשה הנר גדול יותר מפשיעור אז שפיר איכא הידור למלאותה לגמרי וראי' מרא"ש ביצה כ"ב דלקה המסתפק שמן שבנר בשבת חייב משום מכבה משום דמיד שנוטל מן השמן ונתרחק השמן מן הפתילה הדולקת מכהה הנר עיי"ש ולכך הוי הידור למלאותה ולכך הי' המצנה ליתן במנורה חצי לוג אפילו בלילי תמוז פיון דהמנורה הי' גדולה כדי שיהא סיפוק ללילי טבת הארופים ולכך הי' המצנה אף בלילי תמוז למלאותו

כְּדִי שִׁיְהִי דוֹלְקִין יָפָה עַכ"ד שׁוֹב מְצֵאתִי זֹאת נִדְפָס בְּסִפְרוֹ מֵהֶר"מ שִׁיק תֵּל תְּרַנ"ג מְצֹנֶת מְצֹנָה צ"ח וְעֵי"ש קפד) וְסִבְרַת הַגָּאֹן הַגָּ"ל הוּא נְעִימָה וְנִכּוּנָה מְאֹד אֲבָל לִי צ"ע עָלָיו מִש"ס עָרוּף מְנַחֵת ד' פ"ט ע"א דְּפִלְגִי תַנְאֵי הָתָם הֵיכָא שְׁיַעְרוּ אֶת הַמְנוּרָה בְּתַחֲלָה לִידַע שְׁיַעֲרוּ כַּמָּה צָרִיף לְהַדְלִקַת הַלֵּילָה חַד אָמַר מִמְעַלָּה לְמַטָּה שְׁיַעֲרוּ וְחַד"א מִמְטָה לְמַעַלָּה שְׁיַעֲרוּ יַעֲי"ש א"כ מִשְׁמַע דְּהַגְרוֹת הָיוּ גְדוּלוֹת רְאוּי לְקַבֵּל שְׁיַעוֹר לֹג שְׁמֹן וְאֵפִי"כ לֹא נִתְּנוּ בְּתוֹכוֹ רַק חֲצִי לֹג וְא"כ הָרִי בְּהֶדְיָא דְאִין מוֹסִיף הִידוֹר בְּזָה שְׁמִמְלָאִין אוֹתוֹ - וְאִין לֹמַר דְּאַחַר שְׁשִׁיעֲרוּ הַשְׁיַעוֹר שֶׁל הַדְּלָקָה עָשׂוּ גְרוֹת שֶׁל חֲצִי לֹג וְאִזּוּ שְׁפִיר הָיוּ מְמִלָּאִין אוֹתָן לְגַמְרֵי וְכַדְבְּרֵי הַמֵּהֶר"מ שִׁיק הַגָּ"ל - אֶפְתִּי קָשָׁה עַל הַמ"ד שְׁשִׁיעֲרוּ בְּתַחֲלָה מִמְטָה לְמַעַלָּה הִינּוּ שְׁבַתְחִלָּה הָיוּ הַגְרוֹת שְׁבַתְחִלָּה מִשְׁיַעוֹר לֹג וְלֹא נִתְּנוּ בְּתוֹכָן רַק מְעַט רְבַע לֹג כַּפְרֵש"י שֵׁם וּמְפֹרָשׁ בְּגַמְרָא שֵׁם מִשׁוּם דְּהַתוֹרָה חֶסֶה עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפְרֵש"י שְׁאִילוֹ הָיוּ נוֹתְנִין בּוֹ לֹג לְכַתְחִלָּה וְמָה שְׁמִשְׁיַיִר לְמַחַר הָיוּ שׁוֹפְכִין לְחוּץ אֵיכָא חֶסְרוֹן עַכ"ל - וְהַשְׁתָּא לְדַבְּרֵי הַמֵּהֶר"מ שִׁיק דִּישׁ בְּהַמִּילוּי גַר הִידוֹר מְצֹנָה שׁוֹב וְדַאי דְלֹא הִי לֹן לְחוּשׁ עַל חֶסְרוֹן מְמוֹן בְּמָקוֹם דְּצָרִיף לְהַדַּר בְּמְצוֹת הַמְלָךְ מְלָכּוּ שֶׁל עוֹלָם וְהוּא ש"ס עָרוּף בַּר"ה כ"ז ע"א מ"ש דַּבְּרֵי הִי מְצֹנָה בְּזָהב וּמ"ש דְּבַתְעֵנִיּוֹת הִי מְצֹנָה בְּכֶסֶף וּמְתַרְץ הַש"ס הַתוֹרָה חֶסֶה עַל מְמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּפְרֵיף הָתָם נְמִי נְעֵבִיד דְּכֶסֶף אַפ"ה כְּבוֹד יו"ט עֲדִיף עֵי"ש הָרִי מִשׁוּם כְּבוֹד דִּיו"ט נִדְתָּה הַסִּבְרָה דְּהַתוֹרָה חֶסֶה עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל א"כ כַּש"כ הֵיכָא דְהָיוּ הִידוֹר דְּמְצֹנָה גּוּפָא וְדַאי דְנִדְחָה סְבָרָא דְּהַתוֹרָה חֶסֶה כּו' וְא"כ לַכ"ע הִי צָרִיף לְשַׁעַר מִמְעַלָּה לְמַטָּה וְגַם לְמָה אָמַר הַמ"ד דְּמִמְעַלָּה לְמַטָּה שְׁיַפְרוּ מִשׁוּם דְאִין עֵנִיּוֹת בְּמָקוֹם עֲשִׂירוֹת ת"ל דְאֵיכָא טַעֲמָא רַבָּה לְמִלְאוֹת הַגְרוֹת מִשׁוּם הִידוֹר מְצֹנָה דְהוּא ז"א וְאִנְהוּ דְהוּא יוֹתֵר עֲדִיפָא הַרְבֵּה מְטַעֲמָא דַּמ"ד לְשַׁעַר מִמְטָה לְמַעַלָּה וְע"כ מוֹכַח מְזָה דְאִין מוֹסִיף בְּזָה שׁוּם הִידוֹר וְצ"ע עַל מְרַן מֵהֶר"מ שִׁיק ז"ל דְנִנְעֵלָם מִמְנוּ לְפִי שְׁעָה ש"ס עָרוּף הַגָּ"ל וְדו"ק: כ"ד הַחוֹתָם בְּקִינָה וּבְרִגְשֵׁי הַכְּבוֹד הַצָּעִיר וְהַדֵּל שְׁבִישְׂרָאֵל.

הַק' יִשְׁכַּר שְׁלֵמָה טִיִּכְפֹּטְהָאֵל סִימָן קִיג מַה שְׁפַתְבְּתִי לְהַבִּי"ד צָדֵק דַּק"ק מוֹנְקֵאטְשׁ יצ"ו בְּדַבְּרֵי צִירוּף הֵימָר מְאָה רַבָּנִים בְּאִשָּׁה מְרַשַׁעַת שְׁמַרְזָה בְּבַעֲלָה שְׁשִׁלְחוּ לִידֵי. גַּם אֲנִי הַפְּעוּט מְצַטְרֵף בְּצִירוּפָה דְרַבְּנָן הַגָּאוֹנִים לְהַתִּיר לְאִישׁ כ"ה מְשָׁה זְלָמָן בַּר' דוֹד לְיִשָּׁא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ הַמְרַשַׁעַת הַגָּ"ל מֵהַטְעָמִים הַמְבֹאֲרִים בְּתַשׁוּבָתָם רַק הַנְּנִי רוּצָה לְהוֹסִיף עוֹד בְּמָה שְׁרָאִיתִי בְּהֵימָר הַשְּׁנִי שְׁפַתְבוּ מַעַכְתָּה ז"ל אֶפְיִלוּ אִם יִרְצָה אָדָם לְהַסְתַּפֵּק אוּלַי עֲדִינָן לֹא הַכְּשִׁילָתּוּ בְּאִי' נִדָּה וְהַבִּיאוּ מִרְדָּב"ז ח"א ס' תַּמ"ה דְאֶפְיִלוּ לֹא הַכְּשִׁילָתּוּ עֲדִינָן מ"מ בִּינָן דְהִיא אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת בְּאִסּוּרֵין ע"ז לֹא גָזְרוּ כָּלָל עַכ"ד: וְנִרְאָה לִי בַּס"ד לְהוֹסִיף עַל דְּבַרֵיהֶם דַּבְּנ"ד אֲבָדָה נְאֻמְנוּתָה וְאֵינָה נְאֻמְנָת כָּלָל בְּאִי' נִדָּה וּמְטַעֵם שְׁאֲבָאָר בַּעֲזָה"י דְנוֹדַע מְדַבְּרֵי הַרְבֵּב"ן רִישׁ גִּיטִין דְּהַטַּעֵם דְּהַאֲמִינָה הַתוֹרָה לְאִשָּׁה עַל אִי' נִדָּה הוּא דְכִינָן דְנְאֻמְנָת עַל עֲצָמָה נְאֻמְנָת נְמִי עַל בַּעֲלָה וְהֵכָא דְאֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת עַל חִילּוּל שְׁבַת כִּי נִמְצָאָה לְחַלֵּל שְׁבַת בְּאִסּוּר סְקִילָה וְקִי"ל דְּהַחֲשׂוֹד לְדַבְּרֵי חֲמוּר חֲשׂוֹד לְדַבְּרֵי קַל א"כ בִּינָן דְהִיא חֲשׂוֹדָה עַל אִי' חִילּוּל שְׁבַת דְהוּא עוֹן חֲמוּר מְכַרְתָּ חֲשׂוֹדָה ג"כ עַל אִי' נִדָּה וּמִמִּילָא דְנִפְלֵט הַטַּעֵם דְנְאֻמְנָת עַל עֲצָמָה וּמִמִּילָא דְאֵינָה נְאֻמְנָת עַל אִסּוּר נִדָּה לְגַבֵּי בַּעֲלָה (וְאִם כִּי מְרַן חַח"ס הַעֲלָה כַּמָּה פְּעָמִים בְּתַשׁוּבוֹתָיו בַּחוּ"מ וּבַא"ע דְמִי שְׁחֲשׂוֹד עַל חִילּוּל שְׁבַת אֵינּוּ חֲשׂוֹד עַל שְׂאָר אִסּוּרֵין כְּבָר קִיְהוּ בְּהַ רַבִּים דְהוּא נֶגֶד הַמְפֹּרָשׁ בַּש"ע יו"ד

סי' קי"ט) וגם לשי' התוס' בגיטין וביבמות דנאמנת מטעם דבינדה לטבול בנ"ד דנתברר בירור גמור דלא הלכה לטבול במקומה איתרע לה האי מיגו ומה שאמדה דהלכה למונקאטש לטבול אין להאמינה כלל פיון דהוא לה בטרחה יתירה כמו שפתבו הדרת גאונים בתשובתם דהוא לה בטרחה גדולה וכמו שכתב הש"ך פיו"ד סי' קכ"ז סק"ל דבדבר שיש בו טרחה אין הנשים נאמנים דנשים עצלניות הן עיי"ש ומה גם חזקה דאין אדם טורח בכדי וכיון דיש מקנה טובה וחסה ומקשר לטבילה בכל הענינים אשר פל נשי הקהלה טובלים שם בקהלתה למה לה לטרוח ולילף למונקאטש ועיין פתובות דף כ' ע"ב ברש"י ד"ה שאין קרובה הימנה שכתב בזה"ל אבל אם יש קרובה הימנה כו' דאם איתא דהלכה אשה יחידה לקפנר לא שבה קרובה הימנה ואזלא לגבי דהך רחוקה עיי"ש - והכ"נ אם איתא דאזלא לטבילה לא שבה המקנה קרובה דבמקומה ואזלה לרחוקה שבמונקאטש ע"כ פשוט דאינה נאמנת כלל וא"כ אשה זו אבדה נאמנותה לגבי בעלה לענין אי' נדה וא"כ אינה ראוי' לביאה מפח אי' נדה דיש לחוש שפא מקלקתו וכבר אמרו בסוף פ"ק דנדה דאשה דלא חזיא לביאה אין לה פתובה ולא יחזיר עולמית עיי"ש - וא"כ פשוט דיש לו היתר לישא אשה על אשתו הנ"ל ודו"ק - וכעת נתעוררתי עפי"ד הש"ך הנ"ל דבדבר שיש בה טרחה אין אשה נאמנת א"כ במקום דאין מקנה בקהלה ורק צריכה לטרוח למקום אחר איך אשה נאמנת קפט) ואולי מפח דברי הרמב"ן הנ"ל מפח דנאמנת על עצמה נאמנת נמי לגבי בעלה ודו"ק: ואחתום ברגשי הכבוד ידידם דו"ש וש"ת פ"ק פישטיאן יצ"ו.

נגהי יום ג' לסדר ניצא תרפ"ה לפ"ק ה"ק ישכר שלמה טייכטהאל סימן קיד פיו"ד סי' ר"מ סעי' כ"ב חייב אדם בכבוד אחיו הגדול ובבית לחם יהודא שם פתב דהיינו גדול האחים שנקנס במקום האב ולא לכל הגדול מחברו פן הביא בשם האר"י הקדוש - אולם בספר נגיד ומצוה ח"ב מביא פשם ספר הפנונות להיפך וזה לשונו צריך הבן הב' לכבד את אחיו הגדול וכן פולם וכולם חייבים בכבוד אביו ואמו וזה סוד חז"ל כבד את אביך לרבות אחיך הגדול והסוד שם באורך עכ"ל: ונראה לי ראי' מש"ס ערוך לדעת הבית לחם יהודא ממגילה דף ט"ז פ"ב דאיתא שם וילכו גם אחיו ויפלו לפניו אמר רבי בנימין בר יפת אמר ב"א היינו דאמרו אינשי תעלה בעיניך סגיד לי תפלה מאי בצירותיה מאחזה אלא אי איתמר הכי איתמר וישתחו ישראל על ראש המטה אמר רבי בנימין בר יפת אמר ר"א תעלה בעיניך סגיד לי עכ"ל הגמרא - ופירש"י ז"ל תעלה קרית לי ליוסף לפני אחיו מאי בצירותיה מאחונה עיי"ש: והשתא אי נימא דאחיו הקטן חייב בכבוד אחיו הגדול בשנים בכל אופן אף שאינו גדול הבית א"כ היינו בצירותי דיוסף מאחיו הגדולים ממנו בשנים דהי' מן הדין שיהי' הוא מכבד לאחיו וסגיד קמיהו ולבסוף סגדו הם קמיה וא"כ שפיר שייך האי מימרא דרבי בנימין בר יפת דתפלה בעיניך כו' גם גבי השתחווא דאחיו לגבי יוסף כמו גבי השתחווא דיעקב ליוסף דהוי ג"כ רק מפח מצוה דכיבוד וע"כ דליכא שום חיוב דכיבוד במקום דהבן ליתא במקום אב ע"כ שפיר מקשה בגמרא מה בצירותי דיוסף וזה ראי' טובא לדעת הבל"י ונוקשה אשי' הנגיד ומצוה ודו"ק: ב' אדר תרפ"ו לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

הק' ישכר שלמה טייכטהאל סימן קטו בעזה"י ב' מו"מ תרפ"ה לפ"ק פישטיאן יצ"ו. ראה בנחמה בעיר ה' שמה כבוד ידידי רחומי הרב הגאון הגדול המפורסים ביראתו

הקודמת לתחמתו כו' כש"ת מו"ה יונתן שטייף שליט"א דיניא דבה בעיר הבירה בודאפעסט יצ"ו.

אחדש"ה באהבה אבא בקצרה ע"ד אשר בידך לו במכתבו על בני גד ובני ראובן דנאמר עליהם ומקנה רב הי לב"ג וב"ר ובקשו את עבר הירדן הא מבואר בפ"א דביכורים דארץ סיחון ועוג הי בכלל ארץ ישראל וקיי"ל בב"ק ד' פ"ט דאין מגדלין בהמה דקה בא"י ע"כ קושניו: הנה מ"ש דארץ סו"פ הי בכלל אר"י יענין בזה באוה"ח הק' שם בפסוק ג' ובפירוש עץ יוסף במדרש תנחומא בפ' מטות ובר"ן נדרים דף כ"ב ע"א ד"ה האי שעתא דכתב ועבר הירדן לא נתקדש להבאת העומר ולמקצת קדושות ועיי"ש גם בהגהות מצפה איתן בר"ה כ"ה הארץ בזה ודו"ק - (ואגב אעיר האוה"ח הק' מפונש שם מה שנאמר הארץ אשר הפה ה' לפני עדת ישראל דהפונה שלא לקחיה בדרך הטבע רק ה' הפה יושבי עיי"ש שהארץ לבאר שהי' פיבוש רבים פשוט ארץ ישראל וע"כ הי' בה קדושת ארץ ישראל - מבואר מדבריו שאין בין פיבוש ארץ סו"פ לכיבוש שאר ארצות שבא"י - ובאמת בירושלמי דביכורים פ"א אמרו על מתני' דאין מביאין ביכורים מעבר הירדן תני אשר ה' אלקיך נותן לך ולא שנטל מעצמו עיי"ש הרי דייחסו פיבוש סו"ע לעצמם עיי"ש וזה נגד דברי האוה"ח ה"ק וצ"ע): והנה מה שהקשה הדרג"י עפ"י ההקדמה דארץ סו"מ הי' מא"י נלע"ד דלא הי' צריך לזה עפ"י"מ דמבואר בפ"ה חו"מ סי' ח"ט בשם הטור דלא תליא בארץ ישראל רק בישוב ישראל עיי"ש גם בבבאור הגר"א שם - (ומפני זה נראה פשוט דהאקאלאניען שנתנישבו בעתות האחרונים עיי"ש ישראל דישינו לאיסור זה דאין מגדלין בהמה דקה בהם ומה גם בארץ ישראל ולא ידעתי אם נזהרין בזה וראוי לעוררם על זה) - עכ"פ קושניו יעלה שפיר אף אי אמרינן דארץ סו"ע אינו בכלל אר"י אף התעסקו ב"ג וב"ר במקנה ובגדרות צאן הא אין מגדלין בהמה דקה במקום שהוא ישוב ישראל ולדעת פמה פוסקים גם ברועה אסור - אולם על האבות הק' לא קשה בפשיטות דונקא בישוב ישראל אסור והם דרו במקום שרוב הישוב הי' מגזים אבל על ארץ סו"ע שפיר קשה משום דאחר דנתנישבו שמה הי' ישוב ישראל וצ"ע לכאורה.

ולכאורה עלה בדעתי לומר עפ"י"מ דאיתא בפסחים דף נ' דמגדלי בהמה דקה אינן רואין סימן ברכה לעולם ופירש המהרש"א בחד"א דמיינרי בארץ ישראל ואיסורא נמי איפא פמבואר בפרק מרובה אלא דקאמר הקא מה הוא עונשן דעונשן שלהן הוא דאינו רואה סימן ברכה עכ"ד (וקצת משמע מדבריו דסובר דאיסור זה תלוי רק בא"י וזה שלא בדברי הטור שהבאתי לעיל): ואגב אומר שעם דברי המהרש"א הנ"ל דפירש דמה שאמרו דאינו רואה סימן ברכה פינונו בזה לגלות העונש דישינו לאיסור זה ולא לומר דאין בזה איסורא רק דהעונש הוא דאינו רואה סימן ברכה יתנישב מאד קושניו המפורשים או"ח סי' תקפ"ה על מה דכתב המחבר דאינו רואה בו סימן ברכה ורצו לדייק שם נושאי פליו של הש"ע דאין בו איסור רק מה דאינו רואה בו סימן ברכה והקשו ע"ז - ולדברי המהרש"א לא קשה כלל דבאמת יש בו איסור רק דזה עונשו דאין רואה בו ס"ב ודו"ק: והנה במדרש פ' מטות אמרו אמר להם הקב"ה אתם חבבתם ממונכם מנפשכם חייכם אין בו ברכה שנאמר נחלה מבנהלת בראשונה אחריתה לא תבורך עיי"ש - הרי דבאמת נענשו ע"ז בעונש הראוי לאיסור דאין מגדלין בהמה דקה

א"כ י"ל דבאמת עברו על זה והגיע להם העונש הנקצב לזה ואי דנוקשה לכאורה על משה רבינו דנכנס לזה להספיק על ידו - י"ל דהא קיי"ל ברועה שעשה תשובה אין מחייבין אותו למכור מיד הכל אלא מוכר יד על יד הרי דהיכא דכבר יש להו אינו מחוייב למכור בפעם אחת - ע"כ אחר דכבר הי' להו מקנה הי' רשאי למשה להספיק אתם פד שימפרו או ישחטו אותן ואפשר לדייק פו בפסוק ומקנה רב הי' כו' ר"ל אחר שפבר הי' להו: והו לא מכרו אותן כלל ועברו על איסור דמגדל בהמה דקה וע"כ הגיע להו העונש דאין בו ברכה כמו שאמר להו הקב"ה פמבואר במדרש הג"ל פו הי' נראה לכאורה.

אבל באמת קשה לומר דעשו איסור בזה ומה גם דהתורה יספיק על ידו ועיין פנ"י סוף גיטין דלא פתבה התורה דאי עיי"ש - אף נראה דהקנ' מעיקרא ליתא דכבר מבואר בש"ס וטור שם דביערות מותר לגדל ואדרבא עוד ראוי לעשות פו פמבואר בפסק פסוי דם דמעשרת עיי"ש בתוס' ובפסחים ד"נ י"ל דמקומות אלו של עבר הירדן דבקשו היו מיערות והרים לא מקום שדות דמותר לגדל שם בהמה דקה ויש לכונן זה בפסוק דכתיב ויראו כו' והנה המקום מקום מקנה היינו שהי' מקום שראוי לגדל בהמה דקה שהיו יערות ולא שדות וע"כ ממילא לא עשו בזה שום איסור, וא"ש ולק"מ וגם י"ל דמעיקרא מחלו זה לזה ולא קפדו אהדדי וכתקנת יהושע בב"ק ד' פ"א יעיי"ש ואולי מהיט אין נזקין בזה כעת שעוררתי לעיל ודו"ק - ואחרי מיפלג מצאתי ראי' לזה שפכתתי לעיל דעבר הירדן הי' מקום מקנה ר"ל הרים ויערות ולא שדות מש"ס יומא ד' נ"ט ע"ב דאיתא שם אמר רבי עזים היו לאבא בהרי מכוור ובגליון שם מביא בשם תרגום ירושלמי ארץ יעזר מתרגי' ארפא דמכוור עיי"ש הרי דהיו הרים א"כ הרי שלח לפניה שפיונתי אל האמת בפירוש הפתוב מקום מקנה וא"כ לק"מ קושיתו - אף קשה לי מאד על תרגום ירושלמי הג"ל דאי נימא דהרי מכוור שבש"ס יומא הג"ל הי' מארץ יעזר שהוא מעבר הירדן א"כ איהו היו העזים מתעטשות מריח הקטורת שהי' בירושלמי וצע"ג ודו"ק: והגני ידיו דו"ש לנצח מברכו בכוח"ט הק' ישכר שלמה טייכטהאל בשולי המכתב אציג הערה קטנה בענין דיומא באו"ח סי' תק"נ סעי' ד' פתב בש"ע בשפת קודם לצום מכריז השמש חוץ מט"ב לצום פפור וצום פורים ומפורש שם בבבאור הגר"א דדוקא בשאר צומות דברצו תליא (היינו שאין חיוב בזה"ז לצום) ואינו קבועין צריף להכריז אבל צום פורים הני תענית קבוע והרמ"א שם שפתב דהמנהג שלא להכריז פתב הגר"א דהוא משום דכבר קבלו עלייהו וכחובה הוא עיי"ש - הרי לפי דבריו דשאר הצומות ל"ה חוב קבוע בזמנינו רק חובה דבאה מחמת קבלה משא"כ תענית אסתר הני חוב קבוע מדברי חז"ל - ולהלן בריש ה' פורים פתב הרמ"א ותענית זה אינו חובה ולכך יש להקל עיי"ש א"כ הני סתירה לכאורה דהכא משמע דליה חוב פחוב שאר צומות ושם אדרבא מדכתב המחבר דצום פורים אינו צריף להכריז וכפירוש הגר"א משום דהוא חוב קבוע א"כ הרי אדרבא דיותר גדולה החוב של צום פורים משאר צומות וגם הרמ"א נראה דהשפיק לזה כמו שכ' הגר"א וצ"ע ודו"ק: קצ) סימן קטז פבוד ידיד"נ עוז הרב הגדול החרף ובקי נפלא הגביר כש"ת מו"ה משה מרדכי מאנהיימער (נ"י) זצ"ל עין צדתינו ומבחר גברינו פ"ק פישטיאן יצ"ו.

ע"ד שאלתו איהו הדין בהני דאסור משום נולד כמו ביצה וחלב שנולד בשבת ויו"ט אם קבלו שבת ויו"ט מבעוד יום ועדיין חול הוא אה אסור לאותו שבת ולאותו יו"ט ואת"ל

דאסור איך הדין דאם שבת ויו"ט סמוכים זל"ז דמה שנולד בשבת אסור ליו"ט וקבלו שבת בעוד היום גדול אם חשוב כנולד בשבת דיהי' אסור ליו"ט שאחריו משום דשבת מכין ליו"ט ע"כ שאלתו: תשובה באמת הוא דבר שצריך לעמוד עליה פי הרבה פעמים שכיח דהולכין אחר חלב בפת קבלת שבת ויו"ט וסומכין להתיר משום דהי' עוד יום - והנה פעת אני מוטרד מאד ולא נפניתי לירד לעומקה של הלכה וארשום הדברים לפניו רק בראשי הפרקים מה שעלה לפני במחשבה במושפל ראשון ועדיין לא הבאתים בכור הבחינה ואני סומך עליו ראשי ורובי לגמור הענין מה שהתחלתי לו - ולכאורה נראה לי דתליא בפלוגתא דהרש"ל והטו"ז בסי' תרס"ח אם הקבלה עושה לשבת לכל מיילי פשבת דדעת ממהרש"ל דדוקא לגבי תפלה דינו פלילה אבל לשאר מיילי דינו פיום וא"כ ממילא גם לענין זה דינו פיום וכנולד בחול דמי ומותר גם לאותו שבת ויו"ט - אבל לדעת הטו"ז דדינו לגמרי פשבת אסור וענין בספרי משנה שכיר ח"א סי' י"ג שהבאתי מתשו' הב"ח סי' קכ"ו דסובר ג"כ כהרש"ל וכן ענין בדברי הדג"מ שם סי' תרס"ח ושהביא מדיני נדה דאפילו לקולא דינו פיום וכן הוא בש"ע יו"ד סי' רס"ב סעי' ז' דדיני מילה לא תלוי בתפלה לא להקל ולא להחמיר וא"כ גם לדין נולד והכנה י"ל דהוי כן דלא תלוי בתפלה וענין בשאג"א סי' ט"ז דסובר כהטו"ז דדינו פלילה ועיי"ש דסובר דהוא מה"ת פן ובאמת פתב בפירוש השלה"ק במסכת שבת בזה"ל ואפילו אחר עניית ברכו בצבור שזמן קבלה לכל הוא אפ"ה קבלתה היא מדרבנן הואיל ועדיין יום גמור היא וזה שלא כהשאג"א שפתב דהוא דאורייתא - וכן מוכח מריש סי' תע"ב דע"י הקבלה ותפלה ואפילו ע"י הקידוש אין דינו פלילה ממש וכן מוכח מרמ"א סי' תרל"ט ועיי"ש בטו"ז בפשם מהר"ל מפראג ולכאורה יש סתירה בטו"ז דבסי' תע"ב נראה דסובר דהקבלה אינו מחשיבו ללילה ושם בסי' תרס"ח משמע דמחשיבו לגמרי פלילה פ"י הקבלה וצ"ע קצא) עכ"פ לכאורה נראה דתלוי בפלוגתא הנ"ל - אף י"ל דבגידון דידן גם הטו"ז יודה דעד פאן לא סבר הטו"ז דהוי פלילה רק לענין שיהי' פטור ע"י קבלת שבת הבא מחובות היום שעבר דכיון דנתנה לו התורה רשות לעשותו שבת ממילא דאזלה מני' החובות דיום שעבר וכמו שפתב שם אבל בזה לענין לעשותו ממש פלילה מודה דחין בכחו ובזה יתיישבו דבריו שם בסי' תע"ב דהסכים לדברי המהר"ל ודו"ק: וממילא השתא הך גבי אי' נולד דתלוי פיום וכיון דעדיין הוא יום שפיר שרי גם לדידן' גם לאותו שבת פן נראה לכאורה אף י"ל לאידך גיסא דהךא לכ"ע אסור דעד פאן לא פליגי הני פוסקים דלעיל אהטו"ז דל"ה לילה לשאר מיילי דוקא לענינים שאינן נוגעים למיילי דשבת אבל הך דאסור נולד הוא ממילי דשבת וכיון דהוא פכר קיבל שבת ממילא הוי דינו פשבת ואית בי' אסור נולד: וענינתי במג"א סי' תצ"א סק"א דמתיר לאכול חמץ משחשכה אף דעדיין לא התפלל והבדיל משום דלילה הוא לכל מיילי ורק דהחכמים אסרו לענין מלאכה עד שהתפלל אבל אסור חמץ אינו תלוי בתפלה והבדלה עיי"ש קצב) וא"כ י"ל דכמו שאמרו החכמים דדוקא אי' מלאכה תלוי בתפלה והבדלה ולא שארי אסורין כמו כן גם לענין הקבלה בתפלה דוקא אסור מלאכה תלוי בו אבל לגבי שאר דברים תלוי באם היא יום או לילה וא"כ ממילא דכמו שמתיר המג"א לאכול חמץ קודם התפלה כמו כן מותר הךא משום נולד יען דעדיין יום הוא אף דהוא פכר התפלל דהתפלה הוי רק לענין מלאכה ולא לשאר דברים וענין בתשובת הב"ח שם בפנים ודו"ק ועדיין צ"ע ולא נפניתי

לענין פמו שפכתתי בראש דבריי ולא באתי רק להעיר מקורות ומקומות לזה ודו"ק שוב
נזפרתי לענין פרמ"א סי' רס"ג ספי' י"ז יעיי"ש בטו"ז ובב"ח סי' ק"י בתשובה ובתשו' פני
פני ינשע סי' י"ג ובאחרונים ומשם תלמד לכאן ודו"ק: והנה לענין מה שציידתי להתיר
גם לאותו שבת נראה לי כפת דנה פשיטא דאסור דהא אסור לו לטלטל מוקצה אחר
הקבלה וא"כ ביצה זו או חלב זה שנולד לאחר הקבלה מוקצה הוא לו ואיך יוכל לטלטל
לאכול - אף לנידון השאלה הב' אם יהי' בו גם משום מכין משבת ליו"ט דהוא משום
הכנה דאורייתא נראה לי דשרי באופן שנתלפה החלב בער"ש מבעוד יום ורק דהוא
כפר קיבל שבת בתפלה בזה נראה לי דשרי ליו"ט שהוא ביום א' כיון דבאמת עדיין יום
הוא וקבלתו לא מהני לעשותו ללילה ממש לכ"ע וכמו שהבאתי למעלה והכנה ביום
ולילה תלוי ולא בתפלה כן נראה לי בס"ד לפום ריהטא (וכן הסכים עמדי הרב ר' משה
מרדכי הג"ל) - והנני בזה ידידו דו"ש באהבה: אור ליום ד' לסדר נארא תרפ"ו לפ"ק
פנישטיאן יצ"ו.

הק' ישכר שלמה טייפטהאל נאחר מה שפכתתי בפנים ראיתי שיש לאסור גם משום
הכנה כיון דנאסר לאותו שבת שוב שייך בו הכנה ולאסור גם ביו"ט שאח"כ ומקור לזה
הוא בתוס' ביצה דף ל' ע"ב ד"ה פד מוצאי יו"ט האחרון ועיי"ש - אולם מצאתי ברא"ש
בסוף פרק בתרא דסוכה דשיטת התוס' הג"ל הוא דעת רבינו פרץ שם והרא"ש חולק
עליו וכן הסכים לדעת הרא"ש הטור בסימן תרס"ה ותרס"ז עיי"ש בב"י ובב"ח ובש"ע
לא הכריע בזה עיי"ש במג"א וכנראה דהוא ספיקא דדינא מיהו מצאתי בא"ר שכתב
בזה"ל מיהו לעת הצורך יש להקל שיהי' כתב רבינו ירוחם שרוב פוסקים התירו ושכן
עיקר פע"ל והשע"ת רמז עליו הרי דנקט לעיקר פהרא"ש ולא כדעת התוס' דביצה הג"ל
א"כ גם בנידון דידן לעת הצורך יש להקל ודו"ק: סימן קיז המנהג בכל תפוצות ישראל
נתפשט דביום א' של סוכות בעת בא איש הישראל אל הבית הפנסת להתאסף להתפלל
ומביאים אתרוגיהם ולולביהם בידם פל א' וא' מראה את אתרוגו לחברו והולכין ושכין
ממקום למקום לראות ולהראות את האתרוגים זה לזה את יופיו ותוארו ומראיתו והאמת
אגיד ולא אכחז כי מיום עמדי טל דעתי לא היתה דעתי נוחא בהאי מנהגא כי לא ידעתי
שום תכלית ותועלת מזה ואולי יש בו גם משום יהורא שכל א' מראה כמה פנרו הוא
בדבר מצוה וגם למה יעשו איזו פנמבי' ופרסהיא בביהכ"נ במה שהולכין ממקום למקום
ויש בו קלות ראש ח"ו וענין בבאה"ט או"ח סי' תקנ"א ס"ק ל"ט שמיביא בשם הלקט
הקמח שכתב דראוי לחסור מה שנוהגין העמי הארץ להושיט השנופה-טאבאק בביהכ"נ
מזה לזה ומזמינים זה לזה דאסור משום דמיקל במורא המקדש עיי"ש וא"כ גם בכאן
יש לאסור לכאורה משום זה: אולם כעת האיר ה' עיני וראיתי שיש למצוא לזה מקור
בש"ס והוא ביומא דף ע' וסוטה ד' מיא דאמרינן שם ואח"כ (היינו לאחר קריאת הכה"ג
בפרשת היום) פל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו פדי להראות חזותו
לרבים ופירש וז"ל להראות נזיו של ספר תורה ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה
שנאמר זה אלי ואנוהי התנאה לפניו במצות לולב נאה וספ"ת נאה בקלף נאה בדיו נאה
בלבלר אומן עכ"ד - הרי דראוי לעשות כן להראות חזותו לרבים שטרח הוא להתנאה
במצות השם ע"כ יפה עושין בזה במה שמראים האתרוגים לרבים וכבר סיפר לן הש"ס
מר"ג שמתן אלף וזו בעד אתרוג להודיעה כמה מצות חביבים עליו והנח להן לישראל

אם אינם נביאים בני נביאים הם ויפה הם עושים ויש לזה מקור בש"ס הנ"ל - אלא דעדיין יש פתחון פה לחלוק דשם בגמרא דיומא הנ"ל קאמר דכל א' מביא מביתו ס"ת וקורא בו היינו דמשמע דהוא אינו עושה יותר רק מה שקורא בו וע"ז יחזו אותן הרבים אכל אינו הולך ומראה ממקום למקום ואולי דזה אסור משום מורא מקדש וכבאה"ט הנ"ל וא"כ עדיין י"ל דלא יעשו מזה פורסים גדול - ואולי פינו דהוא משום תבבותא דמצנה גם זה שרי ול"ד לבאה"ט הנ"ל דשם ל"ה לדבר מצנה ואינו דומה ג"כ לס"ת דס"ת הוי דבר הנראה גם ממקומו בלי הליכה ממקום למקום דהוא דבר הנראה לעינים משא"כ אחרוג דהוא דבר קטן דאינו נראה ממקומו ע"כ לחבבותא דמצנה גם זה מותר: ויש להטעים הדברים למה דוקא ביוה"כ חשו להראות חזותם לרבים יותר מבשאר ימות השנה משום דלכאורה יש להקשות עוד קושיא על ש"ס יומא הנ"ל שכל א' מביא ס"ת מביתו להראות חזותא לרבים ופרש"י שהיא תפארת בעליה שטרח להתנאות במצות השם לקיים זה אלי ואנוהו ברבוי ממון ובאופן נאה גדולה ולכאורה הוא נגד ש"ס דשבעות דף ט"ו ע"א דקאמר אלא גבולת במינן מי איפא חשיבותא קמי' שמיא והתניא נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח בעולת העוף אשה ריח ניחוח במנחה אשה ריח ניחוח מלמד שאחד המרבה ואחר הממעט ובלבד שיכונן את לבו לאביו שבשמים וכתבו שם בתוס' וכן בחידושי הרשב"א ואע"ג דאמר אחד המניחך שבעדו וגבי פרה נמי אמרינן שאם מצא נאה הימנה מצנה לפדותה מ"מ לא הי' לו להתפאר בכך פינון שמצנה בזה כמו בזה אם מתכונן לשם שמים יעיי"ש בתוס' ורשב"א - הרי אף דמצנה להתהדר עצמו במצנה מ"מ אסור להתפאר עצמו בזה וא"כ איך יתפארו עצמם שם ביומא שהם מטריחים עצמם לקיים מצות השם באופן נאה ומתהדר ומה גם ביום פניורים שהוא יום סליחה וכפרה ומחילה ואדרבא הי' ראוי ביום הזה להראות שפלות רוח פדברי הרמב"ם בה' תשובה דרפ"ם של בעלי תשובה להיות שפלים וכמו דאמרו בפ"ב דר"ה כל מה דכייף מעלי טפי: ונראה בזה בס"ד עפי"מ דראיתי בספר זאת זכרון להקדוש איש אלקים מלובלין ז"ל זי"ע שכ' דאם האדם בעת שמתפלל לשי"ת עבור פרנסה וצורכי האדם חושב כדי שיהי' לו כל ההצטרכות שיהי' יכול לעבוד שי"ת תפלתו תקובל ולא יוכל שום מקטרוג לקטרוג על זה פינו דאינו מבקשו לצרכו רק לצורך שמים ופירש בזה מאמרם ז"ל כל המשמתף שם שמים בתפלתו כופלין לו פרנסתו והיינו עפי"י הפונה הנ"ל פכ"ד הקדושים - ואחרי מופלג מצאתי בספר חסידים סי' ל"א שכתב בזה"ל אם שואל אדם דבר שהוא שבח לבוראו כגון על למוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים ושופך את נפשו עליו הקב"ה שומע תפלתו אעפ"י שאין בידו מעש"ט עכ"ל ועיי"ש במפורש שפירש תיבת שואל ר"ל שהוא מתפלל ושואל לשי"ת דבר שהוא שבח לו והיא מתאים עם דברי רבינו הק' מלובלין ז"ל - והנה ביוה"כ שהוא יום החתימה מראה כל א' חזותו שהוא טורח להתנאה במצות השם ומראה בזה שכל פונתו לפזר לשמים ממונו וממילא יהי' בכלל כל המשמתף שם שמים בתפלתו דכופלין לו פרנסתו וא"כ ל"ה בזה פונתו להתפאר בדרך גאונה וגאון רק הוא בדרך תפלה להראות לשי"ת שכל פונתו בבקשת הפרנסה הוא רק עבור לקיים מצות השם בדרך נאה וכבוד פן נראה לי בטעמא דמילתא דהיו עושין פן דייקא ביוה"כ ונכון היא בס"ד: ויען שאין לנו בזמנינו ס"ת לכל א' וא' ובמצות לילב מהדרים עפי"י רוב כל או"א פ"כ נשאר בידינו המנהג לעשות פן באחרוג

והוא ג"כ קונדם גמר החתימה ויגן עלינו מצוה זו להראות חזותו שרוצה להתהדר עצמו במצות השם וכל פגנתו בצורה פרנסתו רק לשמים ועי"ז יזכה לכפילת הפרנסה וגם כי הלולב הוא פלי קרב נגד הסא"ח פידוע ממדרש ע"כ יפה הוא המנהג להראות בזה חזותו לרבים ומנהג ישראל תורה הוא ודו"ק: ודע דמדברי ש"ס יומא הנ"ל יוצא לנו מוסר השכל לכמה בפלי בתים שיש להם ספרי תורות בביהכ"נ שקיו צריכין להגיה אותן ואינם מגיין ומנחיים כה בפסולין הקהל אומר שהוצאות ההג"ה שייך לבצעלים וגם כי הי' להם בהוצאה גדולה להגיה כל אלו הספרים שצריך להגיה, משא"כ לבצעלים ל"ה בהוצאה אלא בספר ש'לו והבצעלים מתרשלין בזה וחויז מה שיש איסור מפורש בזה בה' ס"ת סי' רע"ט שלא להשהות ספר שאינה מוגה שלשים יום עוד יש לראות מש"ס יומא הנ"ל דהמנהג הי' בימים הקדמונים להדר עצמו לפני הבורא כ"ע ביום הקדוש והנורא בספר תורה נאה ואומן נאה ודיו נאה וכפרש"י הנ"ל ועתה איך לא יבושו אלו הבע"ב שמניחים ס"ת שלהם בביה"כ בפסול וחסים על הוצאה קטנה שצריך לזה ומה יפנו ליום הדין שאז ראוי לבא במצות הידור ס"ת כמשמע מש"ס יומא הנ"ל - ולדעתי הי' מן הראוי לתקן חברה מיוחדת לזה וליתן מפות שבווע על הוצאה זו וממעות המקובץ בחברה זו יתקנו כל הספרי תורות שצריך להגיה פן נראה בעיני ודו"ק: ב' בראשית תרפ"ו לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

הק' ישכר שלמה טייכטאהל סימן קיח כ"ג למב"י תרפ"ו לפ"ק פישטיאן יצ"ו. שוכ"ט וי"ל לאהובי שארי הקרוב אלי כבוד הרב הה"ג הקריף ובקי בנש"ג כו' כש"ת מו"ה מנחם דוד פריעדמאן שליט"א דומ"ץ בק"ק וו' ניישטאדט יצ"ו.

אחדש"ה באהבה ע"ד שהביא לפני דבר חדש שתיקן בעירו להכריז בכל מוצאי פסח ע"י השמש שלא ליהנות מן החמץ עד כדי שיעשו וכו' ראה המנהג בק"ק מטערסדארף וקצת מפקפקים ע"ז דמשמע מדברי המג"א בסי' תצ"א דש"ר מיזד ושא"ל חוות דפרי העני': תשובה.

האמת אגיד כי לא שמעתי זאת בלתי היום וגם אני לא אדע שונרש לזה כי על מה ימתינו בכדי שיעשו אם על דברים שנמכרו לנכרי וכעת במוצאי פסח חוזרים ולוקחים ממנו אותו חמץ שנמכר לו נמצא שלא עשה בזה הנכרי שום התחדשות בשבילנו ולמה יצטרך להמתין בכש"י הלא לא אסרו בכש"י רק היכא דעשה הנכרי איזה מלאכה בשבילנו אבל היכא שלא עשה עבורנו כלל מה שייך לכאן כדי שיעשו - וגם לא מצינו כדי שיעשו רק בהביא לנו ביו"ט אבל אם הביא לנו במוצאי יו"ט או במ"ש לא מצינו איסור פדש"י דויק ותשפח בכל מקום שדברו מכדי שיעשו מיירי בהביא לנו או פשה לנו בשבת ויו"ט אבל אם הביא לנו במוצאי שבת או במוצאי יו"ט לא מצינו שגזרו ע"ז - ואם מיירי דעשה הנכרי כפר של חמץ כדי שיהא מוכן תיכף לישראל למוצאי יו"ט ע"ז שפיר אפשר דשייך בי' כדי שיעשו ג"כ י"ל דאין צריך לזה משום כדי שיעשו חדא דבלאו"ה לא ראוי לעשות פן משום פת עכו"ם וגם דנראה לי כמו שכתבתי דלא מצינו איסור כדי שיעשו רק בהביא לנו ביו"ט או בשבת אבל אה הביא במוצאי שבת או יו"ט לא מצינו שאמרו בזה פדש"י וא"כ פאן בחמץ דלא אפשר שביא לנו ביו"ט דהא אין לקבל ממנו כמו שנפסק בש"ע סי' תמ"ח א"כ לעולם לא יביא לו רק במוצאי יו"ט ואז שוב לא שייך כדי

שִׁיעֵשׂוּ - וְטַעַמָא נִרְאָה לִי כִּינּוּן דְּכָל טַעַם דְּכַדִּי שִׁיעֵשׂוּ הוּא מְשׁוּם שְׁלֵא יֵאמְרוּ לוֹ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ
בְּתוֹס' בְּשֵׁם ר"ת וְכֵן הוּא דְּפִת הַרְמַב"ם בַּה' שֶׁבֶת וּכ"ז אִם הֵבִיא לוֹ בְּשֶׁבֶת.

אָבֵל אִם הֵבִיא לוֹ אַחַר שֶׁבֶת וְאַחַר יו"ט שׁוּב לֹא חִיָּישִׁינן שְׂיֵאמַר לוֹ בְּשֶׁבֶת וּיּו"ט דְּחֹל
בְּשֶׁבֶת וּיּו"ט לֹא מִיְחֻלָּף וְכַעֲיֵן סְבֵרַת הַרְשָׁבָ"א שֶׁהֵבֵאתִי בְּסִפְרֵי מְשֻׁנָּה שְׁכִיר ח"א ס"א פ"ז
עֵי"ש - וְגַם לְשִׁי רַש"י דֵּהוּא מְשׁוּם דְּלֹא יִהְיֶה מִמַּעֲשֵׂה שֶׁבֶת הָרִי דְּגַם לְרַש"י פְּתָבו
תוֹס' דְּדוֹקָא בְּעוֹשֵׂה בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל אָבֵל כְּשֶׁעוֹשֵׂה לְעַצְמוֹ לֹא גָזְרוּ וְכֵן נִפְסַק לְהִלְכָה בְּסִי
תִּקְט"ו וּכ"ז בְּשֶׁהֵבִיא בְּשֶׁבֶת וּיּו"ט נִרְאָה דְּעָשָׂה בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל אָבֵל בְּשֶׁהֵבִיא אַחַר יו"ט
לֹא נִרְאָה כְּלָל דְּעָשָׂה בְּשֶׁבֶת יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן דְּלֹא הֵבִיאוּ עַד אַחַר יו"ט אוֹ שֶׁבֶת וּבְשֶׁבֶת
וּיּו"ט הִיא בְּבֵית הַגּוֹי וְאֵינְלָמְלֵא הִיא רוּצָה לְאָכְלוּ הִיא יָכוֹל א"כ לֹא מִיקָרִי כְּלָל שְׁמוֹ שֶׁל
יִשְׂרָאֵל עָלָיו עַד שֶׁעָשָׂה שְׁנִתְּנוּ לוֹ א"כ הָיוּ כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַגּוֹי לְעַצְמוֹ דְּלֹא גָזְרוּ בִּי כֵּן נִרְאָה
לְפַע"ד - וְא"כ גַּם כָּאֵן דְּבָכָל אֲנֹפֵן אִי אֲפֹשֶׁר לוֹ לְקַבְּלוֹ בְּיו"ט וְכְמוֹ שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל א"כ
אִין שְׂיִיךְ לְכָאֵן כְּדִש"י וּכ"ז אִי אֲפִילוּ עָשָׂה לוֹ הַגּוֹי אִיזָה חֲמֵץ בְּיו"ט הָאֲחֵרוֹן כְּדִי שְׂיִהֵא
לוֹ מוֹכֵן לְאָכְלוּ מִיָּד אָבֵל אִי לֹא עָשָׂה כְּלָל פְּשִׁיטָא דְּאִין כָּאֵן כְּדִי שִׁיעֵשׂוּ דֵּהָא הַנְּכָרִי מוֹכֵר
לוֹ תִּיקָף בְּמוֹצָאֵי יו"ט חֲמֵץ שְׁלֹו וְכִי אֲסוּר לָן לְיַקְחַ מִהַנְּכָרִי תִּיקָף אַחַר שֶׁבֶת וּיּו"ט קוֹדֵם
שִׁיעוּר דְּכַדִּש"י אֲתַמְהָה - וְעֵינן בְּסִי תִּקְט"ו דְּדָבָר שְׂאִין מְחֻבָּר וְאִין מְחֻסָּר צִידָה וּבְתוֹךְ
הַתְּחוּם שְׂרִי מִיָּד וְא"כ גַּם כָּאֵן בְּחֲמֵץ אֲף בְּלִי סְבָרָא הַנְּ"ל דֵּהוּא רַק קוֹנָה מִהַנְּכָרִי
וּבְמִכְרָה לִיכָא אִיסוּר כְּדִש"י כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּסִי תִּקְט"ו רַק אֲף אִם יֵהִי מִתְּנָה נְמִי לִיכָא בְּזָה
מְשׁוּם כְּדִש"י דְּמָה מְלָאכָה עָשָׂה בְּזָה כְּמוֹ גְּבִי דִּינָא דְּאִין מְחֻבָּר וְאִין מְחֻסָּר צִידָה הַנְּ"ל
שׁוּב מְצָאֵתִי בְּטוֹר או"ח ס"א תר"ט שְׁתַּמָּה עַל הַגָּאוֹן שֶׁהֲצָרִיךְ לְהַתְּמִין לְמוֹצָאֵי יו"ה כ
בְּכַדִּי שִׁיעֵשׂוּ וְכַתֵּב עָלָיו הַטּוֹר בְּזָה"ל וְנֶאֱמַר תְּמָה לְמָה צָרִיךְ לְהַתְּמִין כְּדִי שְׂיַחֵם הַקְּדֻרָה
בְּאוֹתוֹ הַחֹם שְׁלֵא מְצָאֵנוּ כֵּן אֵלֵא בְּמִלְאכָה הַנְּעֻשָׂה בְּאִיסוּר אָבֵל זֶה שְׁטַמֵּן בְּהִיתָר, אִינִי
יּוֹדֵעַ מַה חֲשַׁשׁ אִיסוּר יֵשׁ בְּדָבָר שֶׁהֲצָרְכוּ גְּאוֹנֵי עוֹלָם לְדַבֵּר בּוֹ עֵי"ש וְהוּא רֵאִי לְדַבְּרֵינוּ
שְׁלֵא דְּבָרוּ מְכַדִּי שִׁיעֵשׂוּ אֵלֵא בְּמִקוֹם שֶׁנְּעֻשָׂה בֵּיא' וְזוֹלַת זֶה לֹא אֲמָרוּ בּוֹ בְּכַדִּי שִׁיעֵשׂוּ:
וְנִרְאָה לִי דֵּהֵינְנוּ טַעַמָא דְּלֹא מְצִינּוּ לֹא מִהַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים שִׁיעֵשׂוּ מִיַּעֲנֵנוּ בְּמָה דְּמִבְּנֵי אֶרֶץ
בְּסִי תִּמ"ח סַעִי' ב' דְּעַכְפּוֹ"ם שֶׁהֵבִיא דוֹרוֹן חֲמֵץ לְיִשְׂרָאֵל דִּי צִטְרוּךְ לְהַתְּמִין בְּכַדִּש"י רַק
אֲמָרוּ דְּלֹא יִקְבְּלוּ וְהֵינְנוּ כְּנ"ל דְּבַחְמֵץ לֹא צָרִיךְ כְּדִש"י וּמִהַטְּעָמִים שְׁכַתְּבֵתִי לְעֵיל -
וְכַעֲת רֵאִיתִי שְׂיֵשׁ רֵאִי לְזָה מְדַבֵּר ש"ע הַתְּנִיָּא בְּסִימֵן תִּמ"ח סַעִי' ד' שְׁכַתְּבֵתִי שְׁם דְּאִין
צָרִיךְ לְכַפֵּיית כְּלִי לְהַחְמֵץ שֶׁהֵבִיא הַגּוֹי לְדוֹרוֹן אִם הוּא סְמוּךְ לְחֻשְׁכָּה דְּמְשׁוּם שְׁעָה מוֹעֲטָת
כְּזָה עַד אַחַר שְׁתַּחֲשׂוּף לֹא חִיָּישִׁינן שְׂיֵאכֵל עֵי"ש - וְהַשְׁתָּא אִי נִימָא דְּצָרִיךְ לְהַתְּמִין בְּכַדִּי
שִׁיעֵשׂוּ א"כ ל"ה שְׁעָה מוֹעֲטָת כ"כ וְאֲפֵתִי אִיכָּא לְמִיחַשׁ לְאֲכִילָה וְלְמָה לֹא צָרִיךְ לְכַפֵּיית
כְּלִי דְּנֹדָי שְׁפָה מוֹעֲטָת כְּנֹתוֹ סְמוּךְ לְחֻשְׁכָּה עַד שֶׁנְּעֻשָׂה חֻשְׁכָּה כִּינּוּן דְּתִיקָף יוֹכֵל לְאָכְלוּ
לִיכָא לְמִיחַשׁ דִּיאַכֵּל עוֹד קוֹדֵם חֻשְׁכָּה אָבֵל אִי נִימָא דְּאֲפִילוּ שֶׁנְּעֻשָׂה חֻשְׁכָּה תְּמִתִּין כְּדִי
שִׁיעֵשׂוּ שׁוּב שְׂפִיר יֵשׁ לְחוּשׁ דִּיאַכֵּל עוֹד קוֹדֵם חֻשְׁכָּה - וְהִנֵּה אֲגַב אוֹמֵר שֶׁהִס' מְעַדְנֵי
שְׂמוּאֵל בְּסוֹס"י קי"ד הֶעֱתִיק אֶת דְּבָרֵי הַח"י שְׁכַתְּבֵתִי דְּאִין צָרִיךְ כְּפִיית כְּלִי בְּחֲמֵץ שֶׁהֵבִיא
לוֹ הַעַכְפּוֹ"ם בְּשְׂמִינֵי דְּלֹא חֲשִׁשׁוּ בְּזִמְן מִיַּעֲט כְּזָה וְנִתְּנוּ טְעוֹת לְמַעֲיָינִים בְּזָה - כִּי הַפְּרַמ"ג
שְׁם תְּמָה עַל הַח"י לְמָה בְּאֲמַת לֹא יֵהִי צָרִיךְ כְּפִיית כְּלִי וְהַנִּיחַ בְּצ"ע - אֲמַנְם הָרַב בְּש"ע
הַתְּנִיחַ תִּיקוֹן זֹאת בְּמָה שְׁכַתְּבֵתִי דְּדוֹקָא בְּדֵהֵבִיא לוֹ סְמוּךְ לְחֻשְׁכָּה דְּאֵז בְּאֲמַת לִיכָא רַק שְׁעָה
מוֹעֲטָת וּקְטֻנָּה עַד חֻשְׁכָּה אֵז בְּאֲמַת לִיכָא חֲשַׁשׁ דְּאֲכִילָה אָבֵל אִם אִיכָּא אִיזָה שְׂיִהֵה מְשַׁעוֹת

בְּאֵמֶת אֵיכָּא חֲשִׁישׁ אַכִּילָה קוֹדֵם חֲשִׁכָה וְצָרִיךְ כְּפִיטָת כְּלִי וּלְק"מ קו' הַפְּרַמ"ג וּא"כ יֵשׁ
לְתַמְנָה עַל הַמַּעֲדָנִי שְׂמוּאֵל שְׁלֵא זָכַר דְּבָרֵי הַפְּרַמ"ג וְדָבָרֵי ש"ע הָרַב ז"ל לְהַעֲתִיק אוֹתָם
לְהַלְכָה עַכ"פּ בַּח"י מְבִיא בְּשֵׁהֲבִיא לֹו מִן הַמְּנַחָה וּלְמַעֲלָה וְהַפְּרַמ"ג תָּמָה עָלָיו לָמָּה לֹא
צָרִיךְ כְּפִיטָת כְּלִי אַף עַל הַשְּׁעוֹת שֶׁל הַמְּנַחָה וּלְמַעֲלָה עַד הַלֵּילָה וְהָרַב בַּש"ע הַעֲתִיק
לְהַלְכָה דוֹקָא סְמוּךְ לְחֲשִׁכָה מִשְׁמַע דְּאִי הִי שׁוּהָה אֵיזָה שְׁפּוֹת הִי צָרִיךְ כְּפִיטָת כְּלִי וְהַשְׁתָּא
אִי נִימָא דְצָרִיךְ לְהַמְתִּין בַּכּדֵשׁ יִי מַה מְהַנִּי לָן סְמוּךְ לְחֲשִׁכָה דְהָא יִצְטָרֵךְ לְהַמְתִּין עַד
כְּדֵשׁ יִי וּא"כ הִי צָרִיךְ בְּכָל אֲנָפִן לְכְּפִיטָת כְּלִי וְע"כ דְּגַבֵּי חֲמִיץ לֵיכָּא כְּדֵשׁ יִי וְדו"ק: וְהֵנָּה
מַה שְׁהֲבִיא מִשְׁם הַמְּפַקְפָקִים שְׁהֲבִיאוּ רֵאִי מֵהַמַּג"א סִי' תַצ"א דְמִתְרַם מִיָּד וְכַתְּבַם כַּמ"ע
נ"י שְׁפַמְדוֹנָמָה לִי שְׁהַגְּאוֹן ר' עַק"א לֹא הִסְכִּים לְהַמַּג"א - הֵנָּה מְדַבְּרֵי הַגְּהוֹת רַעַק"א
בַּש"ע שְׁם נִרְאָה אֲדַרְבָּא דְהַחֲזִיק בְּדַבְּרָיו - וְגַם הָרַב בַּש"ע הַתְּנָא ז"ל הַעֲתִיק דְּבָרָיו
לְהַלְכָה וּכְדָאִי הוּא לְזָה לְקַבּוּעַ הַלְכָה כְּמוֹתוֹ וְכַתְּבַם בְּפִירוּשׁ דְּאִין בְּחֲמִיץ מִשׁוּם תּוֹסְפוֹת
מְחוּל עַל הַקּוֹדֵשׁ עֵי"ש - וְהֵנָּה לְפָנֵי רַבּוֹת בְּשָׁנִים רֵאִיתִי לְגָדוּל א' בְּמֵאֲסָף דְּשַׁנַּת תַּרס"ד
שְׁהַסְתַּפֵּק לְשִׁי הַפּוֹסְקִים דְּתוֹס' שַׁבַּת וִיו"ט דְּאוֹרְיִיתָא אִי שִׁינָה תוֹס' גַּם בְּאִיסוּר חֲמִיץ
וְהֵנִיחַ בַּצ"ע - וְכַעַת רֵאִיתִי שְׁהַדְּבָר מְפֻרָשׁ בַּש"ע הַתְּנָא שְׁם דְּאִין בְּאִיסוּר חֲמִיץ מִשׁוּם
תוֹס' - וְאִנִּי הֲבֵאתִי רֵאִי מִש"ס עֲרוּכָה פְּסוּחִים מ"ג דְּאָמְרוּ שְׁם וְרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר אֵימָא כֹּל
לְרַבּוֹת נְשִׁים וְכִי כֹּל לְרַבּוֹת עִירוּבִין וּפְרַש"י ז"ל וְר"א אֵימָא כֹּל דְּכָרַת לְרַבּוֹת נְשִׁים כִּי
כֹּל דְּכָרַת לְרַבּוֹת עִירוּבִין גְּמִי לְכָרַת כִּינּוּן דְּלֵיכָּא תוֹ אֹכְלִין מְרַבִּינּוּ נְאֻכְלִין כְּדָאֲמְרוּ גַבֵּי
חֻלַּב עֵי"ש - וְאִסִּיק הַגְּמָרָא בְּקֻשְׂיָא וְהֵנָּה בְּסוּפָה דָּף כ"ח אָמְרִינּוּ הָאֲזַרְחָ לְרַבּוֹת נְשִׁים
לְעִינּוּי וּפְרַכִּינּוּ בְּגַמְרָא נְשִׁים מְדַר"י נְפָקָא הַשְּׁנָה הַכְּתוּב כו' וּמְתַרְץ לֹא נִצְרָכָה אֱלֵא
לְתוֹסְפוֹת עִינּוּי הוּאִיל וּמִיעֵט הַכְּתוּב מְעוֹנָשׁ וּמֵאֲזַהֲרָה הו"ל כַּמ"ע שְׁהו"ג וְנְשִׁים פְּטוּרוֹת
קַמ"ל - וְהַשְׁתָּא אִי נִימָא דְאִית בְּאִיסוּר חֲמִיץ תּוֹסְפוֹת מְדָאו' א"כ מַה פְּרִיךְ בְּגַמְרָא דְנִימָא
דְּעִירוּבִין בְּכָרַת לר"א כִּינּוּן דְּלֵיכָּא לְאוּקְמִי בְּאֻנְכְלִין הָא שְׁפִיר אֵיכָּא לְאוּקְמִי בְּאֻנְכְלִין הִינּוּ
לְרַבּוֹת נְשִׁים לְתוֹס' דַּסְד"א דְהוּאִיל דְמִיעֵט רַחֲמָנָא מְעוֹנָשׁ וּמֵאֲזַהֲרָה הו"ל מ"ע שְׁהו"ג
וְנְשִׁים פְּטוּרוֹת כְּמוֹ דְאָמְרוּ בְּסִיכָה וְהוּא מִמֶּשׁ בְּסוּגִיָּא דְשָׁם וְלָמָּה אִסִּיק בְּגַמְרָא בְּקֻשְׂיָא
- וְאִם כִּי יָדוּעַ דְלָכָל קֻשְׂיָא יֵשׁ תִּירְץ וּא"כ י"ל דְזָה הוּי בְּאֵמֶת הַתִּירְץ ז"א דְכָבֵר כְּתַב
הַפְּפוֹת תְּמָרִים דְלָכָל קֻשְׂיָא יֵשׁ תִּירְץ רַק בְּדוּחַק ע"כ נִשְׁאָר הַגְּמָרָא בְּקֻשְׂיָא אֲבָל זָה הוּי
תִּירְץ מְרֻנּוּחַ וּא"כ ל"ה שְׁתִּיק הַש"ס מְנִי כְּמוֹ דְלֹא שְׁתִּיקוּ בַּש"ס דְסוּפָה דְהוּא מִמֶּשׁ חַד
תִּירְץ וְעֵינּוּ ג"כ בְּתוֹס' ב"מ דָּף ק"ו ד"ה לְנִיטָא וְכֵן בְּתוֹס' כְּתוּבִין דָּף ל"ו ע"א ד"ה וְלִתְנִי
כַּה"ג וְעֵי"ש - וְע"כ דְלֵיכָּא בְּחֲמִיץ מִשׁוּם תּוֹסְפוֹת וְע"כ שְׁפִיר פְּרִיךְ בַּש"ס וְנִשְׁאָר בְּקֻשְׂיָא
וְדו"ק וּא"כ יֵשׁ רֵאִי בְּרוּרָה לְדַבְּרֵי הַמַּג"א וּש"ע הָרַב ז"ל וְדַבְּרֵיהֶם קִינִימִין לְהַלְכָה
וְדו"ק: בְּהָא נְחִיתָנָא וּבְהָא סְלִיקָנָא דְנָא אֲדַע לְפִי מִיעוּט יְדִיעֵתִי אֵיזָה שְׁנִירָשׁ לְמַה שְׁהֲבִיא
לְהַנְהִיג לְהַמְתִּין בְּמוֹצָאֵי פְּסוּחַ בְּכַדֵּי שְׁיַעֲשׂוּ - אַף כְּבָר אָמְרוּ בְּפִרְקַם קַמָּא דְחוֹלִין גְּבָרָא
רַבָּא אָמַר מִילְתָּא לֹא מְזַנִּיחִין אוֹתוֹ וְכִינּוּן שְׁהַעִיד כֵּן בְּשֵׁם אָבִיו ה"ג שְׁלִיט"א בְּנֻדָּאִי יֵשׁ
לֹו בְּזָה אֵיזָה קַבְלָה מֵאֲדָם גְּדוּל וְגַם כִּי כְּתַב שְׁמוֹרוֹ הַגְּאוֹן שְׁלִיט"א ג"כ נוֹהֵג כֵּן בְּנֻדָּאִי
אֵית לְהוּ אֵיזָה טַעַם בְּזָה ע"כ אֲבַקְשׁוּ שְׁיֵאכְהָ לְשִׁאוּל בְּזָה אֵת פִּיהֶם וְלְהוֹדִיעֵנִי דַעְתָּם
וְיִשְׁלַח נָא ג"כ דְּבָרֵי אֱלֹהִים הַמַּעֲטִים שְׁעַרְכֵתִי פֶה לְפָנֵיהֶם: כ"ד יְדִידוֹ ש"ב הַדו"ש בְּאֵהָבָה
וּמְבָרְכוֹ בְּרַב טוֹב וְהַדְּבוּק בְּאֵהָבָתוֹ כֹּל הַיָּמִים ה"ק יִשְׁפָּר שְׁלֵמָה טִיִּיכְפֻטְהָאֵל שׁוּב מְצֵאתִי
לְבַעַל מְסַגֵּרַת הַשְּׁלֵחָן בְּקוֹנְטֵרַס זֶר זָהָב לְדִינֵי מְכִירַת חֲמִיץ שְׁכַתְּבַם בְּזוֹה"ל וּמַה שְׁנוֹהֵגִין

קצת דביוס ח' בא הנכרי סמוך לבית וממתין עד צאת הפוכבים שימפור בתורה אינו נכון כי בזה שממתין נזכר הערמה כו' ונמשך זה ממה שפוכרים דיש חשש איסור להסתפק מהחמץ במוצאי יו"ט עד אשר ימפור הנכרי בתורה אבל באמת מותר להסתפק מהחמץ אחר צאת הפוכבים ויהי' בדעתם שאם יחזיק הנכרי לעצמו החמץ ישלמו לו מה שלקחו ממנו במוצאי יו"ט עיי"ש ודו"ק - הרי דכתב ג"כ דתיקף אחר צאת הפוכבים מותר להסתפק ממנו ולא הזכיר כלל מפי' ודו"ק - וכן הוא בספר ברפת הפסח סי' ט"ז אות ה' ואורחות חיים בסי' תמ"ח אות י"ב בסופו בשם הגה"ק מבוטשאטש ובח"ס סי' ק"ט ושו"ת שיבת ציון סי' י"א ובקצש"ע סי' קי"ד ובשד"ח סי' ט' אות כ"ג עיין פדבריהם ועיין במעשה רב להגאון הגר"א ו"ל דהי' משתדל לטעום במוצאי פסח חמץ מובא בשד"ח מע"ר י"ד סוף אות י"א ובספר ברפת הפסח בהגהות פתתי וז"ל אות ד שהביא בשם הרב הקדוש איש אלקים ר' ר' שמעון מיערסלובזללה"ה זי"ע שהי' נוהג ליתן בערב פסח בבקר אינה פרוטות נשמש שלו שיהי' מוכן לקנות שוכר אצל עפוי"ם תיקף במוצאי פסח שיהי' לו על הבדלה עיי"ש וכן שמעתי שנהג פן רבינו הקדוש בעל דברי חיים ודו"ק: סימן קיט י"ג תשרי תרפ"ו לפ"ק פלישטיאן יצ"ו.

גח"ט ושמחת יו"ט וחדות ה' מענוזו לכבוד ידידי הבחור העריף ובקי כמו"ה מאיר חיים אונגער נ"י בק"ק צעהלים יצ"ו בן יקיר לידי"נ הרבני הגביר מו"ה יעקב אונגער נ"י מיקירי קרמא הנ"ל. אחדש"ה באהבה קבלתי מכתבו ויען פי השעה טרודה בטרדא דמצוה ואין הלבלר יוצא בקלמוסו הנחתי חשובתי על אחר עבור ימי החג הבע"ל אז אקנה אפי"ה בל"נ להשיבו פיד ה' הטובה עלי אף פדי להשיב נפשו העדינה המשתוקקת לשמוע דבר מה מפי אציע לפני רשמי הערות שיערו רעיוני היום בשחר קמתי להודות בלמדי שיעורא דיומא בסנפה ד' ל"ד אמר ר' אבנהו אמר הקב"ה אלי אמרתי שיהיו ישראל לפני פקח על מים רבים ומאי ניהו ערבה והן עשו עצמם כצפצפה בראש ההרים עכ"ל הגמרא: ויראה בס"ד בהקדם מה שאמרתי בענין מה שהאריכו בספרי האחרונים בעלין הפלל שאמרו חז"ל כל הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט עיין רמ"א סי' תרל"ט ומג"א סי' ל"ב סק"ח ובהגהות רעק"א שם ובסי' תע"ב סק"י ובהגהות רעק"א שם ובח"י סק"י ובמנח"י שו"ת סי' ט"ו ובתוס' גיטין ד' ז' ע"ב (ויש לעיין קצת על הטו"ז בסי' תע"ב שהביא בשם רש"ל דכל היכא דאין צריך להסב אשור להסב ובס"ק ד' פתב דאין חיוב לא על התלמוד ולא על הרב וא"כ איך רשאי להסב דו"ק שם וצ"ע) ועיין בספר שבילי דוד בסי' ל"ח שהאריך בזה אם רשאי להחמיר על עצמו אף שיהי' הדיוט וגם הגה"ק מקאמארא בספרו עצי עדן במשניות סנפה הביא שהחמירו הצדיקים לישוב בסנפה אף בשירדו הגשמים וגם גדול דורינו הגאון הצדיק אבדק"ק מונקאטש שליט"א הביא בספרו הנחמד אות חיים ושלום כסי' ל"ח מכמה צדיקים וקדושים שישבו בסנופות בעת הגשמים ואני אמרתי בישוב דעת הקדושים הנ"ל אשר לכאורה משמע מהגמרא דאין להחמיר בזה דבר נכון בס"ד: והוא דנראה לי דמה שאמרו חז"ל דנקרא הדיוט לא לגריעותא אמרו כדמשמע לכאורה אלא אדרבא למעליותא אמרו והוא דידוע מצד הטבע דאדם נכבד וחשוב בעיני העולם מפלם דרכיו ושוקל כל פעולותיו ואינו עושה דבר ללא צורך בחנם בלא דבר כי עיני כל מביטים עליו ללמוד ממעשיו ע"כ אינו עושה דבר לריק רק מה שהוא מן הצורך אבל אדם ההדיוטי שנהשב לכלום אינו

מדקדק במעשיו והרבה פעמים עושה פעולה שאין בו צורך כלל והוא ידוע לכל שכן הוא בטבע - והנה רבינו הרמב"ם בסוף ה' לולב פתב בזה"ל השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה עבודה גדולה הוא כו' וכל המגיס דעתו וחקלק פבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו (ר"ל בשפת עשיית המצוה) חוטא ושוטה וע"ז הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני המלך וכל המשפיל עצמו ומיקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד וכן דוד המלך ישראל אמר ונקלתי עוד מזאת והייתי שפל בעיני עיי"ש - הרי דלגבי קב"ה צריך להיות שפל והדיוט ולא להחזיק עצמו למכובד - ומאן מוכח דבאמת הוא פן דמנה שעובד השם בכל לבו ומקנים מצותיו עוד אינו ראי' דמחזיק עצמו עד שו"ת לשפל והדיוט דמחוייב הוא לקנים מצות השם - אבל כשאנו רואים שעושה ועובד אף בחנם בלי צורך וכלי חיוב הרי זה ראי' ברורה שמחזק עצמו להדיוט ואינו מדקדק במעשיו ועושה אף בלי צורך ולגבי קב"ה הוא מעליותא גדולה וניתרתא והמעלה העליונה שיוכל להיות אשר כל הצדיקים משתדלים להשיגה וזה שאמרו חז"ל כל הפטור מן הדבר ועושהו הרי נקרא הדיוט היינו שמנה ראי' שבעיני שו"ת הוא מחזיק עצמו להדיוט והגיע למעלה העליונה משא"כ באם לא עבד רק מה שאמרו לעשות אין פאן הוכחה לזה א"כ אדרבא למעליותא אמרו חז"ל האי פללא ולא לגרועותא וא"כ שפיר מותר להחמיר ואדרבא לפי פירושי הוא מדרגה גדולה וכן ראוי ונכון לעשות והיא פירוש נפלא ואמת לדעתי ומיושב דעת קדושים הג"ל וא"ש וכ"ה שהעירני לדבר נכון ואמת פזאת קצה) (וכעת בהעתקת הדברים לדפוס מצאתי ראי' לפשט הג"ל מספר חסידים סי' ר"י שפתב בזה"ל אם ראיתי ת"ח שהאריך ימים דע לה שהוסף דקדוקים על חברו דברים שאינם פתובים בתורה שהרי בפירוש אמרו פמגילה במה הארכת ימים כו' ואין שם דבר א' מן התורה אלא דקדוקים של סברא שאינן של תורה עכ"ל הרי דזרפן של צדיקם אמיתיים לדקדק אף בדבר שאין בו צורך מן התורה והוא מדרגה גדולה וא"כ לא רחוק הוא לומר שגם מאמר הג"ל על פונה זו נאמרה וכמו שביארתי בעזה"י) - שוב מצאתי ביד מלאכי בכללי דינים שכ' דכל הפטור מן הדבר כו' לא אמרו אלא בעושה דרף חומרא אבל בשעושה לשם שמים לא עיי"ש ולכאורה דבריו אינם מוכנים מהו הפונה לשם שמים אבל במה שאמרתי יובנו היטב ועיין ג"כ שלים ריושלים בירושלמי פא ה"ב ועפי"ז יש מקור לדבריי והם פנים ואמיתיים: ואם דמוכח מדברי תוס' גיטין ד"ז דאינם מפונשים בפירושי עכ"ז התוס' בעצמם מסקי דהיא דרוצה לקנים זה אלי ואנוהו רשאי להחמיר וא"כ אם הוא רוצה להדר עצמו לפני המלך מלפניו של עולם להראות שהוא שפל בעיניו לגבי קב"ה דכתב רבינו הרמב"ם הג"ל שהוא הגדול והמכובד בנדאי דמטעם זה רשאי להחמיר וראוי להחמיר ואחר פוננת הלב הן הן הדברים פן נראה לי בעזה"י בבירור דהאי מילתא - וכן הביא הברכ"י בשם זקנו שהחמיר וגם בירף ע"ז והוא על דרף שביארתי אני ודו"ק: ודע דלפי דברי הריטב"א בקידושין ד' ל"א דבמצות שלא צינתה התורה פהן פלל ואין שום א' חייב פהן אמרו פלל זה דנקרא הדיוט אבל במצות שאחרים נצטוו והוא אינו נצטווה רשאי להחמיר וע"ז אמרו גדול המצווה ועושה ממי שאינו נצטווה ועושה ועיי"ש - לכאורה נ"כ אינו בפירושי דלהג"ל אין חילוק - אף עיין בדרשות הר"ן דרוש חמישי בטעם השני של גדול המצווה ועושה ממי שאינו נצטווה דלפי טעם השני של גדול המצווה ועושה ממי שאינו נצטווה דלפי טעם זה אתיא דאדרבא יותר

רשאי להחמיר במצוה שלא נצטוו בה כולל שום אדם ממצוה שאחרים נצטוו בה והוא לא נצטוה עיי"ש: וידוע ממדרש דד' מינים הם נגד ד' פתות בני אדם והערבה הוא נגד אדם ההדיוטי שאין בו טעם וריח והנה אמרו ז"ל סימני הערבה קנה שלה אדם ועלה שלה משוף ופיה חלק וצפצפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למסר - ונראה לרמז עפי"ד הרמב"ם בה' תשובה מדרכי התשובה להיות השב צועק כו ולהיות עניו ושפל רוח עיי"ש - ע"כ הערבה מחזיק עצמה להדיוט וחוטא ומקיים בעצמה קרא דוחטאתי נגדי תמיד ע"כ עלה שלה אדם להורות שנגד עיניה החטאים שעשתה ועלה שלה משוף לרמז על הלשון שהוא משוף וצועק בו תמיד ופיה חלק לרמז שממעט בדבור ואינו פחץ שחוט לשונו ושומר עצמו מדיבורים האיסורים והוא חלק בלי פגם שלא פגם לשונו ועומד על מים רבים לרמז על מקוה טהרה וענוה ובעת שנופדת מן המים נעשה כמושה נמצא דכל ענין הערבה הוא מרמז על הבעל תשובה והצפצפה הוא בהיפך זה קנה שלה לבן שמחזקת עצמה לצדיק בלי חטא וגם עלה שלה עגול היינו שאינו צועק תמיד לשי"ת וגם הוא הדיוט קופץ בראש וע"כ הוא בראש החרים וכבר הבאתי דלגבי שי"ת המעלה להיות הדיוט בעיניו וזה הפונה בגמרא הנ"ל אמר ר' אבהו שאמר הקב"ה שיהיו ישראל לפני פקח על מים רבים ומאי ניהו ערבה היינו שיהיו בבחינת הערבה וכן"ל ועשו עצמן כצפצפה בראש החרים היינו שמחזיקים עצמן לנקי ולבן בלי חטא ולקפוץ בראש החרים כן נראה לי בס"ד בבבאור מאמר זה והבן: וכן יובן ג"כ מה שמצינו בתפלה שתקנו לומר בשעת אגודת הלולב לשני בדי הערבה הם פיגד משה ואהרן והוא פלא פיון דהערבה הוא נגד אדם ההדיוטי שאין בו טעם וריח איה נמשלו בו משה ואהרן האנשים היותר גדולים שבעולם - אבל בהנ"ל א"ש שהם אחזו בנפשם מדת הערבה להיות נחשב לפני הקב"ה ולפני כל האדם להדיוט כמו שאמרו ואנחנו מה וא"ש והבן: ואגב אומר מה שתמה המנ"ח במצוה שכ"ה על רש"י ותוס' דדבר שא"ב שו"פ לא מיקרי לך א"כ איה מצאנו ידנו ורגלינו בכזית מצה ובבדי ערבה שאין עולין שו"פ איה מקיימין בהן המצוה דבעינו גבייהו לך והתפלא מאד שלא מצא לא בראשונים ובאחרונים שיעוררו בזה והניח בצ"ע - עוד הפליא על רש"י זיל דהרי גם בפחות משו"פ איכא אי גזלה וא"כ דין ממון טלה ושפיר מיקרי לך - ולי כל דבריו לפלא פנראה אישתמיטי לפרו המנ"ח ש"ס ערוכה גיטין דף כ' דמביא ר"א ראי מעלה של זית לאיסורי הנאה ואי נימא דמפח איסור ח"ש חשיב דין ממון א"כ ליכא ראי מעלה של זית לאיסורי הנאה וא"כ קושיותו השני לק"מ ודו"ק שם ותשכח כדברי אולם קשיותו הראשונה ג"כ לא קשה עפי"מ דמסיק שם הש"ס בעלה של זית דחשוב ממון דחזי לאיצטרוףא לעלין אחרים ויהי' שנה פרוטה חשיב גם השתא ממון אע"ג דאינו שו"פ יעיי"ש ברש"י וא"כ גם גבי מצה וערבה יש לומר כן דמגו דחזי לאיצטרוףא לאחרים דין ממון עלה דבאמת יש בו שיוו ורק מפח מיעוטו רוצה אתה לומר דאין בו דין ממון וכיון דחזי לאיצטרוףא שפיר חשוב ממון וא"ש מאד ולק"מ ורק אדרבא קשה מ"ש רש"י דגבי סוכה יען דלא מטי שו"פ לכל חד לא חשוב לך, ג"כ קשה לכאורה פיון דחזי לאיצטרוףא כל חלק הסוכה דמטי לאחד א"כ שפיר נחשב לממון וצ"ע - ואולי פיון דאינו מבותר לכל א' חלקו לא שייך לומר דחזי לאיצטרוףא אבל עכ"פ לשי' הש"ס דגיטין לק"מ (וסהדי בשחק דאחר שכתבתי זאת מצאתי להגאון מהר"מ שיק בפרקי"ג מצות בפ'

קדושים שפתב לתרץ קושיא המנ"ח הנ"ל מפת דברי ש"ס דגיטין הנ"ל וקראני מאד שפיונתי לדעתו הגדולה) והלום ראיתי להגאון מו"ה ארי' ליב בראדי אבדק"ק לבוב שליט"א דג"כ נתקשה בדברי המנ"ח הנ"ל (ולא הביא מדבריו כלל) איך יוצאין בערכה פנין דלית בה שו"פ והעלה דבר נכון לכאורה דהקפידה הוא דהד' מינים ביחד יהיו שו"פ דולקחתם לכם אד' מינים ביחד קאי - אבל לא הועיל פלום לפענ"ד דאפתי מה יענה לכנות מצה שנתקשה בה ג"כ המנ"ח וע"כ מוכרח לומר כמו שפתבתי מש"ס גיטין הנ"ל בדבר שהוא מותר פהנאה ורק הפחת הערך הוא משום מיעוטו לזה שפיר מועיל מה שיש בו לצרפו לאחר להחשיבו ממין ואינו דומה לאיסור הנאה שאינו רנה מצד עצמו פלום ובה מתורץ הכל רק דקשה ארש"י סיכה הנ"ל דלא אמר כן ואולי מטעם שפתבתי פנין דאינו מבנרר לא שייך בו חזי לאצטרופי וכנ"ל (יבמהר"מ שיק הנ"ל כתב טעם אחר ברש"י דסנפה עיי"ש) ודו"ק: והואיל שאנו עומדין פעת בד' ימים שבין יוה"כ לספכות וימי השמחה משמשין ובאין אגידה לו מה שחנני השם אינד בטעמא דמילתא דחג הספכות נקרא זמן שמחתינו ונראה לי דהוא על דרך שאמרו חז"ל בברכות דף ז' ע"ב משל למה הדבר דומה לאדם שיצא עליו שטר חוב קודם שפרעו הי' ענב לאחר שפרעו שמח עיי"ש: והנה בראש השנה וביוה"כ מוציאים על האדם שט"ח של חטאים פמי שאנו אומרים בתפלתנו מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו ובעשיית עד יוה"כ אנו פורעים חוב אינו ע"י תשובותינו וביוה"כ נגמר הפפדה ונשתלמו שטרי חובותינו שהיו עלינו וכבר פתרתי בדרושי שאנו יכולין להיות בטוחים שהשגנו פפדה שלימה ביוה"כ ושמחמק העין לגמרי ולא יש"ר אף רנשם עין אחר יוה"כ אם כי אמרו פי ד' חילוקי פפדה יש נראה דזה דוקא אם עושין תשובה מיראה דנעשו שגגות ועודן צריכין פפדה על זה באו ד' חילוקי פפדה משא"כ בשעושיין תשובה מאהבה דהעבירות נעשו זכיות א"כ ממילא לית פאן שום רנשם יפגם מעין דהא אדרבא נעשה מצנה וזכיה א"כ ממילא לא בעי שוב לד' חילוקי פפדה הא מילתא אמרי מסבא דנפשי ואח"כ מצאתי פן במנ"ח סוף הלכות וידוי שהעלה פן והנאני שפיונתי לדעתו הגדולה - וכבר פתב הישמח משה בפ' נצבים דתשובת רבים מיראה ג"כ יש בו מעלת תשובה מאהבה דדוקא ביחיד יש חילוק בין אהבה ליראה עיי"ש - נמצא לפי"ז דד' חילוקי פפדה דוקא ליחיד נאמר ולא לרבים וגבי רבים לא צריך תו למידי ותיכף נגמר הפפדה - וכיון דביוה"כ עשינו תשובה ברבים נתהפך הכל לזכיות א"כ נשלם הפפדה לגמרי ולא נשאר אף רנשם עון כלל וזה מה שאמרו במדרש ראשון לחשבון עונות הינו שלא נשאר מהעונות הישנים כלל וכיון ששלמנו השט"ח לגמרי שוב הגיענו לזמן שנוכל לשמח וקמשל הנ"ל בש"ס וע"כ נקרא ר"ה ועשיית ויוה"כ ימים הנוראים משום דקודם שפרעו הוא ענב וחג הספכות זמן שמחתינו ושי"ת ינפנו לקיים מצות החג בשמחה ובחדנה ולשמח בשמחה של מצנה כל חיינו אכי"ר והנני ידיו דו"ש באהבה ושלום אביו ידי"נ נ"י ה"ק ישפר שלמה טייכטהאל סימן קכ שלום לה אהובי תלמידי פן אחותי הב' המופלג מורג חרוץ מתמיד ומצא פדי מדתו כמו"ה שלמה בראנסדארפער נ"י בק"ק האלאם יצ"ו.

מכתבך קבלתי לנכון וע"ד ששאלתני להודיעך בדבר ששמעת מפני לדרוש ולהזהיר את העם שלא יכתבו את "הדאטום" של העמים בשטרי הדיוטות ובמכתבים לרגלי מסחרם

כמו שנהוג פתת לקצור שם החדש ודרך משל בשעומדים ביום ג' בחדש אפריל פותבים יום ג' בחדש הרביעי (ע"י רעמישע נוממערן) וכדומה שהוא איסור גמור מן התורה רק יכתבו שם החדש בפירוש ואתה הנפרת את האזנה זו משמי במסובה של תלמידי חכמים וצחקו עליה כי מעולם לא שמעו מזה וגם לא ידעו איזה איסור יהי בזה ובקשו ממך להראות להם את מוצא מקור לאיסור זה ולא ידעת למצוא זאת כספר ונתביישת מאד: תשובה.

אהובי בני אקנה שבעזה"י יקנים בה מאמר חז"ל על פסוק אם נבלת בהתנשא אם נבלת עצמה בדברי תורה סופה להתנשא עיניו נדה דף כ"ז ע"א ומה דאחזכו פלג לאו שפיר אחזכו עלה ורק מיעוט ידיעתם גרמה להם חוכא זו ולא ראינו אינה ראי' ומקור לדינא הנ"ל הוא בעין יעקב בדברי הפותב בפר"ק דמגילה יזה לשון הפותב שם אמת ויציב מ"ש הרב שמצנה עלינו בכל עת שגזפון ההדשים בדרך מנין שיחס אותו מנין ראוי שיהי' בערה אל חדש האביב כי בו יצאנו ממצרים ושל לא יהא רשאי שום איש ישראל ליחס מנין שום חדש בערה אל ראש השנה שתחלתה מתשרי דרך משל כו' וגם היום הזה חובה עלינו להיות נזהרין בזה כו' אבל קריאת שמות ההדשים אינו סותר לזה כלל כי גם בזמן הבית מי מעכב בידינו אם נקרא בשם כל חדש וחדש דרך משל שיאמר האומר בהזכירו חדש האביב "מערץ" ועל הסמוך לו "אפריל" ובתנאי שבכל עת שיזכור מנין ההדשים יהי' בערה אל מנין יציאת מצרים עיי"ש שהאריה בזה קצו) - הרי בפירוש שכתב דאין קפידא בשמות ההדשים (כי באמת השמות אינן מן התורה כי בהתורה לא הי' שם אחר רק מנין ראשון ושני כו' ושמות ההדשים שישנם בידינו הם שמות שלקחו מן הגוים וכמו שהאריה שם הפותב וא"כ באמת אין נפ"מ באיזה שם יכנה את החדש רק שיזכור שמנין החדש יהי' למנין שצנתה התורה היינו שחדש האביב הי' תמיד הראשון) ויוכל לומר מערץ אפריל וכדומה אבל רק שיזכור אותם שיהיו בערה ומספר לחדש האביב ולא לזמן אחר נמצא דאם יכתוב בשעה שעומד בחדש אפריל שהוא חדש הרביעי א"כ ל"ה המספר בפרה אל חדש האביב רק אל זמן אחר היינו אל "יענער" שהוא באמצע החורף נמצא דיעבור בזה על מ"ע דאורייתא ראשון הוא לכם לחדשי השנה לפי דפת הפותב הנ"ל ע"כ יותר עדיף שלא יקצר שם החדש רק תמיד יכתוב את שם החדש בפירוש למשל אם 3 טען "אפריל" וכדומה אז ינצל מאיסור זה את זה דרשתי כמה פפמים בדרשותי והוא מפונרש יוצא מדברי הפותב הנ"ל וגדולת הפותב ידוע כי הוא אביו של מהרלנ"ח ובדור קדום מלפני רבינו הבית יוסף והב"י מביאו כ"פ בספרו וכדאי הוא לקבוע הלכה פמותו ובאמת העולם אינם יודעים מזה ונכשלין בזה - ואם זכרוני אינו פוזב לי אזכרה שפעם אחת בהיותי טליא כפר תריסר שנין שלחני הרב המאוה"ג הצדיק מסורסים הרב הזקן שבפקה מולדתי ק"ק האלאס ר' ישראל אברהם עדליס זצ"ל (שהי' עוד מפיר את הקדוש בעל ישמח משה ואת הקדושים מדור הזה והי' צדיק גדול ומדקדק במצות מאד) על הפאסט עם איוו והי' פותב את הדאטום באופן הנ"ל היינו שם החדש בפירוש ולא במספר כנהוג ושאלתיו ע"ז ואמר לי שיש איסור בזה ויותר לא שמעתי ממנו פן עולה בזכרוני ואחר שנתגדלתי בתורה בעזה"י ומצאתי לדברי הפותב הנ"ל נזכרתי מה ששמעתי בימי קטנותי מפי הצדיק הנ"ל ובטח שמשם יצא לו

דין הג'ל - ומאפס הפנאי אקצור ואסינים בד"ש ואתה צלח ורכב ע"ד אמת: ראה תרפ"ה לפ"ק פישטיאן יצ"ו.

כ"ד דודך ורבה הק' ישכר שלמה טייכטקאל תם ונשלם שבח לאל בורא עולם. והואיל שספרי נגמר בין המצרים ומצאתי פאן מקום פנוי אציגה פה מאמר אחד מה שאמרתי בדרושי לבין המצרים בספר הדרשות אשר אתי בכתנתם ה' יזכני להוציאה לאורה בבית דברי רש"י בפ' בקקותי ה' פעמים מצינו יעקב מלא ואיו ואלף אשר מפני שנטל יעקב משכון מאלי' שיבא ויבשר הגאולה לבניו עיי"ש - והיא פלא למה הנצרה ליטול משכון ע"ז וכי חשיד ח"ו אלי' שלא יהי בכלל איש טוב מבשר טוב ובטח בלי שום ספק ברגע שיודע לאלף' שהנספם ברצון השם לגאול בניו מגלות המר בלי שום הכרח חינוכי יעוף מועף פעב קל לבשר להם בשורה הנעימה הלזי ולמה הי' נצרה ליטול ממנו משכון והיא פלא - ונראה לי בזה דבר נכון בס"ד ונקדים דברי הרמב"ם סוף ה' מלכים שכ' בזה"ל ויש מן החכמים שאימרים שקודם שיבא משיח בן דוד יבא אלי' ודברים אלו לא יודע אדם איך יהיו עד שיהיו ודברים סתומים הן עיי"ש - וראיתי לפלתי בסי ק"י בסוף קונטרס בית הספק שעמד על רבינו שכ' שאין החלט דאלף' יבא מקודם דהוא נגד ש"ס עירובין בסוגיא דתחומין דאלף' יבא מקודם וגם מקרא מלא דבר הפתוב הנני שילח לכם אלי' לפני בא יום הגדול והנורא - וכתב לפרש עפי"ד חכז"ל בפסיק אגני ה' בעתה אחישנה זכה אחישנה לא זכה בעתה וס"ל לרמב"ם כי סדר ותנאי ביאת המשיח הוא שאלף' יבא מקודם לבשר הבשורה דגאולה רק הני מילי אם נעשה בעתה אבל אם זכו שימחר ויחוש הגאול' ידלג על ההרים וישנה הסדר ואהבה של הקב"ה מקלקל השורה והו' דברי הרמב"ם כי אין אדם יודע איך יהי' שפא נזפה לבחינת אחישנה ואז אין מוכרח לביאת אלי' מקודם עכ"ד הגאון הפלתי שם - ותורני א' מבוסערמין הנקרא ר' הערש בער טאבאוויטש נ"י פשאמרתי לו דברי הפלתי הג'ל אמר דיש לפרש דברי הפייט באלף' דמו"ש במהרה יבא אלינו עם משיח בן דוד היינו פשיה' הגאולה במהרה בבחינת אחישנה יבא אלי' עם משיח ביחד ולא מקודם ונכון הוא - הינצא מדבריו דביאת אלי' לבשר בגאולה יהיו דוקא פשישראל ח"ו לא יהיו זכאין בבחינת אין עושין רש"מ - והנה מצאתי ברדב"ז סי' שני אלפים רצ"ד שבאר ענין לקיחת אלי' לשמים שהי' משום שהקב"ה חפץ שילמדו סגורא על בניו ולא דלטורא ומביא מדרש שאמר הקב"ה לאלף' מפני מה הוא תמיד מקטרג על בניו ואינו מלמד זכות עליהם ורואה בצערן של ישראל שהיו מתים ברעב ולא התפלל עליהם ואדרבא אמר קנא קנאתי לה' כי עזבי בריתך עיי"ש שהאריו בזה וע"כ לקחו ה' מעל הארץ - הרי דאלף' הוא קנאי ואף פשרואה ח"ו ישראל מתגוללים בצער אינו מלמד זכות עליהם ורואה בתשובה שיעשו ישראל תשובה לפני המקום - ע"כ חשש יעקב אבינו ע"ה בעת שח"ו שפניו לא יהיו בבחינת זכה ורק יגרום מעשיהם הרע לתוקף ושיעבוד הגלות ואז יצטרכו לבשורת אלי' ויעזו שהוא קנאי אוילי לא ירצה לבא לבשרם אף בשעה שבא עת הגאולה עד שטיבו מעשיהם ע"כ נטל משכון שיהי' מוכרח לבא תיכף בלי איחור וא"ש מאד בהבנת דברי רש"י ז"ל - ובדרוש הארכתי למה נטל ה' פעמים משכון עפי"מ דמבואר בסה"ק דתמוז אב הם נגד שתי עינים וזה שאמר רמב"ן עיני עיני יורדה מים וכשימעלו אלו העינים תרומם קרו ישראל וזה שרמזו ז"ל פלה שעניני' יפות כו' עיין בסה"ק בני יששכר ואוהב

ישראל ועבודת ישראל שהאריכו בזה וע"ז אנו מתפללין והאר עינינו בתורתך היינו בזכות התורה יהי הגאולה ונאירו שני התדשים הנ"ל ועם זה בארתי קינת ירמיה פלגי מים ירדה עיני היינו ששני התדשים הניין בבחינת יורדה מים על לא שמרו תורתך וק"ל - ומבואר בספרים ששני פעמים עין הוא מספר ר"ס ועינין מה שכתבו בפסוק וירא ה' כי סר לראות - והנה ה' פעמים אלי' הוא מספר ר"ס - וע"כ נטל ע"א ה' פעמים משפון מאל' פדי שיהי' מספר ר"ס ויתעלה השתי עינים ויגבה ויתרומם קרן ישראל בב"א כי"א - אמר המחבר מאז שמעתי את שמע הטוב של ידיד נפשי הרב הגאון המפורסים צנא מלא ספרא צדיק נשגב נש"ת מורינו הרב ר"י הלכן שליט"א מלפנים אב"ד דק"ק קאדעל-פונג וקצת ראבדק"ק ווערבא יצ"ו מתהלה בגן התבל קול אומר קרא ושנה הרבה עד להפליא וביתר שאת שמעתי לספר בשבחו ביושבי בבוסערמין מגביר א' משם שהי' במרחץ בארטפעלד ובאותו פרק היו שם רבנים גדולים וצדיקים איתני הדור ובתוכם הרב בעל פרי השדה מבאניהאד ז"ל ולהבדיל בחל"ח גם ידידי הרב הנ"ל ושבחו רבנו לדצבי וחמיד ורגיג באורייתא תדירה פי גם שם לא פסק פנמי' מגירס' והפליאו כלם איך שהפל לפניו ערוכה וסדירא לומר מלחיץ כמה הלכות גדולות וגמרות בשפה שגורה וסיפר לי גביר הנ"ל שהי' ממקורביו של הגאון מאור הגולה הנ"ל איך שהגאון זלה"ה לא זז מחבבו ושומר עליו גדולות ונפלאות וביותר הפליא פלאות בבקיאתו הנפלא דכל רז לא אגס לי' ומעת ששמעתי שבחי' דמר ידידי הנ"ל רוח עזה של תשוקה נתעורר בקרבי הפיר את האיש ולהתקרב אליו וברוך ה' שהביאני עד הלום סמוך ונראה לגבולו ומאז באתי הנה התרועעה נפשי אתו בדביקות רוחא ברוחא והגנו ב"ה פתרי רעין דלא מתפרשין וחקירים הנוחים זל"ז בהלכה להתעלם באהבים באהבה של תורה וכעת שזכני השם להוציא לאור חלק א' מספרי אמרתי לתת אות על אהבתינו ולדפוס ממנו קונטרס א' מן ספרי התשובות אשר בפניו והוא רק א' ממאה או יותר מאשר לפניו וכלם הם פנינים יקרים מפיקים זיו ומגה ושרשם פתוח עלי ים התלמודים ופוס' אשר גם מהם יש להפיר בקיאתו הנפלא, וקראתי שם הקונטרס בשם דבק טוב לרמז על דביקתינו הנפלא וגם דעת תורה של ידידי הנ"ל היא מסכמת לשם זה והטעימו בטעם לשבח פי מספר האותיות של שם הנ"ל כוללים השם הק' יב"ק ונשאר אותיות טב - וידוע שטוב לכוננו לכל מי ששרוי בצער ופלא פי מן השמים עוררוני על שם זה ואני לא פנינתי כלל לזה והיא סלא נד"ל - ויען פי גדרו הגדולים שלא להדפיס דבר בלתי הסכמת גדול הדור הוא מדפיס בתחלה תשובת הגאון מבאניהאד אשר מתוכו יש ג"כ להפיר גידל חשוכתו בעיניו וזה יהי' במקום הסכמה ושי"ת ירום קרן התורה בב"א - קונטרס דבק טוב סימן א.

בעזה"י ווערבויה ג' לסדר וארא עות"ר לפ"ק. אל כבוד הגאון הגדול דק"ק באניהאד שליט"א.

היות בעניני מקנה כתב התשב"ץ ח"א סימן י"ז מובא בשו"ת מראה יחזקאל וגם בס' חבור לטהרה ד' פ"ה ע"ב שצריכים לחוש לכל החומרות ואף לדעת יחיד לזאת באשר ראיתי שצריכים לעשות איזה תיקון במקנה דפה (עומדת אצל נהר קטן וממנה באים לה המים) אציע בזה שאנה קטנה והוא.

הנה בשלחן ערוך סי' קצ"ח מן פסק לדינא בסעי' ל"ו שהמים שבתה המקנה צריכים להיות זרת ממעל לטבור האשה הטובלת - והגאון לבושי שרד העלה בחדושו לה' נדה סעיף פ"ט שאם לא גבהו המים לכל הפחות יוד גודלין למעלה מטבורה אף דייעבד לא עלתה לה טבילה - לזאת באשר המקנה דפה רחבה מאד מאד ועי"ז תכיל מים הרבה באי אפשר לחמם המים אם יהי גבוהים פשיעור הנ"ל באשר כו"כ פועמים הגידה לי זאת האשה הבלגית המסממת את מימי המקו' ולא נשאר לפני רק לחלק חלל המקו' ע"י חומת עץ מקצה דופן המקו' עד קצהו והחומת עץ תהי עשוני' מנסרי' וכבר הוזכר פנה גם בח"ס יו"ד סי' רי"ג ולעשות פפסק הגידולי טהרה בשו"ת סי' ח' ליקח נסרים שאינם משופים ולקבעם לדופן המקנה במסמרים חדשים בל ימוטו - שאז אין שום חשש משום מעמיד בדבר המקבל טומאה - וגם לקח נסרים שאין בעובדין טפח וכבשו"ת נטע שורק יו"ד סי' פ"ה - ובאשר לא מצאתי בשו"ת אחרונים מי שיפקפק על דברי גידולי טהרה האנו יורני הדרג"י אם דעתו הרמ' מסממת בזה - עוד באחת ימחול הדר"ג להשמיעני דעתו, הנה ראיתי בביהכ"נ הק' דפה שהש"ץ בהוליוכו הס"ת בחזרה מהבימ' אל ההיכל.

תמור שה"י לו ללקת מיד עם הס"ת אל הארון הק' הולך מהבימה לאחוריו איזה פסיעות למען יוכלו העומדים שם לנשק הס"ת - ואני אמרתי שלא כן יעשה כי זה זלזול להס"ת כי העם הסמוכים לשם מאחורי הבימה צריכים לבא לקראת הס"ת ולנשקה ולא להוליך הס"ת אצלם - וכעין דמדומי ראי' מירושלמי פ"ז דיומא הן הובא ביתה יוסף סוס"י תקפ"ד בכל אתר את אמר הולכין אחר התורה - וכן בסי' קמ"ט באו"ח שהפל חייבין ללנות הס"ת והס"ת תצא ראשונה וראיתי זה רבות בשנים בשו"ת ריב"ם שיינטך שהעלה ג"ב לאיסור עשו פכה ועיי"ש - כ"ד החותם בברכ' בברך פריעה והנני די"ש וש"ת ע"ע.

ה"ק יצחק נו"ס. והשיבני הרב הגאון הנ"ל וז"ל.

ב"ה א' לסדר בא באניהאד יע"א. שוכ"ט וברכת מז"ט לאהובי חביבי ידי"נ הרב הגאון חו"ב נפלא המפואר וכו' מו"ה יצחק נו"ס נ"י דומ"ץ בק"ק ווערבא יע"א.

טרם יהי כל שיח הנני לברך אותו על אשר הרים ה' פסאו ודגלי לשבת מרומי קרת ויבנך מהמתנשא לכל לראש בכל מיני ברכות ותהלות לאורך ימים ושנים אמן - וע"ד המקו' פשוט הדבר שאם נשאר עכ"פ מ' סאה במקום אחד לא איכפת לנו הפותל היינו המחיצה ממה שנעשה שאין זה מהנה ע"י דבר המקב"ט פיון דבלאו"ה הי' מקנה פשרה פמבואר בש"ס ק"מ ול"ל דאי לח המחיצה הי' זוחל דזחילה לא שייך רק חוץ למקנה ועיין שו"ת נחלי מים סי' ק"ל ד"ה והנה ראיתי - ובענין שהמים גיעו למעלה מן הטבור עיי"ש סי' קל"ז - ובענין שהחזן הולך עם הס"ת לכל ח' מן הקהל לא ראוי והגון פן וכן בש"ע סי' קמ"ט לא משמע הכי - פתבתי בקיצור כי הנני פעת טרוד גדול - מעמדי הוטב ב"ה ברוב הזמן אני יושב בבית מדרשי מ"מ אינני מוד במזג השנה ונא יזכרני עוד בתפלתו כו' והנני אוהנ"פ מוקירו מאד - אליעזר חיים בן גנענדיל.

סימן ב'. בעזה"י חנוכה תרס"א לפ"ק.

הטור בסי' תר"ע כותב ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן וגם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים ואחרים נוהגין בקו אסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם - והב"י הקשה עליו ויעניין גם בשו"ת ח"ס או"ח סוס"י קנ"ה - והטו"ז תירץ דדמא לר"ח ועיי"ש, וע"ע בשו"ת מהרי"א או"ח סי' ר"ש - ולפע"ד נ' לחזק דעת הטור ולעשות לו סמוכים למה נהגו הנשים למנוע מלאכה בימי חנוכה ולכה"פ כל זמן שהנרות דולקות, דהנה כבר דייק בס' חידושי מהרצ"א להגאון הקדוש בעל בני יששכר ו"ל לישנא דהש"ס שבת כ"א ע"ב לישנה האחרת קבעים ועשאים ימים טובים בהלל והודאה מה הית' דעת חו"ל שלא קבעו לימים אלו לימי מועד מיד עברו עליהם ימי הנס בשנה הא' שיהי' נזכרים ונעשים בכל שנה וישנה ויע"ש תירץ לזה מהגה"ק זלה"ה - ולפע"ד הי' נ' די"ל שששנה ראשונה נהגי דין יו"ט גמיר בח' ימי הנס דהיינו שאסרום במלאכה ובכל יום ויום פשאו בשחר נס שנעשה בלילה עם המנורה עשו אותו היום קודש באיסור מלאכה ואמרו הלל והודאה - ואמנם פן התבוננו רז"ל לאסור מלאכה ח' ימים אין זה בנקל כ"כ (וענין בתוס' מו"ק ד' ט' ע"א שמה"ט הי' לשלמה המלך להמתין עם חנוכה בית המקדש עד ה"ח פדי שלא יבטל ישראל ח' ימים ממלאכה וכן בר"ה כ"ג ע"א אמר אב"י דמה"ט אין עושין משפאות אמלא משום ביטול מלאכה לעם ב' ימים עיי"ש - ומה"ט ג"כ אין יכולין להוסיף קרואים בתירה בבו"ה משום ביטול מלאכה כברש"י מגילה כ"א ע"ב וענין בילקוט ראה בסופו רמז תתק"ו מביא ספרי וז"ל רש"א פסח וחג שאין עונת מלאכה עשה זה שבועה וזה שמנה עצרת שהיא עונת מלאכה אינו אלא יום א' בלבד מלמד שחם הכתוב לישאל - וכן הביא רש"י משפטים משמי' דמכילת' חמשה בקר וגו' שור שביטלו ממלאכה משנ"ה) ע"כ קבעום בשנה שלאחריו לדורות שיהיו רק ימי הלל והודאה ולא להיות נעצר ממלאכה, ודוגמתו מצינו במגילה דף ה' ע"ב מעיקרא פתיב שהם קיבלו עליהם איסור מלאכה בשנה הראשונה לבסוף ויו"ט לא פתיב פי איסור מלאכה לא קיבלו לדורות (וענין פרמ"ג א"א בסי' תר"ע עש"ה) - והנה הח"ס זי"ע כתב בכמה מתשובותיו ומהם ביו"ד סי' רל"ג וכן שנה דבר זה בהגהותיו למגילה ד' ו' ע"ב שעיקר חנוכה ופורים דאורייתא הם והיינו לעשות איזה זכר ודעובר ואינו עושה שום זכר לחנוכה ופורים ביטל מ"ע דאורייתא יע"ש - (וענין בקרית ספר להמבי"ט ז"ל סוף ה' חנוכה כותב שיש למנורה רמז בתורה והן הן דברי הרמב"ן ז"ל ריש פ' בהעלותה וע"ש וענין ברקח סי' רכ"ה רמז אחר ובס' המון חוגג פי' ההגדה כותב בפי' הקידוש שבחגים וזמנים לששון רמזו ג"כ לחנוכה ופורים יעו"ש) והיות האנשים עושים איזה הנכרות שימי ניסים היו מדליקין נרות ואומרים הלל והודאה לזאת סלקו איסור מלאכה מעליהם, אמנם פן הנשים אין מדליקין בפני עצמם וכבר חקר שו"ת שער אפרים סי' מ"ב מובא בא"ר סי' תרע"א ס"ק ג' לדין שמדליק פל אחד ואחד פדעת הרמב"ם למה לא נהגו גבן שגם הנשים ידליקו בפני עצמן וא"ר מתיר משום דאשתו כגופו יע"ש - וח"ס ז"ל בחידושי שבת פרק ב"מ כתב בזה ותו"ד בקיצור הם מפני שבתחל' פאשר הדליקו בחוץ והלכו המהדרין לחוץ להדליק לא נמצאת שום אשה שתהי' מהדרין כי אין כבודה לצאת בחוץ לעתותי ערב לרה"ר ולהדליק בין האנשים והשתא אע"ג שפולקם מדליקים בפנים מ"מ מנהג הראשון לא זו ממקומו יע"ש - ומההודאה אשה פטורה דהרי פטורה מתפלה כבמג"א סי' ק"ו

ס"ק ב' ומהלל ג"כ פטורה כבמג"א סי' תכ"ב ס"ק ה' ולא נשאר לפניה רק להזכיר תנופה בברהמ"ז (דבברכה אחת מעין ג' אין מזכירין תנופה פמוכא בשו"ת ויען אברהם ח"א סי' נו"ן משמ"ל דהנהות מנימני פ"ג מה' ברכות) ואין זו פרסומי ניסא כ"כ פאמור בתוס' שבת כ"ד ע"א ד"ה מהו להזכיר של תנופה בברהמ"ז - וגם אם רצונה שלא לאכול כל אות הימים דבר המתייב בהמ"ז הרשות פינדה דהרי אין חיבה לאכול עת בימים אלה, והיות שאינה עושה דבר בפועל לפרסומי ניסא קיימו וקיבלו הנשים עליהם לדורות להיות עושים פמנהג הראשון שלא לעשות מלאכה בימים האלה או לכה"פ כל זמן שהנרות דולקות וא"ש מנהגן של בנות ישראל תורה שפכת הטור - ה"ק יצחק ווייס.

סימן ג'. והרב הגאון המפורסם מו"ה יוסף ליב סופר זצ"ל שהי' אבדק"ק פאקש פלפל על דברי אלו וזאת אשר השבתי לו.

את ימין ענו תפארתו קבלתי בשמחה אור יום הששי דשבוע העברה והנה מאשר יקרתי בעיניו נתפכדתי שפלפל בדברי המעטים - הדר"ג הניח בצ"ע אם חששו חז"ל לדברי קדושת ח"ס ו"ל בחידושיו שלא יצאו הנשים לחוץ לקיים מצות הדלקה שלא יבואו לידי חשקה.

האידך לח חששו חז"ל שלא תבאנה בנות ישראל לידי זימה ושיעמום פבכתובות נ"ט ע"ב ע"י שיכטלו עצמן ממלאכה שמונת ימי תנופה ולכל הפחות כל זמן שהנרות דולקות הנה החלקת מחוקק אה"ע סי' פ' סק"ז גבי מדיר אשתו שלא תעשה מלאכה יוצא ויתן פתובה מביא בשם הרב המגיד שאם שלא נזכר בגמרא כמה זמן ההדירה רחוק מן הדעת לומר שאם הדירה על א' או שני ימים שתבא לידי זימה יע"ש וכי כן י"ל שגם על זמן קצר כל זמן שהנרות דולקות אם נמנעות ממלאכה אין חשש זימה בתוך זמן קצר ומצינו מנהג דוגמתו בטור תצ"ג שנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה משתשקע החמה בלילי הספירה עד כאור הבקר מטעמים המבותרים שם ונוסף עליהם בברכ"י שם ובשו"ת מהר"ש הלוי ספרדי ז"ל סי' ו' אשר זכיתי לראותו בפנים מכרפר כמה פרפורים להעמיד המנהג זה עד חג העצרת יעניין בו.

ואף אם נהגו איסור בכל היום אין קפידא מצד שנחוש שתבא לידי זימה ושיעמום מאחר דאינה מנועה מפל מלאכה שעושות הנשים יעניין בח"מ באבה"ע סימן הנ"ל ס"ק ה' ובאחרונים שם, ודברי הח"צ ז"ל בתשו' סי' פ"ט שכתב שפאמת עיקר כב"י שלא פנעו ממלאכה חולק עליו בנו הגאון יעב"ץ ז"ל במור וקציעה ודימה חניכה לפורים פמוכא במח"ב סימן עת"ר - ואמנם מח"ב מדחה דברי מו"ק משום דפורים שאני דמעיקרא פך שלח מרדכי ויו"ט לאנסרם במלאכה, אמנם בפרמ"ג א"א רסי' ת"צ שאיסור מלאכה פפורים מעצמם קיבלו עליהם יעו"ש ע"ד הפר"ח שחווה"מ לא נקרא יו"ט משום שמונתר במלאכת דבר האבוד (ויעניין בח"ס או"ח סי' קס"ח ד"ה והנה דגם אם נקרא יו"ט אין ראי' לאסרו במלאכה) יש חיזוק לדברי היעב"ץ ז"ל והראי' מהימנא - ובס' תסדי אבות למחנותנו של מהרי"ט אלגזי ז"ל בסי' תר"ע עושה סמוכות גדולות למנהג נשים הנ"ל למנוע ממלאכה כל שמונת הימים שטעמן היא שלא יבואו לטעות עצמן לעשות מלאכה בזמן שהנרות דולקות והן התמירו על עצמן יותר מהאנשים יען שנס נעשה ע"י התמירו שלא לעשות מלאכה אז בכדי שלא יבואו להשתמש לאור נר חניכה והעלה פינון דלסייגא

דאָסוויך' קא עבדי דלא ליתו לידי איסור' דרבנן להשתמש לאורה אין להקל להם כלל ומביא ראי' לזה משו"ת מהר"י הלוי סימן ל"ה דאותם שנוהגים שלא לאכול אורז בפסח אם יודעים שהאורז אינו מחמיץ אלא שרצו להתמיר על עצמן משום תערוכות או משום גזירה דלמא אתי לאחליפן בדייקא אעפ"כ מנהגא היא ואסור להתיר להם אפילו בשאלה.

הרי אע"ג דאין החששא ניפרת ורחוק' הרבה מן השכל דילמא אתי לאחלופי בדייקא אעפ"כ מנהגא הוא, ה"נ פיון דחששו הנשים דלמא מיטרדו במלאכתן ולא יביטו בין נר לגר ויעברו על איסור דרבנן ונדאי מנהגא הוא ואחר שנו"נ באריכות גדול במנהג זה העלה שרק לנשים שאין להן מה לאכול מצינו להתיר להן בפתח וחרטה לעשות מלאכה בימי חנוכה - ועל מה שהשיג הד"ג את הח"ץ ו"ל דהרי גם חנוכה נקרא מועד כל המועדות בטלין חוץ כו' צ"ל דסברת הח"ץ ו"ל הי' משום דנקרא מועד בתורה (ר"ח) - ועיין בספר קהלת יעקב לשון בני אדם מערכת יו"ד אות קע"ג ו"ל יו"ט ומועד אם דבר ואמר חוץ מיו"ט ומועדים שאין חנוכה ופורים בכללי יו"ט דאע"ג דכל יום שיש בו תוספות משתה ושמחה יקרא יו"ט כדאמרנו עבידנא י מא טבא לרבנן וכו' בלשון המקרא על יו"ט באנו, מ"מ בנדורים ושבועות הלך אחר לשון בני אדם ואין ימים אלו מבוררים בלשון בני אדם לקרותם יו"ט ומועדים, עד שיאמר הנודר דגם עליהם היתה פגנתו ונאמן שאף אנו יש בהם שמחה ועונג (הרשב"א סי' תרצ"ט) עכ"ד - ומה שהקשה הדרתו דא"כ למה מותרים אנשים במלאכה בר"ח כבר עמד בזה הרא"ם בתוספותיו על הסמ"ג הוקשה לו אמאי לא אסרו מלאכה משום מוסף ר"ח פיון דעשיית תמיד שאינה מונעת מלאכה אינה אלא משום דמתי יתקיים ואספת דגגה (כבתוס' ריש מקום שנהגו) מוספי ר"ח אתאי אין מונעים מלאכה, וי"ל פיון דלא מצי חז"ל לאסור מלאכה דקרוב צבור של תמיד לא חלקו חז"ל בתקנתם עכ"ל, וכן עמד בזה בשו"ת מהרי"א או"ח סי' רי"ש ותירוצו שם במח"ק תורתו א"פ אין לאומרו דאדרב' ר"ח לא נקרא יום המעשה ודו"ק - ואגב גררה אמרתי להזכיר מה שנ"ל ליישב מנהג הנשים שנמנעים רק מלטיית ועושים שאר מלאכה שהי' להן לאסור כל מלאכה - ולפענ"ד נ"ל לומר שטעמן משים דהרמב"ם ו"ל פתב בפכ"א מה' אישות שעיקר מלאכת הנשים הוא הטווי' מדכתיב וכל אשה חכמת בידי' טיו - ולפענ"ד להוסיף מסוף משלי וכפ"י תמכו פלך, ובמשנה סוטה פ"ז עד שישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה וע"ש ברע"ב וביומא ס"ו ע"ב אין חכמה לאשה אלא בפלך וכן באו"ח סי' תקנ"א וע"כ נמנעו דווקא מלטוות משום דזה עיקר מלאכתן המיוחדת להן, ובזה הבנתי מנהגם בירח אב דנהגו דלא למשתי עמרא מפי עייל אב כבירושלמי ר"פ מקום שנהגו חוץ טעם ירושלמי עבור פי השתית יקרוסון הוא ג"כ מה"ט וכן במה שנתקשה הב"י על מה שנהגו שלא לעשות מלאכה להשתפר אבל תופרות בגדי כלי הבית יש ג"כ להביא סמך דכן פסק הב"י גופי' בסימן רנ"א ס"ב לגבי ע"ש - ומצאתי חידוש בתוס' על התורה פרשת ויקהל פסוק ויבואו האנשים כו' שעיקר ר"ח ניסן ניתן להם ליו"ט שבו הוקם המשכן ואגב אותו ר"ח משמרות כל ר"ח השנה עכ"ד - ובזה יובן מעט דברי ר"מ הספרדי שמפרש ובראשי חדשיכם תקריבו עולה לה' דקאי על פיס כי כן כתיב ראשון הוא לכם עיין באבן עזרא פ' פינחס - וכן מה שהביא מר הדרתו לחזק דברי המג"א בתר"ע כב"י שיעשו מלאכה משום דגם לגבי שבת חקרו תוס' שבועות כ'

ע"ב שלא יושבתו ממלאכה כיון דאינו בזכירה אינו בשמירה גם בזה עמד בשו"ת מהרי"א הנ"ל לחזק בזה דברי ירושלמי שבתוספות פסחים ד' נ' ע"ב דרק עד דתתפני סידרא במוצאי שבת מנהגא משא"כ גבי חנוכה ור"ח איכא טעמא ודלא כהח"ץ יע"ש בארנפה - ונהירנא שבס' החיים להגה"ק מהרש"ק ו"ל מחמיר לענגן אמירת הלל לנשיםבר"ח משום דיו"ט שלקח הוא יעו"ש - וע"ד מה שהעיר מר ענוז דהרי מניעת מלאכתו הוא בבית ולא שינה פרסומי נישא - ולע"ד כיון דכל כב דה בת מלה פנימה לא נתחייבה לפרסם רק לפני בני הבית ואי דא"כ תדליק ג"כ שם בזה י"ל לא חלקו חז"ל בין הדלקה להדלקה - וגם על מה שהשיג דאם אין לה בעל או פשהאיש הרחק מביתו מחוייבת להדליק י"ל כיון דעפ"י הרוב אינה מדלקת דעפ"י הרוב בימי החנוכה כל איש בביתו סמך לדבר מילקוט ישעיה' סי' מ"ז הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה מהחג עד חנוכה מקרי שאינה עושה זכר בזה לנס - ע"ד קושיות הדרתו בשולי מקתבו ע"ד רש"י ו"ל בתענית ט"ו ע"ב בהאי דאין גוזרין תענית בר"ח חנוכה ופורים ואם התחילו אין מפסיקין שכ' דבדר"ח לא פתיב משתה ושמחה שהקש' הדרתו הרי בפורים פתיב משתה ושמחה - כבר עמד בזה בתיו"ט שם ותיגרץ משום דלא אקרי מועד אע"ג דאקרי יו"ט לא זה לשון מועד שנקראים המועדות בתורה - וצ"ל שחכז"ל השאילו לשון מועד על חנוכה ופורים - ודברי רז"ל שכל מועדות בטלין חוץ פורים הובא ברמב"ם ספ"ב מה' מגילה שכתב וז"ל ואעפ"י שכל זכרון הצרות יבטלו שצאמר פי נשפחו הצרות הראשונות וכי נסתמו מעיני ימי הפורים לא יבטלו שצאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היאודים וזכרם לא יסוף מזרעם, והגהות מיימוני שם הביא רק מקור לראשית דברי הרמב"ם שפגילת אסתר לא תבטל לימות המשיח שזה ירושלמי מגילה - אבל סוף דברי הרמב"ם בנדאי הן דברי רז"ל כל המועדות בטלין חוץ מחנוכה ופורים וכמו שהוא בפיוט לפ' זכור וע"ע בספר חסידים סי' שס"ט, והיות שפכר עברה חצות לילה אסתר בזה ואחתום בכל חותמי ברכות עתירת מוקירו ומכבדו כערפו הרם ונשא - ה"ק יצחק נוניס.

סימן ד'. ואלו מן ההלכות בענגן אמירת תהלים וזמנים המיועדים לאמירה.

בענגן אמירה מידי יום אי קודם או לאחר התפלה עיין מחה"ש או"ח סימן ו' סק"ו היטב. ואני הרתתי ומצאתי שוב כן בספר אמרי צדיקים משמא דעיר וקדיש בעל ש"ט ו"ל זי"ע ועכ"י שיותר טוב לאמר אחר התפלה משים שאנחנו תשים מאד בענגן הפוננה חלושי פח ואם ירמר קודם התפלה אז יאמר התפלה עיף ונגע עיי"ש - אם רשאים לומר עוד קודם אור היום זה לשון חיים שאל ח"ב סי' כ"ה הרב האר"י ו"ל הנהיר שלא יקראו מקרא בלילה - וההולכים אחרי ההדרי"ם מנהגי האר"י וצ"ל אין קורין אפילו אחר חצות מקרא ושמעתי מהמקובל הפופלא ח"ק כמהר"ר שלום שרעבי זלה"ה שה' מפקפק על מה שנהגו לקרות בבתי כנסיות סמוך ליום תהלים ונתפשט מנהג זה בכל ארץ ישראל שיש חבורות לזה והי' אומר שאולי אין תהלים בכלל אזהרת הרב ואין ולא ורפ"י בידן' והמקובלים נמנעים לקרות תהלים בחול כל שלא האיר היום עכ"ד - ועיין ברכות ד' ע"ב עד חצות הי' עוסק בדברי תורה מפאן ואילה בשירות ותשבחות עיי"ש ואפשר דע"ז סומכין העולם.

הגה"ק המגיד דטרסיק ו"ל בספרו מגן אברהם בהפטרת דברים פה לשונו תיקון הדבור הוא בשפת ולכן יאמר כל ספר תהלים בלי הפסק שום דיבור ואפילו ביה"ר רק ג' פסוקים לכו נרננה מתחלה וג"פ מי יתן מציון לבסוף ויחזור המזמור אשרי האיש פדי שיהא נעוץ סופו בתחלתו ויש פונה בזה שנה תיקון הדיבור - ופר"ח בס"י תי"ז מביא מנהג ירושלים ביום משמרת ר"ח אחר חצות קורין כל ספר תהלים ובין ספר וספר מאריכין בתחנוני - ועיין ג"כ בזה בספר סגולית ישראל מערכת ימים גבי יום כ"ח ע"ש - שמחת הרגל בלימודים דף ו' ע"א נכון הדבר ללמוד בשבועות ספר תהלים פלו שהיא יום הילולא דדוד מלפנו ונקדמה פני יוצרינו יתברך בתהלה לדוד אשר שר ע"ש והארכתי בעז"ה בספרי ביפורי מעשיה על ה' חג עצרת ה' יזכני להוציאה לאורה - בענין אמירתו בת"ב וירחא דאלול עיין מ"ש בקונטרס הפללים באות תהלים - בענין אמירתו בר"ה עמג"א ריש תקפ"ד וכה לשון הקדמת תפרי זקב על שיה"ש מנכד הגאון הנ"ל ו"ל בעמוד ט"ז תיקון תקנות טובות ואחת מהן שהולכין בר"ה אחר אכילה אנשים ישרים לביהכ"נ לומר תהלים עד זמן המנחה פדי שלא ילכו בטל ביום הקדוש הזה ע"ש ועיין בעבוה"ק מענין אמירת תהלים - ע"ד אמירה בעיש"ת ובר"ח אלול עיין מטה אפרים - בליל יו"כ בביהכ"נ ד"מ בס"י תרי"ח בליל הו"ר עיין בס' לב דוד פרק ל"ב ד"ה וכבר בהקדמת תו"ז הנ"ל בעמוד ההוא - ועיין ג"כ ע"ד לומר תהלים פ"א בשבוע בפלא יועץ אות תהלים - אם מותרים לאמרו בע"פ ח"ס יו"ד בתשובה קצ"א ד"ה איברא - איזה מזמורים קודם התפלה - עיין בהנהגת הטובות דבעל ישמח משה ז"ל שבסוף תפלה למשה אות ל' כה לשונו קודם כל תפלה יאמר קצת תהלים ובפרט סי' כ"ה ויכוין למסור נפשו על קדושת ה' וסי' נ"א ויהרהר מאד בתשובה וסי' פ"ו - ועיין ג"כ בהנהגת אדם להגאון ר' דוד אפפענהיים ז"ל סוף פ' שני - כה לשון נוב"י מה"ק באו"ח סימן ל"ה בתיקוני תשובה לבע"ת אחד.

נדבוק מאד בשירות ותשבחות של דוד המלך ע"ה שנה דבר גדול להלהיב בלב האדם אהבת הבורא ב"ה אבל שאר תפלות ותחנונים אשר חדשים מקרוב מדורות מועטים לפני דורינו ירחיק מהם ובאתר דליעיל ירקא ליעול בישרא וכנורא הם שירותיו של דוד שבנודאי מעילים עכ"ל - בשוח"ט מזמר קכ"ד כל עשרים שנה שהי' יעקב בבית לכו אמר ט"ו שיר המעלות שבס' תהלים וכל ספר תהלים ע"ש וטוב טעם עיין בנזה"ק בר"ר פרשה ס"ח אות י"ד עש"ה - בירושלמי יומא פ"א הלכ' ו' שקראו לפני כה"ג בליל יוה"כ בתהלים שטעמן מסיגהשנינה - ואפשר לזכר זה קורין תהלים בליל יו"כ דהרי געורים לזכר זה פדכתוב בטור סי' תרי"ט - בע"ז דף י"ט ע"א שפפי' ר' שמעון ללוי ואייתי תהלים ע"ש ובמהרש"א עיין בהקדמת המלבי"ם לתהלים ד"ה בית קודש הקדשים כל מה שפולל ספר תהלים עש"ה - בענין אמירתו בעד החולה ר"ל פה לשון ספר עיני ישראל במס' שבועות די ט"ו יש לתמוה על מנהג ישראל שאומרים תהילים בשביל חולה וכדומה הלא בשביל רפואה אסור וכדי ליישב קצת המנהג אני אומר עפ"י מ"ש הת"ח דהקשה (מה מקשה גמרא על ריב"ל האיה עביד הכי דקרי להני פסוקי וגני) הלא אמרינו חש בראשו יעסוק בתורה ותי' דכונת הש"ס הוא בזכות התורה שעוסק בה גתפא והקא אמרינו דאסור להתרפאות היינו עס"י דרף סגולה וא"כ הכ"נ אומרים תהלים שזכות אמירה יעלה לאותו חולה - ולפי"ז מה שמלקטין מזמורים ואומרים להם

דוקא אין ראויין לומר וכמ"כ פסוקי תמנא אפי' שאומרים עפ"י אותיות שם של החולה וזה דומה לדרך סגולה לדעת הקלושה זה ונדאי אסור עכ"ל - בס' לשון חכמים ח"ב ד' ט"ו ע"ב בקצת מקומות נוהגים לומר תהלים על הנפטר כדי להגן עליו ואין בזה משום לועג לרש פנין שעושין לכבודו ולהגן עליו ונדאי נחא לי' בכה - וכן תקנתי פה בח"ק ג"ח לומר תהלים אצל הנפטר ולהתפלל על כל ספר תהלים התפלה שתיקן אבי מורי על זה בס' החיים כי כל מזמר שבתהלים מסוגל להבריח הקליפות - בס' בית דוד לא' מגאוני קדמאי מחכמי ספרדים ז"ל דף קט"ו ע"ב בפ' מחזור יו"כ פה לשונו דפסוקי תהלים יכוון בסתם שהוא אומר לפ' מה שפיון דוהע"ה עכ"ל עיי"ש - בס' קיצור ליקוטי מהר"ן שעיקר פת אמירת תהלים בימי הספירה עיי"ש - בס' פתח שם טוב דף ל"ח ע"ב כה לשונו מזמור לדוד אפרו רבותינו כל מקום שנאמר מזמור לדוד מנגן ואח"כ שורה עליו שכינה מזמור להביא רוח"ק לדוד וכל שנאמר בו לדוד מזמור שרתה עליו שכינה ורוח הקדש ואח"כ אומר (מזמור) שירה - והנה באמירתנו ספר תהלים יש לנו לבוש ולהלכם אימתי רוח"ק שורה עלינו קודם האמירה או אח"כ ע"כ יראה לומר בקדושה בטורה באימא ביראה עכ"ל - ושי"ת יערה עלינו רוח טהרה לומר לפניו שירות ותשבחות בכונה זכה וברורה לעורר חבצלת השרון להסיר מנו פעס וחרון אכ"ר - ה"ק יצחק ווייס.

סימן ה'. בעזה"י פ"ב מ"א למב"י תרס"א לפ"ק.

המנהיר ומאיר סהר וחרס ישפיע ששון ושמחה לחג העצרת לה"ה עטרת תפארת ישראל הרב הגאון האמיתי שר התורה מאור הגולה מו"ה שלום מרדכי הפהן שליט"א אב"ד ור"מ בק"ק ברעזאן יע"א. אחר קידה חמש מאה כו' נסתפקתי זה זמן רב באם לא יכולתי להשלים הפרשה עם הצבור קריאת שמו"ת ונדחתי עד שבת הבאה האיר לעשות אם השלמת שמו"ת דשבוע העברה קודמת משום תורת ה' תמימה עם באפשר שנאמר גם בזה קפידת המגיד למרן הב"י זי"ע להשתדל לבא בהשפמ' לביהכ"נ בכדי להתפלל פסדר כמובא בבאה"ט סימן נ"ב או יש לדמות השלמת הקריאה לדין תפלה בס"י ק"ח שמופסק להקדים החובת שעתא תפלה של עכשיו מראש מקדם ואח"כ להשלים התפלה הנדחית מזמנה - ושוב נפל בדעתי לפשוט הספק מדברי הפרם שלמה בס"י קליה ס"ב ע"ד הרמ"א באם בטלו בשבת אחת הפרשה מלקרות בצבור לשבת הבאה קורין אותה פרשה עם פרשה השניכא לאותו שבת כתב שבס' צנצת המן פסק לקרות חיובא דיומא מקודם ומדמה לתפלה דחיוב קידם לתשלומין - אמנם בס' לשון חכמים כתב דאותה שבטלו צריכים לקרות בראשונה ואח"כ חיובא דיומא דתורת ה' תמימה וצריף פסדרן, והעיד בשם הגאון הנוב"י ז"ל שפסק פן בשנת תקמ"ד שביטלו קריאת התורה בשבת מחמת תגבורת המים וע"ש - והרהרתי שגם לענין השלמת שמו"ת יש לעשות כהנוב"י (ועיין בנוב"י מה"ת לאו"ח סוס"י ט"ו כתב וזה לה"ט ועוד איכא למימר שהדילוג מצד עצמו אינו נכון שהתור' ונדאי יש לה סדר בכונה מכוננת סמוכים עשויים באמת ואפילו למאן דלא דריש סמוכים היינו דלא גימין לידרוש אבל ונדאי שהפל בכונה מכוננת מנותן התורה ולמה זה ידלג ויפסיק להפריד בין הדבקים עכ"ל) אמנם תרתי בלבי חולי לא פסק הנו"ב פן רק מטעם זהו בצבור וכעין שכ' המחבר בסימן רפ"ו סעי' ד' שאף אם נתאחרו בתפלת מוסף עד עלות המנחה אין להקדים מנחה בצבור אלא מדלא הנפיר

זה שם ש"מ שלא הי' מטעם זה ואפשר שהי' לסניף להנוב"י ז"ל - והנה יש להביא ראיה
מגמרא ערוכה דברכות ח' ע"ב שקהובת שענתא קריאת שמו"ת שקורין עתה בתורה
בצבור היא מוקדמת ומנא אמינה לה דשם אמרו בגמרא ר' ביבי בר אבני סבר
לאשלומינהו לכולי פרשייתא במעלי יומא דכיפורי (באבדורהם דפוס פראג דף צ"ג
פ"א בדיני הו"ר כתב שטעמו דר"ב בר אבני הי' כדי שלא יהא נחשב לו לעון ביוה"כ -
ולענ"ד פעין שכ' בס' יפה ללב ד' ל"ה דמה"ט נעורים בליל יוה"כ יען ביוה"כ ניתנו
לוחות אחרונות פאמור בסוף מס' תענית ועושים בבליל שבועות פטעמין דמג"א בס'י
תצ"ד וע"ש - כמ"כ לפע"ד הרי כתב בסדה"י שיש להשלים כל התורה לקרות מתחילה
ועד סוף בחג העצרת משום נתינת התורה וביו"כ זה אי אפשר דגם בזמן הגמ' אמרו
סדר העבודה כביומא ל"ו ע"ב האי דנתינת קמי' דרבה נעביד כר' מאיר וברש"י שפטעם
ונשלמה פרים שפתינו עיי"ש ועיין ג"כ מגילה ד' כ"ג ע"א ביו"כ ממחרין לבא ומאחרין
לצאת משום דנפישי סידרא דיומא עיי"ש ע"כ לפע"ד נהג ר' ביבי להשלים כל פרשיות
התורה במעלי יומא דכיפורי בערבית יום נתינת לוחות שניות ונהי גם הטעם דריבוי
גרות דיו"כ הוא מטעם נתינת התורה בו ביום פדאייתא בס'י תר"י ולפע"ד גם הא דיומא
ד' ע' ע"א שהביא כל אחד ספ"ת שלו ביו"כ אחר שקראכה"ג בפרשה כדי להראות חזותו
לרבים הי' מטעם זה וכעין שהביא שע"ת ס'י תצ"ד מברכ"י ליתן ספ"ת חדשה להיכל
בעצרת ע"ש ועיין תשובה מאהבה ח"א קרא תמה שלא הנפיר הרמב"ם הא דהביאו כל
א' ספ"ת שלו עיי"ש) ונדפס בגליון הש"ס שהערוף מפרש שהו היו ח' פרשיות ר' דחדש
אדר וד' דאלול לפי שרב ביבי הי' טרוד בשתי חדשים אלו במס' פלה (וכבאה"ע ס'י
ל"ח) לא מצא עת פנות עד מעלי יומא דכיפורי יע"ש - ומדהשלים בעיו"כ ד' דחדש אדר
ש"מ דלא כנוב"י אלא החובת שענתא קדים דאל"כ איך סליק ר' ביבי פרשיות אדר עד
מעלי יומא דכיפורי - ונח ימחול גאון ענוז להורות האיך אריף למיעבד ודוק - במשנה
סוטה ספ"ז מנויים ברכות שכה"ג מברך מלך מברך בגמר פ' הקהל והמה מנויים בפרטות
ברמב"ם פ"ג מה' חגיגה ותמי' לי למה לא מביא רמב"ם שמהלך בברך גם שהחיינו על
קריא' זו מצנה יקרה הבאה אחת נשבע שנים לא תיגרע מקריאת מגילה עיין רמב"ם ה'
מגילה פ"א ה"ג ואין לומר שפטר מצנה זו בזמן שביבך בקידוש על החג דזו מצנה בפ"ע
נהרי אף שביבך שהחיינו בקידוש צריף לחזור ולברך גם על הלולב - גם אין לומר
משום דאותן פרשיות הם בס' דברים וקראום בקיץ וכעין או"ח סימן קל"ב דאם דילג
פסוק בפרשיות מועדות א"צ לחזור ולקרות משום דכבר קראו הפרשיות בשבתות שלהן
ז"א דגם שם מביא מג"א שתיקו יששכר חולק' וגם עכ"פ על מצנה יקרה וחשובה פזו
שהמהלך קרא מספ"ת שבעצה בהקהל כלל ישראל ואף גדולי ישראל הוצרכו לבא באין
נמנע ועדיפא מקראת ספ"ת דנאמר לגבה בברכות ח' ע"א אנו בדידן ואינהו בדידהו וגם
תקעו בתצוצרות עבודה עיין כ"ז ברמב"ם שם - וחשבתי ליישב עפ"י דברי הר"ן סוף
סיכה שעל מצנה שהיא רק בלילה אין מברכין שהחיינו ונהרי גם קריאה זו היתה בלילה
עיין תפארת ישראל סוטה פ"ז אית מ"ח כ' במוצאי יו"ט הראשון היינו ליל שני דסוכות,
אלא דעיקר דברי ר"ן צל"ע דנהרי הדלקת נר חגיגה הוא רק בלילה ואין השלמה ביום
דשרגא בטיהרא מאי מהני ואעפ"י כ' מברכים שהחיינו על ההדלקה - וא"ל דגבי חנוכה
אמירת שהחיינו על היום הרי לא הוזכר בפוסקים רק אם שכח בליל א' יוכל לברך

בהדלקה בליל ב' כו' שוב מצאתי בס' חמדת ארי' פָּרַק ט"ו אות ג' כותב בפירושו שאם אין מדליק בתנופה ואינו רואה שלא יברך שהתנינו על היום ע"ש וכו"ז צ"ע - ועיין ג"כ בא"ר סימן תכ"ו חקר אמאי אין מברכין שהתנינו על קידוש לבנה עיי"ש תירוץ - נהרי אין רשאים לקדש הלבנה רק בלילה ולדברי הר"ן אין מקום לשהתנינו על מצוה כזו ש"מ דא"ר אינו סובר לשיטת הר"ן ודו"ק - ונא יחונני גאון עזינו בתשובתו הרמ"ה ונהני בברך פריעה מול פני המנורה הטהורה.

ה"ק יצחק ווייס. תשובת הגאון על זאת היא נדפסה בתשובת מהרש"ם מה"ק סימן רי"ג.

סימן ו'. נשאלתי ע"ד אנשים נוחי נפש אשר הניחו מעזבונו מעות לקרן קיימת לביהכ"נ או לח"ק למען יזכירו נשמותיהם בכל ג' רגלים וביום הק' הפפורים אם יזכירו אותם ג"כ בג' רגלים דשנה ראשונה דהתנינו בתוך י"ב חדש באשר נהיגי עלמא שלא להזכיר קרוביהם הנפטרים בתוך י"ב חדש - תשובה.

בספר פרם שלמה או"ח סי' תרס"ח מביא מס' ל"ח טעם על המנהג שבתוך שנה ראשונה למיתת פא ואם יוצאין לחוץ ואין מזכירין משום דהטעם הוא שיזכיר אותן אלקים ואגב כן יזכור אותנו עמהם לטובה בזכותם ובתוך שנה ראשונה לא שייך טעם זה פי די להפקיע את עצמם.

(במק"א הנחתי בצ"ע גמרא דתענית ד' ט"ז ע"א למה דנהיגי עלמא שאין הולכין להתפלל שהקרובים ימלינו טוב בעבורם בתוך יב"ח מה"ט שדי שיפקיעו את עצמם דאיתא שם למה יוצאין לביה"ק ר' לוי בר חמא ור' חנינא חז אמר הרי אנו חשובין לפניך כמתים וחד אמר פדי שיבקשו עלינו רחמים מאי בינייהו איפא בינייהו קברי גוים למה לא קאמרה גמרא דאיפא בינייהו להלן על קברי מתים שהם בתוך י"ב חדש דטעם פדי שיבקשו עלינו רחמים לא שייך גבייהו) - אמנם בעל פרם שלמה כותב שאין נבין בענין טעם זה ומיישב המנהג עפ"י דאיתא בברכות ד' נ"ח ע"ב אמר רב אין המת משתפח מן הלב אלא לאחר יב"ח שנאמר נשפחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד - וא"כ י"ל דמשו"ה תיקנו שילם האבלים דבני יב"ח החוצה שלא יעוררו אבנם בבכי וצעקה ויבלבלו את האחרים וגם להם יגיע הפסד להתאבל ביו"ט עכ"ד - והנה לטעם בעל לש"ח משום די להפקיע את עצמם שייך זאת ג"כ המזכירים נשמות שהניחו ק"ק בעבור זאת דדי להפקיע עצמם - אמנם בעל פרם שלמה דחה טעם זה כאמור וכותב הטעם באשר תוך יב"ח הבנים מתאבלים ויתאבלו ביו"ט (י"ל עוד נפ"מ דבלשון חכמים ד' צ"ב בח"א ע"א פוסק אם כפר עברו י"א חדשים צריך להזכיר שלא יעשהו לרשע ומטעמים דכר"ש לא יזכירו גם בחדש י"ב באשר אינו משתפח ויעוררו רב אבל ביו"ט) ומאחר דלכר"ש נראה לעיקר טעם זה שיעוררו רב אבל זה שייך דוקא בבנים וקרובים אבל בני החברא שרחוקים הם אל הנפטרים א"כ ל"ש שיעוררו אבל ע"י הזכרת בני החברא בנדאי שרשאים ולא עד אלא שמחויבים להזכירם פי למה יגרעו חלקם להתפלל עליהם ומה גם בשנה הראשונה שצריכים לרחמים ביותר ולגבי הבנים משום תיקון הבנים נהגו שלא להזכירם אבל אצל החברא דאזיל טעם הנ"ל בנדאי דיש להחברא להזכירם - ומצאתי כעין סברא זו בשו"ת שבות יעקב ח"ב סימן כ"ה וז"ל וע"ד שהי

פלפול בין בעלי תריסין אי שפיר עבדי שהספידו לחכם בתוך ר' יום לרגל - הנה באמת גמרא ערוכה היא במו"ק ד' ח' ע"א לא יעורר אדם על מתו ואל יספידו קודם לרגל שלשים יום ופליגא בטעמא דמילתא רב ושמואל והפוסקים פסקו לחומרא דאפילו בחנם אסור כמבואר באו"ח סימן תקמ"ז וביו"ד סי' שמ"ז מ"מ נראה לי דבין לרב ובין לשמואל דוקא על מתו דמריר לבי טובא ויש חשש לרב שיוציא כל ממונו מה שהכין לכבוד הרגל ולשמואל לפי שאין המת משתפח מן הלב ואתי למספר ברגל אבל אם אינו מתו רק שמשפידו בשביל כבוד תורתו אינו מתעורר ההספד בלבו כ"כ ולא תישיבנו עכ"ד - והנה בס' סופת שלם להגה"ק ר"א גוטמאכער מגרדיטץ זצ"ל העלה באריכות נועם ובינר להלכ' פסוקה שאפילו הבנים יזכירו בתוך יב"ח ושיקור חיוב הזכרה הוא בתוך היב"ח ע"ש פל"ו וק"ו באחרים שבנדאי אין רשאי להם להפסיד להמת ולמנוע הזכרתו באשר לא שייך טעם כר"ש הנ"ל ודו"ק - ואגב ראיתי להזכיר שבעל תה"ד זצ"ל נהג שביום שלאחר החג לא אכל פת שחרית עד שישלם נדר שצדד בעד הנשמות ועת הזכרתם - ועל היתר הנדר עיין בסוכת שלם הנ"ל בכלל ו' - והש"י יזכנו לראות בימינו בקרוב תחיית המתים וגאולה קרובה ונאמר אמן ה"ק צחק - ה"ק יצחק ווייס.

סימן ז'. ר"ח שבט תרע"ח לפ"ק.

נשאלתי מהרבני המופלג ירא ה' מאוד נעלה כמו"ה שמואל געלטנער ז"ל ע"ד שהניח בזה היום התפילין של ראש עם הבית אשר הוא למשמרת על הקציצה של ראש. אי חיובא רמא עליו להניח תפילין עוד הפעם.

תשובה. לענ"ד מדהשמיעו האחרונים.

עצה לאותו שאין מניחין תפילין בחוה"מ פדאיתא בסימן ל"א שייניחו תפילין שהם בלי פרישיות ושאר אופנים עשו"ת פרישת מרדכי חאו"ח סימן ד' ובשו"ת שמש צדקה ובחמתן סופר שער הטוטפות דף פ"ח - ולא השמיעו אחד מהגדולים ז"ל שייניחו בחוה"מ עם הבית על הקציצה - ומדקציצה של ראש אינו רואה את האויר לא יצא - ה' נשמע מזה שאף אם ה' הבית על הקציצה שג"כ יצא - ובשע"ת סימן כ"ז אית ו' מביא מתשב"ץ סימן ל' דמותר לכסות תפילין של ראש בסידרו - ודאמרינו וראו כל עמי הארץ היינו שהי' בראש במקום שהם נראים יותר וראו כמו ושמעו וכל העם ונאים את הקולות ע"ש מש"כ בשע"ת בזה - אבל הגאון מהרש"ם מברענאן זצ"ל מדחה דברי התשב"ץ מרש"י מקץ על נירא יעקב כי יש שבר ש"מ דשמיעה לא נקראת ראי' ואח"כ מחזיק דברי התשב"ץ ממנחות צ"ח סע"א גבי ראשי הבדים י"ל פיון דבולטין תחת הסודר הנה כנראה בחוץ י"ל גם בתפילין פן ע"ש - אמנם לענ"ד יש לחנך בין פרס סודר עליהם שאינו אדוק ודבוק בהם לא נקרא פיסוי כ"כ כהבית הנה למשמרת אשר נעשה בדיוק כמדת ארבו ורחבו של התפילין ודבוק על הקציצה יותר חשוב פיסוי - [ויש ג"כ לחקור דנימא דכלין בטל לגביהו פיון דמיוחד להו ולא נחשב פיסוי כלל כדמצינו בס"ר ר"מ באו"ח] - וגם לענ"ד יש להביא ראי' דלא חשיב פסוי מדהשמיעו הפוסקים אם נפלו תפילין בנתיקן א"צ להתענות ולא השמיעו חידוש יותר דאם ה' מןסוים בבתים שלהם ג"כ א"צ להתענות שהוא חידוש יותר וש"מ דזה לא חשיב פיסוי - ושוב מצאתי באש"ל

אברהם להגה"ק מב' טשאטש זצ"ל חוקר בזה באם הי' הבית עליהם שלא יצטרכו להתענות - עיי"ש בסי' מד.

[אמנם יש ג"כ לחקור באשר הטעם הוא שיהי' נראים אם רשאי' לעשות פסוי מזכוכית על הקציצה של ראש אם נקרא ג"כ וראו כל עמי הארץ באשר נראים דרך הזכוכית - ולגבי קידוש לבנה מתיר בשו"ת דבר שמואל לקדשה ברואה דרך זכוכית ע"ש] והנה בפוסקי' פתבו שהבית צריך להיות רואה פני האויר - ועי' בחיי אדם שחם טיחה עבה ניתן על הקציצה פסיל - יש לחלק דשם הפסוי דבוק על הקציצה אבל הפסוי הזה הרי אינו דביק דהרי יכולים להסירו ושוב ליתנו עליו - ובאשר יש צדדים לכאן ולכאן אמרתי מהיות טוב ניתן עוד הפעם תפילין בכרכה ויאמר בהם פרשת ק"ש פכסי' כה סעיף י"ב - כל אימת שמניחן מברך עליהן אף כ"פ ביום וק"ש יאמר בהם מהא דסעיף ד' בסי' הנ"ל.

ואף שר"ח הים ונזכר לאחר שהתפלל מוסף אין שום קפיצא בדבר דאחר מוסף רשאי ללבשם פדאיתא בשע"ת סוף סי' כ"ה - דברי ה"ק יצחק ווייס. סימן ח.

בעזה"י פרעשפונג ר"ח ניסן תרס"ג לפ"ק. שוכט"ס לכבוד אהוב לבבי הבחור החו"ב רא ושלם כו' מו"ה פלוני נ"י.

מוצא שפתי אשמור לקנים אשר הבטחתי לברר לו שאסור להתחבר לדורשי בלשון לאימים ועל מה אדני האיסור הטבעו אומר לו בזה הנה על דבר זה הנהירני ה' ותברך במלאכות הנביא יחזקאל סימן ג' אשר בדברי קדשו השמיע לאמר ויאמר אלי בן אדם לך בוא אל בית ישראל ודברת בדברי אליהם כי לא אלי עם עמקי שפה וכבדי לשון אתה שלוח אל בית ישראל לא אל עמים רבים עמקי שפה וכבדי לשון אשר לא תשמע דבריהם אם לא אליהם שלחתיך הנה ישמעו אליך ובית ישראל לא יאבו לשמוע אליך כי אינם חובים נשמוע אלי וגו' ופי' המלבי"ם שם ונאעתיק את לשונו ודברת בדברי אליהם כי בני הגולה הירגלו לדבר בלשון פשדים ובלשון העמים ציונה ה' אל הנביא שידיבר דבריו בלה"ק כמו שקיבל מה' ולא תאמר שתצטרף לדבר בלשון פשדים שאין אתה מבין אותה כי לא אל עם וגו' כי הם מבינים לה"ק לא אל וגו' ואל תאמר כי תצטרף לדבר נביאתי בלשון פשדי שבינום עם הגוים כי לא אל עמים רבים עמקי שפה אתה שלוח ותצטרף לקמוד לשון פשדים בית ישראל לא יאבו לשמוע אלי וזה לא מצד שאין מבינים לשונך לשון יהודית רק מצד כי אינם אנבים לשמוע אלי ולכן יאמרו אמתלא שאין מבינים לשון הנביא עכ"ד הרי אם כי דבר זה מפורש מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל למדנו ודברי קבלה פדברי תורה דמין כבר"ה י"ט ע"א וליפא מילתא דלא רמיז משה באורייתא פתענית ט' ע"א ואין לביא רשאי לחדש דבר פידוע מרז"ל וע"כ שמוטמן ברמז בתורה פדברי הח"ס זיע"א ויבא יעקב שלם שגזרה מלשנות שם לשין מלבוש יאודי באשר נודע לנו מצונותו הקדושה - גם חי ח"י יזפור הא דנאמר בירושלמי שבת פ"א הלכה ד' תני רשב"י בו ביום גזרו על פיתן כו' ועל לשונן פירש קרבן עדה שלא ירגיל אדם עצמו ובניו לדבר בלשון עפוי"ם ובשלום רישלים כתב ומזה הוכחה נפלאה לדורינו ע"ש - ובתנא דבי אלי' פרק כ"ג נשנה בזה הלשין וכשהיו ישראל במצרים נתקבצו פולם וישבו יחד משום שהיו פולם באגודה אחת וכרתו ברית יחד

שִׁיעֲשׂוּ גַמ"ח זֶה עִם זֶה וַיִּשְׁמְרוּ בְּלִבְכֶם בְּרִית אֲבִיחֶם יִצְחָק יַעֲקֹב וְלַעֲבוֹד אֶת אֲבִיחֶם
שִׁבְשָׁמַיִם לְבָדוֹ וְשִׁלָּא יִנְיָחוּ לְשׁוֹן בֵּית יַעֲקֹב אֲבִיחֶם וְשִׁלָּא יִלְמְדוּ לְשׁוֹן מִצְרַיִם מִפְּנֵי דְרָכֵי
ע"ז וְכֵן נִשְׁנָה דְבָר זֶה עוֹד הַפַּעַם שָׁם בְּסִיף פָּרָק הַהוּא - וְרֵאִיתִי לְהַגֵּה"ק בַּעַל מִשְׁכִּיל
אֶל דַּל שִׁיִּישׁב בְּזֶה דְבָרֵי הַסֵּמ"ג לְאִינֵן ל"ת נ' שִׁפְסֹק לִירוּשָׁלַיִם הַנִּלְ שִׁבְכָלֵל גְּזֵרַת ח"י
דְבָר שִׁגְזָרוּ עַל לְשׁוֹנָם אִף שִׁלָּא הִזְזָר בְּבִבְלֵי מִשׁוּם שִׁישׁ לִירוּשָׁלַיִם רֵאִי מְהִימָנָא וְתַנְיָא
דְּמִסְיַיע בַּתְנַד"א הַנִּלְ - וְעֵינֵן בְּקִיצוֹר ש"ע סִימָן ג' בְּלַחֵם הַפְּנִיִם שָׁם הִבִּיא ג"כ לְסֵמ"ג
הַלְזָה וּבִהֲגָהוֹת מְגֵאוֹן יִשְׂרָאֵל בַּעַל יְשׁוּעוֹת יִשְׂרָאֵל אב"ד דק"ק גְּוִטְנָא ו"ל שָׁם הֶעֱרָה
מְקִירָה לְדְבָרֵי הַסֵּמ"ג ג"כ מְדְבָרֵי יְרוּשָׁלַיִם הַנִּלְ וְשִׁעְיָקָר כְּפִי הַקְּרָבָן עֲדָה הַנִּלְ - וּמְרָן
הַקְּדוּשׁ ח"ס זִיע"א פּוֹתֵב בְּתִשׁוּבַת חו"מ ס' קצ"ז וְזֶה ל"ק רַע וּמַר בַּעוּה"ר הַפְּרָצָה
הַגְּדוּלָה הַהִסְתַּפְּקוֹת בְּיַלְדֵי נְכָרִים וְקִרְיַת סְפָרִים חִיצוֹנִים הַמּוֹלִידִים קְלוֹת דַּעַת כּו'
וְאִח"כ פּוֹתֵב הַתְּקִיפּוֹ וְהַאֲסָפוֹ אֶל עֵמֶק הַבְּרָכָ' לְקַבֵּל עֲלֵיכֶם רַב שִׁלָּא יְהִי ח"ו מְקוֹרְאֵי
בְּסְפָרִים חִיצוֹנִים וּמְהִלּוֹעֲזִים בַּלַּע"ז כִּי אֲסוּר לְקַבֵּל תּוֹרָה מִפִּיהוּ וּכְמַעֲמִיד אֲשֶׁרָה בְּהִיכַל
ה' אִף יְהִי בְּקִרְבּוֹ קְדוּשׁ וְהֶרְמַב"ם בְּסִיף ה' קִדְה"ח כ' וְז"ל הָרִי בְּיֶאֱרָנוּ חֲשָׁבוֹנוֹת פֶּל
הַדְּרָכִים שִׁצְרִיכִים לָהֶם בִּידִיעַת הָרֵאָ' וּבַחֲקִירַת הָעֲדִים פְּדִי שִׁיְהִי הַפֶּל יְדוּעַ לְמַבִּינִים
וְלֹא יִחְסְרוּ דְרָף מִדְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יִשׁוּטְטוּ לְבַקֵּשׁ אַחֲרֵיהֶם בְּסְפָרִים אַחֲרֵים דְרָשׁוּ מַעַל
סִפְרָה יִקְרָאוּ אַחַת מִהֵנָּה לֹא נֶעְדָּרָה עַכ"ל הַתְּנַצֵּל הֶרְמַב"ם כִּי יַעַן סוּד הָעֵיבּוֹר שִׁנְמַסֵּר
לְסַנְהֶדְרִין נֶעְלַם מִמֶּנּוּ לְגַמְרֵי כִּי הוּא א' מַג' שְׁבוּעוֹת שִׁנְשָׁבְעוּנוּ שִׁלָּא לְגַלוֹת סִיד הָעֵיבּוֹר
כְּמִבּוֹאָר שִׁלְהִי כְּתִיבוֹת וְלִקַּח הֶרְמַב"ם מְסַפְרֵי יְוֹנִים וְכ' בַּהֲל' קַה"ח וְהַתְּנַצֵּל שִׁעֲשֶׂה זֶה
פְּדִי שִׁלָּא יְבוֹאוּ עִם ה' אֶלָּה לְשִׁיטַט לְבַקֵּשׁ חֲכָמָה בְּסְפָרֵי זוֹלְתֵינוּ כ"א פֶּל עֲסָקִיחֶם יְהִי
בְּסְפָרֵי תוֹרַת ה' ע"כ לְשׁוֹן קְדָשׁוֹ זֶלֶה"ה - וְאֲבִיא בְּזֶה לְשׁוֹן הֶרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ד מַה'
תְּשׁוּבָ' ה"ב צְרִיף לְהַעֲמִיד בְּכָל קַהֵל וְקַהֵל מִיִּשְׂרָאֵל חֲכָם גְּדוֹל וְזָקֵן וִירָא שְׁמַיִם מְנַעֲוִרֵי
וְאֶהוּב לָהֶם שִׁיְהִי מוֹכִיחַ לְרַבִּים וּמְחַזְזִין בְּתִשׁוּבָה ע"כ לְשׁוֹנוֹ הַזֶּה הָרִי דְהַקְּפִיד
הֶרְמַב"ם שִׁצְרִיף לְהִיּוֹת יִרָא שְׁמַיִם מְנַעֲוִרֵי וְהַקּוֹרָא בְּסְפָרִים חִיצוֹנִים הָרִי הַסִּיר יִרְאֵת
שְׁמַיִם מְעַצְמוֹ כְּמִןפֶּסֶק בִּי"ד ס', רַמ"ו וּבִאוּ"ח ס' ש"ז סַע"י ע"ז ז"ל הַמְּחַבֵּר מְלִיצוֹת
וּמִשְׁלִים שֶׁל שִׁיחַת חוֹלִין וְדְבָרֵי חֲשֵׁק וְכֵן סִיפּוּרֵי מְלַחְמוֹת אֲסוּר לְקִרוֹת בָּהֶם בְּשַׁבָּת אִף
בְּחוֹל אֲסוּר מִשׁוּם מוֹשֵׁב לְצִיִּים וְעוֹבֵר מִשׁוּם אֵל תִּפְנוּ אֵל הָאֱלִילִים אֵל תִּפְנוּ אֵל מְדַעַתְכֶם
וּמִי שִׁחֲבָרְוֹן וּמִי שִׁהַעֲתִיק וְאֲצֵל מִי שִׁהַדְּפִסֵּן מְחַטִּיחִים אֶת הַרְבִּיִם עֵי"ש - וְעִשׂוּ"ת
מְחַנֵּה חַיִּים ח"ב עַל או"ח ס' א' עַש"ה וְעֵינֵן הֵיטֵב ב"ח או"ח ס' ר"ץ וּבְסִי' תַכ"ט הָאִיף
יְהִי הַדְּרוֹשׁ שֶׁל שַׁבָּת וְקִצַּת מְזָה בַּמַּג"א שָׁם - וּבְס' שְׁבִילֵי דְנוֹד עַל או"ח ס' נ"ג אוֹת ד'
פּוֹתֵב וְז"ל וְהֵנָּה בְּנוֹדָי כְּמוֹ שִׁפְתוֹב בַּש"ץ דָּאֵם מְכוֹנֵן לְהַשְׁמִיעַ קוֹנוֹ וְשִׁמַּח בְּקוֹלוֹ ה"ז
מְגוֹנָה כֵּן הִיא בְּדְרָשׁוֹן הָעוֹמֵד לֵאמֹר דְבָרֵי כְּבוֹשִׁין לְעַם אִם נָתַן לוֹ הַשִּׁי"ת לְשׁוֹן לְקִמּוּדִים
וְעוֹמֵד בְּכּוֹבֵד רֵאֵשׁ בְּאִימָה וּבִירָא' תְּבֵא עֲלָיו בְּרַכ' אֲבָל אִם מְכוֹנֵן לְהַשְׁמִיעַ קוֹל דִּיבּוּרוֹ
וּמַכ"ש הוּא אִם מְכוֹנֵן לְהִרְאוֹת כִּי בְּקִי בְּלִשׁוֹנוֹת שׁוֹנוֹת בְּמַה יָפָה הוּא מַהש"ץ הַזֶּה -
וּבִהֲלָכוֹת בִּיהַכ"נ ס' ק"נ סַע"י ב' בְּאֲמָצַע כ' וְאֵלוֹ דְבָרֵי וְהַדוֹרֵשׁ לְפָנֵי הָעַם רֵאִי שִׁיְהִי
לְבוֹ נִכְנַע וְנִשְׁבַּר וְקוֹל רַעְדָה מִפְּחַד הַשִּׁי"ת וְלֹא יִשׁוּם עַל לְבוֹ לְהַשְׁמִיעַ קוֹלוֹ וּלְהִרְאוֹת
דְּמוּת וְצַחוֹת לְשׁוֹנוֹ כִּי אֲפִילוֹ הַמְּכוֹנֵן לְהִרְאוֹת חֲרִיצוֹת וּבְקִיאוֹת אֵין לְרַצוֹן לְפָנֵי הַשִּׁי"ת
רַק הַכּוֹנֵן לְהוֹרִיד נְעִימוֹת אֲמָרֵי בְּלֵב הַשׁוֹמְעִים לְהוֹצִיאֵם מִעֲכִירַת הַחוֹמֶר וּמְרַדְּמֵת
הַזְּמַן וּמַכ"ש הָעוֹמֵד שָׁם וּמְכוֹנֵן לְהִרְאוֹת קְרִיצוֹתָיו וְרִמְיזוֹתָיו כְּמוֹ בְּאֲנוֹת אוֹי לְדוֹר

שָׁפָךְ עֲלֵתָהּ בִּימֵיהֶם עֵינָיו לְעֵיל סִי נ"ג סִי"א ש"ץ שְׁמִכְנוּן לְהַשְׁמִיעַ קִילוֹ מְגִינָה כ"ש זָה - וּבְסִי רפ"ה כּוֹתֵב ע"ד הַט"ז שֶׁם שְׁמִי שְׁאִינוּ מִבֵּין פֶּרֶשׁ"י עַל הַסְּדֵרָה רְאוּי לְקִרוֹת פִּי אֲשֶׁכְּנֹז כְּמוֹ ס' צֹאנָה וּרְאֵנָה כּוֹתֵב ע"ז וְז"ל וְע' מִש"כ לְעֵיל סִי ס"ב דָּאִין בְּכָלֵל זָה תִּרְגוּם אֲשֶׁכְּנֹזִי שְׁמִחְבְּרִין הָאִידְנָא דְאֵלוּ נַעֲשׂוּ לְהַדְמוֹת לְעַפּוֹ"ם וּמְכֻוֹנִין לִיְפוֹת הַלְשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹז בְּעֵנֵי שְׁזָה הַקּוֹרָא רַק מִלֵּהִיב עֲצָמוֹ לְלִשׁוֹן הַלַּע"ז וְדַבְּרֵי הַתּוֹרָה אֲצָלוּ כְּטַפֵּל שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִשְׁמֹר מְזָה פִי מְזָה פְּשֻׁתָּהּ בְּעוֹ ה"ר בְּגוֹלָה חֲנֻכָּה הַתּוֹרָה וּפְסֻק אֲמוֹנָת חַז"ל בְּעוֹה"ר לֹאט לֹאט לְעוֹסְקִים בָּהֶם וְאִם הוּא בְּמָקוֹם שְׁאִין לוֹ חֲנוּמָשׁ לְהַעֲבִיר הַסְּדֵרָה רַק בְּחֻמְשׁ כְּזֶה טוֹב לוֹ לְהַמְתִּין עַד זְמַן שְׁיִמְצָא לוֹ עַד שְׁמַחַת תּוֹרָה עַכ"ד הַגָּאוֹן הָאֲדִיר שְׁבִילֵי דְוֹד זֶלֶה"ה - וְעֵינָיו בְּס' דְּרָךְ פִּיקוּדָךְ בְּמ"ע לְסִפְרָא בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כּוֹתֵב בְּאַמִּירַת הַהֲגָדָה בְּמִי שְׁאִינוּ מִבֵּין יְקָרָא ג"כ הַפִּירוּשׁ בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹז וְכוֹתֵב וּמְדִי דַבְּרֵי כְּזֶה בְּאַתִּי כְּמִזְפִּיר לְהִיּוֹת שְׁכַעַת יֵשׁ הַגְּדוֹת מְתוֹרְגָמִים בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹז וְהִיא מִפְתַּח הָאֲפִיקוֹרְסִים וְהוּא מְסַפְּרֵי הַמִּינִים וְאִסִּיר בְּבַל יִרְאֶה וּבְבַל יִמְצָא ע"כ הַמְשָׁפִיל יִזְהַר בְּזָה (וְעֵי"ש בְּסִפְרָא הַלְזָה בְּמַל"ת י"א שְׁלֹא יִמְצָא חֲמִץ בְּפֻסַח דְּבָרִים בְּרוּרִים בְּזָה עַש"ה) - וְהִנֵּה מִה שְׁחָשַׁב לְהִבִּיא רֵאִי לְהִתִּיר שְׁפִנְהֵדְרִין יִדְעוּ ע' לְשׁוֹן הִנֵּה שְׁגָה בְּרוּאָה אִין שׁוּם רֵאִי מְזָה (וּמְרֵאשִׁית אוֹדִיעָהּ שְׁרַמְב"ם פ"ז מְסַנְהֵדְרִין הַלְכ' ה' כּוֹתֵב שְׁצָרִיכִים רַק לִידַע בְּרוּב הַלְשׁוֹנוֹת וּבְלַח"מ שֶׁם שְׁהַרְמְב"ם הַמְצִיא זֶה מְדַאֲמָרוּ רז"ל בְּסִנְהֵדְרִין וּבְמִנְחָחוֹת שְׁיִדְעוּ בְּשִׁבְעֵים לְשׁוֹנוֹת מִשְׁמַע דִּיּוֹדְעִים בְּמִקְצַת שְׁבַעִים סְגִי עַש"ה) הִנֵּה מִי רִשְׁאֵי לְדַמוֹת עֲצָמוֹ לְרֵאשׁוֹנִים כְּמִלְאָכִים אֲשֶׁר סִפְרוּ רז"ל בְּע"ז יו"ד ע"ב שְׁקֻטָן דְּאִית בְּהוּ בְּתַנְאִים וְאֲמוֹרָאִים יִדַע וּבְכַחוֹ הִי לְהַחֲיוֹת מֵתִים וְעַש"ךְ יו"ד סִי רמ"ו סְעִי ח' סְק"ח עַש"ה וְעֵינָיו בְּשׁו"ת מֵהַר"ם שִׁי"ק או"ח סִי ע' שְׁנִשְׁאֵל בְּזָה אִם מוֹתֵר לְהַדְרוֹשׁ לְבֵית יִשְׂרָאֵל בְּלִשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם וְכַתֵּב בְּזָה וּא"ד מְבִיא שִׁטָּה מְקוֹבְצָת ב"ק פ"ג בְּשֶׁם הַמְאִירֵי וְז"ל וְהַחֲכָמִים הַשְּׁלֵמִים שְׁפָכְרָא מְלֹאוּ כְּרִסָּם בְּבִשְׁרָא וְיִין ר"ל הַתִּירָה וְהַתְּלִמוֹד וְיִסִּידוֹת מְצוּמְתָהּ אִין לָךְ קָרוֹב לְמַלְכוּת יוֹתֵר מֵהֶם וּמוֹתֵר לָהֶם לְלַמּוֹד כְּדִי לְהַשִּׁיב עֲלֵיהֶם וּלְחַזֵּק הַדַּת בְּמִסְמָרִים לֹא יִמוּט עַכ"ד (הַרִי דוֹנָקָא גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל) וְכוֹתֵב שֶׁם ג' טַעְמִים לְאַסְרוֹר וְשְׁלַרְוּבָא דְעֵלְמָא סְפָנָה וְכ"ש לְצַעֲרֵי הַצָּאן בְּחוּרֵי חֲמֵד שְׁעַדִּין אִין הַתּוֹרָה וְיִרְאֵת שְׁמִים נְטוּעַ בְּלִבָּם בְּחֻזְקָה וְעַדִּין אִין שְׁכָלָם שְׁלֵם לָהֶם דְּוֹדָאֵי הוּא סְפָנָה גְדוּלָה וְהַעֲלָה שֶׁם לְקִיָּים דַּבְּרֵי הַפֶּס"ד שְׁאֲסוּר לְדְרוֹשׁ בְּלִשׁוֹן לַע"ז עַש"ה - וְעֵינָיו בְּשׁו"ת בֵּית הַיּוֹצֵר או"ח סִי ג"ם שְׁאִיסוּר גְּמוּר הוּא לְשִׁמּוּעַ דְּרוֹשׁ כְּזֶה וְדְרוֹשׁ כְּזֶה אִינוּ לַע"ז רַק לְהַתְּגַדֵּל וּלְהַתְּפָאֵר וְחִסּוֹר לְעִמּוּד בְּמָקוֹם בְּיִזְרָא דַע"ז אֲפִילוּ בְּאֲזָנִים אֲטוּמִים וְאַף אִם יִתְבַּטֵּל עֵי"ז מִתְּפִלָּה בְּצַבּוֹר עַש"ה - וְעֵינָיו בְּזָה בְּס' אֲנִי דִּיּוֹנָה מֵאִין הַמִּילוּאִים כַּמ"ח אוֹת ב' מִש"כ בְּזָה - וּמְצִאֵתִי עוֹד בְּשְׁבִילֵי דְוֹד הַנְּ"ל סִי תַצ"ה אַחַר שְׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד לְבָרֵר גְּוֹדֵל אִיסוּר עֶסֶק בְּחֻמְסוֹת חִיצוֹנִים אִם גַּם שְׁחוֹשְׁבִים לִיְיָפוֹת בְּזָה הַתּוֹרָה בְּסו"ד כּוֹתֵב וְז"ל בְּזִמְנֵינוּ ת"ל כ"פ הַתְּאֲסָפוּ רַבָּנִים אוֹדוֹת הַתְּגַבְּרוֹת הַחֲדָשִׁים וְלוּלֵי הִי בְּאִיסוּרֵי מוֹחֲלָטִים אֲצָל כָּל לֹא הִי הַכְּרַח לְזָה אֲכָל פִּי יֵשׁ הוֹלְכֵי שְׁמַאל הַמְהַפְּכִים חוֹשֵׁף לְאוֹר לומר פִּי חֲכָמַת חִיצוֹנוֹת הִיא לְאוֹר לְתוֹרַתֵינוּ וְהֵם אוֹמְרִים כִּי זֶה מְצוּנָה לְהַתְּפָאֵר אֲנָשִׁי יִשְׂרָאֵל בְּזָה וְכַמָּה וְכַמָּה מְדִינוֹת כְּבָר הַנּוֹדְחוּ בְּמַחְשָׁב' הַלְזוּ ע"כ הִי הַתְּאֲסָפוֹת רַבָּנִים לְקַבֵּץ הַסְּפָמוֹת מֵאִילוּ הַחוֹשְׁבִים יִישַׁר תְּהִלּוֹכוֹת בְּנִתִּיבוֹת הַתִּירָה עַש"ה - וְעֵינָיו עוֹד אֲרִיכוֹת דְּבָרִים בְּזָה בְּסִפְרָא מְעַשֶׂה אֲבוֹת שְׁנַדְפֵס בְּשַׁנַּת תְּרַס"א בְּעִיר הַקּוֹדֵשׁ רִישׁוֹלַיִם ת"ו - וּמֵאַחַר הַעֲלוֹת כָּל הַנְּתַנִּים לְמַעֲלָה בְּכַתֵּב דְּבָר שְׁפָתִים אֲךְ

למותר שאסור לילה לשמוע דרשה פזו ומכש"כ ח"ו להתחבר לחבורה פורצי תקנת גאוני ישראל עיין שו"ת מחנה חיים ח"ב או"ח סי' ה' מביא בע"ק בענין חטא סדום ועמורה פתב שנה גדול שפחטאים אם עשו לגימוס ודת חוקים לא טובים עש"ה - יתן ה' שיעזבו דרך רשע ויחוש לנו ישע פי ארפה לנו השעה ויקום לנו רועה שבעה - ה"ק יצחק ווייס.

(עיין במפתחות) בשולי המכתב בטעם שאין אנו מדברים לה"ק עכשיו כ' הח"ס ו"ל בהגהותיו לאו"ח סי' פ"ה ו"ל (מג"א סק"ג נ"ל דה"ה במקום גילולים עיין לעיל סי' נ"ה במג"א ס"ק ט"ו) ונ"ל דמשו"ה הנהוגו אבותינו את בניהם מבלי לספר בלה"ק, ונשפח מאתנו לגמרי בעוה"ר משום שגלו לבבל שהיה מלאה גילולים עכ"ד - ועיין במה שכ' בתשובותיו לאבה"ע ח"ב סימן י"א בטעם ששייבשו אבותינו את הלשון הוא בכדי להנצל מאיסור לדבר בלשון הגוים ע"ש בארנקה ובענין להקפיד לדבר עכשיו בלה"ק אם פי מצוה היא עיין ירושלמי סו"פ לולב הגזול משהתינוק מתחיל לדבר אביו מלמדו לשון תורה ועיין בק"ע שם ועיין ספרי עקב ע"פ לדבר בם למען ירבו ימיכם ועיין שו"ת יד אלעזר סימן ל"ב לא זכר דברי ירושלמי וספרי הנ"ל ועיין מרדכי סופה אות תש"ס"ג הביא ספרי ההוא ועיין ירושלמי פ"ק דשבת סוף הלכה ג' ומג"א סי' ש"ז ס"ק כ"ד מ"מ עכשיו שאחזו בזה החדשים אסור לן כמו שכ' רש"י ע"פ ולא תקים לה מצבה אעפ"י שהיתה אהובה בימי האבות עכשיו שעשאוים חק לע"ז שגאה הקב"ה כ"כ בזה ושוב ראיתי בספרים פנה ודו"ק - סימן ט'.

במה ששאל להודיעו מקור להמנהג שיהנו אצל הצדיקים לאכול משיירי מאכלם אם יש ממש למנהג זה. תשובה.

מקיר מקומו טהור בירושלמי דמו"ק פ"ש סוף ה"ג רבי יוחנן בצפרא הנה נחית לפנישתא ונהה מלקט פירורין ואכל ואמר זה חלקי עם אילין דאכלין הקא רומשת וקרבו עדה מפורש ר"י ה' מלקט הפירורין שנפלו בסעודה שאכלו אמש בסעודת עיבור החדש ואכלו ועיין במתא דירושלים שם וכ"כ בזה ועיין גם כן בספר דרכי הישר והטוב מה שהביא משל"ה פרשת חיי שרה - וכעת מצאתי בילקוט פ' שופטים רמז תתקט"ו וזה לשונו אישי ה' וזה יהי משפט הפהגים זש"ה יראו ה' קדושיו משל לעשיר שהי' לו בנים למד לכל אחד ואחד אומנות בחר לאחד שיהי' משמשו ולא למדו אומנות א"ל לכל חבירי נמת אומנות ולי אין אתה מלמד אומנות א"ל דייק שאתה אוכל שיורי שלחני כה אמרו לויים וכהגים למשה לכל השבטים נמת חלק בארץ ולנו לא נמת א"ל דייכם שאתם אוכלים שיורי מי שאמר והי' העולם שנאמר והנותרת מן המנחה יאכלו אהרון ובניו עכ"ל ובברכות ד' נ"ה אמרו שלחן דומה למזבח ושיורי אכילת הצדיק כשיורי המנחות ומשלחו גבוה קזכי באכילת שיירים של הצדיק ודי לנו בעדות דירושלמי הנ"ל מר' יוחנן שלקט פירורין מסעודת קידוש החדש א"כ הרי שלחן לפניה דיסוד מנרג זה הוא מהררי קדש ומזה אתה דן לכן מנהגי צדיקים שמקורם טהור בכל מיני טהרה ושם בארה מבאר מים חיים וחיים הם לכל מוצאייהם.

ה"ק יצחק ווייס. סימן יו"ד.

בעזה"י קאדעלבורג ערב חג השבועות תרס"ח לפ"ק. להרבני המופלג בתורה וביראה
טהורה איש תמידות והנעלה מו"ה יעקב שמואל שלעזינגער נ"י אבן יקרה בעיר
פרעשבורג.

אודות אשר שאלני אם גם ת"ח העוסק בתורה מחוייב להנעים זמירות בסעודת הש"ק.
(א) תשובה הן אמת בברכ"י או"ח סימן א' אות ט' ד"ה טוב לומר פ' העקינה ופרשת
המן כ' שאין כל השיעורים הללו אמורים לת"ח שיכולים נעסוק בגופו של תורה וכן
הוא בלקחם תמידות בפ' הרואה אות פ"ד ועיין ג"כ בסידור יעב"ץ גבי מזמורים שאומרים
לפני תפילת מעריב דמוצאי ש"ק - אמנם פן בשבת יש גם לת"ח למעט בלימודו עיין
או"ח סי' ר"צ ונדקדק ד' ל"ז אין שונית לראשון ועיין מחה"ש סי' עה"ר ובשו"ת מין פנף
חיו"ד סי' מ"ד וסתמא דגמרא מגילה י"ב ע"א שבת שישאל אוכלין ושותין מתחילין
בד"ת ובדברי תשבחות ועל ישראל נאמר ועיין פל בו סי' ל"ט ורקח סימן נ"ד ובס'
חסידים סי' רע"א ויברך אלקים את יום השביעי בירך את השבת ומצוה שישיר וירגן
שבחות שנאמר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ע"ש - ואיתני עולם אשר
רוה"ק שרה עליהם הם יסדו זמירות דשבת כמפ' בישמח משה פרשת וזאת הברכה ועיין
לק"ח ח"ג ששררו על שלחן מרן הח"ס ז"ל כל הזמירות המסודרים בסידור לשבת אחת
מהנה לא נעדרה ועיין עוד בהקדמה לחלק י"א שלו לזאת בשבת כל בעלי השיעור
יוצאין בשי"ר (אמר המחבר משנה שכיר גם אני נשאלתי בכיו"ב ועיין לעיל סי' ס"ה
מה שהשכתי בזה באריכות) - (ב) ע"ד אם מותר בשבת לתת פעדערווייס לתוך המנעל
פדי שיהי' חלק וירויץ הרגל לתוכו - לפע"ד אסור מצד ד' טעמים א' עובדא דחול ב'
לפעמים הפעדערווייס קשה פאבן וצריכים להדקו היטב ויש לגזיר משים שחיקה דהוא
תולדה דטוחן ג' לפעמים עי"ז לתקן איזה דבר בהמנעל ד' שיכול להתיז על בגדיו ויבא
לנער בגדיו מאבק הלכן שניתז עליו ובסו' ש"ב ס"א בהג"ה אסור לנער בגד מן האבק
שעליו אם מקפיד עליו ועפ"י רוב לובשים בשבת בגדים שחורים - ואעפ"י שמג"א
בסק"ג פתב דזה נאמר דוקא בבגד חדש אמנם בסידור דה"ח בליקוטי הל' שבת מביא
מהג' רר"י ביערות דבש שאין אנו יודעין עד זמן מה נקרא בגד חדש ועיין ג"כ בס' זכרו
תורת משה במלאכת מלבן אות ד' ממילא אסור לנער אבק לבן הלזה מן הבגד ע"כ אין
להתיר דבר זה לפע"ד - (ג) ולענין מה שנסתפק הגאון הצדיק ר' דוד לאקענבאך זצ"ל
ראב"ד דק"ק פרעשבורג יע"א במו"ש שחל בו יו"ט אם מותר לנשים לשנות פוס של
קידוש כיון דגם הבדלה אמרו עליו לפימ"ש מג"א בס"א רצ"ו שנהגו הנשים שלא לשנות
מפוס הבדלה ומג"א ציין שם שטעם בזה נאמר בשל"ה (והנה השל"ה הוא בסוף מס'
שבת שלו וז"ל בשם תולעת יעקב וכבר ידעת מה שארז"ל בסוד העץ שחטא בו אדה"ר
גפן הי' ואמרו מלמד שסחטה ענבים ונתנה לו כו' ולפי שנתפוננה להבדיל מאדם ע"י
היין אין הנשים טועמות יין של הבדלה עכ"ל"ק) והעלה הגז"ל שלטובה מצטרף - ולפע"ד
לפשוט זה דהנה המחבר בס"ה הג"ל סעי' ג' פתב ביו"ט שחל להיות במו"ש שיש בו
קידוש שנאמר על הפת י"א שאגב הקידוש מבדילין ג"כ עליו וי"א כו' ורמ"א פותב
וסברא ראשונה עיקר הרי דקידוש העיקר והבדלה טפלה לו וא"כ נקרא פוס של קידוש
ואף שהברכ"י רצה לדחות דין זה בס"ה זה מ"מ בשייני ברכה פסק גם הוא פן ע"ש וא"כ
שפיר נפשט ספק הג"ל מפאן ודו"ק - והנה בליקוטי חכר בהגהותיו לאו"ח פותב עוד

טעם למה לא ישתו מפוס הבדלה פדי שיהי' להם היפר שלא יבדילו לעצמם פדעת רמ"א בסוס"י הנ"ל ואף לטעם זה א"ש ודו"ק - ואגב אומר קידוש מילת' מה שמצאתי בה' הבדל' להגאון הר"ץ גאות בספר יצחק ירנן וז"ל אמרו חכמים לעולם יסדר אד שלחנו במו"ש אעפ' שאינו צריך אלא לכזית פדי שתהא סעודתו מתוקנת כל השבוע פולה עכ"ד - ומאפס הפנאי רקצר הכ"ד ידידו ה"ק יצחק ונייס בשולי המכתב.

מדי דברי בזה עם ידידי הרב הגאון מי גרשון שטערן שליט"א בעל המחבר ספרי ילקוט הגירשוני העירני דמבואר בספר אהבת הונתן להגאון רבינו יונתן ז"ל דפלוגתא המובא בתוס' וראשונים ז"ל אם מקדשין על הפת או על היין דוקא תליא בפלוגתא דתנאי באילו שאכל אדם הראשון דלמ"ד גפן הי' מקדשין על היין דוקא לפי דהקידוש בא לתמן חטא אדהה"ר ולע"ד חטה הי' מקדשין גם על הפת פדי לתמן חטא אדהה"ר ושחטא בחטה - וא"כ קידוש על היין שפא לתמן חטא אדהה"ר שפיר יכולין הנשים לשותות לדעת השל"ה ז"ל אפי' כשנזדמנו יחד קידוש והבדלה פי הקידוש בא לתמן חטא אדם הראשון ובאותו דבר שקלקלו נתקנו ולא מזיק פלום שהוא ג"כ כוס של הבדלה ודו"ק.